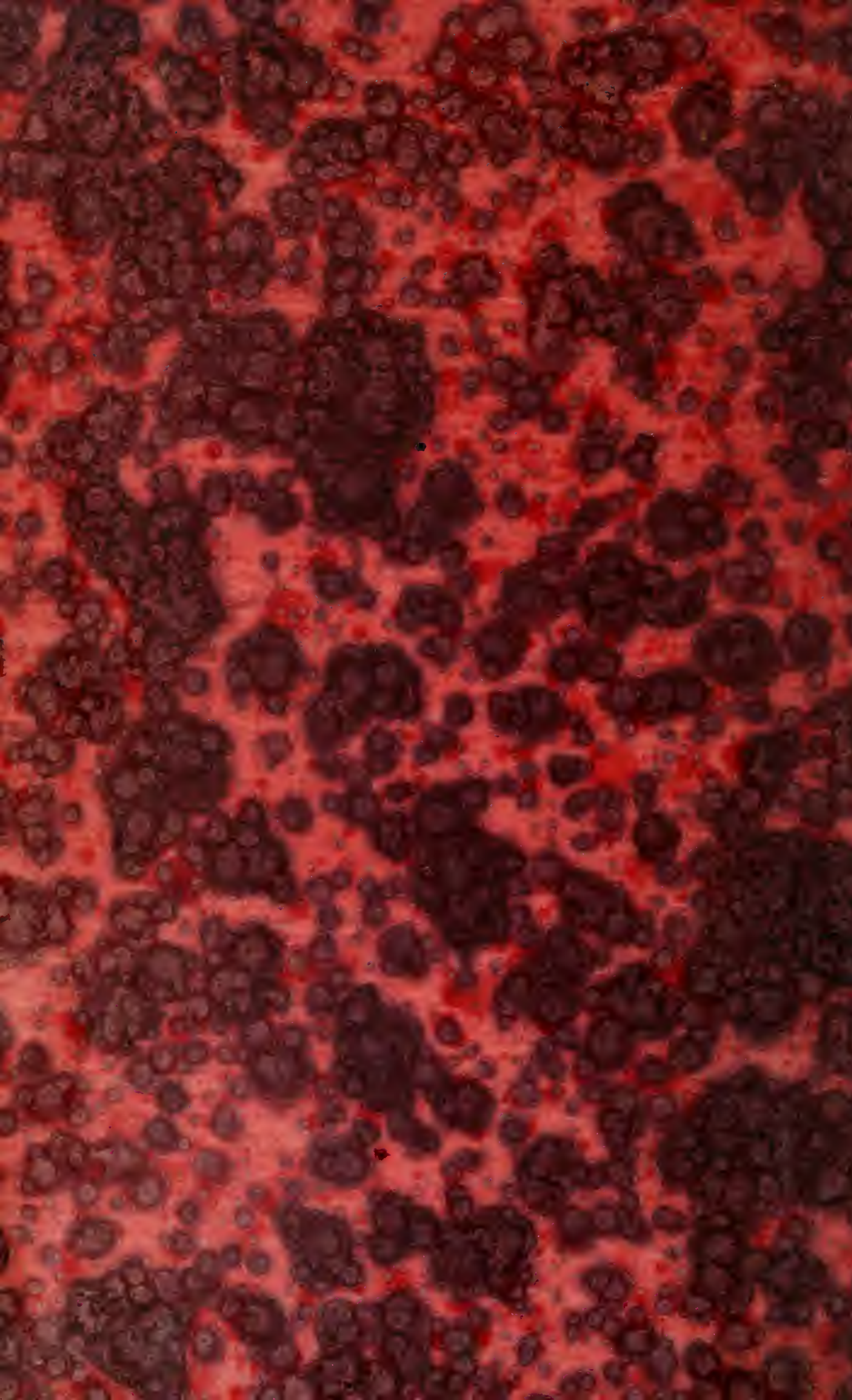
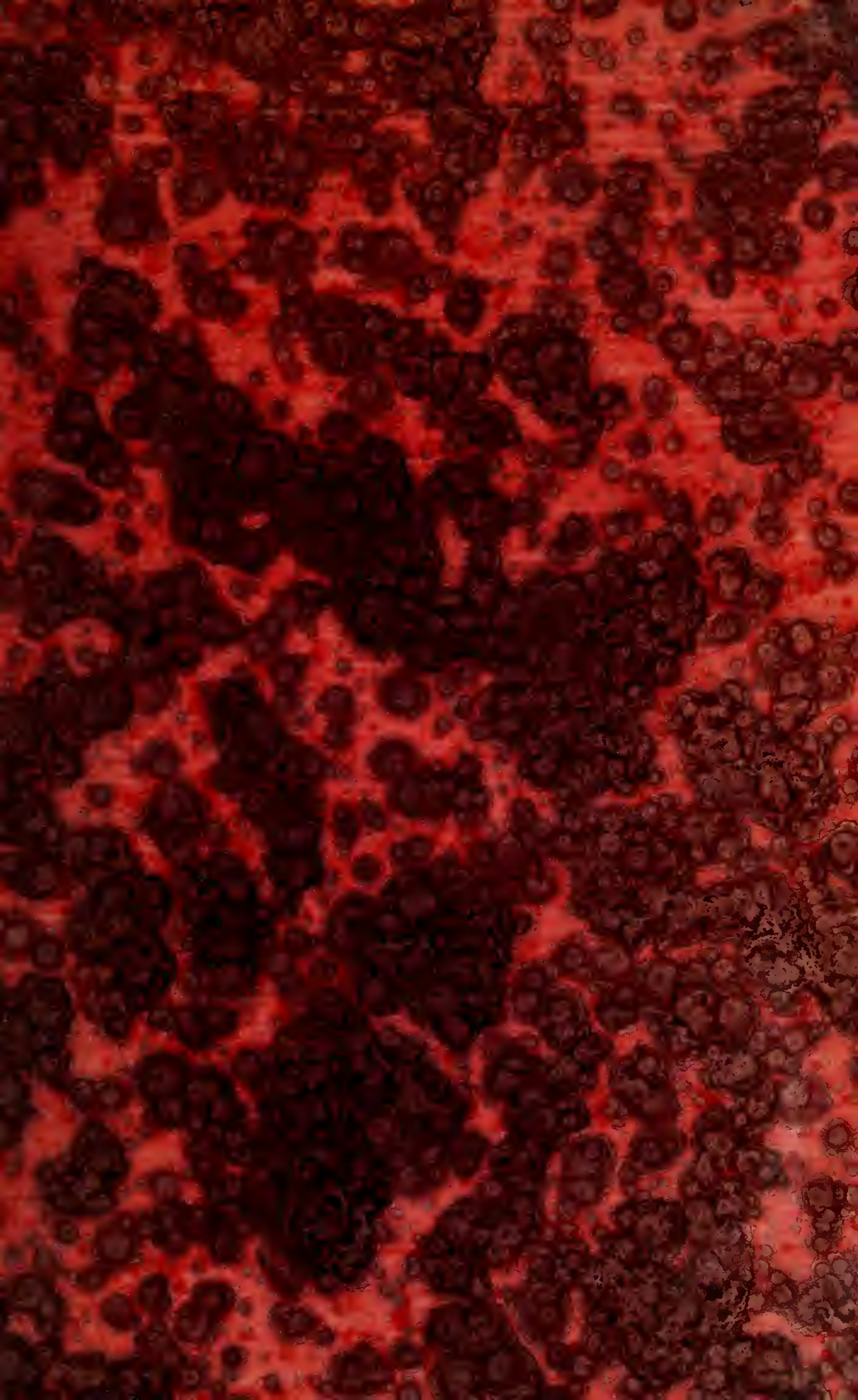

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran

Toimituksia.

14 Osa.

KALEVALA.

Toinen painos.

Helsingissä,
Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjapainossa,
1849.

Imprimatur. J. U. Wallenius.

Alkulause.

§. 1. Kalevala-runojen järestyksestä. *Tämä kirja esivanhempaimme muinaisesta olosta, elämästä ja toimista ilmestyy nyt paljo täydellisempänä, kun minkä entisessä korjuussansa oli, ja tulee uskottavasti nykyisessä muodossansa pysymään, sillä kerääämättömiä runoja tästä laadusta ei mahda enää asiaksi löytyä, koska kaikki paikat, joissa vaan vähänki on toivottu runoja laulettavan, jo ovat useampia kertoja ja useammilta kerääjiltä ristin rastin käydyt ja etsityt. Hyvin muistaen, että ne tulevat olemaan vanhimpana omituisena jälkimuistona Suomen kansalle ja kielelle, kunnes niitä maailmassa löytyy, on niitä kaikella mahdollisella huolella ja ahkeruudella pyydetty sovitella ja liittää toinen toisiinsa niin hyvästi, kuin vaan on osattu, ja koota niihin kaikki, mitä runot senaikuisesta elämästä, tavoista ja vaiheista ovat tiedoksi säilyttäneet. Sovittamisessa on kuitenki paljo mielivaltaa ollut, sillä paraimmiltaki laulajoilta ei ole kovin monta runoa yhteen jaksoon saatu, eikä sitäkään aina yhteen laatuun, jonka tähden usein kyllä on täytynyt itse aineen keskinäinen vaade perusteeksi panna, ja katsomatta entisen Kalevala-laitoksen järestystä välistä siitäki poiketa. Arvattavasti ei hän siis lienekään järestyttämisen työ niin luonnistunut, että taitaisi olla kaikille mielen mukainen, ja ettei siinä aina yhtä ja toista jäisi muistuttamista.*

§. 2. Erityisistä nimistä runoissa. *Ei ainoastansa järestyksessä, vaan usein nimissäki, eroavat eri laulajoilta ja eri paikoilta saadut runot toisistansa. Yksi laulaa* Wäinämöisestä, *minkä toinen* Ilmarisesta, *kolmas* Lemminkäisestä; *yksi* Lemminkäisestä, *minkä toinen* Kullervosta *eli* Joukahaisesta. Kullervon *siassa veronvientimatkallansa (45: 69—358) on toisilla* Tuiretuinen, Tuurikkinen, Lemminkäinen *eli* vanha Wäinön poika.

Sama epävakaisuus on myös paikkojen nimissä haittaava. Kerran toisenki hämmentyvät Kalevalan, Wäinölän, Luotolan, Luotelan, Päivölän, Päivilän, Jumalisten, Wuojelan, Joukolan, Saarelan, Sariolan, Saraojan, Sarajahan, Pohjolan, Lapin, Ruijan *nimet toisiinsa, joka hämmennys niin näiden, kuin edellisten nimien välillä on varsinki vähäpätöisemmissä asioissa tavallinen, pää-asioissa harvemmin tapahtuva. Kaikessa semmoisessa nimiseossa*

on kuitenki kaksi opasta hyvänä apuna ollut, nimittäin aineen johto *ja* paraimpien laulupaikkojen runot.

§. 3. Kalevala-runojen nykyisestä kotipesästä. *Paras ja rikkain runokoti on ainaki* Wuokkiniemen *pitäjä* Wienan *eli* Arkankelin *lääniä. Siitä itään päin* Jyskyjärvelle *ja* Paanajärvelle, *tahi pohjaiseen päin* Tuoppajärvelle *ja* Pääjärvelle *tullessa huononevat runot huononemistaan. Paremmin ovat etelään päin säilyneet ensin* Repolassa *ja* Himolassa Aunuksen *lääniä ja siitä rajan poikki Suomen maahan tullen* Ilomantsissa, Suojärvellä, Suistamossa, Impilahdessa, Sortavalassa *ja Laatokan läntisiä rantamaita myöten* Inkereen *asti, jossa viimeisessäki vielä myös joita kuita Kalevalan runoja, ehkä vajanaisesti, muistellaan.*

§. 4. Ensimmäiset Kalevala-runojen kotipesän ja järestyttämisen viittaajat. *Entisen läänin-lääkärin, tohtori* Zakarias Topeliuksen *ansioksi mainittakoon, että hän viidessä osassa, vuosina 1822—1836, ilmestyneillä runokokouksillansa:* Suomen Kansan Vanhoja Runoja ynnä myös Nykyisempiä Lauluja, *laitti ensimmäisen tiedon näiden runojen varsinaisesta kotipesästä. Jo sitä ennen oli Akatemian apulainen, nykyinen professori* Reinhold von Becker, *Pohjanmaalta koonnut muutamia runoja Wäinämöisestä ja 1820 vuoden Turun Viikko-Sanomissa suorittanut niitä johonkuhun järestykseen keskenänsä, joka oli ensimmäinen yritys sitä laatua. Ilman näittä kahdetta miehettä Kalevalan runot ehkä vieläkin olisivat entisessä piilossansa; sillä kenpä ilman Topeliuksen johdotta olisi arvannut niitä Wenäjän Karjalasta etsimään lähteä, ja kenenkä päähän olisi juuri äkisti taitanut tulla niiden yhteen kutomisen ajatus, jos von Beckerin yritys ei olisi ohjannut siihen?*

§. 5. Kalevala-runojen alkuperäisyydestä. *Useampia paikkoja näistä Kalevalassa löytyvistä runoista laulellaan itsekseenki. Semmoisia ovat* raudan synty *(r. 9),* metsämiehen lu'ut *(r. 14),* karjan lu'ut *(r. 32),* tulen synty *(r. 47) ja muut* loihturunot, häävirret *(r. 21—25),* otson runot *(r. 46). Kalevala-laulajien johdolla, jotka semmoisiin paikkoihin tultuansa useinki jättävät ne laulamatta sanoen: »siitä lähtee se tavallista raudan lu'un jälkeä», taikka: »siitä tulee häävirret laulettavaksi, joita saatta naisilta», on niitä korjattu ja täydellisyytetty kaikkein senlaatuisten runojen yhteisellä avulla katsomatta, laulettiinko niitä yhteen jaksoon Kalevala-runojen kanssa, elikkä erilleen niistä. Semmoisia käytetään vielä nykyaikoinaki tavallisissa tarpeissansa yli koko Karjalan maan, niin Suomen, kuin Wenäjän puolella rajaa, myös Inkeressä ja paikoittain Savossaki ja Pohjan maalla, ja ehkä niihin, kuin arvattavasti muihinki runoihin, aikaa voittaen on uusia sanoja ja mietteitä paikoillensa lisäksi tullut, niin on kuitenki hankala, jopa mahdotoinki, eroittaa*

ne alkuperäisistä Kalevalan aikuisista. Parempi on heittää semmmoinen tarkempi eroittaminen ja ennemmin pitää ne alkuperäiset runot ei muuna, kun tarina-maalle kylvettyinä siemeninä, joista nykyinen runotouko vuosisatojen, ehkä tuhansienki, kuluessa on nousnut ja paisunut.

Laulujen alkuperäisyyden kanssa käypi miltei seuraavaan tapaan. Pitopaikoissa eli muissa seuroissa kuulee joku uuden laulun ja kokee sen muistoonsa panna. Sitte toisessa tilassa sitä jo itse uusille kuulioille laulaessansa muistaa tarkemmin itsen aineen, kun sen sana sanalta joka mutkassansa kertomisen. Ne paikat, joita ei muista juuri entisillä sanoillansa, kertoo omillansa, paikoin ehkä somemmasti, kun sitä ennen olivatkaan, ja jos joku vähä arvoisempi seikka lomasta jäisi pois, niin taitaa toinen laulajan omasta päästä tulla siaan. Samalla tavalla menettelevät sitte toiset ja kolmannet kuuliat laulua, ja laulu muuttuu, minkä muuttuu, enemmin erinäisissä sanoissa ja mutkissa, kun itsessä aineessa. Tämän laatuisen laulutarinan rinnalla kulkee kuitenki toinen, joka paremmin säilyttää sitä vanhoissa sanoissa ja saranoissansa, nimittäin lapsen vanhemmiltansa polvi polvelta oppiminen, mutta samassa kun se estää toisen kulkusisarensa ylen kauas poikkeamasta, täytyy sen itsenki toisinaan sitä noudattaa, ettei muuten jäisi kovin jälelle.

§. 6. Vanhojen runojen pelätystä häviämisestä. *Siitä että Venäjän Karjalassa vanhoja runoja ja niiden laulajoita näihin aikoihin asti on kunniassa pidetty, voisi päättää, laulajien runojansa ei unohtaneen, vaan ennemmin niitä parannelleen ja kaunistelleen nykyiseen muotoonsa monilukuisissa toisinnoissa. Muutamia vuosisatoja tätä ennen niitä ehk' ei olisi löytynyt siihen paljouteen, vaikka kyllä jo silloinki kaikki olivat taimella ja heristymässä. Tästälähin alkavat ne taas pikemmin supistua, kun uusilla lisäyksillä enetä, sillä kun, ken ikänänsä tahtoo, saapi ne valmiina kirjana käteensä, ja täydellisempänä, kun minkä kenen erinäinen muisto kannattaisi, niin katoaa muistolta laulamisen arvo, ja arvon kadottua itse muistolta laulaminenki. Se käypi samate kun jonkun kielen eri murretten kanssa yhteisen kirjakielen voimiin päästyänsä. Sitä ennen erkanivat erkanemistansa yksi murre toisesta, ja väliin ilmautui uusia; kirjakielen saatua alkoivat taas kaikki sen ympärille yhdistyä.*

§. 7. Vierassukuisista sanoista. *Edellä mainitusta runojen kulkuja säilyntätavasta on huokeasti ymmärrettävä, kuinka niihin tuo tuostakin on tainnut yhtyä semmoisia sanoja, jotka arvattavasti vasta myöhempinä aikoina ovat kieleen tulleet, joista siis ei suinkaan ole päättämistä, itse runojenkin ei vanhempia olevan. Sanat ja kieli runoissa ei ole muu, kun tarinan ulkonainen ajan mukiin muodostuva puku. Myös on monta vanhoissa runoissa löytyvää ruotsin eli venäjän sukuista sanaa tainnut jo Permian vallan aikana*

tavallinen olla, koska muinaistietojen mukaan Permialaiset kävivät kauppaa niin Islandilaisten ja Norjalaisten, kuin Wenäläistenki kanssa, ja kaupankäviät kansat aina saavat kaupan päällisiksi uusia sanoja kieleensä. Suuri osa semmoisia ruotsin suknisia sanoja, joita tavallisesti arvellaan vasta myöhemmin, Suomen maan Ruotsin yhteyteen jouduttua, Ruotsalaisilta saaduksi, löytyy rajanki takana Wenäjän maalla Karjalassa ja Aunuksessa. Niiden siellä löytyminen on vaikea muulla ehdolla selittää, kun sillä, että olivat tuttuja jo ennen Suomalaisten eroamista Ruotsin ja Wenäjän vallan alaisiksi.

§. 8. Runojen syntyajoista ja alkuperäisestä kodista. *Montakin arvelua on näiden runojen syntyajoista ja paikasta ollut. Muita asianmukaisemmalle näyttää se, joka pitää niitä Permian vallan aikana syntyneinä Wienan (eli Walkean) meren kaakkoisrannoilla, taikka niiden isojen järvien, Woikojärven, Oniekan ja Laatokan, seuduilla, jotka kaaressa makaavat Oniekan lahden välillä Wienan merta yhdellä, ja Suomenlahden Itämerta, toisella puolella. Se osa Suomalaisia Wenäjän Karjalassa, joiden tykönä nämät runot ovat halki vuosisatojen säilyneet, näyttää kun olisi vanhan rikkaan, voimakkaan ja kuuluisan Permian kansan suoraa jälkisukua. Sillä on vielä yli muiden Suomalaisten joku ulkonainen perintösivistys vanhoista ajoista, omituisia jälkiä jonkunlaisesta yhteis-elämästä, erinomainen, kaikkia kieltoja ja vastuksia kiertelevä kaupan into, nopsa sekä ruumiin liike että mielen maltti yrityksissänsä, joka kaikki samassa kun heidän nykyinen asunsiansa, runomuistinsa, kielessänsä tavattavat ruotsinsukuiset sanat, vaimoväen omalaatuiset koristukset y. m. saapi vanhoista Permian ajoista paraan selityksensä. Ruumiin nopeudessa, pian hoksaavassa mielen maltissa ja kaupanhalussa ovat Suomen maan Pohjalaiset ja Karjalaiset heidän lähimpiä sukulaisiansa, jälkimmäiset ynnä Inkeriläisten kanssa runomuistissaki.*

§. 9. Pohjolan asukkaista. *Löytyy kyllä aihetta siihenki luuloon, että Pohjolan eli Pohjan kansalla näissä runoissa ymmärrettäisi Lappalaisia, mutta asianmukaisemmalta näyttää kuitenki, Pohjolassa ei Lappalaisia, vaan jonkun eri lahkokunnan Suomalaisia asuneen. Tosin nimitetään lausekerroissa (parallelismoissa) Pohjolata välistä Lapiksiki, mutta se näyttää ainoastansa joku herjausnimi olleen samate kun* Pimentola, Untamola, Kylmä kylä, Miesten syöjä sia *j. m. Ainoastansa yhdessä paikassa (12: 199, 200) osoitetaan Pohjolassa outoa kieltä puhutuksi, mutta sen paikan voipi silläki tavalla selittää, että Lemminkäisen äiti, kun kielsi poikaansa Pohjolaan lähtemästä ja ynnä muiden syiden, jotka pidättäisivät häntä lähtemästä, sanoi »etkä tunne kieltä Turjan, maha et lausua lapiksi,» kielellä tarkoitti ei puhetta, vaan Pohjolan omituista loihtutaitoa. Myös on se paikka voinut myöhemmin runoon tulla, eli josta kusta alkuansa toisesta runosta siihen sekautua, eikä,*

jos kuinkin olkoon, merkitse paljo mitään niitä moninaisia muita paikkoja vasten, jotka osoittavat Pohjolan ja Kalevalan asukasten huokeasti toinen toisensa kielen ymmärtäneen. Muuten on koko elämän laatu Pohjolassa paljo eroava Lapin niin nykyisestä, kuin arvattavasti muinaisestakin elämän laadusta, ja koko edellisessä Kalevalan osassa pysyy Pohjolan kansa voimakkaampana, kun mikä milloinkaan Lappalaisiin sopisi. Lemminkäinen muistuttaa (27: 109—114) sekä muiden että omistansa Pohjolaan viemistä ohrista, joilla kyllä ei muuta kun verojyviä ja veron-alaisuutta tarkoitettane, jota, myös toisessaki paikassa (35: 65—74) osoitetaan; mutta koskas olisi joku muu kansa Lappalaisille veron-alainen ollut? Entistä ylivaltaansa muistelee Pohjolan emäntä myös runoissa 42: 335, 336 ja 45: 571—374. Uskottavinta on siis Pohjolassaki jonkun Suomalaislahkokunnan asuneen, jolle Kalevalasta aikoinansa maksettiin veroa, kunnes Wäinämöinen, Ilmarinen ja Lemminkäinen tekivät lopun veron-alaisuudelle. Juuri siinä onki Kalevala-runojen keskinäinen side eli yhteys, että kertovat, kuinka Kalevala vähitellen vauristui Pohjolan vertaiseksi ja viimein pääsi voitolle.

§. 10. Kielenlaatu näissä runoissa on *Karjalan tavallista suomea, eikä paljo poikkeava muidenki Suomen maakuntain puheesta, jonka tähden Suomalainen mistä tahansa vähällä tottumisella ne helposti ymmärtää. Muutamia oudompia sanoja on kuitenki koettu erittäin selittää ja tässä ehkä sopinee eräitä muita selityksen viittoja antaa.*

Semmoiset sanat, jotka matkivat jota kuta ääntä eli liikuntoa (onomatopoëtica) *ovat ylensä suomessa tavalliset, ja saavat usein paikalta, jossa tavataan yhteydessä toisten sanojen kanssa, paraan selityksensä. Senlaisia ovat esimerkiksi* suihkii, piukkii, loruu, noruu, kamuaa, remuaa, nuhajaa, sohajaa, ratisee, vatisee, ärähtää, sorahtaa, sirettää, hyräytyy, viehkuroi, kääperöitsee, häiläyttää, nauskahuttaa, tölläyttää, tuivertaa, haivertaa, karittelee, kahattelee, suhuttelee, siuottelee, luskuttelee, juhmuttelee, käärämöittelee *ynnä monilukuisten muiden. Useammin, kuin itsepäällänsä, tavattaan ne jonkun toisen lausukan eli toimisanan vieressä tarkemmin osoittamassa jonkun toimituksen erityistä ääntä eli liikuntotapaa, esimerkiksi:* lyödä lynnähyttelee *s. o. lyö niin että heläjää,* itkeä hyryttelee *s. o. itkee hiljaisella äänellä,* huutaa huikahuttaa *s. o. huutaa raikkaalla äänellä,* käydä kulleroittelee *s. o. käy keveästi ja ripsaasti jalkojansa nostellen,* astua lykyttelee *s. o. astuu joutuisasti,* hiihtää hivittää *s. o. hiihtää terävään ja uutteraan,* juosta puikkii *s. o. juoksee suoraan suurella vauhdilla. Tavataan välistä melkein samanlaatuisia nimi- ja mainesanojaki, esimerkiksi:* huitukka, haitukka, ressukka, rehvana, pöyhtöhäntä, röyhetyinen,

källeröinen, *jotka samate kun sellaiset toimisanatkin ovat huokeammat ymmärtää, kun oikein säntillensä selittää eli muilla kielillä sanoa.*

Toisenlaatuisia ovat itsekohtaiset eli itseyntyvät toimisanat, joita ainoastansa Karjalan ja Savon kielessä näihin asti on käytetty, vaan muissa murteissa kahdella eri sanalla toimitettu, esimerkiksi käänteleikse *s. o. kääntelee itseänsä,* ajaikse *s. o. ajaa itsensä,* siirräikse *s. o. siirtää itsensä eli itseänsä,* siirräime (siirräihen) *s. o. siirrän itseni eli itseäni,* siirtihe *s. o. siirti itsensä eli itseänsä,* siirrime (siirrihin) *s. o. siirrin itseni, itseäni,* siirrihet (siirrihit) *siirrit itsesi, itseäsi,* tungeite *s. o. tunge itsesi, itseäsi,* veäite *s. o. vedä itsesi, itseäsi,* pannaita *s. o. panna itsensä,* laskeita *s. o. laskea itsensä, itseänsä,* vetäitä *s. o. vetää itsensä, itseänsä.*

Semmoiset toimisanat, kun käännältää, väännältää, veältää, sivaltaa, työnnältää, nostaltaa, murraltaa *j. m. myös ovat entiselle kirjakielelle enimmäksi osaksi oudonlaiset. Ne osoittavat toimituksen äkillisyyttä ja väkevyyttä, esimerk.* työnnältää *yhtä kun työntää äkisti ja väkevällä kädellä. Äkillisyyttä yksinänsä merkitään semmoisilla toimisanoilla, jotka päättyvät tavuella* see, *esimerk.* vetäisee, tarpaisee, sitaisee, kutaisee, tahkaisee, parkaisee, ärjäisee, *joista enin osa jo vanhastaan on kirjakielelle tuttu.*

Kun jota kuta sanaa tahdotaan somistellen eli mielitellen sanoa, niin annetaan sille Wenäjän Karjalan murteessa useampiakin eri päätteitä, esimerk. sanasta reki: reyt, rekonen; *käki:* käyt, käkönen; *vesi:* veyt, vetonen; *susi:* sutonen; *kivi:* kivyt, kivonen; *hanhi:* hanhut, hanhonen; *meri:* meryt, meronen; *mesi:* meto, metonen; *neiti:* neiyt, neito, neitonen; *veli:* velo, vello, veljyt, veijo, veito', veitonen; *lehti:* lehyt', lehtyinen, lehtonen; *kesä:* kesyt, kesonen; *koivu:* koivas, koivahainen; *päivä:* päivyt, päivönen; *marja:* marjut, marjanen; *sampo:* sammut, samponen; *syän:* syämmyt; *taivas:* taivo, taivonen; *lammas:* lampahut, lampahuinen; *rove:* ropehut; *vene:* veno, venonen, venehyt; *pyörä:* pyörykkä, pyöryläinen; *puola:* puolukka, puolukkainen; *pääsky:* pääskynen, pääskyläinen; *sirkku:* sirkkunen, sirkkulainen; *juoma:* juomukkainen; *olut:* olo, olonen, oluoinen, olukkainen; *yö:* yöhyt; *vyö:* vyöhyt; *suo:* suohut; *pyy:* pyyhyt; *puu:* puuhut; *tie:* tiehyt *j. n. e.*

Moniluvussa on Karjalan ja Savonki murteella ynnä tavallisten kirjakielen päätetten myös toiset omalaatuisensa, esimerk. tähtilöiksi, helmilöiksi, helmilöitä, ristilöitä, jokiloita, lukkoloita, käärylöihin, kelloloissa *j. n. e., jotka eivät merkitse muuta kun tavalliset:* tähdiksi, helmiksi, helmiä, ristiä, jokia, lukkoja, kääryihin, kelloissa, *eivätkä käytetä useampi kun kaksitavuisissa sanoissa, eikä niissäkään, jos nimentäsiassa päättyvät* a–*lla eli* ä–*llä.*

§. 11. Kielen kirjoitustavasta. *Kirjoitustapaa nykyisessä laitoksessa on mahdollisuutta myöten mukailtu tavalliseen kirjakieleen ja yhteisiin kielenopin johtoihin* *). *Siitä syystä tavataan nyt kirjoitettuna:* osoittaa, tavoittaa, milloin, syytöin, kultainen, vetäisee, naukaisee, muutaime, käännäikse, antoi, annoin, nauris, neula, paula, kaura, seula, kauris, äyräs, koura, ohra, teiri, peura, aura, ottakamme, ottakatte, heittäömme, heittäötte, *jossa entisen, Karjalan–murteisen, kirjoitustavan mukaan oli:* osottaa, tavottaa, millon, syytön, kultanen, vetäsee, naukasee, muutame, käännäksen, anto, annon, nakris, niekla, pakla, kakra, siekla, kapris, äpräs, kopra, otra, tetri, petra, aatra, ottakame, ottakate, heittäöme, heittäöte. *Samasta syystä on nykyisessä laitoksessa kirjoitettu:* hopea, valkea, sorea, usea, käpeä, leveä, melkeä **); laji, neuvo, sauva; enpä, onpi, hänpä; *entisessä:* hopia, valkia, soria, usia, käpiä, leviä, melkiä; lai neuo, saua; empä, ompi, hämpä.

Paitsi sanan ensimäisessä tavuessa jakauvat pitkät äänekkäät ja pitkät *kaksois–äänet eri tavuihin, esimerk.* keihä'än, paha'an, talohon, kylähän, vetehen, käyähän, saatihin, use'in, melke'in *kolmitavuisiksi, ja* keihä'illä, kätky'ille, hope'ita, rehe'ille, otetahan, annettihin *nelitavuisiksi sen siaan, kun tavallisesti sanotaan ja kirjoitetaan* keihään, pahaan, kylään, veteen, käyään, saatiin, usein, melkein *kaksitavuisina, ja* keihäillä, kätkyille, hopeita, reheille, otetaan, annettiin *kolmitavuisina. Merkkiä (') käytetään ainoastaan, missä pitkä äänekäs jakautuu kahteen tavueen taikka usiampia yhdenäänellisiä äänekkäitä kohtautuu, niinkuin sanoissa:* ve'en, puhe'et, sana'an, nää'än *ja missä äänikäs sanan lopusta on runomitan tähden poisheitetty.*

Missä kirjostustapaa ei ole yhteiseen kirjakieleen sovitettu, ymmärrettänee se huokeasti sillänsäki. Niin esimerkiksi lienevät sanat kielti, väänti, murti, löyti, löynnyt, löytty, löytähän, käätty, käätähän, väätty, souttu, kaata, kaatahan, kaannut, oisi, uunna, kuunna, miesnä, tänä päänä *huokeat käsittää niilläki paikoin, joissa on totuttu sanomaan:* kielsi, väänsi, mursi, löysi, löytänyt, löyetty (löydetty), löyetään (löydetään), käännetty, kännetään, väännetty, soudettu, kaattaa, kaaetaan (kaadetaan), kaata-

---

*) *Katso:* Finsk Språklära af Fab. Collan. Helsingfors 1847.

**) *Alkuperäisesti kuuluivat ne:* hopeta, valketa, soreta *j. n. e.* T:*n jo aikoja äänekästen väliltä kadottua, on niitä kuitenki parempi* e:*llä kun* i:*llä kirjoittaa. Jos kohta paikoin sanotaan* hopia, valkia, soria, leviä, *niin sanotaanpa taas toisin paikoin* hopee, valkee, soree, levee, *joka ynnä* e:*n alkuperäisyyden kanssa vaatii niitä* e:*llä kirjoittamaan. Paikoin kuuluvat viäläki täydellisesti* hopea, valkea, sorea, leveä *j. n. e.*

nut, olisi, nutena, kuutena, miehenä, tänä päivänä. *Sámoin ovat semmoiset sanat kun:* päivää, kehräävi, rantaa, hakkaavi *kieliopin sääntöjä vasten pidetyt entisessä Karjalan murteisessa muodossansa ja kirjoitetut:* päiveä, kehreävi, rantoa, hakkoavi, *sen vuoksi, että kun se niissä löytyvä pitkä äänekäs* (aa, ää) *runomitassa jakautuu kahteen tavueen, niin on tämä jakautuminen helpompi sekä merkitä että puhua näin kirjottain kun millä muulla tavalla, esim. jos tämmöiset sanat kirjoitettaisi:* päivä'ä, kehrä'ävi, ranta'a, hakka'avi.

§. 12. Kalevala-runojen kokouksista ja kerääjistä. *Niinä neljänätoista vuotena, jotka ovat jääneet siitä ajasta, kun ensimäinen Kalevalan laitos v. 1835 painettiin, on paljo uusia runokokouksia tehty, ja niiden kerääjät ovat olleet: Akatemian oppilas* J. Fr. Cajan, *majisteri* M. A. Castrén, *oppilaat* D. E. D. Europæus, A. E. Ahlqvist, Fr. Polén, Z. Sirelius, *majisteri* H. A. Reinholm *ja myös nykyisen laitoksen suorittaja, joista ensiksi nimitetty kulki omilla varoillansa niitä keräämässä, muut Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran avulla. Erittäinkin onnistui Europæukselle*) paljo sekä uusia runoja että toisintoja entisiin, vuosina 1845, 1846 ja 1848, kerätyksi saada. Näistä hänen ja muiden ilmi saattamista suurista runokokouksista, jotka ynnä entisten kokousten kanssa tulevat Helsingissä olevalta Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralta säilytettäväksi, on nykyinen Kalevalan laitos kasvanut pian toistansa isommaksi ja laajemmaksi, kun minkä entinen oli. Minkä ilmanki, runojen järestyksessä ja muussa sisällisessä kohdassa, lienee entistä laitosta parempi, se asia jääköön itsekunki lukian arvata.*

§. 13. Nykyisen Kalevala-laitoksen ko'osta ja järestyksestä entisen suhteen. *Entisessä laitoksessa oli kaikkinansa 32 runoa, jotka yhteensä sisältivät ei täyttä 12,100 värsyä, nykyisessä sitä vasten on 50 runoa, ja yhteensä lähes 22,800 värsyä. Mitenkä muuten kummanki laitoksen paikat vastaavat toinen toisiansa, sen saattaa seuraavasta osotuksesta nähdä.*

---

*) *Hän on myös kirjaansa:* Pieni Runon-seppä, Hels. 1847 *liitetyssä* johdatuksessa runon tekoon *laatinut osaavasti runojen mitteellisestä rakennuksesta ja antanut hyviä neuvoja siitä asiasta tarkempaa tietoa haluaville.*

Nykyisessä.		Entisessä.		Nykyisessä.		Entisessä.	
Runo.	Värsyt.	Runo.	Värsyt.	Runo.	Värsyt.	Runo.	Värsyt.
1	1—108	1	1—78		117—368		37—213
	109—176			8	1—36	3	1—30
	177—244		270—315		37—90		
	245—280		247—269		91—282		31—200
	281—344		79—112	9	1—424	4	1—342
2	1—216	24	61—209		425—488		
	217—284				489—586		343—424
	285—346		19—60	10	1—318	5	1—260
	347—376				319—390		
3	1—84				391—432		261—312
	85—100	30	1—10		433—462		
	101—116				463—510		313—350
	117—128		11—22	11	1—124		
	129—144				125—142	18	222—235
	145—254		23—94		143—402		
	255—282		95—103	12	1—128		
	283—536		104—243		129—504	6	1—275
	537—580			13	1—258	7	1—116
4	1—136	31	1—94	14	1—460		117—641
	137—192			15	1—306	8	1—247
	193—231		95—107		307—384	4	306—332
	232—266		108—146		385—548	8	248—289
	267—434				549—650		
	435—504		151—208	16	1—100	9	1—25
	505—518				101—282		26—174
5	1—16				283—328		
	17—34		331—348		329—396		175—231
	35—144		209—307		397—412		
	145—164			17	1—628	10	1—489
	165—192		308—330	18	1—560	11	1—323
	193—242				561—584		
6	1—234	1	113—246		585—706		324—391
7	1—8		247—254	19	1—32	12	1—17
	9—42	2	1—30		33—58		
	43—116		31—36		59—354		18—211

	355—406				313—318		145—150
	407—518		212—281		319—380		
20	1—174	13	1—115		381—412		151—180
	175—390		130—331		413—468		
	391—424				469—672		181—314
	425—458		116—129		673—716	14	339—366
	459—498				717—738		
	499—614		332—420	26	1—288	17	1—248
21	1—438	14	1—322		289—314		
22	1—184	15	1—149		315—670		249—452
	185—448				671—776		
	449—522		150—199	27	1—420		475—706
23	1—78			28	1—64		
	79—100		214—236		65—290	18	1—173
	101—160			29	1—24		
	161—174		260—273		25—114		174—221
	175—212				115—220		
	213—220		245—247		221—404		236—347
	221—230		280—282		405—600		
	231—236		237—244	30	1—434		348—593
	237—334				435—500		
	335—346		274—279	31	1—89		
	347—384				90—98	19	1—7
	385—398		248—255		99—214		
	399—850				215—340		17—72
24	1—116				341—358		
	117—136		283—296		359—374		8—16
	137—186			32	1—548		126—379
	187—264		297—332	33	1—222		380—470
	265—296				223—262		
	297—366		333—361		263—296		474—490
	367—442			34	1—240		
	443—476		362—385	35	1—59		79—124
	477—496				60—372		
	497—518		386—393	36	1—154		
	519—528		462—471		155—230		491—530
25	1—48	16	1—31		231—360		
	49—88			37	1—250	20	1—172
	89—242		32—144	38	1—64		173—196
	243—312				65—178		

	179—250	15	394—461	44	1—334	29	1—248
	251—286			45	1—30		
	287—328	20	197—224		31—60	25	1—37
39	1—426	21	1—344		61—108		
40	1—342	22	1—193		109—362		49—310
41	1—266		194—392	46	1—26		
42	1—332	23	1—156		27—644	28	1—607
	333—356			47	1—20		
	357—366		157—166		21—312	26	1—185
	367—460				313—364		
	461—562		167—215	48	1—372		186—533
43	1—288		216—407	49	1—236	27	1—157
	289—368	24	223—321		237—278		
	369—384	23	416—422		279—422		158—277
	385—398	24	1—8	50	1—512	32	1—251
	399—434		322—329		513—620		252—280

Tästä osoituksesta voipi itsekuki pian ja huokeasti nähdä, missä nykyisen Kalevala-laitoksen järestys runojen välillä on entisestä eroava, kuin myös kaikki ne paikat, jotka ovat myöhemmin saatuja, lisäksi tulleita. Kun niillä entisessä laitoksessa ei ole mitään vastaavata, niin on niiden kohdalla oleva sia sen värsypalstassa jätetty tyhjäksi. Mutta ilman näitä näin merkityitä on läpensä paljo uusia värsyjä semmoisillaki paikoilla, joilla entisen laitoksen palstoissa on jotain vastassaki, joka jo on mainittuin paikkojen värsylu'ustaki toinen toisensa rinnalla arvattava. Pienempiä lisiä ei kuitenkaan ole taittu erittäin osoittaa, koska osoitus sen kautta olisi kovin pitkäksi venynyt. Joka niistä haluaa tarkempata tietoa saada, tutkikoon niitä toinen toisensa rinnalla kummassaki laitoksessa.

Laukossa 17 huhtikuuta 1849.

E. L.

Ensimäinen Runo.

Runo alotteleikse vv. 1—102. Ilman impi laskeutuu mereen, jossa tuulelta ja vedeltä raskautettuna tekeytyy veden emoksi 103—176. Sotka laittaa pesänsä ja munii veden emosen polvelle 177—212. Munat vierivät pesästä, särkyvät palasiksi ja palaset muodostuvat maaksi, taivaaksi, auringoksi, kuuksi ja pilviksi 313—244. Veden emonen luopi niemiä, lahtia ja muita rantoja, syviä ja mataloita paikkoja mereen 245—280. Wäinämöinen syntyy veden emosesta ja ajelehtaa kauan aalloilla, kunnes viimein pysähtyy maarannalle 281—344.

Mieleni minun tekevi,
Aivoni ajattelevi
Lähteäni laulamahan,
Saa'ani sanelemahan,
Sukuvirttä suoltamahan,
Lajivirttä laulamahan;
Sanat suussani sulavat,
Puhe'et putoelevat,
Kielelleni kerkiävät,
Hampahilleni hajoovat.
Veli kulta, veikkoseni,
Kaunis kasvinkumppalini!
Lähe nyt kanssa laulamahan,
Saa kera sanelemahan,
Yhtehen yhyttyämme,
Kahta'alta käytyämme;
Harvoin yhtehen yhymme,

3: 1. s. o. lähteä.
4: 1. s. o. saada.
5: 2. vetämään.
13: 1. lähde.
15: 2. yhdyttyämme.

Saamme toinen toisihimme
Näillä raukoilla rajoilla,
Poloisilla Pohjan mailla.
Lyökämme käsi kätehen,
Sormet sormien lomahan,
Lauloaksemme hyviä,
Parahia pannaksemme,
Kuulla noien kultaisien,
Tietä mieli-tehtoisien,
Nuorisossa nousevassa,
Kansassa kasuavassa,
Noita saamia sanoja,
Virsiä virittämiä
Vyöltä vanhan Wäinämöisen,
Alta ahjon Ilmarisen,
Päästä kalvan Kaukomielen,

20: 1. huonoilla; vähä-onnisilla.
25: 2. noiden; noitten.
26: 1. tietää; 2. halullisten.
27: 1. nuoressa väessä.
28: 2. kasvavassa.
33: 2. lyömämiekan; sapelin.

Joukahaisen jousen tiestä,
Pohjan peltojen periltä,
Kalevalan kankahilta.
Niit' ennen isoni lauloi
Kirvesvartta vuollessansa,
Niitä äitini opetti
Väätessänsä värttinätä,
Minun lasna lattialla
Eessä polven pyöriessä,
Maitopartana pahaisna,
Piimäsuuna pikkaraisna.
Sampo ei puuttunut sanoja,
Eikä Louhi luottehia;
Vanheni sanoihin sampo,
Katoi Louhi luottehisin,
Virsihin Wipunen kuoli,
Lemminkäinen leikkilöihin.
Viel' on muitaki sanoja,
Ongelmoita oppimia,
Tie-ohesta tempomia,
Kanervoista katkomia,
Risukoista riipomia,
Vesoista vetelemiä,
Päästä heinän hieromia,
Raitiolta ratkomia,
Paimenessa käyessäni,
Lasna karjan laitumilla,
Metisillä mättähillä,
Kultaisilla kunnahilla,
Mustan Muurikin jälessä,
Kimmon kirjavan keralla.
Vilu mulle virttä virkkoi,
Sae saatteli runoja,
Virttä toista tuulet toivat,
Meren aaltoset ajoivat,
Linnut liitteli sanoja,
Puien latvat lausehia.
Ne minä kerälle käärin,
Sovittelin sommelolle;
Kerän pistin kelkkahani,
Sommelon rekoseheni;
Vein kelkalla kotihin,
Rekosella riihen luoksi,
Panin aitan parven päähän,
Vaskisehen vakkasehen.
Viikon on virteni vilussa,
Kauan kaihossa siaisnut;
Veänkö vilusta virret,
Lapan laulut pakkasesta,
Tuon tupahan vakkaseni,
Rasian rahin nenähän,
Alle kuulun kurkihirren,
Alle kaunihin katoksen;
Aukaisen sanaisen arkun,
Virsilippahan viritän,
Kerittelen pään kerältä,

40: 1. vääntäessänsä; 2. kehrävarsi.
41: 2. lassa; lapsena.
43: 2. huonona.
45: 1. maan onnistaja; onnen lähde.
46: 3. voimallisia sanoja.
48: 1. katosi.
50: 2. leikkihin; iloihin; kisoihin.
52: 1. konstisanoja; solmusanoja.
58: 1. kylätieltä.
59: 2. käydessäni.
62: 2. äyräillä; hyppylöillä.
63, 64. Muurikki ja Kimmo ovat lehmännimiä.
64: 3. kanssa.
65: 4. sanoi.
66: 1. sade.
70: 1. puiden; puitten.
72: 2. isolle kerälle.
75: 1. vedin.
76: 1. kauniilla reellä; 3. tykö.
80: 2. piilossa; 3. asunut.
81: 1. vedänkö.
82: 1. otan; tempaan.
84: 2. pitkän tuolin.
88: 1. virsi-vakan.

Suorin solmun sommelolta?
Niin laulan hyvänki virren,
Kaunihinki kalkuttelen
Ruoalta rukihiselta,
Oluelta ohraiselta:
Kun ei tuotane olutta,
Tarittane taari-vettä,
Laulan suulta laihemmalta,
Vetoselta vierettelen
Tämän iltamme iloksi,
Päivän kuulun kunniaksi,
Vaiko huomenen huviksi,
Uuen aamun alkeheksi.

Noin kuulin saneltavaksi,
Tiesin virttä tehtäväksi:
Yksin meillä yöt tulevat,
Yksin päivät valkeavat,
Yksin syntyi Wäinämöinen,
Ilmestyi iki-runoja
Kapehesta kantajasta,
Ilmattaresta emosta.
Olipa impi ilman tyttö,
Kave Luonnotar korea,
Piti viikoista pyhyyttä,
Iän kaiken impeyttä,
Ilman pitkillä pihoilla,
Tasaisilla tanterilla.
Ikävystyi aikojansa,
Ouostui elämätänsä,
Aina yksin ollessansa,
Impenä eläessänsä
Ilman pitkillä pihoilla,
Avaroilla autioilla.
Jop' on astuiksen alemma,
Laskeusi lainehille,
Meren selvälle selälle,
Ulapallen aukealle;
Tuli suuri tuulen puuska,
Iästä vihainen ilma,
Meren kuohuille kohotti,
Lainehille laikahutti.
Tuuli neittä tuuitteli,
Aalto impeä ajeli,
Ympäri selän sinisen,
Lakkipäien lainehien;
Tuuli tuuli kohtuiseksi,
Meri paksuksi panevi.
Kantoi kohtua kovoa,
Vatsan täyttä vaikeata
Vuotta seitsemän satoa,
Yheksän yrön ikeä,
Eikä synny syntyminen,
Luovu luomatoin sikiö.
Vieri impi veen emona,
Uipi iät, uipi lännet,
Uipi luotehet, etelät,
Uipi kaikki ilman rannat,
Tuskissa tulisen synnyn,
Vatsan vaivoissa kovissa;
Eikä synny syntyminen,
Luovu luomatoin sikiö.
Itkeä hyryttelevi,

90: 1. selvitän.
93: 1. rualta.
98: 1. vedeltä; vesi-kullalta.
108: 2. ikuinen laulaja.
111: 2. vaimonpuoli; nainen.
113: 2. pitkää; pitkä-aikaista; 3. yksinäisyyttä.
118: 1. oudostui; oudoksui.
123: 3. astui itsensä.
126: 1. ulko-selälle.
130: 2. läykäytti; liikutti äkisti.
131: 3. kiikutteli.
134: 1. lakki-päiden, -päitten.
140: 2. yrjän; yljän; miehen.
143: 1. kulki; liikkui; 2. veden; 3. emana; äitinä.
151: 2. ääntelee hiljaisesti.

Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Voi poloinen päiviäni,
Lapsi kurja kulkuani!
Jo olen joutunut johonki,
Läkseni ilman alle,
Tuulen tuuiteltavaksi,
Aaltojen ajeltavaksi,
Näillä väljillä vesillä,
Lakeilla lainehilla.»
»Parempi olisi ollut
Ilman impenä eleä,
Kun on nyt tätä nykyä
Vierähellä veen emona:
Vilu tääll' on ollakseni,
Vaiva värjätelläkseni,
Aalloissa asuakseni,
Veessä vieriellakseni.»
»Oi Ukko ylijumala,
Ilman kaiken kannattaja!
Tule tänne tarvittaissa,
Käy tänne kutsuttaessa,
Päästä piika pintehestä,
Vaimo vatsan vääntehestä,
Käy pian, välehen jou'u,
Välehemmin tarvitahan!»
Kului aikoa vähäisen,
Pirahteli pikkaraisen,
Tuli sotka suora lintu,
Lentea lekuttelevi,
Etsien pesän sioa,
Asunmaata arvaellen.
Lenti iät, lenti lännet,
Lenti luotehet, etelät,
Ei löyä tiloa tuota,
Paikkoa pahintakana,
Kuhun laatisi pesänsä,
Ottaisi olo-siansa.
Liitelevi, laatelevi,
Arvelee, ajattelevi:
»Teenkö tuulehen tupani,
Aalloillen asunsiani,
Tuuli kaatavi tupasen,
Aalto vie asunsiani.»
Niin silloin veen emonen,
Veen emonen, ilman impi,
Nosti polvea merestä,
Lapaluuta lainehesta
Sotkalle pesän siaksi,
Asunmaaksi armahaksi.
Tuo sotka sorea lintu
Liiteleikse, laateleikse,
Keksi polven veen emosen
Sinerväisellä selällä,
Luuli heinä-mättähäksi,
Tuoreheksi turpeheksi.
Lentelevi, liitelevi,
Päähän polven laskeuvi,
Siihen laativi pesänsä,
Muni kultaiset munansa,
Kuusi kultaista munoa,
Rauta-munan seitsemännen.
Alkoi hautoa munia,
Päätä polven lämmitellä;
Hautoi päivän, hautoi toisen,
Hautoi kohta kolmannenki,
Jopa tuosta veen emonen,

163: 5. nyky-aikaa.
166: 2. liikahdellakseni.
173: 3. ahdistuksesta; pulasta.
175: 3. sievään; pian.
178: 1. mureni; meni yli.
179. 2. sorsan lajinen lintu.
183: 1. lensi.
185: 2. löydä.
187: 2. rakentaisi; tekisi: laittaisi.
189: lentelee hiljallensa ja ympärinsä katsellen.
195: 4. kaunis emä; äiti; vaimo.
201: 3. kaunis; pulski.
204: 1. sinisen näköisellä.

Veen emonen, ilman impi,
Tuntevi tulistuvaksi,
Hipiänsä hiiltyväksi:
Luuli polvensa palavan,
Kaikki suonensa sulavan.
Vavahutti polveansa,
Järkytti jäseniänsä,
Munat vierähti vetehen,
Meren aaltohon ajaikse;
Karskahti munat muruiksi,
Katkieli kappaleiksi.
Ei munat mutahan joua,
Siepalehet veen sekahan,
Muuttuivat murut hyviksi,
Kappalehet kaunoisiksi:
Munasen alainen puoli
Alaiseksi maa-emäksi,
Munasen yläinen puoli
Yläiseksi taivahaksi,
Yläpuoli ruskeaista
Päivöseksi paistamahan,
Yläpuoli valkeaista
Se kuuksi kumottamahan;
Mi munassa kirjavaista,
Ne tähiksi taivahalle,
Mi munassa mustukaista,
Nepä ilman pilvilöiksi.
Ajat eellehen menevät,
Vuoet tuota tuonnemmaksi,
Uuen päivän paistaessa,
Uuen kuun kumottaessa;
Aina uipi veen emonen,
Veen emonen, ilman impi,
Noilla vienoilla vesillä,
Utuisilla lainehilla,
Eessänsä vesi vetelä,
Takanansa taivas selvä.
Jo vuonna yheksäntenä,
Kymmenentenä kesänä
Nosti päätänsä merestä,
Kohottavi kokkoansa,
Alkoi luoa luomiansa,
Saautella saamiansa
Selvällä meren selällä,
Ulapalla aukealla.
Kussa kättä käännähytti,
Siihen niemet siivoeli;
Kussa pohjasi jalalla,
Kala-hauat kaivaeli;
Kussa ilman kuplistihe,
Siihen syöverit syventi.
Kylin maahan kääntelihe,
Siihen sai sileät rannat;
Jaloin maahan kääntelihe,
Siihen loi lohi-apajat;

220: ihonsa kuumentuvaksi, varistuvaksi.
223: 1. vavistutti äkisti.
224: 1. liikutti.
226: 3. ajoivat itsensä; menivät.
227: 1. rusentuivat; särkyivät.
229: 4. jouda; hyljätä.
230: 1. kappaleet.
234: 2. maan pohjaksi.
238: 1. auringoksi.
242: 2. tähdiksi; tähdeiksi; tähtilöiksi.
244: 3. pilviksi.
245: 2. edelle; edellensä.
246: 1. vuodet.
247: 1. uuden.
251: 2. tyvenillä; laimeilla.
252: 1. hienoilla.
258: 2. kuonoansa; kalloansa.
259: 2. luoda.
260: 1. saatella; laitella.
264: 3. korjaeli; rakenteli.
266: 1. kalahaudat, -kuopat.
267: 3. vaipui alle ja kohosi jälle veden päälle.
268: 2. syvät paikat; syvärit.
269: 3. käänteli itsensä.

Päin pätyi maata vasten,
Siihen laitteli lahelmat.
Ui siitä ulomma maasta,
Seisattelihe selälle;
Luopi luotoja merehen,
Kasvatti sala-karia
Laivan laskema-siaksi,
Merimiesten pään menoksi.
Jo oli saaret siivottuna,
Luotu luotoset merehen,
Ilman pielet pistettynä,
Maat ja manteret sanottu,
Kirjattu kivihin kirjat,
Veetty viivat kallioihin,
Viel' ei synny Wäinämöinen,
Ilmau iki-runoja.
Vaka vanha Wäinämöinen
Kulki äitinsä kohussa
Kolmekymmentä kesää,
Yhen verran talviaki,
Noilla vienoilla vesillä,
Utuisilla lainehilla.
Arvelee, ajattelevi,
Miten olla, kuin eleä
Pimeässä piilossansa,
Asunnossa ahtahassa,
Kuss' ei konsa kuuta nähnyt,
Eikä päiveä havannut.
Sanovi sanalla tuolla,
Lausui tuolla lausehella:
»Kuu keritä, päivyt päästä,
Otava yhä opeta,
Miestä ouoilta ovilta,
Veräjiltä vierahilta,
Näiltä pieniltä pesiltä,
Asunnoilta ahtahilta!
Saata maalle matkamiestä,
Ilmoillen inehmon lasta,
Kuuta taivon katsomahan,
Päiveä ihoamahan,
Otavaista oppimahan,
Tähtiä tähyämähän!»
Kun ei kuu kerittänynnä,
Eikä päivyt päästänynnä,
Ouosteli aikojansa,
Tuskastui elämätänsä;
Liikahutti linnan portin
Sormella nimettömällä,
Lukon luisen luikahutti
Vasemmalla varpahalla,
Tuli kynsin kynnykseltä,
Polvin porstuan ovelta.
Siitä suistui suin merehen,
Käsin kääntyi lainehesen;
Jääpi mies meren varahan,
Uros aaltojen sekahan.
Virui siellä viisi vuotta,
Sekä viisi, jotta kuusi,
Vuotta seitsemän, kaheksan,
Seisottui selälle viimein,
Niemelle nimettömälle,
Mantereelle puuttomalle.

273: 2. johtui; sovistui.
274: 3. lahdelmat; lahti-, laksipaikat.
275: 3. ulommaksi.
283: 2. vahvistukset; pidättimet.
285: 1. kuvattu; 3. kirjavat kuvat; juovat; juonteet.
286: 1. vedetty.
296: 1. millä lailla: kuinka.
299: 3. koskaan; milloinkaan.
303: 2. jouduta; selvitä.
304: 2. alinomaa; joka aika.
305: 2. oudoilta.
310: 2. ihmisen.
311: 2. taivaan.
312: 2. tunnustelemaan.
314: 2. katselemaan; näkemään.
316: 2. päivä; aurinko.
321: 1. lukun.
325: 2. syöstyi; 3. suuta piten, myöten.
329: 1. venyi; makasi; oleskeli.

Polvin maasta ponnistihe,
Käsivarsin käännältihe,
Nousi kuuta katsomahan,
Päiveä ihoamahan,
Otavaista oppimahan,
Tähtiä tähyämähän.
Se oli synty Wäinämöisen,
Rotu rohkean runojan
Kapehesta kantajasta,
Ilmattaresta emosta.

335: 3. hyppäsi ylös.
336: 2. käänsi itsensä äkisti.

342: 1. suku; peräsuku.

Toinen Runo.

Wäinämöinen nousee puuttomalle maalle ja saattaa Sampsa Pellervoisen puita kylvämään 1—42. Tammi ensimmältään ei taimi, mutta uudelleen kylvettynä nousee ja leveää yli koko maan ja estää lehvillänsä sekä kuun että auringon näkymästä 43—110. Pieni mies nousee merestä ja kaataa tammen; kuu ja päivä pääsevät taas näkyviin 111—222. Linnut laulavat puissa, ruohot, kukat ja marjat kasvavat maassa; ainoastaan ohran kasvua ei löydy vielä 223—236. Wäinämöinen löytää muutamia ohran siemeniä rannan hiekalta, kaataa kasken ja jättää yhden koivun lintujen istua kasvamaan 237—262. Kotka mielihyvissänsä siitä, että häntä varten oli puu seisomaan jätetty, iskee tulta Wäinämöiselle, jolla saa kaskensa poltetuksi 263—284. Wäinämöinen kylvää ohran, rukoilee kasvuonnea ja toivottaa tuleviksin ajoiksi menestystä 285—376.

Nousi siitä Wäinämöinen
Jalan kahen kankahalle,
Saarehen selällisehen,
Manterehen puuttomahan.
Viipyi siitä vuotta monta,
Aina eellehen eleli
Saaressa sanattomassa,
Manteressa puuttomassa.
Arvelee, ajattelevi,
Pitkin päätänsä pitävi:
Kenpä maita kylvämähän,
Toukoja tihittämähän?
Pellervoinen pellon poika,
Sampsa poika pikkarainen,
Sep' on maita kylvämähän,
Toukoja tihittämähän.
Kylvi maita kyyhätteli,
Kylvi maita, kylvi soita,
Kylvi auhtoja ahoja,
Panettavi paasikoita.
Mäet kylvi männiköiksi,
Kummut kylvi kuusikoiksi,
Kankahat kanervikoiksi,
Notkot nuoriksi vesoiksi.
Noro-maille koivut kylvi,

10: miettii; neuvoittelee; tuumailee.
12: 2. tiheäksi tekemään.
17: 3. tuiski; viskeli.
22: 1. korkeammat paikat; ypykät.

Lepät maille leyhkeille,
Tuomet kylvi tuorehille,
Raiat maille raikkahille,
Pihlajat pyhille maille,
Pajut maille paisuville,
Katajat karuille maille,
Tammet virran vieremille.
Läksi puut ylenemähän,
Vesat nuoret nousemahan,
Kasvoi kuuset kukka-latvat,
Lautui lakka-päät petäjät,
Nousi koivupuut noroilla,
Lepät mailla leyhkeillä,
Tuomet mailla tuorehilla,
Katajat karuilla mailla,
Katajahan kaunis marja,
Tuomehen hyvä he'elmä.
Vaka vanha Wäinämöinen
Kävi tuota katsomahan
Sampsan siemenen aloa,
Pellervoisen kylvämiä;
Näki puut ylenneheksi,
Vesat nuoret nousneheksi,
Yks' on tammi taimimatta,
Juurtumatta puu Jumalan.
Heitti herjan valloillensa,
Olevillen onnillensa,
Vuotti vielä yötä kolme,
Saman verran päiviäki;
Kävi siitä katsomahan
Viikon päästä viimeistäki,
Ei ole tammi kasvanunna,
Juurtununna puu Jumalan.

26: 3. löyhille; lieville.
31: 2. kehnoille; huonoille.
32: 3. kulkupaikoille.
36: 1. levesi; laveutui; 2. leveälatvaiset.
51: 2. ilkeän.
53: 1. odotti; kokotti; vartoi.
51—216. luetaan myös pistoksen synnyssä.

Niin näkevi neljä neittä,
Viisi veen on morsianta;
Ne oli nurmen niitännässä,
Kaste-korren katkonnassa
Nenässä utuisen niemen,
Päässä saaren terhenisen.
Mink' on niitti, sen haravoi,
Kaikki karhille veteli.
Tulipa merestä Tursas,
Uros aalloista yleni;
Tunki heinäset tulehen,
Ilmi-valkean väkehen,
Ne kaikki poroksi poltti,
Kypeniksi kyyätteli.
Tuli tuhkia läjänen,
Koko kuivia poroja;
Saip'on siihen lemmen lehti,
Lemmen lehti, tammen terho,
Josta kasvoi kaunis taimi,
Yleni vihanta virpi,
Nousi maasta mansikkaisna,
Kasvoi kaksihaarukkaisna.
Ojenteli oksiansa,
Levitteli lehviänsä,
Latva täytti taivahalle,
Lehvät ilmoille levisi,
Piätti pilvet juoksemasta,
Hattarat hasertamasta,
Päivän peitti paistamasta,
Kuuhuen kumottamasta.

61: 3. niitun; niityn.
64: 3. suojaisen; verhoisen.
66: 2. luokoihin.
71: 3. tuhaksi.
72: 1. kipunoiksi; 2. kydötteli.
75: 4. hyvän; lempeän.
76: 4. pähkinä; marja; omena.
78: 2. hyötyvä; 3. pitkä vesa; raippa.
83: 2. lehtisiä oksiansa.
85: 1. pidätti; esti.
86: 1. rikkinäiset pilvet; 2. liikkumasta.
88: 1. kauniin kuun.

Silloin vanha Wäinämöinen
Arvelee, ajattelevi:
Oisko tammen taittajata,
Puun sorean sortajata!
Ikävä imehnon olla,
Kamala kalojen uia
Ilman päivän paistamatta,
Kuuhuen kumottamatta.
Ei ole sitä urosta,
Eikä miestä urheata,
Joka taisi tammen kaata,
Satalatvan langettoa.
Siitä vanha Wäinämöinen
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Kave äiti kantajani,
Luonnotar ylentäjäni!
Laitapa ve'en väkeä,
Veessä on väkeä paljo,
Tämä tammi taittamahan,
Puu paha hävittämähän,
Eestä päivän paistavaisen,
Tieltä kuun kumottavaisen».
Nousipa merestä miesi,
Uros aallosta yleni,
Ei tuo ollut suuren suuri,
Eikä aivan pienen pieni:
Miehen peukalon pituinen
Vaimon vaaksan korkeuinen.
Vaski oli hattu hartioilla,
Vaski-saappahat jalassa,
Vaski-kintahat käessä
Vaski-kirjat kintahissa,
Vaski-vyöhyt vyölle vyötty,
Vaski-kirves vyön takana,
Varsi peukalon pituinen,
Terä kynnen korkeuinen.
Vaka vanha Wäinämöinen
Arvelee, ajattelevi:
On miesi näkemiänsä,
Uros silmän luontiansa,
Pystyn peukalon pituinen,
Härän kynnen korkunainen.
Siitä tuon sanoiksi virkki,
Itse lausui, noin nimesi:
»Mi sinä olet miehiäsi,
Ku kurja urohiasi,
Vähän kuollutta parempi,
Katonutta kaunihimpi?»
Sanoi pikku mies merestä,
Uros aallon vastaeli:
»Olen mie mokoma miesi,
Uros pieni veen väkeä,
Tulin tammen taittamahan,
Puun murskan murentamahan.»
Vaka vanha Wäinämöinen
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Ei liene sinua luotu,
Eipä luotu, eikä suotu
Ison tammen taittajaksi,
Puun kamalan kaatajaksi.»
Sai toki sanoneheksi,
Katsahtavi vielä kerran,
Näki miehen muuttunehen,
Uuistunehen urohon,
Jalka maassa teutaroivi,
Päähyt pilviä pitävi,
Parta on eessä polven päällä,
Hivus kannoilla takana,

98: 3. urhoollista.
99: 4. kaataa.
117: vaski-hattu oli h.
120: 1. vaskiset koristukset.

128: 3. muotoansa; näköänsä.
133: 1. mikä.
134: 1. kuka.
136: 1. kadonnutta.
138: 1. mies; miehenpuoli.
139: 3. semmoinen; jonki-lainen.
142: 2. hauraan; murenevan.
149: 2. kuitenki; juuri; tuskin.
153: 3. liikkuu (haparoiden, umpimähkää).

Syltä oli silmien välitse,
Syltä housut lahkehesta,
Puolta toista polven päästä,
Kahta kaation rajasta.
  Hivelevi kirvestänsä,
Tahkaisi tasa-tereä
Kuutehen kovaisimehen,
Seitsemähän sieran päähän.
  Astua lykyttelevi,
Käyä kulleroittelevi,
Laveilla lahkehilla,
Leveillä liehuimilla;
Astui kerran keikahutti
Hienoiselle hietikolle,
Astui toisen torkahutti
Maalle maksan karvaiselle,
Kolmannenki koikahutti
Juurelle tulisen tammen.
  Iski puuta kirvehellä,
Tarpasi tasaterällä,
Iski kerran, iski toisen,
Kohta kolmannen yritti,
Tuli tuiski kirvehestä,
Panu tammesta pakeni,
Tahtoi tammi kallistua,
Lysmyä rutimo-raita.
  Niin kerralla kolmannella
Jopa taisi tammen kaata,
Ruhtoa rutimo-raian,
Satalatvan lasketella;
Tyven työnnytti itähän,
Latvan laski luotehesen,
Lehvät suurehen suvehen,
Oksat puolin pohjosehen.
  Kenpä siitä oksan otti,
Se otti ikuisen onnen;
Kenpä siitä latvan taittoi,
Se taittoi ikuisen taian;
Kenpä lehvän leikkaeli,
Se leikkoi ikuisen lemmen.
Mi oli lastuja pirannut,
Pälähellyt pälkäreitä
Selvälle meren selälle,
Lakeille lainehille,
Noita tuuli tuuitteli,
Meren läikkä läikytteli
Venosina veen selällä,
Laivasina lainehilla.
  Kantoi tuuli Pohjolahan,
Pohjan piika pikkarainen
Huntujahan huuhtelevi,
Virutteli vaattehia
Rannalla vesi-kivellä,
Pitkän niemyen nenässä.
  Näki lastun lainehilla,
Tuon kokosi konttihinsa,
Kantoi kontilla kotihin,
Pitkäkielellä piha'an,
Tehä noian nuoliansa,
Ampujan asehiansa.
  Kun oli tammi taittununna,
Kaatununna puu katala,

158: 3. ala-päästä.
160: 2. ronkkaluun.
162: 1. tahkosi äkisti.
165: 2. heittelee jalkojansa.
166: ripsaasti; keveästi.
168: 2. liehuvaisilla (housuilla).
170: 2. hieta-, hiekkapaikalle.
176: 1. löi yhtäkkiä.
180: 1. valkea; tuli.
182: 1. vääristyä; 2. iso, kauhea puu.
185: 1. murtaa; runnistaa.
187: 2. lähetti.
189: 3. etelään.
194: 4. salaisen keinon, mahdin.
198: 1. sinkoillut; 2. palasia; pirskaleita,
202: 2. aalto; laine.
203: 1. pienten veneitten lailla.
207: 1. pää-verhoja; 2. pesee.
212: 3. laukkuunsa.
215: 2. noidan.

Pääsi päivät paistamahan,
Pääsi kuut kumottamahan,
Pilvet pitkin juoksemahan,
Taivon kaaret kaartamahan
Nenähän utuisen niemen,
Päähän saaren terhenisen.
Siit' alkoi salot silota,
Metsät mielin kasvaella,
Lehti puuhun, ruoho maahan,
Linnut puuhun laulamahan,
Rastahat iloitsemahan,
Käki päällä kukkumahan.
Kasvoi maahan marjan-varret,
Kukat kultaiset keolle,
Ruohot kasvoi kaikenlaiset,
Monen-muotoiset sikesi;
Ohra on yksin nousematta,
Touko kallis kasvamatta.
Siitä vanha Wäinämöinen
Astuvi, ajattelevi
Rannalla selän sinisen,
Ve'en vankan vieremillä;
Löyti kuusia jyviä,
Seitsemiä siemeniä
Rannalta merelliseltä,
Hienoiselta hietiköltä,
Kätki nää'än nahkasehen,
Koipehen kesä-oravan.
Läksi maata kylvämähän,
Siementä sirottamahan
Vierehen Kalevan kaivon,
Osmon pellon penkerehen.
Tirskuipa tianen puusta:
»Eipä nouse Osmon ohra,
Ei kasva Kalevan kaura
Ilman maan alistamatta,
Ilman kasken kaatamatta,
Tuon tulella polttamatta.»
Vaka vanha Wäinämöinen
Teetti kirvehen terävän,
Siitä kaatoi kasken suuren,
Mahottoman maan alisti,
Kaikki sorti puut soreat,
Yhen jätti koivahaisen
Lintujen lepo-siaksi,
Käkösen kukunta-puuksi.
Lenti kokko halki taivon,
Lintunen ylitse ilman,
Tuli tuota katsomahan:
»Miksipä on tuo jätetty
Koivahainen kaatamatta,
Puu sorea sortamatta?»
Sanoi vanha Wäinämöinen:
»Siksipä on tuo jätetty
Lintujen lepeämiksi,
Kokon ilman istumiksi.»
Sanoi kokko ilman lintu:
»Hyvinpä sinäki laait,
Heitit koivun kasvamahan,
Puun sorean seisomahan
Linnuille lepeämiksi,
Itselleni istumiksi.»
Tulta iski ilman lintu,
Valahutti valkeaista,
Pohjaistuuli kasken poltti,
Koillinen kovin porotti,
Poltti kaikki puut poroksi,
Kypeniksi kyyätteli.
Siitä vanha Wäinämöinen
Otti kuusia jyviä,

225: 4. kasvaa sileiksi, kauniiksi.
240: 2. väkevän; ison.
245: 2. näädän.
248: 2. viskelemään hajalle.
254: 3. alas hakkaamatta.
260: 1. mahdottoman.
262: 3. kaunoisen koivun.
265: 2. kotka.
284: 1. itäpohjainen.

Seitsemiä siemeniä
Yhen nää'än nahkasesta,
Koivesta kesä-oravan,
Kesä-kärpän kämmenestä.
Läksi maata kylvämähän,
Siementä sirottamahan,
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Minä kylvän kyyhättelen
Luojan sormien lomitse,
Käen kautta kaikkivallan
Tälle maalle kasvavalle,
Ahollen ylenevälle.»
»Akka manteren alainen,
Mannun eukko, maan emäntä!
Pane nyt turve tunkemahan,
Maa väkevä vääntämähän;
Eip' on maa väkeä puutu
Sinä ilmoisna ikänä,
Kun lie armo antajista,
Lupa luonnon tyttäristä»
»Nouse maa makoamasta,
Luojan nurmi nukkumasta,
Pane korret korttumahan,
Sekä varret varttumahan,
Tuhansin neniä nosta,
Saoin haaroja hajota
Kynnöstäni, kylvöstäni,
Varsin vaivani näöstä!»
»Oi Ukko ylijumala,
Tahi taatto taivahinen,
Vallan pilvissä pitäjä,
Hattarojen hallitsia!
Piä pilvissä keräjät,
Säkehissä neuvot selvät,
Jätä iästä pilvi,
Nosta lonka luotehesta,
Toiset lännestä lähetä,
Etelästä ennättele,
Vihmo vettä taivosesta,
Mettä pilvistä pirota
Orahille nouseville,
Touoille tohiseville!»
Tuo Ukko ylijumala,
Taatto taivon valtiainen
Piti pilvissä keräjät,
Säkehissä neuvot selvät,
Jätti iästä pilven,
Nosti longan luotehesta,
Toisen lännestä lähetti,
Etelästä ennätteli,
Syrjin yhtehen sysäsi,
Lomituksin loukahutti,
Vihmoi vettä taivosesta,
Mettä pilvistä pirotti
Orahille kasvaville,
Touoille tohiseville;
Nousipa oras okinen,
Kannon karvainen yleni
Maasta pellon pehmeästä,
Wäinämöisen raatamasta.
Jopa tuosta toisna päänä,
Kahen, kolmen yön perästä,
Viikon päästä viimeistäki
Vaka vanha Wäinämöinen
Kävi tuota katsomahan

296—330. kylväjän sanat.
297: 3. välitse; raosta.
302: 1. kuivan maan.
311: 3. korsiksi kasvamaan.
312: 3. varrestumaan.
313: 2. oraita.
318: 1. taikka; eli; 2. isä.
321: 1. pidä.
322: 1 tulisissa pilvissä; valkeassa.
323: 1. idätä; kasvata.
324: 2. lohkale; kappale.
327: 1. sada; anna sataa.
328: 3. pisarruta.
340: 1. raottain; rakoja myöten.
345: 3. haaroitteleva (?).
348: 2. tekemästä; laittamasta.
349: 3. 4. toisena päivänä.

Kyntöänsä, kylvöänsä,
Varsin vaivansa näköä;
Kasvoi ohra mieltä myöten,
Tähkät kuuella taholla,
Korret kolmi-solmuisena.
Siinä vanha Wäinämöinen
Katseleikse, käänteleikse,
Niin tuli kevät-käkönen,
Näki koivun kasvavaksi:
»Miksipä on tuo jätetty
Koivahainen kaatamatta?»
Sanoi vanha Wäinämöinen:
»Siksipä on tuo jätetty
Koivahainen kasvamahan,
Sinulle kukunta-puuksi;
Siinä kukkuos käkönen,
Helkyttele hietarinta,
Hoiloa hopearinta,
Tinarinta riukuttele,
Kuku illoin, kuku aamuin,
Kerran keskipäivälläki
Ihanoiksi ilmojani,
Mieluisiksi metsiäni,
Rahaisiksi rantojani,
Viljaisiksi vieriäni!»

370: 1. ääntele heleästi.
372: 2. laula selvästi, kovasti.

Kolmas Runo.

Wäinämöinen kasvaa tiedoissa ja tulee kuuluisaksi 1—20. Joukahainen lähtee häntä tiedoissa voittelemaan, ja kun ei voita, vaatii häntä miekkasille kanssansa, josta Wäinämöinen suuttuu ja laulaa Joukahaisen suohon 21—330. Joukahaisen tulee hätä suossa ja lupa'aa viimein sisarensa Wäinämöiselle puolisoksi, josta Wäinämöinen leppyy ja laskee hänen jälle suosta 331—476. Joukahainen lähtee mielipahoissansa kotia ja kertoo äitillensä, kuinka hänen oli onnettomasti matkallansa käynyt 477—524. Äiti ihastuu, kun kuulee Wäinämöisen väryksensä saavan, mutta tytär tulee pahalle mielelle ja alkaa itkeskellä 525—580.

Vaka vanha Wäinämöinen
Elelevi aikojansa
Noilla Wäinölän ahoilla,
Kalevalan kankahilla,
Laulelevi virsiänsä,
Laulelevi, taitelevi.
Lauloi päivät pääksytysten,
Yhytysten yöt saneli
Muinaisia muisteloita,
Noita syntyjä syviä,
Joit' ei laula kaikki lapset,
Ymmärrä yhet urohot
Tällä inhalla iällä,
Katovalla kannikalla.
Kauas kuuluvi sanoma,
Ulos viestit vierähtävät
Wäinämöisen laulannasta,
Urohon osoannasta;
Viestit vierähti suvehen,
Sai sanomat Pohjolahan.
Olipa nuori Joukahainen,
Laiha poika Lappalainen,
Se kävi kylässä kerran,
Kuuli kummia sanoja,
Lauluja laeltavaksi,
Parempia pantavaksi
Noilla Wäinölän ahoilla,
Kalevalan kankahilla,
Kuin mitä itseki tiesi,

7: 3. toinen toisensa perästä.
10: 3. syvämielisiä.
13: 2. pahalla; rietalla.
14: 2. lopulla; loppu-ajalla.
16: 2. sanat; tiedot.
24: 2. ihmeellisiä; oudonlaisia.
25: 2. ladeltavaksi; taidettavaksi.

Oli oppinut isolta.
Tuo tuosta kovin pahastui,
Kaiken aikansa kaehti
Wäinämöistä laulajaksi,
Paremmaksi itseänsä;
Jo tuli emonsa luoksi,
Luoksi valta-vanhempansa,
Lähteäksensä käkesi,
Tullaksensa toivotteli
Noille Wäinölän tuville
Kera Wäinön voitteloille.
Iso kielti poikoansa,
Iso kielti, emo epäsi
Lähtemästä Wäinölähän
Kera Wäinön voitteloille:
»Siellä silma lauletahan,
Lauletahan, lausitahan
Suin lumehen, päin vitihin,
Kourin ilmahan kovahan,
Käsin kääntymättömäksi,
Jaloin liikkumattomaksi.»
Sanoi nuori Joukahainen:
»Hyväpä isoni tieto,
Emoni sitäi parempi,
Oma tietoni ylinnä;
Jos tahon tasalle panna,
Miesten verroille vetäitä,
Itse laulan laulajani,
Sanelen saneliani,
Laulan laulajan parahan
Pahimmaksi laulajaksi,
Jalkahan kiviset kengät,
Puksut puiset lantehille,
Kiviriipan rinnan päälle,
Kiviharkon hartioille,
Kivikintahat kätehen,
Päähän paatisen kypärän.»
Siitä läksi, ei totellut;
Otti ruunansa omansa,
Jonka turpa tulta iski,
Säkeniä säärivarret,
Valjasti tulisen ruunan
Korjan kultaisen etehen;
Itse istuvi rekehen,
Kohennaikse korjahansa,
Iski virkkua vitsalla,
Heitti helmi-ruoskasella,
Läksi virkku vieremähän,
Hevoinen helettämähän.
Ajoa suhuttelevi,
Ajoi päivän, ajoi toisen,
Ajoi kohta kolmannenki;
Jo päivänä kolmantena
Päätyi Wäinölän ahoille,
Kalevalan kankahille.
Vaka vanha Wäinämöinen,
Tietäjä iän ikuinen
Oli teitensä ajaja,
Matkojensa mitteliä
Noilla Wäinölän ahoilla,
Kalevalan kankahilla.
Tuli nuori Joukahainen,
Ajoi tiellä vastatusten,
Tarttui aisa aisan päähän,

30: 3. isältä.
36: 2. varsin vanhempansa.
37: 2. kiisti; lupasi.
38: 2. lupasi.
40: 1. kanssa; 3 kiistaan.
45: 2. sinua.
46: 2. manataan.
47: 4. nuoreen lumeen.
62: 1. pöksyt; housut; 3. kupeille.
63: 1. kivitakan, painon.
64: 1. kivisen lohkareen.
66: 2. paasisen; kivisen; 3. lakin.
68: 2. valakkansa.
69: 2. kuono.
70: 1. kipunoita.
72: 1. matka-reen.
78: 2. juoksemaan keveästi.

Rahe rahkehen takistui,
Länget puuttui länkilöihin,
Vemmel vempelen nenähän.
Siitä siinä seisotahan,
Seisotahan, mietitähän,
Vesi vuoti vempelestä,
Usva aisoista usisi.
Kysyi vanha Wäinämöinen:
»Kuit' olet sinä sukua,
Kun tulit tuhmasti etehen,
Vastahan varattomasti,
Säret länget länkä-puiset,
Vesa-puiset vempelehet,
Korjani pilastehiksi,
Rämäksi re'en retukan?»
Silloin nuori Joukahainen
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Mie olen nuori Joukahainen,
Vaan sano oma sukusi,
Kuit' olet sinä sukua,
Kuta kurja joukkioa?»
Vaka vanha Wäinämöinen
Jo tuossa nimittelihe;
Sai siitä sanoneheksi:
»Kun liet nuori Joukahainen,
Veäite syrjähän vähäisen,
Sie olet nuorempi minua!»
Silloin nuori Joukahainen
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Vähä on miehen nuoruuesta,
Nuoruuesta, vanhuuesta,
Kumpi on tieolta parempi,
Muistannalta mahtavampi,
Sep' on tiellä seisokahan,
Toinen tieltä siirtykähän;
Lienet vanha Wäinämöinen,
Laulaja iän-ikuinen,
Ruvetkamme laulamahan,
Saakamme sanelemahan,
Mies on miestä oppimahan,
Toinen toista voittamahan.
Vaka vanha Wäinämöinen
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Mitäpä minusta ompi
Laulajaksi, taitajaksi,
Ain' olen aikani elellyt
Näillä yksillä ahoilla,
Koti-pellon pientarilla
Kuunnellut koti-käkeä;
Vaan kuitenki, kaikitenki
Sano korvin kuullakseni,
Mitä sie enintä tieät,
Yli muien ymmärtelet?»
Sanoi nuori Joukahainen:
»Tieänpä minä jotaki,
Sen on tieän selvällehen,
Tajuelen tarkoillehen:
Reppänä on liki lakea,
Liki lieska kiukoata.»
»Hyvä on hylkehen eleä,
Ve'en koiran viehkuroia,
Luotansa lohia syöpi,
Sivultansa siikasia.»
Siiall' on sileät pellot,
Lohella laki tasainen;
Hauki hallalla kutevi,
Kuola-suu kovalla säällä;
Ahven arka, kyrmyniska,
Sykysyt syvillä uipi,

98: 2. ajatellaan.
100: 1. höyry; 3. kihisi ulos.
105: 3. väärä-puiset.
107: 2. palasiksi.
108: 1. rikki; pieniksi pirsteiksi.
126: 2. voimallisempi.
132: 1. lähtekämme.
150: 1. käsitän; keksin.
151—164. Jouk. ärsyttelee Wäinämöistä.
151: 1. savureikä katossa.
152: 2. liesi; tulisia; liekki.
155: 1. likeltänsä.
161: 3. köyryniska.

Kesät kuivilla kutevi,
Rantasilla rapsehtivi.»
»Kun ei tuosta kyllin liene,
Vielä tieän muunki tieon,
Arvoan yhen asian:
Pohjola porolla kynti,
Etelä emähevolla,
Takalappi tarvahalla;
Tieän puut Pisan mäellä,
Hongat Hornan kalliolla,
Pitkät on puut Pisan mäellä,
Hongat Hornan kalliolla.»
»Kolme on koskea kovoa,
Kolme järveä jaloa,
Kolme vuorta korkeata,
Tämän ilman kannen alla:
Hämehess' on Hälläpyörä,
Kaatrakoski Karjalassa,
Ei ole Wuoksen voittanutta,
Yli käynyttä Imatran.»
Sanoi vanha Wäinämöinen:
»Lapsen tieto, naisen muisti,
Ei ole partasuun urohon,
Eikä miehen naisekkahan;
Sano syntyjä syviä,
Asioita ainoisia!»
Se on nuori Joukahainen
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Tieän mä tiasen synnyn,
Tieän linnuksi tiasen,
Kyyn viherän käärmeheksi,
Kiiskisen ve'en kalaksi.
Rauan tieän raukeaksi,
Mustan mullan muikeaksi,
Varin veen on vaikeaksi,
Tulen polttaman pahaksi.»

168: 2. aljulla peuralla.
170: 2. härällä (?).
184: 3. vaimo-ihmisen.
186: 3. nainehen.
196: 3. katkeraksi.

»Vesi on vanhin voitehista,
Kosken kuohu katsehista,
Itse luoja loitsioista,
Jumala parantajista».
Vuoresta on vetosen synty,
Tulen synty taivosesta,
Alku rauan ruostehesta,
Vasken kanta kalliosta».
»Mätäs on märkä maita vanhin,
Paju puita ensimmäinen,
Hongan juuri huonehia,
Paatonen pata-rania.»
Vaka vanha Wäinämöinen
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Muistatko mitä enemmin,
Vain jo loppuivat lorusi?»
Sanoi nuori Joukahainen:
»Muistan vieläki vähäisen,
Muistanpa ajan mokoman,
Kun olin merta kyntämässä,
Meren kolkot kuokkimassa,
Kala-hauat kaivamassa,
Syän-veet syventämässä,
Lampi-veet on laskemassa,
Mäet mylleröittämässä,
Louhet luomassa kokohon».
»Viel' olin miesnä kuuentena,
Seitsemäntenä urosna
Tätä maata saataessa,
Ilmoa suettaessa,
Ilman pieltä pistämässä,
Taivon kaarta kantamassa,

200: 2. luetuista eli siunatuista lääkkeistä (rohdoista).
201: 3. tietäjä-parantajista.
206: 2. perä; alku.
210: 1. kiven liusa.
219: 2. epätasaisuudet; kuopat.
223: 2. liikuttamassa; vyöryttämässä.
224: 1. kivet; kalliot.
228: 2. rakennettaissa.

Kuuhutta kulettamassa,
Aurinkoa auttamassa,
Otavaa ojentamassa,
Taivoa tähittämässä.»
Sanoi vanha Wäinämöinen:
»Sen varsin valehtelitki;
Ei sinua silloin nähty,
Kun on merta kynnettihin,
Meren kolkot kuokittihin,
Kala-hauat kaivettihin,
Syän-veet syvennettihin,
Lampi-veet on laskettihin,
Mäet mylleröitettihin,
Louhet luotihin kokohon.»
»Eikä lie sinua nähty,
Ei lie nähty, eikä kuultu
Tätä maata saataessa,
Ilmoa suettaessa,
Ilman pieltä pistettäissä,
Taivon kaarta kannettaissa,
Kuuhutta kuletettaissa,
Aurinkoa autettaissa,
Otavaa ojennettaissa,
Taivoa tähitettäissä».
Se on nuori Joukahainen
Tuosta tuon sanoiksi virkki:
»Kun ei lie minulla mieltä,
Kysyn mieltä miekaltani;
Oi on vanha Wäinämöinen,
Laulaja lavea-suinen,
Lähe miekan mittelöhön,
Käypä kalvan katselohon!»
Sanoi vanha Wäinämöinen:
»En noita pahoin pelänne
Miekkojasi, mieliäsi,
Tuuriasi, tuumiasi,
Waan kuitenki, kaikitenki
Lähe en miekan mittelöhön
Sinun kanssasi katala,
Kerallasi kehno raukka.»
Siinä nuori Joukahainen
Murti suuta, väänti päätä,
Murti mustoa haventa,
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Ken ei käy miekan mittelöhön,
Lähe ei kalvan katselohon,
Sen minä siaksi laulan,
Ala-kärsäksi asetan,
Panen semmoiset urohot
Sen sikäli, tuon täkäli,
Sorran sonta-tunkiohon,
Läävän nurkkahan nutistan.»
Siitä suuttui Wäinämöinen,
Siitä suutui ja häpesi,
Itse loihe laulamahan,
Sai itse sanelemahan;
Ei ole laulut lasten laulut,
Lasten laulut, naisten naurut,
Ne on partasuun urohon,
Joit' ei laula kaikki lapset,
Eikä pojat puoletkana,
Kolmannetkana kosiat
Tällä inhalla iällä,
Katovalla kannikalla.
Lauloi vanha Wäinämöinen,
Järvet läikkyi, maa järisi,
Vuoret vaskiset vapisi,
Paaet vahvat paukahteli,
Kalliot kaheksi lenti,
Kivet rannoilla rakoili.
Lauloi nuoren Joukahaisen,
Vesat lauloi vempelehen,
Paju-pehkon länkilöihin,

269: 3. vaivainen.
270: 1. kanssasi.
273: 3. hivusta; hiusta.
275: 1. joka; kuka.
278: 1. kärsän maata vasten.
280: 2. sitä tietä, sen kautta; 4 tätä tietä, tämän kautta.

Raiat rahkehen nenähän;
Lauloi korjan kultalaian,
Lauloi lampihin haoiksi.
Lauloi ruoskan helmiletkun
Meren rantaruokosiksi,
Lauloi laukkipään hevoisen
Kosken rannalle kiviksi,
Lauloi miekan kultakahvan
Salamoiksi taivahalle,
Siitä jousen kirjavarren
Kaariksi vesien päälle,
Siitä nuolensa sulitut
Havukoiksi kiitäviksi,
Siitä koiran koukkuleuan
Sen on maahan maakiviksi.
Lakin lauloi miehen päästä
Pilven pystypää kokaksi,
Lauloi kintahat käestä
Umpilammin lumpehiksi,
Siitä haljakan sinisen
Hattaroiksi taivahalle,
Vyöltä ussakan utuisen
Halki taivahan tähiksi.
Itsen lauloi Joukahaisen,
Lauloi suohon suonivöistä,
Niittyhyn nivuslihoista,
Kankahasen kainaloista.
Jo nyt nuori Joukahainen
Jopa tiesi, jotta tunsi,
Tiesi tielle tullehensa,
Matkallen osannehensa,
Voittelohon, laulelohon
Kera vanhan Wäinämöisen.
Jaksoitteli jalkoansa,
Eipä jaksa jalka nousta,
Toki toistakin yritti,
Siin' oli kivinen kenkä.
Siitä nuoren Joukahaisen
Jopa tuskaksi tulevi,
Läylemmäksi lankeavi;
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Oi on viisas Wäinämöinen,
Tietäjä iän-ikuinen,
Pyörrytä pyhät sanasi,
Peräytä lausehesi,
Päästä tästä pälkähästä,
Tästä seikasta selitä,
Panenpa parahan makson,
Annan lunnahat lujimmat!»
Sanoi vanha Wäinämöinen:
»Niin mitä minulle annat,
Jos pyörrän pyhät sanani,
Peräytän lauseheni,
Päästän siitä pälkähästä,
Siitä seikasta selitän?»
Sanoi nuori Joukahainen:
»Onp' on mulla kaarta kaksi,
Jousta kaksi kaunokaista,
Yks' on lyömähän riveä,
Toinen tarkka ammunnalle,
Ota niistä jompi kumpi!»
Sanoi vanha Wäinämöinen:
»Huoli en hurja jousistasi,
En katala kaaristasi,
On noita itselläniki
Joka seinä seisoteltu,
Joka vaarnanen varottu,
Miehittä metsässä käyvät,
Urohitta ulkotöillä.»

311: 3. kultapäisen, - vartisen.
315: 3. linnun sulkasilla varustetut.
323: 2. verkatakin.
325: 2. vyö.
344: 4. lausui.
347: 1. laula takaisin.
349: 3. pulakasta; jalansiasta.
350: 2. asiasta.
352: 2. lunastushinnat.
362: 3. jalo; ripsas.
370: 2. naula seinällä.

Lauloi nuoren Joukahaisen,
Lauloi siitäki syvemmä.
Sanoi nuori Joukahainen:
»Onp' on mulla purtta kaksi,
Kaksi kaunoista venoa,
Yks' on kiistassa kepeä,
Toinen paljo kannattava,
Ota niistä jompi kumpi!»
Sanoi vanha Wäinämöinen:
»Enp' on huoli pursistasi,
Venehistäsi valita,
On noita itselläniki
Joka tela tempaeltu,
Joka lahtema laottu,
Mikä tuulella tukeva,
Mikä vastasään meniä.»
Lauloi nuoren Joukahaisen,
Lauloi siitäki syvemmä.
Sanoi nuori Joukahainen:
»On mulla oritta kaksi,
Kaksi kaunoista hepoa,
Yks' on juoksulle jalompi,
Toinen raisu rahkehille,
Ota niistä jompi kumpi.»
Sanoi vanha Wäinämöinen:
»En huoli hevoisiasi,
Sure en sukkajalkojasi,
On noita itselläniki
Joka soimi solmieltu,
Joka tanhua taluttu,
Vesi selvä selkäluilla,
Rasva-lampi lautasilla.»
Lauloi nuoren Joukahaisen,
Lauloi siitäki syvemmä.
Sanoi nuori Joukahainen:
»Oi on vanha Wäinämöinen,
Pyörrytä pyhät sanasi,
Peräytä lausehesi,
Annan kultia kypärin,
Hopeita huovan täyen,
Isoni soasta saamat,
Taluttamat tappelosta!»
Sanoi vanha Wäinämöinen:
»En huoli hopeitasi,
Kysy en kurja kultiasi,
On noita itselläniki
Joka aitta ahtaeltu,
Joka vakkanen varottu,
Ne on kullat kuun ikuiset,
Päivän polviset hopeat.»
Lauloi nuoren Joukahaisen,
Lauloi siitäki syvemmä.
Sanoi nuori Joukahainen:
»Oi on vanha Wäinämöinen,
Päästä tästä pälkähästä,
Tästä seikasta selitä,
Annan aumani kotoiset,
Heitän hieta-peltoseni
Oman pääni päästimeksi,
Itseni lunastimiksi!»
Sanoi vanha Wäinämöinen:
»En halaja aumojasi,
Herjä hieta-peltojasi,
On noita itselläniki
Peltoja joka perällä,
Aumoja joka aholla,
Omat on paremmat pellot,
Omat aumat armahammat.»
Lauloi nuoren Joukahaisen,
Lauloi ainakin alemma.
Siitä nuori Joukahainen
Toki viimein tuskautui,
Kun oli leuan liettehessä,

376: 4. venettä; paattia.
395: 2. väkevä.
402: 2. talli; hevoishuone.
420: 3. varustettu.
422: 2. ikäiset; vanhat.
445: 3. leukaa myöten.

Parran paikassa pahassa,
Suun on suossa, sammalissa,
Hampahin haon perässä.
Sanoi nuori Joukahainen:
»Oi on viisas Wäinämöinen,
Tietäjä iän-ikuinen,
Laula jo laulusi takaisin,
Heitä vielä heikko henki,
Laske täältä pois minua,
Virta jo jalkoa vetävi,
Hiekka silmiä hiovi!»
»Kun pyörrät pyhät sanasi,
Luovuttelet luottehesi,
Annan Aino siskoseni,
Lainoan emoni lapsen
Sulle pirtin pyyhkiäksi,
Lattian lakaisiaksi,
Hulikkojen huuhtojaksi,
Vaippojen viruttajaksi,
Kutojaksi kulta-vaipan,
Mesileivän leipojaksi.»
Siitä vanha Wäinämöinen
Ihastui iki hyväksi,
Kun sai neion Joukahaisen
Vanhan päivänsä varaksi.
Istuiksen ilo-kivelle,
Laulu-paaelle paneikse,
Lauloi kotvan, lauloi toisen,
Lauloi kotvan kolmannenki,
Pyörti pois pyhät sanansa,
Perin laski lausehensa.
Pääsi nuori Joukahainen,
Pääsi leuan liettehestä,
Parran paikasta pahasta,
Hevoinen kosken kivestä,
Reki rannalta haosta,
Ruoska rannan ruokosesta.

463: 1. pyttyjen.
473: 2. vähän ajan.

Kohoeli korjahansa,
Reutoihe rekosehensa,
Läksi mielellä pahalla,
Syämmellä synkeällä
Luoksi armahan emonsa,
Tykö valta-vanhempansa.
Ajoa karittelevi,
Ajoi kummasti kotihin,
Rikki riihe'en rekensä,
Aisat poikki portahasen.
Alkoi äiti arvaella,
Isonen sanan sanovi:
»Suottapa rikoit rekesi,
Tahallasi aisan taitoit,
Mitäpä kummasti kuletki,
Tulet tuhmasti kotihin?»
Tuossa nuori Joukahainen
Itkeä vetistelevi
Alla päin, pahoilla mielin,
Kaiken kallella kypärin,
Sekä huulin hyypynyisin,
Nenän suulle langennuisen.
Emo ennätti kysyä,
Vaivan nähnyt vaaitella:
»Mitä itket poikueni,
Nuorna saamani nureksit,
Olet huulin hyypynyisin,
Nenän suulle langennuisen?»
Sanoi nuori Joukahainen:
»Oi on maammo kantajani,
Jo on syytä syntynynnä,
Taikoja tapahtununna,
Syytä kyllin itkeäni,

483: 1. nousi.
484: 1. nakkasi, heitti itsensä.
496: 1. ehdolla; hyvällä tahdolla.
503: 3. kankein; paksuin.
504: 3. venyneellä, pitkällä nenällä.
506: 3. tahtoa tietää.
512: 3. äiti.

Taikoja nureksiani,
Tuot' itken tämän ikäni,
Puhki polveni murehin,
Annoin Aino siskoseni,
Lupasin emoni lapsen
Wäinämöiselle varaksi,
Laulajalle puolisoksi,
Turvaksi tutisevalle,
Suojaksi sopen kululle.»
Emo kahta kämmentänsä,
Hykersi molempiansa,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Elä itke poikueni,
Ei ole itkettäviä,
Suuresti surettavia;
Tuota toivoin tuon ikäni,
Puhki polveni halasin
Sukuhuni suurta miestä,
Rotuhuni rohkeata,
Vävykseni Wäinämöistä,
Laulajata langokseni.»
Sisar nuoren Joukahaisen
Itse itkullen apeutui,
Itki päivän, itki toisen,
Poikkipuolin portahalla,
Itki suuresta surusta,
Apeasta mielalasta.
Sai emo sanelemahan:
»Mitä itket Ainoseni,
Kun olet saava suuren sulhon,
Miehen korkean kotihin,
Ikkunoillen istujaksi,

524: 3, 4. nurkissa asujalle.
526: 1. hieroi yhteen.
532: 1. läpi; 2. ikäni.
538: 3. tuli karvasmieliseksi.
542: 1. surullisesta; katkerasta; 2. pahasta mielestä.

Lautsoille lavertajaksi?»
Tuon tytär sanoiksi virkki:
»Oi emoni kantajani,
Itkenpä minä jotaki,
Itken kassan kauneutta,
Tukan nuoren tuuheutta,
Hivuksien hienoutta,
Jos ne piennä peitetähän,
Katetahan kasvavana.»
»Tuotapa ikäni itken,
Tuota päivän armautta,
Suloutta kuun komean,
Ihanuutta ilman kaiken,
Jos oisi nuorna jättäminen,
Lapsena unohtaminen
Veikon veisto-tanterille
Ison ikkunan aloille.»
Sanovi emo tytölle,
Lausui vanhin lapsellensa:
»Mene huima huolinesi,
Epäkelpo itkuinesi,
Ei ole syytä synkistyä,
Aihetta apeutua,
Paistavi Jumalan päivä
Muuallaki maailmassa,
Ei isosi ikkunoilla,
Veikkosi veräjän suulla,
Myös on marjoja mäellä,
Ahomailla mansikoita
Poimia sinun poloisen
Ilmassa etempänäki,
Ei aina ison ahoilla
Veikon viertokankahilla.»

548: 1. lavitsoille; penkeille; 2. puhujaksi.
552: 2. tukan.
567: 2. mieletöin.

Neljäs Runo.

Wäinämöinen tapaa Joukahaisen sisaren vastan taitossa, ja pyytää häntä puolisoksensa 1—30. Tytär juoksee itkein kotia ja kertoo asian äitillensä 31—116. Äiti kieltää häntä suremasta, ja käskee ennemmin iloitsemaan ja koreissa vaatteissa käymään 117—188. Tytär itkee itkemistänsä ja sanoo, ei tahtovansa iki vanhalle miehelle puolisoksi mennä 189—254. Huolissansa kävellen eksyy korpeen, joutuu oudolle meren rannalle, lähtee pesemään itsensä ja hukkuu veteen 255—370. Äiti itkee yöt päivät hukkunutta tytärtänsä 371—518.

Tuopa Aino neito nuori,
Sisar nuoren Joukahaisen
Läksi luutoa lehosta,
Vastaksia varvikosta;
Taittoi vastan taatollensa,
Toisen taittoi maammollensa,
Kokoeli kolmannenki
Verevälle veiollensa.
Jo astui kohin kotia,
Lepikköä leuhautti,
Tuli vanha Wäinämöinen,
Näki neitosen lehossa,
Hienohelmen heinikössä,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Eläpä muille neiti nuori
Kun minulle neiti nuori
Kanna kaulan helmilöitä,
Rinnan ristiä rakenna,

3: 3. lehtimetsästä.
4: 1. vastan, vihdan aineita.
5: 2. vihdan.
8: 2. veljellensä.

Pane päätä palmikolle,
Sio silkillä hivusta!»
Neiti tuon sanoiksi virkki:
»En sinulle, enkä muille
Kanna rinnan ristilöitä,
Päätä silkillä sitaise,
Huoli en haahen haljakoista,
Wehnän viploista valita,
Asun kaioissa sovissa,
Kasvan leivän kannikoissa
Tykönä hyvän isoni,
Kanssa armahan emoni.»
Riisti ristin rinnaltansa,
Sormukset on sormestansa,
Helmet kaulasta karisti,
Puna-langat päänsä päältä,
Jätti maalle maan hyviksi,
Lehtohon lehon hyviksi,
Meni itkien kotihin,

25: 3. haahden; hahden; laivan.
26: 2. viipaleista; pytköistä.
27: 3. paidoissa; vaatteissa.

Kallotellen kartanolle.
Iso istui ikkunalla,
Kirvesvartta kirjoavi:
»Mitä itket, tyttö raukka,
Tyttö raukka, neito nuori?»
»Onpa syytä itkeäni,
Vaivoja valittoani,
Sitä itken, taattoseni,
Sitä itken ja valitan:
Kirpoi risti rinnaltani,
Kaune vyöstäni karisi,
Rinnalta hopea-risti,
Vaski-langat vyöni päästä.»
Veljensä veräjän suulla
Vemmelpuuta veistelevi:
»Mitä itket, sisko raukka,
Sisko raukka, neito nuori?»
»Onpa syytä itkeäni,
Vaivoja valittoani,
Sitä itken, veikko rukka,
Sitä itken ja valitan:
Kirpoi sormus sormestani,
Helmet kaulasta katosi,
Kullan sormus sormestani,
Kaulasta hopea-helmet.»
Sisko sillan korvasella
Vyötä kullaista kutovi:
»Mitä itket, sisko raukka,
Sisko raukka, neito nuori?»
»Onpa syytä itkiällä,
Vaivoja vetistäjällä,
Sitä itken, sisko rukka,
Sitä itken ja valitan:
Kirpoi kullat kulmiltani,
Hopeat hivuksiltani,
Sini-silkit silmiltäni,
Puna-nauhat pääni päältä.»
Emo aitan portahalla
Kuoretta kokoelevi:
»Mitä itket, tytti raukka,
Tyttö raukka, neito nuori?»
»Oi on maammo kantajani,
Oi emo imettäjäni,
Onp'on syitä synkeitä,
Apeita ani pahoja,
Sitä itken, äiti rukka,
Sitä, maammoni, valitan:
Läksin luutoa lehosta,
Vastan päitä varvikosta,
Taitoin vastan taatolleni,
Toisen taitoin maammolleni,
Kokoelin kolmannenki
Verevälle veiolleni,
Aloin astua kotihin,
Astuinpa läpi ahosta,
Osmoinen orosta virkkoi,
Kalevainen kaskesmaalta:
»»Eläpä muille, neiti rukka,
Kun minulle, neiti rukka,
Kanna kaulan helmilöitä,
Rinnan ristiä rakenna,
Pane päätä palmikolle,
Sio silkillä hivusta.»»
»Riistin ristin rinnaltani,
Helmet kaulasta karistin,
Sini-langat silmiltäni,
Puna-langat pääni päältä,
Heitin maalle maan hyviksi,
Lehtohon lehon hyviksi,
Itse tuon sanoiksi virkin:
»»En sinulle, enkä muille
Kanna rinnan ristiäni,
Päätä silkillä sitaise,
Huoli en haahen haljakoista,

38: 1. isolla äänellä itkien.
47: 1. putosi.
48: 1. kaunistus; koru.
53: 3. sisar.

76: 1. maidon kuorta, päällistä; kermaa; taaletta.

Vehnän viploista valita,
Asun kaioissa sovissa,
Kasvan leivän kannikoissa
Tykönä hyvän isoni,
Kanssa armahan emoni.»»
Emo tuon sanoiksi virkki,
Lausui vanhin lapsellensa:
»Elä itke tyttäreni,
Nuorna saamani nureksi,
Syö vuosi suloa voita,
Tulet muita vuolahampi,
Toinen syö sianlihoa,
Tulet muita sirkeämpi,
Kolmas kuore-kokkaroita,
Tulet muita kaunihimpi;
Astu aittahan mäelle,
Aukaise parahin aitta,
Siell' on arkku arkun päällä,
Lipas lippahan lomassa,
Aukaise parahin arkku,
Kansi kirjo kimmahuta,
Siin' on kuusi kulta-vyötä,
Seitsemän sini-hamoista,
Ne on Kuuttaren kutomat,
Päivättären päättelemät.»
»Ennen neinnä ollessani,
Impenä eläessäni
Läksin marjahan metsälle,
Alle vaaran vaapukkahan,
Kuulin Kuuttaren kutovan,
Päivättären kehreävän
Sinisen salon sivulla,
Lehon leminen liepehellä.»
»Minä luoksi luontelime,
Likelle lähentelime,
Aloinpa anella noita,
Itse virkin ja sanelin:
Anna Kuutar kultiasi,
Päivätär hopeitasi
Tälle tyhjälle tytölle,
Lapsellen anelialle.»
»Antoi Kuutar kultiansa,
Päivätär hopeitansa;
Minä kullat kulmilleni,
Päälleni hyvät hopeat,
Tulin kukkana kotihin,
Ilona ison pihoille.»
»Kannoin päivän, kannoin toisen,
Jo päivänä kolmantena
Riisuin kullat kulmiltani,
Pääitäni hyvät hopeat,
Vein ne aittahan mäelle,
Panin arkun kannen alle;
Siit' on asti siellä ollut
Ajan kaiken katsomatta.»
»Sio nyt silkit silmillesi,
Kullat kulmille kohota,
Kaulahan heleät helmet,
Kullan ristit rinnoillesi,
Pane paita palttinainen,
Liitä liinan aivinainen,
Hame verkainen vetäise,
Senp' on päälle silkki-vyöhyt,
Sukat sulkkuiset koreat,
Kautokengät kaunokaiset,
Pääsi kääri palmikolle,
Silkkinauhoilla sitase,
Sormet kullan sormuksihin,

122: 3. sileämpi; lihavampi.
124: 3. pulskeampi.
125: 2. maidonkuorella leivotuita kakkuja; maito-piirakaisia.
132: 2. kirjava.
137: 2. neitenä; neitsyenä.
140: 3. vatun, vaaraman, vadelman poimintahan.

175: 2. silkkiset.
176: 1. nahkaiset kengät. Kaudoksi sanotaan kengän päällisnahkaa.

Käet kullan käärylöihin!»
»Niin tulet tupahan tuolta,
Astut aitasta sisälle
Sukukuntasi suloksi,
Koko heimon hempeäksi,
Kulet kukkana kujilla,
Vaapukkaisena vaellat,
Ehompana entistäsi,
Parempana muinaistasi.»
Sen emo sanoiksi virkki,
Senp' on lausui lapsellensa;
Ei tytär totellut tuota,
Ei kuullut emon sanoja,
Meni itkien pihalle,
Kaihoellen kartanolle,
Sanovi sanalla tuolla,
Lausui tuolla lausehella:
»Miten on mieli miekkoisien,
Autuaallisten ajatus?
Niinp' on mieli miekkoisien,
Autuaallisten ajatus,
Kuin on vellova vetonen,
Eli aalto altahassa;
Mitenpä poloisten mieli,
Kuten allien ajatus?
Niinpä on poloisten mieli,
Niinpä allien ajatus,
Kuin on hanki harjan alla,
Vesi kaivossa syvässä.»
»Usein nyt minun utuisen,
Usein utuisen lapsen
Mieli kulkevi kulossa,
Vesakoissa viehkuroivi,
Nurmessa nuhaelevi,
Pensahassa piehtaroivi,
Mieli ei tervoa parempi,

197: 4. onnellisten.
201: 3. läikkyvä.
202: 3. kaukalossa.
204: 2. jääsorsien.
213: 2. elää huonosti, vaivaisesti.

Syän ei syttä valkeampi.»
»Parempi minun olisi,
Parempi olisi ollut
Syntymättä, kasvamatta,
Suureksi sukeumatta,
Näille päiville pahoille,
Ilmoille ilottomille;
Oisin kuollut kuusi-öisnä,
Kaonnut kaheksan-öisnä,
Oisi en paljoa pitänyt,
Vaaksan palttina-paloa,
Pikkaraisen pientaretta,
Emon itkua vähäisen,
Ison vieläki vähemmän,
Veikon ei väheäkänä.»
Itki päivän, itki toisen,
Sai emo kyselemähän:
»Mitä itket, impi rukka,
Kuta, vaivainen, valitat?»
»Sitä itken impi rukka,
Kaiken aikani valitan,
Kun annoit minun poloisen,
Oman lapsesi lupasit,
Käskit vanhalle varaksi,
Ikäpuolelle iloksi,
Turvaksi tutisevalle,
Suojaksi sopen kululle;
Oisit ennen käskenynnä
Alle aaltojen syvien
Sisareksi siikasille,
Veikoksi ve'en kaloille;
Parempi meressä olla,
Alla aaltojen asua
Sisarena siikasilla,
Veikkona ve'en kaloilla,
Kun on vanhalla varana,
Turvana tutisialla,
Sukkahansa suistujalla,

253: 2. lankeejalla.

Karahkahan kaatujalla.»
Siitä astui aittamäelle,
Astui aittahan sisälle;
Aukaisi parahan arkun,
Kannen kirjo kimmahutti,
Löysi kuusi kulta-vyötä,
Seitsemän sini-hametta,
Ne on päällensä pukevi,
Varrellensa valmistavi;
Pani kullat kulmillensa,
Hopeat hivuksillensa,
Sini-silkit silmillensä,
Puna-langat päänsä päälle.
Läksi siitä astumahan
Ahon poikki, toisen pitkin,
Vieri soita, vieri maita,
Vieri synkkiä saloja,
Itse lauloi mennessänsä,
Virkki vieriellessänsä:
»Syäntäni tuimelevi,
Päätäni kivistelevi,
Eikä tuima tuimemmasti,
Kipeämmästi kivistä,
Jotta koito kuolisinki,
Katkeaisinki katala,
Näiltä suurilta suruilta
Apeilta mielaloilta.»
»Jo oisi minulla aika,
Näiltä ilmoilta eritä,
Aikani Manalle mennä,
Ikä tulla Tuonelahan,
Ei mua isoni itke,
Ei emo pane pahaksi,
Ei kastu sisaren kasvot,
Veikon silmät vettä vuoa,
Vaikka vierisin vetehen,
Kaatuisin kalamerehen,
Alle aaltojen syvien,
Päälle mustien murien.»
Astui päivän, astui toisen,
Päivänäpä kolmantena
Ennätti meri etehen,
Ruokoranta vastahansa;
Tuohon yöhyt yllättävi,
Pimeä piättelevi.
Siinä itki impi illan,
Kaikerteli kaiken yötä,
Rannalla vesikivellä,
Laajalla lahen perällä;
Aamulla ani varahin
Katsoi tuonne niemen päähän,
Kolme oli neittä niemen päässä,
Ne on merta kylpemässä,
Aino neiti neljänneksi,
Vitsan varpa viienneksi.
Heitti paitansa pajulle,
Hamehensa haapaselle,
Sukkansa sulalle maalle,
Kenkänsä vesikivelle,
Helmet hietarantaselle,
Sormukset somerikolle.
Kivi oli kirjava selällä,
Paasi kullan paistavainen,
Kiistasi kivelle uia,
Tahtoi paaelle paeta.
Sitte sinne saatuansa,
Asetaiksen istumahan
Kirjavaiselle kivelle,
Paistavalle paaterelle;
Kilahti kivi vetehen,
Paasi pohjahan pakeni,
Neitonen kiven keralla,
Aino paaen palleassa.
Siihenpä kana katosi,

277: 2. raukka; vaivainen.

300: 1. valitteli.
306: 2, 3. uimassa.
308: 1, 2. hoikkavarrellinen.
326: 3. kylessä.

Siihen kuoli impi rukka,
Sanoi kerran kuollessansa,
Virkki vielä vierressänsä:
»Menin merta kylpemähän,
Sainp' on uimahan selälle,
Sinne mä kana katosin,
Lintu kuolin liian surman;
Elköhön minun isoni
Sinä ilmoisna ikänä
Vetäkö ve'en kaloja
Tältä suurelta selältä!»
»Läksin rannalle pesohon,
Menin merta kylpemähän,
Sinne mä kana katosin,
Lintu kuolin liian surman;
Elköhön minun emoni
Sinä ilmoisna ikänä
Panko vettä taikinahan
Laajalta kotilahelta!»
»Läksin rannalle pesohon,
Menin merta kylpemähän,
Sinne mä kana katosin,
Lintu kuolin liian surman;
Elköhönp' on veikkoseni
Sinä ilmoisna ikänä
Juottako sota-oritta
Rannalta merelliseltä!»
»Läksin rannalle pesohon,
Menin merta kylpemähän,
Sinne mä kana katosin,
Lintu kuolin liian surman;
Elköhönp' on siskoseni
Sinä ilmoisna ikänä
Peskö tästä silmiänsä
Kotilahen laiturilta!
Mikäli meren vesiä,
Sikäli minun veriä;
Mikäli meren kaloja,
Sikäli minun lihoja;
Mikä rannalla risuja,
Se on kurjan kylkiluita;
Mikä rannan heinäsiä,
Se hivusta hierottua.»
Se oli surma nuoren neien
Loppu kaunihin kanasen.
Kukas nyt sanan saatantahan,
Kieli-kerran kerrontahan
Neien kuuluhun kotihin,
Kaunihisen kartanohon?
Karhu sanan saatantahan,
Kieli-kerran kerrontahan;
Ei karhu sanoa saata,
Lehmikarjahan katosi.
Kukas sanan saatantahan,
Kieli-kerran kerrontahan
Neien kuuluhun kotihin,
Kaunihisen kartanohon?
Susi sanan saatantahan,
Kieli-kerran kerrontahan;
Ei susi sanoa saata,
Lammaskarjahan katosi.
Kukas sanan saatantahan,
Kieli-kerran kerrontahan
Neien kuuluhun kotihin,
Kaunihisen kartanohon?
Repo sanan saatantahan,
Kieli-kerran kerrontahan;
Ei repo sanoa saata,
Hanhikarjahan katosi.
Kukas sanan saatantahan,
Kieli-kerran kerrontahan
Neien kuuluhun kotihin,
Kaunihisen kartanohon?
Jänö sanan saatantahan,
Kieli-kerran kerrontahan;
Jänis varman vastaeli:

362: l. rantaportaalta.
364: l. sitä myöten; sen verran.
393: l. kettu.

»Sana ei miehe'en katoa.»
Läksi jänis juoksemahan,
Pitkäkorva piippomahan,
Vääräsääri vääntämähän,
Ristisuu ripottamahan
Neien kuuluhun kotihin,
Kaunihisen kartanohon.
Juoksi saunan kynnykselle,
Kyykistäikse kynnykselle,
Sauna täynnä neitosia,
Vasta käessä vastoavat:
»Saitko kiero keittimiksi,
Paltsasilmä paistimiksi,
Isännälle iltaiseksi,
Emännällen eineheksi,
Tyttären välipaloiksi,
Pojan puolipäiväiseksi.»
Jänis saattavi sanoa,
Kehräsilmä kerskaella:
»Liepä lempo lähtenynnä
Kattiloihin kiehumahan,
Läksin sanan saatantahan,
Kieli-kerran kerrontahan:
Jop' on kaunis kaatununna,
Tinarinta riutununna,
Sortunna hopeasolki,
Vyövaski valahtanunna,
Mennyt lietohon merehen,
Alle aavojen syvien,
Sisareksi siikasille,
Veikoksi ve'en kaloille.»
Emo tuosta itkemähän,
Kyynelvierus vieremähän,
Sai siitä sanelemahan,
Vaivainen valittamahan:
»Elkätte, emot poloiset,
Sinä ilmoisna ikänä
Tuuitelko tyttäriä,
Lapsianne liekutelko
Vastoin mieltä miehelähän,
Niinkun mie emo poloinen
Tuuittelin tyttöjäni,
Kasvatin kanasiani!»
Emo itki, kyynel vieri,
Vieri vetrehet vetensä
Sinisistä silmistänsä
Poloisille poskillensa.
Vieri kyynel, vieri toinen,
Vieri vetrehet vetensä
Poloisilta poskipäiltä
Ripeille rinnoillensa.
Vieri kyynel, vieri toinen,
Vieri vetrehet vetensä
Ripeiltä rinnoiltansa
Hienoisille helmoillensa.
Vieri kyynel, vieri toinen,
Vieri vetrehet vetensä
Hienoisilta helmoiltansa
Puna-suille sukkasille.
Vieri kyynel, vieri toinen,
Vieri vetrehet vetensä
Puna-suilta sukkasilta
Kulta-kengän kautosille.
Vieri kyynel, vieri toinen,
Vieri vetrehet vetensä
Kulta-kengän kautosilta
Maahan alle jalkojensa,
Vieri maahan maan hyväksi,
Vetehen ve'en hyväksi.
Ve'et maahan tultuansa
Alkoivat jokena juosta,
Kasvoipa jokea kolme
Itkemistänsä vesistä,
Läpi päänsä lähtemistä,

416: 1. pyöräsilmä; mulkosilmä.
431: 2. vetelään.
448: 2. katkerat.
466: 2. päällysnahkoille.

Alta kulman kulkemista.
 Kasvoipa joka jokehen
Kolme koskea tulista,
Joka kosken kuohumalle
Kolme luotoa kohosi,
Joka luo'on partahalle
Kunnas kultainen yleni,
Kunki kunnahan kukulle
Kasvoi kolme koivahaista,
Kunki koivun latvasehen
Kolme kullaista käkeä.
 Sai käköset kukkumahan,
Yksi kukkui: lemmen, lemmen,
Toinen kukkui: sulhon, sulhon,
Kolmas kukkui: auvon, auvon.
 Kuka kukkui: lemmen, lemmen,
Sep' on kukkui kuuta kolme
Lemmettömälle tytölle,
Meressä makoavalle.
 Kuka kukkui: sulhon, sulhon,
Sep' on kukkui kuusi kuuta
Sulholle sulottomalle,
Ikävissä istuvalle.
 Kuka kukkui: auvon, auvon,
Se kukkui ikänsä kaiken
Auvottomalle emolle,
Iän päivät itkevälle.
 Niin emo sanoiksi virkki
Kuunnellessansa käkeä:
»Elköhön emo poloinen
Kauan kuunnelko käkeä,
Kun käki kukahtelevi,
Niin syän sykähtelevi,
Itku silmähän tulevi,
Ve'et poskille valuvi,
Hereämmät herne-aarta,
Paksummat pavun jyveä,
Kyynärän ikä kuluvi,
Vaaksan varsi vanhenevi,
Koko ruumis runnahtavi
Kuultua kevät-käkösen!»

492: 3. riemun.

Viides Runo.

Wäinämöinen lähtee Joukahaisen sisarta merestä pyytämään ja saapi hänen oudonlaiseksi kalaksi muuttuneena onkeensa 1—58. Yrittää palasiksi leikkaamaan, mutta kala käsistä pyörähtää mereen ja ilmoittaa sieltä itsensä, ken oli 59—133. Wäinämöinen kokee turhaan sekä sanoilla että pyydyksillä kalaa jälle saada 134—163. Kulkee raskaalla mielellä kotia ja saapi äiti vainajaltansa neuvon, lähteä Pohjan tytärtä kosimaan 164—241.

Jo oli sanoma saatu,
Viety viesti tuonnemmaksi
Neien nuoren nukkumasta,
Kaunihin katoamasta.
Vaka vanha Wäinämöinen,
Tuo tuosta pahoin pahastui,
Itki illat, itki aamut,
Yöhyet enemmin itki,
Kun oli kaunis kaatununna,
Neitonen nukahtanunna,
Mennyt lietohon merehen,
Alle aaltojen syvien.
Astui huollen, huokaellen,
Syämmellä synkeällä,
Rannalle meren sinisen,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Sano nyt Untamo unesi,
Maku'usi maan venyjä,
Missä Ahtola asuvi,
Neiot Wellamon venyvi?»
»Sanoipa Untamo unensa,
Maku'unsa maan venyjä:
»Tuolla Ahtola asuvi,
Neiot Wellamon venyvi
Nenässä utuisen niemen,
Päässä saaren terhenisen,
Alla aaltojen syvien,
Päällä mustien mutien.»
»Siellä Ahtola asuvi,
Neiot Wellamon venyvi
Pikkuisessa pirttisessä,
Kamarissa kaitaisessa,
Kiven kirjavan kylessä,
Paaen paksun kainalossa.»
Siitä vanha Wäinämöinen
Vetihe venesioille,
Silmeävi siimojansa,
Katselevi onkiansa,
Otti ongen taskuhunsa,
Väkä-rauan väskyhynsä;
Soutoa melastelevi,
Päähän saaren saauttavi,
Nenähän utuisen niemen,
Päähän saaren terhenisen.

Siin' oli ongella olia,
Aina siimalla asuja,
Käeksellä käänteliä,
Laski launihin merelle,
Ongitteli, orhitteli,
Vapa vaskinen vapisi,
Hopeinen siima siukui,
Nuora kultainen kulisi.
Jo päivänä muutamana,
Huomenna moniahana
Kala otti onkehensa,
Taimen takrarautahansa,
Sen veti venosehensa,
Talui talka-pohjahansa.
Katselevi, kääntelevi,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Onp' on tuo kala kalanen,
Kun en tuota tunnekana,
Sileähk' on siikaseksi,
Kuleahka kuujaseksi,
Haleahka haukiseksi,
Evätöin emä-kalaksi,
Ihala imehnoksiki,
Päärivatoin neitoseksi,
Vyötöin Ween on tyttöseksi,
Korvitoin kotikanaksi;
Luopuisin meri-loheksi,
Syvän aallon ahveneksi.»
Vyöll' on veitsi Wäinämöisen,
Pää-hopea huotrasessa,
Veti veitsen viereltänsä,
Huotrastansa pää-hopean

47: 1. käsiverkolla.
48: 2. onki, koukku (?).
50: 1. pahla; raippa.
56: 1. lohen laji.
64: 1. kiiltävä; 2. kuuja s. o. lohen lajia.
67: 1. paljas, alastoin; 2. ihmiseksi.
68: 1. pääsiteetöin.
71: 1. laatuisin; kaltaisin.
74: 2. tupessa.

Kalan palstoin pannaksensa,
Lohen leikkaellaksensa
Aamuisiksi atrioiksi,
Murkinaisiksi muruiksi,
Lohisiksi lounahiksi,
Ilta-ruoiksi isoiksi.
Alkoi lohta leikkaella,
Veitsen viilteä kaloa,
Lohi loimahti merehen,
Kala kirjo kimmeltihe
Pohjasta punaisen purren,
Venehestä Wäinämöisen.
Äsken päätänsä ylenti,
Oikeata olkapäätä
Vihurilla viiennellä,
Kupahalla kuuennella,
Nosti kättä oikeata,
Näytti jalkoa vasenta
Seitsemännellä selällä,
Yheksännen aallon päällä.
Sieltä tuon sanoiksi virkki,
Itse lausui ja pakisi:
»Oi sie vanha Wäinämöinen!
En ollut minä tuleva
Lohi leikkaellaksesi,
Kala palstoin pannaksesi,
Aamuisiksi atrioiksi,
Murkinaisiksi muruiksi,
Lohisiksi lounahiksi,
Iltaruoiksi isoiksi.»
Sanoi vanha Wäinämöinen:
»Miksi sie olit tuleva?»
»Olinpa minä tuleva
Kainaloiseksi kanaksi,
Ikuiseksi istujaksi,
Polviseksi puolisoksi,
Siasi levittäjäksi,

77: 2. palasittain.
92: 1. verkon puulla, laudalla.

Pään-alaisen laskiaksi,
Pirtin pienen pyyhkiäksi,
Lattian lakaisiaksi,
Tulen tuojaksi tupahan,
Valkean virittäjäksi,
Leivän paksun paistajaksi,
Mesi-leivän leipojaksi,
Olutkannun kantajaksi,
Atrian asettajaksi.»
»En ollut merilohia,
Syvän aallon ahvenia;
Olin kapo, neiti nuori,
Sisar nuoren Joukahaisen,
Kuta pyyit kuun ikäsi,
Puhki polvesi halasit.»
»Ohoh sinua ukko utra,
Vähämieli Wäinämöinen,
Kun et tuntenut piteä
Wellamon vetistä neittä,
Ahon lasta ainokaista!»
Sanoi vanha Wäinämöinen
Alla päin, pahoilla mielin:
»Oi on sisar Joukahaisen
Toki tullos toinen kerta!»
Eip' on toiste tullutkana,
Ei toiste sinä ikänä,
Jo vetihe, vierähtihe,
Ve'en kalvosta katosi
Kiven kirjavan sisähän,
Maksankarvaisen malohon.
Vaka vanha Wäinämöinen
Tuo on tuossa arvelevi,
Miten olla, kuin eleä;
Jo kutaisi sulkku-nuotan,
Veti vettä ristin rastin,
Salmen pitkin, toisen poikki,
Veti vienoja vesiä,
Lohiluotojen lomia,
Noita Wäinölän vesiä,
Kalevalan kannaksia,
Synkkiä syväntehiä,
Suuria selän napoja,
Joukolan jokivesiä,
Lapin lahti-rantasia.
Sai kyllin kaloja muita,
Kaikkia ve'en kaloja,
Ei saanut sitä kalaista,
Mitä mielensä pitävi,
Wellamon vetistä neittä,
Ahon lasta ainokaista.
Siitä vanha Wäinämöinen
Alla päin, pahoilla mielin,
Kaiken kallella kypärin
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Ohoh hullu hulluuttani,
Vähämieli miehuuttani,
Olipa minulla mieltä,
Ajatusta annettuna,
Syäntä suurta survottuna,
Oli ennen aikoinansa,
Vaanpa nyt tätä nykyä,
Tällä inhalla iällä,
Puuttuvalla polveksella
Kaikki on mieli melkeässä,
Ajatukset arvoisessa,
Kaikki toimi toisialla!»
»Kuta vuotin kuun ikäni,
Kuta puolen polveani,
Wellamon vetistä neittä,
Veen on viimeistä tytärtä
Ikuiseksi ystäväksi,
Polviseksi puolisoksi,
Se osasi onkeheni,
Vierähti venoseheni,
Minä en tuntenut piteä,
En kotihin korjaella,

143: 2. rakohon.

153: 2. niemen kantoja.

Laskin jälle lainehisin,
Alle aaltojen syvien!»
Meni matkoa vähäisen,
Astui huollen, huokaellen,
Kulkevi kotia kohti,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Kukkui muinaiset käkeni,
Entiset ilo-käkeni
Kukkui ennen illoin, aamuin,
Kerran keskipäivälläki,
Mikä nyt sorti suuren äänen,
Äänen kaunihin kaotti?
Suru sorti suuren äänen,
Huoli armahan alenti,
Sill' ei kuulu kukkuvaksi,
Päivän laskun laulavaksi,
Minun iltani iloksi,
Huomeneni huopeheksi.»
»Enkä nyt tuota tieäkänä,
Miten olla, kuin eleä,
Tällä ilmalla asua,
Näillä mailla matkaella;
Oisiko emo elossa,
Vanhempani valvehella,
Sepä saattaisi sanoa,
Miten pystössä pysyä
Murehisin murtumatta,
Huolihin katoamatta,
Näissä päivissä pahoissa,
Apeissa mielaloissa!»
Emo hauasta havasi,
Alta aallon vastaeli:
»Viel' ompi emo elossa,
Vanhempasi valvehella,
Joka saattavi sanoa,
Miten olla oikeana
Murehisin murtumatta,
Huolihin katoamatta,
Niissä päivissä pahoissa,
Apeissa mielaloissa:
Mene Pohjan tyttärihin,
Siell' on tyttäret somemmat,
Neiet kahta kaunihimmat,
Viittä, kuutta virkeämmät,
Ei Joukon jorottaria,
Lapin lapsi-lönttäreitä.»
»Sieltä naios poikaseni
Paras Pohjan tyttäristä,
Jok' on sievä silmiltänsä,
Kaunis katsannoisiltansa,
Aina joutuisa jalalta,
Sekä liukas liikunnolta!»

07: 2. huviksi; ratoksi.

Kuudes Runo.

Joukahainen kantaa vihaa Wäinämöisen päälle ja vahta'aa häntä Pohjolan matkalla 1—78. Näkee ratsastavan joen poikki ja ampuu häntä, mutta osa'aa ainoastansa hevoiseen 79—182. Wäinämöinen kaatuu veteen; kova tuuli uittelee häntä meren selälle ja Joukahainen ihasteleikse, kun luulee Wäinämöisen jo viimeisen virtensä laulaneen 183—234.

Vaka vanha Wäinämöinen
Lähteäksensä käkesi
Tuonne kylmähän kylähän,
Pimeähän Pohjolahan.
Otti olkisen orihin,
Hernevartisen hevosen,
Pisti suitset kullan suuhun,
Päitsensä hopean päähän,
Itse istuvi selälle,
Löihe reisin ratsahille;
Ajoa hyryttelevi,
Matkoansa mittelevi
Orihilla olkisella,
Hernevarrella hevolla.
Ajoi Wäinölän ahoja,
Kalevalan kankahia,
Hepo juoksi, matka joutui,
Koti jääpi, tie lyheni;
Jo ajoi meren selälle,
Ulapalle aukealle
Kapioisen kastumatta,
Vuohisen vajoumatta.
Olipa nuori Joukahainen,
Laiha poika Lappalainen,
Piti viikoista vihoa,
Ylen kauaista kaetta
Kera vanhan Wäinämöisen,
Päälle laulajan ikuisen.
Laativi tulisen jousen,
Jalon kaaren kaunistavi,
Kaaren rauasta rakenti,
Vaskesta selän valavi,
Noita on kullalla kuvaili,
Hopealla huolitteli.
Mistä siihen nauhan saapi,
Kusta jäntehen tapasi?
Hiien hirven suoniloista,
Lemmon liina-nuorasista.
Sai kaaren kanineheksi,
Jousen varsin valmihiksi,
Kaari oli kaunihin näköinen,
Jousi jonki maksavainen:
Hevoinen selällä seisoi,
Varsa juoksi vartta myöten,
Kapo kaarella makasi,
Jänö jäntimen siassa.
Vuoli piiliä pinosen,
Kolmisulkia kokosen,
Varret tammesta vanuvi,
Päät tekevi tervaksesta;
Minkä saapi valmihiksi,

25: 2. pitkää.

Sen sitte sulittelevi
Pääskyn pienillä sulilla,
Varpusen vivustimilla.
Karkaeli nuoliansa,
Puretteli piiliänsä
Maon mustissa mujuissa,
Käärmehen kähy-verissä.
Sai vasamat valmihiksi,
Jousen jänniteltäväksi,
Siitä vuotti Wäinämöistä,
Saavaksi Suvantolaista,
Vuotti illan, voutti aamun,
Vuotti kerran keskipäivän.
Viikon vuotti Wäinämöistä,
Viikon vuotti, ei väsynyt,
Istuellen ikkunoissa,
Valvoen vajojen päissä,
Kuunnellen kujan perällä,
Vahtaellen vainiolla,
Viini nuolia selässä,
Hyvä kaari kainalossa.
Vuotteli ulompanaki,
Talon toisen tuolla puolla,
Nenässä tulisen niemen,
Tuli-kaiskun kainalossa,
Korvalla tulisen kosken,
Pyhän virran viertimellä.
Niin päivänä muutamana,
Huomenna moniahana
Loi silmänsä luotehelle,
Käänti päätä päivän alle,
Keksi mustasen merellä,
Sinerväisen lainehilla:
»Onko se iässä pilvi,
Päivän koite koillisessa?»
Ei ollut iässä pilvi,
Päivän koite koillisessa,
Oli vanha Wäinämöinen,
Laulaja iän ikuinen,
Matkoava Pohjolahan,
Kulkeva Pimentolahan
Orihilla olkisella,
Hernevarrella hevolla.
Tuop' on nuori Joukahainen.
Laiha poika Lappalainen,
Jou'utti tulisen jousen,
Koppoi kaaren kaunihimman
Pään varalle Wäinämöisen,
Surmaksi Suvantolaisen.
Ennätti emo kysyä,
Vanhempansa tutkaella:
»Kellen jousta jouahutat,
Kaarta rauta rauahutat?»
Tuop' on nuori Joukahainen
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Tuohon jousta jouahutan,
Kaarta rauta rauahutan
Pään varalle Wäinämöisen,
Surmaksi Suvantolaisen,
Ammun vanhan Wäinämöisen,
Lasken laulajan ikuisen
Läpi syämmen, maksan kautta,
Halki hartiolihojen.»
Emo kielti ampumasta,
Emo kielti ja epäsi:
»Elä ammu Wäinämöistä,
Kaota Kalevalaista,
Wäinö on sukua suurta,
Lankoni sisaren poika.»
»Ampuisitko Wäinämöisen,
Kaataisit Kalevalaisen,
Ilo ilmalta katoisi,
Laulu maalta lankeaisi,
Ilo on ilmalla parempi,

56: 1. kovensi.
59: 2. nuolet.
71: 1. nuolikontti, — kotero.
76: 2. kaisku s. o. pitkä, kaita niemi.
116: 4. kielti.

Laulu maalla laatusampi,
Kun ompi Manalan mailla,
Noilla Tuonelan tuvilla.»
Tuossa nuori Joukahainen
Jo vähän ajattelevi,
Pikkuisen piättelevi;
Käsi käski ampumahan,
Käsi käski, toinen kielti,
Sormet suoniset pakotti.
Virkki viimeinki sanoiksi,
Itse lausui, noin nimesi:
»Kaotkohot jos kahesti
Kaikki ilmaiset ilomme,
Kaikki laulut langetkohot,
Varsin ammun, en varanne.»
Jännitti tulisen jousen,
Veti vaskisen vekaran
Vasten polvea vasenta,
Jalan alta oikeansa,
Veti viinestä vasaman,
Sulan kolmi-koipisesta,
Otti nuolen orheimman,
Valitsi parahan varren,
Tuon on juonelle asetti,
Liitti liina-jäntehelle.
Oikaisi tulisen jousen
Olallehen oikealle,
Asetaiksen ampumahan,
Ampumahan Wäinämöistä,
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Iske nyt koivuinen sakara,
Petäjäinen selkä lyö'ös,
Jänne liina lippaellos;
Min käsi alentanehe,
Sen nuoli ylentäköhön,
Min käsi ylentänehe,
Sen nuoli alentakohon!»
Lekahutti liipaisinta,
Ampui nuolen ensimäisen,
Se meni kovan ylatse,
Päältä pään on taivahalle,
Pilvihin pirajavihin,
Hattaroihin pyörivihin.
Toki ampui, ei totellut,
Ampui toisen nuoliansa,
Se meni kovan alatse,
Alaisehen maa-emähän,
Tahtoi maa Manalle mennä,
Hieta-harju halkiella.
Ampui kohta kolmannenki,
Kävi kohti kolmannesti
Sapsohon sinisen hirven,
Alta vanhan Wäinämöisen
Ampui olkisen orihin,
Hernevartisen hevoisen
Läpi länkiluun lihoista,
Kautta kainalon vasemman.
Siitä vanha Wäinämöinen
Sormin suistuvi sulahan,
Käsin kääntyi lainehesen,
Kourin kuohu'un kohahti
Selästä sinisen hirven,
Hernevartisen hevoisen.
Nousi siitä suuri tuuli,
Aalto ankara merellä,
Kantoi vanhan Wäinämöisen,
Uitteli ulomma maasta
Noille väljille vesille,
Ulapoille aukeille.
Siinä nouri Joukahainen
Itse kielin kerskaeli:
»Et sinä vanha Wäinämöinen
Enämpi elävin silmin
Sinä ilmoisna ikänä,
Kuuna kullan valkeana
Astu Wäinölän ahoja,
Kalevalan kankahia!»
»Kupli nyt siellä kuusi vuotta,
Seuro seitsemän kesyttä,
Karehi kaheksan vuotta

Noilla väljillä vesillä,
Lakeilla lainehilla,
Vuotta kuusi kuusi-puuna,
Seitsemän petäjä-puuna,
Kannon pölkkynä kaheksan!»
Siitä pistihe sisälle,
Sai emo kysyneheksi:
»Joko ammuit Wäinämöisen,
Kaotit Kalevan poian?»
Tuop' on nuori Joukahainen
Sanan vastahan sanovi:
»Jo nyt ammuin Wäinämöisen,
Ja kaaoin Kalevalaisen,
Loin on merta luutimahan,
Lainetta lakaisemahan,
Tuohon lietohon merehen,
Aivan aaltojen sekahan
Sortui ukko sormillehen,
Kääntyi kämmenyisillehen,
Siitä kyykertyi kylelle,
Selällehen seisottihe
Meren aaltojen ajella,
Meren tyrskyn tyyräellä.»
Tuon emo sanoiksi virkki:
»Pahoin teit sinä poloinen,
Kun on ammuit Wäinämöisen,
Kaotit Kalevalaisen,
Suvantolan suuren miehen,
Kalevalan kaunihimman!»

Seitsemäs Runo.

Wäinämöinen uipi useampia päiviä aavalla merellä; kokko tapa'aa hänen ja vielä hyvillä mielin siitä, että Wäinämöinen kaskessansa oli koivun häntä varten kasvamaan jättänyt, ottaa hänen selkäänsä ja kantaa Pohjolan rannalle, josta Pohjolan emäntä saattaa hänen kotiinsa ja kohtelee hyvästi 1—274. Wäinämöinen kuitenki ikävöipi omille maillensa ja Pohjolan emäntä lupa'aa ei ainoastansa laittaa hänen sinne, vaan antaa tyttärensäki hänelle puolisoksi, jos takoisi sammon Pohjolaan 275—322. Wäinämöinen lupa'aa kotiin päästyänsä lähettää seppo Ilmarisen sampoa takomaan, ja saapi Pohjolan emännältä reen sekä hevoisen kotimaille lähteäksensä 323—368.

Vaka vanha Wäinämöinen
Uipi aavoja syviä,
Kulki kuusisna hakona,
Petäjäisnä pehkiönä
Kuusi päiveä kesäistä,
Kuusi yötä järkiähän;
Eessänsä vesi vetelä,
Takanansa taivas selvä.
Uip' on vielä yötä kaksi,
Kaksi päiveä pisintä;
Niin yönä yheksäntenä,
Kaheksannen päivän päästä
Toki tuskaksi tulevi,
Painuvi pakolliseksi,
Kun ei ole kynttä varpahassa,
Eikä sormissa niveltä.
Siinä vanha Wäinämöinen
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Voi minä poloinen poika,
Voi poika polon alainen!
Kun läksin omilta mailta,
Elo-mailta entisiltä
Iäkseni ilman alle,
Kuuksi päiväksi kulolle,
Tuulen tuuiteltavaksi,
Aaltojen ajeltavaksi
Näillä väljillä vesillä,
Ulapoilla aukeilla;
Vilu on täällä ollakseni,
Vaiva värjätelläkseni,
Aina aalloissa asua,
Veen selällä seurustella.»
»Enkä tuota tieäkänä
Miten olla, kuin eleä,
Tällä inhalla iällä,
Katovalla kannikalla:
Tuulehenko teen tupani,
Vetehenkö pirtin veistän.»

»Teen mä tuulehen tupani,
Ei ole tuulessa tukea,
Veistän pirttini vetehen,
Vesi viepi veistokseni.»
Lenti lintunen Lapista,
Kokko lintu koillisesta;
Ei ole kokko suuren suuri,
Eikä kokko pienen pieni,
Yksi siipi vettä viisti,
Toinen taivasta lakasi,
Pursto merta pyyhätteli,
Nokka luotoja lotasi.
Lenteleikse, liiteleikse,
Katseleikse, käänteleikse,
Näki vanhan Wäinämöisen
Selällä meren sinisen:
»Mit' olet meressä miesi,
Uros aaltojen seassa?»
Vaka vanha Wäinämöinen
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Sit' olen meressä miesi,
Uros aaltojen varassa:
Läksin neittä Pohjolasta,
Impeä Pimentolasta.»
»Ajoa karautime
Suloa merytta myöten,
Niin päivänä muutamana,
Huomenna moniahana
Tulin Luotolan lahelle,
Joukolan joki-vesille,
Hepo alta ammuttihin,
Itseäni mielittihin.»
»Siitä vierähin vetehen,
Sorruin sormin lainehesen,
Tuulen tuuiteltavaksi,
Aaltojen ajeltavaksi.»
»Tulipa tuuli luotehesta,
Itästä iso vihuri,
Se mun kauas kannatteli,
Uitteli ulomma maasta;
Mont' olen päiveä pälynnyt,
Monta yötä uiksennellut
Näitä väljiä vesiä,
Ulapoita aukeita,
Enk' on tuota tunnekana,
Arvoa, älyäkänä,
Kumpi kuoloksi tulevi,
Kumpi ennen ennättävi,
Nälkähänkö nääntyminen,
Vai vetehen vaipuminen.»
Sanoi kokko ilman lintu:
»Ellös olko milläskänä,
Seisotaite selkähäni,
Nouse kynkkäluun nenille,
Mie sinun merestä kannan,
Minne mielesi tekevi;
Vielä muistan muunki päivän,
Arvoan ajan paremman,
Kun ajoit Kalevan kasken,
Osmolan salon sivallit,
Heitit koivun kasvamahan,
Puun sorean seisomahan
Linnuille lepeämiksi,
Itselleni istuimiksi.»
Siitä vanha Wäinämöinen
Kohottavi kokkoansa,
Mies on nousevi merestä,
Uros aallosta ajaikse,
Siiville sioitteleikse,
Kokon kynkkäluun nenille.
Tuop' on kokko ilman lintu
Kantoi vanhan Wäinämöisen,
Viepi tuulen tietä myöten,
Ahavan ratoa myöten
Pohjan pitkähän perähän,
Summahan Sariolahan;

76: 3. tuulen puuska.

112: 2. tietä.

Siihen heitti Wäinämöisen,
Itse ilmahan kohosi.
Siinä itki Wäinämöinen,
Siinä itki ja urisi
Rannalla merellisellä,
Nimen tietämättömällä,
Sata haavoa sivulla,
Tuhat tuulen pieksemätä,
Partaki pahoin kulunut,
Tukka mennyt tuuhakaksi.
Itki yötä kaksi, kolme,
Saman verran päiviäki,
Eikä tiennyt tietä käyä,
Outo matkoa osannut,
Palataksensa kotihin,
Mennä maille tuttaville,
Noille syntymä-sioille,
Elo-maillen entisille.
Pohjan piika pikkarainen,
Vaimo valkean-verinen
Teki liiton päivän kanssa,
Päivän kanssa, kuun keralla,
Yhen ajan noustaksensa
Ja yhen havataksensa;
Itse ennen ennätteli,
Ennen kuuta, aurinkoa,
Kukonki kurahtamatta,
Kanan lapsen laulamatta.
Viisi villoa keritsi,
Kuusi lammasta savitsi,
Villat saatteli saraksi,
Kaikki vatvoi vaatteheksi
Ennen päivän nousemista,
Auringon ylenemistä.
Pesi siitä pitkät pöyät,
Laajat lattiat lakaisi
Vastasella varpaisella,
Luutasella lehtisellä;
Ammueli rikkasensa
Vaskisehen vakkasehen,
Vei ne ulos usta myöten,
Pellolle pihoa myöten,
Perimmäisen pellon päähän,
Alimmaisen aian suuhun;
Seisattelihe rikoille,
Kuuntelihe, kääntelihe,
Kuulevi mereltä itkun,
Poikki joen juorotuksen.
Juosten joutuvi takaisin,
Pian pirttihin menevi,
Sanoi tuonne saatuansa,
Toimitteli tultuansa:
»Kuulin mie mereltä itkun,
Poikki joen juorotuksen.»
Louhi Pohjolan emäntä,
Pohjan akka harvahammas
Pian pistihe pihalle,
Vierähti veräjän suuhun,
Siinä korvin kuunteleikse,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Ei ole itku lapsen itku,
Eikä vaimojen valitus,
Itku on partasuun urohon,
Jouhileuan juorottama.»
Työnnälti venon vesille,
Kolmilaian lainehille,
Itse loihe soutamahan,
Sekä souti, jotta joutui,
Souti luoksi Wäinämöisen,
Luoksi itkevän urohon.
Siinä itki Wäinämöinen,
Urisi uvannon sulho,
Pahalla pajupurolla,
Tiheällä tuomikolla,
Suu liikkui, järisi parta,
Vaan ei leuka lonkaellut.
Sanoi Pohjolan emäntä,

144: 3. keritsi.
145: 3. villakankaaksi.

Puhutteli, lausutteli:
»Ohoh sinua ukko utra,
Jo olet maalla vierahalla!»
  Vaka vanha Wäinämöinen
Päätänsä kohottelevi,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Jo ma tuon itseki tieän,
Olen maalla vierahalla,
Tuiki tuntemattomalla,
Maallani olin parempi,
Kotonani korkeampi.»
  Louhi Pohjolan emäntä
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Saisiko sanoakseni,
Oisiko lupa kysyä,
Mi sinä olet miehiäsi,
Ja kuka urohiasi?»
  Vaka vanha Wäinämöinen
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Mainittihinpa minua,
Arveltihin aikoinansa
Illoilla iloitsiaksi,
Joka lakson laulajaksi
Noilla Wäinölän ahoilla,
Kalevalan kankahilla,
Mi jo lienenki katala,
Tuskin tunnen itsekänä.»
  Louhi Pohjolan emäntä
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Nouse jo norosta miesi,
Uros uuelle uralle,
Haikeasi haastamahan,
Satuja sanelemahan!»
  Otti miehen itkemästä,
Urohon urisemasta,
Saattoi siitä purtehensa,
Istutti venon perähän,
Itse airoille asettui,
Soutimille suorittihe,
Souti poikki Pohjolahan,
Viepi vierahan tupahan.
  Syötteli nälästynehen,
Kastunehen kuivaeli,
Siitä viikon hierelevi,
Hierelevi, hautelevi,
Teki miehen terveheksi,
Urohon paranneheksi;
Kysytteli, lausutteli,
Itse virkki, noin nimesi·
»Mitä itkit Wäinämöinen,
Uikutit Uvantolainen
Tuolla paikalla pahalla,
Rannalla meryttä vasten?»
  Vaka vanha Wäinämöinen
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Onpa syytä itkeäni,
Vaivoja valittoani,
Kauan oon meriä uinut,
Lapioinnut lainehia
Noilla väljillä vesillä,
Ulapoilla aukeilla.»
  »Tuota itken tuon ikäni,
Puhki polveni murehin,
Kun ma uin omilta mailta,
Tulin mailta tuttavilta
Näille ouoille oville,
Veräjille vierahille;
Kaikki täällä puut purevi,
Kaikki havut hakkoavi,
Joka koivu koikkoavi,
Joka leppä leikkoavi,
Yks' on tuuli tuttuani,
Päivä ennen nähtyäni
Näillä mailla vierahilla,
Äkki ouoilla ovilla.»
  Louhi Pohjolan emäntä

222: 3. polulle.

235: 2. kauan.

Siitä tuon sanoiksi saatti:
»Elä itke Wäinämöinen,
Uikuta Uvantolainen,
Hyvä tääll' on ollaksesi,
Armas aikaellaksesi,
Syöä lohta luotaselta,
Sivulta sianlihoa.»
Silloin vanha Wäinämöinen
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Kylkehen kyläinen syönti
Hyvissäki vierahissa,
Mies on maallansa parempi,
Kotonansa korkeampi;
Soisipa sula Jumala,
Antaisipa armo-luoja,
Pääsisin omille maille,
Elo-maillen entisille!
Parempi omalla maalla
Vetonenki virsun alta,
Kuin on maalla vierahalla
Kulta-maljasta metonen.»
Louhi Pohjolan emäntä
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Niin mitä minullen annat,
Kun saatan omille maille,
Oman peltosi perille,
Koti-saunan saapuville?»
Sanoi vanha Wäinämöinen:
»Mitäpä kysyt minulta,
Jos saatat omille maille,
Oman peltoni perille,
Oman käen kukkumille,
Oman linnun laulamille;
Otatko kultia kypärin,
Hopeita huovallisen?»
Louhi Pohjolan emäntä
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Ohoh viisas Wäinämöinen,
Tietäjä iän-ikuinen,
En kysele kultiasi,
Halaja hopeitasi,
Kullat on lasten kukkasia,
Hopeat hevon helyjä;
Taiatko takoa sammon,
Kirjokannen kalkutella
Joutsenen kynän nenästä,
Maholehmän maitosesta,
Yhen ohrasen jyvästä,
Yhen uuhen villasesta,
Niin annan tytön sinulle,
Panen neien palkastasi,
Saatan sun omille maille,
Oman linnun laulamille,
Oman kukon kuulumille,
Oman peltosi perille.»
Vaka vanha Wäinämöinen
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Taia en sampoa takoa,
Kirjokantta kirjoitella;
Saata mie omille maille,
Työnnän seppo Ilmarisen,
Joka samposi takovi,
Kirjokannet kalkuttavi,
Neitosi lepyttelevi,
Tyttäresi tyy'yttävi.»
»Se on seppo sen mokoma,
Ylen taitava takoja,
Jok' on taivoa takonut,
Ilman kantta kalkutellut,
Ei tunnu vasaran jälki,
Eikä pihtien pitämät.»
Louhi Pohjolan emäntä
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Sille työnnän tyttäreni,
Sille lapseni lupoan,
Joka sampuen takovi,

273: 3. lautaselta.

328: 1. laitan; lähetän.

Kannen kirjo kirjoittavi
Joutsenen kynän nenästä,
Maholehmän maitosesta,
Yhen ohrasen jyvästä,
Yhen uuhen untuvasta.»
Pani varsan valjahisin,
Ruskean re'en etehen,
Saattoi vanhan Wäinämöisen,
Istutti oron rekehen,
Siitä tuon sanoiksi virkki,
Itse lausui, noin nimesi:
»Elä päätäsi ylennä,
Kohottele kokkoasi,
Kun ei uupune oronen,
Tahi ei ilta ennättäne;
Josp' on päätäsi ylennät,
Kohottelet kokkoasi,
Jo toki tuho tulevi,
Paha päivä päälle saapi.»
Siitä vanha Wäinämöinen
Löi orosen juoksemahan,
Harjan liina liikkumahan,
Ajoa karittelevi
Pimeästä Pohjolasta,
Summasta Sariolasta.

357: 3. väsyne.

Kahdeksas Runo.

Matkallansa näkee Wäinämöinen ihanasti puetun Pohjan neiden ja pyytää häntä puolisoksensa 1—50. Neiti viimein lupa'aa suostua Wäinämöiseen, jos veistäisi kehrävarren palasista veneen ja saattaisi sen vesille ilman millään tavalla siihen koskematta 51—132. Wäinämöinen rupeaa veistämään, lyöpi kirveellä ison haavan polveensa, eikä saa veren juoksua tukkiutumaan 133—204. Lähtee verentukinnan tietäjää etsimään ja löytää ukon, joka uhka'aa veren sulkea 205—282.

Tuo oli kaunis Pohjan neiti,
Maan kuulu, veen valio,
Istui ilman vempelellä,
Taivon kaarella kajotti,
Pukehissa puhtaissa,
Valkeissa vaattehissa;
Kultakangasta kutovi,
Hopeista huolittavi
Kultaisesta sukkulasta,
Pirralla hopeisella.
Suihki sukkula piossa,
Käämi käessä kääperöitsi,
Niiet vaskiset vatisi,
Hopeinen pirta piukki
Neien kangasta kutoissa,
Hopeista huolittaissa.
Vaka vanha Wäinämöinen
Ajoa karittelevi
Pimeästä Pohjolasta,
Summasta Sariolasta;
Ajoi matkoa palasen,
Pikkaraisen piirrätteli,
Kuuli sukkulan surinan
Ylähältä päänsä päältä.
Tuossa päätänsä kohotti,
Katsahtavi taivahalle,
Kaari on kaunis taivahalla,
Neiti kaaren kannikalla,
Kultakangasta kutovi,
Hopeista helkyttävi.
Vaka vanha Wäinämöinen
Heti seisatti hevoisen,
Tuossa tuon sanoiksi virkki,
Itse lausui, noin nimesi:
»Tule neiti korjahani,
Laskeite rekoseheni!»
Neiti tuon sanoiksi virkki,
Itse lausui ja kysyvi:

2: 4. valittu.
9: 2. syöstäimellä, -stävällä.
10: 1. kaiteella.
12: 1. puola.

»Miksi neittä korjahasi,
Tyttöä rekosehesi?»
Vaka vanha Wäinämöinen
Tuop' on tuohon vastaeli:
»Siksi neittä korjahani,
Tyttöä rekoseheni:
Mesileivän leipojaksi,
Oluen osoajaksi,
Joka lautsan laulajaksi,
Ikkunan iloitsiaksi
Noilla Wäinölän tiloilla,
Kalevalan kartanoilla.»
Neiti tuon sanoiksi virkki,
Itse lausui ja pakisi:
»Kun kävin matara-maalla,
Keikuin kelta-kankahalla
Eilen ilta-myöhäsellä,
Aletessa aurinkoisen,
Lintu lauleli lehossa,
Kyntörastas raksutteli,
Lauleli tytärten mielen,
Ja lauloi miniän mielen.»
»Mie tuota sanelemahan,
Linnulta kyselemähän:
Oi sie kyntörastahainen,
Laula korvin kuullakseni,
Kumman on parempi olla,
Kumman olla kuulusampi:
Tytärenkö taattolassa,
Vai miniän miehelässä?»
»Tianenpa tieon antoi,
Kyntörastas raksahutti:
»»Valkea kesäinen päivä,
Neiti-valta valkeampi,
Vilu on rauta pakkasessa,
Vilumpi miniä-valta,
Niin on neiti taattolassa,
Kuin marja hyvällä maalla,
Niin miniä miehelässä,
Kuin on koira kahlehissa,
Harvoin saapi orja lemmen,
Ei miniä milloinkana.»»
Vaka vanha Wäinämöinen
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Tyhjiä tiasen virret,
Rastahaisen raksutukset;
Lapsi on tytär kotona,
Vasta on neiti naituansa;
Tule neiti korjahani,
Laskeite rekoseheni,
En ole mitätöin miesi,
Uros muita untelompi!»
Neiti taiten vastaeli,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Sitte sun mieheksi sanoisin,
Urohoksi arveleisin,
Jospa jouhen halkaiseisit
Veitsellä kärettömällä,
Munan solmuhun vetäisit
Solmun tuntumattomaksi.»
Vaka vanha Wäinämöinen
Jouhen halki halkaisevi
Veitsellä kärettömällä,
Aivan tutkaimettomalla,
Munan solmuhun vetävi
Solmun tuntumattomaksi;
Käski neittä korjahansa,
Tyttöä rekosehensa.
Neiti taiten vastaeli:
»Ehkäpä tulen sinulle,
Kun kiskot kivestä tuohta,
Säret jäästä aiaksia,
Ilman palan pakkumatta,
Pilkkehen pirahtamatta.»
Vaka vanha Wäinämöinen
Ei tuosta kovin hätäile,
Kiskoipa kivestä tuohta,
Särki jäästä aiaksia

53: 3. matara t. vuodeheinä; keltainen kukka.

Ilman palan pakkumatta,
Pilkkehen pirahtamatta;
Kutsui neittä korjahansa,
Tyttöä rekosehensa.
  Neiti taiten vastoavi,
Sanovi sanalla tuolla:
»Sillenpä minä menisin,
Kenp' on veistäisi venosen
Kehrävarteni muruista,
Kalpimeni kappaleista,
Työntäisi venon vesille,
Uuen laivan lainehille
Ilman polven polkematta,
Ilman kouran koskematta,
Käsivarren kääntämättä,
Olkapään ojentamatta.»
  Siitä vanha Wäinämöinen
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Liene ei maassa, maailmassa,
Koko ilman kannen alla
Mointa laivan laatiata,
Vertoani veistäjätä.»
  Otti värttinän muruja,
Kehrävarren kiertimiä,
Läksi veistohon venosen,
Satalauan laittelohon
Vuorelle teräksiselle,
Rautaiselle kalliolle.
  Veikaten venettä veisti,
Purtta puista uhkaellen;
Veisti päivän, veisti toisen,
Veisti kohta kolmannenki,
Ei kirves kivehen koske,
Kasa ei kalka kalliohon.
  Niin päivällä kolmannella
Hiisi pontta pyörähytti,

137: 1. semmoista.
145: 1. uhalla.
150: 1. terä; nuha.
152: 2. varren päätä.

Lempo tempasi tereä,
Paha vartta vaapahutti,
Kävipä kivehen kirves,
Kasa kalkkoi kalliohon,
Kirves kilpistyi kivestä,
Terä liuskahti liha'an,
Polvehen pojan pätösen,
Varpahasen Wäinämöisen,
Sen Lempo lihoille liitti,
Hiisi suonille sovitti,
Veri pääsi vuotamahan,
Hurme huppelehtamahan.
  Vaka vanha Wäinämöinen,
Tietäjä iän-ikuinen
Tuossa tuon sanoiksi virkki,
Noin on lausui ja pakisi:
»Oi sie kirves kikkanokka,
Tasaterä tapparainen,
Luulitko puuta purrehesi,
Honkoa hotaisnehesi,
Petäjätä pannehesi,
Koivua kohannehesi,
Kun sa lipsahit liha'an,
Solahutit suonilleni!»
  Loihe siitä loitsimahan,
Sai itse sanelemahan,
Luki synnyt syitä myöten,
Luottehet lomia myöten,
Mutt' ei muista muutamia
Rauan suuria sanoja,
Joista salpa saataisihin,
Luja lukko tuotaisihin
Noille rauan ratkomille,
Suu sinervän silpomille.
  Jo veri jokena juoksi,
Hurme koskena kohisi,
Peitti maassa marjan varret,
Kanervaiset kankahalla,

164: 1. vaahteva veri.
170: 2. kirves.

Eik' ollut sitä mätästä,
Jok' ei tullut tulvillehen
Noita liikoja veriä,
Hurmehia huurovia
Polvesta pojan totisen,
Varpahasta Wäinämöisen.
Vaka vanha Wäinämöinen
Ketti villoja kiveltä,
Otti suolta sammalia,
Maasta mättähän repäsi
Tukkeheksi tuiman reiän,
Paikaksi pahan veräjän;
Ei vääjä vähäistäkänä,
Pikkuistakana piätä.
Jopa tuskaksi tulevi,
Läylemmäksi lankeavi,
Vaka vanha Wäinämöinen
Itse itkuhun hyräytyi,
Pani varsan valjahisin,
Ruskean re'en etehen,
Siitä reuoikse rekehen,
Kohennaikse korjahansa.
Laski virkkua vitsalla,
Helähytti helmisvyöllä,
Virkku juoksi, matka joutui,
Reki vieri, tie lyheni;
Jo kohta kylä tulevi,
Kolme tietä kohtoavi.
Vaka vanha Wäinämöinen
Ajavi alinta tietä
Alimaisehen talohon,
Yli kynnyksen kysyvi:
»Oisiko talossa tässä
Rauan raannan katsojata,
Uron tuskan tuntiata,
Vammojen vakittajata?»
Olipa lapsi lattialla,
Poika pieni pankon päässä,
Tuop' on tuohon vastoavi:
»Ei ole talossa tässä
Rauan raannan katsojata,
Uron tuskan tuntiata,
Kivun kiinni ottajata,
Vammojen vakittajata;
Onpi toisessa talossa,
Aja toisehen talohon.»
Vaka vanha Wäinämöinen
Laski virkkua vitsalla,
Ajoa suhuttelevi,
Ajoi matkoa palasen
Keskimäistä tietä myöten
Keskimäisehen talohon,
Kysyi kynnyksen takoa,
Anoi alta ikkunaisen:
»Oisiko talossa tässä
Rauan raannan katsojata,
Salpoa verisatehen,
Suonikosken sortajata?»
Akka oli vanha vaipan alla,
Kielipalku pankon päässä,
Akka varsin vastaeli,
Hammas kolmi kolkkaeli:
»Ei ole talossa tässä
Rauan raannan katsojata,
Verisynnyn tietäjätä,
Kivun kiinni ottajata,
Onpi toisessa talossa,
Aja toisehen talohon.»
Vaka vanha Wäinämöinen
Laski virkkua vitsalla,
Ajoa suhuttelevi,
Ajoi matkoa palasen
Ylimäistä tietä myöten
Ylimäisehen talohon,
Yli kynnyksen kysyvi,

198: 1. kuori irti.
206: 1. vaivaloisemmaksi.
224: 2. työn.
228: 3. uunipenkki.
250: 1. suupaltti.

Lausui lakkapuun takoa:
»Oisiko talossa tässä
Rauan raannan katsojata,
Tämän tulvan tukkiata,
Veren summan sulkiata?»
Ukko oli uunilla asuva,
Halliparta harjun alla,
Ukko uunilta urahti,
Halliparta paukutteli:
»On suletta suuremmatki,
Jalommatki jaksettuna
Luojan kolmella sanalla,
Syvän synnyn säätämällä,
Joet suista, järvet päistä,
Virrat niskalta vihaiset,
Lahet niemien nenistä,
Kannakset kapeimmilta.»

Yhdeksäs Runo.

Wäinämöinen kertoo ukolle raudan synnyn 1—266. Ukko herja'aa rautaa ja lukee verensulku-sanat; veri salpautuu 267—418. Ukko laittaa poikansa voiteen tekoon, voitelee ja sitoo haavan; Wäinämöinen paranee ja kiittää Jumalaa avun saannista 419—586.

Siitä vanha Wäinämöinen
Itse korjasta kohosi,
Nousi reestä nostamatta,
Yleni ylentämättä,
Tuosta pirttihin tulevi,
Alle kattojen ajaikse.
Tuoahan hopea-tuoppi,
Kulta-kannu kannetahan,
Ei veä vähäistäkänä,
Pikkuistakana piätä
Verta vanhan Wäinämöisen,
Hurmetta jalon urohon.
Ukko uunilta urahti,
Halliparta paukutteli:
»Mi sinä lienet miehiäsi,
Ja kuka urohiasi,
Verta on seitsemän venettä,
Kanto-korvoa kaheksan
Sun poloinen polvestasi
Lattialle laskettuna;
Muut on muistaisin sanaset,
Vaan en arvoa alusta
Mist' on rauta syntynynnä,
Kasvanunna koito kuona.»
Silloin vanha Wäinämöinen
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Itse tieän rauan synnyn,
Arvoan alun teräksen:
Ilma on emoja ensin,
Vesi vanhin veljeksiä,
Rauta nuorin veljeksiä,
Tuli kerran keskimäinen.»
»Tuo Ukko ylinen luoja,
Itse ilmojen Jumala
Ilmasta ve'en eroitti,
Veestä maati manterehen,
Rauta on raukka syntymättä,
Syntymättä, kasvamatta.»
»Ukko ilmoinen Jumala
Hieroi kahta kämmentänsä,
Mykelti molempiansa
Vasemmassa polven päässä;
Siitä syntyi kolme neittä,
Koko kolme Luonnotarta
Rauan ruostehen emoiksi,
Suu sinervän siittäjiksi.»
»Neiet käyä notkutteli,
Astui immet pilven äärtä

29—258. Raudan syntysanat.
36: 2. loi maaksi.

Utarilla uhkuvilla,
Nännillä pakottavilla,
Lypsit maalle maitojansa,
Uhkutit utariansa,
Lypsit maille, lypsit soille,
Lypsit vienoille vesille.»
»Yksi lypsi mustan maion
Vanhimpainen neitoisia,
Toinen valkean valutti
Keskimäinen neitosia,
Kolmas puikutti punaisen
Nuorimpainen neitosia.»
»Ku on lypsi mustan maion,
Siitä syntyi melto-rauta,
Ku on valkean valutti,
Siit' on tehtynä teräkset,
Ku on puikutti punaisen,
Siit' on saatu rääky-rauta.»
»Olipa aikoa vähäinen,
Rauta tahteli tavata
Vanhempata veikkoansa,
Käyä tulta tuntemahan.»
»Tuli tuhmaksi rupesi,
Kasvoi aivan kauheaksi,
Oli polttoa poloisen,
Rauta raukan veikkosensa.»
Rauta pääsi piilemähän,
Piilemähän, säilymähän
Tuon tuiman tulen käsistä,
Suusta valkean vihaisen.»
»Siitä sitte rauta piili,
Sekä piili, jotta säilyi
Heiluvassa hettehessä,
Läikkyvässä lähtehessä,
Suurimmalla suon selällä,
Tuiman tunturin laella,
Jossa joutsenet munivat,
Hanhi poiat hautelevi.»
»Rauta suossa soikottavi,
Veteläisessä venyvi,
Piili vuoen, piili toisen,
Piili kohta kolmannenki,
Kahen kantosen välissä,
Koivun kolmen juuren alla;
Ei toki pakohon pääsnyt
Tulen tuimista käsistä,
Piti tulla toisen kerran,
Lähteä tulen tuville
Astalaksi tehtäessä,
Miekaksi taottaessa.»
»Susi juoksi suota myöten,
Karhu kangasta samosi,
Suo liikkui suen jälessä,
Kangas karhun kämmenissä,
Siihen nousi rauta-ruoste,
Ja kasvoi teräs-karanko
Suen sorkkien sioille,
Karhun kannan kaivamille.»
»Syntyi seppo Ilmarinen,
Sekä syntyi, jotta kasvoi,
Se syntyi sysi-mäellä,
Kasvoi hiili-kankahalla,
Vaskinen vasara käessä,
Pihet pikkuiset piossa.»
»Yöllä syntyi Ilmarinen,
Päivällä pajasen laati,
Etsi paikkoa pajalle,
Levitystä lietsimille,
Näki suota salmekkehen,
Maata märkeä vähäisen,
Läksi tuota katsomahan,
Likeltä tähyämähän,
Tuohon painoi palkehensa,
Tuohon ahjonsa asetti.»
»Jo joutui suen jälille,
Karhun kantapään sioille,

62: 3. pehmeä, taottava rauta.
66: 3. kova, malmi-rauta.
97: 1. asekaluksi; keihääksi.

Näki rautaiset orahat,
Teräksiset tierottimet
Suen suurilla jälillä,
Karhun kämmenen tiloilla.»
»Sanovi sanalla tuolla:
»»Voi sinua rauta raukka,
Kun olet kurjassa tilassa,
Alahaisessa asussa,
Suolla sorkissa sutosen,
Aina karhun askelissa!»»
»Arvelee ajattelevi:
Mitä tuostaki tulisi,
Josp' on tunkisin tulehen,
Ahjohon asettelisin?»
»Rauta raukka säpsähtihe,
Säpsähtihe. säikähtihe,
Kun kuuli tulen sanomat,
Tulen tuimat maininnaiset.»
»Sanoi seppo Ilmarinen:
»»Ellös olko milläskänä,
Tuli ei polta tuttuansa,
Herjaele heimoansa!
Kun tulet tulen tuville,
Valkean varustimille,
Siellä kasvat kaunihiksi,
Ylenet ylen ehoksi,
Miesten miekoiksi hyviksi,
Naisten nauhan päättimiksi.»»
»Senp' on päivyen perästä
Rauta suosta sotkettihin,
Velelästä vellottihin,
Tuotihin sepon pajahan.»
»Tuon seppo tulehen tunki,
Alle ahjonsa ajeli,
Lietsoi kerran, lietsoi toisen,
Lietsoi kerran kolmannenki,
Rauta vellinä viruvi,
Kuonana kohaelevi,
Venyi vehnäisnä tahasna,
Rukihisna taikinana
Sepon suurissa tulissa,
Ilmi-valkean väessä.»
»Siinä huuti rauta raukka:
»»Ohoh seppo Ilmarinen,
Ota pois minua täältä
Tuskista tulen punaisen!»»
»Sanoi seppo Ilmarinen:
»»Jos otan sinun tulesta,
Ehkä kasvat kauheaksi,
Kovin raivoksi rupeat,
Vielä veistät veljeäsi,
Lastuat emosi lasta.»»
»Siinä vannoi rauta raukka,
Vannoi vaikean valansa
Ahjolla, alaisimella,
Vasaroilla, valkkamilla,
Sanovi sanalla tuolla,
Lausui tuolla lausehella:
»»Onpa puuta purrakseni,
Kiven syäntä syöäkseni,
Ett' en veistä veikkoani,
Lastua emoni lasta,
Parempi on ollakseni,
Eleäkseni ehompi
Kulkialla kumppalina,
Käyvällä käsi-asenna,
Kun syöä omaa sukua,
Heimoani herjaella.»»
»Silloin seppo Ilmarinen,
Takoja iän-ikuinen
Rauan tempasi tulesta,
Asetti alaisimelle,
Rakentavi raukeaksi,
Tekevi teräkaluiksi,
Keihäiksi, kirvehiksi,
Kaikenlaisiksi kaluiksi.»

126: 2. paakut; pallit.

163: 3. taikinana; sekona.

»Viel' oli pikkuista vajalla,
Rauta raukka tarpehessa:
Eipä kiehu rauan kieli,
Ei sukeu suu teräksen,
Rauta ei kasva karkeaksi
Ilman veessä kastumatta.»
»Siitä seppo Ilmarinen
Itse tuota arvelevi,
Laati pikkuisen poroa,
Lipeäistä liuotteli
Teräksen teko-mujuiksi,
Rauan karkaisu-vesiksi.»
»Koitti seppo kielellänsä,
Hyvin maistoi mielellänsä,
Itse tuon sanoiksi virkki:
»»Ei nämät hyvät minulle
Teräksen teko-vesiksi,
Rautojen rakento-maiksi.»»
»Mehiläinen maasta nousi,
Sini-siipi mättähästä,
Lentelevi, liitelevi
Ympäri sepon pajoa.»
»Niin seppo sanoiksi virkki:
»»Mehiläinen mies kepeä,
Tuo simoa siivessäsi,
Kanna mettä kielessäsi
Kuuen kukkasen nenästä,
Seitsemän on heinän päästä
Teräksille tehtäville,
Rauoille rakettaville!»»
»Herhiläinen Hiien lintu
Katselevi, kuuntelevi,
Katseli katon rajasta,
Alta tuohen tuiotteli
Rautoja rakettavia,
Teräksiä tehtäviä.»
»Lenteä hyrähtelevi,
Viskoi Hiien hirmuloita,
Kantoi käärmehen kähyjä,
Maon mustia mujuja,
Kusiaisen kutkelmoita,
Sammakon salavihoja
Teräksen teko-mujuihin,
Rauan karkaisu-vetehen.»
»Itse seppo Ilmarinen,
Takoja alin-omainen
Luulevi, ajattelevi
Mehiläisen tulleheksi,
Tuon on mettä tuoneheksi,
Kantaneheksi simoa,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»»Kas nämät hyvät minulle
Teräksen teko-vesiksi,
Rautojen rakentamiksi.»»
»Siihen tempasi teräksen
Siihen kasti rauta raukan
Pois tulesta tuotaessa,
Ahjosta otettaessa.»
»Sai siitä teräs pahaksi,
Rauta raivoksi rupesi,
Petti vaivainen valansa,
Söi kun koira kunniansa,
Veisti raukka veljeänsä,
Sukuansa suin piteli,
Veren päästi vuotamahan,
Hurmehen hurahtamahan.»
Ukko uunilta urahti,
Parta lauloi, pää järähti:
»Jo nyt tieän rauan synnyn,
Tajuan tavat teräksen.»
»Ohoh sinua rauta raukka,
Rauta raukka, koito kuona,
Teräs tenhon päivällinen,
Siitäkö sinä sikesit,
Siitä kasvoit kauheaksi,
Ylen suureksi sukesit!»
»Et sä silloin suuri ollut,
Etkä suuri, etkä pieni,

271—342. Raudan herjaussanat.

Et kovin koreakana,
Etkä äijältä äkäinen,
Kun sa maitona makasit,
Rieskasena riuottelit
Nuoren neitosen nisissä,
Kasvoit immen kainalossa
Pitkän pilven rannan päällä,
Alla taivahan tasaisen.»
»Etkä silloin suuri ollut,
Et ollut suuri, etkä pieni,
Kun sa liejuna lepäsit,
Seisoit selvänä vetenä
Suurimmalla suon selällä,
Tuiman tunturin laella,
Muutuit tuolla maan muraksi,
Ruoste-mullaksi rupesit.»
»Etkä silloin suuri ollut,
Et ollut suuri, etkä pieni,
Kun sua hirvet suolla hieroi,
Peurat pieksi kankahalla,
Susi sotki sorkillansa,
Karhu kämmenyisillänsä.»
»Etkä silloin suuri ollut,
Et ollut suuri, etkä pieni,
Kun sa suosta sotkettihin,
Maan muasta muokattihin,
Vietihin sepon pajahan,
Alle ahjon Ilmarisen.»
»Etkä silloin suuri ollut,
Et ollut suuri, etkä pieni,
Kun sa kuonana kohisit,
Läikyit lämminnä vetenä
Tuimissa tuli-sioissa,
Vannoit vaikean valasi
Ahjolla, alaisimella,
Vasaroilla, valkkamilla,
Sepon seisonta-sioilla,
Takehinta-tanterilla.»

»Joko nyt suureksi sukenit,
Äreäksi ärtelihit,
Rikoit vaivainen valasi,
Söit kuin koira kunniasi,
Kun sa syrjit syntyäsi,
Sukuasi suin pitelit!»
»Ku käski pahalle työlle,
Kenp' on kehnolle kehoitti,
Isosiko vai emosi,
Vaiko vanhin veljiäsi,
Vai nuorin sisariasi,
Vaiko muu sukusi suuri?»
»Ei isosi, ei emosi,
Eikä vanhin veljiäsi,
Ei nuorin sisariasi,
Eikä muu sukusi suuri,
Itse teit tihua työtä,
Katkoit kalman karvallista.»
»Tule nyt työsi tuntemahan,
Pahasi parantamahan,
Ennen kun sanon emolle,
Vanhemmallesi valitan,
Enemp' on emolla työtä,
Vaiva suuri vanhemmalla,
Kun poika pahoin tekevi,
Lapsi tuhmin turmelevi!»
»Piäty veri vuotamasta,
Hurme huppelehtamasta,
Päälleni päräjämästä,
Riuskumasta rinnoilleni,
Veri seiso kuni seinä,
Asu hurme kuni aita,
Kuin miekka meressä seiso,
Saraheinä sammalessa,
Paasi pellon pientaressa,
Kivi koskessa kovassa!»
Vaan jos mieli laatinevi
Liikkua lipeämmästi,

280: 2. paljolta.

343—416. Veren sulkusanat.

Niin sä liikkuos lihassa,
Sekä luissa luistaellos,
Sisässä sinun parempi,
Alla kalvon kaunihimpi
Suonissa sorottamassa,
Sekä luissa luistamassa,
Kun on maahan vuotamassa,
Rikoille ripajamassa.»
»Et sä maito maahan joua,
Nurmehen veri viatoin,
Miesten hempu heinikkohon,
Kumpuhun urosten kulta,
Syämmessä sinun siasi,
Alla keuhkon kellarisi,
Sinne siirräite välehen,
Sinne juoskos joutuisasti,
Et ole joki juoksemahan,
Etkä lampi laskemahan,
Suo-hete solottamahan,
Vene-lotti vuotamahan.»
»Tyy'y nyt tyyris tippumasta,
Punainen putoamasta,
Kun et tyy'y, niin tyrehy!
Tyytyi ennen Tyrjän koski,
Joki Tuonelan tyrehtyi,
Meri kuivi, taivas kuivi!
Sinä suurna pouta-vuonna,
Tuli-vuonna voimatoinna.»
»Jos et tuostana totelle,
Viel'on muita muistetahan,
Uuet keinot keksitähän:
Huuan Hiiestä patoa,
Jolla verta keitetähän,
Hurmetta varistetahan
Ihnan tilkan tippumatta,
Punaisen putoamatta,
Veren maahan vuotamatta,
Hurmehen hurajamatta.»
»Kun ei lie minussa miestä,
Urosta ukon pojassa
Tämän tulvan tukkiaksi,
Suonikosken sortajaksi,
Onp' on taatto taivahinen,
Pilven päällinen Jumala,
Joka miehistä pätevi,
Urohista kelpoavi
Veren suuta sulkemahan,
Tulevata tukkimahan.»
»Oi Ukko ylinen luoja,
Taivahallinen Jumala!
Tule tänne tarvittaissa,
Käy tänne kutsuttaessa,
Tunge turpea kätesi,
Paina paksu peukalosi
Tukkeheksi tuiman reiän,
Paikaksi pahan veräjän,
Veä päälle lemmen lehti,
Kulta-lumme luikahuta
Veren tielle telkkimeksi,
Tulevalle tukkeheksi,
Jott' ei parsku parralleni,
Valu vaate-rievuilleni!»
Sillä sulki suun vereltä,
Tien on telkki hurmehelta.
Pani poikansa pajahan
Tekemähän voitehia
Noista heinän helpehistä,
Tuhat-latvan tutkamista,
Me'en maahan vuotajista,
Simatilkan tippujista.
Poikanen meni pajahan,
Läksi voitehen tekohon,
Tuli tammi vastahansa,
Kysytteli tammeltansa:
»Onko mettä oksillasi,
Alla kuoresi simoa?»

399: 3. käyttää; tepsii.
419—500. Voiteen luku.
421· 3. kaunoista.

Tammi taiten vastoavi:
»Päivänäpä eilisenä
Sima tippui oksilleni,
Mesi latvalle rapatti
Pilvistä pirisevistä,
Hattaroista haihtuvista.»
Otti tammen lastuloita,
Puun murskan murenemia,
Otti heiniä hyviä,
Ruohoja monen-näköjä,
Joit' ei nähä näillä mailla
Kaikin paikoin kasvaviksi.
Panevi pa'an tulelle,
Laitti keiton kiehumahan
Täynnä tammen knoriloita,
Heiniä hyvän-näköjä.
Pata kiehui paukutteli
Kokonaista kolme yötä,
Kolme päiveä keväistä;
Siitä katsoi voitehia,
Onko voitehet vakaiset,
Katsehet alin-omaiset.
Ei ole voitehet vakaiset,
Katsehet alin-omaiset;
Pani heiniä lisäksi,
Ruohoa monen-näöistä,
Kut oli tuotu toisialta,
Sa'an taipalen takoa
Yheksältä loitsialta,
Kaheksalta katsojalta.
Keitti vielä yötä kolme,
Ynnähän yheksän yötä,
Nostavi pa'an tulelta,
Katselevi voitehia,
Onko voitehet vakaiset,
Katsehet alin-omaiset.
Olipa haapa haaraniekka,
Kasvoi pellon pientarella,
Tuon murha murenti poikki,
Kaikki kahtia hajotti;
Voiti niillä voitehilla,
Katsoi niillä katsehilla,
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Kun lie näissä voitehissa
Vian päälle vietävätä,
Vammoille valettavata,
Haapa yhtehen paratkos,
Ehommaksi entistäsi!»
Haapa yhtehen parani,
Ehommaksi entistänsä,
Kasvoi päältä kaunihiksi,
Alta aivan terveheksi.
Siitä koitti voitehia,
Katselevi katsehia:
Koitteli kiven koloihin,
Paasien pakahtumihin,
Jo kivet kivihin tarttui,
Paaet paatehen rupesi.
Tuli poikanen pajasta
Tekemästä voitehia,
Rasvoja rakentamasta,
Ne työnti ukon kätehen:
»Siin' on voitehet vakaiset,
Katsehet alin-omaiset,
Vaikka vuoret voitelisit,
Kaikki kalliot yheksi.»
Koki ukko kielellänsä,
Maistoi suullansa sulalla,
Tunsi katsehet hyviksi,
Voitehet vakaisiksi.
Siitä voiti Wäinämöistä,
Pahoin tullutta paranti,
Voiti alta, voiti päältä,
Kerta keskeä sivalti,
Sanovi sanalla tuolla,
Lausui tuolla lausehella:
»En liiku omin lihoini,
Liikun luojani lihoilla.

467: 3. haarakas.

507—516. Turvaussanat.

En väiky omin väkini,
Väikyn väellä kaikkivallan,
En puhu omalla suulla,
Puhelen Jumalan suulla,
Josp' on mulla suu suloinen,
Suloisempi suu Jumalan,
Jospa on kaunoinen käteni,
Käsi luojan kaunihimpi.»
  Kun oli voie päälle pantu,
Nuot on katsehet vakaiset,
Murti se puoli-pyörryksihin,
Wäinämöisen väännyksihin,
Lyökse sinne, lyökse tänne,
Vaan ei löytänyt lepoa.
  Niin ukko kipuja kiisti,
Työnti tuosta tuskapäitä
Keskelle Kipu mäkeä,
Kipuvuoren kukkulalle
Kiviä kivistämähän,
Paasia pakottamahan.
  Tukun silkkiä sivalti,
Senpä leikkeli levyiksi,
Senp' on katkoi kappaleiksi,
Sitehiksi suoritteli,
Sitoi niillä silkillänsä,
Kapaloivi kaunoisilla
Polvea pojan pätöisen,
Varpahia Wäinämöisen.
  Sanovi sanalla tuolla,
Lausui tuolla lausehella:
»Siteheksi luojan silkki,
Luojan kaapu katteheksi
Tälle polvelle hyvälle,
Vakaisille varpahille!
Katso nyt kaunoinen Jumala,
Varjele vakainen luoja,
Jott' ei vietäisi vioille,
Vammoille veällettäisi!»
  Siitä vanha Wäinämöinen
Jo tunsi avun totisen,
Pian pääsi terveheksi,
Liha kasvoi kaunihiksi,
Alta aivan terveheksi,
Keskeä kivuttomaksi,
Vieriltä viattomaksi,
Päältä päärmehettömäksi,
Ehommaksi entistänsä,
Paremmaksi tuonnoistansa;
Jo nyt jaksoi jalka käyä,
Polvi polkea kykeni,
Ei nuuru nimeksikänä,
Vaikerra vähäistäkänä.
  Siitä vanha Wäinämöinen
Siirti silmänsä ylemmä,
Katsahtavi kaunihisti
Päälle pään on taivosehen,
Sanovi sanalla tuolla,
Lausui tuolla lausehella:
»Tuoltapa aina armot käyvät,
Turvat tuttavat tulevat
Ylähältä taivahasta,
Luota luojan kaikkivallan.»
  »Ole nyt kiitetty Jumala,
Ylistetty luoja yksin,
Kun annoit avun minulle,
Tuotit turvan tuttavasti
Noissa tuskissa kovissa,
Terän rauan raatamissa!»
  Siitä vanha Wäinämöinen
Vielä tuon sanoiksi virkki:
»Elkätte etinen kansa,
Kansa vasta kasvavainen,
Veikaten venettä tehkö,
Uhkaellen kaartakana,
Jumalass' on juoksun määrä,
Luojassa lopun asetus,
Ei uron osoannassa,
Vallassa väkevänkänä!»

539—546. Sidesanat.

554: 2. arvettomaksi.

Kymmenes Runo.

Wäinämöinen tulee kotia ja kehoittaa Ilmarista lähtemään Pohjan neittä kosimaan, jonka olisi sammon takomalla ansaitseva 1—100. Ilmarinen ei lupa'a sinä ilmoisna ikänä Pohjolaan lähteä, jonka tähden Wäinämöisen täytyy muulla mahdillansa laittaa hänen vastoin tahtoansa matkaan 101—200. Ilmarinen tulee Pohjolaan, otetaan hyvästi vastaan ja laitetaan sammon taontaan 201—280. Ilmarinen takoo sammon ja Pohjolan emäntä saattaa sen Pohjolan kivimäkeen 281—432. Ilmarinen pyytää neittä työnsä palkaksi; neiti teeskelee esteitä ja sanoo ei vielä kodista joutavansa 433—462. Ilmarinen saapi purren, pala'aa kotiinsa ja kertoo Wäinämöiselle jo sammon Pohjolaan takoneensa 463—510.

Vaka vanha Wäinämöinen
Otti ruskean orihin,
Pani varsan valjahisin,
Ruskean re'en etehen,
Itse reuoikse rekehen,
Kohennaikse korjahansa.
Laski virkkua vitsalla,
Helähytti helmisvyöllä,
Virkku juoksi, matka joutui,
Reki vieri, tie lyheni,
Jalas koivuinen kolasi,
Vemmel piukki pihlajainen.
Ajavi karettelevi,
Ajoi soita, ajoi maita,
Ajoi aavoja ahoja,
Kulki päivän, kulki toisen,
Niin päivällä kolmannella
Tuli pitkän sillan päähän,
Kalevalan kankahalle,
Osmon pellon pientarelle.
Siinä tuon sanoiksi virkki,
Itse lausui ja pakisi:
»Syö susi unen näkiä,
Tapa tauti Lappalainen!
Sanoi ei saavani kotihin
Enämpi elävin silmin
Sinä ilmoisna ikänä,
Kuuna kullan valkeana,
Näille Wäinölän ahoille,
Kalevalan kankahille.»
Siitä vanha Wäinämöinen
Laulelevi, taitelevi,
Lauloi kuusen kukka-latvan,
Kukka-latvan, kulta-lehvän,

Latvan työnti taivahalle,
Puhki pilvien kohotti,
Lehvät ilmoille lévitti,
Halki taivahan hajotti.
Laulelevi, taitelevi,
Lauloi kuun kumottamahan
Kulta-latva kuusosehen,
Lauloi oksillen otavan.
Ajavi karettelevi
Kohti kullaista kotia,
Alla päin, pahoilla mielin,
Kaiken kallella kypärin,
Kun oli seppo Ilmarisen,
Takojan iän-ikuisen
Luvannut lunastimeksi,
Oman päänsä päästimeksi
Pimeähän Pohjolahan,
Summahan Sariolahan.
Jop' on seisottui oronen
Osmon uuen pellon päähän,
Siitä vanha Wäinämöinen
Päätä korjasta kohotti,
Kuuluvi pajasta pauke,
Hilke hiili-huonehesta.
Vaka vanha Wäinämöinen
Itse pistihe pajahan,
Siell' on seppo Ilmarinen
Takoa taputtelevi,
Sanoi seppo Ilmarinen:
»Oi sie vanha Wäinämöinen,
Miss' olet viikon viipynynnä,
Kaiken aikasi asunut?»
Vaka vanha Wäinämöinen
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Tuoll' olen viikon viipynynnä,
Kaiken aikani elellyt
Pimeässä Pohjolassa,
Summassa Sariolassa,
Liukunut Lapin lauilla,
Tietomiesten tienohilla.»
Siitä seppo Ilmarinen
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Oi sie vanha Wäinämöinen,
Tietäjä iän-ikuinen,
Mitä lausut matkoiltasi,
Tultua koti-tuville?»
Virkki vanha Wäinämöinen:
»Äijä on mulla lausumista:
Onp' on neiti Pohjolassa,
Impi kylmässä kylässä,
Jok' ei suostu sulhosihin,
Mielly miehi'in hyvihin,
Kiitti puoli Pohjan maata,
Kun onpi kovin korea:
Kuuhut paistoi kulmaluilta,
Päivä rinnoilta risoitti,
Otavainen olkapäiltä,
Seitsentähtinen selältä.»
»Sinä seppo Ilmarinen,
Takoja iän-ikuinen,
Lähe neittä noutamahan,
Päätä kassa katsomahan,
Kun saatat takoa sammon,
Kirjo-kannen kirjaella,
Niin saat neion palkastasi,
Työstäsi tytön ihanan.»
Sanoi seppo Ilmarinen:
»Ohoh vanha Wäinämöinen,
Joko sie minun lupasit
Pimeähän Pohjolahan
Oman pääsi päästimeksi,
Itsesi lunastimeksi!
En sinä pitkänä ikänä,
Kuuna kullan valkeana
Lähe Pohjolan tuville,
Sariolan salvoksille,
Miesten syöjille sioille,
Urosten upottajille.»
Siitä vanha Wäinämöinen
Itse tuon sanoiksi virkki:

»Viel' on kumma toinen kumma,
Onp' on kuusi kukka-latva,
Kukka-latva, kulta-lehvä
Osmon pellon pientarella;
Kuuhut latvassa kumotti,
Oksilla otava seisoi.»
Sanoi seppo Ilmarinen:
»En usko toeksi tuota,
Kun en käyne katsomahan,
Nähne näillä silmilläni.»
Sanoi vanha Wäinämöinen:
»Kun et usko kuitenkana,
Lähtekämme katsomahan,
Onko totta vai valetta!»
Lähettihin katsomahan
Tuota kuusta kukka-päätä,
Yksi vanha Wäinämöinen,
Toinen seppo Ilmarinen;
Sitte tuonne tultuansa
Osmon pellon pientarelle
Seppo seisovi likellä,
Uutta kuusta kummeksivi,
Kun oli oksilla otava,
Kuuhut kuusen latvasessa.
Siinä vanha Wäinämöinen
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Nyt sinä seppo veikkoseni
Nouse kuuta noutamahan,
Otavaista ottamahan,
Kulta-latva kuusosesta!»
Siitä seppo Ilmarinen
Nousi puuhun korkealle,
Ylähäksi taivahalle,
Nousi kuuta noutamahan,
Otavaista ottamahan
Kulta-latva kuusosesta.
Virkki kuusi kukka-latva,
Lausui lakka-pää petäjä:
»Voipa miestä mieletöintä,
Äkki outoa urosta!
Nousit outo oksilleni,
Lapsen mieli latvahani
Kuva-kuun on nouantahan,
Valetähtyen varahan.»
Silloin vanha Wäinämöinen
Lauloa hyrähtelevi,
Lauloi tuulen tuppurihin,
Ilman raivohon rakenti,
Sanovi sanalla tuolla,
Lausui tuolla lausehella:
»Ota tuuli purtehesi,
Ahava venosehesi
Vieä vieretelläksesi
Pimeähän Pohjolahan!»
Nousi tuuli tuppurihin,
Ilma raivohon rakentui,
Otti seppo Ilmarisen
Vieä viiletelläksensä
Pimeähän Pohjolahan,
Summahan Sariolahan.
Siinä seppo Ilmarinen
Jopa kulki, jotta joutui,
Kulki tuulen tietä myöten,
Ahavan ratoa myöten,
Yli kuun, alatse päivän,
Otavaisten olkapäitse;
Päätyi Pohjolan pihalle,
Sariolan sauna-tielle,
Eikä häntä koirat kuullut,
Eikä haukkujat havannut.
Louhi Pohjolan emäntä,
Pohjan akka harvahammas,
Tuop' on päätyvi pihalle,
Itse ennätti sanoa:
»Mi sinä lienet miehiäsi,
Ja kuka urohiasi,
Tulit tänne tuulen tietä,
Ahavan reki-ratoa.

161: 3. tuuliaispääksi.

Eikä koirat kohti hauku,
Villa-hännät virkkaele!»
Sanoi seppo Ilmarinen:
»En mä tänne tullutkana
Kylän koirien kuluiksi,
Villa-häntien vihoiksi
Näillen ouoillen oville,
Veräjille vierahille.»
Siitä Pohjolan emäntä
Tutkaeli tullehelta:
»Oletko tullut tuntemahan,
Kuulemahan, tietämähän
Tuota seppo Ilmarista,
Takojata taitavinta?
Jo on viikon vuotettuna,
Sekä kauan kaivattuna
Näille Pohjolan perille,
Uuen sammon laaintahan.»
Se on seppo Ilmarinen
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Lienen tullut tuntemahan
Tuon on seppo Ilmarisen,
Kun olen itse Ilmarinen,
Itse taitava takoja.»
Louhi Pohjolan emäntä,
Pohjan akka harvahammas
Pian pistihe tupahan,
Sanovi sanalla tuolla:
»Neityeni nuorempani,
Lapseni vakavimpani,
Pane nyt päällesi parasta,
Varrellesi valkeinta,
Hempeintä helmoillesi,
Ripeintä rinnoillesi,
Kaulallesi kaunihinta,
Kukkeinta kulmillesi,
Poskesi punottamahan,
Näköpääsi näyttämähän!
Jo on seppo Ilmarinen,
Takoja iän-ikuinen
Saanut sammon laaintahan,
Kirjo-kannen kirjantahan.»
Tuop' on kaunis Pohjan tytti,
Maan kuulu, ve'en valio
Otti vaattehet valitut,
Pukehensa puhtahimmat,
Viitiseikse, vaatiseikse,
Pää-somihin suoritseikse,
Vaski-pantoihin paneikse,
Kulta-vöihin kummitseikse.
Tuli aitasta tupahan,
Kaapsahellen kartanolta,
Silmistänsä sirkeänä,
Korvistansa korkeana,
Kaunihina kasvoiltansa,
Poskilta punehtivana,
Kullat riippui rinnan päällä,
Pään päällä hopeat huohti.
Itse Pohjolan emäntä
Käytti seppo Ilmarisen
Noissa Pohjolan tuvissa,
Sariolan salvoksissa,
Siellä syötti syöneheksi,
Juotti miehen juoneheksi,
Apatti ani hyväksi;
Sai tuosta sanelemahan:
»Ohoh seppo Ilmarinen,
Takoja iän-ikuinen,
Saatatko takoa sammon,
Kirjo-kannen kirjaella
Joutsenen kynän nenästä,
Maholehmän maitosesta,
Ohran pienestä jyvästä,
Kesä-uuhen untuvasta,
Niin saat neion palkastasi,
Työstäsi tytön ihanan?»
Silloin seppo Ilmarinen
Itse tuon sanoiksi virkki:

---

239. puki viidenlaisiin vaatteisiin.

»Saattanen takoa sammon,
Kirjo-kannen kalkutella
Joutsenen kynän nenästä,
Maholehmän maitosesta,
Ohran pienestä jyvästä,
Kesä-uuhen untuvasta,
Kun olen taivoa takonut,
Ilman kantta kalkuttanut
Ilman alkusen alutta,
Ripo-rihman tehtyisettä.»
Läksi sammon laaintahan,
Kirjo-kannen kirjontahan,
Kysyi paikalta pajoa,
Kaipasi sepinkaluja,
Ei ole paikalla pajoa,
Ei pajoa, ei paletta,
Ahjoa alaisintana,
Vasarata, varttakana.
Silloin seppo Ilmarinen
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Akatp' on epäelkohöt,
Herjat kesken heittäköhöt,
Eip' on mies pahempikana,
Uros untelompikana!»
Etsi ahjollen alusta,
Leveyttä lietsehelle
Noilla mailla mantereilla,
Pohjan peltojen perillä.
Etsi päivän, etsi toisen,
Jo päivänä kolmantena
Tuli kirjava kivonen,
Vaha-tukko vastahansa;
Tuohon seppo seisottihe,
Takoja tulen rakenti,
Päivän laati palkehia,
Toisen ahjoa asetti.
Siitä seppo Ilmarinen,
Takoja iän-ikuinen
Tunki ainehet tulehen,
Takehensa alle ahjon,
Otti orjat lietsomahan,
Väkipuolet vääntämähän.
Orjat lietsoi löyhytteli,
Väki-puolet väännätteli
Kolme päiveä kesäistä,
Ja kolme kesäistä yötä,
Kivet kasvoi kantapäihin,
Vahat varvasten sioille.
Niin päivänä ensimäisnä
Itse seppo Ilmarinen
Kallistihe katsomahan
Ahjonsa alaista puolta,
Mitä tullehe tulesta,
Selvinnehe valkeasta.
Jousi tungeikse tulesta,
Kaari kulta kuumoksesta,
Kaari kulta, pää hopea,
Varsi vasken kirjavainen.
On jousi hyvän näköinen,
Vaan onpi pahan tapainen:
Joka päivä pään kysyvi,
Parahana kaksi päätä.
Itse seppo Ilmarinen
Ei tuota kovin ihastu,
Kaaren katkaisi kaheksi,
Siitä tunkevi tulehen;
Laitti orjat lietsomahan,
Väkipuolet vääntämähän.
Jop' on päivänä jälestä
Itse seppo Ilmarinen
Kallistihe katsomahan
Ahjonsa alaista puolta;
Veno tungeikse tulesta,
Puna-pursi kuumoksesta,
Kokat kullan kirjaeltu,
Hangat vaskesta valettu.
On veno hyvän näköinen,
Ei ole hyvän tapainen:

———

230. Ett' ei ollut rahtuakaan ennen tehty.

Suotta lähtisi sotahan,
Tarpehetta tappelohon.
Se on seppo Ilmarinen
Ei ihastu tuotakana,
Venon murskaksi murenti,
Tunkevi tuli-siahan;
Laitti orjat lietsomahan,
Väkipuolet vääntämähän.
Jo päivänä kolmantena
Itse seppo Ilmarinen
Kallistihe katsomahan
Ahjonsa alaista puolta:
Hieho tungeikse tulesta,
Sarvi kulta kuumoksesta,
Otsassa otavan tähti,
Päässä päivän pyöryläinen.
On hieho hyvän näköinen,
Ei ole hyvän tapainen:
Metsässä makaelevi,
Maion maahan kaatelevi.
Se on seppo Ilmarinen
Ei ihastu tuotakana,
Lehmän leikkeli paloiksi,
Siitä tunkevi tulehen;
Laitti orjat lietsomahan,
Väkipuolet vääntämähän.
Jo päivänä neljäntenä
Itse seppo Ilmarinen
Kallistihe katsomahan
Ahjonsa alaista puolta;
Aura tungeikse tulesta,
Terä kulta kuumoksesta,
Terä kulta, vaski varsi,
Hopeata ponnen päässä.
On aura hyvän näköinen,
Ei ole hyvän tapainen:
Kylän pellot kyntelevi,
Vainiot vakoelevi.
Se on seppo Ilmarinen
Ei ihastu tuotakana,
Auran katkaisi kaheksi,
Alle ahjonsa ajavi;
Laittoi tuulet lietsomahan,
Väki-puuskat vääntämähän.
Lietsoi tuulet löyhytteli,
Itä lietsoi, lietsoi länsi,
Etelä enemmän lietsoi,
Pohjainen kovin porotti,
Lietsoi päivän, lietsoi toisen,
Lietsoi kohta kolmannenki,
Tuli tuiski ikkunasta,
Säkehet ovesta säykkyi,
Tomu nousi taivahalle,
Savu pilvihin sakeni.
Se on seppo Ilmarinen
Päivän kolmannen perästä
Kallistihe katsomahan
Ahjonsa alaista puolta;
Näki sammon syntyväksi,
Kirjo-kannen kasvavaksi.
Siitä seppo Ilmarinen,
Takoja iän-ikuinen
Takoa taputtelevi,
Lyöä lynnähyttelevi,
Takoi sammon taitavasti:
Laitahan on jauho-myllyn,
Toisehen on suola-myllyn,
Raha-myllyn kolmantehen.
Siitä jauhoi uusi sampo,
Kirjo-kansi kiikutteli,
Jauhoi purnun puhtehessa,
Yhen purnun syötäviä,
Toisen jauhoi myötäviä,
Kolmannen koti-pitoja.
Niin ihastui Pohjan akka,
Saattoi sitte sammon suuren

361: 1. hehko; nuori; lähtemä.

419: 2. laarin.

Pohjolan kivimäkehen,
Vaaran vaskisen sisähän
Yheksän lukon ta'aksi;
Siihen juuret juurrutteli
Yheksän sylen syvähän,
Juuren juurti maa-emähän,
Toisen vesi-viertehesen,
Kolmannen koti-mäkehen.
Siitä seppo Ilmarinen
Tyttöä anelemahan,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Joko nyt minulle neiti,
Kun sai sampo valmihiksi,
Kirjo-kansi kaunihiksi?»
Tuop' on kaunis Pohjan tyttö
Itse noin sanoiksi virkki:
»Kukapa tässä toisna vuonna,
Kenpä kolmanna kesänä
Käkiä kukutteleisi,
Lintusia laulattaisi,
Jos minä menisin muunne,
Saisin marja muille maille!»
»Jos tämä kana katoisi,
Tämä hanhi hairahtaisi,
Eksyisi emosen tuoma,
Puna-puola pois menisi,
Kaikkipa käet katoisi,
Ilolinnut liikahtaisi
Tämän kunnahan kukuilta,
Tämän harjun hartehilta.»
»Enkä joua ilmankana,
Pääse en neiti-päiviltäni
Noilta töiltä tehtäviltä,
Kesäisiltä kiirehiltä,
Marjat on maalla poimimatta,
Lahen rannat laulamatta,
Astumattani ahoset,
Lehot leikin lyömättäni.»

426: 1. vuoren.

Siitä seppo Ilmarinen,
Takoja iän-ikuinen
Alla päin, pahoilla mielin,
Kaiken kallella kypärin,
Jo tuossa ajattelevi,
Pitkin päätänsä pitävi,
Miten kulkea kotihin,
Tulla maille tuttaville
Pimeästä Pohjolasta,
Summasta Sariolasta.
Sanoi Pohjolan emäntä:
»Ohoh seppo Ilmarinen,
Mit' olet pahoilla mielin,
Kaiken kallella kypärin,
Laatisiko mieli mennä
Elo-maille entisille?»
Sanoi seppo Ilmarinen:
»Sinne mieleni tekisi
Kotihini kuolemahan,
Maalleni masenemahan.»
Siitä Pohjolan emäntä
Syötti miehen, juotti miehen,
Istutti perähän purren,
Melan vaskisen varahan;
Virkki tuulen tuulemahan,
Pohjasen puhaltamahan.
Siitä seppo Ilmarinen,
Takoja iän-ikuinen
Matkasi omille maille,
Ylitse meren sinisen;
Kulki päivän, kulki toisen,
Päivälläpä kolmannella
Jo tuli kotihin seppo,
Noille syntymä-sioille.
Kysyi vanha Wäinämöinen
Ilmariselta sepolta:
»Veli seppo Ilmarinen,
Takoja iän-ikuinen,
Joko laait uuen sammon,
Kirjo-kannen kirjaelit?»

Sanoi seppo Ilmarinen,
Itse laatia pakisi:
»Jopa jauhoi uusi sampo,
Kirjo-kansi kiikutteli,
Jauhoi purnun puhtehessa,
Yhen purnun syötäviä,
Toisen jauhoi myötäviä,
Kolmannen pieltäviä.»

Yhdestoista Runo.

Lemminkäinen lähtee Saaren suurisukuista neittä kosimaan 1—110. Saaren piiat ensin pilkkaavat häntä, mutta tulevat pian liianki tutuksi hänen kanssansa 111—186. Yhtä Kyllikkiä, jota varten oli lähtenyt, ei saa hyvällä suostumaan, jonka tähden lopulta ryöstää hänen väkisellä, nakka'aa rekeen ja lähtee matkalle 187—272. Kyllikki itkee ja paheksii erittäinki Lemminkäisen sotahalua; Lemminkäinen lupa'aa ei koskaan lähteä sotaan, jos Kyllikki lupa'aisi, ei milloinkaan juoksennella kylässä, ja kumpanenki vannoo pysyäksensä 273—314. Lemminkäisen äiti ihastuu nuoresta miniästänsä 315—402.

Aika on Ahtia sanoa,
Veitikkätä vieretellä.
Ahti poika Saarelainen,
Tuo on lieto Lemmin poika
Kasvoi koissa korkeassa,
Luona armahan emonsa
Laajimman lahen perällä,
Kaukoniemen kainalossa.
Kaloin siinä Kauko kasvoi,
Ahti ahvenin yleni,
Tuli mies mitä parahin,
Puhkesi puna-verinen,
Joka päästänsä pätevi,
Kohastansa kelpoavi;
Vaan tuli vähän vialle,
Tavoiltansa turmiolle:
Ain' oli naisissa eläjä,
Yli öitä öitsilöissä,
Noien impien iloissa,
Kassa-päien karkeloissa.
Kylli oli Saaren neiti,
Saaren neiti, Saaren kukka,
Kasvoi koissa korkeassa,
Yleni ylen ehossa,
Istuen ison majoilla,
Peräpenkin notkumilla.
Kauan kasvoi, kauas kuului,
Kaukoa tuli kosiat
Neien kuuluhun kotihin,
Kaunoisehen kartanohon.
Kosi Päivä poiallehen,
Eip' on mennyt Päivälähän
Päivän luona paistamahan
Kesäisillä kiirehillä.
Kosi Kuuhut poiallehen,

20: 2. hypyissä; kisoissa; tanseissa.
28: 3. morsiameksi anojat.

Eip' on mennyt Kuutolahan
Kuun luona kumottamahan,
Kehät ilman kiertämähän.
Kosi Tähti poiallehen,
Eip' on mennyt Tähtelähän
Pitkin öitä pilkkimähän
Talvisilla taivahilla.
Tulevi Wirosta sulhot,
Toiset tuolta Inkereltä,
Eip' on neiti mennytkänä,
Itse vasten vastaeli:
»Suotta kultanne kuluvi,
Hopeanne hoikkenevi
En lähe minä Wirohon,
En lähe, lupoakana
Wiron vettä soutamahan,
Saarellista sauomahan,
Syömähän Wiron kaloja,
Wiron lientä lippomahan.»
»Enkä lähe Inkerelle,
Penkerelle, pänkerelle,
Siell' on nälkä kaiken nälkä,
Puun nälkä, pärehen nälkä,
Ve'en nälkä, vehnän nälkä,
Rukihisen leivän nälkä.»
Tuop' on lieto Lemminkäinen,
Itse kaunis Kaukomieli
Lähteäksensä lupasi
Saaren kukkoa kosihin,
Tuota mointa morsianta,
Kaunokaista kassa-päätä.
Emo kielteä käkesi,
Varoitteli vaimo vanha:
»Ellös menkö poikaseni
Parempihin itseäsi,
Ei suattane sinua
Saaren suurehen sukuhun!»
Sanoi lieto Lemminkäinen,
Virkki kaunis Kaukomieli:
»Jos en ole koiltani korea,
Su'ultani aivan suuri,
Mie valitsen varrellani,
Otan muilla muo'oillani.»
Aina kieltävi emonsa
Lähtemästä Lemminkäistä
Saaren suurehen sukuhun,
Laajahan laji-perähän:
»Siellä piiat pilkkoavat,
Naiset nauravat sinua.»
Mitä huoli Lemminkäinen,
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Kyllä hää'än naisten naurun,
Soppityrskyt tyttärien,
Potkaisen pojan povehen,
Käsi-kannon kainalohon,
Siin' on pää hyvänki pilkan,
Parahanki parjauksen.»
Emo tuon sanoiksi virkki:
»Voi poloinen päiviäni!
Nauraisitko Saaren naiset,
Pitäisit pyhäiset piiat,
Niin siitä tora tulisi,
Sota suuri lankeaisi,
Saisi kaikki Saaren sulhot,
Sata miestä miekkoinensa,
Päällesi sinun poloisen,
Yksinäisen ympärille.»
Mitä huoli Lemminkäinen
Varoituksista emonsa,
Ottavi hyvän orosen,
Valjasti valion varsan,
Ajavi karittelevi
Saaren kuuluhun kylähän
Saaren kukkoa kosihin,
Saaren mointa morsianta.

71: 2. suotane; tahdottane; sallittane.
87: 2. estän; lopetan.
88: 1. sala-nauramiset.
92: 2. häväistyksen.

Nauroi naiset Lemminkäistä,
Piiat pisti pilkkojansa,
Kun ajoi kummasti kujalle,
Kamalasti kartanolle,
Ajoi korjansa kumohon,
Veräjähän vierähytti.
Siinä lieto Lemminkäinen
Murti suuta, väänti päätä,
Murti mustoa haventa,
Itse tuon sanoiksi virkki:
»En ole tuota ennen nähnyt,
En ole nähnyt, enkä kuullut,
Naisen nauravan minulle,
Piian pilkkoja suannut.»
Mitä huoli Lemminkäinen,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Onko Saarella sioa,
Maata Saaren manterella,
Minun leikki lyöäkseni,
Tanner tanhuellakseni
Saaren impien iloissa,
Kassa-päien karkeloissa?»
Saaren impyet sanovat,
Niemen neiet vastoavat:
»Onp' on Saarella sioa,
Maata Saaren manterella,
Sinun leikki lyöäksesi,
Tanner tanhuellaksesi,
Karjalaisna kaskimailla,
Paimen-poikana palolla,
Lapset on laihat Saaren mailla,
Lihavat hevoisen varsat.»
Mitä huoli Lemminkäinen,
Palkkasihe paimeneksi,
Kävi päivät paimenessa,
Yöt on impien iloissa,
Noien neitojen kisoissa,
Kassa-päien karkeloissa.
Sillä lieto Lemminkäinen,
Itse kaunis Kaukomieli
Jopa hääti naisen naurun,
Piätteli piian pilkan,
Ei ollut sitä tytärtä,
Piikoa pyhintäkänä,
Kuta hän ei kosketellut,
Jonk' ei vieressä venynyt.
Yksi oli impi kaikkinansa
Saaren suuressa su'ussa,
Jok' ei suostu sulhasihin,
Mielly miehi'in hyvihin,
Se oli Kyllikki korea,
Saaren kukka kaunokainen.
Tuop' on lieto Lemminkäinen,
Itse kaunis Kaukomieli
Sa'at saappahat kulutti,
Sa'at airot poikki souti
Tuota neittä saaessansa,
Kyllikkiä pyytessänsä.
Kyllikki korea neiti
Hänpä tuon sanoiksi virkki:
»Mitä kehno kierteletki,
Rannan raukuja ajelet,
Täältä tyttöjä kyselet,
Tina-vöitä tieustelet,
En mä tästä ennen joua,
Kun kiven kuluksi jauhan,
Pieksän petkelen periksi,
Huhmaren sukuksi survon.
»Enkä huoli huitukoille,
Huitukoille, haitukoille,
Mie tahon tasaisen varren
Tasaiselle varrelleni,
Tahon muo'on muhkeamman
Muhkeille muo'oilleni,
Sekä kasvon kaunihimman
Kaunihille kasvoilleni.»
Oli aikoa vähäisen,
Kului tuskin puoli kuuta,

178: 2. muruiksi.

Jo päivänä muutamana,
Iltana moniahana
Neitoset kisaelevi,
Kaunokaiset karkelevi
Manner-puolella saloa
Kaunihilla kankahalla,
Kyllikki ylinnä muita,
Saaren kukka kuuluisinna.
Tuli veitikkä verevä,
Ajoi lieto Lemminkäinen
Orihillansa omalla,
Valitulla varsallansa
Keskelle kisa-ketoa,
Kaunokaisten karkeloa;
Reutoi Kyllikin rekehen,
Koppoi neien korjahansa,
Tuon asetti taljallensa,
Liitti liistehyisillensä.
Laski ruoskalla hevoista,
Nauskahutti nauhasella,
Siitä läksi liukumahan,
Lähtiessänsä sanovi:
»Elkätte minua immet
Ilmi antako ikänä,
Minun täällä käyneheni,
Täältä neien vieneheni!»
»Jos ette totelle tuosta,
Niin teille paha paneikse,
Laulan sulhonne sotahan,
Nuoret miehet miekan alle,
Ettei kuulla kuuna päänä,
Nähä ilmoisna ikänä
Kujasilla kulkemassa,
Ahoilla ajelemassa!»
Kyllä Kyllikki valitti,
Saaren kukka kuikutteli:
»Päästä jo minua poies,
Laske lasta vallallensa,
Kotihinsa kulkemahan,
Luoksi itkevän emonsa!»
»Jos et laskea luvanne
Kotihini kulkemahan,
Viel' on viisi veljeäni,
Seitsemän setäni lasta
Jänön jälen polkiaksi,
Neien pään perilliseksi.»
Kun ei päässyt kuitenkana,
Itse itkulle hyräytyi,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Joutenpa poloinen synnyin,
Jouten synnyin, jouten kasvoin,
Jouten aikani elelin,
Jo nyt sainki joutavalle,
Miehelle mitättömälle,
Suojihin soan käviän,
Aina tuiman tappelian.»
Virkki lieto Lemminkäinen,
Sanoi kaunis Kaukomieli:
»Kyllikki syänkäpyni,
Minun maire marjueni,
Ellös olko milläkänä,
En sua pahoin pitäne,
Sylissäni syöessäni,
Käsissäni käyessäni,
Sivullani seistessäni,
Vieressä venyessäni!»
»Mitäpä sinä sureksit,
Mitä huollen huokaelet,
Tuotako sinä sureksit,
Tuota huollen huokaelet
Lehmityyttä, leivätyyttä,
Ja kaiken elon vähyyttä?»
»Ellös olko milläkänä,
Mont' on lehmeä minulla,
Monta maion antajata,

205: 3. talja s. o. karvainen nahka eli vuota.

248: 2. makea; maajas.
259: lehmättömyyttä, leivättömyyttä.

Yks' on suolla Muurikkinen,
Toinen mäellä Mansikkinen,
Kolmas Puolukka palolla,
Ne on syömättä soreat,
Katsomatta kaunokaiset,
Ei ole illoin kytkemistä,
Eikä aamuin laskemista,
Heinä-vihkon heittämistä,
Suolan suuruksen surua.»
»Vaiko tuotaki surisit,
Tuota huollen huokoaisit,
Ettei oo sukuni suuri,
Kovin korkea kotini?»
»Jos en oo su'ulta suuri,
Enkä korkea koilta,
On mulla tulinen miekka,
Säkenevä säiläranta,
Se onpi sukua suurta,
Laajoa laji-pereä,
Onp' on Hiiessä hiottu,
Jumaloissa kirkastettu,
Sillä suurennan sukuni
Laajennan lajini kaiken,
Miekalla tuli terällä,
Säilällä säkenevällä.»
Neiti parka huokoaikse,
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Oi on Ahti Lemmin poika,
Jos tahot minusta neittä
Ikuiseksi puolisoksi,
Kainaloiseksi kanaksi,
Sie vanno valat ikuiset
Et sotia käyäksesi,
Kullankana tarpehella,
Hopeankana halulla!»
Siinä lieto Lemminkäinen
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Vannon mie valat ikuiset
En sotia käyäkseni,
Kullankana tarpehella,
Hopeankana halulla!
Sie itse valasi vanno,
Et kyliä käyäksesi,
Hyvänki hypyn halulla,
Tanhu-juoksun tarpehella!»
Siitä vannoivat valansa,
Laativat iki-lupansa
Eessä julkisen Jumalan,
Alla kasvon kaikkivallan
Ei Ahin sotia käyä,
Eikä Kyllikin kyleä.
Siitä lieto Lemminkäinen
Veti virkkua vitsalla,
Löi oritta ohjaksella,
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Jää hyvästi Saaren nurmet,
Kuusen juuret, tervas-kannot,
Joit' olen kesän kävellyt,
Talvet kaiket tallaellut,
Piileskellen pilvi-öillä,
Paeten pahalla säällä,
Tätä pyytä pyytessäni
Allia ajellessani!»
Ajoa hypittelevi,
Jo kohta koti näkyvi,
Neiti tuon sanoiksi virkki,
Itse lausui, noin nimesi:
»Tupa tuolla tuulottavi,
Nälkä-raunio näkyvi,
Kenen onpi tuo tupanen,
Kenen koti kunnottoman?»
Se on lieto Lemminkäinen
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Elä sie sure tuvista,
Huokaele huonehista,
Tuvat toiset tehtänehe,
Paremmaiset pantanehe
Hirveistä hirsiköistä,
Parahista parsikoista.»

280: 2. säilä s. o. miekanterä.

Siitä lieto Lemminkäinen
Jo kohta kotihin saapi
Luoksi armahan emonsa,
Tykö valta-vanhempansa.
Emo tuon sanoiksi virkki,
Itse lausui, noin nimesi:
»Viikon viivyit poikaseni,
Viikon mailla vierahilla.»
Lausui lieto Lemminkäinen,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Piti naiset naurellani,
Kostoa pyhäiset piiat
Piännästä pitkän pilkan,
Naurannoistansa minulle,
Sain parahan korjahani,
Tuon asetin taljalleni,
Liitin liistehyisilleni,
Alle viltin vierähytin,
Sillä maksoin naisten naurun,
Piikojen ilo-piännän.»
»Oi emoni kantajani,
Äitini ylentäjäni,
Mitä läksin, senpä sainki,
Kuta pyysin, sen tapasin;
Pane nyt patjasi parahat,
Pehmeimmät pään-alaiset
Maatani omalla maalla
Nuoren neiteni keralla!»
Emo tuon sanoiksi virkkoi,
Itse lausui ja pakisi:

367: 3. polstarit.

»Ole nyt kiitetty Jumala,
Ylistetty luoja yksin,
Kun annoit miniän mulle,
Toit hyvän tulen puhujan,
Oivan kankahan kutojan,
Aivan kenstin kehreäjän,
Pulskin poukkujen pesiän,
Vaattehien valkasian!»
»Itse kiitä onneasi,
Hyvän sait, hyvän tapasit,
Hyvän luojasi lupasi,
Hyvän antoi armollinen;
Puhas on pulmonen lumella,
Puhtahampi puolellasi,
Valkea merellä vaahti,
Valkeampi vallassasi,
Sorea merellä sorsa,
Soreampi suojassasi,
Kirkas tähti taivahalla,
Kirkkahampi kihloissasi.»
»Laai nyt lattiat laveat,
Hanki ikkunat isommat,
Seisottele seinät uuet,
Tee koko tupa parempi,
Kynnykset tuvan etehen,
Uuet ukset kynnykselle,
Nuoren neien saatuasi,
Kaunihin katsottuasi,
Paremmaisen itseäsi,
Sukuasi suuremmaisen!»

378: 2. sievän; hyvän.
398: 2. ovet.

Kahdestoista Runo.

Kyllikki unohtaa valansa ja lähtee kylään, josta Lemminkäinen suuttuu kovasti ja päättää paikalla hylkäistä hänen ja lähteä Pohjan neittä kosimaan 1—128. Äiti kokee kaikin tavoin estää poikaansa lähtemästä ja sanoo hänen siellä surmansa tapaavan; Lemminkäinen päätänsä harjaava viska'aa uhalla harjan kädestänsä ja kiva'aa, jo silloin harjastaki, kun hänestä, verta vuotavan 129—212. Varustelekse, lähtee matkalle, tulee Pohjolaan ja laulaa joka miehen Pohjolan tuvasta ulos; ainoastansa yhden ilkeän karjan paimenen jätti laulamatta 213—504.

Siitä Ahti Lemminkäinen,
Tuo on kaunis Kaukolainen
Aina aikoja eleli
Nuoren neitosen keralla,
Ei itse sotia käynyt,
Eikä Kyllikki kyleä.
Niin päivänä muutamana,
Huomenna moniahana
Itse Ahti Lemminkäinen
Lähtevi kalan-kutuhun;
Tullut ei illaksi kotihin
Ensi-yöksi ennättänyt,
Jo meni Kyllikki kylähän,
Noien neitojen kisahan.
Kenpä saattavi sanoman,
Kenpä kielen kantelevi?
Ainikki sisar Ahilla
Sep' on saattavi sanoman,
Sepä kielen kantelevi:
»Armas Ahti veikkoseni!
Jo kävi Kyllikki kylässä,
Veräjillä vierahilla,
Kylän neitojen kisassa,
Kassa-päien karkelossa.»
Ahti poika, aino poika,
Itse lieto Lemminkäinen
Tuosta suuttui, tuosta syäntyi
Tuosta viikoksi vihastui,
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Oi emoni vaimo vanha,
Jospa paitani pesisit
Mustan käärmehen mujuissa,
Kiirehesti kuivoaisit,
Mun sotahan mennäkseni
Pohjan poikien tulille,
Lapin lasten tanterille,
Jo kävi Kyllikki kylässä,
Veräjillä vierahilla,

Noien neitojen kisassa,
Kassa-päien karkelossa.»
Kyllä Kyllikki sanovi,
Nainen ensin ennättävi:
»Ohoh armas Ahtiseni,
Ellös lähtekö sotahan!
Näin mä unta maatessani,
Sikein levätessäni:
Tuli ahjona ajeli,
Valkea välähtelihe
Aivan ikkunan alatse,
Periseinän penkeretse,
Siitä tuiskahti tupahan,
Koskena kohahtelihe
Silta-lauoista lakehen,
Ikkunasta akkunahan.»
Siinä lieto Lemminkäinen
Itse tuon sanoiksi virkki:
»En usko unia naisten,
Enkä vaimojen valoja;
Oi emoni kantajani,
Tuo tänne sotisopani,
Kanna vaino-vaatteheni!
Mieleni minun tekevi
Juomahan soan olutta,
Soan mettä maistamahan.»
Tuon emo sanoiksi virkki:
»Oi on Ahti poikaseni,
Ellös lähtekö sotahan!
On meillä oloista koissa,
Leppäisessä lekkerissä,
Tapin tammisen takana;
Tuon sinulle juoaksesi,
Josp' on joisit kaiken päivän.»
Sanoi lieto Lemminkäinen:
»En huoli koto-oloista,
Ennen juon joesta vettä
Melan tervaisen terältä,
Makeamp' on juoaksenі,
Kun kaikki kotoiset kaljat;
Tuo tänne sotisopani,
Kanna vaino-vaatteheni!
Lähen Pohjolan tuville,
Lapin lasten tanterille
Kultia kyselemähän,
Hopeita haastamahan.»
Sanoi äiti Lemminkäisen:
»Ohoh Ahti poikaseni!
Onp' on kultia koissa,
Hopeita aitassamme;
Vasta päänä eilisenä,
Aamulla ani varahin
Kynti orja kyisen pellon,
Käärmehisen käännätteli,
Nosti aura arkun kannen,
Perä penningin ylenti,
Siihen on salvattu satoja,
Tuhansia tukkueltu,
Arkun aittahan ehätin,
Panin aitan parven päähän.»
Sanoi lieto Lemminkäinen:
»En huoli koti-eloista,
Jos markan soasta saanen,
Parempana tuon pitelen,
Kun kaikki kotoiset kullat,
Auran nostamat hopeat;
Tuo tänne sotisopani,
Kanna vaino-vaatteheni!
Lähen Pohjolan sotahan,
Lapin lasten tappelohon.»
»Mieleni minun tekevi,
Aivoni ajattelevi,
Itse korvin kuullakseni,
Nähä näillä silmilläni,
Onko neittä Pohjolassa,
Piikoa Pimentolassa,
Jok' ei suostu sulhosihin,
Mielly miehi'in hyvihin.»
Sanoi äiti Lemminkäisen:
»Ohoh Ahti poikaseni!

Sull' on Kyllikki koissa,
Koti-nainen korkeampi,
Kamala on kaksi naista
Yhen miehen vuotehella.»
Sanoi lieto Lemminkäinen:
»Kyllikki on kylän käviä,
Juoskohon joka kisassa,
Maatkohon joka majassa,
Kylän impien iloissa,
Kassapäien karkeloissa!»
Emo kielteä käkesi,
Varoitteli vaimo vanha:
»Ellös vainen poikueni
Menkö Pohjolan tuville
Ilman tieon tietämättä,
Ilman taion taitamatta,
Pohjan poikien tulille,
Lapin lasten tanterille!
Siellä Lappi laulanevi,
Tunkenevi Turjalainen
Suin sytehen, päin savehen,
Kypenihin kyynäsvarsin,
Kourin kuumihin poroihin,
Palavihin paateroihin.»
Niin sanovi Lemminkäinen:
»Jo minua nojat noitui,
Noiat noitui, kyyt kiroili,
Koki kolme Lappalaista
Yhtenä kesäisnä yönä,
Alasti ala-kivellä,
Ilman vyöttä, vaattehitta,
Riko-rihman kiertämättä;
Senpä hyötyivät minusta,
Sen verran katalat saivat,
Min kirves kivestä saapi,
Napakaira kalliosta,
Järky jäästä iljanesta,
Tuoni tyhjästä tuvasta.»
»Toisinpa oli uhattu,
Toisinpa kävi kätehen,
Mielivät minua panna,
Uhkasivat uuvutella
Soille sotkuportahiksi,
Silloiksi lika-sioille,
Panna leuan liettehesen,
Parran paikkahan paha'an,
Vaan minäpä, mies mokoma,
En tuossa kovin hätäillyt,
Itse loime loitsiaksi,
Sain itse saneliaksi,
Lauloin noiat nuolinensa,
Ampujat asehinensa,
Velhot veitsi-rautoinensa,
Tietäjät teräksinensä
Tuonen koskehen kovahan,
Kinahmehen kauheahan,
Alle koprun korkeimman,
Alle pyörtehen pahimman,
Siellä noiat nukkukohot,
Siellä maatkohot katehet,
Kunnes heinä kasvanevi
Läpi pään, läpi kypärin,
Läpi noian olkapäien,
Halki hartia-lihojen
Noialta makoavalta,
Katehelta nukkuvalta.»
Ainapa emo epäsi
Lähtemästä Lemminkäistä,
Emo kielti poikoansa,
Nainen miestänsä epäsi:
»Ellös vainen menkökänä
Tuonne kylmähän kylähän,
Pimeähän Pohjolahan!

142: 2. kivihin.
144—184. loitsian kerskaussanat.
155: 1. puupölkky (?)
174: 1. kuohun napa.
176: 2. putouksen.
179: 1. siksi kun; siksi että.

Tuho ainaki tulevi,
Tuho poikoa pätöistä,
Hukka lieto Lemminkäistä;
Jos sanot sa'alla suulla,
Enp' on tuota uskokana,
Ei sinussa laulajata
Pohjan poikien sekahan,
Etkä tunne kieltä Turjan,
Maha et lausua Lapiksi.»
Silloin lieto Lemminkäinen,
Itse kaunis Kaukomieli
Oli päätänsä sukiva,
Hapsiansa harjoava,
Suan seinähän sivalti,
Harjan paiskoi patsahasen,
Sanan virkkoi, noin nimesi,
Itse lausui ja pakisi:
»Silloin on hukka Lemminkäistä,
Tuho poikoa pätöistä,
Kun suka verin valuvi,
Harja hurmehin loruvi.»

Läksi lieto Lemminkäinen
Pimeähän Pohjolahan
Vastoin kieltoa emonsa,
Varoitusta vanhempansa.
Hyöteleikse, vyöteleikse,
Rauta-paitoihin paneikse,
Teräs-vöihin telkitäikse,
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Mies on luustossa lujempi,
Rauta-paiassa parempi,
Teräs-vyössä tenhoisampi

192: 1. turmio; onnettomuus.
193: 3. raukkaa; poloista.
200. Lapin sanoja ja virsiä pidettiin voimallisempana, kun muita, jota tässä tarkoitettanee, koska Pohjolassa ei kuitenkaan erikieltä puhuttu.
221: 3. luu-haarniskassa.
223: 2. voimakkaampi.

Noien noitien sekahan,
Jott' ei huoli huonommista,
Hätäile hyviäkänä.»
Otti miekkansa omansa,
Tempasi tuli-teränsä,
Jok' oli Hiiessä hiottu,
Jumaloissa kuuraeltu,
Tuon sivullehen sitovi,
Tunki tuppi-huotrasehen.
Missä mies varaeleikse,
Uros tuima turveleikse?
Jo vähin varaeleikse,
Tuossa tuima turveleikse
Oven suussa orren alla,
Pirtin pihtipuolisessa,
Pihalla kujasen suussa,
Veräjissä viimeisissä.
Siinä mies varaelihe
Vaimollisesta väestä,
Ei ole ne varat väkevät,
Eikä turvat luotettavat,
Niin vielä varoitteleikse
Urohoisesta väestä
Tien kahen jakaimessa
Sinisen kiven selässä
Hettehillä heiluvilla,
Läikkyvillä lähtehillä,
Kosken kopruilla kovilla,
Ve'en vankan vääntehessä.
Tuossa lieto Lemminkäinen
Itse lausui ja saneli:
»Ylös maasta miekka-miehet,
Mannun aikaiset urohot,
Kaivoloista kalpa-miehet,
Jokiloista jousi-miehet!
Nouse metsä miehinesi,
Korpi kaikki kansoinesi,

255—296. varaussanat.
256: 1, 2. s. o. yhden-ikäiset maan (mannun) kanssa.

Vuoren ukko voiminesi,
Vesihiisi hirmuinesi,
Väkinesi veen emäntä,
Ve'en vanhin valtoinesi,
Neitoset joka norosta,
Hienohelmat hettehistä
Miehen ainoan avuksi,
Pojan kuulun kumppaliksi,
Jott' ei pysty noian nuolet,
Eikä tietäjän teräkset,
Eikä velhon veitsi-rauat,
Ei asehet ampumiehen!»
»Kun ei tuosta kyllä liene,
Vielä muistan muunki keinon,
Ylemmäksi huokoaime
Tuolle taivahan Ukolle,
Joka pilviä pitävi,
Hattaroita hallitsevi.»
»Oi Ukko ylijumala,
Taatto vanha taivahinen,
Puhki pilvien puhuja,
Halki ilman haastelia!
Tuo mulle tulinen miekka
Tulisen tupen sisässä,
Jolla haittoja hajotan,
Jolla riitsin rikkehiä,
Kaa'an maalliset katehet,
Ve'elliset velhot voitan
Etiseltä ilmaltani,
Takaiselta puoleltani,
Päältä pääni, viereltäni,
Kupehelta kummaltani,
Kaa'an noiat nuolihinsa,
Velhot veitsi-rautoihinsa,
Tietäjät teräksihinsä,
Pahat miehet miekkoihinsa!»
Siitä lieto Lemminkäinen,
Tuo on kaunis Kaukomieli
Varsan viiasta vihelti,
Kulokosta kulta-harjan,
Pisti varsan valjahisin,
Puikkoihin tulipunaisen;
Itse istuikse rekehen,
Kohautti korjahansa,
Laski virkkua vitsalla,
Karkutti kari-perällä;
Virkku juoksi, matka joutui,
Reki vieri, tie lyheni,
Hopeinen hiekka helkki,
Kangas kultainen kumisi.
Kulki päivän, kulki toisen,
Kulki kohta kolmannenki,
Päivänäpä kolmantena
Kylä vastahan tulevi.
Siitä lieto Lemminkäinen
Ajavi karittelevi,
Vierimäistä tietä myöten
Vierimäisehen talohon;
Yli kynnyksen kysyvi,
Lausui lakkapuun takoa:
»Oisiko talossa tässä
Rinnukseni riisujata,
Aisani alentajata
Luokin lonkahuttajata?»
Lausui lapsi lattialta,
Poika portahan nenältä:
»Ei ole talossa tässä
Rinnuksesi riisujata,
Aisasi alentajata,
Luokin lonkahuttajata.»
Mitä huoli Lemminkäinen,
Laski virkkua vitsalla,
Helähytti helmisvyöllä,
Ajavi karittelevi
Keskimäistä tietä myöten
Keskimäisehen talohon;
Yli kynnyksen kysyvi,
Lausuvi lakan takoa:
»Oisiko talossa tässä
Ottajata ohjaksien,

Rinnuksien riistojata,
Rahkehien raastajata?»
Kiisti akka kiukahalta
Kielipalko pankon päästä:
»Kyllä saat talosta tästä
Ottajia ohjaksesi,
Rinnuksesi riisujia,
Aisasi alentajia;
Onp' on kyllä kymmeniä,
Saat jos tahtonet satoja,
Jotka sulle kyyin saavat,
Antavat ajo-hevoisen,
Kotihisi konnan mennä,
Maahasi pahan paeta,
Isäntäsi istuimille,
Emäntäsi astuimille,
Veljesi veräjän suulle,
Sisaresi sillan päähän
Ennen päivän päätymistä,
Auringon alenemista.»
Mitä huoli Lemminkäinen,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Oisi akka ammuttava,
Koukkuleuka kolkattava.»
Laski virkun vieremähän,
Ajavi suhuttelevi
Ylimäistä tietä myöten
Ylimäisehen talohon.
Siinä lieto Lemminkäinen
Lähetessänsä taloa
Sanovi sanalla tuolla,
Lausui tuolla lausehella:
»Sule Hiisi haukun suuta,
Lempo koiran leukaluuta,
Laita sulku suun etehen,
Haitta hammasten välihin,
Ett' ei ennen ääntä päästä
Miehen mentyä sivutse!»

373—378. koiran lumoussanat.

Niin pihalle tultuansa,
Lyöpi maata ruoskallansa,
Utu nousi ruoskan tiestä,
Mies pieni u'un seassa;
Sepä riisui rinnuksia,
Sepä aisoja alenti.
Siitä lieto Lemminkäinen
Itse korvin kuuntelevi
Kenenkänä keksimättä,
Kunkana havaitsematta;
Kuuli ulkoa runoja,
Läpi sammalen sanoja,
Läpi seinän soittajoita,
Läpi lauan laulajoita.
Katsahti tupahan tuosta,
Pilkisteli piilokkali,
Tupa oli täynnä tuntioita,
Lautsat täynnä laulajoita,
Sivuseinät soittajoita
Ovensuu osoavia,
Peripenkki tietäjiä,
Karsina karehtioita;
Lauloivat Lapin runoja,
Hiien virttä vinguttivat.
Siitä lieto Lemminkäinen
Tohti toisiksi ruveta,
Ruohti muuksi muutellaite,
Meni nurkasta tupahan,
Sai sisähän salvoimesta,
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Hyvä on laulu loppuvasta
Lyhyestä virsi kaunis,
Miel' on jäämähän parempi,
Kuin on kesken katkemahan.»
Itse Pohjolan emäntä

381: 1. höyry.
394: 2. salaa.
404, 405. muutti itsensä pieneksi eläväksi.
405: 1. rohkesi.

Liikkui sillan liitoksella,
Laahoi keski-lattialla,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Olipa tässä ennen koira,
Rakki rauan karvallinen,
Lihan syöjä, luun puria,
Veren uuelta vetäjä;
Mi lienetki miehiäsi,
Ku ollet urohiasi,
Kun tulit tähän tupahan,
Sait sisähän salvoksehen
Ilman koiran kuulematta,
Haukkujan havaitsematta!»
Sanoi lieto Lemminkäinen:
»En mä tänne tullutkana
Taioittani, tieoittani,
Mahittani, maltittani,
Ilman innotta isoni,
Varuksitta vanhempani
Koiriesi syötäväksi,
Haukkujen hakattavaksi.»
»Pesipä emo minua,
Pesi piennä hutjukkana
Kolmasti kesäisnä yönä,
Yheksästi syksy-yönä
Joka tielle tietäjäksi,
Joka maalle malttajaksi,
Kotonani laulajaksi,
Ulkona osoajaksi.»
Siitä lieto Lemminkäinen,
Itse kaunis Kaukomieli
Jop' on loihe loitsiaksi,
Laikahtihe laulajaksi.
Tulta iski turkin helmat,
Valoi silmät valkeata
Lemminkäisen laulaessa,
Laulaessa, lausiessa.
Lauloi laulajat parahat
Pahimmiksi laulajiksi,
Kivet suuhun syrjin syösti,
Paaet lappehin lateli
Parahille laulajille,
Taitavimmille runoille.
Niin lauloi mokomat miehet
Minkä minne, kunka kunne:
Ahoille vesattomille,
Maille kyntämättömille,
Lampihin kalattomihin,
Aivan ahvenettomihin,
Rutjan koskehen kovahan,
Palavahan pyörtehesen,
Virran alle vaahti-päiksi,
Kosken keskelle kiviksi,
Tulena palelemahan,
Säkehinä säykkymähän.
Sinne lieto Lemminkäinen
Lauloi miehet miekkoinensa,
Urohot asehinensa,
Lauloi nuoret, lauloi vanhat,
Lauloi kerran keskilaaun;
Yhen heitti laulamatta
Karjan paimenen pahaisen,
Ukko vanhan umpisilmän.
Märkähattu karjan paimen,
Hänpä tuon sanoiksi virkki:
»Oi sie lieto Lemmin poika,
Lauloit nuoret, lauloit vanhat,
Lauloit kerran keskilaaun,
Niin miks' et minua laula?»
Sanoi lieto Lemminkäinen:
»Siksi en sinuhun koske,
Kun olet katsoa katala,
Kurja koskemaisittani,
Viellä miesnä nuorempana,
Karjan paimenna, pahaisna
Turmelit emosi tuoman,
Sisaresi siuvahutit,
Kaikki herjasit hevoiset,
Tamman varsat vaivuttelit

468: 2. kipunoimaan.

Suon selillä, maan navoilla,
Ve'en liivan liikkumilla.»
Märkähattu karjan paimen
Tuosta suuttui ja vihastui,
Meni ulos usta myöten,
Pellolle pihoa myöten,
Juoksi Tuonelan joelle,
Pyhän virran pyörtehelle,
Siellä katsoi Kaukomieltä
Vuottelevi Lemminkäistä
Pohjasta paloavaksi,
Kotihinsa kulkevaksi.

Kolmastoista Runo.

Lemminkäinen pyytää tytärtä Pohjolan akalta, joka määrää hänelle ensimmäiseksi ansiotyöksi, hiihtää Hiiden hirven 1—30. Lemminkäinen lähtee ylimielisesti uhkaamalla hirven ajoon, mutta tulee pian mielipahoiksensa havaitsemaan, ei saavansakaan uhalla hirveä 31—270.

Siitä lieto Lemminkäinen
Sanoi Pohjolan akalle:
»Anna nyt akka piikojasi,
Tuopa tänne tyttöjäsi,
Paras parvesta minulle,
Pisin piika-joukostasi!»
Tuop' on Pohjolan emäntä
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Anna en sulle piikojani,
Enkä työnnä tyttöjäni,
En parasta, en pahinta,
En pisintä, en lyhintä,
Sull' on ennen naitu nainen,
Ennen juohettu emäntä.»
Sanoi lieto Lemminkäinen:
»Kytken Kyllikin kylähän,
Kylän kynnys-portahille,
Veräjille vierahille,
Täältä saan paremman naisen;
Tuo nyt tänne tyttäresi
Impi-parvesta ihanin,
Kassa-päistä kaunokaisin!»
Sanoi Pohjolan emäntä:
»Enpä anna tyttöäni
Miehille mitättömille,
Urohille joutaville;
Äsken tyttöjä anele,
Kuulustele kukkapäitä,
Kun sa hiihät Hiien hirven
Hiien peltojen periltä.»
Siitä lieto Lemminkäinen
Kengitteli keihojansa,
Jännitteli jousiansa,
Vasamoitansa varusti,
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Jo oisi keihäs kengitetty,
Kaikki valmihit vasamat,
Jousi jäntehen varassa,
Ei lyly lykittävänä,
Kalhu kannan lyötävänä.»
Siinä lieto Lemminkäinen
Arvelee, ajattelevi,
Mistäpä sivakat saisi,
Kusta suksia sukusen.
Kävi Kaupin kartanohon,
Päätyi Lyylikin pajahan:
»Oi on viisas Wuojalainen,

43: 2. sukset.

Kaunis Kauppi Lappalainen!
Tee mulle sukeat sukset,
Kalhut kaunoiset kaverra,
Joilla hiihän Hiien hirven
Hiien peltojen periltä!»
Lyylikki sanan sanovi,
Kauppi kielin kerkiävi:
»Suotta lähet Lemminkäinen
Hiien hirveä ajohon:
Saat palan lahoa puuta,
Senki suurella surulla.»
Mitä huoli Lemminkäinen,
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Tee lyly lykittäväksi,
Kalhu kalpoeltavaksi!
Lähen hirven hiihäntähän
Hiien peltojen periltä.»
Lyylikki lylyjen seppä,
Kauppi kalhujen tekiä
Sykysyn lylyä laati,
Talven kalhua kaverti,
Päivän vuoli sauvan vartta,
Toisen sompoa sovitti.
Sai lyly lykittäväksi,
Kalhu kannan lyötäväksi,
Sauan varret valmihiksi,
Sompaset soviteluksi,
Saukon maksoi sauan varsi,
Sompa ruskean reposen.
Voiti voilla suksiansa,
Talmasi poron talilla,
Itse tuossa arvelevi,
Sanovi sanalla tuolla:
»Liekö tässä nourisossa,
Kansassa kasuavassa
Tuon lylyni lykkiäistä,
Kalhun kannan potkiaista.»

50: 1. sukset.
61: 2. suksi.
70: 2. porkkaa.

Sanoi lieto Lemminkäinen,
Virkki veitikkä verevä:
»Kyll' on tässä nuorisossa,
Kansassa kasuavassa
Tuon lylysi lykkiäistä,
Kalhun kannan potkiaista.»
Viinen selkähän sitaisi,
Olallensa uuen jousen,
Sauan survaisi kätehen,
Läksi lylyn lykkimähän,
Kalhun kannan potkimahan,
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Eip' on ilmalla Jumalan,
Tämän taivon kannen alla
Löytyne sitä metsässä
Jalan neljän jouksevata,
Kut' ei näillä ylläteta,
Kaunihisti kannateta
Kalhuilla Kalevan poian,
Liukoimilla Lemminkäisen.»
Päätyi Hiiet kuulemassa,
Juuttahat tähyämässä,
Hiiet hirveä rakenti,
Juuttahat poroa laati,
Pään panevi pökkelöstä,
Sarvet raian haarukasta,
Jalat rannan raippasista,
Sääret suolta seipähistä,
Selän aian aiaksesta,
Suonet kuivista kuloista,
Silmät lammin pulpukoista,
Korvat lammin lumpehista,
Ketun kuusen koskuesta,
Muun lihan lahosta puusta.
Hiisi neuvoi hirveänsä,
Porollensa suin puheli:
»Nyt sie juokse Hiitten hirvi,
Jalkoa jalo tevana

122: 3. sikiö; lapsi.

Poron poikima-sioille,
Lapin lasten tanterille,
Hiihätä hikehen miestä,
Lemminkäistä liiatenki!»
Siitä juoksi Hiitten hirvi,
Poropeura poimetteli
Pohjan aittojen alatse,
Lapin lasten tanteritse,
Potkasi koasta korvon,
Kaatoi kattilat tulelta,
Lihat tuhkahan tuherti,
Liemet lietehen levitti.
Nousi melkoinen meteli
Lapin lasten tanterilla,
Lapin koirat haukkumahan,
Lapin lapset itkemähän,
Lapin naiset nauramahan,
Muu väki murajamahan.
Itse lieto Lemminkäinen
Ain' oli hirven hiihännässä,
Hiihti soita, hiihti maita,
Hiihti aukkoja ahoja,
Tuli suikki suksiloista,
Savu sauvojen nenistä,
Eikä nähnyt hirveänsä,
Eip' on nähnyt, eikä kuullut.
Liukui linnat, liukui lannat,
Liukui maat meren takaiset,
Hiihti kaikki Hiien korvet,
Kaikki Kalman kankahatki,
Hiihti Surman suun e'etse,
Kalman kartanon perätse,
Surma jo suutansa avavi,
Kalma päätä kallistavi
Ottoaksensa urosta,
Nielläksensä Lemminkäistä,
Ei tarkoin tavannutkana,
Ennättänyt ensinkänä.
Viel' oli liuska liukumatta,
Korven kolkka koskematta
Pohjan pitkässä perässä,
Lapin maassa laukeassa;
Läksi senki liukumahan,
Korven kolkan koskemahan.
Niin perille päästessänsä
Kuuli melkoisen metelin
Pohjan pitkästä perästä,
Lapin lasten tanterilta,
Kuuli koirat haukkuvaksi,
Lapin lapset itkeväksi,
Lapin naiset nauravaksi,
Muun Lapin murajavaksi.
Siitä lieto Lemminkäinen
Heti tuonne hiihtämähän
Koiran haukunta-sioille,
Lapin lasten tanterille.
Sanoi sinne saatuansa,
Tutkaeli tultuansa:
»Mitä täällä naiset nauroi,
Naiset nauroi, lapset itki,
Väki vanha vaikeroitsi,
Kuta haukkui halli-koirat?»
»Sitä täällä naiset nauroi,
Naiset nauroi, lapset itki,
Väki vanha vaikerteli,
Sitä haukkui halli-koirat:
Juoksi tästä Hiitten hirvi,
Silo-sorkka sorkutteli,
Potkasi koasta korvon,
Kaatoi kattilat tulelta,
Selin keitot keikahutti,
Vellit lietehen levitti.»
Siitä veitikkä verevä,
Tuo on lieto Lemminkäinen
Lykkäsi lylyn lumelle,
Kuni kyyn kulon-alaisen,

150: 3, 4. etelämaat.

198: 2. kyykärmeen.

Solahutti suopetäjän,
Kuni käärmehen elävän,
Itse virkki vierressänsä,
Sanoi sauva-kätteheltä:
»Mi lienee Lapissa miestä,
Kaikki hirven kannantahan,
Mi lienee Lapissa naista,
Kaikki kattilan pesohon,
Mi lienee Lapissa lasta,
Kaikki lastun poimintahan,
Mi Lapilla kattiloa,
Kaikki hirven keitäntähän!»

Kiinnistihe, jännistihe,
Potkaisihe, ponnistihe,
Ensi-kerran potkaisihe
Silmän siintämättömähän,
Kerran toisen kuopaisihe
Korvan kuulemattomahan,
Kolmannen kohenteleikse
Lautasille Hiitten hirven.

Otti vaajan vaahterisen,
Raksin koivuisen rapasi,
Jolla kytki Hiitten hirven,
Tarhan tammisen sisähän:
»Siinä seiso Hiitten hirvi,
Poropeura poimettele!»

Selkeä silittelevi,
Taljoa taputtelevi:
»Oisi tuossa ollakseni,
Sopisipa maatakseni
Nuoren neitosen keralla,
Kanssa kasvavan kanasen.»

Siitä kiihtyi Hiien hirvi,
Poropeura potkimahan,
Itse virkki, noin sanovi:
»Lempo saakohon sinulle
Nuorin nei'in maataksesi,
Tyttärin elelläksesi!»

Ponnistihe, jännistihe,
Raksin koivuisen revitti,
Rikkoi vaajan vaahterisen,
Tarhan tammisen hajotti,
Siitä sai samoamahan,
Läksi hirvi hippomahan
Vasten soita, vasten maita,
Vasten varvikko-mäkeä
Silmän siintämättömihin,
Korvan kuulemattomihin.

Siinä veitikkä vereva
Jopa suuttui, jotta syäntyi.
Kovin suuttui ja vihastui,
Hiihti hirveä jälestä;
Niin kun kerran potkaisevi,
Lysmätti lyly lävestä,
Sortui suksi pälkähästä,
Kalhu taittui kannan tiestä,
Keihäs kenkimä-sioilta,
Saua somman suoverosta;
Itse juoksi Hiien hirvi
Jott' ei päätänä näkynnä.

Siinä lieto Lemminkäinen
Alla päin, pahoilla mielin
Kalujansa katselevi,
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Elköhön sinä ikänä
Menkö toinen miehiämme
Uhalla metsän ajohon,
Hiien hirven hiihäntähän,
Kuin menin minä poloinen,
Hävitin hyvät sivakat,
Sauan kaunihin kaotin,
Kiihkeimmän keihojani!»

Neljästoista Runo.

Tavallisilla metsämiehen lu'uilla ja rukouksilla kauniisti pyytäen Lemminkäinen viimein saapi hirven ja vie Pohjolaan 1—270. Toiseksi työksi määrätään hänelle, suistaa Hiiden tulisuu ruuna, jonka suistaa ja ajaa Pohjolaan 271—372. Kolmanneksi määräksi pannaan, ampua joutsen Tuonelan joelta. Lemminkäinen tulee Tuonelan joelle; siellä vahta'aa häntä ylenkatsottu karjan paimen, surma'aa hänen ja viska'aa Tuonen koskeen. Tuonen poika päälle päätteeksi lyödä silpaisee ruumiin palasille 373—460.

Siitä lieto Lemminkäinen
Arveli, ajattelihe,
Kulle syylle sylveäisi,
Kulle laskisi laulle:
Heittäisikö Hiien hirvet,
Itse kulkisi kotihin;
Vai vielä yritteleisi,
Hiihteleisi hiljallehen
Mieliksi metsän emännän,
Salon impien iloksi?
Sanovi sanalla tuolla,
Lausui tuolla lausehella:
»Oi Ukko ylijumala,
Tahi taatto taivahinen!
Tee nyt mulle suorat sukset,
Kepeäiset kalhuttimet,
Joilla hiihteä hivitän
Poikki soien, poikki maien.
Hiihän kohti Hiien maita,
Poikki Pohjan kankahista
Hiien hirven käytäville,
Poropeuran polkemille!»
»Lähen nyt miehistä metsälle,
Urohista ulko-töille
Tapiolan tietä myöten,
Tapion talojen kautta;
Terve vuoret, terve vaarat,
Terve kuusikot kumeat,
Terve haavikot haleat,
Terve tervehyttäjänne!»
»Miesty metsä, kostu korpi,
Taivu ainoinen Tapio,
Saata miestä saarekselle,
Sille kummulle kuleta,
Jost' on saalis saatavana,
Erän toimi tuotavana!»
»Nyyrikki Tapion poika,
Mies puhas, puna-kypärä!

23—230, 253—264. metsämiehen lukuja.

Veistä pilkut pitkin maita,
Rastit vaaroihin rakenna,
Jotta tunnen tulima käyä.
Äkki outo tien osoan
Etsiessäni ereä,
Antia anellessani!»
»Mielikki metsän emäntä,
Puhas muori, muoto kaunis!
Pane kulta kulkemahan,
Hopea vaeltamahan
Miehen etsivän etehen,
Anelian askelille!»
»Ota kultaiset avaimet
Renkahalta reieltäsi,
Aukaise Tapion aitta,
Metsän linna liikahuta
Minun pyytö-päivinäni,
Erän etso-aikoinani!»
»Kunp' on et kehanne itse,
Niin on pistä piikojasi,
Pane palkkalaisiasi,
Käske käskyn kuulioita!
Et emäntä lienekänä,
Jos et piikoa pitäne,
Sata piikoa pitäne,
Tuhat käskyn kuuliata,
Karjan kaiken kaitsiata,
Viitsiätä viljan kaiken.»
»Metsän piika pikkarainen,
Sima-suu Tapion neiti!
Soitellos metinen pilli,
Sima-pilli piiperoita
Korvalle ehon emännän,
Mieluisan metsän emännän,
Jotta kuulisi välehen,
Nousisi makoamasta,
Kun ei kuule kumminkana,
Ei hava'a harvoinkana,
Vaikka ainoisin anelen,
Kielen kullan kuikuttelen!»
Siinä lieto Lemminkäinen
Ajan kaiken annitoinna
Hiihti soita, hiihti maita,
Hiihti korpia kovia,
Jumalan sysi-mäkiä,
Hiien hiili-kankahia.
Hiihti päivän, hiihti toisen,
Jo päivänä kolmantena
Meni suurelle mäelle,
Nousi suurelle kivelle,
Loi silmänsä luotehesen,
Poikki soien pohjosehen;
Tapion talot näkyivät,
Ukset kulta kuumottivat
Poikki suosta pohjosesta,
Alta vaaran varvikosta.
Tuop' on lieto Lemminkäinen
Heti luoksi luontelihe,
Lähelle lähentelihe,
Alle ikkunan Tapion;
Kuuristihe katsomahan
Kuuennesta ikkunasta,
Siellä antajat asuivat,
Ja viruivat viljan eukot
Aivan arki-vaattehissa,
Ryysyissä ryvennehissä.
Sanoi lieto Lemminkäinen:
»Mintähen metsän emäntä
Asut arki-vaattehissa,
Riihi-ryysyissä rypeät
Kovin musta muo'oltasi,
Katsannaltasi kamala,
Ilkeä imertimiltä,
Rungolta ruman näköinen?»
»Kun ennen kävin metsässä,
Kolm' oli linnoa metsässä,

40: 1. viitat; merkit.
57: 4. viitsine.
68: 1. *sima* s. o. mesijuoma.

Yksi puinen, toinen luinen,
Kolmansi kivinen linna,
Kuus' oli kulta-ikkunoa
Kunki linnan kulmanteella,
Katsahin sisähän noista
Seinän alla seistessäni,
Tapion talon isäntä,
Tapion talon emäntä,
Tellervo Tapion neiti,
Kanssa muu Tapion kansa
Kaikki kullassa kuhisi,
Hopeassa horjeksihe;
Itsensä metsän emännän,
Ehtoisan metsän emännän,
Käet oli kullan käärehissä,
Sormet kullan sormuksissa,
Pää kullan pätinehissä,
Tukat kullan suortuvissa,
Korvat kullan koltuskoissa,
Kaula helmissä hyvissä.»
»Oi mielu metsän emäntä,
Metsolan metinen muori!
Heitä poies heinä-kengät,
Kaski-virsusi karista,
Riisu riihi-ryökälehet,
Arki-paitasi alenna,
Lyöte lykky-vaattehisin,
Antipaitoihin paneite
Minun metsipäivinäni,
Erän etso-aikoinani!
Ikävä minun tulevi,
Ikävä tuletteleviI
Tätä tyhjänä oloa,
Ajan kaiken annituutta,
Kun et anna aioinkana,
Harvoinkana hoivauta,
Ikävä ilotoin ilta,
Pitkä päivä saalihitoin.»
»Metsän ukko halliparta,
Havuhattu, naavaturkki!
Pane nyt metsät palttinoihin,
Salot verkahan vetäise,
Haavat kaikki haljakkoihin,
Lepät lempi-vaattehisin,
Hopeihin hongat laita,
Kuuset kultihin rakenna,
Vanhat hongat vaski-vöille,
Petäjät hopea-vöille,
Koivut kulta-kukkasihin,
Kannot kulta-kalkkaroihin;
Pane kuinp' on muinaiselta,
Parempina päivinäsi
Kuuna paistoi kuusen oksat,
Päivänä petäjän latvat,
Metsä haiskahti me'elle,
Simalle salo sininen,
Aho-vieret viertehelle,
Suo-vieret sulalle voille!»
»Metsän tyttö, mieli neiti,
Tuulikki tytär Tapion!
Aja vilja vieremille,
Aukeimmille ahoille;
Kun lie jäykkä juoksullehen,
Eli laiska laukallehen,
Ota vitsa viiakosta,
Koivu korven notkelmosta,
Jolla kutkutat kuvetta,
Sekä kaivat kainaloita;
Anna juosta joutuisasti,
Vikevästi viiletellä
Miehen etsivän etehen,
Aina käyvän askelille!»
»Kuin vilja uralle saapi,
Tupita uroa myöten,
Pane kaksi kämmentäsi

131: 3. koristuksissa.
133: 3. renkaissa.
144: 1. metsän-saaliin.
148: 3. annittomuutta; saamattomuutta.

Kahen puolen kaiteheksi,
Jott' ei vilja vieprahtaisi,
Tie-puolehen poikeltaisi;
Josp' on vilja vieprahtavi,
Tie-puolehen poikeltavi,
Tielle korvista kohenna,
Saata sarvista uralle!»
»Hako on tiellä poikkipuolin,
Sepä syrjähän syseä,
Puita maalla matkallansa,
Ne on katkaise kaheksi!»
»Aita vastahan tulevi,
Kaa'a aita kallellehen
Viieltä vitsasväliltä,
Seitsemältä seipähältä!»
»Joki joutuvi etehen,
Puro tielle poikkipuolin,
Silkki sillaksi sivalla,
Puna-verka portahaksi,
Saata poikki salmistaki,
Vetele vesien poikki,
Poikki Pohjolan joesta,
Yli kosken kuohuloista!»
»Tapion talon isäntä,
Tapion talon emäntä,
Metsän ukko halliparta,
Metsän kultainen kuningas,
Mimerkki metsän emäntä,
Metsän armas anti-muori,
Siniviitta viian eukko,
Punasukka suon emäntä!
Tule jo kullan muuttelohon,
Hopean vajehtelohon,
Minun on kullat kuun ikuiset,
Päivän polviset hopeat,
Käeten soasta käymät,
Uhotellen tappelosta,
Ne kuluvat kukkarossa,
Tummentuvat tuhniossa,
Kun ei oo kullan muuttajata,
Hopean vajehtajata.»
Niinp' on lieto Lemminkäinen
Viikon hiihteä hivutti,
Lauloi virret viian päässä,
Kolmet korven kainalossa,
Miellytti metsän emännän,
Itsenki metsän isännän,
Ihastutti immet kaikki,
Taivutti Tapion neiet.
Juoksuttivat, juovuttivat
Hiien hirven kätköstänsä,
Takoa Tapion vaaran,
Hiien linnan liepehiltä
Miehen etsiän etehen,
Sanelian saataville.
Itse lieto Lemminkäinen
Jopa lämsänsä lähetti,
Hiien hirven hartioille,
Kaulalle kamelivarsan,
Jott' ei potkinut pahasti
Selkeä silittäessä.
Siitä lieto Lemminkäinen
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Salon herra, maan isäntä,
Kaunis kankahan eläjä,
Mielikki metsän emäntä,
Metsän armas anti-muori!
Tule nyt kullat ottamahan,
Hopeat valitsemahan,
Pane maalle palttinasi,
Lempi-liinasi levitä
Alle kullan kuumottavan,
Alle huohtavan hopean,
Tuon on maahan tippumatta,
Rikkoihin rivestymättä!»
Läksi siitä Pohjolahan,
Sanoi tuonne tultuansa:

228: 2. läjässä.

246: 2. heittoköytensä; suopunginsa.
253—264. uhrisanat.

»Jo nyt hiihin Hiien hirven
Hiien peltojen periltä,
Anna akka tyttöäsi,
Mulle nuorta morsianta!»
Louhi Pohjolan emäntä
Tuop' on tuohon vastaeli:
»Äsken annan tyttäreni,
Sekä nuoren morsiamen,
Kun sa suistat suuren ruunan,
Hiien ruskean hevoisen,
Hiien varsan vaahtileuan
Hiien nurmien perilta.»
Silloin lieto Lemminkäinen
Otti kulta-ohjaksensa,
Hopeisen marhaminnan,
Lähtevi hevon hakuhun,
Kuloharjan kuuntelohon
Hiien nurmien periltä.
Astua taputtelevi,
Käyä kulleroittelevi
Vihannalle vainiolle,
Pyhän pellon pientarelle,
Siellä etsivi hevoista,
Kulokasta kuuntelevi,
Suvikunnan suitset vyöllä,
Varsan valjahat olalla.
Etsi päivän, etsi toisen,
Niin päivänä kolmantena
Nousi suurelle mäelle,
Kiipesi kiven selälle,
Iski silmänsä itähän,
Käänti päätä päivän alle,
Näki hiekalla hevoisen,
Kuloharjan kuusikolla,
Senpä tukka tulta tuiski,
Harja suihkivi savua.
Niin sanovi Lemminkäinen:
»Oi Ukko ylijumala,
Ukko pilvien pitäjä,
Hattarojen hallitsia!
Taivas auoksi avaos,
Ilma kaikki ikkunoiksi,
Sa'a rautaiset rakehet,
Laske jäiset jäähyttimet
Harjalle hyvän hevoisen,
Hiien laukin lautasille!»
Tuo Ukko ylinen luoja,
Pilven päällinen Jumala
Ilman riehoksi revitti,
Taivon kannen kahtaloksi,
Satoi hyytä, satoi jäätä,
Satoi rauaista raetta,
Pienemmät hevoisen päätä,
Päätä ihmisen isommat
Harjalle hyvän hevoisen,
Hiien laukin lautasille.
Siitä lieto Lemminkäinen
Kävi luota katsomahan,
Likeltä tähyämähän,
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Hiitolan hyvä hevoinen,
Vuoren varsa vaahtileuka,
Tuo nyt kulta turpoasi,
Pistä päätäsi hopea
Kultaisihin koltuskoihin,
Hopeisihin helyihin!
En sua pahoin pitäne,
Aivan ankein ajane,
Ajan tietä pikkuruisen,
Matkoa ani vähäisen
Tuonne Pohjolan tuville,
Ankaran anopin luoksi;
Minkä siimalla sivallan,
Eli vitsalla vetelen,
Senpä silkillä sivallan,
Veran äärellä vetelen.»

281: 2. riimun; päitset.
290: 1. kulo-harjaa.
334: 2. kovasti; armottomasti.

Hiien ruskea hevoinen,
Hiien varsa vaahtileuka
Tunki kulta-turpoansa,
Pisti päätänsä hopea
Kultaisihin koltuskoihin,
Hopeisihin helyihin.

Niinpä lieto Lemminkäinen
Jopa suisti suuren ruunan,
Pisti suitset kullan suuhun,
Päitsensä hopean päähän,
Hyppäsi hyvän selälle,
Hiien laukin lautasille.

Veti virkkua vitsalla,
Paiskasi pajun vesalla,
Ajoi matkoa vähäisen,
Tuuritteli tunturia
Pohjoispuolelle mäkeä,
Lumi-vaaran kukkuroa,
Tuli Pohjolan tuville,
Meni pirttihin pihalta,
Sanoi tuonne tultuansa,
Pohjolahan päästyänsä:
»Jopa suistin suuren ruunan,
Hiien varsan valjastelin
Vihannalta vainiolta,
Pyhän pellon pientarelta,
Sekä hiihin Hiien hirven
Hiien peltojen periltä;
Anna jo akka tyttöäsi,
Mulle nuorta morsianta!»

Louhi Pohjolan emäntä
Hänpä tuon sanoiksi virkki:
»Äsken annan tyttäreni,
Sekä nuoren morsiamen,
Kun ammut joutsenen joesta,
Virrasta vihannan linnun,
Tuonen mustasta joesta,
Pyhän virran pyörtehestä
Yhellä yrittämällä,
Yhen nuolen nostamalta.»

Siitä lieto Lemminkäinen,
Tuo on kaunis Kaukomieli
Läksi joutsenen joruhun,
Pitkäkaulan katselohon
Tuonen mustasta joesta,
Manalan alantehesta.

Astua lykyttelevi,
Käyä kälkähyttelevi
Tuonne Tuonelan joelle,
Pyhän virran pyörtehelle,
Jalo jousi olkapäällä,
Viini nuolia selässä.

Märkähattu karjan paimen,
Ukko Pohjolan sokea
Tuop' on Tuonelan joella,
Pyhän virran pyörtehellä;
Katselevi, kääntelevi
Tulevaksi Lemminkäistä.

Jo päivänä muutamana
Näki lieto Lemminkäisen
Saavaksi, läheneväksi
Tuonne Tuonelan joelle,
Vierehen vihaisen kosken,
Pyhän virran pyörtehelle.

Vesi-kyyn ve'estä nosti,
Umpi-putken lainehista,
Syöksi miehen syämmen kautta,
Läpi maksan Lemminkäisen,
Kautta kainalon vasemman
Oikeahan olkapäähän.

Jopa lieto Lemminkäinen
Tunsi koskevan kovasti,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Sen mä tein pahinta työtä,
Kun en muistanut kysyä
Emoltani kantajalta
Kaiketi sanaista kaksi,
Kovin äijä kun on kolme,
Miten olla, kuin eleä
Näinä päivinä pahoina:

En tieä vesun vikoja,
Umpi-putken ailuhia.»
»Oi emoni kantajani,
Vaivan nähnyt vaaliani!
Tietäisitkö, tuntisitko,
Miss' on poikasi poloinen,
Tokipa rientäen tulisit,
Avukseni ennättäisit,
Päästäisit pojan poloisen
Tältä tieltä kuolemasta,
Nuorena nukahtamasta,
Verevänä vieremästä.»
Siitä Pohjolan sokea,
Märkähattu karjan paimen
Syöksi lieto Lemminkäisen,
Kaotti Kalevan poian
Tuonen mustahan jokehen,
Pahimpahan pyörtehesen;
Meni lieto Lemminkäinen,
Meni koskessa kolisten,
Myötä-virrassa vilisten
Tuonne Tuonelan tuville.
Tuo verinen Tuonen poika
Iski miestä miekallansa,
Kavahutti kalvallansa,
Löi on kerran liemahutti
Miehen viieksi muruksi,
Kaheksaksi kappaleksi,
Heitti Tuonelan jokehen,
Manalan alus-vesille:
»Viru siinä se ikäsi
Jousinesi, nuolinesi,
Ammu joutsenet joelta,
Vesi-linnut viertehiltä!»
Se oli loppu Lemminkäisen,
Kuolo ankaran kosian!
Tuonen mustassa joessa,
Manalan alantehessa.

424: 2. tuskia; kipuja.

Viidestoista Runo.

Muutamana päivänä alkaa harjasta Lemminkäisen kodissa verta tippua, josta äiti heti arva'aa, jo surman pojallensa tulleen, rientää Pohjolaan ja kysyy Pohjolan emännältä, kunne oli Lemminkäisen saattanut 1—62. Pohjolan emäntä toki viimein sanoo, kuille töille oli laittanut, ja päivä antaa aivan tarkan tiedon Lemminkäisen surmasta 63—194. Lemminkäisen äiti lähtee pitkä harava kädessä Tuonen kosken alle, haravoipi vettä, kunnes saapi kaikki palaset poikansa ruumiista kokoon, sovittaa ne yhteen ja laittaa niistä lukuin ja voidetten avulla Lemminkäisen entisellensä 195—554. Lemminkäinen virottuansa kertoo, miten oli Tuonelan joella surmattu ja lähtee äitinsä kanssa kotia 555—650.

Äiti lieto Lemminkäisen
Aina koissa arvelevi:
»Minne on saanut Lemminkäinen,
Kunne Kaukoni kaonnut,
Kun ei kuulu jo tulevan
Matkoiltansa maailmassa?»
Ei tieä emo poloinen,
Eikä kantaja katala,
Missä liikkuvi lihansa,
Vierevi oma verensä,
Kävikö käpy-mäkeä,
Kanervaista kangasmaata,
Vai meni meren selällä,
Lakkipäillä lainehilla,
Vaiko suuressa soassa,
Kapinassa kauheassa,
Joss' on verta säärivarsi,
Polven korkeus punaista.
Kyllikki korea nainen
Katseleikse, käänteleikse
Koissa lieto Lemminkäisen,
Kaukomielen kartanossa;
Katsoi illalla sukoa,
Huomenella harjoansa,
Niin päivänä muutana,
Huomenna moniahana
Jo veri suasta vuoti,
Hurme harjasta norahti.
Kyllikki korea nainen
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Jo nyt on mennyt mies minulta,
Kaunis Kaukoni kaonnut

Matkoille majattomille,
Teille tietämättömille,
Veri jo vuotavi suasta,
Hurme harjasta noruvi.»
Siitä äiti Lemminkäisen
Itse katsovi sukoa,
Itse itkulle apeutui:
»Voi poloisen päiviäni,
Angervoisen aikojani,
Jo nyt on poikani poloisen,
Jopa laiton lapsueni
Saanut päiville pahoille,
Tuho on poikoa pätöistä,
Hukka lieto Lemminkäistä,
Jo suka verin valuvi,
Harja hurmehin noruvi!»
Kourin helmansa kokosi,
Käsivarsin vaattehensa,
Pian juoksi matkan pitkän,
Sekä juoksi, jotta joutui,
Mäet mätkyi mennessänsä,
Norot nousi, vaarat vaipui,
Ylähäiset maat aleni,
Alahaiset maat yleni.
Tuli Pohjolan tuville,
Kysytteli poikoansa,
Kysytteli, lausutteli:
»Oi sie Pohjolan emäntä,
Kunne saatoit Lemminkäisen,
Minne poikani menetit?»
Louhi Pohjolan emäntä
Tuop' on tuohon vastaeli:
»Enpä tieä poikoasi,
Kunne kulki ja katosi;
Istutin oron rekehen,
Korjahan kovan tulisen,
Oisko uhkuhun uponnut,
Meren jäälle jähmettynyt,
Vai saanut sutosen suuhun,
Karhun kauhean kitahan.»
Sanoi äiti Lemminkäisen:
»Jo vainen valehtelitki,
Susi ei syö minun sukua,
Karhu ei kaa'a Lemminkäistä,
Sormin sortavi sutoset,
Käsin karhut kaatelevi;
Kunp' on et sanone tuota,
Kunne saatoit Lemminkäisen,
Rikon uksen uuen riihen,
Taitan sampuen saranat.»
Sanoi Pohjolan emäntä:
»Syötin miehen syöneheksi,
Juotin miehen juoneheksi,
Apatin alanenäksi,
Istutin venon perähän,
Laitoin kosket laskemahan,
Enkä tuota tunnekana,
Kunne sai katala raukka,
Koskihinko kuohuvihin,
Virtoihin vipajavihin.»
Sanoi äiti Lemminkäisen:
»Jo vainen valehtelitki,
Sano tarkkoja tosia,
Valehia viimeisiä,
Kunne saatoit Lemminkäisen,
Kaotit Kalevalaisen,
Taikka surmasi tulevi,
Kuolemasi kohtoavi.»
Sanoi Pohjolan emäntä:
»Jospa jo sanon toenki:
Panin hirvet hiihtämähän,
Jalopeurat jaksamahan,
Ruunat suuret suistamahan,
Varsat valjastuttamahan,
Laitoin joutsenen hakuhun,
Pyhän linnun pyyäntähän;
Nyt en tuota tunnekana,

41: 1. kova-osaisen; onnettoman.
43: 2. kurjan; vaivaisen.
69: 2. kohvaan; sosteesen.

Mi on tullunna tuhoksi,
Esteheksi ennättännä,
Kun ei kuulu jo tulevan
Morsianta pyytämähän,
Tyttöä anelemahan.»
  Emo etsi eksynyttä,
Kaonnutta kaipoavi,
Juoksi suuret suot sutena,
Kulki korvet kontiona,
Ve'et saukkona samosi,
Maat käveli mauriaisna,
Neuliaisna niemen reunat,
Jäniksenä järven rannat;
Kivet syrjähän sytäsi,
Kannot käänti kallellehen,
Risut siirti tien sivuhun,
Haot potki portahiksi.
  Viikon etsi eksynyttä,
Viikon etsi, eipä löyä;
Kysyi puilta poikoansa,
Kaipasi kaonnuttansa,
Puu puheli, honka huokui,
Tammi taiten vastaeli:
»On huolta itsestäniki
Huolimatta poiastasi,
Kun olen koville luotu,
Pantu päiville pahoille,
Pinopuiksi pilkkumahan,
Haloiksi hakattamahan,
Riutumahan riihipuiksi,
Kaskipuiksi kaatumahan.»
  Viikon etsi eksynyttä,
Viikon etsi, eikä löyä;
Tiehyt vastahan tulevi,
Niin tielle kumarteleikse:
»Oi tiehyt Jumalan luoma,
Etkö nähnyt poikoani,
Kullaista omenatani,
Hopeista sauvoani?»
  Tiehyt taiten vastaeli,
Sekä lausui ja pakisi:
»On huolta itsestäniki
Huolimatta poiastasi,
Kun olen koville luotu,
Pantu päiville pahoille,
Joka koiran juostavaksi,
Ratsahan ajeltavaksi,
Kovan kengän käytäväksi,
Kannan karskuteltavaksi.»
  Viikon etsi eksynyttä,
Viikon etsi, eipä löyä;
Kuuhut vastahan tulevi,
Niin kuulle kumarteleikse:
»Kuu kulta Jumalan luoma,
Etkö nähnyt poikoani,
Kullaista omenatani,
Hopeista sauvoani?»
  Tuo kuuhut Jumalan luoma
Taiten kyllä vastaeli:
»On huolta itsestäniki
Huolimatta poiastasi,
Kun olen koville luotu,
Pantu päiville pahoille,
Yksin öitä kulkemahan,
Pakkasella paistamahan,
Talvet tarkoin valvomahan,
Kesäksi katoamahan.»
  Viikon etsi eksynyttä,
Viikon etsi, eikä löyä;
Päivyt vastahan tulevi,
Päivälle kumarteleikse:
»Oi päivyt Jumalan luoma,
Etkö nähnyt poikoani,
Kullaista omenatani,
Hopeista sauvoani?»
  Jopa päivyt jonki tiesi,
Arvaeli aurinkoinen:

120: 3. metsäsikana.
121: 1. iiliskottina; siilinä.

»Jo on poikasi poloisen
Kaotettu, kuoletettu
Tuonen mustahan jokehen,
Manalan iki-vetehen,
Mennyt koskia kolisten,
Myötävirtoja vilisten
Tuonne, Tuonelan perille,
Manalan alantehille.»
Siitä äiti Lemminkäisen
Itse itkulle hyräytyi,
Meni seppojen pajahan:
»Oi sie seppo Ilmarinen,
Taoit ennen, taoit eilen,
Taopa tänäki päänä,
Varta vaskinen harava,
Piitä piihin rautaisihin,
Piit tao satoa syltä,
Varsi viittä valmistellos!»
Se on seppo Ilmarinen,
Takoja iän-ikuinen
Vartti vaskisen haravan,
Piitti piillä rautaisilla,
Piit takoi satoa syltä,
Varren viittä valmisteli.
Itse äiti Lemminkäisen
Saapi rautaisen haravan,
Lenti Tuonelan joelle,
Päiveä rukoelevi:
»Oi päivyt Jumalan luoma,
Luoma luojan valkeamme!
Paista hetki heltehesti,
Toinen himmesti hiosta,
Kolmansi koko terältä,
Nukuttele nuiva kansa,
Väsytä väki Manalan,
Tuonen valta vaivuttele!»
Tuo päivyt Jumalan luoma,
Luoma luojan aurinkoinen
Lenti koivun konkelolle,
Lepän lengolle lehahti,
Paistoi hetken heltehesti,
Toisen himmesti hiosti,
Kolmannen koko terältä,
Nukutteli nuivan joukon,
Väsytti väen Manalan,
Nuoret miehet miekoillehen,
Vanhat vasten sauvojansa,
Keski-iän keihäille,
Siitä lenti lepsahutti,
Päälle taivahan tasaisen
Entisellensä sialle,
Majallensa muinaiselle.
Siitä äiti Lemminkäisen
Otti rautaisen haravan,
Haravoipi poikoansa
Koskesta kohisevasta,
Virrasta vilisevästä,
Haravoipi, eikä löyä.
Siitä siirtihen alemma,
Meni myötänsä merehen,
Sukkarihmasta sulahan,
Vyötäröistä veen sisähän.
Haravoipi poikoansa
Pitkin Tuonelan jokea,
Vetelevi vastavirran,
Veti kerran, tuosta toisen,
Saapi paian poikoansa,
Paian mieliksi pahoiksi,
Veti vielä kerran toisen,
Sai sukat, hatun tapasi,
Sukat suureksi suruksi,
Hatun mieli-harmiksensa.
Astui siitäkin alemma
Manalan alantehelle,
Veti kerran pitkin vettä,
Kerran toisen poikki vettä,
Kolmannen vitahan vettä,
Kerrallapa kolmannella
Elo-tukku sai etehen
Haravahan rautaisehen.

Elo-tukku ei se ollut,
Olipa lieto Lemminkäinen,
Itse kaunis Kaukomieli,
Puuttunut haravan piihin
Sormesta nimettömästä,
Vasemmasta varpahasta.
Nousi lieto Lemminkäinen,
Kohosi Kalevan poika
Haravassa vaskisessa
Päälle selvien vesien;
Vaan oli pikkuista vajalla,
Yhtä kättä, puolta päätä,
Paljo muita muskuloita,
Siihen henkeä lisäksi.
Emo tuossa arvelevi,
Itse itkien sanovi:
»Vieläkö tästä mies tulisi,
Uros uusi toimeaisi!»
Päätyi korppi kuulemahan,
Tuop' on tuohon vastoavi:
»Ei ole miestä mennehessä,
Eikä tuiki tullehessa,
Jo silt' on siika silmät syönyt,
Hauki hartiat halaisnut;
Sie päästä merehen miestä,
Työnnä Tuonelan jokehen,
Ehkä turskaksi tulisi,
Valahaksi vahvistuisi.»
Tuop' on äiti Lemminkäisen
Eipä työnnä poikoansa;
Vetelevi vielä kerran
Haravalla vaskisella
Pitkin Tuonelan jokea,
Sekä pitkin, jotta poikki,
Saapi kättä, saapi päätä,
Saapi puolen selkäluuta,
Toisen puolen kylkiluuta,
Monta muuta muskulata;
Niistä poikoa rakenti,
Laati lieto Lemminkäistä.
Liitteli lihat lihoihin,
Luut on luihin luikahutti,
Jäsenet jäsenihinsä,
Suonet suonten sortumihin.
Itse suonia siteli,
Päitä suonten solmieli,
Suoni-lankoa lukevi,
Sanoen sanalla tuolla:
»Sorea on suonten vaimo,
Suonetar sorea vaimo,
Soma suonten kehreäjä
Sorealla kehrinpuulla,
Vaskisella värttinällä,
Rautaisella rattahalla;
Tule tänne tarvittaissa,
Käy tänne kutsuttaessa
Suoni-sykkyrä sylissä,
Kalvo-kääri kainalossa,
Suonia sitelemähän,
Päitä suonten solmimahan
Haavoissa halennehissa,
Rei'issä revennehissä!»
»Kun ei tuosta kyllin liene,
Onp' on impi ilman päällä
Venehellä vaskisella,
Purrella puna-perällä;
Tule impi ilman päältä,
Neiti taivahan navalta,
Soua suonista venettä,
Jäsenistä järkyttele,
Soua luun lomia myöten,
Jäsenten rakoja myöten!»
»Siallensa suonet laita,
Asemellensa aseta,

279: 3. muruja; pieniä palasia.
293: 2. turska on iso merielävä.
294: 1. valaskalaksi.

315—376. Suonten sanat.

Suutatusten suuret suonet,
Valta-suonet vastatusten,
Limitysten liutasuonet,
Pienet suonet pääksytysten!»
»Siit' ota utuinen neula,
Sulkku-niitti neulan päässä,
Ompele utuisin neuloin,
Tina-neuloin tikkaele,
Päitä suonten solmiele,
Silkkinauhoilla sitele!»
»Kun ei tuosta kyllä liene,
Itse ilmoinen Jumala,
Valjastele varsojasi,
Rakentele ratsujasi,
Aja kirja-korjinesi
Läpi luun, läpi jäsenen,
Läpi liikkuma-lihojen,
Läpi suonten soljuvaisten,
Liitä luu lihoa myöten,
Suoni suonen päätä myöten,
Luo hopea luun lomahan,
Kulta suonen sortumahan!»
»Mist' on kalvo katkennunna,
Siihen kalvo kasvattele,
Mistä suonta sortununna,
Siihen suonta solmiele,
Kusta verta veihlähtännä,
Siihen verta vierettele,
Kusta luu luhoksi mennyt,
Siihen luuta luikahuta,
Kusta liikkunna lihoa,
Siihen liittele lihoa,
Siallensa siunaele,
Asemellensa aseta,
Luu luuhun, liha liha'an,
Jäsenet jäsenihinsä!»
Sillä äiti Lemminkäisen
Loi miehen, uron sukesi

343: 1. päät kahdenkerroin.
346: 1. silkkilanka.

Entisillehen eloille,
Muinaisille muo'oillensa.
Sai suonet lukeneheksi,
Päät suonten sielleheksi,
Ei miestä sanalliseksi,
Lasta lausehelliseksi.
Siitä tuon sanoiksi virkki,
Itse lausui, noin nimesi:
»Mistä nyt voie saatanehe,
Sima-tilkka tuotanehe,
Jolla voian voipunutta,
Pahoin tullutta parannan,
Jotta mies sanoille saisi,
Vierähtäisi virsillehen?»
»Mehiläinen meiän lintu,
Metsän kukkien kuningas,
Lähe nyt mettä noutamahan,
Simoa tavottamahan
Mieluisasta Metsolasta,
Tarkasta Tapiolasta,
Monen kukkasen kuvusta,
Monen heinän helpehestä
Kipehille voitehiksi,
Pahoille parantehiksi!»
Mehiläinen liukas lintu
Jopa lenti löyhäytti
Mieluisahan Metsolahan,
Tarkkahan Tapiolahan,
Nokki kukkia keolta,
Keitti mettä kielellänsä
Kuuen kukkasen nenästä,
Sa'an heinän helpehestä;
Niin tulla tuhuttelevi,
Käyä kääräinöittelevi,
Kaikki siipensä simassa,
Sulkansa sulassa meessä.
Itse äiti Lemminkäisen
Otti noita voitehia,
Niillä voiti voipunutta,

393—534. Mehiläisen sanat.

Pahoin tullutta paranti;
Ei tullut apua noista,
Saanut miehelle sanoja.
Siitä tuon sanoiksi virkki:
»Mehiläinen lintuseni,
Lennä tuonne toisialle,
Ylitse meren yheksän,
Saarehen selällisehen,
Metisehen manterehen,
Tuurin uutehen tupahan,
Palvosen laettomahan,
Siell' on mettä mieluhista,
Siellä voietta hyveä,
Joka suonihin sopivi,
Jäsenihin kelpoavi;
Tuop' on niitä voitehia,
Kanna niitä katsehia
Vian päälle pannakseni,
Vammoille valellakseni!»
Mehiläinen mies kepeä
Taasen lenti liihytteli
Ylitse meren yheksän,
Meri puolen kymmenettä,
Lenti päivän, lenti toisen,
Lenti kohta kolmannenki
Ruokosella istumatta,
Lehellä levähtämättä,
Saarehen selällisehen,
Metisehen manterehen,
Korvalle tulisen kosken,
Pyhän virran pyörtehelle.
Siellä mettä keitettihin,
Rasvoja rakennettihin
Pikkuisissa pottiloissa,
Kaunoisissa kattiloissa,
Peukalon mahuttavissa,
Sormen pään sovittavissa.
Mehiläinen mies kepeä
Saip' on niitä voitehia;

451: 2. savisissa padoissa.

Vähän aikoa kuluvi,
Pikkuisen pirahtelevi,
Jo tulla turahtelevi,
Saa'a saaveroittelevi,
Kuusi kuppia sylissä,
Seitsemän selän takana,
Ne on täynnä voitehia,
Täynnä rasvoja hyviä.
Itse äiti Lemminkäisen
Voiti noilla voitehilla,
Yheksillä voitehilla,
Kaheksilla katsehilla;
Ei vielä apua saanut,
Tok' ei tuostana tavannut.
Niin sanoi sanalla tuolla,
Lausui tuolla lausehella:
»Mehiläinen ilman lintu,
Lennä tuonne kolmas kerta
Ylähäksi taivosehen,
Päälle taivosen yheksän,
Siell' on viljalta simoa,
Siellä mettä mielin määrin,
Joilla ennen luoja loitsi,
Puheli puhas Jumala,
Voiti luoja lapsiansa
Pahan vallan vammaksissa;
Kasta siipesi simassa,
Sulkasi sulassa meessä,
Tuo simoa siivessäsi,
Kanna mettä kaapussasi
Kipehille voitehiksi,
Vammoille valantehiksi!»
Mehiläinen mieli-lintu
Hänpä tuon sanoiksi saatti:
»Mitenkä mä sinne pääsen,
Minä mies vähäväkinen!»
»Hyvä on sinne päästäksesi,
Kaunis kaapsahellaksi
Yli kuun, alatse päivän,
Taivon tähtien välitse;

Lennät päivän löyhyttelet
Kuutamoisen kulmaluille,
Siitä toisen siuottelet
Otavaisen olkapäille,
Kolmannen kohotteleitet
Seitsentähtisen selälle,
Siit' on matkoa palanen,
Pikkarainen piiramata
Perille pyhän Jumalan,
Asunnoille autuahan.»
  Mehiläinen maasta nousi,
Sima-siipi mättähältä,
Jopa lenti löyhytteli
Pienin siivin siuotteli,
Lenti kuun keheä myöten,
Päivän päärmettä samosi,
Otavaisten olkapäitse,
Seitsentähtyen selitse,
Lenti luojan kellarihin,
Kamarihin kaikkivallan;
Siellä voietta tehä'än,
Rasvoja rakennetahan
Hopeisissa paoissa,
Kultaisissa kattiloissa,
Mettä kiehui keski-maissa,
Laioilla suloa voita,
Simoa suvi-nenässä,
Päässä pohja rasvasia.
  Mehiläinen ilman lintu
Sai siitä simoja kyllin,
Metosia mielin määrin;
Oli aikoa vähäinen,
Jo tulla tuhuttelevi,
Saata häärähyttelevi,
Sata sarvea sylissä,
Tuhat muuta muhkurata,
Missä mettä, kussa vettä,
Kussa voietta parasta.
  Siitä äiti Lemminkäisen

512· 2. äärtä; viertä.

Otti suuhunsa omahan,
Noita koitti kielellänsä,
Hyvin maistoi mielellänsä:
»Nämät on niitä voitehia,
Kaikkivallan katsehia,
Joillapa Jumala voiti,
Luoja vammoja valeli.»
  Siitä voiti voipunutta,
Pahoin tullutta paranti,
Voiti luun lomia myöten,
Jäsenten rakoja myöten,
Voiti alta, voiti päältä,
Kerran keskeä sivalti,
Siitä tuon sanoiksi virkki,
Itse lausui ja pakisi:
»Nouse pois makoamasta,
Ylene uneksimasta
Näiltä paikoilta pahoilta,
Kovan onnen vuotehelta!»
  Nousi mies makoamasta,
Heräsi uneksimasta,
Jop' on saattavi sanoa,
Itse kielin kertoella:
»Viikon utra uinaelin,
Kauan malkio makasin,
Makasin unen makean,
Sikeäisen siuvattelin.»
  Sanoi äiti Lemminkäisen,
Itse lausui ja pakisi:
»Oisit maannut kauemminki,
Vielä viikomman venynyt
Ilman äitittä pahatta,
Katalatta kantajatta.»
  »Sano nyt poikani poloinen,
Kerro korvin kuullakseni:
Mi sinun Manalle saattoi,
Työnti Tuonelan jokehen?»
  Sanoi lieto Lemminkäinen,
Vastaeli äitillensä:

562: 1. sitkeän; syvän.

»Märkähattu karjan paimen,
Untamolan umpisilmä,
Se minun Manalle saattoi,
Työnti Tuonelan jokehen;
Vesikyyn ve'estä nosti,
Lapo-kyyn on lainehesta
Vasten vaivaista minua,
Enkä tuota tiennytkänä,
En tiennyt vesun vihoa,
Umpi-putken ailuhia.»
Sanoi äiti Lemminkäisen:
»Voipa miestä mieletöintä,
Kehuit noiat noituvasi,
Lappalaiset laulavasi,
Et tieä vesun vihoa,
Umpi-putken ailuhia:
Veestä on vesusen synty,
Umpi-putken lainehista,
Allin aivoista hyvistä,
Meripääskyn pään sisästä;
Sylki Syöjätär vesille,
Laski laatan lainehille,
Vesi sen pitkäksi venytti,
Päivä paistoi pehmeäksi,
Siitä tuuli tuuitteli,
Ve'en henki heilutteli,
Aallot rannalle ajeli,
Tyrsky maalle tyyräeli.»
Siitä äiti Lemminkäisen
Tuuitteli tuttuansa
Entisillehen eville,
Muinaisille muo'oillensa,
Pikkuista paremmaksiki,
Ehommaksi entistänsä;
Kysyi siitä poialtansa,
Jos oli mitä vajoa.
Sanoi lieto Lemminkäinen:

583: 3. vesikäärmeen.
591—602. vesikäärmeen synty.

»Viel' olen äijeä vajoa,
Tuollapa syämmykseni,
Tuolla tuntoni makaapi
Noissa Pohjan neitosissa,
Kaunoisissa kassa-päissä;
Home-korva Pohjan eukko
Eip' on anna tyttöänsä
Ilman allin ampumatta,
Joutsenen osoamatta
Tuosta Tuonelan joesta,
Pyhän virran pyörtehestä.»
Sanoi äiti Lemminkäisen,
Itse lausui ja pakisi:
»Heitä herjät joutsenesi,
Anna allien asua
Tuonen mustassa joessa,
Palavissa pyörtehissä,
Sie lähe koti-perille
Kanssa äitisi katalan,
Vielä kiitä onneasi,
Julkista Jumalatasi,
Kun antoi avun totisen,
Vielä henkihin herätti,
Tuonen tieltä tiettävältä,
Manalan majan periltä,
En minä mitänä voisi,
En mitänä itsestäni
Ilman armotta Jumalan,
Toimetta totisen luojan!»
Siitä lieto Lemminkäinen
Jo kohta kotia läksi
Kanssa armahan emonsa,
Kera valta-vanhempansa.
Sinne nyt Kaukoni kaotan,
Heitän lieto Lemminkäisen
Virrestäni viikommaksi,
Väännän virteni välehen,
Lasken laulun toisa'alle,
Työnnän uuelle uralle.

Kuudestoista Runo.

Wäinämöinen laittaa Sampsa Pellervoisen laivapuita etsimään, veistää niistä venettä ja kaipa'aa kolme sanaa 1—118. Kun ei saa sanoja muualta, lähtee Tuonelaan, jossa häntä mielitään pitää 119—362. Wäinämöinen mahdillansa kuitenki pääsee Tuonelasta, varoittaa palattuansa, kenenkään sinne omin mielin lähtemästä, ja kertoo, missä kovin surkeassa ja kauhittavaisessa tilassa pahat ihmiset siellä asuvat 363—412.

Vaka vanha Wäinämöinen,
Tietäjä iän-ikuinen
Oli veistävä venoista,
Uutta purtta puuhoava
Nenässä utuisen niemen,
Päässä saaren terhenisen;
Puita puuttui purren seppä,
Lautoja venon tekiä.
Kenpä puuta etsimähän,
Tammea tavottamahan
Wäinämöiselle venoksi,
Laulajalle pohja-puuksi?
Pellervoinen, pellon poika,
Sampsa poika pikkarainen
Sep' on puuta etsimähän,
Tammea tavottamahan
Wäinämöiselle venoksi,
Laulajalle pohja-puuksi.
Käypi tietä astelevi
Koillisille maailmoille,
Meni mäen, menevi toisen.
Kulki kohta kolmannenki,
Kirves kultainen olalla,
Vaski-varsi kirvehessä;
Yhtyi haapa vastahansa,
Sylen kolmen korkeuinen.
Tahtoi haapoa tavata,
Puia puuta kirvehellä,
Haapa haastaen sanovi,
Itse kielin kerkiävi:
»Mitä mies tahot minusta,
Kuta kuitenki hala'at?»
Sampsa poika Pellervoinen
Hänpä tuon sanoiksi virkki:
»Tuotapa tahon sinusta,
Tuota etsin ja hala'an:
Wäinämöiselle venettä,
Laulajalle purren puuta.»
Haapa haastoi kummemmasti,
Sata-oksainen osasi:

28: 1. lyödä.

»Vuotava veno minusta,
Ja pursi putoavainen,
Minä olen ontelo tyveltä,
Kolmasti tänä kesänä
Toukka söi syämmyeni,
Mato juureni makasi.»
Sampsa poika Pellervoinen
Siitä eistyvi etemmä,
Astua ajattelevi
Maailmoille pohjaisille.
Tuli honka vastahansa,
Sylen kuuen korkeuinen,
Iski puuta kirvehellä,
Kolahutti kuokallansa,
Kysytteli, lausutteli:
»Oisiko sinusta honka
Wäinämöiselle venoksi,
Laulajalle laiva-puuksi?»
Honka vastata hotasi,
Itse äänehen ärähti:
»Ei minusta purtta tulle
Kuuen kaaren kantajata,
Mie olen honka huolainniekka,
Kolmasti tänä kesänä
Korppi koikkui latvallani,
Varis vaakkui oksillani.»
Sampsa poika Pellervoinen
Aina eistyvi etemmä,
Astua ajattelevi
Suvisille maailmoille,
Tuli tammi vastahansa,
Ympäri yheksän syltä.
Kysytteli, lausutteli:
»Tulisko sinusta tammi
Emeä erä-venehen,
Sotapurren pohja-puuta?»
Tammi taiten vastaeli,
Osaeli puu omena:
»On vainen minussa puuta
Emäksi yhen venosen,
Enk' ole hoikka huolainniekka,
Enkä ontelo sisältä,
Kolmasti tänä kesänä,
Tänä suurena suvena
Päivyt kierti keski-puuta,
Kuuhut latvalla kumotti,
Käet kukkui oksillani,
Linnut lehvillä lepäsi.»
Sampsa poika Pellervoinen
Otti kirvehen olalta,
Iski puuta kirvehellä,
Tammea tasaterällä,
Pian taisi tammen kaata,
Puun sorean sorrutella.
Ensin laski latvan poikki,
Tyven tyynni halkaisevi,
Veisti siitä pohja-puita,
Lautoja epälukuisin
Laulajalle laivaksiksi,
Wäinämöiselle venoksi.
Siitä vanha Wäinämöinen,
Tietäjä iän-ikuinen
Teki tieolla venettä,
Laati purtta laulamalla
Yhen tammen taittumista,
Puun murskan murenemista.
Lauloi virren, pohjan puutti,
Lauloi toisen, liitti laian,
Lauloi kohta kolmannenki
Hankoja hakatessansa,
Päitä kaaren päätellessä,
Liitellessänsä limiä.
Kaaritettua venosen,
Liitettyä laian liitot
Uupui kolmea sanoa
Panemilla parraspuien,

63: 3. vian-alainen.

99: 2. laivan aineiksi.

Kokkien kohentimilla,
Perä-pään on päättimillä.
Vaka vanha Wäinämöinen,
Tietäjä iän-ikuinen
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Voi poloinen päiviäni,
Ei saanut veno vesille,
Uusi laiva lainehille!»
Arvelee, ajattelevi,
Mistäpä sanoja saisi,
Loisi lempi-luottehia,
Pääskyjenkö päälaelta,
Joutsen-karjan juonen päästä,
Hanhi-lauman hartioilta.
Läksi saamahan sanoja,
Tuhoi joukon joutsenia,
Harkun hanhia hävitti,
Päättömästi pääskysiä,
Ei saanut sanoakana,
Ei sanoa, eikä puolta.
Arvelee, ajattelevi:
»Tuoll' oisi sata sanoa
Kesä-peuran kielen alla,
Suussa valkean oravan.»
Läksi saamahan sanoja,
Ongelmoita ottamahan,
Pellon peuroja levitti,
Oravia suuren orren;
Sai siitä sanoja paljo,
Ne kaikki avuttomia.
Arvelee, ajattelevi:
»Tuolta saan sa'an sanoja
Tuolta Tuonelan koista,
Manalan iki-majasta.»
Läksi Tuonelta sanoja,
Manalalta mahtiloita;
Astua taputtelevi,
Kävi viikon vitsikkoa,
Viikon toisen tuomikkoa,
Kolmannen katajikkoa,
Jo näkyi Manalan saari,
Tuonen kumpu kuumottavi.
Vaka vanha Wäinämöinen
Jo huhuta heikahutti
Tuossa Tuonelan joessa,
Manalan alantehessa:
»Tuo venettä Tuonen tytti,
Lauttoa Manalan lapsi,
Yli salmen saa'akseni,
Joen poikki päästäkseni!»
Lyhykäinen Tuonen tytti,
Matala Manalan neiti
Tuo oli poukkujen pesiä,
Räpähien räimyttäjä
Tuonen mustassa joessa,
Manalan alusve'essä;
Sanan virkki, noin nimesi,
Itse lausui ja pakisi:
»Vene täältä tuotanehe,
Kuni syy sanottanehe,
Mi sinun Manalle saattoi
Ilman tauin tappamatta,
Ottamatta oivan surman,
Muun surman musertamatta.»
Vaka vanha Wäinämöinen
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Tuoni minun tänne tuotti,
Mana mailtani veteli.»
Lyhykäinen Tuonen tytti,
Matala Manalan neiti
Tuonpa hän sanoiksi virkki:
»Jopa keksin kielastajan,
Kunp' on Tuoni tänne toisi,
Mana mailta siirteleisi,
Tuoni toisi tullessansa,
Manalainen matkassansa,
Tuonen hattu hartioilla,
Manan kintahat käessä;
Sano totta Wäinämöinen,
Mi sinun Manalle saattoi?»

Vaka vanha Wäinämöinen
Jo tuossa sanoiksi virkki:
»Rauta mun Manalle saattoi,
Teräs tempoi Tuonelahan.»
Lyhykäinen Tuonen tytti,
Matala Manalan neiti
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Tuosta tunnen kielastajan,
Kun rauta Manalle saisi,
Teräs toisi Tuonelahan,
Verin vaattehet valuisi,
Hurmehin hurahteleisi;
Sano totta Wäinämöinen,
Sano totta toinen kerta!»
Vaka vanha Wäinämöinen
Itse virkki, noin nimesi:
»Vesi sai minun Manalle,
Aalto toi on Tuonelahan.»
Lyhykäinen Tuonen tytti,
Matala Manalan neiti
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Ymmärrän valehtelian,
Jos vesi Manalle saisi,
Aalto toisi Tuonelahan,
Vesin vaattehet valuisi,
Helmasi herahteleisi;
Sano tarkkoja tosia,
Mi sinun Manalle saattoi?»
Tuossa vanha Wäinämöinen
Vielä kerran kielastavi:
»Tuli toi mun Tuonelahan,
Valkea Manalle saattoi.»
Lyhykäinen Tuonen tytti,
Matala Manalan neiti
Hänpä tuon sanoiksi virkki:
»Arvoan valehtelian,
Jos tuli Manalle toisi,
Valkeainen Tuonelahan,
Oisi kutrit kärventynnä,
Partaki pahoin palanut.»
»Oi sie vanha Wäinämöinen,
Jos tahot venettä täältä,
Sano tarkkoja tosia,
Valehia viimeisiä,
Mitenkä tulit Manalle
Ilman tauin tappamatta,
Ottamatta oivan surman,
Muun surman murentamatta.»
Sanoi vanha Wäinämöinen:
»Jos vähän valehtelinki,
Kerran toisen kielastelin,
Toki ma sanon toetki:
Tein tieolla venettä,
Laain purtta laulamalla,
Lauloin päivän, lauloin toisen,
Niin päivällä kolmannella
Rikkoihe reki runoilta,
Jalas taittui lausehilta,
Läksin Tuonelta oroa,
Manalalta vääntiätä
Rekosen rakentoani,
Laulu-korjan laatiani;
Tuopa nyt venoista tänne,
Laita mulle lauttoasi
Yli salmen saa'akseni,
Joen poikki päästäkseni!»
Kyllä Tuonetar toruvi,
Manan neiti riitelevi:
»Oi on hullu hulluuttasi,
Mies on mielesi vähyyttä!
Tulet syyttä Tuonelahan,
Tauitta Manan majoille,
Parempi sinun olisi
Palata omille maille,
Äijä on tänne tullehia,
Ei paljo palannehia.»
Sanoi vanha Wäinämöinen:
»Akka tieltä kääntyköhön,
Eip' on mies pahempikana,

235: 2. hivuskaharat; suortuvat.

Uros untelompikana;
Tuo venettä Tuonen tytti,
Lauttoa Manalan lapsi!»
  Vei venehen Tuonen tytti,
Sillä vanhan Wäinämöisen
Yli salmen saattelevi,
Joen poikki päästelevi,
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Voi sinua Wäinämöinen,
Läksit surmatta Manalle,
Kuolematta Tuonelahan!»
  Tuonetar hyvä emäntä,
Manalatar vaimo vanha
Toip' on tuopilla olutta,
Kantoi kaksi-korvaisella,
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Juop' on vanha Wäinämöinen!»
  Vaka vanha Wäinämöinen
Katsoi pitkin tuoppiansa,
Sammakot kuti sisällä,
Maot laioilla lateli;
Siitä tuon sanoiksi virkki:
»En mä tänne tullutkana
Juomahan Manalan maljat,
Tuonen tuopit lakkimahan,
Juopuvat oluen juojat,
Kannun appajat katoovat.»
  Sanoi Tuonelan emäntä:
»Oi on vanha Wäinämöinen,
Mitä sie tulit Manalle,
Kuta Tuonelan tuville
Ennen Tuonen tahtomatta,
Manan mailta kutsumatta?»
  Sanoi vanha Wäinämöinen:
»Veistäessäni venoista,
Uutta purtta puuhatessa
Uuvuin kolmea sanoa
Peripäätä päätellessä,
Kokkoa kohottaessa;
Kun en noita saanutkanana,
Mailta ilmoilta tavannut,
Piti tulla Tuonelahan,
Lähteä Manan majoille
Saamahan sanoja noita,
Ongelmoita oppimahan.»
  Tuopa Tuonelan emäntä
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Ei Tuoni sanoja anna,
Mana mahtia jakele,
Etkä täältä pääsnekänä
Sinä ilmoisna ikänä
Kotihisi kulkemahan,
Maillesi matelemahan.»
  Uuvutti unehen miehen,
Pani maata matkalaisen
Tuonen talja-vuotehelle;
Siinä mies makaelevi,
Uros unta ottelevi,
Mies makasi, vaate valvoi.
  Oli akka Tuonelassa,
Akka vanha käykkäleuka,
Rauta-rihman kehreäjä,
Vaski-lankojen valaja,
Kehräsi sataisen nuotan,
Tuhantisen tuuritteli
Yönä yhtenä kesäisnä,
Yhellä vesi-kivellä.
  Oli ukko Tuonelassa,
Se on ukko kolmisormi,
Rauta-verkkojen kutoja,
Vaski-nuotan valmistaja,
Se kutoi sataisen nuotan,
Tuhantisen tuikutteli
Samana kesäisnä yönä,
Samalla vesi-kivellä.
  Tuonen poika koukkusormi,
Koukkusormi, rautanäppi,
Se veti sataisen nuotan
Poikki Tuonelan joesta,
Sekä poikki, jotta pitkin,

Jotta vieläki vitahan,
Jott' ei päästä Wäinämöisen,
Selvitä Uvantolaisen
Sinä ilmoisna ikänä,
Kuuna kullan valkeana
Tuolta Tuonelan koista,
Manalan iki-majoista.
Vaka vanha Wäinämöinen
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Joko lie tuhoni tullut,
Hätä-päivä päälle pääsnyt
Näillä Tuonelan tuvilla,
Manalan majantehilla?»
Pian muuksi muuttelihe,
Ruton toiseksi rupesi,
Meni mustana merehen,
Sarana saraikkohon,
Matoi rautaisna matona,
Kulki kyisnä käärmehenä
Poikki Tuonelan joesta,
Läpi Tuonen verkkoloista.
Tuonen poika koukkusormi,
Koukkusormi, rautanäppi,
Kävi aamulla varahin
Verkkojansa katsomahan,
Sa'an saapi taimenia,
Tuhat emon alvehia,
Eip' on saanut Wäinämöistä,
Ukkoa Uvantolaista.
Siitä vanha Wäinämöinen
Tuonelasta tultuansa
Sanovi sanalla tuolla,
Lausui tuolla lausehella:
»Elköhön hyvä Jumala,
Elköhön sitä suetko,
Itse-mennyttä Manalle,
Tuonelahan tunkeinutta!
Äijä on sinne saanehia,
Vähä tuolta tullehia,
Tuolta Tuonelan koista,
Manalan iki-majoista.»
Vielä tuon sanoiksi virkki,
Itse lausui, noin lateli
Nuorisolle nousevalle,
Kansalle ylenevälle:
»Elkätte imeisen lapset
Sinä ilmoisna ikänä
Tehkö syytä syyttömälle,
Vikoa viattomalle,
Pahoin palkka maksetahan
Tuolla Tuonelan koissa:
Sia on siellä syyllisillä,
Vuotehet viallisilla,
Alus kuumista kivistä,
Palavoista paateroista,
Peitto kyistä, käärmehistä,
Tuonen toukista kuottu!»

382: 3. pieniä kaloja.

Seitsemästoista Runo.

Wäinämöinen lähtee Antero Wipuselta sanoja saamaan ja herättää Wipusen pitkästä unestansa maan alla 1—98. Wipunen nielee Wäinämöisen ja Wäinämöinen rupeaa häntä kovasti vatsassa vaivaamaan 99—146. Wipunen luulee jo, minkä kohtauksen lienee luullutki, vatsaansa saaneen, kokee siitä monilla lu'uilla, loihduilla, manauksilla ja pelotuksilla vapaaksi päästä, mutta Wäinämöinen uhka'aa ei ennen lähtevänsä, kun saisi Wipuselta kaivatut veneentekosanansa 147—526. Wipunen laulaa ilmi kaiken tietonsa Wäinämöiselle, joka nyt lähtee vatsasta ylös, pala'aa vene-tehtaillensa ja päättää veneenvalmistustyönsä 527—628.

Vaka vanha Wäinämöinen
Kun ei saanunna sanoja
Tuolta Tuonelan koista,
Manalan iki-majoista,
Ain' yhä ajattelevi,
Pitkin päätänsä pitävi,
Mistäpä sanoja saisi,
Loisi lempi-luottehia.
Paimen vastahan tulevi,
Hänpä tuon sanoiksi virkki:
»Saat tuolta sata sanoa,
Tuhat virren tutkelmusta
Suusta Antero Wipusen,
Vatsasta vara-väkevän;
Vaan se on sinne mentävätä,
Polku poimeteltavata,
Ei ole matkoa hyveä,
Ei aivan pahintakana:
Yks' on juoni juostaksesi
Naisten neulojen neniä,
Tuosta toinen käyäksesi
Miehen miekan tutkamia,
Kolmas koikutellaksesi
Uron tapparan teriä.»
Vaka vanha Wäinämöinen
Toki mietti mennäksensä,
Painuvi sepän pajahan,
Sanovi sanalla tuolla:
»Ohoh seppo Ilmarinen,
Taos rautaiset talukset,
Tao rautarukkahiset,
Paita rautainen rakenna,
Laai rautainen korento,
Teräksinen tienaellos,
Pane syämmehen teräkset,
Veä päälle melto rauta,

Lähen saamahan sanoja,
Ongelmoita ottamahan
Vatsasta vara-väkevän,
Suusta Antero Wipusen.»
Se on seppo Ilmarinen
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Viikon on Wipunen kuollut,
Kauan Antero kaonnut
Vipunsa virittämästä,
Ahtamasta ansa-tiensä,
Et sieltä sanoa saane,
Et sanoa puoltakana.»
Vaka vanha Wäinämöinen
Toki läksi, ei totellut,
Astui päivän helkytteli
Naisten neulojen neniä,
Astui toisen torkutteli
Miesten miekan tutkamia,
Kolmannenki koikutteli
Uron tapparan teriä.
Itse virsikas Wipunen,
Miês vanha vara-väkevä
Tuo viruvi virsinensä,
Luottehinensa lojuvi,
Haapa kasvoi hartioilla,
Koivu kulmilla yleni,
Leppä leukaluun nenässä,
Pajupehko parran päällä,
Otsalla oravi-kuusi,
Havu-honka hampahilla.
Jo tulevi Wäinämöinen,
Veti miekan, riitsi rauan
Huotrasta huveksisesta,
Vyöstä vennon-selkäisestä,
Kaatoi haavan hartioilta,
Koivut kulmilta kukisti,
Leuoilta lepät leveät,
Pajupehkot parran päältä,
Otsalta oravi-kuuset,
Havu-hongat hampahilta.
Syösti rautaisen korennon
Suuhun Antero Wipusen,
Ikenihin irjuvihin,
Leukoihin lotisevihin,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Nouse pois inehmon orja
Maan alla makoamasta,
Viikon unta ottamasta!»
Tuop' on virsikäs Wipunen
Heti herkesi unesta,
Tunsi koskevan kovasti,
Kipeästi kiusaisevan,
Puri rautaisen korennon,
Puri päältä mellon rauan,
Ei tiennyt terästä purra,
Ei syöä syäntä rauan.
Tuossa vanhan Wäinämöisen
Suun ohella seistessänsä
Jalka toinen torkahtavi,
Vasen jalka vaapahtavi
Suuhun Antero Wipusen,
Leukaluulle luikahutti.
Heti virsikäs Wipunen
Avoi suunsa suuremmaksi,
Leukapielensä levitti,
Nieli miehen miekkoinensa,
Kulahutti kulkkuhunsa
Tuon on vanhan Wäinämöisen.
Siinä virsikäs Wipunen
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Jo olen jotaki syönyt,
Syönyt uuhta, syönyt vuohta,
Syönyt lehmeä mahoa,
Syönyt karjua sikoa,
En ole vielä mointa syönyt,
En tämän palan makuista.»
Itse vanha Wäinämöinen
Häupä tuon sanoiksi virkki:
»Jo taisi tuhoni tulla,

69: 2. vuotaisesta (?).

Hätä-päivä hämmenteä
Tämän Hiien hinkalossa,
Tämän Kalman karsinassa.»
 Arvelee, ajattelevi,
Miten olla, kuin eleä;
Veitsi on vyöllä Wäinämöisen,
Pää visainen veitsessänsä,
Tuosta hän teki venosen,
Teki tieolla venosen,
Soutelevi, luitelevi
Suolen päästä suolen päähän,
Souteli joka solukan,
Joka supun suikerteli.
 Vanha virsikäs Wipunen
Ei tuosta totella ollut,
Silloin vanha Wäinämöinen
Löihen itsensä sepoksi,
Rakentihe rautioksi,
Painoi paitansa pajaksi,
Hiat paian palkehiksi,
Turkkinsa tuhottimeksi,
Housut hormiksi rakenti,
Sukat hormin suulliseksi,
Polvensa alaisimeksi,
Vasaraksi kyynäspäänsä.
 Takoa taputtelevi,
Lyöä lynnähyttelevi,
Takoi yön lepeämättä,
Päivän pouahuttamatta
Vatsassa vara-väkevän,
Mahti-pontisen povessa.
 Silloin virsikäs Wipunen
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Mi sinä lienet miehiäsi,
Ja kuka urohiasi,
Jo olen syönyt saan urosta,
Tuhonnut tuhannen miestä,
Enpä liene mointa syönyt,
Syet suuhuni tulevat,
Kekälehet kielelleni,
Rauan kuonat kulkkuhuni.»
 »Lähe nyt kumma kulkemahan,
Maan paha pakenemahan,
Ennen kun emosi etsin,
Haen valta-vanhempasi!
Jos sanon minä emolle,
Virkan vierin vanhemmalle,
Enemp' on emolla työtä,
Vaiva suuri vanhemmalla,
Kun poika pahoin tekevi,
Lapsi ankein asuvi.»
 »En nyt tuota tunnekana,
Enkä arvoa alusta,
Mist' olet Hiisi hingannunna,
Kusta turma tänne tullut
Puremahan, jäytämähän,
Syömähän, kaluamahan;
Oletko tauti luojan luoma,
Surma säätämä Jumalan,
Vain olet teko tekemä,
Toisen tuoma, toisen luoma,
Pantu tänne palkan eestä,
Rakettu rahan nenästä?»
 »Ollet tauti luojan luoma,
Surma säätämä Jumalan,
Niinp' on luome luojahani,
Heitäime Jumalahani,
Ei herra hyveä heitä,
Luoja ei kaunista kaota.»
 »Kun lienet teko tekemä,
Pulma toisen pungastama,

128: 2. loukon.

157—166. luovutussanat.
166: 2. pahasti; tylysti.
167—244. epätietoisien vikojen syntysanat.
179—184. turvasanat Jumalan taudissa.
185—238. nosto- eli panentataudin (poiken-luoman) syntysanat.
186: 1. paha; turmio.

Kyllä saan sukusi tietä,
Löyän synnyntä-siasi.»
»Tuolta ennen pulmat puuttui,
Tuolta taikeat tapahtui
Tietomisten tienohilta,
Laulumiesten laitumilta,
Konnien koti-sioilta,
Taikurien tanterilta,
Tuolta Kalman kankahilta,
Maasta manteren sisästä,
Miehen kuollehen koista,
Kaonnehen kartanosta,
Mullista muhajavista,
Maista liikuteltavista,
Somerilta pyöriviltä,
Hiekoilta heliseviltä,
Notkoilta noroperiltä,
Soilta sammalettomilta,
Hereistä hettehistä,
Läikkyvistä lähtehistä,
Metsän Hiien hinkalosta,
Viien vuoren vinkalosta,
Vaaran vaskisen laelta,
Kuparisen kukkulalta,
Kuusista kuhisevista,
Hongista hohisevista,
Latvasta lahon petäjän,
Mätäpäistä mäntylöistä,
Revon rääyntä-sioilta,
Hirven hiihto-kankahilta,
Kontion kivi-kolosta,
Karhun louhi-kammiosta,
Pohjan pitkästä perästä,
Lapin maasta laukeasta,
Ahoilta vesattomilta,
Mailta kyntämättömiltä,
Suurilta sota-keoilta,
Miehen tappo-tanterilta,
Ruohoista rohisevista,
Hurmehista huuruvista,
Suurilta meren seliltä,
Ulapoilta aukeilta,
Meren mustista muista,
Tuhannen sylen syvästä,
Virroista vihisevistä,
Palavoista pyörtehistä,
Rutjan koskesta kovasta,
Ve'en vankan vääntehestä,
Takaisesta taivahasta,
Poutapilvien periltä,
Ahavan ajelo-teiltä,
Tuulen tuutima-sioilta.»
»Sieltäkö sinäki puutuit,
Sieltä taikea tapahuit
Syämmehen syyttömähän,
Vatsahan viattomahan,
Syömähän, kaluamahan,
Puremahan, louhtamahan?»
»Himmene nyt Hiien hurtta,
Raukea Manalan rakki,
Lähe pois kohusta konna,
Maan kamala maksoistani,
Syömästä syänkäpyä,
Pernoani pehkomasta,
Vatsoa vanuttamasta,
Keuhkoloita kiertämästä,
Napoa navertamasta,
Ohimoita ottamasta,
Selkäluita luistamasta,
Sivuja sivertämästä!»
»Jos ei minussa miestä liene,
Niin panen parempiani
Tämän pulman purkajaksi,
Kauhean kaottajaksi.»
»Nostan maasta mannun eukot,
Pellosta peri-isännät,
Kaikki maasta miekkamiehet,

245—256. pahojen asetussanat.
257—308. apusanat.

Hiekasta hevos-urohot
Väekseni, voimakseni,
Tuekseni, turvakseni
Tässä työssä työlähässä,
Tässä tuskassa kovassa.»
»Kun ei tuostana totelle,
Vääjänne väheäkänä,
Nouse metsä miehinesi,
Katajikko kansoinesi,
Patäikkö perehenesi,
Umpilampi lapsinesi,
Sata miestä miekallista,
Tuhat rauaista urosta
Tätä Hiittä hieromahan,
Juutasta rutistamahan!»
»Kun ei tuostana totelle,
Vääjänne väheäkänä,
Nouse veestä veen emäntä,
Sinilakki lainehista,
Hienohelma hettehestä,
Puhasmuotoinen muasta,
Väeksi vähän urohon,
Miehen pienen miehuueksi,
Jott' ei minua syyttä syöä,
Eikä tauitta tapeta!»
»Kun ei tuostana totelle,
Vääjänne väheäkänä,
Kave eukko luonnon tytti,
Kave kultainen korea,
Jok' olet vanhin vaimoloita,
Ensin emä itselöitä,
Käy nyt tuskat tuntemahan,
Hätäpäivät häätämähän,
Tämä jakso jaksamahan,
Puutunnainen purkamahan!»
»Ja kun ei sitä totelle,
Välttäne väheäkänä,
Ukko taivahan napainen,
Remu-pilven reunahinen,
Tule tänne tarvittaissa,
Ajaite anottaessa,
Työt kehnot kerittämähän,
Rikkonaiset riisumahan,
Miekalla tuli-terällä,
Säilällä säkehisellä!»
»Lähe nyt kumma kulkemahan,
Maan paha pakenemahan,
Ei täällä sinun sioa
Siankana tarpehella,
Muunne muuttaos majasi,
Etemmä elo-siasi,
Isäntäsi istumille,
Emäntäsi astumille!»
»Sitte sinne tultuasi,
Matkan päähän päästyäsi
Tekiäsi tienohille,
Laittajasi laitumille,
Laai tunnus tultuasi,
Sala-merkki saatuasi,
Jyskä kuin ukon jyrynen,
Välkä kuin tulen välähys,
Potkaise pihalta portti,
Laske lauta ikkunasta,
Siitä siirräite sisähän,
Lennä tupruna tupahan,
Ota kiinni kinterestä,
Kai'immasta kantapäästä,
Isännät peri-sopesta,
Emännät ovi-sopesta,
Isännältä silmä kaiva,
Emännältä pää murota,
Sormet koukkuhun koverra,
Väännä päätä väärällehen!»
»Jos siitä vähän tulisi,
Lennä kukkona kujalle,
Kanan lasna kartanolle,

309—396. kotiinpano-sanat.
317—346. kostosanat.
321: 2. merkki.

Rinnoin rikka-tunkiolle,
Sorra soimelta hevoinen,
Navetasta sarvi-nauta,
Sarvet sontahan sovita,
Häntä laske lattialle,
Silmät käännä kellellehen,
Niskat ruttohon rutaise!»
»Oletko tauti tuulen tuoma,
Tuulen tuoma, vuon ajama,
Ahavaisen antelema,
Vilun ilman viehättämä,
Mene tuulen tietä myöten,
Ahavan reki-ratoja
Ilman puussa istumatta,
Lepässä lepeämättä
Vaaran vaskisen laelle,
Kuparisen kukkulalle,
Siellä tuulen tuuitella,
Ahavaisen akkiloia!»
»Lienet tullut taivahalta,
Poutapilvien periltä,
Nouse taasen taivahalle,
Tuonne ilmoille ylene,
Pilvihin pirisevihin,
Tähtihin tärisevihin,
Tulena palelemahan,
Säkehinä säikkymähän
Auringon ajelemilla,
Kuun kehyen kiertämillä!»
»Lienet vieno veen vetämä,
Meren aaltojen ajama,
Niin vieno vetehen mennös,
Alle aaltojen ajaite,
Muta-linnan liepehille,
Vesi-harjun hartehille,
Siellä aaltojen ajella,
Ve'en synkän sylkytellä!»
»Lienet Kalman kankahalta,
Iki-mennehen majoilta,
Toki koitellos kotia,
Noille Kalman kartanoille,
Multihin muhajavin,
Maihin liikuteltavihin,
Johon on kansa kaatununna,
Väki vahva vääntynynnä!»
»Kun liet tuhma tuolta tullut
Metsän Hiien hinkalosta,
Petäjäisistä pesistä,
Honkaisista huonehista,
Niin sinne sinun manoan
Metsän Hiien hinkalohon,
Honkaisihin huonehisin,
Petäjäisihin pesihin,
Sini siellä ollaksesi,
Kunnes lattiat lahovat,
Seinähirret sienettyvät,
Laki päältä laukeavi.»
»Ja tuonne sinun manoan,
Tuonne kehnoa kehoitan
Ukko kontion kotihin,
Akka karhun kartanohon,
Notkoille noroperille,
Soille räykymättömille,
Heiluvihin hettehisin,
Säilyvihin lähtehisin,
Lampihin kalattomihin,
Aivan ahvenettomihin.»
»Et siellä sioa saane,
Niin tuonne sinun manoan
Pohjan pitkähän perähän,
Lapin maahan laukeahan,
Ahoille vesattomille,
Maille kyntämättömille,
Kuss' ei kuuta, aurinkoa,
Eikä päiveä iässä;

348: 3. virran.
358: 2. hoitaa; pidellä.

397—446. yhteisiä manaussanoja.

Siell' on onni ollaksesi,
Lempi liehaellaksesi,
Hirvet on puihin hirtettynä,
Jalot peurat jaksettuna,
Syöä miehen nälkähisen,
Haukata halun-alaisen.»
»Ja tuonne sinun manoan,
Tuonne käsken ja kehoitan
Rutjan koskehen kovahan,
Palavahan pyörtehesen,
Johon puut päin putoovat,
Perin vierivät petäjät,
Tyvin syösten suuret hongat,
Latvoin lakka-päät petäjät;
Ui siellä paha pakana
Kosken kuohuja kovia,
Ve'et väljät väännättele,
Ve'et ahtahat asuile!»
»Et siellä sioa saane,
Niin tuonne sinun manoan
Tuonen mustahan jokehen,
Manalan iki purohon,
Jost' et pääse päivinäsi,
Selviä sinä ikänä,
Kun en pääsne päästämähän,
Kerinne kerittämähän
Yheksällä oinahalla,
Yhen uuhen kantamalla,
Yheksällä härkäsellä,
Yhen lehmäsen vasoilla,
Yheksän oron keralla,
Yhen tamman varsasilla.»
»Josp' on kyytiä kysynet,
Anonet ajo-hevoista,
Kyllä mä sulle kyyin laitan,
Ja annan ajo-hevoisen:
Hiiess' on hyvä hevonen,
Puna-tukka tunturissa,
Jonka turpa tulta tuiski,
Nenä varsin valkeata,
Kaikki on rautaiset kapiot,
Teräksiset temmottimet,
Ne jaksaa mäkehen mennä,
Nousta notkon penkerehen
Hyvällä hypittäjällä,
Ajajalla ankaralla.»
»Kun ei siitä kyllin liene,
Saaos Hiien hiihtoneuvot,
Lemmon leppäiset sivakat,
Pahalaisen paksu sauva,
Joilla hiihät Hiien maita,
Lemmon lehtoja samoat,
Hilpotellen Hiien maita,
Pahan maita paipotellen,
Kivi on tiellä poikkipuolin,
Se poikki porahtakohon,
Hako tiellä pitkin puolin,
Tuo kaheksi katketkohon,
Uros tiellä pystyn puolin,
Sep' on laitahan lähetä!»
»Lähe nyt liika liikkumahan,
Mies paha pakenemahan
Ennen päivän nousemista,
Koi Jumalan koittamista,
Auringon ylenemistä,
Kukon äänen kuulumista,
Nyt on liian liike-aika,
Ja pahan pakeno-aika,
Kuutamainen kulkeasi,
Valkea vaeltoasi!»
»Kun et vääjänne välehen,
Eronne emotoin rakki,
Saan minä kokolta kourat,
Veren juojalta vekarat,

433—446. kiinnityssanat.
447—474. kyydin-anto-sanat.
475—484. liikutussanat.
485—494. pelotussanat.

Linnulta lihan pitimet,
Havukalta haarottimet,
Joilla konnat kouristelen,
Ilkeät iki asetan
Pään pärisemättömäksi,
Hengen huokumattomaksi.»
»Luopui ennen luotu Lempo,
Eksyipä emollinenki
Tullessa Jumalan tunnin,
Avun luojan auetessa;
Etkö sie emotoin eksy,
Luovu luonnotoin sikiä,
Haihu koira haltiatoin,
Erkane emotoin rakki
Tämän tunnin tutkaimella,
Tämän kuuhuen kululla!»
Vaka vanha Wäinämöinen
Silloin tuon sanoiksi virkki:
»Hyvä tääll' on ollakseni,
Armas aikaellakseni,
Maksat leiväksi pätevi,
Marut maksan särpimeksi,
Keuhkot käypi keitokseksi,
Rasvat ruoiksi hyviksi.»
»Asetan alaisimeni
Syvemmin syän-lihoille,
Painan paljani lujemmin
Paikoille pahemmillenki,
Ettet pääse päivinäsi,
Selviä sinä ikänä,
Kun en saa sanoja kuulla,
Luoa lempi-luottehia,
Kuulla kylläitä sanoja,
Tuhansia tutkelmoita,
Ei sanat salahan joua,
Eikä luottehet lovehen,

495—504. hätäsanat.
509: 3. kelpa'aa; käyttää.
510: 1. ihrat; rasvat.
515: 2. väkivasarani.

Mahti ei joua maan rakohon,
Vaikka mahtajat menevät.»
Silloin virsikäs Wipunen,
Tuo vanha vara-väkevä,
Jonk' oli suussa suuri tieto,
Mahti ponnetoin povessa,
Aukaisi sanaisen arkun,
Virsi-lippahan levitti,
Lauloaksensa hyviä,
Parahia pannaksensa,
Noita syntyjä syviä,
Ajan alku-luottehia,
Joit' ei laula kaikki lapset,
Ymmärrä yhet urohot
Tällä inhalla iällä,
Katovalla kannikalla.
Lauloi synnyt syitä myöten,
Luottehet lomia myöten,
Kuinka luojansa luvalla,
Kaikkivallan vaatimalla
Itsestänsä ilma syntyi,
Ilmasta vesi erosi,
Veestä manner maatelihe,
Manterelle kasvut kaikki.
Lauloi kuun kuvoannasta,
Auringon asetannasta,
Ilman pielten pistännästä,
Taivosen tähytännästä.
Siinä virsikäs Wipunen
Kyllä lauloi ja osasi,
Ei ole kuultu, eikä nähty
Sinä ilmoisna ikänä
Parempata laulajata,
Tarkempata taitajata;
Suu se syyteli sanoja,
Kieli laski lausehia,
Kuin on sälkö sääriänsä,
Ratsu jalkoja jaloja.

530: 1. voima; kunto.
561: 3. varsa.

Lauloi päivät pääksytysten,
Yhytysten yöt saneli,
Päätyi päivä kuulemahan,
Kuu kulta tähyämähän,
Aallot seisottui selällä,
Lainehet lahen perällä,
Puuttui virrat vieremästä,
Rutjan koski kuohumasta,
Vuotamasta Wuoksen koski,
Joki Juortanin pysähtyi.
Siitä vanha Wäinämöinen,
Kun oli sanoja kuullut,
Saanut kylliksi sanoja,
Luonut lempi-luottehia,
Rupeavi lähtemähän
Suusta Antero Wipusen,
Vatsasta vara-väkevän,
Mahti-pontisen povesta.
Sanoi vanha Wäinämöinen:
»Oi sie Antero Wipunen,
Ava suusi suuremmaksi,
Leukapielesi levitä,
Pääsisin mahasta maalle,
Kotihini kulkemahan!»
Siinä virsikäs Wipunen
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Mont' olen syönyt, monta juonut,
Tuhonnut tuhatlukuja,
Moint' en vielä konsa syönyt,
Kun söin vanhan Wäinämöisen,
Hyvin laait tultuasi,
Teet paremmin, kun paloat.»
Siitä Antero Wipunen
Irvisti ikeniänsä,
Avoi suunsa suuremmaksi,
Leukapielensä levitti,
Itse vanha Wäinämöinen
Läksi suusta suuritieon,
Vatsasta vara-väkevän,
Mahti-pontisen povesta,
Luiskahtavi poies suusta,
Kaapsahtavi kankahalle,
Kuin on kultainen orava,
Tahi näätä kultarinta.
Läksi siitä astumahan,
Tuli sepponsa pajahan,
Sanoi seppo Ilmarinen:
»Joko sait sanoja kuulla,
Luoa lempi-luottehia,
Miten laita lasketahan,
Perilaita liitetähän,
Kokkapuut kohennetahan?»
Vaka vanha Wäinämöinen
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Jo nyt sain sa'an sanoja,
Tuhansia tutkelmoita,
Sain sanat salasta ilmi,
Julki luottehet lovesta.»
Niin meni venonsa luoksi,
Tieokkaille tehtahille,
Sai venonen valmihiksi,
Laian liitto liitetyksi,
Peripäähyt päätetyksi,
Kokkapuut kohotetuksi,
Veno syntyi veistämättä,
Laiva lastun ottamatta.

622: 2. tekopaikalle.

Kahdeksastoista Runo.

Wäinämöinen purjehtii uudella veneellänsä Pohjan neittä kosimaan 1—40. Ilmarisen sisar näkee ja puhuttelee häntä rannalta, saapi tiedon hänen matkastansa ja rientää veljellensä ilmoittamaan, Pohjolassa muinen ansaitun morsiamensa jo vaarassa olevan 41—266. Ilmarinen valmistaikse ja rientää hänki hevoisella rantaa myöten Pohjolaan 267—470. Pohjolan emäntä nähdessänsä kosioita tulevan neuvoo tytärtänsä Wäinämöiselle menemään 471—634. Tytär itse lupa'aa mennä sammon takojalle Ilmariselle, ja vasta'aa Wäinämöiselle, joka jo oli ennättänyt tupaan, ei huolivansa hänestä 635—706.

Vaka vanha Wäinämöinen
Arveli, ajattelihe
Mennä neittä kosjomahan,
Päätä kassa katsomahan
Pimeästä Pohjolasta,
Summasta Sariolasta,
Pohjan kuulua tytärtä,
Pohjan mointa morsianta.
Pani haahen haljakkahan,
Punaisehen pursi-puolen,
Kokat kullalla kuvasi,
Hopealla holvaeli;
Niin huomenna muutamana,
Aamulla ani varahin
Lykkäsi venon vesille,
Sata-lauan lainehille
Kuori-kiskoilta teloilta,
Mäntyisiltä järkälöiltä.

3: 3. pyytämään vaimoksensa.

Nosti päälle purjepuunsa,
Veti puuhun purjehia,
Veti purjehen punaisen,
Toisen purjehen sinisen,
Itse laivahan laseikse,
Aluksehen asteleikse;
Läksi merta laskemahan,
Sinistä sirottamahan.
Siinä tuon sanoiksi virkki,
Itse lausui ja pakisi:
»Tule nyt purtehen Jumala,
Aluksehen armollinen,
Väeksi vähän urohon,
Miehen pienen miehuueksi
Noilla väljillä vesillä,
Lakeilla lainehilla!»
»Tuuittele tuuli purtta,
Aalto laivoa ajele

29—40. vesille-lähtö-sanat.

Ilman sormin sontamatta,
Ve'en kieron rikkomatta,
Väljille meren selille,
Ulapalle aukealle!»
Annikki hyväniminen,
Yön tytti, hämärän neiti,
Pitkän puhtehen pitäjä,
Aamun valvoja varainen,
Joutui sotkut sotkemassa,
Vaattehet viruttamassa
Päässä portahan punaisen,
Laajan laiturin laella
Nenässä utuisen niemen,
Päässä saaren terhenisen.
Katselevi, kääntelevi
Ympäri ihalat ilmat,
Päänsä päälle taivahalle,
Rannatse meriä myöten;
Ylähällä päivä paistoi,
Alahalla aallot välkkyi.
Loip' on silmänsä selälle,
Käänti päätä päivän alle
Suitse Suomelan joesta,
Päitse Wäinölän vesistä,
Keksi mustasen merellä,
Sinervöisen lainehilla.
Sanan virkkoi, noin nimesi,
Itse lausui ja pakisi:
»Mi olet merellä musta,
Ku sinervä lainehilla?
Kun sa ollet hanhi-karja,
Tahi armas alli-parvi,
Niin sä lentohon lemaha
Ylähäksi taivahalle!»
»Kun ollet lohinen luoto,
Tahi muu kalainen karja,
Niin sä uimahan pulaha,
Veäite ve'en sisähän!»

45: 2. pyykit; pesut.
52: 2. autiot; avarat.

»Olisit kivinen luoto,
Tahikka vesi-hakonen,
Aalto päällesi ajaisi,
Vesi päälle vierähtäisi.»
Vene vierivi lähemmä,
Uusi pursi purjehtivi
Nenätse utuisen niemen,
Päitse saaren terhenisen.
Annikki hyväniminen
Jo tunsi venon tulevan,
Sata-lauan laiehtivan,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Lienet veikkoni venonen,
Elikkä isoni pursi,
Niin koe kohin kotia,
Käänny päin omille maille,
Nenin näihin valkamoihin,
Perin muille valkamoille;
Lienet pursi vento vieras,
Ulommaksi uiksennellos,
Vastoin muita valkamoita,
Perin näihin valkamoihin!»'
Ei ollut veno kotoinen,
Eikä pursi vento vieras,
Olipa pursi Wäinämöisen,
Laiva laulajan ikuisen;
Jo luoksi lähentelihe,
Pakinoille painatteli,
Sanan vieä, toisen tuoa,
Kolmannen kovin puhua.
Annikki hyväniminen,
Yön tytti, hämärän neiti,
Purrelta kyselemähän:
»Kunne läksit Wäinämöinen,
Suorihit suvannon sulho,
Maan valio valmistihit?»
Tuop' on vanha Wäinämöinen
Puhelevi purrestansa:
»Läksin lohta pyytämähän,
Kuujoa kuettamahan

Tuonen mustasta joesta,
Syvästä sara-ojasta.»
Annikki hyväniminen
Hänpä tuon sanoiksi virkki:
»Elä tyhjiä valehi!
Tunnen mie kalanku'unki,
Toisinpa isoni ennen,
Toisin valta-vanhempani
Läksi lohta pyytämähän,
Taimenta tavottamahan:
Oli verkkoja venonen,
Laivan täysi laskimia,
Siinä nuotat, siinä nuorat,
Siinä tarpoimet sivulla,
Atraimet alla teljon,
Pitkät sauoimet perässä;
Kunne läksit Wäinämöinen,
Ulkosit Uvantolainen?»
Sanoi vanha Wäinämöinen:
»Läksin hanhien hakuhun,
Kirjasiipien kisahan,
Kuolasuien korjelohon
Saksan salmilta syviltä,
Ulapoilta aukeilta.»
Annikki hyväniminen
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Tunnen mie toen puhujan,
Sekä keksin kielastajan;
Toisinpa isoni ennen,
Toisin valta-vanhempani
Läksi hanhien ajohon,
Punasuien puujelohon:
Jousi oli suuri jäntehessä,
Vetehessä kaari kaunis,
Koira musta kahlehissa,
Kahle kaarehen siottu,
Rakki juoksi rannan teitä,
Pennut kiiteli kiviä;
Sano totta Wäinämöinen,
Kunne kuitenki käkesit?»
Sanoi vanha Wäinämöinen:
»Entä jos minä menisin
Noihin suurihin sotihin,
Tasapäihin tappeloihin,
Joss' on verta säärivarsi,
Polven korkeus punaista.»
Aina Annikki sanovi,
Tinarinta riukuttavi:
»Tunnen mie soanki käynnin;
Kuin ennen isoni läksi
Noihin suurihin sotihin,
Tasapäihin tappeloihin,
Sata miest' oli soutamassa,
Tuhat ilman istumassa,
Nenin jousia nenässä,
Terin miekat teljopuilla;
Sano jo toet totiset,
Valehettomat vakaiset,
Kunne läksit Wäinämöinen,
Suorihit Suvantolainen?»
Silloin vanha Wäinämöinen
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Tule tytti purteheni,
Neitonen venoseheni,
Niin sanon toet totiset,
Valehettomat vakaiset.»
Annikki sanan sanovi,
Tinarinta riuvahutti:
»Tuuli sulle purtehesi,
Ahava venosehesi!
Käännän purtesi kumohon,
Alas keulan keikahutan,
Jos en saa tosia kuulla,
Kunne lähteä käkesit,
Kuulla tarkkoja tosia,
Valehia viimeisiä.»
Silloin vanha Wäinämöinen
Sanan virkkoi, noin nimesi:

148: 1. vedettynä; viritettynä.

»Toki ma sanon toetki,
Jos vähän valehtelinki:
Läksin neittä kosjomahan,
Impeä anelemahan
Pimeästä Pohjolasta,
Summasta Sariolasta,
Miehen syöjästä siasta,
Urohon upottajasta.»
Annikki hyväniminen,
Yön tytti, hämärän neito,
Kun tunsi toet totiset,
Valehettomat vakaiset,
Heitti hunnut huuhtomatta,
Vaattehet viruttamatta
Laajan laiturin laelle,
Päähän portahan punaisen,
Käsin vaali vaattehensa,
Kourin helmansa kokosi,
Siitä sai samoamahan,
Heti joutui juoksemahan,
Tulevi sepon kotihin,
Itse astuvi pajahan.
Tuo oli seppo Ilmarinen,
Takoja iän-ikuinen,
Takoi rautaista rahia,
Hopeista huolitteli,
Kyynärä kyventä päässä,
Syli syttä hartioilla.
Astui Annikki ovelle,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Veli seppo Ilmarinen,
Takoja iän-ikuinen!
Taos mulle sukkulainen,
Tao sormukset soreat,
Kahet, kolmet korvakullat,
Viiet, kuuet vyöllisvitjat,
Niin sanon toet totiset,
Valehettomat vakaiset!»
Sanoi seppo Ilmarinen:
»Kun sanot hyvät sanomat,
Taon sulle sukkulaisen,
Taon sormukset soreat,
Taon ristin rinnoillesi,
Päällispankasi parannan;
Sanonet pahat sanomat,
Rikki murran muinaisetki,
Tungen päältäsi tulehen,
Alle ahjoni ajelen.»
Annikki hyvänimikkö
Hänpä tuon sanoiksi virkki:
»Ohoh seppo Ilmarinen!
Muistat sa mokomin naia,
Jonka muinen kihlaelit,
Varottelit vaimoksesi!»
»Takoa yhä taputat,
Ajan kaiken kalkuttelet,
Kesän kengität hevoista,
Talven rautoja rakennat,
Yön kohennat korjiasi,
Päivän laait laitioita
Kulkeaksesi kosihin,
Päästäksesi Pohjolahan,
Jo nyt vievät viekkahammat,
Etevämmät ennättävät,
Ottavat sinun omasi,
Anastavat armahasi,
Vuosin kaksin katsomasi,
Kolmin vuosin kosjomasi;
Jo menevi Wäinämöinen
Selässä meren sinisen,
Kokan kultaisen kuvussa,
Melan vaskisen varassa
Pimeähän Pohjolahan,
Summahan Sariolahan.»
Tunkihe sepolle tuska,
Rautiolle raskas tunti,
Kirposi pihet piosta,
Vasara käestä vaipui.
Sanoi seppo Ilmarinen:
»Annikki sisarueni!

Taon sulle sukkulaisen,
Taon sormukset soreat,
Kahet, kolmet korvaskullat,
Viiet, kuuet vyöllisvitjat,
Lämmitä kyly metinen,
Saustuta simainen sauna
Hienoisilla halkosilla,
Pienillä pirastehilla,
Laai pikkuisen poroa,
Lipeäistä liuvahuta,
Millä päätäni pesisin,
Varruttani valkoaisin
Sykysyisistä sysistä,
Taonnoista talvisista!»
Annikki hyvänimikkö
Lämmitti saloa saunan
Puilla tuulen taittamilla,
Ukon ilman iskemillä,
Kivet koskesta kokosi,
Saattoi löylyn lyötäviksi,
Ve'et lemmen lähtehestä,
Heraisesta hettehestä,
Taittoi vastan varvikosta,
Lempi-vastasen lehosta,
Hauteli metisen vastan
Metisen kiven nenässä,
Laati piimäistä poroa,
Ytelmäistä saipuata,
Saipuata säihkyväistä,
Säihkyväistä, suihkuvaista
Sulhon pään pesettimeksi,
Vartalon valattimeksi.
Itse seppo Ilmarinen,
Takoja iän-ikuinen
Takoi neien tarpehia,
Päällispankoja paranti
Yhen kylyn joutuessa,
Yhen saunan saapuessa;
Ne työnti tytön kätehen,
Tyttö tuon sanoiksi virkki:
»Jo nyt saunan saustuttelin,
Lämmitin kylyn utuisen,
Hauoin vastat valmihiksi,
Lempi-vastat liehautin;
Kylve veikko kyllältäsi,
Vala vettä vallaltasi,
Pese pääsi pellaviksi,
Silmäsi lumi-siruiksi!»
Siitä seppo Ilmarinen
Kävi itse kylpemähän,
Sekä kylpi kylläksensä,
Valelihe valkeaksi,
Pesi silmät sirkeäksi,
Silmäkulmat kukkeaksi,
Kaulansa kanan muniksi,
Koko varren valkeaksi;
Tuli saunasta tupahan,
Tuli tuntemattomana,
Kasvot vallan kaunihina,
Poskipäät punertavina.
Siitä tuon sanoiksi virkki:
»Annikki sisarueni!
Tuo nyt paita palttinainen,
Kanna vaattehet vakaiset,
Millä vartta valmistelen
Sulhoseksi suoritessa!»
Annikki hyväniminen
Toip' on paian palttinaisen
Hipiälle hiettömälle,
Iholle alastomalle,
Siitä kaatiot kapoiset,
Nuo emosen ompelemat
Sivuille syettömille,
Luien tuntumattomille.
Toi siitä sukat sulavat,
Emon impenä kutomat

278: 1. savustuta.
309: 2. saunan.
335: 3. liinainen; pellavainen.

Säärille säsyttömille,
Luuttomille pohkeille;
Siitä kengät kelvolliset,
Saksan saappahat parahat
Päälle sukkien sulien,
Emon neinnä neulomien;
Haki haljakan sinisen,
Alta maksan karvallisen
Päälle paian palttinaisen,
Tuon on aivan aivinaisen;
Siihen sarka-kauhtanaisen,
Veroin neljin vieritetyn
Päälle haljakan sinisen,
Tuon on uuen uutukaisen;
Tuhatnyplän uuen turkin,
Saoin kaunoin kaunistetun
Päälle sarka-kauhtanaisen,
Tuon veralla vierittämän;
Vielä vyön on vyöhyställe,
Kulta-kirjan kussakkaisen,
Emon impenä kutoman,
Kassa-päänä kaikuttaman;
Siitä kirja-kintahaiset,
Kulta-suiset sormikkahat,
Lapin lapsien latomat,
Kätösille kaunihille;
Siitä pystyisen kypärin
Kultaisille kutrisille,
Tuon isonsa ostamaisen,
Sulhaismiesnä suorittaman.
Siitä seppo Ilmarinen
Vaatettihe, valmistihe,
Pukihe, somistelihe,
Sanoi sitte orjallensa:
»Valjasta nyt viljo varsa
Kirjo-korjasen etehen
Lähteäkseni ajohon,
Mennäkseni Pohjolahan!»

349: 2. liattomille; puhtaille.
363: 1. nyplä s. o. nappi; knappi.

Orja tuon sanoiksi virkki:
»On meillä oroista kuusi,
Kauran syöpeä hepoa;
Minkä noista valjastaisin?»
Sanoi seppo Ilmarinen:
»Sie ota paras oronen,
Pistä varsa valjahisin,
Ruskea re'en etehen,
Pane kuusi kukkulaista,
Seitsemän sini-otusta
Vempelille viekumahan,
Rahkehille raukumahan,
Jotta kaunot katsahtaisi,
Impyet ihasteleisi;
Kanna tuohon karhun talja
Päällä istuellakseni,
Tuopa toinen turskan talja
Kirjo-korjan katteheksi!»
Tuo orja alin-omainen,
Rahan pantu palkkalainen
Pisti varsan valjahisin,
Ruskean re'en etehen,
Pani kuusi kukkulaista,
Seitsemän sini-otusta
Vempelille viekumahan,
Rahkehille raukumahan;
Kantoi tuohon karhun taljan
Istuaksensa isännän,
Toip' on toisen turskan taljan
Kirjo-korjan katteheksi.
Itse seppo Ilmarinen,
Takoja iän-ikuinen
Ukkoa rukoelevi,
Pauannetta palvoavi:
»Laske Ukko uutta lunta,
Visko hienoa vitiä,
Lunta korjan luikutella,
Vitiä re'en vilata!»

403: 3. merielävän.

Laskip' Ukko uutta lunta,
Viskoi hienoista vitiä,
Se katti kanervan varret,
Peitti maalta marjan varret.
Siitä seppo Ilmarinen
Istuikse teräs-rekehen,
Sanovi sanalla tuolla,
Lausui tuolla lausehella:
»Lähe nyt onni ohjilleni,
Jumala rekoseheni,
Onni ei taita ohjaksia,
Jumala ei riko rekeä!»
Otti ohjakset kätehen,
Siiman toisehen sivalti,
Heitti siimalla hevoista,
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Lähe nyt laukki laskemahan,
Liina-harja liikkumahan!»
Ajavi hypittelevi
Meren hieta-harjuloita,
Simasalmien sivutse,
Leppäharjun hartioitse;
Ajoi rannat raksutellen,
Rannan hiekat helskytellen,
Somer silmille sirisi,
Meri parskui parmahille.
Ajoi päivän, ajoi toisen,
Kohta kolmannen ajavi,
Jo päivänä kolmantena
Yllättävi Wäinämöisen,
Sanan virkkoi, noin nimesi,
Itse lausui ja pakisi:
»Oi on vanha Wäinämöinen!
Tehkämme sula sovinto,
Jos on kiistoin kihlonemme,
Kiistoin käynemme kosissa,
Ei neittä väellä vieä,
Vastoin mieltä miehelähän!»

427: 2. peitti.

Sanoi vanha Wäinämöinen:
»Teen minä sulan sovinnon,
Ei neittä väellä vieä,
Vastoin mieltä miehelähän:
Sille neiti antaminen,
Kelle mielensä tekevi,
Pitämättä pitkän kaihon,
Vihan viikon kantamatta.»
Ajoivat e'elle siitä
Matkoansa kumpanenki,
Pursi juoksi, ranta roikki,
Oro juoksi, maa jämäsi.
Kului aikoa vähäisen,
Pirahteli pikkaraisen,
Jopa haukkui halli-koira,
Linnan lukki luskutteli
Pimeässä Pohjolassa,
Sangassa Sariolassa;
Hiisti ensin hiljemmältä,
Harviammalta murahti
Perän lyöen pientarehen,
Hännän maahan torkutellen.
Sanoi Pohjolan isäntä:
»Käyös tyttö katsomahan,
Mitä haukkui halli-koira,
Luppa-korva luikutteli!»
Tytti taiten vastaeli:
»En joua isäni kulta,
Suur' on läävä läänittävä,
Karja suuri katsottava,
Paasi paksu jauhettava,
Jauhot hienot seulottavat,
Paasi paksu, jauhot hienot,
Jauhaja vähäväkinen.»
Hiljan haukkui linnan hiisi,
Harvoin harmio mureksi,
Sanoi Pohjolan isäntä:
»Käyös akka katsomahan,

480: 1. vahvassa; paksussa; voivassa.

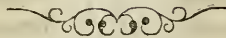
Mitä haukkuvi halikka,
Linnan luppa luikuttavi!»
Akka tuon sanoiksi virkki:
»En joua, käkeäkänä,
Pere on suuri syötettävä,
Murkinainen suorittava,
Leipä paksu leivottava,
Taikina taputettava,
Leipä paksu, jauhot pienet,
Leipoja vähäväkinen.»
Sanoi Pohjolan isäntä:
»Ainap' on akoilla kiire,
Aina työtä tyttärillä
Pankollaki paistuessa,
Vuotehellaki venyissä;
Mene poika katsomahan!»
Poika tuon sanoiksi virkki:
»Min' en joua katsomahan,
Kirves on tylsä tahkottava,
Pölkky paksu leikattava,
Pino suuri pilkottava,
Halko hieno latjattava,
Pino suuri, halko hieno,
Pilkkoja vähäväkinen.»
Aina haukkui linnan hakki,
Linnan lukki luksutteli,
Peni julma juhmutteli,
Saaren vartio valitti
Perän peltohon sysäten,
Hännän käaten käppyrähän.
Sanoi Pohjolan isäntä:
»Ei halli valetta hauku,
Ikipuol' ei ilman virka,
Ei se honkihin horise.»
Kävi itse katsomahan,
Astuvi pihalta poikki
Pellolle perimmäiselle,
Taimmalle tanhualle.
Katsoi koiran suuta myöten,
Nenä-vartta valvatteli
Tuulikunnahan kukutse,
Leppäharjun hartioitse;
Jo näki toen totisen,
Mitä haukkui halli-koira,'
Maan valio vaikutteli,
Villa-häntä vieretteli:
Purjehti veno punainen
Selän puolen Lemmenlahta,
Kirjo-korja kiitelevi
Maa-puolen Simasaloa.
Itse Pohjolan isäntä
Pian pirttihin menevi,
Alle kattojen ajaikse,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Jo tulevi vierahia
Selällä meren sinisen,
Ajetahan kirjo-korjin
Tuon puolen Simasaloa,
Lasketahan laivoin suurin
Tämän puolen Lemmenlahta.»
Sanoi Pohjolan emäntä:
»Mistä arpa saatanehe
Tulevista vierahista?
Oi on pieni piikaseni,
Pane pihlajat tulehen,
Puu valio valkeahan!
Kun on verta vuotanevi,
Niin silloin sota tulevi,
Kunp' on vettä vuotanevi,
Aina rauhassa elämme.»
Pohjan piika pikkarainen,
Neiti nöyrä käskyläinen
Pisti pihlajat tulehen,
Puun valion valkeahan;
Eip' on verta vuoakana,
Eip' on verta, eikä vettä,
Läksi mettä vuotamahan,
Simoa sirettämähän.

501: 3. hälea, hallava otus.

Virkkoi Suovakko sopesta,
Akka vanha vaipan alta:
»Puu kun mettä vuotanevi,
Simoa sirettänevi,
Niin mi saapi vierahia,
Se on suuri sulhais-kansa.»
Siitä Pohjolan emäntä,
Pohjan akka, Pohjan tyttö
Pian pistihe pihalle,
Kaapsahtihe kartanolle
Luoen silmänsä selälle,
Käätën päätä päivän alle;
Näki tuolta tuon tulevan
Uuen purren purjehtivan,
Sata-lauan laiehtivan
Selän puolen Lemmenlahta,
Haaksi paistoi haljakalle,
Punaiselle pursi-puoli,
Mies puhas perässä purren,
Melan vaskisen varassa;
Näki juoksevan orosen,
Vierevän reki-punaisen,
Kirjo-korjan kiiättävän
Maa-puolen Simasaloa,
Kuusin kultaisin käkösin
Vempelellä kukkumassa,
Seitsemin sini-otuksin
Rahkehella laulamassa,
Mies rehevä reen perässä,
Uros selvä ohjaksissa.
Sanoi Pohjolan emäntä,
Itse lausui, noin nimesi:
»Kummallenp' on mielit mennä,
Kun tulevat tahtomahan
Ikuiseksi ystäväksi,
Kainaloiseksi kanaksi?»
»Ken se haahella tulevi,
Laskevi veno-punaisin
Selän puolen Lemmenlahta,
Se on vanha Wäinämöinen,
Tuopi laivalla eloa,
Aluksella aartehia.»
»Ken se korjalla ajavi,
Kirjavalla kiiättävi
Maa-puolen Simasaloa,
Se on seppo Ilmarinen,
Tuopi tyhjeä valetta,
Korjan täyen luottehia.»
»Kunpa tullahan tupahan,
Tuop' on tuopilla simoa,
Kanna kaksi-korvaisella,
Työnnä tuoppi sen kätehen,
Kellen on mieli mennäksesi;
Anna Wäinölän ukolle,
Ku tuo haahella hyvyyttä,
Aluksella aartehia!»
Tuop' on kaunis Pohjan tyttö
Tuo osasi noin sanoa:
»Oi on maammo kantajani,
Oi emo ylentäjäni!
En mene osan hyvyylle,
Enkä miehen mielevyylle,
Menenp' on otsan hyvyylle,
Varren kaiken kauneuulle,
Eikä neittä ennenkänä
Ei ole myötynä eloihin,
Neiti on ilman antaminen
Ilmariselle sepolle,
Ku on sampuen takonut,
Kirjo-kannen kalkutellut.»
Sanoi Pohjolan emäntä:
»Ohoh lasta lampahutta!
Menet seppo Ilmarille,
Vaahti-otsalle varaksi,
Sepon hurstin huuhtojaksi,
Sepon pään pesettimeksi.»
Tyttö tuohon vastoavi,
Sanan virkkoi, noin nimesi:

590: 1. kääntäen.

»Mene en Wäinölän ukolle,
Iki vanhalle varaksi,
Vaiva vanhasta tulisi,
Ikävä iällisestä.»
Silloin vanha Wäinämöinen
Oli eellä ennättäjä,
Ajoi purtensa punaisen,
Laski haahen haljakkaisen
Teloille teräksisille,
Vaskisille valkamoille,
Itse tungeikse tupahan,
Alle kattojen ajaikse,
Siinä lausui lattialta,
Oven suusta, alta orren,
Sanovi sanalla tuolla,
Lausui tuolla lausehella:
»Tuletko minulle neiti
Ikuiseksi ystäväksi,
Polviseksi puolisoksi,
Kainaloiseksi kanaksi?»
Tuopa kaunis Pohjan tytti
Itse ennätti sanoa:
»Joko sie venosen veistit,
Joko laait laivan suuren
Kehrävarteni muruista,
Kalpimeni kappaleista?»
Sanoi vanha Wäinämöinen,
Itse lausui ja pakisi:
»Jo laain hyvänki laivan,
Veistin ankaran venosen,
Jok' on tuulessa tukeva,
Ja varava vasta-säällä
Halki aaltojen ajella,
Selät vetten seurustella,
Kuplina kohotteleikse,
Lumpehina luikahaikse
Poikki Pohjolan vesien,
Lakkipäien lainehien.»
Tuopa kaunis Pohjan tytti
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»En kiitä meristä miestä,
Aallon laskia-urosta,
Tuuli vie merellä mielen,
Aivot särkevi ahava,
Enkä taia tullakana,
En tulla minä sinulle
Ikuiseksi ystäväksi,
Kainaloiseksi kanaksi,
Sun sian levittäjäksi,
Pään-alaisen laskiaksi.»

Yhdeksästoista Runo.

Ilmarinen tulee Pohjolan tupaan, kysyy tytärtä ja määrätään vaarallisille ansiotöille 1—32. Pohjan neiden neuvolla saapi työt onnellisesti täytetyksi ja kyntää ensiksi käärme-pellon, saapi toiseksensa Tuonen karhun ja Manalan suden, pyytää kolmanneksi hirveän suuren hauin Tuonelan joesta 33—344. Pohjolan emäntä lupa'aa ja kihla'aa tyttärensä Ilmariselle 345—498. Wäinämöinen pala'aa pahoilla mielin Pohjolasta ja kieltää kenenkaan lähtemästä kilpakosiaksi toisen nuorempansa kanssa 499—518.

Siitä seppo Ilmarinen,
Takoja iän-ikuinen
Itse tungeikse tupahan,
Kaivaikse katoksen alle.
Tuotihin simoa tuoppi,
Mettä kannu kannettihin
Seppo Ilmarin kätehen;
Seppo tuon sanoiksi virkki:
»En ennen sinä ikänä,
Kuuna kullan valkeana
Juone näitä juomisia,
Kun ma saan nähä omani,
Onko valmis valvattini,
Valmis valvateltavani.»
Tuop' on Pohjolan emäntä
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Vaiv' on suuri valvatissa,
Vaiva valvateltavassa,
Jalk' on kesken kenkimistä,
Toinen vieläki kesempi;
Äsken on valmis valvattisi,
Oikein otettavasi,
Kun sa kynnät kyisen pellon,
Käärmehisen käännättelet
Ilman auran astumatta,
Vaarnojen värisemättä,
Senpä Hiisi ennen kynti,
Lempo varsinki vakoili
Vaarnasilla vaskisilla,
Auralla tuli-terällä,
Oma poikani poloinen
Heitti kesken kyntämättä.»
Silloin seppo Ilmarinen
Meni neitonsa tupahan,
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Yön tyttö, hämärän neito!

———

20: 3. keskempi.

Muistatko ajan mokoman,
Kun kuvasin uuen sammon,
Kirjo-kannen kalkuttelin,
Sie vannoit iki valasi
Eessä julkisen Jumalan,
Alla kasvon kaikkivallan
Tullaksesi toivottelit
Mulle miehelle hyvälle
Ikuiseksi ystäväksi,
Kainaloiseksi kanaksi?
Nyt ei äiti annakana,
Työnnä mulle tyttöänsä
Kyntämättä kyisen pellon,
Käärmehisen kääntämättä.»
Antoi morsian apua,
Työnti neito neuvokkia:
»Ohoh seppo Ilmarinen,
Takoja iän-ikuinen!
Aura kultainen kuvoa,
Hopeinen huolittele!
Sillä kynnät kyisen pellon,
Käärmehisen käännättelet.»
Tuop' on seppo Ilmarinen
Kullan ahjohon asetti,
Hopeansa lietsimehen,
Tuosta aurasen takovi;
Takoi rautaiset talukset,
Teräksiset säärystimet,
Ne on päällensä pukevi,
Säärillensä säätelevi,
Rauta-paitahan paneikse,
Teräs-vöihin vyöteleikse,
Otti rauta-rukkasensa,
Nouti kintahat kiviset,
Sai siitä tulisen ruunan,
Valjasti hyvän hevoisen,
Läksi pellon kynnäntähän,
Vainion vakoantahan.
Näki päitä pyöriviä,
Raivoja ratisevia,
Sanovi sanalla tuolla:
»Hoi mato Jumalan luoma,
Kuka nosti nokkoasi,
Kenpä käski ja kehoitti
Päätä pystössä piteä,
Kaulan vartta kankeata;
Pois nyt tieltä poikellaite,
Tungeite kulohon kurja,
Alas kursohon kuoite,
Heilauta heinikkohon!
Josp' on tuolta pääsi nostat,
Ukko pääsi särkenevi
Nuolilla teräs-nenillä,
Rakehilla rautaisilla.»
Siitä kynti kyisen pellon,
Vakoeli maan matoisen,
Nosti kyitä kynnökselle,
Käärmehiä käännökselle,
Sanoi tuolta tultuansa:
»Jo nyt kynnin kyisen pellon,
Vakoelin maan matoisen,
Käärmehisen käännättelin,
Joko tyttö työnnetähän,
Annetahan ainoiseni?»
Tuop' on Pohjolan emäntä
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Äsken neiti annetahan,
Tyttö täältä työnnetähän,
Kun sa tuonet Tuonen karhun,
Suistanet suen Manalan
Tuolta Tuonelan salosta,
Manalan majan periltä;
Sata on saanut suistamahan,
Tullut ei yhtänä takaisin.»
Siitä seppo Ilmarinen
Meni neitonsa tupahan,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Työ minulle määrättihin:

78—90. käärmeen poistantosanat.

Suistoa suet Manalan,
Tuonen karhut tuoakseni
Tuolta Tuonelan salosta,
Manalan majan periltä.»
Antoi morsian apua,
Työnti neito neuvokkia:
»Ohoh seppo Ilmarinen,
Takoja iän-ikuinen!
Teräksestä tehkös suitset,
Päitset rauasta rakenna
Yhellä vesikivellä,
Kolmen kosken kuohumilla,
Niillä tuonet Tuonen karhut,
Suistanet suet Manalan.»
Siitä seppo Ilmarinen,
Takoja iän-ikuinen
Teräksestä suitti suitset,
Päitset rauasta rakenti
Yhellä vesikivellä,
Kolmen kosken kuohumilla.
Kävi siitä suistamahan,
Itse noin sanoiksi virkki:
»Utu tyttö Terhenetär!
Seulo seulalla utua,
Terhenistä tepsuttele
Viljan vierimä-sioille,
Jott' ei kuule kulkevaksi,
Eik' on eestäni pakene!»
Sai sutosen suitsi-suuhun,
Karhun rauta-kahlehesen
Tuolta Tuonen kankahalta,
Sinisen salon sisästä,
Sanoi tuolta tultuansa:
»Anna akka tyttäresi,
Jo olen tuonut Tuonen karhun,
Suistanut suen Manalan!»
Tuop' on Pohjolan emäntä
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Äsken alli annetahan,
Sini-sotka suoritahan,
Kun saat suuren suomu-hauin,
Liikkuvan kalan lihavan
Tuolta Tuonelan joesta,
Manalan alantehesta
Ilman nuotan nostamatta,
Käsi-verkon kääntämättä;
Sata on saanut pyytämähän,
Tullut ei yhtänä takaisin.»
Jopa tuskiksi tulevi,
Läylemmäksi lankeavi,
Meni neitonsa tupahan,
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Työ minulle määrättihin
Aina entistä parempi:
Saa'a suuri suomu-hauki,
Liikkuva kala lihava
Tuonen mustasta joesta,
Manalan iki-purosta
Verkotoinna, nuotatoinna,
Ilman muutta pyy'yksettä.»
Antoi morsian apua,
Työnti neito neuvokkia;
»Ohoh seppo Ilmarinen,
Ellös olko milläskänä!
Taop' on tulinen kokko,
Vaaka-lintu valkeinen!
Sillä saanet suuren hauin,
Liikkuvan kalan lihavan
Tuonen mustasta joesta,
Manalan alantehesta.»
Se on seppo Ilmarinen,
Takoja iän-ikuinen
Takovi kokon tulisen,
Vaaka-linnun valkeisen,
Kourat rauasta kuvasi,
Teräksestä temmottimet,
Siiviksi venehen vieret,
Itse siiville yleni,
Selkähän siottelihe,
Kokon kynkkäluun nenille.

Siitä neuvoi kokkoansa,
Vaaka-lintua varoitti:
»Kokkoseni lintuseni,
Menes lennä, kunne käsken,
Tuonen mustalle joelle,
Manalan alantehelle,
Iske suuri suomu-hauki,
Liikkuva kala lihava!»
Tuo kokko komea lintu
Lenteä lekuttelevi,
Lenti hauin pyyäntähän,
Hirmu-hampahan hakuhun
Tuonne Tuonelan joelle,
Manalan alantehelle,
Yksi siipi vettä viisti,
Toinen taivasta tapasi,
Kourat merta kuopaeli,
Nokka luotoja lotasi.
Siitä seppo Ilmarinen
Lähtevi haroamahan
Tuota Tuonelan jokea,
Kokko luona vahtimahan.
Vetehinen veestä nousi,
Koppoi kiinni Ilmarisen;
Kokko niskahan kohahti,
Vetehisen päätä väänti,
Polki päätä pohjemmaksi,
Kohti mustia mutia.
Jo tulevi Tuonen hauki,
Ve'en koira vengottavi,
Ei ole hauki pienen pieni,
Eikä hauki suuren suuri:
Kieli kahta kirvesvartta,
Hampahat haravan varren,
Kita kolmen kosken verta,
Selkä seitsemän venehen,
Tahtoi seppoa tavata,
Syöä seppo Ilmarisen.
Tuli kokko kouotellen,
Isketellen ilman lintu,
Eik' ole kokko pienen pieni,
Eikä aivan suuren suuri:
Suu sen on satoa syltä,
Kita kuusi koskellista,
Kieli kuutta keihäsvartta,
Kynnet viittä viikatetta;
Keksi suuren suomu-hauin,
Liikkuvan kalan lihavan,
Iskevi kaloa tuota,
Vasten suomuja sukasi.
Silloin suuri suomu-hauki,
Liikkuja kala lihava
Painavi kokon kynimen
Alle selvien vesien,
Niin kokko kohotteleikse,
Ilmahan ylenteleikse,
Nosti mustia muria
Päälle selvien vesien.
Liiteleikse, laateleikse,
Toki toisesti kokevi,
Yhen iski kynsiänsä
Hauin hirmun hartioihin,
Ve'en koiran koukku-luihin,
Toisen iski kynsiänsä
Vuorehen teräksisehen,
Rautaisehen kalliohon,
Kilpestyi kivestä kynsi,
Kalpistihe kalliosta,
Jo hauki sukeltelihe,
Ve'en venkale vetihe
Kynsistä kokon kynimen,
Vaaka-linnun varpahista,
Jälet kynnen kylkiluilla,
Halennehet hartioilla.
Siitä kokko rauta-koura
Kivastihe vielä kerran,
Siivet välkkyi valkeana,
Silmät selvänä tulena,
Saip' on hauin kynsihinsä,
Ve'en koiran kourihinsa,

Nosti suuren suomu-hauin,
Ve'en venkalan veälti
Alta aaltojen syvien
Päälle selvien vesien.
Niinp' on kokko rauta-koura
Kerrallansa kolmannella
Toki saapi Tuonen hauin,
Liikkuvan kalan lihavan
Tuosta Tuonelan joesta,
Manalan alantehesta,
Ei vesi ve'elle tullut
Hauin suuren suomuloista,
Ilma ei ilmalle hajaisnut
Kokon suuren höyhenistä.
Siitä kokko rauta-koura
Kantoi suuren suomu-hauin
Oksalle omena-tammen,
Päähän lakka-pään petäjän;
Siinä maisteli makua,
Viilti halki hauin vatsan,
Riipoeli rintapäätä,
Pään on varsin poikki pahkoi.
Sanoi seppo Ilmarinen:
»Oi sinua kurja kokko,
Mikä lienet lintujasi,
Ku ollet otuksiasi,
Kun nyt maistelit makua,
Viillit halki hauin vatsan,
Kanssa riivoit rintapäätä,
Pään on varsin poikki pahkoit!»
Tuop' on kokko rauta-koura
Siitä syäntyi lentämähän,
Ylös ilmahan kohosi
Pitkän pilven rannan päälle,
Pilvet liikkui, taivot naukui,
Ilman kannet kallistihe,
Katkesi Ukolta kaari,
Kuulta sarviset sakarat.
Siitä seppo Ilmarinen
Itse kantoi pään kaloa
Anopille antehiksi,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Tuoss' onpi ikuinen tuoli
Hyvän Pohjolan tupahan.»
Siitä tuon sanoiksi virkki,
Itse lausui ja pakisi:
»Jo nyt kynnin kyiset pellot,
Vakoelin maat matoiset,
Suistelin suet Manalan,
Tuonen karhut kahlestutin,
Sain on suuren suomu-hauin,
Liikkuvan kalan lihavan
Tuosta Tuonelan joesta,
Manalan alantehesta;
Joko nyt neiti annetahan,
Tyttö täältä työnnetähän?»
Sanoi Pohjolan emäntä:
»Pahoinpa sinäki laait,
Kun sa päätä poikki pahkoit,
Laskit halki hauin vatsan,
Vielä riivoit rinta-päätä,
Kanssa maistelit makua.»
Silloin seppo Ilmarinen
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Ei saalis viatta saa'a
Paikoilta paremmiltana,
Saati Tuonelan joesta,
Manalan alantehesta;
Joko on valmis valvattini,
Valmis valvateltavani?»
Sanoi Pohjolan emäntä,
Itse lausui ja nimesi:
»Jo on valmis valvattisi,
Valmis valvateltavasi,
Annettava on alliseni,
Sorsaseni suorittava
Ilmariselle sepolle
Ikuiseksi istujaksi,
Polviseksi puolisoksi,
Kainaloiseksi kanaksi.»

Olipa lapsi lattialla,
Lauloi lapsi lattialta:
»Jo tuli tuville näille,
Liika lintu linnahamme,
Lenti kokko koillisesta,
Halki taivahan havukka,
Siipi iski ilman äärtä,
Toinen lainetta lakasi,
Pursto merta pyyhätteli,
Päähyt taivoa tapasi;
Katseleikse, käänteleikse,
Liiteleikse, laateleikse,
Liiti miesten linnan päälle,
Nokalla kolistelevi;
Miesten linna rauta-katto,
Ei siihen sisälle pääsnyt.»
»Katseleikse, käänteleikse,
Liiteleikse, laateleikse,
Liiti naisten linnan päälle,
Nokalla kolistelevi;
Naisten linna vaski-katto,
Ei siihen sisälle pääsnyt.»
»Katseleikse, käänteleikse,
Liiteleikse, laateleikse,
Liiti neitten linnan päälle,
Nokalla kolistelevi;
Neitten linna liina-katto,
Jo siihen sisälle pääsi.»
»Liiti linnan patsahalle,
Siitä laskihe laelle,
Liikahutti linnan lauan,
Istui linnan ikkunalle,
Seinälle selinä-sulka,
Sata-sulka salvoimelle.»
»Katselevi kassa-päitä,
Tukka-päitä tunnusteli,
Neiti-parvesta parasta,
Kassa-päistä kaunihinta,
Heleintä helmi-päistä,
Kukka-päistä kuuluisinta.»
»Siitä kokko kouraisevi,
Havu-lintu haivertavi,
Iski parvesta parahan,
Sorsajoukosta somimman,
Heleimmän, hempeimmän,
Verevimmän, valkeimman,
Senpä iski ilman lintu,
Kynsi pitkä piirrällytti,
Ku oli pysty pään piolta,
Sekä varrelta valittu,
Sulkasiltahan sulavin,
Hienokaisin höyheniltä.»
Siitä Pohjolan emäntä
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Mistä tiesit teltamoinen,
Kuulit kultainen omena
Tämän neien kasvavaksi,
Tukan liina liikkuvaksi,
Huohtiko hopeat neien,
Neien kullat sinne kuului,
Sinne paistoi meiän päivät,
Meiän kuuhuet kumotti?»
Lausui lapsi lattialta,
Vasta-kasvava karehti:
»Siitä tiesi teltamoinen,
Onnen myyrä tien osasi
Neien kuuluhun kotihin,
Kaunihisen kartanohon:
Hyvä oli isosta huuto
Laivan suuren laskennalta,
Emosta sitäi parempi
Leivän paksun paistannalta,
Vehnäleivän leivonnalta,
Vierahan ravitsennalta.»

357—498. Käden-isku-virsi.
387: 2. selinä s. o. ruohonpäinen; vihriä; kiiltava.

423: 4. sanoma; maine.

»Siitä tiesi teltamoinen,
Äkki outoinen älysi
Neien nuoren nousneheksi,
Impyen ylenneheksi,
Kun kävi pihatse kerran,
Astui aittojen alatse
Varsin aamulla varahin,
Aivan aika huomenessa,
Noki nousi nuoraisesti,
Savu paksusti pakeni
Neien kuulusta koista,
Kasvavaisen kartanosta,
Neiti oli itse jauhamassa,
Kiven-puussa kiikkumassa,
Kiven-puu käkenä kukkui,
Laklana kiven lapatta,
Kiven siili sirkkusena,
Kivi helmenä heläsi.»
»Kävi siitä toisen kerran,
Astui pellon pientaretse,
Neiti oli matara-maalla,
Keikkui kelta-kankahilla,
Paineli puna-patoja,
Keitti kelta-kattiloita.»
»Kävi kerran kolmannenki
Neien akkunan alatse,
Kuuli neitosen kutovan,
Pirta käessä piukkoavan,
Sukkulainen suikahteli
Kuin kärppä kiven kolossa,
Pirkaeli pirran pii'it
Kuin on tikka puun kylessä,
Käärilauta käännähteli
Kuin orava oksa-puussa.»
Siitä Pohjolan emäntä
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Kutti, kutti neitoseni!
Enkö ja sanonut aina:
Elä kuusissa kukahu,
Elä laula laksoloissa,
Näytä kaulan kaarevuutta,
Käsivarren valkeutta,
Ripeyttä rinnan nuoren,
Muun on muo'on muhkeutta!»
»Kaiken syystä syyättelin,
Keikutin tämän kesosen,
Jop' on kerkeän keväimen,
Jopa toisen touko-aian:
Laatiomme piilo-pirtti,
Pienet piilo-ikkunaiset
Neien kangasta kutoa,
Neljin niisin niukutella,
Ettei kuule Suomen sulhot,
Suomen sulhot, maan kosiat.»
Lausui lapsi lattialta,
Kaksi-viikkoinen kajahui:
»Helppo on hepo salata,
Sorajouhi suojaella,
Paha on neitonen salata,
Hivus pitkä piilotella;
Laatisit kivisen linnan
Keskelle meren seläistä,
Siellä piikoja piellä,
Kanojasi kasvatella,
Eip' on piile piiat siellä,
Eipä impyet ylene,
Ettei pääse suuret sulhot,
Suuret sulhot, maan kosiat,
Miehet pystyisin kypärin,
Heposet teräs-kapein.»
Itse vanha Wäinämöinen
Alla päin, pahoilla mielin
Kotihinsa kulkiessa
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Voi minua mies kuluista,
Kun en tuota tuntenunna

437: 3. suoraan ylös.
444: 1. talvisorsana; allina.
473: 2. syksyä.

Naia nuorella iällä,
Etsiä elon ajalla!
Kaikkiansa se katuvi,
Joka nuorta naimistansa,
Lasna lapsen saamistansa,
Pienenä perehtimistä.»
Siinä kielti Wäinämöinen,
Epäsi Suvantolainen
Vanhan nuorta noutamasta,
Kaunista käkeämästä,
Kielti uimasta uhalla,
Veikan vettä soutamasta,
Kilvoin neittä kosjomasta
Toisen nuoremman keralla.

Kaksikymmenes Runo.

Pohjolassa teurastetaan hirveän iso härkä häiksi 1—118. Pannaan olutta ja valmistetaan ruokia 119—516. Laitetaan sananviejät väkeä häihin kutsumaan; Lemminkäinen yksin jätetään kutsumatta 517—614.

Mitä nyt laulamme lajia,
Kuta virttä vieretämme?
Tuota laulamme lajia,
Tuota virttä vieretämme:
Noita Pohjolan pitoja,
Jumalisten juominkia.
Viikon häitä hankittihin,
Valmistettihin varoja
Noilla Pohjolan tuvilla,
Sariolan salvoksilla.
Mitä tuohon tuotettihin,
Ja kuta veätettihin
Pohjan pitkihin pitoihin,
Suuren joukon juominkihin
Rahvahan ravitsemiksi,
Joukon suuren syöttämiksi?
Kasvoi härkä Karjalassa,
Sonni Suomessa lihosi,
Ei ollut suuri, eikä pieni,
Oli han oikea vasikka:
Hämehessä häntä häilyi,
Pää keikkui Kemi-joella,
Sata syltä sarvet pitkät,
Puolta toista turpa paksu,
Viikon kärppä kääntelihe
Yhen kytkyen sialla,
Päivän lenti pääskyläinen
Härän sarvien väliä,
Hätäisesti päähän pääsi
Keskenä levähtämättä,
Kuun juoksi kesä-orava
Häpähältä hännän päähän,
Eikä päähän pääsnytkänä,
Ensi-kuussa ennättänyt.
Sepä vallatoin vasikka,
Sonni suuri Suomalainen
Karjalasta kaimattihin
Pohjan pellon pientarelle,
Sata miestä sarviloista,
Tuhat turvasta piteli
Härkeä taluttaessa,
Pohjolahan tuotaessa.
Härkä käyä källeröitti
Sariolan salmen suussa,
Syöpi heinät hettehestä,
Selkä pilviä siveli,
Eikä ollut iskiätä,
Maan kamalan kaatajata
Pohjan poikien lu'ussa,
Koko suuressa su'ussa,

Nuorisossa nousevassa,
Eikä varsin vanhastossa.
Tulipa ukko ulkomainen,
Virokannas Karjalainen,
Hänpä tuon sanoiksi virkki:
»Malta, malta härkä parka,
Kun tulen kurikan kanssa,
Kamahutan kangellani
Sun katala kallohosi,
Tok' et toisena kesänä
Kovin käännä kärseäsi,
Tölläytä turpoasi
Tämän pellon pientarella,
Sariolan salmen suussa!»
Läksi ukko iskemähän,
Virokannas koskemahan,
Palvoinen pitelemähän;
Härkä päätä häiläytti,
Mustat silmänsä mulisti,
Ukko kuusehen kavahti,
Virokannas vitsikkohon,
Palvoinen pajun sekahan.
Etsittihin iskiätä,
Sonnin suuren sortajata
Kaunihista Karjalasta,
Suomen suurilta tiloilta,
Vienosta Wenäjän maasta,
Ruotsin maasta rohkeasta,
Lapin laajoilta periltä,
Turjan maasta mahtavasta,
Etsittihin Tuonelasta,
Manalasta maanki alta,
Etsittihin, eipä löytty,
Haettihin, ei havaittu.
Etsittihin iskiätä,
Katsottihin kaatajata
Selvältä meren selältä,
Lakeilta lainehilta.
Mies musta merestä nousi,
Uros umpi-lainehista
Aivan selvältä selältä,
Ulapalta aukealta,
Ei tuo ollut suurimpia,
Eikä aivan pienimpiä:
Alle maljan maata mahtui,
Alle seulan seisomahan.
Se oli ukko rauta-koura,
Rauan karva katsannolta,
Päässä paatinen kypärä,
Jaloissa kiviset kengät,
Veitsi kultainen käessä,
Varsi vasken kirjavainen.
Saip' on siitä iskiänsä,
Tapasipa tappajansa,
Suomen sonni sortajansa,
Maan kamala kaatajansa.
Heti kun näki eränsä,
Ruhtoi niskahan rutosti,
Sorti sonnin polvillensa,
Kyten maahan kyykähytti.
Saiko paljo saalihiksi?
Saanut ei paljo saalihiksi:
Sata saavia lihoa,
Sata syltä makkarata,
Verta seitsemän venettä,
Kuuta kuusi tynnyriä
Noihin Pohjolan pitoihin,
Sariolan syöminkihin.
Tupa oli tehty Pohjolassa,
Tupa laitto, pirtti suuri,
Sivulta yheksän syltä,
Päästä seitsentä leveä,
Kukko kun laessa lauloi,
Ei sen ääni maahan kuulu,
Penin haukunta perässä
Ei kuulu ovehen asti.
Tuop' on Pohjolan emäntä
Liikkui sillan liitoksella,

120: 2. laaja; avara.

Laahoi keski-lattialla,
Arvelee, ajattelevi:
»Mistäpä olutta saamme,
Taarit taiten laittelemme
Näille häille hankkimille,
Pioille piettäville,
En tieä tekoa taarin,
Enkä syntyä olosen.»
Olipa ukko uunin päällä,
Lausui ukko uunin päältä:
»Ohrasta oluen synty,
Humalasta julki-juoman,
Vaikk' ei tuo ve'että synny,
Eikä tuimatta tuletta.»
»Humala Remusen poika
Piennä maahan pistettihin,
Kyynä maahan kynnettihin,
Viholaisna viskottihin
Vierehen Kalevan kaivon,
Osmon pellon penkerehen;
Siitä nousi nuori taimi,
Yleni vihanta virpi,
Nousi puuhun pienoisehen,
Kohen latvoa kohosi.»
»Onnen ukko ohran kylvi
Osmon uuen pellon päähän,
Ohra kasvoi kaunihisti,
Yleni ylen hyvästi
Osmon uuen pellon päässä,
Kaskessa pojan Kalevan.»
»Oli aikoa vähäisen,
Jo huuhui humala puusta,
Ohra lausui pellon päästä,
Vesi kaivosta Kalevan:
»Milloin yhtehen yhymme,
Konsa toinen toisihimme?
Yksin on elo ikävä,
Kahen, kolmen kaunoisampi.»

139—424. Oluen virsi.

»Osmotar oluen seppä,
Kapo kaljojen tekiä
Otti ohrasen jyviä,
Kuusi ohrasen jyveä,
Seitsemän humalan päätä,
Vettä kauhoa kaheksan,
Niin pani pa'an tulelle,
Laittoi keiton kiehumahan,
Keitti ohraista olutta
Kerkeän kesäisen päivän
Nenässä utuisen niemen,
Päässä saaren terhenisen
Puisen uuen uurtehesen,
Korvon koivuisen sisähän.»
»Sai oluen panneheksi,
Ei saanut hapanneheksi;
Arvelee, ajattelevi,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»»Mitä tuohon tuotanehe,
Ja kuta katsottanehe
Oluelle happaimeksi,
Kaljalle kohottimeksi?»»
»Kalevatar kaunis neiti
Se on sormilta sorea,
Aina liukas liikunnolta,
Aina kengältä kepeä,
Liikkui sillan liitoksella,
Keikkui keski-lattialla
Yhtä toista toimitellen
Kahen kattilan kesellä,
Näki puikon lattialla,
Poimi puikon lattialta.»
»Katselevi, kääntelevi:
»»Mitä tuostaki tulisi
Kavon kaunihin käsissä,
Hyvän immen hyppysissä,
Jos kannan Kavon kätehen,
Hyvän immen hyppysihin?»»

196: 3. keskellä.

»Kantoipa Kavon kätehen,
Hyvän immen hyppysihin,
Kapo kaksin kämmeninsä,
Hyrkerti käsin molemmin
Molempihin reisihinsä,
Syntyi valkea orava.»
»Noin se neuvoi poikoansa,
Oravaistansa opasti:
»»Oravainen kummun kulta,
Kummun kukka, maan ihana,
Juokse tuonne, kunne käsken,
Kunne käsken ja kehoitan:
Mieluisahan Metsolahan,
Tarkkahan Tapiolahan,
Nouse puuhun pienoisehen,
Taiten tarha-latvaisehen,
Jott' ei kokko kouraiseisi,
Eikä iskis' ilman lintu,
Tuo'os kuusesta käpyjä,
Petäjästä helpehiä,
Ne kanna Kavon kätehen,
Oluehen Osmottaren!»»
»Osasi orava juosta,
Pöyhtöhäntä pyörähellä,
Pian juosta matkan pitkän,
Välehen välit samota,
Salon poikki, toisen pitkin,
Kolmannen vähän vitahan
Mieluisahan Metsolahan,
Tarkkahan Tapiolahan.»
«Näki kolme korpi-kuusta,
Neljä pienoista petäätä,
Nousi kuusehen norolla,
Petäjähän kankahalla,
Eikä kokko kouraisnunna,
Iskenynnä ilman lintu.»
»Katkoi kuusesta käpyjä,
Petäjästä päitä lehvän,
Kävyt kätki kynsihinsä,
Kääräisi käpälihinsä,
Ne kantoi Kavon kätehen,
Hyvän immen hyppysihin.»
»Kapo pisti kaljahansa,
Osmotar oluehensa.
Eip' ota olut hapata,
Juoma nuori noustaksensa.»
»Osmotar oluen seppä,
Kapo kaljojen tekiä
Ainakin ajattelevi:
»»Mitä tuohon tuotanehe
Oluelle happaimeksi,
Kaljalle kohottimeksi?»»
»Kalevatar kaunis neiti,
Se on sormilta sorea,
Aina liukas liikunnolta,
Aina kengältä kepeä,
Liikkui sillan liitoksella,
Keikkui keski-lattialla
Yhtä toista toimitellen
Kahen kattilan kesellä,
Näki lastun lattialla,
Poimi lastun lattialta.»
»Katselevi, kääntelevi:
»»Mitä tuostaki tulisi
Kavon kaunihin käsissä,
Hyvän immen hyppysissä,
Jos kannan Kavon kätehen,
Hyvän immen hyppysihin?»»
»Kantoipa Kavon kätehen,
Hyvän immen hyppysihin,
Kapo kaksin kämmeninsä,
Hykerti käsin molemmin
Molempihin reisihinsä,
Syntyi näätä kulta-rinta.»
»Niin se neuvoi nääteänsä,
Orpo-lastansa opasti:
»»Näätäseni, lintuseni,
Rahan-karva kaunoiseni,
Mene tuonne, kunne käsken,
Kunne käsken ja kehoitan;

Kontion kivi-kololle,
Metsän karhun kartanolle,
Jossa karhut tappelevat,
Kontiot kovin elävät,
Kourin hiivoa kokoa,
Käsin vaahtea valuta,
Se kanna Kavon kätehen,
Tuo olallen Osmottaren!»»
»Jopa taisi näätä juosta,
Rinta kulta riehätellä,
Pian juoksi matkan pitkän,
Välehen välit samosi,
Joen poikki, toisen pitkin,
Kolmannen vähän vitahan
Kontion kivi-kololle,
Karhun louhi-kammiolle,
Siellä karhut tappelevat,
Kontiot kovin elävät
Rautaisella kalliolla,
Vuorella teräksisellä.»
»Valui vaahti karhun suusta,
Hiiva hirveän kiasta,
Käsin vaahtea valutti,
Kourin hiivoa kokosi,
Sen kantoi Kavon kätehen,
Hyvän immen hyppysihin.»
»Osmotar oluehensa,
Kapo kaatoi kaljahansa,
Ei ota olut hapata,
Mehu miesten puurakoia.»
»Osmotar oluen seppä,
Kapo kaljojen tekiä
Ainakin ajattelevi:
»»Mitä tuohon tuotanehe
Oluelle happaimeksi,
Kaljalle kohottimeksi?»»
»Kalevatar kaunis neiti,
Tyttö sormilta sorea,
Aina liukas liikkunolta,
Aina kengältä kepeä,
Liikkui sillan liitoksella,
Keikkui keski-lattialla
Yhtä toista toimitellen
Kahen kattilan välillä,
Näki maassa palkoheinän,
Poimi maasta palkoheinän.»
»Katselevi, kääntelevi:
»»Mitä tuostaki tulisi
Kavon kaunihin käsissä,
Hyvän immen hyppysissä,
Jos kannan Kavon kätehen,
Hyvän immen hyppysihin?»»
»Kantoipa Kavon kätehen,
Hyvän immen hyppysihin,
Kapo kaksin kämmeninsä,
Hykerti käsin molemmin
Molempihin reisihinsä,
Mehiläinen siitä syntyi.»
»Niin se neuvoi lintuansa,
Mehiläistänsä opasti:
»»Mehiläinen lintu liukas,
Nurmen kukkien kuningas,
Lennä tuonne, kunne käsken,
Kunne käsken ja kehoitan:
Saarelle selälliselle,
Luo'olle merelliselle,
Siell' on neiti nukkununna,
Vyö vaski valahtanunna,
Sivulla simainen heinä,
Mesi-heinä helmassansa,
Tuo simoa siivessäsi,
Kanna mettä kaavussasi
Heleästä heinän päästä,
Kukan kultaisen kuvusta,
Se kanna Kavon kätehen,
Tuo olallen Osmottaren!»»
»Mehiläinen lintu liukas
Jopa lenti, jotta joutui,
Pian lenti matkan pitkän,
Välehen välit lyhenti,

Meren poikki, toisen pitkin,
Kolmannen vähän vitahan
Saarehen selällisehen,
Luotohon merellisehen,
Näki neien nukkunehen,
Tina-rinnan riutunehen
Nurmelle nimettömälle,
Mesi-pellon pientarelle,
Kupehella kulta-heinä,
Vyöllänsä hopea-heinä.»
»Kasti siipensä simahan,
Sulkansa mesisulahan
Helevässä heinän päässä,
Kukan kultaisen nenässä,
Sen kantoi Kavon kätehen,
Hyvän immen hyppysihin.»
»Osmotar oluehensa,
Kapo pisti kaljahansa,
Siit' otti olut hapata,
Siitä nousi nuori juoma
Puisen uuen uurtehessa,
Korvon koivuisen sisässä,
Kuohui korvien tasalle,
Ärjyi päällen äyrähien,
Tahtoi maahan tyyräellä,
Lattialle lasketella.»
»Oli aikoa vähäisen,
Pirahteli pikkaraisen,
Joutui juomahan urohot,
Lemminkäinen liiatenki,
Juopui Ahti, juopui Kauko,
Juopui veitikkä verevä
Oluelta Osmottaren,
Kaljalta Kalevattaren.»
»Osmotar oluen seppä,
Kapo kaljojen tekiä
Hän tuossa sanoiksi virkki:
»»Voi poloinen päiviäni,
Kun panin pahan oluen,
Tavattoman taarin laitoin,
Ulos korvosta kohosi,
Lattialle lainehtivi!»»
»Punalintu puusta lauloi,
Rastas räystähän rajalta:
»»Ei ole paha-oloinen,
On juoma hyvä-oloinen
Tynnyrihin tyhjettävä,
Kellarihin käytettävä,
Tynnyrissä tammisessa,
Vaski-vannetten sisässä.»»
»Se oli oluen synty,
Kalevaisten kaljan alku,
Siitä sai hyvän nimensä,
Siitä kuulun kunniansa,
Kun oli hyvä-oloinen,
Hyvä juoma hurskahille,
Pani naiset nauru-suulle,
Miehet mielelle hyvälle,
Hurskahat iloitsemahan,
Hullut huppeloitsemahan.»
Siitä Pohjolan emäntä,
Kun kuuli oluen synnyn,
Koki vettä suuren korvon,
Uuen puisen puolellensa,
Siihen ohria oloksi,
Ja paljo humalan päitä;
Alkoi keitteä olutta,
Väki-vettä väännätellä
Uuen puisen uurtehessa,
Korvon koivuisen sisässä.
Kuut kiviä kuumettihin,
Kesät vettä keitettihin,
Salot puita poltettihin,
Kaivot vettä kannettihin,
Jo salot saristui puista,
Veet väheni lähtehistä
Olosia pantaessa,
Kaljoja kyhättäessä

439: 3. harveni.

Pohjan pitkiksi pioiksi,
Hyvän joukon juomingiksi.
Savu saarella palavi,
Tuli niemen tutkaimella,
Nousipa savu sakea,
Auer ilmahan ajoihe
Tuimilta tuli-sioilta,
Varavilta valkeilta,
Täytti puolen Pohjan maata,
Kaiken Karjalan sokisti.
Kansa kaikki katsahtavi,
Katsahtavi, kaivahtavi:
»Mistäpä savunen saapi,
Auer ilmahan ajaikse?
Pienikö soan savuksi,
Suuri paimosen paloksi.»
Tuop' on äiti Lemminkäisen
Aivan aamulla varahin
Läksi vettä lähteheltä,
Näkevi savun sakean
Pohjaisilla maailmoilla,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Nuo onpi soan savuja,
Varsin vaino-valkeita.»
Itse Ahti Saarelainen,
Tuo on kaunis Kaukomieli
Katseleikse, käänteleikse,
Arvelee, ajattelevi:
»Josp' on kaalan katsomahan,
Likeltä tähystämähän,
Mistä tuo savunen saapi,
Auer ilman täyttelevi,
Oisiko soan savuja,
Noita vaino-valkeita.»
Kaaloi Kauko katsomahan
Savun syntymä-sioa,
Ei ollut soan tulia,
Eikä vaino-valkeita,
Olipa olut-tulia,
Kaljan keitto-valkeita
Sariolan salmen suulla,
Niemen kaiskun kainalossa.
Siinä Kauko katselevi,
Silmä karsas Kaukon päässä,
Silmä karsas, toinen kiero,
Suu vähiten väärällänsä;
Virkki viimein katsellessa,
Poikki salmesta sanovi:
»Oi armas anoppiseni,
Pohjan ehtoisa emäntä!
Laitapa oluet oivat,
Keitä kaljat kelvolliset
Juotavaksi joukon suuren,
Lemminkäisen liiatenki
Noissa häissänsä omissa
Kera nuoren tyttäresi!»
Sai olonen valmihiksi,
Mehu miesten juotavaksi,
Pantihin olut punainen,
Kalja kaunis käytettihin
Maan alle makoamahan
Kivisessä kellarissa,
Tammisessa tynnyrissä,
Tapin vaskisen takana.
Siitä Pohjolan emäntä
Laittoi keitot kiehumahan,
Kattilat kamuamahan,
Riehtilät remuamahan,
Leipoi siitä leivät suuret,
Suuret talkkunat taputti
Hyvän rahvahan varaksi,
Joukon suuren syötäviksi
Pohjan pitkissä pioissa,
Sariolan juomingissa.
Saipa leivät leivotuksi,
Talkkunat taputetuksi,
Kului aikoa vähäisen,
Pirahteli pikkaraisen,
Olut tykki tynnyrissä,
Kalja keikkui kellarissa'

»Kun nyt juojani tulisi,
Lakkiani laittauisi,
Kunnollinen kukkujani,
Laaullinen laulajani.»
Etsittihin laulajata,
Laaullista laulajata,
Kunnollista kukkujata,
Kaunista karehtiata;
Lohi on tuotu laulajaksi,
Hauki kunnon kukkujaksi,
Ei lohessa laulajata,
Hauissa karehtiata,
Lohen on leuat lonkallahan,
Hauin hampahat hajalla.
Etsittihin laulajata,
Laaullista laulajata,
Kunnollista kukkujata,
Kaunista karehtiata;
Lapsi on tuotu laulajaksi,
Poika kunnon kukkujaksi,
Ei lapsessa laulajata,
Kuola-suussa kukkujata,
Lapsen kiel' on kimmeltynnä,
Kielen kanta kammeltunna.
Uhkasi olut punainen,
Noitueli nuori juoma
Nassakassa tammisessa,
Tapin vaskisen takana:
»Kun et laita laulajata,
Laaullista laulajata,
Kunnollista kukkujata,
Kaunista karehtiata,
Potkin poikki vanteheni,
Ulos pohjani porotan.»
Silloin Pohjolan emäntä
Pani kutsut kulkemahan,
Airuhut vaeltamahan,
Itse tuon sanoiksi virkki:

559: 1. sanan viejät.

»Ohoh piika pikkarainen,
Orjani alinomainen!
Kutsu rahvasta kokohon,
Miesten joukko juominkihin,
Kutsu kurjat, kutsu köyhät,
Sokeatki, vaivaisetki,
Rammatki, rekirujotki,
Sokeat venehin soua,
Rammat ratsahin ajele,
Rujot rein remmätellös!»
»Kutsu kaikki Pohjan kansa,
Ja kaikki Kalevan kansa,
Kutsu vanha Wäinämöinen
Lailliseksi laulajaksi,
Elä kutsu Kaukomieltä,
Tuota Ahti Saarelaista!»
Tuop on piika pikkarainen
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Miks' en kutsu Kaukomieltä,
Yhtä Ahti Saarelaista?»
Tuop' on Pohjolan emäntä
Sanan vastaten sanovi:
»Siks' et kutsu Kaukomieltä,
Tuota lieto Lemminkäistä,
Kun on kaikitse toraisa,
Aivan tarkka tappelia,
Tehnyt on häissäki häpeät,
Pitoloissa pillat suuret,
Nauranut pyhäiset piiat
Pyhäisissä vaattehissa.»
Tuop' on piika pikkarainen
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Mistä tieän Kaukomielen,
Jotta heitän kutsumatta,
En tunne Ahin kotia,
Kaukomielen kartanoa.»
Sanoi Pohjolan emäntä,
Itse lausui ja nimesi:

588: 2. turmiot.

«Hyvin tunnet Kaukomielen,
Tuon on Ahti Saarelaisen,
Ahti saarella asuvi,
Veitikkä vesien luona,
Laajimman lahen sivulla,
Kaukoniemen kainalossa.»
Tuop' on piika pikkarainen,
Raataja rahan alainen
Kantoi kutsut kuusialle,
Keruhut kaheksialle,
Kutsui kaiken Pohjan kansan,
Ja kaiken Kalevan kansan,
Nuotki hoikat huonemiehet,
Kaita-kauhtanat kasakat,
Yks' on aino Ahti poika,
Senp' on heitti kutsumatta.

Yhdeskolmatta Runo.

Sulho ja sulhaiskansa vastaan otetaan Pohjolassa 1—226. Vieraat syötetään ja juotetaan yltäkylläisesti 227—252. Wäinämöinen laulaa ja kiittelee talonväkeä 253—438.

Tuop' on Pohjolan emäntä,
Sariolan vaimo vanha
Oli ulkona olia,
Askareillansa asuja,
Kuului suolta ruoskan roiske,
Rannalta re'en ratina,
Loi silmänsä luotehelle,
Käänti päätä päivän alle,
Arvelee, ajattelevi:
»Mi tämä väki väjyvi
Minun raukan rannoilleni,
Suurtako sotaväkeä?»
Kaaloi tuota katsomahan,
Likeltä tähyämähän,
Ei ollut sotaväkeä,
Oli suuri sulhaiskansa,
Vävy keskellä väkeä,
Hyvän rahvahan raossa.
Itse Pohjolan emäntä,
Sariolan vaimo vanha,
Kun tunsi vävyn tulevan,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Luulin tuulen tuulevaksi,
Pinon pystyn viereväksi,
Meren rannan roikkivaksi,
Someren karehtivaksi,
Kaaloin tuota katsomahan,
Likeltä tähyämähän,
Eipä tuuli tuullutkana,
Pino pysty vierrytkänä,
Meren ranta rauennunna,
Someret karehtinunna,
Vävyni väki tulevi,
Saoin kaksin käänteleikse.»
»Mistä mä vävyni tunnen,
Vävyni väen seasta?
Tuttu on vävy väestä,
Tuttu tuomi muista puista,
Tammi virpi-varpasista,
Kuuhut taivahan tähistä.»
»Vävy on mustalla orolla,
Niinkun syövällä suella,
Kantavalla kaarnehella,
Lentävällä lievehellä,
Kuusi kulta-sirkkulaista
Vempelellä kukkumassa,
Seitsemän sini-otusta
Rahkehella laulamassa.»

10—252. Vävyntulo virsi.

47: 3. elävää.

Kuuluvi kumu kujasta,
Aisan kalke kaivotieltä,
Jo vävy pihalle saapi,
Vävyn kansa kartanolle,
Vävy on keskellä väkeä,
Hyvän rahvahan raossa,
Ei ole varsin eellimmäisnä,
Eikä aivan jälkimmäisnä.
»Pois pojat, ulos urohot,
Pihalle pitimmät miehet
Rinnuksia riistamahan,
Rahkehia raastamahan,
Aisoja alentamahan,
Tuomahan vävy tupahan!»
Juoksevi vävyn oronen,
Kirjo-korja kiiättävi
Pitkin appelan pihoa,
Sanoi Pohjolan emäntä:
»Oi sie orja palkkalainen,
Kylän kaunoinen kasakka!
Ottaos vävyn oronen,
Lasketellos laukki-otsa
Vaskisista valjahista,
Tinaisista rinnuksista,
Rahaisista rahkehista,
Vesaisista vempelistä,
Viekösi vävyn oronen,
Talutellos taitavasti
Sulkkuisista suitsiloista,
Päitsistä hopea-päistä
Piehtaroille pehmeille,
Tasaiselle tanterelle,
Vienolle viti-lumelle,
Maalle maion karvaiselle!»
»Juottaos vävyni varsa
Lähisestä lähtehestä,
Joka seisovi sulana,
Heraisena herhettävi
Alla kullan kuusen juuren,
Alla pensivän petäjän!»
»Apata vävyni varsa
Koropasta kultaisesta,
Vaskisesta vakkaisesta
Pestyin ohrin, lestyin leivin,
Keitetyin kesäisin vehnin,
Survotuin suvi-rukihin!»
»Vie siitä vävyn oronen
Soimelle sopimmaiselle,
Ylimmäiselle sialle,
Taimpahan tanhuahan,
Sito'os vävyn oronen
Kultaisista koltsasista
Rautaisehen renkaisehen,
Patvisehen patsaisehen;
Pankosi vävyn orolle
Kappa kauroja etehen,
Toinen heinän helpehiä,
Kolmas ruumenen muruja!»
»Sukios vävyn oronen
Mursun-luisella sualla,
Jott' ei karva katkeaisi,
Sora-jouhi sorkahtaisi;
Kattaos vävyn oronen
Loimella hopeisella,
Kuomikolla kultaisella,
Vanumalla vaskisella!»
»Kylän pojat kyyhkyläiset,
Viekätte vävy tupahan,
Hivuksin hatuttomana,
Käen kintahattomana!»
»Vuotas katselen vävyä,
Jos sopii vävy tupahan
Ilman uksen ottamatta,
Pihtipuolen purkamatta,
Kamanan korottamatta,

90: 1. vakasta.
92: 3. selvin, joista kaunat ovat eroitetut.
100: 2. renkaista.
102: 1. visaisehen.
113: 1. kutomalla.
123: 1. ylipienan ovireiässä.

Kynnyksen alentamatta,
Soppi-seinän sortamatta,
Multahirren muuttamatta!»
»Ei mahu vävy tupahan,
Hyvä lahja laipiohon
Ilman uksen ottamatta,
Pihtipuolen purkamatta,
Kamanan korottamatta,
Kynnyksen alentamatta,
Soppi-seinän sortamatta,
Multahirren muuttamatta,
Vävy on päätänsä pitempi,
Korvallista korkeampi.»
»Kamanat kohottukohot
Lakin päästä laskematta,
Kynnykset alentukohot
Kengän kannan koskematta,
Pihtipuolet välttyköhöt,
Ovet ilman auetkohot
Tullessa vävyn tupahan,
Astuessa aimo miehen!»
»Kiitos kaunoisen Jumalan,
Jo saapi vävy sisähän!
Vuotas katsahan tupoa,
Silmeän tuvan sisähän,
Onko täällä pöyät pesty,
Lavitsat vesin valeltu,
Siivottu sileät sillat,
Lauta-lattiat la'aistu!»
»Katselen tätä tupoa,
Enkä tuota tunnekana,
Mistä puist' on pirtti tehty,
Mistä suoja tänne saatu,
Kusta seinät seisotettu,
Sekä lattiat laottu.»
»Sivuseinä on siilin luista,
Periseinä peuran luista,
Oviseinä osman luista,
Kamana karitsan luista.»
»Orret on omenapuista,
Patsas puista patviloista,
Luas-lauat lumpehista,
Laki lahnan suomuksista.»
»Rahi on rauasta rakettu,
Lautsat Saksan laahkoloista,
Pöytä kullan kirjoiteltu,
Silta silkillä silattu.»
»Uuni vaskesta valettu,
Pankko paasista hyvistä,
Kiukoa meren kivistä,
Karsina Kalevan puista.»
Sulho tungeikse tupahan,
Alle kattojen ajaikse,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Terve tänneki Jumala
Alle kuulun kurkihirren,
Alle kaunihin katoksen!»
Sanoi Pohjolan emäntä:
»Terve terve tultuasi
Tänne pienehen tupahan,
Matalaisehen majahan,
Honkaisehen huonehesen,
Petäjäisehen pesähän!»
»Ohoh orja piikaseni,
Kylän pantu palkkalainen!
Tuopa tulta tuohen päässä,
Temmo tervaksen nenässä
Katsellakseni vävyä,
Nähäkseni sulhon silmät,
Sinisetkö vai punaiset,
Vaiko vaate-valkeuiset.»
Orja piika pikkarainen,
Kylän pantu palkkalainen

128: 3. s. o. katon alle; laipiot ovat katon kannatushirret.
159: 3. iiliskotin, neuliaisen (?).
161: 2. ahman (?).
165: 1. kiukoan vuorilaudat.
168: 3. palkeista.

Toip' on tulta tuohosessa,
Tempoi tulta tervaksessa.
»Tuli on tuohinen rämäkkä,
Savu musta tervaksinen,
Vävyn silmät saastuttaisi,
Mustuttais' ihanan muo'on;
Tuopa tulta tuohuksella,
Vahasella valkeaista!»
Orja piika pikkarainen,
Kylän pantu palkkalainen
Toip' on tulta tuohuksella,
Vahasella valkeaista.
Valkea savu vahainen,
Tuli kirkas tuohuksinen,
Valotti vävyltä silmät,
Kirkasti vävyltä kasvot.
»Jo näen vävyni silmät,
Ei siniset, ei punaiset,
Eikä vaate-valkeuiset,
Meren on vaahen valkeuiset,
Meren ruo'on ruskeuiset,
Meren kaislan kauneuiset.»
»Kylän poiat kyyhkyläiset,
Viekätte tätä vävyä
Isommille istumille,
Ylimmäisille sioille,
Selin seineä sinistä,
Päin pöyteä punaista,
Kohin kutsu-vierahia,
Rinnoin rahvahan remua!»
Siitä Pohjolan emäntä
Syötti, juotti vierahia,
Syötti suin sulassa voissa,
Kourin kuore-kokkaroissa,
Noita kutsu-vierahia,
Vävyänsä liiatenki.

203: 3. kynttilällä.
204: 1. vaha-, vaksikynttilällä.
216: 3. vahdon.

Olipa lohta luotasilla,
Sivulla sian lihoa
Kupit kukkuraisillansa,
Vait varpe-laitehilla
Syöä kutsu-vierahien,
Ja vävysen liiatenki.
Sanoi Pohjolan emäntä:
»Oi sie piika pikkarainen,
Tuop' on tuopilla olutta,
Kanna kaksi-korvaisella
Noille kutsu-vierahille,
Vävylleni liiatenki!»
Tuop' on piika pikkarainen,
Raataja rahan alainen
Antoi tuopin totta tehä,
Viisi-vantehen vikoa,
Huuhtoa humalan parrat,
Vaahen parrat valkoella
Noilta kutsu-vierahilta,
Ja vävyltä liiatenki.
Mitä nyt olut osasi,
Virkki viisi-vantehinen,
Kun oli luona laulajansa,
Kunnollinen kukkujansa,
Olipa vanha Wäinämöinen,
Virren ponsi polvuinen
Laaullisna laulajana,
Parahana taitajana?
Ensin ottavi olutta,
Siitä tuon sanoiksi virkki:
»Olukkainen, juomukkainen,
Elä miestä jouten juota,
Laita miehet laulamahan,
Kulta-suut on kukkumahan!
Isännät imehtelevät,
Emännät ajattelevat:

236: 2. s. o. niin täynnä, että laitoja piti jatkaa l. korottaa. Varpe on laidan korotus.
258: 2. perä; vahvus.

Joko on laulut lauennehet,
Ilo-kielet kirvonnehet,
Vai panin pahan oluen,
Juoksuttelin juoman kehnon,
Kun ei laula laulajamme,
Hyreksi hyvät runomme,
Kuku kulta-vierahamme,
Iloitse ilo-käkemme.»
»Kukas tässä kukkunevi,
Kenpä kielin laulanevi
Näissä Pohjolan pioissa,
Sariolan juomingissa,
Eipä tässä lautsat laula,
Kun ei lautsan istujaiset,
Lattiat ei lausahtele,
Kun ei lattian käviät,
Eikä ikkunat iloitse,
Kun ei ikkunan isännät,
Eikä pöykä pöyän ääret,
Kun ei pöyän äärelliset,
Ei ne reppänät remuile,
Kun ei reppänän alaiset.»
Oli lapsi lattialla,
Maito-parta pankon päässä,
Lausui lapsi lattialta,
Poika pankolta pakisi:
»En ole iso iältä,
Vahva varren kasvannolta,
Vaan kuitenki, kaikitenki,
Jos ei muut lihavat laula,
Miehet paksummat pajaha,
Verevämmät vierettele,
Niin mä laulan laiha poika,
Poika kuiva kuikuttelen,
Laulan laihoilta lihoilta,
Kupehilta kuuttomilta
Tämän iltamme iloksi,
Päivän kuulun kunniaksi.»

Olipa ukko uunin päällä,
Tuopa tuon sanoiksi virkki:
»Ei ole lasten laululoista,
Kurjien kujerteloista,
Valehia lasten laulut,
Tyhjiä tytärten virret;
Anna virsi viisahalle,
Laulu lautsan istujalle!»
Silloin vanha Wäinämöinen
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Onko tässä nuorisossa,
Koko suuressa su'ussa,
Ken panisi käen kätehen,
Ha'an toisehen hakahan,
Ja saisi sanelemahan,
Laikahtaisi laulamahan
Päivän päätyvän iloksi,
Illan kuulun kunniaksi?»
Sanoi ukko uunin päältä:
»Ei ole tässä ennen kuultu,
Ei ole kuultu, eikä nähty
Sinä ilmoisna ikänä
Parempata laulajata,
Tarkempata taitajata,
Kun mitä minä kujerrin,
Lauleskelin lapsempana,
Laulelin lahen vesillä,
Kajahtelin kankahilla,
Kukkuelin kuusikoilla,
Sanelin salo-metsillä.»
»Ääni oli suuri ja sorea,
Säveleni sangen kaunis,
Se silloin jokena juoksi,
Vesi-virtana vilisi,
Kulki kuin lyly lumella,
Purje-laiva lainehilla;
Vaan en nyt sanoa saata,
Tuot' en tarkoin tunnekana,
Mikä sorti suuren äänen,
Äänen armahan alenti,

304: 2. rasvattomilta; ihrattomilta.

Ei se nyt jokena juokse,
Lainehina lailattele,
On kuin karhi kannostossa,
Hangella havu-petäjä,
Reki rannan hiekkasilla,
Vene kuivilla kivillä.»
Silloin vanha Wäinämöinen
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Kun ei toista tullekana
Kerallani laulamahan,
Yksin lähtenen runoille,
Laikahtanen laulamahan,
Kun olen luotu laulajaksi,
Sattunut saneliaksi,
En kysy kylästä tietä,
Päätä virren vierahalta.»
Siitä vanha Wäinämöinen,
Virren ponsi polvuinen
Istuihen ilon teolle,
Laulu-työlle työntelihe,
Ilo-virret vieressänsä,
Saatavillansa sanaset.
Lauloi vanha Wäinämöinen,
Sekä lauloi, jotta taitoi,
Ei sanat sanoihin puutu,
Virret veisaten vähene,
Ennen kalliot kiviä,
Umpi-lammit lumpehia.
Siinä lauloi Wäinämöinen,
Pitkin iltoa iloitsi,
Naiset kaikki nauru-suulla,
Miehet mielellä hyvällä,
Kuuntelivat, kummeksivat
Wäinämöisen väännätystä,
Kun oli kumma kuulianki,
Ihme ilmankin olian.
Sanoi vanha Wäinämöinen,
Virkki virtensä lopulla:
»Mitäpä minusta onpi
Laulajaksi, taitajaksi,
En minä mitänä saata,
En kuhunkana kykene;
Oisi luoja laulamassa,
Suin sulin sanelemassa,
Luoja laulun lauleleisi,
Lauleleisi, taiteleisi.»
»Laulaisi meret mesiksi,
Meren hiekat hernehiksi,
Meren mullat maltahiksi,
Suoloiksi meren someret,
Lehot laajat leipä-maiksi,
Aho-vieret vehnä-maiksi,
Mäet mämmi-kakkaroiksi,
Kalliot kanan muniksi.»
»Lauleleisi, taiteleisi,
Saneleisi, saatteleisi,
Laulaisi tähän talohon
Läävät täysi lähtemiä,
Kujat täysi kukkapäitä,
Ahot maion antajia,
Sata sarven kantajata,
Tuhat tuojoa utaren.»
»Lauleleisi, taiteleisi,
Saneleisi, saatteleisi
Isännille ilves-turkit,
Emännille verka-viitat,
Tyttärille ummis-kengät,
Pojille punaiset paiat.»
»Annap' ainaki Jumala,
Toisteki totinen luoja,
Näin näissä elettäväksi,
Toiste toimieltavaksi
Näissä Pohjolan pioissa,
Sariolan juomingissa,
Oloset jokena juosta,
Me'et virtana vilata
Näissä Pohjolan tuvissa,
Sariolan salvoksissa,
Jotta päivin lauleltaisi,
Illoin tehtäisi iloa

Iällä tämän isännän,
Elin-ajalla emännän!»
»Pankohon Jumala palkan,
Luoja koston kostakohon,
Isännälle pöyän päähän,
Emännällen aittahansa,
Pojillen apaja-veelle,
Kangaspuihin tyttärille,
Jott' ei konsana katuisi,
Vuonna toisna voikahtaisi
Näitä pitkiä pitoja,
Suuren joukon juominkia!»

Kahdeskolmatta Runo.

Morsianta valmistetaan lähtemään ja muistutetaan niin entisistä, kuin tulevista päivistänsä 1—124. Morsian tulee huolelle 125—184. Morsianta itketetään 185—382. Morsian itkee 383—448. Morsianta lohdutellaan 449—522.

Kun oli kyllin häitä juotu,
Pietty pitoja noita,
Häitä Pohjolan tuvilla,
Pitoja Pimentolassa,
Sanoi Pohjolan emäntä
Ilmariselle vävylle:
»Mit' istut iso-sukuinen,
Maan valio valvattelet,
Istutko ison hyvyyttä,
Vai emonko armautta,
Vaiko pirtin valkeutta,
Naima-kansan kauneutta?»
»Et istu ison hyvyyttä,
Et emosen armautta,
Etkä pirtin puhtautta,
Naima-kansan kauneutta,
Istut impesi hyvyyttä,
Neien nuoren armautta,
Valvattisi valkeutta,
Kassa-pääsi kauneutta.»
»Sulho viljon veljyeni,
Vuotit viikon, vuota vielä,
Ei ole valmis valvattisi,
Suorinut iki-sopusi,
Puol' on päätä palmikolla,
Puoli palmikoitsematta.»
»Sulho viljon veljyeni,
Vuotit viikon, vuota vielä,
Ei ole valmis valvattisi,
Suorinut iki-sopusi,
Yks' on hiema hiemotettu,
Toinen hiemoteltavana.»
»Sulho viljon veljyeni,
Viikon vuotit, vuota vielä,
Ei ole valmis valvattisi,
Suorinut iki-sopusi,
Vast' on jalka kengitetty,
Toinen kengiteltävänä.»
»Sulho viljon veljyeni,
Viikon vuotit, vuota vielä,
Ei ole valmis valvattisi,
Suorinut iki-sopusi,
Käsi on toinen kinnastettu,
Toinen kinnasteltavana.»
»Sulho viljon veljyeni,
Viikon vuotit, et väsynyt,

7—124. Morsiamen-antovirsi.

24: 3. kumppalisi; toverisi.
31: 3. hia; hiha.

Valmis on nyt valvattisi,
Suoriunut sorsasesi.»
»Mene jo myöten myöty neiti,
Kanssa kaupattu kananen!
Jo nyt on liittosi likellä,
Kovin läsnä lähtö-aika,
Kun on viejä vieressäsi,
Ottajaisesi ovilla,
Oro suitsia purevi,
Reki neittä vuottelevi.»
»Oltua rakas rahoihin,
Käpäs kättä antamahan,
Kiivas kihlan ottelohon,
Sormuksen sovittelohon
Ole nyt rakas rekehen,
Kiivas kirjo-korjasehen,
Käpäs käymähän kylähän,
Sekä sievä lähtemähän!»
»Etpä äijän nuori neiti
Kahen puolesi katsellut,
Yli pääsi ymmärrellyt,
Jos teit kautun kaupan,
Iän kaiken itkemisen,
Vuoet voikerrehtamisen,
Kun läksit isosi koista,
Siirryit syntymä-sioilta,
Luota ehtoisen emosi,
Kantajasi kartanoilta.»
»Mi oli sinun eleä
Näillä taattosi tiloilla,
Kasvoit kukkana kujilla,
Aho-mailla mansikkana,
Nousit voille vuotehelta,
Maioille makoamasta,
Venymästä vehnäisille,
Pettäjäisille pehusta,
Kun et voinut voita syöä,
Silpaisit sian-lihoa!»
»Ei ollut huolta ollenkana,
Ajatusta aioinkana,
Annoit huolla honkasien,
Ajatella aiaksien,
Surra suolla suo-petäjän,
Kangas-koivun kankahalla,
Itse liehuit lehtyisenä,
Perhosena pyörähtelit,
Marjana emosi mailla,
Vaapukkana vainiolla.»
»Lähet nyt talosta tästä,
Menet toisehen talohon,
Toisehen emon alahan,
Perehesen vierahasen,
Toisin siellä, toisin täällä,
Toisin toisessa talossa,
Toisin siellä torvet soivat,
Toisin ukset ulvaisevat,
Toisin vierevät veräjät,
Sanovat sarana-rauat.»
»Et osaa ovissa käyä,
Veräjissä vieretellä
Talon tyttären tavalla,
Et tunne puhua tulta,
Etkä liettä lämmitteä
Talon miehen mieltä myöten.»
»Niinkö luulit neito nuori,
Niinkö tiesit, jotta luulit,
Luulit yöksi lähteväsi,
Päivällä paloavasi?
Etpä yöksi lähtenynnä,
Etkä yöksi, et kaheksi,
Jopa jou'uit viikommaksi,
Kuuksi päiväksi katosit,
Iäksi ison majoilta,
Elin-ajaksi emosi;
Askelt' on piha pitempi,
Kynnys hirttä korkeampi

82: 1. Pettäjäiset eli kirnun pettäjäiset s. o. voi-jakajaiset kirnuessa; kirnujaiset.

109: 2. tulisiaa; uunia.

Sinun toiste tullessasi,
Kerran kertaellessasi.»
Neito parka huokaeli,
Huokaeli, henkäeli,
Suru syämmelle panihe,
Vesi silmille vetihe,
Itse tuon sanoiksi saatti:
»Noinpa tiesin, noinpa luulin,
Noinpa arvelin ikäni,
Sanoin kaiken kasvin-aian:
Et sä neiti neiti olle
Oman vanhemman varassa,
Oman taaton tanterilla,
Vanhan maammosi majoilla;
Äskenpä olisit neiti
Miehelähän mennessäsi,
Kun oisi jalka kynnyksellä,
Toinen korjassa kosian,
Oisit päätäsi pitempi,
Korvallista korkeampi.»
»Tuota toivoin tuon ikäni,
Katsoin kaiken kasvin-aian,
Vuotin kun hyveä vuotta,
Katsoin kuin kesän tuloa;
Jo nyt on toivoni toeksi,
Lähtöni lähemmä saanut,
Jop' on jalka kynnyksellä,
Toinen korjassa kosian,
Enkä tuota tunnekana,
Mikä muutti multa mielen,
En lähe ilolla mielin,
Enkä riemulla eriä
Tästä kullasta koista,
Iän nuoren istumasta,
Näiltä kasvin-kartanoilta,
Ison saamilta eloilta;
Lähen hoikka huolissani,
Ikävissäni eriän,
Kuin syksyisen yön sylihin,
Keväisen kierän päälle,
Jälen jäällä tuntumatta,
Jalan iskun iljangolla.»
»Miten lieki mieli muien,
Mieli muien morsianten,
Tok' ei muut muretta tunne,
Kanna kaihoista syäntä,
Kuin kannan minä katala,
Kannan mustoa muretta,
Syäntä syen näköistä,
Huolta hiilen karvallista.»
»Niin on mieli miekkoisien,
Autuaallisten ajatus,
Kuin keväinen päivän nousu,
Kevät-aamun aurinkoinen;
Mitenpä minunki mieli,
Minun synkeä sisuni?
On kuin laaka lammin ranta,
Kuin pimeä pilven ranta,
Kuin syksyinen yö pimeä,
Talvinen on päivä musta,
Viel' on mustempi sitäki,
Synkeämpi syksy-yötä.»
Olipa akka askar-vaimo,
Talon ainoinen asuja,
Hänpä tuon sanoiksi virkki:
»Kutti, kutti neiti nuori!
Etkö muista, kuin sanelin,
Sanelin saoinki kerroin:
Elä sulho'on ihastu,
Elä sulhon suu-malohon,
Luota silmän luontehesen,
Katso jalkoihin jaloihin!
Sulovasti suun pitävi,
Silmät luopi luopuisasti,
Vaikka Lempo leukaluissa,
Surma suussansa asuisi.»
»Noinpa aina neittä neuvoin,
Orpanaistani opastin:

188—382. Itketysvirsi.

Kun tulevi suuret sulhot,
Suuret sulhot, maan kosiat,
Sinä vastahan sanele,
Ja puhele puoleltasi,
Sanele sanalla tuolla,
Lausu tuolla lausehella:
»»Ei minusta ollekana,
Ollekana, lienekänä
Miniäksi vietävätä,
Orjaksi otettavata,
Ei neiti minun näköinen
Osaa orjana eleä,
Muista ei mukihin mennä,
Olla aina alla kynsin;
Toinen kun sanan sanoisi,
Minä kaksi vastoaisin,
Kun tulisi tukkahani,
Hairahtaisi hapsihini,
Tukastani tuivertaisin,
Hapsistani haivertaisin.»»
»Et sinä sitä totellut,
Et kuullut minun sanoa,
Käeten kävit tulehen,
Tieten tervan keittehesen,
Riensihit revon rekehen,
Läksit karhun kantasille,
Revon reessänsä veteä,
Karhun kauas kannatella,
Iki-orjaksi isännän,
Aika orjaksi anopin.»
»Läksit kouluhun kotoa,
Piinahan ison pihoilta,
Kova on koulu käyäksesi,
Piina pitkä ollaksesi,
Siell' on ohjat ostettuna,
Varustettu vanki-rauat
Ei ketänä muuta vasten,
Vasten on vaivaista sinua.»
»Kohta saat kokea koito,
Kokea kova-osainen
Apen luista leukaluuta,
Anopin kivistä kieltä,
Ky'yn kylmiä sanoja,
Naon niskan nakkeloita.»
»Kuules neiti, kuin sanelen,
Kuin sanelen, kuin puhelen!
Olit kukkana kotona,
Ilona ison pihoilla,
Iso kutsui kuutamaksi,
Emo päivän paisteheksi,
Veikkosi vesi-valoksi,
Siskosi sini-veraksi;
Menet toisehen talohon,
Vierahan emän alahan,
Ei vieras emosen verta,
Vaimo toinen tuojan verta,
Harvoin vieras siivoin sinkui,
Harvoin oikein opetti,
Appi haukkuvi havuiksi,
Anoppisi ahkioksi,
Kyty kynnys-portahiksi,
Nato naisien pakoiksi.»
»Äsken sie hyvä olisit,
Äsken kerta kelpoaisit,
Utuna ulos menisit,
Savuna pihalle saisit,
Lehtisenä lenteleisit,
Kipunoina kiiättäisit.»
»Et ole lintu lentäjäksi,
Etkä lehti liehujaksi,
Et kipuna kiitäjäksi,
Savu saajaksi pihalle.»
»Voi neiti sisarueni!
Jo nyt vaihoit, minkä vaihoit,
Vaihoit armahan isosi
Appehen ani paha'an,
Vaihoit ehtosen emosi

261: 1. miehen veli.
262: 1. miehen sisar.
265: s. o. jos menisit u. u.

Anoppihin ankarahan,
Vaihoit viljon veljyesi
Kyyttä-niskahan kytyhyn.
Vaihoit siskosi siveän
Nalja-silmähän natohon,
Vaihoit liina-vuotehesi
Nokisihin nuotioihin,
Vaihoit valkean vetesi
Likaisihin lietehisin,
Vaihoit hiekka-rantasesi
Mustihin mura-perihin,
Vaihoit armahat ahosi
Kanervikko-kankahisin,
Vaihoit marjaiset mäkesi
Kaski-kantoihin kovihin.»
»Niinkö luulit neito nuori,
Niinkö kasvava kananen:
Huolet loppui, työt väheni
Tämän illan istumilla;
Maata sinne vietäväsi,
Unille otettavasi?»
»Eip' on maata vieäkänä.
Unille otetakana,
Vasta valvoa pitävi,
Vasta huolta hoivatahan,
Ajatusta annetahan,
Pannahan pahoa mieltä.»
»Kunis huiskit hunnutoinna,
Sinis huiskit huoletoinna;
Kunis liikuit liinatoinna,
Liikuit liioitta suruitta;
Äsken huntu huolta tuopi,
Palttina pahoa mieltä,
Liina liikoja suruja,
Pellava perättömiä.»
»Mikäs neitosen kotona!
Niin neito ison kotona,
Kuin kunigas linnassansa,
Yhtä miekkoa vajoa!
Toisin tuon miniä raukan.
Niin miniä miehelässä,
Kuin vanki Wenäehellä,
Yhtä vahtia vajoa.»
»Teki työtä työn ajalla,
Väänti hartian väellä,
Hipeä hien väessä,
Otsa vaahen valkeassa;
Kun tulevi toinen aika,
Niin tulehen tuomitahan,
Ajetahan ahjoksehen,
Sen kätehen käsketähän.»
»Piteä hänen pitäisi,
Piteä piloisen piian
Lohen mieli, kiiskin kieli,
Lammin ahvenen ajatus,
Suu sären, salakan vatsa,
Meriteiren tieto saa'a.»
»Eipä tieä yksikänä,
Ymmärrä yheksänkänä
Emon tuomista tytöistä,
Vanhempansa vaalimista,
Mistä syöjä syntynevi,
Kaluaja kasvanevi,
Lihan syöjä, luun puria,
Tukan tuulelle jakaja,
Hapsien hajottelia,
Ahavalle anneksia.»
»Itke, itke neiti nuori,
Kun itket, hyvinkin itke,
Itke kourin kyynelesi,
Kahmaloin halu-vetesi,
Pisaret ison pihoille,
Lammit taaton lattioille,
Itke tulville tupanen,
Silta-lauat lainehille!
Kun et itke itkettäissä,
Itket toiste tullessasi,
Kun tulet ison kotihin,

316: s. o. miekkaa ainoastansa ei ole.

330: 2. poloisen; raukan.

Kun löyät isosi vanhan
Saunahan savuttunehen,
Kuiva vasta kainalossa.»
Itke, itke neiti nuori,
Kun itket, hyvinkin itke!
Kun et itke itkettäissä,
Itket toiste tullessasi,
Kun tulet emon kotihin,
Kun löyät emosi vanhan
Läävähän läkähtynehen,
Kuollehen kupo sylihin.»
»Itke, itke neiti nuori,
Kun itket, hyvinkin itke!
Kun et itke itkettäissä,
Itket toiste tullessasi,
Kun tulet tähän kotihin,
Löyät veikkosi verevän
Kujahan kukistunehen,
Kartanolle kaatunehen.»
»Itke, itke neiti nuori,
Kun itket hyvinkin itke!
Kun et itke itkettäissä,
Itket toiste tullessasi,
Kun tulet tähän talohon,
Löyät siskosi siveän
Sotku-tielle sortunehen,
Vanha karttu kainalossa.»
Neito parka huokaeli,
Huokaeli, henkäeli,
Itse loihen itkemähän,
Vierähti vetistämähän.
Itki kourin kyyneleitä,
Kahmaloin halu-vesiä
Ison pestyille pihoille,
Lammit taaton lattialle,
Siitä tuon sanoiksi virkki,
Itse lausui ja pakisi:
»Hoi sisaret sirkkuseni,

382: 2. pesu-kurikka.

Entiset ikä-toverit,
Kaikki kasvin-kumppalini,
Kuulkottenpa kuin sanelen!
En nyt tuota tunnekana,
Mikä lienehe minulle
Iskennä tämän ikävän,
Tämän huolen hoivannunna,
Tämän kaihon kantanunna,
Murehen mukaellunna.»
»Toisin tiesin, toisin luulin,
Toisin toivotin ikäni,
Käkesin käkenä käyä,
Kukahella kukkuroilla
Näille päivin päästyäni,
Näille tuumin tultuani;
Enpä nyt käkenä käyne,
Kukahelle kukkuroilla,
Olen kun alli aallokossa,
Tavi laajalla lahella
Uiessa vilua vettä,
Vettä jäistä järkyttäissä.»
»Voi isoni, voi emoni,
Voi on valta-vanhempani!
Minnekä minua loitte,
Kunne kannoitte katalan,
Nämät itkut itkemähän,
Nämät kaihot kantamahan,
Nämät huolet huolimahan,
Ja surut sureksimahan!»
»Mahoit ennen maammo rukka,
Mahoit kaunis kantajani,
Armas maion antajani,
Ihana imettäjäni
Kapaloia kantosia,
Pestä pieniä kiviä,
Kun pesit tätä tytärtä,
Kapalojit kaunoistasi
Näille suurille suruille,
Apeille mielaloille!»

412: 1. sorsan laji.

»Moni muualla sanovi,
Usea ajattelevi:
Ei ole huolta hurnakolla,
Ajatusta aioinkana!
Elkätte hyvät imeiset,
Elkätte sitä sanoko!
Enemp' on minulla huolta,
Kun on koskessa kiviä,
Pajuja pahalla maalla,
Kanervia kankahalla;
Hepo ei jaksaisi veteä,
Rauta-kisko kinkotella
Ilman luokin lekkumatta,
Vempelen värisemättä
Noita hoikan huoliani,
Mustia mureitani.»
Lauloi lapsi lattialta,
Kasvavainen karsinasta:
»Mitä neien itkemistä,
Suuresti sureksimista;
Anna huolia hevoisen,
Murehtia mustan ruunan,
Rauta-suisen surkutella,
Suuri-päisen päivitellä;
Hevoisell' on pää parempi,
Pää parempi, luu lujempi,
Kaulan kaari kantavampi,
Koko ruumis runsahampi!»
»Ei ole itettäviä,
Suuresti surettavia;
Ei sinua suolle viеä,
Ojavarrellen oteta,
Vievät vilja-mättähältä,
Vievät vielä viljemmälle,
Ottavat olut-tuvilta,
Ottavat oluemmille.»
»Kun katsot kupehellesi,
Oikealle puolellesi,

451—522. Mielenhyvitys-virsi.
461: 3. itkettäviä.

Onpa sulho suojassasi,
Mies verevä vieressäsi,
Hyvä mies, hyvä hevoinen,
Talon kanta kaikenlainen,
Pyyhyet pyräjämässä,
Vempelellä vieremässä,
Rastahat iloitsemassa,
Rahkehilla laulamassa,
Kuusi kullaista käkeä
Länkilöillä lekkumassa,
Seitsemän sini-otusta
Reen kokalla kukkumassa.»
»Ellös olko milläkänä,
Emon tuoma tuollakana,
Et panna pahenemahan,
Pannahan paranemahan,
Miehen kyntäjän kylelle,
Vakoajan vaipan alle,
Leivän saajan leuan alle,
Kalan saajan kainalohon,
Hirven hiihtäjän hikehen,
Karhun saajan saunasehen!»
»Miehen sait mitä jaloimman,
Urohia uhkeimman,
Ei sen jouset jouten olle,
Viinet vaarnoilla venyne,
Koirat ei ne koissa maanne,
Pennut pehkuilla levänne.»
»Kolmasti tänä keväinä
Aivan aika-huomenessa
Nousi nuotio-tulelta,
Havasi havusialta,
Kolmasti tänä keväinä
Kaste on silmille karisnut,
Havut päänsä harjaellut,
Varvat vartalon sukinut.»
»Mies on joukon jou'uttaja,
Uros karjan kasvattaja,
Onpa tällä sulhollamme
Korvet koivin kulkevia,

Särkät säärin juoksevia,
Noro-pohjan noutavia,
Sata on sarven kantajata,
Tuhat tuojoa utaren,
Aumoja joka aholla,
Purnuja joka purolla,
Lepikköiset leipä-maina,
Oja-vieret ohra-maina,
Kari-vieret kaura-maina,
Vesi-vieret vehnä-maina,
Kaikki rauniot rahoina,
Kivet pienet penninkinä.»

511: 1. maa-harjut.

Kolmaskolmatta Runo.

Morsianta opastetaan ja neuvotaan, kuinka hänen tulee mielässä elellä 1—478. Vanha kulkuakka kertoo elämän-vaiheensa tyttönä, miehelässä ja miehelästä erottuansa 479—850.

Nyt on neiti neuvominen,
Morsian opastaminen;
Kenpä neien neuvojaksi,
Impyen opastajaksi?
Osmotar oleva vaimo,
Kalevatar kaunis impi,
Hänpä neittä neuvomahan,
Orpoa opastamahan,
Miten olla mielevänä,
Kuten kuuluna asua,
Mielevänä miehelässä,
Kuuluna anoppelassa.
Saneli sanoilla noilla,
Lausui noilla lausehilla:
»Morsian sisarueni,
Kapulehti lempyeni,
Kuules kuin minä sanelen,
Kielin toisen kertoelen!
Lähet jo kukka kulkemahan,
Mansikka matelemahan,
Veran nukka vieremähän,
Sametti samoamahan
Tästä kuulusta koista,
Kaunihista kartanosta,
Tulet toisehen talohon,
Perehesen vierahasen,
Toisin toisessa talossa,
Muiten muissa vierahissa,
Ajatellen astuminen,
Tuumitellen toiminen,
Ei kuin taaton tanterella,
Oman maammon manterella:
Laksoloissa laulaminen,
Kujilla kukahtaminen.»
»Kun lähet talosta tästä,
Muista kaikki muut kalusi,
Ne kolme kotihin heitä:
Päivän päälliset unoset,
Emon armahat sanaset,
Joka kirnun pettäjäiset!»
»Kaikki muista muuttelosi,
Uni-konttisi unoha
Kotoisille tyttärille,
Koti-uunin korvaselle;
Laulu heitä lautsan päähän,
Ilo-virret ikkunoille,
Tyttöys tyvelle vastan,
Huimuus hurstin hulpiloille,
Pankolle pahat tapasi,
Laiskuutesi lattialle,

15—478. Opastus-virsi.

Tahikka kaasolle taritse,
Työnnä kaason kainalohon,
Kaason vieä vitsikkohon,
Kantoa kanervikkohon!»
»Tapa on uusi ottaminen,
Entinen unohtaminen,
Taatto-armo heittäminen,
Appi-armo ottaminen,
Alemma kumartaminen,
Hyvä lause lahjominen!»
»Tapa on uusi ottaminen,
Entinen unohtaminen,
Maammo-armo heittäminen,
Anopp'-armo ottaminen,
Alemma kumartaminen,
Hyvä lause lahjominen!»
»Tapa on uusi ottaminen,
Entinen unohtaminen,
Veli-armo heittäminen,
Kyty-armo ottaminen,
Alemma kumartaminen,
Hyvä lause lahjominen.»
»Tapa on uusi ottaminen,
Entinen unohtaminen,
Sisar-armo heittäminen,
Nato-armo ottaminen,
Alemma kumartaminen,
Hyvä lause lahjominen!»
»Ellöspä sinä ikänä,
Kuuna kullan valkeana
Tavatoin talohon menkö,
Miehuetoin miehelähän!
Tapoja talo kysyvi,
Tapoja talo hyväki,
Mies on mieltä koittelevi,
Mies mieltä ani paraski;
Äsken tarkka tarvitahan,
Jos talo epätapainen,
Ja vakainen vaaitahan,
Jos on mies epäpätöinen.»
»Jos ukko susi supussa,
Akka karhu karsinassa,
Kyty kyinä kynnyksellä,
Nato nauloina pihalla,
Sama on arvo antaminen,
Alemma kumartaminen,
Kun ennen emosi luona,
Oman taattosi tuvilla
Taattoa kumartaminen,
Maammoasi arvominen!»
»Piteä sinun pitävi
Pää tarkka, tanea mieli,
Aina ankara ajatus,
Ymmärrys yhen tasainen,
Iltaisella silmät virkut
Valkeata vaalimahan,
Aamuisella korvat tarkat
Kukon ääntä kuulemahan!
Konsa kukko kerran lauloi,
Viel' ei toista virkkanunna,
Silloin nuorten nousu-aika,
Vanhojen lepu'u-aika.»
»Kun ei kukko laulakana,
Ei äännä isännän lintu,
Piä kuuta kukkonasi,
Otavaista oppinasi,
Käyös ulkona usein,
Käyös kuuta katsomassa,
Otavaista oppimassa,
Tähtiä tähyämässä!»
»Konsa oikein otava,
Sarvet suorahan suvehen,
Pursto perin pohjaisehen,
Silloin aikasi sinulla
Nousta luota nuoren sulhon,
Saa'a viereltä verevän,
Saa'a tulta tuhkasista,
Valkeata vakkasesta,
Tuli puikkohon puhua
Lienosti levittämättä.»

»Kun ei tulta tuhkasissa,
Valkeata vakkasessa,
Kutkuttele kullaltasi,
Katkuttele kaunoltasi:
»»Anna tulta armaiseni,
Valkeata marjaseni!»»
»Saat sa piitä pikkaraisen,
Tauloa taki vähäisen,
Iske tuli tuikahuta,
Päre pihtihin viritä,
Lähe läävä läänimähän,
Raavahat ravitsemahan,
Ammovi anopin lehmä,
Hirnuvi apen hevoinen,
Ky'yn lehmä kytkäisevi,
Naukuvi naon vasikka
Heinän hienon heittäjäistä,
Apilan ojentajaista!»
»Käy kujaset kuurullasi,
Läävät länkämöisilläsi,
Syötä lehmät leyhkeästi,
Lammaskarja lauhkeasti,
Olet lehmille ojenna,
Juomat vaivaisten vasoille,
Varsoille valitut korret,
Karitsoille hienot heinät,
Eläkä sioille sinku,
Elä potki porsahia,
Kanna kaukalo sioille,
Purtilonsa porsahille!»
»Elä läävässä lepeä,
Lamo lammas-karsinassa;
Kun olet läävän lääninynnä,
Katsonunna karjan kaiken,
Jo jouvu takaisin tuolta,
Tule tuiskuna tupahan!
Siell' on lapsi itkemässä,
Pieni peitetten sisässä,
Eikä lausu lapsi rukka,
Saata kieletöin sanoa,
Onko vilu, taikka nälkä,
Tahi muu tapahtumainen,
Ennen kun tulevi tuttu,
Kuulevi emonsa äänen.»
»Vaan tupahan tullessasi
Tule neljänä tupahan:
Vesi-kappanen käessä,
Lehti-luuta kainalossa,
Tuli-tikku hampahissa,
Itse ollet neljäntenä!»
»Ala sillat siivoella,
Lauta-lattiat la'aista,
Visko vettä lattialle,
Elä visko lapsen päälle;
Nähnet lapsen lattialla,
Jos kohta kälynki lapsi,
Nosta lapsi lautsaselle,
Pese silmät, pää silitä,
Anna leipeä kätehen,
Vuole voita leivän päälle,
Kun ei leipeä talossa,
Anna lastunen kätehen!»
»Kun saat pöytien pesohon
Viikon päästä viimeistäki,
Pese pöyät, laiat muista,
Jalkoja elä unoha,
Lautsaset vesin valele,
Seinät siivin siivoele,
Lautsat kaikki laitoinensa,
Seinät pitkin juomuinensa!»
»Mi on pöyällä pölyä,
Mi tomua ikkunoilla,
Nepä siivellä sipaise,
Vetäise vesi-tukolla,
Etteipä tomu tomaha,
Pöly kattohon pölähä!»
»Karista katosta karstat,

151: 3. leppyisästi.
162: 1. makaa; viru.
186: 3. miehen veljen vaimon.

Noet nuoho kiukahasta,
Piä patsas muistossasi,
Eläkä orsia unoha,
Että tuntuisi tuvaksi,
Asunnoksi arvattaisi!»
»Kuules neiti, kuin sanelen,
Kuin sanelen, kuin puhelen!
Elä suihki sutsunatta,
Eläkä räämi rätsinättä,
Elä liiku liinaisetta,
Elä kengättä kehaja,
Tuosta sulho suuttuneisi,
Mies nuori nuristuneisi!»
»Noita sie kovin varaja
Pihlajaisia pihalla!
Pyhät on pihlajat pihalla,
Pyhät oksat pihlajissa,
Pyhät lehvät oksasilla,
Marjaiset sitäi pyhemmät,
Joilla neittä neuvotahan,
Orpoa opetetahan
Nuoren miehen mieltä myöten,
Sulhosen syäntä myöten.»
»Piä herkät hiiren korvat,
Terävät jalat jäniksen,
Niska nuori notkuttele,
Kaula kaunis kaarruttele,
Kuni kasvava kataja,
Tahi tuore tuomen latva!»
»Valvoa sinun pitävi,
Aina valvoa, varoa,
Ettet pyri pyllyllesi,
Pankon päähän pitkällesi,
Etkä vaivu vaattehille,
Yeteleite vuotehelle!»
»Kyty kynnöltä tulevi,
Appi aitojen panolta,
Urohosi ulko-töiltä,
Kaunosi kasen ajolta,
Vieminen vesi-ropehut,
Käsi-pyyhe kantaminen,
Alaha kumartaminen,
Mieli-lause lausuminen!»
»Anopp' aitasta tulevi,
Jauho-vakka kainalossa,
Juokse vastahan pihalle,
Alaha kumarteleite,
Pyyä vakka kainalosta,
Tuo tupahan vieäksesi!»
»Kun et arvata osanne,
Itsestäsi ymmärrellä,
Kulle työlle työntyminen,
Toimelle rupeaminen,
Niin taho akalta tietä:
»»Oi armas anoppiseni,
Kuinka tässä työt tehä'än,
Askarehet arvatahan?»»
»Akka varsin vastoavi,
Anoppi sanan sanovi:
»»Noinpa tässä työt tehä'än,
Askarehet arvatahan:
Survotahan, jauhetahan,
Kiven puussa kiikutahan,
Vielä vettä kannetahan,
Taikinat alustetahan,
Halot tuoahan tupahan
Pätsin lämmitä panoksi,
Siitä leivät leivotahan,
Kakut paksut paistetahan,
Astiat virutetahan,
Hulikkaiset huuhotahan.»»
»Kun kuulit akalta työsi,
Anopilta askarehet,
Ota kuivehet kiveltä,
Kiirehi kivi-tupahan,
Sitte sinne saatuasi,
Tultua kivi-tupahan
Elä kuku kulkullasi,
Kalju kaula-varrellasi,

246: 2, 3. kasken hakkuusta.

Kukkuos kiven kamulla,
Lapattaisen laulamalla;
Eläkä ähkeä isosti,
Kiven-puussa puhkaele,
Ettei appi arveleisi,
Anoppi ajatteleisi
Äissäsi ähkeävän,
Syämmissäsi sysivän!»
»Seulo jauhot siepottele,
Kanna kannella tupahan,
Leivo leivät leppeästi,
Vastoa ani visusti,
Jott' ei paikoin jauhot jäisi,
Toisin selkeät seokset!»
»Näet korvon kallellansa,
Ota korvonen olalle,
Vesi-kappa kainalohon,
Ala astua ve'elle,
Kanna korvo kaunihisti,
Kuleta korennon päässä,
Tule tuulena takaisin,
Astuos ahavan lailla,
Viikon veellä viipymättä,
Kaivolle katoamatta,
Ettei appi arveleisi,
Anoppi ajatteleisi
Kuvoasi katselevan,
Itseäs' ihastelevan,
Verevyyttäsi vetehen,
Kauneutta kaivosehen!»
»Menet pitkälle pinolle,
Halkosien suollantahan,
Elä halkoa hyleksi,
Ota halko haapainenki,
Heitä halko hiljallensa,
Kovasti kolajamatta,
Taikka appi arveleisi,
Anoppi ajatteleisi
Vihoissasi viskelevän,
Kiukuissa kolistelevan!»
»Kun sa astut aittasehen,
Lähet jauhon nouantahan,
Elä aittahan asetu,
Viivy viikon aitta-tiellä,
Taikka appi arvelevi,
Anoppi ajattelevi
Jauhoja jakelevasi,
Antavan kylän akoille!»
»Lähet astian pesohon,
Hulikkojen huuhtelohon,
Pese kannut korvinensa,
Tuopit uurtehuisinensa,
Maljat huuho, muista laiat,
Lusikkaiset, muista varret!»
»Lusikat piä lu'ussa,
Astiasi arvelussa,
Ettei koirat kollottele,
Kasit noita kannattele,
Linnut liioin liikuttele,
Lapset laittele levälle;
Kyll' on lapsia kylässä,
Paljo päitä pienoisia.
Jotka kannut kanteleisi,
Lusikat levitteleisi!»
»Ilta-saunan saapuessa
Veet vetele, vastat kanna,
Hauo vastat valmihiksi
Saunahan savuttomahan
Ilman viikon viipymättä,
Saunahan katoamatta,
Taikka appi arveleisi,
Anoppi ajatteleisi
Saunan lauoilla lamovan,
Penkin päässä piehtaroivan!»
»Kun tulet tupahan tuolta,
Käske appi kylpemähän:
»»Oi on armas appiseni,

288: 1. lapatta on se sia, jossa käsikiven varren pää pyörii.

Jo on sauna joutununna,
Veet ve'etty, vastat saatu,
Kaikki lautaset la'aistu,
Mene kylve kyllältäsi,
Valeleite vallaltasi,
Itse lienen löylyn lyöjä,
Alla lautojen asunen!»»
»Kun tulevi kehruu-aika,
Kankahan kuonta-aika,
Käy elä kynsiä kylästä,
Oppia ojan takoa,
Tointa toisesta talosta,
Pirran piitä vierahalta!»
»Itse langat kehräele,
Omin hyppysin kutehet,
Langat laita lievempäiset,
Rihmat aina kierempäiset;
Keri kiinteä keränen,
Viipsinpuulle viskaele,
Suvakolle suorittele,
Kani siitä kangaspuille;
Iske pirta piukkeasti,
Nosta niiet notkeasti,
Kuo sarka-kauhtanaiset,
Hanki villaiset hamoset
Yhen villan kylkyestä,
Talvi-lampahan takuista,
Karvoista kevät-karitsan,
Kesä-uuhen untuvista!»
»Kuules siitä, kuin sanelen,
Vielä kerran kertoelen!
Keitä ohraiset oluet,
Makujuomat maltahiset
Yhen ohraisen jyvästä,
Puolen puun on poltakselta!»
»Kun sa ohria imellät,
Maustelet maltahia,
Elä koukulla kohenna,
Kärryksellä käännyttele,
Aina kourilla kohenna,
Kämmenillä käännyttele,
Käypä saunassa usein,
Elä anna iun paheta,
Kissan istua ituja,
Kasin maata maltahia,
Eläkä sure susia,
Pelkeä metsän petoja
Saunahan samotessasi,
Kesken yötä käyessäsi!»
»Kun konsa tulevi vieras,
Ellös vierasta vihatko,
Ainapa hyvä talonen
Piti vierahan varoja,
Liikoja liha-muruja,
Kaunihia kakkaroita!»
»Käske vieras istumahan,
Lausuttele laaskavasti,
Syötä vierasta sanoilla,
Kunnes keitto kerkeävi!»
»Taas kun lähtevi talosta,
Jäähyväiset jättelevi,
Ellös viekö vierastasi,
Ulko-puolelle ovea,
Tuosta sulho suuttuneisi,
Kaunosi kamaltuneisi!»
»Kun kerran halu tulevi
Käyä itsesi kylässä,
Kysytellen käy kylässä,
Lausutellen vierahissa;
Sitte siellä ollessasi
Piä taitavat tarinat,
Elä sie kotia moiti,
Alenna anoppiasi!»
»Kysyvät kylän miniät,
Tahi muut kyläiset naiset:

383: 1. kangastukki; loimikäärinpuu.

420: 2. ystävällisesti; höylisti.
427, 428: ehkä suuttuisi; — kamaltuisi.

»»Antoiko anoppi voita,
Kuin ennen emo kotona?»»
Ellös konsana sanoko:
»»Ei anna anoppi voita!»»
Sano aina annettavan,
Kapustalla kannettavan,
Jos kerran kesässä saanet,
Senki toisen talvellista!»
»Kuules vielä, kuin sanelen,
Kerran toisen kertoelen!
Kun menet talosta tästä,
Tulet toisehen talohon,
Emoa elä unoha,
Masentele maammoasi!
Emopa sinun elätti,
Imetti ihanat rinnat
Ihanasta itsestänsä,
Valkeasta varrestansa,
Monet yöt unetta vietti,
Monet atriat unohti
Tuuvitellessa sinua,
Vaaliessa pienoistansa.»
»Ken emon unohtanevi,
Maammonsa masentanevi,
Elköhön Manalle menkö,
Hyvän tunnon Tuonelahan,
Manalassa on makso tuhma,
Kova kosto Tuonelassa
Emonsa unohtajalle,
Maammonsa masentajalle,
Tuonen tyttäret toruvat
Manan neiet riitelevät:
»»Kuinka sie emon unohit,
Oman maammosi masensit,
Emo on nähnyt suuren vaivan,
Kantaja kovan kokenut
Sauna-maassa maatessansa,
Olkiloilla ollessansa,
Synnytellessä sinua,
Katalaista kantaessa!»»

Olipa akka lattialla,
Akka vanha vaippa päällä,
Kylän kynnysten käviä,
Mieron teien tieteliä,
Hänpä tuon sanoiksi virkki,
Itse lausui ja lateli:
»Kukko lauloi kullallensa,
Kanan lapsi kaunollensa,
Varis lauloi vaahto-kuulla,
Kevät-kuulla keikutteli;
Minun lauloa pitäisi,
Heiän olla laulamatta,
Heill' on kultansa kotona,
Aina luona armahansa,
Minä kullatoin, koitoin,
Ajan kaiken armahatoin.»
»Kuules sisko, kuin sanelen!
Kuin menetki miehelähän,
Elä noua miehen mieltä,
Kuin minä poloinen nouin,
Miehen mieltä, kiurun kieltä,
Suuren sulhoni syäntä!»
»Olin kukka ollessani,
Kasvaessani kanerva,
Vesa nuori noustessani,
Ympynen yletessäni,
Mesimarja mainittaissa,
Kulta kuiskuteltaessa,
Tavi taattoni pihoilla,
Lakla maammon lattioilla,
Vesilintu veikon luona,
Sirkkunen sisaren luona;
Kävin kukkana kujilla,
Vaapukkana vainiolla,
Hersuin hiekka-rantasilla,
Keikuin kukka-kunnahilla,
Laulelin jokaisen lakson,
Joka kummun kukkuelin,

485—850: Miniän virsi.

Lehot leikkiä pitelin,
Ahot ainoista iloa.»
»Suu veti revon ritahan,
Kieli kärpän lautasehen,
Mieli neien miehelähän,
Tapa toisehen talohon;
Niinpä neiti luotunaki,
Tytär tuuviteltunaki
Miniäksi miehelähän,
Orjaksi anoppelahan.»
»Jou'uin marja muille maille,
Tuomi toisille vesille,
Jou'uin puola purtavaksi,
Mansikka manattavaksi,
Joka puu puri minua,
Joka leppä leikkaeli,
Joka koivu koiskaeli,
Joka haapa haukkaeli.»
»Naitihin ma miehelähän,
Vietihin anoppelahan,
Sanottihin siell' olevan,
Neittä sinne naitaessa,
Kuusi kuusista tupoa,
Kaksin kerroin kammaria,
Aho-vieret aitta-maina,
Kuja-vieret kukka-maina,
Oja-vieret ohra-maina,
Kangas-vieret kaura-maina,
Purnut puitua eloa,
Toiset purnut puitavia,
Sata saatuja rahoja,
Sata toinen saatavia.»
»Sainpa tuhma tulleheksi,
Kälkö kättä lyöneheksi,
Tupa oli kuuella tuella,
Seitsemällä seipähällä,
Ahot täynnä armotuutta,
Lehot täynnä lemmetyyttä,
Kujat kurjan huoliani,
Metsät mieliä pahoja,
Purnut puitua vihoa,
Toiset purnut puimatointa,
Sata saatuja sanoja,
Sata toinen saatavia.»
»En mä tuostana totellut,
Koin kuuluna asua,
Tuolla toivoin kunniata,
Tuolla lempeä tavoitin:
Tulen tuomalla tupahan,
Pään päretten poimennalla,
Pieksin otsani ovehen,
Pääni pihtipuolisehen,
Oven suuss' on ouot silmät,
Kaihat silmät karsinassa,
Kierot keski-lattialla,
Perässä peri vihaiset;
Tuli suusta tuikahuvi,
Kekälehet kielen alta,
Ilkeän isännän suusta,
Alta kielen armottoman.»
»En mä tuostana totellut,
Koin kuitenkin eleä,
Olla aina alla armon,
Sekä nöyrä neuvottava;
Hyppäsin jänön jaloilla,
Kävin kärpän kämmenillä,
Panin turkan myöhän maata,
Nousin vaivaisen varahin;
Saanut en kurja kunniata,
Leino lempeä tavannut,
Vaikka vuoret vierettäisin,
Kalliot kaha panisin.»
»Suotta survoin suuret jauhot,
Kiusan karkeat karistin
Syöä ankaran anopin,
Tuli-kulkun kuiskaella

550: 1. typerä.

586: 1. vähäonninen.

Päässä pitkän pinta-pöyän,
Kulta-laiasta kupista;
Itse söin miniä raukka,
Apoin jauhoja kiveltä,
Liesi-pankko pöytänäni,
Kapusta lusikkanani.»
»Usein minä utuinen
Miniänä miehelässä
Kannoin suolta sammalia,
Noita leivoin leiväkseni,
Vettä kaivosta kapalla,
Tuota ryypin ryypykseni,
Sini söin kaloja kalki,
Sini koito kuorehia,
Kuni notkuin nuotta-puilla,
Keikuin keskellä venettä,
En saanut sitä kaloa
Anoppini antamasta,
Joka päiväksi päteisi,
Kerraksensa kelpoaisi.»
»Kesät kontuja keräsin,
Talvet väännin taikon vartta,
Niinkun muinenki kasakka,
Eli orja palkkalainen;
Ainapa anoppelassa
Tuo minulle työnnettihin
Riihestä rivein riusa,
Saunasta jykein loukku,
Rannalta ravein karttu,
Suurin taikko tanhuasta,
Ei uskottu uupuvani,
Ei varattu vaipuvani,
Vaikka uupuivat urohot,
Vaipuivat hevoisen varsat.»
»Niin minä piloinen piika
Tein työtä työn ajalla,
Väännin hartion väellä;
Annas tulla toisen aian,
Jo tulehen tuomittihin,
Sen kätehen käskettihin.»
»Suotta soimat nostettihin,
Kiusan kielet kannettihin
Päälle mun hyvän tapani,
Päälle kuulun kunniani,
Sanat päälleni satoivat,
Puhe'et putoelivat,
Kuin tuimat tuli-kipunat,
Tahi rautaiset rakehet.»
»En mä tuostana epäillyt,
Oisin eeskipäin elellyt
Akan ankaran apuna,
Tuli-kulkun kumppalina,
Vaan sepä paha panihe,
Sepä suurenti suruni,
Kun sulho sueksi muuttui,
Kauno karhuksi rupesi,
Kylin söi, selin makasi,
Selin työnsä toimitteli.»
»Tuota itkin itsekseni,
Ajattelin aitassani,
Muistin muita päiviäni,
Entistä elantoani
Ison pitkillä pihoilla,
Emon kaunon kartanolla.»
»Sain tuosta sanelemahan,
Itse virkin vierettelin:
»»Osasi minun emoni,
Osasi omenan saa'a,
Taisi taimen kasvatella,
Ei osannut istutella;
Istutti ihanan taimen
Ilkeille istumille,
Pani paikoille pahoille,
Koivun juurille koville
Itkeäksensä itkemähän,
Kuuksensa kujertamahan.»»
»»Oisipa minussa ollut
Paikoille paremmillenki,

605: 4. kovaosainen.
619: 3. vartta; varsta.

Pitemmillenki pihoille,
Laajemmille lattioille,
Paremmanki varren vasta,
Verevämmän miehen verta;
Puutuin tuohon pulluksehen,
Tartuin tuohon talluksehen,
Varikselt' on varren saanut,
Korpilta nenän kopannut,
Suunsa syövältä suelta,
Koko muo'on kontiolta.»»
»»Oisinpa mokoman saanut
Mäellenki mentyäni,
Saanut tieltä tervaskannon,
Leppä-pökkelön lehosta,
Pannut turvan turpehesta,
Parran naavoista pahoista,
Suun kivestä, pään savesta,
Silmät kuumista sysistä,
Koivun pahkat korviksensa,
Raian haarukan jaloiksi.»»
»Senpä lauloin laitoissani,
Huokaelin huolissani,
Sattui kauno kuulemahan,
Seinuksella seisomahan;
Niin kun tuo tulevi tuolta,
Astui aitan portahalle,
Jo ma tuon tulosta tunsin,
Astunnasta arvaelin,
Tukka tuiski tuulettaki,
Hivus viskoi viimattaki,
Ikenet oli irvellänsä,
Silmät kiljan kaljallansa,
Väätty pihlaja piossa,
Käätty karttu kainalossa,
Jolla lyöä lykkeävi,
Kohti päätä kolkkoavi.»
»Annas siitä illan tulla,
Kun meni makoamahan,
Otti vitsan vierehensä,

680: 3. karhulta.

Nahka-ruoskan naulaltansa,
Ei ketänä muuta vasten,
Vasten vaivaista minua.»
»Meninpä minäki itse
Illalla makoamahan,
Sulhon vierehen venähyin,
Laski sulho vierehensä,
Antoi kyllin kyynäspäätä,
Viljalta vihaista kättä,
Paljo paksuja pajuja,
Mursun-luista ruoskan vartta.»
»Nousin kylmältä kyleltä,
Viluiselta vuotehelta,
Sulho suorihe jälestä,
Ulos uksesta uhitti,
Käsi käypi tukkahani,
Haparoivi hapsihini,
Tukat tuulelle jakeli,
Ahavalle anneksivi.»
»Mikäs neuvoksi minulle,
Mikä neuvon antajaksi?
Teräksestä kengät teetin,
Paulat vaskesta panetin,
Joilla seisoin seinävieret,
Kuuntelin kujan perukset,
Kunnes viihtyisi vihainen,
Asettuisi ankarainen;
Eikä viihy viimeinkänä,
Ei asetu aioinkana.»
»Vilu viimeinki tulevi
Vihattuna vierressäni,
Seinä-vieret seistessäni,
Ollessa oven takana;
Arvelin, ajattelime:
Ei minusta lienekänä
Viikoista vihan pitoa,
Kaukaista ylenkatsetta
Tässä Lemmon leisiossa,
Pirujen pesä-siassa.»

747: 3. joukossa; parvessa.

»Heitin hempeät tupaset,
Armahat asunmajani,
Läksin vieno vieremähän,
Vierin soita, vierin maita,
Vierin ventoja vesiä,
Vierin veikon pellon päähän;
Siinä kukkui kuivat kuuset,
Lauloi lakka-päät petäjät,
Kaikki vaakkuivat varikset,
Harakat hakahtelivat:
»»Ei täällä sinun kotisi,
Eikä synnyntä-siasi.»»
»En mä tuotana totellut,
Vierin veikkoni piha'an,
Jo mulle veräjät virkki,
Kaikki vainiot valitti:
»»Mitäpä tulet kotihin,
Kuta kurja kuulemahan?
Jo ammoin isosi kuoli,
Kaatui kaunis kantajasi,
Veikko sull' on vento vieras,
Veikon nainen kun Wenakko.»»
»En mä tuotana totellut,
Menin mie toki tupahan,
Annoin kättä kääkäselle,
Kylmä kääkä kättä vasten.»
»Tultua tupahan tuosta
Oven suuhun seisotaime;
Korea kotoinen nainen,
Ei tule likistämähän,
Käy ei kättä antamahan;
Korea minä itseki,
En mene likistämähän,
Käy en kättä antamahan,
Pistän kättä kiukahalle,
Kivet kylmät kinkahassa,
Käännän kättä hiilokselle,
Hiilet kylmät hiiloksessa.»

773: 3. oven rivalle, kädensialle.
778: 3. hala'amaan; sepäämään.

»Veikko lautsalla lamovi,
Päässä pankon pöllöttävi,
Syli syttä hartioilla,
Vaaksa muulla vartalolla,
Kyynärä kyventä päässä,
Kortteli kovaa nokea.»
»Kysyi veikko vierahalta,
Tutkaeli tullehelta:
»»Mistä vieras veen takoa?»»
Minä vainen vastaelin:
»»Etkö tunne siskoasi,
Entistä emosi lasta?
Me yhen emosen lapset,
Yhen linnun liekuttamat,
Yhen hanhen hautelemat,
Yhen pyyn pesästä saamat.»»
Tuosta veikko itkemähän,
Silmät vettä vieremähän.»
»Virkoi veikko naisellensa,
Kuiskaeli kullallensa:
»»Hanki syöä siskolleni!»»
Veikon nainen nalja-silmä
Kantoi kaalia koasta,
Jost' oli rakki rasvan syönyt,
Koira suolan koitellunna,
Musti murkinan pitännä.»
»Virkkoi veikko naisellensa,
Kuiskaeli kullallensa:
»»Tuo olutta vierahalle!»»
Veikon nainen nalja-silmä
Toip' on vettä vierahalle,
Ei sitänä siivon vettä,
Sisaresten silmivettä,
Kälysten käenpesintä.»
»Vierin jälle veikon luota,
Siirryin synnyntä-sialta,
Jou'uin kurja kulkemahan,
Sain kurja samoamahan,

800: 3. kiikuttamat.

Raukka rannat kiertämähän,
Vaivainen vaeltamahan
Aina ouoillen oville,
Veräjille vierahille,
Lapset raukan rannikolle,
Vaivaiset kylän varahan.»
»Moni nyt minulla onpi,
Usea olettelevi
Virkkaja vihaisen äänen,
Äänen tuiman tuikuttaja,
Ei ole minulla monta
Sanan armon antajata,
Suin sulin puheliata,
Kiukahalle käskiätä
Satehesta saatuani,
Kylmästä kyhättyäni,
Hallassa hamehen helmat,
Turkin helmat tuppurissa.»
»Enpä ennen nuorempana,
En mä uskonut olisi,
Jos oisi sata sanonut,
Tuhat kieltä kertaellut,
Näille juonin joutuvani,
Näille päivin pääseväni,
Jotk' on päivät päälle pääsnyt,
Juonet joutunna kätehen.»

Neliäskolmatta Runo.

Sulhoa neuvotaan, kuinka hänen tulee morsianta oletella, ja kielletään pahasti pitelemästä 1—264. Vanha mieron ukko kertoo, mitenkä hän muinen sai naisensa mielistymään 265—296. Morsian muistelee vesi silmissä, että hänen nyt on armas syntymäkotinsa iäksi päiväksi jättäminen, ja tekee jäähyväisiä kaikille 297—462. Ilmarinen koppa'aa morsiamen rekeensä, lähtee matkaan ja tulee kolmannen päivän ehtoolla kotiinsa 463—528.

Jo nyt on neiti neuvottuna,
Morsian opastettuna;
Vielä virkin veiolleni,
Sulholleni suin puhelen:
»Sulho viljon veikkoseni,
Vielä veikkoa parempi,
Emon lasta armahampi,
Ison lasta lauhkeampi,
Kuulesta ma kuin sanelen,
Kuin sanelen, kuin puhelen
Tästä liina-linnustasi,
Saamasestasi kanasta!»
»Kiitä sulho onneasi,
Hyvän saaman saamastasi,
Kun kiität, hyvinki kiitä,
Hyvän sait, hyvän tapasit,
Hyvän luojasi lupasi,
Hyvän antoi armollinen!
Lue kiitokset isolle,
Emoselle viel' enemmin,
Ku tuuti tytön mokoman,
Niin mokoman morsiamen!»
»Puhas on neiti puolellasi,
Neiti kirkas kihloissasi,
Valkeainen vallassasi,
Soreainen suojassasi,
Tytär riski rinnallasi,
Vereväinen vieressäsi,
Tytär riski riihen puia,
Hempulainen heinän lyöjä,
Pulski poukkujen pesiä,
Varski vaate-valkasia,
Kensti rihman kehreäjä,
Karski kankahan kutoja.»
»Niin sen piukki pirran ääni,
Kuin käki mäellä kukkui,
Niin sen suihki sukkulainen,
Kuin on portimo pinossa,
Niin sen käämi käännähteli,

5—264. Sulhon varoitus-virsi.

38: 3. kärppä.

Kuin käpy oravan suussa,
Ei kylä sikein maannut,
Linnakunta uinaellut
Neien pirran pirkeheltä,
Sukkulan surinehelta.»
»Sulhokainen, nuorukainen,
Miehen kanta kaunokainen!
Tao viikate terävä,
Vaali vartehen hyvähän,
Veistele veräjän suussa,
Kannon päässä kalkuttele;
Kun tulevi päiväpaiste,
Viepä neiti nurmen päälle,
Näet kuin heinä herskähtävi,
Kova heinä korskahtavi,
Vihviläinen viuskahtavi,
Suolaheinä suiskahtavi,
Mätäs myötähän menevi,
Vesan kanta katkeavi!»
»Kun tulevi toinen päivä,
Hanki suora sukkulainen,
Pirran päällinen pätevä,
Käärinlauta laaullinen,
Vuoli suksekset soreat,
Hanki kaikki kangasneuvot,
Laita neiti kangaspuille,
Pirran päällinen piohon,
Äsken pirta piukkoavi,
Kangaspuut kamahtelevi,
Kuuluvi kylähän kalske,
Pirran pirske loitommalle,
Akat tuosta arvelevat,
Kysyvät kyläiset naiset:
»»Kuka kangasta kutovi?»»
Sinun vastata sopivi:
»»Oma kultani kutovi,
Herttaseni helskyttävi;
Laskiko lapoja kangas,
Päästi pirta piitämiä?»»
»»Ei laske lapoja kangas,
Päästä ei pirta piitämiä:
On kuin Kuuttaren kutoma,
Päivättären kehreämä,
Otavattaren osaama,
Tähettären täyttelemä.»»
»Sulhokainen, nuorukainen,
Miehen kanta kaunokainen!
Kun nyt lähet kulkemahan,
Saat tästä ajelemahan
Kera nuoren neitosesi,
Kanssa kaunihin kanasi,
Ellös vainen varpuistasi,
Tätä liina-linnuistasi,
Ellös vieruhun ve'elkö,
Aian kolkkihin ajelko,
Kaa'atelko kannon päähän,
Kivilöihin kiskotelko!
Ei ennen ison koissa,
Emon kaunon kartanoilla
Neittä vieruihin ve'elty,
Aian kolkkihin ajeltu,
Kaa'ateltu kannon päähän,
Kivilöihin kiskoteltu.»
»Sulhokainen nuorukainen,
Miehen kanta kaunokainen!
Ellös viekö neioistasi,
Kuletelko kullaistasi
Nurkkihin nuhajamahan,
Soppihin sohajamahan!
Ei neiti ison kotona,
Emon entisen tuvilla
Eip' on nurkissa nuhannut,
Ei sohannut soppiloissa,
Aina istui ikkunoissa,
Keikkui keski-lattioilla,
Illat taattonsa ilona,
Aamut äitin armahana.»
»Ellös vainen sulho rukka,

63: 2. polkimet.

Ellös sie tätä kanaista
Viekö vehka-huhmarelle,
Panko parkin survontahan,
Olki-leivän leivontahan,
Petäjäisen pieksäntähän!
Ei neittä ison kotona,
Emon kaunon kartanossa
Viety vehka-huhmarelle,
Pantu parkin survontahan,
Olki-leivän leivontahan,
Petäjäisen pieksäntähän.»
»Vieös sä tätä kanoa,
Vieös vilja-mättähälle,
Ruis-purnun purkajaksi,
Ohra-purnun ottajaksi,
Leivän paksun paistajaksi,
Oluen osoajaksi,
Vehnä-leivän leipojaksi,
Taikinan taputtajaksi!»
»Sulho viljon veljyeni,
Ellös sie tätä kanoa,
Ellös meiän hanhoistamme
Ikävillä itketelkö!
Tulisiko tuhma tunti,
Saisi neiollen ikävä,
Pistä puuru puikkoloihin,
Tahi valkko valjahisin,
Tuo neittä ison kotihin,
Emon tuttavan tuville!»
»Ellös sie tätä kanaista,
Ellös liina-linnuistamme
Oletelko orjanasi,
Palkan piikana pielkö,
Elä kiellä kellarista,
Eläkä aitasta epeä!
Ei neittä ison kotona,
Emon kaunon kartanossa
Oleteltu orjan arvon,
Palkan piikana pielty,
Ei kielletty kellarista,
Eikä aitasta evätty;
Aina viilti vehnäisiä,
Katseli kanan munia,
Maitotiinun tienohilla,
Olutpuolikon povella,
Aamut aittoja avellen,
Illat luhtia lukiten.»
»Sulhokainen nuorukainen,
Miehen kanta kaunokainen!
Kun neittä hyvin pitelet,
Niin hyväksi tunnetahan,
Kun tulet apen kotihin,
Luoksi ainoan anopin,
Itseäsi syötetähän,
Syötetähän, juotetahan,
Hevoisesi riisutahan,
Tallihin talutetahan,
Syötetähän, juotetahan,
Kauravakka kannetahan.»
»Ellös vainen neioistamme,
Tätä liina-linnuistamme
Sanoko su'uttomaksi,
Laatiko lajittomaksi!
Onpa tällä neiollamme
Suku suuri, laji laaja,
Kappa ois kylveä papuja,
Jyvä kullenki tulisi,
Kappa panna pellavaista,
Kuitu kullenki tulisi.»
»Ellös vainen sulho rukka
Neioista pahoin pielkö,
Opastelko orjan ruoskin,
Nahka-ruoskin nau'utelko,
Vitsoin viisin vingutelko,
Vajan päässä vangutelko!
Eipä neittä ennenkänä,
Ei ennen ison kotona
Opasteltu orjan ruoskin,

143: 2. puurakka; tumman-ruskea hevoinen.

Nahka-ruoskin nau'uteltu,
Vitsoin viisin vinguteltu,
Vajan päässä vanguteltu.»
»Seiso seinänä e'essä,
Pysy pihtipuolisena,
Elä anna anopin lyöä,
Eläkä apen torua,
Elä vierahan vihata,
Talon toisen soimaella;
Pere käski pieksämähän,
Muu väki mukittamahan,
Et hän raahi raukaistasi,
Etkä henno hertaistasi,
Vuosin kolmin kuultuasi,
Ainoisin aneltuasi!»
»Neuvo sulho neitoasi,
Opeta omenoasi,
Neuvo neittä vuotehella,
Opeta oven takana,
Vuosikausi kummassaki,
Yksi vuosi suu-sanalla,
Toinen silmän iskennällä,
Kolmas on jalan polulla!»
»Kun ei sitte siitä huoli,
Eikä tuostana totelle,
Ota ruoko ruo'ostosta,
Karvakorte kankahalta,
Sillä neuvo neitoasi,
Neuvo neittä neljäs vuosi,
Korahuta korttehella
Saran syrjällä syseä,
Viel' elä siimalla sivalla,
Neittä raipalla rapoa!»
»Vaan jos sitte siit' ei huoli,
Viel' ei tuostana totelle,
Veä vitsa viiakosta,
Koivu korpi-notkelmosta,
Tuopa turkin helman alla,
Talon toisen tietämättä,
Sitä näytä neiollesi,
Hepäise, elä sivalla!»
»Kun ei vielä siitä huoli,
Ota tuostana totella,
Neuvo neittä vitsasella,
Koivun oksalla opasta,
Neuvo nelisnurkkaisessa,
Sano sammalhuonehessa,
Elä nurmella nukita,
Pieksä pellon pientarella,
Kuuluisi kumu kylähän,
Tora toisehen talohon,
Naisen itku naapurihin,
Metsähän iso meteli!»
»Aina hauo hartioita,
Pehmitä perälihoja,
Elä silmiä sivele,
Eläkä korvia koseta,
Kuppi kulmalle tulisi,
Sinimarja silmän päälle,
Tuostapa kyty kysyisi,
Tuosta appi arveleisi,
Kylän kyntäjät näkisi,
Nauraisi kyläiset naiset:
»»Onko tuo soassa ollut,
Talununna tappelossa,
Vai onko suen repimä,
Metsän karhun kaapaisema,
Vai susiko sulhasena,
Karhu kanssa kumppalina?»»
Olipa ukko uunin päällä,
Mieron-kierto kiukahalla,
Lausui ukko uunin päältä,
Mieron-kierto kiukahalta:
»Ellös vainen sulho rukka
Nouatelko naisen mieltä,
Naisen mieltä, kiurun kieltä,

236: 1. häritä; heritä.
252: 3. kosketa.
253: 1. kuhmu; kyhmy.
266: 1. maailman kulkia.

Kuin minä poloinen poika!
Lihat ostin, leivät ostin,
Voit ostin, oluet ostin,
Kalat ostin kaikenlaiset,
Särpimet monen sukuiset,
Oluet omilta mailta,
Vehnät mailta vierahilta.»
»En sillä hyveä saanut,
Enkä siistiä tavannut,
Nainen kun tuli tupahan,
Tuli kuin tukan repiä
Muotoansa mullistellen,
Silmiänsä väännitellen;
Aina äyhki ähmissänsä,
Vihoissansa virkkaeli,
Kutsui kuppelo-peräksi,
Haukkui halko-hakkuriksi.»
»Jopa muistin uuen mutkan,
Toki toisen tien osasin:
Kun kolotin koivun oksan,
Jo likisti linnuksensa,
Kun karsin katajan latvan,
Jo kumarsi kullaksensa,
Kun vielä panin pajuilla,
Jo kapusi kaulahani.»
Neito parka huokaiseikse,
Huokaiseikse, henkäiseikse,
Itse itkulle hyräytyi,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Lässäp' on nyt muien lähtö,
Liki saanut muien liitto,
Minun lähtöni lähemmä,
Minun liittoni likemmä,
Vaikk' on läyli lähteäki,
Erota tukala tunti
Tästä kuulusta kylästä,
Kaunihista kartanosta,
Jossa kasvoin kaunihisti,
Ylenin ylen ehosti,
Kaiken kasvanto-ikäni,
Lapsi-puolen polveani.»
»Enkä tuota ennen luullut,
Enkä uskonut ikänä,
En mä luullut luopuvani,
Uskonut eroavani
Tämän linnan liepeheltä,
Tämän harjun hartiolta;
Jo nyt luulen, jotta luovun,
Jopa uskon ja eroan,
Ero- on tuopit tyhjettynä,
Ero- juotuna oluet,
Kohta korjat käännettynä
Päin ulos, perin tupahan,
Lappein ison latohon,
Kalten karja-huonehesen.»
»Millä nyt erotessani,
Lähtiessäni katala,
Millä maksan maammon maion,
Sekä taattoni hyvyyen,
Millä veikon armauen,
Mielisiivot siskoseni?»
»Kiitän mä iso sinua
Entisistäni eloista,
Murkinoista muinaisista,
Parahimmista paloista.»
»Kiitän mä emo sinua
Nuorna tuuviteltuasi,
Pienoisna pieltyäsi,
Rinnoin ruokkieltuasi.»
»Vielä kiitän veikkoseni,
Veikkoseni, siskoseni,
Kostelen koko perehen,
Kaikki kasvin-kumppalini,
Joien joukossa elelin,
Kasvoin kanssa kasvin-aian.»
»Ellös nyt hyvä isoni,
Ellös ehtoinen emoni,
Tahi muu sukuni suuri,

301—462. Morsiamen lähtö-virsi.

Heimokuntani heleä,
Tuosta huolelle ruvetko,
Saako suurelle surulle,
Jos menenki muille maille.
Kulkenen johon kuhunki!
Paistanevi luojan päivä,
Kuu luojan kumottanevi,
Tähet taivon välkkynevi,
Otavat ojentunevi
Ilmassa etempänäki,
Maailmassa muuallaki,
Ei yksin ison pihoilla,
Näillä kasvin-kartanoilla.»
»Lähen nyt tästä kuin lähenki,
Tästä kullasta koista,
Ison saamasta salista,
Äitin kesti-kellarista;
Heitän suoni, heitän maani,
Heitän heinikko-pihani,
Heitän valkeat veteni,
Heitän hiekka-rantaseni
Kylpeä kylän akoille,
Pasikoia paimenille.»
»Heitän suot sorehtioille,
Maat heitän maleksioille,
Lepiköt lepeäjille,
Kanervikot kaahlajille,
Aita-vieret astujille,
Kujavarret kulkioille,
Pihat pitkin juoksioille,
Seinä-vieret seisojille,
Silta-lauat siivojille,
Lattiat lakaisioille,
Pellot heitän peuran juosta,
Salot ilveksen samota,
Ahot hanhien asua,
Lehot lintujen levätä.»
»Lähen tästä kuin lähenki
Toisen lähtiän keralla,
Syksysisen yön sylihin,
Keväisen kierän päälle,
Jott' ei jälki jäällä tunnu,
Jalan isku iljangolla,
Hangella hamosen toimi,'
Helman hiepsintä lumella.»
»Sitte toiste tultuani,
Kotihini käytyäni
Eipä äiti ääntä kuulle,
Iso ei itkua tajunne,
Jos ma kulmilla kujerran,
Pää-laella laulattelen,
Jo on nousnut nuori nurmi,
Kasvanut kataja-pehko
Iholle imettäjäni,
Kasvopäille kantajani.»
»Minun toiste tullessani
Näille pitkille pihoille
Muut ei tuntene minua,
Kun ne kaksi kappaletta:
Alimmainen aian vitsa,
Perimmäinen pellon seiväs,
Nuo on piennä pistämäni,
Neitona vitsastamani.»
»Emoni mahova lehmä,
Minun nuorna juottamani,
Vasikkana vaalimani
Ammoa rikottelevi
Pitkillä piha-rikoilla,
Talvisilla tanterilla,
Tuo minua tuntenevi
Kotoiseksi tyttäreksi.»
»Isoni iki-oronen,
Minun piennä syöttämäni,
Neitona apattamani
Hirnua rikottelevi
Pitkillä piha-rikoilla,
Talvisilla tanterilla,
Tuntenevi tuo minua

390: 2. nilpun; liukkaan jään.

Kotoiseksi tyttäreksi.»
»Veikkoni ikuinen koira,
Minun lasna syöttämäni,
Neitona opastamani
Haukkua rikottelevi
Pitkillä piha-rikoilla,
Talvisilla tanterilla,
Tuo minua tuntenevi
Kotoiseksi tyttäreksi.»
»Muut ne ei minua tunne
Kotihini tultuani,
Vaikk' on vanhat valkameni,
Entiset elo-siani,
Sioillansa siika-salmet,
Asemillansa apajat.»
»Jää nyt pirtti terveheksi,
Pirtti lauta-kattonesi,
Hyvä on toiste tullakseni,
Kaunis kaaputellakseni!»
»Jää nyt sintsi terveheksi,
Sintsi lauta-siltanesi,
Hyvä on toiste tullakseni,
Kaunis kaaputellakseni!»
»Jääpä piha terveheksi,
Piha pihlajaisinesi,
Hyvä on toiste tullakseni,
Kaunis kaaputellakseni!»
»Jätän kaikki terveheksi,
Maat ja metsät marjoinensa,
Kuja-vieret kukkinensa,
Kankahat kanervinensa,
Järvet saoin saarinensa,
Syvät salmet siikoinensa,
Hyvät kummut kuusinensa,
Korpinotkot koivuinensa!»
Silloin seppo Ilmarinen
Koppoi neien korjahansa,
Iski virkkua vitsalla,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Jää hyvästi järven rannat,
Järven rannat, pellon penkat,
Kaikki mäntyset mäellä,
Puut pitkät petäjikössä,
Tuomikko tuvan takana,
Katajikko kaivotiellä,
Kaikki maassa marjan varret,
Marjan varret, heinän korret,
Pajupehkot, kuusen juuret,
Lepän lehvät, koivun kuoret!»
Siinä seppo Ilmarinen
Läksi Pohjolan pihoilta;
Jäivät lapset laulamahan,
Lapset lauloi, jotta lausui:
»Lenti tänne musta lintu,
Läpi korven koikutteli,
Suostutteli meiltä sorsan,
Maanitteli meiltä marjan,
Otti tuo omenan meiltä,
Vietteli ve'en kalasen,
Petti pienillä rahoilla,
Hopeilla houkutteli;
Ken nyt vie ve'elle meitä,
Ken joelle juohattavi?
Saapi saavit seistäksensä,
Kolataksensa korennot,
Olla sillat siivomatta,
Lattiat lakaisematta,
Pinttyä pikarin laiat,
Tuopin korvat tummentua!»
Itse seppo Ilmarinen
Nuoren neitonsa keralla
Ajoa kahuttelevi
Noita Pohjan rannikoita
Simasalmien sivutse,
Hietaharjun hartioitse,
Somer soitti, hiekka helkki,
Reki vieri, tie vilisi,
Rahe rautainen ramasi,
Jalas koivuinen kolasi,
Kapla patvinen pasasi,

Vemmel tuominen tutasi,
Vinkui vitsaiset saverkot,
Vapoi vaski-renkahaiset
Juostessa hyvän hevoisen,
Hyvän laukin laukatessa.
Ajoi päivän, tuosta toisen,
Ajoi kohta kolmannenki,
Käsi ohjassa orosen,
Toinen neien kainalossa,
Jalka laialla rekosen,
Jalka toinen viltin alla.
Virkku juoksi, matka joutui,
Päivä vieri, tie lyheni,
Päivänäpä kolmantena
Aletessa aurinkoisen
Jo sepon koti näkyvi,
Tuvat Ilman tuulottavi,
Noki nousi nuoraisena,
Savu paksuna pakeni,
Tuprusi savu tuvasta,
Ylös pilvihin kohosi.

509: 3. vedätit; aisan vitsat.

Viideskolmatta Runo.

Sulho, morsian ja saattoväki vastaan otetaan Ilmarisen kodissa 1—382. Joukko syötetään ja juotetaan yltäkylläisesti; Wäinämöinen laulaa ja kiittelee isäntää, emäntää, puhemiestä, kaasoa ja muuta hää-kansaa 383—672. Kotimatkalla häistä palatessansa särkyy Wäinämöiseltä reki, jonka korja'aa ja ajaa kotiinsa 673—738.

Jopa viikon vuoteltihin,
Vuoteltihin, katseltihin
Neion nuotehet tulevan
Seppo Ilmarin kotihin;
Silmät vanhoilta valuvi
Ikkunoissa istuessa,
Polvet nuorilta nojuvi
Veräjillä vuottaessa,
Lasten jalkoja paleli
Seinuksilla seisoessa,
Kului kengät kesk'-iältä
Rantasilla raittaessa.
Niin huomenna muutamana,
Päivänä moniahana
Kumu kuuluvi salolta,
Reen kapina kankahalta.
Lokka luopuisa emäntä,
Kalevatar kaunis vaimo,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Se on poikani rekonen,
Jo tulevi Pohjolasta
Nuoren neitonsa keralla.»
»Lähes nyt kohti näitä maita,
Kohin näitä kartanoita,
Ison saamille tuville,
Vanhemman varustamille!»
Se on seppo Ilmarinen
Jo kohta kotihin saapi
Ison saamille pihoille,
Vanhemman varustamille,
Pyyhyet viherteleväț
Vesaisilla vempelillä,
Käkyet kukahtelevat
Korjan kirjavan kokalla,
Oravat samoelevat,
Päällä aisan vaahterisen.
Lokka luopuisa emäntä,
Kalevatar vaimo kaunis
Tuossa tuon sanoiksi virkki,
Itse lausui, noin nimesi:
»Kylä vuotti uutta kuuta,

17: 2. hyvä; kaunis; siveä.

23—382. Sulhon paluu- ja morsiamen vastaan-otto-virret.

Nuoret päivän nousentoa,
Lapset maata mansikkaista,
Vesi tervaista venettä;
Mie en kuuta puolinkana,
Päiveä mokominkana,
Minä vuotin veioani,
Veioani, minjoani,
Katsoin aamun, katsoin illan,
En tiennyt mihin katosi,
Tokko pientä kasvatteli,
Vaiko laihoa lihoitti,
Kun ei tullut kuitenkana,
Vaikka varsinki lupasi
Tulla jälen tuntuessa,
Saa'a jälen jäähtymättä.»
»Aina katsoin aamusilla,
Päivät päässäni pitelin:
Kun ei vieri veion saani,
Ei kolaja veion korja
Näille pienille pihoille,
Kapeille kartanoille,
Oisko olkinen oronen,
Reki kaksi-kaplahinen,
Senki saaniksi sanoisin,
Korjaksi korotteleisin,
Jos se veioni vetäisi,
Toisi kaunoni kotihin.»
»Niinpä toivoin tuon ikäni,
Katsoin kaiken päiväkauen,
Pääni katsoin kallellehen,
Sykeröni syrjällehen,
Silmät suorat suikulaksi,
Toivoin veioni tulevan
Näille pienille pihoille,
Kapeille kartanoille;
Jo tuo viimeinki tulevi,
Toki kerran kerkiävi,
Vierellä verevä muoto,
Puna-poski puolellansa.»
»Sulho viljon veljyeni,
Lasketapa laukki-otsa,
Vietätä hyvä hevoinen
Entisille heinillensä,
Taannoisille kauroillensa;
Laai meille terveyttä,
Laai meille, laai muille,
Laai kaikelle kylälle!»
»Tehtyäsi tervehyiset
Sanele tarinojasi,
Matkasitko mainehitta,
Kävit tiesi tervehenä.
Kun läksit anopin luoksi,
Apen ainoan kotihin,
Saitko neien, voitit vallan,
Sorritko sotiveräjän,
Levititkö neien linnan,
Pirotitko pystyn seinän,
Astuitko anopin sillan,
Istuitko isännän lautsan?»
»Jo tuon näen kyselemättä,
Arvoan anelematta,
Kävipä tiensä tervehenä,
Matkansa imantehena,
Toip' on hanhen, voitti vallan,
Sortipa sotiveräjän,
Langettipa lauta-linnan,
Levitteli lehmus-seinän
Käyessä anopin luona,
Apen ainoan koissa;
Onp' on sotka suojassansa,
Kana kainaloisessansa,
Puhas neiti puolellansa,
Valkeainen valloissansa.»
»Kenpä toi tämän valehen,
Ken pani pahan sanoman,
Sulhon tyhjin tulleheksi,
Oron jouten juosneheksi?

65: 2. kylä-reeksi.
72: 1. hivuslaitokseni.

Eipä sulho tyhjin tullut,
Ei oronen jouten juosnut,
On mitä oron veteä,
Liinaharjan liikutella,
Hiessäpä hyvä hevoinen,
Vaahessa valittu varsa
Tuvun tänne tuotuansa,
Verevän ve'ettyänsä.»
»Nouse nyt korjasta korea,
Hyvä lahja laitiosta,
Nouse ilman nostamatta,
Ylene ylentämättä,
Jos on nuori nostajasi,
Ylpeä ylentäjäsi!»
»Korjasta kohottuasi,
Reen perästä päästyäsi
Astu tietä temminkäistä,
Maata maksan karvallista,
Sikojen silittämäistä,
Porsahien polkemaista,
Lampahan latsottamaista,
Hevon harjan hieromaista!»
»Astu hanhen askelilla,
Taputa tavin jaloilla
Näitä pestyjä pihoja,
Tasaisia tanteria,
Apen saamia pihoja,
Anopin asettamia,
Veljen veisto-penkeriä,
Sisaren sini-ketoja;
Pole jalka portahalle,
Siirrä sintsin siltaselle,
Astu sintsiä simaista,
Siitä siirräite sisähän,
Alle kuulun kurkihirren,
Alle kaunihin katoksen!»
»Jo täällä tämänki talven,
Jopa mennehen kesosen
Silta soitti sorsan-luinen
Sillallista seisojaista,
Laki kultainen kumisi
Laen alla astujaista,
Ikkunat iloittelihe
Ikkunaisen istujaista.»
»Jo täällä tämänki talven,
Jopa mennehen kesosen
Kääkäset käkertelihe
Sormus-kättä sulkiaista,
Kynnykset kykertelihe
Hieno-helman hempujaista,
Ovet aina aukieli
Ovellista aukojaista.»
»Jo täällä tämänki talven,
Jopa mennehen kesosen
Perin pirtti pyörähteli
Pirtillistä pyyhkiäistä,
Sintsinen sioittelihe
Sintsillistä siivojaista,
Vajaset vasertelihe
Vajallista vastakättä.»
»Jo täällä tämänki talven,
Jopa mennehen kesosen
Piha piilten kääntelihe
Lastun pitkän poimiaista,
Aittaset alentelihe
Aitallista astujaista,
Orret notkui, parret painui
Nuoren vaimon vaattehia.»
»Jo täällä tämänki talven,
Jopa mennehen kesosen
Kujaset kukertelihe
Kujallista kulkiaista,
Lääväset lähentelihe
Läävällistä lääniäistä,
Tanhuaiset taantelihe
Tanhuallista tavia.»
»Jo täällä tämänki päivän,

125: 1. kananpojan.
135: 3. koreata; siivottua.
150: 2: porstuan.

Jopa päivän eilisenki
Aioin ammoi aika-lehmä
Aamu-vihkon antajaista,
Hevoisvarsa hirnakoitsi
Heinä-vihkon heittäjäistä,
Kaikerti kevät-karitsa
Palasen parantajaista.»
»Jo täällä tämänki päivän,
Jopa päivän eilisenki
Vanhat istui ikkunoissa,
Lapset raittoi rantasilla,
Naiset seisoi seinuksilla,
Pojat porstuan ovilla
Nuoren vaimon varronnassa,
Morsiamen vuotannassa.»
»Terve nyt piha täysinesi,
Ulkoinen urohinesi,
Terve vaja täysinesi,
Vaja vierahaisinesi,
Terve sintsi täysinesi,
Tuohi-katto kansoinesi,
Terve pirtti täysinesi,
Sata-lauta lapsinesi,
Terve kuu, terve kuningas,
Terve nuori nuoe-kansa!
Ei ole tässä ennen ollut,
Eipä ennen, eikä eilen
Tämän joukon juoleutta,
Tämän kansan kauneutta.»
»Sulho viljon veljyeni,
Pura pois punaiset paikat,
Sivalluta silkki-verhot,
Näytä tuota näätäistäsi,
Viisin vuosin käytyäsi,
Kaheksin katseltuasi!»
»Tokko toit, kenen käkesit,
Käkesit käkösen tuoa
Maalta valkean valita,
Vesiltä verevän saa'a?»
»Jo tuon näen kyselemättä,
Arvoan anelematta,
Toit käkösen tullessasi,
Sini-sotkan suojassasi,
Vihannimman virven latvan
Vihannasta virviköstä,
Tuorehimman tuomen lehvän
Tuorehesta tuomikosta.»
Olipa lapsi lattialla,
Lausui lapsi lattialta:
»Voi veikko mitä vetelet,
Tervaskannon kauneutta,
Terva-puolikon pituutta,
Kerinkannan korkeutta!»
»Kutti, kutti sulho rukka,
Tuota toivotit ikäsi,
Sanoit saavasi sataisen,
Tuovasi tuhannen neien;
Jo saitki hyvän sataisen,
Tuon tuhannen tuppeloisen,
Sait kuin suolta suovariksen,
Aialta ajoharakan,
Pellolta pelotus-linnun,
Mustan linnun mullokselta!»
»Mitä lie ikänsä tehnyt,
Kuta mennehen kesosen,
Kun ei kinnasta kutonut,
Saanut sukkoa su'unki!
Tyhjänä tuli tupahan,
Annitoinna appelahan,
Hirret kopsassa kopasi,
Hörppä-korvat lippahassa.»
Lokka luopuisa emäntä,
Kalevatar vaimo kaunis

223: 3. muhkeutta; pulskeutta.
226: 4. huivit; pääverhot.

245—266. Morsianta herjataan, kun ei vielä ole jakanut tuomislahjoja.
248: 1. kerinpuun: jalan.
265: 2. rasiassa.

Kuuli kummaisen tarinan,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Mitä lausuit lapsi kurja,
Kuta kunnotoin latelit!
Muista kummat kuulukohon,
Häväistykset häälyköhön,
Eipä tästä neitosesta,
Ei tämän talon väestä!»
»Jo sanoit pahan sanasen,
Sanan kehnon kertaelit
Suusta yötisen vasikan,
Päästä pennun päiväkunnan;
Hyvän on sulho neien saanut,
Tuonut maalta maan parahan,
On kuin puola puolikypsi,
Kuin on mansikka mäellä,
Tahi kuin käkönen puussa,
Pieni lintu pihlajassa,
Koivussa korea sulka,
Valorinta vaahteressa.»
»Oisi ei saanut Saksastana,
Tavannut Wiron takoa
Tämän neitosen soreutta,
Tämän allin armautta,
Tämän kasvon kauneutta,
Tämän muo'on muhkeutta,
Käsivarren valkeutta,
Kaulan hoikan kaarevuutta.»
»Eikä neiti tyhjin tullut,
Oli turkit tuotavana,
Vaipat vasta saatavana,
Ja verat ve'ettävänä.»
»Paljo on tällä neitosella
Oman värttinän väkeä,
Oman kehrän kiertämätä,
Oman hyppisen hyveä,
Vaattehia valkehia,
Talvi-sotkun suorimia,
Kevät-päivän valkomia,
Kesä-kuien kuivamia,
Hyvät hurstit huilahukset,
Pään-alaiset pällähykset,
Sivallukset silkkihuivit,
Vilahukset villavaipat.»
»Hyvä mutso, kaunis mutso,
Mutso valkean verevä,
Hyvinpä koissa kuuluit,
Tyttönä ison koissa,
Hyvin kuulu kuun ikäsi
Miniänä miehelessä!»
»Elä huolelle rupea,
Elä huoli huolehtia,
Ei sinua suolle viety,
Oja-varrelle otettu,
Viety on vilja-mättähältä,
Viety vielä viljemmälle,
Otettu olut-tuvilta,
Oluemmille otettu!»
»Hyvä neito, kaunis mutso,
Tuotapa kysyn sinulta:
Näitkö tänne tullessasi
Kekoja kerä-periä,
Näsäpäitä närttehiä,
Ne kaikki tämän talosen,
Tämän sulhon kyntämiä,
Kyntämiä, kylvämiä.»
»Neitokainen, nuorukainen,
Tuota nyt sanon sinulle:
Kun tunsit talohon tulla,
Niin tunne talossa olla,
Hyvä lääll' on mutson olla,
Kaunis kasvoa miniän,
Piossasi piimä-pytty,
Voi-vatinen vallassasi!»
»Hyvä täss' on neien olla,
Kaunis kasvoa kanasen,
Täss' on laajat saunan lauat,

331: 2. pitkiä elorakennuksia.
339: 4. nuoren vaimon.

Ja leveät pirtin lautsat,
Isännät isosi verrat,
Emännät emosi verrat,
Pojat onpi veikon verrat,
Tyttäret sisaren verrat.»
»Kun sinun himo tulevi,
Noita mielesi tekevi
Ison saamia kaloja,
Veljen pyitä pyytämiä,
Niin elä kysy ky'yltä,
Eläkä ano apelta,
Kysy suorin sulholtasi,
Toimittele tuojaltasi!
Ei ole sitä metsässä
Jalan neljän juoksiata,
Eikä ilman lintusia,
Kahen siiven siukovia,
Ei vielä ve'essäkänä
Kala-parvea parasta,
Kuta sinun ei saaja saane,
Saaja saane, tuoja tuone.»
»Hyvä täss' on neien olla,
Kaunis kasvoa kanasen,
Ei ole kiirettä kivelle,
Eikä huolta huhmarelle,
Vesi tässä vehnät jauhoi,
Koski kuohutti rukihit,
Aalto astiat pesevi,
Meren vaahti valkaisevi.»
»Ohoh kullaista kyläistä,
Maan parasta paikaistani!
Nurmet alla, pellot päällä,
Keskellä kylä välillä,
Kylän alla armas ranta,
Rannassa rakas vetonen,
Se sopivi sorsan uia,
Vesilinnun vieretellä.»
Siitä joukko juotettihin,
Syötettihin, juotettihin
Liioilla liha-muruilla,
Kaunihilla kakkaroilla,
Oluilla ohraisilla,
Viertehillä vehnäisillä.»
Olipa kystä kyllin syöä,
Kyllin syöä, kyllin juoa,
Punaisissa purtiloissa,
Kaunoisissa kaukaloissa,
Pirotella piirahia,
Murotella voi-muruja,
Sirotella siikasia,
Lohkota lohi-kaloja
Veitsellä hopeisella,
Kuraksella kultaisella.
Olut juoksi ostamatoin,
Mesi markoin maksamatoin,
Oluoinen orren päästä,
Sima vaarnojen sisästä,
Olut huulten huuhtimeksi,
Mesi mielten kääntimeksi.
Kukapa tuossa kukkujaksi,
Lailliseksi laulajaksi?
Vaka vanha Wäinämöinen,
Laulaja iän-ikuinen
Itse laululle rupesi,
Töille virtten työntelihe,
Sanovi sanalla tuolla,
Lausui tuolla lausehella:
»Veli-kullat veitoseni,
Suulliset sanalliseni,
Kielelliset kumppalini,
Kuulkottenpa kuin sanelen!
Harvoin on hanhet suutasusten,
Sisarukset silmätysten,
Harvoin veikot vieretysten,
Emon lapset laiatusten
Näillä raukoilla rajoilla,
Poloisilla Pohjan mailla.»

393: 2. leipomaisia.
398: 1. puukolla; (kahvelilla?).

»Niin joko laululle lähemme,
Töille virtten työnteleimme?
Laulanta runoilla töitä,
Kukunta kevät-käellä,
Painanta Sinettärillä,
Kuonta Kankahattarilla.»
»Laulavat Lapinki lapset,
Heinä-kengät heittelevät
Hirven harvoilta lihoilta,
Peuran pienen pallehilta;
Niin miks' en minäki laula,
Miks' ei laula meiän lapset
Ruoalta rukihiselta,
Suulta suuruksellisilta?»
»Laulavat Lapinki lapset,
Heläjävät heinä-kengät
Vesi maljan juotuansa,
Petäjäisen purtuansa;
Niin miks' en minäki laula,
Miks' ei laula meiän lapset
Juomilta jyvällisiltä,
Oluilta ohraisilta?»
»Laulavat Lapinki lapset,
Heläjävät heinä-kengät
Nokisilta nuotioilta,
Hiilisiltä hiertimiltä;
Niin miks' en minäki laula,
Miks' ei laula meiän lapset
Alta kuulun kurkihirren,
Alta kaunihin katoksen?»
»Hyväpä täss' on miesten olla,
Armas naistenki asua
Olut-puolikon povella,
Mesi-tiinun tienohilla,
Sivullamme siika-salmet,
Luonamme lohi-apajat,
Joist' ei syöen syömät puutu,
Juoen juomiset vähene.»
»Hyväpä täss' on miesten olla,
Armas naistenki elellä,
Ei tässä surulla syöä,
Ei eletä huolen kanssa,
Tässä syöähän surutta,
Eletähän huoletoinna
Iällä tämän isännän,
Elin-ajalla emännän.»
»Kumman tässä ensin kiitän,
Isännänkö vai emännän?
Ainap' entiset urohot
Ensin kiittivät isännän,
Ku on suolta suojan saanut,
Koin korvesta kokenut,
Tyvin tuonut tyyskät männyt,
Latvoin lansatut petäjät,
Pannut paikalle hyvälle,
Asettanut ankaralle
Suuriksi suku-tuviksi,
Kaunihiksi kartanoiksi,
Salvannut salosta seinät,
Hirret hirmulta mäeltä,
Ruotehet romeikolta,
Malat marja-kankahalta,
Tuohet tuomi-vaaran päältä,
Sammalet sulilta soilta.»
»Tupa on tehty tesmällensä,
Suoja pantu paikallensa,
Sata oli miestä salvaimella,
Tuhat oli tuvan katolla
Tehessä tätä tupoa,
Laaittaissa lattiata.»
»Jopa vaan tämän isännän
Saaessa tätä tupoa
Mont' on tukka tuulta nähnyt,
Hivus säätä hirveätä,
Usein hyvän isännän

447: 2. tukkivalkeilta metsässä.
453—672. Kiitosvirsi.

475: 3. paksut; vahvat.
476: 2. oksattomat (?).
487: 4. kaikki hyvästi; järestykseen.

Jäänyt on kinnasta kivelle,
Hattua havun selälle,
Suohon sukkoa vajonnut.»
»Usein hyvä isäntä
Aivan aika-huomenessa,
Ennen muien nousematta,
Kyläkunnan kuulematta
Nousnut on nuotio-tulelta,
Havannut havu-majoilta,
Havu päänsä harjaellut,
Kaste pesnyt sirkut silmät.»
»Siitäpä hyvä isäntä
Saapi tuttua tupahan,
Lautsan täyen laulajoita,
Ikkunat iloitsioita,
Silta-lauat lausujoita,
Karsinat karehtioita,
Seinä-vieret seisojia,
Aitovieret astujia,
Pihat pitkin kulkioita,
Maat ristin matelioita.»
»Isännän esinnä kiitin,
Siitä ehtoisen emännän
Ruokien rakentamasta,
Pitkän pöyän täyttämästä.»
»Hänpä leipoi leivät paksut,
Suuret talkkunat taputti
Käpeillä kämmenillä,
Kyperillä kymmenillä,
Nosti leivät leppeästi,
Syötti vierahat välehen
Liioilla sian-lihoilla,
Koho-kuori-kokkaroilla,
Terät vieri veitsistämme,
Päät putosi puukoistamme
Lohen päitä lohkoessa,
Hauin päitä halkoessa.»
»Usein hyvä emäntä,
Tuo tarkka taloinen vaimo
Kuullut on kukotta nousta,
Kanan lapsetta karata
Näitä häitä hankittaissa,
Teoksia tehtäessä,
Hiivoja rakettaessa,
Olosia pantaessa.»
»Hyvin on hyvä emäntä,
Tuo tarkka taloinen vaimo
Osannut oluet panna,
Makujuoman juoksutella
Iuista imeltyneistä,
Makeista maltahista,
Joit' ei puulla puuhaellut,
Korennolla koukkaellut,
Vaanpa kourilla kohenti,
Käsivarsin käännytteli
Saunassa savuttomassa,
La'aistuilla lautehilla.»
Eipä tuo hyvä emäntä,
Tuo tarkka taloinen vaimo
Laske iskulle ituja,
Päästä maalle maltahia,
Käypi saunassa usein
Syän-yöllä yksinänsä,
Ei huoli susia surra,
Pelätä metsän petoja.»
»Jopa nyt emännän kiitin,
Vuotas kiitän patvaskani!
Ken on pantu patvaskaksi,
Ken otettu oppahaksi?
Kylän paras patvaskana,
Kylän onni oppahana.»
»Onpa meiän patvaskalla
Päällä haahen haljakkainen,
Se on kaita kainalosta,
Soma suolien kohasta.»

526: 1. sormilla.

564: 3. puhemieheni.

570: 2. laivan s. o. ostettu, ulkomaan.

»Onpa meiän patvaskalla,
Onpa kauhtana kapoinen,
Helmat hietoa vetävi,
Taka-puolet tanteria.»
»Vähän paitoa näkyvi,
Pikkaraisen pilkottavi,
On kuin Kuuttaren kutoma,
Tina-rinnan riukuttama.»
»Onpa meiän patvaskalla
Vyöllä ussakka utuinen,
Päivän tyttären kutoma,
Kirjo-kynnen kirjoittama
Ajalla tulettomalla,
Tulen tietämättömällä.»
»Onpa meiän patvaskalla
Silkkiset sukat jalassa,
Silkkiset sukan sitehet,
Säteriset sääri-nauhat,
Jotk' on kullalla kuottu,
Hopealla huoliteltu.»
»Onpa meiän patvaskalla
Saksan kengät kelvolliset,
Kuni joutsenet joella,
Vesiteiret vieremillä,
Tahi hanhuet havulla,
Muutto-linnut murrikolla.»
»Onpa meiän patvaskalla
Kutrit kullan suortuvaiset,
Parta kullan palmikkoinen,
Päässä pystyinen kypäri,
Puhki pilvien puhuja,
Läpi metsän läiköttäjä,
Jot' ei saatane sataisin,
Tuotane tuhansin markoin.»
»Jo nyt kiitin patvaskani,
Vuotas kiitän saajanaisen!
Mist' on saatu saajanainen,
Kust' otettu onnellinen?»
»Tuolt' on saatu saajanainen,
Tuolt' otettu onnellinen
Takoa Tanikan linnan,
Uuen linnan ulko-puolta.»
»Eipä vielä sieltäkänä;
Ei perän pereäkänä;
Tuolt' on saatu saajanainen,
Tuolt' otettu onnellinen
Vienan päällitä vesiltä,
Ulapoilta aukeilta.»
»Eipä vielä sieltäkänä,
Ei perän pereäkänä,
Kasvoi maalla mansi-marja,
Puna-puola kankahalla,
Pellolla heleä heinä,
Kukka kultainen aholla,
Siit' on saatu saajanainen,
Siit' otettu onnellinen.»
»Saajanaisen suu somainen,
Kuni Suomen sukkulainen,
Saajanaisen sirkut silmät,
Kuni tähet taivahalla,
Saajanaisen kuulut kulmat,
Kuni kuu meren-ylinen.»
»Onpa meiän saajanaisen
Kaula kullan kiehkuroissa,
Pää kullan vipalehissa,
Käet kullan käärilöissä,
Sormet kullan sormuksissa,
Korvat kullan helmilöissä,
Kulmat kullan solmuloissa,
Silmäripset simsukoissa.»
»Luulin kuun kumottavaksi,
Kun kumotti kulta-solki,
Luulin päivän paistavaksi,
Kun sen paistoi paian kaulus,
Luulin laivan läikkyväksi,
Kun sen läikkyi lakki päässä.»
»Jopa kiitin saajanaisen,
Annas katson kaiken kansan.

603: 3. kaason; morsiamen apulaisen.

Onko kansa kaunihina,
Väki vanha vänkeänä,
Sekä nuoriso somana,
Koko joukko juoleana!»
»Jopa katsoin kaiken kansan,
Ehkä tiesin ennoltaki;
Eip' ole tässä ennen ollut,
Eikä varsin vasta liene
Tämän joukon juoleutta,
Tämän kansan kauneutta,
Väen vanhan vänkeyttä,
Väen nuorison somuutta;
Kaikk' on kansa haljakassa,
Kuni metsä huutehessa,
Alta on kuin aamurusko,
Päältä on kuin päivän koite.»
»Huokeat oli hopeat,
Löyhät kullat kutsuloilla,
Rahataskut tanterilla,
Rahakukkarot kujilla
Näillä kutsu-vierahilla
Kutsuloille kunniaksi.»
Vaka vanha Wäinämöinen,
Virren ponsi polvuinen
Siitä siirtihe rekehen,
Lähtevi kohin kotia;
Laulelevi virsissänsä,
Laulelevi, taitelevi,
Lauloi virren, lauloi toisen,
Virrelläpä kolmannella
Kilahti jalas kivehen,
Tarttui kapla kannon päähän,
Rikkoihe reki runolta,
Jalas taittui laulajalta,
Kapla poikki paukahutti,
Laiat irti loskahutti.
Sanoi vanha Wäinämöinen,
Itse virkkoi, noin nimesi:
»Onko tässä nuorisossa,
Kansassa kasuavassa,
Vaiko tässä vanhalassa,
Väessä vähenevässä,
Kenpä Tuonelle kävisi,
Lähtisi Manan majoille,
Toisi Tuonelta orasen,
Vääntiän Manan väeltä
Reki uusi laatiani,
Korjanen kohentoani?»
Sekä nuoremmat sanovi,
Jotta vanhat vastoavi:
»Ei ole tässä nuorisossa,
Eikä varsin vanhastossa,
Koko suuressa su'ussa
Niin urosta urheata,
Jotta Tuonelle menisi,
Lähtisi Manan majoille,
Toisi Tuonelta orasen,
Vääntiän Manan majoilta
Reki uusi laatiasi,
Korjanen kohentoasi.»
Silloin vanha Wäinämöinen,
Laulaja iän-ikuinen
Läksi toiste Tuonelahan,
Matkasi Manan majoille,
Toi orasen Tuonelasta,
Vääntiän Manan majoilta.
Siitä vanha Wäinämöinen
Laulavi salon sinisen:
Salohon tasaisen tammmen,
Sekä pihlajan päteän,
Ne kohenti korjaksensa,
Painalti jalaksiksensa,
Niistä katsoi kaplaksia,
Sekä väänti vempeleitä,

664: 2, 3. puut kuurassa, härmässä.
668: 3. vierahilla.
682: 2. reentolppa, joka koria kannattaa.
723: 3. kaplapuita.

Sai korjan kohennetuksi,
Re'en uuen laaituksi,
Pisti varsan valjahisin,
Ruskean re'en etehen,
Itse istuihe rekehen,
Laskettihe laitiohon;
Vitsattaki virkku juoksi,
Helmin lyömättä hevoinen
Entisille appehille,
Taannoisille suuruksille,
Saattoi vanhan Wäinämöisen,
Laulajan iän-ikuisen
Oman uksen aukomille,
Oman kynnyksen etehen.

Kuudeskolmatta Runo.

Lemminkäinen pahoillaan siitä, kun oli häihin kutsumatta jätetty, päättää kuitenki lähteä Pohjolaan, huolimatta äitinsä kiellosta ja niistä monista surmista, jotka äiti sanoi häntä matkalla kohtaavan 1–382. Lähtee matkalle ja pääsee tiedoillansa onnellisesti läpi kaikista surmapaikoista 383—776.

Ahti oli saarella asuva,
Kaukoniemen kainalossa,
Oli pellon kynnännässä,[1]
Vainion vakoannassa,
Korvalta ylen korea,
Kovin tarkka kuulennalta.
Kuulevi jumun kylältä,
Järyn järvien takoa,
Jalan iskun iljeneltä,
Reen kapinan kankahalta;
Juohtui juoni mielehensä,
Tuuma aivohon osasi:
Häitä Pohjola pitävi,
Sala-joukko juominkia.
Murti suuta, väänti päätä,
Murti mustoa haventa,
Veret vierähti pahaksi
Poloisilta poskipäiltä;
Heti heitti kynnöksensä,
Vaon keski-vainiolle,
Nousi maasta ratsahille,
Lähtevi kohin kotia
Luoksi armahan emonsa,
Tykö valta-vanhempansa.
Sanoi tuonne saatuansa,
Toimitteli tultuansa:
»Oi emoni, vaimo vanha,
Pane ruoka ruttoisesti
Syöä miehen nälkähisen,
Haukata halun-alaisen;
Lämmitä samassa sauna,
Pian pirtti riu'uttele,
Missä mies puhasteleikse,
Sueiksen urosten sulho!»
Tuop' on äiti Lemminkäisen
Pani ruoan ruttoisesti
Syöä miehen nälkähisen,
Haukata halun-alaisen
Yhen kylyn joutuessa,
Yhen saunan saapuessa.
Siitä lieto Lemminkäinen
Otti ruokoa rutosti,

9: 3. liukkaalta jäältä.
12: 1. ajatus.
32: 3. jouduta.

Meni saunahan samassa,
Kävi kylpy-huonehesen;
Siellä peiponen peseikse,
Pulmonen puhasteleikse,
Päänsä pellavas-pioksi,
Kaulanvarren valkeaksi.
Tuli saunasta tupahan,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Oi emoni, vaimo vanha,
Astu aittahan mäelle,
Tuo sieltä somat sopani,
Kanna vaattehet vakaiset,
Jotka päälleni pukisin,
Varustaisin varrelleni!»
Emo ennätti kysyä,
Vaimo vanha tutkaella:
»Kunne lähet poikueni,
Lähetkö ilveksen ajohon,
Vaiko hirven hiihäntähän,
Vai oravan ammuntahan?»
Virkkoi lieto Lemminkäinen,
Sanoi kaunis Kaukomieli:
»Oi emoni kantajani,
Lähe en ilveksen ajohon,
Enkä hirven hiihäntähän,
En oravan ammuntahan;
Lähen Pohjolan pitoihin,
Sala-joukon juominkihin;
Tuo mulle somat sopani,
Vakaiset vaatteheni,
Häissä häilyteltäväni,
Pioissa pieltäväni!»
Emo kielti poikoansa,
Nainen miestänsä epäsi,
Epäsi kavetta kaksi,
Kielti kolme Luonnotarta
Lähtemästä Lemminkäistä
Hyvän Pohjolan pitoihin.
Noin sanoi emo pojalle,
Lausui vanhin lapsellensa:
»Ellös menkö poikueni,
Poikueni, Kaukueni
Noihin Pohjolan pitoihin,
Suuren joukon juominkihin;
Ei sua kutsuttu sinne,
Ei tarkoin tahotakana!»
Tuop' on lieto Lemminkäinen
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Kurjat kutsuen menevi,
Hyvä ilman hyppeleikse;
Tuoss' on kutsut kuun ikuiset,
Airuhut alin-omaiset
Miekassa tuli-terässä,
Säilässä säkenevässä.»
Tuop' on äiti Lemminkäisen
Yhä kielteä käkesi:
»Ellös vainen poikueni
Menkö Pohjolan pitoihin!
Monet on kummat matkallasi,
Isot tielläsi imehet,
Kolme surmoa kovinta,
Kolme miehen kuolemata.»
Virkkoi lieto Lemminkäinen,
Sanoi kaunis Kaukomieli:
»Ain' on surmia akoilla,
Kaikin paikoin kuolemia,
Ei uros hätäille noita,
Ei varsin varannekana;
Vaan kuitenki, kaikitenki,
Sano korvin kuullakseni,
Mi on surma ensimmäinen,
Ensimmäinen, viimmeinenki?»
Virkkoi äiti Lemminkäisen,

45: 2. pieni lintu; vilukieli.
46: 1. pieni lintu; tienrikkoja.
53: 3. kauniit.
61: 3. hiihtämiseksi sanotaan suksilla käymistä.
102: 3. ihmeet.

Vaimo vanha vastaeli:
»Sanon surmat syytä myöten,
Enkä miehen mieltä myöten,
Sanon surman ensimmäisen,
Se on surma ensi surma:
Menet matkoa vähäisen,
Pääset tietä päiväyksen,
Tulevi joki tulinen
Poikki puolin vastahasi,
Joessa tulinen koski,
Koskessa tulinen luoto,
Luo'olla tulinen korko,
Korolla tulinen kokko:
Yöt se hammasta hiovi,
Päivät kynttä kitkuttavi
Tulialle vierahalle,
Saavalle käkeävälle.»
Virkkoi lieto Lemminkäinen,
Sanoi kaunis Kaukomieli:
»Se on surma naisen surma,
Ei ole kuolema urohon;
Kyllä mä siihen keinon keksin,
Arvoan hyvän asian:
Laulan leppäisen hevoisen,
Laulan leppäisen urohon
Sivutseni siirtymähän,
Eestäni vaeltamahan;
Itse sorsana sukellan,
Allina alenteleime,
Kouritse kokon kynimen,
Vaakalinnun varpahitse;
Oi emoni kantajani,
Sano surma keskimmäinen!»
Sanoi äiti Lemminkäisen:
»Se on surma toinen surma:
Menet matkoa vähäisen,
Toki toisen päiväyksen,
Tulevi tulinen kuoppa,
Se on poikkipuolin tietä,
Itähän iäti pitkä,
Luotehesen loppumatoin,
Täynnä kuumia kiviä,
Palavia paateroita;
Sinne on satoja saanut,
Tuhansia tukkueltu,
Sa'an miestä miekallista,
Tuhat rautaista oritta.»
Virkkoi lieto Lemminkäinen,
Sanoi kaunis Kaukomieli:
»Ei ole siinä miehen surma,
Eikä kuolema urohon;
Kyllä mä siihen mutkan muistan,
Mutkan muistan, keinon keksin:
Laulan ma lumesta miehen,
Uron hangesta hotaisen,
Sen tungen tulen väkehen,
Vaivaelen valkeahan
Kylpiäksi kuuman saunan
Vastan vaskisen keralla;
Itse siirräime sivutse,
Tungeime tulen lävitse,
Ettei partana palane,
Hivuskutri kurvettune;
Oi emoni kantajani,
Sano surma jälkimmäinen!»
Sanoi äiti Lemminkäisen:
»Se on surma kolmas surma:
Menet vieläki vähäisen,
Pääset siitä päiväyksen
Pohjolan veräjän suulle,
Ahtahimpahan alahan,
Susi päälle suimistaikse,
Karhu toisna kaimistaikse
Suulla Pohjolan veräjän,

122: 3. päivän matkan
137: 4. tien; neuvon.
143: 3. uin veden alatse.
146: 1. ison kotkan.
178: 2. kähertyne; kärvettyne.
188: 3. tekee seuraa.

Kapeimmassa kujassa;
Syönyt on sa'anki miestä,
Tuhonnut tuhat urosta,
Niin miks' ei sinua söisi,
Tuhoaisi turvatointa?»
Virkkoi lieto Lemminkäinen,
Sanoi kaunis Kaukomieli:
»Uuhi uunna syötäköhön,
Rieskana revittäköhön,
Vaan ei mies pahempikana,
Uros untelompikana!
Minua on vyötty miehen vyöllä,
Pantu miehen palkimella,
Solmittu uron solilla,
Jott' en vielä jouakana
Suuhun Untamon susien,
Kitahan kiro-kavetten.»
»Muistan ma suelle mutkan,
Keksin keinon karhullenki:
Suet laulan suitsi suuhun,
Karhut rautakahlehisin,
Tahi rutjon ruumeniksi,
Seulaisen sepalehiksi;
Sillä siitä selvitäime,
Pääsen matkani perille.»
Sanoi äiti Lemminkäisen:
»Et vielä perille pääsnyt;
Ne oli sinne mennessäsi,
Matkalla isot imehet,
Kolme kummoa kovoa,
Kolme miehen kuolemata;
Viel' on sinne saatuasi,
Paikalla pahimmat kummat:
Kulet tietä pikkaraisen,
Tulet Pohjolan pihalle,
Aita on rautainen rakettu,
Terästarha teeksennelty
Maasta asti taivosehen,
Taivosesta maahan asti,
Keihäillä seivästetty,
Maan maoilla aiastettu,
Käärmehillä vitsastettu,
Sisiliskoilla sielty,
Heitty hännät häilymähän,
Pää-kurikat kuilumahan,
Pää-kehät kähäjämähän,
Päät ulos, sisähän hännät.»
»Maass' on toisia matoja,
Rata kyitä käärmehiä
Ylös kielin kiehumassa,
Alas hännin häilymässä;
Yks on muita kauheampi
Eessä portin poikki-puolin,
Pitelämpi pirtin hirttä,
Paksumpi kuja-patsasta,
Ylös kielin kiehumassa,
Suin ylös suhahtamassa,
Ei ketänä muuta vasten,
Vasten vaivaista sinua.»
Virkkoi lieto Lemminkäinen,
Sanoi kaunis Kaukomieli:
»Seki on surma lapsen surma,
Ei ole kuolema urohon:
Tunnen ma tulen lumoa,
Valkeaisen vaivutella,
Ja tunnen maot manata,
Käärmehyiset käännytellä;
Äsken päänä eilisenä
Kynnin maata kyyn-alaista,
Käännin maata käärmehistä
Aivan paljahin kätösin;
Kyyt pitelin kynsissäni,
Käsissäni käärmehyiset,
Tapoin kyitä kymmenkunnan,
Sa'an mustia matoja,

198: 1. vereksellä; uutiselta.
200: 2. uneliaampi; huonompi.
221: 4. tultuasi.
257: 2. päivänä.

Viel' on kynnet kyyn veressä,
Käet käärmehen talissa;
Sill' en taia tullakana,
Viel' en varsin jouakana
Maon suuren suu-palaksi,
Käärmehen käsi-alaksi;
Itse konnat kouristelen,
Ilkeät iki puserran,
Kyyt on laulan laiemmalle,
Maot muutan tien mukahan,
Astun Pohjolan pihalta,
Tungeime tuvan sisähän.»
Sanoi äiti Lemminkäisen:
»Ellös vainen poikueni
Menkö Pohjolan tupahan,
Sariolan salvoksihin!
Siell' on miehet miekka vyöllä,
Urohot sota-aseissa,
Humalassa hullut miehet,
Pahat paljo juotuansa,
Laulavat sinun poloisen
Miekkahan tuliterähän;
Jo on laulettu paremmat,
Jalommatki jaksettuna.»
Virkkoi lieto Lemminkäinen,
Sanoi kaunis Kaukomieli:
»Jo olen ennenkin elellyt
Noilla Pohjolan tuvilla,
Ei minua laula Lappi,
Eikä tunge Turjalainen;
Itse laulan Lappalaisen,
Sekä tungen Turjalaisen,
Laulan halki hartionsa,
Puhki leukansa puhelen,
Paian kauluksen kaheksi,
Rikki rintalastasensa.»
Sanoi äiti Lemminkäisen:
»Ohoh poikani poloinen,
Vielä muistat muinaistasi,
Kerskut ennen käynnistäsi:
Jo olet ennenkin elellyt
Noilla Pohjolan tuvilla,
Uinut kaikki umpilammit,
Koiran-kieliset kokenut.
Käynyt koskia kolisten,
Myötävirtoja vilisten,
Tuonen kosket tunnustellut,
Mitannut Manalan virrat;
Siell' oisit tänäki päänä
Ilman äititta pahatta.»
»Muistapa mitä sanelen:
Tulet Pohjolan tuville,
Mäki on täynnä seipähiä,
Piha täynnä pylvähiä,
Ne on täynnä miehen päitä;
Yks' on seiväs päätöin seiväs,
Senpä seipähän nenähän
Sinun pääsi leikatahan.»
Virkkoi lieto Lemminkäinen,
Sanoi kaunis Kaukomieli:
»Hurja noita huolinevi,
Epäkelpo keksinevi
Viittä, kuutta vainovuotta,
Seitsentä sotakeseä,
Ei noita uro totelle,
Vääjänne väheäkänä;
Tuo mulle sotisopani,
Vanhat vaino-vaatteheni,
Itse käyn isoni miekan,
Katson kalvan taattoseni,
Viikon on vilussa ollut,
Kauan kaihossa siassa,
Itkenyt ikänsä siellä,
Kantajata kaipaellut!»
Sai siitä sotisopansa,
Vanhat vaino-vaattehensa,
Isonsa ikuisen miekan,
Tuon taaton sotatoverin;
Senpä siltahan sysäsi,
Terin työnti lattiahan,

Miekkanen käessä kääntyi,
Kuni tuore tuomen latva,
Tahi kasvava kataja;
Sanoi lieto Lemminkäinen:
»Tuskin on Pohjolan tuvissa,
Sariolan salvoksissa
Tämän miekan miettiäistä,
Tämän kalvan katsojaista.»
Jousen seinältä sivalti,
Kaaren vahvan vaarnaselta,
Sanovi sanalla tuolla,
Lausui tuolla lausehella:
»Sen mä mieheksi sanoisin,
Urohoksi arveleisin,
Joka jouseni vetäisi,
Kiveräni kiinnittäisi
Noilla Pohjolan tuvilla,
Sariolan salvoksilla.»
Siitä lieto Lemminkäinen,
Tuo on kaunis Kaukomieli
Suorihe sotisopihin,
Puki vaino-vaattehisin,
Itse lausui orjallensa,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Oi on osto-orjaseni,
Rahan saatu raatajani!
Jouvuta sota-oriini,
Valjastele vainovarsa
Lähteäkseni pitoihin,
Lemmon joukon juominkihin!»
Orja nöyrä, neuvottava,
Pian pistihe pihalle,
Työnti varsan valjahisin,
Puikkoihin tulipunaisen,
Sanoi tuolta tultuansa:
»Jo olen tehnyt tehtäväni,
Suorittanut tuon orosi,
Varsan viljon valjastanut.»
Siitä lieto Lemminkäisen
Luku lähteä tulevi,
Käsi käski, toinen kielti,
Sormet suoniset pakotti;
Toki läksi, kuin käkesi,
Varsin läksi, ei varannut.
Emo neuvoi poikoansa,
Vanhin lastansa varoitti
Oven suusta, orren alta,
Kattilan katasioilta:
»Poikueni ainueni,
Lapseni vakauteni!
Jos sa jou'ut juominkihin,
Tapahut mihin tahansa,
Juopa puoli tuoppiasi,
Keskimaihin maljasesi,
Anna toisen toinen puoli,
Pahemman pahempi puoli,
Mato maljassa venyvi,
Toukka tuopin pohjukassa!»
Vielä neuvoi poikoansa,
Varsin lastansa vakusti
Perimmäisen pellon päästä,
Veräjältä viimeiseltä:
»Jos sa jou'ut juominkihin,
Tapahut mihin tahansa,
Istu puolella sioa,
Astu puoli-askelella,
Anna toisen toinen puoli,
Pahemman pahempi puoli,
Niin sinusta mies tulevi,
Uros selvä selkiävi
Läpi käymähän keräjät,
Jutut julki polkemahan,
Urohoisessa väessä,
Miehisessä joukkiossa!»
Siitä läksi Lemminkäinen
Istuen oron re'essä;
Iski virkkua vitsalla,
Heitti helmi-ruoskasella;

388: 4. pelännyt.

Läksi virkku vieremähän,
Hevoinen helettämähän.
Ajoi aikoa vähäisen,
Hyvän hetken hetkutteli,
Näki tiellä teirikarjan,
Teiret lentohon lehahti,
Lintukarja kapsahutti
Eestä juoksevan hevoisen.
Jäi hitusen höyheniä,
Tielle teiren sulkasia,
Ne kokosi Lemminkäinen,
Tapaeli taskuhunsa,
Ei tieä mikä tulisi,
Tapahtuisi taipalella,
Kaikki on tarpehen talossa,
Hyväksi hätävarana.
Ajoi eellehen vähäisen,
Kulki tietä pikkuruisen,
Jo hepo höröstelcikse,
Luppakorva luontelcikse.
Se on lieto Lemminkäinen,
Itse kaunis Kaukomieli
Kuorustihe korjastansa,
Kaarastihe katsomahan,
Niin on kuin sanoi emonsa,
Oma vanhempi vakasi:
Aivin on joki tulinen
Poikitse hevon e'essä,
Joess' on tulinen koski,
Koskessa tulinen luoto,
Luo'olla tulinen korko,
Korolla tulinen kokko,
Sillä kulkku tulta kuohui,
Suu valeli valkeata,
Höyhenet tulena tuiski,
Säkeninä säihkäeli.
Kaukon kaukoa näkevi,
Loitompata Lemminkäisen:
»Minnepä menevi Kauko,
Kunne läksit Lemmin poika?»
Virkkoi lieto Lemminkäinen,
Sanoi kaunis Kaukomieli:
»Läksin Pohjolan pitoihin,
Salajoukon juominkihin;
Välty syrjähän vähäisen,
Poikellaite tieltä poies,
Laske eelle matkamiestä,
Lemminkäistä liiatenki,
Sivutsesi siirtymähän,
Vieretse vaeltamahan!»
Kokko saatteli sanoa,
Tulikulkku kuiskahella:
»Lasken eelle matkamiehen,
Lemminkäisen liiatenki,
Suun kautta samoamahan,
Kautta kulkun kulkemahan;
Siitä sulle tie menevi
Mennä tuosta tuon hyväksi
Noihin pitkihin pitoihin,
Iän kaiken istumihin.»
Mitä huoli Lemminkäinen;
Ei tuossa kovin hätäillyt,
Tapasip' on taskuhunsa,
Löihe kukkaroisehensa,
Otti teiren sulkasia,
Hieroa hitustelevi
Kahen kämmenen välissä,
Sormen kymmenen sovussa;
Siitä syntyi teirikarja,
Koko parvi koppeloita,
Syöksi ne kokolle suuhun,
Antoi appajan kitahan,
Kulkkuhun kokon tulisen,
Ikenihin iskulinnun;
Sillä siitä selvittihe,
Pääsi päivän ensimmäisen.

442: 2. pysähtelee; peräilee.

492: 3. metso-kanoja.

Iski virkkua vitsalla,
Helähytti helmisellä;
Läks' oronen oikomahan,
Hepo helkehyttämähän.
Ajoi matkoa palasen,
Piirrätteli pikkuruisen,
Jo oronen ou'ostuvi,
Hevoinen hörähtelevi.
Kohottihe korjastansa,
Kaahistihe katsomahan,
Niin on kuin sanoi emonsa,
Oma vanhempi vakitti:
On eessä tulinen kuoppa,
Se on poikkipuolin tietä,
Itähän iäti pitkä,
Luotehesen loppumatoin,
Täynnä kuumoa kiveä,
Palavata paateroa.
Mitä huoli Lemminkäinen;
Ukkoa rukolevi:
»Oi Ukko ylijumala,
Tahi taatto taivahinen!
Nosta lonka luotehelta,
Toinen lännestä lähetä,
Kolmas istuta iästä,
Kohottele koillisesta,
Syrjin yhtehen syseä,
Lomatusten loukahuta,
Sa'a lunta sauvan varsi,
Kiehittele keihäsvarsi
Noille kuumille kiville,
Palaville paateroille!»
Tuo Ukko ylijumala,
Taatto vanha taivahinen
Nosti longan luotehelta,
Toisen lännestä lähetti,
Iätti iästä pilven,
Kohotteli koilta ilman,
Nepä yhtehen yhytti,
Lomakkohon loukahutti;
Satoi lunta sauvan varren,
Kiehitteli keihäsvarren
Noille kuumille kiville,
Palaville paateroille,
Tulipa luminen lampi,
Hyinen järvi muo'ostihe.
Siitä lieto Lemminkäinen
Lauloi tuohon jäisen sillan
Poikitse lumisen lammin,
Äyrähästä äyrähäsen;
Sillä sen rovin vaelti,
Pääsi toisen päiväyksen.
Laski virkkua vitsalla,
Helähytti helmisvyöllä;
Sai virkku vilettämähän,
Hepo hötkelyttämähän.
Virkku juoksi virstan, toisen,
Maan paras palan pakeni,
Siitä seisahtui äkisti,
Ei pakene paikaltansa.
Itse lieto Lemminkäinen
Kavahtihe katsomahan:
On susi veräjän suulla,
Karhu vastassa kujalla,
Suulla Pohjolan veräjän,
Päässä pitkien kujien.
Silloin lieto Lemminkäinen,
Itse kaunis Kaukomieli
Tavoitteli taskuhunsa,
Kulki kukkaroisehensa,
Otti uuhen villasia,
Hieroa utustelevi
Kahen kämmenen kesessä,
Sormen kymmenen sovussa.
Puhui kerran kämmenelle,
Uuhet juoksuhun uhahti,
Koko lauma lampahia,

549: 3. rovion; vaarapaikan.
569: 2. emälampaan.
571: 3. keskessä; välissä.

Karitsoita aika karja:
Suet sinne ryömäsihe,
Karhut kanssa kaimasihe,
Itse lieto Lemminkäinen
Ajoi eelle matkoansa.
  Kulki tietä pikkaraisen,
Tuli Pohjolan pihalle;
Aita oli rautainen rakettu,
Teräksinen tarha tehty,
Sata syltä maa-emähän,
Tuhat syltä taivosehen,
Keihäillä seivästetty,
Maan maoilla aiastettu,
Käärmehillä kiinnitetty,
Sisiliskoilla sielty,
Heitty hännät häilymähän,
Pää-kurikat kuilumahan,
Päät vankat vapajamahan,
Päät ulos, sisähän hännät.
  Se on lieto Lemminkäinen
Jo tuossa ajattelevi:
»Niin on kuin sanoi emoni,
Kantajani kaikeroitti:
On tuossa mokoma aita
Pantu maasta taivosehen;
Alahatse kyy matavi,
Alemmaksi aita pantu,
Ylähätse lintu lenti,
Ylemmäksi aita pantu.»
  Tok' ei tuossa Lemminkäinen
Huolinut kovin hätäillä,
Veti veitsen huotrastansa,
Tupestansa tuiman rauan,
Sillä aitoa sivalti,
Katkoi aiakset kaheksi,
Aian rautaisen avasi,
Käänti tarhan käärmehisen
Viieltä vitsasväliltä,
Seitsemältä seipähältä;
Itse eellehen ajavi,
Portin Pohjolan etehen.
  Käärme tiellä käänteleikse
Eessä portin poikkipuolin,
Pitelämpi pirtin hirttä,
Paksumpi patsasta portin,
Sata silmeä maolla,
Tuhat kieltä käärmehellä,
Silmät seulan suuruhiset,
Kielet pitkät keihovartta,
Hampahat haravan varren,
Selkä seitsemän venettä.
  Siinä lieto Lemminkäinen
Ei tohi käsiksi käyä
Satasilmälle maolle,[1]
Tuhatkieli-käärmehelle.
  Virkkoi lieto Lemminkäinen,
Sanoi kaunis Kaukomieli:
»Mato musta maan-alainen,
Toukka Tuonen karvallinen,
Kulkia kulon-alainen,
Lehen Lemmon juurehinen,
Läpi mättähän meniä,
Puun juuren pujottelia!
Kuka sun kulosta nosti,
Heinän juuresta herätti
Maan päälle matelemahan,
Tielle teukkalehtamahan?
Kuka nosti nokkoasi,
Kuka käski, ken kehoitti
Päätä pystössä piteä,
Kaulan vartta kankeata,
Isosiko, vai emosi,
Vaiko vanhin veljiäsi,
Vai nuorin sisariasi,
Vaiko muu sukusi suuri?»
  »Sule nyt suusi, peitä pääsi,
Kätke kielesi käpeä,
Sykerräite sykkyrähän,

633—670. Käärmeen asetussanat.

Käperräite käppyrähän,
Anna tietä, puolen tietä
Sivu mennä matkamiehen,
Tahi siirry tieltä poies,
Kule kurja kursikkohon,
Kaaloa kanervikkohon,
Sala'aite sammalehen,
Veäite villa-kuontalona,
Haavan halkona kuleksi!
Tunge pääsi turpehesen,
Mätä mättähän sisähän,
Turpehessa sun tupasi,
Alla mättähän majasi;
Jospa tuolta pääsi nostat,
Ukko pääsi särkenevi
Neuloilla teräs-nenillä,
Rakehilla rautaisilla!»
Senpä lausui Lemminkäinen;
Ei sitä mato toteltut,
Ain' yhä kähäelevi,
Ylös kielin kiehahtavi,
Suin ylös suhahtelevi
Pään varalle Lemminkäisen.
Siitä lieto Lemminkäinen
Muisti vanhoja sanoja,
Ennen eukon neuvomia,
Äitinsä opettamia;
Sanoi lieto Lemminkäinen,
Virkki kaunis Kaukomieli:
»Kun et tuostana totelle,
Etkä vääjänne vähällä,
Vielä turvut tuskihisi,
Paisut pakkopäivihisi,
Halkeat paha kaheksi,
Konna kolmeksi muruksi,
Kun ma etsinen emosi,
Haen valta-vanhempasi;
Tieän sykkä synnyntäsi,
Maan kamala kasvantasi:
Syöjätär sinun emosi,
Vetehinen vanhempasi.»
»Sylki Syöjätär vesille,
Laski kuolan lainehille,
Tuota tuuli tuuitteli,
Ve'en henki heilutteli,
Tuu'itteli vuotta kuusi,
Senki seitsemän keseä
Selvällä meren selällä,
Lapovilla lainehilla;
Vesi sen pitkäksi venytti,
Päivä paistoi pehmeäksi,
Ve'en tyrsky maalle työnti,
Aalto rannallen ajeli.»
»Kulki kolme Luonnotarta
Rannalla meren rapean,
Meren pauhun partahalla;
Ne tuon rannalla näkivät,
Sanoivat sanalla tuolla:
»»Mipä tuostaki tulisi,
Kunpa Luoja hengen loisi,
Tuolle silmät siunoaisi?»»
»Päätyi Luoja kuulemassa,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»»Pahasta paha tulisi,
Konna konnan oksennosta,
Jos ma tuolle hengen loisin,
Silmät päähän siunoaisin.»»
»Saipa Hiisi kuulemahan,
Mies häjy tähyämähän,
Itse luojaksi rupesi;
Antoi Hiisi hengen tuolle
Konnan ilkeän kinalle,
Syöjättären sylkemälle;
Siitä kääntyi käärmeheksi,
Muuttui mustaksi maoksi.»

658: 3. risukkoon; varvikkoon.

695—758. Käärmeen synty.
702: 1. korkeilla.
708: 3. kiivaan; tuiman.

»Mist' on tuolle henki saatu?
Henki Hiien hiiloksesta;
Mist' on syyetty syäntä?
Syöjättäreltä syäntä;
Mist' on aivot ankeloisen?
Virran vankan vaaluvista;
Mistä tunto turmiolla?
Kuohusta tulisen kosken;
Mist' on pää pahalle pantu?
Pää pahan pavun jyvästä.»
»Mist' on siihen silmät luotu?
Lemmon liinan siemenistä;
Mist' on korvat konnan päässä?
Lemmon koivun lehtosista;
Mist' on suuta suunnitettu?
Suu solesta Syöjättären;
Mist' on kieli kehnon suussa?
Keitolaisen keihä'ästä;
Mist' on hampahat häjyllä?
Okahista Tuonen ohran;
Mist' on ilkeän ikenet?
Ikenistä Kalman immen.»

»Mist' on selkä seisotettu?
Hiien hiili-seipähästä;
Mistä häntä häälättynä?
Pahalaisen palmikosta;
Mistä suolet solmittuna?
Suolet surman vyöllisestä.»
»Siin' oli sinun sukusi,
Siinä kuulu kunniasi;
Mato musta maan-alainen,
Toukka Tuonen karvallinen,
Maan karva, kanervan karva,
Kaiken ilman kaaren karva!
Lähe nyt tieltä matkamiehen,
Eestä kulkian urohon;
Anna mennä matkamiehen,
Lemminkäisen leyhytellä
Noihin Pohjolan pitoihin,
Hyvän synnyn syöminkihin!»
Jo mato kuvattelihe,
Satasilmä siirtelihe,
Kääntelihe käärme paksu,
Muuttelihe tien mukahan,
Antoi mennä matkamiehen,
Lemminkäisen leyhytellä
Noihin Pohjolan pitoihin,
Salajoukon juominkihin.

731: 3. lykätty; sysätty.
733: 4. ilkeän; pahan.
734: 3. vahdosta.

Seitsemäskolmatta Runo.

Lemminkäinen tulee Pohjolaan ja käytteleikse monella tavalla ylimielisesti 1—204. Pohjolan isäntä suuttuu, ja kun ei voita Lemminkäistä loihtutaidoissa, vaatii häntä miekkasille 205—282. Miekkasilla ollessa lyöpi Lemminkäinen Pohjolan isännältä pään poikki, jota kostaaksensa Pohjolan emäntä kerääpi sotaväkeä häntä vastaan 283—420.

Jo nyt Kaukoni kuletin,
Saatoin Ahti Saarelaisen
Monen surman suun ohitse,
Kalman kielen kantimetse
Noille Pohjolan pihoille,
Salakansan kartanoille;
Nyt onpi saneltavana,
Kielin kertoeltavana,
Miten lieto Lemminkäinen,
Tuo on kaunis Kaukomieli
Tuli Pohjolan tupihin,
Sariolan salvoksihin,
Ilman kutsutta pitoihin,
Airuhitta juominkihin.
Tuop' on lieto Lemminkäinen,
Poika veitikkä verevä,
Heti kun tuli tupahan,
Astui keskilattialle,
Silta liekkui lehmuksinen,
Tupa kuusinen kumahti.
Sanoi lieto Lemminkäinen:
Itse virkki noin nimesi:
»Terve tänne tultuani,
Terve tervehyttäjälle!
Kuules Pohjolan isäntä,
Oisiko talossa tässä
Ohria orosen purra,
Olutta urohon juoa?»
Itse Pohjolan isäntä
Istui pitkän pöyän päässä,
Tuop' on tuolta vastoavi,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Ollevi talossa tässä
Tannerta orosen olla;
Eikä kielletä sinua,
Jos olet siivolla tuvassa,
Oven suussa seisomasta,
Oven suussa, orren alla,
Kahen kattilan välissä,
Kolmen koukun koskevilla.»
Siinä lieto Lemminkäinen
Murti mustoa haventa,
Kattilaisen karvallista,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Lempo tänne lähteköhön
Oven suuhun seisomahan,

Nokianne nuohomahan,
Karstoja karistamahan!
Eip' ennen minun isoni,
Eikä valta-vanhempani
Seisonut sialla sillä,
Oven suussa, orren alla;
Olipa sioa silloin,
Tanhua orihin olla,
Tupa pesty miesten tulla,
Sopet luoa sormikasta,
Vaarnat miesten vanttuhia,
Seinät miekkoja laella;
Miksip' ei ole minulle,
Kuin ennen minun isolle?»
  Siitä siirtihen ylemmä,
Pyörähtihe pöyän päähän,
Istuihe rahin nenähän,
Petäjäisen penkin päähän;
Rahi vastahan rasahti,
Petäjäinen penkki notkui.
  Sanoi lieto Lemminkäinen:
»Enpäs liene lempi-vieras,
Kun ei tuotane olutta
Tulevalle vierahalle.»
  Ilpotar hyvä emäntä
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Ohoh poika Lemminkäisen,
Mi sinusta vierahasta!
Tulit pääni polkemahan,
Aivoni alentamahan;
Ohrina oluet meillä,
Makujuomat maltahina,
Leipomatta vehnä-leivät,
Liha-keitot keittämättä;
Oisit yötä ennen tullut,
Taikka päiveä jälestä.»
  Siinä lieto Lemminkäinen
Murti suuta, väänti päätä,
Murti mustoa haventa,
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Jop' on täällä syömät syöty,
Häät juotu, piot pietty,
Oluet osin jaeltu,
Me'et miehin mittaeltu,
Kannut kannettu kokohon,
Tuopit roukkoihin rovittu.»
  »Oi sie Pohjolan emäntä,
Pimentolan pitkä-hammas!
Pi'it häät häjyn tavalla,
Kutsut koiran kunnialla,
Leipoelit leivät suuret,
Panit ohraiset oluet,
Laitoit kutsut kuusianne,
Anojat yheksiänne;
Kutsuit kurjat, kutsuit köyhät,
Kutsuit ruojat, kutsuit roistot,
Kaikki hoikat huonemiehet,
Kaita-kauhtanat kasakat,
Muun on kutsuit kaiken kansan,
Minun heitit kutsumatta.»
  »Mintähen tämä minulle
Omistani ohristani?
Muut ne kantoi kauhasilla,
Muut ne tiiskinä tiputti,
Minä määrin mätkäelin,
Puolikkoisin putkaelin
Omiani ohriani,
Kylvämiäni jyviä.»
  »En nyt liene Lemminkäinen,
En vieras hyvän niminen,
Kun ei tuotane olutta,
Pantane pata tulelle,
Keittoa pa'an sisähän,
Leiviskä sian lihoa,
Syöäkseni, juoakseni
Päähän matkan päästyäni.»

104: 3. päivämiehet.
110: 3. itarasti; säästellen; tiiski s. o. hohdin; pihti.

Ilpotar hyvä emäntä
Hänpä tuon sanoiksi virkki:
»Ohoh piika pikkarainen,
Orjani alinomainen,
Pane keittoa patahan,
Tuo olutta vieraballe!»
Tyttö pieni, tyhjä lapsi,
Pahin astian pesiä,
Lusikkojen luutustaja,
Kapustojen kaapustaja,
Pani keittoa patahan,
Luut lihoista, päät kaloista,
Vanhat naatit naurihista,
Kuoret leivistä kovista,
Toi siitä olutta tuopin,
Kannun kaljoa pahinta
Juoa lieto Lemminkäisen,
Appoa halun alaisen,
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Tokko lie sinussa miestä,
Juojoa tämän oluen,
Tämän kannun kaatajata?»
Lemminkäinen lieto poika
Katsoi tuosta tuoppihinsa,
Toukka on tuopin pohjukassa,
Käärmehiä keski-mailla,
Äärillä maot mateli,
Sisiliskot liuahteli.
Sanoi lieto Lemminkäinen,
Kauahutti Kaukomieli:
»Tuopin tuojat Tuonelahan,
Kannun kantajat Manalle,
Ennen kuun ylenemistä,
Tämän päivän päätymistä!»
Siitä tuon sanoiksi virkki:
»Oh sinä olut katala!
Jo nyt jou'uit joutavihin,
Jou'uit joutavan jälille;

132: 1. kauhojen.
140: 1. syödä.

Olut suuhun juotanehe,
Ruhkat maahan luotanehe
Sormella nimettömällä,
Vasemmalla peukalolla.»
Tapasip' on taskuhunsa,
Kulki kukkaroisehensa,
Otti ongen taskustansa,
Väkärauan väskystänsä,
Tuonp' on tunki tuoppihinsa,
Alkoi onkia olutta,
Maot puuttui onkehensa,
Väkähänsä kyyt vihaiset,
Sa'an nosti sammakoita,
Tuhat mustia matoja,
Loi ne maahan maan hyviksi,
Kaikki laski lattialle;
Veti veitsensä terävän,
Tuon on tuiman tuppirauan,
Sillä silpoi päät maoilta,
Katkoi kaulat käärmehiltä,
Joi oluen onneksensa,
Me'en mustan mieliksensä,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»En mä liene lempi-vieras,
Kun ei tuotane olutta,
Parempata juotavata,
Varavammalla käellä,
Suuremmalla astialla,
Tahi ei oinasta isetä,
Suurta sonnia tapeta,
Härkeä tupahan tuoa,
Sorkka-säärtä huonehesen.»
Itse Pohjolan isäntä
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Mitä sie tulitki tänne,
Ken sinua koolle kutsui?»
Virkkoi lieto Lemminkäinen,
Sanoi kaunis Kaukomieli:

162: 1. rikat.
172: 1. okahasensa.

»Korea kutsuttu vieras,
Koreampi kutsumatoin;
Kuules poika Pohjolaisen,
Itse Pohjolan isäntä,
Anna ostoa olutta,
Juomoa rahan-alaista!»
Tuopa Pohjolan isäntä
Tuosta suuttui ja syäntyi,
Kovin suuttui ja vihastui,
Lauloi lammin lattialle
Lemminkäisellen etehen,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Tuoss' on joki juoaksesi,
Lampi laikutellaksesi.»
Mitä huoli Lemminkäinen;
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»En ole vaimojen vasikka,
Enkä härkä hännällinen
Juomahan jokivesiä,
Lampivettä lakkimahan.»
Itse loihe loitsimahan,
Laikahtihe laulamahan,
Lauloi sonnin lattialle,
Härän suuren kultasarven,
Sepä lammin laikkaeli,
Joi jokosen onneksensa.
Pohjolainen pitkä poika
Suen suustansa sukesi,
Senpä lauloi lattialle
Surmaksi lihavan sonnin.
Lemminkäinen lieto poika
Lauloi valkean jäniksen
Lattialle hyppimähän
Sen sutosen suun e'essä.
Pohjolainen pitkä poika
Lauloi koiran koukkuleuan
Tuon jäniksen tappamahan,
Kierosilmän kiskomahan.
Lemminkäinen lieto poika
Lauloi orrellen oravan,
Orsilla kapahumahan,
Koiran tuota haukkumahan.
Pohjolainen pitkä poika
Lauloi nää'än kultarinnan,
Näätä näppäsi oravan
Orren päässä istumasta.
Lemminkäinen lieto poika
Lauloi ruskean reposen,
Se söi nää'än kultarinnan,
Karvan kaunihin kaotti.
Pohjolainen pitkä poika
Kanan suustansa sukesi
Sillalla sipoamahan
Tuon reposen suun e'essä.
Lemminkäinen lieto poika
Haukan suustansa sukesi,
Kieleltä käpeä-kynnen,
Sepä kiskalti kanasen.
Sanoi Pohjolan isäntä,
Itse lausui, noin nimesi:
»Ei tässä piot paranne,
Kun ei vierahat vähenne;
Talo työlle, vieras tielle,
Hyvistäki juomingista!
Lähe tästä Hiien heitto
Luota kaiken ihmis-kansan,
Kotihisi konna koita,
Paha maahasi pakene!»
Virkkoi lieto Lemminkäinen,
Sanoi kaunis Kaukomieli:
»Ei miestä manaten saa'a,
Ei miestä pahempatana
Sialtansa siirtymähän,
Paikalta pakenemahan.»
Silloin Pohjolan isäntä
Miekan seinältä sivalti,
Tempasi tuliteränsä,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Oi sie Ahti Saarelainen,
Tahi kaunis Kaukomieli!

Mitelkämme miekkojamme,
Katselkamme kalpojamme,
Minunko parempi miekka,
Vainko Ahti Saarelaisen!»
Sanoi lieto Lemminkäinen:
»Mitä minun on miekastani,
Kun on luissa lohkiellut,
Pää-kasuissa katkiellut!
Vaan kuitenki, kaikitenki,
Kun ei nuo piot paranne,
Mitelkämme, katselkamme,
Kumman miekka mieluhumpi!
Eip' ennen minun isoni
Miekka-mittoja varannut,
Pojastako polvi muuttui,
Lapsesta laji väheni?»
Otti miekan, riisui rauan,
Tempasi tuliteräisen
Huotrasta huveksisesta,
Vyöstä vennon selkäisestä;
Mittelivät, katselivat
Noien miekkojen pituutta,
Olipa pikkuista pitempi
Miekka Pohjolan isännän,
Yhtä kynnen mustukaista,
Puolta sormuen niveltä.
Sanoi Ahti Saarelainen,
Virkkoi kaunis Kaukomieli:
»Sinunpa pitempi miekka,
Sinun eellä iskeminen.»
Siitä Pohjolan isäntä
Sivalteli, sieppaeli,
Tavoitteli, ei tavannut,
Lemminkäistä päälakehen,
Kerran ortehen osasi,
Kamanahan kapsahutti,
Orsi poikki otskahutti,
Kamana kaheksi lenti.
Sanoi Ahti Saarelainen,
Virkkoi kaunis Kaukomieli:
»Min teki pahoa orret,
Kamana tihua työtä,
Jotta orsia osoitat,
Kamanata kapsuttelet?»
»Kuule poika Pohjolaisen,
Itse Pohjolan isäntä!
Tukela tora tuvassa,
Seikat akkojen seassa,
Tuvan uuen turmelemme,
Lattiat verin panemme:
Käykämme ulos pihalle,
Ulos pellolle torahan,
Tanterelle tappelohon,
Pihalla veret paremmat,
Kaunihimmat kartanolla,
Luontevaisemmat lumella!»
Mentihin ulos pihalle,
Tavattihin lehmän talja,
Levitettihin pihalle,
Senp' on päällä seistäksensä.
Sanoi Ahti Saarelainen:
»Kuulesta sa Pohjan poika!
Sinunpa pitempi miekka,
Sinun kalpa kauheampi,
Ehkä tuon on tarvinnetki,
Ennenkun ero tulevi,
Tahi kaula katkeavi;
Iske päältä Pohjan poika!»
Iski päältä Pohjan poika,
Iski kerran, iski toisen,
Kohta kolmasti rapasi,
Eipä oikein osoita,
Lipaise lihoakana,
Ota ei orvas-kettuana.
Sanoi Ahti Saarelainen,
Virkkoi kaunis Kaukomieli:
»Annapas minäki koitan,
Jo se on vuoroni minunki!»

86: 1. pää-kalloissa.

Tuopa Pohjolan isäntä
Ei tuosta totella ollut;
Yhä iski, ei epäillyt,
Tarkoitteli, ei tavannut.
Tulta tuiski tuima rauta,
Terä varsin valkeata
Käessä lieto Lemminkäisen,
Läksi loiste loitommaksi,
Vasten kauloa valahti
Tuon on pojan Pohjolaisen.
Sanoi kaunis Kaukomieli:
»Ohoh Pohjolan isäntä!
Niinp' on kaulasi katalan,
Kuni koite ruskeana.»
Tuopa poika Pohjolaisen,
Itse Pohjolan isäntä
Sinne siirti silmiänsä
Päin kauloa omoa;
Tuop' on lieto Lemminkäinen
Siinä lyöä silpahutti,
Iski miestä miekallansa,
Kavahutti kalvallansa.
Löip' on kerran luimahutti,
Laski pään on päältä olka,
Kallon kaulalta sivalti,
Vei kun naatin naurihista,
Tahikka tähkän olesta,
Evän kaikesta kalasta;
Päähyt pyörähti pihalle,
Miehen kallo kartanolle,
Kuni nuolen noutaessa
Puusta koppelo putosi.

380: 4, 5. olkapäältä.

Sata oli seivästä mäellä,
Tuhat pystössä pihalla,
Saoin päitä seipähissä,
Yks' on seiväs ilman päättä;
Tuop' on lieto Lemminkäinen
Otti pään pojan pätöisen,
Kantoi kallon kartanolta
Senki seipähän nenähän.
Siitä Ahti Saarelainen,
Tuo on kaunis Kaukomieli
Tupahan palattuansa
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Tuo vettä vihainen piika,
Käsiäni pestäkseni
Veristä pahan isännän,
Häjyn miehen hurmehista!»
Pohjan akka syännyksenti,
Syännyksenti, suutuksenti,
Lauloi miestä miekallista,
Asehellista urosta,
Sata miestä miekallista,
Tuhat kalvan kantajata,
Pään varalle Lemminkäisen,
Kaukomielen kaulan päälle.
Jo aika tosin tulevi,
Päivä liitolle lipuvi,
Toki käypi tuskemmaksi,
Läylemmäksi lankeavi
Asuskella Ahti poian,
Lemminkäisen leyhytellä
Noissa Pohjolan pioissa,
Salajoukon juomingissa.

406: 1. alkoi syäntyä, vihastua.

Kahdeksaskolmatta Runo.

Lemminkäinen pakenee kiiruusti Pohjolasta, tulee kotiin ja tiedustelee äitiltänsä, kunne lähtisi piilemään Pohjolan väkeä, jonka sanoi pian koko joukolla tulevan sotaan häntä yksinäistä miestä vasten 1—164. Äiti nuhtelee häntä Pohjolaan lähtemästänsä, ehdottelee ensin yhtä ja toistaki vaarallista piilopaikkaa ja neuvoo viimein lähtemään monen meren takaiselle saarelle, jossa myös isänsä ennen suurina sotavuosina oli rauhassa elellyt 165–294.

Jo nyt Ahti Saarelainen,
Itse lieto Lemminkäinen
Pistäiksen on piilemähän,
Painaikse pakenemahan
Pimeästä Pohjolasta,
Sangasta Saran talosta.
Läksi tuiskuna tuvasta,
Savuna pihalle saapi
Pakohon pahoja töitä,
Pillojansa piilemähän.
Niin pihalle tultuansa
Katseleikse, käänteleikse,
Etsi entistä oritta,
Näe ei entistä oroa,
Näki paaen pellon päässä,
Pajupehkon pientarella.
Mikäs neuvoksi tulevi,
Mikä neuvon antajaksi,
Ettei pää pahoin menisi,
Tukka turhi'in tulisi,
Hivus hieno lankeaisi
Näillä Pohjolan pihoilla?
Jo kumu kylästä kuului,
Tomu toisista taloista,
Välkytys kylän väliltä,
Silmän isku ikkunoilta.
Tuossa lieto Lemminkäisen,
Tuon on Ahti Saarelaisen
Täytyi toisiksi ruveta,
Piti muiksi muutellaita:
Kokkona ylös kohosi,
Tahtoi nousta taivahalle,
Päivä poltti poskipäitä,
Kuuhut kulmia valaisi.
Siinä lieto Lemminkäinen
Ukkoa rukoelevi:
»Oi Ukko hyvä Jumala,
Mies on tarkka taivahinen,
Jymy-pilvien pitäjä,
Hattarojen hallitsia!
Laaipa utuinen ilma,
Luoppa pilvi pikkarainen,

Jonka suojassa menisin,
Kotihini koittelcisin
Luoksi ehtoisen emoni,
Tykö valta-vanhempani!»
Lenteä lekuttelevi,
Katsoi kerran jälkehensä,
Keksi harmoan havukan;
Sen silmät paloi tulena,
Kuni pojan Pohjolaisen,
Pohjan entisen isännän.
Sanoi harmoa havukka:
»Ohoh Ahti veikkoseni,
Muistatko muinaista sotoa,
Tasapäätä tappeloa?»
Sanoi Ahti Saarelainen,
Virkkoi kaunis Kaukomieli:
»Havukkani, lintuseni!
Käännäite kohin kotia,
Sano tuonne tultuasi
Pimeähän Pohjolahan:
»»Kova on kokko kourin saa'a,
Kynälintu kynsin syöä.»»
Jo kohta kotihin joutui
Luoksi ehtoisen emonsa
Suulla surkean-näöllä,
Syämmellä synkeällä.
Emo vastahan tulevi
Kulkiessansa kujoa,
Aitoviertä astuessa;
Ennätti emo kysyä:
»Poikueni nuorempani,
Lapseni vakavampani!
Mit olet pahoilla mielin
Pohjolasta tullessasi,
Onko sarkoin vaarrettuna
Noissa Pohjolan pioissa?
Jos on sarkoin vaarrettuna,
Saat sinä paremman sarkan,
Taattosi soasta saaman,
Tavoittaman tappelosta.»
Sanoi lieto Lemminkäinen:
»Oi emoni kantajani!
Ken mun sarkoin vaarteleisi,
Itse vaartaisin isännät,
Vaartaisin sata urosta,
Tuhat miestä tunnustaisin.»
Sanoi äiti Lemminkäisen:
»Mit' olet pahoilla mielin,
Oletko voitettu orihin,
Herjattu hevoisen varsoin?
Jos olet voitettu orihin,
Ostaos ori parempi
Ison saamilla eloilla,
Vanhemman varustamilla!»
Sanoi lieto Lemminkäinen:
»Oi emoni kantajani!
Ken mun herjaisi hevoisin,
Eli varsoin voitteleisi,
Itse herjaisin isännät,
Voittaisin oron ajajat,
Miehet vankat varsoinensa,
Urohot orihinensa.»
Sanoi äiti Lemminkäisen:
»Mit' olet pahoilla mielin,
Kuta synkein syämmin
Pohjolasta tultuasi,
Oletko naisin naurettuna,
Eli piioin pilkattuna?
Jos olet naisin naurettuna,
Eli piioin pilkattuna,
Toiset toiste pilkatahan,
Naiset vasta nauretahan.»
Sanoi lieto Lemminkäinen:
»Oi emoni kantajani!
Ken mun naisin naurattaisi,
Eli piioin pilkkoaisi,
Itse nauraisin isännät,
Kaikki piiat pilkkoaisin,

77: 3. sorrettuna; väärytettynä.

Nauraisin sataki naista,
Tuhat muuta morsianta.»
Sanoi äiti Lemminkäisen:
»Mi sinulla poikueni?
On sulle satunen saanut
Pohjolassa käyessäsi,
Vainko liioin syötyäsi,
Syötyäsi, juotuasi
Olet öisillä sioilla
Nähnyt outoja unia?»
Silloin lieto Lemminkäinen
Sai tuossa sanoneheksi:
»Akat noita arvelkohot
Öisiä unen näköjä!
Muistan yölliset uneni,
Sen paremmin päivälliset;
Oi emoni, vanha vaimo!
Sääli säkkihin evästä,
Pane jauhot palttinahan,
Suolat riepuhun sovita,
Pois tuli pojalle lähtö,
Matka maasta ottaminen,
Tästä kullasta koista,
Kaunihista kartanosta;
Miehet miekkoja hiovat,
Kärestävät keihäitä.»
Emo ennätti kysyä,
Vaivan nähnyt vaaitella:
»Miksi miekkoja hiovat,
Kärestävät keihäitä?»
Virkkoi lieto Lemminkäinen,
Sanoi kaunis Kaukomieli:
»Siksi miekkoja hiovat,
Kärestävät keihäitä,
Mun poloisen pään varalle,
Vasten kauloa katalan;
Tuli työ, tapahtui seikka,
Noilla Pohjolan pihoilla:
Tapoin pojan Pohjolaisen,
Itsen Pohjolan isännän,
Nousi Pohjola sotahan,
Takaturma tappelohon
Vasten vaivaista minua,
Yksinäisen ympärille.»
Emo tuon sanoiksi virkki,
Lausui vanhin lapsellensa:
»Jo sanoin minä sinulle,
Jo vainen våroittelinki,
Yhä kielteä käkesin
Lähtemästä Pohjolahan;
Mahoit olla oikeassa,
Eleä emon tuvilla,
Oman vanhemman varassa,
Kantajasi kartanossa,
Ei oisi sotoa saanut,
Tapahtunut tappeloa.»
»Kunne nyt poikani poloinen,
Kunne kannettu katala
Lähet pillan piilentähän,
Työn pahan pakenentahan,
Ettei pää pahoin menisi,
Kaula kaunis katkeaisi,
Tukka turhi'in tulisi,
Hivus hieno lankeaisi?»
Sanoi lieto Lemminkäinen:
»En tieä sitä sioa,
Kunne painuisin pakohon,
Pillojani piilemähän;
Oi emoni kantajani,
Kunne käsket piilemähän?»
Sanoi äiti Lemminkäisen,
Itse lausui, noin nimesi:
»En mä tieä, kunne käsken,
Kunne käsken ja kehoitan;
Menet männyksi mäelle,
Katajaksi kankahalle,
Tuho sielläki tulevi,
Kova onni kohtoavi:
Usein mäkinen mänty
Pärepuiksi leikatahan,

Usein kataja kangas
Seipähiksi karsitahan.»
»Nouset koivuksi norolle,
Tahikka lehtolion lepäksi,
Tuho sielläki tulisi,
Kova onni kohti saisi:
Usein noroinen koivu
Pinopuiksi pilkotahan,
Usein lepikkö-lehto
Hakatahan halmeheksi.»
»Menet marjaksi mäelle,
Puolukaksi kankahalle,
Näille maille mansikoiksi,
Mustikoiksi muille maille,
Tuho sielläki tulisi,
Kova onni kohtoaisi:
Noppisivat nuoret neiet,
Tinarinnat riipisivät.»
»Menet hauiksi merehen,
Siiaksi silajokehen,
Tuho sielläki tulisi,
Kova loppu loukahtaisi:
Mies nuori, noentolainen,
Veisi verkkonsa vesille,
Nuoret nuotalla vetäisi,
Vanhat saisi verkollansa.»
»Menet metsähän sueksi,
Korpimaille kontioksi,
Tuho sielläki tulisi,
Kova onni kohtoaisi:
Mies nuori, noen näköinen,
Kärestäisi keihä'änsä
Surmataksensa sutoset,
Metsän karhut kaataksensa.»
Silloin lieto Lemminkäinen
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Itse tieän ilkeimmät,
Paikat arvoan pahimmat,
Kussa surma suin pitäisi,
Kova loppu loukahtaisi;
Oi emo elättäjäni,
Maammo maion antajani!
Kunne käsket piilemähän,
Kunne käsket ja kehoitat?
Aivan on surma suun e'essä,
Paha päivä parran päällä,
Yksi päivä miehen päätä,
Tuskin täytehen sitänä.»
Silloin äiti Lemminkäisen
Itse virkki, noin nimesi:
»Sanon ma hyvänki paikan,
Ani armahan nimitän,
Missä piillä pillomuksen,
Paeta pahan alaisen;
Muistan maata pikkuruisen,
Tieän paikkoa palasen,
Syömätöintä, lyömätointä,
Miekan miehen käymätöinta;
Sie vanno valat ikuiset,
Valehettomat vakaiset,
Kuunna kymmennä kesänä
Ei sotia käyäksesi
Hopeankana halulla,
Tahi kullan tarpehella.»
Sanoi lieto Lemminkäinen:
»Vannon mie valat vakaiset,
En kesänä ensimmäisnä,
Tok' en vielä toisnakana
Saa'a suurihin sotihin,
Noihin miekan melskehisin;
Viel' on haavat hartioissa,
Syvät reiät ryntähissä
Entisistäkin iloista,
Mennehistä melskehistä
Suurilla sotamäillä,
Miesten tappotanterilla.»

201: 2, 3. kangaskataja.

272: 3. rinnassa.

Silloin äiti Lemminkäisen
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Otapa isosi pursi,
Lähe tuonne piilemähän
Ylitse meren yheksän,
Meri puolen kymmenettä,
Saarehen selällisehen,
Luotohon merellisehen;
Siell' ennen isosi piili,
Sekä piili, jotta säilyi
Suurina sotakesinä,
Vainovuosina kovina,
Hyvä oli siellä ollaksensa,
Armas aikaellaksensa;
Siellä piile vuosi, toinen,
Käy kotihin kolmannella,
Tutuille ison tuville,
Vanhempasi valkamoille!»

Yhdeksäskolmatta Runo.

Lemminkäinen lähtee meren poikki purjehtimaan ja tulee onnellisesti saarelle 1—78. Elelee saarella liika rohkeasti tyttärien ja muun naisväen kanssa, josta miehet suutuksissansa päättävät surmata hänen 79—290. Lemminkäinen lähtee kerkiämiseen pakoon ja jättää saaren sekä impien että itsensä suureksi suruksi 291—402. Merellä särkee iso myrsky Lemminkäisen laivan, hän itse pääsee uimalla maalle, saa uuden veneen ja laskee sillä kotirannoille 403—452. Näkee entiset tupansa poltetuksi ja koko paikan autioksi, josta alkaa itkeä ja valitella, varsinki kun pelkä'ää jo äitinsäki surmatuksi 453—514. Äiti kuitenkin elää ja asuu uudella paikalla korven sisässä, josta Lemminkäinen suureksi iloksensa löytää hänen 515—546. Äiti kertoo, miten Pohjolan väki oli tullut ja pannut tuvat tuhaksi; Lemminkäinen lupa'aa uudet, vielä paremmat tuvat tehdä, kuin myöski kostaa Pohjolan vaivoistansa, ja kertoo äitillensä hauskasta elämästänsä piiloaikana saarella 547—602.

Lemminkäinen lieto poika,
Itse kaunis Kaukomieli
Saapi säkkihin evästä,
Kesävoita vakkahansa,
Vuoeksensa voita syöä,
Toiseksi sian lihoa;
Siitä läksi piilemähän,
Sekä läksi, jotta joutui,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Jo lähenki, jo pakenen
Koko kolmeksi kesäksi,
Viitiseksi vuotoseksi.
Heitän maat matojen syöä,
Lehot ilvesten levätä,
Pellot peuran piehtaroia,
Ahot hanhien asua.»
»Hyvästi, hyvä emoni!
Kun tulevi Pohjan kansa,
Pimentolan pitkä joukko
Päätäni kyselemähän,
Sanopa samonneheksi,
Minun täältä menneheksi
Saman kasken kaattuani,
Joka jo on leikattuna!»

Vetäsi venon vesille,
Laski laivan lainehille
Teräksisiltä teloilta,
Vaskisilta valkamoilta,
Veti puuhun purjehia,
Vaattehia varpapuuhun;
Itse istuvi perähän,
Laaittihe laskemahan
Kokan koivuisen nojahan,
Melan vartevan varahan.
Sanan virkkoi, noin nimesi,
Itse lausui ja pakisi:
»Puhu tuuli purjehesen,
Ahava aja alusta,
Anna juosta puisen purren,
Mennä mäntyisen venehen
Saarelle sanattomalle,
Niemelle nimettömälle!»
Tuuli tuuitti venoista,
Meren tyrsky työnnytteli
Selviä selän vesiä,
Ulapoita aukeita;
Tuuitteli kuuta kaksi,
Kuun on kohta kolmannenki.
Tuossa istui niemen neiet
Rannalla meren sinisen,
Katselevat, käänteleivät,
Silmät päin sinistä merta,
Kenpä vuotti veljeänsä,
Toivoi taattonsa tulevan,
Sepä vasta varsin vuotti,
Joka vuotti sulhoansa.
Kaukoa näkyvi Kauko,
Kaukon laiva loitompata,
On kuin pieni pilven lonka
Veen ja taivahan välillä.
Niemen neiet arvelevat,
Saaren impyet sanovat:
»Mipä tuo merellä outo,
Kupa kumma lainehilla?
Kun ollet omainen laiva,
Saaren pursi purjeniekka,
Niin kohin kotia käänny,
Vasten saaren valkamoita,
Saisimme sanomat kuulla,
Viestit mailta vierahilta,
Rauhassako ranta-kansat,
Vainko vainossa elävät!»
Tuuli purjetta punovi,
Aalto laivoa ajeli,
Pian lieto Lemminkäinen
Luotti purren luotoselle,
Laski laivan saaren päähän,
Saaren niemyen nenähän.
Sanoi tuonne saatuansa,
Tutkaeli tultuansa:
»Onko saarella sioa,
Maata saaren manterella
Veteä venettä maalle,
Purtta kuivalle kumota?»
Saaren impyet sanovat,
Niemen neiet vastoavat:
»Onpa saarella sioa,
Maata saaren manterella
Veteä venettä maalle,
Purtta kuivalle kumota:
Tääll' on valkamat varavat,
Rannat täynnänsä teloja,
Jos saisit saoin venehin,
Tulisit tuhansin pursin.»
Siitä lieto Lemminkäinen
Veälti venehen maalle,
Purren puisille teloille,
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Onko saarella tiloa,
Maata saaren manterella
Piillä miehen pienekkäisen,
Paeta vähä-väkisen

30: 2. mastoon.

Suurista sota-jymyistä,
Terän miekan melskehistä?»
Saaren impyet sanovat,
Niemen neiet vastoavat:
»Onpa saarella tiloa,
Maata saaren manterella
Piillä miehen pienekkäisen,
Paeta vähä-väkisen:
Liiat meill' on linnat täällä,
Kalhot kartanot asua,
Jos saisi sa'an urosta,
Tulisi tuhannen miestä.»
Siitä lieto Lemminkäinen
Sanan virkki, noin nimesi:
»Onko saarella tiloa,
Maata saaren manterella,
Pieni kolkka koivikkoa,
Ja murunen muuta maata
Minun kaski kaatakseni,
Hyvä huuhta raatakseni?»
Saaren impyet sanovat,
Niemen neiet vastoavat:
»Ei ole saarella tiloa,
Maata saaren manterella
Yhtä selkäsi sioa,
Maata karpion aloa
Sinun kaski kaataksesi,
Hyvä huuhta raataksesi:
Saaren maat saroin jaettu,
Pellot pirstoin mittaeltu,
Aholoista arpa lyöty,
Nurmista keräjät käyty.»
Virkkoi lieto Lemminkäinen,
Kysyi kaunis Kaukomieli:
»Onko saarella sioa,
Maata saaren manterella
Minun laulut laulellani,
Pitkät virret vieretellä,

112: 1. suuret (?); julkiset; komeat.

Sanat suussani sulavat,
Ikenilläni itävät?»
Saaren impyet sanovat,
Niemen neiet vastoavat:
»Onpa saarella sioa,
Maata saaren manterella
Sinun laulut laulellasi,
Hyvät virret vieretellä,
Lehot leikki lyöäksesi,
Tanner tanhuellaksesi.»
Siitä lieto Lemminkäinen
Jopa loihe laulamahan,
Lauloi pihlajat pihoille,
Tammet keski-tanhuille,
Tammelle tasaiset oksat,
Joka oksallen omenan,
Omenalle kultapyörän,
Kultapyörälle käkösen:
Kun käki kukahtelevi,
Kulta suusta kuohahtavi,
Vaski leuoilta valuvi,
Hopea hohahtelevi
Kultaiselle kunnahalle,
Hopeiselle mäelle.
Vielä lauloi Lemminkäinen,
Vielä lauloi ja saneli,
Lauloi hiekat helmilöiksi,
Kivet kaikki kiiltäviksi,
Puut kaikki punertaviksi,
Kukat kullan karvaisiksi.
Siitä lauloi Lemminkäinen,
Lauloi kaivon kartanolle,
Kultakannen kaivon päälle,
Kultakapan kannen päälle,
Josta veikot vettä juovat,
Siskot silmiä pesevät.
Lauloi lammit tanterelle,
Lampihin siniset sorsat,
Kulmat kulta, pää hopea,
Kaikki varpahat vasesta.

Imehtivät immet saaren.
Niemen neiet kummeksivat
Lemminkäisen laulantoa,
Urohon osoantoa.
Virkkoi lieto Lemminkäinen,
Sanoi kaunis Kaukomieli:
»Laulaisin hyvänki virren,
Kaunihinki kaikuttaisin,
Kun oisin katoksen alla,
Päässä pitkän pintapöyän;
Kun ei täytyne tupoa,
Lainattane lattiata,
Jo puran sanat salolle,
Kaa'an virret viiakkohon.»
Saaren impyet sanovat,
Niemen neiet arvelevat:
»On meillä tupia tulla,
Kalhot kartanot asua,
Vieä virtesi vilusta,
»Sanat saa'a ulkoisesta.»
Siitä lieto Lemminkäinen
Heti tultua tupahan
Lauloi tuopit tuonnempata
Päähän pitkän pintapöyän,
Tuopit täytehen olutta,
Kannut kaunihit simoa,
Vait varpe-laitehille,
Kupit kukkura-kuvulle;
Olipa olutta tuopit,
Mettä kannut kannettuna,
Voita pantuna varalle,
Ja siihen sian lihoa
Syöä lieto Lemminkäisen,
Kaukomielen mielitellä.
Kovin on korea Kauko,
Eipä syömähän rupea
Veitsettä hopea-päättä,
Kuraksetta kultaisetta.
Sai veitsen hopea-päisen.
Lauloi kultaisen kuraksen.
Siitä syöpi kylliksensä,
Joi olutta onneksensa.
Siitä lieto Lemminkäinen
Käveli kyliä myöten
Saaren impien ilossa,
Kassapäien kauneussa;
Kunnepäin on päätä käänti,
Siinä suuta suihkatahan,
Kunne kättänsä ojenti,
Siinä kättä käpsätähän.
Kävi öillä öitsimässä,
Pimeillä pilkkoisilla;
Ei ollut sitä kyleä,
Kuss' ei kymmenen taloa,
Eik' ollut sitä taloa,
Kuss' ei kymmenen tytärtä,
Eikäpä sitä tytärtä,
Ei sitä emosen lasta,
Kunk' ei vierehen venynyt,
Käsivartta vaivutellut.
Tuhat tunsi morsianta,
Sa'an leskiä lepäsi,
Kaht' ei ollut kymmenessä,
Kolmea koko sa'assa
Piikoa pitämätöintä,
Leskeä lepäämätöintä.
Niinpä lieto Lemminkäinen
Eleä nutustelevi
Koko kolmisen keseä
Saaren suurissa kylissä,
Ihastutti saaren immet,
Kaikki lesketki lepytti;
Jäi yksi lepyttämättä,
Yksi vanha impi rukka,
Se on päässä pitkän niemen,
Kymmenennessä kylässä.
Jo oli matka mielessänsä
Lähteä omille maille,
Tuli vanha impi rukka.
Itse noin sanoiksi virkki:

»Kauko rukka, miesi kaunis,
Kun et muistane minua,
Annan täältä mennessäsi
Juosta purtesi kivehen.»
Ei kuullut kukotta nousta,
Kanan lapsetta karata,
Senki impyen ilohon,
Naisen raukan naurantahan.
Niin päivänä muutamana,
Iltana moniahana
Laati liiton noustaksensa,
Ennen kuuta, kukkoaki.
Nousi ennen liittoansa,
Ennen ehto-aikoansa,
Läksi kohta kulkemahan,
Kylitse vaeltamahan
Senki impyen ilohon,
Naisen raukan naurantahan.
Yöllä yksin käyessänsä,
Kulkiessansa kylitse
Tuonne niemen pitkän päähän,
Kymmenentehen kylähän,
Ei nähnyt sitä taloa,
Kuss' ei kolmea kotoa,
Ei nähnyt sitä kotoa,
Kuss' ei kolmea urosta,
Ei nähnyt sitä urosta,
Ku ei miekkoa hionut,
Tapparata tahkaellut
Pään varalle Lemminkäisen.
Silloin lieto Lemminkäinen
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Voi päivyinen päivä nousi,
Armas aurinko kohosi
Mun pojan poloisen päälle,
Päälle kaulani katalan!
Lempoko yhen urohon
Sovissansa suojelevi,
Vaipoissansa varjelevi,
Kaavuissansa kaitselevi
Päälle saaessa satojen,
Tuhansien tunkiessa!»
Jäi neiet syliämättä,
Sylityt haloamatta,
Jo vieri veneteloille,
Luoksi purtensa poloinen:
Purs' on poltettu poroksi,
Kypeniksi kyyätelty.
Jo tunsi tuhon tulevan,
Hätäpäivän päälle saavan;
Alkoi veisteä venettä,
Uutta purtta puuhaella.
Puita puuttui purren seppä,
Lautoja venon tekiä;
Saapi puuta pikkuruisen,
Lautoa ani vähäisen,
Viisi värttinän murua,
Kuusi tainnan taittumoa.
Siitä veistävi venosen,
Uuen purren puuhoavi;
Teki tieolla venettä,
Tietoisilla tehtahilla,
Iski kerran, läksi laita,
Iski toisen, syntyi toinen,
Iski kerran kolmannenki,
Siitä sai koko venonen.
Jo työnti venon vesille,
Laski laivan lainehille,
Sanan virkki, noin nimesi.
Itse lausui ja pakisi:
»Kupliksi veno vesille,
Lumpehiksi lainehille!
Kokko kolme sulkoasi,
Kokko kolme, kaarne kaksi
Varaksi vähän venehen,
Pahan purren parraspuuksi!»

---

74 : 2. määrä-aikaansa.

331 : 1. rakoiksi; vesikelloiksi.

Astaiksen aluksehensa,
Vierähti venon perähän,
Alla päin, pahoilla mielin,
Kaiken kallella kypärin,
Kun ei saanut öitä olla,
Eikä päiviä elellä
Saaren impien iloissa,
Kassapäien karkeloissa.
Virkkoi lieto Lemminkäinen,
Sanoi kaunis Kaukomieli:
»Pois tuli pojalle lähtö,
Matkansa majoilta näiltä,
Näistä impien iloista,
Kaunokaisten karkeloista;
Vaan toki lähettyäni,
Minun täältä mentyäni
Eipä impyet iloinne,
Kassapäät ei kalketelle
Näillä tuhmilla tuvilla,
Kataloilla kartanoilla.»
Jopa itki saaren immet,
Niemen neiet vaikeroitsi:
»Mitä läksit Lemminkäinen,
Urkenit urosten sulho,
Läksitkö piikojen pyhyyttä,
Vainko vaimojen vähyyttä?»
Virkkoi lieto Lemminkäinen,
Sanoi kaunis Kaukomieli:
»Lähe en piikojen pyhyyttä,
Enkä vaimojen vähyyttä:
Saisin jos sataki naista,
Tuhat piikoa piellä;
Sitä läksin Lemminkäinen,
Urkenin urosten sulho,
Kun tuli kova ikävä,
Ikävä omia maita,
Oman maani mansikoita,
Oman vaaran vaapukoita,
Oman niemen neitosia,
Oman kartanon kanoja.»
Siitä lieto Lemminkäinen
Laski laivansa ulomma;
Tuli tuuli, tuon puhalti,
Tuli aalto, tuon ajeli
Selälle meren sinisen,
Ulapalle aukealle;
Jäivät raukat rannikolle,
Vienoiset vesikivelle,
Saaren immet itkemähän,
Kultaiset kujertamahan.
Sini itki saaren immet,
Niemen neiet voikerrehti,
Kunnes purjepuu näkyvi,
Rautahankki haimentavi;
Ei he itke purjepuuta,
Rautahankkia haloa,
Itki purjepuun alaista,
Hankkinuoran haltiata.
Itse itki Lemminkäinen,
Sini itki ja sureksi,
Kunnes saaren maat näkyvi,
Saaren harjut haimentavi;
Ei hän itke saaren maita,
Saaren harjuja haloa,
Itki saaren impyitä,
Noita harjun hanhosia.
Siitä lieto Lemminkäinen
Laskevi sinistä merta,
Laski päivän, laski toisen,
Päivälläpä kolmannella
Nousi tuuli tuulemahan,
Ilman ranta riehkumahan,
Suuri tuuli luotehinen,
Kova tuuli koillistuuli,
Otti laian, otti toisen,
Vikelti koko venehen.

360: l. menit pois; erosit.

390: l. rautarenkaallinen.

412: t. väänsi kumoon.

Siitä lieto Lemminkäinen
Kääntihe käsin vetehen,
Läksi sormin soutamahan,
Jaloilla meloamahan.

Uituansa yön ja päivän,
Melkein melattuansa
Näki pilven pikkuruisen,
Pilven longan luotehessa,
Sepä maaksi muuttelihe,
Niemeksi panettelihe.

Nousi niemelle talohon,
Löyti emännän leipomassa,
Tyttäret taputtamassa:
»Oi on ehtoinen emäntä,
Kunpa nälkäni näkisit,
Asiani arvoaisit,
Juosten aittahan menisit,
Tuiskuna oluttupahan,
Toisit tuoppisen olutta,
Sirusen sian lihoa,
Sen panisit paistumahan,
Vuolaisisit voita päälle
Syöä miehen uupunehen,
Juoa uinehen urohon;
Jo olen uinut yöt ja päivät
Meren aavan aaltoloita,
Joka tuuli turvanani,
Meren aallot armonani.»

Tuopa ehtoinen emäntä
Meni aittahan mäelle,
Vuoli voita aittasesta,
Sirusen sian lihoa,
Sen panevi paistumahan
Syöä miehen nälkähisen,
Tuopi tuopilla olutta
Juoa uinehen urohon;
Antoi siitä uuen purren,
Varsin valmihin venehen
Mennä miehen muille maille,
Kulkea kotiperille.

Siitä lieto Lemminkäinen,
Päästyä kotiperille,
Tunsi maat on, tunsi rannat,
Sekä saaret, jotta salmet,
Tunsi vanhat valkamansa,
Entiset elosiansa;
Mäet tunsi mäntyinensä,
Kummut kaikki kuusinensa,
Ei tunne tuvan aloa,
Seinän seisonta-sioa;
Jo tuossa tuvan sialla
Nuori tuomikko tohisi,
Männikkö tupamäellä,
Katajikko kaivotiellä.

Virkkoi lieto Lemminkäinen,
Sanoi kaunis Kaukomieli:
»Tuoss' on lehto, jossa liikuin,
Kivet tuossa, joilla kiikuin,
Tuossa nurmet nukkeroimat,
Pientarehet piehtaroimat,
Mikä vei tutut tupani,
Kuka kaunihit katokset?
Tupa on poltettu poroksi,
Tuuli tuhkat korjannunna.»

Loihe siitä itkemähän,
Itki päivän, itki toisen;
Ei hän itkenyt tupoa,
Eikä aittoa halannut,
Itki tuttua tuvassa,
Aitallista armastansa.

Linnun lentävän näkevi,
Kokko-linnun liitelevän,
Sai tuolta kyselemähän:
»Oi sie kokko lintuseni,
Etkö saattaisi sanoa,
Miss' on entinen emoni,
Missä kaunis kantajani,
Ihana imettäjäni?»

432: 1. palasen; viipaleen.

Ei kokko mitänä muista,
Eikä tunne tuhma lintu,
Kokko tiesi kuolleheksi,
Ja kaarne kaonneheksi,
Miekalla menetetyksi,
Tapetuksi tapparalla.
Virkkoi lieto Lemminkäinen,
Sanoi kaunis Kaukomieli:
»Ohoh kaunis kantajani,
Ihana imettäjäni!
Jo olet kuollut kantajani,
Mennyt ehtoinen emoni,
Liha mullaksi lahonnut,
Kuuset päälle kasvanehet,
Katajaiset kantapäihin,
Pajut sormien nenähän.»
»Kostohon minäki koito,
Kostoksi kovaosainen
Mittaelin miekkoani,
Kannoin kaunista asetta
Noilla Pohjolan pihoilla,
Pimentolan pientarilla
Surmaksi oman sukuni,
Kateheksi kantajani.»
Katseleikse, käänteleikse,
Näki jälkeä hitusen,
Ruohossa rutistunutta,
Kanervassa katkennutta;
Läksi tietä tietämähän,
Ojelvoista oppimahan;
Tiehyt metsähän vetävi,
Ojelvoinen ottelevi.
Vieri siitä virstan, toisen,
Pakeni palasen maata
Salon synkimmän sisähän,
Korven kolkan kainalohon;
Näkevi salaisen saunan,
Piilopirtin pikkaraisen
Kahen kallion lomassa,
Kolmen kuusen kulman alla,
Siellä ehtoisen emonsa,
Tuon on valta-vanhempansa.
Siinä lieto Lemminkäinen
Ihastui iki hyväksi;
Sanovi sanalla tuolla,
Lausui tuolla lausehella:
»Ohoh äiti armahani,
Oi emo elättäjäni!
Viel' olet emo elossa,
Vanhempani valvehella,
Kun jo luulin kuolleheksi,
Kaiketi kaonneheksi,
Miekalla menetetyksi,
Keihä'ällä keksityksi,
Itkin pois ihanat silmät,
Kasvon kaunihin kaotin.»
Sanoi äiti Lemminkäisen:
»Viel' olen toki elossa,
Vaikkapa piti paeta,
Pistäitäni piiloisalle
Tänne synkkähän salohon,
Korven kolkon kainalohon;
Suori Pohjola sotoa,
Taka-joukko tappeloa
Vasten vaivaista sinua,
Ja kohti kovaosaista,
Poltti huonehet poroksi,
Kaikki kaatoi kartanomme.»
Sanoi lieto Lemminkäinen:
»Oi emoni kantajani,
Ellös olko milläkänä,
Milläkänä, tuollakana!
Tuvat uuet tehtänehe,
Paremmat osattanehe,
Pohjola soittanehe,
Lemmon kansa kaattanehe.»
Siitä äiti Lemminkäisen
Itse tuon sanoiksi virkki:

520: 1. suoraa; oikeata.

»Viikon viivyit poikueni,
Kauan Kaukoni elelit
Noilla mailla vierahilla,
Aina ouoilla ovilla,
Niemellä nimettömällä,
Saarella sanattomalla.»
Virkkoi lieto Lemminkäinen,
Sanoi kaunis Kaukomieli:
»Hyvä oli siellä ollakseni,
Lempi liehaellakseni,
Puut siellä punalle paistoi,
Puut punalle, maat sinelle,
Hopealle hongan oksat,
Kullalle kukat kanervan;
Siell' oli mäet simaiset,
Kalliot kananmunaiset,
Mettä vuoti kuivat kuuset,
Maitoa mahot petäjät,
Aian nurkat voita lypsi,
Seipähät valoi olutta.»
»Hyvä oli siellä ollakseni,
Armas aikaellakseni;
Siitä oli paha elämä,
Siitä outo ollakseni,
Pelkäsivät piikojansa,
Luulivat lutuksiansa,
Noita kehnon kellukoita,
Paholaisen pallukoita
Pahasti piteleväni,
Ylimäärin öitsiväni:
Minä piilin piikasia,
Varoin vaimon tyttäriä,
Kuin susi sikoja piili,
Havukat kylän kanoja.»

598: 2. öillä etsiskeleväni.

Kolmekymmenes Runo.

Lemminkäinen lähtee entisen sotatoverinsa, Tieran, kanssa Pohjolaa sotimaan 1—122. Pohjolan emäntä laittaa kovan pakkasen vastaan, joka jäätää heidän laivansa mereen, ja olisi vähällä kylmänyt itse laivan urootkin, ellei Lemminkäinen olisi saanut häntä tehokkailla lu'uilla ja manauksilla luopumaan 123—316. Lemminkäinen toverinensa astuu jäätä myöten rannalle, kiertää kauan surkeassa tilassa korpia, kunnes viimein pääsee kotitiloillensa 317—500.

Ahti poika, aino poika,
Lieto poika Lemminkäinen
Aamulla ani varahin,
Aivan aika huomenessa
Astuihen alusmajoille,
Läksi laivavalkamoille.
Siinä itki puinen pursi,
Hanka rauta haikeroitsi:
»Mi minusta laatimasta,
Kurjasta kuvoamasta:
Ei Ahti sotia soua
Kuunna kymmennä kesänä
Hopeankana halulla,
Kullankana tarpehella.»
Se on lieto Lemminkäinen
Iski purtta vanttuhulla,
Kirjasuulla kintahalla,
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Elä huoli hongan pinta,
Varpe-laitainen valita,
Vielä saat sotia käyä,
Tappeloita tallustella;
Lienet täynnä soutajia
Päivän huomenen perästä.»
Astuvi emonsa luoksi,
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Et nyt itkene emoni,
Valittane vanhempani,
Jos menen johon kuhunki,
Suorime sota-tiloille;
Juohtui juoni mieleheni,
Tuuma aivohon osasi
Kaatakseni Pohjan kansa,
Kostoakseni katalat.»
Emo estellä käkesi,
Varoitteli vaimo vanha:
»Ellös menkö poikaseni
Noihin Pohjolan sotihin!
Siellä surmasi tulevi,
Kuolemasi kohtoavi.»

3: 2. aivan; varsin.

Mitä huoli Lemminkäinen,
Toki mietti mennäksensä,
Lähteäksensä lupasi,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
«Mistä saisin miehen toisen,
Sekä miehen, jotta miekan
Ahille soan avuksi,
Liioin voivalle lisäksi?»
»Onpa Tiera tieossani,
Kuura kuulemaisissani,
Siitä saanen miehen toisen,
Sekä miehen, jotta miekan
Ahille soan avuksi,
Liioin voivalle lisäksi.»
Kulkevi kylitse tuonne,
Teitse Tieran kartanohon,
Sanoi sinne saatuansa,
Toimitteli tultuansa:
»Tieraseni, tiettyseni,
Armaiseni, ainoiseni!
Tokko muistat muinaistamme,
Entistä elämätämme,
Kun ennen kahen kävimme
Suurilla sotatiloilla;
Ei ollut sitä kyleä,
Kuss' ei kymmenen taloa,
Ei ollut sitä taloa,
Kuss' ei kymmenen urosta,
Ei ollut sitä urosta,
Eikä miestä melkeätä,
Kuta emme kaatanehet,
Ja kahen kapistanehet.»
Iso päätyi ikkunassa
Keihäsvartta vuolemassa,
Emo aitan kynnyksellä
Kirnua kolistamassa,
Veljekset veräjän suussa
Laitioita laatimassa,
Sisarekset sillan päässä
Vaippoja vanuttamassa.
Virkkoi iso ikkunasta,
Emo aitan kynnykseltä,
Veljekset veräjän suusta,
Sisarekset sillan päästä:
»Ei Tiera sotahan joua,
Tieran tuura tappelohon;
Tiera on tehnyt kuulun kaupan,
Iki-kaupan iskenynnä,
Vast' on nainut naisen nuoren,
Ottanut oman emännän,
Viel' on nännit näppimättä,
Rinnat riuahuttamatta.»
Tiera päätyi kiukahalla,
Kuura uunin korvasella;
Jalan kenki kiukahalla,
Toisen pankon partahalla,
Veräjällä vyöteleikse,
Ulkona kävysteleikse;
Tempoi Tiera keihä'änsä,
Ei ole keiho suuren suuri,
Eikä keiho pienen pieni,
Keiho keskikertahinen:
Heponen sulalla seisoi,
Varsa vaapui lappealla,
Susi ulvoi suoverolla,
Karhu karjui naulan tiessä.
Sylkytteli keihoansa,
Sylkytteli, nyrskytteli,
Sylen syöksi keihäsvartta
Peltohon saviperähän,
Nurmehen nukattomahan,
Maahan mättähättömähän.
Työnti Tiera keihä'änsä
Ahin keihojen keselle,

78: 1. rekiä.

86: 2. s. o. keihäs.
92: 2. vaivuttamatta; väsyttämättä.
104: 2. kiikkui.
105: 3. varren ja terän liittopaikassa.

Sekä läksi, jotta joutui
Ahille soan avuksi.
Siitä Ahti Saarelainen
Lykkäsi venon vesille,
Kuni kyyn kulon alaisen,
Eli käärmehen elävän,
Läksi luoen luotehesen
Tuolle Pohjolan merelle.
Silloin Pohjolan emäntä
Pakkasen pahan lähetti
Tuolle Pohjolan merelle,
Ulapalle aukealle,
Itse tuon sanoiksi virkki,
Sekä käski, jotta lausui:
»Pakko poika pienokainen,
Oma kaunis kasvattini!
Lähe tuonne, kunne käsken,
Kunne käsken ja kehoitan,
Kylmä veitikän venonen,
Pursi lieto Lemminkäisen
Selvälle meren selälle,
Ulapalle aukealle!
Kylmä itseki isäntä,
Jää'ä veitikkä vesille,
Jott' ei pääse päivinänsä,
Selviä sinä ikänä,
Kun en pääsne päästämähän,
Kerinne kehittämähän!»
Pakkanen pahan sukuinen,
Ja poika pahan tapainen
Läksi merta kylmämähän,
Aaltoja asettamahan;
Jopa tuonne mennessänsä,
Maata matkaellessansa
Puut puri lehettömäksi,
Heinät helpehettömäksi.
Sitte sinne saatuansa
Meren Pohjan partahalle,
Äärettömän äyrähälle
Heti yönä ensimmäisnä
Lahet kylmi, lammit kylmi,
Meren rannat rapsutteli,
Viel' ei merta kylmänynnä,
Aaltoja asettanunna;
Pieni on peiponen selällä,
Västäräkki lainehilla,
Senki on kynnet kylmämättä,
Pää pieni palelematta.
Äsken tuosta toisna yönä
Jopa suureksi sukeutui,
Heittihe hävyttömäksi,
Kovin kasvoi kauheaksi;
Kylmi silloin täyen kylmän,
Väki pakkasen paleli,
Kylmi jäätä kyynäsvarren,
Satoi lunta sauvanvarren,
Kylmi veitikän venehen,
Ahin laivan lainehille.
Aikoi kylmeä Ahinki,
Jääteä jalon urohon;
Jopa kynsiä kyseli,
Anoi alta varpahia;
Siitä suuttui Lemminkäinen,
Siitä suuttui ja pahastui,
Tunki Pakkasen tulehen,
Työnti rauta-rauniohon.
Käsin Pakkasen piteli,
Kovan ilman kouristeli,
Sanovi sanalla tuolla,
Lausui tuolla lausehella:
»Pakkanen, Puhurin poika,
Talven poika kyyelmöinen,
Elä kylmä kynsiäni,
Vaai varpahuisiani,
Eläkä koske korviani,
Elä päätäni palele!»
»Kyll' on sulla kylmämistä,
Paljoki palelemista

143—316. Pakkasen luku.

Ilman ihmisen ihotta,
Emon tuoman ruumihitta;
Kylmä soita, kylmä maita,
Kylmä kylmiä kiviä,
Palele vesipajuja,
Pane haavau pahkuroita,
Koivun kuoria kolota,
Närehiä näykkäele,
Elä ihmisen ihoa,
Karvoja kavon tekemän!»
»Kun et tuosta kyllin saane,
Kylmä muita kummempia,
Kylmä kuumia kiviä,
Palavoita paateroita,
Rautaisia kallioita,
Vuoria teräksisiä,
Wuoksen koskea kovoa,
Imatrata ilkeätä,
Kurimuksen kulkun suuta,
Kinahmia kauheata!»
»Joko nyt sanon sukusi,
Kuuluttelen kunniasi?
Tieänpä sinun sukusi,
Tieän kaiken kasvantasi:
Pakkanen pajuilla syntyi,
Kova ilma koivikolla
Pohjolan koan perässä,
Pimentolan pirtin päässä
Iki-turmasta isosta,
Emosta epattomasta.»
»Kukas Pakkasen imetti,
Kovan ilman kostutteli,
Kun oli maammo maiotoinna,
Emonen utaretoinna?»
»Kyyhyt Pakkasen imetti,
Kyy imetti, käärme syötti
Nännillä nenättömillä,
Utarella uuttomalla;
Pohjaistuuli tuuitteli,
Vilu ilma viihytteli
Pahoilla pajupuroilla,
Hereillä hettehillä.»
»Sai poika pahan tapainen,
Tuli turmion alainen,
Ei ollut nimeä vielä
Pojalla epäpäöllä;
Pantihin nimi pahalle,
Pantihinpa Pakkaseksi.»
»Siitä aioilla ajeli,
Risukoissa ripsutteli,
Kesät heilui hettehissä,
Suurimmilla suon selillä,
Talvet mäiski männiköissä,
Pehmusi petäjiköissä,
Kolkkaeli koivikoissa,
Lepiköissä leyhkäeli,
Kylmi puita ja pehuja,
Tasoitteli tanteria,
Puri puut lehettömäksi,
Kanervat kukittomaksi,
Pilvat hongista piristi,
Laski lastut mäntylöistä.»
»Joko nyt suureksi sukesit,
Ylenit ylen ehoksi,
Aioit kylmeä minua,
Kohotella korviani,
Alta jalkoja anella,
Päältä kynsiä kysellä?»
»Etp' on kylmäne minua,
Et pahoin palellekana:
Tulen tungen sukkahani,
Kekälehet kenkähäni,

211: 1. veden navan.
222: 2. kelvottamasta.

230: 2. udultomalla; nesteettömällä.
232: 3. levotteli.
238: 2. kelvottomalla.
253: 1. kuoren palaset.

Hienot hiilet helmoihini,
Panun alle paulojeni,
Pakkasen palelematta,
Kovan ilman koskematta.»
»Tuonne ma sinun manoan
Pohjan pitkähän perähän;
Sitte sinne tultuasi,
Kotihisi käytyäsi
Kylmä kattilat tulelle,
Hiilet uunin lietoselle,
Käet naisen taikinahan,
Poika neitosen povehen,
Utarihin uuhen maito,
Vatsahan hevoisen varsa!»
»Et sinä sitä toteile,
Niin tuonne sinun manoan
Hiien hiilien sekahan,
Lemmon liesi-kiukahille;
Siellä tungeite tulehen,
Asetu alaisimelle
Sepän panna paljallansa,
Vasaralla valkkaella,
Panna paljalla lujasti,
Vasaralla vaikeasti.»
»Et totelle tuotakana,
Vääjänne väheäkänä,
Vielä muistan muunkin paikan,
Arvoan yhen aluen:
Vien suusi suven siahan,
Kielesi kesän kotihin,
Jost' et pääse päivinäsi,
Selviä sinä ikänä,
Kun en tulle päästämähän,
Ja käyne kerittämähän.»
Pakkanen Puhurin poika
Jo tunsi tuhon tulevan,
Alkoi armoa anella,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Tehkämme sula sovinto
Toinen ei toistansa viata
Sinä ilmoisna ikänä,
Kuuna kullan valkeana.»
»Jos mun kuulet kylmäväksi,
Toiste tuhmin liikkuvaksi,
Niin tunge tulisiahan,
Vaivuttele valkeahan,
Sepän hiilien sekahan,
Alle ahjon Ilmarisen,
Tahi vie suvehen suuni,
Kieleni kesän kotihin,
Etten pääse päivinäni,
Selviä sinä ikänä!»
Siitä lieto Lemminkäinen
Jätti laivan jäätehesen,
Sotapurren puutoksehen,
Itse eellehen menevi;
Tiera tuossa toisna miesnä
Väänti veitikän jälessä.
Tallasi tasaista jäätä,
Sileätä siuotteli;
Astui päivän, tuosta toisen,
Päivänäpä kolmantena
Jo näkyvi Nälkäniemi,
Kylä kurja kuumottavi.
Astui alle niemen linnan,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Onko linnassa lihoa,
Ja kalaista kartanossa
Urohille uupuneille,
Miehille väsyneille?»
Ollut ei linnassa lihoa,
Ei kalaista kartanossa.
Virkkoi lieto Lemminkäinen,
Sanoi kaunis Kaukomieli:
»Tuli polta tuhma linna,
Vesi vieköhön mokoman!»
Itse eistyvi etemmä,
Ylös korpehen kohosi
Matkoille majattomille,
Teille tietämättömille.

Siitä lieto Lemminkäinen,
Tuo on kaunis Kaukomieli
Keritsi kiveltä villat,
Katkoi karvat kalliolta,
Suoritteli sukkasiksi,
Kiirehteli kintahiksi
Vilun suurihin sioihin,
Pakkasen palelemihin.
Läksi tietä tietämähän,
Ojelvoista oppimahan;
Tiehyt metsähän vetävi,
Ojelvoinen ottelevi.
Virkkoi lieto Lemminkäinen,
Sanoi kaunis Kaukomieli:
»Ohoh Tiera veikkoseni!
Jo nyt jou'uimme johonki,
Kuuksi päiväksi kululle,
Ilman rannallen iäksi.»
Tiera tuon sanoiksi virkki,
Itse lausui, noin nimesi:
»Kostohonpa koito raukat,
Kostohon kovaosaiset
Saimme suurehen sotahan,
Pimeähän Pohjolahan
Oman hengen heitteheksi,
Itsemme iki menoksi
Näillä paikoilla pahoilla,
Teillä tietämättömillä.»
»Emme tuota tunnekana,
Emme tunne, emme tieä,
Mikä tie vetävi meiät,
Kuka juoni juohattavi
Kuolemahan korven päähän,
Kaatumahan kankahalle,
Korppien kotisioille,
Variksien vainioille.»
»Siinä korpit siirtelevät,
Linnut liiat kantelevat,
Saavat lintuset lihoa,
Varikset varia verta,
Korpit noukan kostuketta
Meiän raukan raaoistamme,
Luumme luovat rauniolle,
Kantavat kivikarille.»
»Ei tieä emo poloinen,
Eikä kantaja katala,
Missä liikkuvi lihansa,
Vierevi oma verensä,
Onko suuressa soassa,
Tasapäässä tappelossa,
Vaiko suurella selällä,
Lakehilla lainehilla,
Vai käypi käpymäkeä,
Vaelsi varvikko-saloa.»
»Ei emo mitänä tieä
Poloisesta poiastansa,
Emo tiesi kuolleheksi,
Kantaja kaonneheksi;
Noinpa itkevi emoni,
Valittavi vanhempani:
»»Tuoll' on poikani poloisen,
Tuolla vaivaisen varani
Tuonen toukojen panossa,
Kalman maien karhinnassa:
Saapi nyt minun pojalta,
Minun laiton lapseltani,
Saapi jouset jouten olla,
Jalot kaaret kuivaella,
Lintuset hyvin lihota,
Pyyt lehossa pyrhistellä,
Kontiot kovin elellä,
Peurat pellon piehtaroia.»»
Virkkoi lieto Lemminkäinen,
Sanoi kaunis Kaukomieli:
»Niin on niin, emo poloinen,
Niinpä kantaja katala!
Kasvatit kanoja parven,
Koko joukon joutsenia,

385: 3. kastetta.

Tuli tuuli, niin hajotti,
Tuli Lempo, niin levitti,
Yhet sinne, toiset tänne,
Jonne kunne kolmannetki.»
»Kyllä muistan muinaisenki,
Arvoan ajan paremman,
Kun kulimme kukkasina,
Marjoina omilla mailla;
Moni katsoi muotohomme,
Vartehemme valkotteli,
Ei kun nyt tätä nykyä,
Tällä inhalla iällä:
Yks' on tuuli tuttujamme,
Päivä ennen nähtyjämme,
Senki pilvet peittelevät,
Satehet salaelevat.»
»Vaan en huoli huolimahan,
Suuresti sureksimahan,
Jos immet hyvin eläisi,
Kassapäiset kalkettaisi,
Naiset kaikki naurusuulla,
Mesimielin morsiamet,
Ikävissä itkemättä,
Huolihin häviämättä.»
»Viel' ei meitä noiat noiu,
Noiat noiu, näe näkiät
Näille teille kuolevaksi,
Matkoille masenevaksi,
Nuorena nukahtavaksi,
Verevänä viereväksi.»
»Minkä noiat noitunevat,
Kunka nähnevät näkiät,
Kotihinsa koitukohon,
Majahansa maatukohon;
Noitukohot itsiänsä,
Laulakohot lapsiansa,
Sukuansa surmatkohot,
Heimoansa herjatkohot!»
»Ei ennen minun isoni,
Eikä valta-vanhempani
Nouatellut noian mieltä,
Lahjoitellut Lappalaista.
Noin sanoi minun isoni,
Noin sanon minä itseki:
Varjele vakainen luoja,
Kaitse kaunoinen Jumala,
Auta armo-kourallasi,
Väkevällä vallallasi
Miesten mieli-juohtehista,
Akkojen ajatuksista,
Pakinoista partasuien,
Pakinoist' on parratointen!
Ole ainaisna apuna,
Vakaisena vartiana,
Ettei poika pois tulisi,
Emon tuoma erkaneisi
Luojan luomalta laulta,
Jumalan sukeamalta!»
Siitä lieto Lemminkäinen,
Itse kaunis Kaukomieli
Laati huolista hevoiset,
Murehista mustat ruunat,
Päitset päivistä pahoista,
Satulat sala-vihoista;
Hyppäsi hyvän selälle,
Hyvän laukin lautasille,
Ajoa ramuttelevi
Tieran tuttavan keralla,
Ajoi rannat raskutellen,
Hiekka-rannat herskytellen
Luoksi ehtoisen emonsa,
Tykö valta-vanhempansa.
Siihen Kaukoni kaotan
Virrestäni viikommaksi,
Tieran tielle toimittelen
Kotihinsa kulkemahan,
Itse virren vierähytän.
Panen toiselle tolalle.

447—480. Varaussanat.

473: 1. puheista; sanoista.

Yhdesneljättä Runo.

Untamo nostaa sodan veljeänsä Kalervoa vasten, kaataa Kalervon joukkonensa, ettei jää kun yksi raskas vaimonpuoli koko su'usta jälille; vaimon viepi kanssansa, ja sille syntyy Untamolassa poika Kullervo 1—82. Kullervo jo kätkyessä miettii kostoa Untamolle, ja Untamo kokee monella tavalla surmata häntä; ei saa henkeä pois 83—202. Suuremmaksi kasvettuansa turmelee Kullervo kaikki työnsä ja Untamo tuskissansa myöpi hänen Ilmariselle orjaksi 203—374.

Kasvatti emo kanoja,
Suuren joukon joutsenia,
Kanat aialle asetti,
Joutsenet joelle saattoi;
Tuli kokko, niin kohotti,
Tuli haukka, niin hajotti,
Siipi-lintu, niin sirotti,
Yhen kantoi Karjalahan,
Toisen vei Wenäjän maalle.
Kolmannen kotihin heitti.
Minkä vei Wenäehelle,
Siitä kasvoi kaupanmiesi,
Minkä kantoi Karjalahan,
Siitä se Kalervo kasvoi;
Kunkapa kotihin heitti,
Se sikesi Untamoinen
Ison päiviksi pahoiksi.
Emon mieli-murtehiksi.
Untamoinen verkot laski
Kalervon kalavetehen;
Kalervoinen verkot katsoi,
Kalat konttihin kokosi;
Untamo utala miesi
Sepä suuttui ja vihastui.
Teki soan sormistansa,
Kämmenpäistänsä keräjät,
Toran nosti totkusilta,
Artin ahven-maimasilta.
Torelivat, tappelivat,
Eikä voita toinen toista;
Minkä toistansa tokasi,
Sen sai itse vastahansa.
Jopa tuosta toisen kerran,
Kahen, kolmen päivän päästä
Kalervoinen kauran kylvi
Untamon tuvan ta'aksi.
Untamolan uljas uuhi
Söi Kalervon kaura-kylvön;

23: 2. uhkea; ripsas.
27: 3. kalan rääsyista.
28: 1. riidan; 2. kutu-ahvenista.

Kalervoisen kärtsä koira
Repi uuhen Untamolta.
Untamo uhittelevi
Kalervolle veljellensä,
Surmata su'un Kalervon,
Lyöä suuret, lyöä pienet,
Koko kansan kollahella,
Tuvat polttoa poroksi.
Laittoi miehet miekka vyölle,
Urohot ase kätehen,
Pojat pienet piikki vyölle,
Kaunot kassara olalle;
Läksi suurehen sotahan
Vasten veljeä omoa.
Kalervoisen kaunis minjä
Istui ikkunan lähellä,
Katsoi ulos ikkunasta,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Onko tuo savu sakea,
Vai onpi pimeä pilvi
Noien peltojen perillä,
Kujan uuen ulkopäässä?»
Ei ollut ume umakka,
Eikäpä savu sakea,
Ne oli Untamon urohot,
Tulla suorivat sotahan.
Tuli Untamon urohot,
Saivat miehet miekka vyöllä,
Kaatoivat Kalervon joukon,
Su'un suuren surmasivat,
Talon polttivat poroksi,
Tasoittivat tantereksi.
Jäi yksi Kalervon impi
Kera vatsan vaivaloisen,
Senpä Untamon urohot
Veivät kanssansa kotihin

39: 2. äkeä; vihainen.
50: 2. vesakirves.
61: 3. sumu; usva.

Pirtin pienen pyyhkiäksi,
Lattian lakaisiaksi.
Oli aikoa vähäisen,
Syntyi pieni poikalapsi
Emollen osattomalle;
Miksi tuo nimitetähän?
Emo kutsui Kullervoksi,
Untamo sotijaloksi.
Pantihinpa poika pieni,
Orpo lapsi laitettihin
Tuutuhun tutajamahan,
Kätkyehen liekkumahan.
Liekkui lapsi kätkyessä,
Lapsi liekkui, tukka löyhki,
Liekkui päivän, liekkui toisen;
Jopa kohta kolmantena
Kun tuo poika potkaisihe,
Potkaisihe, ponnistihe,
Katkaisi kapalovyönsä,
Pääsi päälle peittehensä,
Särki liekun lehmuksisen,
Kaikki riepunsa revitti.
Nähtihin hyvä tulevan,
Keksittihin kelpoavan;
Untamola vuottelevi
Tätä tästä kasvavaksi,
Mieltyväksi, miestyväksi,
Oikein urostuvaksi,
Saavaksi sataisen orjan,
Tuhantisen turpuvaksi.
Kasvoi kuuta kaksi, kolme,
Jopa kuuna kolmantena
Poika polven korkeuisna
Alkoi itse arvaella:
»Kunpa saisin suuremmaksi,
Vahvistuisin varreltani,
Kostaisin isoni kohlut,
Maksaisin emoni mahlat.»

111: 3. lyömät.
112: 3. s. o. veret.

Saipa kuulla Untamoinen,
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Tästä saa sukuni surma,
Tästä kasvavi Kalervo.»
Urohot ajattelevat,
Akat kaikki arvelevat,
Minne poika pantanehe,
Kunne surma saattanehe.
Pannahanpa puolikkohon,
Työnnetähän tynnyrihin,
Siitä vieähän vetehen,
Lasketahan lainehesen.
Käyähänpä katsomahan
Kahen, kolmen yön perästä,
Joko on hukkunut vetehen,
Kuollut poika puolikkohon.
Ei ole hukkunut vetehen,
Kuollut poika puolikkohon,
Poika oli pääsnyt puolikosta,
Istui aaltojen selässä,
Vapa vaskinen käessä,
Siima silkkinen perässä,
Onkivi meren kaloja,
Merivettä mittoavi:
Melkein meressä vettä,
Kun on kaksi kauhallista,
Oisko oikein mitata,
Osa kolmatta tulisi.
Untamo ajattelevi:
»Mihin poika pantanehe,
Kunne tuo tuhottanehe,
Kusta surma saatanehe?»
Käski orjansa kerätä
Koivuja kovia puita,
Honkia sata-havuja,
Tiettäviä tervaksia
Yhen pojan polttimeksi,
Kullervon kaottimeksi.
Koottihin, keräeltihin
Koivuja kovia puita,
Honkia sata-havuja,
Tiettäviä tervaksia,
Tuohia tuhat rekeä,
Sata syltä saarnipuita;
Tuli puihin tuiskattihin
Roviohon roiskattihin,
Siihen poika paiskattihin,
Keskelle tulen palavan.
Paloi päivän, tuosta toisen,
Paloi päivän kolmannenki,
Käytihin katsastamahan:
Poik' oli porossa polvin,
Kypenissä kyynäsvarsin,
Hiilikoukkunen käessä,
Millä tulta kiihottavi,
Hiiliä kokoelevi
Katomatta karvankana,
Kutrisen kähertymättä.
Untamo äitteleikse:
»Mihin poika pantanehe,
Kunne tuo tuhottanehe,
Surma tuolle saatanehe?»
Poika puuhun hirtetähän,
Tammehen ripustetahan.
Kului yötä kaksi, kolme,
Saman verran päiviäki,
Untamo ajattelevi:
»Aik' on käyä katsomahan,
Joko Kullervo katosi,
Kuoli poika hirsipuuhun.»
Laittoi orjan katsomahan,
Orja toi saman takaisin:
»Ei ole Kullervo kaonnut,
Kuollut poika hirsipuuhun;
Poika puuta kirjoittavi,
Pieni piikkonen käessä,
Koko puu kuvia täynnä,
Täynnä tammi kirjoitusta,

171: 2. lausui vihassa.
188: 2. puikko.

Siinä miehet, siinä miekat.
Siinä keihä'ät sivulla.»
Mitäs autti Untamoisen
Tuon pojan katalan kanssa:
Kuinka surmat suoritteli,
Kuinka kuolemat sukesi,
Poika ei puutu surman suuhun,
Eikä kuole kuitenkana.
Piti viimeinki väsyä
Suorimasta surmiansa,
Kasvatella Kullervoinen,
Orja poikana omana.
Sanoi Untamo sanansa,
Itse virkki, noin nimesi:
»Kun elänet kaunihisti,
Aina siivolla asunet,
Saat olla talossa tässä,
Orjan töitä toimitella,
Palkka pannahan jälestä,
Ansiosta arvatahan,
Vyöhyt vyöllesi korea,
Tahi korvalle kolahus.»
Kun oli Kullervo kohonnut,
Saanut vartta vaaksan verran,
Tuopa työlle työnnetähän,
Raaolle rakennetahan
Lapsen pienen katsontahan,
Sormipienen souantahan:
»Katso lasta kaunihisti,
Syötä lasta, syö itseki,
Rievut virrassa viruta,
Pese pienet vaattehuiset!»
Katsoi lasta päivän, kaksi,
Käen katkoi, silmän kaivoi,
Siitä kohta kolmannella
Lapsen tauilla tapatti,
Rievut viskoi virran vieä,
Kätkyen tulella poltti.
Untamo ajattelevi:
»Ei tämä tähän sopiva
Lapsen pienen katsontahan,
Sormipienen souantahan;
En tieä, kuhun panisin,
Kulle työlle työnteleisin,
Panenko kasken kaa'antahan?»
Pani kasken kaa'antahan.
Kullervo Kalervon poika,
Tuossa tuon sanoiksi virkki:
»Äsken lienen mies minäki,
Kun saan kirvehen käteben,
Paljo katsoa parempi,
Entistäni armahampi,
Lienen mies viien veroinen,
Uros kuuen kunnallinen.»
Meni seppolan pajahan,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Oi on seppo veikkoseni,
Taos mulle tapparainen,
Tao kirves miestä myöten,
Rauta raatajan mukahan!
Lähen kasken kaa'antahan,
Solkikoivun sorrantahan.»
Seppä tarpehen takovi,
Kirvehen kerittelevi;
Saip' on kirves miestä myöten,
Rauta raatajan mukahan.
Kullervo Kalervon poika
Hioi siitä kirvehensä,
Päivän kirvestä hiovi,
Illan vartta valmistavi.
Suorihe kasken ajohon
Korkealle korpi-maalle,
Parahasen parsikkohon,
Hirveähän hirsikköhön.
Iski puuta kirvehellä,
Tempasi tasaterällä;

216: 1. työlle; työnteolle.

252: 1. solkikoivu: suora, sileä koivu.

263: 2. tukkimetsään.

Kerralla hyvätki hirret,
Pahat puolella menevi.
Vihoin kaatoi viisi puuta,
Kaiketi kaheksan puuta,
Siitä tuon sanoiksi virkki,
Itse lausui, noin nimesi:
»Lempo tuota raatakohon,
Hiisi hirret kaatakohon!»
Kavahutti kannon päähän,
Niin huhuta heiahutti,
Vihellytti, viuahutti,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Sini kaski kaatukahan,
Koivu solki sortukahan,
Kuni ääni kuulunevi,
Kuni vierrevi vihellys!»
»Elköhön vesa venykö,
Elköhön koretko korsi
Sinä ilmoisna ikänä,
Kuuna kullan valkeana
Kaskessa Kalervon poian,
Otoksessa oivan miehen!»
»Ottaisiko maa orahan,
Nousisiko nuori laiho,
Sekä korsi korteuisi,
Jotta varsi varteuisi,
Elköhön tereä tehkö,
Varsi päätä valmistako!»
Untamoinen mies utala
Kävi tuota katsomahan
Kaskea Kalervon poian,
Ajamoa uuen orjan:
Ei kaski kaselle tunnu,
Ajamaksi nuoren miehen.
Untamo ajattelevi:
»Ei tämä tähän sopiva:
Hyvän hirsikön pilasi,
Kaatoi parsikon parahan;
En tieä, kuhun panisin,
Kulle työlle työnteleisin.
Panenko aitojen panohon?»
Pani aitojen panohon.
Kullervo Kalervon poika
Jopa aitoa panevi,
Kohastansa kokkahongat
Aiaksiksi asettelevi,
Kokonansa korpikuuset
Seipähiksi pistelevi,
Veti vitsakset lujahan
Pisimmistä pihlajista,
Pani aian umpinaisen,
Veräjättömän kyhäsi,
Siitä tuon sanoiksi virkki,
Itse lausui, noin nimesi:
»Ku ei lintuna kohonne,
Kahen siiven siuotelle,
Elköhön ylitse pääskö
Aiasta Kalervon poian!»
Untamo osaelevi
Tulla tuota katsomahan
Aitoa Kalervon poian,
Sota-orjan sortamoa.
Näki aian aukottoman,
Raottoman, reiättömän,
Jok' oli pantu maa-emästä,
Ylös pilvihin osattu.
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Ei tämä tähän sopiva:
Pani aian aukottoman,
Veräjättömän kyhäsi,
Tuon on nosti taivosehen,
Ylös pilvihin kohotti,
En tuosta ylitse pääse,
Enkä reiästä sisälle;
En tieä, mihin panisin,
Kulle työlle työnteleisin,
Panenko puimahan rukihit?»
Pani puimahan rukihit.

343: 2. tappamaan.

Kullervo Kalervon poika
Jo oli puimassa rukihit:
Pui rukihit ruumeniksi,
Olet kaunaksi kaotti.
Tulipa isäntä tuohon,
Kävi itse katsomahan
Puintoa Kalervon poian,
Kullervoisen kolkintoa:
Rukihit on ruumenina,
Olet kaunoina kahisi.
Untamo äitteleikse:
»Ei ole tästä raatajasta,
Kulle työlle työntänenki,
Työnsä tuhmin turmelevi;
Joko vien Wenäehelle,
Tahi kaupin Karjalahan
Ilmariselle sepolle,
Sepon paljan painajaksi?»
Möi siitä Kalervon poian,
Pani kaupan Karjalahan
Ilmariselle sepolle,
Takojalle taitavalle.
Minpä seppo tuosta antoi?
Äiän seppo tuosta antoi:
Kaksi kattila-rania,
Kolme koukun puoliskoa,
Viisi viikate-kulua,
Kuusi kuokan kuolioa
Miehestä mitättömästä,
Orjasta epäpäöstä.

Kahdesneljättä Runo.

Ilmarisen emäntä panee Kullervon paimeneen ja leipoo ilkoisillansa kiven hänelle eväskakkuun 1—32. Emäntä laskee karjan tavallisten karjan ja otson lukujen lukemisella laitumelle 33—548.

Kullervo Kalervon poika,
Sinisukka äiön poika,
Hivus keltainen korea,
Kengän kauto kaunokainen
Jo kohta sepon koissa
Kysyi työtä iltaisella
Isännältä iltaiseksi,
Emännältä aamuiseksi:
»Työt tässä nimettäköhön,
Nimi työlle pantakohon,
Kulle työlle työntyminen,
Raaolle rakentuminen!»
Seppo Ilmarin emäntä
Tuopa tuossa arvelevi,
Kulle työlle uusi orja,
Raaolle rahan-alainen;
Pani orjan paimeneksi,
Karjan suuren kaitsiaksi.
Tuopa ilkoinen emäntä,
Sepän akka irvihammas
Leipoi leivän paimenelle,
Kakun paksun paistelevi,
Kauran alle, vehnän päälle,
Keskelle kiven kutovi.
Kakun voiti voi-heralla,
Kuoren rasvalla rakenti,
Pani orjalle osaksi,
Palaseksi paimenelle;
Itse orjoa opasti,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Ellös tätä ennen syökö
Karjan mentyä metsälle!»
Siitä Ilmarin emäntä
Laittoi karjan laitumelle,
Sanovi sanalla tuolla,
Lausui tuolla lausehella:
»Lasken lehmäni leholle,
Maion antajat aholle,
Hata-sarvet haavikolle,
Kourusarvet koivikolle;
Työnnän kuuta ottamahan,
Talia tavottamahan
Ahomailta aukeilta,
Leveiltä lehtomailta,
Korkeilta koivikoilta,
Mataloilta haavikoilta,

19: 2. kujeellinen; leikillinen.

25: 2. voiteli.
37—542. Karjan luku.
39: 1. haja-sarvet.
41: 2. rasvaa; talia.

Kultaisilta kuusikoilta,
Hopeisilta saloilta.»
»Katso kaunoinen Jumala,
Varjele vakainen luoja,
Varjele vahingon teiltä,
Kaitse kaikista pahoista,
Ettei tuskihin tulisi,
Häpeihin hämmentyisi!»
»Kuin katsoit katollisessa,
Alla varjon vartioitsit,
Niin katso katottomassa,
Vaali vartiattomassa,
Jotta karja kaunistuisi,
Eistyisi emännän vilja
Hyvän-suovan mieltä myöten,
Pahan-suovan paitsi mieltä!»
»Kun lie kurjat paimeneni,
Ylen kainut karjapiiat,
Paju pannos paimeneksi,
Leppä lehmän katsojaksi,
Pihlaja piteliäksi,
Tuomi tuojaksi kotihin
Emännäisen etsimättä,
Muun väen murehtimatta!»
»Kun ei paju paimentane,
Pihlaja hyvin pielle,
Leppä ei lehmiä ajane,
Tuomi ei kotihin tuone,
Niin pane parempiasi,
Työnnä luonnon tyttäriä
Minun viljan viitsiäksi,
Katsojaksi karjan kaiken!
Paljo on piikoja sinulla,
Saoin käskyn kuulioita,
Eläjiä ilman alla,
Luonnottaria hyviä.»
»Suvetar valio vaimo,
Etelätär luonnon eukko,
Hongatar hyvä emäntä,
Katajatar kaunis neiti,
Pihlajatar piika pieni,
Tuometar tytär Tapion,
Mielikki metsän miniä,
Tellervo Tapion neiti!
Katso'ote karjoani,
Viitsiöte viljoani
Kesä kaikki kaunihisti,
Lehen aika leppeästi,
Lehen puussa liehuessa,
Ruohon maassa roikatessa!»
»Suvetar valio vaimo,
Etelätär luonnon eukko,
Heitä hienot helmuksesi,
Esiliinasi levitä
Karjalleni katteheksi,
Pienilleni peitteheksi
Vihoin tuulen tuulematta,
Vihoin saamatta satehen!»
»Kaitse karjani pahoista,
Varjele vahingon teiltä,
Noista soista soiluvista,
Lähtehistä läilyvistä,
Heiluvista hettehistä,
Pyöreistä pyötiköistä,
Ettei tuskihin tulisi,
Häpeihin hämmentyisi,
Sorkka suohon sorkahtaisi,
Hettehesen herkähtäisi
Ylitse Jumalan tunnin,
Päitse aivon autuahan!»
»Tuo'os torvi tuonnempata,
Tuolta taivahan navalta,
Mesi-torvi taivosesta,
Sima-torvi maa-emästä!
Puhu tuohon torvehesi,
Kumahuta kuuluhusi,

58: 1. holho; hoida.

99: 3. hameesi.
110: 2. syvistä kuopista.

Puhu kummut kukkahaksi,
Kangasvieret kaunihiksi,
Ahovieret armahaksi,
Lehtovieret leppeäksi,
Suovieret sulaksi meeksi,
Hetevieret vierteheksi!»
»Siitä syötä karjoani,
Raavahiani ravitse,
Syöttele metisin syömin,
Juottele metisin juomin!
Syötä kullaista kuloa,
Hopeista heinän päätä
Heraisista hettehistä,
Läikkyvistä lähtehistä,
Koskilta kohisevilta,
Jokiloilta juoksevilta,
Kultaisilta kunnahilta,
Hopeisilta ahoilta!»
»Kaivo kultainen kuvoa
Kahen puolen karjan maata,
Josta karja vettä joisi,
Simoa siretteleisi
Utarihin uhkuvihin,
Nisihin pakottavihin,
Saisi suonet soutamahan,
Maitojoet juoksemahan,
Maitopurot purkemahan,
Maitokosket kuohumahan,
Puhumahan maitoputket,
Maitohormit huokumahan,
Joka aika antamahan,
Joka vuoro vuotamahan
Ylitse vihanki suovan,
Pahan-suovan sormiloitse,
Maion saamatta Manalle,
Katehesen karjan annin!»
»Paljo on niitä ja pahoja,
Kut maion Manalle vievät,
Katehesen karjan annin,
Lehmän tuoman toisialle;
Vähä on niitä ja hyviä,
Kut maion Manalta saavat,
Piimänsä kylän piolta,
Tuorehensa toisialta.»
»Ei ennen minun emoni
Kysynyt kylästä mieltä,
Tointa toisesta talosta;
Sai se maitonsa Manalta,
Piimänsä piteliältä,
Tuorehensa toisialta;
Antoi tulla tuonnempata,
Ehtiä etempätäki,
Tulla maion Tuonelasta,
Manalasta, maankin alta,
Tulla yöllä yksinänsä,
Pimeällä piilokkali
Kuulematta kunnottoman,
Kelvottoman keksimättä,
Vihan suovan sortamatta,
Katehen kaehtimatta.»
»Noin sanoi minun emoni,
Noin sanon minä itseki:
Minne viipyi lehmän vilja,
Kunne maitoni katosi;
Onko viety vierahalle,
Kytketty kylän pihoille,
Mieron porttojen povehen,
Katehien kainalohon,
Vai on puihin puuttununna,
Metsihin menehtynynnä,
Levennynnä lehtomaille,
Kaonnunna kankahille?»
»Ei maito Manalle joua,
Lehmän vilja vierahalle,
Mieron porttojen povehen,
Katehien kainalohon,
Eikä puihin puuttumahan.

123: 3. kukoistaviksi.
141—228. Maito sanat.
160: 1. jotka.

Metsihin menehtymähän,
Lehtoihin levenemähän,
Kaatumahan kankahalle;
Maito koissa tarvitahan,
Ajan kaiken kaivatahan,
Koissa vuottavi emäntä,
Katajainen rainta käessä.»
»Suvetar valio vaimo,
Etelätär luonnon eukko!
Käy nyt syötä Syötikkini,
Sekä juota Juotikkini,
Herustele Hermikkiä,
Tuorustele Tuorikkia,
Anna maito Mairikille,
Omenalle uuet piimät
Heleistä heinän päistä,
Kaunihista kastikoista,
Mairehista maa-emistä,
Metisistä mättähistä,
Nurmelta mesi-nukalta,
Maalta marjan vartiselta,
Kanervan kukattarilta,
Heinän helpehettäriltä,
Pilven piimä-tyttäriltä,
Taivahan navattarilta,
Tuoa maitoiset maruet,
Aina uhkuvat utaret
Lypseä lyhyen vaimon,
Pienen piian piukutella!»
»Nouse neitonen norosta,
Hienohelma hettehestä,
Neiti lämmin lähtehestä,
Puhas-muotoinen muasta!
Ota vettä lähtehestä,
Jolla kastat karjoani,
Jotta karja kaunistuisi,
Eistyisi emännän vilja
Ennen käymistä emännän,
Katsomista karjapiian,
Emännän epäpätöisen,
Ylen kainun karjapiian.»
»Mielikki metsän emäntä,
Lave-kämmen karjan eukko!
Työnnä pisin piikojasi,
Paras palkkalaisiasi
Viitsimähän viljoani,
Katsomahan karjoani
Tänä suurena suvena,
Luojan lämminnä kesänä,
Jumalan suaitsemana,
Antamana armollisen!»
»Tellervo Tapion neiti,
Metsän tyttö tylleröinen,
Utupaita, hienohelma,
Hivus-keltainen korea,
Jok' olet karjan kaitselia,
Viitsiä emännän viljan
Mieluisassa Metsolassa,
Tarkassa Tapiolassa,
Kaitse karja kaunihisti,
Viitsi vilja virkeästi!»
»Kaitse kaunoisin kätösin,
Somin sormin suorittele,
Sui ilveksen iholle,
Kampoa kalan evälle,
Karvalle meren kapehen,
Metsän uuhen untuvalle!
Illan tullen, yön pimeten,
Hämärien hämmetessä
Saata karjani kotihin,
Etehen hyvän emännän,
Hete heiluva selällä,
Maito-lampi lautasilla!»
»Päivän mennessä majoille,
Iltalinnun laulellessa

206: 2. lypsin-astia; kiulu.
216: 2. kaste heinistä.

265: 3. elävän; eläimen.
273—314. Karjan kotiin saatanto-sanat.

Itse virki viljalleni,
Sano sarvi-juonelleni:
»»Kotihinne kourusarvet,
Maion antajat majalle!
Koissa on hyvä ollaksenne,
Maa imara maataksenne,
Korpi on kolkko käyäksenne,
Ranta raikutellaksenne;
Kotihinne tullaksenne
Vaimot valkean tekevät
Nurmelle mesi-nukalle,
Maalle marjan-vartiselle.»»
»Nyyrikki Tapion poika,
Siniviitta viian poika!
Tyvin pistä pitkät kuuset,
Latvoin lakkapäät petäjät
Sillaksi likasioille,
Paikaksi pahoille maille,
Suo-sulihin, maa-sulihin,
Lätäkköihin läilyvihin!
Anna käyä käyräsarven,
Haarasorkan sorkutella,
Joutua joka savulle
Viatoinna, vilpitöinnä,
Ilman suohon sortumatta,
Likahan litistymättä!»
»Kun ei karja tuosta huoli,
Yöksi ei kulkene kotihin,
Pihlajatar piika pieni,
Katajatar kaunis neiti,
Leikkoa lehosta koivu,
Ota vitsa viiakosta,
Käyös piiska pihlajainen,
Katajainen karjan ruoska
Takoa Tapion linnan,
Tuolta puolen Tuomivaaran,
Aja karja kartanolle,
Saunan lämmitä-panolle,
Kotihin kotoinen karja,
Metsän karja Metsolahan!»
»Otsonen metsän omena,
Mesikämmen käyretyinen!
Tehkämme sulat sovinnot,
Rajarauhat rapsakamme
Iäksemme, ilmaksemme,
Polveksemme, päiviksemme,
Ettet sorra sorkkasäärtä,
Kaa'a maion kantajata
Tänä suurena suvena,
Luojan lämminnä kesänä.»
»Kun sa kuulet kellon äänen,
Tahi torven toitotoksen,
Lyöte maata mättähälle,
Nurmelle nukahtamahan,
Tunge korvasi kulohon,
Paina pääsi mättähäsen,
Tahi korpehen kokeos,
Saaos sammal-huonehesen,
Mene toisille mäille,
Muille kummuille kuvahu,
Jottei kuulu karjan kello,
Eikä paimenen pakina!»
»Otsoseni, ainoiseni,
Mesikämmen kaunoiseni!
En sua kiellä kiertämästä,
Enkä käymästä epeä,
Kiellän kielen koskemasta,
Suun ruman rupeamasta,
Hampahin hajottamasta,
Kämmenin käpyämästä.»
»Käyös kaarten karjamaita,
Piilten piimä-kankahia,
Kierten kellojen remua,
Ääntä paimenen paeten!
Konsa on karja kankahalla,
Sinä suolle soiverraite;

280: 2. suloinen; makea.

315—542. Otson varoitussanat.

Kun karja solahti suolle,
Silloin korpehen kokeos,
Karjan käyessä mäkeä
Astu sie mäen alatse,
Karjan käyessä alatse
Mene sie mäkeä myöten,
Astuessansa aholle
Sinä viere viiakkoa,
Viiakkoa vierressänsä
Sinä astuos ahoa!
Kule kullaisna käkenä,
Hopeisna kyyhkyläisnä,
Siirry siikana sivutse,
Veteleite veen kalana,
Viere villa-kuontalona,
Kule pellavas-kupona,
Kätke kynnet karvoihisi,
Hampahat ikenihisi,
Jott ei karja kammastuisi,
Pieni vilja pillastuisi!»
»Anna rauha raavahille,
Sorkkasäärille sovinto,
Käyä karjan kaunihisti,
Soreasti sorkutella,
Poikki soista, poikki maista,
Halki korven kankahista,
Ettet koske konsakana,
Rupea rumanakana!»
»Muista muinainen valasi
Tuolla Tuonelan joella,
Kynsi-koskella kovalla,
Luojan polvien e'essä:
Lupa sulle annettihin
Kolme kertoa kesässä
Käyä kellon kuuluvilla,
Tiukujen tirinä-mailla,
Vaan eipä sitä suattu,
Eikä annettu lupoa
Ruveta rumille töille,
Häpeähän hämmentyä.»
»Jos sulle viha tulisi,
Hampahat haluttelcisi,
Visko viitahan vihasi,
Honkihin pahat halusi!
Hakkoa lahoa puuta,
Kaa'a koivun pökkelöitä,
Vääntele vesihakoja,
Määhki marja-mättähiä!»
»Kun tulevi ruoan tarvis,
Syöä mielesi tekevi,
Syö'ös sieniä metsästä,
Murra muurahais-kekoja,
Juuria punaisen putken,
Metsolan mesipaloja,
Ilman ruoka-ruohoittani,
Minun henki-heinittäni!»
»Metsolan metinen amme
Hapata hihittelevi
Kultaisella kunnahalla,
Hopeisella mäellä;
Siin' on syöä syölähänki,
Juoa miehen juolahanki,
Eikä syöen syömät puutu,
Juoen juomiset vähene.»
»Niin teemme iki-sovinnot,
Iki-rauhat ratkoamme
Eleäksemme ehosti,
Kesän kaiken kaunihisti,
Maat on meillä yhtehiset,
Evähät erinomaiset.»
»Vaan jos tahtonet tapella,
Eleä soan tavalla,
Tapelkamme talvikauet,
Lumi-ajat luskailkamme!
Suven tullen, suon sulaen,
Lätäkköjen lämmitessä

370: 3. säikähtyisi; pelästyisi.

411: 4. ruokahimoisen.
412: 3. paljo juovan.

Ellös tänne tulkokana
Karjan kullan kuuluville!»
»Josp' on tullet näille maille,
Sattunet saloille näille,
Täällä aina ammutahan;
Kun ei ampujat kotona,
On meillä osaavat vaimot,
Emännät alinomaiset,
Jotka tiesi turmelevi,
Matkasi pahoin panevi,
Ettet koske konsakana,
Rupea rumanakana
Ylitse tahon Jumalan,
Päitse auvon autuahan.»
»Oi Ukko ylijumala!
Kun kuulet toen tulevan,
Muuta muiksi lehmäseni,
Kamahuta karjaseni,
Kiviksi minun omani,
Kantoloiksi kaunoiseni,
Kumman maata kulkiessa,
Vantturan vaeltaessa.»
»Kun ma otsona olisin,
Mesikämmennä kävisin,
En mä noissa noin asuisi
Aina akkojen jaloissa;
Onpa maata muuallaki,
Tarhoa taempanaki
Juosta miehen joutilahan,
Virattoman viiletellä,
Käyä halki kämmenpääsi,
Poikki pohkea-lihasi,
Sinisen salon sisässä,
Korven kuulun kainalossa.»
»Käpy- on kangas käyäksesi,
Hiekka helkytelläksesi,
Tie on tehty mennäksesi,
Meren ranta juostaksesi
Pohjan pitkähän perähän,
Lapin maahan laakeahan;
Siell' on onni ollaksesi,
Armas aikaellaksesi,
Käyä kengättä kesällä,
Sykysyllä syylingittä
Suurimmilla suon selillä,
Leveillä liettehillä.»
»Kun et tuonne mennekänä,
Etkä oikein osanne,
Ota juoni juostaksesi,
Polku poimetellaksesi
Tuonne Tuonelan salolle,
Tahi Kalman kankahalle!
Siell' on suohut sorkutella,
Kanervikko kaalaella,
Siellä Kirjos, siellä Karjos,
Siellä muita mullukoita
Rautaisissa rahkehissa,
Kymmenissä kytkyissä;
Siellä laihatki lihovat,
Lihaviksi luutki saavat.»
»Lepy lehto, kostu korpi,
Lempeä salo sininen,
Anna rauha raavahille,
Sorkka-säärille sovinto
Tänä suurena suvena,
Herran hellennä kesänä!»
»Kuippana metsän kuningas,
Metsän hippa halliparta,
Korjaele koiriasi,
Raivaele rakkiasi!
Pistä sieni sieramehen,
Toisehen omena-marja,
Jott' ei henki haisahtele,
Tuuhahtele karjan tuuhku!
Silmät silkillä sitele,
Korvat kääri käärehellä,

461: 1, 2, 3. käpykangas on.

472: 2. kuivaneilla rannoilla l. muilla vesipaikoilla.

Jott' ei kuule kulkevia,
Ei näe käveleviä!»
»Kun ei tuosta kyllin liene,
Ei vielä kovin varone,
Kiellä poies poikoasi,
Epeä äpärettäsi;
Saattele saloilta näiltä,
Näiltä rannoilta rapoa,
Kapeilta karjan mailta,
Leveiltä liepehiltä!
Kätke koirasi kolohon,
Rakkisi rapoa kiinni
Kultaisihin kytkyihin,
Hihnoihin hopeisihin,
Jott' ei pilloa pitäisi,
Häpehiä hämmentäisi!»
»Kun ei tuosta kyllin liene,
Ei vielä sitä varone,
Ukko kultainen kuningas,
Hopeinen hallitsia,
Kuule kultaiset sanani,
Armahaiset lauseheni!
Paina panta pihlajainen
Ympäri nenän nykerän
Kun ei pihlaja pitäne,
Niin sä vaskesta valata,
Jos ei vaski vahva liene,
Panta rautainen rakenna!
Vaan jos rauan ratkaisnehe,
Vielä mennehe vioille,
Syökse kultainen korento
Leukaluusta leukaluuhun,
Päät on päättele lujasti,
Kotkoa kovasti kiinni,
Ett' ei liiku liiat leuat,
Harvat hampahat hajoa,
Kun ei rauoin ratkottane,
Teräksillä temmottane,
Veitsillä veristettäne,
Kirvehellä kiskottane!»
Siitä Ilmarin emäntä,
Tuo takojan tarkka vaimo
Lehmät läävästä lähetti,
Laski karjan laitumelle,
Pani paimenen perähän,
Orjan lehmien ajohon.

536: 1. kotkaamiseksi sanotaan läpi löydyn naulan kären taivuttamista ja puuhun kiinnittämistä.

Kolmasneljättä Runo.

Kullervo paimenessa ollen ottaa iltapuolella leivän laukustansa, alkaa leikata ja turmelee veitsensä pahanpäiväiseksi, joka käypi häntä sen kovemmin sydämmelle, kun veitsi oli ainoa su'ultansa jäänyt muistokalu 1—98. Miettii kostoa emännälle, ajaa karjan suohon, kokoaa lauman susia ja karhuja, jotka illalla ajaa kotiin 99—184. Emäntä lypsylle mennessä revitään ja surmataan pedoilta 185—296.

Kullervo Kalervon poika
Otti konttihin evästä,
Ajoi lehmät suota myöten,
Itse kangasta kapusi,
Sanan virkki vierressänsä,
Kertoeli käyessänsä:
»Voi minä poloinen poika,
Voi poika polon alainen!
Jo minä johonki jou'uin,
Jou'uin joutavan jälille,
Härän hännän paimeneksi,
Vasikkojen vaaliaksi,
Joka suon on sotkiaksi,
Maan pahan mateliaksi.»
Istui maahan mättähälle,
Päätyi päivän rintehesen,
Siinä virkki virsissänsä,
Lauluissansa noin lateli:
»Paistapa Jumalan päivä,
Herran kehrä hellittele
Sepon karjan kaitsialle,
Poloiselle paimenelle,
Elä Ilmarin tuville,
Emännällen ensinkänä!
Emäntä hyvin elävi,
Vehnäisiä viiltelevi,
Piirosia pistelevi,
Voita päälle vuolaisevi;
Paimen parka kuivan leivän,
Kuivan kuoren kurskuttavi,
Kauraisen kavertelevi,
Lemettisen leikkoavi,
Olkisen ojentelevi,
Petäjäisen peiputtavi,
Veen lipillä luikkoavi
Märän mättähän nenästä.»
»Mene päivä, viere vehnä,
Alene Jumalan aika!
Kule päivä kuusikolle,
Viere vehnä vitsikölle,
Karkoa katajikolle,
Lennä leppien tasalle,

32: 1. kauna- eli tähkäsekaisen (kaura) leivän.

Päästä paimenta kotihin
Voivatia vuolemahan,
Rieskoa repäisemähän,
Kakkaroita kaivamahan!»
Silloin Ilmarin emäntä,
Paimenen pajattaessa,
Kullervoisen kukkuessa,
Jo oli vuollut voivatinsa,
Itse rieskansa reväisnyt,
Kakkaransa kaivaellut;
Keittänyt vetisen vellin,
Kylmän kaalin Kullervolle,
Jost' oli rakki rasvan syönyt,
Musti murkinan pitänyt,
Merkki syönyt mielin määrin,
Halli haukannut halunsa.
Lintunen lehosta lauloi,
Pieni lintu pensahasta:
»Jo oisi aika orjan syöä,
Isottoman illastella.»
Kullervo Kalervon poika
Katsoi pitkän päivän päälle,
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Jo nyt on aika atrioia,
Aika ruoalle ruveta,
Evähiä etsiskellä.»
Ajoi lehmänsä levolle,
Karjan maata kankahalle,
Itse istui mättähälle,
Vihannalle turpehelle,
Laski laukkunsa selästä,
Otti leivän laukustansa,
Katselevi, kääntelevi,
Tuosta tuon sanoiksi virkki:
»Moni on kakku päältä kaunis,
Kuorelta kovin sileä,
Vaan on silkkoa sisässä,
Akanoita alla kuoren.»

Veti veitsensä tupesta
Leivän leikkaellaksensa,
Veitsi vierähti kivehen,
Kasahutti kalliohon;
Terä vieri veitsosesta,
Katkesi kuraksuesta.
Kullervo Kalervon poika
Katselevi veitsyttänsä,
Itse päätyi itkemähän,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Yks' oli veitsi veikkoutta,
Yksi rauta rakkautta,
Isän saamoa eloa,
Vanhemman varustamata,
Senki katkaisin kivehen,
Karahutin kalliohon,
Leipähän pahan emännän,
Pahan vaimon paistamahan.»
»Millä nyt maksan naisen naurun,
Naisen naurun, piian pilkan,
Akan ilkeän evähät,
Pahan porton paistannaiset?»
Varis vaakkui varvikosta,
Varis vaakkui, korppi koikkui:
»Oi on kurja kullansolki,
Ainoa Kalervon poika!
Mit' olet mielellä pahalla,
Syämmellä synkeällä?
Ota vitsa viiakosta,
Koivu korven notkelmosta,
Aja suolle sontareiet,
Lehmät liejuhun levitä,
Puolen suurille susille,
Toisen korven kontioille!»
»Kaikoa suet kokohon,
Karhut kaikki katrahasen;
Suet pistä Pienikiksi,

45: 1. vasta paistettua ohraista leipää.

113: 1. s. o. puoliksi.

116: 3. laumaan; yhteen joukkoon.

Karhut Kyytäksi kyhäise,
Aja karjana kotihin,
Kirjavana kartanolle!
Sillä maksat naisen naurun,
Pahan vaimon parjaukset.»
Kullervo Kalervon poika
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Malta, malta Hiien huora!
Jos itken isoni veistä,
Vielä itkenet itseki,
Itket lypsy-lehmiäsi.»
Otti vitsan viiakosta,
Katajaisen karjan ruoskan,
Sorti suohon lehmäkarjan,
Härät murtohon murenti,
Puoliksi susien syöä,
Puolen korven kontioille;
Suet lausui lehmäsiksi,
Karhut karjaksi rakenti,
Minkä pisti Pienikiksi,
Kunka Kyytäksi kyhäisi.
Lonkui päivä lounahasen,
Kiertyi keski-illoillensa,
Kulki kuusikon tasalle,
Lenti lehmäslypsykselle;
Tuo pahainen paimen raiska,
Kullervo Kalervon poika
Ajoi kontiot kotihin,
Susi-karjan kartanolle,
Vielä neuvoi karhujansa,
Susillensa suin puheli:
»Repäise emännän reisi,
Pure puoli pohkeata,
Kun tulevi katsomahan,
Lyykistäikse lypsämähän!»
Teki luikun lehmän luista,
Härän sarvesta helinän,
Torven Tuomikin jalasta,
Pillin Kirjon kinterestä;
Lujahutti luikullansa,
Toitahutti torvellansa,
Kolmasti kotimäellä,
Kuuesti kujoisten suussa.
Tuop' on Ilmarin emäntä,
Sepon akka, selvä nainen,
Viikon maiotta viruvi,
Kesä-voitta kellettävi;
Kuuli suolta soittamisen,
Kajahuksen kankahalta,
Sanovi sanalla tuolla,
Lausui tuolla lausehella:
»Ole kiitetty Jumala!
Torvi soipi, karja saapi;
Mist' on orja sarven saanut,
Torven raataja tavannut,
Kun tuo soitellen tulevi,
Toitatellen torvettavi,
Puhki korvani puhuvi,
Läpi pääni läylentävi?»
Kullervo Kalervon poika
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Suolt' on orja sarven saanut,
Tuonut torven liettehestä;
Jo nyt on karjasi kujalla,
Lehmät lääväpellon päässä,
Saaospa savun panohon,
Käyös lehmät lypsämähän!»
Sepä Ilmarin emäntä
Käski muorin lypsämähän:
»Käypä muori lypsämähän,
Raavahat rakentamahan,
Enpä itse ennättäisi
Taikinan alustehelta!»
Kullervo Kalervon poika
Sanan virkkoi, noin nimesi:

132: 2. korpeen kaatuneet puut.

183: karjan yösioilla pidetään tulta sääskien (hyttisien) tähden, jotka varaavat savua.

»Ainapa hyvät emännät,
Taitavat taloiset vaimot
Itse ennen lehmät lypsi,
Itse raavahat rakenti.»
Siitä Ilmarin emäntä
Sai itse savupanolle,
Tuosta lypsylle tulevi;
Katsoi kerran karjoansa,
Silmäeli siivatoita,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Karja on kaunihin näköinen,
Siivatat sileä-karvat,
Kaikki ilveksen iholla,
Metsän uuhen untuvalla,
Tuntuvilla tummelilla,
Nännillä näpähyvillä.»
Lyhmistihe lypsämähän,
Heittihe heruttamahan;
Veti kerran, tuosta toisen,
Kohta kolmatta yritti,
Susi päälle suimastaikse,
Karhu päälle kuopaiseikse;
Susi suun revittelevi,
Karhu kiskoi kinttusuonet,
Puri puolen pohkeata,
Katkoi kannan sääriluusta.
Kullervo Kalervon poika
Sillä kosti piian pilkan,
Piian pilkan, naisen naurun,
Pahan vaimon palkan maksoi.
Ilmarin iso emäntä
Itse loihe itkemähän,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Pahoin teit sä paimo parka,
Ajoit kontiot kotihin,
Suet suurille pihoille.»
Kullervo Kalervon poika,
Tuopa tuohon vastaeli:
»Pahoin tein mä paimen parka,
Et hyvin emäntä parka:
Leivoit sie kivisen leivän,
Kakun paistoit kallioisen;
Vein veitseni kivehen,
Karahutin kalliohon,
Ainoan isoni veitsen,
Sukukuntani kuraksen.»
Sanoi Ilmarin emäntä:
»Oi sie paimo, armas paimo!
Myöstytäpä miettehesi,
Perin lausu lausehesi,
Päästä suen suutehista,
Karhun kynnestä kavista!
Mie sun paioilla parannan,
Kaatioilla kaunistelen,
Syötän voilla, vehnäisillä,
Juotan rieska-maitosilla;
Vuoen syötän raatamatta,
Toisen työlle työntämättä.»
»Kun et jou'u päästämähän,
Käy pian kerittämähän,
Kohta kaaun kuoliaksi,
Muutun mullan muotoiseksi.»
Kullervo Kalervon poika
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Kun on kuollet, kuolkosipa,
Kaotkosi, kun kaonnet!
Sia on maassa mennehillä,
Kalmassa kaonnehilla,
Maata mahtavaisimmanki,
Leveimmänki levätä.»
Sanoi Ilmarin emäntä:
»Oi Ukko yli-jumala!
Jou'uttele jousi suuri,
Katso kaaresi parahin,
Pane vaskinen vasama
Tuon tulisen jousen päälle.
Työnnytä tulinen nuoli,
Ammu vaskinen vasama,

201: 2. eläimiä; elukoita.

Ammu kautta kainaloien,
Halki hartio-lihojen,
Kaa'a tuo Kalervon poika,
Ammu kurja kuoliaksi,
Nuolella teräsnenällä,
Vasamalla vaskisella!»
Kullervo Kalervon poika
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Oi Ukko yli-jumala!
Elä sie minua ammu;
Ammu Ilmarin emäntä,
Kaota katala nainen
Siirtymättänsä sialta,
Kulkematta kunnekana!»
Siitä Ilmarin emäntä,
Tuo tarkan takojan nainen
Vieri kohta kuoliaksi,
Kaatui kattila-noeksi
Oman pirttinsä pihalle,
Kapeille kartanoille.
Se oli meno nuoren naisen,
Kanssa kaunihin emännän,
Jot oli viikon valvateltu,
Vuosin kuusin kuulusteltu
Ilmarin iki-iloksi,
Sepon kuulun kunniaksi.

Neljäsneljättä Runo.

Kullervo pötkii pakoon Ilmarisesta, kävelee surullisena korvessa ja saapi viidan eukolta tietää, isän, äitin, veljen ja sisaren hänellä vielä elossa olevan 1—128. Löytää heidät viidan eukon neuvokkia myöten Lapin rajalta 129—188. Äiti kertoo, mitenkä oli luullut Kullervon jo aikaa kadonneeksi ja myös, kuinka vanhempi tyttärensä oli marjatiellä hävinnyt 189—246.

Kullervo Kalervon poika,
Sinisukka äiön lapsi,
Hivus keltainen korea,
Kengän kauto kaunokainen
Itse läksi astumahan
Luota seppo Ilmarisen,
Ennenkun isäntä saisi
Naisen kuolon korvihinsa,
Painuisi pahoille mielin,
Tapahtuisi tappelohon.
Läksi soitellen seposta,
Ilon lyöen Ilman mailta,
Kullervoiten kankahalla,
Patakoitellen palolla,
Suo sorahti, maa järähti,
Kangas vastahan kajahti
Kullervoisen soitantoa,
Ilkeän ilon pitoa.
Kuului se sepon pajahan;
Seppo seisottui pajassa,
Sai kujalle kuulemahan,
Kartanolle katsomahan.
Mikä soitanta salolla,
Kullervointa kankahalla.
Jo näki toet totiset,
Valehettomat vakaiset,
Näki naisen nukkunehen,
Kaunoisensa kaatunehen,
Kaatunehen kartanolle,
Kellistynehen keolle.
Siihen seppo seisottihe
Syämmellä synkeällä,
Puuttui yöksi itkemähän,
Viikoksi vetistämähän,
Mieli ei tervoa parempi,
Syän ei syttä valkeampi.
Itse Kullervo käveli,
Astui eelle jonne kunne,
Päivän korpia kovia,
Hiien hirsi-kankahia;
Illan tullen, yön pimeten
Päätyi maahan mättähälle.
Siinä istuvi isotoin,
Armotoin ajattelevi:

»Mikä lie minunki luonut,
Kuka kurjaisen kuvannut
Kuuksi päiväksi kululle,
Läkseni ilman alle!»
»Kotihinsa muut menevät,
Majoillensa matkoavat;
Mull' on korvessa kotini,
Kankahalla kartanoni,
Tuulessa tuli-siani,
Satehessa saunan löyly.»
»Ellöspä hyvä Jumala,
Elkösi sinä ikänä
Luoko lasta luonnotointa,
Eikä aivan armotointa,
Isotointa alle ilman,
Emotointa ensinkänä,
Niin kun loit minun Jumala,
Minun kurjaisen kuvasit,
Loit kuin lokkien sekahan,
Karille meren kajavan!
Päivä pääskyille tulevi,
Varpusille valkenevi,
Ilo ilman lintusille,
Ei minulle milloinkana,
Tule ei päivä polvenansa,
Ei ilo sinä ikänä.»
»En tiedä tekiätäni,
Enkä tunne tuojoani,
Liekö telkkä tielle tehnyt,
Sorsa suolle suorittanut,
Tavi rannalle takonut,
Koskelo kiven kolohon.»
»Piennä jäin minä isosta,
Matalana maammostani,
Iso kuoli, äiti kuoli,
Kuoli muu sukuni suuri;
Jätti mulle jäiset kengät,
Sukat uhkuiset unohti;
Jätti jäisille jälille,
Pyöriville portahille,
Joka suohon sortumahan,
Likahan litistymähän.»
»Vaan en nyt iällä tällä,
En mä vielä jouakana
Soille sotku-portahiksi,
Silloiksi lika-sioille;
Enkä sinnes suohon sorru,
Kunnes kannan kahta kättä,
Viittä sormea viritän,
Kynttä kymmentä ylennän.»
Jopa juohtui mielehensä,
Puuttui aivohon ajatus,
Käyä Untamon kylähän,
Kostoa isonsa kohlut,
Ison kohlut, maammon mahlat,
Itsensä pahoin piännät.
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Vuota, vuota Untamoinen,
Maltapa sukuni surma!
Kun tulen minä sotahan,
Tokko saan tuvat tuhaksi,
Kartanot kekälehiksi.»
Tuli akka vastahansa,
Siniviitta viian eukko;
Hänpä tuon sanoiksi virkki,
Itse lausui, noin nimesi:
»Kunne läksit Kullervoinen,
Kaaloat Kalervon poika?»
Kullervo Kalervon poika
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Juohtui mielehen minulle,
Puuttui aivohon ajatus,
Mennä tuonne toisialle,
Käyä Untamon kylähän,
Kostoa sukuni surma,
Ison kohlut, maammon mahlat,

64: 3. lokin; kalakaian.
75, 76: tavi ja koskelo ovat erilaisia sorsia.

Polttoa tuvat tuhaksi,
Kypeniksi kyyätellä.»
Akka tuon sanoiksi virkki,
Itse lausui, noin nimesi:
»Ei ole surmattu sukusi,
Viel' ei kaatunut Kalervo,
On sulla iso elossa,
Maammo mailla tervehenä.»
»Oi on armas akkaseni!
Sano armas akkaseni,
Missäpä minun isoni,
Kussa kaunis kantajani?»
»Tuollapa sinun isosi,
Tuolla kaunis kantajasi
Lapin laajalla rajalla,
Kalalammin laitehella.»
»Oi on armas akkaseni!
Sano armas akkaseni,
Mitenkä mä sinne pääsnen,
Kuten kulkea osannen?»
»Hyvä on sinne päästäksesi,
Ouonkin osataksesi,
Korven kolkka käyäksesi,
Joen ranta juostaksesi;
Astut päivän, tuosta toisen,
Astut kohta kolmannenki,
Kulet kohti luotehesen,
Vaara vastahan tulevi,
Sie astu alatse vaaran,
Käy vaaran vasenta puolta;
Tuostapa joki tulevi
Oikealle puolellesi,
Käy sitä joen sivua,
Kolmen kosken kuohumitse;
Tulet niemen tutkamehen,
Pääyt päähän pitkän kaiskun,
Tupa on niemen tutkamessa,
Kalasauna kaiskun päässä,
Siinäpä iso elävi,
Siinä kaunis kantajasi,
Siinäpä sisaresiki,
Kaksi kaunista tytärtä.»
Kullervo Kalervon poika
Läksi tuosta astumahan;
Astui päivän, tuosta toisen,
Astui kohta kolmannenki,
Kulki kohti luotehesen;
Tuli vaara vastahansa,
Hän astui alaisin puolin
Vaaran lievettä vasenta;
Joutuvi joelle tuosta,
Astuvi joen sivua,
Jokivarrutta vasenta,
Kulki kolmen kosken kautta;
Tuli niemen tutkamehen,
Päätyi päähän pitkän niemen,
Tupa oli niemen tutkamessa,
Kalasauna kaiskun päässä.
Meni hän tupahan tuosta;
Eipä tunneta tuvassa:
»Mistä vieras veen takoa,
Kusta kulkiain kotoisin?»
»Etkö tunne poikoasi,
Tunne et lastasi omoa,
Jonka Untamon urohot
Veivät kanssansa kotihin
Ison vaaksan varrellisna,
Emon värttinän pituisna?»
Emo ennätti sanoa,
Vaimo vanha lausuella:
»Ohoh poikani poloinen,
Ohoh kurja kullansolki!
Ettäpäs elävin silmin
Näitä maita matkaelet,
Kun jo itkin kuolleheksi,
Jo kauan kaonneheksi.»
»Kaks' oli poikoa minulla,
Kaksi kaunista tytärtä,
Niist' oli osattomalta
Kaksi vanhinta kaonnut,

Poika suurehen sotahan,
Tyttö tietämättömihin:
Poikani tuli takaisin,
Eipä tyttö tullekana.»
Kullervo Kalervon poika
Itse ennätti kysyä:
»Kunne tyttösi katosi,
Minne sai sisarueni?»
Emo tuon sanoiksi virkki,
Itse lausui, noin nimesi:
»Tuonne tyttöni katosi,
Tuonne sai sisaruesi:
Läksi marjahan metsälle,
Alle vaaran vaapukkahan,
Sinnepä kana katosi,
Lintu kuoli liian surman,
Surmahan sanattomahan,
Nimen tietämättömähän.»
»Kenen tyttöä ikävä?
Kenen muun kun ei emonsa,
Emon etso eellimmäisnä,
Emon etso, emon kaiho;
Läksinpä emo poloinen
Etsimähän tyttöäni,
Juoksin korvet kontiona,
Salot saukkona samosin;
Etsin päivän, tuosta toisen,
Etsin kohta kolmannenki,
Päivän kolmannen perästä,
Viikon päästä viimeistäki
Nousin suurelle mäelle,
Korkealle kukkulalle,
Huusin tuosta tyttöäni,
Kaonnutta kaihoelin:
»»Missä olet tyttöseni,
Tule jo tyttöni kotihin!»»
»Noinpa huusin tyttöäni,
Kaonnutta kaipaelin;
Vaarat vastahan saneli,
Kankahat kajahtelivat:
»»Elä huua tyttöäsi,
Elä huua, hoilaele!
Ei se saa sinä ikänä,
Ei paloa polvenansa
Emon entisen tiloille,
Taaton vanhan valkamoille.»»

Viidesneljättä Runo.

Kullervo kokee vanhempainsa luona töitä toimitella, mutta kun hänestä ei ollut niihin apua, panee isä hänen veronvienti–matkaan 1—68. Verot vietyänsä tapa'aa paluumatkalla tuntemattoman, marjatieltä eksyneen, sisarensa, jonka houkuttelee ja viettelee 69—188. Jälestä päin ilmi saatua, keitä olivat, juoksee sisar jokeen, Kullervo kiirehtii kotiin, kertoo kauhean sisarensa–turmellus–tapauksen äitille ja arvelee sitte itseki tehdä lopun päivistänsä 189—344. Äiti kieltää hänen surmaamasta itseänsä ja kehoittaa jossa kussa piilossa mielen levottomuuttansa viihdyttämään, samassa läikähtää Kullervon päähän ennen kaikkea muuta käydä Untamo kostamassa 345—372.

Kullervo Kalervon poika,
Sinisukka äiön lapsi
Sai tuosta elelemähän
Alla varjon vanhempien;
Ei saanut älyämähän,
Miehen mieltä ottamahan,
Kun oli kaltoin kasvateltu,
Tuhmin lasna tuuiteltu
Luona kalton kasvattajan,
Tuon on tuhman tuuittajan.
Poika työlle työnteleikse,
Raaolle rakenteleikse,
Kaalasi kalastamahan,
Nuotan suuren souantahan;
Itse tuossa noin sanovi,
Airo käessä arvelevi:
»Veänkö väen mukahan,
Souan tarmoni takoa,
Vai veän asun mukahan,
Souan tarpehen takoa?»
Perimies perältä lausui,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Jos veät väen mukahan,
Souat tarmosi takoa,
Et vetäne purtta poikki,
Etkä hankoja hajalle.»
Kullervo Kalervon poika
Veälti väen mukahan,
Souti tarmonsa takoa,
Souti poikki puiset hangat,
Katajaiset kaaret katkoi,
Venon haapaisen hajotti.
Sai Kalervo katsomahan,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Ei sinusta soutajaksi,
Souit poikki puiset hangat,

Katajaiset kaaret katkoit,
Koko haapion hajotit;
Mene nuotan tarvontahan,
Lienet tarpoja parempi!»
Kullervo Kalervon poika
Meni nuotan tarvontahan,
Itse tuossa tarpoimelta
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Tarvonko olan takoa,
Panen miehuuen nojassa,
Vai panen asun mukahan,
Tarvon tarpehen takoa?»
Vetäjä sanansa virkki:
»Mi on siitä tarpojasta,
Ku ei tarvo olan takoa,
Pane miehuuen nojassa?»
Kullervo Kalervon poika
Tarpaisi olan takoa,
Pani miehuuen nojassa,
Ve'en velliksi seotti,
Tarpoi nuotan tappuroiksi,
Kalat liivaksi litsotti.
Sai Kalervo katsomahan,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Ei sinusta tarpojaksi,
Tarvoit nuotan tappuroiksi,
Ruumeniksi pullot rouhit,
Selykset paloin paloitit;
Lähe viemähän vetoja,
Maarahoja maksamahan!
Lienet matkassa parempi,
Taipalella taitavampi.»
Kullervo Kalervon poika,
Sinisukka äiön lapsi,
Hivus keltainen korea,
Kengän kauto kaunokainen
Läksi viemähän vetoja,
Maajyviä maksamahan.

58: 3. litisti; musersi.

Vietyä vetoperänsä,
Maajyväset maksettua
Rekehensä reutoaikse,
Kohennaikse korjahansa;
Alkoi kulkea kotihin,
Matkata omille maille.
Ajoa järyttelevi,
Matkoansa mittelevi
Noilla Wäinön kankahilla,
Ammoin raatuilla ahoilla.
Neiti vastahan tulevi,
Hivus kulta hiihtelevi
Noilla Wäinön kankahilla,
Ammoin raatuilla ahoilla.
Kullervo Kalervon poika
Jo tuossa piättelevi,
Alkoi neittä haastatella,
Haastatella, houkutella:
»Nouse neito korjahani,
Taaksi maata taljoilleni!»
Neiti suksilta sanovi,
Hiihtimiltä hiioavi:
»Surma sulle korjahasi,
Tauti taaksi taljoillesi!»
Kullervo Kalervon poika,
Sinisukka äiön lapsi
Iski virkkua vitsalla,
Helähytti helmivyöllä,
Virkku juoksi, matka joutui,
Tie vieri, reki rasasi;
Ajoa järyttelevi,
Matkoansa mittelevi
Selvällä meren selällä,
Ulapalla aukealla.
Neiti vastahan tulevi,
Kautokenkä kaaloavi
Selvällä meren selällä,
Ulapalla aukealla.
Kullervo Kalervon poika
Hevoista piättelevi,

Suutansa sovittelevi,
Sanojansa säätelevi:
»Tule korjahan korea,
Maan valio matkoihini!»
Neiti vastahan sanovi,
Kautokenkä kalkuttavi:
»Tuoni sulle korjahasi,
Manalainen matkoihisi!»
Kullervo Kalervon poika,
Sinisukka äiön lapsi
Iski virkkua vitsalla,
Helähytti helmivyöllä,
Virkku juoksi, matka joutui,
Reki vieri, tie lyheni;
Ajavi karettelevi,
Matkoansa mittelevi
Noilla Pohjan kankahilla,
Lapin laajoilla rajoilla.
Neiti vastahan tulevi,
Tinarinta riioavi
Noilla Pohjan kankahilla,
Lapin laajoilla rajoilla.
Kullervo Kalervon poika
Hevoistansa hillitsevi,
Suutansa sovittelevi,
Sanojansa säätelevi:
»Käy neito rekoseheni,
Armas alle vilttieni
Syömähän omeniani,
Puremahan päähkeniä!»
Neiti vastahan sanovi,
Tinarinta riuskuttavi:
»Sylen kehno kelkkahasi,
Retkale rekosehesi;
Vilu on olla viltin alla,
Kolkko korjassa eleä.»
Kullervo Kalervon poika,
Sinisukka äiön lapsi
Koppoi neion korjahansa,
Reualti rekosehensa,
Asetteli taljoillensa,
Alle viltin vieretteli.
»Neiti tuossa noin sanovi,
Tinarinta riitelevi:
»Päästä pois minua tästä,
Laske lasta vallallensa,
Kunnotointa kuulemasta,
Pahalaista palvomasta,
Tahi potkin pohjan puhki,
Levittelen liistehesi,
Korjasi pilastehiksi,
Rämäksi re'en retukan.»
Kullervo Kalervon poika,
Sinisukka äiön lapsi
Aukaisi rahaisen arkun,
Kimahutti kirja-kannen,
Näytteli hopeitansa,
Verkaliuskoja levitti,
Kultasuita sukkasia,
Vöitänsä hopeapäitä.
Verat veivät neien mielen,
Raha muutti morsiamen,
Hopea hukuttelevi,
Kulta kuihauttelevi.
Kullervo Kalervon poika,
Sinisukka äiön lapsi
Tuossa neittä mairotteli,
Kuihutteli, kutkutteli,
Käsi orosen ohjaksissa,
Toinen neitosen nisoissa.
Siinä neitosen kisasi,
Tinarinnan riu'utteli
Alla vaipan vaskikirjan,
Päällä taljon taplikkaisen.
Jo antoi Jumala aamun,
Toi Jumala toisen päivän,
Niin neiti sanoiksi virkki,
Kysytteli, lausutteli:

188: 3. paikullisen; pilkullisen.

»Mist' olet sinä sukuisin
Kusta rohkea rotuisin?
Lienet suurtaki sukua,
Isoa isän aloa.»
Kullervo Kalervon poika
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»En ole sukua suurta,
Enkä suurta, enkä pientä,
Olen kerran keskimmäistä,
Kalervon katala poika,
Tuhma poika tuiretuinen,
Lapsi kehjo keiretyinen;
Vaan sano oma sukusi,
Oma rohkea rotusi,
Jos olet sukua suurta,
Isoa isän aloa.»
Neiti varsin vastoavi,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»En ole sukua suurta,
Enkä suurta, enkä pientä,
Olen kerran keskimmäistä,
Kalervon katala tyttö,
Tyhjä tyttö tuiretuinen,
Lapsi kehjo keiretyinen.»
»Ennen lasna ollessani
Emon ehtoisen eloilla,
Läksin marjahan metsälle,
Alle vaaran vaapukkahan;
Poimin maalta mansikoita,
Alta vaaran vaapukoita,
Poimin päivän, yön lepäsin,
Poimin päivän, poimin toisen,
Päivälläpä kolmannella
En tiennyt kotihin tietä;
Tiehyt metsähän veteli,
Ura saatteli salolle.»
»Siinä istuin, jotta itkin,
Itkin päivän, jotta toisen,
Päivänäpä kolmantena
Nousin suurelle mäelle,
Korkealle kukkulalle,
Tuossa huusin, hoilaelin,
Salot vastahan saneli,
Kankahat kajahtelivat:
»»Elä huua hullu tyttö,
Elä mieletöin melua,
Ei se kuulu kumminkana,
Ei kuulu kotihin huuto!»»
»Päivän päästä kolmen, neljän,
Viien, kuuen viimeistäki
Kohennihin kuolemahan,
Heitihin katoamahan;
Enkä kuollut kuitenkana,
En mä kalkinen kaonnut.»
»Oisin kuollut kurja raukka,
Oisin katkennut katala,
Äsken tuosta toisna vuonna,
Kohta kolmanna kesänä,
Oisin heinänä helynnyt,
Kukostellut kukka-päänä,
Maassa marjana hyvänä,
Punaisena puolukkana
Nämät kummat kuulematta,
Haikeat havaitsematta.»
Sai toki sanoneheksi,
Kerran kertoelleheksi;
Heti repsahti re'estä,
Siitä juoksihe jokehen,
Kosken kuohu'un kovahan,
Palavahan pyörtehesen;
Siihen surmansa sukesi,
Kuolemansa kohtaeli,
Löyti turvan Tuonelassa,
Armon aaltojen seassa.
Kullervo Kalervon poika
Pyyhältihe korjastansa,
Alkoi itkeä isosti,
Valitella vaikeasti:
»Voi poloinen päiviäni,
Voipa kurja kumminiani,

Kun pi'in sisarueni,
Turmelin emoni tuoman!
Voi isoni, voi emoni,
Voi on valta vanhempani,
Minnekä minua loitte,
Kunne kannoitte katalan!
Parempi olisin ollut
Syntymättä, kasvamatta,
Ilmahan sikeämättä,
Maalle tälle täytymättä;
Eikä surma suorin tehnyt,
Tauti oikein osannut,
Kun ei tappanut minua,
Kaottanut kaksi-öisnä.»
Veitsin länkensä levitti,
Rauoin rahnoi rahkehensa;
Hyppäsi hyvän selälle,
Hyvän laukin lautasille,
Ajavi palasen maata,
Pikkaraisen piirrältävi,
Päätyvi ison pihoille,
Oman taaton tanterelle.
Emo päätyvi pihalle:
»Oi emoni kantajani!
Kun oisit emo kuluni
Synnyteltäissä minua
Pannut saunahan savua,
Lyönyt saunan salpa päälle,
Tukahuttanut savuhun,
Kaottanut kaksi-öisnä,
Vienyt hurstilla vetehen,
Upotellut uutimella,
Luonut tuutusen tulehen,
Liekun lietehen sysännyt!»
»Oisiko kylä kysynyt:
»»Missä tuutunen tuvasta,
Mitä sauna salpa päällä?»»
Sinä oisit vastannunna:
»»Tuutusen tulessa poltin,
Liekun liesi-valkeassa;
Saunassa tein ituja,
Maustelin maltahia.»»
Emo ennätti kysyä,
Vanhempansa tutkaella:
»Mi sinulla poikaseni,
Mikä kumma kuulumassa?
On kuin Tuonelta tulisit,
Manalalta matkoaisit.»
Kullervo Kalervon poika
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Jo nyt on kummat kuulununna,
Turmiot tapahtununna,
Kun pi'in oman sisaren,
Turmelin emoni tuoman.»
»Tulin viennästä vetojen,
Maarahojen maksannasta,
Päätyi neito vastahani,
Mie tuota kisauttelin;
Se oli sisarueni,
Se oman emoni lapsi.»
»Se jo surmansa sukesi,
Kuolemansa kohtaeli
Kosken kuohu'un kovahan,
Palavahan pyörtehesen;
Itse en nyt tieäkänä,
Arvoa, älyäkänä,
Kunne surmani sukean,
Kunne kurja kuoletaime:
Suuhun ulvovan sutosen,
Karhun kiljuvan kitahan,
Vainko vatsahan valahan,
Meren hauin hampahisin?»
Emo tuon sanoiksi virkki:
»Ellös menkö poikaseni
Suuhun ulvovan sutosen,
Karhun kiljuvan kitahan,
Eläkä vatsahan valahan,
Hauin hirmun hampahisin!
Onpa suurta Suomen nientä,
Sankoa Savon rajoa

Piillä miehen pillojansa,
Hävetä pahoja töitä,
Piillä vuotta viisi, kuusi,
Ynnähän yheksän vuotta,
Kunnes aika armon tuopi,
Vuoet huolen huojentavi.»
Kullervo Kalervon poika,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Enkä lähe piilemähän,
En paha pakenemahan;
Lähen surman suun esille,
Kalman kartanon oville,
Suurille sota-sioille,
Miesten tappo-tanterille:
Viel' on Unto oikeana,
Mies katala kaatamatta,
Kostamatta taaton kohlut,
Maammon mahlat maksamatta,
Muistamatta muutki vaivat,
Itseni hyvin piännät.»

Kuudesneljättä Runo.

Kullervo valmisteleikse sotaan ja jättelee hyvästi kotolaisiansa, joista ei muut, kun äiti yksinänsä, sanoneet huolivansa hänestä, kunne lähtisi, kuolisiko, jäisikö henkiin 1—154. Tulee Untamolaan, kaataa kaikki maahan ja pistää tuvat palamaan 155—250. Pala'aa kotiin, löytää talon autiona, eikä muuta elävätä koko paikalla, kun vanhan, mustan koiran, jonka kanssa lähtee itsellensä syödä metsästä ampumaan 251—296. Joutuu metsämatkallansa sille paikalle, kussa oli sisarensa houkutellut, ja lopettaa tuntonsa vaivoissa miekalla päivänsä 297—360.

Kullervo Kalervon poika,
Sinisukka äiön lapsi
Siitä suorikse sotahan,
Vaino-tielle valmistaikse;
Hioi hetken miekkoansa,
Toisen keihoa teroitti.
Emo tuon sanoiksi virkki:
»Ellös poikani poloinen
Saako suurehen sotahan,
Menkö miekan melskehesen!
Ken suotta sotahan saapi,
Tahallansa tappelohon,
Se soassa surmatahan,
Tapetahan tappelossa,
Miekkoihin menetähän,
Kalpoihinsa kaaetahan.»
»Lähet vuohella sotahan,
Kauribilla tappelohon,
Pian vuohi voitetahan,
Kauris kaatahan likahan,
Tulet koiralla kotihin,
Sammakolla saat piha'an.»
Kullervo Kalervon poika
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»En mä silloin suohon sorru,
Enkä kaau kankahalle,
Korppien kotisioille,
Variksien vainiolle,
Kun sorrun sota-tiloille,
Vaivun vaino-tanterille;
Somap' on sotahan kuolla,
Kaunis miekan kalskehesen,
Sorea sotainen tauti,
Äkin poika pois tulevi,
Potematta pois menevi,
Laihtumatta lankeavi.»
Tuon emo sanoiksi virkki:
»Kun sinä sotahan kuolet,

Mitä jääpi taatollesi
Vanhan päivänsä varaksi?»
Kullervo Kalervon poika
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Kuolkohon kuja-rikoille,
Kaatukohon kartanolle!»
»Mitä jääpi maammollesi
Vanhan päivänsä varaksi?»
»Kuolkohon kupo sylihin,
Läävähän läkähtyköhön!»
»Mitä jääpi veikollesi
Päivän vastaisen varaksi?»
»Metsähän menettyköhön,
Vainiolle vaipukohon!»
»Mitä jääpi siskollesi
Päivän vastaisen varaksi?»
»Kaivotielle kaatukohon,
Sotkutielle sortukohon!»
Kullervo Kalervon poika
Kohta lähtevi koista,
Sanovi sanan isolle:
»Hyvästi hyvä isoni!
Itketkö sinä minua,
Koskas kuulet kuolleheksi,
Kansasta kaonneheksi,
Sortuneheksi su'usta?»
Tuon isä sanoiksi virkki:
»En minä sinua itke,
Jospa kuulen kuolleheksi;
Poika toinen tehtänehe,
Poika paljoa parempi,
Äieä älykkähämpi.»
Kullervo Kalervon poika
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Enkä itke mie sinua,
Kuulisinko kuolleheksi;
Saan minä mokoman taaton,
Suun savesta, pään kivestä,
Silmät suolta karpaloista,
Parran kuivista kuloista,
Jalat raian haarukasta,
Muun lihan lahosta puusta.»
Virkkoi siitä veikollensa:
»Jää hyvästi veikkoseni!
Itketkö sinä minua,
Koskas kuulet kuolleheksi,
Kansasta kaonneheksi,
Sortuneheksi su'usta?»
Veikko tuon sanoiksi virkki:
»En itke minä sinua,
Josko kuulen kuolleheksi;
Veli toinen saatanehe,
Veli paljoa parempi,
Kahta mointa kaunihimpi.»
Kullervo Kalervon poika
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Enkä itke mie sinua,
Kuulisinko kuolleheksi;
Saan minä mokoman veljen,
Pään kivestä, suun savesta,
Silmät suolta karpaloista,
Hiukset kuivista kuloista,
Jalat raian haarukasta,
Muun lihan lahosta puusta.»
Sanoi siitä siskollensa:
»Hyvästi sisarueni!
Itketkö sinä minua,
Koskas kuulet kuolleheksi,
Kansasta kaonneheksi,
Sortuneheksi su'usta?»
Noin sisar sanoiksi virkki:
»En itke minä sinua,
Josko kuulen kuolleheksi;
Veli toinen saatanehe,
Veli paljoa parempi,
Äieä älykkähämpi.»
Kullervo Kalervon poika
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Enkä itke mie sinua,
Kuulisinko kuolleheksi;

Saan minä mokoman siskon,
Pään kivestä, suun savesta,
Silmät suolta karpaloista,
Hiukset kuivista kuloista,
Korvat lammin lumpehista,
Varren vaahteren vesasta.»
Sanoi siitä äitillensä:
»Äitiseni, armaiseni,
Minun kaunis kantajani,
Kultainen kulettajani!
Itketkö sinä minua,
Koskas kuulet kuolleheksi,
Kansasta kaonneheksi,
Sortuneheksi su'usta?»
Tuon emo sanoiksi virkki,
Itse lausui, noin nimesi:
»Et älyä äitin mieltä,
Arvoa emon syäntä;
Itkenpä minä sinua,
Kun sun kuulen kuolleheksi,
Väestä vähenneheksi,
Sortunehehsi su'usta;
Itken tulville tupamme,
Siltalauat lainehille,
Kujat kaikki kuurullani,
Läävät länkämöisilläni;
Lumet itken iljeniksi,
Iljenet suliksi maiksi,
Sulat maat vihottaviksi,
Vihottavat viereviksi.»
»Mit' en itkeä ilenne,
Kut' en voine voivotella,
Itkeä inehmisissä,
Itken saunassa saloa,
Yliset kulasvesille,
Saunan lauat lainehille.»

148: vihertävät juokseviksi. Itken niin kauan, että lumet sillä aikaa sulavat, ruoho kasvaa ja ruohoon tulee joet kyyneleistäni.

Kullervo Kalervon poika,
Sinisukka äiön lapsi
Läksi soitellen sotahan,
Ilotellen tappelohon;
Soitti suolla, soitti maalla,
Kajahutti kankahalla,
Rojahutti ruohokossa,
Kulahutteli kulossa.
Vieri viestinen jälestä,
Sai sanoma korvihinsa:
»Jo iso kotona kuoli,
Vaipui valta-vanhempasi;
Käypäs tuota katsomahan,
Kuten kuollut hauatahan!»
Kullervo Kalervon poika,
Hänpä varsin vastaeli:
»Kun lie kuollut, kuolkahansa;
On meillä kotona ruuna,
Millä maahan vietäkähän,
Kalmahan katettakahan!»
Soitti suolla mennessänsä,
Patakoitteli palolla;
Vieri viestinen jälestä,
Sai sanoma korvihinsa:
»Jo veli kotona kuoli,
Vaipui lapsi vanhempasi;
Käypäs tuota katsomahan,
Kuten kuollut hauatahan!»
Kullervo Kalervon poika,
Hänpä varsin vastaeli:
»Kun lie kuollut, kuolkahansa;
On siellä ori kotona,
Millä maahan vietäkähän,
Kalmahan katettakahan!»
Soitti suolla käyessänsä,
Kullervoitsi kuusikossa;
Vieri viestinen jälestä,
Sai sanoma korvihinsa:
»Jo sisar kotona kuoli,
Vaipui lapsi vanhempasi;

Käypäs tuota katsomahan,
Kuten kuollut hauatahan!»
Kullervo Kalervon poika,
Hänpä varsin vastaeli:
»Kun lie kuollut, kuolkahansa;
On meillä kotona tamma,
Millä maahan vietäkähän,
Kalmahan katettakahan!»
Kulaten kulossa astui,
Heläellen heinikossa;
Vieri viestinen jälestä,
Sai sanoma korvihinsa:
»Kuoli ehtoinen emosi,
Kaatui maire maammuesi;
Käypäs tuota katsomahan,
Miten miero hautoavi!»
Kullervo Kalervon poika
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Voi minä poloinen poika,
Kun kuoli emo minulta,
Uupui uutimen tekiä,
Vaipui vaipan kirjoittaja,
Pitkän piustan kehreäjä,
Väki-värttinän vetäjä;
Enk' ollut luona luopuessa,
Läsnä hengen lähtiessä.
Lie kuollut kovin viluhun,
Vainko leivän puuttehesen!»
»Kuollut koissa pestäköhön
Saksan saipua-vesillä,
Silkkihin sieltäköhön,
Palttinoihin pantakohon,
Siitä maahan vietäköhön,
Kalmahan katettakohon,
Itkuvirsin vietäköhön,
Laulaen lasettakohon;
En vielä kotihin joua,
Viel' on Unto kostamatta,
Mies katala kaatamatta,
Ilkeä hävittämättä.»
Meni soitellen sotahan,
Ilon lyöen Untolahan,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Oi Ukko ylijumala!
Jos nyt mulle miekan saisit,
Sekä kalvan kaunihimman,
Joka joukolle pitäisi,
Saattaisi satalu'ulle.»
Saip' on miekan mielehisen,
Kalvan kaikkien parahan,
Jolla kaatoi kaiken kansan,
Joukon Untamon hävitti;
Tuvat poltteli poroksi,
Kypeniksi kyyätteli,
Kivet jätti kiukahista,
Pitkän pihlajan pihoista.
Kullervo Kalervon poika
Jo tuosta kotihin kääntyi
Ison entisen tuville,
Vanhempansa vainioille;
Tupa on tyhjä tultuansa,
Autio avattuansa,
Ei tulla likistämähän,
Käyä kättä antamahan.
Antoi kättä hiilokselle,
Hiilet kylmät hiiloksessa;
Tuosta tunsi tultuansa,
Ei ole emo elossa.
Pisti kättä kiukahalle,
Kivet kylmät kiukahassa;
Tuosta tunsi tultuansa,
Ei ole iso elossa.
Loi on silmät sillan päälle,
Silta kaikki siivomatta;
Tuosta tunsi tultuansa,
Ei ole sisar elossa.
Vieri valkama-vesille,
Ei venettä valkamassa;

215: 2. vuoteen.

Tuosta tunsi tultuansa,
Ei ole veli elossa.
Loihe siitä itkemähän,
Itki päivän, itki toisen,
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Oi on ehtoinen emoni,
Mitäs mulle tänne heitit
Eläessä tällä maalla?»
»Et kuulle emo minua,
Jos ma silmillä siherrän,
Eli kulmilla kujerran,
Päälaella lausuelen!»
Emo hauasta havasi,
Alta mullan muistuttavi:
»Jäi hän multa Musti koira
Käyäksesi metsämaille;
Ota koirasi keralle,
Mene tuonne metsämaille,
Ylös korpehen kohoa
Metsän tyttöjen tyköhön,
Sinipiikojen pihalle,
Havulinnan liepehille
Evähiä etsimähän,
Antia anelemahan!»
Kullervo Kalervon poika
Otti koiransa keralle,
Läksi tietä telkkimähän,
Korpehen kohoamahan;
Kävi matkoa vähäisen,
Astui tietä pikkaraisen,
Tuli tuolle saarekselle,
Tuolle paikalle tapahtui,
Kuss' oli piian pillannunna,
Turmellut emonsa tuoman.
Siin' itki ihana nurmi,
Aho armahin valitti,
Nuoret heinät hellitteli,
Kuikutti kukat kanervan
Tuota piian pillamusta,
Emon tuoman turmellusta,
Eikä nousnut nuori heinä,
Kasvanut kanervan kukka,
Ylennyt sialla sillä,
Tuolla paikalla pahalla,
Kuss' oli piian pillannunna,
Emon tuoman turmellunna.
Kullervo Kalervon poika
Tempasi terävän miekan,
Katselevi, kääntelevi,
Kyselevi, tietelevi;
Kysyi mieltä miekaltansa,
Tokko tuon tekisi mieli
Syöä syyllistä lihoa,
Viallista verta juoa.
Miekka mietti miehen mielen,
Arvasi uron pakinan,
Vastasi sanalla tuolla:
»Miks' en söisi mielelläni,
Söisi syyllistä lihoa,
Viallista verta joisi,
Syön lihoa syyttömänki,
Juon verta viattomanki.»
Kullervo Kalervon poika,
Sinisukka äiön lapsi
Pään on peltohon sysäsi,
Perän painoi kankahasen,
Kären käänti rintahansa,
Itse iskihe kärelle,
Siihen surmansa sukesi,
Kuolemansa kohtaeli.
Se oli surma nuoren miehen,
Kuolo Kullervo-urohon,
Loppu ainakin urosta,
Kuolema kova-osaista.
Silloin vanha Wäinämöinen,
Kunpa kuuli kuolleheksi,
Kullervon kaonneheksi,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Elkötte etinen kansa
Lasta kaltoin kasvatelko

Luona tuhman tuuittajan,
Vierahan väsytteliän!
Lapsi kaltoin kasvattama,
Poika tuhmin tuuittama

Ei tule älyämähän,
Miehen mieltä ottamahan,
Vaikka vanhaksi eläisi,
Varreltansa vahvistuisi.»

Seitsemäsneljättä Runo.

Ilmarinen itkee kauan kuollutta naistansa, takoo sitte kullasta ja hopeasta uuden naisen itsellensä, jonka suurella työllä ja vaivalla saapi henkeä vailla valmiiksi 1—162. Lepä'ää yön kultaisen morsiamensa vieressä ja tuntee aamulla havattuansa sen kylen kovin kylmäksi, jolla oli maannut kuvaa vasten 163—196. Hylkä'ää kultaisen morsiamensa Wäinämöiselle, joka ei kuitenkaan huoli siitä, vaan käskee Ilmarisen sen muiksi tarpeiksi takomaan, eli semmoisena, kun oli, muille maille viemään kullan haluajille kosioille 197—250.

Se on seppo Ilmarinen
Naista itki illat kaiket,
Yöt itki unettomana,
Päivät einehettömänä,
Aamut aikaisin valitti,
Huomeniset huokaeli,
Kun oli kuollut nuori nainen,
Kaunis kalmahan katettu;
Eipä kääntynyt käessä
Vaskinen vasaran varsi,
Kuulunut pajasta kalke,
Yhen kuuhuen kululla.
Sanoi seppo Ilmarinen:
»En tieä poloinen poika,
Miten olla, kuin eleä;
Istun yön eli makoan,
Äiä on yötä, tunti tuhma,
Vaivoja matala mahti.»
»Ikävät on iltaseni,
Apeat on aamuseni,
Äsken yöllä äitelämpi,
Havatessa haikeampi;
Ei ole iltoja ikävä,
Ei apea aamujani,
Mure muita aikojani:
Ihanaistani ikävä,
Apeainen armastani,
Mure musta-kulmaistani.»
»Jo vainen iällä tällä
Usein minun utuisen
Keskiöisissä unissa
Koura tyhjeä kokevi,
Käsi vaalivi valetta
Kupehelta kummaltaki.»
Seppo naisetta elävi,
Puolisotta vanhenevi;
Itki kuuta kaksi, kolme,
Niinpä kuulla neljännellä,
Poimi kultia mereltä

22: 1. herätessä.

Hopeita lainehilta;
Keräsi kekosen puita,
Kolmekymmentä rekoista,
Puunsa poltti hiililöiksi,
Hiilet ahjohon ajeli.
Otti noita kultiansa,
Valitsi hopeitansa
Sykysyisen uuhen verran,
Verran talvisen jäniksen,
Työnti kullat kuumentohon,
Ajoi ahjohon hopeat,
Pani orjat lietsomahan,
Palkkalaiset painamahan.
Orjat lietsoi löyhytteli,
Palkkalaiset painatteli
Kintahattomin kätösin,
Hatuttoman hartioisen;
Itse seppo Ilmarinen
Ahjoa kohentelevi,
Pyyti kullaista kuvaista,
Hopeista morsianta.
Ei orjat hyvästi lietso,
Eikä paina palkkalaiset,
Se on seppo Ilmarinen
Itse löihe lietsomahan;
Lietsahutti kerran, kaksi,
Niin kerralla kolmannella
Katsoi ahjonsa alusta,
Lietsehensä liepehiä,
Mitä ahjosta ajaikse,
Tungeikse tulisiasta.
Uuhi ahjosta ajaikse,
Lähetäikse lietsehestä,
Karva kulta, toinen vaski,
Kolmas on hopea karva;
Muut tuota ihastelevi,
Ei ihastu Ilmarinen.
Sanoi seppo Ilmarinen:
»Se susi sinuista toivoi!
Toivon kullaista sopua,
Hopeista puolisoa.»
Siitä seppo Ilmarinen
Uuhen työntävi tulehen,
Liitti kultia lisäksi,
Hopeita täytteheksi,
Pani orjat lietsomahan,
Palkkalaiset painamahan.
Orjat lietsoi löyhytteli,
Palkkalaiset painatteli
Kintahattomin kätösin,
Hatuttoman hartioisen;
Itse seppo Ilmarinen
Ahjoa kohentelevi,
Pyyti kullaista kuvoa,
Hopeaista morsianta.
Ei orjat hyvästi lietso,
Eikä paina palkkalaiset,
Se on seppo Ilmarinen
Itse loihe lietsomahan;
Lietsahutti kerran, kaksi,
Niin kerralla kolmannella
Katsoi ahjonsa alusta,
Lietsehensä liepehiä,
Mitä ahjosta ajaikse,
Lähetäikse lietsehestä.
Varsa ahjosta ajaikse,
Lähetäikse lietsehestä,
Harja kulta, pää hopea,
Kaikki vaskesta kaviot;
Muut tuota hyvin ihastui,
Ei ihastu Ilmarinen.
Sanoi seppo Ilmarinen:
»Se susi sinuista toivoi!
Toivon kullaista sopua,
Hopeista puolisoa.»
Siitä seppo Ilmarinen
Varsan työntävi tulehen,
Liitti kultia lisäksi,
Hopeita täytteheksi,

78: 3. sinun näköistä, laatuista.

Pani orjat lietsomahan,
Palkkalaiset painamahan.
Orjat lietsoi löyhytteli,
Palkkalaiset painatteli
Kintahattomin kätösin,
Hatuttoman hartioisen;
Itse seppo Ilmarinen
Ahjoa kohentelevi,
Pyyti kullaista kuvoa,
Hopeista morsianta.
Ei orjat hyvästi lietso,
Eikä paina palkkalaiset,
Se on seppo Ilmarinen
Itse loihe lietsomahan;
Lietsahutti kerran, kaksi,
Niin kerralla kolmannella
Katsoi ahjonsa alusta,
Lietsehensä liepehiä,
Mitä ahjosta ajaikse,
Lähetäikse lietsehestä.
Neiti ahjosta ajaikse,
Kulta-letti lietsehestä,
Pää hopea, kassa kulta,
Varsi kaikki kaunokainen;
Muut tuota pahoin pelästyi,
Ei pelästy Ilmarinen.
Siitä seppo Ilmarinen
Takoi kullaista kuvoa,
Takoi yön levähtämättä,
Päivän pouahuttamatta;
Jalat laati neitoselle,
Jalat laati, käet kuvasi,
Eipä jalka nousekana,
Käänny käet syleilemähän.
Takoi korvat neiollensa,
Eipä korvat kuulekana;
Niin sovitti suun sorean,
Suun sorean, sirkut silmät,
Saanut ei sanoa suuhun,
Eikä silmähän suloa.
Sanoi seppo Ilmarinen:
»Oisi tuo sorea neito,
Kun oisi sanallisena,
Mielellisnä, kielellisnä.»
Saattoi siitä neitosensa
Utuisehen uutimehen,
Pehmeille pää-aloille,
Sulkkuisille vuotehille.
Siitä seppo Ilmarinen
Lämmitti kylyn utuisen,
Laati saunan saipuaisen,
Vastat varpaiset varusti,
Vettä kolme korvollista,
Jolla peiponen peseikse,
Pulmunen puhasteleikse
Noista kullan kuonasista.
Kylpi seppo kyllitellen,
Valelihe vallotellen,
Neien vierehen venähti
Utuisehen uutimehen,
Teltahan teräksisehen,
Rankisehen rautaisehen.
Siinä seppo Ilmarinen
Heti yönä ensimmäisnä
Kyllä peitettä kysyvi,
Vaippoja varustelevi,
Kahet, kolmet karhuntaljat,
Viiet, kuuet villavaipat
Maata kera puolisonsa,
Tuon on kultaisen kuvansa.
Se oli kylki kyllä lämmin,
Ku oli vasten vaippojansa,
Ku oli nuorta neittä vasten,
Vasten kullaista kuvoa,
Se oli kylki kylmimässä,
Oli hyyksi hyytymässä,

148: 2. pidähtämättä.
156: 3. soreat; kauniit.

171: 3. saavillista.
180: 1. telta; vaatteesta tehty huonehus.

Meren jääksi jäätymässä,
Kiveksi kovoamassa.
Sanoi seppo Ilmarinen:
»Ei tämä hyvä minulle;
Vienen neien Wäinölähän
Wäinämöiselle varaksi,
Polviseksi puolisoksi,
Kainaloiseksi kanaksi.»
Viepi neien Wäinölähän;
Sitte sinne tultuansa
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Oi sie vanha Wäinämöinen,
Tuossa on sinulle tyttö,
Neiti kaunis katsannolta,
Eik' ole suuri suun piolta,
Kovin leuoilta leveä.»
Vaka vanha Wäinämöinen
Katsahti kuvoa tuota,
Luopi silmät kullan päälle,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Miksi toit minulle tuota,
Tuota kullan kummitusta?»
Sanoi seppo Ilmarinen:
»Miksi muuksi, kun hyväksi:
Polviseksi puolisoksi,
Kainaloiseksi kanaksi.»
Sanoi vanha Wäinämöinen:
»Oi on seppo veikkoseni!
Tunge neitosi tulehen,
Tao kaikiksi kaluiksi,
Tahi vie Wenäehelle,
Saata Saksahan kuvasi
Rikkahien riian naia,
Suurien soan kosia;
Ei sovi minun su'ulle,
Ei minullen itselleni
Naista kullaista kosia,
Hopeista huolitella.»
Siitä kielti Wäinämöinen,
Epäsi suvannon sulho,
Kielti kansan kasvavaisen,
Epäsi yleneväisen
Kullalle kumartamasta,
Hopealle horjumasta;
Sanovi sanalla tuolla,
Lausui tuolla lausehella:
»Elkätte pojat poloiset,
Vasta kasvavat urohot,
Ollette elonkeraiset,
Elikkä elottomatki,
Sinä ilmoisna ikänä,
Kuuna kullan valkeana
Naista kullaista kosiko,
Hopeista huolitelko!
Kylmän kulta kuumottavi,
Vilun huohtavi hopea.»

227: 2. riidellen.
228: 2. sotien.
232: 2. pyytää; haluta.
234: suvannoksi sanotaan tyyntä eli hiljaista vettä virtapaikkojen välillä.
243: 2. voivat; rikkahat.

Kahdeksasneljättä Runo.

Ilmarinen lähtee Pohjolaan entisen naisensa nuorempaa sisarta kosimaan, saapi siellä pahoja herjasanoja vastaukseksi, suuttuu siitä, ryöstää tyttären ja lähtee kotiin päin 1—124. Matkallaki herja'aa neiti Ilmarista ja pahoittaa hänen mielensä siksi, että Ilmarinen viimein sydämmyksissään laulaa hänen lokiksi 125—286. Tulee siitä kotiin ja kertoo Wäinämöiselle Pohjolan huolettomasta elämästä sammon varassa, kuin myöski, miten kosimatkansa oli käynyt 287—328.

Tuop' on seppo Ilmarinen,
Takoja iän-ikuinen
Heitti kultaisen kuvansa,
Hopeisen neitosensa;
Pisti varsan valjahisin,
Ruskean re'en etehen,
Itse istuvi rekehen,
Kohennaikse korjahansa,
Lähteäksensä lupasi,
Sekä mietti mennäksensä
Pyytämähän Pohjolasta
Toista Pohjolan tytärtä.
Sai päivän ajaneheksi,
Tuosta toisen vierneheksi,
Päivälläpä kolmannella
Tuli Pohjolan pihalle.
Louhi Pohjolan emäntä
Itse päätyvi pihalle,
Sai tuossa sanelemahan,
Kääntihe kyselemähän
Oman lapsensa oloa,
Asuntoa armahansa
Miniänä miehelessä,
Naisena anoppelassa.
Se on seppo Ilmarinen
Alla päin, pahoilla mielin,
Kaiken kallella kypärin
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Ellös nyt anoppiseni,
Ellös sie kyselkö tuota,
Elämiä tyttäresi,
Asuntoa armahasi!
Jo sen on surma suin piellyt,
Kova loppu loukahtanut;
Maassa on jo marjaseni,
Kankahassa kaunoseni,
Mustakulmani kulossa,
Hopeani heinikossa;
Läksin toista tyttöäsi,
Nuorempata neitoasi;
Annapa anoppiseni,
Työnnä toinen tyttäresi
Naisen entisen eloille,
Sialle sisaruensa!»

Louhi Pohjolan emäntä
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Pahoin tein minä poloinen,
Pahoinpa polon alainen,
Kun ma lapseni lupasin,
Työnsin sulle toisenkana
Nuorena nukahtamahan,
Verevänä vieremähän,
Annoin kun sutosen suuhun,
Karhun kiljuvan kitahan.»
»En nyt toista annakana,
En mä työnnä tyttöäni
Nokiesi nuohojaksi,
Karstojesi kaapiaksi;
Ennen työnnän tyttäreni,
Laitan lapseni vakavan
Koskehen kohisevahan,
Palavahan pyörtehesen,
Manalan matikan suuhun,
Tuonen hauin hampahisin.»
Siitä seppo Ilmarinen
Murti suuta, väänti päätä,
Murti mustoa haventa,
Käänti päätä käiväräistä;
Itse tunkihe tupahan,
Alle kattojen ajoihe,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Tulepa minulle tyttö
Sialle sisaruesi,
Naisen entisen eloille,
Mesileivän leipojaksi,
Oluen osoajaksi!»
Lauloi lapsi lattialta,
Sekä lauloi, jotta lausui:
»Pois on liika linnastamme,
Mies outo ovilta näiltä!
Tukon linnoa tuhosit,
Palan linnoa pahensit
Kerran ennen käytyäsi,
Ovillen osattuasi.»
»Neitonen, sinä sisari,
Elä sulho'on ihastu,
Elä sulhon suun pitohon,
Eläkä jalkoihin jaloihin!
Sulholl' on suen ikenet,
Revon koukut kormanossa,
Karhun kynnet kainalossa,
Veren juojan veitsi vyöllä,
Jolla päätä piirtelevi,
Selkeä sirettelevi.»
Neiti itse noin saneli
Ilmariselle sepolle:
»En lähe minä sinulle,
Enkä huoli huitukoille;
Tapoit naisen ennen naiun,
Surmasit sisarueni,
Vielä tappaisit minunki,
Surmoaisit itseniki;
Onpa tässä neitosessa
Paremmanki miehen verta,
Kaunihimman varren kauppa,
Koreamman korjan täysi,
Paikoille paremmillenki,
Isommille istuimille,
Ei sepon sysi-sioille,
Miehen tuhmaisen tulille.»
Se on seppo Ilmarinen,
Takoja iän-ikuinen
Murti suuta, väänti päätä,
Murti mustoa haventa;
Saautti tytön samassa,
Käärälti käpälihinsä,
Läksi tuiskuna tuvasta,
Riepsahti rekensä luoksi,
Työnnälti tytön rekehen,
Koksahutti korjahansa,

57: 2. pyyhkiäksi; tahriaksi.
68: 3. kähärä-tukkaista.
98: 3. huonoille; rehvanoille.
120: 1. nakkasi; heitti.

Läksi kohta kulkemahan,
Valmistui vaeltamahan,
Käsi ohjassa orosen,
Toinen neien nännisillä.
Neiti itki ja urisi,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Sain nyt suolle karpalohon,
Vehkahan vesiperille,
Tuonne ma kana katoan,
Kuolen lintu liian surman.»
»Kuule seppo Ilmarinen!
Kun et laskene minua,
Potkin korjasi paloiksi,
Sären reen repalehiksi,
Potkin poikki polvillani,
Sären säärivarsillani.»
Se on seppo Ilmarinen
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Sen tähen sepon rekosen
Laiat rautahan rakettu,
Jotta potkia pitävi,
Hyvän immen heiskaroia.»
Neitonen kujertelevi,
Vyö vaski valittelevi,
Sormiansa murtelevi,
Katkovi kätösiänsä,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Kun et laskene minua,
Laulaime meren kalaksi,
Syvän aallon siikaseksi.»
Se on seppo Ilmarinen
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Etpä sinä sinne pääse,
Minä haukina jälessä.»
Neitonen kujertelevi,
Vyö vaski valittelevi,
Sormiansa murtelevi,
Katkovi kätösiänsä,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Kun et laskene minua,
Metsähän menetteleime
Kärpäksi kiven kolohon.»
Se on seppo Ilmarinen
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Etpä sinä sinne pääse,
Minä saukkona jälessä.»
Neitonen kujertelevi,
Vyö vaski valittelevi,
Sormiansa murtelevi,
Katkovi kätösiänsä,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Kun et laskene minua,
Kiuruna kiverteleime
Taaksi pilven piilemähän.»
Se on seppo Ilmarinen
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Etpä sinä sinne pääse,
Minä kokkona jälessä.»
Kulki matkoa palasen,
Ajoi tietä pikkuruisen,
Jo hepo höryeleikse,
Luppakorva luonteleikse.
Neiti päätänsä kohotti,
Näki jälkiä lumessa,
Kysytteli, lausutteli:
»Mi on tästä poikki juosnut?»
Sanoi seppo Ilmarinen:
»Jänö on juosnut siitä poikki.»
Neiti parka huokaiseikse,
Huokaiseikse, henkäiseikse,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Voi minua kurja raukka!
Parempi minun olisi,
Parempi oletteleisi
Jänön juoksevan jälillä,

144: 1. 2. vaskivyö.
173: s. o. lennän visertäen leivosena.
181: 3. pärskähtelee; korsahtelee.

Koukkupolven polkemilla,
Kun tämän kosian reessä,
Viirunaaman viltin alla;
Jänön on karvat kaunihimmat,
Jänön suumalo somempi.»
Se on seppo Ilmarinen
Puri huulta, väänti päätä,
Ajoa kahattelevi;
Ajoi matkoa palasen,
Taas hepo höryeleikse,
Luppakorva luonteleikse.
Neiti päätänsä kohotti,
Näki jälkiä lumessa,
Kysytteli, lausutteli:
»Mi on tästä poikki juosnut?»
Sanoi seppo Ilmarinen:
»Repo on juosnut siitä poikki.»
Neiti parka huokaiseikse,
Huokaiseikse, henkäiseikse,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Voi minua kurja raukka!
Parempi minun olisi,
Parempi oletteleisi
Revon reyhkävän re'essä,
Aina käyvän ahkiossa,
Kun tämän kosian reessä,
Viirunaaman viltin alla;
Revon on karvat kaunihimmat,
Revon suumalo somempi.»
Se on seppo Ilmarinen
Puri huulta, väänti päätä,
Ajoa kahattelevi;
Ajoi matkoa palasen,
Taas hepo höryeleikse,
Luppakorva luonteleikse.
Neiti päätänsä kohotti,
Näki jälkiä lumessa,
Kysytteli, lausutteli:
»Mi on tästä poikki juosnut?»
Sanoi seppo Ilmarinen:
»Hukka on juosnut siitä poikki.»
Neiti parka huokaiseikse,
Huokaiseikse, henkäiseikse,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Voi minua kurja raukka!
Parempi minun olisi,
Parempi oletteleisi
Hukan hurskavan jälillä,
Alakärsän askelilla,
Kun tämän kosian reessä,
Viirunaaman viltin alla;
Hukan on karva kaunihimpi,
Hukan suumalo somempi.»
Se on seppo Ilmarinen
Puri huulta, väänti päätä,
Ajoa kahattelevi
Yöksi uutehen kylähän.
Matkalta väsynehenä
Seppo nukkuvi sikein,
Toinen naista naurattavi
Mieheltä unekkahalta.
Siitä seppo Ilmarinen
Aamulla havattuansa
Murti suuta, väänti päätä,
Murti mustoa haventa;
Sanoi seppo Ilmarinen,
Itse mietti, noin nimesi:
»Joko luome laulamahan,
Laulan moisen morsiamen
Metsähän metsän omaksi,
Vai vetehen veen omaksi?»
»En laula metsän omaksi,
Metsä kaikki kaihostuisi;

198: 1. juova-kasvon; 2. rekipeitteen.
200: 2. suu; suun rako.
219: 2. räykyvän.
236: 1. susi.
265: 2, 3. metsänpedoksi.

Enkäpä ve'en omaksi,
Vieroaisi veen kalaset;
Ennen kaa'an kalvallani,
Menettelen miekallani.»
Miekka mietti miehen kielen,
Arvasi uron pakinan,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Ei liene minua luotu
Naisia menettämähän,
Kataloita kaatamahan.»
Se on seppo Ilmarinen
Jopa loihe laulamahan,
Syäntyi sanelemahan,
Lauloi naisensa lokiksi
Luo'olle lokottamahan,
Veen karille kaikkumahan,
Nenät nienten niukumahan,
Vastatuulet vaapumahan.
Siitä seppo Ilmarinen
Rekehensä reutoaikse,
Ajoa kahattelevi
Alla päin, pahoilla mielin,
Matkasi omille maille,
Tuli maille tuttaville.
Vaka vanha Wäinämöinen
Tiellä vastahan tulevi,
Sai tuosta sanelemahan:
»Veli seppo Ilmarinen,
Mit' olet pahoilla mielin,
Kahta kallella kypärin
Pohjolasta tullessasi?
Miten Pohjola elävi?»
Sanoi seppo Ilmarinen:
»Mi on Pohjolan eleä!
Siell' on sampo jauhamassa,
Kirjokansi kallumassa,
Päivän jauhoi syötäviä,
Päivän toisen myötäviä,
Kolmannen kotipitoja.»
»Jotta sanon, kun sanonki,
Vielä kerran kertaelen:
Mi on Pohjolan eleä,
Kun on sampo Pohjolassa!
Siin' on kyntö, siinä kylvö,
Siinä kasvo kaikenlainen,
Siinäpä ikuinen onni.»
Sanoi vanha Wäinämöinen:
»Veli seppo Ilmarinen!
Minne heitit naisen nuoren,
Kunne kuulun morsiamen,
Kun sa tyhjänä tuletki,
Aina naisetta ajelet?»
Se on seppo Ilmarinen
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Lauloin ma mokoman naisen
Meren luo'olle lokiksi;
Nyt se lokkina lojuvi,
Kajavana kaakahtavi,
Kiljuvi vesikivillä,
Kariloilla kaljahuvi.»

Yhdeksäsneljättä Runo.

Wäinämöinen kehoittaa Ilmarista lähtemään kanssansa sampoa Pohjolasta saamaan, johon tuumaan Ilmarinen suostuu, ja uroot lähtevät veneellä matkaan 1—330. Lemminkäinen äkkä'ää heidät matkalla ja kuultuansa, kunne kulkivat, tarjoutuu kolmanneksi mieheksi; hän otetaan mielellänsä kolmanneksi 331—426.

Vaka vanha Wäinämöinen
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Ohoh seppo Ilmarinen,
Lähtekämme Pohjolahan
Hyvän sammon saa'antahan,
Kirjokannen katsantahan!»
Se on seppo Ilmarinen
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Ei ole sampo saatavana,
Kirjokansi tuotavana
Pimeästä Pohjolasta,
Summasta Sariolasta;
Siell' on sampo saatettuna,
Kirjokansi kannettuna
Pohjolan kivi-mäkehen,
Vaaran vaskisen sisähän,
Yheksän lukon ta'aksi;
Siihen juuret juurruteltu
Yheksän sylen syvähän,
Yksi juuri maa-emähän,
Toinen vesi-viertehesen,
Kolmas on kotimäkehen.»
Sanoi vanha Wäinämöinen:
»Veli seppo veikkoseni,
Lähtekämme Pohjolahan
Tuon on sammon saa'antahan!
Laatikamme laiva suuri,
Johon sampo saatetahan,
Kirjokansi kannetahan
Pohjolan kivi-mäestä,
Vaaran vaskisen sisästä,
Yheksän lukon takoa.»
Sanoi seppo Ilmarinen:
»Vakavampi maisin matka,
Lempo menköhön merelle,
Surma suurelle selälle!
Siellä tuuli turjuttaisi,
Siellä viskaisi vihuri,
Saisi sormet soutimeksi,
Kämmenet käsimeloiksi.»
Sanoi vanha Wäinämöinen:
»Vakavampi maisin matka,
Vakavampi, vaikeampi,
Vielä muuten mutkaisempi;

Lysti on venon vesillä,
Purren juosta jolkutella,
Ve'et väljät välkytellä,
Selät selvät seurustella:
Tuuli purtta tuuittavi,
Aalto laivoa ajavi,
Länsituuli läikyttävi,
Etelä e'elle viepi;
Vaan kuitenki, kaikitenki,
Kun et mieline merisin,
Niin on maisin matkatkamme,
Rantaisin ratustelkamme!»
»Tao nyt mulle uusi miekka,
Tee miekka tuliteräinen,
Jolla hurttia hutelen,
Pohjan kansan kaikottelen
Saaessa otolle sammon
Tuonne kylmähän kylähän,
Pimeähän Pohjolahan,
Summahan Sariolahan.»
Tuo on seppo Ilmarinen,
Takoja iän-ikuinen
Tunki rautoja tulehen,
Teräksiä hiilokschen,
Kultia koko piosen,
Hopeita kourallisen;
Laittoi orjat lietsomahan,
Palkkalaiset painamahan.
Orjat lietsoi löyhytteli,
Hyvin painoi palkkalaiset,
Rauta vellinä venyvi,
Teräs taipui tahtahana,
Hopea vetenä välkkyi,
Kulta läikkyi lainehena.
Siitä seppo Ilmarinen,
Takoja iän-ikuinen
Katsoi alle ahjoksensa,
Lietsimensä liepehelle,

59: 2. koiria; susia; petoja.

Näki miekan syntyväksi,
Pää kullan kuvauvaksi.
Otti ainehet tulesta,
Tempasi hyvät takehet
Ahjosta alaisimelle,
Vasarille valkkamille,
Takoi miekan mieltä myöten,
Kalvan kaikkien parahan,
Jonka kullalla kuvasi,
Hopealla huolitteli.
Vaka vanha Wäinämöinen
Tuli tuota katsomahan;
Sai miekan tuliteräisen
Kätehensä oikeahan,
Katselevi, käänteleví,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Onko miekka miestä myöten,
Kalpa kantajan mukahan?»
Olipa miekka miestä myöten,
Kalpa kantajan mukahan,
Jonka kuu kärestä paistoi,
Päivä paistoi lappeasta,
Tähet västistä välötti,
Hevoinen terällä hirnui,
Kasi naukui naulan päässä,
Penu putkessa puhusi.
Sylkytteli miekkoansa
Vuoren rautaisen raossa,
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Jo minä terällä tällä
Vaikka vuoret poikki löisin,
Kalliot kaha jakaisin.»
Itse seppo Ilmarinen
Sanan virkkoi, noin nimesi·
»Milläpä minä poloinen,
Millä tuima turveleime,

84: 1, 2. kultapään.
104: 3. kylestä.
105: 2. päästä; käden-alasta; kahvasta.
107: 2. kissa.

Hyöteleime, vyöteleime
Maan varalle, veen varalle?
Joko luustoihin lueime,
Rautapaitoihin paneime,
Teräsvöihin telkitäime? -
Mies on luustossa lujempi,
Rautapaiassa parempi,
Teräsvyössä tenhoisampi.»
Lähteä luku tulevi,
Liitto käyä kerkiävi;
Yks' on vanha Wäinämöinen,
Toinen seppo Ilmarinen,
Läksivät hevon hakuhun,
Kuloharjan kuuntelohon
Suvikunnan suitset vyöllä,
Varsan valjahat olalla;
Kahen etsivät hevoista,
Päätä puitse katselevat,
Tarkasti tähystelevät
Ympäri salon sinisen;
Löytivät hevon lehosta,
Kuloharjan kuusikosta.
Vaka vanha Wäinämöinen,
Toinen seppo Ilmarinen
Painoi päähän kullan päitset,
Suvikunnan suitset suuhun;
Ajoa ratustelevat
Kahen miehen ranta-maata,
Kuului rannalta kujerrus,
Valitanta valkamalta.
Vaka vanha Wäinämöinen
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Siell' on impi itkemässä,
Kana kaikerrehtamassa,
Joko käymme katsomahan,
Likeltä tähystämähän?»
Itse astuvi likemmä,
Meni luota katsomahan,
Eipä impi itkekänä,
Eikä kaikerra kananen:
Oli pursi itkemässä,
Venonen valittamassa.
Virkki vanha Wäinämöinen
Luoksi purren päästyänsä:
»Mitä itket puinen pursi,
Vene hankava valitat,
Itketkö sä puisuuttasi,
Hankavuuttasi haveksit?»
Pursi puinen vastoavi,
Vene hankava sanovi:
»Vesille venosen mieli
Tervaisiltaki teloilta,
Mieli neien miehelähan
Korkeastaki koista;
Sitä itken pursi raukka,
Vene vaivainen valitan,
Itken viejäistä vesille,
Laskiaista lainehille.»
»Sanottihin tehtäessä,
Laulettihin laitettaissa
Saatavan sotivenettä,
Vainopurtta puuhattavan,
Tuovan täyteni eloa,
Alustani aartehia;
Ei ole sotahan saatu,
Eloteillen ensinkänä.»
»Muut purret, pahatki purret,
Ne aina sotia käyvät,
Tappeloita tallustavat,
Kolme kertoa kesässä
Tuovat täytensä rahoja,

119: 1. varustan itseni.
121: 2. luu-pukuhun.
132: 1. kulo on edellisestä kesästä maassa makaava, vaalahtava heinä.
136: 2. s. o. läpi metsän.
165: 3. puun liikaisuutta.
166: 1. hankojen ylellistä vahvuutta.

Alustansa aartehia;
Minä veistämä venonen,
Satalauta laaittama
Tässä lahon lastuillani,
Venyn veistännäisilläni;
Pahimmatki maan matoset
Alla kaarien asuvat,
Linnut ilman ilkeimmät
Pesän pielessä pitävät,
Kaikki korven konnikatki
Kokillani koksentavat;
Oisi kahta kaunihimpi,
Kahta, kolmea parempi
Olla mäntynä mäellä,
Petäjänä kankahalla,
Oksilla oravan juosta,
Penun alla pyörähellä.»
Vaka vanha Wäinämöinen
Tuossa tuon sanoiksi virkki:
»Elä itke puinen pursi,
Vene hankava havise,
Kohta saat sotia käyä,
Tappeloita tallustella!»
»Lienet pursi luojan luoma,
Luojan luoma, tuojan tuoma,
Syrjin syökseite vetehen,
Laioin aalloillen ajaite
Ilman kouran koskematta,
Käen päälle käyttämättä,
Olkapään ojentamatta,
Käsivarren vaalimatta!»
Pursi puinen vastoavi,
Vene hankava sanovi:
»Eipä muu sukuni suuri,
Eikä veljeni venoset
Lähe työnnyttä vesille,
Laskematta lainehille,
Kun ei kourin koskettane,
Käsivarsin käännettäne.»
Sanoi vanha Wäinämöinen:
»Jos ma sun vesille työnnän,
Joko juokset soutamatta,
Airoilla avittamatta,
Huoparilla huopimatta,
Puhumatta purjehesen?»
Pursi puinen vastoavi,
Vene hankava sanovi:
»Eipä muu sukuni suuri,
Eikä toinen joukkioni
Juokse sormin soutamatta,
Airoilla avittamatta,
Huoparilla huopimatta,
Puhumatta purjehesen.»
Vaka vanha Wäinämöinen
Tuosta tuon sanoiksi virkki:
»Joko juokset soutamalla,
Airoilla avittamalla,
Huoparilla huopimalla,
Puhumalla purjehesen?»
Pursi puinen vastoavi,
Vene hankava sanovi:
»Jo vainen sukuni muuki,
Kaikki veljeni venoset
Juoksi sormin soutamalla,
Airoilla avittamalla,
Huoparilla huopimalla,
Puhumalla purjehesen.»
Siitä vanha Wäinämöinen
Heitti hiekalle hevoisen,
Painoi puuhun marhaminnan,
Ohjat oksalle ojenti,
Lykkäsi venon vesille,
Lauloi purren lainehille:

198: 2. mastossa.
199: 3. sammakot.
200: 2. hyppivät.

233: 1. perä-airoilla; 2. työntämättä; lykkimättä.

Kysytteli puista purtta,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Oi sie kaareva venonen,
Pursi puinen hankaniekka!
Ootko kaunis kannannalta,
Kuin oot kaunis katsonnalta?»
  Pursi puinen vastoavi,
Vene hankava sanovi:
»Oonpa kaunis kannannalta,
Sekä pohjalta siava
Soutoa sa'an urohon,
Ilman istua tuhannen.»
  Siitä vanha Wäinämöinen
Lauloa hyrähtelevi;
Lauloi ensin laitapuolen
Sukapäitä sulhosia,
Sukapäitä, piipioja,
Saapasjalkoja jaloja;
Lauloi toisen laitapuolen
Tinapäitä tyttäriä,
Tinapäitä, vaskivöitä,
Kultasormia somia.
  Lauloi vielä Wäinämöinen
Teljot täytehen väkeä,
Ne on vanhoa väkeä,
Iän kaiken istunutta,
Kuss' oli vähän sioa
Nuorukaisilta esinnä.
  Itse istuvi perähän,
Kokan koivuisen kuvulle,
Lasketteli laivoansa,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Juokse pursi puittomia,
Vene väljiä vesiä,
Kule kuplina merellä,
Lumpehina lainehilla!»

277: 3. vierustan.
279: 2. limsikouria, s. o. kovakouraisia.
286: 1. kaarien päälliset, löysät laudat pohjalla.

  Pani sulhot soutamahan,
Neiet ilman istumahan;
Sulhot souti, airot notkui,
Eipä matka eistykänä.
  Pani neiet soutamahan,
Sulhot ilman istumahan;
Neiet souti, sormet notkui,
Eipä matka eistykänä.
  Muutti vanhat soutamahan,
Nuoret päältä katsomahan;
Vanhat souti, päät vapisi,
Eipä vielä matka eisty.
  Siitä seppo Ilmarinen
Itse istui soutamahan,
Jopa juoksi puinen pursi,
Pursi juoksi, matka joutui,
Loitos kuului airon loiske,
Kauas hankojen hamina.
  Soutavi sorehtelevi,
Teljot rytkyi, laiat notkui,
Airot piukki pihlajaiset,
Airon pyörät pyinä vinkui,
Terät teirinä kukerti,
Nenä joikui joutsenena,
Perä kaarskui kaarnehena,
Hangat hanhina havisi.
  Itse vanha Wäinämöinen
Laskea karehtelevi
Perässä punaisen purren,
Melan vartevan varassa;
Niemi matkalla näkyvi,
Kylä kurja kuumottavi.
  Ahti niemellä asuvi,
Kauko niemen kainalossa;
Kalatuutta Kauko itki,
Leivätyttä Lemminkäinen,
Ahti aitan pieneyttä,
Veitikkä osan vähyyttä.

302: 3. edesty; joudu.
316: 3. havina; kirinä.

Veisti laitoja venehen,
Uuen purren pohjapuuta
Päässä pitkän nälkäniemen,
Paltalla kylän katalan.
Se oli korvalta korea,
Silmältä sitäi parempi;
Loi silmänsä luotehelle,
Käänti päätä päivän alle,
Kaaren kaukoa näkevi,
Pilven longan loitompata.
Eipä kaari ollutkana,
Eikä pieni pilven lonka,
Oli pursi kulkemassa,
Venonen vaeltamassa
Selvällä meren selällä,
Ulapalla aukealla,
Mies puhas perässä purren,
Mies sorea soutimilla.
Sanoi lieto Lemminkäinen:
»En mä tunne tuota purtta,
Keksi kelvoista venettä,
Souten Suomesta tulevi,
Airon iskein iästä,
Melan luoen luotehesen.»
Jo huhuta huikahutti,
Mäjellytti mäikähytti,
Huuti mies nenästä niemen,
Verevä vesien poikki:
»Kenen on veno vesillä,
Kenen laiva lainehilla?»
Miehet purresta puhuvat,
Sekä vaimot vastoavat:
»Mi olet mies metsän asuja,
Uros korven kolkuttaja,
Kun et tunne tuota purtta,
Keksi Wäinölän venettä,
Et tunne perä-urosta,
Etkä miestä airollista!»
Sanoi lieto Lemminkäinen:
»Jo tunnen perän pitäjän,
Ja älyän airollisen:
Vaka vanha Wäinämöinen
Itse on perän piossa,
Ilmarinen airollisna;
Minnekä menette miehet,
Kunne läksitte urohot?»
Sanoi vanha Wäinämöinen:
»Kohti pohjaista kulemme,
Kohti kuohuja kovia,
Lakkipäitä lainehia,
Sampoa tapoamahan,
Kirjokantta katsomahan
Pohjolan kivi-mäestä,
Vaaran vaskisen sisästä.»
Sanoi lieto Lemminkäinen:
»Ohoh vanha Wäinämöinen!
Otapa minua miestä
Urohoksi kolmanneksi,
Kun saat sammon nostantahan,
Kirjokannon kannantahan!
Vielä mieki miestä maksan,
Jos saisi tapella tarve,
Annan käskyn kämmenille,
Olkapäilleni opaston.»
Vaka vanha Wäinämöinen
Otti miehen matkoihinsa,
Veitikän venosehensa;
Se on lieto Lemminkäinen
Jo tulla tuhuttelevi,
Käyä luikerrehtelevi,
Tuopi laian tullessansa
Venehesen Wäinämöisen.
Sanoi vanha Wäinämöinen:
»Oisi puuta purressani,
Laitoa venehessäni,
Parahiksi painaoaki,
Miksi laitat laitoasi,
Puuta purtehen liseät?»
Sanoi lieto Lemminkäinen:
»Ei vara venettä kaa'a,

Tuki suovoa tuhoa;
Usein merellä Pohjan
Tuuli laitoa kysyvi,
Vastatuuli varppehia.»
  Sanoi vanha Wäinämöinen:
»Sentähen sotavenosen
Rinta rautahan rakettu,
Ja tehty teräsnenähän,
Jott' ei tuulen tuiki vieä,
Eikä viskoa vihurin.»

Neljäkymmenes Runo.

Sampomatkalaiset tulevat koskelle ja kosken alla tarttuu vene ison hauin selälle 1—94. Hauki tapetaan, pääpuoli saadaan veneesen, keitetään ja murkinoidaan 95—204. Wäinämöinen tekee hauin leukaluusta kanteleen, jota moniki yrittää, ei yksikään osaa soittaa 205—342.

Vaka vanha Wäinämöinen
Laskea karehtelevi
Tuon on pitkän niemen päästä,
Kylän kurjan kuuluvilta;
Laski laulellen vesiä,
Ilon lyöen lainehia.
Neiet niemien nenissä
Katselevat, kuuntelevat:
»Mi lienee ilo merellä,
Mikä laulu lainehilla,
Ilo ennistä parempi,
Laulu muita laatuisampi?»
Laski vanha Wäinämöinen,
Laski päivän maa-vesiä,
Päivän toisen suo-vesiä,
Kolmannen kosen vesiä.
Siinä lieto Lemminkäinen
Muisti muutaman sanansa
Korvalla tulisen kosken,
Pyhän virran pyörtehessä;
Sanovi sanalla tuolla,
Lausui tuolla lausehella:
»Heitä koski kuohuminen,
Vesi vankka velloominen!
Kosken tyttö, kuohu-neiti,
Istuite kihokivelle,
Kihopaaelle paneite,
Sylin aaltoja aseta,
Käsin kääri käppyröitä,
Kourin kuohuja kohenna,
Jott' ei riusko rinnoillemme,
Eikä päällemme päräjä!»
»Akka aaltojen alainen,
Vaimo kuohun korvallinen!
Nouse kourin kuohun päälle,
Yskin aallollen ylene
Kuohuja kokoamahan,
Vaahti-päitä vaalimahan,
Jott' ei syytöintä syseä,
Viatointa vierettele!»
»Kivet keskellä jokea,
Paaet kuohun kukkuralla
Otsansa alentakohon,
Päälakensa painakohon

23—82. Koskensanat.

26: 2. jonka ympärillä vesi kihisee.
36: 1. rinnoin; ryntähin.

Matkalta punaisen purren,
Tieltä tervaisen venehen!»
»Kun ei tuosta kyllin liene,
Kivi Kimmo Kammon poika!
Väännä reikä vääntimellä,
Puhkaise puraisimella
Keskelle kosen kiveä,
Pahan paaen palleahan
Juosta purren puuttumatta,
Venehen vikaumatta!»
»Kun ei tuosta kyllin liene,
Veen isäntä, vuon alio!
Kivet saata sammaliksi,
Hauin vuoluksi venonen
Kuohuja kulettaessa,
Mäkipäitä mentäessä!»
»Neiti kosken korvallinen,
Impi virran vierellinen!
Kehreäs utuinen lanka
Utuisesta kuontalosta,
Veä lankasi ve'elle,
Sinerväsi lainehelle,
Jota pitkin purren juosta,
Tervarinnan teuotella,
Mennä miehen melkeänki,
Äkkiouonkin osata!»
»Melatar on mieli-vaimo!
Ota mieluisa melasi,
Jollapa piät pereä,
Noitivirrat viilettelet
Kateben koan e'etse,
Noian ikkunan alatse!»
»Kun ei tuosta kyllin liene,
Ukko taivahan Jumala!
Piä miekalla pereä,
Tuiota tupettomalla,
Jotta juosta puisen purren,
Mennä mäntyisen venehen!»

56: 4. alla asuva.
58: 2. henkirakoksi.

Itse vanha Wäinämöinen
Laskea karehtelevi,
Laski louhien lomitse
Noita kuohuja kovia,
Eikä puutu puinen pursi,
Vene tietäjän takellu.
Äsken tuonne tultuansa
Noille väljille vesille
Puuttui pursi juoksemasta,
Venonen pakenemasta;
Pursi puuttuvi lujahan,
Vene vieremättömäksi.
Se on seppo Ilmarinen,
Toinen lieto Lemminkäinen,
Pistivät melan merehen,
Lastun kuusen lainehesen,
Päästeä nytystelevät
Tuota purtta puutoksesta;
Ei ota venonen juosta,
Eikä pääse puinen pursi.
Vaka vanha Wäinämöinen
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Oi sie lieto Lemmin poika,
Kallistaite katsomahan,
Miss' on pursi puuttumassa,
Venonen takistumassa
Näillä väljillä vesillä,
Vienolla alantehella,
Kivelläkö vai haolla,
Vaiko muulla vastuksella!»
Se on lieto Lemminkäinen
Pyörähtihe katsomahan,
Katsovi venosen alle,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Ei ole veno kivellä,
Ei kivellä, ei haolla,
Vene on hauin hartioilla,
Ve'en koiran konkkaluilla.»
Vaka vanha Wäinämöinen
Sanan virkkoi, noin nimesi:

»Jotaki joessa onpi,
Hakojaki, haukiaki;
Kun lie hauin hartioilla,
Ve'en koiran konkkaluilla,
Veä miekalla vetehen,
Katkaise kala kaheksi!»
Se on lieto Lemminkäinen,
Poika veitikkä verevä
Miekan vyöltänsä vetävi,
Luun-purian puoleltansa;
Veti miekalla meryttä,
Alta laian laskettavi,
Itse vierähti vetehen,
Kourin aaltohon kohahti.
Siitä seppo Ilmarinen
Tarttui tukkahan urosta,
Nostalti merestä miehen,
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Kaikki on mieheksi kyhätty,
Pantu parran kantajaksi,
Lisäksi satalu'ulle,
Tuhannelle täytteheksi.»
Miekan vyöltänsä vetävi,
Tupestansa tuiman rauan,
Jolla kalhaisi kaloa,
Alta laian läimähytti;
Miekka murskaksi mureni,
Eipä hauki tiennytkänä.
Vaka vanha Wäinämöinen
Tuossa tuon sanoiksi virkki:
»Ei ole teissä puolta miestä,
Ei urosta kolmannesta;
Kun konsa tulevi tarve,
Miehen mieltä vaaitahan,
Silloin mieli melkeässä,
Kaikki toimi toisialla.»
Itse miekkansa veälti,
Tempasi terävän rauan,
Työnti miekkansa merehen
Alle laian langetteli
Kalahauin hartioihin,
Ve'en koiran konkkaluihin.
Miekka luottihe lujahan,
Kitasihin kiinnittihe;
Siitä vanha Wäinämöinen
Nostalti kaloa tuota,
Veti haukia ve'estä:
Hauki katkesi kaheksi,
Pursto pohjahan putosi,
Pää kavahti karpahasen.
Jo otti venonen juosta,
Pääsi pursi puutoksesta;
Vaka vanha Wäinämöinen
Luotti purren luotoselle,
Ravahutti rantasehen,
Katselevi, kääntelevi
Tuota hauin pääpaloa,
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Ken on vanhin sulholoista,
Sepä hauki halkomahan,
Kala viploin viiltämähän,
Pää paloiksi pahkomahan!»
Miehet purresta puhuvat,
Vaimot lausui laitasilta:
»Saajanpa käet sulimmat,
Sormet pyytäjän pyhimmät.»
Vaka vanha Wäinämöinen
Veti veitsen huotrastansa,
Kyleltänsä kylmän rauan,
Jolla hauin halkaisevi,
Pahkovi kalan paloiksi,
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Ken on nuorin neitosista,
Sepä hauki keittämähän
Murkinaisiksi muruiksi,
Kalaisiksi lounahiksi!»
Kävi neiet keittämähän,
Kävi kilvan kymmenenki;

154: 3. kolmatta osaa.

Siitä hauki keitetähän,
Murkinoiahan muruina,
Jäipä luita luotoselle,
Kalanluita kalliolle.
Vaka vanha Wäinämöinen
Noita tuossa katselevi,
Katselevi, kääntelevi,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Mikä tuostaki tulisi,
Noista hauin hampahista,
Leveästä leukaluusta,
Jos oisi sepon pajassa,
Luona taitavan takojan,
Miehen mahtavan käsissä?»
Sanoi seppo Ilmarinen:
»Ei tule tyhjästä mitänä,
Kalan ruotasta kalua,[1]
Ei seponkana pajassa,
Luona taitavan takojan,
Miehen mahtavan käsissä.»
Vaka vanha Wäinämöinen
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Näistäpä toki tulisi
Kalanluinen kanteloinen,
Kun oisi osoajata,
Soiton luisen laatiata.»
Kun ei toista tullutkana,
Ei ollut osoajata,
Soiton luisen laatiata,
Vaka vanha Wäinämöinen
Itse loihe laatiaksi,
Tekiäksi teentelihe;
Laati soiton hauinluisen,
Suoritti ilon ikuisen.
Kust' on koppa kanteletta?
Hauin suuren leukaluusta;
Kust' on naulat kanteletta?
Ne on hauin hampahista;
Kusta kielet kanteletta?
Hivuksista Hiien ruunan.
Jo oli soitto suorittuna,
Valmihina kanteloinen,
Soitto suuri hauinluinen,
Kantelo kalan-eväinen.
Tuli tuohon nuoret miehet,
Tuli nainehet urohot,
Tuli pojat puol'-ikäiset,
Sekä pienet piika-lapset,
Tytöt nuoret, vaimot vanhat,
Naiset keski-kertaisetki
Kanteletta katsomahan,
Soittoa tähyämähän.
Vaka vanha Wäinämöinen
Käski nuoren, käski vanhan,
Käski keski-kertaisenki
Soittamahan sormillansa
Tuota ruotaista romua,
Kalanluista kanteletta.
Soitti nuoret, soitti vanhat,
Soitti keski-kertaisetki;
Nuoret soitti, sormet notkui,
Vanhat väänti, pää vapisi,
Ei ilo ilolle nousnut,
Soitto soitolle ylennyt.
Sanoi lieto Lemminkäinen:
»Oi te pojat puol'-älyiset,
Teki tyttäret typerät,
Sekä muu katala kansa!
Ei ole teissä soittajata,
Oikein osoajata;
Tuokatte minulle soitto,
Kantakatte kanteloinen
Kahen polven pystyn päähän,
Kynnen kymmenen nenähän!»
Siitä lieto Lemminkäinen
Saip' on kantelon käsille,
Ilon itsensä likemmä,

217: 2. luu-koosta; ruodoista.

257: 3. kalua; kapinetta.

Soiton alle sormiensa;
Soittoa sovittelevi,
Kanteletta kääntelevi,
Eipä soitto soitakana,
Ei ilo iloakana.
Sanoi vanha Wäinämöinen:
»Ei ole tässä nuorisossa,
Kansassa kasuavassa,
Eikä vanhassa väessä
Tuon on soiton soittajaista,
Tuon ilon iloajaista;
Joko Pohjola paremmin
Saisi soiton soittamahan,
Tuon ilon iloamahan,
Jospa laitan Pohjolahan?»
Laittoi soiton Pohjolahan,
Saatatti Sariolahan;
Soitti pojat Pohjolassa,
Soitti pojat, jotta piiat,
Soitti miehet naisekkahat,
Sekä naiset miehekkähät,
Itsekin emäntä soitti,
Tuota käänti, tuota väänti,
Tuota sormin suoritteli,
Kynsin kymmenin piteli.
Soitti pojat Pohjolassa,
Soitti kansa kaikenlainen,
Ei ilo ilolle tunnu,
Eikä soitto soitannalle;
Kielet kierohon kävivät,
Jouhet parkuivat pahasti,
Ääni kaikkui karkeasti,
Soitto julmasti sorisi.
Sokea sopessa nukkui,
Ukko vanha uunin päällä,
Ukko uunilta havannut,
Kiukahalta kirsahtanut
Urahti uni-sialta,
Nurahutti nurkastansa:
»Heretkätte, heittäkätte,
Luokatte, lopettakatte,
Puhki korvani puhuvi,
Läpi pääni läylentävi,
Kaikki käypi karvoilleni,
Viepi viikoksi uneni!»
»Jos ei soitto Suomen kansan
Vasta vaikuta ilolle,
Eli uuvuta unehen,
Maku'usen maanittele,
Niin vetehen visko'otte,
Aaltoihin upottaotte,
Tahi vieköttte takaisin,
Soitto tuonne saattaotte
Miehen tehnehen käsille,
Sormille sovittelian!»
Soitto kielin kerkiävi,
Kantelo sanoin kajahui:
»En vielä vetehen joua,
Alle aaltojen asetu,
Ennen soitan soittajalla,
Vangun vaivan nähnehellä.»
Jopa vietihin visusti,
Kannettihin kaunihisti
Miehen laatian kätehen,
Pyytänehen polvuksille.

Yhdesviidettä Runo.

Wäinämöinen soittaa kanteletta ja kaikki elävät, yksin haltiatkin ilmassa, maalla ja meressä, rientävät ja kokoutuvat soittoa kuulemaan 1—168. Jokaisen sydän tuli soitolta niin liikutetuksi, että vedet puhkesivat silmiin; itsensä Wäinämöisenki silmistä tippuivat suuret pisarat, putosivat maahan ja vierivät veteen, jossa muuttuivat soreiksi sinervöiksi helmiksi 169—266.

Vaka vanha Wäinämöinen,
Laulaja iän-ikuinen
Sormiansa suorittavi,
Peukaloitansa pesevi;
Istuiksen ilo-kivelle,
Laulu-paaelle paneikse
Hopeiselle mäelle,
Kultaiselle kunnahalle.
Otti soiton sormillensa,
Käänti käyrän polvillensa,
Kantelen kätensä alle,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Tulkohonpa kuulemahan,
Ku ei liene ennen kuullut
Iloa iki-runojen,
Kajahusta kanteloisen!»
Siitä vanha Wäinämöinen
Alkoi soittoa somasti
Hauin-ruotaista romua,
Kalanluista kanteletta;
Sormet nousi notkeasti,
Peukalo ylös keveni.
Jo kävi ilo ilolle,
Riemu riemulle remahti,
Tuntui soitto soitannalle,
Laulu laululle tehosi;
Helähteli hauin hammas,
Kalan pursto purkaeli,
Ulvosi upehen jouhet,
Jouhet ratsun raikkahuivat.
Soitti vanha Wäinämöinen,
Ei ollut sitä metsässä,
Jalan neljän juoksevata,
Koivin koikkelehtavata,
Ku ei tullut kuulemahan,
Iloa imehtimähän.
Oravat ojentelihe
Lehväseltä lehväselle,
Tuohon kärpät kääntelihe,
Aioillen asettelihe,
Hirvet hyppi kankahilla,
Ilvekset piti iloa.

———

30: 2. selkähevoisen.

Heräsi susiki suolta,
Nousi karhu kankahalta
Petäjäisestä pesästä,
Kutiskosta kuusisesta;
Susi juoksi suuret matkat,
Karhu kankahat samosi,
Viimein aiallen asettui,
Veräjälle vieretäikse,
Aita kaatui kalliolle,
Veräjä aholle vieri;
Siitä kuusehen kuvahti,
Petäjähän pyörähytti
Soitantoa kuulemahan,
Iloa imehtimähän.

Tapiolan tarkka ukko,
Itse Metsolan isäntä,
Ja kaikki Tapion kansa,
Sekä piiat, jotta poiat
Kulki vuoren kukkulalle
Soittoa tajuamahan;
Itseki metsän emäntä,
Tapiolan tarkka vaimo
Sini-sukkahan siroikse,
Puna-paulahan paneikse,
Loihe koivun konkelolle,
Lepän lengolle levahti
Kanteloista kuulemahan,
Soittoa tajuamahan.

Mi oli ilman lintujaki,
Kahen siiven sirkovia,
Ne tulivat tuiskutellen,
Kiiätellen kiirehtivät
Kunnioa kuulemahan,
Iloa imehtimähän.

Kokko kun kotona kuuli
Sen sorean Suomen soiton,
Heitti pentunsa pesähän,
Itse loihe lentämähän
Soittohon sulan urohon,
Wäinämöisen vääntelöhön.

Korkealta kokko lenti,
Halki pilvien havukka,
Allit aalloilta syviltä,
Joutsenet sulilta soilta;
Pieniäki peiposia,
Lintuja livertäviä,
Sirkkuja satalukuisin,
Leivoja liki tuhatta
Ilmassa ihastelivat,
Hartioilla haastelivat
Tehessä isän iloa,
Soitellessa Wäinämöisen.

Itse ilman Luonnottaret,
Ilman impyet ihanat
Iloa imehtelivät,
Kanteloista kuuntelivat,
Mikä ilman vempelellä,
Taivon kaarella kajotti,
Mikä pienen pilven päällä,
Ruso-reunalla rehotti.

Tuo Kuutar korea impi,
Neiti Päivätär pätevä
Pitelivät pirtojansa,
Niisiänsä nostelivat,
Kultakangasta kutoivat,
Hopeista helskyttivät
Äärellä punaisen pilven,
Pitkän kaaren kannikalla.

Kunpa saivat kuullaksensa
Tuon sorean soiton äänen,
Jo pääsi piosta pirta,
Suistui sukkula käestä,
Katkesihe kulta-rihmat,
Helkähti hopea niiet.

46: 1. varvikosta; tiheästä pensaikosta.
65: 2. kaunisti, somisti itsensä.
72: 3. ripsaasti, soreasti lentäviä.

79: 2. poikansa.

Ei sitä oloista ollut,
Ei ollut ve'essäkänä,
Evän kuuen kulkevata,
Kalaparvea parasta,
Ku ei tullut kuulemahan,
Iloa imehtimähän.
Uipi hauit hangotellen,
Ve'en koirat vengotellen,
Lohet luo'oilta samosi,
Siikaset syväntehiltä;
Säret pienet, ahvenetki,
Mujehetki, muut kalatki
Rinnoin ruokohon ajaikse,
Rantahan rakenteleikse
Virttä Wäinön kuulemahan,
Soittoa tajuamahan.
Ahto aaltojen kuningas,
Ve'en ukko ruohoparta
Ve'en kalvolle veäikse,
Luikahaikse lumpehelle,
Siinä kuunteli iloa,
Itse tuon sanoiksi virkki:
»En ole mointa ennen kuullut
Sinä ilmoisna ikänä
Soitantoa Wäinämöisen,
Iloa iki-runojan.»
Sisarekset Sotkottaret,
Rannan ruokoiset kälykset
Hiipoivat hivuksiansa,
Hapsiansa harjasivat
Harjalla hopea-päällä,
Sukimella kultaisella;
Saivat kuulla äänen ouon,
Tuon on soitannan sorean,
Sulkahti suka vetehen,
Haitui harja lainehesen,
Jäi hivukset hiipomatta,
Tukat kesken suorimatta.

128: 1. muikutki; rääpyksetki.
145: 1. vetivät.

Itseki ve'en emäntä,
Ve'en eukko ruokorinta
Jopa nousevi merestä,
Ja lapaikse lainehesta,
Ruokorintahan rivahti,
Väännäikse vesikarille
Tuota ääntä kuulemahan,
Soitantoa Wäinämöisen,
Kun oli ääni kummanlainen,
Soitanto ylen sorea;
Se siihen sikein nukkui,
Vaipui maata vatsallehen
Kirjavan kiven selälle,
Paaen paksun pallealle.
Siinä vanha Wäinämöinen
Soitti päivän, soitti toisen,
Ei ollut sitä urosta,
Eikä miestä urheata,
Ollut ei miestä, eikä naista,
Eikä kassan kantajata,
Kellen ei itkuksi käynyt,
Kenen syäntä ei sulannut;
Itki nuoret, itki vanhat,
Itki miehet naimattomat,
Itki nainehet urohot,
Itki pojat puol'-ikäiset,
Sekä pojat, jotta neiet,
Jotta pienet piikasetki,
Kun oli ääni kummanlainen,
Ukon soitanto suloinen.
Itsensäki Wäinämöisen
Kyynelvieri kyykähteli,
Tippui tilkat silmistänsä,
Vierivät vesipisarat,
Karkeammat karpaloita,
Herkeämmät hernehiä,
Pyöreämmät pyyn munia,
Päreämmät päitä pääskyn.

190: 1. runsaammat; isommat.
192: 1. isommat.

Ve'et vieri silmästänsä,
Toiset toisesta noruvi,
Putosivat poskipäille,
Kaunihille kasvoillensa,
Kaunihilta kasvoiltansa
Leveille leuoillensa,
Leveiltä leuoiltansa
Reheille rinnoillensa,
Reheiltä rinnoiltansa
Päteville polvillensa,
Päteviltä polviltansa
Jalkapöyille jaloille,
Jalkapöyiltä jaloilta
Maahan alle jalkojensa,
Läpi viien villavaipan,
Kautta kuuen kultavyönsä,
Seitsemän sini-hamosen,
Sarkakauhtanan kaheksan.
Vierivät vesipisarat
Luota vanhan Wäinämöisen
Rannalle meren sinisen,
Rannalta meren sinisen
Alle selvien vesien,
Päälle mustien murien.
Siitä vanha Wäinämöinen
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Onko tässä nuorisossa,
Nuorisossa kaunoisessa,
Tässä suuressa su'ussa,
Isossa isän alassa
Kyyneleni poimiata
Alta selvien vesien?»
Nuoret tuossa noin sanovi,
Sekä vanhat vastoavi:
»Ei ole tässä nuorisossa,
Nuorisossa kaunoisessa,
Tässä suuressa su'ussa,
Isossa isän alassa
Kyynelesi poimiata
Alta selvien vesien.»
Sanoi vanha Wäinämöinen,
Itse virkki, noin nimesi:
»Kenpä toisi kyyneleni,
Poimisi vesipisarat
Alta selvien vesien,
Saisi multa sulkaturkin.»
Tuli korppi koikotellen;
Sanoi vanha Wäinämöinen:
»Käyös korppi kyyneleni
Alta selvien vesien!
Annan sulle sulkaturkin.»
Eipä korppi saanutkana.
Kuuli tuon sininen sotka,
Niin tuli sininen sotka;
Sanoi vanha Wäinämöinen:
»Usein sininen sotka
Suullasi sukelteleihet,
Ve'essä vilotteleihet;
Käypä poimi kyyneleni
Alta selvien vesien!
Saat sinä parahan palkan:
Annan sulle sulkaturkin.»
Kävi sotka poimimahan
Wäinämöisen kyyneleitä
Alta selvien vesien,
Päältä mustien murien;
Poimi kyynelet merestä,
Kantoi Wäinölle kätehen,
Jo oli muiksi muuttunehet,
Kasvanehet kaunoisiksi:
Helmiksi heristynehet,
Simpsukoiksi siintynehet,
Kuningasten kunnioiksi,
Valtojen iki-iloiksi.

Kahdesviidettä Runo.

Uroot tulevat Pohjolaan ja Wäinämöinen sanoo heidän sammon jaolle tulleen; jos hyvällä eivät saisi puolta, veisivät kaiken väkisellä 1—58. Pohjolan emäntä ei mieli hyvällä eikä väkisellä antaa, ja kokoaa Pohjolan väen vastusta tekemään 59—64. Wäinämöinen ottaa kanteleen, alkaa soittaa ja nukuttaa soitollansa koko Pohjolan väen; käypi sitte toveriensa kanssa sampoa katsomaan; saavat sen kivimäestä ulos ja vievät veneesensä 65—164. Lähtevät sampo veneessä Pohjolasta ja kulkevat onnellisesti kotiin päin 165—308. Kolmannella päivällä hava'aa Pohjolan emäntä unesta, ja nähtyänsä sammon viedyksi, laittaa sakean sumun, ison tuulen ja muita vastuksia pidättämään sammon viejiä, kunnes ennättäisi jälkeen; myrskyssä häviää Wäinämöiseltä uusi kanteleensa mereen 309—562.

Vaka vanha Wäinämöinen,
Toinen seppo Ilmarinen,
Kolmas lieto Lemmin poika,
Tuo on kaunis Kaukomieli,
Läksi selvälle merelle,
Lakeille lainehille
Tuonne kylmähän kylähän,
Pimeähän Pohjolahan,
Miehen syöjähän siahan,
Urohon upottajahan.
Kenpä tuossa soutajaksi?
Yks' on seppo Ilmarinen,
Sepä tuossa soutajaksi
Airoillen ylimmäisille,
Toinen lieto Lemminkäinen
Airoillen alimmaisille.
Vaka vanha Wäinämöinen
Itse istuihe perähän,
Laskea karehtelevi;
Laski halki lainehien,
Noien kuohujen kovien,
Lakkipäien lainehien
Vasten Pohjan valkamoita,
Ennen tiettyjä teloja.
Jopa tuonne tultuansa,
Matkan päähän päästyänsä
Vetivät venosen maalle,
Tempasivat tervarinnan,
Teloille teräksisille,
Valkamoille vaskisille.
Tulivat tuville tuosta,
Pian pistihe sisälle;

Kysyi Pohjolan emäntä,
Tutkaeli tullehilta:
»Mipä miehillä sanoma,
Urohilla uusi tieto?»
Vaka vanha Wäinämöinen
Tuopa tuohon vastoavi:
»Sammosta sanomat miesten,
Kirjokannesta urosten;
Saimme sampuen jaolle,
Kirjokannen katselulle.»
Itse Pohjolan emäntä
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Ei pyyssä kahen jakoa,
Oravassa miehen kolmen;
Hyvä on sampuen hyrätä,
Kirjokannen kahnatella
Pohjolan kivimäessä,
Vaaran vaskisen sisässä,
Hyvä olla itseniki
Sammon suuren haltiana.»
Vaka vanha Wäinämöinen
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Kun et antane osoa,
Tuota sammon toista puolta,
Niin on kaiken kantanemme,
Vienemme venehesemme.»
Louhi Pohjolan emäntä
Tuo tuosta pahoin pahastui,
Kutsui Pohjolan kokohon,
Nuoret miehet miekkoinensa,
Urohot asehinensa
Pään varalle Wäinämöisen.
Vaka vanha Wäinämöinen
Kävi kanteloisehensa,
Itse istui soittamahan,
Alkoi soittoa somasti;
Tuota kaikki kuulemahan,
Iloa imehtimähän,
Miehet mielellä hyvällä,
Naiset suulla nauravalla,
Urohot vesissä silmin,
Pojat maassa polvillansa.
Väkeä väsyttelevi,
Rahvahaista raukaisevi,
Kaikki nukkui kuunteliat,
Sekä vaipui katseliat,
Nukkui nuoret, nukkui vanhat
Wäinämöisen soitantohon.
Siitä viisas Wäinämöinen,
Tietäjä iän-ikuinen
Tapasi on taskuhunsa,
Kulki kukkaroisehensa,
Ottavi uniset neulat,
Voiteli unella silmät,
Ripset ristihin panevi,
Painoi luomet lukkosehen
Väeltä väsyneheltä,
Urohilta uinuvilta;
Pani pitkähän unehen,
Viikommaksi nukkumahan
Koko Pohjolan perehen,
Ja kaiken kyläisen kansan.
Meni sammon saa'antahan,
Kirjokannen katsontahan
Pohjolan kivimäestä,
Vaaran vaskisen sisästä,
Yheksän lukon takoa,
Takasalvan kymmenennen.
Tuossa vanha Wäinämöinen
Lauloa hyrähtelevi
Vaaran vaskisen ovilla,
Kivilinnan liepehillä;
Jopa liikkui linnan portit,
Järkkyi rautaiset saranat.
Itse seppo Ilmarinen
Tuopa tuossa toisna miesnä
Voilla voiti lukkoloita,
Saranoita rasvasilla,

90: 2. nukkuvilta.

Jott' ei ukset ulvahuisi,
Eikä naukuisi saranat;
Lukot sormin luksutteli,
Salvat kuokalla kohotti,
Jo lukot lusuna vieri,
Ovet vahvat aukieli.
Siitä vanha Wäinämöinen
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Oi sie lieto Lemmin poika,
Ylimmäinen ystäväni,
Mene sampo ottamahan,
Kirjokansi kiskomahan!»
Tuopa lieto Lemminkäinen,
Tahi kaunis Kaukomieli,
Kyllä kärkäs käskemättä,
Kehumattaki kepeä,
Meni sammon saa'antahan,
Kirjokannen kiskontahan,
Sanoi tuonne mennessänsä,
Kerskaeli käyessänsä:
»Mi lienee minussa miestä,
Urosta ukon pojassa,
Senpä sampo siirtyköhön,
Kirjokansi kääntyköhön
Jalan oikean avulla,
Takakannan koskemalla!»
Siirrytteli Lemminkäinen,
Siirrytteli, käännytteli,
Sylin sampoa syleili,
Polvin maassa puuhaeli,
Eipä sampo liikukana,
Kirjokansi kallukana;
Sen oli juuret juurruteltu
Yheksän sylen syvähän.
Hyvä on härkä Pohjolassa,
Jok' on vahva vartalolta,
Ylen sitkeä sivulta,
Suonilta kovin sorea;
Sen on syltä sarvet pitkät,
Puolentoista turpa paksu.
Otti härän heinikosta,
Auran pellon pientarelta,
Sillä kynti sammon juuret,
Kirjokannen kiinnittimet;
Saipa sampo liikkumahan,
Kirjokansi kallumahan.
Siitä vanha Wäinämöinen,
Toinen seppo Ilmarinen,
Kolmas lieto Lemminkäinen,
Saattelivat sammon suuren
Pohjolan kivimäestä,
Vaaran vaskisen sisästä;
Veivät sen venosehensa,
Latjasivat laivahansa.
Saivat sammon purtehensa,
Kirjokannen kaarillensa,
Työntivät venon vesille,
Satalauan lainehille;
Tyrskähti veno vetehen,
Läksi laioin lainehesen.
Kysyi seppo Ilmarinen,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Minne sampo saatetahan,
Kunnepa kuletetahan
Näiltä paikoilta pahoilta,
Poloisesta Pohjolasta?»
Vaka vanha Wäinämöinen
Itse virkki, noin nimesi:
»Tuonne sampo saatetahan,
Kirjokansi kaimatahan
Nenähän utuisen niemen,
Päähän saaren terhenisen,
Siellä onnen ollaksensa,
Ainian asuaksensa;
On siellä vähän sioa,
Toki paikkoa palanen,

115: 3. huokeasti liikutettavina; yhteen vierivinä.

164: 1. sovittivat.

180: 2. saatetahan; seurassa viedään.

Syömätöintä, lyömätöintä,
Miekan miehen käymätöintä.»
Siitä vanha Wäinämöinen
Läksi poies Pohjolasta,
Läksi mielellä hyvällä,
Iloten omille maille;
Itse tuossa noin saneli:
»Käänny pursi Pohjolasta,
Käännäite kohen kotia,
Perin maille vierahille!»
»Tuuittele tuuli purtta,
Soutele vesi venettä,
Anna airoillen apua,
Huoparille huoitusta
Noilla väljillä vesillä,
Ulapoilla aukeilla!»
»Oisiko airot pikkaraiset,
Soutajat vähä-väkiset,
Pienoiset perän pitäjät,
Lapset laivan hallitsiat,
Anna Ahto airojasi,
Venettäsi veen isäntä,
Airot uuet ja paremmat,
Mela toinen ja lujempi!
Itse airoillen asetu,
Sovitaite soutamahan,
Anna juosta puisen purren,
Rautahangan hakkaella
Halki kuohujen kovien,
Lakkipäien lainehien!»
Siitä vanha Wäinämöinen
Laskea karehtelevi,
Itse seppo Ilmarinen,
Toinen lieto Lemminkäinen,
Nepä tuossa soutelevat,
Soutelevat, joutelevat
Selviä selän vesiä,
Lakeita lainehia.
Sanoi lieto Lemminkäinen:
»Olipa ennen aikoinani,
Oli vettä soutajalla,
Sekä virttä laulajalla,
Vaan ei nyt nykyisin aioin
Tuota kuulla kulloinkana
Venehessä vierentätä,
Lainehilla laulantata.»
Vaka vanha Wäinämöinen
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Ei vesillä vieremistä,
Lainehilla laulamista;
Laulu laiskana pitävi,
Virret sou'un viivyttävi,
Päivä kultainen kuluisi,
Yöhyt kesken yllättäisi
Näillä väljillä vesillä,
Lakeilla lainehilla.»
Se on lieto Lemminkäinen
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Aika kuitenki kuluvi,
Päivä kaunis karkelevi,
Yö tulla tuhuttelevi,
Hämärä häkyttelevi,
Jos et laula polvenasi,
Hyrehi sinä ikänä.»
Laski vanha Wäinämöinen
Selkeä meren sinisen,
Laski päivän, laski toisen,
Päivänäpä kolmantena
Tuo on lieto Lemminkäinen
Kerran toisen kertaeli:
»Miks' et laula Wäinämöinen,
Hyrehi hyväntöläinen
Hyvän sammon saatuasi,
Tien oikein osattuasi?»
Vaka vanha Wäinämöinen
Hänpä varman vastoavi:
»Varahainen laulannaksi,
Aikainen ilon pioksi;

197—216. Soutajan sanat.

262: 2. oikein.

Äsken laulanta sopisi,
Ilon teentä kelpoaisi,
Kun omat ovet näkyisi,
Omat ukset ulvahtaisi.»
Sanoi lieto Lemminkäinen:
»Oisinko itse perässä,
Lauleleisin voiessani,
Kukkuisin kyetessäni,
Ehk' ei toiste voiakana,
Ei kyllin kyetäkänä;
Kun et lauloa luvanne,
Itse laululle rupean.»
Siinä lieto Lemminkäinen,
Tuo on kaunis Kaukomieli
Suutansa sovittelevi,
Säveltänsä säätelevi;
Sai itse hyräilemähän,
Loihe kurja kukkumahan
Äreällä äänellänsä,
Käreällä kulkullansa.
Lauloi lieto Lemminkäinen,
Karjahteli Kaukomieli,
Suu liikkui, järisi parta,
Leukapielet lonkaeli;
Laulu kuului loitommalle,
Vierehys vesien poikki,
Kuului kuutehen kylähän,
Seitsemän selän ylitse.
Kurki istui kannon päässä,
Märän mättähän nenässä,
Sormiluitansa lukevi,
Jalkojansa nostelevi;
Sepä säikähti kovasti
Lemminkäisen laulantata.
Päästi kurki kumman kulkun,
Säikähti pahan sävelen,
Heti loihe lentämähän,
Lenti poikki Pohjolahan;
Sitte tuonne tultuansa,
Pohjan suolle saatuansa
Vielä parkasi pahasti,
Äkeästi ärjähteli,
Sillä Pohjolan herätti,
Pahan vallan valveutti.
Nousi Pohjolan emäntä
Unen pitkän maattuansa,
Kävi karja-kartanohon,
Juoksi riista-riihen luoksi,
Katselevi karjoansa,
Elojansa arvelevi,
Ei ollut karjoa kaonnut,
Riistettynä riistojansa.
Jo kävi kivimäelle,
Vaaran vaskisen ovelle,
Sanoi tuonne tultuansa:
»Voi poloinen päiviäni!
Jop' on täällä vieras käynyt,
Kaikki lukot lonkaellut,
Liikutellut linnan portit,
Särkenyt sarana-rauat;
Oisko täältä sampo saatu,
Otettu omin lupinsa?»
Jo oli sieltä sampo saatu,
Anastettu kirjokansi
Pohjolan kivimäestä,
Vaaran vaskisen sisästä,
Yheksän lukon takoa,
Takasalvan kymmenennen.
Louhi Pohjolan emäntä
Tuo tuosta pahoin pahastui,
Katsoi valtansa vajuvan,
Alenevan arvionsa,
Uutarta rukoelevi:
»Utu-tyttö, terhen-neiti!
Seulo seulalla utua,
Terhenistä tepsuttele,

280: 1. ääntänsä.
297: 2. pelästyi äkisti.
337: 1. Udutarta.

Laske talma taivahalta,
Auer ilmasta alenna
Selvälle meren selälle,
Ulapalle aukealle,
Jott' ei päästä Wäinämöisen,
Osata Uvantolaisen!»
»Kun ei tuosta kyllin tulle,
Iku-Turso äiön poika,
Nosta päätäsi merestä,
Lakkoasi lainehesta,
Kaataos Kalevan miehet,
Upota Uvantolaiset,
Hävitä häjyt urohot
Alle aaltojen syvien,
Saata sampo Pohjolahan
Venehestä vierimättä!»
»Kun ei tuosta kyllin tulle,
Oi Ukko ylijumala,
Ilman kultainen kuningas,
Hopeinen hallitsia!
Rakenna rajuinen ilma,
Nosta suuri säien voima,
Luo tuuli, lähetä aalto
Aivan vastahan venettä,
Jott' ei päästä Wäinämöisen,
Kulkea Uvantolaisen.»
Utu-tyttö, neiti terhen,
U'un huokuvi merelle,
Sumun ilmahan sukesi,
Piti vanhan Wäinämöisen
Kokonaista kolme yötä
Sisässä meren sinisen
Pääsemättänsä perille,
Kulkematta kunnekana.
Yön kolmen levättyänsä
Sisässä meren sinisen,
Virkki vanha Wäinämöinen,
Itse lausui, noin nimesi:

41: 2. sumupeite.
342: 1. höyry; sumu.

»Ei ole mies pahempikana,
Uros untelompikana
U'ulla upottaminen,
Terhenellä voittaminen.»
Veti vettä kalvallansa,
Merta miekalla sivalti,
Sima siukui kalvan tiestä,
Mesi miekan roiskehesta,
Nousi talma taivahalle,
Utu ilmoillen yleni,
Selvisi meri sumusta,
Meren aalto auteresta,
Meri suureksi sukeutui,
Maailma isoksi täytyi.
Oli aikoa vähäinen,
Pirahteli pikkarainen,
Jo kuului kova kohina
Viereltä veno-punaisen,
Nousi kuohu korkeaksi
Vasten purtta Wäinämöisen.
Siinä seppo Ilmarinen
Toki säikähti kovasti,
Veret vieri kasvoiltansa,
Puna poskilta putosi;
Veti viltin päänsä päälle,
Yli korvien kohenti,
Peitti kasvot kaunihisti,
Silmänsä sitäi paremmin.
Itse vanha Wäinämöinen
Katsoi vierellä vesiä,
Loi silmät sivulle purren,
Näki kummoa vähäisen:
Iku-Turso äiön poika
Vieressä veno punaisen
Nosti päätänsä merestä,
Lakkoansa lainehesta.
Vaka vanha Wäinämöinen
Saipa korvat kourihinsa,
Korvista kohottelevi,

391: 3. tekeysi; muuttui.

Kysytteli, lausutteli,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Iku-Turso äiön poika!
Miksi sie merestä nousit,
Kuksi aallosta ylenit
Etehen imehnisille,
Saamkka Kalevan poian?»
Iku-Turso äiön poika
Eikä tuo ihastu tuosta,
Eikä tuo kovin pelästy,
Eikä varsin vastaele.
Vaka vanha Wäinämöinen
Tarkoin toiste tutkaeli,
Kolmasti kovin kysyvi:
»Iku-Turso äiön poika!
Miksi sie merestä nousit,
Kuksi aallosta ylenit?»
Iku-Turso äiön poika
Jo kerralla kolmannella
Sanan vastaten sanovi:
»Siksi mie merestä nousin,
Siksi aallosta ylenin,
Oli mielessä minulla
Surmata suku Kalevan,
Saa'a sampo Pohjolahan;
Kun nyt lasket lainehisin,
Heität vielä herjan hengen,
Enpä toiste tullekana
Etehen imehnisille.»
Silloin vanha Wäinämöinen
Heitti herjan lainehisin,
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Iku-Turso äiön poika!
Ellös sie merestä nousko,
Ellös aallosta yletkö
Etehen imehnisille
Tämän päivyen perästä!»
Senpä päivyen perästä
Ei Turso merestä nouse
Etehen imehnisille,
Kuni kuuta, aurinkoa,
Kuni päiveä hyveä,
Ilmoa ihailtavata.
Siitä vanha Wäinämöinen
Laski eelle laivoansa;
Oli aikoa vähäinen,
Pirahteli pikkarainen,
Jo Ukko ylijumala,
Itse ilmojen isäntä
Virkki tuulet tuulemahan
Säät rajut rajuamahan.
Nousi tuulet tuulemahan,
Säät rajut rajuamahan;
Kovin läikkyi länsituuli,
Luoetuuli tuikutteli,
Enemmän etelä tuuli,
Itä inkui ilkeästi,
Kauheasti kaakko karjui,
Pohjonen kovin porasi.
Tuuli puut lehettömäksi,
Havupuut havuttomaksi,
Kanervat kukattomaksi,
Heinät helpehettömäksi;
Nosti mustia muria
Päälle selvien vesien.
Kovin silloin tuulet tuuli,
Aallot hakkasi alusta,
Veivät harpun hauinluisen,
Kantelon kalan-eväisen
Väen Wellamon hyväksi,
Ahtolan iki-iloksi;
Ahto aalloilta havainnut,
Ahon lapset lainehilta
Ottivat sorean soiton,
Kotihinsa korjasivat.
Siinä vanhan Wäinämöisen
Ve'et silmihin vetihe,
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Sinne sattui saalahani,

496: 3. saamani.

Meni mieli-soittimeni,
Katosi iki-iloni;
En tuota enämpi saane
Sinä ilmoisna ikänä
Hauin hampahan iloa,
Kalanluista luikutusta.»
  Itse seppo Ilmarinen
Tuopa tuiki tuskautui,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Voi poloinen päiviäni,
Kun läksin selille näille,
Ulapoille aukeille,
Polin puulle pyörivälle,
Varvalle vapisevalle!
Jo on tukka tuulta nähnyt,
Hivus säätä hirveätä,
Parta päiviä pahoja,
Nähnyt näilläki vesillä,
Harvoin on havaita tainnut
Tuulta ennen tuon näöistä,
Noita kuohuja kovia,
Lakkipäitä lainehia;
Jo nyt on tuuli turvanani,
Meren aalto armonani.»
  Vaka vanha Wäinämöinen
Tuopa tuossa arvelevi:
»Ei venossa vieremistä,
Purressa parahtamista;
Itku ei hä'ästä päästä,
Parku päivistä pahoista.»
  Siitä tuon sanoiksi virkki,
Itse lausui, noin nimesi:
»Vesi kiellä poikoasi,
Laine lastasi epeä,
Ahto aaltoja aseta,
Wellamo ve'en väkeä,
Ettei parsku parraspuille,
Pääse päälle kaarieni!»
  »Nouse tuuli taivahalle,
Ylös pilvihin ajaite,
Sukuhusi, syntyhysi,
Heimohon perehesesi!
Elä kaa'a puista purtta,
Vierrä hongaista venettä,
Ennen kaa'a puut palolla,
Kuuset kummuilla kumoa!»
  Se on lieto Lemminkäinen,
Itse kaunis Kaukomieli,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Tule kokko Turjalainen,
Tuopa kolme sulkoasi,
Kokko kolme, kaarne kaksi
Varaksi vähän venehen,
Pahan purren parraspuuksi!»
  Itse laitoa lisäsi,
Varppehia valmisteli,
Liitti tuohon liikalaiat,
Koko sylen korkeuiset,
Aallon käymättä ylitse,
Partahille parskumatta.
  Jo oli kyllin laitoaki,
Venehessä varppehia
Tuulen tuiman tuikutella,
Aallon ankaran lykätä
Kuohuja kulettaessa,
Mäkipäitä mentäessä.

Kolmasviidettä Runo.

Pohjolan emäntä varustaa sotapurren ja lähtee sammonviejiä jälestä ajamaan 1—22. Kun sitte yllättää, nousee tappelo merellä Pohjolan ja Kalevalan välillä, jossa jälkimäiset saavat voiton 23—258. Kuitenkin onnistuu Pohjolan emännälle saada sampo veneestä mereen, jossa särkyy ja menee palasiksi 259—266. Suuremmat palaset vaipuvat veteen meren tavaroiksi, pienempiä ajoi aalto rantaan, josta Wäinämöinen ihastuu ja toivoo jo niistäkin alun uudelle onnelle saavansa 267—304. Pohjolan emäntä uhka'aa kaiken menestyksen Kalevalasta hävittää, jota uhkausta Wäinämöinen ei sano pelkäävänsä 305—368. Pahoilla mielin valtansa häviännästä pala'aa Pohjolan emäntä, eikä saa, kun tyhjän kannen, koko sammosta Pohjolaan 369—384. Wäinämöinen kerä'ää tarkkaan sammon muruset rannalta, laittaa ne kasvamaan ja toivottaa ikuisiksi ajoiksi onnea 385—434.

Louhi Pohjolan emäntä
Kutsui Pohjolan kokohon,
Pani joukon jousihinsa,
Laittoi miehet miekkoihinsa,
Rakenteli Pohjan purren,
Suoritti sotavenosen.
Latoi miehet laivahansa,
Suoritti sota-urohot,
Kuni sotka poikasensa,
Tavi lapsensa latovi,
Sata miestä miekallista,
Tuhat jousella urosta.
Kohenteli purjepuita,
Vaatevarpoja varasi;
Nosti puuhun purjehia,
Vaattehia varpapuihin,
Kuin on pitkän pilven longan,
Pilven tönkän taivahalla;
Siitä läksi laskemahan,
Sekä läksi, jotta joutui
Sampoa tapoamahan
Venehestä Wäinämöisen.
Vaka vanha Wäinämöinen
Laskevi sinistä merta,
Itse tuon sanoiksi virkki,
Puhui purtensa perästä:
»Oi sie lieto Lemmin poika,
Ylimmäinen ystäväni,

Nouse purjepuun nenähän,
Vaatevarpahan ravahа,
Katsaise etinen ilma,
Tarkkoa takainen taivas,
Onko selvät ilman rannat,
Onko selvät vai sekavat!»
Tuopa lieto Lemminkäinen,
Poika veitikkä verevä,
Hyvin kärkäs käskemättä,
Kehumattaki kepeä,
Nousi purjepuun nenähän,
Vaatevarpahan ravahti.
Katsoi iät, katsoi lännet,
Katsoi luotehet, etelät,
Katsoi poikki Pohjan rannan,
Siitä tuon sanoiksi virkki:
»Selvänä etinen ilma,
Taakea takainen taivas:
Pieni on pilvi pohjosessa,
Pilven lonka luotehessa.»
Sanoi vanha Wäinämöinen:
»Jo vainen valehtelitki;
Ei se pilvi ollekana,
Pilven lonka lienekänä,
Se on pursi purjehinen;
Katso toiste tarkemmasti!»
Katsoi toiste, katsoi tarkoin,
Sanovi sanalla tuolla:
»Saari kaukoa näkyvi,
Etähältä haamottavi,
Havukoita haavat täynnä,
Koivut kirjokoppeloita.»
Sanoi vanha Wäinämöinen:
»Jo vainen valehtelitki;
Havukoita ei ne olle,
Eikä kirjokoppeloita,
Ne on Pohjan poikasia;
Katso tarkoin kolmannesti!»
Se on lieto Lemminkäinen
Katsoi kerran kolmannenki,
Sanovi sanalla tuolla,
Lausui tuolla lausehella:
»Jo tulevi Pohjan pursi,
Satahanka hakkoavi,
Sata on miestä soutimilla,
Tuhat ilman istumassa.»
Silloin vanha Wäinämöinen
Jo tunsi toet totiset,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Soua seppo Ilmarinen,
Soua lieto Lemminkäinen,
Soutakatte kaikki kansa,
Jotta juoksisi venonen,
Pursi eestä ennättäisi!»
Souti seppo Ilmarinen,
Souti lieto Lemminkäinen,
Souti kansa kaikenlainen;
Lyllyivät melat lylyiset,
Hangat piukki pihlajaiset,
Vene honkainen vapisi;
Nenä hyrski hylkehenä,
Perä koskena kohisi,
Vesi kiehui kelloloissa,
Vaahti palloissa pakeni.
Kilvan kiskoivat urohot,
Miehet veikaten vetivät;
Eipä matka eistykänä,
Ei pakene puinen pursi
Eestä purren purjehisen,
Tuon on Pohjolan venehen.
Silloin vanha Wäinämöinen
Jo tunsi tuhon tulevan,
Hätäpäivän päälle saavan;
Arvelee, ajattelevi,
Miten olla, kuin eleä,
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Vielä mä tuohon mutkan muistan,

30: 1. mastoon.

Keksin kummoa vähäisen.»
Tavoittihe tauloihinsa,
Tunkihe tuluksihinsa,
Otti piitä pikkuruisen,
Tauloa taki vähäisen,
Ne merehen mestoavi
Yli olkansa vasemman,
Sanovi sanalla tuolla,
Lausui tuolla lausehella:
»Tuosta tulkohon karinen,
Salasaari kasvakohon,
Johon juosta Pohjan purren,
Satahangan halkiella
Meren myrskyn hiertimessä,
Lainehen rapaimessa!»
Se siitä kariksi kasvoi,
Loihe luo'oksi merehen,
Itähän pitemmin puolin,
Poikkipuolin pohjosehen.
Tulla puikki Pohjan pursi,
Halki aallon hakkoavi,
Jopa joutuvi karille,
Puuttui luotohon lujasti;
Lenti poikki puinen pursi,
Satakaari katkieli,
Mastot maiskahti merehen,
Purjehet putoelivat
Noiksi tuulen vietäviksi,
Ahavan ajeltaviksi.
Louhi Pohjolan emäntä
Jaloin juoksevi vetehen,
Läksi purtta nostamahan,
Laivoa kohottamahan;
Ei ota vene yletä,
Eikä pursi liikahella,
Kaikk' oli kaaret katkennunna,
Kaikki hangatki hajalla.

110: 2. myöski.
120: 2. läiskeessä.

Arvelee, ajattelevi,
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Mikäs neuvoksi tulevi,
Kukas pannahan etehen?»
Jopa muiksi muutaltihe,
Tohti toisiksi ruveta:
Otti viisi viikatetta,
Kuusi kuokan kuolioa,
Nepä kynsiksi kyhäsi,
Kohenteli kouriksensa;
Puolen purtta särkynyttä,
Senpä allensa asetti,
Laiat siiviksi sivalti,
Peräpuikon purstoksensa,
Sata miestä siiven alle,
Tuhat purston tutkaimehen,
Sata miestä miekallista,
Tuhat ampuja-urosta.
Levitäikse lentämähän,
Kokkona kohotteleikse;
Lenteä lekuttelevi
Tavoitellen Wäinämöistä,
Siipi pilviä sipasi,
Toinen vettä vieprahteli.
Veen emonen vaimo kaunis,
Hänpä tuon sanoiksi virkki:
»Oi on vanha Wäinämöinen!
Käännä päätä päivän alta,
Luo'os silmät luotehesen,
Katso taaksesi vähäisen!»
Vaka vanha Wäinämöinen
Käänti päätä päivän alta,
Luopi silmät luotehesen,
Katsoi taaksensa vähäisen:
Jo tulevi Pohjan eukko,
Lintu kumma liitelevi,
Harteista kuin havukka,
Vaakalintu vartalolta.

156: 1. tyyrin; perämelan.

Yllättävi Wäinämöisen,
Lenti purjepuun nenähän,
Vaatevarpahan rapasi,
Päähän pielen seisotaikse;
Oli pursi päin puola,
Laiva laioin kallistua.
Siinä seppo Ilmarinen
Heitäikse Jumalahansa,
Luojahansa luotteleikse,
Sanovi sanalla tuolla:
»Varjele vakainen luoja,
Kaitse kaunoinen Jumala,
Ett' ei poika pois tulisi,
Emon lapsi lankeaisi
Luojan luomalta lu'ulta,
Jumalan sukeamalta!»
»Ukko julkinen Jumala,
Itse taatto taivahinen!
Tuo mulle tulinen turkki,
Päälleni panuinen paita,
Jonka suojasta sotisin,
Ja takoa tappeleisin,
Ett' ei pää pahoin menisi,
Tukka turhi'in tulisi
Rauan kirkkahan kisassa,
Terän tuiman tutkaimessa!»
Itse vanha Wäinämöinen
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Ohoh Pohjolan emäntä!
Joko saat jaolle sammon
Nenähän utuisen niemen,
Päähän saaren terhenisen?»
Sanoi Pohjolan emäntä:
»En lähe jakohon sammon
Sinun kanssasi katala,
Kerallasi Wäinämöinen.»
Itse sampoa tavoitti
Venehestä Wäinämöisen.
Siinä lieto Lemminkäinen
Miekan vyöltänsä vetäisi,
Tempasi terävän rauan
Vasemmalta puolettansa,
Kokon kourille kokevi,
Räpylöille räimilöivi.
Iski lieto Lemminkäinen,
Sekä iski, jotta lausui:
»Maahan miehet, maahan miekat,
Maahan untelot urohot,
Sa'at miehet siiven alta,
Kymmenet kynän nenästä!»
Virkki tuossa Pohjan eukko,
Puhui purjepuun nenästä:
»Oi sie lieto Lemmin poika,
Kauko rukka mies katala!
Pettelit oman emosi,
Valehtelit vanhempasi:
Sanoit et käyväsi sotoa
Kuunna kymmennä kesänä
Kullankana tarpehella,
Hopeankana halulla.»
Vaka vanha Wäinämöinen,
Tietäjä iän-ikuinen
Arvasi ajan olevan,
Tunsi hetken tulleheksi;
Jo veti melan merestä,
Tammen lastun lainehesta,
Sillä kalhasi kavetta,
Iski kynsiä kokolta;
Muut kynnet meni muruiksi,
Jäi yksi sakari-sormi.
Pojat siiviltä putosi,
Melskahti merehen miehet,
Sata miestä siiven alta,
Tuhat purstolta urosta;

191—206. Sotian sanat.
199: 4. nahkavaate; pelsit.
205: 3. melskeessä.

224: 1. kynsille.

Itse kokko kopsahtihe,
Kapsahutti kaaripuille,
Kuni puusta koppeloinen,
Kuusen oksalta orava.
Siitä sampoa tavoitti
Sormella nimettömällä,
Sammon vuoalti vetehen,
Kaatoi kaiken kirjokannen
Punapurren laitimelta
Keskelle meren sinisen;
Siinä sai muruiksi sampo,
Kirjokansi kappaleiksi.
Niin meni muruja noita,
Sammon suuria paloja
Alle vienojen vesien,
Päälle mustien murien,
Ne jäivät ve'en varaksi,
Ahtolaisten aartehiksi;
Siitäp' ei sinä ikänä,
Kuuna kullan valkeana
Vesi puuttune varoja,
Ve'en Ahto aartehia.
Jäipä toisia muruja,
Pienempäisiä paloja
Selälle meren sinisen,
Meren laajan lainehille,
Tuulen tuuiteltavaksi,
Aaltojen ajeltavaksi.
Niitä tuuli tuuitteli,
Meren läikkä läikytteli
Selällä meren sinisen,
Meren laajan lainehilla,
Tuuli maalle työnnytteli,
Aalto rannallen ajeli.
Vaka vanha Wäinämöinen
Näki tyrskyn työntelevän,
Hyrskyn maalle hylkeävän,
Aallon rannallen ajavan
Noita sampuen muruja,
Kirjokannen kappaleita.
Hän tuosta toki ihastui,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Tuost' on siemenen sikiö,
Alku onnen ainiaisen,
Tuosta kyntö, tuosta kylvö,
Tuosta kasvu kaikenlainen,
Tuosta kuu kumottamahan,
Onnen päivä paistamahan
Suomen suurille tiloille,
Suomen maille mairehille!»
Louhi Pohjolan emäntä
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Vielä mä tuohon mutkan muistan,
Mutkan muistan, keinon keksin
Kynnöllesi, kylvöllesi,
Karjoillesi, kasvuillesi,
Kuillesi kumottaville,
Päivillesi paistaville:
Tungen kuuhuen kivehen,
Päivän kätken kalliohon,
Annan pakkasen palella,
Vilun ilman viivytellä
Kyntöjäsi, kylvöjäsi,
Elojasi, toukojasi,
Saatan rautaisen rakehen,
Teräksisen tellittelen
Halmehillesi hyville,
Parahille pelloillesi.»
»Nostan karhun kankahalta,
Harvahampahan havuilta
Ruuniasi ruhtomahan,
Tammojasi tappamahan,
Karjojasi kaatamahan,
Lehmiä levittämähän;
Kansan tauilla tapatan,
Surmoan sukusi kaiken,
Ett' ei kuulla kuun ikänä
Maailmassa mainittavan.»
Silloin vanha Wäinämöinen

Itse tuon sanoiksi virkki:
»Ei minua laula Lappi,
Eikä tunge Turjalainen;
Jumalall' on ilman viitta,
Luojalla avaimet onnen,
Ei katehen kainalossa,
Vihan-suovan sormen päässä.»
»Kun ma luome luojahani,
Turvoan Jumalahani,
Saa se toukat touoistani,
Viholliset viljastani,
Tonkimasta toukojani,
Kasvujani kaatamasta,
Orahia ottamasta,
Viljoa vihoamasta.»
»Sinä Pohjolan emäntä,
Tunge turmiot kivehen,
Pahat paina kalliohon,
Vaivat vuorehen valitse,
Elä kuuta kulloinkana,
Aurinkoa milloinkana!»
»Anna pakkasen palella,
Vilun ilman viivytellä
Omia orahiasi,
Kylvämiäsi jyviä;
Sa'a rauaista raetta,
Teräksistä telkyttele
Oman auran kääntämille,
Pohjan peltojen perille!»
»Nosta karhu kankahalta,
Viiasta vihainen kissa,
Korvesta kovera-koura,
Havun alta harvahammas
Pohjolan kujan perille,
Pohjan karjan käytäville!»
Siitä Pohjolan emäntä
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Jo minulta valta vaipui,
Jo aleni arvioni,
Eloni meni merehen,
Sampo särkyi lainehisin.»
Läksi itkien kotihin,
Polotellen Pohjosehen,
Ei saanut sanottavata
Koko sammosta kotihin;
Veipä kuitenki vähäisen
Sormella nimettömällä,
Kantoi kannen Pohjolahan,
Sai rivan Sariolahan;
Siit' on polo Pohjolassa,
Elo leivätöin Lapissa.
Vaka vanha Wäinämöinen
Itse maalle mentyänsä
Löyti sampuen muruja,
Kirjokannen kappaleita
Rannalta merelliseltä,
Hienoiselta hietiköltä.
Saattoi sampuen muruset,
Kirjokannen kappalehet
Nenähän utuisen niemen,
Päähän saaren terhenisen
Kasvamahan, karttumahan,
Saamahan, satoamahan
Oluiksi ohraisiksi,
Leiviksi rukihisiksi.
Siinä vanha Wäinämöinen
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Anna luoja, suo Jumala,
Anna onni ollaksemme,
Hyvin ain' eleäksemme,
Kunnialla kuollaksemme
Suloisessa Suomen maassa,
Kaunihissa Karjalassa!»
»Varjele vakainen luoja,
Kaitse kaunoinen Jumala
Miesten mieli-juohtehista,
Akkojen ajatuksista;

382: 2. kädensian; nostimen.
401—434. Varaussanat.

Kaa'a maalliset katehet,
Ve'elliset velhot voita!»
»Ole puolla poikiesi,
Aina lastesi apuna,
Aina yöllisnä tukena,
Päivällisnä vartiana,
Vihoin päivän paistamatta,
Vihoin kuun kumottamatta,
Vihoin tuulen tuulematta,
Vihoin saamatta satehen,
Pakkasen palelematta,
Kovan ilman koskematta!»
»Aita rautainen rakenna,
Kivi-linna liitättele
Ympäri minun eloni,
Kahen puolen kansoani
Maasta saaen taivosehen,
Taivosesta maahan asti
Asukseni, ainokseni,
Tuekseni, turvakseni,
Jott' ei liika liioin söisi,
Vastus viljalta vitaisi
Sinä ilmoisna ikänä,
Kuuna kullan valkeana!»

Neljäsviidettä Runo.

Wäinämöinen lähtee kadonnutta kantelettansa merestä etsimään, jota ei kuitenkaan enää saa käsiinsä 1—76. Tekee sitte koivusta ihan uuden kanteleen, jolla taasen soittaa ja ihastuttaa kaikki, mitä luonnossa löytyy 77—334.

Vaka vanha Wäinämöinen
Arvelevi aivossansa:
»Nytpä soitanto sopisi,
Ilon teentä kelpoaisi
Näillä uusilla oloilla,
Kaunihilla kartanoilla;
Vaan on kantele kaonnut,
Iloni iäti mennyt
Kalaisehen kartanohon,
Lohisehen louhikkohon,
Meren hauan haltioille,
Wellamon iki-väelle;
Eikä tuota tuonekana,
Ahto antane takaisin.»
»Oi on seppo Ilmarinen!
Taoit ennen, taoit eilen,
Taopa tänäki päänä,
Tao rautainen harava,
Haravahan piit tiheät,
Piit tiheät, varsi pitkä,
Jolla lainehet haroan,
Laposille aallot lasken,
Meren ruoikot ruolle,
Rannat kaikki karhikoille,
Soitto jälle saa'akseni,
Kantelo tavatakseni
Kalaisesta kaartehesta,
Lohisesta louhikosta!»
Se on seppo Ilmarinen,
Takoja iän-ikuinen
Takoi rautaisen haravan
Varren vaskisen keralla,
Piit takoi satoa syltä,
Varren viittä valmisteli.
Siitä vanha Wäinämöinen
Otti rautaisen haravan,
Astui tietä pikkaraisen,
Kulki matkoa palasen
Teloille teräksisille,
Vaskisille valkamoille.
Tuoss' oli purtta, kaksi purtta,
Kaksi valmista venettä
Teloilla teräksisillä,
Vaskisilla valkamoilla,

23: 3. rukoihin; lapoihin.

24: 3. karhin, haravan jälelle.
34: 2. s. o. viittä sataa.

Yksi pursi uusi pursi,
Toinen pursi vanha pursi.
Sanoi vanha Wäinämöinen,
Virkki uuelle venolle:
»Lähepä veno vesille,
Pursi aalloillen ajaite
Käsivarren kääntämättä,
Peukalon pitelemättä!»
Läksipä veno vesille,
Pursi aalloillen ajoihe;
Vaka vanha Wäinämöinen
Itse istuihe perähän,
Läksi merta luutimahan,
Lainetta lakaisemahan;
Luopi lumpehet kokohon,
Haravoipi rannan raiskat,
Ruoposteli ruo'on ruutut,
Ruo'on ruutut, kaislan kaitut,
Joka hauanki harasi,
Karit kaikki karhieli,
Eipä saanut, ei tavannut
Hauin luista soittoansa,
Iki-mennyttä iloa,
Kaonnutta kanteloa.
Vaka vanha Wäinämöinen
Astuvi kohen kotia,
Alla päin, pahoilla mielin,
Kaiken kallella kypärin,
Itse tuon sanoiksi kertoi:
»Ei tuota enämpi olle
Hauin hampahan iloa,
Kalanluista luikutusta.»
Astuessansa ahoa,
Saloviertä vierressänsä
Kuuli koivun itkeväksi,
Puun visan vetistäväksi;
Jopa luoksi luontelihe,
Lähemmäksi laittelihe.

61: 1. veteli; 3. runsut; palaset.
62: 4. ruutut; roskat.

Kysytteli, lausutteli:
»Mit' itket ihana koivu,
Puu vihanta vierettelet,
Vyöhyt valkea valitat?
Ei sua sotahan vieä,
Ei tahota tappelohon.»
Koivu taiten vastaeli,
Itse virkki puu vihanta:
»Niinpä muutamat sanovi,
Moniahat arvelevi
Elävän minun ilossa,
Riemussa remuelevan;
Minä hoikka huolissani,
Ikävissäni iloitsen,
Panen pakko-päivissäni,
Murehissa murmattelen.»
»Typeryyttä tyhjä itken,
Vajauttani valitan,
Kun olen osatoin raukka,
Tuiki vaivainen varatoin
Näillä paikoilla pahoilla,
Lakeilla laitumilla.»
»Osalliset, onnelliset
Tuota toivovat alati
Kesän kaunihin tulevan,
Suven suuren lämpiävän;
Toisinpa minä typerä,
Minä vaivainen varoan:
Kuoreni kolottavaksi,
Lehti-varvat vietäväksi.»
»Useinpa minun utuisen,
Usein utuisen raukan
Lapset kerkeän keväimen
Luokseni lähenteleikse,
Veitsin viisin viiltelevät
Halki mahlaisen mahani,
Paimenet pahat kesällä
Vievät vyöni valkeaisen,
Ken lipiksi, ken tupeksi,
Kenpä marja-tuohiseksi.»

»Usein minun utuisen,
Usein utuisen raukan
Tytöt allani asuvat,
Vierelläni viehkuroivat,
Lehvät päältä leikkelevät,
Varvat vastoiksi sitovat.»
»Usein minä utuinen,
Usein utuinen raukka
Kaaetahan kaski-puiksi,
Pino-puiksi pilkotahan;
Kolmasti tänäi kesänä,
Tänä suurena suvena
Miehet allani asuivat,
Kirvestänsä kitkuttivat
Mun poloisen pään menoksi,
Heikon henkeni lähöksi.»
»Se oli ilo kesästä,
Riemu suuresta suvesta;
Ei ole talvi sen parempi,
Lumen aika armahampi.»
»Jopa aina aikaiseben
Mure muo'on muuttelevi,
Pääni painuvi pahaksi,
Kasvot käypi kalveaksi
Muistellessa mustat päivät,
Pahat ajat arvellessa.»
»Siitä tuuli tuskat tuopi,
Halla huolet haikeimmat;
Tuuli vie vihannan turkin,
Halla kaunihin hamehen,
Niin minä vähävarainen,
Minä koito koivu raukka
Jään aivan alastomaksi,
Varsin vaattehettomaksi
Vilussa värisemähän,
Pakkasessa parkumahan.»
Sanoi vanha Wäinämöinen:
»Elä itke, puu vihanta,
Vesa lehti vierettele,
Vyöhyt valkea valita!
Saat sinä olevan onnen,
Elon uuen armahamman;
Kohta itkenet ilosta,
Riemusta remahutellet.»
Siitä vanha Wäinämöinen
Koivun soitoksi kuvasi;
Veisteli kesäisen päivän,
Kalkutteli kanteletta
Nenässä utuisen niemen,
Päässä saaren terhenisen;
Veisti kopan kanteletta,
Emäpuun iloa uutta,
Kopan koivusta lujasta,
Emäpuun visaperästä.
Sanoi vanha Wäinämöinen,
Itse lausui, noin nimesi:
»Tuoss' on koppa kanteletta,
Emäpuu iki-iloa;
Mistä naulat saatanehe,
Vääntimet perittänehe?»
Kasvoi tammi tanhualla,
Puu pitkä pihan perällä,
Tammessa tasaiset oksat,
Joka oksalla omena,
Omenalla kulta-pyörä,
Kulta-pyörällä käkönen.
Kun käki kukahtelevi,
Sanoin viisin virkkelevi,
Kulta suusta kumpuavi,
Hopea valahtelevi
Kultaiselle kunnahalle,
Hopeiselle mäelle;
Siitä naulat kantelehen,
Vääntimet visaperähän.
Sanoi vanha Wäinämöinen,
Itse virkki, noin nimesi:

136: 2. hioivat.

191: 3. kuohuu.

»Sain ma naulat kantelehen,
Vääntimet visaperähän;
Vielä uupuvi vähäisen,
Viittä kieltä kanteloinen;
Mistä tuohon kielet saisin,
Äänöset asetteleisin?»
Läksi kieltä etsimähän,
Astuvi ahoa myöten;
Istui immikkö aholla,
Nuori neitonen norolla,
Ei se impi itkenynnä,
Ei varsin ilonnutkana,
Ilman lauloi itseksensä,
Lauloi iltansa kuluksi,
Sulhon toivossa tulevan,
Armahansa aikehessa.
Vaka vanha Wäinämöinen
Tuonne kengättä kepitti,
Ilman hampsi hattaratta;
Sitte sinne tultuansa
Alkoi hapsia anella,
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Anna impi hapsiasi,
Kieprukka hivuksiasi
Kanteloisen kielosiksi,
Ääniksi ilon ikuisen?»
Antoi impi hapsiansa,
Hienoja hivuksiansa,
Antoi hasta viisi, kuusi,
Sekä seitsemän hivusta,
Siit' on kielet kantelessa,
Ääntimet iki-ilossa.
Saip' on soitto valmihiksi;
Siitä vanha Wäinämöinen
Istuiksen alakivelle,
Paatiselle portahalle.
Otti kantelon käsille,
Ilon itsensä lähemmä,
Kären käänti taivahalle,
Ponnen polville tukesi,
Ääniä asettelevi,
Säveliä sääntelevi.
Sai äänet asetetuksi,
Soittonsa sovitetuksi;
Niin käänti ala-käsille,
Poikki puolin polvillensa,
Laski kynttä kymmenkunnan,
Viisi sormea viritti
Kielille kapahumahan,
Sävelille hyppimähän.
Siinä vanha Wäinämöinen
Kun on soitti kanteletta
Käsin pienin, hoikin sormin,
Peukalon ulos kiverin,
Jopa virkki puu visainen,
Vesa lehti vieretteli,
Kukahti käkösen kulta,
Hivus impyen ilosi.
Sormin soitti Wäinämöinen,
Kielin kantelo kajasi,
Vuoret loukkui, paaet paukkui
Kaikki kalliot tärähti,
Kivet laikkui lainehilla,
Somerot vesillä souti,
Petäjät piti iloa,
Kannot hyppi kankahilla.
Kälykset Kalevan naiset
Kesken kirjan neulomisen
Ne tuohon jokena juoksi,
Kaikki virtana vilisi,
Nuoret naiset nauru-suulla,
Emännät ilolla mielin
Soitteloa kuulemahan,
Iloa imehtimähän.

217: 2. riensi; harppasi; 3. varvasrievutta; sukatta.
219: 2. hivuksia.
222: 1. hempeä; hempukka.

266: 2. kuva-ompelon.

Mi oli miehiä lähellä,
Ne kaikki lakit käessä,
Mi oli akkoja lähellä,
Ne kaikki käsi posella,
Tyttäret vesissä silmin,
Pojat maassa polvillansa,
Kanteloista kuuntelivat,
Iloa imehtelivät,
Sanoivat samalla suulla,
Yhen kielen kerkesivät:
»Ei ole tuota enuen kuultu
Noin suloista soitantoa
Sinä ilmoisna ikänä,
Kuuna kullan valkeana.»
Kuuluvi sorea soitto,
Kuului kuutehen kylähän;
Eik' ollut sitä otusta,
Ku ei tullut kuulemahan
Tuota soittoa suloista,
Kajahusta kanteloisen.
Mi oli metsän eläintä,
Kyykistyivät kynsillehen
Kanteloista kuulemahan,
Iloa imehtimähän;
Ilman linnut lentäväiset
Varvuille varustelihe,
Veen kalaset kaiken laiset
Rantahan rakentelihe,
Matosetki maan alaiset
Päälle mullan muuttelihe,
Käänteilevät, kuuntelevat
Tuota soittoa suloista,
Kantelen iki-iloa,
Wäinämöisen väännätystä.
Siinä vanha Wäinämöinen
Kyllä soitteli somasti,
Kajahutti kaunihisti;
Soitti päivän, soitti toisen
Yhtehen rupeamahan,
Yhen aamun atriahan,
Yhen vyönsä vyötäntähän,
Yhen paitansa panohon.
Kun hän soitteli kotona,
Huonehessa honkaisessa,
Niin katot kajahtelivat,
Permannot pemahtelivat,
Laet lauloi, ukset ulvoi,
Kaikki ikkunat iloitsi,
Kiukoa kivinen liikkui,
Patsas patvinen pajahti.
Kun hän kulki kuusikossa,
Vaelti petäjikössä,
Kuusoset kumartelihe,
Männyt mäellä kääntelihe,
Käpöset keolle vieri,
Havut juurelle hajosi.
Kun hän liikahti lehossa,
Tahi astahti aholla,
Lehot leikkiä pitivät,
Ahot ainoista iloa,
Kukat kulkivat kutuhun,
Vesat nuoret notkahteli.

318: 1. lattiat; sillat.

Viidesviidettä Runo.

Pohjolan emäntä laittaa tavattomia tautia Kalevalaan 1—190. Wäinämöinen parantaa väen mahtavilla lu'uilla ja voiteilla 191—362.

Louhi Pohjolan emäntä
Sai sanoman korvihinsa
Wäinölän eleleväksi,
Kalevalan kasvavaksi
Sammon saauilla muruilla,
Kirjokannen kappaleilla.
Tuo tuota kovin kaehti,
Itse aina arvelevi,
Minkä surman suorittaisi,
Kunka kuoleman kokisi
Tuolle Wäinölän väelle,
Kansalle Kalevalaisten.
Ukkoa rukoelevi,
Pauannetta palvoavi:
»Oi Ukko ylijumala!
Kaataos Kalevan kansa
Rakehilla rautaisilla,
Neuloilla teräsnenillä,
Tahikka tauilla tapata,
Surmoa suku katala,
Miehet pitkille pihoille,
Naiset läävän lattioille!»
Tyttö oli Tuonelan sokea,
Loviatar vaimo vanha,
Pahin Tuonen tyttäriä,
Ilkein Manuttaria,
Alku kaikille pahoille,
Tuhansille turmioille;
Sill' oli muoto mustan lainen,
Iho inhon karvallinen.
Tuopa musta Tuonen tyttö,
Ulappalan umpisilmä
Teki tielle vuotehensa,
Pahnansa pahalle maalle;
Selin tuulehen makasi,
Kaltoin säähän karkeahan,
Perin viimahan viluhun,
Kohin päivän koittehesen.
Tuli suuri tuulen puuska,
Iästä iso vihuri,
Tuuli tuhman raskahaksi,
Kostutti kohulliseksi
Aholla vesattomalla,
Maalla mättähättömällä.
Kantoi kohtua kovoa,
Vatsan täyttä vaikeata,
Kantoi kuuta kaksi, kolme,
Neljännenki, viiennenki,
Kuuta seitsemän, kaheksan

23—176. Pahojen synty.

34: 1. (olki-) siansa.
37: 2. ilman kulkuun.

Ympäri yheksän kuuta,
Vaimon vanha'an lukuhun
Kuuta puolen kymmenettä.
Yheksännen kuun lopulla,
Kuun alulla kymmenennen
Kohtu kääntyvi kovaksi,
Painuvi pakolliseksi;
Eikä synny syntyminen,
Luovu luomaiset sikiöt.
Siirrälti sian aloa,
Paneutti toisen paikan,
Meni portto poikimahan,
Tuulen lautta lapsimahan
Kahen kallion välihin,
Viien vuoren viukelohon;
Eipä tuolla synty synny,
Luovu luomainen sikiö.
Etsi synnytös-sioa,
Vatsansa vajennus-maata
Heiluvilla hettehillä,
Läikkyvillä lähtehillä;
Ei siellä sioa saanut,
Vajennusta vatsallensa.
Synnytteli poikiansa,
Vajenteli vatsoansa
Kuohussa tulisen kosken,
Ve'en vankan vääntehessä,
Alla kolmen kosken koprun,
Alla äyrähän yheksän,
Vaan ei vielä synty synny,
Kehnon kohtu ei kevene.
Alkoi itkeä iletys,
Parkua paha kuvatus,
Ei tieä mihin menisi,
Kunne kulkea pitäisi
Vatsansa vajentamahan,
Poikiansa poikimahan.

64: 3. loukerohon.
81: 3 ilkeä olento; riiviö.
82: 3. kummitus; aave.

Puhui pilvestä Jumala,
Lausui luoja taivahalta:
»Tuoll' on suolla kolmisoppi,
Rannalla meryttä vasten
Pimeässä Pohjolassa,
Sangassa Sariolassa;
Mene sinne poikimahan,
Kohtusi keventämähän,
Siellä silma tarvitahan,
Väkeäsi vuotetahan!»
Tuopa musta Tuonen tyttö,
Ilkeä Manalan impi
Tuli Pohjolan tuville,
Sariolan saunan maille
Latomahan lapsiansa,
Saamahan sikiöitänsä.
Louhi Pohjolan emäntä,
Pohjan akka harvahammas,
Vei tuon saunahan saloa,
Kylin kylpy-huonehesen
Kyläkunnan kuulematta,
Sanan saamatta kylähän.
Lämmitti saloa saunan,
Rikenehen riuahutti,
Oluella ukset voiti,
Kasti kaljalla saranat,
Jott' ei ukset ulvonunna,
Saranat narahtanunna.
Siitä tuon sanoiksi virkki,
Itse lausui, noin nimesi:
»Kave eukko, luonnon tyttö,
Kave kultainen korea,
Jok' olet vanhin vaimoloita,
Ensin emä itselöitä!
Juokse polvesta merehen,
Vyö-lapasta lainehesen,
Ota kiiskiltä kinoa,

110: 1. rientäen.
117—146. Lapsensaajasen sanat.

Matehelta nuljaskata,
Jolla voiat luun lomia,
Sivelet sivuja myöten,
Päästät piian pintehistä,
Vaimon vatsan vääntehistä,
Tästä tuskasta kovasta,
Vatsan työstä vaikeasta!»
»Kun ei tuosta kyllin liene,
Oi Ukko ylijumala!
Tule tänne tarvittaissa,
Käy tänne kutsuttaessa,
Tääll' on piika pintehessä,
Vaimo vatsan vääntehessä
Saunassa savun seassa,
Kylän kylpy-huonehessa!»
»Ota kultainen kurikka
Kätehesi oikeahan,
Sillä haittoja hajota,
Pihtipuoliset porota,
Lukot luojan lonkahuta,
Takasalvat poikki taita
Mennä suuren, mennä pienen,
Kulkea vähäväkisen!»
Siinä tuo paha pahennus,
Tuonen tyttö umpisilmä
Jopa vatsansa vajenti,
Latoi lapsensa vihaiset
Alla vaipan vaskikirjan,
Alla uutimen utuisen.
Teki poikoa yheksän
Yhtenä kesäisnä yönä,
Yhen löylyn lyötävillä,
Yhen saunan saatavilla,
Yhestä vatsan väestä,
Kohun täyestä kovasta.
Nimitteli poikiansa,
Laaitteli lapsiansa,
Kun kuki tekemiänsä,

124: 2. näljää; kuottaa.

Itse ilmi luomiansa:
Minkä pisti pistokseksi,
Kunka änkäsi ähyksi,
Minkä laati luuvaloksi,
Kunka riieksi risasi,
Minkä painoi paiseheksi,
Kunka ruohutti ruveksi,
Minkä syöjäksi sysäsi,
Kunka ruhtosi rutoksi.
Jäi yksi nimittämättä,
Poika pahnan pohjimmainen,
Senpä sitte käski tuonne,
Työnti velhoiksi vesille,
Noi'iksi noroperille,
Katehiksi kaikin paikoin.
Louhi Pohjolan emäntä
Muut on käski käyä tuonne
Nenähän utuisen niemen,
Päähän saaren terhenisen;
Ärrytti äkäiset luomat,
Tavattomat tauit työnti
Vasten Wäinölän väkeä,
Surmaksi su'un Kalevan.
Pojat Wäinölän potevi,
Läsivi Kalevan kansa
Tautia tavattomia,
Nimen tietämättömiä;
Alta lattiat lahovi,
Päältä peite märkänevi.
Silloin vanha Wäinämöinen,
Tietäjä iän-ikuinen
Läksi päitä päästämähän,
Henkiä lunastamahan,
Läksi Tuonelle sotahan,
Kera tauin tappelohon.

164: 3. vatsan väänteeksi, poltoksi.
165: 3. leiniksi; luutaudiksi.
172: 2. 3. s. o. viimeiseksi syntynyt; huonoin.
185: 3. sairastaa.
186: 1. makaa taudissa.

Saattoi saunan lämpimäksi,
Kivet löylyn lyötäväksi
Puuhuilla puhtahilla,
Ve'en tuomilla haloilla;
Vei on vettä verhossansa,
Kantoi vastat varjossansa,
Hauteli haluiset vastat,
Satalatvat lauhutteli.
Löi siitä simaisen löylyn,
Mesi löylyn löyhäytti
Läpi kuumien kivien,
Palavojen paaterojen,
Sanovi sanalla tuolla,
Lausui tuolla lausehella:
»Tule nyt löylyhyn Jumala,
Iso ilman lämpimähän,
Tekemähän terveyttä,
Rauhoa rakentamahan!
Pyyhi pois pyhät kipunat,
Pyhät saastat sammuttele,
Lyötä maahan liika löyly,
Paha löyly pois lähetä,
Ettei polta poikiasi,
Turmele tekemiäsi!»
»Minkä vettä viskaelen
Noille kuumille kiville,
Se me'eksi muuttukohon,
Simaksi sirahtakohon;
Juoskohon joki metinen,
Sima-lampi laikkukohon
Läpi kiukahan kivisen,
Läpi saunan sammalisen!»
»Ei nyt meitä syyttä syöä,
Eikä tauitta tapeta,
Ei luvatta suuren luojan,
Ilman surmatta Jumalan;
Kenpä meitä syyttä söisi,

197—354. Parantajan luku.
204: 2. pehmitteli.
211—228. Kylpysanat.

Suuhunsa omat sanansa,
Päähänsä pahat panonsa,
Ajatukset itsehensä!»
»Jos ei minussa miestä liene,
Urosta ukon pojassa
Rikkehistä riisumahan,
Päättehistä päästämähän,
Onp' on itsessä Ukossa,
Joka pilviä pitävi,
Pouta-pilvessä asuvi,
Hattaroissa hallitsevi.»
»Oi Ukko ylijumala,
Pilven päällinen Jumala!
Tule tänne tarvittaissa,
Ajaite anottaessa
Nämä tuskat tuntemahan,
Hätäpäivät häätämähän,
Rikonnaiset riisumahan,
Puutunnaiset purkamahan!»
»Tuo mulle tulinen miekka,
Säkehinen säilä kanna,
Jolla ma pahat pitelen,
Ilkeät iki asetan,
Tuskat tuulen teitä myöten,
Kivut aavoillen ahoille.»
»Tuonne ma kipuja kiistän
Tuonne tuskia manoan
Kivisihin kellarihin,
Rautaisihin raunioihin
Kiviä kivistämähän,
Paasia pakottamahan;
Ei kivi kipuja itke,
Paasi ei vaivoja valita,
Vaikka paljo pantahisi,
Määrättä mätettähisi.»
»Kipu-tyttö Tuonen neiti,

239: 1. pahoista panoista.
251: 1. rikkeet.
252: 1. ryhtymät.
259—312. Kipusanat.

Joka istut kipu-kivellä,
Joen kolmen juoksevassa,
Veen kolmen jakaimessa,
Jauhaen kipu-kiveä,
Kipu-vuorta väännätellen!
Käy kivut kereämähän
Kitahan kiven sinisen,
Tahi vieretä vetehen,
Syytäise meren syvähän,
Tuulen tuntumattomahan,
Päivän paistamattomahan!»
»Kun ei tuosta kyllin liene,
Kivutar hyvä emäntä,
Vammatar valio vaimo,
Tule kanssa, käy keralla
Tekemähän terveyttä,
Rauhoa rakentamahan!
Tee kivut kivuttomaksi,
Vammat värjymättömäksi,
Jotta saisi sairas maata,
Huono huoletta levätä,
Tuskahinen tunnin olla,
Vikahinen vieretellä.»
»Ota kivut kippasehen,
Vaivat vaski-vakkasehen,
Kivut tuonne vieäksesi,
Vammat vaivutellaksesi
Keskelle Kipumäkeä,
Kipuvuoren kukkulata;
Siellä keittäös kipuja
Pikkuisessa kattilassa,
Yhen sormen mentävässä,
Peukalon mahuttavassa!»
»Kivi on keskellä mäkeä,
Reikä keskellä kiveä,
Jok' on väätty vääntiällä,
Puhkaistu puraisimella;
Siihen kivut kiskotahan,

278: 1. syöstä.

Pahat vammat vallatahan,
Tuskat tuimat tungetahan,
Pakkopäivät painetahan
Öin yrittämättömiksi,
Päivin pääsemättömiksi.»
Siitä vanha Wäinämöinen,
Tietäjä iän-ikuinen
Vielä voiteli vikoja.
Noita vammoja valeli
Yheksillä voitehilla,
Kaheksilla katsehilla,
Sanovi sanalla tuolla,
Lausui tuolla lausehella:
»Oi Ukko ylijumala,
Mies on vanha taivahinen!
Iätä iästä pilvi,
Nosta lonka luotehesta,
Länkä lännestä läheta,
Sa'a mettä, sa'a vettä
Kipehille voitehiksi,
Vammoille valantehiksi!»
»En minä mitänä voine,
Kun ei luojani luvanne;
Avun luoja antakohon,
Avun tuokohon Jumala
Minun silmin nähtyäni,
Käsin päällä käytyäni,
Suin sulin puheltuani,
Hengin henkäeltyäni!»
»Kuhun ei käteni käyne,
Käyköhön käet Jumalan;
Kuhun ei sormeni sopine,
Sopikohon luojan sormet:
Luojan on somemmat sormet,
Luojan kämmenet käpeät!»
»Tule nyt luoja loitsimahan,
Jumala puhelemahan,
Kaikkivalta katsomahan!

308: 2. vaivat; tuskat.
328: 2. valelemiksi.

Tehkös yöllä terveheksi,
Päivällä imanteheksi,
Jott' ei tuska päällä tunnu,
Kipu keskeä kivistä,
Pakko ei syämmehen paneite,
Jott' ei tunnu pikkuistana,
Vaivoa vähäistäkänä
Sinä ilmoisna ikänä,
Kuuna kullan valkeana!»

Vaka vanha Wäinämöinen,
Tietäjä iän-ikuinen
Sillä riisui rikkehiä,
Purkaeli puuttehia;
Poies poisti poikenluomat,
Paranti pahat panoset,
Päästi kansan kuolemasta,
Kalevan katoamasta.

347: 2. eheäksi; hyväksi; kauniiksi.

359: 3. toisen ihmisen panemat viat.

Kuudesviidettä Runo.

Pohjolan emäntä nostaa karhun Kalevalan karjoja menettämään 1—20. Wäinämöinen kaataa karhun, josta sitte pidetään tavanmukaiset, juhlalliset pidot Kalevalassa 21—606. Wäinämöinen laulaa, soittaa kanteletlansa ja toivottaa tuleviksikin ajoiksi samaa riemullista elämää Kalevalaan 607—644.

Sai sanoma Pohjolahan,
Tieto kylmähän kylähän
Wäinölän vironneheksi,
Kalevalan pääsneheksi
Noista nostama-vioista,
Tauista tavattomista.
Louhi Pohjolan emäntä,
Pohjan akka harvahammas,
Tuo tuosta kovin pahastui,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Vielä muistan muunki keinon,
Toki toisen tien osoan:
Nostan karhun kankahalta,
Korvesta kovera-kouran
Päälle Wäinölän elojen,
Kalevalan karjan päälle.»
Nosti karhun kankahalta,
Kontion kovilta mailta
Noille Wäinölän ahoille,
Kalevalan karjamaille.
Vaka vanha Wäinämöinen
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Veli seppo Ilmarinen,
Taos mulle uusi keihäs,
Tao keiho kolmisulka
Varren vaskisen keralla!
Ois' otso otettavana,
Raha-karva kaattavana
Ruuniani ruhtomasta,
Tammojani tahtomasta,
Kaatamasta karjoani,
Lehmiä levittämästä.»
Seppo keihyen takovi,
Eikä pitkän, ei lyhyen,
Takoi keski-laaullisen:
Sen susi sulalla seisoi,
Kontio terän kohalla,
Hirvi hiihti suoverossa,
Varsa varrella samosi,
Peura potki ponnen päässä.
Satoi siitä uutta lunta,
Hiukan hienoista vitiä
Sykysyisen uuhen verran,
Verran talvisen jäniksen;
Sanoi vanha Wäinämöinen,
Itse virkki, noin nimesi:
»Mieleni minun tekevi,

47—144. Karhunpyytäjän sanat.

Mieli käyä Metsolassa,
Metsän tyttöjen tyköna,
Sinipiikojen pihoilla.»
»Lähen miehistä metsälle,
Urohista ulkotöille;
Ota metsä miehiksesi,
Urohiksesi Tapio,
Auta onni ottamahan,
Metsän kaunis kaatamahan!»
»Mielikki metsän emäntä,
Tellervo Tapion vaimo!
Kytke kiinni koiroasi,
Rakentele rakkiasi
Kuusamisehen kujahan,
Talahasen tammisehen!»
»Otsonen metsän omena,
Mesikämmen källeröinen!
Kun kuulet minun tulevan,
Miehen aimo astelevan,
Kytke kynnet karvoihisi,
Hampahat ikenihisi,
Ettei koske konsakana,
Liikuta lipeänänä!»
»Otsoseni, ainoiseni,
Mesikämmen kaunoiseni!
Lyöte maata mättähälle,
Kaunihille kalliolle,
Hongat päällä huojumassa,
Kuuset päällä kuulumassa;
Siinä otso pyörteleite,
Mesikämmen käänteleite,
Kuni pyy pesänsä päällä,
Hanhi hautomaisillansa!»
Siinä vanha Wäinämöinen
Kuuli koiran haukkuvaksi,
Penun julki juttavaksi
Pikkusilmäisen pihalla,
Tasakärsän tanhuilla,

70: 2. liukkaanakaan; nopeanakaan.
83: 3. rähiseväksi; riiteleväksi.

Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Luulin kukkuvan käkösen,
Lempilinnun laulelevan,
Ei käki kukahakana,
Lempilintu laulakana,
Tääll' on koirani komehin,
Otukseni oivallisin
Otsosen tuvan ovella,
Miehen kaunon kartanolla.»
Vaka vanha Wäinämöinen
Siinä otsosen tapasi,
Säteriset sängyt kaati,
Siat kultaiset kumosi,
Sanovi sanalla tuolla,
Lausui tuolla lausehella:
»Ole kiitetty Jumala,
Ylistetty luoja yksin,
Kun annoit otson osaksi,
Salon kullan saalihiksi!»
Katselevi kultoansa,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Otsoseni, ainoiseni,
Mesikämmen kaunoiseni!
Elä suutu suottakana,
En minä sinua kaannut,
Itse vierit vempeleltä,
Hairahit havun selältä
Puhki puiset kaatiosi,
Halki haljakan havuisen;
Sykysyiset säät lipeät,
Päivät pilviset pimeät.»
»Metsän kultainen käkönen,
Kaunis karva röyhetyinen!
Heitä nyt kylmille kotosi,
Asunmaasi autiaksi,
Koivun-oksainen kotosi,
Vasun-varpainen majasi;
Lähe kuulu kulkemahan,
Metsän auvo astumahan,
Käymähän käpeä kenkä,

Sinisukka sipsomahan
Näiltä pieniltä pihoilta,
Kapeilta käytäviltä
Urohoisehen väkehen,
Miehisehen joukkiohon!
Ei siellä pahoin pietä,
Ei eletä kehnon lailla,
Sima siellä syötetähän,
Mesi nuori juotetahan
Tulevalle vierahalle,
Saavalle käkeävälle.»
»Lähe nyt tästä kuin lähetki,
Tästä pienestä pesästä
Alle kuulun kurkihirren,
Alle kaunihin katoksen;
Niin sä luikkaos lumella,
Kuni lumme lammin päällä,
Niin sä haihaos havulla,
Kuni oksalla orava!»
Siitä vanha Wäinämöinen,
Laulaja iän-ikuinen
Astui soitellen ahoja,
Kajahellen kankahia
Kera kuulun vierahansa,
Kanssa karva-lallusensa;
Jo soitto tupahan kuului,
Alle kattojen kajahus.
Virkahti väki tuvassa,
Kansa kaunis vieretteli:
»Kuulkottes tätä kumua,
Salon soittajan sanoja,
Käpylinnun kälkytystä,
Metsän piian pillin ääntä!»
Vaka vanha Wäinämöinen
Itse ennätti pihalle;
Vierähti väki tuvasta,
Kansa kaunis lausutteli:
»Joko on kulta kulkemassa,
Hopea vaeltamassa,
Rahan armas astumassa,
Tenka tietä poimimassa;
Mesiänkö metsä antoi,
Ilveksen salon isäntä,
Koska laulaen tulette,
Hyreksien hiihtelette?»
Vaka vanha Wäinämöinen
Tuossa tuon sanoiksi virkki:
»Sanomiks' on saukko saatu,
Virsiksi Jumalan vilja,
Sillä laulaen tulemme,
Hyreksien hiihtelemme.»
»Eikä saukko ollekana,
Eikä saukko, eikä ilves,
Itse on kuulu kulkemassa,
Salon auvo astumassa,
Mies vanha vaeltamassa,
Verkanuttu vieremässä;
Kun lie suotu vierahamme,
Ovet auki paiskatkatte,
Vaan kun lie vihattu vieras,
Kiinni lyökätte lujahan!»
Väki vastaten sanovi,
Kansa kaunis vieretteli:
»Terve otso tultuasi,
Mesikämmen käytyäsi
Näille pestyille pihoille,
Kaunoisille kartanoille!»
»Tuota toivoin tuon ikäni,
Katsoin kaiken kasvin-aian
Soivaksi Tapion torven,
Metsän pillin piukovaksi,
Kulkevaksi metsän kullan,
Saavaksi salon hopean
Näille pienille pihoille,
Kapeille käytäville.»
»Toivoin kuin hyveä vuotta,
Katsoin kuin kesän tuloa,
Niinkun suksi uutta lunta,

167: l. meden syöjän s. o. karhun.

Lyly liukasta lipua,
Neiti nuorta sulhokaista,
Punaposki puolisoa.»
»Illat istuin ikkunoissa,
Aamut aitan portahilla,
Veräjillä viikkokauet,
Kuukauet kujaisten suussa,
Talvikauet tanhuilla;
Lumet seisoin tanteriksi,
Tanteret suliksi maiksi,
Sulat maat somerikoiksi,
Somerikot hiesukoiksi,
Hiesukot vihottaviksi;
Ajattelin aamut kaiket,
Päivät päässäni pitelin:
Missä viikon otso viipyi,
Salon armas aikaeli,
Oisiko Wirohon viernyt,
Maasta Suomen sorkehtinut.»
Siitä vanha Wäinämöinen
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Minne vienen vierahani,
Kulettanen kultaiseni,
Tokko laittanen latohon,
Pannen pahna-huonehesen?»
Väki vastaten sanovi,
Kansa kaunis vieretteli:
»Tuonne vienet vierahamme,
Kulettanet kultaisemme
Alle kuulun kurkihirren,
Alle kaunihin katoksen;
Siell' on syömät suoriteltu,
Juoma-neuvot jou'uteltu,
Kaikki sillat siivottuna,
Lakaistuna lattiaiset,
Kaikki vaimot vaatehtinna
Pukemihin puhtahisin,
Soreihin pää-somihin,
Valkeihin vaattehisin.»

215: 2. hienoksi mullaksi.

Siitä vanha Wäinämöinen
Itse virkki, noin nimesi:
»Otsoseni, lintuseni,
Mesikämmen kääröseni!
Viel' on maata käyäksesi,
Kangasta kavutaksesi.»
»Lähes nyt kulta kulkemahan,
Armas maata astumahan,
Mustasukka muikumahan,
Verkahousu vieremähän,
Käymähän tiasen teitä,
Varpusen vaeltamia
Alle viien viilohirren,
Alle kuuen kurkiaisen!»
»Varo'otte vaimo raukat,
Ettei karja kammastuisi,
Pieni vilja pillastuisi,
Vikoisi emännän vilja
Tullessa otson tuville,
Karvaturvan tunkeitessa!»
»Pois on pojat porstuasta,
Piiat pihtipuolisista
Uron tullessa tupahan,
Astuessa aimo miehen!»
»Metsän otsonen omena,
Metsän kaunis källeröinen!
Ellös piikoja pelätkö,
Kassapäitä kammastelko,
Eläkä vaimoja varoa,
Sure syltty-sukkaisia!
Mi on akkoja tuvassa,
Ne on kaikki karsinahan
Miehen tullessa tupahan,
Astuessa aika poian!»
Sanoi vanha Wäinämöinen:
»Terve tänneki Jumala
Alle kuulun kurkiaisen,
Alle kaunihin katoksen!

251: 2. julkisesti käymään.
255: 3. sileäksi veistetyn hirren.

Mihin nyt heitän hempuseni,
Lasken karvalalluseni?»
Väki vastahan sanovi:
»Terve terve tultuasi!
Tuohon liitä lintusesi,
Kulettele kultaisesi
Petäjäisen pienan päähän,
Rautaisen rahin nenähän,
Turkin tunnusteltavaksi,
Karvojen katseltavaksi!»
»Elä otso tuosta huoli,
Eläkä pane pahaksi,
Jos tulevi turkin tunti,
Karvojen katsanto-aika;
Ei tuhota turkkiasi,
Karvojasi ei katsota
Herjojen hetalehiksi,
Vaivaisien vaattehiksi.»
Siitä vanha Wäinämöinen
Otatti otsolta turkin,
Pani aitan parven päähän,
Lihat liitti kattilahan,
Kuparihin kullattuhun,
Vaski-pohjahan patahan.
Jo oli pa'at tulella,
Vaski-laiat valkealla,
Täpittynä, täytettynä
Liioilla liha-muruilla,
Suolat saatettu sekahan,
Jotk' oli tuotu tuonnempata,
Saatu suolat Saksan maalta,
Vienan päälliltä vesiltä,
Souttu Suolasalmen kautta,
Laivan päältä laskettuna.
Kun oli keitto keitettynä,
Saatu kattilat tulelta,
Jopa saalis saatettihin,
Käpylintu käytettihin

297: 2. ryysyiksi.
307: 1. pakattuna.

Päähän pitkän pintapöyän
Kultaisihin kuppiloihin
Simoa sirettämähän,
Olosia ottamahan.
Petäjäst' oli pöytä tehty,
Vait vaskesta valettu,
Lusikkaiset hopeasta,
Veitset kullasta kuvattu;
Kupit kaikki kukkusilla,
Vait varpe-laitasilla
Metsän mieli-antehia,
Salon kullan saalihia.
Siinä vanha Wäinämöinen
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Kummun ukko kultarinta,
Tapion talon isäntä,
Metsolan metinen vaimo,
Metsän ehtoisa emäntä,
Mies puhas Tapion poika,
Mies puhas, punakypärä,
Tellervo Tapion neiti,
Kanssa muu Tapion kansa,
Tule nyt häihin härkösesi,
Pitkävillasi pitoihin!
Nyt on kyllin kystä syöä,
Kyllin syöä, kyllin juoa,
Kyllin itsensä piteä,
Kyllin antoa kylälle.»
Väki tuossa noin sanovi,
Kansa kaunis vieretteli:
»Miss' on otso syntynynnä,
Rahan karva kasvanunna,
Tokko tuo olilla syntyi,
Kasvoi saunan karsinassa?»
Silloin vanha Wäinämöinen
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Ei otso olilla synny,
Eikä riihi-ruumenilla,

327: 3. kukkuralla; harjapäänänsä.
355—458. Karhun synty.

Tuoll' on otso synnytelty,
Mesikämmen käännytelty
Luona kuun, malossa päivän,
Otavaisen olkapäillä,
Ilman impien tykönä,
Luona luonnon tyttärien.»
»Astui impi ilman äärtä,
Neiti taivahan napoa,
Kävi pilven piirtä myöten,
Taivahan rajoa myöten
Sukassa sinertävässä,
Kirjavassa kaplukassa,
Villa-vakkanen käessä,
Karva-koppa kainalossa;
Viskoi villan pään vesille,
Laski karvan lainehille;
Tuota tuuli tuuitteli,
Ilma lieto liikutteli,
Ve'en henki heilutteli,
Aalto rannalle ajeli,
Rannalle salon simaisen,
Nenähän metisen niemen.»
»Mielikki metsän emäntä,
Tapiolan tarkka vaimo
Koppoi kuontalon vesiltä,
Villat hienot lainehilta.»
»Siitä liitti liukkahasti,
Kapaloitsi kaunihisti
Vaahterisehen vasuhun,
Kaunoisehen kätkyehen,
Nostatti kapalo-nuorat,
Vitjat kultaiset kuletti
Oksalle olovimmalle,
Lehvälle leveimmälle.»
»Tuuitteli tuttuansa,
Liekutteli lempeänsä
Alla kuusen kukka-latvan,
Alla penseän petäjän;
Siinä otsosen sukesi,
Jalokarvan kasvatteli
Vieressä metisen viian,
Simaisen salon sisässä.»
»Kasvoi otso kaunihiksi,
Yleni ylen ehoksi:
Lyhyt jalka, lysmä polvi,
Tasa-kärsä talleroinen,
Pää levyt, nenä nykerä,
Karva kaunis röyhetyinen;
Ei ollut vielä hampahia,
Eikä kynsiä kyhätty.»
»Mielikki metsän emäntä
Itse tuon sanoiksi virkki:
»»Kyheäisin kynnet tuolle,
Kanssa hampahat hakisin,
Kun tuo ei vioille saisi,
Painuisi pahoille töille.»»
»Niin otso valansa vannoi
Polvilla metsän emännän,
Eessä julkisen Jumalan,
Alla kasvon kaikkivallan,
Ei tehäksensä pahoa,
Ruveta rumille töille.»
»Mielikki metsän emäntä,
Tapiolan tarkka vaimo
Läksi hammasta hahuhun
Kynsiä kyselemähän
Pihlajilta piukeilta,
Katajilta karkeilta,
Jukaisilta juurikoilta,
Kesun kannoilta kovilta;
Eipä sieltä kynttä saanut,
Eikä hammasta tavannut.»
»Honka kasvoi kankahalla,
Kuusi kummulla yleni,

374: 2. kevyt; hiljainen.
385: 2. koriin; kesseliin.

423: 2. lujilta.
425: 1. kovilta.
426: 1, 2. kesun kanto on kovettunut, pihkainen kanto.

Hongassa hopea-oksa,
Kulta-oksa kuusosessa;
Ne kapo käsin tavoitti,
Niistä kynsiä kyhäsi,
Niitä liitti leukaluuhun,
Ikenihin istutteli.»
»Siitä laski lallokkinsa,
Ulos lempensä lähetti,
Pani suota soutamahan,
Viitoa vitaisemahan,
Ahoviertä astumahan,
Kangasta kapuamahan;
Käski käyä kaunihisti,
Soreasti sorkutella,
Elellä ajat iloiset,
Kulutella kuulut päivät
Suon selillä, maan navoilla,
Kisa-kangasten perillä,
Käyä kengättä kesällä,
Sykysyllä syylingittä,
Asua ajat pahemmat,
Talvi-kylmät kyhmästellä
Tuomisen tuvan sisässä,
Havulinnan liepehellä,
Kengällä korean kuusen,
Katajikon kainalossa,
Alla viien villa-vaipan,
Alla kaapuan kaheksan;
Sieltä sain nyt saalihini,
Ehätin tämän eräni.»
Väki nuori noin sanovi,
Väki vanha virkkelevi:
»Mitä tehen metsä mieltyi,
Metsä mieltyi, korpi kostui,
Ihastui salon isäntä,
Taipui ainoinen Tapio,
Jotta antoi ainokkinsa,
Menetti mesikkisensä;
Oliko keihon keksimistä,
Eli nuolen noutamista?»
Vaka vanha Wäinämöinen
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Hyvin meihin metsä mieltyi,
Metsä mieltyi, korpi kostui,
Ihastui salon isäntä,
Taipui ainoinen Tapio.»
»Mielikki metsän emäntä,
Tellervo Tapion neiti,
Metsän neiti muoto kaunis,
Metsän piika pikkarainen
Läksi tietä neuvomahan,
Rastia rakentamahan,
Tien vieriä viittomahan,
Matkoa opastamahan;
Veisti pilkat pitkin puita,
Rastit vaaroihin rakenti
Jalon otsosen oville,
Rahasaaren rantehille.»
»Sitte sinne tultuani,
Perillen osattuani
Ei ollut keihon keksimistä,
Ampuen ajelemista;
Itse vieri vempeleltä,
Horjahti havun selältä,
Risut rikkoi rintapäänsä,
Varvut vatsansa hajotti.»
Siitä tuon sanoiksi virkki,
Itse lausui, noin nimesi:
»Otsoseni, ainoiseni,
Lintuseni, lempiseni!
Päästä nyt tänne pää-ripasi,
Pujota puraisimesi.
Heitä harvat hampahasi,
Liitä leukasi leveät!
Eläkä pane pahaksi,
Jos meille mikä tulisi,

458: 2. kaavun; verhon.

485: 2. pilkut.
501: 4. pääpukusi.

Luien luske, päien pauke,
Kova hammasten kolina.»
»Jo otan nenän otsolta
Nenän entisen avuksi,
En ota osattomaksi,
Enkä aivan ainoaksi.»
»Otan ma otsolta korvan
Korvan entisen avuksi,
En ota osattomaksi,
Enkä aivan ainoaksi.»
»Otan ma otsolta silmän
Silmän entisen avuksi,
En ota osattomaksi,
Enkä aivan ainoaksi.»
»Otan ma otsan otsolta
Otsan entisen avuksi,
En ota osattomaksi,
Enkä aivan ainoaksi.»
»Otan ma otsolta turvan
Turvan entisen avuksi,
En ota osattomaksi,
Enkä aivan ainoaksi.»
»Otan ma otsolta kielen
Kielen entisen avuksi,
En ota osattomaksi,
Enkä aivan ainoaksi.»
»Sen nyt mieheksi sanoisin,
Urohoksi arvoaisin,
Joka umpiluut lukisi,
Saisi sarja-hampahuiset
Leuasta teräksisestä
Rusamilla rautaisilla.»
Eipä toista tullutkana,
Ei ollut urosta tuota;
Itse umpiluut lukevi,
Sarja-hampahat sanovi
Alla luisten polviensa,
Rautaisten rusamiensa.
Otti hampahat otsolta,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Metsän otsonen omena,
Metsän kaunis källeröinen!
Nyt on matka käyäksesi,
Retki reiahellaksesi
Tästä pienestä pesästä,
Matalaisesta majasta
Korkeampahan kotihin,
Avarampahan asuhun.»
»Lähe nyt kulta kulkemahan,
Rahan armas astumahan
Sivutse sikojen teistä,
Poikki porsasten poluista
Vasten varvikko-mäkeä,
Kohti vuorta korkeata
Petäjähän penseähän,
Honkahan havu-satahan!
Hyvä siin' on ollaksesi,
Armas aikaellaksesi
Kuuluvilla karjan kellon,
Luona tiukujen tirinän.»
Vaka vanha Wäinämöinen
Jo tuli kotihin tuolta,
Väki nuori noin sanovi,
Kansa kaunis lausutteli:
»Minne saatit saalihisi,
Kunne ennätit eräsi;
Lienet jäälle jättänynnä,
Uhkuhun upottanunna,
Suo-mutihin sortanunna,
Kaivanunna kankahasen?»
Vaka vanha Wäinämöinen
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Enpä jäälle jättänynnä,
Uhkuhun opottanunna,
Siinä koirat siirteleisi,
Linnut liiat peitteleisi;

525: 4. kuonon.
535: 2. hampaat.
536: 2. hammasjadat.
538: 1. rusikoilla; kourilla.

Enkä suohon sortanunna,
Kaivanunna kankahasen,
Siinä toukat turmeleisi,
Söisi mustat muurahaiset.»
»Tuonne saatin saalihini,
Ehätin erän vähäni
Kulta-kunnahan kukulle,
Vaski-harjun hartioille;
Pauin puuhun puhtahasen,
Honkahan havu-satahan
Oksalle olovimmalle,
Lehvälle leveimmälle
Iloksi inehmisille,
Kunnioiksi kulkioille.»
»Ikenin panin itähän,
Silmin loin on luotehesen,
Enkä aivan latvasehen;
Oisin luonut latvasehen,
Siinä tuuli turmeleisi,
Ahava pahoin panisi;
Enkä pannut maa-varahan,
Oisin pannut maa-varahan,
Siat siinä siirteleisi,
Alakärsät käänteleisi.»
Siitä vanha Wäinämöinen
Laikahtihe laulamahan
Illan kuulun kunniaksi,
Päivän päätyvän iloksi.
Sanoi vanha Wäinämöinen,
Itse lausui, noin nimesi:
»Piä nyt pihti valkeata,
Jotta lauloa näkisin,
Lauloa luku tulevi,
Suuni soia tahtelevi.»
Siinä lauloi, jotta soitti,
Pitkin iltoa iloitsi,
Lausui laulunsa lopulla,
Itse virkki viimeiseksi:
»Anna toisteki Jumala,
Vastaki vakainen luoja,
Näin näissä ilottavaksi,
Toiste toimiteltavaksi,
Näissä häissä pyylypoian,
Pitkävillaisen pioissa!»
»Anna ainaki Jumala,
Toisteki totinen luoja,
Rastia rakettaviksi,
Puita pilkoteltaviksi
Urohoisessa väessä,
Miehisessä joukkiossa!»
»Anna ainaki Jumala,
Toisteki totinen luoja,
Soivaksi Tapion torven,
Metsän pillin piukovaksi
Näillä pienillä pihoilla,
Kapeilla kartanoilla!»
»Päivät soisin soitettavan,
Illat tehtävän iloa
Näillä mailla mantereilla,
Suomen suurilla tiloilla,
Nuorisossa nousevassa,
Kansassa kasuavassa.»

625: 3. pyyleän, ison pojan.

Seitsemäsviidettä Runo.

Kuu ja aurinko laskeutuvat Wäinämöisen soittoa kuulemaan; Pohjolan emäntä saapi ne käsiinsä, kätkee vuoren sisään ja varastaa tulenki Kalevalan tuvilta 1—40. Ylijumala Ukko oudoksuu pimeyttä taivaalla ja iskee tulta uudeksi kuuksi ja auringoksi 41—82. Tuli putoaa maalle ja Wäinämöinen Ilmarisen kanssa lähtee sitä etsimään 83—126. Ilman impi kertoo heille, tulen joutuneen Aluen järveen ja siellä kalalta niellyksi 127—312. Wäinämöinen ja Ilmarinen lähtevät niinisellä nuotalla kalaa pyytämään, jota sillä eivät saa. 313—364.

Vaka vanha Wäinämöinen
Kauan soitti kanteletta,
Sekä soitti, jotta lauloi,
Jotta ilmankin iloitsi.
Soitto kuului kuun tupihin,
Ilo päivän ikkunoille,
Kuu tuvastahan tulevi,
Astui koivun konkelolle,
Päivä päätyi linnastansa,
Loihe latvahan petäjän
Kanteletta kuulemahan,
Iloa imehtimähän.
Louhi Pohjolan emäntä,
Pohjan akka harvahammas
Siitä päivän kiinni saapi,
Kuuhuen käsin tavoitti,
Kuun on koivun konkelolta,
Päivän latvasta petäjän;
Ne kohta kotihin saattoi,
Pimeähän Pohjolahan.
Kätki kuun kumottamasta
Kirjarintahan kivehen,
Lauloi päivän paistamasta
Vuorehen teräksisehen,
Itse tuossa noin saneli:
»Ellös täältä ilman pääskö,
Nousko kuu kumottamahan,
Pääskö päivä paistamahan,
Kun en käyne päästämähän,
Itse tulle noutamahan
Yheksän orihin kanssa,
Yhen tamman kantamalla!»
Kun oli kuun kulettanunna,
Sekä päivän saattanunna
Pohjolan kivimäkehen,
Rautaisehen kalliohon,
Jopa valkean varasti,
Tulen Wäinölän tuvilta;
Sai tuvat tulettomaksi,
Pirtit valkeattomaksi.

Jo oli yö alin-omainen,
Pitkä pilkkosen pimeä,
Oli yö Kalevalassa,
Noilla Wäinölän tuvilla,
Sekä tuolla taivahassa,
Ukon ilman istumilla.
Tukela on tuletta olla,
Vaiva suuri valkeatta,
Ikävä inehmisien,
Ikävä itsen Ukonki.
Tuo Ukko ylijumala,
Itse ilman suuri luoja,
Alkoi tuota ouostella,
Arvelee, ajattelevi,
Mikä kumma kuun e'essä,
Mikä terhen päivän tiessä,
Kun ei kuu kumotakana,
Eikä päivä paistakana.
Astui pilven äärtä myöten,
Taivahan rajoa myöten
Sukassa sinertävässä,
Kirjavassa kaplukassa,
Kävi kuuta etsimähän,
Päiveä tapoamahan;
Eipä kuuta löyäkänä,
Päiveä tapoakana.
Tulta iski ilman Ukko,
Valahutti valkeata
Miekalla tuliterällä,
Säilällä säkenevällä;
Iski tulta kyntehensä,
Järskytti jäsenehensä
Ylähällä taivosessa,
Tähtitarhojen tasalla.
Saipa tulta iskemällä,
Kätkevi tulikipunan
Kultaisehen kukkarohon,
Hopeisehen kehä'än,
Antoi neien tuuitella,
Ilman immen vaapotella
Kuun uuen kuvoamaksi,
Uuen auringon aluksi.
Neiti pitkän pilven päällä,
Impi ilman partahalla
Tuota tulta tuuitteli,
Valkeaista vaapotteli
Kultaisessa kätkyessä,
Hihnoissa hopeisissa.
Hopeiset orret notkui,
Kätkyt kultainen kulisi,
Pilvet liikkui, taivot naukui,
Taivon kannet kallistihe
Tulta tuuiteltaessa,
Valkeaista vaapottaissa.
Impi tulta tuuitteli,
Vaapotteli valkeaista,
Tulta sormilla somitti,
Käsin vaali valkeaista,
Tuli tuhmalta putosi,
Valkea varattomalta,
Kätösiltä käänteliän,
Sormilta somitteliän.
Taivas reikihin repesi,
Ilma kaikki ikkunoihin;
Kirposi tulikipuna,
Suikahti puna soronen,
Läpi läikkyi taivosista,
Puhki pilvistä pirisi,
Läpi taivahan yheksän,
Halki kuuen kirjokannen.
Sanoi vanha Wäinämöinen:
»Veli seppo Ilmarinen!
Lähtekämme katsomahan,
Saakamme opastumahan,
Mikä tuo tuli tulonen,
Outo valkea valahti

67—364. Tulen synty.

80: 3. kiikutella; liekutella.

Yläisistä taivosista
Alaisihin maa-emihin:
Jos olisi kuun kehänen,
Eli päivän pyöryläinen.»
Läksivät urosta kaksi,
Astuivat, ajattelivat,
Miten tuonne tullaksensa,
Ja kuten osataksensa
Tulen siirtymä-sioille,
Valkean valanto-maille.
Joki joutuvi etehen,
Melkeän meren tapainen;
Siinä vanha Wäinämöinen
Alkoi veisteä venettä,
Alla korven kolkutella,
Toinen seppo Ilmarinen
Laati kuusesta meloja,
Petäjästä järkäleitä.
Sai venonen valmihiksi
Hankoinensa, airoinensa;
Niin veivät venon vesille,
Soutelevat, joutelevat
Ympäri Nevan jokea,
Nevan nientä kiertelevät.
Ilmatar ihana impi,
Vanhin luonnon tyttäristä,
Tuopa vastahan tulevi
Puhutellen, lausutellen:
»Mitä miehiä olette,
Kuinka teitä kutsutahan?»
Sanoi vanha Wäinämöinen:
»Merimiehiä olemme,
Minä vanha Wäinämöinen,
Toinen seppo Ilmarinen;
Vaan sano oma sukusi,
Kuin sinua kutsutahan?»
Vaimo tuon sanoiksi virkki:
»Minä olen vanhin vaimoksia,
Vanhin ilman impilöitä,
Ensin emä itselöitä,
»Joll' on vihki viien vaimon,
Muoto kuuen morsiamen;
Minne te menette miehet,
Kunne läksitte urohot?»
Sanoi vanha Wäinämöinen,
Itse virkki, noin nimesi:
»Tukehtui tulonen meiltä,
Vaipui meiltä valkeainen,
Viikon on tuletta oltu,
Pimeissä piileskelty;
Nyt on meillä mielessämme
Mennä tulta tietämähän,
Jok' on tullut taivahasta,
Päältä pilvien puonnut.»
Vaimo tuon sanoiksi virkki,
Itse lausui, noin nimesi:
»Tuli on tuima tie'ettävä,
Valkeainen vaaittava;
Jo teki tuli tekoset,
Valkea vahingot laati:
Tuikahti tulikipuna,
Putosi puna keränen
Luojan luomilta tiloilta,
Ukon ilman iskemiltä
Läpi taivahan tasaisen,
Halki tuon ihalan ilman,
Puhki reppänän retuisen,
Kautta kuivan kurkihirren
Tuurin uutehen tupahan,
Palvoisen laettomahan.»
»Sitte sinne tultuansa
Tuurin uutehen tupahan
Panihe pahoille töille,
Löihe töille törkeille,
Rikkoi rinnat tyttäriltä,
Neitosilta nännit näppi,

134: 2. pitkiä, vahvoja kapineita; airoja.

186: 1. poloisen; raukan.

Turmeli pojalta polvet,
Isännältä parran poltti.»
»Äiti lastansa imetti
Kätkyessä vaivaisessa,
Tuohon tultua tulonen
Jo teki pahinta työtä,
Poltti lapsen kätkyestä,
Poltti paarmahat emolta;
Se lapsi meni Manalle,
Toki poika Tuonelahan,
Ku oli luotu kuolemahan,
Katsottu katoamahan
Tuskissa tulen punaisen,
Vaikeissa valkeaisen.»
»Niin emo enemmän tiesi,
Ei emo Manalle mennyt,
Se tunsi tulen manata,
Valkeaisen vaivutella
Läpi pienen neulan silmän
Halki kirvehen hamaran,
Puhki kuuman tuuran putken,
Pitkin pellon pientaretta.»
Vaka vanha Wäinämöinen
Itse ennätti kysyä:
»Kunne tulet tuosta läksi,
Kunne kiiähti kipunat
Tuurin pellon pientarelta,
Metsällenkö vai merelle?»
Vaimo vastaten sanovi,
Itse virkki, noin nimesi:
»Tuli tuosta mennessänsä,
Valkeainen vierressänsä
Ensin poltti paljo maita,
Paljo maita, paljo soita,
Viimein vierähti vetehen,
Aaltoihin Aluen järven,
Se oli syttyä tulehen,
Säkehinä säihkyellä.»

200: 2. rinnat.

»Kolmasti kesäisnä yönä,
Yheksästi syksy-yönä
Kuohui kuusien tasalle,
Ärjyi päälle äyrähien
Tuon tuiman tulen käsissä,
Varin valkean väessä.»
»Kuohui kuiville kalansa,
Arinoille ahvenensa;
Kalat tuossa katselevat,
Ahvenet ajattelevat,
Miten olla, kuin eleä;
Ahven itki aittojansa,
Kalat kartanoisiansa,
Kiiski linnoa kivistä.»
»Läksi ahven kyrmy-niska,
Tavoitti tuli soroista,
Eipä ahven saanutkana;
Niin meni sinervä siika,
Se nieli tuli soroisen,
Vajotteli valkeaisen.»
»Jo vettyi Aluen järvi,
Pääsi päältä äyrästensä
Siallensa entiselle
Yhtenä kesäisnä yönä.»
»Oli aikoa vähäisen,
Tuli tuska nieliälle,
Vaikea vajottajalle,
Pakko paljo syönehelle.»
»Uiskenteli, kuiskenteli,
Uipi päivän, uipi toisen
Siikasaarien sivuja,
Lohiluotojen lomia,
Tuhannen nenätse niemen,
Sa'an saaren kainalotse;
Joka niemi neuvon pisti,
Joka saari sai sanoman:
»»Ei ole vienossa ve'essä,
Aluessa ankehessa

238: 1. kuiville karille.

Kalan kurjan nieliätä,
Katalan kaottajata
Näissä tuskissa tulosen,
Vaivannoissa valkeaisen.»»
»Niin kuuli kulea kuuja,
Nieli tuon sinervän siian;
Oli aikoa vähäisen,
Tuli tuska nieliälle,
Vaikea vajottajalle,
Pakko paljo syönehelle.»
»Uiskenteli, kuiskenteli,
Uipi päivän, uipi toisen
Lohiluotojen lomia,
Kalahauin kartanoita,
Tuhannen nenitse niemen,
Sa'an saaren kainaloitse;
Joka niemi neuvon pisti,
Joka saari sai sanoman:
»»Ei ole vienossa ve'essä,
Aluessa ankehessa
Kalan kurjan appajata,
Katalan kaottajata
Tuskissa tulen palavan,
Vaivannoissa valkeaisen.»»
»Niin tuli halea hauki,
Nieli tuon kulean kuujan;
Oli aikoa vähäisen,
Tuli tuska nieliälle,
Vaikea vajottajalle,
Pakko paljo syönehelle.»
»Uiskenteli, kuiskenteli,
Uipi päivän, uipi toisen
Lokkiluotojen lomitse,
Kajavan kivikaritse,
Tuhannen nenätse niemen,
Sa'an saaren kainalotse;
Joka niemi neuvon pisti,
Joka saari sai sanoman:
»»Ei ole vienossa ve'essä,
Aluessa ankehessa
Kalan kurjan nieliätä,
Katalan kaottajata
Tuskissa tulen palavan,
Vaivannoissa valkeaisen.»»
Vaka vanha Wäinämöinen,
Toinen seppo Ilmarinen,
Nuotan niinisen kutovi,
Katajaisen kaikuttavi,
Sen painoi paju-vesillä,
Raian kuorilla rakenti.
Vaka vanha Wäinämöinen
Työnti naiset nuottaselle;
Läksi naiset nuottaselle,
Sisarekset silpomahan,
Soutelevat, luitelevat
Niemi nientä, saari saarta
Lohiluotojen lomatse,
Siikasaarien sivutse
Ruskeahan ruoikkohon,
Kaunihisen kaislikkohon.
Pyritähän, pyyetähän,
Ve'etähän, vellotahan,
Nurin nuotta potketahan,
Väärin veetähän apaja,
Ei saa'a sitä kaloa,
Kuta kilvoin pyyetähän.
Veljekset vesille läksi,
Miehet nuotalle menevät;
Pohetahan, potketahan,
Ve'etähän, vennotahan
Lahen suita, luo'on päitä,
Kalevan kivikaria,
Ei saa'a kaloa tuota
Mitä tarkoin tarvittihin,
Tullut ei halea hauki
Vienoilta lahen vesiltä,
Eikä suurelta selältä;
Kalat pienet, verkot harvat.

322: 2. vetämään; tempomaan.

Jo tuossa kalat valitti,
Hauki hauille sanovi,
Kysyi siika säynähältä,
Lohi toiselta lohelta:
»Joko kuoli kuulut miehet,
Katosi Kalevan poiat,
Liina-nuotan nuikuttujat,
Lanka-paulan laaittajat,
Suuren tarpoimen talujat,
Pitkän varren vaikuttajat?»
Kuuli vanha Wäinämöinen,
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Ei ole kuollehet urohot,
Kaatunut Kalevan kansa;
Yksi kuoli, kaksi syntyi,
Joill' on tarpoimet paremmat,
Varret vaaksoa pitemmät,
Nuotat kahta kauheammat.»

Kahdeksasviidettä Runo.

Laitetaan liinainen nuotta ja lähdetään sillä tulen niellyttä kalaa pyytämään, ja saadaan kala 1—192. Tuli löydetään kalan vatsasta, vaan karka'aa taas äkkiä pois ja polttaa pahasti Ilmarisen poskia ja käsiä 193—248. Tuli kohoaa metsään, polttaa paljo maita ja menee aina etemmäksi, kunnes lopulta saadaan kiinni ja viedään pimeihin Kalevalan tupiin 249—290. Ilmarinen paranee tulen vioista 291—372.

Vaka vanha Wäinämöinen,
Tietäjä iän-ikuinen
Tuosta tuumille tulevi,
Ajeleiksen arveloille
Nuotan liinaisen kutoa,
Satahisen saautella.
Jopa tuon sanoiksi virkki,
Itse lausui, noin nimesi:
»Onko liinan kylväjätä,
Kylväjätä, kyntäjätä,
Verkko valmistellakseni,
Satasilmä saa'akseni
Kalan kurjan tappajaksi,
Katalan kaottajaksi?»
Löytähän vähäisen maata,
Paikkoa palamatointa
Suurimmalla suon selällä,
Kahen kantosen lomassa.
Kannon juuri kaivetahan,
Sieltä löytyi liinan siemen
Tuonen toukan kätköksestä,
Maan maon varustamista.
Olipa tuhkia läjänen,
Koko kuivia poroja
Purren puisen polttamilta,
Venehen kyettämiltä;
Siihen liina kylvettihin,
Kypenihin kynnettihin,
Rannalle Aluen järven,
Peltohon saviperähän.
Siitä silloin taimi nousi,
Pensi pellavas peritöin,
Liina liitotoin yleni
Yhtenä kesäisnä yönä.
Yöllä liina kylvettihin,
Kuutamella kynnettihin,
Perattihin, koirittihin,
Nyhettihin, riivittihin,
Terävästi temmottihin,
Rotevasti rohkittihin.
Vietihin likohon liina,
Sai pian lionneheksi;

1—372. Tulen luku.

32: 1. levesi; haaroi.
37: 2. eroitettiin koirakset pois.

Nopeasti nostettihin,
Kiirehesti kuivattihin.
Kohta tuotihin kotihin,
Pian luista luistettihin,
Loteasti loukuttihin,
Lipeästi lipsuttihin.
Hapeasti harjattihin,
Hämysillä häpsittihin,
Joutui kohta kuontalolle,
Välehemmin värttinälle
Yhtenä kesäisnä yönä,
Kahen päivyen kesellä.
Sen sisaret kehreävät,
Kälykset kävylle lyövät,
Veljet verkoksi kutovat,
Apet ainoille panevat.
Siinäkö käpynen kääntyi,
Palautui paino-palko,
Kun sai nuotta valmihiksi,
Lanka-paula laaituksi
Yhtenä kesäisnä yönä,
Vielä puolessa sitäki.
Saipa nuotta valmihiksi,
Lanka-paula laaituksi,
Perältä satoa syltä,
Siulat seitsentä satoa;
Sen kivestivät somasti,
Lau'ustivat laatusasti.
Nuoret nuotalle menevät,
Vanhat koissa arvelevat:
Tokko tuota saatanehe,
Mitä mielin pyyetähän.
Ve'etähän, vennotahan,
Pyyetähän, pynnetähän,
Ve'etähän pitkin vettä,
Pohetahan poiken vettä,
Saa'ahan vähän kaloja,
Kiiskiä kiro-kaloja,
Ahvenia ruotaisia,
Särkiä sapikkahia,
Ei saatu sita kaloa,
Kuta vasten nuotta tehty.
Sanoi vanha Wäinämöinen:
»Oi on seppo Ilmarinen,
Lähtekämme itse tuonne
Kera verkkojen vesille!»
Läksivät urosta kaksi,
Veivät verkkonsa vesille,
Yksi siula heitettihin
Saarehen selällisehen,
Siula toinen heitettihin
Niitty-kannan niemeksehen,
Nostin tuonne laaitahan
Vanhan Wäinön valkamahan.
Pohetahan, potketahan,
Ve'etähän, vennätähän,
Saa'ahan kaloja kyllin,
Ihveniä, ahvenia,
Tuimenia, taimenia,
Lahnoja, lohi-kaloja,
Kaikkia ve'en kaloja,
Ei saa'a kaloa tuota,
Kuta vasten nuotta tehty,
Lanka-paula laaittuna.
Silloin vanha Wäinämöinen
Vielä verkkoja lisäsi,
Jatkoi siuloja sivulta
Viiellä syli-sa'alla,
Köyttä saalla seitsemällä,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Viekämme syville verkot,
Etemmä ehätäkämme,

48: 2. lihdottiin.
50: 1. puhteella; 2. kammattiin; harjattiin (?).
60: 2. kalvin, jota vastaan verkon silmät kutoessa solmitaan.
68: 1. reidet; sivut.
100: 1. ihven äänimuutos ahvenesta.
101: 1. tuimen s. k. taimen äänivaihdoksella.

Vetäkämme vettä vielä
Toki toinenkin apajas!»
Verkot vietihin syville,
Ennätettihin etemmä,
Ve'ettihin vettä vielä
Toki toinenkin apajas.
Siinä vanha Wäinämöinen
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Wellamo ve'en emäntä,
Ve'en eukko ruoko-rinta!
Tules paian muuttelohon,
Vaattehen vajehtelohon!
Sinull' on rytinen paita,
Meren vaahti vaippa päällä,
Tuulen tyttären tekemä,
Aallottaren antelema,
Minä annan liina-paian,
Panen aivan aivinaisen,
Se on Kuuttaren kutoma,
Päivättären kehreämä.»
»Ahto aaltojen isäntä,
Sata-hauan hallitsia!
Ota virpi viittä syltä,
Salko seitsentä tapoa,
Jolla selät seuruelet,
Meren pohjat meuruelet,
Nostat ruotaisen romuen,
Kaiotat kalaisen karjan
Tämän nuotan nostimille,
Sata-lauan laskimille
Kalaisista kaartehista,
Lohisista loukeroista,
Suurilta selän navoilta,
Synkiltä syväntehiltä,
Päivän paistamattomilta,
Hiekan hieromattomilta.»
Pikku mies merestä nousi,
Uros aalloista yleni,

127: 3. kaihilainen: kaislainen.
137: 2. pitkä vesa, vitsa.

Seisovi meren selällä,
Siitä tuon sanoiksi virkki:
»Onko tarve tarpojata,
Puun pitkän piteliätä?»
Vaka vanha Wäinämöinen
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Onpa tarve tarpojata,
Puun pitkän piteliätä.»
Mies pieni, uros vähäinen
Hongan rannalta hotasi,
Puun pitkän petäjiköstä,
Paaen painoi tarpoimeksi,
Kyselevi, lauselevi:
»Tarvonko väen mukahan,
Oikein olan takoa,
Vai tarvon asun mukahan?»
Vanha viisas Wäinämöinen
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Jos tarvot asun mukahan,
Äiä on siinä tarpomista.»
Mies pieni, uros vähäinen
Jo nyt tuossa tarpaisevi,
Tarpovi asun mukahan,
Kaiotti kaloja paljon
Tuon on nuotan nostimille,
Sata-lauan laskimille.
Seppo airoilla asuvi,
Vaka vanha Wäinämöinen
Itse on nuotan nostajana,
Lanka-paulan lappajana,
Sanoi vanha Wäinämöinen:
»Jo nyt on kalainen karja
Tämän nuotan nostimilla,
Sata-lauan laskimilla.»
Siitä nuotta nostetahan,
Puretahan, puistetahan
Venehesen Wäinämöisen;
Saa'ahan kalainen karhi,
Kut' oli vasten nuotta tehty,
Lanka-paula laaittuna.

Vaka vanha Wäinämöinen
Viiletti venehen maalle,
Sivuhun sinisen sillan,
Päähän portahan punaisen;
Siivosi kalaisen karhin,
Purki ruotaisen romuen,
Sai sieltä halean hauin,
Kut' oli viikon pyyettynä.
Silloin vanha Wäinämöinen
Itse tuossa arvelevi:
»Ruohinko käsin ruveta
Ilman rauta-rukkaisitta,
Kivisittä kintahitta,
Vaskisitta vanttuhitta?»
Senpä kuuli Päivän poika,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Minä hauin halkoaisin,
Tohtisin käsiksi käyä,
Kun oisi isoni puukko,
Veitsi valta-vanhempani.»
Vieri veitsi taivosesta,
Puukko pilvistä putosi,
Pää kulta, terä hopea,
Vieri vyölle Päivän poian.
Niin pätevä Päivän poika
Tuon veitsen käsin tavoitti,
Sillä hauin halkaisevi,
Suu-levän levittelevi;
Vatsassa halean hauin
Löytähän kulea kuuja,
Vatsassa kulean kuujan
Siell' oli sileä siika.
Halkaisi sileän siian,
Sai sieltä sini-keräsen
Siian suolen soukerosta,
Kolmannesta koukerosta.
Kehitti sini-keräsen,
Sisältä sini-keräsen
Putosi puna-keränen,
Purki tuon puna-keräsen,
Keskeltä puna-keräsen,
Tapasi tuli-sorosen,
Jok' oli tullut taivosesta,
Puhki pilvien puonnut,
Päältä taivosen kaheksan,
Ilmalta yheksänneltä.
Wäinämöisen arvellessa,
Millä tuota vietänehe
Tupihin tulettomihin,
Pimeihin pirttilöihin,
Jopa tuikahti tulonen,
Pääsi käestä Päivän poian,
Poltti parran Wäinämöisen,
Sepolta sitäi pahemmin
Tuli poltti poskipäitä,
Käsiänsä kärventeli.
Meni siitä mennessänsä
Aalloitse Aluen järven,
Karkasi katajikolle,
Niin paloi kataja-kangas,
Kohautti kuusikkohon,
Poltti kuusikon komean,
Vieri vieläkin etemmä,
Poltti puolen Pohjan maata,
Sakaran Savon rajoa,
Kahen puolen Karjalata.
Vaka vanha Wäinämöinen
Itse läksi astumahan,
Ylös korpehen kohosi,
Tuon tuiman tulen jälille;
Tapasi tulosen tuolta
Kahen kannon juuren alta,
Leppä-pökkelön sisästä,
Laho-kannon kainalosta.
Siinä vanha Wäinämöinen
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Tulonen Jumalan luoma,

198: 3. roukkion; ko'on.
203: 1. tohdinko; rohkenenko.

Luoma luojan valkeainen!
Syyttäpä menit syville,
Asiatta aivan kauas,
Teet paremmin, kun paloat
Kivisehen kiukahasen,
Kytkeihet kypenihisi,
Himmennäihet hiilihisi,
Päivällä pieltäväksi
Kotapuissa koivuisissa,
Yöllä piiletcltäväksi
Kehän kultaisen kuvussa.»
Tempasi tuli-kipunan
Palavoihin pakkuloihin,
Koivun kääpihin kovihin,
Vaskisehen kattilahan;
Kantoi tulta kattilassa,
Koivun kuorella kuletti
Nenähän utuisen niemen,
Päähän saaren terhenisen;
Sai tuvat tulelliseksi,
Pirtit valkealliseksi.
Itse seppo Ilmarinen
Syrjin syöstihe merehen,
Veäikse vesikivelle,
Ranta-paaelle paneikse,
Tuskissa tulen palavan
Vaikeissa valkeaisen.
Siinä tulta tummenteli,
Valkeaista varventeli,
Sanovi sanalla tuolla,
Lausui tuolla lausehella:
»Tulonen Jumalan luoma,
Panu poika aurinkoisen!
Mikä sun pani pahaksi,
Jotta poltit poskiani,
Kuumotit kupehiani,
Ääriäni ärjöttelit?»
»Millä nyt tulta tummentelen,
Valkeaista varventelen,
Teen tulen tehottomaksi,
Valkean varattomaksi,
Ettei viikkoa vihoisi,
Kovin kauan karvastaisi?»
»Tule tytti Turjan maalta,
Neiti laskeite Lapista,
Hyyssä sukka, jäässä kenkä,
Hallassa hamehen helmat,
Hyinen kattila käessä,
Jäinen kauha kattilassa;
Viskoa vilua vettä,
Riittehistä ripsuttele
Paikoille palanehille,
Tulen tuhmille vihoille!»
»Kun ei tuosta kyllin liene,
Tule poika Pohjolasta,
Lapsi täyestä Lapista,
Mies pitkä Pimentolasta,
Korpikuusien kokoinen,
Suopetäjän suuruhinen,
Hyiset kintahat käessä,
Hyiset saappahat jalassa,
Hyinen lakki päälaella,
Hyinen vyöhyt vyölle vyötty!»
»Tuo'os hyytä Pohjolasta,
Jäätä kylmästä kylästä!
Paljo on hyytä Pohjolassa,
Jäätä kylmässä kylässä,
Hyyss' on virrat, jäässä järvet,
Ilmat kaikki iljenessä,
Hyiset hyppivät jänikset,
Jäiset karhut karkelevat
Keskellä lumi-mäkeä,
Lumi-vaaran liepehellä,
Hyiset joutsenet joluvat,
Jäiset sorsat soutelevat
Keskellä lumi-jokea,
Jäisen kosken korvaksella.»

320: 1. jääsekaista.
343: 3. uiskentelevat; liikkuvat, kulkevat keveästi.

»Hyytä kelkalla vetäös,
Jäätä reellä reutoellos
Tuiman tunturin laelta,
Vaaran vankan liepeheltä!
Sillä hyyllä hyy'yttele,
Jää-vilulla jäähyttele
Tulen viemiä vikoja,
Panun tuiki paahtamia!»
«Kun ei tuosta kyllin liene,
Oi Ukko ylijumala,
Ukko pilvien pitäjä,
Hattarojen hallitsia!
lätä iästä pilvi,
Jänkä lännestä lähetä,
Syrjin yhtehen syseä,
Lomatusten loukahuta!
Sa'a hyytä, sa'a jäätä,
Sa'a voietta hyveä
Paikoille palanehille,
Vian tuiki tullehille!»
Sillä seppo Ilmarinen
Tuota tulta tummenteli,
Valkeata vaimenteli,
Sai seppo paranneheksi,
Entisellehen ehoksi
Tuimista tulen vioista.

354: 3. paistamia.

Yhdeksäsviidettä Runo.

Ilmarinen takoo uuden kuun ja auringon, mutta ei saa niitä valaisemaan 1—74. Wäinämöinen tiedustelee arvalta, kuun ja auringon Pohjolassa vuoren sisässä olevan, lähtee Pohjolaan, tappelee Pohjolan väen kanssa ja saapi voiton 75—230. Käypi kuuta ja aurinkoa vuoresta katsomaan, mutta ei pääse sisälle 231—278. Pala'aa kotia aseita taottamaan, joilla kiskoisi vuoren auki. Ilmarisen niitä takoessa pelkä'ää Pohjolan emäntä itsellensäki pahoin käyvän, ja laskee kuun ja auringon vuoresta 279—362. Wäinämöinen nähtyänsä kuun ja auringon taivaalla, tervehtää niitä ja toivottaa, että aina kulkisivat kauniisti ja saattaisivat onnea maille 363—422.

Ain' on päivä paistamatta,
Kuu kulta kumottamatta
Noilla Wäinölän tuvilla,
Kalevalan kankahilla;
Vilu viljalle tulevi,
Karjoille olo kamala,
Outo ilman lintusille,
Ikävä imehnosille,
Kun ei konsa päivyt paista,
Eikä kuuhuet kumota.
Hauki tiesi hauan pohjat,
Kokko lintujen kulennan,
Tuuli haahen päiväyksen;
Ei tieä imehnon lapset,
Milloin aamu alkanevi,
Milloin yö yrittänevi
Nenässä utuisen niemen,
Päässä saaren terhenisen.
Nuoret neuvoa pitävät,
Ikäpuolet arvelevat,
Kuinka kuutta lietänehe,
Päivättä elettänehe
Noilla raukoilla rajoilla,
Poloisilla Pohjan mailla.
Neiet neuvoa pitävät,
Orpanat osaelevat,
Päätyvät sepon pajahan,
Sanovat sanalla tuolla:
»Nouse seppo seinän alta,
Takoja kiven takoa
Takomahan uutta kuuta,
Uutta auringon keheä!
Pah' on kuun kumottamatta,
Outo päivän paistamatta.»
Nousi seppo seinän alta,
Takoja kiven takoa

Takomahan uutta kuuta,
Uutta auringon kehäistä;
Kuun on kullasta kuvasi,
Hopeasta päivän laati.
Tuli vanha Wäinämöinen,
Ovelle asetteleikse,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Oi on seppo veikkoseni!
Mitä paukutat pajassa,
Ajan kaiken kalkuttelet?»
Se on seppo Ilmarinen
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Kuuta kullaista kuvoan,
Hopeista aurinkoa
Tuonne taivahan laelle,
Päälle kuuen kirjokannen.»
Silloin vanha Wäinämöinen
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Ohoh seppo Ilmarinen,
Jo nyt laait joutavia!
Ei kumota kulta kuuna,
Paista päivänä hopea.»
Seppo kuuhuen kuvasi,
Takoi päivän valmihiksi,
Noita nosteli halulla,
Kaunihisti kannatteli,
Kuun on kuusen latvasehen,
Päivän pitkän männyn päähän;
Hiki vieri viejän päästä,
Kaste kantajan otsasta
Työssä tuiki työlähässä,
Nostannassa vaikeassa.
Saipa kuun kohotetuksi,
Auringon asetetuksi,
Kuun on kuusen kukkuralle,
Päivyen petäjän päähän;
Eipä kuu kumotakana,
Eikä päivyt paistakana.
Silloin vanha Wäinämöinen
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Nyt on aika arvan käyä,
Miehen merkkiä kysyä,
Minne meiltä päivä päätyi,
Kunne meiltä kuu katosi.»
Itse vanha Wäinämöinen,
Tietäjä iän-ikuinen
Leikkasi lepästä lastut,
Laittoi lastut laaullensa,
Kävi arvat kääntämähän,
Sormin arvat suortamahan,
Sanovi sanalla tuolla,
Lausui tuolla lausehella:
»Kysyn luojalta lupoa,
Vaain varsin vastinetta:
Sano totta luojan merkki,
Juttele Jumalan arpa,
Minne meiltä päivä päätyi,
Kunne meiltä kuu katosi,
Kun ei ilmoisna ikänä
Nähä noita taivahalla?»
»Sano arpa syytä myöten,
Elä miehen mieltä myöten,
Tuo tänne toet sanomat,
Varmat liitot liikahuta!
Jos arpa valehteleisi,
Niin arvo alennetahan,
Arpa luoahan tulehen,
Merkki miesten poltetahan.»
Toi arpa toet sanomat,
Merkki miesten vastoavi,
Sanoi päivän saaneheksi,
Kuun tuonne kaonneheksi
Pohjolan kivimäkehen,
Vaaran vaskisen sisähän.
Vaka vanha Wäinämöinen
Siitä tuon sanoiksi virkki:
»Jos ma nyt lähen Pohjolahan,
Pohjan poikien poluille,

83: 3. jotka arpaseulalle pantiin.
81—104. Arvan sanat.

Saan ma kuun kumottamahan,
Päivä-kullan paistamahan.»
Jopa läksi, jotta joutui
Pimeähän Pohjolahan,
Astui päivän, astui toisen,
Päivänäpä kolmantena
Jo näkyvi Pohjan portti,
Kivi-kummut kuumottavi.
Ensin huuti huikahutti
Tuolla Pohjolan joella:
»Tuokatte venettä tänne
Joen poikki päästäkseni!»
Kun ei huuto kuulununna,
Eikä tuotuna venettä,
Keräsi kekosen puita,
Kuivan kuusen lehväsiä,
Teki tulen rantaselle,
Saavutti savun sakean;
Tuli nousi taivahalle,
Savu ilmahan sakeni.
Louhi Pohjolan emäntä
Itse päätyi ikkunahan,
Katsoi tuonne salmen suuhun,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Mi tuolla tuli palavi,
Tuolla saaren salmen suulla?
Pieni on sota-tuliksi,
Suuri nuotta-valkeiksi.»
Itse poika Pohjolaisen
Pian pistihe pihalle
Katsomahan, kuulemahan,
Tarkasti tähyämähän:
»On tuolla joen takana
Mies kempi kävelemässä.»
Siinä vanha Wäinämöinen
Jo huhusi toisen kerran:
»Tuo venettä Pohjan poika,
Wäinämöiselle venettä!»
Niin sanovi Pohjan poika,
Itse lausui, vastaeli:
»Ei täältä venehet joua,
Tule sormin soutimina,
Kämmenin käsi-meloina
Poikki Pohjolan joesta!»
Siinä vanha Wäinämöinen
Arvelee, ajattelevi:
»Sep' ei miesi lienekänä,
Ku on tieltä myösteleikse.»
Meni haukina merehen,
Siikana sila-joelle,
Pian uipi salmen poikki,
Välehen välin samosi,
Astui jalan, astui toisen,
Pohjan rannalle rapasi.
Niin sanovi Pohjan poiat,
Paha parvi pauhoavi:
»Käypä Pohjolan pihalle!»
Meni Pohjolan pihalle.
Pohjan poikaset sanovat,
Paha parvi pauhoavi:
»Tules Pohjolan tupahan!»
Meni Pohjolan tupahan;
Jalan polki porstuahan,
Laski kääkähän kätensä,
Siitä tunkihe tupahan,
Ajoihe katoksen alle.
Siellä miehet mettä juovat,
Simoa sirettelevät,
Miehet kaikki miekka vyöllä,
Urohot sota-aseissa
Pään varalle Wäinämöisen,
Surmaksi Suvantolaisen.
Nuo kysyivät tullehelta,
Sanoivat sanalla tuolla:
»Ku sanoma kurjan miehen,
Tuuma uinehen urohon?»
Vaka vanha Wäinämöinen
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Kuusta on sanomat kummat,
Päivästä iki-imehet;

Minnes meiltä päivä päätyi,
Kunnes meiltä kuu katosi?»
Pohjan poikaset sanovi,
Paha parvi lausueli:
»Tuonne teiltä päivä päätyi,
Päivä päätyi, kuu katosi
Kirja-rintahan kivehen,
Rautaisehen kalliohon;
Sielt' ei pääse päästämättä,
Selviä selittämättä.»
Silloin vanha Wäinämöinen
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Kun ei kuu kivestä pääsne,
Pääsne päivä kalliosta,
Käykämme käsi-rysyhyn,
Ruvetkamme miekkasille!»
Veti miekan, riisti rauan,
Tempasi tupesta tuiman,
Jonka kuu kärestä paistoi,
Päivä västistä välähyi,
Hepo seisovi selällä,
Kasi naukui naulan tiessä.
Mittelivät miekkojansa,
Koittelivat korttiansa;
Olipa pikkuista pitempi
Miekka vanhan Wäinämöisen,
Yhtä ohrasen jyveä,
Olen kortta korkeampi.
Mentihin ulos pihalle,
Tasarinnan tanterelle;
Siitä vanha Wäinämöinen
Löip' on kerran leimahutti,
Löipä kerran, löipä toisen,
Listi kun naurihin napoja,
Lippasi kun liinan päitä
Päitä Pohjan poikasien.
Siitä vanha Wäinämöinen
Kävi kuuta katsomahan,
Päiveä kerittämähän
Kirja-rinnasta kivestä,
Vuoresta teräksisestä,
Rautaisesta kalliosta.
Astui tietä pikkuruisen,
Kulki matkoa vähäisen,
Niin näki vihannan saaren,
Saarell' on komea koivu,
Koivun alla paasi paksu,
Alla paaen kallioinen,
Yheksin ovia eessä,
Saoin salpoja ovilla.
Keksi piirtämän kivessä,
Valeviivan kalliossa;
Veti miekkansa tupesta,
Kirjoitti kivehen kirjan
Miekalla tuli terällä,
Säilällä säkenevällä,
Katkesi kivi kaheksi,
Paasi kolmeksi pakahtui.
Vaka vanha Wäinämöinen
Katsovi kiven rakohon,
Siellä kyyt olutta juovat,
Maot vierrettä vetävät
Kirjavan kiven sisässä,
Maksan-karvaisen malossa.
Sanoi vanha Wäinämöinen,
Itse lausui noin nimesi:
»Sentähen emäntä-raukat
Vähemmin olutta saavat,
Kunp' on kyyt oluen juovat,
Maot viertehen vetävät.»
Leikkasip' on pään maolta,
Katkoi kaulan käärmeheltä,
Sanovi sanalla tuolla,
Lausui tuolla lausehella:
»Elköhön sinä ikänä,
Tämän päivyen perästä
Kyyt juoko olosiamme,
Maot mallas-juomiamme!»
Siitä vanha Wäinämöinen,
Tietäjä iän-ikuinen

Kourin koitteli ovia,
Salpoja sanan väellä;
Ei ovet käsin avau,
Salvat ei sanoista huoli.
Silloin vanha Wäinämöinen
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Akka mies asehitoinna,
Konna kirves-kuokatoinna.»
Kohta lähtevi kotia
Alla päin, pahoilla mielin,
Kun ei vielä kuuta saanut,
Eikä päiveä távannut.
Sanoi lieto Lemminkäinen:
»Ohoh vanha Wäinämöinen!
Miks' et ottanut minua
Kanssasi karehtiaksi,
Oisi lukot luikahtanna,
Takasalvat taittununna,
Pääsnyt kuu kumottamahan,
Nousnut päivä paistamahan.»
Vaka vanha Wäinämöinen
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Ei salvat sanoilla taitu,
Lukot loihulla murene,
Eikä kourin koskemalla,
Käsivarsin vääntämällä.»
Meni sepponsa pajahan,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Ohoh seppo Ilmarinen!
Taos kuokka kolmihaara,
Tao tuuria tusina,
Avaimia aika kimppu,
Jolla kuun kivestä päästän.
Päivän päästän kalliosta.»
Se on seppo Ilmarinen,
Takoja iän-ikuinen
Takoi miehen tarpehia,
Takoi tuuria tusinan,
Avaimia aika kimpun,
Kelpo kimpun keihäitä,
Eikä suurta, eikä pientä,
Takoi kerran keskoisia.
Louhi Pohjolan emäntä,
Pohjan akka harvahammas
Siitti siivet sulkinensa,
Levahutti lentämähän;
Lenteli liki kotia,
Tuosta loihe loitommaksi,
Poikki Pohjolan merestä
Sepon Ilmarin pajalle.
Aukoi seppo ikkunansa,
Katsoi kuin tulisi tuuli;
Ei ollut tulento tuulen,
Oli harmoa havukka.
Se on seppo Ilmarinen
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Mit' olet otus hakeva,
Istut alla ikkunani?»
Lintu kielelle paneikse,
Havukkainen haastelevi:
»Ohoh seppo Ilmarinen,
Takoja alin-omainen,
Kun olet kovin osaava,
Varsin taitava takoja!»
Sanoi seppo Ilmarinen,
Itse lausui, noin nimesi:
»Ei tuo kumma ollekana,
Jos olen takoja tarkka,
Kun olen taivoa takonut,
Ilman kantta kalkutellut.»
Lintu kielelle paneikse,
Havukkainen haastelevi:
»Mitä seppo siitä laait,
Kuta rautio rakennat?»
Se on seppo Ilmarinen
Sanan vastaten sanovi:
»Taon kaula-renkahaista
Tuolle Pohjolan akalle,

98: 2. tietolu'ulla.

Jolla kiinni kytketähän
Vaaran vankan liepehesen.»
Louhi Pohjolan emäntä,
Pohjan akka harvahammas
Jo tunsi tuhon tulevan,
Hätäpäivän päälle saavan,
Heti loihe lentämähän,
Pääsi poies Pohjolahan.
Laski kuun kivestä irti,
Päästi päivän kalliosta,
Itse muuksi muutaltihe,
Kyhäsihe kyyhkyiseksi;
Lenteä lekuttelevi
Sepon Ilmarin pajahan,
Lenti lintuna ovelle,
Kyyhkyisenä kynnykselle.
Se on seppo Ilmarinen
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Mitä lintu tänne lennit,
Tulit kyyhky kynnykselle?»
Vastasi otus ovelta,
Virkkoi kyyhky kynnykseltä:
»Tuota lienen kynnyksellä
Sanomata saattamassa,
Jopa kuu kivestä nousi,
Päivä pääsi kalliosta.»
Se on seppo Ilmarinen
Kävi itse katsomahan,
Astuvi pajan ovelle,
Katsoi tarkan taivahalle,
Katsoi kuun kumottavaksi,
Näki päivän paistavaksi.
Meni luoksi Wäinämöisen,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Ohoh vanha Wäinämöinen,
Laulaja iän-ikuinen!
Käypä kuuta katsomahan,
Päiveä tähyämähän,
Jo ovat tarkoin taivahalla,
Sioillansa muinaisilla.»
Vaka vanha Wäinämöinen
Itse pistihe pihalle,
Varsin päätänsä kohotti,
Katsahtavi taivahalle:
Kuu oli nousnut, päivä pääsnyt,
Taivon aurinko tavannut.
Silloin vanha Wäinämöinen
Sai itse sanelemahan,
Sanovi sanalla tuolla,
Lausui tuolla lausehella:
»Terve kuu kumottamasta,
Kaunis kasvot näyttämästä,
Päivä-kulta koittamasta,
Aurinko ylenemästä!»
»Kuu-kulta kivestä pääsit,
Päivä kaunis kalliosta,
Nousit kullaisna käkenä,
Hopeisna kyyhkyläisnä
Elollesi entiselle,
Matkoillesi muinaisille.»
»Nouse aina aamusilla
Tämän päivänki perästä;
Teepä meille terveyttä,
Siirrä saama saatavihin,
Pyytö päähän peukalomme,
Onni onkemme nenähän!»
»Käy nyt tiesi tervehenä,
Matkasi imantehena,
Päätä kaari kaunihisti,
Pääse illalla ilohon!»

Viisikymmenes Runo.

Neiti Marjatalle syntyy poika puolukasta 1—350. Poika katoaa pienenä ja löydetään viimein suosta 351—424. Tuodaan vanha ukko ristimään, mutta ukko ei risti (isätöintä) poikaa, ennenkun tutkittaisi ja päätettäisi (jos olisi henkiin jätettävä) 425—440. Wäinämöinen tulee asiata tutkimaan ja päättää kummanlaisen pojan kuoletettavaksi, mutta puolikuinen poika nuhtelee häntä väärin tuomitsemasta 441—474. Ukko ristii pojan Karjalan kuninkaaksi, josta Wäinämöinen suuttuu ja lähtee myötyriksi pois, ennustamalla, että häntä vielä kerran kaivataan uutta sampoa, kanteletta ja valoa kansalle laittamaan; hän laski vaskisella veneellä maan ja taivaan väliin, jossa vieläki lienee, mutta kanteleen ja suuret laulunsa jätti kansalle perinnöksi 475—512. Loppuruno 513—620.

Marjatta korea kuopus
Se kauan kotona kasvoi,
Korkean ison kotona,
Emon tuttavan tuvilla;
Piti viiet vitjat poikki,
Kuuet renkahat kulutti
Isonsa avaimilla,
Helmassa helottavilla.
Puolen kynnystä kulutti
Helevillä helmoillansa,
Puolen hirttä päänsä päältä
Sileillä silkillänsä,
Puolet pihtipuolisia
Hienoilla hiansa suilla,
Siltalaahkon lattiata
Kautokengän kannoillansa.
Marjatta korea kuopus,
Tuo on piika pikkarainen
Piti viikoista pyhyyttä,
Ajan kaiken kainoutta;
Syöpi kaunista kaloa,
Petäjätä pehmeätä,
Ei syönyt kanan munia,
Kukerikun riehkatuita,
Eikä lampahan lihoa,
Ku oli ollut oinahilla.
Emo käski lypsämähän,
Eipä mennyt lypsämähän;
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Ei neiti minun näköinen
Koske sen lehmän nisähän,
Jok' on häilynyt härillä,

15: 1. siltalaudan; palkin.

Kun ei hiehoista herune,
Vasikkaisista valune.»
Iso käski orin rekehen,
Ei istu orin rekehen,
Veikko vei emä-hevoisen,
Neiti tuon sanoiksi virkki:
»En istu hevon rekehen,
Joka lie orilla ollut,
Kun ei varsaset vetäne,
Kuletelle kuutiaiset.»
Marjatta korea kuopus,
Aina piikoina elävä,
Neitosena niekottava,
Kassapäänä kainustava,
Päätyi karjan paimeneksi,
Läksi lammasten keralle.
Lampahat meni mäkeä,
Vuonat vuoren kukkulata,
Neiti asteli ahoa,
Lepikköä leyhytteli
Käen kullan kukkuessa,
Hopeisen hoilatessa.
Marjatta korea kuopus
Katselevi, kuuntelevi,
Istui marja-mättähälle,
Vaipui vaaran rintehelle,
Tuossa tuon sanoiksi virkki,
Itse lausui, noin nimesi:
»Kuku kultainen käkönen,
Hopeinen hoilattele,
Tinarinta riukuttele,
Saksan mansikka sanele,
Käynkö viikon villapäänä,[1]
Kauan karjan paimenena
Näillä aavoilla ahoilla,
Leveillä lehtomailla:
Kesosenko, kaksosenko,
Viitosenko, kuutosenko,
Vainko kymmenen keseä,
Tahi ei täytehen tätänä?»
Marjatta korea kuopus
Viikon viipyi paimenessa;
Paha on olla paimenessa,
Tyttö-lapsen liiatenki:
Mato heinässä matavi,
Sisiliskot siuottavi.
Ei mato maellutkana,
Sisilisko siuotellut,
Kirkui marjanen mäeltä,
Puolukkainen kankahalta:
»Tule neiti noppimahan,
Punaposki poimimahan,
Tinarinta riipimähän,
Vyö-vaski valitsemahan,
Ennen kun etana syöpi,
Mato musta muikkoavi!
Sata on saanut katsomahan,
Tuhat ilman istumahan,
Sata neittä, tuhat naista,
Lapsia epälukuisin,
Ei ken koskisi minuhun,
Poimisi minun poloisen.»
Marjatta korea kuopus
Meni matkoa vähäisen,
Meni marjan katsantahan,
Puna-puolan poimintahan
Hyppysillähän hyvillä,
Kätösillä kaunihilla.
Keksi marjasen mäeltä,
Puna-puolan kankahalta;
On marja näkemiänsä,
Puola ilmoin luomiansa,
Ylähähkö maasta syöä,
Alahahko puuhun nousta.
Tempoi kartun kankahalta,
Jolla marjan maahan sorti;
Niinpä marja maasta nousi
Kaunoisille kautoloille,
Kaunoisilta kautoloilta
Puhtahille polviloille,

Puhtahilta polviloilta
Heleville helmasille.
Nousi siitä vyö-rivoille,
Vyö-rivoilta rinnoillensa,
Rinnoiltansa leuoillensa,
Leuoiltansa huulillensa,
Siitä suuhun suikahutti,
Keikahutti kielellensä,
Kieleltä keruksisihin,
Siitä vatsahan valahti.
Marjatta korea kuopus
Tuosta tyytyi, tuosta täytyi,
Tuosta paksuksi panihe,
Lihavaksi liittelihe.
Alkoi pauloitta asua,
Ilman vyöttä völlehtiä,
Käyä saunassa saloa,
Pimeissä pistelläitä.
Emo aina arvelevi,
Äitinsä ajattelevi:
»Mi on meiän Marjatalla,
Ku meiän koti-kanalla,
Kun se pauloitta asuvi,
Aina vyöttä völlehtivi,
Käypi saunassa saloa,
Pimeissä pisteleikse?»
Lapsi saattavi sanoa,
Lapsi pieni lausuella:
»Se on meiän Marjatalla,
Sepä Kurjetta rukalla,
Kun oli paljon paimenessa,
Kauan karjassa käveli.»
Kantoi kohtua kovoa,
Vatsan täyttä vaikeata
Kuuta seitsemän, kaheksan,
Ynnähän yheksän kuuta,
Vaimon vanha'an lukuhun
Kuuta puolen kymmenettä.

121: 2. kulkkuhun; kitahan.

Niin kuulla kymmenennellä
Impi tuskalle tulevi,
Kohtu kääntyvi kovaksi
Painuvi pakolliseksi.
Kysyi kylpyä emolta:
»Oi emoni armahani!
Laita suojoa sioa,
Lämpymyttä huonehutta
Piian pieniksi pyhiksi,
Vaimon vaiva-huoneheksi!»
Emo saattavi sanoa,
Oma vanhin vastaella:
»Voi sinua Hiien huora!
Kenen oot makaelema,
Ootko miehen naimattoman,
Eli nainehen urohon?»
Marjatta korea kuopus
Tuop' on tuohon vastoavi:
»En ole miehen naimattoman,
Enkä nainehen urohon;
Menin marjahan mäelle,
Puna-puolan poimentahan,
Otin marjan mielelläni,
Toisen kerran kielelläni,
Se kävi kerustimille,
Siitä vatsahan valahti;
Tuosta tyy'yin, tuosta täy'yin,
Tuosta sain kohulliseksi.»
Kysyi kylpyä isolta:
»Oi isoni armahani!
Anna suojoa sioa,
Lämpymyttä huonehutta,
Jossa huono hoivan saisi,
Piika piinansa pitäisi.»
Iso saattavi sanoa,
Taatto taisi vastaella:
»Mene portto poikemmaksi,
Tulen lautta tuonnemmaksi,
Kontion kivikotoihin,
Karhun louhi-kammioihin,

Sinne portto poikimahan,
Tulen lautta lapsimahan!»
Marjatta korea kuopus,
Tuop' on taiten vastaeli:
»En mä portto ollekana,
Tulen lautta lienekänä,
Olen miehen suuren saava,
Jalon synnyn synnyttävä,
Joll' on valta vallallenki,
Väki Wäinämöisellenki.»
Jo on piika pintehissä,
Minne mennä, kunne käyä,
Kusta kylpyä kysellä;
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Piltti pienin piikojani,
Paras palkkalaisiani!
Käypä kylpyä kylästä,
Saunoa Sara-ojalta,
Jossa huono hoivan saisi,
Piika piinansa pitäisi;
Käy pian, välehen jou'u,
Välehemmin tarvitahan!»
Piltti piika pikkarainen
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Keltä mä kysyn kylyä,
Keltä aihelen apua?»
Sanoi meiän Marjattainen,
Itse virkki, noin nimesi:
»Kysy Ruotuksen kylyä,
Saunoa sarajan-suista!»
Piltti piika pikkarainen,
Tuo oli nöyrä neuvottava,
Kärkäs ilman käskemättä,
Kehumattaki kepeä,
Utuna ulos menevi,
Savuna pihalle saapi;
Kourin helmansa kokosi,
Käsin kääri vaattehensa,
Sekä juoksi, jotta joutui
Kohin Ruotuksen kotia;
Mäet mätkyi mennessänsä,
Vaarat notkui noustessansa,
Kävyt hyppi kankahalla,
Someret hajosi suolla;
Tuli Ruotuksen tupahan,
Sai sisälle salvoksehen.
Ruma Ruotus paitulainen
Syöpi, juopi suurten lailla
Päässä pöyän paioillansa,
Aivan aivinaisillansa.
Lausui Ruotus ruoaltansa,
Tiuskui tiskinsä nojalta:
»Mitä sie sanot katala,
Kuta kurja juoksentelet?»
Piltti piika pikkarainen
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Läksin kylpyä kylästä,
Saunoa Sara-ojalta,
Jossa huono hoivan saisi,
Avun ange tarvitseisi.»
Ruma Ruotuksen emäntä
Käet puuskassa käveli,
Liehoi sillan liitoksella,
Laahoi keski-lattialla,
Itse ennätti kysyä,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»Kellen kylpyä kyselet,
Kellen aihelet apua?»
Sanoi Piltti pieni piika:
»Kysyn meiän Marjatalle.»
Ruma Ruotuksen emäntä
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Ei kylyt kylähän joua,
Ei saunat sarajan suulta;
On kyly kytömäellä,
Hepohuone hongikossa
Tuliporton poiat saa'a,
Lautan lapsensa latoa;

242: 2. pöytänsä.

Kun hevoinen hengännevi,
Niinp' on siinä kylpeötte!»
Piltti piika pikkarainen
Pian pistihe takaisin,
Sekä juoksi, jotta joutui,
Sanoi tultua ta'atse:
»Ei ole kylpyä kylässä,
Saunoa Sara-ojalla;
Ruma Ruotuksen emäntä
Sanan virkkoi, noin nimesi:
»»Ei kylyt kylähän joua,
Ei saunat sarajan suulta;
On kyly kytömäellä,
Hepohuone hongikossa
Tuliporton poiat saa'a,
Lautan lapsensa latoa;
Kun hevoinen hengännevi,
Niin on siinä kylpeköhön!»»
Niinp' on niin sanoi mokomin,
Niinpä vainen vastaeli.»
Marjatta matala neiti
Tuosta täytyi itkemähän,
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Lähteä minun tulevi,
Niinkun muinenki kasakan,
Eli orjan palkollisen,
Lähteä kytömäelle,
Käyä hongikko-keolle.»
Käsin kääri vaattehensa,
Kourin helmansa kokosi;
Otti vastan varjoksensa,
Lehen lempi suojaksensa,
Astua taputtelevi
Vatsan vaivoissa kovissa
Huonehesen hongikkohon,
Tallihin Tapiomäelle.
Sanovi sanalla tuolla,
Lausui tuolla lausehella:
»Tule luoja turvakseni,
Avukseni armollinen
Näissä töissä työlähissä,
Ajoissa ani kovissa!
Päästä piika pintehestä,
Vaimo vatsan vääntehestä,
Ettei vaivoihin vajoisi,
Tuskihinsa tummeneisi!»
Niin perille päästyänsä
Itse tuon sanoiksi virkki:
»Henkeäs hyvä hevoinen,
Huokoas vetäjä varsa,
Kyly-löyly löyhäytä,
Sauna lämpöinen lähetä,
Jotta huono hoivan saisin,
Avun ange tarvitseisin!»
Henkäsi hyvä hevoinen,
Huokasi vetäjä varsa
Vatsan kautta vaivaloisen;
Min hevoinen hengähtävi,
On kun löyly lyötäessä,
Viskattaessa vetonen.
Marjatta matala neiti,
Pyhä piika pikkarainen
Kylpi kylyn kylläitänsä,
Vatsan löylyn vallaltansa;
Teki tuonne pienen poian,
Latoi lapsensa vakaisen
Heinille hevoisen luoksi,
Sorajouhen soimen päähän.
Pesi pienen poikuensa,
Kääri kääreliinahansa;
Otti pojan polvillensa,
Laittoi lapsen helmahansa.
Piiletteli poiuttansa,
Kasvatteli kaunoistansa,
Kullaista omenuttansa,
Hopeista sauvoansa,
Sylissänsä syöttelevi,
Käsissänsä kääntelevi.
Laski pojan polvillensa,
Lapsen lantehuisillensa,

Alkoi päätänsä sukia,
Hapsiansa harjaella;
Katoi poika polviltansa,
Lapsi lanne-puoliltansa.
Marjatta matala neiti
Tuosta tuskille tulevi;
Rapasihe etsimähän,
Etsi pientä poiuttansa,
Kullaista omenuttansa,
Hopeista sauvoansa
Alta jauhavan kivosen,
Alta juoksevan jalaksen,
Alta seulan seulottavan,
Alta korvon kannettavan,
Puiten puut, jaellen ruohot,
Hajotellen hienot heinät.
Viikon etsi poiuttansa,
Poiuttansa, pienuttansa,
Etsi mäiltä männiköiltä,
Kannoilta kanervikoilta,
Katsoen joka kanervan,
Joka varvikon vatoen,
Kaivellen kataja-juuret,
Ojennellen puien oksat.
Astua ajattelevi,
Käyä kääpäröittelevi;
Tähti vastahan tulevi,
Tähelle kumarteleikse:
»Oi Tähti Jumalan luoma!
Etkö tieä poiuttani,
Miss' on pieni poikueni,
Kultainen omenueni?»
Tähti taisi vastaella:
»Tietäisinkö, en sanoisi;
Hänpä on minunki luonut
Näille päiville pahoille
Kylmillä kimaltamahan,
Pimeillä pilkkimähän.»
Astua ajattelevi,
Käyä kääpäröittelevi;
Kuuhut vastahan tulevi,
Niin Kuulle kumarteleikse:
»Oi Kuuhut Jumalan luoma!
Etkö tieä poiuttani,
Miss' on pieni poikueni,
Kultainen omenueni?»
Kuuhut taisi vastaella:
»Tietäisinkö, en sanoisi,
Hänpä on minunki luonut
Näille päiville pahoille
Yksin öillä valvomahan,
Päivällä makoamahan.»
Astua ajattelevi,
Käyä kääpäröittelevi;
Päätyi Päivyt vastahansa,
Päivälle kumarteleikse:
»Oi Päivyt Jumalan luoma!
Etkö tieä poiuttani,
Miss' on pieni poikueni,
Kultainen omenueni?»
Päivyt taiten vastaeli:
»Kyllä tieän poikuesi;
Hänpä on minunki luonut
Näille päiville hyville
Kullassa kulisemahan,
Hopeassa helkkimähän.»
»Jopa tieän poikuesi,
Voi, poloinen, poiuttasi!
Tuoll' on pieni poikuesi,
Kultainen omenuesi,
Onp' on suossa suonivyöstä,
Kankahassa kainalosta.»
Marjatta matala neiti
Etsi suolta poikoansa;
Poika suolta löyettihin,
Tuolta tuotihin kotia.
Siitä meiän Marjatalle
Kasvoi poika kaunokainen;
Ei tietä nimeä tuolle,
Millä mainita nimellä,

Emo kutsui kukkaseksi,
Vieras vennon joutioksi.
Etsittihin ristiätä,
Katsottihin kastajata;
Tuli ukko ristimähän,
Virokannas kastamahan.
Ukko tuon sanoiksi virkki,
Itse lausui, noin nimesi:
»En mä risti riivattua,
Katalata kastakana,
Kun ei ensin tutkittane,
Tutkittane, tuomittane.»
Kenpä tuohon tutkiaksi,
Tutkiaksi, tuomariksi?
Vaka vanha Wäinämöinen,
Tietäjä iän-ikuinen,
Sepä tuohon tutkiaksi,
Tutkiaksi, tuomariksi.
Vaka vanha Wäinämöinen
Tuop' on tuossa tuomitsevi:
»Kun lie poika suolta saatu,
Maalta marjasta siennyt,
Poika maahan pantakohon,
Marjamättähän sivulle,
Tahi suolle vietäköhön,
Puulla päähän lyötäköhön!»
Puhui poika puolikuinen,
Kaksiviikkoinen kajahui:
»Ohoh sinua ukko utra,
Ukko utra, unteloinen,
Kun olet tuhmin tuominnunna,
Väärin laskenna lakia!
Eipä syistä suuremmista,
Töistä tuhmemmistakana
Itseäsi suolle viety,
Eikä puulla päähän lyöty,
Kun sa miesnä nuorempana
Lainasit emosi lapsen
Oman pääsi päästimeksi,
Itsesi lunastimeksi.»
»Ei sinua silloinkana,
Eip' on vielä suolle viety,
Kun sa miesnä nuorempana
Menettelit neiet nuoret
Alle aaltojen syvien,
Päälle mustien mutien.»
Ukko risti ripsahutti,
Kasti lapsen kapsahutti
Karjalan kuninkahaksi,
Kaiken vallan vartiaksi.
Siitä suuttui Wäinämöinen,
Jopa suuttui ja häpesi,
Itse läksi astumahan
Rannalle merelliselle,
Tuossa loihe laulamahan,
Lauloi kerran viimeisensä,
Lauloi vaskisen venehen,
Kuparisen umpi-purren.
Itse istuvi perähän,
Läksi selvälle selälle;
Virkki vielä mennessänsä,
Lausui lähtiellessänsä:
»Annapas ajan kulua,
Päivän mennä, toisen tulla,
Taas minua tarvitahan,
Katsotahan, kaivatahan
Uuen sammon saattajaksi,
Uuen soiton suoriaksi,
Uuen kuun kulettajaksi,
Uuen päivän päästäjäksi,
Kun ei kuuta, aurinkoa,
Eikä ilmaista iloa.»
Siitä vanha Wäinämöinen
Laskea karehtelevi
Venehellä vaskisella,
Kuutilla kuparisella
Yläisihin maa-emihin,
Alaisihin taivosihin.
Sinne puuttui pursinensa,
Venehinensä väsähtyi,

Jätti kantelon jälille,
Soiton Suomelle sorean,
Kansalle ilon ikuisen,
Laulut suuret lapsillensa.

* * *

Suuni jo sulkea pitäisi,
Kiinni kieleni sitoa,
Laata virren laulannasta,
Heretä heläjännästä;
Hevoinenki hengähtävi
Matkan pitkän mentyänsä,
Rautanenki raukeavi
Kesäheinän lyötyänsä,
Vetonenki vierähtävi
Joen polvet juostuansa,
Tulonenki tuikahtavi
Yön pitkän palettuansa;
Niin miks' ei runo väsyisi,
Virret vienot vierähtäisi
Illan pitkiltä iloilta,
Päivänlaskun laulannoilta?

Noin kuulin saneltavaksi,
Toisin tutkaeltavaksi:
»Eipä koski vuolaskana
Laske vettänsä loputen,
Eikä laulaja hyväinen
Laula tyyni taitoansa;
Mieli on jäämähän parempi,
Kun on kesken katkemahan.»

Niin luonen, lopettanenki,
Herennenki, heittänenki,
Kerin virteni kerälle,
Sykkyrälle syylättelen,
Panen aitan parven päähän,
Luisten lukkojen sisälle,
Jost' ei pääse päivinänsä,
Selviä sinä ikänä
Ilman luien lonsumatta,
Leukojen leveämättä,
Hammasten hajoamatta,
Kielen keikkelehtämättä.

Mitäs tuosta, jos ma laulan,
Jos ma paljoki pajahan,
Jos laulan jokaisen lakson,
Joka kuusikon kujerran?
Ei ole emo elossa,
Oma vanhin valvehella,
Eikä kulta kuulemassa,
Oma armas oppimassa;
On mua kuuset kuulemassa,
Hongan oksat oppimassa,
Koivun lehvät lempimässä,
Pihlajat pitelemässä.

Piennä jäin minä emosta,
Matalana maammostani,
Jäin kuin kiuruksi kivelle,
Rastahaksi rauniolle,
Kiuruna kivertämähän,
Rastahana raikkumahan,
Vaimon vierahan varahan,
Ehtohon emintimäisen;
Se mun karkoitti katalan,
Ajoi lapsen armottoman
Tuuli-puolelle tupoa,
Pohjais-puolelle kotia
Vieä tuulen turvatointa,
Ahavaisen armotointa.

Sainpa kiuru kiertämähän,
Lintu kurja kulkemahan,
Vieno maita vieremähän,
Vaivainen vaeltamahan,
Joka tuulen tuntemahan,
Ärjynnän älyämähän,
Vilussa värisemähän,
Pakkaisessa parkumahan.

Moni nyt minulle onpi,
Usea olettelevi
Virkkaja vihaisen äänen,
Äänen tuiman tuikuttaja;

519: 1. viikate.

Ken se kieltäni kirosi,
Kenpä ääntä ärjähteli,
Soimasi sorisevani,
Lausui liioin laulavani,
Pahasti pajattavani,
Väärin virttä vääntäväni.

Elkätte hyvät imeiset
Tuota ouoksi otelko,
Jos ma lapsi liioin lauloin,
Pieni pilpatin pahasti!
En ole opissa ollut,
Käynyt mailla mahtimiesten,
Saanut ulkoa sanoja,
Loitompata lausehia.

Muut kaikki oli opissa,
Mie en joutanut kotoa
Emon ainoan avusta,
Yksinäisen ympäriltä;
Piti oppia kotona,
Oman aitan orren alla,
Oman äitin värttinöillä,
Veikon veistos-lastusilla,
Senki piennä pikkaraisna,
Paita-ressuna pahaisna.

Vaan kuitenki, kaikitenki
Laun hiihin laulajoille,
Laun hiihin, latvan taitoin,
Oksat karsin, tien osoitin;
Siitäpä nyt tie menevi,
Ura uusi urkenevi
Laajemmille laulajoille,
Runsahammille runoille
Nuorisossa nousevassa,
Kansassa kasuavassa.

Loppu.

Liitoksia.

I.

Loihtulukujen luettelo.

A.

Apusanat 17: 257—308.
Arvan sanat 49: 81—104.

E.

Epätietoisien vikojen synty 17: 167—244.

H.

Hätäsanat 17: 495—504.

K.

Karhunpyytäjän sanat 46: 47—144.
Karhun synty 46: 355—458.
Karjan kotiinsaanto-sanat 32: 273—314.
Karjanluku 32: 37—542.
Kiinnityssanat 17: 433—446.
Kipusanat 45: 259—312.
Koiran lumoussanat 12: 373—378.
Kosken sanat 40: 23—82.
Kostosanat 17: 317—346.
Kotiinsa-pano-sanat 17: 309—396.
Kylpysanat 45: 211—228.
Kylväjän sanat 2: 296—330.
Kyydin-anto-sanat 17: 447—474.
Käärmeen asetussanat 26: 633—670.
Käärmeen poistantosanat 19: 78—90.
Käärmeen synty 26: 695—758.

L.

Lapsensaajasen sanat 45: 117—146.
Liikutussanat 17: 475—484.
Loitsian kerskaussanat 12: 144—184.
Luovutussanat 17: 157—166.

M.

Maitosanat 32: 141—228.
Manaussanoja 17: 397—446.
Mehiläisen sanat 15: 393—534; 20: 345—380.
Metsämiehen lukuja 14: 23—264.

N.

Nostovian syntysanat 17: 185—238.

O.

Otson varoitussanat 32: 315—542.

P.

Pahojen asetussanat 17: 245—256.
Pahojen synty 45: 23—176.
Pakkasen luku 30: 143—316.
Panentataudin synty 17: 185—238.
Parantajan luku 45: 197—354.
Pelotussanat 17: 485—494.
Poikenluoman synty 17: 185—238.

R.

Raudan herjaussanat 9: 271—342.
Raudan synty 9: 29—258.

S.

Side-sanat 9: 539—546.
Sotian sanat 43: 191—206.
Soutusanat 42: 197—216.
Suonten sanat 15: 315—376.

T.

Tulen luku 48: 1—372.
Tulen synty 47: 67—364.
Turvasanat taudeissa 17: 179—184.
Turvaussanat 9: 507—516.

U.

Uhrisanat 14: 253—264.

V.

Varaussanat 12: 255—296; 30: 447—480; 43: 401—434.
Verensulkusanat 9: 343—416.
Vesikäärmeen synty 15: 591—602.
Vesille-lähtö-sanat 18: 29—40.
Voitoen luku 9: 419—500.

II.

Nimien luettelo.

A.

Aallotar: 48: 130.

Ahti (Lemminkäinen): 11: 1, 3, 10, 291, 313; 12: 1, 9, 17, 20, 25, 43, 66, 86, 118; 20: 395, 467, 576, 580, 595, 600, 601, 613; 26: 1; 27: 2, 277, 282, 305, 317, 339, 353, 397, 417; 28: 1, 28, 54, 57; 30: 1, 11, 47, 53, 114, 116, 117, 172, 173; 39: 331, 335.

Ahto: 5: 133, 163; 41: 133—142; 42: 207, 489, 490, 531; 43: 276; 44: 14; 48: 135.

Ahtola: 5: 19, 23, 29; 42: 488.

Ahtolainen: 43: 272.

Ainikki: 12: 17—24.

Aino: 3: 459, 519, 537—542, 544, 549—564; 4: 1—10, 21—38, 43—50, 55—62, 67—74, 79—116, 191—370; 5: 85—106, 109—133, 136—143.

Aluenjärvi: 47: 228, 251, 268, 288, 308; 48: 29, 250.

Annikki: 18: 41—110, 117—132, 139—154, 161—174, 181—190, 201—214, 221—230, 241—266, 272, 287—304, 334, 339—378.

Antero: katso **Wipunen**.

E.

Etelätär: 32: 84, 98, 208.

H.

Hiisi: 6: 37; 8: 152, 162; 9: 380; 11: 283; 12: 229, 373, 402; 13: 29, 30, 51, 52, 56, 105, 107, 119, 121, 127, 151, 189, 218, 221, 223, 231, 257, 266; 14: 5, 19, 21, 84, 240, 242, 247, 267, 268, 276—278, 284, 312, 322, 343, 344, 354, 366, 369, 370; 17: 117, 169, 207, 245, 277, 386, 390, 451, 462, 465, 467; 19: 27; 26: 721—726, 730, 752; 27: 263; 30: 281; 31: 274; 33: 125; 34: 40; 40: 240; 50: 163.

Hiitola: 14: 327.

Hongatar: 32: 85.

Horna: 3: 172, 174.

Hälläpyörä: 3: 179.

Häme: 3: 179; 20: 21.

I.

Iku-Turso: 42: 348, 411—414, 420, 425—428, 432, 435—446, 450, 455—460.

Ilma: 24: 524; 34: 12.

Ilmari, Ilmarinen: 1: 32; 7: 328; 9: 107—258, 306; 10: 47, 61—66, 75—80, 93, 101—112, 121—124, 132—138, 145—150, 171, 195—200, 205, 211—216, 231, 259, 269—416, 433—438, 463—472, 474, 479—482, 489—496, 498—499, 503—510; 15: 198, 205—210; 17: 29, 41—48, 609—614; 18: 215—220, 223, 231—240, 267—286, 305—338, 379—386, 391—404, 417—462, 624; 19: 1—14, 33—50, 53, 59—100, 111—118, 121, 129—150, 163—174, 185—202, 213—216, 218, 232, 297—304, 313—330, 337—344, 351; 21: 175—180; 22: 6; 24: 463—528; 25: 4, 27—36; 30: 312; 31: 361, 365—374; 33: 23, 295; 34: 6, 20—36; 37: 1—52, 57—70, 76—86, 91—104, 110—120, 125—138, 144—210, 217—220; 38: 1—16, 25—44, 65—76, 96, 111—124, 131, 137—142, 151—154, 163—166, 175—

182, 187—188, 201—203, 211—212, 225—230, 235—236, 249—272, 279—292, 296, 301—314, 316, 321—328: 39: 3, 7—22, 33—40, 65—72, 79—92, 115—126, 130, 142, 311—324, 380; 40: 95, 137—150, 215—220; 42: 2—10, 12, 107—116, 158—176, 219, 399—406, 503—520; 43: 78, 83, 187—206; 44: 15, 29—34; 46: 23, 33—40; 47: 112, 132, 150, 314; 48: 86, 179, 246, 291—372; 49: 35—40, 47—52, 55, 59—74, 303, 309—316, 324, 329—332, 335, 339—344, 349—354, 366, 369—372, 379—392.

Ilmarisen emäntä: 32: 13—548; 33: 47—58, 161—176, 185—190, 197—218, 223—228, 239—254, 263—276, 285—296.

Ilmatar: 1: 110—280, 344; 47: 141—146, 153—160, 171—214, 221—312.

Ilpotar: 27: 71—82, 123—128.

Imatra: 3: 182; 30: 210.

Inkeri: 11: 44, 55.

J.

Joukahainen: 1: 34; 3: 21—40, 51—84, 91—96, 109—114, 118, 121—134, 147—182, 189—210, 215—234, 255—262, 271—282, 301, 327, 331—352, 359—364, 373—380, 389—396, 405—414, 423—432, 441—466, 469, 477—524; 6: 23—86, 95—100, 105—114, 129—182.

Jouko: 5: 234.

Joukola: 5: 156; 7: 68.

Jumala: 2: 50, 58; 3: 202, 571; 7: 281; 9: 34, 39, 398, 404, 512, 514, 543, 571, 583; 11: 284, 311, 373; 12: 230; 13: 97; 14: 83; 15: 145, 163, 167, 181, 215, 223, 352, 480, 505, 541, 632, 639; 16: 389; 17: 174, 180, 182, 497; 18: 29, 434, 436; 19: 41, 78; 21: 145, 178, 415, 429; 28: 37; 30: 468, 480; 32: 49, 115, 249, 439; 33: 19, 38, 169; 34: 55, 61; 35: 189, 190; 40: 78; 43: 188, 192, 196, 197, 337, 342, 401, 408; 45: 87—96, 211, 232, 246, 332, 338, 344; 46: 101, 174, 278, 415, 621, 627, 633: 48: 269, 301; 49: 92; 50: 377, 391, 405.

Jumaliset: 20: 6.

Juortanin joki: 17: 572.

Juutas: 13: 106, 108; 17: 278.

K.

Kaatrakoski: 3: 180.

Kàlervo: 31: 14, 20—22, 33—40, 42, 43, 53, 67, 71, 116, 237, 257, 287, 297, 309, 324, 327, 345, 351, 363; 32: 1; 33: 1, 87, 106, 123, 144, 177, 191, 219, 229, 255, 273, 277; 34: 1, 112, 113, 126, 163, 205; 35: 1, 27, 33—41, 53, 59—69, 89, 99, 113, 123, 137, 151, 167, 179, 197, 202, 214, 267, 321, 359; 36: 1, 23, 41, 57, 65—70, 71, 93, 115, 155, 169, 183, 197, 211, 251, 297, 319, 335.

Kaleva: 2: 249; 6: 214; 7: 97; 13: 103; 14: 438; 15: 274; 20: 147, 158, 162, 572, 610; 21: 174; 42: 351, 424, 441; 44: 265; 45: 16, 184, 186, 362; 47: 340, 352, 360.

Kalevainen: 4: 94; 20; 416.

Kalevala: 1: 36; 3: 4, 28, 84, 90; 5: 153; 6: 16, 202, 234; 7: 216; 8: 50; 10: 19, 30; 45: 4; 46: 4, 16, 20; 47: 43; 49: 4.

Kalevalainen: 6: 118, 122, 218, 232; 15: 98; 45: 12.

Kalevatar: 20: 189—206, 257—274, 321—338, 398; 23: 6; 25: 18, 38, 268.

Kalma: 13: 152, 154, 156; 17: 118, 195, 377, 380; 26: 750; 27: 4; 32: 478; 33: 260; 35: 364; 36: 174, 188, 202, 228.

Kammo: 40: 48.

Kankahatar: 25: 428.

Karjala: 3: 180; 20: 17, 37, 75, 452; 31:

8, 13, 360, 364; 43: 406; 48: 258; 50: 477.
Karjalainen: 20: 54.
Katajatar: 32: 86.
Kauko, Kaukolainen, Kaukomieli (Lemminkäinen): 1: 33; 11: 9, 62, 74, 164, 246; 12: 2, 202, 298, 444, 501; 14: 384; 15: 4, 22, 32, 269, 645; 20: 395, 468, 477, 485, 486, 575, 579, 583, 593, 596, 599; 26: 64, 84, 106, 134, 164, 196, 250, 290, 324, 364, 444, 459, 461, 464, 566, 632, 682; 27: 1, 10, 152, 198, 268, 278, 306, 318, 354, 367, 398, 412; 28: 58, 152; 29: 2, 57, 58, 136, 186, 214, 215, 261, 346, 364, 468, 498, 570, 576; 30: 338, 346, 358, 418, 482, 495; 39: 332, 333; 42: 4, 124, 278, 286, 544; 43: 234.
Kaukoniemi: 11: 8; 20: 604; 26: 2.
Kauppi: 13: 45, 48, 54, 66.
Keitolainen: 26: 746.
Kemijoki: 20: 22.
Kimmo: 40: 48.
Kipumäki: 45: 297.
Kiputyttö, Kivutar: 45: 269, 282.
Koi Jumala: 17: 478.
Kuippana: 32: 493.
Kullervo Kullervoinen: 31: 81—112, 121—140, 150—170, 175—176, 181, 185—192, 201, 213—228, 237—294, 309—324, 345—348, 352, 363—374, 32: 1—12; 33: 1—46, 49, 54, 63—102, 123—160, 177—184, 191—196, 219—222, 229—238, 255—262, 277—284; 34: 1—18, 37—106, 111, 113—122, 129—132, 137—140, 163—188, 205—208; 35: 1—20, 27—32, 41—48, 53—58, 69—84, 89—94, 99—108, 113—118, 123—132, 137—144, 151—156, 167—174, 179—188, 197—208, 267—294, 321—344, 359—372; 36: 1—6, 23—36, 41—64, 71—86, 93—108, 115—132, 155—162, 169—176, 183—190, 197—204, 211—284, 297—306, 319—326, 335—346, 349.
Kuura: 30: 50, 94.
Kuutar: 4: 135, 141, 149, 153; 24: 81; 25: 579; 41: 103; 48: 133.
Kuutola: 11: 36.
Kylli, Kyllikki: 11: 21—60, 157—162, 168, 196, 203, 223—244, 247, 289—298, 309—314, 329—334; 12: 6, 13, 21, 37, 41—54, 119, 124; 13: 16; 15: 19—36.

L.

Lappalainen: 3: 22; 6: 24; 10: 24; 12: 146; 13: 48; 15: 588; 26: 295; 30: 464.
Lappi: 5: 157, 235; 7: 43; 10: 73; 12: 36, 82, 108, 136, 137, 200, 401; 13: 124, 130, 136—139, 164, 170, 172—174, 178, 203, 205, 207, 209; 17: 220, 410; 18: 373; 20: 79; 25: 429, 437, 445; 26: 293; 32: 466; 35: 132, 136; 43: 335, 384; 48: 314, 325.
Lemmenlahti: 18: 548, 560, 594, 617.
Lemminkäinen, Lemmin poika: 1: 50; 11: 1—20, 61—66, 73—78, 80, 85—92, 103—132, 143—156, 163—168, 197—222, 245—288, 299—328, 335—346, 351—370; 12: 1—14, 25—40, 55—64, 73—84, 99—116, 123—128, 143—184, 186, 194, 201—324, 331—342, 361—412, 427—476, 479, 483—494, 502; 13: 1—6, 15—22, 31—52, 55, 59—64, 85—104, 141—184, 195—230, 247—270; 14: 1—270, 279—312, 323—342, 349—372, 383—394, 400, 402, 410, 413—434, 437, 457—460; 15: 3, 21, 46, 61, 76, 80, 97, 268, 273, 306, 555—562, 573—584, 611—622, 641—650; 20: 394, 467—498; 26: 1—34, 41—56, 63—74, 79, 89—96, 105—114, 133—148, 163—180, 195—214, 249—276, 289—300, 323—388, 419—776; 27: 1—28, 41—70, 73,

83—122, 139, 145—192, 197—204, 209, 213—224, 229—232, 237—240, 245—248, 253—256, 267—272, 283—308, 317—346, 353—356, 363, 367—370, 375—404, 411—420; 28: 1—68, 83—88, 97—104, 114—122, 131—146, 151—164, 185—190, 235—248, 265—276; 29: 1—60, 75—84, 95—104, 115—122, 135—142, 151—180, 185—194, 201—356, 359, 363—382, 395—440, 453—490, 497—546, 559—566, 575—602; 30: 1—6, 15—34, 41—72, 117—122, 134, 173—298, 317—362, 417—500; 39: 331—366, 375—382, 391—400, 404—408, 415—420; 40: 17—82, 96, 105, 113—120, 129—136, 265—282; 42: 3—10, 15, 119, 123—156, 159—170, 220—232, 243—250, 255—260, 269—292, 298, 543—556; 43: 27, 35—48, 55—60, 67—74, 79, 84, 219—230, 233; 49: 287—294.

Lemminkäisen äiti: 11: 67—72, 79—84, 93—102; 12: 65—72, 85—98, 117—122, 129—142, 185—200; 15: 1—18, 37—62, 73—82, 93—100, 115—130, 141—148, 159—166, 177—184, 195—204, 211—222, 239—284, 295—402, 415—436, 465—488, 492—506, 535—554, 563—572, 585—610, 623—640; 20: 459—466; 26: 35—40, 57—62, 75—88, 97—104, 115—132, 149—162, 181—194, 215—248, 277—288, 301—322, 389—418; 28: 69—82, 89—96, 105—114, 123—130, 147—150, 165—184, 191—234, 249—264, 277—294; 29: 531, 547—558, 567—574; 30: 35—40.

Lempo: 6: 38; 8: 153, 161; 12: 374; 13: 234; 17: 463, 466, 495; 19: 28; 22: 197; 23: 747; 26: 374, 636, 740, 742; 27: 45; 29: 297, 566; 30: 282, 424; 31: 273.

Lokka (Ilmarisen äiti): 25: 17—26, 37—242, 267—382.

Louhi (Pohjolan emäntä): 1: 46, 48; 7: 169—184, 191—194, 203—208, 219—244, 267—274, 289—294, 303—322, 339—362; 10: 185—194, 201—210, 217—234, 251—268, 423—432, 473—478, 483—488; 12: 413—426; 13: 2, 7—14, 23—30; 14: 271—278, 373—382; 15: 60, 63—72, 83—92, 101—114; 18: 561—570, 585—634, 649—654; 19: 15—32, 101—110, 151—162, 331—336, 345—354, 407—416, 463—482; 20: 127—136, 425—434, 492, 507—516, 557—576, 581—590, 597—604; 21: 1—174, 181—194, 199—204, 213—244; 22: 5—124; 27: 71—82, 93, 123—128; 30: 123—142; 38: 17—24, 45—64, 40: 299—302; 42: 33—36, 43—52, 59—64, 309—366; 43: 1—22, 135—166, 177—186, 209, 213—218, 231—240, 255—266, 305—332, 349, 369—384; 45: 1—22, 103—146, 177—184; 46: 7—20; 47: 13—40; 49: 135—142, 317—324, 333—338, 345—348, 352, 355—368, 373—378.

Loviatar: 45: 23—86, 97—102, 147—170.

Luonnotar: 1: 112; 2: 104; 9: 44; 26: 78, 707; 32: 82; 41: 95.

Luotola: 7: 67.

Lyylikki: 13: 46, 53—58, 65—84.

M.

Mana, Manalainen: 4: 283; 6: 173; 15: 571, 577; 16: 177, 184, 190, 192, 194, 196, 199, 205, 213, 219, 224, 228, 233, 241, 264, 268, 285, 305, 308, 318, 324, 391; 23: 463, 470; 25: 694, 696, 706, 708, 714, 716; 27: 154; 32: 157, 160, 164, 170, 195; 35: 122; 47: 201, 208.

Manala: 6: 127; 14: 452, 460; 15: 190, 194, 221, 231, 260, 636; 16: 150, 152, 157, 162, 164, 168, 172, 186, 202, 216, 230, 256, 278, 299, 362, 368, 396; 17: 4, 246, 436; 19: 106, 108, 115, 118, 128, 150, 158, 172, 184, 200, 208, 284, 323, 328,

342; 20: 82; 23: 465; 26: 312; 32: 176; 35: 320; 38: 63; 45: 98.
Manalatar: 16: 288.
Manutar: 45: 26.
Marjatta: 50: 1—78, 95—130, 139—160, 167—184, 193—212, 217—220, 260, 289—322, 329—380, 387—394, 401—408, 421—430.
Melatar: 40: 71.
Metsola: 14: 136; 15: 397, 405; 20: 217, 233; 32: 257, 314, 404, 407; 41: 58; 46: 48, 335.
Mielikki: 14: 45, 255; 32: 89, 241; 46: 57, 379, 407, 419, 477.
Mimerkki: 14: 217.

N.

Nevan joki: 47: 139, 140.
Nyyrikki: 14: 37; 32: 287.
Nälkäniemi: 30: 327.

O.

Osmo, Osmoinen: 2: 250, 252; 4: 93; 10: 20, 54, 118, 134; 20: 148, 154, 157.
Osmola: 7: 98.
Osmotar: 20: 167—188, 207—226, 247—256, 273—292, 311—320, 337—360, 381—390, 397, 399—406; 23: 5—478.
Otavatar: 24: 83.

P.

Pakkanen, Pakko: 30: 124, 129, 143—182, 185, 217, 223, 227, 240, 299—316, 352.
Palvoinen: 15: 428; 20: 72; 47: 186.
Pellervoinen: 2: 13—32, 45, 46; 16: 13—100.
Pihlajatar: 32: 87.
Piltti: 50: 205, 213—216, 221—236, 245—250, 251, 259—260, 271—288.
Pimentola (Pohjola): 6: 92; 7: 62; 12: 114; 22: 4; 27: 94; 29: 19, 512; 30: 220; 48: 326.
Piru: 23: 748.
Pisa: 3: 171, 173.
Pohja, Pohjola, Pohjonen: 1: 20, 35; 2: 205, 206; 3: 20, 168; 5: 230, 237; 6: 4, 91; 7: 61, 113, 133, 231, 367; 8: 19; 10: 51, 71, 83, 87, 104, 109, 168, 173, 181, 209, 253, 298, 471; 12: 35, 81, 107, 113, 132, 135, 191, 198, 214, 503; 13: 129, 163, 169; 14: 20, 211, 265, 337, 361, 364, 396, 435; 15: 57, 615; 17: 219, 409; 18: 5, 197, 254, 265, 386, 479, 571, 693; 19: 318; 20: 5, 9, 13, 38, 42, 49, 117, 119, 443, 451, 515, 571, 609; 21: 279, 419, 423; 22: 3; 24: 478, 500; 25: 21, 422; 26: 13, 69, 80, 85, 100, 185, 189, 224, 275, 292, 306, 316, 349, 361, 465, 563, 582, 616, 767, 775; 27: 5, 11, 419; 28: 5, 22, 62, 76, 78, 108, 158, 161, 170; 29: 18, 511, 553, 565; 30: 33, 38, 122, 125, 152, 219, 270, 368; 32: 465; 35: 131, 135; 38: 11, 12, 16, 299, 300, 302, 310, 311; 39: 4, 11, 15, 25, 30, 60, 63, 389, 418; 40: 289, 292, 293, 295, 303; 42: 8, 23, 49, 61, 93, 145, 161, 176, 190, 194, 302, 304, 307, 329, 355, 442; 43: 2, 5, 43, 65, 71, 98, 117, 125, 362, 367, 368, 376, 381, 383; 45: 91, 99; 46: 1; 47: 20, 35; 48: 256, 324, 333, 335; 49: 24, 109, 113, 114, 118, 121, 124, 151, 153, 158, 168, 169, 171—173, 175, 176, 197, 230, 323, 360.
Pohjan neiti: 8: 1—16, 25—30, 37—40, 51—80, 91—98, 107—112, 121—132; 10: 83—92, 235—250, 439—462; 18: 7, 8, 635—648, 655—660, 677—682, 695—706; 19; 36, 51—58, 119—128, 175—184; 22: 125—184, 383—448; 24: 297—462.
Pohjolan emäntä: katso **Louhi**.
Pohjolan isäntä, Pohjolainen: 18: 485—488, 499—502, 511—516, 531—560; 27: 29—40, 193—196, 201, 205—212, 225—228, 233—236, 241—244, 249—252, 257—266, 273—

282, 302, 309—316, 324, 340, 346—352, 357—360, 366, 368, 371—378; 28: 51, 52, 159, 160; 49: 143.
Puhuri: 30: 185, 299.
Päivälä: 11: 32.
Päivätär, Päivän tytär: 4: 136, 142, 150, 154; 24: 82; 25: 583; 41: 104; 48: 134

R.

Remunen: 20: 143.
Ruotsi: 20: 78.
Ruotus: 50: 219, 230, 235, 237—244, 261, 277.
Rutjan koski: 12: 463; 17: 233, 423, 570.

S.

Saarelainen: katso **Ahti**.
Saari: 11: 21, 22, 64, 72, 81, 95, 99, 108—110, 127, 128, 131, 133, 135, 136, 141, 158, 196, 224, 319.
Saksa: 18: 137, 352; 21: 168; 25: 289, 594; 36: 224; 37: 226; 46: 311.
Sampo: 1: 45, 47; 7: 311, 325, 329, 343; 10: 210, 233, 261, 271, 281, 407, 413—432, 437, 501, 505; 15: 82; 19: 38; 38: 303, 311; 39: 5, 9, 13, 26, 28, 61, 387, 395; 42: 39, 41, 47, 52, 56, 95, 121, 127, 133, 139, 141, 153, 155, 160, 165, 173, 179, 259, 325, 327, 355, 442; 43: 21, 210, 259, 261, 265, 268, 293, 374, 378, 387, 391; 45: 5.
Sampsa: katso **Pellervoinen**.
Saraoja: 50: 208, 248, 276.
Saran talo: 28: 6.
Sariola (Pohjola): 7: 114, 368; 8: 20; 10: 52, 72, 174, 182, 254, 472; 18: 6, 198, 266, 480; 20: 10, 44, 64, 118, 483, 516; 21: 2, 20, 280, 420, 424; 26: 280, 350, 362; 27: 12; 39: 12, 64; 40: 294; 43: 382: 45: 92, 100.
Savo: 35: 352; 48: 257.
Simasalo: 18: 550, 558, 602, 623.
Sinetär: 25: 427.
Sotkotar: 41: 143.
Suolasalmi: 46: 313.
Suomalainen: 20: 36.
Suomela: 18: 59.
Suomi: 19: 481, 482; 20: 18, 76, 105; 25: 630; 35: 351; 39: 358; 40: 323; 41: 78; 43: 303, 304, 405; 46: 222, 642; 50: 510.
Suonetar: 15: 316.
Suovakko: 18: 579.
Suvantola (Wäinölä): 6: 233.
Suvantolainen (Wäinämöinen): 6: 62, 100, 110; 18: 174; 19: 512; 49: 186.
Surma: 13: 153, 155; 22: 198; 35: 97, 363.
Suvetar. 32: 83, 97, 207.
Syöjätar: 15: 595; 26: 693, 695, 726, 732, 744.

T.

Takalappi: 3: 170.
Tanikan linna: 25: 613.
Tapio: 14: 26, 32, 37, 53, 68, 91, 98, 121—124, 174, 213, 214, 238, 241; 32: 88, 90, 251, 287, 309; 41: 59; 46: 54, 58, 195, 334, 337, 339, 340, 466, 476, 478, 635.
Tapiola: 14: 25; 15: 398, 406; 20: 218, 234; 32: 258; 41: 57, 64; 46: 380, 420.
Tapiomäki: 50: 304.
Tellervo: 14: 123; 32: 90, 251; 46: 58, 339, 478.
Tiera: 30: 49, 56, 59, 85—87, 93—116, 321, 359, 363—416, 490, 497.
Tuometar: 32: 88.
Tuomivaara: 32: 310.
Tuonela: 4: 284; 6: 128; 14: 397, 404, 444; 15: 193; 16: 149, 200, 206, 214, 220, 227, 234, 267, 286, 306, 317, 335, 343, 361, 367, 386, 392, 395, 406; 17: 3; 19:

107, 117; 20: 81; 23: 464, 466; 25: 713, 715; 27: 153; 32: 175, 477; 35: 265; 45: 23; 47: 202.
Tuonelan emäntä, Tuonetar: 16: 287—292, 303—308, 321—334.
Tuonelan, Tuonen joki: 9: 379; 12: 499; 14: 379, 387, 391, 397, 404, 439, 451, 459; 15: 189, 213, 250, 292, 299, 571, 578, 621; 16: 161, 171, 354, 375; 17: 435; 18: 115; 19: 157, 171, 183, 199, 207, 215, 283, 327, 341; 26: 311; 32: 380.
Tuonen tyttö, Tuonetar: 16: 163, 167—180, 185—196, 201—210, 215—224, 229—244, 263—272, 277, 279—286; 23: 489; 45: 25, 31, 97, 148, 269.
Tuoni: 12: 156; 14: 445; 15: 222; 16; 151, 158, 183, 189, 191, 193, 255, 300, 307, 323, 331, 351, 376, 377, 412; 19: 105, 116, 127, 145, 149, 223, 281, 324; 25: 693, 695, 705, 707; 26: 634, 748, 760; 35: 121, 319; 38: 64; 45: 195; 48: 21.
Turja: 12: 199; 20: 80; 48: 313.
Turjalainen: 12: 138; 26: 294, 296; 42: 546; 43: 336.
Tursas: 2: 67.
Tuulikki: 14: 174.
Tuuri: 15: 427; 47: 185, 188, 219.
Tyrjän koski: 9: 378.
Tähetär: 24: 84.
Tähtelä: 11: 40.

U.

Ukko ylijumala: 1. 169; 2: 317, 331—344; 9: 33—42, 403; 12: 276, 279; 14: 13, 304, 313—322; 17: 301; 18: 419, 421, 425—428; 19: 311; 26: 518, 519, 531—544; 28: 37; 32: 441, 521; 33: 264, 279; 36: 238; 40: 78; 42: 358, 465—468; 43: 197; 45: 13, 15, 132, 241, 245, 321; 47: 46, 50—82; 48: 356, 357.
Ulappala: 45: 32.
Untamo, Untamoinen, Unto: 5: 17, 21; 26: 205; 31: 16—19, 23—52, 61—76, 82, 113—116, 141—150, 171—174, 193—212, 229—236, 295—308, 325—344, 349—366; 34: 97, 102. 118, 185; 35: 367; 36: 232, 246.
Untamola, Untola: 15: 576; 31: 99; 36: 236.
Uusilinna: 25: 614.
U'utar, Ututyttö: 42: 337, 338, 367—374,
Uvantolainen (Wäinämöinen): 7: 242, 270; 16: 358, 384; 18: 132; 42: 346, 352, 366.

W.

Wammatar: 45: 283.
Wellamo: 5: 20, 24, 30, 132, 162, 182; 42, 487, 532; 44: 12; 48: 123.
Wenakko: 23: 770.
Wenäjä: 20: 77; 22: 319; 31: 9, 11, 359; 37: 225.
Wesihiisi: 12: 262.
Wetehinen: 19: 217; 26: 694.
Wipunen: 1: 49; 17: 13, 40, 43, 44, 57—66, 78, 85—112, 147—504, 527—572, 578, 582, 587—598.
Wiro: 11: 43, 49, 51, 53, 54; 25: 290; 46: 221.
Wirokannas: 20: 54, 71; 50: 433—440, 475—478.
Wuojalainen: 13: 47.
Wuoksi: 3: 181; 17: 571; 30: 209.
Wäinämöinen, Wäinö: 1: 31, 107—110, 287—344; 2: 1—12, 43—60, 89—110, 125—136, 143—160, 237—330, 348—378; 3: 1—14, 33, 40, 44, 85—90, 101—108, 115—120, 129, 135—146, 183—188, 211—214, 235—254, 259, 263—270, 283—330, 336, 345, 353—358, 365—374, 381—390, 397—406, 415—424, 433—442, 450, 467—476, 521, 535; 4: 11—20; 5: 5—20, 35—88, 99, 107—108, 130, 134—219; 6: 1—22, 27,

61, 65, 87—94, 99, 109, 111, 117, 119, 121, 154, 178, 183—194, 197, 213, 217, 231; 7: 1—42, 53, 57—88, 103—132, 183—190, 195—202, 209—218, 241, 245—266, 269, 275—288, 295—302, 305, 323—338, 351, 363—368; 8: 17—36, 41—50, 81—90, 99—106, 113—120, 133—226, 237—248, 259—270; 9: 1—6, 11, 25—266, 501, 517—522, 536, 547—586; 10: 1—60, 64, 67—74, 77, 81—100, 102, 113—120, 125—131, 139—144, 159—168, 497—502; 16: 1—8, 11, 17, 37, 57, 100—166, 181—184, 195, 197—200, 209, 211—214, 225—228, 237, 245—262, 273—278, 280, 284, 292—302, 304, 309—320, 357, 363—376, 383, 385—412; 17: 1—8, 25—40, 49—56, 67—84, 93—98, 113—146, 505—526, 573—586, 599—608, 615—628; 18: 1—40, 99, 108, 111—116, 131, 133—138, 153, 155—160, 173, 175—180, 191—200, 261, 454, 457, 463—474, 618, 661—676, 683—694; 19: 499—518; 20: 573; 21: 257, 261—290, 314—324, 353—438; 25: 407—698; 711—738; 35: 83, 87; 36: 347—360; 37: 200, 206, 211—216, 221—250; 38: 293—300, 315—320; 39: 1—6, 23—32, 41—64, 93—114, 129, 141, 149—166, 207—220, 229—234, 243—248, 257—268, 275—310, 325—330, 378, 383—390, 392, 401—403, 408—414, 421—426; 40: 1—6, 13—16, 83—88, 103—112, 121—128, 151—184, 189—198, 205—214, 221—240, 253—258, 283—294; 41: 1—266; 42: 1—10, 17—30, 37—42, 53—58, 64—106, 117—122, 157—170, 177—218, 233—242, 251—268, 345, 365, 370, 375—392, 398, 407—424, 429—434, 447—454, 461—462, 493—502, 521—542; 43: 22—34, 49—54, 61—66, 75—82, 99—120, 164, 169, 173—176, 181, 207—212, 216, 218, 241—250, 289—304, 333—368, 385—434; 44: 1—28, 35—88, 159—182, 197—334; 45: 191—362; 46: 21—32, 45—152, 159—186, 223—228, 243—282, 299—304, 331—346, 353—460, 471—644; 47: 1—4, 111—140, 147—152, 161—170, 215—220, 313—328, 357—364; 48: 1—16, 85—150, 157—160, 169—172, 180—206, 239—248, 259—290; 49: 41—46, 53—58, 75—104, 111—134, 149—152, 159—168, 172, 176—180, 185, 191—196, 205—286, 288, 295—308, 385, 387, 393—422; 50: 200, 443—454, 479—512.

Wäinölä: 3: 3, 27, 39, 43, 83, 89; 5: 152; 6: 15, 201; 7: 215; 8: 49; 10: 29; 18: 60, 632, 657: 37: 199, 203; 39: 372; 45: 3, 11, 183, 185; 46: 3, 15, 19; 47: 38, 44; 49: 3.

III.

Oudompia Sanoja.

A.

Ailut 14: 424.
Airut 20: 559.
Akkiloitsee 17: 358.
Alio 40: 56.
Alistaa 2: 254.
Allas 4: 202.
Alli 4: 204.
Alve 16: 382.
Angervo 15: 41.
Ani 30: 3.
Ankea 14: 334; 17: 166.
Ankeloinen 26: 733.
Apea 3: 542.
Apeutuu 3: 538.
Appaa 27: 140.
Artti 31: 28.
Astala 9: 97.
Auer 42: 342.
Auvo 4: 492.

E.

Ehto-aika 29: 274.
Eistyy 39: 310.
Emo 1: 143.
Epatto 30: 222.
Epäpätö 30: 238.
Epä'ää 3: 42.
Erä 14: 144.

H.

Haljakka 3: 323.
Hamina 39: 316.
Hampsii 44: 217.
Hankavuus 39: 166.
Hapsi 44: 219.
Harkko 3: 64.
Hasertaa 2: 86.
Hatasarvi 32: 39.
Hattara 2: 86.
Hava'aa 37: 22.
Haven 3: 273.
Helettää 3: 78.
Helkyttelee 2: 370.
Helmus 32: 99.
Helve 9: 421.
Hepäisee 24: 236.
Herja 2: 51.
Herkeä 41: 190.
Hetale 46: 297.
Hieho 10: 361.
Hiema 22: 31.
Hieprukka 44: 222.
Hiesukka 46: 215.
Hietikko 2: 170.
Hiihtää 26: 61.
Hiiltyy 1: 220.
Hiipoo 41: 145.
Hipiä 1: 220.
Huima 3: 567.
Huitukka 38: 98.
Hukka 38: 236.
Hulikka 3: 463.
Huntu 2: 207.
Huolain 16: 63.
Huolittelee 37: 232.
Huopii 39: 233.
Huotra 5: 74.
Huove 5: 207.

Hurme 8: 164.
Hurtta 39: 59.
Huude 25: 664.
Huuhtelee 2: 207.
Huves 17: 69.
Hykertää 3: 526.
Hyryttelee 1: 151.
Hyypyy 3: 503.
Hyötelee 39: 119.
Hämy 48: 50.
Häätää 11: 87.
Höryelee 38: 181.

I.

Iha'aa 1: 312.
Ihala 5: 67; 18: 52.
Iki 1: 108.
Iletys 45: 81.
Iljen 26: 9.
Ilkoinen 32: 19.
Imanne 45: 347.
Imara 32: 280.
Imehno 5: 67.
Impi 1: 111.
Inehmo 1: 310.
Inha 3: 13.
Iso 3: 30.

J.

Joluu 48: 343.
Joutaa 1: 229.
Jukainen 46: 425.
Juolas 32: 412.
Juoleus 25: 223.
Juttaa 46: 83.
Järky 12: 155.
Järkyttää 1: 224.
Järkäle 47: 134.

K.

Kaapua 46: 458.
Kaatio 2: 160.
Kahva 3: 311.
Kaiho 1: 80.
Kaikertelee 4: 300
Kaima'aa 42: 180.
Kaimistaa 26: 188.
Kaisku 6: 76.
Kalho 29: 112.
Kalhu 13: 50.
Kalki 23: 605.
Kallottelee 4: 38.
Kalpa 1: 33.
Kamana 21: 123.
Kannas 5: 153.
Kannikka 3: 14.
Kapla 25: 682.
Kapusta 27: 132.
Karhi 2: 66.
Karhikko 44: 24.
Karkelo 11: 132.
Karskahtaa 1: 227.
Karttu 22: 382.
Karu 2: 31.
Kasa 8: 150.
Kasakka 27: 104.
Kasi 39: 107.
Kassa 3: 552.
Kassara 31: 50.
Kastikka 32: 216.
Kasuaa 1: 28.
Katala 3: 269.
Katras 33: 116.
Katse 3: 200.
Kattaa 18: 427.
Kaune 4: 48.
Kauto 4: 176.
Kave 32: 265.
Kehta'aa 14: 57.
Keino 26: 137.
Ken 3: 275.

Kensti 11: 378.
Kera 3: 270.
Kerinkanta 25: 248.
Kerittää 1: 303.
Kerus 50: 121.
Kesunkanto 46: 426.
Kettää 8: 198.
Kielipalku 8: 250.
Kierä 24: 390.
Kihokivi 40: 26.
Kinahmi 12: 174.
Kirja 1: 285; 2: 120; 44: 266.
Kirja'aa 1: 285.
Kirjo 4: 132.
Kirpoo 4: 47.
Kisa 43: 205.
Kitkuttaa 44: 136.
Kiuru 38: 173.
Kivertää 38: 173.
Kohlu 31: 111.
Koillinen 2: 284.
Koirii 48: 37.
Koito 4: 277.
Kokka 1: 258.
Kokko 2: 265.
Koksahuttaa 38: 120.
Koksentaa 39: 200.
Koltsa 21: 100.
Koltuska 14: 133.
Konnikka 39: 199.
Konsa 1: 299.
Kontio 23: 680.
Kontti 2: 212.
Koppelo 26: 492.
Kopru 12: 175.
Kopsa 25: 265.
Korja 3: 72.
Koroppa 21: 90.
Korttuu 2: 311.
Korvo 37: 171.
Kosia 11: 28.
Kosjoo 18: 3.
Koskelo 34: 76.
Kostuke 30: 385.
Kotka'aa 32: 536.
Kotva 3: 473.
Ku 2: 134.
Kukas 32: 123.
Kukerikku 50: 24.
Kukku 46: 327.
Kulea 5: 64.
Kulleroittelee 2: 166.
Kulo 39: 132.
K..lokas 14: 290.
Kumma 3: 24.
Kumpu 2: 22.
Kumpuaa 44: 191.
Kunnas 1: 62.
Kunnes 12: 179.
Kuomikko 21: 113.
Kuore 4: 76.
Kupla 29: 331.
Kuplistaa 1: 267.
Kuras 25: 398.
Kurimus 30: 211.
Kursikko 26: 658.
Kurvettuu 26: 178.
Kutisko 41: 46.
Kutri 16: 235.
Kuu 21: 304; 32: 41.
Kuuja 5: 64.
Kuvas 5: 92.
Kuvatus 45: 82.
Kyly 18: 309.
Kyrmy 3: 161.
Kyty 22: 261.
Kyven 2: 72.
Kyy 13: 198.
Kyyhättelee 2. 17.
Kyyättelee 2: 72.

Käes 5: 47.
Käivärä 38: 68.
Käkeää 3: 37.
Kälko 23: 550.
Käly] 23: 186.
Kärtsä 31: 39.
Kääkä 23: 773.
Käämi 8: 12.

L.

Laahko 21: 168; 50: 55.
Laaskava 23: 420.
Laatelee 1: 189.
Laatii 1: 187.
Lahe 2: 158.
Lahelma 1: 274.
Laikahuttaa 1: 130.
Laipio 21: 128.
Laitapuoli 39: 277.
Laitio 30: 78.
Laitto 15: 43; 20: 120.
Laituri 4: 362.
Laivas 16: 99.
Lakla 19: 444.
Lamoo 23: 162.
Lapatta 23: 288.
Lapova 26: 702.
Lappaa 1: 82.
Lappea 39: 104.
Latja'aa 42: 164.
Lauhuttelee 45: 204.
Launi 5: 48.
Lausii 3: 46.
Lautsa 3: 548.
Lautuu 2: 36.
Lehto 4: 3.
Lehvä 2: 83.
Leino 23: 586.
Leisio 23: 747.
Lemetti 33: 32.
Lempi 2: 75.
Lesty 21: 92.
Leyhkeä 2: 26; 23: 151.
Liekuttaa 23: 800.
Liesi 22: 109.
Lieska 3: 152.
Liete 32: 472.
Lieto 4: 431; 46: 374.
Liitelee 1: 189.
Likistää 23: 778.
Limi 15: 343.
Lipas 1: 88.
Lipeä 46: 70.
Lipsuaa 48: 48.
Litsottaa 35: 58.
Loihtu 49: 298.
Loitsia 3: 201.
Lokki 34: 63.
Loma 2: 297, 340.
Lonka 2: 324.
Louhi 3: 224.
Luaslauta 21: 165.
Lunnas 3: 352.
Luoksi 1: 76.
Luontelee 26: 442.
Luonti 2: 128.
Luopuisa 5: 71; 25: 17.
Luota 3: 155.
Luotanen 7: 273.
Luote 1: 46.
Lusu 42. 115.
Luusto 12: 221; 39: 121.
Luuvalo 45: 165.
Lykyttelee 2: 165.
Lyly 13: 61.
Lysmyy 2: 182.
Läikkä 2: 202.
Lämsä 14: 246.
Länkä 3: 105.

Läsñ 45: 186.
Läyli 8: 206.

M.

Maa-emä 1: 234.
Maammo 3: 512.
Maataa 9: 36.
Mahtava 3: 126.
Mahti 17: 530.
Maire 11: 248.
Malo 5: 143.
Mantu 2: 302; 12: 256.
Marhaminta 14: 281.
Maru 17: 510.
Matara 8: 53.
Mauriainen 15: 120.
Melto 9: 62.
Mesiä 46: 167.
Mi 2: 133.
Miekkoinen 4: 197.
Mielala 3: 542.
Mielitehtoinen 1: 26.
Miero 24: 266.
Mietiii 3: 98.
Miten 1: 296.
Moinen 8: 137; 36: 92.
Mokoma 2: 139.
Muikea 3, 196.
Muikuu 46: 251.
Muje 41: 128.
Murska 2: 142.
Murto 33: 132.
Muskula 15: 279.
Mutso 25: 339.
Mylleröittää 3: 223.

N.

Nainen 3: 184.
Nato 22: 262.
Neuliainen 15: 121.
Niitti 15: 346.
Nimeää 3: 344.
Nuhaelee 4: 213.
Nuljaska 45: 124.
Nuohoo 38: 57.
Nuoriso 1: 27.
Nuotio 25: 447.
Nurmi 2: 61.
Nyky 1: 163.
Nyplä 18: 363.
Närte 25: 331.

O.

Ojelvoinen 29: 520.
Okinen 2: 345.
Ongelma 1: 52.
Osma 21: 161.
Otus 21: 47.

P.

Paahtaa 48: 354.
Paarmas 47: 200.
Paasi 3: 66, 210.
Paatero 12: 142.
Paatinen 3: 66, 210.
Paikka 25: 226.
Painopalko 48: 60.
Pakina 30: 473.
Palja 17: 515.
Pallea 4: 326.
Palsta 5: 77.
Paltsasilmä 4: 416.
Palttina 18: 335.
Palvoinen 47: 186.
Pankko 8: 228.
Panu 2: 180.
Parjaus 11: 92.
Parsikko 31: 263.
Patja 11: 367.

Patvaska 25: 564.
Patvi 21: 102.
Peiponen 26: 45.
Pensii 48: 32.
Pentu 41: 79.
Peräpuikko 43: 156.
Pettäjäiset 22. 82.
Pieli 1. 283; 39: 198.
Piikko 31: 188.
Piilokkali 12: 394.
Piipio 39: 279.
Piiras 25: 393.
Pilaste 3: 107.
Pilkka 46: 485.
Pilla 20: 588.
Pillastuu 32: 370.
Piloinen 22: 330.
Pilpa 30: 253.
Pinne 1: 173.
Pirahtelee 1: 178.
Pirottaa 2: 328.
Pirta 8: 10.
Piukea 46: 423.
Poikenluoma 45: 359.
Poloinen 1: 20.
Polvinen 3: 422.
Ponnistaa 1: 335.
Ponsi 8: 152; 21: 258.
Poro 2: 71; 3· 168.
Portimo 24: 38.
Potee 45: 185.
Potti 15: 451.
Pouahuttaa 37: 148.
Puhki 3: 532.
Pui 16: 28; 31: 343.
Puisuus 39: 165.
Puksut 3: 62.
Pulma 17: 186.
Pulmonen 26: 46.
Purettelee 6: 56.
Purnu 10: 419.
Pursi 3: 376.
Puuru 24: 143.
Puutunnainen 45: 252.
Pyhyys 1: 113.
Pyörryttää 3: 347.
Pyötikkä 32: 110.
Päiväys 26: 122.
Pälkäre 2: 198.
Pälähtelee 2: 198.
Päläs 3: 349.
Päreä 41: 192.
Pätee 9: 399; 17: 509.
Pätine 14: 131.
Pätöinen 12: 193.
Pääkasu 27: 286.
Pääripa 46: 501.
Päärme 9: 554; 15: 512.
Päätyy 1: 273.

R.

Raa'anta 8: 224.
Raataa 2: 348.
Raato 31: 216.
Rahi 1: 84.
Rainta 32: 206.
Raisu 3: 395.
Raitio 1: 58.
Rankinen 37: 180.
Rapain 43: 120.
Rapea 26: 708.
Rasti 14: 40.
Rata 7: 112.
Ratsu 41: 30.
Reppänä 3: 151.
Reutoo 3: 484.
Reyhkää 38: 219.
Rieska 26: 198; 33: 45.
Riippa 3: 63.
Riite 48: 320.

Rike 45: 239.
Rikonnainen 45: 251.
Riuahuttaa 30: 92.
Riukuttelee 2: 372.
Riusa 23: 619.
Riu'uttelee 26: 32.
Riveä 3: 362.
Romu 40: 257.
Rotu 1: 342.
Ruhka 27: 162.
Ruhtoo 2: 185.
Ruko 44: 23.
Ruohtii 12: 405; 48: 203.
Ruotta 40: 217.
Rusama 46: 538.
Rutto 16: 370.
Ruuna 3: 68.
Ruuttu 44: 61.
Rynnäs (ryntäät) 28: 272.
Ryti 48: 127.
Rämä 3: 108.
Räpylä 43: 224.
Rääky 9: 66.

S.

Saa 26: 221.
Saajanainen 25: 608.
Saalas 42: 496.
Saani 25: 65.
Sampo 1: 45.
Sanka 18: 480.
Saristuu 20: 439.
Sarka 7: 145.
Saustuttaa 18: 278.
Saverkko 24: 509.
Savitsee 7: 144.
Seikka 3: 350.
Selinä 19: 387.
Siepale 1: 230.
Siili 21: 159.
Siivatta 33: 201.
Siivoelee 1: 264.
Siaisee 1: 80.
Sikeä 15: 562.
Sikäli 3: 280; 4: 364.
Silma 3: 45.
Siloaa 2: 225.
Silpoo 47: 322.
Sima 14: 68.
Sinervä 1: 204.
Sintsi 25: 150.
Siuuinen 37: 78.
Sirkeä 4: 124.
Sirkku 37: 156.
Sirkoo 41: 72.
Siroo 41: 65.
Sirottaa 2: 248.
Siru 29: 432.
Sisko 4: 53.
Siula 48: 68.
Sivakka 13: 43.
Solkikoivu 31: 280.
Soma 26: 53.
Sommelo 1: 72.
Sompa 13: 70.
Sopa 4: 27.
Soppi 3: 524.
Sopu 22: 24.
Sorea 1: 201.
Sotka 1: 179.
Sotku 18: 45.
Suaitsee 11: 71.
Suistuu 1: 325; 4: 253.
Sukeaa 3: 228.
Sukeltaa 26: 143.
Sukeutuu 42: 391.
Sukku 11: 178.
Sukkula 8: 9.
Sulittaa 3: 315.

Sulkku 4: 175; 15: 346.
Suoltaa 1: 5.
Suorii 1: 90.
Suovero 30: 105.
Suppu 17: 128.
Suumalo 38: 200.
Suvakko 23: 383.
Suvanto 37: 234.
Suvi 2: 189.
Sykerö 25: 72.
Syytäisee 45: 278.
Syytää 26: 731.
Syännyksentii 27: 406.
Syöläs 32: 411.
Syöveri 1: 268.
Säe 2: 322.
Säikähtää 42: 297.
Säilä 11: 280.
Sälkö 17: 561.
Särkkä 22: 511.
Säsy 18: 349.
Sävel 42: 300.
Säykkyy 12: 468.

T.

Taatto 2: 318.
Tahas 9: 163.
Tahi 2: 318.
Taika 2: 194.
Taimen 5: 56.
Tajuaa 3: 150.
Taki 43: 110.
Talja 11: 205.
Talma 42: 341.
Tanhua 3: 402.
Taplikkainen 35: 188.
Tappara 8: 170.
Tarvas 3: 170.
Tavi 22: 412.
Tehas 17: 622.
Teljo 39: 286.
Temminkäinen 25: 135
Tenhoisa 12: 223.
Terheninen 2: 64.
Terho 2: 76.
Tesmä 25: 487.
Teutaroitsee 2: 153.
Tevana 13: 122.
Tieroitin 9: 126.
Tihittää 2: 12.
Tiiski 27: 110.
Tiski 50: 242.
Toivottelee 3: 38.
Toki 2: 149.
Totku 31: 27.
Tuhnio 14: 228.
Tuho 12: 192.
Tunnus 17: 321.
Tuohus 21: 203.
Tuppuri 10: 161.
Tupu 25: 125.
Turkki 43: 199.
Turpa 3: 69.
Turska 15: 293: 18: 403.
Tuuittelee 1: 131.
Tuuma 26: 12.
Tyyskä 25: 475.
Työnnyttää 2: 187.
Työntää 7: 328.
Tähyää 1: 314.
Täkäli 3: 280.
Täppii 46: 307.

U.

Uhku 15: 69.
Uinuu 42: 90.
Uksi 11: 398.
Ulappa 1: 126.
Ume 31: 61.
Untelo 26: 200.

Ura 7: 222.
Urhea 2: 98.
Urkenee 29: 360.
Usisee 3: 100.
Ussakka 3: 325.
Usva 3: 100.
Utala 31: 23.
Utra 5: 129.
Utu 12: 381.
Utuinen 1: 252.
Uudin 36: 215.
Uuhi 26: 569.
Uupuu 7: 357.
Uutoin 30: 230.

V.

Vaahti: 21: 216.
Vaakalintu 26: 146.
Vaalii 32: 58.
Vaaluva 26: 734.
Vaapottelee 47: 80.
Vaapukka 4: 140.
Vaapuu 30: 104.
Vaara 10: 426.
Vaarna 3: 370.
Vaartaa 28: 77.
Vaate-varpa 43: 30.
Vaha 21: 204.
Valanne 45: 328.
Valas 15: 294.
Valio 8: 2.
Vamma 45: 308.
Vankka 2: 240.
Vapa 5: 50.
Vara'aa 26: 388.
Varma 42: 262.
Varoo 3: 420.
Varpapuu 29: 30.
Varpe 21: 236.
Varttuu 2: 312.
Vasama 6: 59.
Vasta 4: 5.
Vastas 4: 4.
Vasu 46: 385.
Vavahuttaa 1: 223.
Vede 18: 148.
Veio 4: 8.
Vellova 4: 201.
Vesu 15: 583.
Vetres 4: 448.
Vieno 1; 251.
Vieremä 2: 32.
Vierii 1: 143.
Viesti 3: 16.
Vihanta 2: 78.
Vihmoo 2: 327.
Vihuri 7: 76.
Viihyttelee 30: 232.
Vikeltää 29: 412.
Viikkoinen 1: 113; 6: 25.
Viikon 7: 235.
Viilohirsi 46: 255.
Viina 45: 37.
Viini 6: 71.
Viirunaama 38: 198.
Viitisee 10: 239.
Viltti 38: 222.
Vipla 4: 26.
Virkkaa 1: 65.
Virpi 48: 137.
Viruu 1. 329.
Viti 3: 47.
Vinkelo 45: 64.
Voittelo 3: 40.
Vuo 17: 348.
Vuolas 4: 122.
Vuolu 40: 58.
Vuottaa 2: 53.
Väkä 27: 172.

Välehen 1: 175.
Värjättelee 1: 166.
Värttinä 1: 40.
Västi 39: 105.

Y.

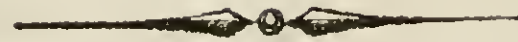
Yhä 1: 304.
Yrkö 1: 140.
Yskä 40: 36.

Ä.

Ähky 45: 164.
Äijä 9: 280.
Äittelee 31: 171.

Ö.

Öitsii 29: 598.

Präntti-virhiä.

Siv.	8	riv.	13		seisoo:	tuleviksin	lue:	tuleviksikin
„	20	„	7	1:llä palst.	„	kiviksi,	„	kiviksi.
„	29	„	6	2:lla „	„	neien	„	neien,
„	30	„	14	1:llä „	„	Isännälle	„	Isännällen
„	38	„	2	„ „	„	ompi	„	onpi
„	„	„	40	„ „	„	ylatse	„	ylätse
„	47	„	40	2:lla „	„	iäästä	„	jäästä
„	54	„	15	„ „	„	teräksen	„	teräksen,
„	58	„	17	1:llä „	„	Kipu mäkeä	„	Kipu-mäkeä
„	63	„	21	„ „	„	epäelkohöt	„	epäelköhöt
„	„	„	39	„ „	„	230	„	280
„	73	„	11	„ „	„	kotihin	„	kotihin,
„	„	„	8	2:lla „	„	syäntyi	„	syäntyi,
„	76	„	24	„ „	„	jakaimessa	„	jakaimessa,
„	„	„	25	„ „	„	selässä	„	selässä,
„	78	„	3	1:llä „	„	kiukahalta	„	kiukahalta,
„	„	„	19	2:lla „	„	soittajoita	„	soittajoita,
„	„	„	31	„ „	„	loppuvasta	„	loppuvasta,
„	79	„	34	„ „	„	Viellä	„	Vielä
„	80	„	3	„ „	„	Kaukomieltä	„	Kaukomieltä,
„	89	„	12	1:llä „	„	perilta	„	periltä
„	99	„	13	„ „	„	löyhytteli	„	löyhytteli,
„	105	„	40	„ „	„	saanutkanana	„	saanutkana
„	106	„	3	„ „	„	Selvita	„	Selvitä
„	108	„	21	„ „	„	virsikas	„	virsikäs
„	111	„	10	„ „	„	Patäikkö	„	Petäikkö
„	113	„	2	„ „	„	liehaelläksesi	„	liehaellaksesi
„	124	„	13	„ „	„	tulevan	„	tulevan,
„	131	„	3	„ „	„	näille,	„	näille
„	137	„	4	„ „	„	Hyrkerti	„	Hykerti
„	138	„	39	„ „	„	liikkunnolta	„	liikunnolta
„	145	„	23	2:lla „	„	Terve	„	Terve,
„	181	„	5	1:llä „	„	Heinä-vi kon	„	Heinä-vihkon
„	186	„	10	2:lla „	„	ankeilta	„	aukeilta
„	196	„	20	1:llä „	„	rukolevi	„	rukoelevi
„	209	„	1	„ „	„	kangas	„	kangas-
„	225	„	35	2:lla „	„	Niin on niin,	„	Niin on, niin
„	229	„	5	„ „	„	tuiskattihin	„	tuiskattihin,
„	„	„	32	„ „	„	saman	„	sanan
„	235	„	12	1:llä „	„	Hopeistä	„	Hopeista
„	240	„	24	„ „	„	nykerän	„	nykerän,
„	256	„	15	„ „	„	menetähän	„	menetetähän
„	258	„	22	„ „	„	Sortunehehsi	„	Sortuneheksi
„	280	„	1	2:lla „	„	merehen	„	merehen,
„	293	„	10	„ „	„	tuulemahan	„	tuulemahan,
„	305	„	24	1:llä „	„	Kieprukka	„	Hieprukka
„	„	„	25	2:lla „	„	paukkui	„	paukkui,
„	310	„	26	„ „	„	kiistän	„	kiistän,
„	314	„	2	1:llä „	„	tykōna	„	tykönä
„	318	„	27	2:lla „	„	hahuhun	„	hakuhun,
„	323	„	21	1:llä „	„	sinertävässa	„	sinertävässä
„	„	„	24	2:lla „	„	somittelián	„	somittelian
„	325	„	19	1:llä „	„	silmän	„	silmän,
„	337	„	15	2:lla „	„	tuli terällä	„	tuli-terällä
„	342	„	3	„ „	„	kovaksi	„	kovaksi,

Muistutus. Paitse näitä virhiä on kirjaan sattunut pääsemään eräitä epätasaisuuksiakin kirjoitustavassa; niin ovat esimerkiksi semmoiset sanat kuin: ensimäinen, alimainen; neuvotahan, tuuvitetahan; veijo, äijä hairauksissa myös kirjoitetut ensimmäinen, alimmainen; neuotahan, tuuitetahan; veio, äiä, jotka virhet pyydämme lukian itsensä hyväntahtoisesti oikaisemaan. Muuten ovat i:den ja ä:iden pilkut useasti katkielleet präntättäissä, ja ne ynnä muut pienemmät, tässä mainitsematta jääneet viat korjatkoon myös lukia suosiollisesti.

Kalevala

KALEWALA,

das National-Epos der Finnen,

nach der zweiten Ausgabe ins Deutsche übertragen

von

Anton Schiefner.

Helsingfors 1852.

Papier, Druck und Verlag von J. C. Frenckell & Sohn,

Buchdrucker der Kaiserlichen Alexander-Universität.

Imprimatur: Herman Molander.

Dem

Andenken

des edlen

MATTHIAS ALEXANDER CASTRÉN.

Vorwort.

Im Jahre 1682 gab der gelehrte Polyhistor Daniel Georg Morhof in seinem zu Kiel erschienenen Unterricht von der deutschen Sprache wohl zuerst in Deutschland eine Probe der finnischen Volkspoesie, indem er ein aus Bång's Historia ecclesiastica Sveo-Gothorum entnommenes Bärenlied finnisch nebst einer nicht sehr ansprechenden deutschen Uebersetzung mittheilte. Seit dieser Zeit war es also bekannt, daß es eine finnische Volkspoesie gäbe, doch hatte sich dieselbe nur einer zufälligen Beachtung zu erfreuen. Eine solche wurde ihr sogar von dem Meister Göthe zu Theil, dem wir die Bearbeitung eines finnischen Liebesliedes verdanken. In Finnland selbst war der mit Recht hochgefeierte Professor Porthan der erste, der der Volkspoesie eine umfassendere Aufmerksamkeit zuwandte. Unter seinem Einfluß arbeiten Ganander und Lencquist, die in ihren mythologischen Leistungen auf den in den Volksliedern enthaltenen Stoff näher eingehen mußten. Doch blieben diese Versuche alle mehr fragmentarisch. Eine größere Sammlung veranstaltete der Doctor Zacharias Topelius und gab sie in fünf Theilen während der Jahre 1822—1836 heraus. Bereits im Jahre 1820 hatte der Prof. von Becker in der zu Åbo in finnischer Sprache erscheinenden Wochenschrift einen Versuch gemacht eine Menge Lieder über Wäinämöinen in ein Ganzes zu vereinigen. Diesem Beispiele verdanken wir es wahrscheinlich, daß D:r Lönnrot den Gedanken faßte die noch unter dem Volke lebenden Lieder von Wäinämöinen, Ilmarinen und Lemminkäinen u. s. w. zu einem Epos zusammenzufügen. Schon in den Jahren 1828 und 1831 machte er verschiedene Wanderungen in Finnland, um seine Runensammlung zu vervollständigen. Ergiebiger waren jedoch seine Reisen außerhalb des eigentlichen Finnlands von dem Jahre 1832 an, namentlich in den von Finnen bewohnten Strecken der Archangelschen Gouvernements. Während nun in Deutschland im Jahre 1834 G. H. von Schröter die bereits 1819 zu Upsala von seinem Bruder finnisch und deutsch gedruckten "finnischen Runen" für das größere Publikum veröffentlichte, konnte Dr. Lönnrot bereits im nächstfolgenden Jahre (1835) mit seiner Sammlung der epischen Lieder der Finnen hervortreten. Sie erschien in zwei Bänden unter dem Titel Kalewala und umfaßte etwas über 12000 Verse in 32 Gesängen. Die Wichtigkeit dieser Sammlung für die epische Poesie überhaupt wurde von dem berühmten Begründer germanischer Sprach- und Mythenforschung, Jacob Grimm in das hellste Licht gestellt in seinem Aufsatz "über das finnische Epos" in Hoefer's Zeitschrift für die Wissenschaft der Sprache, Band I S. 13—55 (1846). Wie Grimm selbst bekennt, ist ihm beim Studium der finnischen Poesie die treffliche

schwedische Uebersetzung der Kalewala, welche wir dem der Wissenschaft, dem Vaterlande und den Freunden zu früh entrissenen **M. Alexander Castrén** verdanken (1841) zur Hand gewesen. Ist diese Uebersetzung auch eine höchstgelungene, welche bei aller Treue den Eindruck einer selbständigen Schöpfung macht, so ist doch die Zahl derer, denen die schwedische Sprache geläufig ist, unter den deutschen Forschern eine sehr beschränkte. Endlich erschien im J. 1845 eine französische Uebersetzung von **Léouzon Le Duc**, die den Wünschen des größeren Publikum's entgegenkommen sollte. In Deutschland ward bald dieser, bald jener Name für eine zu erwartende Uebersetzung genannt. Unterdessen hatte die finnische Litteraturgesellschaft dafür Sorge getragen, daß durch eine umfassendere Sammlung epischer Runen in den verschiedensten Gegenden finnischer Zunge eine neue Ausgabe der Kalewala ebenfalls unter der Redaction von Dr. **Elias Lönnrot** ins Leben treten konnte. Sie erschien im J. 1849 und umfaßt in 50 Gesängen 22,793 Verse. Eine sehr interessante Beurtheilung derselben ließ **Castrén** im Bulletin histor. philol. der Akademie der Wissenschaften Band **VII** N:o 20, 21 abdrucken. Seinem Einflusse hauptsächlich ist das Entstehen vorliegender Uebersetzung zuzuschreiben. Er trug Sorge, daß mir die einzelnen Bogen der neuen Ausgabe während des Druckes von der finnischen Litteraturgesellschaft zugesandt wurden, so daß ich die Uebersetzung bald nach dem Erscheinen des Originals gegen Ende des Jahrs 1849 beendigen konnte. Im nächstfolgenden Jahre wanderte die Handschrift nach Helsingfors, wo die Litteraturgesellschaft auf Betrieb **Castrén's** für eine Revision der Uebersetzung sorgte, an welcher **Castrén** selbst manchen Antheil hatte. Endlich war die Arbeit druckfertig, fand jedoch erst gegen Ende des vorigen Jahrs einen Verleger an der ältesten Buchhandlung Finnlands. Da der Druck in Helsingfors selbst bewerkstelligt werden konnte, ließ **Castrén** es sich wiederum angelegen sein, die Correctur zu überwachen, welche er der gewissenhaften Leitung des Herrn **Carl Gustav Borg** übertrug, der als gewandter Uebersetzer und gründlicher Kenner der finnischen Poesie sehr viel dazu beigetragen hat, vorliegende Uebersetzung von ihren Mängeln zu reinigen. Und dennoch ist so manches Mangelhafte stehen geblieben. Mein Trost ist der, daß nach mir Andere kommen werden, welche das Werk weiter fördern werden. Einstweilen beurtheile man meinen Versuch mit Nachsicht und entschuldige namentlich die kleineren Druckversehen, welche sich bei meiner Entfernung vom Druckort nicht ganz verhüten ließen.

St. Petersburg den $\frac{1}{13}$ September 1852.

A. Schiefner.

Inhaltsverzeichniß.

I. Eingang V. 1—102. Die Tochter der Luft läßt sich ins Meer hinab, wo sie von dem Winde und den Wogen geschwängert zur Wassermutter wird 103—176. Eine Ente baut ihr Nest auf ihrem Knie und legt dort Eier 177—212. Die Eier rollen ins Meer hinab und zerbrechen, aus ihren einzelnen Theilen entstehen Erde, Himmel, Sonne, Mond und Sterne 213—244. Die Wassermutter schafft Landzungen, Busen, Uferland, Tiefen und Untiefen des Meeres 245—280. Wäinämöinen wird von der Wassermutter geboren und treibt lange auf den Wogen einher, bis er endlich ans Ufer gelangt 281—344. S. 1—5.

II. Wäinämöinen steigt ans Land, das baumlos ist und läßt Sampsa Pellerwoinen Bäume säen 1—42. Die Eiche will anfangs nicht gedeihen, als sie aber nach wiederholtem Säen endlich üppig emporschießt, breitet sie sich über die ganze Gegend aus, so daß die Strahlen der Sonne und des Mondes nicht durchdringen können 43—110. Ein kleiner Mann steigt aus dem Meere und fällt die Eiche; worauf Sonne und Mond wieder zum Vorschein kommen 111—222. Vögel singen in den Bäumen, Kräuter, Blumen und Beeren wachsen auf dem Boden, nur die Gerste wollte noch nicht gedeihen 223—236. Wäinämöinen findet einige Gerstenkörner in dem Sande am Ufer, fällt die Waldung und läßt nur eine Birke als Ruheplatz für die Vögel stehen 237—262. Aus Dankbarkeit dafür schlägt der Adler ihm Feuer an, womit die Waldung verbrannt wird 263—284. Wäinämöinen säet Gerste, sendet Gebete um Wachsthum empor und hofft das beste Gedeihen 285—376. S. 6—10.

III. Wäinämöinen wird durch seinen Gesang und seine Weisheit berühmt 1—20. Joukahainen macht sich auf, um mit ihm im Gesange zu wetteifern; da er es nicht vermag, fordert er ihn zum Zweikampf heraus, den Wäinämöinen zurückweist und Joukahainen in den Sumpf zaubert 21—330. Dort geräth Joukahainen in große Drangsal und verspricht endlich dem Wäinämöinen ihm seine Schwester zur Ehe zu geben, was Wäinämöinen annimmt und ihn wieder aus dem Sumpfe läßt 331—476. Schlimmgelaunt geht Joukahainen nach Hause und berichtet seiner Mutter, wie es ihm schlimm auf seiner Reise gegangen sei 477—524. Die Mutter freut sich, als sie hört, daß sie Wäinämöinen zum Schwiegersohn bekommt, die Tochter aber kommt in trübe Stimmung und beginnt zu weinen 525—580. S. 11—17.

IV. Wäinämöinen bewirbt sich um Joukahainen's Schwester, als er sie im Busche trifft 1—30. Weinend eilt das Mädchen nach Hause und berichtet es der Mutter 31—116. Die Mutter verbietet ihr zu trauern und fordert sie auf sich zu freuen und sich stattlich anzukleiden 117—188. Das Mädchen weint und weint und sagt, daß es keinem alten Manne als Gattin zu Theil werden wolle 189—254. Sorgenvoll geht sie in den Wald, eilt zum Meeresstrande,

will sich baden und sinkt ins Wasser 255—370. Die Mutter weint Tag und Nacht über den Verlust der Tochter 371—518. S. 18—24.

V. Wäinämöinen will Joukahainen's Schwester aus dem Meere auffangen und bekommt sie in Fischgestalt an seine Angel 1—58. Er will den Fisch in Stücke schneiden, dieser entkommt aber ins Meer und erklärt, wer er eigentlich sei 59—133. Vergebens bemüht sich Wäinämöinen mit Worten und Netzen den Fisch wieder in seine Gewalt bekommen 134—163. Niedergeschlagen geht er nach Hause und läßt sich von seiner Mutter rathen, nach dem Nordland zu gehen, um dort zu freien 164—241. S. 25—27.

VI. Joukahainen trägt Haß gegen Wäinämöinen und lauert ihm auf, als er nach dem Nordland zieht 1—78. Er sieht ihn durch den Fluß reiten und schießt auf ihn, trifft jedoch nur sein Pferd 79—182. Wäinämöinen stürzt ins Wasser; ein heftiger Sturmwind trägt ihn hinaus auf den Meeresrücken, Joukahainen aber meldet seine That der Mutter 183—234. S. 28—30.

VII. Wäinämöinen schwimmt mehrere Tage auf dem offenen Meere, der Adler trifft ihn dort an und noch immer dankbar dafür, daß Wäinämöinen die Birke beim Fällen der Waldung stehen ließ, nimmt er ihn auf seinen Rücken und trägt ihn an den Strand des Nordlands, von wo ihn des Nordlands Wirthin in ihre Behausung nimmt und ihn auf das Beste empfängt 1—274. Wäinämöinen hat dennoch Verlangen nach seiner Heimath, des Nordlands Wirthin will ihn aber nicht allein dahin ziehen lassen, sondern ihm auch die Tochter zur Ehe geben, falls er ihr den Sampo schmieden könne 275—322. Wäinämöinen verspricht, daß er in der Heimath angekommen den Schmied Ilmarinen senden werde, damit er den Sampo schmiede und erhält so von ihr sowohl Schlitten als Pferd um nach der Heimath zurückzukehren 323—368. S. 31—35.

VIII. Auf dem Wege sieht Wäinämöinen die reizend gekleidete Jungfrau des Nordlands und bewirbt sich um sie 1—50. Die Jungfrau will sich endlich seinen Wünschen fügen, wenn er aus den Splittern ihrer Spindel ein Boot zimmert und es ins Wasser bringt, ohne es irgendwie zu berühren 51—132. Wäinämöinen fängt an zu zimmern, schlägt sich aber mit der Axt eine große Wunde ins Knie und kann den Lauf des Blutes nicht stillen 133—204. Er geht um einen Zauberkundigen zu suchen, der ihm das Blut stillen könnte und findet einen alten Mann, der dem Blutstrom Einhalt zu thun verspricht 205—282. S. 36—39.

IX. Wäinämöinen erzählt dem Alten die Entstehung des Eisens 1—266. Der Alte schilt das Eisen und spricht die Worte des Blutstillens; das Blut hört auf zu fließen 267—418. Der Alte läßt seinen Sohn eine Salbe bereiten, salbt und verbindet die Wunde; Wäinämöinen geneset und danket Gott für die erhaltene Hülfe 419—586. S. 40—46.

X. Wäinämöinen kommt nach Hause und fordert Ilmarinen auf um des Nordlands Jungfrau zu freien, die er sich erringen könne, wenn er den Sampo

schmiede 1—100. Ilmarinen will jedoch nimmermehr nach dem Nordland, Wäinämöinen weiß ihn aber gegen seinen Willen durch List dahin zu bringen 101—200. Ilmarinen kommt nach dem Nordland, wird aufs Beste empfangen und den Sampo zu schmieden aufgefordert 201—280. Ilmarinen schmiedet den Sampo, den des Nordlands Wirthin in des Nordlands Steinberg einschließt 281—432. Ilmarinen verlangt die Jungfrau als Lohn; diese giebt Hindernisse vor und sagt, daß sie noch nicht von Hause könne 433—462. Ilmarinen erhält ein Boot, kehrt heim und erzählt dem Wäinämöinen, daß er bereits den Sampo fertig geschmiedet habe 463—510. S. 47—53.

XI. Lemminkäinen macht sich auf, um sich um die vornehme Saarijungfrau zu bewerben 1—110. Anfangs verspotten ihn die Saarijungfrauen, werden aber gar bald sehr vertraut mit ihm 111—186. Nur Kyllikki, deretwegen er gekommen, kann er nicht gewinnen, weßhalb er sie endlich mit Gewalt ergreift, in den Schlitten rafft und sich auf den Weg begiebt 187—272. Kyllikki weint und wirft dem Lemminkäinen besonders sein Kriegesgelüste vor; dieser verspricht ihr, nicht in den Krig zu ziehen, falls sie verspräche, nicht an den Tanzesfreuden des Dorfes theilzunehmen; beide beschwören sie ihr Versprechen 273—314. Lemminkäinen's Mutter freut sich über die junge Schwiegertochter 315—402. S. 54—58.

XII. Kyllikki vergißt ihren Schwur und begiebt sich ins Dorf, worüber Lemminkäinen gar ärgerlich wird und sie auf der Stelle zu verstoßen und nach dem Nordland auf die Frei zu gehen beschließt 1—128. Die Mutter sucht den Sohn auf alle Weise abzuhalten und sagt, daß ihn dort Untergang treffen könnte; Lemminkäinen, der sein Haar bürstet, wirft voll Aerger die Bürste aus der Hand und meint, daß eben so sehr aus dieser Bürste als aus seinem Leibe Blut fließen werde 129—212. Er rüstet sich, begiebt sich auf den Weg, kommt nach dem Nordland und singt alle Männer fort aus der Behausung des Nordlands; nur einen einzigen garstigen Hirten läßt er unverzaubert 213—504. S. 59—64.

XIII. Lemminkäinen wirbt bei des Nordlands Wirthin um ihre Tochter, die Alte fordert, daß er zuvor Hiisi's Elennthier einholen soll 1—30. Lemminkäinen macht sich keck daran, das Elennthier zu jagen, hat es auch schon erreicht, als es ihm wieder entkommt, er aber seinen Schneeschuh zerbricht 31—270. S. 65—68.

XIV. Lemminkäinen wendet die den Jägern geläufigen Gebete und Zauberworte an, bekommt endlich das Elennthier in seine Gewalt und bringt es nach dem Nordland 1—270. Zweitens wird ihm auferlegt, Hiisi's feuerschnaubendes Roß zu zügeln; er zügelt es und bringt es nach dem Nordland 271—372. Als dritte Aufgabe wird ihm gestellt, den Schwan aus dem Tuoniflusse zu schießen. Lemminkäinen kommt zum Fluß des Todtenreiches; dort lauert ihm der von ihm mißachtete Hirte auf, tödtet ihn und wirft ihn in den Wasserfall des Todtenlandes. Tuoni's Knabe haut den Leib in Stücke 373—460. S. 69—74.

XV. An einem Tage fängt in Lemminkäinen's Heimath Blut an aus seiner Bürste

zu tropfen, woraus die Mutter den Schluß zieht, daß bereits Untergang ihren Sohn ereilt habe; sie eilt nach dem Nordland und frägt von des Nordlands Wirthin, wo sie Lemminkäinen hingethan habe 1—62. Des Nordlands Wirthin gesteht endlich, auf welche Arbeit sie ihn ausgeschickt, und die Sonne giebt ihr genauen Bescheid über den Tod Lemminkäinen's 63—194. Lemminkäinen's Mutter geht mit einer langen Harke in der Hand zu den Gewässern unterhalb des Wasserfalls von Tuoni, durchharkt das Wasser, bis sie alle Theile von dem Leibe ihres Sonnes beisammen hat, fügt sie dann zusammen und bringt sie dann vermittelst der Zaubersprüche und der Salben wiederum ins Leben 195—554. Lemminkäinen erzählt, nachdem er zum Bewußtsein gekommen, wie er im Strom des Todtenlandes umgekommen sei und geht mit seiner Mutter nach Hause 555—650. S. 75—82.

XVI. Wäinämöinen sendet Sampsa Pellerwoinen um Holz für sein Boot zu suchen, zimmert dann das Boot und vermißt drei Worte 1—118. Da er diese nicht anderswoher bekommt, begiebt er sich ins Todtenreich, wo man ihn festzuhalten gedenkt 119—362. Wäinämöinen befreit sich dennoch durch seine Zauberkraft, warnt, als er zurückkehrt, davor, sich dahin zu begeben und erzählt von den Schrecknissen, die daselbst bösen Menschen bevorstehen 363—412. S. 83—87.

XVII. Wäinämöinen geht die Worte von Antero Wipunen holen und weckt diesen aus seinem tiefen Schlafe unter der Erde 1—98. Wipunen verschlingt Wäinämöinen und dieser beginnt ihn in seinem Leibe auf das Heftigste zu quälen 99—146. Wipunen sucht durch alle nur mögliche Beschwörungen den Unhold los zu werden, Wäinämöinen droht aber, daß er nicht früher von dannen ziehen werde, als bis er von ihm die ihm zur Beendigung des Bootes fehlenden drei Worte erhalten hätte 147—526. Wipunen singt nun dem Wäinämöinen seine ganze Weisheit vor, dieser zieht endlich fort aus dem Leibe, kehrt zu seiner Arbeit zurück und beendigt das Boot 527—628. S. 88—95.

XVIII. Wäinämöinen segelt in seinem neuen Boote hin nach dem Nordland, um des Nordlands Jungfrau zu freien 1—40. Ilmarinen's Schwester sieht ihn und spricht mit ihm vom Strande her, erhält Auskunft über seinen Weg und eilt es dem Bruder zu melden, daß ein anderer seiner Braut nachstrebe und er auf seiner Hut sein möge 41—266. Ilmarinen rüstet sich und eilt gleichfalls zu Pferde dem Strande entlang nach dem Nordland 267—470. Als des Nordlands Wirthin die Freier kommen sieht, räth sie der Tochter, den Wäinämöinen zu wählen 471—634. Die Tochter selbst will Ilmarinen, der den Sampo geschmiedet, heirathen und empfängt Wäinämöinen, der früher in die Stube tritt, mit einer abschlägigen Antwort 635—706. S. 96—104.

XIX. Ilmarinen tritt in des Nordlands Stube, wirbt um die Tochter, es werden ihm gefahrvolle Arbeiten auferlegt 1—32. Durch den Rath der Nordlandsjungfrau besteht er diese Arbeiten glücklich und ackert zuerst ein Schlangenfeld, fängt zweitens den Bären Tuoni's und den Wolf Manala's, drittens den furchtbaren Hecht aus dem Strom des Todtenreiches 33—344. Des Nordlands Wir-

thin verlobt ihre Tochter dem Ilmarinen 345—498. Schlechtgelaunt kehrt Wäinämöinen aus dem Nordland heim und warnt jeden mit einem jüngeren Mann zugleich auf die Frei zu gehen 499—518. S. 105—111.

XX. In dem Nordland wird ein gewaltig großer Stier zur Hochzeit geschlachtet 1—118. Es wird Bier gebraut und Speise bereitet 119—516. Es werden Boten ausgesandt, um zur Hochzeit einzuladen; nur Lemminkäinen bleibt ungebeten 517—614. S. 112—119.

XXI. Der Bräutigam und seine Gefolge werden im Nordland empfangen 1—226. Die Gäste werden zur Genüge mit Speise und Trank bewirthet 227—252. Wäinämöinen singt und verherrlicht die Schaar des Hauses 253—438. S. 120—125.

XXII. Die Braut wird zur Abreise gerüstet und wie an die früheren so an die kommenden Tage erinnert 1—124. Die Braut geräth in Traurigkeit 125—184. Man bringt sie zum Weinen 185—382. Die Braut weint 383—448. Man tröstet sie 449—552. S. 126—132.

XXIII. Die Braut wird unterwiesen und ermahnt, wie sie in der Wohnung ihres Mannes leben soll 1—478. Eine alte Bettlerin erzählt ihre verschiedenen Lebenserfahrungen als Mädchen, bei dem Manne und nachdem sie von ihm fortgegangen 479—850. S. 133—143.

XXIV. Der Bräutigam wird ermahnt, wie er seine Braut behandeln soll und ihm gerathen, nicht schlecht mit ihr umzugehen 1—264. Ein alter Bettler erzählt, wie er vormals sein Weib zur Vernunft gebracht habe 265—296. Die Braut ist betrübt, daß sie nun ihre liebe Geburtsstätte auf immer verlassen muß und sagt Allen ein Lebewohl 297—462. Ilmarinen schwingt seine Braut in den Schlitten, macht sich auf den Weg und kommt am Abende des dritten Tages heim 463—528. S. 144—150.

XXV. Der Bräutigam, die Braut und das Gefolge werden in der Wohnung Ilmarinen's empfangen 1—382. Die Schaar wird zur Genüge mit Speise und Trank bewirthet; Wäinämöinen singt und preiset den Wirthen, die Wirthin, den Freiwerber, die Begleiterin der Braut und das übrige Gefolge 383—672. Auf dem Heimwege von der Hochzeit bricht der Schlitten Wäinämöinen's, den er wieder ausbessert und nach Hause fährt 673—738. S. 151—159.

XXVI. Lemminkäinen voll Aerger darüber, daß er nicht zur Hochzeit eingeladen worden, beschließt dennoch nach dem Nordland zu ziehen, ohne auf das Verbot seiner Mutter und das vielfache Verderben zu achten, daß ihm nach den Worten seiner Mutter daselbst droht 1—382. Er begiebt sich auf den Weg und kommt durch seine Zauberkraft glücklich durch alle gefahrvollen Stellen 383—776. S. 160—169.

XXVII. Lemminkäinen kommt nach dem Nordland und benimmt sich höchst übermüthig 1—204. Der Wirth des Nordlands geräth in Zorn und da er gegen Lemminkäinen nichts durch seinen Zauber vermag, wendet er sich zum Schwerte 205—282. Bei dem Zweikampfe schlägt Lemminkäinen dem Nord-

landswirthen den Kopf von den Schultern; um diesen Mord zu rächen, sendet die Nordlandswirthin ihre Kriegsschaaren gegen ihn 283—420. S. 170—174.

XXVIII. Lemminkäinen entflieht eiligst aus dem Nordland, kehrt heim und frägt seine Mutter, wo er sich vor dem Nordlandsvolke bergen könne, welches bald in Masse gegen ihn allein erscheinen werde 1—164. Die Mutter verweist ihm den Zug nach dem Nordland, schlägt ihm zuvor diesen und jenen Versteck vor und räth ihm zuletzt sich auf eine Insel jenseits mancher Meere zu begeben, wo zuvor ihr Mann während des großen Kriegsjahres in Frieden gelebt hatte 165—294. S. 175—178.

XXIX. Lemminkäinen segelt nun übers Meer und kommt glücklich auf die Insel 1—78. Dort lebt er gar frevelhaft mit den Mädchen und Weibern, bis die Männer ergrimmt sich anschicken ihn zu tödten 79—290. Eilends macht sich Lemminkäinen aus dem Staube und verläßt die Insel zu seinem eignen Verdrusse und zu dem der Mädchen 291—402. Auf dem Meere zertrümmert ein heftiger Sturm das Schiff Lemminkäinen's, er selbst rettet sich schwimmend ans Land, erhält ein neues Boot und gelangt an die Ufer seiner Heimath 403—452. Er sieht das frühere Wohngebäude verbrannt und die ganze Stelle verheert, fängt an zu weinen und zu klagen, zumal da er auch seine Mutter todt glaubt 453—514. Die Mutter lebt aber noch und befindet sich in einem Versteck in dem Walde, wo sie Lemminkäinen zu seiner großen Freude auffindet 515—546. Die Mutter erzählt, wie das Volk des Nordlands gekommen und die Stube in Asche gelegt; Lemminkäinen verspricht neue, noch bessere Stuben zu bauen, wenn er zuvor am Nordlande für seine Mühsal Rache genommen und erzählt seiner Mutter von seinem üppigen Leben während er auf dem Eiland im Versteck lebte 547—602. S. 179—186.

XXX. Lemminkäinen zieht aufs Neue mit seinem frühern Kampfgenossen Tiera aus, um das Nordland zu bekriegen 1—122. Des Nordlands Wirthin sendet ihnen heftigen Frost entgegen, welcher ihr Boot auf dem Meere einfrieren läßt und auch beinahe die Helden selbst umgebracht hätte, wenn ihn nicht Lemminkäinen mit seinen kräftigen Zauber- und Bannsprüchen davon abgebracht hätte 123—316. Lemminkäinen wandert mit seinem Kampfgenossen auf dem Eise zum Strande, irrt lange in trauriger Lage durch die Wildniß, bis er endlich in seine Heimath gelangt 317—500. S. 187—192.

XXXI. Untamo erhebt Krieg gegen seinen Bruder Kalerwo, tödtet Kalerwo sammt seiner Schaar, es bleibt nur ein einziges Weib, das gesegneten Leibes ist, von dem ganzen Stamme nach; man führt sie fort und sie gebährt in Untamo's Behausung den Knaben Kullerwo 1—82. Kullerwo denkt schon in der Wiege an Untamo Rache zu nehmen und Untamo versucht ihn auf verschiedene Art zu tödten, vermag es aber nicht 83—202. Größer geworden verdirbt Kullerwo jegliche Arbeit und Untamo verkauft ihn in seinem Aerger als Knecht dem Ilmarinen 203—374. S. 193—197.

XXXII. Ilmarinen's Hausfrau macht Kullerwo zum Hüter ihrer Heerde und backt

ihm aus Bosheit einen Stein in seine Wegkost 1—32. Entsendet dann ihre Heerde unter den üblichen Gebeten und Beschwörungen des Bären auf die Weide 33—548. S. 198—204.

XXXIII. Kullerwo nimmt gegen Abend das Brot aus seinem Ranzen, beginnt zu schneiden und zerbricht zu seinem Leidwesen das Messer, was ihm um so mehr zu Herzen geht, da das Messer ihm als einziges Andenken an seinen Stamm geblieben war 1—98. Er gedenkt an der Wirthin Rache zu nehmen, treibt die Heerde in den Sumpf, sammelt eine Heerde Wölfe und Bären, welche er am Abend nach Hause treibt 99—184. Als die Wirthin sie melken geht, wird sie von den wilden Thiern zerrissen und getödtet 185—296. S. 205—208.

XXXIV. Kullerwo geht fort von Ilmarinen, wandert kummervoll durch den Wald und erfährt endlich von einer Alten, daß seine Eltern und Geschwister noch am Leben seien 1—128. Er findet sie nach der Anleitung der Alten an den Gränzen der Lappen auf 129—188. Die Mutter erzählt, wie sie ihn bereits längst todt geglaubt und ferner, wie ihre ältere Tochter auf dem Wege zu den Beeren verschwunden sei 189—246. S. 209—211.

XXXV. Kullerwo beginnt bei seinen Eltern verschiedene Arbeiten zu verrichten, da er jedoch keine Hülfe gewährt, schickt ihn der Vater aus, um die Abgabe für das Land zu entrichten 1—68. Auf dem Heimwege trifft er die ihm unbekannte, auf dem Wege zu den Beeren verschwundene Schwester, die er zu sich lockt und mit sich fortführt 69—188. Als es am nächsten Tage offenbar wird, wer sie sind, stürzt sich die Schwester in den Fluß, Kullerwo eilt nach Hause, erzählt der Mutter sein grausenhaftes Erlebniß mit der Schwester und will auch seinem eignen Leben ein Ende machen 189—344. Die Mutter sucht ihn vom Selbstmord abzubringen und räth ihm in irgend einem Versteck Erleichterung seines Kummers zu suchen, Kullerwo will jedoch vor allen Dingen zuerst an Untamo Rache nehmen 345—372. S. 212—216.

XXXVI. Kullerwo rüstet sich zum Kriege und verläßt gar leichten Herzens seine Heimath, da dort niemand, außer der Mutter, über seinen etwaigen Tod Kummer zu empfinden behauptet 1—154. Er kommt nach dem Wohnsitz Untamo's, haut alles nieder und steckt die Stuben in Brand 155—250. Er kehrt heim, findet den Wohnsitz verlassen und kein anderes lebendes Wesen, als einen alten schwarzen Hund, mit welchem er in den Wald geht um sich Nahrung zu schießen 251—296. Auf dem Wege dahin kommt er an die Stelle, wo er seine Schwester zu sich gelockt und macht dort mit dem Schwerte seinem Leben ein Ende 297—360. S. 217—221.

XXXVII. Lange weint Ilmarinen nach seinem Weibe, schmiedet sich dann aus Gold und Silber eine Frau, die er nach großer Mühe endlich zu Stande und zum Leben bringt 1—162. Er ruht in der Nacht an der Seite der goldenen Braut, findet aber, als er am Morgen erwacht, die Seite, welche er dem goldenen Bilde zugewandt hatte, gar kalt 163—196. Er will die goldene Braut dem Wäinämöinen überlassen, dieser will aber nichts von ihr wissen, sondern giebt

ihm den Rath, sie zu andern Dingen zu verschmieden oder in ein anderes Land zu golddürstenden Freiern zu führen 197—250. S. 222—224.

XXXVIII. Ilmarinen geht nach dem Nordland um sich um die jüngere Schwester seines früheren Weibes zu bewerben, erhält aber nur böse Schmähworte zur Antwort, ergrimmt darüber, raubt das Mädchen und begiebt sich auf den Heimweg 1—124. Auf dem Wege beschimpft die Jungfrau den Ilmarinen und bringt ihn dermaaßen auf, daß er sie zuletzt in seinem Zorn in eine Möve verwandelt 125—286. Darauf kehrt er heim und erzählt dem Wäinämöinen, wie das Nordland im Besitz des Sampo sorgenfrei lebe und zugleich wie seine Brautwerbung abgelaufen 287—328. S. 225—228.

XXXIX. Wäinämöinen treibt Ilmarinen an mit ihm zusammen nach dem Nordland zu ziehen, um sich des Sampo zu bemächtigen; Ilmarinen geht auf diesen Vorschlag ein und die Helden begeben sich zu Boot auf den Weg 1—330. Lemminkäinen erblickt sie vom Strande aus und als er gehört, wohin sie ziehen, bietet er sich als dritten Mann an; er wird gern als dritter aufgenommen 331—426. S. 229—234.

XL. Die Sampofahrer kommen an einen Wasserfall und unterhalb des Wasserfalles haftet das Boot auf dem Rücken eines großen Hechtes 1—94. Der Hecht wird getödtet, die obere Hälfte ins Boot geschafft, gekocht und zerstückelt 95—204. Wäinämöinen macht aus den Backenknochen des Hechts seine Kantele, auf welcher der eine und der andere zu spielen versuchte, ohne es jedoch zu vermögen 205—342. S. 235—239.

XLI. Wäinämöinen spielt die Kantele und alle lebenden Wesen in der Luft, auf der Erde und in dem Meere eilen herbei, um seinem Spiele zu lauschen 1—168. Die Herzen aller werden dermaaßen durch das Spiel bewegt, daß ihnen Thränen in die Augen treten; selbst aus den Augen Wäinämöinen's fallen große Tropfen herab auf die Erde und rollen ins Wasser, wo sie in schöne bläuliche Perlen verwandelt werden 169—200. S. 240—243.

XLII. Die Helden kommen nach dem Nordland und Wäinämöinen sagt, daß sie nach dem Sampo gekommen seien; würden sie ihn nicht mit Güte bekommen, so würden sie ihn mit Gewalt entführen 1—58. Des Nordlands Wirthin will ihn weder mit Güte noch mit Gewalt herausgeben und bietet gegen sie das Kriegsvolk auf 59—64. Wäinämöinen ergreift die Kantele, fängt an zu spielen und versetzt mit seinem Spiel das ganze Volk des Nordlands in Schlaf; dann geht er mit seinen Gefährten um sich des Sampo zu bemächtigen; sie schaffen ihn aus dem Steinberg in ihr Boot 65—164. Mit dem Sampo in dem Boote ziehen sie vom Nordland fort und eilen glücklich ihrer Heimath zu 165—308. Am dritten Tage erwacht des Nordlands Wirthin aus ihrem Schlafe und als sie den Sampo entführt sieht, sendet sie einen dichten Nebel, einen starken Wind und andere Hindernisse um die Samporäuber aufzuhalten, bis sie dieselben erreicht hätte; bei dem Sturme fällt Wäinämöinen's neue Kantele ins Meer 309—562. S. 244—250.

XLIII. Des Nordlands Wirthin rüstet ein Kriegsboot aus und eilt den Samporäubern nach 1—22. Als sie dieselben einholt, entsteht ein Kampf auf dem Meere zwischen dem Nordland und Kalewala, in welchem letzteres siegt 23—258. Dennoch glückt es der Nordlandswirthin den Sampo aus dem Boot ins Meer zu schaffen, wo er bricht und in Stücke geht 259—266. Die größeren Stücke sinken unter und begründen den Reichthum des Meeres, die kleineren treibt die Fluth ans Ufer, worüber Wäinämöinen froh wird und auch daraus neue Wohlfahrt seiner Heimath hofft 267—304. Des Nordlands Wirthin droht alles Gedeihen aus Kalewala zu schaffen, welche Drohung Wäinämöinen nicht achtet 305—368. Betrübt über den Verlust ihrer Macht kehrt sie nach dem Nordland zurück, wohin sie von dem ganzen Sampo nur den leeren Deckel zurückbringt 369—384. Wäinämöinen sammelt sorgsam die Sampotrümmer am Ufer, läßt sie wachsen und wünscht beständige Wohlfahrt 385—434.
S. 251—2 5.

XLIV. Wäinämöinen geht um seine ins Meer gefallene Kantele wiederaufzusuchen, kann sie aber nicht wiederfinden 1—76. Er macht sich aus einer Birke eine neue Kantele, auf welcher er darauf spielt und alles erfreut, was sich in seiner Umgebung befindet 77—334. S. 257—260.

XLV. Des Nordlands Wirthin sendet außergewöhnliche Krankheiten nach Kalewala 1—190. Wäinämöinen heilt das Volk durch zauberkräftige Sprüche und Mittel 191—362. S. 261—265.

XLVI. Des Nordlands Wirthin hetzt einen Bären auf Kalewala's Heerden 1—20. Wäinämöinen tödtet den Bären, worauf das bei solcher Gelegenheit übliche festliche Mahl in Kalewala gehalten wird 21—606. Wäinämöinen singt, spielt auf seiner Kantele und hofft für die Zukunft freudiges Leben für Kalewala 607—644. S. 266—273.

XLVII. Mond und Sonne steigen herab um dem Spiele Wäinämöinen's zu lauschen; des Nordlands Wirthin bekommt sie in ihre Gewalt, birgt sie innerhalb eines Berges und stiehlt das Feuer aus Kalewala's Stuben 1—40. Ukko, der Gott in dem Luftraume, empfindet Mißbehagen über die Dunkelheit in dem Himmel und schlägt Feuer zu einem neuen Monde und zu einer neuen Sonne an 41—82. Das Feuer fällt auf die Erde hinab und Wäinämöinen zieht mit Ilmarinen aus, um es zu suchen 83—126. Die Tochter der Luft berichtet ihnen, daß das Feuer in den Alue-See gestürzt und daselbst von einem Fische verschlungen sei 127—312. Wäinämöinen und Ilmarinen ziehen aus um den Fisch mit einem Netz aus Bastschnur zu fangen, was ihnen jedoch mißglückt 313—364.
S. 274—278.

XLVIII. Es wird ein leinenes Netz angefertigt und dann mit diesem ausgezogen um den Fisch, der das Feuer verschluckt hatte, zu fangen; er wird gefangen 1—192. Das Feuer wird im Bauche des Fisches gefunden, eilt aber sogleich wieder davon und richtet Ilmarinens Wangen und Hände übel zu 193—248. Das Feuer greift um sich bis in den Wald hinein, verheert viele Länder und schreitet im

mer weiter, bis man endlich seiner habhaft wird und es in die dunkeln Stuben Kalewala's führt 249—290. Ilmarinen erholt sich von den Brandwunden 291—372. S. 279—283.

XLIX. Ilmarinen schmiedet einen neuen Mond und eine neue Sonne, kann sie jedoch nicht zum Leuchten bringen 1—74. Wäinämöinen erfährt durch das Loos, daß Mond und Sonne sich im Berge des Nordlands befinden, geht nach dem Nordland und haut das ganze Volk dort nieder 75—230. Er geht um Mond und Sonne aus dem Berge zu holen, kann aber nicht hineingelangen 231—278. Er kehrt heim, um sich dort die Geräthschaften schmieden zu lassen, um den Berg zu öffnen. Als Ilmarinen dieselben schmiedet, befürchtet des Nordlands Wirthin, daß es ihr schlimm gehen könne und läßt Mond und Sonne aus dem Berge 279—362. Als Wäinämöinen sie wieder am Himmel erblickt, begrüßt er sie und wünscht, daß sie immer schön emporsteigen und den Ländern Wohlfahrt bringen mögen 363—422. S. 284—288.

L. Der Jungfrau Marjatta wird ein Knabe geboren 1—350. Als Kind geht er verloren und wird endlich im Sumpfe wiedergefunden 351—424. Ein Alter soll ihn taufen, will den vaterlosen nicht taufen, ehe er besichtigt worden 425—440. Wäinämöinen kommt um ihn zu besichtigen und fällt das Urtheil, daß man ihn tödten müsse doch, das Preiselbeer-Knäblein weiset sein Urtheil, zurück 441—474. Der Alte tauft ihn jetzt zum König von Karjala, worüber Wäinämöinen mißmüthig wird und davonzieht, sagt aber vorher, daß er noch ein Mal einen neuen Sampo, eine neue Kantele und neues Licht schaffen werde; er segelt mit einem kupfernen Boot zu dem Rande des Horizonts, wo sich Himmel und Erde berühren und wo er noch weilt; die Kantele und seine großen Gesänge hinterläßt er zur Freude des Suomivolks 475—512. Schlußgesang 513—620. S. 289—296.

Erste Rune.

Werde von der Lust getrieben,
Von dem Sinne aufgefordert,
Daß ans Singen ich mich mache,
Daß ich an das Sprechen gehe,
Daß des Stammes Lied ich singe,
Jenen Sang, den hergebrachten;
Worte schmelzen mir im Munde,
Es entschlüpfen mir die Töne,
Wollen meiner Zung' enteilen,
Wollen meine Zähne öffnen.

Goldner Freund, mein lieber Bruder,
Theurer, der mit mir gewachsen!
Komme jetzt mit mir zu singen,
Komme um mit mir zu sprechen,
Da wir nun zusammentraten
Von verschiednen Seiten kamen;
Selten kommen wir zusammen,
Kommt der eine zu dem andern
In den armen Länderstrecken,
Auf des Nordens armem Boden.

Laß die Hände uns verbinden,
Unsre Finger du verein'gen,
Wollen wir nun munter singen,
Mit dem besten Sange kommen,
Daß die Theuern ihn vernehmen,
Ihn die Wohlgeneigten hören,
In der Jugend, die jetzt wächset,
In dem steigenden Geschlechte,
Diese Worte, die erhalten,
Diese Lieder, die entnommen
Sind dem Gürtel Wäinämöinen's,
Aus der Esse Ilmarinen's,
Von dem Schwerte Kaukomieli's,
Von dem Bogen Joukahainen's,
Von der Gränz' der Nordgefilde
Von den Fluren Kalewala's.

Diese sang zuvor mein Vater,
Wenn er an dem Beilschaft schnitzte,
Diese lehrte mich die Mutter,
Wenn sie ihre Spindel drehte,
Da ich als ein Kind am Boden,
Vor den Knien ich mich wälzte,
Als ein jämmerlicher Milchbart,
Als ein Milchmaul klein vom Wuchse.
Ueber Sampo fehlten nimmer,
Ueber Louhi Zauberworte:
Alt ward in den Worten Sampo,
Louhi schwand sammt ihrem Zauber,
In den Liedern starb Wipunen,
Bei dem Spiele Lemminkäinen.

Giebt noch manche andre Worte,
Zaubersprüche, die ich lernte,
Die vom Weg ich aufgelesen,
Von der Haide abgebrochen,
Vom Gesträuche abgerissen,
Von den Zweigen ich genommen,
Von den Gräsern abgepflücket,
Von den Stegen aufgehoben,
Als ich ging als Hirtenknabe,
Als ein Kindlein auf die Weide,
Auf die honigreichen Wiesen,
Auf die goldbedeckten Hügel,
Folgend Muurikki der schwarzen,
An der bunten Kimmo Seite.

Lieder gab mir selbst die Kälte,
Sang gab mir der Regenschauer,
Andre Lieder brachten Winde,
Brachten mir des Meeres Wogen,
Worte fügten mir die Vögel,
Sprüche schuf des Baumes Wipfel.
Sammelt' sie zu einem Knäuel,
Band zusammen sie in Bündel;
That den Knäuel auf das Schlittchen,
Auf den Schlitten jenes Bündel;
Führte sie in meine Wohnung,
Mit dem Schlitten zu der Scheune,
That sie auf des Bodens Sparren
In den kupferreichen Kasten.
Lagen lange in der Kälte,
Weilten lange im Verwahrsam;
Soll das Lied ich aus der Kälte,
Aus dem Frost den Sang ich holen,
Meinen Kasten nach der Stube,
Zu dem Tische meine Kiste,
Unter diese schönen Sparren,
Und dieß Dach das weitberühmte,
Meinen Liederkasten öffnen,
Diese Kiste voll Gesanges,
Soll des Knäuel's End' ich lösen,
Lösen dieses Bündels Knoten?
Werd' ein hübsches Lied so singen,
Daß es wunderschön ertöne
Von dem Bier, das ich genossen,
Von dem schönen Gerstentranke;
Sollte man kein Bier mir bringen
Und kein Dünnbier mir hier reichen,
Singe ich mit magrem Munde,
Singe ich bei bloßem Wasser
Zu der Freude unsers Abends,
Zu des schönen Tages Zierde,
Oder zu der Lust des Morgens,
Zum Beginn des neuen Tages.

Hörte oftmals also sagen,
Hörte oft im Liede singen:
Einzeln nahen uns die Nächte,
Einzeln leuchten uns die Tage,
Einzeln ward auch Wäinämöinen,
Dieser ew'ge Zaubersprecher,
Von der schönen Lüftetochter,
Die ihm Mutter war, geboren.
Jungfrau war der Lüfte Tochter,
Sie, die schöne Schöpfungstochter,
Trug gar lang' ihr einsam Dasein,
Alle Zeit ihr Mädchenleben
In der Lüfte langen Räumen,
Auf den flachgebahnten Fluren.
Einsam ward ihr dort das Leben
Und das Sein gar unbehaglich,
Immerfort allein zu weilen,
So als Jungfrau dort zu wohnen
In der Lüfte langen Räumen,
In der weitgestreckten Oede.
Nieder ließ sich da die Jungfrau,
Senkt sich auf des Wassers Wogen,
Auf des Meeres klaren Rücken,
Auf die weitgedehnte Oede;
Fing ein Sturmwind an zu blasen,
Aus dem Osten wildes Wetter,
Treibt das Meer zu wildem Schäumen,
Daß die Wellen wüthend wogen.
Sturmwind wiegte dort die Jungfrau,
Mit ihr spielt des Meeres Welle
Auf dem blauen Wasserrücken,
Auf den weißbekränzten Fluthen;
Schwanger blies der Wind die Jungfrau
Und das Meer verlieh ihr Fülle.
Und es trug des Leibes Härte,
Seine Fülle sie mit Schmerzen
Ganze siebenhundert Jahre,
Trug sie neun der Mannesalter,
Ohne daß das Kind geboren,
Daß zum Vorschein es gekommen.
Also schwamm als Wassermutter
Bald nach Osten, bald nach Westen,
Bald nach Norden, bald nach Süden,
Sie zu allen Himmels Rändern,
Angstvoll ob der Frucht des Windes,

Bei des Leibes argen Schmerzen,
Ohne daß das Kind geboren,
Daß zum Vorschein es gekommen.
Fing da leise an zu weinen,
Redet Worte solcher Weise:
"Weh mir armen ob des Schicksals,
Wehe mir ob meines Wanderns!
Wohin jetzo ich gerathen,
Daß ich aus der Luft gekommen,
Daß der Sturmwind mich hier wiege,
Daß die Welle mit mir spiele
Auf den weiten Wasserstrecken,
Auf den ausgedehnten Fluthen."
"Besser wäre es gewesen,
Wär' ich Jungfrau in den Lüften,
Als in diesen fremden Räumen
Wassermutter jetzt zu werden.
Frostvoll ist mir hier das Leben,
Mühvoll ist hier die Bewegung,
In den Wogen so zu weilen,
In dem Wasser so zu wandern."
"Ukko, du, o Gott dort oben,
Du des ganzen Himmels Träger!
Komm herbei, du bist vonnöthen,
Komm herbei, du wirst gerufen,
Löſ' das Mädchen von den Qualen
Von den Wehen du die Jungfrau,
Komm' geschwind und eile schneller,
Schneller, wo man dich ersehnet!"
Wenig Zeit war hingegangen,
Kaum ein Augenblick verflossen,
Sieh, herbei eilt eine Ente,
Fliegt herbei der schöne Vogel,
Suchet sich zum Nest ein Plätzchen,
Suchet eine Wohnungsstelle.
Flog nach Osten, flog nach Westen,
Flog nach Norden und nach Süden,
Kann kein solches Plätzchen finden,
Nicht die allerschlechtste Stelle,
Wo ihr Nest sie machen könnte,
Eine Stätte sich bereiten.
Flieget langsam, schauet um sich,
Dachte nach und überlegte:
"Baue ich mein Haus im Winde,
Auf den Fluthen meine Wohnung,
Würd' der Wind das Haus zerstören,
Weit die Wogen es entführen."
Da erhob des Meeres Mutter,
Sie, der Lüfte schöne Tochter
Aus dem Meere ihre Kniee,
Aus der Fluth die Schulterblätter,
Wo die Ent' ein Nest sich bauen,
Wo sie friedlich weilen könnte.
Entlein nun der schöne Vogel
Flieget langsam, schauet um sich,
Sieht das Knie der Wassermutter
Auf dem blauen Meeresrücken,
Hielt's für einen Wiesenhügel,
Meint'es wäre frischer Rasen.
Hin nun fliegt sie, schwebet langsam,
Läßt sich auf das Knie dann nieder;
Bauet dort ihr Nestlein fertig,
Legt hinein die goldnen Eier,
Goldner Eier ganze sechse,
Siebentens ein Ei von Eisen.
Setzt sich brütend auf die Eier,
Wärmte rasch des Kniees Wölbung;
Brütet einen Tag, den zweiten,
Brütet auch am dritten Tage;
Schon bemerkt die Wassermutter,
Sie, der Lüfte schöne Tochter,
Merket, daß es heißer wurde,
Daß die Haut erwärmet wurde:
Meinte, daß die Knie ihr brennen,
Alle Adern ihr zerschmelzen.
Hastig rührt sie ihre Kniee,
Schüttelt heftig ihre Glieder,
Daß die Eier in das Wasser,
In die Fluth des Meeres stürzen;
In der Fluth in Stücke brechen
Und in Splitter sich zerschlagen.
Nicht verkommen sie im Schlamme,
Nicht die Stücke in dem Wasser,
Sondern werden schön verwandelt,

Schön gestaltet alle Splitter:
Aus des Eies untrer Hälfte
Wird die niedre Erdenwölbung,
Aus des Eies obrer Hälfte
Wird des hohen Himmels Bogen;
Was sich Gelbes oben findet,
Strahlet schön als liebe Sonne,
Was sich Weißes oben findet,
Leuchtet hold als Mond am Himmel;
Von dem Hellen in dem Eie
Werden Sterne an dem Himmel,
Von dem Dunkeln in dem Eie
Wird Gewölke in den Lüften.

Und die Zeiten schwinden rascher,
Immer fort und fort die Jahre
Bei der jungen Sonne Leuchten,
Bei des jungen Mondes Glanze;
Immer schwamm die Wassermutter,
Sie, der Lüfte schöne Tochter,
In den schlummerstillen Wellen,
Auf der nebelreichen Fläche,
Vor sich hatte sie die Fluthen,
Hinter sich den hellen Himmel.

Endlich in dem neunten Jahre,
Zu der Zeit des zehnten Sommers
Hebt ihr Haupt sie aus dem Meere,
Ihre Stirn sie aus den Wogen,
Jetzt beginnt bei ihr das Schaffen,
Fängt sie an hervorzubringen
Auf dem klaren Meeresrücken,
Auf den weiten Wogenflächen.

Wo die Hand nur hin sie wandte,
Da entstanden Landesspitzen,
Wo sie mit dem Fuße ruhte,
Grub gar rasch sie Fischesgruben;
Wo ins Wasser sie sich tauchte,
Senkten sich des Meeres Tiefen.

Wo die Hüfte hin sie wandte,
Da erschienen ebne Ufer,
Wo den Fuß zum Land sie lenkte,
Da entstanden Lachsesschluchten,
Wo der Kopf dem Lande nahte,
Da erwuchsen breite Buchten.

Schwamm noch weiter von dem Lande,
Ruht' ein wenig auf dem Rücken,
Schuf so Klippen in dem Meere,
Riffe, die dem Aug' verborgen,
Wo die Schiffe oft zerschellen,
Wo der Männer Leben endet.

Schon geschaffen waren Inseln,
Klippen in dem Meer begründet,
Festgestellt der Lüfte Pfeiler,
Flur und Felder schon geschaffen,
Bunt die Steine schon gesprenkelt,
Schön gefurchet schon die Felsen,
Wäinämöinen nur der Sänger
War und blieb noch ungeboren.

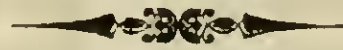
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Wandert noch im Leib der Mutter
Dreißig Sommer nach einander,
Eine gleiche Zahl von Wintern
In den Wellen voller Ruhe,
Auf der weichen Wogenfläche.

Dachte nach und überlegte,
Wie zu sein und wie zu leben
In dem nimmerhellen Raume,
In der unbequemen Enge,
Wo er nicht das Mondlicht schaute,
Nicht den Sonnenschein gewahrte.

Sprach darauf mit diesen Worten,
Ließ auf diese Art sich hören:
"Bring, o Mond, und bring, o Sonne,
Bringe mich, o Bär am Himmel,
Von den ungewohnten Thüren,
Von den unbekannten Pforten,
Hier aus diesem kleinen Neste,
Aus dem engen Aufenthalte!
Daß ich auf der Erde wandre,
Wie ein Menschenkind im Freien,
Daß des Himmels Mond ich schaue,
Daß die Sonne ich gewahre,
Daß den Bären ich erblicke,
Daß die Sterne ich betrachte!"

Da der Mond ihn nicht befreiet,

Nicht die Sonne ihn erlöset,
Wird das Sein ihm unbehaglich,
Ihm das Leben dort verdrießlich;
Sprengt der Feste schmale Pforte
Mit dem Finger ohne Namen,
Schlüpfet durch das Schloß, das starre,
Mit des linken Fußes Zehe,
Kriechet mit der Hand zur Schwelle,
Auf den Knieen durch das Vorhaus.
Stürzte häuptlings in das Wasser,
Wendet mit der Hand die Wogen;
Also blieb der Mann im Meere,
So der Held im Naß der Wogen.
Ruht' im Meere fünf der Jahre,
Fünf der Jahre, ja gar sechse,
Selbst das siebente und achte;
Endlich hält er auf dem Meere,
An der Landzung' ohne Namen,
An dem baumberaubten Strande.
Rafft sich auf den Knien zum Lande,
Wendet mit der Hand sich hastig,
Hebt sich um den Mond zu schauen,
Um die Sonne zu gewahren,
Um den Bären zu erblicken,
Um die Sterne zu betrachten.
Also wurde Wäinämöinen,
Dieser kräft'ge Zaubersprecher,
Von der Lüfte schöner Tochter,
Die ihm Mutter war, geboren.

Zweite Rune.

Nun erhob sich Wäinämöinen
Mit den Füßen zu der Fläche,
Auf zum meerumspülten Eiland,
Auf zur baumentblößten Strecke.
Weilte darauf manche Jahre,
Lebte immerwährend weiter
Auf dem wortberaubten Eiland,
Auf der baumentblößten Fläche.
Dachte nach und überlegte,
Hielt es lang' in seinem Haupte,
Wer das Land ihm wohl besäen,
Wer den Samen streuen sollte?
Pellerwoinen, Sohn der Fluren,
Sampsa ist's, der schlanke Knabe,
Der das Land ihm gut besäen,
Der den Samen streuen konnte.
Er besä't das Land gar fleißig,
Wie das Land, so auch die Sümpfe,
Wie der Haine lockern Boden,
So die festen stein'gen Flächen.
Tannen sä't er auf die Berge,
Fichten sä't er auf die Hügel,
Haidekraut giebt er der Haide,
Zarte Schößlinge den Thälern.
Birken pflanzt er in die Brüche,
Erlen in die lockre Erde,
Feuchtes Land bekommt der Faulbaum,
Weichen Boden auch die Weide,
Heil'gen Ort die Sperberbäume,
Wasserland die Wasserweide,
Schlechten Boden der Wachholder,
Stromesufer Eichenbänme.
Höher wuchsen schon die Bäume,
Schon erstanden junge Sprossen,
Fichten mit den Blüthenwipfeln,
In die Breite wuchsen Föhren,
Birken stiegen in den Brüchen,
Erlen in der lockern Erde,
In dem feuchten Land der Faulbaum,
Schlechtgebettet der Wachholder,
Schöne Beeren am Wachholder,
Gute Frucht am Faulbeerbaume.
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Macht sich auf um zuzuschauen,
Wie des Sampsa Saat gerathen,
Wie die Arbeit Pellerwoinen's;
Sah die Bäume sich erheben,
Junge Sprossen munter wachsen,
Nur die Eiche will nicht keimen,
Wurzeln nicht der Baum des Höchsten.
Ließ die Böse in der Freiheit
Ihres eignen Glücks genießen,
Wartet annoch drei der Nächte,
Wartet eben soviel Tage,
Ging dann hin um zuzuschauen,
Als die Woche hingeschwunden;
Wachsen wollte nicht die Eiche,
Wurzeln nicht der Baum des Höchsten.
Schaute dann der Mädchen viere,
Ja gar fünf der Wasserbräute
Auf dem weichen Wiesenboden,
Auf dem feuchtbethauten Grase,
Auf der nebelreichen Spitze,
Auf des Eilands wald'gem Ende.
Harkten da, was sie gemähet,
Zogen alles dann in Schwaden.
Aus dem Meere stieg ein Riese,
Stieg ein starker Held nach oben,
Drückt die Gräser, daß sie brennen,
Sie sich lichterloh entflammen,
Bis in Asche sie zergehen,
Bis sie ganz und gar verglühen.
Dort nun stand der Aschenhaufen,
Dort die Masse trocknen Staubes,
Dahin that ein Blatt voll Zärte,
Mit dem Blatt er eine Eichel,
Draus erwuchs die schöne Pflanze,
Stieg der schlanke Sproß voll Frische
Aus dem beerenreichen Boden,
Aus dem neugeharkten Lande.

Breitet aus die vielen Aeste,
Bauschet sich mit seiner Krone,
Hebt den Wipfel bis zum Himmel,
Weit hinaus dehnt sie die Zweige,
Hält die Wolken auf im Laufe,
Läßt die Wölkchen selbst nicht ziehen,
Gönnt der Sonne nicht zu strahlen,
Gönnt dem Monde nicht zu leuchten.

Wäinämöinen alt und wahrhaft
Dachte nach und überlegte:
Könnte man den Stamm doch stürzen,
Diesen schlanken Baum hier fällen!
Traurig ist der Menschen Leben,
Seltsam ist des Fisches Schwimmen,
Wenn ihm nicht die Sonne scheinet,
Nicht das liebe Mondlicht leuchtet.

Nirgends gab es einen Helden,
Nirgends einen solchen Riesen,
Der den Eichenstamm ihm fällte
Und der Eiche hundert Wipfel.

Wäinämöinen alt und wahrhaft
Sprach dann selber diese Worte:
"Mutter, die du mich getragen,
Schöpfungstochter, die mich nährte!
Leihe mir des Wassers Kräfte,
(Viel der Kräfte sind im Wasser),
Diese Eiche umzustürzen,
Auszurotten ihre Bosheit,
Daß die Sonne wieder scheine,
Daß das liebe Mondlicht leuchte."

Stieg ein Mann da aus dem Meere,
Hob ein Held sich aus den Wogen,
Nicht gehört er zu den größten,
Keineswegs auch zu den kleinsten:
Lang gleich einem Männerdaumen,
Hoch wie eine Weiberspanne.

Kupfern war des Mannes Mütze,
Kupfern an dem Fuß die Stiefel,
Kupfern an der Hand die Handschuh,
Kupfern ihre bunten Streifen,
Kupfern war am Leib der Gürtel,
Kupfern war das Beil im Gürtel,
Daumenslänge hat der Beilschaft,
Seine Schneide Nagels Höhe.

Wäinämöinen alt und wahrhaft
Dachte nach und überlegte:
"Hat das Aussehn eines Mannes,
Hat das Wesen eines Helden,
Doch die Länge eines Daumens,
Kaum die Höh' des Rinderhufes."

Redet' darauf diese Worte,
Ließ sich selber also hören:
"Scheinest mir der Männer rechter,
Und der Helden jämmerlichster,
Besser kaum als ein Verstorbner,
Schöner kaum als ein Verkomm'ner."

Sprach der kleine Mann vom Meere,
Antwort gab der Held der Fluthen:
"Bin gar wohl ein Mann, wenn einer
Von dem Heldenvolk im Wasser,
Komme um den Stamm zu fällen,
Um den Baum hier zu zertrümmern."

Wäinämöinen alt und wahrhaft
Redet selber diese Worte:
"Nimmer hast du solche Kräfte,
Nimmer ist es dir gegeben,
Diesen großen Stamm zu stürzen,
Diesen Wunderbaum zu fällen."

Konnte kaum noch dieses sagen,
Kaum den Blick auf ihn noch lenken,
Als der Mann sich rasch verwandelt
Und zu einem Riesen wurde,
Schleppt die Füße auf der Erde,
Mit dem Haupt hält er die Wolken,
Ueber's Knie reicht ihm der Bartschmuck,
An die Fersen seine Haare,
Klafterweit sind seine Augen,
Klafterbreit steh'n ihm die Beine,
Anderthalb der Klafter haben
Seine Knie' und zwei das Hüftbein.

Wetzte hin und her das Eisen,
Strich behend die ebne Schneide
Mit sechs harten Kieselsteinen
Und mit sieben Schleifsteinsenden.

Fängt dann hastig an zu schreiten,
Hebt behende seine Beine
Mit den überbreiten Hosen,
Die gar weit im Winde flattern,
Schwankt mit seinem ersten Schritte
Hin auf lockern Sandesboden,
Taumelt mit dem zweiten Schritte
Hin auf Land von dunkler Farbe,
Mit dem dritten Schritte endlich
Tritt er an der Eiche Wurzeln.

Haut den Baum mit seinem Beile,
Schlägt ihn mit der ebnen Schneide,
Einmal haut er, haut das zweite,
Schon zum dritten Male schlägt er,
Funken sprühen aus dem Beile,
Feuer fliehet aus der Eiche,
Will die Eiche niederwerfen,
Will den mächt'gen Baumstamm beugen.

Endlich bei dem dritten Male
Konnte er die Eiche fällen,
Brechen den gewalt'gen Baumstamm
Und die hundert Wipfeln senken;
Streckt der Eiche Stamm nach Osten,
Wirft die Wipfel hin nach Westen,
Schleuderte das Laub nach Süden,
Und die Aeste nach dem Norden.

Wer dort einen Zweig genommen,
Der gewann sich ew'ge Wohlfahrt,
Wer den Wipfel an sich brachte,
Hatte ew'ge Zauberkunde,
Wer vom Laube 'was geschnitten,
Ward beständ'ger Wonne inne.
Was von Spänen ausgestreuet,
Was von Splittern fortgeflogen
Auf den klaren Meeresrücken,
Auf den flachen Wellenspiegel,
Ward vom Winde dort gewieget,
Von den Wellen dort beweget
Wie ein Boot im Wasserspiegel,
Wie ein Schiff in Meeresfluthen.

Nach dem Nordland trugen's Winde,
Nordlands schlankgewachsne Jungfrau
Spülte ihren weiten Kopfputz,
Spült' und klopfte ihre Kleider
Auf des Strandes Wassersteinen,
Auf des Landes langer Spitze.

Sah die Späne in den Fluthen,
Sammelt sie in ihren Ranzen,
Trägt im Ranzen sie nach Hause,
Nach dem Hof im langberiemten,
Daß der Zaubrer daraus Pfeile,
Waffen sich der Schütze schaffe.

Als die Eiche nun gefället,
Als gebeugt der stolze Baumstamm,
Konnt' die Sonne wieder scheinen,
Konnt' das liebe Mondlicht leuchten,
Weit die Wolken sich verbreiten,
Wölben sich des Himmels Bogen
Auf der nebelreichen Spitze,
Auf des Eilands wald'gen Ufern.

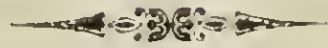
Schön erhoben sich die Haine,
Ganz nach Wunsche wuchsen Wälder,
Baumesblätter, Erdenkräuter,
Vögel sangen in den Bäumen,
Lustig lärmten heitre Drosseln
Und der Kuckuck ließ sich hören.

Beeren wuchsen aus dem Boden,
Goldne Blumen auf den Fluren,
Kräuter mancher Art entstanden
Und Gewächse jeder Weise;
Nur die Gerste wollte noch nicht,
Nicht die schöne Saat gedeihen.

Wäinämöinen alt und wahrhaft
Gehet hin und überleget
An dem Strand des blauen Meeres,
An des mächt'gen Wassers Rande;
Fand daselbst der Körner sechse,
Sieben schöne Samenkörner
An dem Strand des großen Meeres,
In dem lockern, sand'gen Lande,
Barg sie in dem Marderfelle,
In des Sommereichhorns Beinhaut.
Ging den Boden zu besäen,
Ging den Samen auszustreuen

An den Rand des Kalewbrunnens
An den Saum des Osmofeldes.
  Sieh, da lärmt vom Baum die Meise:
"Nicht gedeihet Osmo's Gerste,
Nicht der Hafer von Kalewa,
Wird der Boden nicht bereitet,
Wird die Waldung nicht gelichtet,
Nicht mit Feuer gut gesenget."
  Wäinämöinen alt und wahrhaft
Ließ ein scharfes Beil sich machen,
Fing die Waldung an zu fällen
Und den Hain mit Kraft zu schwenden,
Fällte Bäume aller Weise,
Ließ nur eine Birke stehen
Als ein Ruheplatz den Vögeln,
Wo der Kuckuck rufen könnte.
  Her vom Himmel kam ein Adler,
Kam geflogen durch die Lüfte,
Kam die Sache anzuschauen:
"Weshalb ward denn so gelassen
Diese Birke unbeschadet,
Nicht der schlanke Baum gefället?"
  Wäinämöinen gab zur Antwort:
"Deshalb ward sie so gelassen,
Daß die Vögel auf ihr ruhten,
Daß des Himmels Aar hier säße."
  Sprach der Aar, des Himmels Vogel:
"Gut gewiß ist deine Sorge,
Daß die Birke du gelassen,
Daß der schlanke Baum geblieben
Als ein Ruheplatz den Vögeln,
Daß ich selber hieselbst sitze.
  Feuer schlug der Lüfte Vogel
Und verbreitet rasch die Flamme,
Bald versengt den Busch der Nordwind,
Nordost setzte ihn in Asche,
Brannte alle Bäume nieder,
Bis in Staub sie ganz zergingen.
  Wäinämöinen alt und wahrhaft
Holt hervor der Körner sechse,
Holt die sieben Samenkörner
Aus dem Mardersack behende,
Aus der Haut des Sommereichhorns,
Aus dem Sommerfell des Iltis.
  Ging sodann das Land besäen,
Ging den Samen auszustreuen,
Redet selber diese Worte:
"Werfe jetzo diesen Samen
Durch des Schöpfers Fingerspalten,
Mit der Hand des Machterfüllten
Hin auf dieses Land zu wachsen,
Aus dem Boden hier zu sprossen."
  "Alte, die du unten weilest,
Erdenmutter, Flurengöttin,
Bring' den Rasen nun zum Drängen,
Bring' die Erde du zum Treiben;
Nimmer wird die Kraft der Erde,
Nimmer ihre Macht je fehlen,
Wenn die Geberinnen Gnade,
Huld der Schöpfung Töchter leihen."
  "Steig, o Erde, auf vom Schlafe,
Von dem Schlummer, Land des Schöpfers,
Laß die Halme sich erheben,
Laß die Stengel auf sich richten,
Tausend Aehren auferstehen,
Hundertfach sie sich verbreiten
Durch mein Ackern, durch mein Säen,
Da ich also mich bemühe!"
"Ukko, du, o Gott dort oben,
Du, o Vater in dem Himmel,
Der du in den Wolken waltest
Und die Wölklein alle lenkest!
Halte Rath du in der Wolke,
Guten Rath du in den Lüften,
Schick' aus Osten eine Wolke,
Laß aus Nordost sie erscheinen,
Sende andre her von Westen,
Schneller welche aus dem Süden,
Sende Regen von dem Himmel,
Laß die Wolken Honig träufeln,
Daß die Aehren sich erheben,
Daß die Saaten munter rauschen."
  Ukko, er, der Gott dort oben,
Er, der Vater in dem Himmel,

Hielt nun Rath im Wolkenraume,
Guten Rath im Raum der Lüfte,
Schickt' von Osten eine Wolke,
Ließ in Nordwest eine steigen,
Sandte eine aus dem Westen,
Früher eine aus dem Süden,
Fügt die Säume an einander,
Stößt die Seiten rasch zusammen,
Sendet Regen von dem Himmel,
Tröpfelt Honig aus den Wolken,
Daß die Aehren sich erhoben,
Daß die Saaten munter rauschten;
Es erhoben sich die Halme,
Es erstanden farb'ge Aehren
Aus der Erde weichem Boden
Durch die Mühe Wäinämöinen's.
Es verging der Tage nächster,
Zwei, ja drei der Nächte schwanden;
Als die Woche abgelaufen,
Geht der alte Wäinämöinen
Hin zur Saat um nachzusehen,
Wie sein Ackern, wie sein Säen,
Wie die Arbeit wohl gediehen;
Sieh, es wuchs die Saat nach Wunsche,
Aehren gab es mit sechs Kanten,
Halme fand er mit drei Knoten.
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Schaute um sich, wandt' die Blicke,
Sieh, da kam des Frühlings Kuckuck
Und erblickt' die schlanke Birke:
"Weshalb ward denn so gelassen
Unbeschadet diese Birke?"
Sprach der alte Wäinämöinen:
"Deshalb ist sie hier gelassen,
Diese Birke, daß sie wachse,
Dir ein Platz zum muntern Singen;
Rufe hier, o lieber Kuckuck,
Singe schön aus weicher Kehle,
Singe hell mit Silberstimme,
Singe klar mit Zinnesklange,
Rufe Morgens, rufe Abends,
Rufe um die Mittagsstunde,
Zum Gedeihen dieser Stätte,
Zu des Waldes besserm Wachsthum,
Zu des Strandes größerm Reichthum,
Zu der Raine Kornesfülle."

Dritte Rune.

Wäinämöinen alt und wahrhaft
Lebte nun sein liebes Leben
Auf den Fluren von Wäinölä,
Auf den Flächen Kalewala's,
Sang dort seine lieben Lieder,
Sang beständig voller Weisheit.
Sang von einem Tag zum andern,
Nahm die Nächte selbst zu Hülfe,
Sang Geschichten alter Zeiten,
Sang den Ursprung aller Dinge,
Was die Kinder nimmer können,
Nicht ein jeder Held verstehet
Jetzt in diesen schlimmen Zeiten
Bei dem sinkenden Geschlechte.
Weithin hörte man die Nachricht,
Weit verbreitet sich die Kunde
Von dem Liede Wäinämöinen's,
Von dem Sang des starken Helden;
Hin nach Süden dringt die Nachricht,
Nach dem Nordland kommt die Kunde.
Dorten lebte Joukahainen,
Dieser magre Lappenjüngling;
Einst als er zu Gast gegangen,
Hört er wundersame Worte,
Daß man schöner singen könnte,
Bess're Lieder schaffen könnte
Auf den Fluren von Wäinölä,
Auf den Flächen Kalewala's,
Als er selbst im Stande wäre,
Als vom Vater er gelernet.
Wurde drob gar weidlich böse,
War die ganze Zeit voll Neides
Ob des Sangs von Wäinämöinen,
Daß er besser sei denn seiner;
Schreitet hin zu seiner Mutter,
Hin zu ihr, der greisen Alten,
Sagte, daß er gehen würde
Und sofort sich hinbegeben
Zu den Stuben von Wäinölä,
Um mit Wäinö dort zu streiten.
Wohl verbot's dem Sohn der Vater,
Wie der Vater, so die Mutter,
Hin nach Wäinölä zu gehen,
Um mit Wäinö dort zu streiten:
"Bannen wird man dich gewißlich,
Bannen dich und dir versenken
Mund und Kopf in Schneegefilde,
Deine Hand in rauhe Lüfte,
Daß die Hand du nimmer rührest,
Daß die Füße du nicht regest."
Sprach der junge Joukahainen:
"Gut wohl ist des Vaters Wissen
Und der Mutter Wissen besser,
Doch das eigne steht am höchsten;
Will mich gegenüberstellen
Und den Mann zum Kampfe fordern,
Singe selber meine Lieder,
Spreche selber meine Weisen,
Singe, daß der beste Sänger
Bald als schlechtester erscheinet,
Schaff' ihm singend Steines Stiefel,
Holzes Hosen an die Hüften,
Steines Lasten auf das Brustbein,
Steines Bogen auf die Schultern,
Steines Handschuh an die Hände
Steines Mütze auf den Schädel."
Darauf ging er ungehorsam,
Nahm sein Roß rasch aus dem Stalle,
Feuer sprühte dessen Schnauze,
Funken schlugen dessen Hufe;
Schirrte an das Roß voll Feuer,
Spannt'es an den goldnen Schlitten;
Setzt sich selber in den Schlitten
Hebt sich auf dem Hintersitze,
Schlägt das Roß mit seiner Gerte,
Mit der perlenreichen Peitsche;
Lustig lief das Roß von dannen,
Leichten Laufes seine Wege.
Stürmte ungestüm von dannen,
Jagte einen Tag, den zweiten,

Jagte noch am dritten Tage;
Endlich an dem dritten Tage
Hält er auf Wäinölä's Fluren,
Auf den Flächen Kalewala's.
Wäinämöinen alt und wahrhaft,
Er, der ew'ge Zaubersprecher,
War gerade auf dem Wege,
Fuhr gar ruhig seine Straße
Auf den Fluren von Wäinölä,
Auf den Flächen Kalewala's.
Joukahainen jung und stürmisch
Kam ihm auf dem Weg entgegen,
Deichsel haftet an der Deichsel,
Riemen reibet sich am Riemen,
Kummet klappert an dem Kummet,
Krummholz an des Krummholz Kante.
Blieben beide darauf stehen,
Blieben stehn und überlegten,
Wasser tropfte von dem Krummholz,
Von der Deichsel stiegen Dünste.
Fragt' der alte Wäinämöinen:
"Woher bist du denn von Hause,
Der so dumm drauf losgefahren,
Unbeholfen mir begegnest,
Hast das Kummet mir zerschlagen
Und zerbrochen mir das Krummholz,
Meinen Schlitten mir beschädigt
Und zersplittert seine Leisten?"
Sprach der junge Joukahainen
Selber Worte solcher Weise:
"Bin der junge Joukahainen,
Aber sage lieber selber,
Woher bist denn du von Hause
Und aus welcher schlechten Sippe?"
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Ließ sich also nun vernehmen,
Redet Worte solcher Weise:
"Bist du, Jüngling, Joukahainen,
Nun so weich mir aus dem Wege,
Jünger bist du ja an Jahren."
Doch der junge Joukahainen
Redet Worte solcher Weise:
"Minder gilt hier Mannes Jugend,
Mannes Jugend, Mannes Alter;
Wer an Wissen höher stehet,
Wer an Weisheit mehr umfasset,
Der nur mag die Bahn behalten
Und der and're mag ihm weichen;
Bist du, Alter, Wäinämöinen,
Du der ew'ge Zaubersprecher,
Nun so wollen wir an's Singen,
An die Lieder wir uns machen,
Daß der Mann vom Mann was höre,
Einer mit dem andern streite."
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Redet Worte solcher Weise:
"Werde wohl nicht viel vermögen,
Nicht gar viel zu singen wissen,
Habe ja mein liebes Leben
Nur gelebt in ödem Lande,
Höchstens in der Heimath Fluren,
Nur den Kuckuck dort vernommen;
Doch dem sei nun wie ihm wolle,
Sage du mein goldnes Knäbchen,
Was denn weißt du mehr als andre,
Worin geht dein Wissen weiter?"
Sprach der junge Joukahainen:
"Weiß gar wohl so manche Dinge,
Dieses weiß ich voller Klarheit,
Seh' ich ein mit großer Klugheit:
In dem Dache ist das Rauchloch,
Und der Herd steht an dem Ofen."
"Lustig ist der Robbe Leben,
Herrlich sind des Seehund's Tage,
Frißt die Lachse, die ihm nahen,
Schlingt die nachbarlichen Schnäpel.
"Schnäpel haben flache Felder,
Und die Lachse ebne Stätten;
Hechte laichen in der Kälte
In den wilden Winterstürmen;
Bange schwimmt der Barsch zur Herbstzeit
Krummen Nackens in den Tiefen,
Sommers laichet er im Trocknen,
Raschelt dann am Meeresufer."

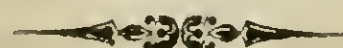
"Sollte das genug nicht scheinen,
Weiß ich noch so manche Dinge,
Kann so manche Sache sagen:
Nordland pflügte mit dem Rennthier,
Südland mit dem Mutterpferde,
Hinterlappland mit dem Stiere;
Kenn' die Bäum' des Pisaberges,
Auf dem Hornafels die Föhren,
Schlank sind auf dem Berg die Bäume,
Auf dem Hornafels die Föhren."
"Drei nur giebt es Wasserfälle,
Ebensoviel schöne Seeen,
Ebensoviel hohe Berge
Unter diesem Himmelsbogen:
Bei den Jaemen Hälläpyörä,
Kaatrakoski in Karjala,
Nicht bestritten wird der Wuoksen,
Uebertroffen der Imatra."
Sprach der alte Wäinämöinen:
"Kinderklugheit, Weiberweisheit
Ziemet nicht dem bärt'gen Braven,
Nicht dem Manne, der beweibet;
Sage mir der Dinge Ursprung
Und erzähle mir ihr Wesen.
Sprach der junge Joukahainen,
Redet Worte solcher Weise:
"Kenne wohl der Meise Ursprung,
Weiß gar wohl, daß sie ein Vogel,
Daß die grüne Natter Schlange,
Fisch im Wasser sei der Kaulbarsch,
Daß das Eisen schwächer werde,
Sauer werde schwarze Erde,
Schlimmer auch das heiße Wasser,
Und des Feuers Hitz' gefährlich."
"Wasser ist der Mittel ält'stes,
Schaum der Zaubermittel erstes,
Von den Aerzten ist der Schöpfer,
Von den Helfern Gott der erste."
"Aus dem Berge kam das Wasser,
Hoch vom Himmel fiel das Feuer,
Aus dem Rost entstand das Eisen
Und das Kupfer kam aus Felsen."
"Aelt'stes Land sind feuchte Bühle,
Wie die Weid' der Bäume erster,
Tannen sind die ersten Häuser,
Blöcke sind die ersten Grapen."
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Redet selber diese Worte:
"Weißt du weiter was zu sagen,
Oder ist der Unsinn alle?"
Sprach der junge Joukahainen:
"Werd' wohl noch ein wenig wissen,
Wissen von der grauen Vorzeit,
Als ich ackerte die Meere
Und des Meeres Hügel hackte,
Dort der Fische Grotten graben,
Dort die Tiefen senken mußte,
Als die Seen ich ließ erstehen,
Berge aus dem Boden steigen,
Felsen sich zusammenhäufen."
"Ferner habe ich als sechster,
Ich als siebenter der Helden
Diese Erde hier erschaffen,
Hab' den Luftraum ich gegründet,
Fest die Pfeiler in den Lüften,
Aufgebaut des Himmels Bogen,
Auf den Weg den Mond gewiesen,
Aufgestellt die liebe Sonne,
Bracht' den Bär an seine Stelle,
Streute Sterne aus am Himmel."
Sprach der alte Wäinämöinen:
"Bist ein überfrecher Lügner;
Nimmer warst du da zugegen,
Als geackert sind die Meere,
Als gehackt des Meeres Hügel,
Als man grub der Fische Grotten,
Als die Tiefen man gesenket,
Als die See'n man ausgestreuet,
Als die Berge sich erhoben,
Als die Felsen sich gethürmet."
"Nimmer hat man dich gesehen,
Nicht gesehen, nicht gehöret,
Als die Erde ward erschaffen,
Als der Luftraum ausgebreitet,

Als die Pfeiler in den Lüften
Und der Himmel ward begründet,
Als dem Mond der Weg gewiesen
Und die Sonne aufgestellet,
Als der Bär zum Ort geführet,
Ausgestreut die Sterne wurden."
Doch der junge Joukahainen
Gab zur Antwort solche Worte:
"Soll ich selbst Verstand nicht haben,
Werd' ich ihn vom Schwerte fragen,
Nun du alter Wäinämöinen,
Sänger mit dem breiten Munde,
Laß du uns die Schwerter messen,
Laß die Klingen uns beschauen!"
Sprach der alte Wäinämöinen:
"Nimmer fällt's mir ein zu fürchten
Deine Schwerter, deine Weisheit,
Deine Klugheit, deinen Scharfsinn,
Doch dem sei nun, wie ihm wolle,
Mit dir, der du so erbärmlich,
Werd' das Schwert ich nimmer messen,
Nie mit dir, dem armen Wichte."
Doch der junge Joukahainen
Zieht gar schief den Mund und schüttelt
Sammt dem Haupt die schwarzen Haare,
Selber sprach er diese Worte:
"Wer sich scheut das Schwert zu messen,
Und die Klinge zu beschauen,
Den werd' ich zum Schweine singen,
Ihn zum Rüsselträger zaubern,
Stecke Helden solchen Schlages
Diesen hierhin, jenen dorthin,
Drück' ihn in den Düngerhaufen,
Stoß' ihn in die Eck' der Viehstalls."
Unwirsch ward da Wäinämöinen,
Unwirsch ward er und ergrimmte,
Fing dann selber an zu singen,
Hob so selber an zu sprechen;
Keine Kinderlieder sang er,
Kinderkram und Weiberwitze,
Sondern Sang des bärt'gen Helden,
Den die Kinder nimmer können,
Auch die Knaben kaum zur Hälfte,
Freiersleute fast ein Drittel
Jetzt in diesen schlimmen Zeiten,
Bei dem Sinken der Geschlechter.
Wäinämöinen sang drauf wacker,
Seeen schwankten, Länder bebten,
Kupferberge selbst erdröhnten,
Starre Steine selbst erschraken,
Felsen flogen von einander,
Klippen an dem Strand zerschellten.
Wandelte so Joukahainen's
Krummholz um in junge Zweige
Und in schlechtes Stroh das Kummet,
Singet Ruthen an die Riemen,
Singt den schöngeschmückten Schlitten
In den See als schlechtes Strauchwerk,
Bannt die perlenreiche Peitsche
An den Meeresstrand als Schilfrohr.
Singt das Roß mit weißer Stirne
An den Wasserfall als Steinblock.
Sang das Schwert mit goldnem Schafte
Dann als Blitzstrahl an den Himmel,
Bannt des Bogens bunte Wölbung
Singend auf des Wassers Fluthen,
Wandelte die flücht'gen Pfeile
Um zu Habichten, die kreischen,
Dann den Hund mit krummer Schnauze
Um zum Felsblock auf dem Boden.
Sang dem Mann die Mütz' vom Kopfe,
Wandelt sie in Wolkenhaufen,
Singt die Handschuh von den Händen
In den See als Wasserblumen,
Läßt das blaue wollne Wämmschen
Lämmerwolken an dem Himmel,
Läßt den weichen Gurt vom Güntel
Dort zu Sternenschaaren werden.
Sang den Joukahainen selber
Bis zum Gurt in tiefe Sümpfe,
Bis zur Hüft' in Wasserwiesen,
Bis zum Arm in Sandestiefen.
Jetzt wohl mußte Joukahainen,
Mußt' er merken und begreifen,

Daß er diesen Weg gekommen,
Diese Fahrt er unternommen,
Um zu streiten und zu singen
Mit dem alten Wäinämöinen.
  Wollte seine Füße rühren,
Konnte seinen Fuß nicht heben,
Wollt' den andern darauf wenden,
Doch er war mit Stein beschuhet.
  Schon geräth jetzt Joukahainen
In gar große Angst und Sorge
Und versank in starken Jammer;
Redet Worte solcher Weise:
"O du weiser Wäinämöinen,
Einzig ew'ger Zaubersprecher,
Wende deine Zauberworte,
Nimm den Zauberspruch zurücke,
Laß mich aus dem Schreckensloche,
Aus der unbequemen Enge,
Zolle dir gar gute Zahlung
Und gelob' ein kräftig Lösgeld!"
  Sprach der alte Wäinämöinen:
"Was denn wirst du mir wohl geben,
Wenn den Zauberspruch ich wende,
Und zurück den Zauber nehme,
Aus dem Schreckensloch dich lasse,
Aus der unbequemen Enge?"
  Sprach der junge Joukahainen:
"Hab' zu Haus' zwei schöne Bogen,
Wohl ein Paar gar prächt'ger Bogen,
Schnell kann man den einen spannen,
Scharf zum Ziele schießt der andre;
Welcher dir gefällt, den wähle."
  Sprach der alte Wäinämöinen:
"Nicht begehr' ich deine Bogen,
Nicht, o Narr, sind sie mir nütze,
Habe deren selber welche,
Alle Wände sind behangen,
Jeder Nagel eingenommen,
Geh'n von selbst stets in die Waldung,
Ohne Helden zu dem Jagdwerk."
  Sang den jungen Joukahainen
In den Sumpf sofort noch tiefer.
  Sprach der junge Joukahainen:
"Hab' zu Haus' zwei schöne Böte,
Wohl ein Paar gar prächt'ger Böte,
Läuft das eine leicht im Meere,
Trägt das andre schwere Lasten,
Welches dir gefällt, das wähle!"
  Sprach der alte Wäinämöinen:
"Nicht begehr' ich deine Böte,
Fühl' nach ihnen kein Verlangen,
Habe deren selber welche,
Schon besetzt sind alle Walzen,
Alle Buchten voll von Böten,
Manche ziehen mit dem Winde,
Andre gehen ihm entgegen."
  Sang den jungen Joukahainen
In den Sumpf sofort noch tiefer.
  Sprach der junge Joukahainen:
"Hab' zu Haus' zwei hübsche Hengste;
Wohl ein Paar gar prächt'ger Pferde,
Läuft das eine leichten Hufes,
Zieht das andre rasch in Riemen,
Welches dir gefällt, das wähle."
  Sprach der alte Wäinämöinen:
"Nicht begehr' ich deine Hengste,
Brauche nicht die buntgefleckten,
Habe deren selber welche,
Stehen mir an jeder Krippe,
Stehen mir in jedem Stalle,
Wasser regt sich auf dem Rücken
Und ein Teichlein trägt das Kreuzblatt.
  Sang den jungen Joukahainen
In den Sumpf sofort noch tiefer.
  Sprach der junge Joukahainen:
"O du alter Wäinämöinen,
Wende deine Zauberworte,
Nimm den Zauberspruch zurücke,
Geb' dir eine Mütz' voll Goldes,
Schenk' dir einen Hut voll Silber,
Aus dem Kriege bracht's mein Vater,
Holt' es aus dem harten Kampfe."
  Sprach der alte Wäinämöinen:
"Sehn' mich nicht nach deinem Silber,

Frage nicht nach deinem Golde,
Hab' genug davon wohl selber,
Jede Kammer voll gekramet,
Jeden Nagel eingenommen,
Gold mit ew'gem Mondesglanze,
Silber mit dem Sonnenschimmer."
Sang den jungen Joukahainen
In den Sumpf sofort noch tiefer.
Sprach der junge Joukahainen:
"O du alter Wäinämöinen,
Laß mich aus dem Schreckensloche,
Aus der unbequemen Enge,
Gebe dir Getreidehaufen,
Und versprech' dir meine Felder,
Um mein Leben auszulösen,
Um mich selber zu befreien!"
Sprach der alte Wäinämöinen:
"Geh mit den Getreidehaufen,
Fort mit deinen fetten Feldern,
Habe deren selber welche,
Felder fast an jeder Ecke,
Hab Getreid' auf jedem Grunde,
Eigne Felder sind die besten,
Eigne Ernten stets die liebsten."
Sang den jungen Joukahainen
In den Sumpf nur immer tiefer.
Ward dem jungen Joukahainen
Endlich gar zu angst und bange,
Steckte bis zum Knie im Sumpfe,
Mit dem Barte in dem Boden,
Hat den Mund voll Moos und Erde,
Streift die Sträucher mit den Zähnen.
Sprach der junge Joukahainen:
O du weiser Wäinämöinen,
Einzig ew'ger Zaubersprecher,
Nimm den Zaubersang zurücke,
Laß mir noch mein liebes Leben,
Laß mich aus dem Loche kommen,
Fort schon zieht der Fluß die Füße
Und vom Sande schmerzt das Auge."
"Wendest du die Zauberworte,
Nimmst du ab den bösen Bannspruch,
Geb' ich Aino, meine Schwester,
Geb' ich meiner Mutter Tochter,
Daß sie dir die Stube kehre,
Rein den Raum dir immer halte,
Blank die Bütten spül' und scheure,
Deines Bettes Tücher breite,
Goldne Decken wirk' und webe,
Honigbrod dir immer backe."
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Wurde nun gar froh und munter,
Daß er Joukahainen's Schwester
Für sein Alter so gewonnen.
Setzt sich auf den Freudefelsen,
Stellt sich auf den Stein des Sanges,
Singt ein Weilchen, singt von neuem,
Singt dann noch zum dritten Male.
Wendet so die Zauberworte,
Nimmt den Zauberspruch zurücke.
Kam der junge Joukahainen
Aus dem Sumpfe mit den Knieen,
Mit dem Barte aus dem Boden,
Kam sein Pferd vom Felsenblocke,
Aus des Ufers Strauch sein Schlitten,
Aus dem Schilfrohr seine Peitsche.
Stellt in Ordnung seinen Schlitten,
Wirft sich selber in denselben,
Fährt davon mit trüber Laune,
Mit gar schlechter Herzensstimmung,
Hin zu seiner lieben Mutter,
Hin zu ihr, der greisen Alten.
Fuhr gar rauschend nach der Heimath,
Fuhr gar wunderlich nach Hause,
Bricht den Schlitten an dem Dreschhaus,
Und die Deichsel an der Pforte.
An zu rathen fing die Mutter
Und der Vater sprach die Worte:
"Wohl zum Scherz hast du den Schlitten,
Hast die Deichsel du zerbrochen!
Weshalb kommst so wunderseltsam
Und betroffen du nach Hause?"
Mußt' der junge Joukahainen
Nun gar reichlich Thränen weinen,

Tiefen Hauptes, trüben Sinnes,
Schief geschoben seine Mütze,
Ließ er breit herab die Lippen
Und zum Mund die Nase hängen.
Früher fragte ihn die Mutter,
Suchte sie ihn auszuforschen:
"Sag', was weinest du, mein Söhnchen,
Murrest du, mein Erstgeborner,
Läss'st die Lippen also hängen,
Und zum Mund die Nase sinken?"
Sprach der junge Joukahainen:
"Theure, die du mich getragen,
Wohl ist Grund ob des Gescheh'nen,
Ursach' ob des Vorgefallnen,
Wohl ist Grund zum Weinen heute,
Hab' ich Ursach' heut' zu murren,
Ewig werde ich nun weinen,
Trauernd nun mein Leben tragen,
Da ich Aino, meine Schwester,
Meiner lieben Mutter Tochter,
Wäinämöinen hab' versprochen,
Ihm, dem Sänger, eine Gattin,
Ihm, dem Schwachen, eine Stütze
Und ein Schutzdach an dem Hause."
Munter schlug alsdann die Mutter
Hand an Hand mit Hast zusammen,
Redet Worte solcher Weise:
"Weine nicht, mein liebes Söhnchen,
Hast nicht Grund zum Weinen heute,
Nicht zum Weinen, nicht zum Trauern,
Immer hegt' ich diese Hoffung,
Hielt sie fest im Lauf der Jahre,
Wünschte mir den wackern Helden,
Ihn, den starken Wäinämöinen,
Mir zu meinem Schwiegersohne,
Mir zum Tochtermann den Sänger.
Doch die Schwester Joukahainen's
Weinte selbst gar bittre Thränen,
Weinte einen Tag, den zweiten,
Weinend stand sie an der Pforte,
Weinte ob des großen Kummers,
Ob des bittern Grams im Herzen.
Hob die Mutter an zu sprechen:
"Warum weinst du, liebe Aino,
Hast ja einen großen Freier,
Kommst ins hohe Haus des Mannes,
Um am Fenster dort zu sitzen,
Um die Bänke blank zu halten?"
Doch die Tochter sprach die Worte:
"Mutter, die du mich getragen,
Wohl kann ich, o Liebe, weinen,
Weinen ob der schönen Flechte,
Ob des jungen Schmucks des Hauptes
Ob der Weichheit meiner Haare,
Daß sie ganz und gar verborgen
Und bedeckt nun wachsen werden."
"Weine nun mein junges Leben
Ob der lieben Sonne Liebe,
Ob des schönen Mondscheins Milde,
Ob der Lust des ganzen Lebens,
Da als Mädchen ich gelassen
Und als Kind vergessen wurde
Auf dem Schnitzplatz meines Bruders
Unter meines Vaters Fenster."
Sprach die Mutter zu der Tochter,
So die Alte zu der Jungen:
"Geh, o Thörin, mit dem Grame,
Mit den Thränen, Mißgerathne,
Keinen Grund hast du zum Grame,
Anlaß nicht dich abzuhärmen,
Scheint doch Gottes schöne Sonne
Wohl auch anderswo auf Erden,
Nicht bloß in des Vaters Fenster,
Nicht bloß auf des Bruders Schnitzbank,
Beeren giebt es auf den Bergen,
Auf den Fluren viele Erdbeer'n,
Kannst sie dort, o Kummervolle,
Fort und fort dir selber pflücken,
Nicht stets auf des Vaters Feldern,
Nicht bloß auf des Bruders Boden."

Vierte Rune.

Aino, dieses junge Mädchen,
Joukahainen's schöne Schwester,
Ging nun in den Busch nach Besen,
Ging um Quasten dort zu holen;
Brach dort eine für den Vater,
Eine brach sie für die Mutter,
Bindet dann den dritten Besen
Für den jüngsten ihrer Brüder.
Ging schon graden Wegs nach Hause,
Macht sich auf aus dem Gebüsche,
Sieh, da kommet Wäinämöinen
Und erblickt im Busch die Jungfrau,
Auf dem Gras die schöngeschürzte,
Redet Worte solcher Weise:
"Nicht für andre trag, o Jungfrau,
Nein für mich nur trag, o Jungfrau,
An dem Halse hübsche Perlen,
Auf der Brust ein blankes Kreuzchen,
Trag für mich die feine Flechte,
Bind für mich das Haar mit Seide."
Ihm zur Antwort gab die Jungfrau:
"Nicht für dich und nicht für andre
Hänget mir am Hals das Kreuzchen,
Schmücke ich mein Haupt mit Seide,
Brauch' ja nicht des Schiffes Balken,
Brauche nicht des Bootes Leisten,
Geh' in einfachem Gewande,
Nähr' mich von des Brotes Kanten,
Bleib' bei meinem lieben Vater,
In der Nähe meiner Mutter."
Warf drauf von der Brust das Kreuzchen,
Von den Fingern fort die Ringe,
Fort vom Halse dann die Perlen,
Von dem Haupt die rothen Faden,
Warf sie unwirsch auf den Boden,
Warf sie in den Busch behende,
Ging dann weinend ihrer Wege
Und mit Heulen fort nach Hause.
An dem Fenster saß der Vater,
Schnitzte dort am schönen Beilschaft:
"Weshalb weinst du, arme Tochter,
Arme Tochter, junges Mädchen?"
"Hab' wohl Grund zum Weinen, Vater,
Grund zu weinen und zu trauern,
Deshalb wein' ich, lieber Vater,
Wein' und bin ich voll von Kummer,
Von der Brust warf ich das Kreuzchen,
Von dem Gurt die schöne Spange,
Silbern war das schöne Kreuzchen,
Und von Kupfer meine Spange."
An der Pforte saß der Bruder,
Schnitzte dort am schönen Krummholz:
"Weshalb weinst du, arme Schwester,
Arme Schwester, junges Mädchen?"
"Hab' wohl Grund zu weinen, Bruder,
Grund zu weinen und zu trauern,
Deshalb wein' ich, armer Bruder,
Wein' und bin ich voller Kummer;
Warf den Ring mir von den Fingern,
Von dem Hals die schönen Perlen,
Golden war der Ring am Finger,
Silbern meines Halses Perlen."
An der Schwelle saß die Schwester,
Webte dort am goldnen Gürtel:
"Weshalb weinst du, arme Schwester,
Arme Schwester, junges Mädchen?"
"Hab' wohl Grund zu weinen, Schwester,
Grund zu weinen und zu trauern,
Deshalb wein' ich, arme Schwester,
Wein' und bin ich voller Kummer:
Warf das Gold von meinen Schläfen,
Warf das Silber aus den Haaren,
Von dem Aug' die blauen Bänder,
Von dem Kopf die rothen Schnüre."
An der Thür des Vorrathshauses
Sammelte die Mutter Sahne:
"Weshalb weinst du, arme Tochter,
Arme Tochter, junges Mädchen?"
"Mutter, die du mich getragen,
Mutter, die du mich gesäuget,

Hab' wohl Grund mich sehr zu grämen
Und mich ernstlich zu betrüben,
Deshalb wein' ich, arme Mutter,
Mach' mir deshalb, Mutter, Sorgen:
Ging hin in den Busch nach Besen,
Ging um Quasten dort zu brechen,
Brach dort eine für den Vater,
Brach die zweite für die Mutter,
Band darauf den dritten Besen
Für den jüngsten meiner Brüder,
Fing dann an nach Hauf zu gehen,
Ging gar hastig durch die Fluren.
Aus der Saat sprach da Osmoinen,
Kalewainen von dem Felde:
"Nicht für andre trag, o Jungfrau,
Nur für mich, o theures Mädchen,
An dem Halse hübsche Perlen,
Auf der Brust ein blankes Kreuzchen,
Trag für mich die feine Flechte,
Schmück für mich das Haar mit Seide."
Warf drauf von der Brust das Kreuzchen
Von dem Halse fort die Perlen,
Von dem Aug' die blauen Bänder,
Von dem Kopf die rothen Schnüre,
Warf sie unwirsch auf die Erde,
Warf sie böse ins Gebüsche,
Sprach dann selber diese Worte:
"Nicht für dich und nicht für andre
Hängt mir an dem Hals das Kreuzchen,
Schmücke ich mein Haupt mit Seide,
Brauche nicht des Schiffes Balken,
Brauche nicht des Bootes Leisten,
Sitz' zu Hauf' in schlichten Kleidern,
Nähr' mich von des Brotes Kanten,
Bleib' bei meinem lieben Vater,
In der Nähe meiner Mutter."
Sprach die Mutter zu der Tochter,
So die Alte zu der Jungen:
"Weine nicht, o theure Tochter,
Murre nicht, mein liebes Mädchen,
Iß ein Jahr lang schöne Butter,
Wirst bedeutend schlanker werden,
Iß das zweite Jahr nur Schweinfleisch,
Wirst gar stattlich dann gedeihen,
Und im dritten Schmantgebäcke,
Wirst gar schön dich dann gestalten;
Geh zum Vorrathshaus am Berge,
Oeffne dort die beste Kammer,
Kiste stehet dort auf Kiste,
Kasten stehet dort auf Kasten,
Oeffne dort die beste Kiste,
Hebe ab den bunten Deckel,
Findest goldner Gürtel sechse;
Sieben schöne blaue Röcke,
Die des Mondes Tochter webte,
Die der Sonne Tochter nähte.
"Ging in meinen jungen Jahren,
In den Jahren meiner Jugend
In den Busch und suchte Beeren,
Suchte Himbeer'n an dem Berge,
Hört' des Mondes Tochter weben,
Und der Sonne Tochter spinnen
An dem Rand des blauen Haines,
An dem Saum der schönen Waldung."
Nahte ihnen und trat näher,
Stellte mich an ihre Seite
Und begann sie sanft zu bitten,
Sprach dann selber diese Worte:
"Gieb dein Gold, o Mondes Tochter,
Gieb dein Silber, Sonnentochter,
Diesem Mädchen ohne Mittel,
Diesem Kinde, das dich bittet."
"Gold gab mir des Mondes Tochter,
Silber mir die Sonnentochter,
Gold mir, an die schönen Schläfen,
Auf das Haupt mir schimmernd Silber,
Mit den Blumen ging behend ich
Freudig nach dem Hauf' des Vaters."
"Trug es einen Tag, den zweiten,
Aber schon am dritten Tage
Nahm das Gold ich von den Schläfen,
Und das Silber mir vom Haupte,
Bracht' es hin zum Hauf am Berge,
That es sorgsam in die Kiste;

Hat bis heute dort gelegen,
Hab' es nie mehr angesehen."
"Schmück mit Seide nun die Augen,
Schmück mit Gold du deine Schläfen,
Deinen Hals mit prächt'gen Perlen,
Mit dem blanken Kreuz das Brustlatz,
Leg dir an ein Hemd von Leinwand,
Von dem allerfeinsten Flachse,
Zieh dir an den schönen Tuchrock,
Schnüre ihn mit seidnem Gürtel,
Schmücke dich mit seidnen Strümpfen,
Mit den Schuh'n von schönem Leder,
Zier dein Haupt dann mit der Flechte,
Binde sie mit seidnen Bändern,
Schmück' mit Ringen deine Finger
Und die Hand mit hübschen Krausen."
"Kommst drauf also in die Stube,
Schreitest also aus dem Hause
Wohl zur Freude der Verwandten,
Zu des ganzen Hauses Zierde,
Wandelst dann wie eine Blume,
Wie die Erdbeer' auf dem Wege,
Stattlich bist du mehr denn früher,
Schöner als zu andern Zeiten."
Also sprach sie zu der Tochter,
So die Mutter zu dem Mädchen;
Nicht beachtet sie die Worte,
Hört nicht auf der Mutter Rede,
Ging um auf dem Hof zu weinen,
Eilte hin mit raschen Schritten,
Sprach dort Worte solcher Weise,
Ließ sich also dort vernehmen:
"Wie wohl ist der Sinn der Sel'gen,
Wie die glückbegabte Seele?
Also ist der Sinn der Sel'gen,
So der glückbegabten Seele,
Wie das Wasser, das da fluthet,
Wie die Woge in dem Troge.
Wie der Sinn der Unglücksel'gen,
Wie der Sinn der grauen Ente?
Also ist der Armen Stimmung,
So der Sinn der grauen Ente,
Wie das Eisstück an dem Dache,
Wie das Wasser in dem Brunnen."
"Oft ach! schweift der Sinn der Schwachen,
Oft der Sinn des schwachen Mädchens
Angstvoll durch die Stoppelfelder,
Streift mit Mühe durch die Sträucher,
Wälzt sich weiter durch die Wiesen,
Dringet durch die dicken Büsche,
Besser ist er nicht als Schwärze
Und das Herz so weiß wie Kohlen."
"Besser wär' es mir gewesen,
Besser wär' ich nicht geboren,
Wär' ich nicht herausgewachsen,
Wär' ich nicht so alt geworden
Während dieser bösen Tage,
In dem freudenleeren Zeitraum;
Wär' ich doch nach sechs der Nächte,
In der achten schon gestorben,
Wäre da nicht lang gewesen,
Brauchte nur ein wenig Leinwand,
Nur ein kleines Fleckchen Erde,
Wenig hätte da die Mutter,
Hätt' der Vater mich beweinet
Und der Bruder kaum ein Bißchen."
Weinte einen Tag, den zweiten,
Wieder fragte da die Mutter:
"Weshalb weinst du, liebes Mädchen,
Weshalb härmst du dich, o Arme?"
"Deshalb wein' ich, armes Mädchen,
Härm' ich mich mein ganzes Leben,
Daß du also hingegeben
Und dein eigen Kind versprochen
Ihm, dem alten Mann, zum Troste,
Ihm zu seines Alters Freude,
Ihm, dem Schwankenden, zur Stütze,
Und zum Schutz ihm in der Stube;
Hätt'st mich lieber du versprochen
Unten in des Meeres Tiefe
Schwester dort zu sein den Schnäpeln,
Freundin dort den flinken Fischen;
Besser ist's im Meer zu schwimmen,
In den Wogen dort zu weilen,

Schwester dort zu sein den Schnäpeln,
Eine Freundin flinken Fischen,
Als den alten Mann zu trösten,
Ihn, den Schwankenden, zu stützen,
Ihn, den Fallenden, zu halten,
Ihm, dem Taumelnden, zu helfen."
Ging drauf zu dem Haus am Berge,
Schreitet in die Vorrathskammer,
Oeffnete die schönste Kiste,
Hebet ab den bunten Deckel,
Findet goldner Gürtel sechse,
Sieben schöne Weiberröcke,
Kleidet damit ihren Körper,
Schmückt sich damit auf das Schönste,
Legt das Gold an ihre Schläfen,
Auf das Haar das helle Silber,
Blaue Bänder an die Augen,
Rothe Schnüre an die Stirne.
Fängt dann an davonzuschreiten
Ueber Feld und über Wiese,
Schweift durch Sümpfe, schweift durch Felder,
Schweift durch schattenreiche Wälder,
Selber sang sie bei dem Gehen,
Sprach sie, als umher sie schweifte:
"Jämmerlich ist mir zu Muthe,
Schmerzen habe ich am Haupte,
Doch nicht größer ist der Jammer,
Stärker nicht die heft'gen Schmerzen,
Wenn ich armes Mädchen sterbe,
Wenn mein Leben ich beende,
Bei der großen Last des Kummers,
Bei der gar zu schlimmen Laune."
"Meine Zeit ist schon gekommen,
Fort von dieser Welt zu eilen,
Unten hin zum Reiche Mana's
In des Todtenreiches Räume,
Laß, o Vater, du das Weinen,
Mutter, werde nur nicht böse,
Trockne, Schwesterchen, die Wangen,
Bruder, laß die Thränen bleiben,
Wenn ich in das Wasser sinke,
In der Fische Fluth mich werfe,
In die Meerestiefe gehe,
Zu dem schwarzgefärbten Schlamme."
Schreitet einen Tag, den zweiten,
Endlich an dem dritten Tage
Kam sie an die Meeresküste,
An das schilfbewachsne Ufer,
Langte dorten an zur Nachtzeit,
Machte Halt daselbst im Dunkeln.
Daselbst weinte sie den Abend,
Wimmert' sie die ganze Nacht durch
Auf des Strandes Wassersteinen,
An des breiten Busens Kante;
Bis sie an dem andern Morgen
Vor sich auf die Spitze blicket;
Drei der Jungfrau'n saßen dorten,
Schwammen munter in den Wogen,
Aino macht sich rasch zur vierten,
Fünftens kam hinzu die Ruthe.
Warf das Hemd hin auf die Weide,
Auf die Espen ihre Kleidung,
Auf die Erde ihre Strümpfe,
Auf die Steine ihre Schuhe,
Auf den Sand die schönen Perlen,
Aufs Gerölle ihre Ringe.
Stand ein Stein dort voller Streifen,
Dort ein Felsblock goldenglänzend,
Stürzt sich auf den Stein, will schwimmen,
Hin zum Felsblock sich bewegen.
Als sie nun dahin gelanget,
Und zum Sitzen sich bereitet
Auf dem buntgestreiften Steine,
Auf dem glanzerfüllten Felsblock,
Stürzt der Stein rasch in die Tiefe,
Fällt der Felsblock hin zum Grunde,
Mit dem Stein zugleich das Mädchen,
Aino auf des Felsblocks Fläche.
Also stürzte hin das Hühnchen,
So verschwand das arme Mädchen,
Sprach noch selber beim Verscheiden,
Selber, als hinab sie rollte:

"Ging zum Meere um zu schwimmen,
Auf des Wassers klarem Rücken,
Fiel hinein, ich armes Hühnchen,
Starb alsbald, ein armes Vöglein;
Nimmer fange du, mein Vater,
Nimmer während deines Lebens
Fische aus des Meeres Fluthen,
Nie aus dieser Wasserstrecke."
"Ging zum Strande dort zu waschen,
Ging zum Meere mich zu baden,
Fiel hinein, ich armes Hühnchen,
Starb alsbald, ein armes Vöglein,
Nimmer magst du, meine Mutter,
Nimmer während deines Lebens
Wasser in den Brotteig gießen,
Aus der breiten Bucht am Hause."
"Ging zum Strande dort zu waschen,
Ging zum Meere mich zu baden,
Fiel hinein, ich armes Hühnchen,
Starb alsbald, ein armes Vöglein;
Nimmer magst du, lieber Bruder,
Nimmer während deines Lebens,
Hier dein muntres Streitroß tränken,
Nie am Strande dieses Meeres!"
"Ging zum Strande dort zu waschen,
Ging zum Meere mich zu baden
Fiel hinein, ich armes Hühnchen,
Starb alsbald, ein armes Vöglein;
Nimmer magst du, liebe Schwester,
Nimmer während deines Lebens
Deine lieben Augen waschen
Mit dem Wasser dieser Gegend!
Alles Wasser aus dem Meere
Ist ja Blut aus meinen Adern,
Alle Fische in dem Meere
Sind ja Fleisch von meinem Körper,
Alle Sträucher an dem Strande
Sind ja meine Seitenknochen,
Alles Gras dort an dem Ufer
Hat mit meinem Haar Gemeinschaft."
Also starb das junge Mädchen,
So verschwand das schöne Hühnchen.
Wer wird wohl die Worte melden,
Wer die Rede wohl berichten
Nach dem Haus der schönen Jungfrau,
Nach dem Heimathshof der Hübschen?
Wird der Bär die Worte melden,
Er die Rede hin berichten!
Kann die Worte nicht berichten,
Stürzet auf die Rinderheerde.
Wer wird wohl die Worte melden,
Wer die Rede wohl berichten
Nach dem Haus der schönen Jungfrau,
Nach dem Heimathshof der Hübschen?
Wird der Wolf die Worte melden,
Er die Rede hinberichten?
Kann die Worte nicht berichten,
Stürzet auf die Lämmerheerde.
Wer wird wohl die Worte melden,
Wer die Rede wohl berichten
Nach dem Haus der schönen Jungfrau,
Nach dem Heimathshof der Hübschen?
Wird der Fuchs die Worte melden,
Er die Rede hinberichten?
Kann die Worte nicht berichten,
Stürzet auf die Gänseheerde.
Wer wird wohl die Worte melden,
Wer die Rede wohl berichten
Nach dem Haus der schönen Jungfrau,
Nach dem Heimathshof der Hübschen,
Wird der Has' die Worte melden,
Er die Rede hinberichten?
Dieser gab gar wahr zur Antwort:
"Bei mir soll das Wort nicht bleiben."
Hastig lief sodann der Hase,
Lief voll Eile fort der Langohr,
Gar behende er, der Krummbein,
Gar geschwind mit schiefem Munde
Nach dem Haus der schönen Jungfrau
Nach dem Heimathshof der Hübschen.
Lief behende hin zur Badstub';
Hockte an der Schwelle nieder,
Voll von Mädchen ist die Badstub',
Haben Besen in den Händen:

"Wirst, o Schielaug', bald gekochet,
Bald, o Breitaug', du gebraten
Als des Wirthes Abendessen,
Als der Wirthin Morgenbissen,
Als der Tochter Zwischenspeise,
Als des Sohnes Mittagsnahrung."
Doch der Hase gab zur Antwort,
Laut verkündet es der Großaug':
"Möge Lempo hierher kommen,
Um im Kessel hier zu kochen!
Bin gekommen zu berichten,
Und zu melden euch die Worte:
Hingeschwunden ist die Schöne
Mit dem Zinnschmuck auf dem Brustlatz,
Mit der schönen Silberspange,
Mit dem kupferreichen Gürtel,
In die Wellen hingesunken,
In des Meeres weite Tiefen,
Schwester dort zu sein den Schnäpeln,
Freundin dort den flinken Fischen."
Weinen mußte da die Mutter,
Reichlich Thränen fließen lassen,
Hob dann selber an zu sprechen,
Sprach mit Schmerzen diese Worte:
"Arme Mütter, treibet nimmer,
Nimmer während eures Lebens,
Eure Töchter an zur Ehe,
Treibt sie nimmer an zur Heirath,
Wenn der Mann nicht nach dem Sinne,
So wie ich, die arme Mutter,
Angetrieben hab' die Tochter,
Dieses heißgeliebte Hühnchen!"
Weinte, daß die Thränen tropften,
Bittre Thränen reichlich tropften
Aus den alten, blauen Augen
Auf die armen, alten Wangen.
Eine Thräne floß, die zweite,
Bittre Thränen rannen reichlich
Von den armen, alten Wangen
Auf die starkbewegten Brüste.
Eine Thräne floß, die zweite,
Bittre Thränen rannen reichlich
Von den starkbewegten Brüsten
Auf den schönen Saum des Kleides.
Eine Thräne floß, die zweite,
Bittre Thränen rannen reichlich
Von dem schönen Saum des Kleides
Auf die rothgestreiften Strümpfe.
Eine Thräne floß, die zweite,
Bittre Thränen rannen reichlich
Von den rothgestreiften Strümpfen
Auf der schönen Schuhe Leder.
Eine Thräne floß, die zweite,
Bittre Thränen rannen reichlich
Von der schönen Schuhe Leder
Unter ihre beiden Füße,
Auf die Erde, ihr zu Gute,
In das Wasser, ihm zu Gute.
Als sie auf den Boden kamen,
Bilden sie drei breite Bäche,
Flossen als drei große Flüsse
Aus dem reichen Thränenwasser,
Das vom Haupt herabgekommen,
Von den Schläfen abgeflossen.
Und in jedem dieser Bäche
Braust ein Wasserfall voll Feuer,
In dem Schaum' des Wasserfalles
Stehen drei vereinte Felsen,
An dem Rande jedes Felsens
Hebet sich ein hübscher Hügel,
Auf der Spitze jedes Hügels
Wachsen drei gar schöne Birken,
In dem Wipfel jeder Birke
Sitzt ein hübsches Kuckucks-Kleeblatt.
Fangen alle an zu rufen,
Einer rufet: Liebe, Liebe,
Dann der andre: Freier, Freier,
Und der dritte: Freude, Freude.
Welcher "Liebe, Liebe" rufet,
Rufet also drei der Monde
Jener Jungfrau ohne Liebe,
Die nun in den Wogen ruhte.
Welcher "Freier, Freier" rufet,
Rufet also sechs der Monde

Jenem Freier, der für immer
Ohn' Erhörung bleiben sollte.
Welcher "Freude, Freude" rufet,
Rufet so das ganze Leben
Jener Mutter ohne Freude,
Die nun alle Tage weinte.
Also sprach die arme Mutter,
Wenn des Kuckucks Ruf sie hörte:
"Höre nicht, o arme Mutter,
Gar zu lang des Kuckucks Rufen;
Wenn des Kuckucks Ruf ertönet,
Wird das Herz mir hart beweget,
Thränen treten in die Augen,
Wasser rollet auf die Wangen,
Tropfen wie die Erbsenkörner,
Breiter als die dicksten Bohnen,
Aelter wird mein Ellenbogen,
Schwächer mir die Handgelenke,
Ja, der ganze Körper zittert,
Wenn des Kuckucks Ruf ich höre!"

Fünfte Rune.

Schon gemeldet war die Kunde,
Hinbefördert schon die Nachricht
Von dem Untergang der Jungfrau,
Von dem Tod des schönen Mädchens.
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Wurde darob gar verdrießlich,
Weinte Abends, weinte Morgens,
Weint' die ganzen lieben Nächte,
Da die Schöne hingeschwunden,
Da die Jungfrau so versunken
In des Meeres weiten Spiegel,
In die flutenreiche Tiefe.
Ging voll Sorgen und mit Seufzen,
Mit gar schwerbewegtem Herzen
An den Strand des blauen Meeres,
Redet Worte solcher Weise:
"Sag' mir, Untamo, du Träumer,
Sage deine Träume, Fauler,
Wo des Wassers Götter weilen,
Wo Wellamo's Jungfrau'n ruhen?"
Sprach drauf Untamo der faule,
Also that er kund die Träume:
"Dorten sind die Wassergötter,
Dort die Jungfrau'n von Wellamo:
Auf der nebelreichen Spitze,
Auf dem waldbedeckten Eiland,
In des Meeres dunkler Tiefe,
Auf dem schwarzgefärbten Schlamme.
Dorten sind die Wassergötter,
Sind die Jungfrau'n von Wellamo,
Sitzen in dem schmalen Stübchen,
Sitzen in der engen Kammer,
An dem buntgestreiften Steine,
In des dicken Felsblocks Wölbung.
Ging der alte Wäinämöinen
Zu dem Stapelplatz der Böte,
Schaut mit Sorgfalt auf die Angel
Und betrachtete die Schnüre,
Nimmt die Angel in die Tasche,
In den Sack den Widerhaken,
Fängt dann rüstig an zu rudern,
Rudert zu des Eilands Ende,
Kommt zur nebelreichen Spitze,
Zu dem waldungsreichen Ufer.
Machte dort sich an das Angeln,
Weilte stets bei seiner Fangschnur,
Wandte sich mit seinem Handnetz,
Ließ die Angel dort ins Wasser,
Angelte und zog den Haken;
Zitternd schwankt die Kupferruthe,
Zischend rauscht der Silberfaden
Und das goldne Schnürchen sauset.
Endlich nun an einem Tage
Und an einem schönen Morgen
Biß ein Fischlein in die Angel,
Faßt' ein Lachs am Eisenhaken;
Rasch zog er den Fisch ins Fahrzeug,
Zog ihn auf des Bootes Boden.
Wendet und beschaut das Fischlein,
Redet selber diese Worte:
"Ist ein wunderschönes Fischlein,
Hab' dergleichen nie gesehen:
Glatter ist es als der Schnäpel,
Schimmernder denn Lachsforellen,
Grauer ist's als große Hechte,
Flossenärmer als ein Weibchen,
Und zu nackend für ein Männchen,
Hat nicht Binden wie ein Mädchen,
Nicht den Gurt der Wassertochter,
Hat nicht Ohren wie ein Hühnchen,
Ist als Meereslachs gestaltet,
Als ein Barsch aus tiefen Fluthen."
Wäinämöinen hat im Gürtel
Stets mit Silberscheid' ein Messer,
Nimmt das Messer von der Seite,
Aus der silberreichen Scheide,
Um das Fischlein zu zerstückeln,
Um den Lachs rasch zu zerschneiden
Sich zu einem Morgenbissen,
Sich zur Speise in der Frühe,

Sich zu gutem Mittagsmahle,
Sich zur Abendkost ein Stückchen.
Fing den Lachs an zu zerschneiden,
Will den Bauch des Fisches spalten,
Hurtig schlüpft der Lachs ins Wasser,
Springt ins Meer das bunte Fischlein
Aus des braunen Bootes Boden,
Aus dem Nachen Wäinämöinen's.
Hob den Kopf dann aus den Wellen,
Hob hervor die rechte Schulter
Mit dem fünften Stoß des Windes,
Bei dem sechsten Netzgestelle,
Reicht hervor der Hände rechte,
Läßt der Füße linken blicken
Auf der siebenten der Flächen,
Auf der neunten Wogenwölbung.
Sprach dann selber diese Worte,
Ließ sich selber so vernehmen:
"O du alter Wäinämöinen!
Nimmer bin ich hergekommen
Als ein Lachs recht zum Zerschneiden,
Als ein Fischlein zum Zerstückeln,
Dir zu einem Morgenbissen,
Dir zur Speise in der Frühe,
Dir zu gutem Mittagsmahle,
Dir zur Abendkost, o Alter."
Sprach der alte Wäinämöinen:
"Weshalb bist du denn gekommen?"
"Deshalb war ich hergekommen,
Dir im Arm zu ruhn als Hühnchen,
Stets zur Seite dir zu sitzen,
Dir als Gattin für dein Leben,
Dir das Lager zu bereiten,
Dir das Kissen hinzulegen,
Dir die Wohnung rein zu halten,
Auszukehren dort den Boden,
Feuer in die Stub' zu bringen,
Dort die Flamme anzufachen,
Dir zu backen dicke Bröte,
Honigbrot dir zu bereiten,
Dir den Krug voll Bier zu bringen,
Vorzusetzen dir die Speise."
"War ja nicht ein Lachs des Meeres,
Nicht ein Barsch aus Fluthentiefen;
Bin ein muntres, junges Mädchen,
Joukahainen's junge Schwester,
Die du lange hast gewünschet
Und dein Lebenlang geliebet."
"O du alter Thor voll Dummheit,
Wäinämöinen ohne Einsicht,
Nicht verstandst du festzuhalten
Mich, Wellamo's Wellenjungfrau,
Mich, der Fluthen einz'ge Tochter!"
Sprach der alte Wäinämöinen
Schiefen Hauptes, schlechter Laune:
"Bist du Joukahainen's Schwester,
O so komme, bitt' ich, wieder."
Nimmer kommt sie nochmals wieder,
Nimmer während dieses Lebens,
Tauchte hastig in die Fluthen,
Von des Meeres Oberfläche
In die buntgestreiften Steine,
In die leberfarbnen Spalten.
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Ueberlegte nun und dachte,
Wie zu sein und wie zu leben;
Zog voll Fleiß das feine Netzlein
Kreuz und quer durch das Gewässer,
Durch die Buchten, durch die Engen,
Zieht es durch das stille Wasser,
Zieht es durch des Lachses Klippen,
Durch die Fluthen von Wäinölä,
Durch die Klippen Kalewala's,
Durch die dunkelfarbnen Tiefen,
Durch den großen Meeresrücken,
Durch die Flüsse von Joukola,
Durch der Lappen Buchtenstrecken.
Fing gar viel von andern Fischen,
Fast von allen Meeresfischen,
Fing nur nicht das liebe Fischlein,
Das er stets im Sinne hatte,
Nicht Wellamo's Wogenjungfrau,
Nicht der Fluthen einz'ge Tochter.
War der alte Wäinämöinen

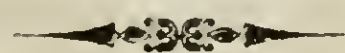
Schiefen Hauptes, schlechter Laune,
Hatte gar zu schief die Mütze,
Redet selber diese Worte:
"O ich Narr mit meiner Thorheit,
O ich Mann mit wenig Einsicht,
Wohl war mir Verstand verliehen,
Einsicht mir gewiß gegönnet,
Mir ein großes Herz gegeben;
Hatte es in frühern Zeiten,
Nun ist es gewiß verschwunden,
Jetzt in diesen schlimmen Zeiten,
Bei dem Sinken meiner Kräfte,
Mein Verstand ist wie gestorben,
Fort die Einsicht mir geflohen,
Alle Klugheit steckt bei andern!"
"Welche ich mir immer wünschte,
Mir mein Lebelang ersehnte,
Sie, Wellamo's Wogenjungfrau,
Sie, der Wogen jüngste Tochter,
Mir als Freundin für das Leben,
Mir als Gattin für das Alter,
Diese fing ich mit der Angel,
Zog sie rasch in meinen Nachen,
Konnte sie jedoch nicht halten,
Nicht nach meinem Hause bringen,
Ließ sie wieder in die Fluthen,
In des Meeres dunkle Tiefen!"
Ging dann fort des Wegs ein wenig,
Wohl voll Sorge und mit Seufzen,
Ging geraden Wegs nach Hause
Redet Worte solcher Weise:
"Ehmals rief der liebe Kuckuck,
Früher er der Freuden-Kuckuck
Wie am Morgen, so am Abend,
Manchmal auch zur Mittagsstunde;
Was hat nun die schöne Kehle,
Was den schönen Ruf verdorben?
Kummer brach die schöne Kehle,
Wehmuth hat sie mitgenommen;
Höre nun nicht mehr das Rufen,
Nicht nach Untergang der Sonne,
Mir zur Freude an dem Abend,
Mir zum Zeitvertrieb am Morgen."
"Kann fürwahr nun nicht begreifen,
Wie zu sein und wie zu leben,
Wie in dieser Welt zu weilen,
Wie auf Erden hier zu wandeln;
Wär' die Mutter noch am Leben,
Wär' auf Erden noch die Alte,
Würde sie gewiß mir sagen,
Wie ich mich verhalten solle,
Um dem Grame nicht zu weichen,
Um in Trübsinn nicht zu sinken,
Jetzt in diesen schlechten Tagen,
Bei der allerschlimmsten Laune!"
Aus dem Grab erwacht die Mutter,
Aus der Tiefe gab sie Antwort:
"Noch am Leben ist die Mutter,
Wach noch ist die alte Mutter,
Um dir deutlich es zu sagen,
Wie du dich verhalten sollest,
Um dem Grame nicht zu weichen,
Um in Trübsinn nicht zu sinken,
Jetzt in diesen schlechten Tagen,
Bei der allerschlimmsten Laune:
Gehe zu des Nordens Töchtern,
Findest dort weit schön're Kinder,
Zweimal schön're, zarte Mädchen,
Tücht'ger sind sie fünf- und sechsmal
Nicht dergleichen Plauderdirnen,
Keine Lapp'sche Zaudrerinnen."
"Dorther nimm, o Sohn, ein Weibchen
Von des Nordlands netten Töchtern,
Die von Aussehn reich an Anmuth,
Die im Wuchse schöngestaltet,
Immer rasch ist auf den Füßen
Und voll Flinkheit in den Gliedern."

Sechste Rune.

Wäinämöinen alt und wahrhaft
Schickt sich an um aufzubrechen
Nach dem Dorfe voller Kälte,
Nach dem nimmerhellen Nordland.
Nahm sein Roß, das strohhalmleichte,
Dieß sein erbsenstengelgleiches,
Thut ihm an die goldnen Zügel,
Legt ihm Riemen um voll Schönheit,
Setzt sich selber auf den Rücken
Und beginnt davonzureiten;
Jaget hastig auf dem Wege
Und durchmißt die Bahn geschwinde
Mit dem Roß, dem strohhalmleichten,
Mit dem erbsenstengelgleichen.
Jagte durch Wäinölä's Fluren,
Durch die Flächen Kalewala's,
Ritt gar rasch mit seinem Rosse,
Immer weiter von der Heimath,
Kam schon an des Meeres Rücken,
An die weitgedehnte Oede,
Trocken blieb der Huf des Rosses,
Unbefeuchtet seine Füße.
Doch der junge Joukahainen,
Dieser schwache Lappenjüngling,
Hatte Groll seit langer Zeit her,
War schon lange, lange neidisch
Auf den alten Wäinämöinen,
Auf den ew'gen Zaubersprecher.
Macht zurecht den Feuerbogen,
Schmückt die wunderschöne Wölbung,
Bildet sie aus bestem Eisen,
Gießt das Rückenstück aus Kupfer,
Legt es aus mit gutem Golde,
Läßt's an Silber auch nicht fehlen.
Woher nimmt er wohl die Sehne,
Woher mag den Strang er schaffen?
Aus des Hiisi-Elenn's Sehnen,
Aus des Lempo-Flachses Fäden.
Fertig war des Bogens Krümmung,
Fertig waren seine Enden,
Schön von Anblick war der Bogen,
Mußte wohl nicht wenig kosten;
Auf dem Rücken stand ein Rößlein,
An den Ecken lief ein Füllen,
Auf der Wölbung schlief ein Bärlein,
Und ein Hase an der Kerbe.
Schnitzt' sich dann genug der Pfeile,
Dreifach waren sie befiedert,
Drechselte den Schaft aus Eisen,
Macht' die Spitz' aus harz'gem Holze;
War er mit dem Schnitzen fertig,
So befiedert er die Pfeile
Mit der Schwalbe schmalen Federn,
Mit des Sperlings feinen Flügeln.
Härtet dann die fert'gen Pfeile
Und verleihet ihnen Schärfe
In dem schwarzen Saft der Schlange,
In dem Blute gift'ger Nattern.
Fertig hatte er die Pfeile,
Wohl bespannet seinen Bogen,
Wartete auf Wäinämöinen,
Daß den Wogenfreund er fasse,
Spähet Morgens, spähet Abends,
Spähet selbst zur Mittagsstunde.
Wartet lang' auf Wäinämöinen,
Wartet lange, wird nicht müde,
Sitzet fleißig an dem Fenster,
Wachet an des Zaunes Ecke,
Horchet an des Weges Ende,
Spähet an dem Ackersaume,
Auf dem Rücken hängt der Köcher,
In dem Arm der schöne Bogen.
Spähet dann noch weiter draussen,
Drüben an dem andern Hause,
An der Feuerspitze Ende,
An der langen Landzung' Biegung,
Dicht am Wasserfall voll Feuer,
An des heil'gen Stromes Strudel.
Einst an einem Tage endlich
Warf er um die Morgenstunde

Gegen Nordwest seine Blicke,
Wandte seinen Kopf zur Sonne,
Sah was Schwarzes auf dem Meere,
Auf den Fluthen etwas Blaues:
"Ist das ein Gewölk im Osten,
Ist es etwa Morgendämmrung?"
Nicht war es Gewölk im Osten,
Keineswegs die Morgendämmrung,
Wäinämöinen war's der alte,
Dieser ew'ge Zaubersänger,
Zog dort seinen Weg zum Nordland,
Ritt drauf los zum Düsterlande,
Auf dem Roß, dem strohhalmleichten,
Auf dem erbsenstengelgleichen.
Hastig faßte Joukahainen,
Dieser schwache Lappenjüngling,
Seinen Bogen voller Feuer,
Wendete den wunderschönen
Zum Verderben Wäinämöinen's,
Um den Wogenfreund zu tödten.
Vorher fragte ihn die Mutter,
Forscht ihn aus die greise Alte:
"Gegen wen schufst du den Bogen
Und beschlugst du ihn mit Eisen?"
Joukahainen gab zur Antwort,
Redet Worte solcher Weise:
"Schuf den Bogen gegen diesen,
Hab' mit Eisen ihn beschlagen
Zum Verderben Wäinämöinen's,
Um den Wogenfreund zu tödten,
Wäinämöinen will ich treffen,
Ihn, den ew'gen Zaubersänger,
Durch das Herz und durch die Leber,
Durch das Schulterfleisch ihm schießen."
Sie verbietet ihm zu schießen,
Nicht erlaubte es die Mutter:
"Schieße nicht auf Wäinämöinen,
Auf den Heldensohn Kalewa's,
Wäinö ist von großem Stamme,
Meiner Schwester Sohn, mein Neffe."
"Tödtest du den Wäinämöinen,
Ihn, den Helden von Kalewa,
Dann ach! schwindet alle Freude,
Schwindet der Gesang von hinnen,
Besser ist die Freud' auf Erden,
Schöner der Gesang hier oben,
Als in Unterweltsgefilden,
In des Todtenreiches Stuben."
Doch der junge Joukahainen
Dachte nach ein kleines Bißchen,
Hielt zurück sich nur ein wenig;
Trieb die eine Hand zum Schießen,
Schien die andre es zu hindern,
An die Sehne dringt der Finger.
Redet endlich noch die Worte,
Läßt sich selber also hören:
"Möge immerhin verschwinden
Alle Freude von der Erde,
Mögen alle Lieder schwinden,
Schießen werd' ich, nichts beachtend."
Spannte seinen Feuerbogen,
Stützt die kupferreiche Waffe
Auf dem linken seiner Kniee,
Stemmt den rechten seiner Füße,
Nimmt den Pfeil dann aus dem Köcher,
Holt hervor den federreichen,
Wählte wohl den allergradsten,
Mit dem allerbesten Schafte,
Diesen that er auf den Bogen,
Fügt' er an die Flachsessehne.
Richtet dann den Feuerbogen
An der rechten seiner Schultern,
Stellt sich hin um loszuschießen
Auf den alten Wäinämöinen,
Redet selber diese Worte:
"Geh nun los, du Birkenspitze,
Strecke dich, du Tannenrücken,
Gleite ab, du Flachsessehne;
Wenn die Hand zu niedrig zielet,
Mag der Pfeil sich höher richten,
Zielt die Hand zu sehr nach oben,
Mag der Pfeil nach unten gehen!"
Rasch bewegt er nun den Drücker,
Schoß den ersten Pfeil behende,

Viel zu hoch enteilet dieser,
Ueber seinen Kopf zum Himmel,
Daß die Wolken schier zerbersten,
Er die Lämmerwolken sprenget.
Schoß dann weiter unbekümmert,
Schoß den zweiten seiner Pfeile,
Viel zu niedrig eilte dieser,
Tief hinein in unsre Erde,
Wollt' zur Unterwelt selbst dringen,
Um den Sandberg zu zerspalten.
Grade schoß er ab den dritten,
Grade ging der Pfeile dritter
In die Milz des blauen Elenns,
Traf des alten Wäinämöinen's
Roß mit strohhalmleichtem Körper,
Traf das erbsenstengelgleiche
Durch das Fleisch, am Kummet-Knochen
Durch die linke seiner Schultern.
Darauf stürzte Wäinämöinen
Rasch ins Naß mit seinen Fingern,
Mit den Händen in die Wogen,
Stürzte mit der Faust zum Schaume
Von des blauen Elenns Rücken,
Von dem Roß, dem überleichten.
Es entstand ein großer Sturmwind,
Mächt'ge Wallung in dem Meere,
Trug den alten Wäinämöinen,
Schwemmt ihn weiter fort vom Lande
Auf den weiten Wasserstrecken
Auf den ausgedehnten Fluthen.
Darauf prahlte Joukahainen
Selber laut auf diese Weise:
"Wirst, o alter Wäinämöinen,
Nimmermehr in deinen Leben
Nimmermehr mit deinen Augen,
Nie solang das Mondlicht leuchtet,
Seh'n die Fluren von Wäinölä,
Nie die Flächen Kalewala's!"
"Schwimm im Meere sechs der Jahre,
Folg' den Wogen sieben Sommer,
Rausche jetzo acht der Jahre
In den weiten Wasserstrecken,
In den ausgedehnten Fluthen,
Wie die Fichte sechs der Jahre,
Wie die Tanne sieben Jahre,
Acht der Jahre wie ein Baumstumpf!"
Ging dann wieder in die Stube,
Wo die Mutter also fragte:
Hast den Wäinö du getroffen,
Ihn, den Helden von Kalewa?"
Gab der junge Joukahainen
Ihr zur Antwort diese Worte:
"Hab den Wäinö schon getroffen,
Ihn, den Helden von Kalewa,
Daß er nun das Meer durchfege,
Er die Fluthen munter kehre,
In den schlummerreichen Wellen;
In der Fluthen weiten Spiegel
Fiel der Alte mit den Fingern,
Stürzt' er mit dem Handgelenke,
Krümmte sich auf eine Seite,
Blieb dann auf dem Rücken liegen,
Um so durch die Fluth zu treiben,
Durch die Wellen hinzusteuern."
Doch die Mutter sprach die Worte:
"Schlecht hast du gethan, o Aermster,
Daß auf Wäinö du geschossen,
Auf den Helden von Kalewa,
Auf den Helden Suwantola's
Auf die Zierde Kalewala's.

Siebente Rune.

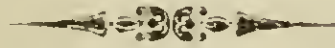
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Schwamm so durch die tiefen Wogen,
Wandert wie ein Zweig der Fichte,
Wie ein dürres Reis der Tanne
Sechs der schönsten Sommertage,
Sechs der Nächte nach einander,
Vor sich hatte er die Fluthen,
Hinter sich den klaren Himmel,
Schwimmet ferner zwei der Nächte,
Zwei der allerlängsten Tage;
Endlich in der Nächte neunter,
Nach Verlauf des achten Tages
Ward der Alte ungehalten,
Fühlt er großes Mißbehagen,
Denn der Zehe fehlt der Nagel
Und dem Finger die Gelenke.
Wäinämöinen, er, der alte
Sprach da selber diese Worte:
"Wehe mir, dem armen Manne,
Wehe mir, dem Unglückskinde,
Daß das eigne Land verlassend,
Aus der Heimath ich gegangen,
Um nun unter freiem Himmel
Tag' und Monde hier zu wandern,
Von dem Sturme stark geschaukelt,
Von den Wogen arg gewieget
Auf den weiten Wasserstrecken,
Auf den ausgedehnten Fluthen;
Frostig ist mir hier das Leben,
Schmerzhaft ist es hier zu weilen
Immerfort in diesen Wogen,
Auf dem Wasser hinzuziehen."
"Weiß ja nicht, wie ich hier leben,
Wie ich mich verhalten solle
Jetzt in diesen schlechten Zeiten,
In den harten Unheilsstunden:
Soll mein Haus im Wind' ich bauen,
Auf den Wogen meine Stube?"
Baute ich mein Haus im Winde,
Fänd's im Winde keine Stütze,
Baut' ich meine Stub' im Wasser,
Würd' das Wasser sie entführen."
Her von Lappland kam ein Vogel,
Aus dem Dämmerland ein Adler,
Nicht gehört er zu den größten,
Keineswegs auch zu den kleinsten,
Streift das Meer der eine Flügel,
Reicht der andre an den Himmel,
Durch die Wogen fegt der Bürzel,
An die Klippen schlägt der Schnabel.
Fliegt umher und hält dann inne,
Schaut sich um und blickt nach hinten,
Sieht den alten Wäinämöinen
Auf dem blauen Meeresrücken:
"Weshalb bist du, Mann, im Meere,
Du, o Held, im Naß der Wogen?"
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Redet selber diese Worte:
"Deshalb bin ich Mann im Meere,
Ich, der Held, im Naß der Wogen,
Ging zum Nordland um zu freien
Um des Düsterlandes Jungfrau."
"Hastig jagt' ich auf dem Wege
Längs der großen Meeresfläche,
Da gerieth ich eines Tages
Um die Zeit der Morgenstunde
An die Bucht von Luotola,
An die Strömung von Joukola,
Wo mein Roß mir todt geschossen,
Wo man mich zu treffen dachte."
"Stürzte darauf in das Wasser,
Mit den Fingern in die Fluthen,
Daß der Sturm mich heftig wiegte,
Daß die Wogen mich bewegten."
"Her von Nordwest kam ein Sturmwind,
Her von Ost ein starker Windstoß,
Dieser trieb mich weit vom Lande,
Führt' mich fort in ferne Strecken;
Ward gewieget viele Tage,
Schwamm umher gar viele Nächte

In den weiten Wasserstrecken,
In den ausgedehnten Fluthen;
Kann auch nimmer hier erfahren,
Merken nicht und nicht begreifen,
Wie ich endlich sterben werde,
Was wohl früher wird geschehen,
Ob vor Hunger ich verkomme,
Ob ins Wasser ich versinke.
Sprach der Aar, der Lüfte Vogel:
"Sei du keineswegs voll Kummer,
Setze dich auf meinen Rücken,
Richt dich auf am Bürzelknochen,
Will dich aus dem Meere tragen,
Wohin sich dein Sinn auch sehnet;
Wohl gedenk' ich noch des Tages,
Denke noch der guten Zeiten,
Als die Waldung von Kalewa,
Osmo's Hain du niederbranntest,
Doch die Birke du verschontest,
Ihn, den schlanken Baum, dort ließest
Als ein Ruheplatz den Vögeln,
Selber mir zu einem Sitze."
Drauf erhebet Wäinämöinen
Seinen Kopf rasch aus den Fluthen,
Steigt dann muthig aus dem Meere,
Hebt sich kräftig aus den Wogen,
Setzt sich auf des Adlers Flügel,
Auf des Vogels Bürzelknochen.
Fort trägt drauf der Lüfte Vogel
Wäinämöinen, ihn, den alten,
Führt ihn längs der Bahn der Winde,
Längs des Laufs des Frühlingswindes
Zu des Nordens weiten Gränzen,
Nach dem trüben Sariola;
Ließ dort Wäinämöinen nieder;
Selber rauscht er durch die Lüfte.
Wäinämöinen weinte dorten,
Weinte dort und wimmert' ängstlich
An dem Strand des weiten Meeres,
An der unbekannten Spitze,
Wohl mit hundert Seitenwunden,
Tausendfach vom Wind geschlagen,
Mit dem Barte voller Unrath
Und den wild zersausten Haaren.
Weinte zwei, ja drei der Nächte,
Weinte eben so viel Tage,
Wußte keinen Weg zu gehen,
Keinen Pfad dort aufzufinden,
Der ihn nach der Heimath führte,
Nach bekannten Länderstrichen,
In das Land, wo er geboren,
Wo bis dahin er gelebet.
Nordlands schlankgewachsne Jungfrau
Mit der schönen, weißen Farbe
Hatte mit der Sonn' gewettet,
Mit der Sonne, mit dem Monde,
Stets zugleich sich zu erheben,
Und zusammen zu erwachen;
Kam jedoch bei weitem früher,
Vor dem Mond und vor der Sonne,
Eh' den Hahn sie hören konnte,
Eh' der Henne Sohn gekrähet.
Schor dann fünf der schönsten Schafe,
Sechs der allerbesten Lämmer,
Sammelte zum Tuch die Wolle,
Wählt' sie aus zu dem Gewande,
Lang' bevor der Morgen graute,
Eh' die Sonne sich erhoben.
Wusch darauf die langen Tische,
Kehrte rein des Bodens Bretter
Mit dem zweigereichen Besen,
Mit der blätterreichen Quaste,
Scharrt den Kehricht dann zusammen
Auf der kupferreichen Schaufel,
Bringt den Unrath fort nach außen,
Durch die Thür zum Ackerfelde,
Zu des letzten Feldes Kante
An des untern Zaunes Ende;
Bleibt dort bei dem Kehricht stehen,
Horchet auf und dreht den Körper,
Hörte von dem Meer' her weinen,
Jammern von dem andern Ufer.
Hastig eilte sie nach Hause,
Eilt' behende in die Stube,

Sprach, als sie dort angekommen,
Und berichtet solcher Weise:
"Hörte von dem Meer her weinen,
Jammern auf dem andern Ufer."
Louhi, sie, Pohjola's Wirthin,
Nordlands zähnearme Alte,
Eilte nach dem Hof geschwinde
An die Oeffnung ihrer Pforte,
Horchte fleißig auf die Laute,
Redet selber diese Worte:
"Also weinen nimmer Kinder,
Also jammern nimmer Weiber,
Also weinen bärt'ge Helden,
Männer mit behaartem Kinne."
Stieß den Nachen in das Wasser,
In die Fluth den dreibretthohen,
Selbst beginnt sie schnell zu rudern,
Ruderte und eilt' voll Raschheit
Hin zum alten Wäinämöinen,
Zu dem Helden, der da weinte.
Wirklich weinte Wäinämöinen,
Jammerte der Wogen Gönner
In dem schlechten Weidenbusche,
In dem dichten Faulbaumhaine,
Mund und Bart, die bebten beide,
Doch der Mund ließ sich nicht öffnen.
Sprach die Wirthin von Pohjola,
Sprach und redet' solche Worte:
"O du alter Mann voll Thorheit,
Bist in fremdes Land gerathen!"
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Hebt sein Haupt da in die Höhe,
Redet Worte solcher Weise:
"Weiß das selber zur Genüge,
Daß ich bin in fremdem Lande,
Auf ganz unbekannten Strecken;
In der Heimath war mir wohler
Und zu Hause stand ich höher."
Louhi, sie, Pohjola's Wirthin,
Redet Worte solcher Weise:
"Möchte gern von dir erfahren,
Und erlaubt sei es zu fragen,
Wer denn bist du von den Männern,
Wer wohl aus der Zahl der Helden?"
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Redet selber solche Worte:
"Ward genannt in frühern Zeiten,
Ward zuvor betrachtet immer
Als Erfreuer an dem Abend,
Als ein Sänger in den Thälern,
Auf den Fluren von Wäinölä,
Auf den Flächen Kalewala's;
Glaube mich in meinem Elend
Selber fast nicht recht zu kennen."
Louhi, sie, Pohjola's Wirthin,
Redet Worte solcher Weise:
"Steig, o Mann, nun aus der Nässe,
Komm', betritt die neuen Pfade,
Daß dein Unglück du erzählest,
Dein Geschick du mir berichtest!"
Nahm den Mann so fort vom Weinen,
So den Helden vom Gewimmer,
Ziehet ihn ins Boot behende,
Setzt ihn an des Fahrzeugs Ende,
Selber macht sie sich ans Rudern,
Ruderte mit allen Kräften
Graden Weges nach Pohjola,
Nach den fremden Wohngebäuden.
Speisete den Hungermatten,
Trocknete den ganz Durchnäßten,
Wärmte ihn gar manche Stunde,
Wärmte ihn und schafft ihm Hitze,
Macht den Mann gar bald genesen
Und gesund den starken Helden;
Fragt ihn dann und forschet fleißig,
Redet selber diese Worte:
"Weshalb hast, o Wäinämöinen,
Du, o Wogenfreund, geweinet
In dem schlechten Aufenthalte
An dem Strande dieses Meeres?"
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Redet Worte solcher Weise:
"Habe Grund genug zum Weinen,
Grund genug mich abzuhärmen,

Hab' gar lang' im Meer geschwommen
Und die Wogen fortgestoßen
In den weiten Wasserstrecken,
In der ausgedehnten Oede."
"Deshalb weine ich so lange,
Quäl' ich mich so lang' ich lebe,
Daß ich aus dem Heimathlande,
Aus bekannten Länderstrecken
Zu der fremden Thür gekommen,
Zu den unbekannten Pforten;
Alle Bäume hier verwunden,
Jeder Ast scheint mich zu schlagen,
Jede Birke bringt Beschwerden,
Jede Erle sucht zu schneiden;
Nur der Wind ist mein Bekannter,
Nur die Sonne mir befreundet
In den fremden Länderstrecken,
Bei den unbekannten Thüren."
Louhi, sie, Pohjola's Wirthin,
Redet darauf diese Worte:
"Weine nicht, o Wäinämöinen,
Klage nicht, o Freund der Wogen,
Gut ist's hier für dich zu weilen,
Schön die Zeit hier zuzubringen,
Lachs vom Teller hier zu essen,
Nebenbei das Fleisch der Säue."
Sprach der alte Wäinämöinen
Selber Worte solcher Weise:
"Nimmer mag ich fremde Speise
In der allerbesten Fremde;
Besser ist der Mann im Lande,
Und zu Hause steht er höher;
Gieb, o güt'ger Gott dort oben,
Du, o Schöpfer voller Liebe,
Daß nach Hause ich gelange,
Nach dem lieben Heimathlande!
Besser ist's im eignen Lande
Wasser aus dem Schuh zu trinken,
Als im fernen fremden Lande
Honigtrank aus goldner Schale."
Louhi, sie, des Nordlands Wirthin,
Redet Worte solcher Weise:
"Was denn wirst du mir wohl geben,
Wenn ich dich nach Hause schaffe,
An den Saum des eignen Feldes,
Hin zur Badstub' deiner Heimath?"
Sprach der alte Wäinämöinen:
"Was wohl wünschst du zu erhalten,
Wenn du mich nach Hause schaffest,
An den Saum des eignen Feldes,
Daß den Kuckuck dort ich rufen,
Dort die Vögel singen höre;
Willst du eine Mütz' voll Goldes,
Einen Hut voll schönen Silbers?"
Louhi, sie, Pohjola's Wirthin,
Redet Worte solcher Weise:
"O du weiser Wäinämöinen,
Einzig ew'ger Zaubersprecher,
Nimmer werd' nach Gold ich fragen,
Nimmer mich um Silber kümmern;
Gold ist wie der Kinder Blumen,
Silber wie der Rosse Zierath;
Kannst du mir den Sampo schmieden,
Mir den bunten Deckel hämmern
Aus der Schwanenfeder Spitze,
Aus der Milch der güsten Stärke,
Einem einz'gen Gerstenkorne,
Aus der Wolle eines Schafes,
Ja, dann geb' ich meine Tochter,
Dieses Mädchen dir zum Lohne,
Bringe dich zum Heimathlande,
Daß du dort die Vögel singen,
Dort den Kuckuck rufen hörest
An dem Saum des eignen Feldes."
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Redet Worte solcher Weise:
"Nicht kann ich den Sampo schmieden,
Nicht den bunten Deckel hämmern;
Bring mich nach dem Heimathlande:
Werde Ilmarinen senden,
Daß den Sampo er dir schmiede,
Dir den bunten Deckel hämmre,
Deine Tochter sich gewinne,
Daß die Jungfrau er beglücke."

"Dieser ist ein Schmied, wenn einer,
Ist ein Meister in den Künsten,
Hat den Himmel schon geschmiedet,
Hat der Lüfte Dach gehämmert,
Nirgend sieht man Hammerspuren,
Nirgend eine Spur der Zange."
Louhi, sie, Pohjola's Wirthin,
Redet Worte solcher Weise:
"Dem nur geb' ich meine Tochter
Und versprech' mein Kind nur jenem,
Der den Sampo für mich schmiedet,
Der den bunten Deckel hämmert
Aus der Schwanenfeder Spitze,
Aus der Milch der güsten Stärke,
Einem einz'gen Gerstenkorne,
Aus der Wolle eines Schafes."
Schirrte an das muntre Füllen,
Spannt' das braune vor den Schlitten,
Setzt' den alten Wäinämöinen,
Setzt' den Helden in den Schlitten,
Sprach drauf Worte solcher Weise,
Ließ sich selber so vernehmen:
"Heb dein Haupt nicht in die Höhe,
Strecke nicht hervor den Körper,
Wenn das Roß nicht schon ermüdet,
Wenn nicht schon der Abend da ist;
Hebst dein Haupt du in die Höhe,
Reckest du den Kopf nach außen,
Wird gewißlich Unheil kommen,
Dich ein bös' Geschick ereilen."
Trieb der alte Wäinämöinen
Rasch sein Roß und jagt' von dannen,
Ließ die Leinen lustig schweben,
Lärmte so des Weges weiter
Aus dem nimmerhellen Nordland,
Aus dem düstern Sariola.

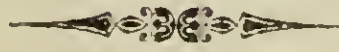
Achte Rune.

Nordlands wunderschöne Jungfrau,
Eine Zier von Land und Wasser,
Saß grad' auf der Lüfte Bogen,
Glänzte an des Himmels Wölbung
In dem strahlendsten Gewande,
In dem glänzendweißen Kleide;
Webte ein Gewand von Goldstoff,
Sorgsam schmückt sie es mit Silber
Mit dem goldnen Weberschiffchen,
Mit dem Weberkamm von Silber.
Lustig fliegt das Weberschiffchen,
Fliegt die Spuhle durch die Hände,
Rasch bewegten sich die Schäfte
Und der Silberkamm nicht minder
Am Geweb' der schönen Jungfrau,
Die mit Silber sorgsam wirkte.
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Jagte lärmend auf dem Wege
Aus dem nimmerhellen Nordland,
Aus dem düstern Sariola;
War gar wenig noch gefahren,
War sehr weit nicht fortgekommen,
Hört des Weberschiffleins Schnurren
Grade über seinem Haupte.
Hob den Kopf da in die Höhe,
Schaute rasch empor zum Himmel:
Steht ein Bogen schön am Himmel,
Eine Jungfrau auf dem Bogen,
Webet ein Gewand von Goldstoff,
Wirket rauschend mit dem Silber.
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Hält gleich an mit seinem Rosse,
Redet Worte solcher Weise,
Läßt sich selber also hören:
"Komm, o Jungfrau, in den Schlitten,
Setze dich an meine Seite!"
Antwort gab ihm so die Jungfrau,
Redet' selber so und fragte:
"Was wohl soll ich in dem Schlitten,
Was die Jungfrau dorten machen?"
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Gab ihr selber diese Antwort:
"Deshalb sollst du in den Schlitten,
Du, o Jungfrau, dich hier setzen,
Daß du Honigbrod mir backest,
Daß das Bier du mir bereitest,
An dem Tische munter singest,
An dem Fenster dich erfreuest
In den Räumen von Wäinölä,
Auf den Höfen Kalewala's.
Doch die Jungfrau redet also,
Gab zur Antwort diese Worte:
"Ging zum bunten Blumenfelde,
Schaukelte am gelben Anger
Gestern in der Abendspäte
Nach dem Sonnenuntergange,
Hörte dort ein Vöglein singen,
Hörte eine Drossel zwitschern,
Singen von dem Sinn des Mädchens,
Von dem Sinn der Schwiegertochter."
"Fragte da den guten Vogel,
Sprach zu ihm auf diese Weise:
O du liebe Ackerdrossel,
Singe, daß ich's recht vernehme,
Wie es besser ist zu leben,
Wie zu leben angenehmer:
Als ein Mädchen bei dem Vater
Oder bei dem Mann als Gattin?"
"Auskunft gab der liebe Vogel,
Also zwitscherte die Drossel:
Hell und warm sind Sommertage,
Wärmer doch noch Mädchenfreiheit,
Kalt wohl ist im Frost das Eisen,
Kälter noch der Frauen Freude,
Gleicht das Mädchen, das zu Hause,
Einer Beer' auf gutem Boden,
Ach! so ist die Frau beim Manne
Wie ein Hund nur an der Kette,
Selten wird dem Knechte Gnade,
Nimmermehr der Frau gewähret."

Wäinämöinen alt und wahrhaft
Redet selber diese Worte:
"Albern ist des Vogels Singen,
Dummes Zeug der Drossel Zwitschern;
Kind stets bleibt zu Hauf das Mädchen,
Wird als Frau erst recht geehret;
Komm, o Jungfrau, in den Schlitten,
Setze dich an meine Seite;
Bin als Mann nicht zu verachten,
Schlimmer nicht als andre Helden."
Klüglich antwortet das Mädchen,
Redet Worte solcher Weise:
Möchte dann für einen Helden,
Dann für einen Mann dich halten,
Wenn du mir ein Haar gespalten
Mit dem Messer ohne Schneide,
Wenn ein Ei du eingeschlungen,
Ohne daß die Schling' zu merken."
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Spaltete das Haar behende
Mit dem Messer ohne Spitze,
Das der Schärfe sehr entbehrte,
Bracht' das Ei dann in die Schlinge,
Ohne daß die Schling' zu sehen;
Bat das Mädchen in den Schlitten,
Bat sie auf den Sitz zu kommen.
Klüglich antwortet das Mädchen:
"Nimmer komm' ich in den Schlitten,
Wenn den Stein du mir nicht schälest,
Eine Gert' aus Eis mir hauest,
Ohne daß die Splitter springen,
Daß ein Stäubchen weiter flieget."
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Ist dabei nicht sehr verlegen,
Schälet rasch des Steines Rinde,
Haut aus Eis ihr eine Gerte,
Ohne daß die Splitter sprangen,
Daß ein Stäubchen sich verirrte;
Rief die Jungfrau in den Schlitten,
Rief auf seinen Sitz das Mädchen.
Klüglich antwortet das Mädchen,
Redet Worte solcher Weise:
"Möcht' zu dem mich nur begeben,
Der ein Boot mir zimmern könnte
Aus den Splittern meiner Spindel,
Aus den Trümmern meiner Spuhle,
In das Wasser dann es führte,
In die Fluth das neue Schifflein,
Ohne mit dem Knie zu stoßen,
Ohn es mit der Hand zu fassen,
Mit dem Arme es zu wenden,
Mit der Schulter es zu ziehen."
Sprach der alte Wäinämöinen
Selber Worte dieser Weise:
"Niemand ist wohl auf der Erde,
Niemand unter'm Himmelsdache,
Der gleich mir ein Fahrzeug bauet,
Niemand der gleich mir es zimmert."
Nahm darauf der Spindel Splitter,
Nahm der Spuhle krummes Ende,
Eilet fort das Boot zu zimmern,
Hundert Bretter zu verbinden
Zu dem stahlgefüllten Berge,
Zu dem eisenreichen Felsen.
Zimmert eifrig an dem Boote,
Baut das Fahrzeug unverdrossen,
Zimmert einen Tag, den zweiten,
Zimmerte am dritten Tage;
Nicht gerieth die Axt an Steine,
Nicht die Schneide an den Felsen.
Endlich an dem dritten Tage
Lenkte Hiisi rasch den Beilschaft,
Lempo faßte an der Schneide,
Gab dem Schafte kräft'ge Stöße,
Daß die Axt zum Steine schnellte
Und die Schneide hin zum Felsen,
Ab vom Steine prallt' das Eisen,
In das Fleisch fuhr da die Schneide,
In das Knie des armen Mannes,
In die Zehe Wäinämöinen's,
Lempo trieb in's Fleisch das Eisen,
Hiisi fügt' es in die Adern,
Heftig fluthete der Blutstrom,
Quillt hervor mit allen Kräften.

Wäinämöinen alt und wahrhaft,
Dieser ew'ge Zaubersänger,
Redet Worte solcher Weise,
Läßt auf diese Art sich hören:
"O du Beil mit scharfem Schnabel,
O du Axt mit ebner Schneide,
Solltest in die Bäume beißen,
Solltest in die Tannen hauen,
An die Fichten dich wohl machen,
Birken anzufeinden streben,
Nicht ins Fleisch auf die Art fahren,
Nicht die Adern so zerschneiden!"
Hob dann an mit Zaubersprüchen,
Selbst beginnt er da zu sprechen
Ursprungsworte für die Uebel,
Jedes Grundwort recht vollkommen,
Nicht besinnt er sich auf ein'ge
Große Worte von dem Eisen,
Daß er einen Riegel schaffe
Und ein festes Schloß bereite
Jenen Wunden durch das Eisen,
Die der blaue Mund gerissen.
Schon in Bächen floß der Blutstrahl,
Brauste wie ein Strom voll Lärmen,
Er bedeckt der Beeren Stengel,
Und die Kräuter auf den Fluren;
Gab gewiß dort keinen Rasen,
Der nicht überschwemmet worden
Von dem übermächt'gen Blutstrom,
Der gar rauschend vor sich jagte
Aus dem Knie des braven Helden,
Aus der Zehe Wäinämöinen's.
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Pflückte Flechten von den Steinen,
Sammelt Moos sich aus dem Sumpfe,
Rupfet Rasen von dem Boden
Um das große Loch zu stopfen,
Um die Wunde zu verschließen,
Brachte aber nichts zu Stande,
Kann das Blut durchaus nicht stillen.
Wurde von dem Schmerz gedrücket,
Schon empfand er große Mühsal;
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Fing gar heftig an zu weinen,
Schirrte dann sein Roß behende,
Spannt das braune vor den Schlitten,
Setzt sich selber dann mit Mühe
Und erhebet sich im Schlitten.
Schlug das Roß mit seiner Gerte,
Klatschte mit der prächt'gen Peitsche;
Munter lief das Roß von dannen,
Daß der Weg gar bald entschwindet,
Bis er auf ein Dorf gestossen,
Wo der Weg sich dreifach theilet.
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Fuhr den untersten der Wege
Hin zum untersten der Höfe,
Fragte an der Schwelle stehend:
"Ist wohl in dem Hause jemand,
Der des Eisens Thaten schauen,
Der des Helden Schmerz erkennen,
Der die Wunde heilen könnte?"
Saß ein Knabe auf dem Boden,
An dem Ofen dort ein Kindlein;
Gab zur Antwort diese Worte:
'Niemand ist in diesem Hause,
Der des Eisens Thaten schauen,
Der des Helden Schmerz erkennen,
Der dem Leid ein Ende setzen,
Der die Wunde heilen könnte;
Wohnt vielleicht in anderm Hause,
Fahre du zu anderm Hause."
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Schlug das Roß mit seiner Gerte,
Rauschte hurtig fort des Weges,
War ein wenig nur gefahren
Auf dem mittelsten der Wege
Zu dem mittelsten der Höfe,
Fragte an der Schwelle stehend,
Forschte also an dem Fenster:
"Ist wohl in dem Hause jemand,
Der des Eisens Thaten schauen,
Der den Blutfluß hemmen könnte,
Der der Adern Strömung stillte?"

Lag ein altes Weib bedecket,
Vor dem Ofen die gespräch'ge,
Gab sofort zur Antwort dieses,
Klappert mit der Zähne Dreizahl:
"Niemand ist in diesem Hause,
Der des Eisens Thaten schauet,
Der des Blutes Ursprung wüßte,
Der die Schmerzen stillen könnte,
Wohnt vielleicht in anderm Hause,
Fahre du zu anderm Hause."
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Schlug das Roß mit seiner Gerte,
Rauschte rasch dahin des Weges,
War gar wenig noch gefahren
Auf dem obersten der Wege
Zu dem obersten der Höfe,
Fragte an der Schwelle stehend,
An des Schirmdachs starker Stütze:
"Ist wohl in dem Hause jemand,
Der des Eisens Thaten schauen,
Der die Blutfluth hemmen könnte
Und dem Strom ein Ende setzen?"
Auf dem Ofen saß ein Alter,
An der Ofenfirst ein Graubart,
Von dem Ofen kreischt der Alte,
Ruft der Greis mit grauem Barte:
"Ist schon Größeres gedämmet,
Ist schon Stärkeres bezwungen
Durch drei Worte nur des Schöpfers,
Durch Erzählung von dem Ursprung,
Bäch' und Seeen selbst bezähmet,
Ströme selbst mit jähem Sturze,
Buchten an des Landes Spitzen,
Baien an den schmalsten Zungen."

Neunte Rune.

Nun erhob sich Wäinämöinen
Selber rasch auf seinem Schlitten,
Steiget ohne alle Hülfe
Und erhebt sich ungehoben,
Tritt heran zu dem Gebäude
Und begiebt sich in die Stube.
Dort wird eine Silberkanne,
Eine goldne hergetragen,
Doch sie fasset nur gar wenig,
Nur die allerkleinste Menge
Von dem Blute Wäinämöinen's,
Aus der Wunde dieses Helden.
Von dem Ofen kreischt der Alte,
Ruft der Greis mit grauem Barte:
"Wer denn bist du von den Männern,
Wer wohl aus der Zahl der Helden?
Von dem Blut sind sieben Bootvoll,
Acht der allergrößten Zuber
Dir von deinen Knieen, Aermster,
Auf den Boden hingeflossen;
Andre Worte möcht' ich wissen,
Leider weiß ich nicht den Anfang
Von dem Ursprunge des Eisens,
Von des Erzes erstem Wachsen."
Sprach der alte Wäinämöinen,
Redet' Worte solcher Weise:
"Kenn' ja selbst des Eisens Ursprung,
Weiß gar wohl des Stahls Entstehung:
Luft vor Allem ist die Mutter,
Wasser ist der ältste Bruder,
Eisen ist der jüngste Bruder,
In der Mitte steht das Feuer."
"Ukko, er, der Schöpfer oben,
Selber er, der Gott im Himmel
Schied das Wasser von den Lüften,
Von dem Wasser dann die Erde,
Ungeboren war das Eisen,
Ungeboren, konnt' nicht wachsen."
"Ukko, er, der Gott der Lüfte,
Rieb sich seine beiden Hände,
Drückt sie beide an einander
Auf des linken Kniees Spitze;
Da entstanden drei der Mädchen,
Drei der schönsten Schöpfungstöchter,
Mütter von dem Eisenroste,
Von dem Stahl mit blauen Munde."
"Fingen schwankend an zu gehen,
Von dem Wolkenrand zu schreiten,
Ihre vollen Brüste strotzten,
Daß die Warzen ihnen schmerzten,
Lassen ihre Milch zur Erde,
Ihrer Brüste Fülle fließen
In die Erde, in die Sümpfe,
In die schlummerreichen Wogen."
"Schwarze Milch entsendet eine,
Die an Jahren reichste Jungfrau,
Weiße Milch vergießt die zweite,
Welche in der Mitte stehet,
Rothe Milch zuletzt die dritte,
Die an Jahren allerjüngste."
"Wo die schwarze Milch geflossen,
Da entstand das weiche Eisen,
Wo die weiße Milch vergossen,
Da ward harter Stahl geschaffen,
Wo die rothe Milch geströmet,
Da ergab sich sprödes Eisen."
Dauerte ein kurzes Weilchen,
Will das Eisen schon besuchen
Seinen lieben ältern Bruder,
Will das Feuer kennen lernen."
"Doch das Feuer raset furchtbar,
Wächst gar sehr mit seinen Kräften,
Will den Armen da verbrennen,
Seinen lieben Eisenbruder."
"Doch das Eisen flieht von dannen,
Rettet sich durch rasches Laufen
Aus des tollen Feuers Fäusten,
Aus der bösen Flamme Rachen."
"Darauf fliehet fort das Eisen,
Fliehet es und nimmt die Zuflucht

In den schwankungsreichen Sumpfen,
In den sprudelreichen Quellen,
Auf der Sümpfe breitem Rücken,
An des jähen Berges Abhang,
Wo die Schwäne Eier legen,
Wo die Gänse fleißig brüten."
In dem Sumpfe steckt das Eisen,
Dehnt sich aus im Wasserlande,
Ist verborgen zwei der Jahre,
Bleibt verborgen noch im dritten
Zwischen zweien Baumes Stumpfen,
Unter dreier Birken Wurzeln,
War jedoch noch nicht entronnen
Seines Bruders wilden Händen,
Sollte noch zum zweiten Male
Kommen in des Feuers Stube,
Daß zu Speeren und zu Schwertern
Es daselbst geschmiedet würde."
"Auf dem Sumpfe liefen Wölfe,
Von der Haide kamen Bären,
Bei dem Wolfstritt bebt der Morast,
Bei dem Bärenschritt die Felder,
Und zum Vorschein kam das Eisen,
Kamen starke Stahles Stangen,
Wo des Wolfes Füße gingen,
Wo des Bären Tatzen weilten."
"Ilmarinen war geboren,
War geboren und gewachsen,
Auf dem Kohlenberg geboren,
Auf der Kohlenflur gewachsen,
In der Hand den Kupferhammer,
In der Faust die kleinen Zangen."
"In der Nacht ward er geboren,
Baut am Tage seine Schmiede,
Sucht zur Schmiede eine Stelle,
Wo der Blasbalg auszubreiten:
Siehet einen Sumpf mit Hügeln,
Land, das wohl nicht ohne Nässe;
Ging dorthin es anzuschauen,
In der Nähe zu betrachten,
Dorthin schafft er seine Bälge,
Dorthin setzt er seine Esse."
"Eilet auf des Wolfes Tritten,
Folgt der Bärentatzen Spuren,
Sieht des Eisens junge Sprossen,
Sieht die Barren schönen Stahles
In des Wolfes großen Spuren,
In des Bären breiten Tritten."
"Redet Worte solcher Weise:
""O du armes, liebes Eisen,
Bist fürwahr an schlechter Stelle,
Bist gar niedrig hier gebettet,
Wo der Wolf im Sumpfe schreitet,
Stets des Bären Tatzen drücken!""
"Dachte nach und überlegte:
Was wohl würde daraus werden,
Wenn ich es in's Feuer brächte,
In die Esse es versetzte?"
"Sehr erschrickt das arme Eisen,
Ist voll Schreckens, ihm wird bange,
Als vom Feuer es nur hörte,
Von des Feuers tollem Treiben."
"Sprach der Schmieder Ilmarinen:
""Also sei es keineswegs,
Nicht verbrennt das Feuer Freunde,
Schadet nimmer den Verwandten!
Kommst du in des Feuers Stube,
Zu dem Aufenthalt der Flamme,
Wirst gar schön empor du wachsen,
Wirst gar kräftig du gedeihen,
Wirst zum schönen Schwert des Mannes,
Wirst zur Schnall' am Weibergürtel.""
"An dem Ende dieses Tages
Ward das Eisen aus dem Sumpfe,
Aus dem Wasserland gegraben,
Nach der Esse hingetragen."
"In das Feuer that's der Schmieder,
Legt es in die Feueresse,
Setzt den Blasbalg in Bewegung,
Läßt ihn dreimal kräftig blasen:
Da zerfließt zu Brei das Eisen,
Es zerdehnet sich in Blasen,
Wurde gleich dem Waizenteige,
Weich wie Teig zum Roggenbrote

In des Schmiedes großem Feuer,
Durch die Kraft der lichten Flamme."
"Da ach! schrie das arme Eisen:
""Ilmarinen, lieber Schmieder,
Nimm mich lieber fort von hinnen,
Aus des rothen Feuers Qualen!""
"Sprach der Schmieder Ilmarinen:
""Nehm' ich dich jetzt aus dem Feuer,
Wirst gar furchtbar du gerathen,
Viel zu wild du dich gebehrden,
Deinen eignen Bruder schneiden,
Deiner Mutter Kind verwunden.""
"Darauf schwor das arme Eisen,
Schwor's den stärksten aller Eide
Bei der Esse, bei dem Amboß,
Bei dem Hammer, bei dem Klopfer,
Redet Worte solcher Weise,
Läßt auf diese Art sich hören:
"Giebt wohl Bäume noch zu beißen,
Kann der Steine Herz verzehren,
Werde nicht den Bruder schneiden,
Nicht der Mutter Kind verwunden;
Besser ist es mir zu leben
Und vorzüglicher mein Dasein,
Wenn ich in Gesellschaft wandre
Und als Händewerkzeug diene,
Als den eignen Stamm zu zehren,
Als Verwandte zu verwunden.""
"Darauf riß Schmied Ilmarinen,
Dieser ew'ge Schmiedekünstler,
Aus dem Feuer rasch das Eisen,
Legt es auf die Amboßfläche,
Schmiedet bis es weich geworden,
Hämmerte gar scharfe Dinge,
Hämmert Speere, hämmert Aexte,
Hämmert Waaren jeder Weise."
"Fehlt dem Eisen noch ein wenig,
War dem Armen noch 'was nöthig:
Noch nicht kocht des Eisens Zunge,
Noch nicht wuchs der Mund des Stahles,
Hart gedieh noch nicht das Eisen,
Von dem Wasser nicht befeuchtet."
"Darauf denkt Schmied Ilmarinen
Selber nach und überlegte,
Streute aus ein wenig Asche,
Legte von der Lauge etwas
Zu des Stahles Schmiedewasser,
Zu des Eisens Härtungssafte."
"Kostet drauf mit seiner Zunge,
Prüfet gut mit seinem Sinne,
Redet selber diese Worte:
""Nein, es taugt die Masse nimmer
Zu des Stahles Schmiedewasser,
Zu des Eisens Härtungssafte.""
'Eine Biene flog vom Boden,
Blaugeflügelt aus dem Grase,
Fliegt umher und hält dann inne
An der Schmiede Feueresse."
"Sprach der Schmieder diese Worte:
""Bienchen, du behendes Männchen,
Bringe Honig auf den Flügeln,
Hole Süße mit der Zunge
Aus der Krone von sechs Blumen,
Aus der Spitz' von sieben Kräutern,
Um den Stahl hier zu bereiten,
Um das Eisen anzurichten!' "
"Hiisi's Vöglein, die Hornisse
Schaute zu und hört die Worte,
Schaute von des Daches Firste,
Sitzend in der Birkenrinde,
Als das Eisen dort bereitet,
Als der Stahl geschmiedet wurde."
"Fliegt mit Schnelligkeit von dannen,
Streuet alle Schrecken Hiisi's,
Bringt das Zischen böser Schlangen,
Bringt das schwarze Gift der Nattern,
Bringt die Aetze der Ameisen,
Bringt geheimes Gift der Frösche
Zu des Stahles Schmiedewasser,
Zu des Eisens Härtungssafte."
"Selbst der Schmieder Ilmarinen,
Er, der ew'ge Schmiedekünstler,
Glaubte da und war der Meinung,
Daß das Bienchen angelanget,

Ihm gebracht des Honigs Süße,
Honigseim ihm hab' geholet,
Redet Worte solcher Weise:
""Sieh, das ist mir gar ersprießlich
Zu des Stahles Schmiedewasser,
Zu des Eisens Härtungssafte.""
"Dahin taucht er dann den Stahl ein,
Taucht er ein das arme Eisen,
Als er's aus dem Feuer holte,
Aus der Esse endlich brachte."
"Böse mußt' der Stahl da werden,
Und erzürnen mußt' das Eisen,
Brach erbärmlich seine Eide,
Fraß nach Hundeart die Schwüre,
Schnitt den Bruder ohn' Erbarmen,
Wüthet gegen die Verwandten,
Läßt das Blut gar reichlich fließen,
Aus der Wunde heftig brausen."
Von dem Ofen rauscht der Alte,
Rauscht er mit dem Bart und Kopfe;
"Kenne nun des Eisens Ursprung,
Kenn' des Stahles böse Sitten."
"O du armes, böses Eisen,
Armes Eisen, rauhe Schlacke,
Du, o Stahl, voll großer Stärke,
Also bist du aufgewachsen,
Also schrecklich du geworden,
Gar zu groß fürwahr gerathen!"
"Warst gewißlich ohne Größe,
Ohne Größe, ohne Kleinheit,
Ohne sonderliche Schönheit,
Ohne Kräfte von Bedeutung,
Als in Milchgestalt du ruhtest,
Als du frisch noch warst geborgen
In der Jungfrau schönen Brüsten,
In des Mädchen vollem Busen
An dem langen Wolkensaume,
Unterhalb des Himmels Wölbung."
"Warst gewißlich ohne Größe,
Ohne Größe, ohne Kleinheit,
Als dem Wasser gleich du ruhtest,
Gleich dem klaren Quellenstrahle
Auf des Sumpfes breitem Rücken,
An des Felsen jähem Abhang,
Als ein Erdenkloß du wurdest,
Als zu rost'gem Staub verwandelt."
"Warst gewißlich ohne Größe,
Ohne Größe, ohne Kleinheit,
Als das Elenn dich im Sumpfe,
Als das Rennthier dich geschlagen,
Als des Wolfes Tritt dich drückte,
Dich die Bärentatzen kratzten."
"Warst gewißlich ohne Größe,
Ohne Größe, ohne Kleinheit,
Als du aus dem Sumpf gezogen,
Aus der schwarzen Erd' gefördert,
Zu der Schmiede wardst geführet,
In die Esse Ilmarinen's."
"Warst gewißlich ohne Größe,
Ohne Größe, ohne Kleinheit,
Als in Klumpenform du zischtest
Und wie siedend Wasser walltest
In der wilden Feuerstätte,
Als den starken Eid du schworest
Bei der Esse, bei dem Amboß,
Bei dem Hammer, bei dem Klopfer,
Bei des Schmiedes Aufenthalte,
Bei der Esse heißen Fluren."
"Jetzt wohl bist du groß geworden,
Bist in große Wuth gerathen,
Hast den starken Eid gebrochen,
Fraß'st nach Hundeart die Ehre
Da du deinen Stamm gestreifet,
Mit dem Munde ihn berühret!
"Wer denn trieb zu schlechten Thaten,
Wer ermahnte dich zur Bosheit,
War's dein Vater, deine Mutter,
War's der älteste der Brüder,
War's die jüngste deiner Schwestern
Oder sonst ein Mann des Stammes?"
"Nicht dein Vater, nicht die Mutter,
Nicht der älteste der Brüder,
Nicht die jüngste deiner Schwestern,
Nicht ein Mann von deinem Stamme,

Nein, du selber hast das Unheil,
Hast das Schreckenswerk begonnen."
"Komme jetzt und sieh dein Machwerk,
Komm dem Uebel abzuhelfen,
Eh' ich's deiner Mutter sage,
Ehe ich's der Alten klage,
Mehr bekommt zu thun die Mutter,
Hat gar große Müh' die Alte,
Wenn der Sohn 'was Böses thuet,
Wenn das Kind verwegen handelt!"
"Hör, o Blut, nun auf zu fließen,
Warmer Strahl, hervorzuquellen,
An die Stirne mir zu sprützen,
An die Brust mir herzubrausen,
Steh, o Blut, gleich einer Mauer,
Stehe still gleich einem Zaune,
Stehe wie ein Schwert im Meere,
Wie das Riedgras in dem Moose,
Wie ein Felsblock auf dem Felde,
Wie ein Stein im Wasserfalle!"
"Sollt' jedoch dein Sinn dich treiben,
Daß behende du dich rührest,
Nun, so rühre dich im Fleische,
Lauf geschwinde in den Knochen;
Drinnen ist es dir viel besser,
In der Haut bedeutend schöner,
In den Adern dort zu rauschen,
In den Knochen dich zu rühren,
Als zur Erd' herabzufließen,
In dem Staube zu verrinnen."
"Wirst, o Milch, nicht auf den Boden,
Wirst nicht auf den Rasen fließen,
In das Heu nicht, Zier der Männer,
Auf den Hügel, Gold der Helden,
In dem Herzen mußt du wohnen,
In der Lunge ist dein Keller,
Dahin ziehe rasch zurücke,
Dahin eile recht behende,
Brauchest nicht als Bach zu fließen,
Noch als See dich auszubreiten,
Nicht als Sumpfes Quell zu sprudeln,
Nicht als Lache hinzuriesein."
"Stehe still, hör auf zu fließen,
Rothes Blut, hör auf zu rinnen,
Werde still und hemm' dich selber!
Stand ja selbst der Fall von Tyrjä,
Inne hielt der Fluß der Todten,
Trocken wurden Meer und Himmel
In dem großen Dürresommer,
In dem Feuerjahr voll Qualen."
"Wenn du dieses nicht beachtest,
Weiß ich wohl noch andre Wege,
Weiß was ich zu suchen habe:
Ruf' herbei des Hiisi Grapen,
Daß darin das Blut ich koche,
Es gar heftig dort erhitze,
Daß kein Tröpflein mir entrinne,
Von dem rothen Saft entkomme,
Nicht das Blut zur Erde fließe,
Aus der Wunde niederbrause."
"Sollt' in mir der Mann nicht stecken,
Nicht ein Held im Sohn des Alten,
Der des Blutes Strömung hemmet,
Der der Adern Gießbach dämmet,
O, so wird der Vater droben,
Er, der Schöpfer im Gewölke,
Er, der mächtigste der Männer,
Er, der kräftigste der Helden
Wohl den Mund des Blutes stopfen,
Seine Strömung endlich stillen."
"Ukko du o Schöpfer oben,
Gott und Vater in dem Himmel!
Komm herbei, du bist vonnöthen,
Komm, du wirst herbeigerufen,
Drücke mit den kräft'gen Händen,
Dränge mit dem dicken Daumen
Fest zusammen diese Wunde
Und verschließ die böse Oeffnung,
Lege drauf gar zarte Blätter,
Streue aus die goldnen Blumen,
Daß des Blutes Bahn geschlossen,
Daß gedämmt die Strömung werde,
Daß sie nicht zum Bart mir sprütze,
Auf die Kleider mir nicht brause!"

So nun stillte er die Strömung,
Hemmte so die Bahn des Blutes,
Schickte seinen Sohn zur Schmiede,
Um dort Salbe zu bereiten
Aus des Grases zarten Fasern,
Aus der Blüth' der Tausendkrone,
Aus dem Honig, der getröpfelt,
Aus des süßen Seimes Theilchen.
In die Schmiede ging der Knabe,
Um die Salbe zu bereiten,
In den Weg kam eine Eiche,
Von der Eiche fragt er also:
"Hast du Honig in den Zweigen,
Hast du Seim an deiner Rinde?"
Klüglich antwortet die Eiche:
"Ja noch gestern tropfte Honig
Mir an meine breiten Zweige,
An dem Wipfel blieb er hängen
Von den Wolken, die da rauschten,
Von dem Duft der Lämmerwolken."
Nimmt der Eiche feine Spänchen,
Nimmt des Holzes mürbste Brocken,
Nimmt gar viele gute Gräser,
Nimmt verschiedenart'ge Kräuter,
Welche nicht in diesen Ländern,
Nicht an allen Stellen wachsen.
That sie auf der Esse Feuer,
Ließ die Masse tüchtig kochen,
Brocken von der Eichenrinde,
Gräser von dem schönsten Aussehn.
Bei dem Kochen lärmt der Grapen
Drei der Nächte nach einander,
Drei der Tage in dem Frühling;
Schaute dann nach seiner Salbe,
Ob sie nun schon recht gerathen,
Ob das Mittel jetzt schon tauge.
Noch nicht fertig war die Salbe,
Nicht nach Wunsche noch das Mittel,
Fügt noch Gräser in die Masse,
Kräuter mannigfacher Arten,
Die von anderswo geholet,
Wohl aus hundert Meilen Ferne,
Dort gepflückt von neun der Zaubrer
Und von acht der besten Seher.
Kochte nun noch drei der Nächte,
Neun der Nächte nach einander,
Hob den Grapen ab von Feuer,
Und beschaut die Salbe sorgsam,
Tüchtig war die Salbe endlich
Und das Zaubermittel fertig.
War dort eine äst'ge Espe,
Wuchs am Rande des Gefildes,
War gar böslich durchgebrochen,
War fast völlig umgeworfen:
Salbte diese mit der Masse,
Schmiert sie mit dem Zaubermittel,
Spricht selbst Worte solcher Weise:
"Dadurch, daß mit dieser Salbe
Ich den wunden Fleck bestreiche,
Ich den Bruch damit verschmiere,
Soll die Espe gleich genesen,
Schöner als sie je gewesen."
Und sogleich genas die Espe,
Wurde schöner noch denn früher,
Wuchs gar stattlich mit der Krone,
Ward gar kräftig mit dem Stamme.
Also prüfte er die Salbe,
Prüfte er das Zaubermittel:
Strich damit gespaltne Steine,
Strich gesprungne Felsenblöcke,
Rasch vereinten sich die Hälften
Und zusammen flog Getrenntes.
Aus der Schmiede kam der Knabe,
Als die Salbe er bereitet
Und das Mittel angerichtet,
Legt es in die Hand des Alten:
"Hier nun hast du kräft'ge Salbe,
Hast du ein bewährtes Mittel,
Füget Berge fest zusammen,
Einet Felsen ohne Weiters."
Mit der Zunge prüft der Alte,
Kostet es mit seinem Munde,
Fand das Mittel gar vortrefflich,
Fand die Salbe gut gerathen.

Schmierte darauf Wäinämöinen,
Heilte ihn, den Schlechtgefahrnen,
Schmiert ihn oben, schmiert ihn unten,
Schmiert ihn gleichfalls in der Mitte,
Redet Worte solcher Weise,
Läßt auf diese Art sich hören:
"Wandle nicht mit eignem Fleische,
Wandle mit dem Fleisch des Schöpfers,
Schwebe nicht mit eignen Kräften,
Schwebe mit des Mächt'gen Kräften,
Spreche nicht mit eignem Munde,
Spreche mit dem Mund des Höchsten,
Ist in meinem Munde Anmuth,
Ist des Schöpfers Mund dran reicher,
Sind voll Schönheit meine Hände,
Sind des Höchsten Hände schöner."
Als die Salbe aufgestrichen,
Als das Mittel aufgeleget,
Wirkt es, daß zusammen sinket
Von dem Schmerze Wäinämöinen,
Hierhin sich und dorthin wendet,
Nirgends aber Ruhe findet.
Da verbannt der Greis die Schmerzen,
Treibt er fort die starken Qualen
Nach des Schmerzenberges Mitte,
Zu des Qualenhügels Gipfel,
Um den Steinen Schmerz zu bringen,
Um die Felsen abzumartern.
Griff nach einem Bündel Seide,
Schneidet Streifen in die Breite,
Reißt dieselben von einander,
Macht aus ihnen gute Binden,
Bindet dann mit dieser Seide
Und umwickelt gar geschmackvoll
Wäinämöinen's Knie, das kranke,
Und des armen Mannes Zehen.
Redet Worte solcher Weise,
Läßt auf diese Art sich hören:
"Gottes Seide dient zur Binde,
Gottes Stoff dient zur Umhüllung
An dem guten Knie des Mannes,
An den Zehen voller Kräfte!
Blicke her, o Gott voll Schönheit,
Schütze uns, o starker Schöpfer,
Daß wir nicht in Unglück kommen,
Wir dem Schaden nicht verfallen!"
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Ward gar bald der Hülfe inne,
Wurde bald gesunden Leibes,
Schön gedieh das Fleisch am Leibe,
Wurde unten ganz geheilet,
In der Mitt' des Schmerzes ledig,
Auf den Seiten ohne Schaden,
Oben ohne alle Narben,
Wurde trefflicher denn früher,
Besser als es je gewesen;
Schon vermag der Fuß zu gehen,
Schon das Knie sich zu bewegen,
Schmerzte ihm nicht im geringsten,
Macht ihm keineswegs Beschwerden.
Es erhob da Wäinämöinen
Seine Augen in die Höhe,
Blickte mit gar großer Freude
Auf zum Himmel über'm Haupte,
Redet' Worte solcher Weise,
Ließ auf diese Art sich hören:
"Dorther kommet stets die Gnade,
Dorther die bewährte Hülfe,
Dorther, von dem Himmel droben,
Von dem machterfüllten Schöpfer."
"Sei gepriesen nun, o Höchster,
Hoch gelobet du, o Schöpfer,
Daß du Hülfe mir gewähret,
Deinen Schutz mir zugewendet
Bei den gar zu harten Schmerzen,
Bei dem Leid durch Eisenschärfe!"
Sprach der alte Wäinämöinen
Ferner Worte solcher Weise:
"Zimmre nicht, o Volk der Zukunft,
Nicht, o Volk, das nun emporsteigt,
Um die Wette je ein Fahrzeug,
Prahlend nicht des Bootes Wölbung,
Gott nur setzt dem Lauf ein Ende,
Er, der Schöpfer, nur Vollendung,
Nimmer wird der Held sie finden,
Nie des Kräft'gen Hand sie bieten.

Zehnte Rune.

Wäinämöinen alt und wahrhaft
Nimmt sein Roß mit brauner Farbe,
Schirrt den Hengst nun gar behende,
Spannt den braunen vor den Schlitten,
Setzt sich selber in den Schlitten
Und erhebt sich auf dem Sitze.
Schlug das Roß mit seiner Gerte,
Ließ die perlenreiche tönen,
Rasch enteilt das Roß des Weges,
Machte, daß der Weg entschwindet,
Heftig lärmt des Schlittens Kufe
Und es knarrt das trockne Krummholz.
Rauschend jagte er von dannen
Ueber Sümpfe, über Felder,
Ueber flachgebahnte Fluren,
Reiste einen Tag, den zweiten,
Endlich an dem dritten Tage
Kam er an die lange Brücke
Auf die Fluren Kalewala's,
An den Rand des Osmofeldes.
Sprach dort Worte solcher Weise,
Ließ sich selber so vernehmen:
"Friß, o Wolf, den Träumegucker,
Tödt, o Krankheit, jenen Lappen!
Sagte, daß ich nicht nach Hause
Nie so lang' ich seh' gelange,
Nimmermehr in diesem Leben,
Nie, solang das Mondlicht leuchtet,
Auf die Fluren von Wäinölä,
Auf die Flächen Kalewala's."
Fing der alte Wäinämöinen
Darauf kundig an zu singen,
Sang da eine schöne Fichte
Mit der Kron' und goldnen Zweigen,
Bis zum Himmel reicht der Wipfel,
Ragt gerade ins Gewölke,
In die Lüfte gehn die Zweige,
Dehnen sich bis an den Himmel.
Singet ferner zauberkundig,
Singet einen Mond zum Leuchten
In der Fichte goldnen Wipfel,
Singt den Bären in die Zweige.
Jagte lärmend drauf von dannen,
Grade nach der goldnen Heimath,
Schiefen Hauptes, trüben Sinnes,
Schief geschoben seine Mütze,
Da den Schmieder Ilmarinen,
Ihn, den ew'gen Schmiedekünstler,
Er als Lösung hat versprochen,
Um sein eigen Haupt zu retten,
Nach dem nimmerhellen Nordland,
Nach dem düstern Sariola.
Als sein Roß er angehalten
An dem neuen Felde Osmo's,
Hob der alte Wäinämöinen
Rasch sich aus dem bunten Schlitten;
Aus der Schmiede hört man Klopfen,
In dem Kohlenhause hämmern.
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Gehet selber nach der Schmiede,
Findet dort Schmied Ilmarinen,
Der gar unverdrossen hämmert,
Sprach der Schmieder Ilmarinen:
"O du alter Wäinämöinen,
Wo hast du so lang' gestecket,
Bist so lange du gewesen?"
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Redet selber diese Worte:
"Dort hab' ich so lang' gestecket,
Meine ganze Zeit verlebet,
In dem nimmerhellen Nordland,
In dem düstern Sariola,
Mich im Lappenland befunden,
Bei den Männern voller Zauber."
Sprach der Schmieder Ilmarinen,
Redet Worte solcher Weise:
"O du alter Wäinämöinen,
Einzig ew'ger Zaubersprecher,
Was erzählst du von der Reise,
Von der Fahrt zum Heimathlande?"

Sprach der alte Wäinämöinen:
"Habe viel dir zu erzählen:
Eine Jungfrau ist im Nordland,
In dem kalten Dorf ein Mädchen,
Das sich keinem Freier füget,
Das den besten Mann verschmähet;
Wohl das halbe Nordland preiset
Sie als wunderschöne Jungfrau:
Von den Schläfen strahlet Mondlicht,
Von den Brüsten Licht der Sonne,
Von den Schultern Licht des Bären,
Von dem Rücken sieben Sterne."
"Ilmarinen du, o Schmieder,
Du, der ew'ge Schmiedekünstler,
Geh die Jungfrau heimzuführen,
Geh die Flechte zu betrachten,
Wenn den Sampo du ihr schmiedest,
Du den bunten Deckel zierest,
So hast du zum Lohn das Mädchen,
Für das Werk die schöne Jungfrau."
Sprach der Schmieder Ilmarinen:
"O du alter Wäinämöinen,
Hast mich ja bereits versprochen
Nach dem nimmerhellen Nordland,
Um dein eignes Haupt zu lösen,
Um dich selber zu befreien!
Gehe nicht, so lang' ich lebe,
Nicht, so lang' das Mondlicht leuchtet,
Nach des Nordlands Wohnungsstätten,
Nach den Häusern Sariola's,
Wo die Männer man verzehret
Und in's Meer die Helden senket.
Sprach der alte Wäinämöinen
Selber Worte solcher Weise:
"Giebt noch ein viel größres Wunder,
Eine Ficht' mit Blüthenkrone,
Blüthenkron' und goldnen Zweigen
An dem Rand des Osmofeldes,
In dem Wipfel leuchtet Mondlicht,
Und der Bär weilt auf den Zweigen."
Sprach der Schmieder Ilmarinen:
"Glaube nicht, daß dieses wahr sei,
Wenn ich's selber nicht gesehen,
Mit den Augen nicht geschauet."
Sprach der alte Wäinämöinen:
"Glaubst du es auf keine Weise,
Nun so komm und laß uns schauen,
Ob es wahr ist, ob gelogen!"
Gingen drauf um zuzuschauen
Dieser Fichte Blüthenkrone,
Erst der alte Wäinämöinen,
Dann der Schmieder Ilmarinen;
Als sie dahin angekommen,
An den Rand des Osmofeldes
Trat der Schmieder in die Nähe,
Um die Fichte zu bewundern,
Daß der Bär dort in den Zweigen,
In dem Wipfel Mondlicht weilet.
Sprach der alte Wäinämöinen
Selber Worte solcher Weise:
"Steig hinauf, o lieber Bruder,
Um den Mond herabzuholen,
Um den Bären herzubringen
Von der Fichte goldnem Wipfel!"
Ilmarinen, er, der Schmieder,
Klettert auf des Baumes Wipfel
Hoch empor zum Himmelsbogen
Um den Mond herabzuholen,
Um den Bären mitzubringen
Von der Fichte goldnem Wipfel.
Sprach die Föhr' mit goldnem Wipfel,
Sprach die Föhr' mit schöner Krone:
"O du Mann, der ganz von Sinnen,
O du Held, der unerfahren!
Stiegest, Dummer, in die Zweige,
In die Wipfel wie ein Knabe
Um der Mondes Bild zu holen,
Falsche Sterne mitzunehmen."
Rasch begann da Wäinämöinen
Und mit voller Kraft zu singen,
Sang, daß starker Sturmwind brauste,
Wild der Wind die Luft bewegte,
Redet Worte solcher Weise,
Ließ auf diese Art sich hören:

"Nimm, o Wind, ihn in dein Fahrzeug,
Trage ihn mit deinem Boote
Rasch davon, daß er gelange
Nach dem nimmerhellen Nordland!"
Es erbraust ein starker Sturmwind,
Wild durchwühlet er die Lüfte,
Führt den Schmieder Ilmarinen
Eiligst fort von dieser Stätte
Nach dem nimmerhellen Nordland,
Nach dem trüben Sariola.

Also fuhr Schmied Ilmarinen
Fort von dannen, eilet weiter,
Fährt so auf der Bahn des Windes,
Auf dem Pfad der frischen Lüfte,
Ueber Mond und unter Sonne,
Auf des Bären breiten Schultern;
Hielt dann bei dem Hof Pohjola's,
An dem Badeweg Sarjola's,
Ungehöret von den Hunden,
Nicht gewittert von den Kläffern.

Louhi, sie, Pohjola's Wirthin,
Nordlands zähnearme Alte,
Stand dort selber auf dem Hofe,
Sprach geschwinde diese Worte:
"Wer denn bist du von den Männern,
Wer wohl aus der Zahl der Helden?
Kamst hieher auf Windes Bahnen,
Auf dem Schlittenpfad der Lüfte,
Wardst nicht angebellt vom Hunde,
Nicht bemerkt vom Wollschwanzträger."

Sprach der Schmieder Ilmarinen:
"Bin fürwahr nicht hergekommen,
Daß die Hunde mich hier schänden,
Diese Wollschwanzträger schaden
An den unbekannten Thüren,
Bei den fremden Eingangspforten."

Darauf sucht des Nordlands Wirthin
Den Gekommnen auszuforschen:
"Bist du je bekannt geworden,
Hast gehört du und erfahren
Von dem Schmieder Ilmarinen,
Dem geschickten Schmiedekünstler?
Lange wird er schon erwartet,
Lange hier herbeigesehnet,
An des Nordlands weiten Gränzen,
Daß er neu den Sampo schmiede."

Sprach der Schmieder Ilmarinen
Selber Worte dieser Weise:
"Bin gewiß bekannt geworden
Mit dem Schmieder Ilmarinen,
Bin ja selber Ilmarinen,
Selbst geschickt als Schmiedekünstler."

Louhi, sie, des Nordlands Wirthin,
Nordlands zähnearme Alte,
Ging geschwinde in die Stube,
Redet Worte solcher Weise:
"Meiner Töchter allerjüngste,
Du das beste meiner Kinder,
Kleid dich auf das Beste heute,
Lege an die schönsten Röcke,
Schmück dich mit den schönsten Perlen,
Mit dem Hübschsten deinen Busen,
Mit dem Nettsten deinen Nacken,
Mit dem Buntsten deine Schläfen,
Sorge du für rothe Wangen,
Für den Glanz des Angesichtes;
Schon gekommen ist der Schmieder,
Der geschickte Ilmarinen,
Daß er uns den Sampo schmiede,
Uns den bunten Deckel hämmre."

Nordlands wunderschöne Tochter,
Eine Zier von Land und Wasser
Nahm die ausgewähltsten Kleider,
Der Gewänder allerreinste,
Schichtet fünfe auf einander,
Legt zurecht den Schmuck des Hauptes,
Thut sich um das Kupferbändchen,
Schmückt sich mit dem goldnen Gürtel.

Kam vom Vorrathshaus zur Stube,
Von dem Hofe in die Stube,
Ist voll Schönheit an den Augen,
An den Ohren hochgestaltet,
Mit gar strahlendem Gesichte,
Mit der Wangen schöner Röthe,

Gold erglänzte an dem Busen,
Silber schimmert' auf dem Haupte.
Nordlands Wirthin führte selber
Ilmarinen, ihn, den Schmieder,
In des Nordlands Wohngebäude,
In das Haus von Sariola,
Sättigt dort den Mann mit Speisen,
Giebt ihm auch genug zu trinken
Und bewirthet ihn gar trefflich;
Fing drauf also an zu sprechen:
"O du Schmieder Ilmarinen,
Ewig tücht'ger Schmiedekünstler,
Kannst du mir den Sampo schmieden,
Mir den bunten Deckel hämmern
Aus der Schwanenfeder Spitze,
Aus der Milch der güsten Stärke,
Aus dem kleinen Korn der Gerste,
Aus des Sommerschafes Wolle,
So erhältst die Maid zum Lohne,
Für das Werk du meine Tochter?"
Sprach der Schmieder Ilmarinen,
Redet' selber diese Worte:
"Werde wohl den Sampo schmieden,
Dir den bunten Deckel hämmern
Aus der Schwanenfeder Spitze,
Aus der Milch der güsten Stärke,
Aus dem kleinen Korn der Gerste,
Aus des Sommerschafes Wolle,
Da den Himmel ich geschmiedet,
Ich der Lüfte Dach gehämmert,
Ohne den geringsten Anfang,
Ohn' ein Bändchen vorzufinden."
Ging den Sampo dann zu schmieden,
Ging den bunten Deckel hämmern,
Fragte nach der Schmiedestätte,
Suchte nach dem Schmiedezeuge,
War dort keine Schmiedestelle,
Keine Schmiede, keine Bälge,
Keine Esse und kein Amboß,
Keine Hämmer, keine Klopfer.
Sprach der Schmieder Ilmarinen,
Redet' Worte solcher Weise:
"Alte Weiber nur verzweifeln,
Schufte lassen 'was zur Hälfte,
Nicht ein Mann, ein schlechtrer selber,
Nicht ein Held von wen'gern Kräften!
Suchte für die Ess' ein Plätzchen,
Für die Bälge eine Stelle
Auf den dort'gen Landesstrecken,
An dem Rand der Nordgefilde.
Suchte einen Tag, den zweiten,
Endlich an dem dritten Tage
Kam ein buntgestreifter Steinblock,
Kam ein Fels ihm zu Gesichte:
Dahin läßt der Schmied sich nieder,
Dort bereitet er sich Feuer,
Einen Tag stellt er die Bälge,
An dem andern Tag die Esse.
Ilmarinen, er, der Schmieder,
Dieser ew'ge Schmiederkünstler,
Drängt die Stoffe in das Feuer,
In die Esse seine Arbeit,
Stellte Knechte an den Blasbalg,
Stellt' sie hin, um stets zu schüren.
Hastig trieben sie den Blasbalg,
Schürten voller Fleiß die Kohlen
Drei der schönsten Sommertage,
Drei der Sommernächte emsig,
Steine wuchsen an den Fersen,
Blöcke an der Zehen Spitzen.
An dem ersten Tage beugte
Selbst der Schmieder Ilmarinen
Sich herab um zuzuschauen
Auf dem Boden seiner Esse,
Was wohl aus dem Feuer käme,
Aus der Flamme sich erhöbe.
Aus dem Feuer drang ein Bogen
Mit dem Goldesglanz des Mondes,
Golden ganz mit Silberspitzen,
An dem Schaft von buntem Kupfer.
Schön von Anblick ist der Bogen,
Aber leider bösgeartet:
Frägt nach einem Kopfe täglich,
Zwei verlangte er am Festtag.

Selbst der Schmieder Ilmarinen
Freut sich seiner keineswegès,
Bricht den Bogen von einander,
Wirft ihn wieder in das Feuer;
Ließ die Knechte wieder blasen,
Ließ sie unverdrossen schüren.

An dem zweiten Tage beugte
Selbst der Schmieder Ilmarinen
Sich herab um zuzuschauen
Auf dem Boden seiner Esse;
Aus dem Feuer drang ein Nachen,
Drang ein Boot mit braunem Scheine,
Golden ist der Bord verzieret,
Kupfern sind die Ruderhaken.

Schön von Anblick ist der Nachen,
Aber leider bösgeartet:
Zieht ganz ohne Noth zum Kampfe,
Ohne Anlaß zu dem Streite.

Selbst der Schmieder Ilmarinen
Freut sich seiner keineswegès,
Bricht das Boot in tausend Trümmer,
Wirft es wieder in das Feuer;
Ließ die Knechte munter blasen,
Ließ sie unverdrossen schüren.

An dem dritten Tage beugte
Selbst der Schmieder Ilmarinen
Sich herab um zuzuschauen
Auf dem Boden seiner Esse;
Eine Kuh dringt aus dem Feuer,
Golden strahlen ihre Hörner,
An der Stirn der Bär vom Himmel,
Auf dem Kopf das Rad der Sonne.

Schön vom Anblick war die Kuh wohl,
Aber leider bösgeartet:
Schlief beständig in dem Walde,
Ließ die Milch herab zum Boden.

Selbst der Schmieder Ilmarinen
Freut sich ihrer keineswegès,
Schneidet sie in kleine Stücke,
Wirft sie wieder in das Feuer;
Läßt die Knechte munter blasen,
Läßt sie unverdrossen schüren.

An dem vierten Tage beugte
Selbst der Schmieder Ilmarinen
Sich herab um zuzuschauen
Auf dem Boden seiner Esse;
Aus dem Feuer drängt ein Pflug sich,
Golden strahlet seine Spitze,
Kupfern ist der Schaft desselben,
Silbern ist der Knopf am Schafte.

Schön vom Anblick ist der Pflug wohl,
Aber leider bösgeartet,
Er durchwühlt die fremden Felder
Und durchfurcht die schönsten Wiesen.

Selbst der Schmieder Ilmarinen
Freut sich seiner keineswegès,
Bricht den Pflug gar rasch in Stücke,
Wirft ihn wieder in die Esse;
Läßt die Winde kräftig blasen,
Läßt den Sturm das Feuer schüren.

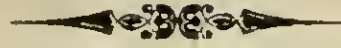
Rasch erbrausten da die Winde,
Ostwind blies und Westwind brauste,
Kräftig war des Südwinds Blasen,
Gar gewaltig stürmt der Nordwind,
Blasen einen Tag, den zweiten,
Blasen fort am dritten Tage,
Aus dem Fenster sprüht das Feuer,
Aus der Thüre fliegen Funken,
Auf zum Himmel Staubgewölke,
Mit den Wolken mischt der Rauch sich.

Ilmarinen, er, der Schmieder,
Beugte an dem dritten Tage
Sich herab um zuzuschauen
Auf dem Boden seiner Esse;
Sah den Sampo schon entstehen,
Sah den bunten Deckel wachsen.

Ilmarinen, er, der Schmieder,
Dieser ew'ge Schmiedekünstler,
Schmiedet mit behenden Schlägen,
Klopfet mit gar kräft'gem Hammer,
Schmiedet gar geschickt den Sampo,
Daß er Mehl auf einer Seite,
Auf der zweiten Salz er mahlet,
Auf der dritten Geld in Fülle.

Frisch geschmiedet mahlt der Sampo,
Schaukelt hin und her der Deckel,
Mahlt ein Maaß beim Tagesanbruch,
Mahlt ein Maaß, daß man es esse,
Mahlt ein zweites zum Verkaufen,
Mahlt ein drittes zum Verwahren.
Freudvoll war des Nordens Alte,
Brachte dann den großen Sampo
Nach des Nordlands Felsenberge,
In den festen Berg von Kupfer,
Hinter neun der besten Schlösser,
Wurzeln läßt er dorten schießen,
Neun der Klafter in die Tiefe,
Eine Wurzel in die Erde,
Eine an den Rand des Wassers,
In des Hauses Berg die dritte.
Darauf bittet Ilmarinen
Gar bescheiden um die Jungfrau,
Redet Worte solcher Weise:
"Wirst du nun die Jungfrau geben,
Da der Sampo fertig worden
Und gar schön der bunte Deckel?"
Nordlands wunderschöne Tochter
Redet selber diese Worte:
"Wer würd' wohl im nächsten Jahre,
Wer im übernächsten Sommer
Hier zum Ruf den Kuckuck bringen,
Wer die Vöglein hier zum Singen,
Wenn ich in die Fremde zöge,
Ich die Beer' in fremde Länder!"
"Ging' das Hühnchen hier verloren,
Und verirrte sich das Gänslein,
Ging der Mutter Kirsch' von hinnen
Und die rothe Preiselbeere,
Würd' der Kuckuck ganz verschwinden,
Hastig fort die Vöglein flattern
Von dem Gipfel dieses Hügels,
Von dem Rücken dieser Höhe."
"Werde in der Welt wohl nimmer
Diesen schönen Mädchentagen,
Werd' der Arbeit nie entsagen,
Nie den sommerlichen Sorgen,
Ungepflücket blieb' die Beere,
Unerfüllt von Sang das Ufer,
Undurchwandelt blieb' die Waldung,
Nicht würd' in dem Hain ich spielen."
Ilmarinen, er, der Schmieder,
Dieser ew'ge Schmiedekünstler,
Schlechtgelaunt, gesenkten Hauptes,
Seine Mütze schief geschoben,
Fing nun an zu überlegen,
Hielt gar lange es im Kopfe,
Wie er sollt' nach Hause reisen,
In bekanntes Land gelangen
Aus dem nimmerhellen Nordland,
Aus dem düstern Sariola.
Sprach die Wirthin von Pohjola:
"O du Schmieder Ilmarinen,
Weshalb bist du schlechter Laune,
Schiebest schief du deine Mütze,
Treibet dich dein Sinn zu gehen
Nach dem frühern Heimathlande?
Sprach der Schmieder Ilmarinen:
"Dahin gehen die Gedanken,
Nach der Heimath, dort zu sterben,
In dem Land zur Ruh' zu kommen."
Nordlands Wirthin drauf verpflegte
Wohl mit Speis' und Trank den Helden,
Setzt ihn an des Bootes Ende,
Hin zum kupferreichen Ruder,
Ließ den Wind dann kräftig wehen,
Ließ den Nordwind heftig blasen.
Ilmarinen, er, der Schmieder,
Dieser ew'ge Schmiedekünstler,
Reist nach seinem Heimathlande
Auf dem blauen Meeresrücken;
Reiste einen Tag, den zweiten,
Endlich an dem dritten Tage
Kommt der Schmied nach Hause glücklich,
Nach dem Ort, wo er geboren.
Fragt der alte Wäinämöinen
Von dem Schmieder Ilmarinen:
Ilmarinen, du mein Bruder,
Einzig ew'ger Schmiedekünstler,

Hast den Sampo du geschmiedet,
Du den Deckel schön verzieret?"
Sprach der Schmieder Ilmarinen,
Selber redete der Meister:
"Ja, schon mahlt der neue Sampo,
Schwingt sich hin und her der Deckel,
Mahlt ein Maaß beim Tagesanbruch,
Mahlt ein Maaß, daß man es esse,
Mahlt ein zweites zum Verkaufen,
Mahlt ein drittes zum Verwahren.

Eilfte Rune.

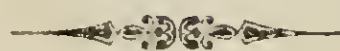
Müssen jetzt von Ahti sprechen,
Von dem muntern Burschen singen.
Ahti, dieser Inselländer,
Lempi's Sohn, der Gutgelaunte,
Wuchs im hochgebauten Hause,
An der lieben Mutter Seite,
An dem Rand der breiten Meerbucht,
An dem Bug der fernen Spitze.
Kauko nährte sich mit Fischen,
Wuchs empor, verzehrte Barsche,
Wurde Mann, der besten einer,
Blühte auf mit rothem Blute,
War am Haupte gar vortrefflich,
Und von Wuchs wohl ausgezeichnet;
War jedoch nicht ohne Fehler,
Frevelhaft in seinen Sitten:
Stets bei Weibern war sein Leben,
Wanderte umher zur Nachtzeit,
Bei der Mädchen muntern Freuden,
Bei dem Tanz der Zopfgeschmückten.
War auf Saari eine Jungfrau,
Eine Jungfrau, eine Blume,
Wuchs sie in dem hohen Hause,
Schoß gar herrlich in die Höhe,
Sitzend in des Vaters Wohnung,
Wo die Hinterbank sich beugte.
Lange wuchs sie, weit gepriesen,
Weither kamen Freiersleute
Nach dem Haus der schönen Jungfrau,
Nach dem Hof der Vielgepriesnen.
Für ihr Söhnchen wirbt die Sonne,
Nicht will sie zum Sonnenlande,
An der Sonne Seit' zu leuchten,
Bei der sommerlichen Eile.
Für den Sohn wirbt auch der Goldmond,
Nicht will sie zum Haus des Mondes,
An des Mondes Seit' zu leuchten,
Um den Luftkreis zu durchlaufen.
Für den Sohn wirbt auch ein Sternlein,
Nicht will sie zur Sternesheimath,
Lange in der Nacht zu flimmern
An dem winterlichen Himmel.
Freier kamen selbst aus Ehstland,
Andre kamen von den Ingern,
Nimmer will die Jungfrau gehen,
Selber giebt sie dieß zur Antwort:
"Ganz umsonst wird Gold verschwendet,
Wird verbraucht von euch das Silber,
Werde nicht nach Ehstland gehen,
Werd' nicht gehen, werd' nicht wollen
In dem Wasser Ehstlands rudern,
Werd' nicht Saari's Wogen messen,
Nicht die Fische Ehstlands essen,
Nicht die Fischsupp' Ehstlands schlürfen."
"Geh' auch nicht zum Ingerlande,
Zu den Rändern, zu den Strändern,
Hunger ist dort und nur Hunger,
Fehlt an Holz und fehlt an Spänen,
Fehlt an Wasser, fehlt an Waizen,
Fehlet selbst an Roggenbröten."
Doch der muntre Lemminkäinen,
Selbst der schöne Kaukomieli,
Uebernimmt es nun zu gehen
Um die Saariblum' zu werben,
Um ein Bräutchen hochgefeiert,
Um die schöne Zopfgeschmückte.
Ab will ihn die Mutter bringen,
Warnen will die greise Alte:
"Werbe nicht, mein liebes Söhnchen,
Um ein Mädchen bess'rer Herkunft;
Nicht wirst du geduldet werden
In dem großen Stamme Saari's.
Sprach der muntre Lemminkäinen,
Selbst der schöne Kaukomieli:
"Bin ich nicht aus hohem Hause,
Nicht aus gar zu großem Stamme,
Werde ich nach meinem Wuchse,
Nach dem Aussehn eine wählen."
Immer noch verbot die Mutter
Lemminkäinen hin zu gehen

Zu dem großen Stamme Saari's,
Zu dem weitbegränzten Hause:
"Lachen werden dort die Mädchen,
Dort die Weiber dich verspotten."
Wenig achtet's Lemminkäinen,
Redet selber diese Worte:
"Werd' der Weiber Lachen hemmen,
Werd' der Mädchen Kichern dämpfen,
Schlag' mit Füßen an den Busen,
Schlage nach dem Arm des Säuglings,
Das beendigt wohl das Schmähen,
Ist ein guter Schluß des Spottens."
Solche Worte sprach die Mutter:
"Weh mir Armen um mein Leben!
Sollten Saari's Weiber lachen,
Sollten es die keuschen Jungfraun,
Wird ein großer Streit entstehen,
Wird ein arger Kampf erwachsen,
Werden alle Saarifreier,
Hundert Mann mit ihren Schwertern
Auf dein Haupt, o Armer, stürzen,
Auf den einen alle fallen."
Nicht beachtet Lemminkäinen
Seiner lieben Mutter Warnung,
Nahm sein Roß, das gutgebaute,
Schirrte rasch sein edles Füllen,
Jagte rauschend dann von dannen
Nach dem großen Saaridorfe,
Um die Saariblum' zu freien,
Um ein Bräutchen hochgepriesen.
Es verlachten ihn die Weiber,
Schmähten ihn die Mädchen weidlich,
Als er seltsam in die Gasse,
Seltsam auf den Hof gefahren,
Seinen Schlitten umgeworfen,
Hastig an die Pfort' geschleudert.
Zog der muntre Lemminkäinen
Schief den Mund und schiefen Hauptes
Schüttelt er die schwarzen Haare,
Redet selber diese Worte:
"Hab' dergleichen nie gesehen,
Nie gesehen noch gehöret,
Daß die Weiber mich verlachen,
Nie der Mädchen Spott erlitten."
Wenig achtet's Lemminkäinen,
Redet selber diese Worte:
"Giebt's wohl Platz hieselbst auf Saari,
Land auf Saari's weiten Flächen,
Daß ich hieselbst munter spiele,
Giebt es Platz zu einer Scheune
Zu der Freud' der Saarijungfraun,
Zu dem Tanz der Zopfgeschmückten?"
Sprachen da die Saarijungfraun,
Gaben Antwort an der Landzung':
"Platz genug ist hier auf Saari,
Land genug auf Saari's Flächen,
Dir ein Raum zu muntern Spielen,
Platz ist da für eine Scheune,
Kannst ein Hirt am Schwendenlande,
Daselbst Hirtenknabe werden;
Mager sind die Kinder Saari's,
Fett genug der Pferde Füllen."
Wenig achtet's Lemminkäinen,
Trat in Dienst als Hirtenknabe,
War bei Tage auf der Weide,
Nachts beim Jubel muntrer Mädchen,
Bei den Spielen dieser Jungfraun,
Bei dem Tanz der Zopfgeschmückten.
Lemminkäinen voller Frohsinn,
Selbst der schöne Kaukomieli,
Hatte bald der Weiber Lachen,
Bald gedämpft den Spott der Mädchen,
Gab dort keine einz'ge Tochter,
Keins der noch so keuschen Mädchen,
Die er nicht alsbald umfaßte
Und an ihrer Seite weilte.
Unter allen gab's nur eine
In dem großen Stamme Saari's,
Die sich nichts aus Freiern machte,
Nicht den Männern Gunst ertheilte:
Kyllikki, die schöne Jungfrau,
Saari's allerschönste Blume.
Lemminkäinen voller Frohsinn,
Selbst der schöne Kaukomieli

Trug zu Ende hundert Stiefel
Und zerrudert hundert Ruder,
Als er um das Mädchen freite,
Um Kyllikki sich bemühte.
Kyllikki die schöne Jungfrau
Redet selber diese Worte:
"Weshalb weilst du hier, o Schwächster,
Weshalb winselst du am Strande,
Wirbst du um ein hiesig Mädchen
Mit dem zinngeschmückten Gürtel;
Habe keine Zeit zu gehen,
Eh' den Stein ich ganz zerrieben,
Eh' den Stößel ich zerstampfet,
Eh' den Mörser ich zerstossen."
"Nicht beacht' ich solche Wichte,
Solche Wichte, solche Wische,
Wünsche einen schlanken Gatten,
Da ich selber schlanken Leibes,
Will, daß stattlich er erscheine,
Da ich selber wohlgestaltet,
Wünsch' ihn von dem schönsten Wuchse,
Da ich selber schön gewachsen."
Wenig Zeit war hingegangen,
Kaum verfloß ein halber Monat,
Als an einem schönen Tage,
Um die Zeit der Abendstunde
Munter dort die Jungfraun spielten,
Alle Schönen munter tanzten
In dem Hain am Wiesenrande,
Auf der schönen Bodenfläche,
Kyllikki vor allen andern,
Saari's weitberühmte Blume.
Kam der lebensfrische Bursche,
Kam der muntre Lemminkäinen
Mit dem eignen Hengst gefahren,
Mit dem auserwählten Pferde
Mitten auf den grünen Spielplatz,
In den Tanz der schönen Mädchen;
Rafft Kyllikki in den Schlitten,
Reißt die Jungfrau hin zum Sitze,
Ziehet rasch das Leder über,
Bindet schnell zurecht die Leiste.
Schlug das Roß mit seiner Peitsche,
Lärmte heftig mit den Riemen,
Jagte voller Hast von dannen,
Sprach beim Jagen diese Worte:
"Nimmer dürfet ihr, o Mädchen,
Von mir irgend Kunde geben,
Daß ich zu euch hergefahren,
Daß die Jungfrau ich entführet!"
"Falls ihr nicht gehorchen solltet,
Wird's euch, Mädchen, schlimm bekommen,
Sing' zum Kriege eure Freier,
Unter Schwerter eure Männer,
Daß in Tagen und in Monden
Ja für immer nichts zu hören,
Sie nicht gehen auf den Gassen,
Auf den Fluren nimmer fahren!"
Wohl genugsam klagt Kyllikki,
Wimmert Saari's schöne Blume:
"Laß mich endlich doch in Freiheit,
Laß das Kind aus deinen Händen,
Laß nach Hauf' mich lieber wandern
Zu der Mutter, die da weinet!"
"Wirst du mich nicht von dir lassen,
Daß ich fort nach Hause gehe,
O, so hab' ich fünf der Brüder,
Sieben Vaterbrüdersöhne,
Die des Häsleins Spur verfolgen,
Die die Jungfrau wiederfordern."
Als sie nun nicht losgelassen,
Macht die Jungfrau sich ans Weinen,
Redet selber diese Worte:
"Froh bin, Aermste, ich geboren,
Froh geboren, froh gewachsen,
Froh verbrachte ich mein Leben;
Jetzt jedoch gerieth voll Unlust
Ich zu diesem Thunichtgute,
Zu dem kampfbereiten Manne,
Zu dem ewig wilden Streiter."
Sprach der muntre Lemminkäinen,
Er, der schöne Kaukomieli:
"Liebes Herzblatt, o Kyllikki,
Du mein honigsüßes Beerchen,

Sei nun ohne alle Sorge,
Nie werd' ich dich schlecht behandeln,
In den Armen bei dem Essen,
An den Händen bei dem Gehen,
An der Seite bei dem Stehen
Neben mir, so lang' ich ruhe!"
"Sage, wozu diese Sorgen,
Wozu dieses kummervolle Seufzen,
Klagst du deshalb voller Kummer,
Seufzest darum voller Sorgen,
Daß ich ohne Küh' und Nahrung,
Und an Vorrath Mangel leide?"
"Sei nun ohne alle Sorge,
Habe wohl genug der Kühe,
Wohl genug, die Milch mir spenden,
Auf dem Sumpfe Ackerbeerchen,
Auf dem Berg die Erdbeerfarbne,
Preiselbeerchen auf dem Felde,
Sind gar schön auch ungefüttert,
Hübsch von Aussehn ungehütet,
Nicht braucht Abends sie zu binden,
Morgens man nicht sie zu lösen,
Nicht das Futter vorzuwerfen,
Nicht das Salz zur Morgenstunde."
"Oder klagst du deshalb sorgend,
Seufzest darum voller Kummer,
Daß ich nicht von großem Stamme,
Nicht aus hohem Haus geboren?"
"Bin ich nicht von großem Stamme,
Nicht aus hohem Haus geboren,
Hab' ich doch ein Schwert voll Feuer,
Eine flammenreiche Klinge,
Dieß gewiß ist großen Stammes,
Ist aus breitem Haus geboren,
Ist bei Hiisi scharf geschliffen,
Bei den Göttern blankgescheuert,
Damit will dem Stamm ich Größe,
Breite meinem Hause geben,
Mit dem Schwerte voller Feuer,
Mit der flammenreichen Klinge."
Angstvoll seufzete das Mädchen,
Redet' selber diese Worte:
"O du Ahti, Lempi's Söhnlein,
Willst du mich, die schöne Jungfrau,
Dir zur steten Ehehälfte,
Als ein Hühnchen dir im Arme,
So beschwör' mit ew'gem Eide,
Daß du nimmer ziehst zum Kriege,
Wenn nach Gold du Sehnsucht trügest,
Wenn nach Silber ein Gelüste."
Selbst der muntre Lemminkäinen
Redet Worte solcher Weise:
"Ich beschwör's mit ew'gem Eide,
Werde in den Krieg nicht ziehen,
Wenn nach Gold ich ein Gelüste,
Ich nach Silber Sehnsucht trage!
Schwöre du von deiner Seite,
Daß du nicht zum Dorfe gehest,
Wenn zum Tanzen ein Gelüste,
Wenn zum Spiel dich Sehnsucht treibet!"
Also schwuren sie die Eide,
Legten ab ein stark Gelübde
Vor dem offenkund'gen Gotte,
Unter ihm, dem Allmachtsvollen,
Ahti, daß er nicht zum Kriege,
Kylli nicht zum Dorfe wolle.
Lemminkäinen voller Frohsinn
Traf den Hengst mit seiner Peitsche,
Schlug das Rößlein mit den Zügeln,
Redet selber diese Worte:
"Lebet wohl, o Wiesen Saari's,
Fichtenwurzeln, Tannenstumpfe,
Die im Sommer ich durchwandelt,
Die im Winter ich betreten,
Wo bei Regennächten oftmals
Ich zu schlechter Zeit gestecket,
Während ich dieß Hühnchen suchte,
Dieses Entlein hier erstrebte!"
Ließ das Rößlein munter springen,
Bald erschien die liebe Heimath,
Solche Worte sprach die Jungfrau,
Ließ sich selber also hören:
"Luftig scheint mir dort die Hütte,
Gleichet einem Hungerloche,

Wem wohl sollte sie gehören,
Welchem ehrberaubten Manne?"
Sprach der muntre Lemminkäinen
Selber Worte solcher Weise:
"Quäle dich nicht ob der Stube,
Seufze nicht ob dieser Stätte,
Werde andre Stuben bauen,
Werde bessere dir zimmern
Aus bei weitem schönern Balken,
Aus den allerbesten Sparren."
So gelangte Lemminkäinen
Grade nach der lieben Heimath
An die Seite seiner Mutter,
In die Nähe dieser Alten.
Solche Worte sprach die Mutter,
Ließ auf diese Art sich hören:
"Lange bist du fortgeblieben,
Lange, Sohn, in fremden Ländern."
Sprach der muntre Lemminkäinen
Selber Worte dieser Weise:
"Haben doch die Weiber müssen
Und die keuschen Jungfern zahlen
Für den Spott, für das Gelächter,
Daß sie über mich gekichert,
Nahm die beste in den Schlitten,
Setzte sie auf meine Decke,
Setzt' zurecht sie auf dem Boden,
Schwang sie unter's Fell behende,
So vergalt ich das Gelächter,
So der Mädchen lang' Gespötte."
"Mutter, die du mich getragen,
Theure, die mich auferzogen,
Hab' erlanget, was ich wollte,
Hab' erreicht das Angestrebte,
Breite aus die besten Pfühle,
Für den Kopf die weichsten Kissen,
Daß im eignen Land ich schlafe
An der jungen Jungfrau Seite."
Sprach die Mutter diese Worte,
Ließ sich selber also hören:
"Gott sei nun dafür gelobet,
Hochgepriesen sei, o Schöpfer,
Gabst mir eine Schwiegertochter,
Welche gut das Feuer schüret,
Trefflich am Gewebe wirket,
Kunstvoll ihre Spindel drehet,
Ausgezeichnet ist im Waschen,
In dem Walken der Gewänder!"
"Preise selber du dein Schicksal,
Hast es gut getroffen, Beste,
Gut gefüget hat's der Schöpfer,
Er, der liebevolle Vater;
Rein ist auf dem Schnee die Ammer,
Reiner auf dem Gatten, Theure,
Weiß der Schaum zwar auf dem Meere,
Weißer auf dem Ehemanne,
Schlank im Meere wohl die Ente,
Schlanker noch an deinem Schützer,
Glänzend ist der Stern am Himmel,
Glänzender an deinem Manne."
"Weiter mache nun den Boden,
Größer baue du die Fenster,
Zimmre fertig neue Wände,
Baue um die ganze Stube,
Vor der Stube auch die Schwelle,
An der Schwelle neue Thüren,
Da du diese Maid gewonnen,
Da die Schöne du erlesen,
Sie, die Jungfrau bessrer Abkunft,
Die aus größrem Stamm geboren.

Zwölfte Rune.

Ahti Lemminkäinen selber,
Er, der schöne Kaukomieli,
Lebte nun beständig weiter
An der jungen Jungfrau Seite,
Weder zog er hin zum Kriege,
Noch Kyllikki nach dem Dorfe.
Da geschah's an einem Tage
Um die Zeit der Morgenstunde,
Fort ging Ahti Lemminkäinen,
Ging zum Ort, wo Fische laichen,
War am Abend nicht zurücke,
Nicht beim Anbruch selbst der Nachtzeit,
Nach dem Dorfe ging Kyllikki,
Zu dem Tanz der muntern Mädchen.
Wer wird wohl die Sache melden,
Wer die Bothschaft überbringen?
Ahtis Schwesterlein Ainikki,
Diese meldete die Sache,
Ueberbrachte so die Bothschaft.
"Ahti, du mein lieber Bruder!
Nach dem Dorfe ging Kyllikki,
Hin zu fremden Eingangspforten,
Zu dem Spiel der Dorfesjugend,
Zu dem Tanz der Schöngelockten."
Ahti, seiner Mutter Söhnlein,
Selbst der muntre Lemminkäinen
Ward gar unwirsch und verdrießlich,
Ward gar lange überböse,
Selber sprach er diese Worte:
"Mutter, du, o theure Alte,
Wirst mein Hemd geschwinde waschen
In der Jauche schwarzer Schlangen,
Wirst mit Schnelligkeit es trocknen,
Da zum Kampf ich mich begebe,
Zu der Nordlandskinder Feuern,
Zu der Lappensöhne Fluren,
Nach dem Dorfe ging Kyllikki,
Hin zu fremden Eingangspforten,
Zu dem Spiel der muntern Mädchen,
Zu dem Tanz der Schöngelockten."
Sprach Kyllikki solche Worte,
Redet' rasch auf diese Weise:
"O geliebter Mann, mein Ahti,
Ziehe nimmer hin zum Kriege!
Ich erblickte eingeschlafen,
Eingeschlummert solche Träume:
Feuer flog wie in der Esse,
Flammen schlugen hastig um sich,
Unter dieses Hauses Fenstern,
Von dem Rande dieser Wände,
Flogen dann in diese Stube,
Schäumten gleich dem Wasserfalle
Von dem Boden auf zur Decke,
Von dem Fenster hin zum Fenster."
Selbst der muntre Lemminkäinen
Redet Worte solcher Weise:
"Glaube nicht an Weiberträume,
Gebe nichts auf Weiberschwüre;
Mutter, die du mich getragen,
Bringe her mein Kriegeshemde,
Trag herbei den Rock des Kampfes;
Dorthin treibt mich das Gelüste;
Bier des Krieges will ich trinken,
Honigtrank des Krieges kosten."
Sprach die Mutter solche Worte:
"Lieber Ahti, du mein Söhnchen,
Ziehe nimmer hin zum Kriege!
Haben selber Bier im Hause
In den Erlenholzgefäßen,
Hinter starken Eichenzapfen,
Dieses ist für dich zum Trinken,
Kannst den ganzen Tag selbst trinken."
Sprach der muntre Lemminkäinen:
"Nimmer mag ich Bier zu Hause,
Trinke lieber reines Wasser
Von betheerter Ruderspitze,
Süßer ist mir das Getränke,
Als zu Hause alle Biere;
Bringe mir mein Kriegeshemde,
Trag herbei den Rock des Kampfes!

Nach des Nordlands Stuben zieh' ich,
Zu der Lappensöhne Fluren,
Gold von ihnen dort zu fordern,
Silber mir dorther zu holen."
Sprach die Mutter Lemminkäinen's:
"Lieber Ahti, du mein Söhnchen,
Haben selber Gold zu Hause,
Silber in der Vorrathskammer,
Noch am letztverflossnen Tage,
In des Morgens frühster Stunde
Ackerte der Knecht den Acker,
Pflügte er das Feld voll Schlangen,
Einen Deckel hob die Pflugschar,
Aus dem Kasten Geld in Fülle,
Hunderte die waren dorten,
Tausende dort angesammelt,
Bracht' den Kasten in die Kammer,
Setzt' ihn an des Sparrens Ende."
Sprach der muntre Lemminkäinen:
"Mag des Hauses Vorrath nimmer,
Hol' mir Silber aus dem Kriege,
Halte dieß bei weitem höher,
Als das ganze Gold zu Hause,
Als das ausgepflügte Silber;
Bringe mir das Kriegeshemde,
Trag herbei den Rock des Kampfes!
Nach dem Nordland werd' ich ziehen,
Zu dem Streit mit Lappenkindern."
"Dorthin treibt mich das Gelüste,
Dorthin denken meine Sinne,
Will mit eignen Ohren hören,
Seh'n mit meinen eignen Augen,
Giebt's im Düsterland ein Mädchen,
Eine Jungfrau in dem Nordland,
Die sich nicht um Freier kümmert,
Nicht den Männern Beifall spendet."
Sprach die Mutter Lemminkäinen's:
"Lieber Ahti, du mein Söhnchen,
Hast im Hause ja Kyllikki,
Eine Hausfrau, die weit schöner;
Seltsam wären zwei der Weiber
In dem Bette eines Mannes."
Sprach der muntre Lemminkäinen:
"Kyllikki läuft gern im Dorfe,
Laß sie nur zu jedem Spiele
Und in jedem Haus' sie schlafen,
Bei der Dorfesjugend Freuden,
Bei dem Tanz der Schöngelockten!"
Abzuhalten sucht die Mutter,
Warnet ihn die theure Alte:
"Gehe nicht, mein liebes Söhnchen,
Nach des Nordlands fernen Stuben,
Ohne irgend Zauberkunde,
Ohne Weisheit zu besitzen,
Zu der Nordlandskinder Feuern,
Zu der Lappensöhne Fluren!"
Dorten singt der Lappenjunge,
Dränget dich der Turjaländer
Mit dem Munde in die Kohlen,
Kopf und Arm dir in das Feuer,
Mit der Hand in heiße Asche,
Auf die glutherfüllten Steine."
Sprach der muntre Lemminkäinen:
"Schon bezauberten mich Zaubrer,
Bannten mich schon einstmals Schlangen,
Drei der Lappen wohl vereinet
In der Nacht zur Zeit der Sommers,
Nackt auf einem festen Felsen
Ohne Gurt und ohne Röcke,
Ohne daß ein Band sie deckte;
Haben das von mir gewonnen,
Haben das von mir erhalten,
Was die Axt vom Stein gewinnet,
Was der Bohrer von dem Felsen,
Was der Absatz von dem Eise,
Was der Tod aus leerer Stube.
"Anders hatte man gedrohet,
Anders ging die Sach' von Statten,
Drohten zaubernd mich zu bannen,
Drohten tief mich zu versenken
In den Sumpf, daß ich getreten,
In den Schmutz gestecket würde
Bis zum Kinn in Morasterde,
Bis zum Bart in argen Boden,

Aber ich ein Mann, wenn einer,
War auch dabei nicht in Nöthen,
Wurde selbst ein Zaubersprecher,
Fing da selber an zu singen,
Sang die Zaubrer mit den Pfeilen,
Sang die Schützen mit den Waffen,
Sang die Kund'gen mit den Messern,
Sie, die Sänger mit dem Stahle,
Zu dem jähen Wasserfalle,
Zu dem grausenhaften Strudel,
Zu den allerhöchsten Sprudeln,
Zu den allerschlimmsten Wirbeln;
Dorten mögen sie nun schlummern,
Dort die Zaubrer ruhig schlafen,
Bis das Gras nach oben schießet
Durch den Kopf und durch die Mütze,
Durch der Zaubrer Schulterblätter,
Durch das Fleisch an ihren Seiten,
Der in Schlaf versunknen Zaubrer,
Der in Schlummer festgebannten."
Immer mahnet ab die Mutter
Lemminkäinen von dem Gehen,
Will den Sohn die Mutter halten,
Und das Weib den Mann bestimmen:
"Gehe, Liebster, nicht von hinnen
Nach dem Dorfe voller Kälte,
Nach dem nimmerhellen Nordland!
Schaden drohet dort beständig,
Schaden dort dem armen Manne,
Unglück dir, o Lemminkäinen;
Sprichst du auch mit hundert Zungen,
Ist's doch schwer gewiß zu glauben,
Nimmer bringst mit deinem Singen
Du des Nordens Söhn' ins Wasser,
Kannst ja nicht die Turjasprache,
Nicht der Lappen Sprache reden."
Lemminkäinen kämmte grade,
Selbst der muntre Kaukomieli
Seines Hauptes schöne Haare,
Bürstet fleißig diese Zierde,
Wirft zur Wand die Bürste heftig,
Schleudert sie zum Ofenpfosten,
Redet Worte solcher Weise,
Läßt sich selber also hören:
"Dann trifft Unglück Lemminkäinen,
Schaden dann den wackern Knaben,
Wenn die Bürste Blut vergießet,
Aus derselben roth es fließet."

Ging der muntre Lemminkäinen
Nach dem nimmerhellen Nordland,
Trotzend dem Verbot der Mutter,
Nicht beachtend ihre Warnung.
Rüstet sich, legt um den Gürtel,
Ziehet an das Hemd von Eisen,
Thut sich in den Stahlesgürtel,
Redet selber diese Worte:
"Kräft'ger ist der Mann im Panzer,
In dem Eisenhemde besser,
Mächt'ger mit dem Stahlesgürtel
Unter jenen Zauberkund'gen,
Daß den Schlechtsten er nicht fürchte,
Nicht den Stärksten selbst beachte."
Griff darauf nach seinem Schwerte,
Raffte rasch das Feuerschneid'ge,
Das bei Hiisi scharf geschliffen,
Bei den Göttern blankgescheuert,
Band es sich an seine Seite,
Steckt' es in der Scheide Leder.
Wo ist's, wo der Mann sich hütet,
Sich der kecke Held beschirmet?
Schützet dorten sich ein wenig,
Dort beschirmet sich der Kecke,
An der Thüre bei dem Sparren,
In der Stub am Fackelpfosten,
Auf dem Hofe an der Straße,
An der Pforte letztem Ende.
Hütet sich der Mann auch dorten
Fleißig vor dem Weibervolke,
Doch nicht stark genug ist solches,
Nicht will solche Vorsicht helfen,
Ferner mußte er sich hüten
Vor dem Volke starker Männer
Wo der Weg sich doppelt theilet

An des blauen Steines Rücken,
Auf dem Sumpfe voller Schwanken,
An der Quelle mit dem Sprudel,
An des Wasserfalles Steinen,
Bei der Wendung heft'ger Strömung.
Sprach der muntre Lemminkäinen
Selber Worte solcher Weise:
"Steigt empor, ihr Schwertes Männer,
Ihr, der Erde ew'ge Helden,
Aus der Tief', ihr Sichelträger,
Aus den Bächen, Bogenschützen!
Komm, o Wald, mit deinen Männern,
Dickicht, du mit deinen Schaaren,
Berggreis, du mit deinen Kräften,
Wasser-Hiisi, mit den Grausen,
Wassermutter, mit den Mächten,
Wasser-Alte, mit den Haufen.
Mädchen ihr, aus allen Thälern,
Zartbesäumt aus allen Quellen,
Zu dem Schutz des einz'gen Mannes,
Als Genossenschaft des Helden,
Daß der Zaubrer Pfeil erstumpfe,
Ihre Schneiden nichts vermögen,
Nichts des Kund'gen Eisenmesser,
Nichts der Bogenschützen Waffen."
"Sollte das genug nicht scheinen,
Kann ich noch ganz andre Mittel,
Wende seufzend mich nach oben
Hin zum Alten in dem Himmel,
Der die Wolken all' beherrschet,
Der die Lämmerwolken lenket."
"Ukko, du, o Gott dort oben,
Alter Vater in dem Himmel,
Der du durch die Wolken redest,
Durch die Luft dich offenbarest!
Reiche mir ein Schwert voll Feuer
Mit der Scheide voller Feuer,
Daß den Schaden ab ich wende,
Daß den Unfall ich verhindre,
Daß die Zaubrer aus der Erde,
Aus dem Wasser ich bezwinge,
Alle die nach vorne stehen,
Und die hinten sich befinden,
Ueber mir und an den Seiten,
An den Hüften sich versammelt,
Sammt den Pfeilen alle Zaubrer
Mit den Eisenmessern banne,
Sie mit ihren scharfen Schneiden,
Sammt dem Schwert die schlimmen Männer!"
Pfeifend zaubert Lemminkäinen,
Selbst der schöne Kaukomieli
Rasch sein Füllen aus dem Busche,
Von dem Feld das Goldbemähnte
Spannt sein Roß in das Geschirre,
Spannt das braune in die Deichsel,
Setzt sich selber in den Schlitten
Und erhebt sich auf dem Sitze,
Schlug das Roß mit seiner Peitsche,
Knallte mit der knotenreichen;
Hurtig läuft sein Roß von dannen,
Rasch enteilt der schöne Schlitten,
Daß der Silbersand errauschte,
Daß die goldne Fläche dröhnte.
Reiste einen Tag, den zweiten,
Reiste noch am dritten Tage,
Endlich an dem dritten Tage
Traf ein Dorf er auf dem Wege.
Selbst der muntre Lemminkäinen
Jagte rauschend auf dem Wege,
Auf der Straße dicht am Rande
Nach dem Hofe an dem Rande
Fragt dort an des Hauses Schwelle,
An des Daches Pfosten also:
"Ist wohl in der Stube jemand,
Der die Brustbedeckung lösen,
Der die Deichselstangen senken,
Der das Kummet heben könnte?"
Sprach ein Kindlein von dem Boden,
Von der Schwelle da ein Knabe:
"Niemand ist in dieser Stube,
Der die Brustbedeckung lösen,
Der die Deichselstangen senken,
Der das Kummet heben könnte."

Wenig kümmert's Lemminkäinen,
Schlug das Roß mit seiner Peitsche,
Lärmte mit der perlenreichen,
Stürmte hastig auf dem Wege,
Auf der mittelsten der Straßen
Nach dem Hofe in der Mitte,
Fragte an des Hauses Schwelle,
Redet an dem Schirmdach also:
"Ist wohl in der Stube jemand,
Der die Zügel abzunehmen,
Der von Brust und Joch die Riemen
Abzulösen wohl verstände?"
Von dem Ofen ruft die Alte,
Von der Bank die gar Geschwätz'ge:
"Findest wohl in diesem Hause,
Wer die Zügel ab dir nehmen,
Wer die Brustbedeckung lösen,
Wer die Deichsel senken könnte;
Findest hier wohl zehn der Männer,
Hundert selbst, wenn du begehrest,
Welche dich von hier befördern,
Pferde dir zum Reisen geben,
Schurke, dich nach Haus' zu bringen,
Nach der Heimath, schlimmer Bursche,
Hin zu deines Vaters Sitze,
Zu dem Aufenthalt der Mutter,
Zu dem Bruder an der Pforte,
Zu den Schwestern auf dem Boden,
Eh' der Tag zu End' gekommen,
Eh' die Sonne sich gesenket."
Wenig kümmert's Lemminkäinen,
Redet Worte dieser Weise:
"Todt sollt' man die Alte schießen,
Sie, die Wackelkinn'ge schlagen."
Ließ sein Roß von dannen eilen,
Stürmte hastig auf dem Wege
Auf der obersten der Straßen
Hin zum obersten der Höfe.
Als der muntre Lemminkäinen
Nun zu diesem Hof gekommen,
Sprach er Worte solcher Weise,
Ließ auf diese Art sich hören:
"Stopf, o Hiisi, du dem Hunde,
Stopfe, Lempo, ihm die Schnauze,
Schließe du das Maul dem Kläffer,
Zügle du des Hundes Zähne,
Daß er nicht die Stimm' erhebe,
Wenn der Mann vorübergehet!"
Als er auf den Hof getreten,
Schlug er mit der Peitsch' die Erde,
Aus dem Boden stieg ein Nebel,
In dem Nebel stand ein Männlein,
Löste rasch die Brustbedeckung,
Senkte dann die Deichselstangen.
Selbst der muntre Lemminkäinen
Lauschte dann mit offnen Ohren,
Ohne daß es jemand merket,
So daß niemand es gewahret,
Höret auf dem Hofe Lieder,
Durch die moos'gen Fugen Worte,
Durch die Wände hört er spielen,
Durch die Bretter hört er singen.
Wirft dann einen Blick nach innen,
Lauert heimlich in die Stube,
Voll von Zaubrern war die Stube,
Angefüllt von lauter Sängern,
An den Wänden waren Spieler,
Seher an der Thüre Mündung,
Kund'ge saßen auf den Bänken,
Böse Zaubrer an dem Ofen,
Sangen lauter Lappenlieder,
Schrillten lauter Hiisi-Weisen.
Selbst der muntre Lemminkäinen
Sucht sich anders zu gestalten,
Wandelt sich in andre Größe,
Gehet durch die Eck' ins Innre,
Dringt hinein in das Gebäude,
Redet selber solche Worte:
"Schön ist der Gesang, der endet,
Gut ein Lied, das voller Kürze,
Besser ist's die Weisheit sparen,
Als zur Hälfte abzubrechen."
Selbst die Wirthin von Pohjola
Wird beweglich auf dem Boden,

Eilet auf des Bodens Mitte,
Redet selber diese Worte:
"Früher war ein Hund vorhanden,
War ein Welp von Eisenfarbe,
Freund von Fleisch, ein Knochenbeißer,
Schlürfte gern von frischem Blute;
Wer denn bist du von den Männern,
Wer wohl aus der Zahl der Helden,
Daß du in die Stub' gekommen,
In die Wohnung eingedrungen,
Von dem Hunde ungehöret,
Von dem Bläffer nicht gewittert!"
Sprach der muntre Lemminkäinen:
"Bin fürwahr nicht hergekommen
Ohne Kunst und ohne Wissen,
Ohne Macht und ohne Klugheit,
Ohne Zaubermacht vom Vater,
Ohne Vorsicht von den Vorfahrn,
Daß mich deine Hunde fressen,
Mich die Bläffer packen sollten."
"Meine Mutter hat gewaschen
Mich als schwachen, kleinen Knaben
Dreimal in der Nacht des Sommers,
Neunmal in der Nacht des Herbstes,
Daß auf jedem Weg ich kundig,
Voll von Weisheit kräftig singe,
Wie zu Hause kräftig singe,
So auch außerhalb des Hauses."
Selbst der muntre Lemminkäinen,
Er, der schöne Kaukomieli,
Fing nun selbst an zu beschwören,
Stimmte an die Zauberlieder,
Feuer sprüht der Saum des Pelzes,
Flammen glänzten in den Augen
Bei dem Sange Lemminkäinen's,
Bei dem Sange, bei dem Zauber.
Sang die allerbesten Sänger
Zu den allerschlechtsten Sängern,
Stopft den Mund ganz voll mit Steinen,
Stapelt Felsen auf die Fläche
Diesen allerbesten Sängern,
Den geschicktesten der Zaubrer.
Bannte drauf die stolzen Männer,
Diesen hierhin, jenen dorthin
Auf die schößlingsarmen Fluren,
Auf die ungepflügten Strecken,
In die Seeen ohne Fische,
Wo die Barsche nimmer weilen,
Nach dem wilden Rutjafalle,
In den flammenreichen Wirbel,
In die schaumbedeckten Flüsse,
Zu des Wasserfalles Steinen,
Um als Feuer dort zu brennen,
Um als Funken dort zu knistern.
Selbst der muntre Lemminkäinen
Sang die Männer sammt den Schwertern,
Sang die Helden sammt den Waffen,
Sang die Alten, sang die Jungen,
Sang die Mittlern auch in Zauber,
Einen ließ er unbezaubert,
Einen schlechten Heerdenhüter,
Einen Alten ohne Augen.
Naßhut, er, der Heerdenhüter,
Redet selber solche Worte:
"O du muntrer Lemminkäinen,
Hast du Alte, hast du Junge,
Hast die Mittlern festgesungen,
Weshalb willst du mich verschonen?"
Sprach der muntre Lemminkäinen:
"Deshalb hab' ich dich verschonet,
Weil du elend bist zu schauen,
Schändlich ohne meinen Zauber,
Hast du doch in jungen Jahren
Als ein Hirte voller Bosheit
Deiner Mutter Beer' verletzet,
Deine Schwester du geschändet,
Alle Pferde du verdorben,
Alle Füllen abgemattet
Auf den Sümpfen, auf den Feldern,
Auf dem Boden voller Schwankung."
Naßhut, er, der Heerdenhüter,
Ward gar hitzig und verdrießlich,
Schreitet durch die Thür nach außen,
Längs des Hofes zu dem Felde,
Lief zum Fluß des Todtenlandes,
Zu des heil'gen Stromes Wirbeln,
Lauert dort auf Kaukomieli,
Wartet dort auf Lemminkäinen,
Bis er aus dem Nordland wieder
Nach der lieben Heimath kehret.

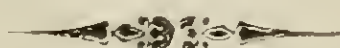
Dreizehnte Rune.

Sprach der muntre Lemminkäinen
Zu der Alten von Pohjola:
"Gieb, o Alte, nun das Mädchen,
Bring mir deine ſchöne Tochter,
Mir die Beſte aus der Menge,
Aus der Mädchenſchaar die Längſte!"
Drauf entgegnet Nordlands Wirthin,
Redet ſelber ſolche Worte:
"Gebe dir nicht meine Tochter,
Geb' dir nicht das liebe Mädchen,
Nicht die Beſte, nicht die Schlechtſte,
Nicht die Längſte, nicht die Kürzſte,
Haſt ja längſt ſchon eine Hausfrau,
Heimgeführet eine Wirthin."
Sprach der muntre Lemminkäinen:
"In das Dorf trieb ich Kyllikki
Zu des Dorfes Eingangspforten,
Zu den fremden Einfahrtſthoren;
Will von hier ein beſſres Weibchen;
Bringe mir nun deine Tochter,
Aus der Jungfraunſchaar die Hübſchſte,
Aus der Zahl der Schöngelockten!"
Sprach die Wirthin von Pohjola:
"Gebe nimmer meine Tochter
Einem Manne ohne Nutzen,
Einem Helden ohne Frommen;
Bitte dann um meine Tochter,
Wirb' um ſie, die Blumenkrone,
Wenn das Elennthier von Hiiſi
Von dem Hiiſifeld du holeſt."
Es beſchlug nun Lemminkäinen
Seinen Wurfſpieß recht behende,
Spannt die Sehne auf den Bogen
Und bereitet ſeine Pfeile,
Redet ſelber dieſe Worte:
"Schon beſchlagen iſt mein Wurfſpieß,
Alle Pfeile in Bereitſchaft,
Schon beſpannet iſt der Bogen,
Habe nun für beide Füße
Nur noch Schneeſchuh zu beſorgen."
Selbſt der muntre Lemminkäinen
Dachte nach und überlegte,
Woher er die Schneeſchuh ſchaffen,
Wie er ſie ſich machen könnte.
Schreitet zu dem Hofe Kauppi's,
Zu der Schmiede von Lyylikki:
"O du weiſer Wuojaländer,
Kauppi, du, der Lappen ſchönſter,
Mache mir zwei hübſche Schneeſchuh,
Glätte ſie, daß ſchön ſie werden,
Daß das Elennthier des Hiiſi
Ich vom Felde Hiiſi's fange.
Lyylikki giebt ihm zur Antwort,
Kauppi den Beſcheid geſchwinde:
"Gehſt umſonſt, o Lemminkäinen,
Um das Elennthier zu jagen:
Wirſt ein Stückchen morſchen Holzes
Nur mit großer Sorg' erlangen."
Wenig kümmert's Lemminkäinen,
Redet ſelber dieſe Worte:
"Schaffe mir die Schneeſchuh fertig,
Mach' daß ſie zu Stande kommen,
Gehen will ich und das Elenn
Von dem Felde Hiiſi's fangen."
Lyylikki, der Schneeſchuhmacher,
Kauppi, Meiſter dieſes Faches,
Schnitzte in dem Herbſt die Schneeſchuh,
Glättet' ſie im Lauf des Winters,
Hobelt einen Tag den Stockſchaft,
Macht den Ring am zweiten Tage.
Fertig war der linke Schneeſchuh,
Fertig wurde auch der rechte,
Fertig war der Stockſchaft worden,
Angefüget ſchon das Ringlein;
Eine Otter galt der Stockſchaft,
Einen Fuchs der Ring des Stockes.
Schmierte dann mit Fett die Schneeſchuh,
Mit dem Talg des raſchen Rennthiers,
Selber hatt' er den Gedanken
Selber ſprach er dieſe Worte:

"Sollt' in diesen Jünglingsschaaren,
In dem wachsenden Geschlechte
Diese Schneeschuh einer schieben,
Ihren Untersatz bewegen!'
Sprach der muntre Lemminkäinen,
Dieser lebensfrische Bursche:
"Wohl wird in den Jugendschaaren,
In dem wachsenden Geschlechte
Einer dieser Schneeschuh linken,
Wird den rechten er bewegen."
Band den Köcher auf den Rücken,
Nahm den Bogen auf die Schulter,
Nahm den Stock in seine Hände,
Ging den linken Schneeschuh schieben,
Ging den rechten fortzustoßen,
Redet selber diese Worte:
"Nicht ist in der Welt des Höchsten,
Unter diesem Himmelsbogen,
Hier in diesem Wald zu finden,
Nicht ein Läufer mit vier Füßen,
Den man nicht erreichen sollte,
Nicht gar schön erbeuten könnte
Mit des Kalewsohnes Schneeschuhn
Mit den Schritten Lemminkäinen's."
Hiisi hörte diese Rede,
Juutas hörte diese Worte,
Hiisi machte rasch ein Elenn,
Juutas bracht' hervor ein Rennthier,
Seinen Kopf aus faulem Stamme,
Aus der Weide Aeste Hörner,
Aus des Strandes Schilf die Füße,
Beine aus des Sumpfs Umzäunung,
Aus Staketen seinen Rücken,
Adern aus den dürren Stoppeln,
Augen aus der Pfütze Pflanzen,
Ohren aus des Teiches Blumen,
Seine Haut aus Fichtenrinde
Und das Fleisch aus faulem Holze.
Hiisi lehret so sein Elenn,
Redet zu ihm solche Worte:
"Laufe nun, o Elenn Hiisi's,
Eile rasch, du edler Renner,
Zu der Elennthiere Stätten,
Zu der Lappensöhne Fluren,
Daß der Mann in Schweiß gerathe
Und vor allen Lemminkäinen!"
Darauf lief das Elenn Hiisi's,
Eilt das edle Rennthierjunge
Längs des Nordlands Vorrathskammern,
Längs der Lappensöhne Fluren,
Stürzte um des Hauses Zuber,
Warf vom Feuer ab die Kessel,
Alles Fleisch hinab zur Asche,
Auf den Herd die ganze Suppe.
Es erhob sich starkes Lärmen
Auf der Lappensöhne Fluren,
Lappenhunde thaten bellen,
Lappenkinder thaten weinen,
Lappenweiber mußten lachen,
Andre Leute mußten murren.
Selbst der muntre Lemminkäinen
Eilte nach dem Elennthiere,
Ueber Sümpfe, über Felder,
Ueber ausgedehnte Fluren,
Feuer sprühte aus den Schneeschuhn,
Rauch erhob sich von dem Stocke,
Nicht zu sehen ist das Elenn,
Nicht zu sehen, nicht zu hören.
Glitt durch Schlösser, glitt durch Aecker,
Glitt durch übersee'sche Länder,
Eilt durch alle Oeden Hiisi's,
Eilt durch alle Fluren Kalma's,
Vor des Todes Rachen selber,
An die Gränz' von Kalma's Hofe,
Auf schon thut der Tod den Rachen,
Kalma senkt sich mit dem Kopfe,
Um den Helden zu erfassen,
Lemminkäinen zu verschlucken,
Konnten ihn nicht recht erreichen,
Konnten ihm zuvor nicht kommen.
Eine Streck' war nicht durcheilet,
Eine Ecke nicht durchforschet
In des Nordens weiten Gränzen,
In der Lappen breitem Lande;

Glitt nun hin nach dieser Strecke,
Diese Ecke zu durchforschen.
Als zum Ende er gelanget,
Hört er einen großen Lärmen
Von des Nordlands weiter Gränze,
Von der Lappensöhne Fluren,
Höret dort die Hunde bellen,
Hört die Lappenkinder weinen,
Hört die Lappenweiber lachen,
Hört die andern Lappen murren.
Selbst der muntre Lemminkäinen
Macht sich auf um hinzugleiten,
Nach dem Ort, wo Hunde bellen,
Zu der Lappensöhne Fluren.
Sprach als er dorthin gekommen,
Fragt als er daselbst erschienen:
"Weshalb lachen hier die Weiber,
Lachen Weiber, weinen Kinder,
Weshalb jammern hier die Greise,
Bellen hier die dunkeln Hunde?"
"Deshalb lachen hier die Weiber,
Lachen Weiber, weinen Kinder,
Jammern hier die alten Greise,
Bellen hier die dunkeln Hunde:
Hiisi's Elenn kam gelaufen,
Eilend mit dem glatten Hufe,
Stürzte um des Hauses Zuber,
Warf die Kessel von dem Feuer,
Schüttet aus die ganzen Speisen,
Gießet auf den Herd die Suppe."
Stieß der lebensfrohe Bursche,
Selbst der muntre Lemminkäinen
In den Schnee den linken Schneeschuh,
Wie die Natter in die Stoppeln,
Warf er hin des Sumpfes Tanne,
Gleich der Schlange voller Leben,
Selber sprach er bei dem Gleiten,
Also mit dem Stock bewaffnet:
"Möcht' der Lappen Männer jeder
Mir das Elennthier her tragen,
Möcht' der Lappen Weiber jedes
Diesen Kessel mir hier waschen,
Möcht' der Lappenkinder jedes
Späne mir zusammen lesen,
Möcht' der Lappen Kessel jeder
Mir das Elennthier hier kochen!"
Sammelt alle Kraft und dränget,
Schlägt nach hinten, stürzt nach vorne,
Schiebt sich fort zum ersten Male,
Schon entschwindet er den Augen,
Schiebt sich fort zum zweiten Male,
Nicht vermocht' man ihn zu hören,
Bei dem dritten Male stürzt er
Auf des Hiisi-Elenn's Rücken.
Nahm dann einen Pfahl von Ahorn,
Schabet sich ein Band von Birken,
Womit er das Elenn fesselt,
In die Eichenhürde bringet:
"Hier verbleibe, Hiisi's Elenn,
Hüpfe hier, o wilder Renner."
Streichelt dann des Elenns Rücken,
Klopfet es auf seinen Nacken;
"Möchte ich anjetzo weilen,
Möchte ich nun ruhen können
An des jungen Mädchens Seite,
Bei dem Hühnchen, das nun wächset."
Zornig wurde Hiisi's Elenn,
Wild begann es auszuschlagen,
Selber sprach es diese Worte:
"Lempo mag an dich gerathen,
Willst du bei der Jungfrau schlafen,
Willst du mit dem Mädchen leben."
Stemmt sich mit den Füßen, dränget
Und zerreißt das Band von Birken,
Bricht den Ahornpfahl in Stücke,
Wirft die Eichenhürde nieder,
Fängt dann an davon zu schreiten
Und beginnt davon zu eilen
Ueber Sümpfe, über Felder,
Ueber Berge voller Strauchwerk,
Daß das Aug' es nicht erblicket,
Nicht das Ohr das Elenn höret.
Darauf ward der muntre Bursche
Gar verdrießlich und voll Aerger.

Ward voll Aerger und gar unwirsch,
Gleitet nach dem Elennthiere,
Giebt nun einen Stoß dem Fuße,
An dem Loch zerbricht der Schneeschuh,
Sinket ganz und gar zusammen,
Biegt sich an der Unterlage,
Am Beschlage bricht sein Wurfspieß,
An der Spitze bricht sein Stützstock,
Selber eilt des Hiisi Elenn,
Daß selbst nicht der Kopf zu sehen.
Darauf schaute Lemminkäinen
Kopfgesenket, schlechtgelaunet,
Nach und nach auf seine Sachen,
Redet selber diese Worte:
"Magst du nie in deinem Leben,
Du, ein anderer der Männer,
Trotzvoll in den Wald gerathen,
Hiisi's Elenn dort zu jagen,
Wie ich Aermster hingegangen
Dort die Schneeschuh ganz verdorben,
Meinen Stock zerbrochen habe,
Meinen Wurfspieß ganz verbogen."

Vierzehnte Rune.

Lemminkäinen voller Frohsinn
Dachte nach und überlegte,
Welchen Weg er einzuschlagen,
Welche Bahn zu gehen hätte:
Sollt' er Hiisi's Elenn lassen,
Selber heim nach Hause kehren,
Oder noch einmal versuchen,
Nochmals nach dem Elenn jagen
Zu der Waldfrau rechter Wonne,
Zu der Hainesjungfrau Freude.
Redet selber diese Worte,
Ließ auf solche Art sich hören:
"Ukko, du, o Gott dort oben,
Lieber Vater in dem Himmel,
Mache mir zurecht die Schneeschuh
Und verleihe ihnen Schnelle,
Daß ich damit gleiten könne
Ueber Sümpfe, über Länder,
Grade nach dem Lande Hiisi's
Durch des Nordlands weite Flächen,
Zu des Hiisi-Elenns Pfaden,
Zu des wilden Rennthiers Tritten."
"Von den Männern geh' zum Walde,
Von den Helden ich zur Arbeit
Auf dem Wege Tapiola's
Längs des Hauses von Tapio;
Grüß' euch Berge, grüß' euch Höhen,
Grüß euch, schöne Fichtenwälder,
Grüß' euch, weiße Espenhaine,
Grüß' auch die, die euch begrüßen!
"Wald sei günstig, gütig, Oede,
Gnädig, Tapio, beständig;
Laß den Mann nun zu den Hügeln,
Zu der Sumpfes Höhen schreiten,
Wo die Beute zu erhaschen,
Wo man zu dem Lohn gelanget!
"Nyyrikki, o Sohn Tapio's,
Reiner Mann mit rother Mütze!
Mache Kerben längs des Weges,
Wegezeichen an dem Berge,
Daß ich Dummer richtig gehe,
Wildfremd hier die Wege finde,
Während ich die Beute suche,
Um die Gabe mich bemühe."
"Mielikki, des Waldes Wirthin,
Hehre Mutter, schöngestaltet!
Laß dein Gold nun vorwärts wandern,
Laß das Silber sich bewegen
Vor dem Manne, der da suchet,
Auf den Schritten bei dem Spüren."
"Hol' hervor die goldnen Schlüssel
Von den Ringe an dem Schenkel,
Oeffne Tapio's Vorrathskammer,
Und beweg' die Burg der Waldes,
Während ich auf Beute laure,
Ich den Jagdgewinn hier suche!"
"Willst du's selber nicht verrichten,
O, so schicke deine Mägde,
Sende deine Dienerinnen
Und befiehl es deinen Leuten!
Wirst mir nimmer Wirthin scheinen,
Hast du in dem Dienst nicht Mägde,
Hast du nicht ein Hundert Mägde,
Tausend, die dein Wort erfüllen,
Um die Heerde ganz zu hüten
Und das Wild mit Sorg' zu pflegen."
"Schlankgewachsne Waldesjungfrau,
Honigmund'ge Tapiotochter!
Blase auf der Honigflöte,
Pfeife auf der süßen Pfeife
Vor der gnäd'gen Wirthin Ohren,
Vor der holden Waldeswirthin,
Daß sie bald die Töne höre,
Von dem Schlafe sich erhebe;
Da sie ganz und gar nicht höret,
Von dem Schlafe nicht erwachet,
Bitte ich gar unabläßlich
Und beweg' die goldne Zunge!"
Lemminkäinen voller Frohsinn
Fleht beständig auf dem Wege,

Eilt durch Sümpfe, eilt durch Felder,
Eilt durch überwilde Wälder
Zu dem Kohlenberg des Höchsten,
Hin zu Hiisi's Gluthgefilden.
Gleitet einen Tag, den zweiten,
Endlich an dem dritten Tage
Kommt er zu dem großen Berge,
Steigt er auf den großen Felsen,
Wendet seinen Blick nach Nordwest,
Durch die Sümpfe hin nach Norden;
Es erscheinen Tapio's Höfe,
Golden strahlen alle Thüren
Durch die Sümpfe her von Norden,
Durch das Buschwerk an dem Berge.
Lemminkäinen voller Frohsinn
Eilt sogleich nun von der Stelle,
Nahet nach und nach dem Orte,
Naht den Fenstern von Tapio;
Macht verborgen sich ans Lauern,
Kauernd an dem sechsten Fenster,
Geberinnen saßen drinnen,
Ausgestreckt des Waldes Mütter,
Alle in der Werktagskleidung,
In den starkbeschmutzten Lumpen.
Sprach der muntre Lemminkäinen:
"Weshalb sitzst du, Waldeswirthin,
In der schlichten Werktagskleidung,
Wälzst du dich in Arbeitslumpen,
Bist gar schmutzig anzuschauen,
Von Gestalt gar wunderseltsam,
Bist gar unschön anzublicken
Mit dem überplumpen Leibe?"
"Als ich sonst im Walde weilte,
Waren drei der Burge dorten,
Eine hölzern, eine beinern,
Steinern war der Burge dritte,
Sechs der schönsten, goldnen Fenster
Waren dort an allen Wänden,
Blickte rasch durch sie nach innen
Während an der Wand ich hockte,
Sah des Tapiohofes Wirthen,
Sah des Tapiohofes Wirthin,
Tellerwo, die Tapiojungfrau,
Mit den andern Tapioleuten
Sämmtlich in dem Golde rauschen,
In dem Silber sich bewegen;
Selbst des Waldes schöne Wirthin,
Sie, die wonnevolle Wirthin,
Hatt' am Arme goldne Spangen,
Goldne Ringen an den Fingern,
Ihren Kopf in goldnem Schmucke,
Hatt' ihr Haar in goldner Binde,
Goldne Ringe an den Ohren,
Schöne Perlen an dem Halse."
"Holde Wirthin in dem Walde,
Honigmutter von Metsola,
Fort wirf du die schlechten Strohschuh,
Fort die Schuh von Birkenrinde
Ziehe aus die schlechten Lumpen,
Ab das Hemd der Arbeitstage,
Ziehe an die Wonnekleidung,
Thue an das Hemd des Festes,
Während ich im Walde weile,
Dorten meine Beute suche!
Habe große Langeweile,
Bin gewiß gar sehr verdrießlich,
Ganz umsonst hieselbst zu weilen
Ohne Fang zu allen Zeiten,
Wenn nicht du ihn mir gewährest,
Daß ich selten mich erhole,
Lang ist freudenleer der Abend,
Lang der Tag stets ohne Beute."
"Dunkelbärt'ger Greis des Waldes
Mit dem Strauchhut, mit dem Moospelz!
Kleid' die Wälder nun in Leinwand,
In Gewänder du die Haine,
Gieb den Espen warme Hüllen,
Gieb den Erlen weiche Kleider,
Leih den Tannen schönes Silber,
Schmück mit Gold die schlanken Föhren,
Tannen mit dem Kupfergürtel,
Fichten mit dem Silbergurte,
Birken mit den goldnen Blumen,
Ihren Stamm mit goldnem Rauschwerk,

Mach es wie in frühern Zeiten,
Als die Tage besser waren,
Als dem Monde gleich die Föhren,
Sonnengleich die Tannen strahlten,
Honigduft den Wald durchströmte,
In dem blauen Haine weilte,
Würze an den Flurenrändern,
Oel an Sumpfes Rändern strömte!"

"Waldes Tochter, holde Jungfrau,
Tuulikki, Tapio's Tochter!
Treib das Wild her zu den Rändern,
Zu den weitgedehnten Fluren;
Ist es nicht bereit zum Laufen,
Oder faul dahin zu eilen;
O, so nimm vom Busch die Gerte,
Eine Birke aus dem Thale,
Auf die Hüften sie zu schwingen,
An die Seiten sie zu schlagen,
Treibe eilends sie zur Stelle,
Voller Schnelligkeit die Beute
Vor dem Manne, der da suchet,
Auf des Jägers fleiß'gen Schritten."

"Kommt das Wildpret auf den Fußsteig,
Laß' es auf dem Fußsteig laufen,
Halte vor die beiden Hände,
Hüte es von beiden Seiten,
Daß das Wildpret nicht entrinne,
Nach der Seite nicht entweiche,
Sollte es davon sich machen,
Nach der Seite hin entweichen,
Führ' es an dem Ohr zum Wege,
An dem Horne auf den Fußsteig!"

"Lieget Reisig auf dem Wege,
Stoß ihn fort zum Weges Rande,
Liegen Bäume auf der Erde,
O, so brich sie rasch in Stücke!"

"Sollt' ein Zaun dazwischen kommen,
Stoß ihn um in schiefer Richtung
Zwischen fünf der Bindegerten,
Zwischen sieben Zaunstaketen!"

"Kommt ein Fluß nun auf dem Wege,
Kommt ein Bächlein auf dem Pfade,
Mach aus Seide eine Brücke,
Einen Steig aus rothem Tuche,
Schaffe rasch sie durch die Enge,
Führe rasch sie durch das Wasser,
Durch den Fluß des weiten Nordlands,
Durch den Schaum des Wasserfalles!"

"Du, der Wirth vom Hof Tapio's,
Wirthin von dem Hof Tapio's,
Dunkelbärt'ger Greis der Waldes,
Goldner König in dem Walde,
Mimerkki, des Waldes Wirthin,
Gabenmutter in dem Walde,
Alte in dem blauen Anzug,
Rothbestrumpfte Sumpfeswirthin!
Komme nun das Gold zu tauschen,
Komm das Silber umzuwechseln,
Gold hab' ich von Mondes Alter,
Silber von der Sonne Alter,
Aus dem Kriege ist's gewonnen,
In der Schlacht mit Müh' errungen,
Nützet ab im Beutel liegend,
Schwindet hin im Zundersacke,
Wird das Gold nicht ausgetauschet,
Wird das Silber nicht verwechselt!"

War der muntre Lemminkäinen
Nun gar lange hingeglitten,
Sang am Waldesende Lieder,
In dem Innern dreier Haine,
Macht geneigt des Waldes Wirthin,
Selber auch des Waldes Wirthen,
Günstig sich die Jungfraun alle,
Stimmt für sich die Tapiotöchter.

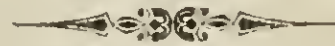
Scheuchen auf und treiben weiter
Hiisi's Elenn aus dem Dickicht,
Jenseits von dem Tapioberge,
An dem Saum von Hiisi's Schlosse
Zu dem Manne, der da suchet,
Daß die Beute er erreichte.

Ließ der muntre Lemminkäinen
Selber seinen Fangstrick fallen
Auf des Hiisi-Elenn's Schultern,
Auf den Hals des großen Füllens,

Daß es nicht mit Füßen schlage,
Wenn den Rücken er ihm streichelt.
Lemminkäinen voller Frohsinn
Redet selber diese Worte:
"Herr des Waldes, Wirth des Landes,
Schönes Wesen auf den Fluren,
Mielikki, des Waldes Mutter,
Gabenmutter in dem Walde!
Komm herbei das Gold zu nehmen,
Komm das Silber auszuwählen,
Lege auf die Erd' dein Leintuch,
Breite aus dein feines Tüchlein,
Unter diesem hellen Golde,
Unter diesem schönen Silber,
Daß es nicht zur Erde falle,
Nicht im Schmutz verstreuet werde!"
Darauf ging er nach dem Nordland,
Sprach als er dorthin gekommen:
"Hab' das Hiisi-Elenn endlich
Von dem Hiisifeld gefangen,
Gieb, o Alte, deine Tochter,
Gieb die Jungfrau mir zur Gattin!"
Louhi, Nordlands alte Wirthin,
Gab zur Antwort solche Worte:
"Dann erst geb' ich meine Tochter,
Dir zur Gattin dann die Jungfrau,
Wenn du Zügel hast dem Rosse,
Angelegt dem rothen Renner,
Hiisi's schaumbedecktem Füllen
Auf des Hiisifeldes Gränzen."
Nahm der muntre Lemminkäinen
Seine schönen goldnen Zügel,
Nahm die Halfter, die aus Silber,
Gehet hin das Roß zu suchen,
Aufzuspüren das Bemähnte
Von des Hiisifeldes Gränzen.
Schreitet hastig fort des Weges,
Geht behende von der Stelle
Zu den grünen Ackerfluren,
Zu des heil'gen Feldes Gränzen,
Suchet dorten nach dem Rosse,
Suchet nach dem Starkbemähnten,
Hat im Gurt des Rosses Zügel,
Auf der Schulter seine Riemen.
Suchte einen Tag, den zweiten,
Endlich an dem dritten Tage
Stieg er hin zum großen Berge,
Klettert auf des Steines Rücken,
Wirft die Blicke hin nach Osten,
Wendet seinen Kopf zur Sonne,
Sieht das Roß dort auf der Heide,
In den Föhren das Bemähnte,
Feuer sprühet aus den Haaren,
Rauch erhebt sich von den Mähnen.
Also redet Lemminkäinen:
"Ukko, du, o Gott dort oben,
Ukko, der die Wolken lenket,
Der die Lämmerwolken leitet!
Oeffne du des Himmels Wölbung,
Du die ganze Luft wie Fenster,
Lasse Eisenhagel fallen,
Lasse Eisesklumpen regnen
Auf des guten Rosses Mähnen,
Auf des Hiisi-Weißstirns Rücken!"
Ukko, er, der Schöpfer oben,
Er, der auf der Wolke wohnet,
Riß die Luft nun von einander,
Brach entzwei des Himmels Wölbung,
Regnet Reif und Eisesschollen,
Regnet Schlossen, die von Eisen,
Kleiner als der Kopf des Rosses,
Größer als der Kopf des Menschen,
Auf des guten Rosses Mähnen,
Auf des Hiisi-Weißstirns Rücken.
Ging der muntre Lemminkäinen
In die Nähe um zu sehen
Und genau es zu betrachten,
Sprach dann selber diese Worte:
"Gutes Roß des Hiisilandes,
Schäumend Pferd des großen Berges,
Bringe deine goldne Schnauze,
Stecke nun dein Haupt von Silber
In die schönen goldnen Ringe,
In die silberreichen Zügel!

Werde nimmer schlimm dich halten,
Nicht zu scharf dich vorwärts treiben
Auf des Weges kleiner Strecke,
Auf der Bahn von kurzer Dauer
Zu des Nordlands hohen Stuben,
Zu der bösen Schwiegermutter,
Werd' dich nicht mit Riemen streichen,
Mit der Gerte dich nicht führen,
Werde dich mit Seide streichen,
Mit der Decke Kante führen."
Hiisi's Roß, das rothbehaarte,
Hiisi's schaumbedecktes Füllen
Steckte seine goldne Schnauze,
Steckt' sein Haupt von schönem Silber
In die schönen goldnen Ringe,
In die silberreichen Riemen.
Also zäumte Lemminkäinen
Endlich nun das Roß des Hiisi,
That die Zügel an die Schnauze,
An das Silberhaupt die Halfter,
Setzt sich auf der Rosses Rücken,
Auf das Kreuz von Hiisi's Weißstirn.
Schlägt das Roß mit seiner Peitsche,
Schwinget rasch die Weidengerte,
Eilet eine Strecke Weges,
Wiegt sich auf des Landes Höhen,
Zu den Bergen hin nach Norden,
Zu des Schneegebirges Hügeln,
Kommt dann zu des Nordlands Stuben,
Tritt dort aus dem Hof ins Zimmer,
Sprach als er dort angekommen,
Als zum Nordland er gelanget:
"Hab' das große Roß gezäumet,
Hiisi's Füllen schon geschirret
Von den grünen Ackerfluren,
Von des heil'gen Feldes Gränzen,
Hab' das Hiisi-Elenn dorten
Auf dem Hiisifeld gefangen;
Gieb, o Alte, deine Tochter,
Gieb die Jungfrau mir zur Gattin!"
Louhi, sie, des Nordlands Wirthin,
Redet selber diese Worte:
"Dann erst geb' ich meine Tochter,
Geb' ich dir zur Braut die Jungfrau,
Wenn den Schwan im Fluß du schießest,
In dem Strom den starken Vogel,
In des Tuoni schwarzem Flusse,
In des heil'gen Stromes Wirbeln,
Darfst es einmal nur versuchen,
Einen Pfeil darfst du nur senden."
Selbst der muntre Lemminkäinen,
Er, der schöne Kaukomieli,
Ging den Schwan nun aufzusuchen,
Ging den Langhals zu entdecken
In dem schwarzen Flusse Tuoni's,
In dem untern Raum Manala's.
Machte sich nun rasch von dannen,
Eilte fort mit schnellen Schritten,
Hin zum Fluß des Todtenlandes,
Zu des heil'gen Stromes Wirbeln,
Mit dem Bogen auf der Schulter,
Mit dem Köcher auf dem Rücken.
Naßhut, jener Heerdenhüter,
Nordlands Greis mit blinden Augen,
Stand dort an dem Fluß Tuonela's,
An des heil'gen Stromes Wirbeln;
Schauet um sich in die Runde,
Ob nicht Lemminkäinen käme.
Dann an einem Tage endlich
Sah den muntern Lemminkäinen
Er herbei und näher schreiten
Zu dem Flusse von Tuonela,
An den Rand des Wasserfalles,
Zu des heil'gen Stromes Wirbeln.
Sendet rohrgleich aus dem Meere,
Aus dem Wogen eine Schlange,
Stößt sie durch das Herz des Mannes
Durch die Leber Lemminkäinen's,
Durch die linke Achselhöhle
Hin zum rechten Schulterblatte.
Fühlt der muntre Lemminkäinen
Schon gar heftig sich getroffen,
Redet selber solche Worte:
"Schlimm hab' ich daran gehandelt,

Daß ich nicht verstand zu fragen
Von der Mutter, meiner Alten,
Nicht noch zwei so kleine Worte,
Wenn es hoch kommt drei der Worte,
Wie zu sein und wie zu leben
In den Tagen voller Unheil:
Kenne nicht der Schlange Schmerzen,
Nicht des Wasserrohres Qualen."
"Mutter, die du mich getragen,
Die mit Mühsal mich erzogen!
Mögst du wissen und erfahren,
Wo dein Sohn, der Arme, weilet,
Kämest dann herbeigeeilet,
Kämst um rascher mir zu helfen,
Um den Armen zu befreien
Von dem Tod an dieser Stelle,
So als Jüngling einzuschlafen,
Lebensfrisch noch fortzugehen."
Nordlands Greis mit blinden Augen,
Naßhut, dieser Heerdenhüter,
Stürzt den muntern Lemminkäinen,
Senket ihn, den Sohn Kalewa's,
In den schwarzen Fluß Tuonela's,
In den allerschlimmsten Strudel,
Lemminkäinen voller Frohsinn
Fällt mit Lärmen durch die Strömung,
Rauschend mit dem Wasserfalle
In des Todtenlandes Räume.
Tuoni's blutbefleckter Knabe
Haut den Mann mit seinem Schwerte,
Schlägt drauf los mit scharfer Klinge,
Hauet einmal, daß es funkelt,
Schlägt den Mann in fünf der Stücke,
Schlägt den Leib in acht der Theile,
Wirft sie in den Fluß Tuonela's
In die untre Fluth Manala's:
"Strecke dich nun ewig dorten,
Mit dem Bogen, mit den Pfeilen,
Schieße Schwäne in dem Flusse,
Wasservögel in den Fluthen."
Also endet Lemminkäinen,
Starb der unverdrossne Freier
In dem schwarzen Strome Tuoni's,
In der Niederung Manala's.

Fünfzehnte Rune.

Lemminkäinen's alte Mutter
Dachte stets in ihrem Hause:
"Wohin ist wohl Lemminkäinen,
Wo mein Kauko hingerathen?
Höre nicht, daß er gekommen
Schon zurück von seiner Reise."
Ach, nicht wußt's die arme Mutter,
Nicht die mühvoll ihn getragen,
Wo ihr Fleisch sich nun bewegte,
Wo ihr eigen Blut sich regte,
Ob er nach dem Fichtenberge,
Nach dem Heideland gegangen,
Oder auf des Meeres Rücken,
Auf die schaumbedeckten Fluthen,
Oder in das Kriegsgetümmel,
In die grausenhaften Schlachten,
Blutbefleckt bis an die Weichen,
Rothgefärbt bis zu den Knieen.
Kyllikki, die schöne Hausfrau,
Blickt sich um nach allen Seiten,
In dem Hause Lemminkäinen's,
In dem Hofe Kaukomieli's,
Schaut am Abend nach der Bürste,
Blicket Morgens auf dieselbe,
Da geschah's an einem Tage,
Um die Zeit der Morgenstunde,
Daß das Blut aus seiner Bürste,
Roth es von den Borsten tropfte.
Kyllikki, die schöne Hausfrau,
Redet Worte solcher Weise:
"Mir ist nun mein Mann geschwunden,
Mir mein Kauko nun verloren
Auf den unbewohnten Stegen,
Auf den unbekannten Wegen,
Blut entströmet schon der Bürste,
Rothe Tropfen ihren Borsten."
Lemminkäinen's Mutter selber
Schaute hin auf seine Bürste,
Fing dann selber an zu weinen:
"Weh mir Armen ob des Lebens,
Ob des Daseins mir Unsel'gen,
Schon ist mir mein liebes Söhnchen,
Schon das Kind der Unglücksvollen
In gar schlechte Tag' gekommen,
Unheil hat den armen Knaben,
Schaden Kauko nun betroffen,
Blutig strömt es aus der Bürste,
Rothe Tropfen aus der Borsten."
Rafft den Saum mit ihren Händen,
Mit den Armen ihre Kleidung,
Läuft geschwinde auf dem Wege,
Eilt und läuft mit allen Kräften,
Berge bebten bei dem Gange,
Thäler stiegen, Höhen sanken,
Hohe Länder wurden niedrig,
Tiefen stiegen in die Höhe.
Kam nun zu des Nordlands Stuben
Fragt' und fragte nach dem Sohne,
Fragt und redet solche Worte:
"O du Wirthin von Pohjola,
Wo hast du den Lemminkäinen,
Meinen Sohn du hingesendet?"
Louhi, Nordlands alte Wirthin,
Gab zur Antwort solche Worte:
"Weiß von deinem Sohne gar nicht,
Wo derselbe hingerathen;
Spannt' den Hengst an seinen Schlitten,
Gab ein Roß ihm voller Feuer,
Ist ertrunken in der Wuhne,
In des Meeres Eis erstarret,
Oder in des Wolfes Rachen,
In des Bären Schlund gerathen."
Sprach die Mutter Lemminkäinen's:
"Sprichst gewiß nur lauter Lügen,
Mein Geschlecht verzehrt der Wolf nicht
Nicht der Bär den Lemminkäinen,
Mit dem Finger wirft er Wölfe,
Mit den Händen Bären nieder;
Wirst du mir nicht wahrhaft sagen,
Wohin du gesandt denselben,

Stürme ich des Dörrhaus Thüren,
Sprenge ich der Mühle Angeln."
  Sprach die Wirthin von Pohjola:
"Hab' den Mann gar wohl gespeiset,
Hab' zu trinken ihm gegeben,
Hab' ihn ganz und gar gesättigt,
An des Bootes End' gesetzet,
Um die Strömung zu durchschiffen,
Kann es aber nimmer wissen,
Wo der Arme hingerathen,
In den Schaum des Wasserfalles,
In des Strudels heft'ge Wirbel."
  Sprach die Mutter Lemminkäinen's:
"Sprichst gewiß nur lauter Lügen,
Sage nun genau die Wahrheit,
Mach ein Ende deinen Lügen,
Wohin thatst du Lemminkäinen,
Stürztest du den Kalewhelden,
Oder Untergang soll kommen
Tod gewißlich dich erreichen."
  Sprach die Wirthin von Pohjola:
"Wahrheit sprech' ich nun gewißlich,
Schickte ihn die Elennthiere,
Sie, die stolzen mir zu fangen,
Große Hengste mir zu zügeln,
Füllen in's Geschirr zu zwingen,
Schickte um den Schwan zu suchen,
Mir den Vogel einzufangen,
Kann es aber nimmer wissen,
Ob in Unglück er gerathen
Und wodurch er aufgehalten,
Hörte nicht daß er gekommen,
Um die Braut hier anzuhalten,
Um die Tochter nun zu freien."
  Den Verschwundnen sucht die Mutter,
Banget um den Fortgerathnen,
Eilt durch Sümpfe gleich dem Wolfe,
Geht durch Wälder gleich dem Bären,
Schwimmt der Otter gleich durch Wasser,
Eilt durch Felder gleich dem Eber,
Wie der Igel durch die Landzung',
Wie der Has' an Sees Ufern;
Warf die Steine auf die Seite,
Stürzt die Stämme schräge nieder,
Kehrt die Reiser fort vom Wege,
Stößt die Zweige an die Brücken.
  Suchte lange den Verschwundnen,
Sucht ihn ohne ihn zu finden,
Frägt die Bäume nach dem Sohne,
Forscht nach dem verlornen Kinde,
Und es sprach der Baum, die Tanne,
Antwort gab gescheut die Eiche:
"Sorge trag' ich um mich selber,
Kann für deinen Sohn nicht sorgen,
Da ein hartes Loos ich habe
Und in Unglück bin gesetzet,
Daß in Keile ich zerschnitten,
Daß in Scheite ich zerschlagen,
Daß als Brennholz ich verzehret,
Ich gefällt beim Schwenden werde."
  Suchte lange den Verschwundnen,
Sucht ihn ohne ihn zu finden;
Wege kommen ihr entgegen,
Diese frägt sie nun mit Flehen:
"Wege, ihr, die Gott geschaffen,
Habt ihr meinen Sohn gesehen,
Nicht gesehn den goldnen Apfel,
Dieß mein liebes Silberstöcklein?"
  Klüglich gaben sie zur Antwort,
Sprachen so zu ihr die Wege:
"Tragen Sorgen um uns selber,
Ohne Sorge für dein Söhnlein,
Da ein hartes Loos wir haben,
Wir in Unglück sind gesetzet,
Daß von Hunden wir durchlaufen,
Daß von Rädern wir befahren,
Daß von Schuhen wir getreten
Und gedrückt vom Absatz werden."
  Suchte lange den Verschwundnen,
Sucht ihn ohne ihn zu finden;
Kommt der Mond desselben Weges,
Also flehet sie zum Monde:
"Goldner Mond, den Gott geschaffen,
Hast du meinen Sohn gesehen,

Nicht gesehn den goldnen Apfel,
Dieß mein liebes Silberstöcklein?"
Und der Mond, den Gott geschaffen,
Gab gar klüglich diese Antwort:
"Trage Sorge um mich selber,
Kann für deinen Sohn nicht sorgen,
Da ein hartes Loos ich habe
Und in Unglück bin gesetzet,
Einsam in der Nacht zu wandern,
Bei dem härtsten Frost zu leuchten,
In dem Winter streng zu wachen,
In dem Sommer zu verkommen."
Suchte lange den Verschwundnen,
Sucht ihn ohne ihn zu finden,
Kommt die Sonne ihr entgegen,
Also flehte sie zur Sonne:
"Sonne, du von Gott geschaffne,
Hast du meinen Sohn gesehen,
Nicht gesehn den goldnen Apfel,
Dieß mein liebes Silberstöcklein?"
Wissen mußt' es schon die Sonne,
Also gab sie ihr zur Antwort:
"Schon verkommen ist dein Söhnlein,
Schon gestorben er, der Aermste,
In dem schwarzen Flusse Tuoni's,
In dem Wasser von Manala,
In den Wasserfall gestürzet,
In den Wirbel hingesunken
Zu der Gränze von Tuonela,
Zu den Thälern von Manala."
Lemminkäinen's Mutter selber
Mußte nun gar heftig weinen,
Gehet zu des Schmiedes Esse:
"Ilmarinen du, der Schmieder,
Schmiedetst früher, schmiedetst gestern,
Schmiede auch am heut'gen Tage
Eine Hark' mit Schaft von Kupfer
Und mit Zähnen starken Eisens,
Hundert Klafter lang die Zähne,
Fünf der Klafter lang am Schafte."
Selbst der Schmieder Ilmarinen,
Er, der ew'ge Schmiedekünstler,
Macht den Kupferschaft der Harke,
Macht sodann die Eisenzähne,
Hundert Klafter lang die Zähne,
Giebt dem Schafte fünf der Klafter.
Selbst die Mutter Lemminkäinen's
Nimmt die Harke starken Eisens,
Fliegt zum Flusse von Tuonela,
Betet also zu der Sonne:
"Sonne, du von Gott geschaffne,
Die den Schöpfer überstrahlet,
Leucht' ein Weilchen voller Hitze,
Schein' ein Weilchen, daß man schwitze,
Scheine drittens voller Schärfe,
Schläfre ein die bösen Leute,
Mache matt das Volk Manala's
Und ermüd' das Reich Tuoni's.
Die von Gott geschaffne Sonne,
Sie, das liebe Kind des Schöpfers,
Flieget zu der Birke Höhlung,
Senkt sich auf der Erle Krümmung,
Scheint ein Weilchen voller Hitze,
Scheint ein zweites, daß man schwitzet,
Scheinet drittens voller Schärfe,
Schläfert ein die böse Menge,
Machet matt das Volk Manala's,
Junge Männer mit den Schwertern,
Alte Männer an den Stäben
Und die Mittleren am Speere,
Schwebend fliegt sie drauf von dannen,
Fliegt hinauf zum ebnen Himmel
An die längstgewohnte Stelle,
An die alte Stätte wieder.
Lemminkäinen's Mutter nimmt nun
Ihre Harke starken Eisens,
Harkt und sucht nach ihrem Sohne
In dem Wasserfall voll Brausen,
In der Strömung voller Lärmen,
Harkte, ohne ihn zu finden.
Sie begiebt sich darauf tiefer,
Steigt hinab in das Gewässer,
Bis zum Strumpfband in die Fluthen,
Bis zum Gürtel in die Wogen.

Harkte da nach ihrem Sohne
Durch des Tuoniflusses Länge,
Harkte drauf dem Strom entgegen,
Harkte einmal, dann das zweite,
Fischte auf das Hemd des Sohnes,
Fischt' es auf mit trübem Sinne,
Harkte noch zum zweiten Male,
Fing die Strümpfe sammt dem Hute,
Fing die Strümpfe gar bekümmert,
Fing den Hut voll Gram im Herzen.

Schreitet darauf immer tiefer
In die Tiefen von Manala,
Zieht die Harke nach der Länge,
Zieht sie darauf in die Quere,
Zieht sie drittens schräg durch's Wasser,
Endlich bei dem dritten Male
Haftet eine große Garbe
In der Harke starkem Eisen.

War jedoch nicht eine Garbe,
War der muntre Lemmenkäinen,
Selbst der schöne Kaukomieli,
Festgeblieben in den Zähnen
Mit dem Finger ohne Namen
Mit des linken Fußes Zehe.

Es erhob sich Lemminkäinen,
Er, der muntre Sohn Kalewa's,
In der kupferreichen Harke
Auf des Meeres klarem Rücken;
Doch es fehlten manche Stücke,
Eine Hand, des Kopfes Hälfte,
Manche andre kleine Theile
Und zumal fehlt ihm das Leben.

Da nun dachte nach die Mutter,
Weinend sprach sie diese Worte:
"Soll hieraus ein Mann noch werden,
Soll ein neuer Held entstehen!"

Hört ein Rabe diese Worte,
Giebt ihr Antwort solcher Weise:
"Ist kein Mann im Hingeschwundnen,
Nicht in dem Gekommnen einer,
Schnäpel fraßen längst die Augen,
Hechte spalteten die Schultern;
Wirf den Mann nur in die Fluthen,
In die Strömung von Tuonela,
Daß zur Robbe er dort werde,
Er zum Wallfisch dort gedeihe."

Doch die Mutter Lemminkäinen's
Wirft den Sohn nicht in das Wasser,
Ziehet noch mit frischem Muthe
Durch das Wasser ihre Harke
Nach der Läng' des Tuoniflusses,
Nach der Länge, nach der Breite,
Fängt die Hand, des Kopfes Hälfte,
Fängt des Rückenknochens Hälfte,
Fängt des Hüftbeins eine Seite,
Viele andre kleine Stücke,
Setzt daraus den Sohn zusammen,
Ihn, den muntern Lemminkäinen.

Füget Fleisch dann zu dem Fleische,
Paßt die Knochen an einander,
Bindet ein Glied an das andre,
Drückt die Adern fest zusammen.

Selber bindet sie die Adern,
Knüpft die Enden aller Adern,
Zählt die Fäden aller Adern,
Redet dabei solche Worte:
"Schlankgewachsne Aderjungfrau,
Suonetar, der Adern Gottheit,
Schöne Spinnerin der Adern,
Mit dem schlanken Spindelholze,
Mit dem kupferreichen Wertel,
Mit dem eisenreichen Rade;
Komm herbei, du bist von Nöthen,
Komm herbei, du wirst gerufen,
In dem Arm das Aderbündel,
Auf dem Schooß das Häutebündel,
Um die Adern fest zu binden,
Ihre Enden fest zu knüpfen
Bei den Wunden, die noch offen
Bei den aufgeriss'nen Löchern!"

"Sollte das genug nicht scheinen,
Giebt es oben in den Lüften
In dem Kupferboot ein Mädchen,
In dem rothgestrichnen Nachen;

Komm, o Jungfrau, aus den Lüften,
Mädchen von des Himmels Nabel,
Rudre durch die Adern, Mädchen,
Fahre heftig durch die Glieder,
Rudre durch der Knochen Höhlung
Mitten durch der Glieder Spalten!"
"Leg die Adern an die Stelle,
Bringe sie in ihre Lage,
Stopfe du die großen Adern,
Bring die Pulse an einander,
Dann vereinige die Sehnen
Und der kleinen Adern Enden!"
"Nimm dir eine weiche Nadel,
Einen Seidenfaden drinnen,
Nähe mit der weichen Nadel,
Stopfe mit der Zinnesnadel,
Knüpf die Spitzen von den Adern
Bind sie mit dem Seidenfaden!"
"Sollte das genug nicht scheinen,
Selbst, o Gott, du Offenkund'ger,
Schirre deine raschen Füllen,
Rüste deine starken Renner,
Fahre her im bunten Schlitten
Durch die Knochen, durch die Glieder,
Durch das Fleisch, das sich beweget,
Fahre rauschend durch die Adern,
Bind das Fleisch fest an die Knochen,
Bind die Adern an die Adern,
Senke Silber in die Fugen,
Gold du in die Aderspalten!"
"Wo die Haut entzweigegangen,
Dort laß neue Haut entstehen,
Wo die Adern durchgerissen,
Binde du sie fest zusammen,
Wo das Blut davongeflossen,
Dort laß neues Blut du fließen,
Wo die Knochen sich zerschlagen,
Dort laß neue Knochen wachsen,
Wo das Fleisch sich abgelöset,
Binde fest das Fleisch zusammen,
Banne es an seine Stelle,
Setze es in seine Lage,
Bein an Bein und Fleisch zum Fleische,
Füge Glieder an die Glieder!"
Lemminkäinen's Mutter brachte
So den Mann, den starken Helden,
Wiederum zu früherm Leben,
Wieder zur Gestalt von früher.
Festgeschlossen war'n die Adern,
Festgeknüpfet ihre Enden,
Doch der Mann konnt' noch nicht sprechen,
Reden konnte nicht ihr Söhnlein.
Redet Worte solcher Weise,
Ließ sich selber also hören:
"Woher Salbe nun erhalten,
Woher Honigtropfen holen,
Damit ich den Schwachen schmiere,
Ihn, den Schlechtgefahrnen, heile,
Daß der Mann zum Sprechen komme,
Seinen Mund zu Liedern öffne?"
"Bienchen, du, o Honigvöglein,
König du der Waldesblumen,
Gehe nun und hole Honig,
Schaff' den süßen Seim zur Stelle
Aus Metsola voller Anmuth,
Aus dem klugen Tapiola,
Von dem Kelche mancher Blume,
Aus der Faser manches Grases,
Daß ich seine Schmerzen stillen,
Ich das Uebel heilen könne!"
Bienchen, dieses flinke Vöglein,
Flieget rasch und flattert weiter
Nach Metsola voller Anmuth,
Nach dem klugen Tapiola;
Picket Blumen von der Wiese,
Kocht den Honig mit der Zunge
Aus der Spitze von sechs Blumen,
Aus der Blüth' von hundert Gräsern,
Kommet dann herangesummet,
Kommet rasch herbeigerollet,
Alle Flügel voll von Honig,
Voll von süßem Seim die Federn.
Selber Lemminkäinen's Mutter
Nahm behende diese Salben,

Salbte damit den Geschwächten,
Heilt' den Sohn, der schlecht gefahren,
Keine Hülfe bracht' die Salbe,
Noch nicht kam der Mann zum Sprechen.
Redet darauf diese Worte:
"Bienchen, du mein liebes Vöglein,
Fliege du nach andern Seiten,
Fliege über neun der Meere,
Zu der Insel auf dem Meere,
Zu den honigreichen Fluren,
Zu den neuen Stuben Tuuri's,
Zu Palwoinen's unbedeckten,
Dort ist wonniglicher Honig,
Dort sind wundergute Salben,
Welche jede Ader binden,
Jedem Gliede Nutzen bringen;
Bringe mir von diesen Salben,
Bring von diesen Zaubermitteln,
Daß den Fehler ich bedecke,
Auf den Schaden sie verbreite!"
Bienchen, dieses leichte Männchen,
Flattert nun empor nach hinten,
Flieget über neun der Meere,
Fliegt zur Hälft' des zehnten Meeres,
Flieget einen Tag, den zweiten,
Flieget auch am dritten Tage,
(Läßt sich nicht in Schilfe nieder,
Ruhet nicht auf einem Blättchen)
Zu der Insel auf dem Meere,
Zu den honigreichen Fluren,
Zu dem Wasserfall voll Feuer,
Zu des heil'gen Stromes Wirbeln.
Dorten ward gekocht der Honig,
Ward die Salbe angefertigt
In den kleinen Thongefäßen,
In den hübschen Kupferkesseln
Von der Größe eines Daumens,
Von der Fingerspitze Breite.
Bienchen, dieses flinke Männchen,
Sammelt fleißig diese Salben;
Wenig Zeit war hingegangen,
Kaum ein Augenblick verflossen,
Kommet schon herbei gesummet,
Kommt mit Macht herbeigeeilet,
Sechs der Schaalen in den Armen,
Sieben Schaalen auf dem Rücken,
Sind gefüllt mit guter Salbe,
Voll von starkem Zaubermittel.
Selber Lemmenkäinen's Mutter
Schmierte dann mit diesen Salben,
Schmiert' mit neun verschiednen Salben,
Schmiert' mit acht der Zaubermittel;
Keine Hülfe bringen diese,
Gar nichts können sie bewirken.
Redet' Worte solcher Weise,
Ließ auf diese Art sich hören:
"Bienchen, du, der Lüfte Vogel,
Fliege nun zum dritten Male
In die Höhe nach dem Himmel,
Fliege über neun der Himmel,
Honig giebt es dort in Fülle,
Süßer Seim so viel man wünschet,
Den der Schöpfer sonst gebrauchet,
Angehauchet Gott, der heil'ge,
Seine Kinder selbst gesalbet,
Bei dem Leid durch böse Mächte;
Tauch die Flügel in den Honig,
Deine Federn in die Süße,
Bringe Honig auf den Flügeln,
Süßen Seim auf deiner Hülle,
Um die Schmerzen hier zu stillen,
Um den Schaden herzustellen."
Bienchen nun das sinn'ge Vöglein
Redet Worte solcher Weise:
"Wie soll ich dahingerathen,
Ich, ein Männchen ohne Kräfte!"
"Wirst gar gut von hinnen fliegen,
Wirst gar schön nach oben rauschen
Ueber Mond und unter Sonne,
Durch des Himmels schöne Sterne;
Fliegend wirst am ersten Tage
Du des Mondes Schläf' umfächeln,
An dem zweiten kommst du nahe
An des Bären Schulterblätter,

An dem dritten steigst du höher
Auf der sieben Sterne Rücken;
Kurz ist dann der Weg von dorten,
Unbedeutend nur die Strecke
Zu dem Sitz des heil'gen Gottes,
Zu des Sel'gen Aufenthalte."
Bienchen hob sich von der Erde,
Mit den Flügeln von dem Rasen,
Flatterte mit sanftem Fächeln,
Flieget mit den kleinen Flügeln
Längs des Hofes von dem Monde,
Streifet selbst am Rand der Sonne,
An des großen Bären Schultern,
Auf der sieben Sterne Rücken,
Flieget zu des Schöpfers Keller,
In des Machterfüllten Kammern;
Dort bereitet' man das Mittel,
Machte man zurecht die Salbe
In den silberreichen Grapen,
In den Kesseln guten Goldes;
In der Mitte kocht der Honig,
An den Seiten weiche Salben,
Honig auf der Sonnenseite,
In dem Hintergrunde Salben.
Bienchen nun, der Lüfte Vöglein,
Sammelt Honig dort in Fülle,
Süßen Seim nach Wunsch des Herzens;
Wenig Zeit war hingegangen,
Kommet schon herbeigesummet,
Kommet schon herangesäuselt,
Hundert Hörnchen in den Armen,
Tausend andre Traggefäße
Voll von Honig, voll von Wasser,
Voll der allerschönsten Salben.
Lemminkäinen's Mutter selber
Nahm sie in den Mund behende,
Kostet' sie mit ihrer Zunge,
Prüft' sie streng in ihrem Sinne:
"Dieses ist die rechte Salbe,
Ist des Mächt'gen Zaubermittel,
Womit Gott der Höchste salbet,
Selbst den Schmerz der Schöpfer stillet."
Darauf salbte sie den Schwachen,
Heilt den Sohn, der schlecht gefahren,
Salbt die Knochen längs den Fugen,
Streicht die Glieder längs den Spalten,
Salbet oben, salbet unten,
Streicht sodann die Mittelstücke,
Redet Worte solcher Weise,
Redet selbst und läßt sich hören:
"Stehe auf von deinem Schlafe
Und erheb' dich aus dem Schlummer
Von der überschlechten Stelle,
Von dem unheilsvollen Lager!"
Es erwacht der Mann vom Schlafe,
Er erhebt sich von dem Schlummer,
Konnte jetzt schon Worte sprechen,
Redet' selber mit der Zunge:
"Habe freilich lang' geschlafen,
Habe, Fauler, lang' geschlummert,
Habe wundersüß geschlafen,
War gar tief in Schlaf versunken."
Sprach die Mutter Lemminkäinen's,
Redet' selber diese Worte:
"Länger hättest du geschlafen,
Hätt'st noch länger so gelegen
Ohne deine arme Mutter,
Ohne mich, die dich getragen."
"Sage nun, mein armes Söhnchen,
Sage mir, damit ich's höre:
Wer denn bracht' dich nach Manala,
Sandte dich zum Fluße Tuoni's?"
Sprach der muntre Lemminkäinen,
Gab zur Antwort seiner Mutter:
"Naßhut, er, der Heerdenhüter,
Aus dem Schlummerland ein Blinder
Hat gebracht mich nach Manala,
Mich gesandt zum Fluße Tuoni's,
Schickt' die Schlange aus dem Wasser,
Schickt' die Natter aus den Fluthen
Gegen mich, den Müherfüllten,
Konnte sie dort nicht erkennen,
Kannte nicht der Schlange Qualen,
Nicht den Schmerz der Röhrengleichen."

Sprach die Mutter Lemminkäinen's:
"O du Mann geringer Einsicht,
Wähntest Zaubrer zu bezaubern,
Lappensöhne fest zu bannen,
Kennest nicht den Schmerz der Schlange,
Nicht die Qual der Wassernatter:
In dem Wasser ist ihr Ursprung,
In der Fluth entstand die Schlange,
Aus dem guten Hirn der Ente,
Aus dem Mark der Meeresschwalbe;
Syöjätär spie in das Wasser,
Warf den Speichel auf die Wogen,
Wasser trieb ihn in die Länge,
Weich beschien ihn dann die Sonne,
Wurde von dem Wind gewieget,
Von der Wasserluft geschaukelt,
Von der Fluth zum Strand getrieben,
Von der Brandung ausgeworfen."
Lemminkäinen's Mutter wiegte
Drauf ihr Söhnchen unverdrossen
Wiederum zum frühern Leben,
Wiegte ihn ins früh're Dasein,
Daß er um ein Stückchen besser,
Schöner noch als früher wurde;
Fragte drauf von ihrem Sohne,
Ob ihm irgend etwas fehlte.
Sprach der muntre Lemminkäinen:
"Fehlt mir noch an vielen Dingen,
Dorten ruht mein Herz gar gerne,
Dort verweilen meine Sinne:
Bei des Nordens schönen Jungfraun,
Bei den schöngelockten Mädchen;
Nordlands schimmelohr'ge Alte
Giebt mir nimmer ihre Tochter,
Wenn den Vogel ich nicht schieße,
Nicht den Schwan gefangen nehme
Aus dem Flusse von Tuoni
Aus des heil'gen Stromes Wirbeln."
Sprach die Mutter Lemminkäinen's
Selber Worte solcher Weise:
"Laß die Schwäne du in Frieden,
Laß die Enten ruhig schwimmen
In dem schwarzen Fluße Tuoni's,
In den feuerreichen Wirbeln,
Gehe nach der Heimath Gränzen
Mit der jammervollen Mutter,
Preise du dein Glück genugsam,
Lobe Gott vor allen Dingen,
Daß er rechte Hülf' gewähret,
Dich zum Leben hat erwecket
Von Tuoni's schlauen Pfaden,
Von den Gränzen von Manala;
Selber hätt'ich nichts vollführet,
Nicht das Kleinste ausgerichtet
Ohne Gott den Liebevollen,
Ohne Hülf' des wahren Schöpfers!"
Lemminkäinen voller Frohsinn
Ging geraden Wegs nach Hause
Mit der vielgeliebten Mutter,
Mit dem überalten Weibe.
Dort nun lasse ich den Kauko,
Ihn, den muntern Lemminkäinen,
Lass' ihn aus dem Liede lange,
Wende meinen Sang geschwinde,
Wende ihn zu andern Dingen,
Sende ihn auf neue Bahnen.

Sechszehnte Rune.

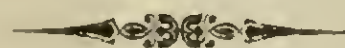
Wäinämöinen alt und wahrhaft,
Er, der ew'ge Zaubersprecher,
Zimmerte an seinem Boote,
Arbeitet' am neuen Fahrzeug
An der nebelreichen Spitze,
Auf dem waldungsreichen Eiland;
Doch an Holz gebrach's dem Zimmrer,
Bretter fehlten ihm zum Boote.
Wer soll Bauholz ihm nun suchen,
Wer die Eichenstämme schaffen
Zu dem Boote Wäinämöinen's,
Zu dem Boden seines Fahrzeugs?
Pellerwoinen, Sohn der Fluren,
Sampsa, er, der Kleingerathne,
Mußte wohl die Bäume suchen,
Mußt' die Eichenstämme schaffen
Zu dem Boote Wäinämöinen's,
Zu dem Boden seines Fahrzeugs.
Geht und schreitet auf dem Wege
Nach den östlichen Gefilden,
Geht zum Berge, geht zum zweiten,
Wandert zu dem dritten Berge,
Mit dem Goldbeil auf der Schulter,
An dem Beil ein Schaft von Kupfer,
Kommt ihm eine Esp' entgegen
Von der Höhe dreier Klafter.
Wollte auf die Espe schlagen,
Mit dem Beil sie niederhauen,
Doch die Espe sprach die Worte,
Redet' eilends selber also:
"Mann, was willst du von mir haben,
Was begehrst du zu erhalten?"
Selber Sampsa Pellerwoinen
Giebt zur Antwort diese Worte:
"Das will ich, o Espe, haben,
Dieses suche und begehr' ich:
Nur ein Boot für Wäinämöinen,
Bauholz zu des Sängers Nachen!"
Wunderseltsam sprach die Espe,
Redet' so die hundertäst'ge:
"Fließen würd' das Boot und sinken,
Würde es aus mir gezimmert,
Bin voll Höhlen in dem Stamme,
Dreimal hat in diesem Sommer
Mir das Herz der Wurm gefressen,
An der Wurzel mir gelegen."
Selber Sampsa Pellerwoinen
Ging nun seines Weges weiter,
Wanderte mit seinen Schritten
Nach den nördlichen Gefilden.
Eine Tanne kam entgegen,
Hat die Höhe von sechs Klaftern;
Haut den Baum mit seinem Beile,
Schlägt auf ihn mit seiner Hacke,
Frägt ihn dann und spricht die Worte:
"Wirst, o Tanne, sicher taugen
Zu dem Boote Wäinämöinen's,
Zu des Sängers Schiffbauholze?"
Heft'ge Antwort gab die Tanne,
Lärmte selbst mit ihrer Stimme:
"Nimmer wird aus mir ein Nachen,
Nicht ein Boot mit sechs der Rippen;
Bin voll Fehler eine Tanne;
Dreimal heckt' in diesem Sommer
In dem Wipfel hier ein Rabe,
In den Zweigen eine Krähe."
Selber Sampsa Pellerwoinen
Wandert immer weiter vorwärts,
Wanderte mit seinen Schritten
Nach den sommerlichen Ländern,
Eine Eiche kommt entgegen,
Hat im Umfang neun der Klafter.
Fragte da und sprach zur Eiche:
"Solltest du wohl, Eiche, taugen
Zu dem Mutterholz des Nachens,
Zu dem Boden eines Kriegsboots?"
Klüglich antwortet die Eiche,
Giebt zur Antwort diese Worte:
"Habe wohl genug der Holzes
Zu dem Kiele eines Bootes,

Habe, Schlanke, keine Fehler,
Keine Höhlen in dem Innern;
Dreimal hat in diesem Sommer,
In der wärmsten Zeit des Jahres
Meine Mitt' die Sonn' durchwandert,
In der Kron' der Mond geschienen,
In den Zweigen rief der Kuckuck,
In dem Wipfel ruhten Vöglein."
Selber Sampsa Pellerwoinen
Nimmt das Beil dann von der Schulter,
Trifft den Baum mit seinem Beile,
Mit der gleichen Schärf' die Eiche,
Wußte bald den Baum zu fällen,
Wußt' die schlanke Eich' zu senken.
Haut zuerst den Wipfel nieder,
Spaltet dann den Stamm des Baumes,
Zimmerte das Holz des Bodens,
Bretter, die gar schwer zu zählen,
Zu des Sängers schönem Nachen,
Zu dem Boote Wäinämöinen's.
Wäinämöinen alt und wahrhaft,
Dieser ew'ge Zaubersprecher,
Zimmerte sein Boot mit Zauber,
Baut' den Nachen mit dem Sange
Aus den Stücken einer Eiche,
Aus den Trümmern eines Baumes.
Singt ein Lied und fügt den Boden,
Singt ein zweites, setzt die Seiten,
Singet dann zum dritten Male,
Haut dabei die Ruderpflöcke,
Machet fest der Rippen Enden,
Fügt zusammen ihre Seiten.
Da die Rippen schon befestigt
Und die Seiten fest gefüget,
Fehlt es jetzo an drei Worten,
Um die Leisten anzusetzen,
Um des Bootes Hintersteven,
Um den Vorderstamm zu enden.
Wäinämöinen alt und wahrhaft,
Dieser ew'ge Zaubersprecher,
Redet Worte solcher Weise:
"Weh mir Aermsten ob des Lebens,
Nicht gelangt das Boot in's Wasser,
In die Fluth das neue Fahrzeug!"
Dachte nach und überlegte,
Wo er wohl die Worte fände,
Er die Zaubersprüch' erhielte,
Aus dem Hirne flücht'ger Schwalben,
Aus dem Kopf der Schwäneheerde,
Aus der Gänseheerde Schultern.
Ging die Worte nun zu suchen,
Tödtet einen Haufen Schwäne,
Eine ganze Schaar von Gänsen,
Tödtet endlos viele Schwalben,
Kann die Worte noch nicht finden,
Nicht des Wortes Hälfte selber.
Dachte nach und überlegte:
"Werd' vielleicht die Worte finden
An des Sommerrennthiers Zunge,
In dem Mund des weißen Eichhorns."
Ging die Worte aufzusuchen,
Ging die Sprüche zu erhaschen,
Rennthier tödtet er ein Feld voll,
Einen Sparren voll Eichhörnchen,
Findet dort der Worte viele,
Können sämmtlich ihm nicht helfen.
Dachte nach und überlegte:
"Hundert Worte werd' ich finden
In den Häusern von Tuoni,
In Manala's Wohngebäuden."
Geht um aus Tuoni's Reiche
Sich die Worte nun zu holen,
Eilte hin mit raschen Schritten,
Eine Woche lang durch Sträuche,
Ging durch Elsbeerbäum' die zweite,
Durch Wachholder drauf die dritte,
Schon erschien die Insel Tuoni's,
Schon der Hügel von Manala.
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Rief mit lauterhobner Stimme
In dem Flusse von Tuonela,
In den Tiefen von Manala:
"Bring ein Boot, Tuoni's Tochter,
Eine Fähre, Kind Manala's,

Daß ich durch die Enge komme,
Durch den Fluß hindurch gelange!"
Tuoni's kleingerathne Tochter,
Sie, die Jungfrau von Manala,
Sie, die Wäscherin der Kleider,
Sie, die Spülerin der Wäsche,
War am Flusse von Tuoni,
In den Tiefen von Manala;
Redet Worte solcher Weise,
Läßt sich selber also hören:
"Kommen wird das Boot von hieraus,
Wenn den Grund du angegeben,
Der dich brachte nach Manala,
Ungetödtet durch die Krankheit,
Nicht vom Tod hinweggeraffet
Und auch anders nicht vernichtet."
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Redet Worte solcher Weise:
"Tuoni bracht' mich zu der Stelle,
Mana zog mich von der Erde."
Tuoni's kleingerathne Tochter,
Sie, die Jungfrau von Manala,
Redet Worte dieser Weise:
"Kenne schon den Lügensprecher,
Hätt' dich Tuoni hergeleitet,
Mana aus der Welt gezogen,
Würde Tuoni selbst dich bringen,
Manalainen selber führen,
Tuoni's Hut auf deinen Schultern,
Mana's Handschuh' an den Händen.
Sag' die Wahrheit, Wäinämöinen,
Was dich nach Manala führte?"
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Redet selber diese Worte:
"Eisen bracht' mich nach Manala,
Stahl mich nach dem Reich Tuoni's."
Tuoni's kleingerathne Tochter,
Sie, die Jungfrau von Manala,
Redet selber diese Worte:
"Kenne bald den Lügensprecher,
Hätt' dich Eisen hergeführet,
Stahl dich nach dem Reich Tuoni's,
Würde Blut vom Kleide triefen,
Würd' es roth herniederrauschen;
Sprich die Wahrheit, Wäinämöinen,
Sage sie zum zweiten Male!"
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Redet selber diese Worte:
"Wasser bracht' mich nach Manala,
Wogen nach dem Reich Tuoni's."
Tuoni's kleingerathne Tochter,
Sie, die Jungfrau von Manala,
Redet Worte solcher Weise:
"Kenne gleich den Lügensprecher,
Brächt' dich Wasser nach Manala,
Wogen nach dem Reich Tuoni's,
Würd' es naß vom Kleide fließen,
Von dem Saume niedertriefen;
Sage doch genau die Wahrheit,
Was dich nach Manala führte?"
Log der alte Wäinämöinen
Drauf zu wiederholten Malen:
"Feuer bracht' mich nach Manala,
Flammen in das Reich Tuoni's."
Tuoni's kleingerathne Tochter,
Sie, die Jungfrau von Manala,
Redet Worte solcher Weise:
"Seh' gar wohl, daß du gelogen,
Brächt' dich Feuer nach Manala,
Flammen nach dem Reich Tuoni's,
Wären wohl versengt die Locken,
Wär' dein Bart nicht ohne Schaden."
"O du alter Wäinämöinen,
Willst das Boot von hier du haben,
Mußt du streng die Wahrheit sagen,
Mußt dem Lug ein Ende machen,
Weßhalb kamst du nach Manala,
Ungetödtet von der Krankheit,
Nicht entraffet von dem Tode,
Und auch anders nicht vernichtet?"
Sprach der alte Wäinämöinen:
"Hab' ein wenig ich gelogen
Und die Wahrheit nicht gesprochen,
Will ich nun getreulich sagen:

Macht' ein Boot mir voller Kunde,
Zimmert' singend meinen Nachen,
Sang da einen Tag, den zweiten,
An dem dritten Tag zerbrach ich
Meiner Lieder schönen Schlitten,
Brach die Kufen meines Sanges,
Ging um aus dem Reich Tuoni's
Einen Bohrer mir zu holen,
Daß den Schlitten ich mir bessern,
Ihn zusammenfügen könnte;
Bring mir jetzt das Boot herüber,
Schaffe du mir deine Fähre,
Daß ich durch den Sund hier komme,
Durch den Fluß hindurch gelange!"
Tuonis Tochter zankte weidlich,
Mana's Jungfrau stritt hinlänglich:
"Dummer Mensch mit deiner Thorheit,
Du, o Mann mit schwachem Sinne!
Ohne Grund und ohne Krankheit
Nach Tuoni's Reich zu kommen;
Besser wäre es gewesen
Nach dem eignen Land zu gehen,
Viele sind's die hieher kommen,
Wen'ge, die nach Hause kehren."
Sprach der alte Wäinämöinen:
"Alte Weiber mögen weichen,
Nicht ein schlechterer der Männer,
Nicht ein schwächerer der Helden,
Bring dein Boot, Tuoni's Tochter,
Deine Fähre, Kind Manala's."
Tuoni's Tochter bracht' den Nachen,
Setzt den alten Wäinämöinen
Ueber diese Wasserenge
Durch den Fluß zum andern Ufer,
Redet selber diese Worte:
"O du alter Wäinämöinen,
Kamst ins Reich Tuoni's lebend,
Ungestorben nach Manala!"
Tuonetar, die gute Wirthin,
Sie, die Alte von Manala,
Bringet Bier herbei in Krügen,
In Gefäßen mit zwei Ohren,
Redet selber diese Worte:
"Trink, o alter Wäinämöinen!"
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Schaute lange auf den Bierkrug,
Frösche laichten in dem Innern,
Würmer lagen an den Seiten;
Redet Worte solcher Weise:
"Nicht bin ich hieher gekommen,
Daß Manala's Krug ich trinken,
Tuoni's Becher leeren sollte,
Es ertrinken Bieres Trinker,
Kannenleerer gehn zu Grunde."
Sprach die Wirthin von Tuonela:
"O du alter Wäinämöinen,
Weßhalb kamst du nach Manala,
In die Stuben von Tuonela,
Ehe Tuoni dich verlangte,
Eh' dich Mana abgerufen?"
Sprach der alte Wäinämöinen:
"Zimmerte an meinem Boote,
Baute an dem neuen Nachen,
Hatte nöthig drei der Worte,
Um die Enden fest zu machen,
Um den Hinterstamm zu decken;
Da ich diese nicht gefunden,
Auf der Welt nicht hab' erlanget,
Mußt' ich nach dem Reich Tuoni's,
Mußt' ich nach Manala gehen,
Um die Worte zu erlangen,
Um die Sprüche zu erlernen."
Spricht die Wirthin von Tuonela,
Redet Worte solcher Weise:
"Tuoni giebt die Worte nimmer,
Nicht gewährt die Sprüche Mana,
Kannst nicht wieder fort von hinnen,
Nie im Laufe deines Lebens
Nach der lieben Heimath wandern,
Nach dem eignen Lande ziehen."
Senkte dann in Schlaf den Helden,
Legt' zur Ruh' den Angekommnen
In dem Bette von Tuoni;
Dorten lag der Mann in Schlummer,

War der Held in Schlaf versunken,
Ausgestreckt mit seinen Kleidern.
War ein Weib im Reich Tuoni's,
Eine wackelkinn'ge Alte,
Spinnerin von Eisenfäden,
Gießerin von Kupferdrähten,
Spinnet wohl ein Hundert Netze,
Bringt ein Tausend selbst zu Stande
Während einer Nacht des Sommers
Und auf einem Stein im Wasser.
War ein Greis im Reich Tuoni's,
Drei der Finger hatt' der Alte,
Spinnen konnt' er Eisennetze,
Kupfernetze er bereiten,
Spinnt ein ganzes Hundert Netze,
Bringt ein Tausend selbst zu Stande
In derselben Nacht des Sommers,
Auf demselben Stein im Wasser.
Tuoni's Sohn mit Hakenfingern,
Eisenspitz'gen Hakenfingern
Zieht der Netze ganzes Hundert
Durch den Fluß im Reich Tuoni's,
In die Breite, in die Länge,
Zieht sie hin in schräger Richtung,
Damit Wäinö nicht entkomme,
Nicht der Wogenfreund entschlüpfe,
Nimmer in dem Lauf der Zeiten,
Während noch das Mondlicht glänzet,
Aus den Häusern von Tuoni,
Aus Manala's Wohngebäuden.
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Redet selber solche Worte:
"Scheint nicht Unheil schon zu kommen,
Noth auf mich hereinzubrechen
In den Stuben von Tuonela,
In Manala's Wohngebäuden?"
Rasch verwandelt er das Aussehn
Und erscheint in anderm Körper,
Gehet schwarzgefärbt zum Meere,
Geht als Riedgras zu dem Röhricht,
Kriechet als ein Wurm von Eisen,
Schlüpfet in Gestalt der Schlange
Durch den Fluß im Reich Tuoni's,
Durch die hundert Netze Tuoni's.
Tuoni's Sohn mit Hakenfingern,
Eisenspitz'gen Hakenfingern,
Ging des Morgens in der Frühe
Seine Netze zu beschauen,
Findet hundert Lachsforellen,
Tausende von kleinen Fischen,
Findet nur nicht Wäinämöinen,
Nicht den alten Freund der Wogen.
Als der alte Wäinämöinen
Aus des Tuoni Reich gekommen,
Sprach er Worte dieser Weise,
Ließ auf diese Art sich hören:
"Nimmer magst du Gott, o guter,
Niemals einen solchen dulden,
Der von selbst zu Mana gehet,
In Tuoni's Reich sich dränget!
Viele sind's die hingekommen,
Wen'ge die hinweg gerathen
Aus den Häusern von Tuoni,
Aus Manala's Wohngebäuden."
Ferner sprach er diese Worte,
Redet selbst auf diese Weise
Zu der Jugend, die nun wächset,
Zu dem steigenden Geschlechte:
"Handelt nie, o Menschenkinder,
Nie im Laufe dieser Zeiten
Unrecht an den Schuldentblößten,
Schadet nie den Unschuldvollen,
Daß man nicht den Lohn bezahle
In den Häusern von Tuoni:
Dorten ist der Schuld'gen Stelle,
Dort das Bett der Lasterhaften:
Unter Steinen voller Hitze,
Unter flammenreichen Blöcken,
Eine Decke wird aus Schlangen,
Wird von Nattern dort bereitet."

Siebzehnte Rune.

Wäinämöinen alt und wahrhaft
Hatt' die Worte nicht erlanget
Aus den Häusern von Tuonela,
Aus Manala's Wohngebäuden,
Dachte stets in seinem Sinne
Und erwägt's in seinem Kopfe,
Wo er wohl die Worte fände,
Wo die günst'gen Sprüch' erlangte.
Kommt ein Hirte ihm entgegen,
Redet Worte solcher Weise:
"Hundert Worte kannst du finden,
Tausend Lieder du erkunden
Aus dem Munde von Wipunen,
Aus dem Bauch des Krafterfüllten;
Führet wohl ein Weg zur Stelle,
Führt ein Fußsteig zu dem Orte,
Nicht gehört er zu den besten,
Auch nicht zu den allerschlimmsten;
Eine Strecke mußt du laufen
Auf der Weibernadel Spitze,
Darauf eine Strecke gehen
Auf des Männerschwertes Spitze,
Drittens mußt du vorwärts schreiten
Auf des Heldenbeiles Schneide."
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Ueberlegte diese Wandrung,
Schreitet zu des Schmiedes Esse,
Redet Worte solcher Weise:
"Ilmarinen, du, o Schmieder,
Schmiede du mir Schuh' aus Eisen,
Mache Handschuh' mir aus Eisen,
Schmiede mir ein Hemd aus Eisen,
Einen Hebebaum aus Eisen,
Gegen Lohn aus Stahl den Kolben,
Lege Stahl genug nach innen,
Ueberziehe ihn mit Eisen;
Worte geh' ich jetzo holen,
Sprüche will ich mir verschaffen
Aus dem Bauch des Krafterfüllten,
Aus dem Munde von Wipunen."
Selbst der Schmieder Ilmarinen
Redet Worte solcher Weise:
"Längst gestorben ist Wipunen,
Längst Antero hingeschwunden,
Nicht mehr legt er seine Fallen,
Stellet nicht mehr seine Schlingen,
Kannst von ihm nicht Worte holen,
Nicht einmal des Wortes Hälfte."
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Gehet dennoch nichts beachtend,
Läuft den ersten Tag behende
Auf der Weibernadel Spitze,
Schläfrig schreitet er den zweiten
Auf des Männerschwertes Spitze,
Schwingt sich an dem dritten Tage
Auf des Heldenbeiles Schneide.
Selbst Wipunen reich an Liedern,
Er, der Alte, stark an Kräften,
Lag mit seinen Liedern dorten,
Mit den Sprüchen ausgestrecket,
Auf den Schultern wuchs die Espe,
An den Schläfen eine Birke,
Eine Erle auf dem Kinne,
Auf dem Barte wuchsen Weiden,
Auf der Stirn die Eichhornfichte,
Aus den Zähnen eine Tanne.
Schon erscheinet Wäinämöinen,
Zieht das Schwert, entblößt das Eisen
Aus der Scheide starken Leders,
Aus dem Gurt aus Rückenleder,
Fällt die Espe von den Schultern,
Fällt die Birke von den Schläfen,
Von dem Kinn die breiten Erlen,
Von dem Bart die grauen Weiden,
Von der Stirn die Eichhornfichte,
Fällt die Tanne an den Zähnen.
Stieß die lange Eisenstange
In den großen Mund Wipunen's,
In das schauderhafte Zahnfleisch,
Durch das Kinn mit ew'gem Klappern,

Redet' Worte solcher Weise:
"Stehe auf, o Knecht des Menschen,
Aus dem Schlafe von dort unten,
Aus dem ewiglangen Schlummer!"
Selbst Wipunen reich an Liedern
Ist alsbald vom Schlaf erwachet,
Fühlet, daß er hart getroffen
Und von heft'gem Schmerz geplaget,
Beißet in die Eisenstange,
Beißt das obre, weiche Eisen,
Kann den Stahl nicht gleichfalls beißen,
Nicht des Eisens Herz verzehren.
Wäinämöinen, er, der Alte,
Stolpert an dem Munde stehend
Mit dem einen Fuß ins Innre,
Gleitet mit dem linken Fuße
In den großen Mund Wipunen's,
Mitten durch die Backenknochen.
Selbst Wipunen reich an Liedern
Oeffnet gleich den Mund noch weiter,
Breitet aus des Mundes Winkel,
Schlingt den Mann mit seinem Schwerte,
Schluckt ihn rauschend durch die Kehle,
Ihn, den alten Wäinämöinen.
Selbst Wipunen reich an Liedern
Redet Worte solcher Weise:
"Habe manches schon gegessen,
Eine Zieg', ein Schaf gespeiset,
Eine güste Kuh verschlucket,
Einen Eber wohl verschlungen,
Nie doch hab' ich solche Speise,
Solchen Bissen nie gekostet."
Selbst der alte Wäinämöinen
Redet Worte solcher Weise:
"Seh' bereits mein Unglück kommen,
Seh' herein das Unheil brechen
In der engen Hürde Hiisi's,
In dem Grabgewölbe Kalma's."
Dachte nach und überlegte,
Wie zu sein und wie zu leben;
Hatt' ein Messer in dem Gürtel
Mit dem Schaft vom Masernholze,
Zimmert aus dem Schaft ein Fahrzeug,
Baut ein Boot sich voller Kunde,
Rudert fleißig mit dem Boote
Durch den Darm nach beiden Enden,
Ruderte durch alle Gänge,
Schleppt' sich fort durch alle Winkel.
Selbst Wipunen reich an Liedern
Ward dadurch nicht sehr berühret;
Darum machte Wäinämöinen
Selber sich sofort ans Schmieden,
Fing das Eisen an zu hämmern,
Macht sein Hemd geschwind zur Schmiede,
Aus den Aermeln macht er Bälge,
Aus dem Pelz des Balges Oeffnung,
Aus dem Hosenpaar die Röhren,
Aus den Strümpfen dann die Mündung,
Brauchet seine Knie als Amboß,
Seinen Arm braucht er als Hammer.
Schmiedete mit großem Lärmen,
Hämmerte mit lautem Klopfen,
Schmiedet' ohne Rast die Nächte,
Schmiedete am Tage emsig
In des Krafterfüllten Magen,
In des Zauberkund'gen Innerm.
Selbst Wipunen reich an Liedern
Redet Worte solcher Weise:
"Wer wohl bist du von den Männern,
Wer wohl aus der Zahl der Helden?
Hab' verzehret hundert Helden,
Tausend Männer wohl verschlungen,
Nie gegessen deinesgleichen:
Kohlen steigen auf zum Munde,
Brände kommen an die Zunge,
Eisenschlacken in die Kehle."
"Gehe, Scheusal, auf die Wandrung,
Fliehe fort, du Landes Plage,
Eh' ich deine Mutter suche,
Deiner Alten alles sage!
Sage ich es deiner Mutter,
Offenbare ich's der Alten,
Hat die Mutter mehr zu leiden,
Größre Mühe dann die Alte,

Wenn der Sohn so schlecht gehandelt,
Wenn das Kind so schlimm gerathen."
"Kann es auch nicht recht begreifen,
Kann's nicht ordentlich ergründen,
Wie du, Hiisi, hier verschlucket,
Wie du, Scheusal, hergerathen,
Mich zu beißen, mich zu plagen,
Mich zu fressen und verzehren;
Bist du Krankheit, die der Schöpfer,
Siechthum, die der Höchste sandte,
Oder bist du sonst geschaffen,
Bist von andern mir bereitet,
Gegen Lohn hieher gesendet,
Gegen Geld hieher bestellet?"
"Bist du Krankheit, die der Schöpfer,
Siechthum, die der Höchste sandte,
So vertraue ich dem Schöpfer,
Uebergebe mich dem Höchsten,
Nicht verläßt der Herr die Guten,
Nicht verdirbt er je den Braven."
"Bist von Menschen du geschaffen,
Bist durch Andre du verursacht,
Werd' ich dein Geschlecht erfahren,
Deinen Ursprung schon erkunden.
"Früher kam von dort Verletzung,
Kam von dort des Zaubers Unheil,
Aus dem Umkreis mächt'ger Zaubrer,
Aus der Nähe Sangeskund'ger,
Aus dem Sitze böser Geister,
Von der Zeichendeuter Fluren,
Von des Todtengottes Ebnen,
Aus dem Inneren der Erde,
Aus des todten Mannes Wohnung,
Aus dem Hause des Entschwundnen,
Aus dem aufgeschwollnen Boden,
Aus der oft durchwühlten Erde,
Aus dem Kiesland voller Wirbel,
Aus dem Sandland voller Rauschen,
Aus den senkungsreichen Thälern,
Aus den moosberaubten Sümpfen,
Aus den Quellen voller Leben,
Aus den Wogen voller Schwankung,
Aus des Hiisi-Waldes Hürden,
Aus den Schluchten von fünf Bergen,
Von des Kupferberges Seiten,
Von des Erzgefüllten Gipfel,
Von der Fichte reich an Brausen,
Von der Tanne reich an Sausen,
Von der hohlen Föhre Wipfel,
Aus dem morschen Tannenwalde,
Aus dem Jammerloch des Fuchses,
Von der Flur der Elennthiere,
Aus des Bären Felsenhöhlen,
Aus des Breitbeins Steingemächern,
Von den weiten Nordlandsgränzen,
Aus des Lappenlandes Oeden,
Aus den schößlingsarmen Hainen,
Von den ungepflügten Feldern,
Von den großen Schlachtgefilden,
Von der Männer Kampfesstätte,
Von den welkgewordnen Kräutern,
Von dem Blute, das da dampfet,
Von des weiten Meeres Rücken,
Von den ausgedehnten Ebnen,
Von dem schwarzen Schlamm der Meeres,
Aus der Tausendklaftertiefe,
Aus den Strömen voller Zischen,
Aus den Wirbeln voller Flammen,
Aus dem heft'gen Rutjafalle,
Aus des Wassers kräft'ger Wendung,
Von des Himmels hintrer Hälfte,
Von dem Rand der dürren Wolken,
Von dem Pfad der Frühlingswinde,
Von des Windes Ruhestätten."
"Bist von dort du hergerathen,
Bist du, Uebel, hergeeilet
In das Herz, das nichts verschuldet,
In den Bauch, der nichts verbrochen,
Ihn zu fressen, zu verzehren,
Ihn zu beißen, ihn zu spalten?"
"Weich' von hinnen, Hund des Hiisi,
Stürze nieder, Welp Manala's,
Geh mir, Scheusal, aus dem Leibe,
Aus der Leber mir, o Unthier,

Laß das Herzblatt unverzehret,
Laß die Milz mir ungestöret,
Meinen Magen ungewalket,
Meine Lunge ungewendet,
Meinen Nabel undurchbohret,
Meine Schläfen ungefährdet,
Quäle nicht den Rückenknochen,
Hau' nicht los auf meine Hüften!"
"Wenn ich nicht als Mann erscheine,
Werd' ich einen bessern senden,
Um das Unheil wegzuschaffen,
Um das Scheusal zu vernichten."
"Ruf' von unten Erdenweiber,
Ruf' der Felder alte Wirthe,
Aus der Erde Schwertesmänner,
Aus dem Sand berittne Helden
Mir zur Hülfe, mir als Mächte,
Mir zur Stütze, mir zu Nutzen
Bei den mühereichen Qualen,
Bei den überharten Schmerzen."
"Wenn du dieses nicht beachtest,
Dieß dich nicht zum Weichen bringet,
Komm, o Wald, mit deinen Männern,
Mit dem Volke, du Wachholder,
Tannenhain mit deinen Knechten,
Binnensee mit deinen Kindern,
Hundert Mann mit ihren Schwertern,
Tausend Helden voller Eisen,
Diesen Hiisi hier zu quälen,
Ihn, den Unhold, zu zerdrücken!"
"Wenn du dieses nicht beachtest,
Dieß dich nicht zum Weichen bringet,
Steig empor, o Wassermutter,
Blaubemützet aus den Wogen,
Weichen Saumes aus der Quelle,
Aus dem Schlamme reingestaltet
Zu dem Schutz des schwachen Helden,
Zu des kleinen Mannes Besten,
Daß ich schuldlos nicht gefressen,
Krankheitlos getödtet werde!"
"Wenn du dieses nicht beachtest,
Dieß dich nicht zum Weichen bringet,
Komm, der Schöpfung hehre Tochter,
Du, o schöne, goldne Jungfrau,
Du, die älteste der Frauen,
Du, die früheste der Mütter,
Komm, die Schmerzen hier zu sehen,
Komm, das Unheil abzuwenden,
Diese Qualen zu entfernen,
Diese Plage fortzuschaffen."
"Willst du dieses nicht beachten,
Willst du nicht von hinnen weichen,
Ukko an des Himmels Nabel,
An dem Rand der Donnerwolke,
Komm herbei, du bist von Nöthen,
Komme rasch, du wirst gerufen,
Schlechte Werke wegzuschaffen,
Die Bezaub'rung fortzutreiben
Mit dem Schwerte voller Feuer,
Mit der Klinge voller Funken."
"Gehe, Scheusal, auf die Wandrung,
Fliehe fort, des Landes Plage;
Nimmer ist hieselbst dein Wohnsitz,
Wenn du auch des Sitz's benöthigt;
Anderswo setz' deine Stätte,
Weiter fort du die Behausung,
Bei dem Wohnsitz deines Wirthen,
Auf den Wegen deiner Wirthin!"
"Bist du dann dorthin gekommen,
An des Weges End' gelanget,
In die Nähe deiner Eltern,
Zu den Triften deiner Schöpfer,
Gieb ein Zeichen, daß du da bist,
Ganz geheim, daß du gekommen,
Tose wie des Donners Krachen,
Blitze wie des Feuers Schimmer,
Stoße an die Thür vom Hofe,
Zieh ein Brett herab vom Fenster,
Schlüpfe darauf in das Innre,
Fliege flatternd in die Stube,
Fasse an des Fußes Sehne,
An der Ferse schmalste Stelle,
Pack' den Wirth im fernsten Winkel
An der Thüre du die Wirthin,

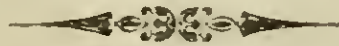
Grabe aus des Wirthen Auge,
Und zerbrich den Kopf der Wirthin,
Krumm' die Finger du zu Haken,
Krumm dreh' ihnen du die Köpfe!"
"Sollte dieses wenig frommen,
Flieg als Hahn du auf die Gasse,
Als ein Küchlein zu dem Hofe,
Mit der Brust zum Kehrichthaufen,
Scheuch die Rosse von der Krippe,
Von dem Freßtrog du das Hornvieh,
Drücke du in Mist die Hörner,
Auf den Boden hin die Schwänze,
Dreh die Augen in die Schiefe,
Und zerbrich mit Kraft die Nacken."
"Bist du Krankheit, die vom Winde
Her zu mir gesandt, geblasen,
Von der Frühlingsluft geführet,
Von dem Froste hergeleitet,
Gehe auf dem Weg des Windes,
Auf der Bahn der Frühlingslüfte,
Ohne auf dem Baum zu sitzen,
Auf der Erle auszuruhen,
Grade zu dem Kupferberge,
Zu dem kupferreichen Gipfel,
Daß der Wind dich dorten wiege,
Dort die Lüfte dich behüten!"
"Bist vom Himmel du gekommen,
Von dem Rand der Dürrewolken,
Steige dann zurück zum Himmel,
Und erheb dich in die Lüfte
In die tropfenreichen Wolken,
In die Sterne voll Geflimmer,
Daß du gleich dem Feuer brennest,
Daß du gleich den Flammen glühest
Auf der Sonne langer Laufbahn,
An des Mondes rundem Hofe!"
"Bist du von der Fluth geführet,
Von dem Wasser hergetrieben,
Mögst du zu dem Wasser kehren,
In die Fluthen wieder jagen,
Zu dem Rand des schlamm'gen Schlosses,
Zu des Wasserberges Rücken,
Daß dich dort die Fluthen wiegen,
Dort die Wogen fleißig schaukeln!"
"Bist du von den Fluren Kalma's,
Aus des Hingeschiednen Wohnung,
Kehre in die Heimath wieder,
Zu den Wohngebäuden Kalma's,
In den aufgeschwollnen Boden,
In die oft durchwühlte Erde,
Wo das Volk hineingesunken,
Wo die starke Schaar gefallen!"
"Bist du, Thor, von dort gekommen
Aus des Hiisi-Waldes Schluchten,
Aus des Tannendickichts Winkel,
Aus des Föhrenhaines Wohnung,
Banne ich dich nun von dannen,
Zu des Hiisi-Waldes Schluchten,
Zu des Föhrenhaines Wohnung,
In des Tannendickichts Winkel,
Daß du dorten bleiben mögest,
Bis des Bodens Bretter faulen,
Schwamm sich an die Wände setzet
Und herab die Decke stürzet."
"Werde dich, o Schlechter, bannen,
Werd', o Unhold, dich vertreiben
Zu des alten Bären Wohnung,
In das Haus der alten Bärin,
In die morastreichen Thäler,
In die lautentblößten Sümpfe,
In die Quellen voller Leben,
In die starkbewegten Fluthen,
In die Seeen ohne Fische,
In die barschberaubten Wasser."
"Findst du dorten keine Stätte,
Werde ich dich ferner bannen
Nach des Nordlands weiten Gränzen,
Zu dem breiten Land der Lappen,
Zu den schößlingsarmen Fluren,
Zu dem ungepflügten Boden,
Ohne Mond und ohne Sonne,
Ohne alle Tageshelle;
Dort ist's wonnig dir zu leben,
Dort vergnüglich dir zu flattern,

Im Gehölz sind Elennthiere
Edelhirsche dort erhänget,
Daß der Mann den Hunger stille,
Seine Gier daselbst befried'ge."
"Ferner bann' ich dich, den Schlechten,
Banne ich und treib' von hinnen
Dich zum heft'gen Rutjafalle,
Zu dem feuerreichen Wirbel,
Wo die Bäume niederfallen,
Wo die Tannen niederstürzen,
Mit dem Stamm die großen Fichten,
Mit der Kron' belaubte Tannen;
Schwimme da, du böser Heide,
In dem Schaum des Wasserfalles,
Wirble durch die weiten Fluthen
Weile in den engen Wogen!"
"Findst du dorten keine Stelle,
Werd' ich dich von hinnen bannen
In den schwarzen Fluß Tuoni's,
In den ew'gen Strom Manala's,
Daß du nie in deinem Leben
Von der Stelle dort entkommest,
Sollte ich dich nicht befreien,
Sollt' ich dich nicht lösen können
Gegen neun der besten Hammel,
Die ein einzig Schaf getragen,
Gegen neun der stärksten Stiere,
Die dieselbe Kuh geworfen,
Gegen neun der schönsten Hengste,
Die da Füllen einer Stute."
"Fragest du nach Reisepferden,
Wünschest Rosse du zum Fahren,
Werde Rosse ich dir leihen,
Werd' ein Reisepferd dir geben:
Hiisi hat ein Pferd voll Schönheit,
Auf dem Berg' ein rothgemähntes,
Feuer sprühet aus dem Maule,
Weiß sind an der Spitz' die Nüstern,
Hufe hat es ganz von Eisen,
Stählern sind des Rosses Beine,
Kann bergaufwärts sich erheben,
In dem Thale sich bewegen,
Wenn der Reiter selber tüchtig,
Wenn er krafterfüllt einherjagt."
"Sollte dieses nicht genügen,
Mögest du des Hiisi Schneeschuh,
Lempo's Erlenschuh erhalten,
Einen Stab des bösen Mannes,
Daß du in das Land von Hiisi,
Nach dem Walde Lempo's schreitest,
Hiisi's ganzes Land durchschneidest,
Dieses Bösen Land durchgleitest;
Liegen Steine auf dem Wege,
Spreng' dieselben von einander,
Liegen Zweige in die Länge,
Brech' dieselben rasch in Stücke,
Steht ein Held quer in der Mitte,
Schick' ihn fort geraden Weges!"
"Gehe, rühr' dich, Ueberflüß'ger,
Fliehe, schlechter Mann, von hinnen,
Ehe noch der Tag beginnet,
Eh' der Morgenschimmer dämmert,
Eh' die Sonne sich erhebet,
Eh' den Hahn man krähen höret,
Zeit ist's, Arger, nun zu gehen,
Zeit, o Schlechter, zu entfliehen,
Bei dem Mondschein fortzugehen,
Bei dem Lichte wegzuwandern!"
"Fliehst du, Böser, nicht von hinnen,
Gehst, o Hund, du nicht geschwinde,
Nehme ich des Adlers Klauen,
Nehm' des Blutaussaugers Krallen,
Nehm' des Vogels Fleischeszangen,
Nehm' des Habichts spitze Zacken,
Daß den Schlechten ich zerdrücke,
Daß das Scheusal ich bezwinge,
Ohne daß der Kopf erbrauset,
Und die Seele überwallet."
"Früher floh der grause Lempo,
Floh das liebe Muttersöhnchen,
Als mir Beistand Gott verliehen,
Seine Hülf' der Schöpfer brachte;
Fliehe du, o Mutterloser,
Du, o machtberaubtes Wesen,

Du, o Hund, du Herrenloser,
Gehe Welp, du Mutterloser,
Während diese Zeit entschwindet,
Dieser Mond zu Ende gehet!"
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Redet selber diese Worte:
"Gut ist mir's hieselbst zu weilen,
Angenehm hieselbst zu bleiben,
Statt des Brotes dient die Leber,
Und das Fett ist mir die Zukost,
Gut zu kochen sind die Lungen,
Gute Kost gewährt das Speck mir."
"Werde meine Schmiedestätte
Tiefer in das Herzfleisch setzen,
Werd' den Hammer kräft'ger schlagen
In die allerschlimmsten Stellen,
Daß du nie in deinem Leben,
Nie von mir befreiet werdest,
Wenn ich nicht die Worte höre,
Nicht die Zaubersprüche lerne,
Nicht mich daran satt gehöret,
Tausend gute Zauberweisen;
Nimmer darf das Wort verborgen,
Nicht versteckt die Sprüche bleiben,
In die Erde nicht versinken,
Wenn die Zaubrer auch verschwinden."
Selbst Wipunen reich an Liedern,
Er, der krafterfüllte Alte,
Hat im Munde großen Zauber,
Unbegränzte Macht im Busen,
Oeffnete der Worte Kiste,
Machte auf der Lieder Lade,
Um gar guten Sang zu singen,
Um den besten vorzulegen:
Von der Dinge erstem Ursprung,
Sprüche von der Dinge Anfang,
Welche Kinder nimmer singen,
Nicht die starken Helden kennen,
Jetzt in diesen bösen Zeiten,
Bei dem sinkenden Geschlechte.
Sang den Ursprung bis zum Grunde,
Nach der Ordnung allen Zauber,
Wie sich nach des Schöpfers Willen,
Auf des Machterfüllten Fordrung
Von ihm selbst die Luft geschieden,
Aus der Luft sich Wasser trennte,
Aus dem Wasser dann die Erde,
Aus der Erde die Gewächse.
Sang, wie einst der Mond geschaffen,
Wie die Sonne hingesetzet,
Wie der Lüfte Pfeiler wurden,
Wie die Sterne an dem Himmel.
Selbst Wipunen reich an Liedern
Singt genug, versteht die Sache,
Nimmer ist gehört, gesehen,
Nie so lang' die Zeiten dauern,
Einer, der da besser sänge,
Der den Zauber kräft'ger könnte;
Worte trieb der Mund in Menge,
Schickt' die Zunge gar geschwinde
Gleich des Füllens raschen Beinen,
Gleich des Reitpferds schnellen Füßen.
Singt so Tagelang die Lieder,
Singt die Nächte nach einander,
Seinem Sange lauscht die Sonne,
Stehen bleibt der Mond im Laufe,
Auf dem Meere stehn die Wellen,
In der Bucht die großen Wogen,
Selbst des Flusses Strom hält inne,
Mit dem Schäumen selbst der Rutja,
Mit dem Strömen der Wuoksen,
Stille stand sogar der Jordan.
Als der alte Wäinämöinen
So die Worte hatt' vernommen,
Sie genugsam angehöret,
Gute Sprüche sich verschaffet,
Bricht er auf davonzugehen
Aus dem Munde von Wipunen,
Aus dem Bauch des Krafterfällten,
Aus des Zauberstarken Busen.
Sprach der alte Wäinämöinen:
"O du Antero Wipunen,
Oeffne deinen Mund nun breiter,
Thue auf des Mundes Winkel

Möchte aus dem Bauch zur Erde,
Nach der Heimath wieder wandern!"
Selbst Wipunen reich an Liedern
Redet Worte solcher Weise:
"Manches habe ich verzehret,
Tausende bereits verschlungen,
Nie doch einen Mann dergleichen,
Wie den alten Wäinämöinen,
Bist geschickt hereingekommen,
Thuest gut, daß du nun gehest."
Selber Antero Wipunen
Oeffnet nun die Backenknochen,
Giebt dem Munde größre Weite,
Machet auf des Mundes Winkel,
Selbst der alte Wäinämöinen
Schreitet aus dem Mund des Zaubrers,
Aus dem Bauch des Krafterfüllten,
Aus des Zauberkund'gen Innerm,
Gleitet eilends aus dem Munde,
Schlüpft behende auf die Fluren
Wie ein muntres, goldnes Eichhorn,
Wie der Marder mit der Goldbrust.

Ging nun weiter fort des Weges,
Kam zur Esse seines Schmiedes,
Sprach der Schmieder Ilmarinen:
"Hast die Worte du vernommen,
Hast die Sprüche du erhalten,
Um des Bootes Rand zu zimmern,
Um den Hinterstamm zu binden,
Um den Vorderstamm zu fügen?"
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Redet selber diese Worte:
"Wohl erhielt ich hundert Worte,
Hörte tausend Zaubersprüche,
Offenbar verborgne Worte,
Sprüche aus geheimen Tiefen."
Ging dann hin zu seinem Boote,
Zu der Stätte weiser Arbeit,
Bringt das Boot gar bald zu Stande,
Bindet fest des Randes Leisten,
Arbeitet am Hinterstamme,
Fügt den Vorderstamm zusammen,
Ungezimmert ward der Nachen,
Ohne Spän' das Boot so fertig.

Achtzehnte Rune.

Wäinämöinen alt und wahrhaft
Dachte nach und überlegte
Hinzugehn und heimzuführen
Eine schöngelockte Jungfrau
Aus dem nimmerhellen Nordland,
Aus dem düstern Sariola,
Nordlands weitberühmte Tochter,
Solch ein Bräutchen aus dem Norden.
Giebt dem Boote die Bekleidung,
Kleidet roth des Nachens Hälfte,
Schmückt mit Gold das vordre Ende,
Ziert es aus mit schönem Silber;
Drauf an einem schönen Morgen,
In des Tages erster Frühe
Stößt das Fahrzeug er ins Wasser,
In die Fluth das plankenreiche
Von den borkentblößten Rollen,
Von den runden Tannenblöcken.
Richtet auf den starken Mastbaum,
Ziehet Segel auf die Masten,
Ziehet auf ein rothes Segel,
Zieht ein Segel blauer Farbe,
Steigt dann selbst hinab ins Fahrzeug,
Gehet in sein neues Schifflein,
Ging um durch das Meer zu steuern,
Um die blaue Bahn zu furchen.
Redet' Worte solcher Weise,
Ließ sich selber also hören:
"Komme nun ins Boot, o Höchster,
In das Schiff, Erbarmungsreicher,
Zu dem Schutz des schwachen Helden,
Zu des kleinen Mannes Stütze,
In den weiten Wogenflächen,
Auf den ausgedehnten Fluthen!"
"Wiege, Wind, den schönen Nachen,
Treibe, Woge, mir mein Schifflein,
Ohne daß ich Ruder brauche
Und das Wasser damit schlage
Auf des Meeres weitem Rücken,
Auf den weitgedehnten Fluthen!"
Annikki mit gutem Namen,
Sie, der Nacht und Dämmrung Tochter,
Die schon vor dem Tage wache,
Die des Morgens früh erwachet,
Hatte Wäsche durchzuklopfen,
Hatte Kleider auszuspülen
An der rothen Brücke Ende,
An des breiten Steges Kante,
Auf der nebelreichen Spitze
Auf dem waldbewachsnen Eiland.
Blickt rundum nach allen Seiten
In die weitgedehnten Lüfte,
Blickt nach oben hin zum Himmel,
Blickt vom Strande hin zum Meere:
Oben schien gar schön die Sonne,
Unter schimmerten die Wogen.
Warf die Augen hin zum Meere,
Wandt' den Kopf gerad zur Sonne;
An des Suomiflusses Mündung,
Bei des Wäinöstromes Ausfluß
Sieht sie auf dem Meer was Schwarzes,
Etwas Blaues auf den Wogen.
Redet Worte solcher Weise
Läßt sich selber also hören:
"Was ist auf dem Meere Schwarzes,
Was das Blaue auf den Wogen?
Bist du eine Gänseheerde,
Oder eine Heerde Enten,
Nun so steige auf zum Fluge
In die Höhe zu dem Himmel!'
"Bist du eine Lachsesklippe
Oder sonst ein Zug von Fischen,
Nun so tauche dich zum Schwimmen,
Geh ins Innre du der Wogen!
"Bist du eine Felsenklippe
Oder sonst ein Zweig im Wasser,
Möge dich die Fluth bespülen,
Möge Wasser dich bedecken."
Weiter rückte da das Fahrzeug,
Segelte das junge Schifflein

Längs der nebelreichen Spitze,
Längs dem waldbedeckten Eiland.
Annikki mit gutem Namen
Sah nun schon das Fahrzeug kommen,
Sah das plankenreiche nahen,
Redet selber solche Worte:
"Bist du meines Bruders Fahrzeug,
Du der Nachen meines Vaters,
Eile rascher nach der Heimath,
Wende dich zum eignen Lande,
Mit der Spitz' zu diesen Walzen,
Mit dem Steu'r zu andern Walzen;
Bist du, Boot, aus fremder Ferne,
Mögst du immer weiter schwimmen
Mit der Spitz' zu andern Walzen,
Mit dem Steu'r zu diesen Walzen!"
War kein Boot des Heimathlandes,
War auch nicht aus fremder Ferne,
War der Nachen Wäinämöinen's,
War des ew'gen Sängers Fahrzeug;
Kommt bereits in größre Nähe,
Eilt herbei zur Unterredung,
Bringt ein Wort und nimmt ein andres,
Um das dritte gut zu sprechen.
Annikki mit gutem Namen,
Sie, der Nacht und Dämmrung Tochter,
Fraget so gewandt zum Fahrzeug:
"Wohin gehst du, Wäinämöinen,
Wohin du, o Freund der Wogen,
Wohin eilst du, Zier des Landes?"
Darauf redet Wäinämöinen
Er, der Alte, her vom Boote:
"Bin auf Lachsfang ausgegangen,
Zu der Lachse munterm Laichen
In dem schwarzen Strom Tuoni's,
In des schilf'gen Baches Tiefe."
Annikki mit gutem Namen
Redet Worte solcher Weise:
"Sprich nicht lauter leere Lügen!
Kenne gut der Fische Laichzeit,
Früher fuhr mein Vater oftmals,
Fuhr gar oft der greise Alte,
Lachse aus dem Fluß zu fangen,
Lachsforellen mitzubringen:
Netze lagen in dem Boote,
Voll von Garnen war das Fahrzeug,
Netze hier und dorten Schnüre,
Große Stangen an den Seiten,
Gabeln an den Ruderbänken,
Lange Stöcke bei dem Steuer;
Wohin gehst du, Wäinämöinen,
Ziehst du aus, o Freund der Wogen?"
Sprach der alte Wäinämöinen:
"Zog hinaus, wollt' Gänse fangen,
Zu dem Spiel der Buntbeschwingten,
Um die speichelreichen Vögel
In dem Sachsensund zu fangen,
In der ausgedehnten Weite."
Annikki mit gutem Namen
Redet Worte solcher Weise:
"Kenne wohl den Wahrheitsprecher,
Kann den Lügner bald entdecken;
Früher fuhr mein Vater oftmals,
Fuhr gar oft der greise Alte
Aus um Gänse einzufangen,
Rothgeschnäbelte zu jagen:
Wohl bespannet war der Bogen,
Aufgezogen war die Sehne,
Schwarze Hunde an der Kette,
An dem Bogen festgebunden,
Welpen liefen an dem Strande,
Kläffer eilten durch die Steine;
Sprich die Wahrheit, Wäinämöinen,
Wohin soll die Reise gehen?"
Sprach der alte Wäinämöinen:
"Wenn ich nun von dannen ziehe,
Hin zum großen Kampfgetümmel,
Zu der Schlacht mit gleichen Köpfen,
Wo das Schienbein blutbeflecket,
Rothgefärbt am Knie die Beine."
Immer weiter spricht Annikki,
Sie, die Zinngeschmückte, redet:
"Kenne wohl den Gang zum Kampfe,
Früher ging mein Vater oftmals

Hin zum großen Kampfgetümmel,
In die Schlacht mit gleichen Köpfen,
Hundert Männer saßen rudernd,
Tausend andre standen drinnen,
An der Spitze hingen Bogen,
Schwerter an den Ruderbänken;
Sage endlich doch die Wahrheit,
Ernstlich ohne vorzulügen,
Wohin gehst du, Wäinämöinen,
Steuerst du, o Freund der Wogen!"
Sprach der alte Wäinämöinen
Selber Worte solcher Weise:
"Komm, o Mädchen, in mein Fahrzeug,
Steig, o Jungfrau, in den Nachen,
Dann will ich die Wahrheit sagen,
Ernstlich ohne vorzulügen."
Annikki, die Zinngeschmückte,
Giebt zur Antwort solche Worte:
"Mag der Wind ins Boot dir steigen,
Und der Sturm in deinen Nachen!
Werde um dein Boot dir kehren,
Stürz' es sammt dem Vorderstamme,
Wenn die Wahrheit ich nicht höre,
Wohin du zu gehen denkest,
Nicht genau die Wahrheit höre,
Und das Lügen du beendest."
Sprach der alte Wäinämöinen
Selber Worte solcher Weise:
"Will genau die Wahrheit sagen,
Log ich auch zuvor ein wenig:
Ging die Jungfrau heimzuführen,
Um das Mädchen anzuhalten
Aus dem nimmerhellen Nordland,
Aus dem düstern Sariola,
Aus dem Ort der Menschenfresser,
Wo die Helden man ertränket."
Annikki mit gutem Namen,
Sie, der Nacht und Dämmrung Tochter,
Als die Wahrheit sie gehöret,
Ohne Lug die ganze Wahrheit,
Ließ die Tücher ungeklopfet,
Ließ die Röcke ungespület
An des breiten Steges Kante,
An der rothen Brücke Ende,
Raffet mit der Hand die Röcke,
Mit der Faust faßt sie die Säume,
Macht sich rasch davon zu gehen,
Eilt alsbald in starkem Laufe,
Kommet in das Haus des Schmiedes,
Gehet selber hin zur Esse.
Dorten weilte Ilmarinen,
Er, der ew'ge Schmiedekünstler,
Schmiedet eine Bank aus Eisen,
Schmückt dieselbe aus mit Silber,
Ruß war armhoch auf dem Kopfe,
Kohlen klafterhoch am Halse.
Hin zur Thüre trat Annikki,
Redet Worte solcher Weise:
"Bruder, Schmieder Ilmarinen,
Du, der ew'ge Schmiedekünstler!
Schmiede mir ein Weberschiffchen,
Schmied' mir nette Fingerringe,
Zwei, ja drei der Ohrgehänge,
Fünf, ja sechs der Gürtelketten,
Werde dir die Wahrheit sagen,
Ohne allen Lug getreulich!"
Sprach der Schmieder Ilmarinen:
"Sagest du mir gute Worte,
Schmied' ich dir ein Weberschiffchen,
Schmied' ich nette Fingerringe,
Schmied' ein Kreuz dir für den Busen,
Bess're aus dir deinen Kopfschmuck,
Sagst du aber schlechte Worte,
Brech' ich deinen Schmuck in Stücke,
Werf' ihn von dir in das Feuer,
Stoße ihn in meine Esse."
Annikki mit gutem Namen
Redet Worte solcher Weise:
"O du Schmieder Ilmarinen,
Denkst du wohl noch heimzuführen
Die du einstmal dir verlobet,
Dir zum Weibe auserlesen!"
"Schmiedest ohne aufzuhören,
Hämmerst ja zu allen Zeiten,

Rossen machst du Sommers Hufe
Schmiedest Winters dazu Eisen,
Nachts baust du an deinem Schlitten,
Machst die Seiten an dem Tage,
Um zur Brautfahrt hinzuwandern,
Nach dem Nordland aufzubrechen,
Dahin eilet nun ein Schlau'rer,
Kommet dir zuvor ein Weit'rer,
Führt hinweg was dir gehöret,
Nimmt für sich was du geliebet,
Zwei der Jahre angeblicket,
Drei der Jahre drum geworben;
Wäinämöinen eilet jetzo
Auf des blauen Meeres Rücken,
An der Spitz' mit goldnem Schnitzwerk,
An dem Kupfersteuer sitzend
Nach dem nimmerhellen Nordland,
Nach dem düstern Sariola."
Kam dem Schmieder so ein Kummer,
Schwere Zeit dem Eisenmanne,
Aus der Faust prallt' ihm die Zange,
Aus der Hand sank ihm der Hammer.
Sprach der Schmieder Ilmarinen:
"Annikki, du liebe Schwester!
Werde dir ein Weberschiffchen,
Schöne Fingerringe schmieden,
Zwei, ja drei der Ohrgehänge,
Fünf, ja sechs der Gürtelketten,
Wärme du die süße Badstub',
Füll' mit Rauch die Honigkammer
Mit den feingespaltnen Scheiten,
Mit gar klein gebrochnen Spänen,
Gieb mir auch ein wenig Asche,
Gieb ein Bißchen von der Lauge,
Daß den Kopf ich damit wasche,
Meine Glieder damit rein'ge
Von den Kohlen seit dem Herbste,
Von den Schlacken seit dem Winter!"
Annikki mit gutem Namen
Wärmte heimlich drauf die Badstub',
Heizt' mit Holz, das Wind gebrochen,
Das der Donnerkeil zerschlagen,
Sammelt' Steine aus dem Strome,
Mehrt' durch Sprengen drauf die Hitze
Durch das Wasser aus der Quelle,
Aus dem stetsbewegten Sprudel,
Brach dann Besen im Gebüsche,
Macht' aus Laub ihm weiche Quasten,
Bäht' die honigreichen Besen
Auf des süßen Steines Spitze,
Macht' aus saurer Milch ihm Lauge,
Macht' aus Knochenmark ihm Seife,
Macht' aus glattem Stoff die Seife,
Macht' sie aus geschmeid'ger Masse,
Um des Freiers Kopf zu waschen,
Seine Glieder rein zu reiben.
Selbst der Schmieder Ilmarinen,
Er, der ew'ge Schmiedekünstler,
Schmiedet was die Jungfrau wünschte,
Bessert aus den Schmuck des Kopfes,
Während sie die Badstub' heizte,
Eilend ihm das Bad besorgte;
Legt ihr in die Hand die Sachen,
Also redete die Jungfrau:
"Hab' die Badstub' schon geheizet,
Schon gewärmt die dampf'ge Kammer,
Habe schon gebäht die Besen,
Schon geschwungen dort die Quasten;
Bade dich nun zur Genüge,
Gieße Wasser nach Belieben,
Wasch das Haupt zur Flachses Weiße,
Deine Augen gleich dem Schneeglanz!"
Ilmarinen, er, der Schmieder,
Ging nun selber sich zu baden,
Wusch sich dorten zur Genüge,
Scheuert' blank den ganzen Körper,
Wusch die Augen, daß sie glänzten,
Wusch die Schläfen, daß sie blühten,
Seinen Hals so weiß wie Eier,
Seine Glieder, daß sie strahlten;
Kommt ins Zimmer aus dem Bade,
Kommt, daß man ihn kaum erkennet,
Wunderschön sind seine Wangen,
Schöngeröthet ihre Fläche.

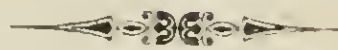
Redet Worte solcher Weise:
"Annikki, geliebte Schwester!
Bringe mir ein Hemd von Leinwand,
Bringe mir die besten Kleider,
Daß ich meine Glieder schmücke,
Daß ich mich zum Freien rüste!"
Annikki mit gutem Namen
Holte ihm ein Hemd von Leinwand
Für die schweißbefreiten Glieder,
Für den unbedeckten Körper,
Holt' ihm enggewirkte Hosen,
Die die Mutter selber nähte,
Für die schmutzbefreiten Hüften,
Deren Knochen nicht zu sehen.
Holte ihm dann weiche Strümpfe,
Die einst seine Mutter strickte,
Um das Schienbein zu bedecken,
Um die Waden zu verhüllen;
Darauf Schuhe, die gut paßten,
Schöne Stiefel, die erhandelt,
Auf die Kanten seiner Strümpfe,
Die die Mutter einst genähet;
Ein Gewand von blauer Farbe,
Unten von der Leberfarbe,
Auf das Hemd von schöner Leinwand,
Die aus reinstem Flachs bereitet;
Dann den Rock aus grobem Tuche,
Vierfach ist er umgeschlagen
Ums Gewand von blauer Farbe,
Das das neuste von den neuen;
Einen Pelz mit tausend Knöpfen,
Ausgeschmückt mit hundert Zierden
Auf den Rock von grobem Tuche,
Welchen feines Tuch umkreiset,
Noch den Gürtel um die Hüften,
Die mit Gold gezierte Binde,
Die die Mutter einst gestricket,
Die als Mädchen sie gewirket,
Buntgezierte Handschuh ferner,
Fingerhandschuh goldenkantig,
Von den Lappen angefertigt,
Auf die schöngeformten Hände;
Eine Mütze, die sich hebet
Auf dem Haupt mit goldnen Locken,
Die der Vater einst gekaufet,
Als zum Freien er sich schmückte.
Ilmarinen, er, der Schmieder,
Kleidet sich und macht sich fertig,
Machet, daß die Kleider passen,
Redet dann zu seinem Knechte:
"Schirre mir das flinke Füllen
Vor den buntgeschmückten Schlitten,
Daß ich auf die Fahrt mich mache,
Nach dem Nordland hin verreise!"
Also gab der Knecht zur Antwort:
"Haben grade sechs der Rosse,
Pferde, welche Hafer fressen,
Welches soll ich davon schirren?"
Sprach der Schmieder Ilmarinen:
"Nimm den besten von den Hengsten,
Spann das Füllen in's Geschirre,
Vor den Schlitten du das Falbe,
Setze sechs der Kuckucksvögel,
Sieben von den blauen Vögeln,
Daß sie auf dem Krumholz weilen,
An des Joches Riemen rufen,
Daß die Mädchen hastig aufschau'n,
Sich die Schöngeschmückten freuen;
Bringe her das Fell des Bären,
Daß ich mich auf selbes setze,
Bringe her die Haut der Robbe
Her als Decke auf den Schlitten!"
Darauf spannt der Knechte ew'ger,
Der mit Geld bezahlte Diener,
Ins Geschirr das flinke Füllen,
Vor den Schlitten hin das Falbe,
Stellet sechs der Kuckucksvögel,
Sieben von den blauen Vögeln,
Daß sie an dem Krummholz zwitschern,
An des Joches Riemen lärmen;
Bracht herbei das Fell des Bären,
Daß der Wirth sich darauf setzte,
Brachte dann die Haut der Robbe
Her als Decke zu dem Schlitten.

Selbst der Schmieder Ilmarinen,
Er, der ew'ge Schmiedekünstler,
Flehte nun zu Ukko oben,
Betet also zu dem Donn'rer:
"Sende frischen Schnee, o Ukko,
Lasse weiche Flocken fallen,
Daß der Schlitten drüber gleite,
Auf dem Schnee vorübersause!"
Frischen Schnee entsandte Ukko,
Ließ die weichen Flocken fallen,
Deckt der Heidekräuter Stiele
Und verbirgt die Beerenbüschel.
Selbst der Schmieder Ilmarinen
Setzt sich in den Eisenschlitten,
Redet Worte solcher Weise,
Läßt auf diese Art sich hören:
"Glück, sei nun bei meinen Zügeln,
Gott beschütze du den Schlitten,
Nicht zerreißt das Glück die Zügel,
Nicht zerschmettert Gott den Schlitten!"
Raffet mit der Hand die Zügel,
Mit der andern dann die Peitsche,
Schlägt das Roß mit seiner Peitsche,
Redet selber diese Worte:
"Weißstirn, jage nun von dannen,
Tummle dich mit Flachsesmähnen!"
Springend jagt das Roß des Weges
An des Meeres sand'gem Ufer,
An dem Rand des Honigholmes,
An des Erlenhügels Seite,
Jagte lärmend hin am Strande,
Rauschend durch den Sand am Ufer,
In die Augen fliegt der Flugsand
Und das Meer sprützt in den Busen.
Jagte einen Tag, den zweiten,
Jagte auch am dritten Tage,
Endlich an dem dritten Tage,
Holt er ein den Wäinämöinen,
Redet Worte solcher Weise,
Läßt auf diese Art sich hören:
"O du alter Wäinämöinen,
Laß uns friedlich uns vergleichen,
Daß, obwohl wir um die Wette
Um die Jungfrau uns bewerben,
Sie nicht wider ihren Willen,
Sondern frei dem Manne folge!"
Sprach der alte Wäinämöinen:
"Will in Frieden mich vergleichen,
Nicht mit Kraft sie fortzuführen,
Wider ihren Willen nimmer:
Daß sie dem gegeben werde,
Welchem sie sich selbst bestimmet,
Werd' nicht lange Feindschaft tragen
Und nicht großen Aerger hegen."
Fahren drauf des Weges fürder,
Jeglicher auf seinem Wege,
Rauschend fuhr das Boot am Strande,
Rasch das Roß, die Erde bebte.
Wenig Zeit war hingegangen,
Kaum ein Augenblick verflossen,
Sieh, da bellte schon der Haushund
Und des Schlosses Hündin kläffte
In dem nimmerhellen Nordland,
In dem mächt'gen Sariola;
Früher mukste er weit leiser,
Brummte seltener der Haushund,
Auf dem Ackerrain gelagert,
Mit dem Schwanz den Boden schlagend.
Sprach der Hauswirth von Pohjola:
"Gehe, Tochter, zuzuschauen,
Was der dunkle Hund gebellet,
Angeschlagen er, der Langohr!"
Klüglich antwortet die Tochter:
"Bin nicht unbeschäftigt, Vater,
Muß den großen Stall besorgen,
Muß die große Heerde hüten,
Muß mit großem Steine mahlen,
Fein das Mehl durch Siebe lassen,
Feines Mehl bei dicken Steinen,
Habe wenig Kraft beim Mahlen."
Leise bellt' des Schlosses Unhold,
Selten knurrte er voll Aerger,
Sprach der Hauswirth von Pohjola:
"Gehe, Alte, zuzuschauen,

Was der dunkle Hund gebellet,
Angeschlagen er, der Thorwart!"
Also antwortet die Alte:
"Hab' nicht Zeit und kein Verlangen,
Muß die große Wirthschaft sätt'gen,
Muß das Mittagsmahl besorgen,
Muß das große Brot bereiten,
Muß den Teig recht kräftig kneten,
Groß ist's Brot, das Mehl vom feinsten,
Habe wenig Kraft zum Backen."
Sprach der Hauswirth von Pohjola:
"Immer haben Weiber Eile,
Mädchen immer viel zu schaffen,
Wenn am Ofen sie sich braten,
In dem Bette lang sich strecken,
Geh, o Sohn, um zuzuschauen!"
Also antwortet der Bursche:
"Hab' nicht Zeit um zuzuschauen,
Muß das stumpfe Beil jetzt schleifen,
Einen großen Block zerhauen,
Einen Haufen Holz nun spalten,
Es in feine Scheite schlagen,
Groß der Haufen, fein die Scheite,
Habe wenig Kraft zum Hauen."
Immer bellt' des Schlosses Kläffer,
Knurrte noch des Schlosses Hündin,
Lärmte noch der Hund, der Unhold,
Klagte noch des Hügels Wächter,
Sitzend auf dem Saum des Feldes,
Seinen Schwanz gar fleißig krümmend.
Sprach der Hauswirth von Pohjola:
"Ohne Grund bellt nicht der Braune,
Nimmer schlägt er an vergebens,
Knurret nicht der Föhren wegen."
Ging nun selber zuzuschauen,
Schreitet durch den Raum des Hofes
Zu des Feldes letztem Rande,
Zu dem hintersten der Aecker.
Schauet auf des Hundes Schnauze,
Sieht die Schnauze hingerichtet
Auf des Sturmeshügels Spitze,
Auf des Erlenberges Rücken;
Sah nun wohl die ganze Wahrheit,
Was der Braune so gebellet
So geklagt die Zier des Bodens,
So geheult der Wollschwanzträger;
Rothgefärbt ein Fahrzeug segelt
Auf des Lempibusens Rücken
Und ein bunter Schlitten eilte
An dem Strand des Honigholmes.
Selbst der Hauswirth von Pohjola
Ging sogleich in seine Stube,
Macht sich auf nach seinem Hause,
Redet selber solche Worte:
"Fremde sind bereits gekommen
Auf des blauen Meeres Rücken,
Angefahren auch ein Schlitten
An dem Strand des Honigholmes,
Angesegelt ist ein Fahrzeug
Auf des Lempibusens Rücken."
Sprach die Wirthin von Pohjola:
"Woher nehmen wir ein Zeichen,
Weshalb her die Fremden kommen?
O du liebe, kleine Tochter,
Lege Sperberholz ins Feuer,
Zünde an des Holzes Zierde!
Fließet es von rothem Blute,
O, dann kommet es zum Kriege,
Fließt dagegen reines Wasser,
Ja, dann bleiben wir in Frieden."
Nordlands schlankgewachsne Jungfrau,
Sie, ein Mädchen gar bescheiden,
Legt das Sperberholz ins Feuer,
Zündet an des Holzes Zierde;
Fließet nicht von rothem Blute,
Nicht von Blute, nicht von Waßer,
Honig sah hervor sie fließen,
Süßen Seim zum Vorschein kommen."
Aus dem Winkel sprach Suowakko,
Redet aus dem Bett die Alte:
"Fließet Honig aus dem Holze,
Träufelt es von süßem Seime,
Sind die Gäste, die jetzt kommen,
Eine große Schaar von Freiern."

Darauf ging des Nordlands Wirthin,
Mit der Wirthin auch die Tochter
Gar geschwinden Schritts zum Hofe,
Eilten rasch hinaus ins Freie,
Warfen ihre Augen dorthin,
Wandten ihren Kopf zur Sonne;
Sahen dorther angekommen,
Angesegelt einen Nachen,
Hundert Bretter hat der Nachen
Diesseits in dem Lempibusen,
Bräunlich schien das Boot von unten,
Röthlich glänzt' die ob're Hälfte,
Voller Kraft stützt an dem Steuer
Sich ein Mann aufs Kupferruder;
Laufen sahen sie das Füllen,
Sie den rothen Schlitten gleiten,
Fahren ihn, den buntgeschmückten,
An dem Strand des Honigholmes;
Sechs der goldnen Kuckucksvögel
Lärmten an dem Krummholzbogen,
Sieben blaugefärbte Vögel
Sangen an des Joches Riemen,
Saß ein stolzer Held im Schlitten,
Hält die Zügel in den Händen.
Sprach die Wirthin von Pohjola,
Redet' selber diese Worte:
"Bist zu gehen du gesonnen,
Wenn sie kommen dich zu freien
Als Gefährtin für das Leben,
Als ein heißgeliebtes Hühnchen?"
"Welcher mit dem Boote kommet,
Mit dem rothen Fahrzeug schiffet
Diesseits in dem Lempibusen,
Ist der alte Wäinämöinen,
Führt im Schiffe guten Vorrath,
Schätze auf des Bootes Boden."
"Welcher in dem Schlitten fähret,
In dem buntgeschmückten gleitet
An dem Strand des Honigholmes,
Ist der Schmieder Ilmarinen,
Kommet her mit leeren Händen,
Hat den Schlitten voll mit Sprüchen."
"Treten sie in unsre Stube,
Bring' du Honigtrank im Kruge,
Bringe ihn im doppelohr'gen,
Leg' den Krug in dessen Hände,
Dem zu folgen du gesonnen;
Gieb ihn nur dem Wäinämöinen,
Der im Schiffe Güter brachte,
Schätze in des Bootes Boden!"
Doch des Nordlands schöne Tochter
Giebt zur Antwort solche Rede:
"Theure, die du mich getragen,
Mutter, die mich auferzogen!
Werde nicht den Reichthum wählen,
Nicht den Mann mit großen Schätzen,
Wähl' den Mann mit schönem Antlitz,
Den an allen Gliedern schönen;
Nimmer ist in frühern Zeiten
Wohl ein Mädchen so verkaufet,
Ohne Schätze wird sie folgen
Ilmarinen, jenem Schmieder,
Der den Sampo hat geschmiedet,
Der den Deckel hat gehämmert."
Sprach die Wirthin von Pohjola:
"O du Kind voll lauter Thorheit!
Wählst den Schmieder Ilmarinen,
Dessen Stirn vom Schweiße triefet,
Seine Leinen rein zu spülen,
Und des Schmiedes Kopf zu waschen."
Also antwortet die Tochter,
Redet Worte solcher Weise:
"Will den Wäinämöinen nimmer,
Nicht den alten Mann beschützen,
Würde Mühe mit ihm haben,
Langeweile mit dem Greise."
Drauf gelangte Wäinämöinen
Früher an das Ziel der Reise,
Stieß den rothgefärbten Nachen,
Setzt des dunkelfarb'ge Fahrzeug
Auf die eisenfesten Rollen,
Auf die kupferreichen Walzen,
Dringt dann selber in die Stube,
Geht geschwinde ein zum Hause,

Redet auf dem Boden stehend,
Vor der Thüre, bei dem Sparren,
Redet Worte solcher Weise,
Läßt auf diese Art sich hören:
"Willst du, schöne Jungfrau, werden
Lebenslänglich meine Gattin,
Meine Tage mit mir theilen
Als ein heißgeliebtes Hühnchen?"
Nordlands schöne Jungfrau selber
Giebt geschwinde diese Antwort:
"Hast du schon das Boot gezimmert,
Schon gebaut das große Fahrzeug
Aus den Splittern meiner Spindel,
Aus den Trümmern meiner Spuhle?
Sprach der alte Wäinämöinen,
Redet selber solche Worte:
"Hab' ein schönes Boot gezimmert,
Gut gefüget diesen Nachen,
Daß dem Winde Stand er halte
Und dem Wetter widerstehe,
Wenn er durch die Wogen treibet,
Auf dem Meeresrücken gleitet,
Wie ein Bläschen sich erhebet,
Wie ein Blümchen sich beweget
Durch des Nordlants weite Fluthen
Durch die schaumbedeckten Wogen."
Nordlands schöngewachsne Tochter
Gab zur Antwort diese Worte:
"Mir gefällt kein Mann vom Meere,
Keiner der auf Wogen weilet,
Seinen Sinn entführen Stürme,
Sein Gehirn zerschlagen Winde,
Deshalb mag ich dir nicht folgen,
Mag ich mich an dich nicht binden
Als Gefährtin für das Leben,
Als ein heißgeliebtes Hühnchen,
Dir die Schlafstatt zu besorgen
Und für deinen Kopf das Kissen.

Neunzehnte Rune.

Selbst der Schmieder Ilmarinen,
Er, der ew'ge Schmiedekünstler,
Dringet hastig in die Stube,
Stürzet eiligst in die Wohnung.
Honigtrank ward da gereichet,
Süßer Seim im Krug gegeben
In die Hände Ilmarinen's;
Solche Worte sprach der Schmieder:
"Werde nicht, so lang' ich lebe,
Nicht, so lang' das Mondlicht leuchtet,
Diesen Trank hieselbst berühren,
Eh' mein Eigenthum ich schaue,
Ob nun fertig schon das Mädchen,
Derentwegen ich gewachet."
Sprach die Wirthin von Pohjola,
Redet' Worte solcher Weise:
"Große Müh' giebt die Erkor'ne,
"Mühe sie, um die man wachte;
Noch nicht ist der Fuß im Schuhe,
Und der zweite ist's noch wen'ger:
Dann erst ist die Jungfrau fertig,
Um von dir gefreit zu werden,
Wenn ein Schlangenfeld du ackerst,
Du ein natterreiches pflügest,
Ohne daß die Pflugschar schreitet,
Ohne daß der Holzpflock bebet;
Hiisi hat es einst gepflüget,
Lempo mit dem Roß durchfurchet,
Mit der kupferreichen Pflugschar,
Mit dem Eisen voller Feuer,
In der Hälfte ließ mein Söhnlein,
Ungeackert es einst liegen."
Ilmarinen, er, der Schmieder,
Gehet in der Jungfrau Stube,
Redet selber diese Worte:
"Du, der Nacht und Dämmrung Tochter,
Denkest du noch jener Zeiten,
Als den Sampo ich geschmiedet,
Als den Deckel ich gehämmert?
Schwurest damals kräft'ge Eide
Vor dem offenbaren Gotte,
Vor des Mächt'gen Angesichte,
Gabst mir Hoffnung, daß du würdest
Mir, dem guten, braven Manne,
Mir Gefährtin für das Leben,
Als ein heißgeliebtes Hühnchen?
Nicht will dich die Mutter geben,
Mir die Tochter nicht gewähren,
Wenn ich nicht das Feld voll Schlangen,
Nicht das natterreiche pflüge."
Von der Braut ward ihm da Hülfe,
Solchen Rath giebt ihm die Jungfrau:
"O du Schmieder Ilmarinen,
Du, der ew'ge Schmiedekünstler!
Schmiede eine goldne Pflugschar,
Schmück sie aus mit schönem Silber!
Wirst das Schlangenfeld dann ackern,
Wirst das natterreiche pflügen."
Ilmarinen, er, der Schmieder,
Leget Gold drauf in die Esse,
Läßt das Silber dort zerschmelzen,
Schmiedet daraus eine Pflugschar,
Schmiedet Schuhe sich aus Eisen,
Beinbedeckungen von Stahl sich,
Ziehet diese an die Beine,
Deckt die Waden mit denselben,
Legt sich an ein Hemd von Eisen,
Einen Gurt von bestem Stahle,
Große Handschuh, die von Eisen,
Holt sich Handschuh, die von Steinen,
Schaffet sich ein Roß voll Feuer,
Schirrt das schöngewachsne Füllen,
Gehet um das Feld zu pflügen,
Um den Acker zu durchfurchen.
Schaute Köpfe, die sich drehten,
Schädel, die beständig zischten,
Redet Worte solcher Weise:
"Schlange, die von Gott geschaffen,
Wer erhob wohl deinen Rachen,
Wer entsandte wohl und machte,

Daß den Kopf du aufrecht haltest,
Du den Hals nach oben streckest;
Weiche fort nun aus dem Wege,
Gehe in die Stoppeln, Arge,
Schlüpfe du in dichtes Buschwerk,
Schwinge dich auf gras'ge Plätze!
Hebest du den Kopf von daher,
Wird dir Ukko ihn zerbrechen,
Mit den Pfeilen, die gestählet,
Mit den eisenreichen Schlossen."
Pflügte dann das Feld voll Schlangen
Und durchfurcht' das Land voll Nattern,
Hebt die Schlangen bei dem Pflügen,
Hebt die Nattern bei dem Ackern,
Spricht, als er zurückgekommen:
"Hab' gepflügt das Feld voll Schlangen,
Hab' durchfurcht das Feld voll Nattern,
Umgewandt das schlangenreiche,
Gieb mir deine Tochter, Alte,
Und gewähre mir die Theure!"
Sprach die Wirthin von Pohjola
Selber Worte solcher Weise:
"Werde dann die Tochter geben,
Dir die Jungfrau dann verleihen,
Wenn du Tuoni's Bären bringest,
Wenn Manala's Wolf zu zügelst
Aus dem Hain des Todtenreiches,
Von den Gränzen von Manala;
Hundert gingen ihn zu zügeln,
Keiner ist zurückgekehret."
Selbst der Schmieder Ilmarinen
Gehet in des Mädchens Stube,
Redet Worte solcher Weise:
"Ist ein Werk mir auferleget,
Zügeln soll den Wolf Manala's,
Ich den Bären Tuoni's holen
Aus dem Hain des Todtenreiches,
Von den Gränzen von Manala."
Von der Braut ward ihm da Hülfe,
Solchen Rath gab ihm die Jungfrau:
"O du Schmieder Ilmarinen,
Du, der ew'ge Schmiedekünstler!
Schmied aus Stahl dir gute Zügel,
Mache Riemen du aus Eisen
Dir auf einem Stein im Wasser,
In dem Schaum von dreien Strömen,
Damit bringst den Bären Tuoni's,
Zügelst du den Wolf Manala's."
Ilmarinen drauf der Schmieder,
Er, der ew'ge Schmiedekünstler,
Schmiedet sich von Stahl erst Zügel,
Machet Riemen dann aus Eisen
Sich auf einem Stein im Wasser,
In dem Schaum von dreien Strömen.
Ging die Thiere dann zu zügeln,
Redet selber diese Worte:
"Terhenetär, Nebeltochter,
Siebe mit dem Sieb den Nebel,
Streue nebelreichen Schatten,
Wo die wilden Thiere weilen,
Daß sie mich nicht kommen hören,
Nicht vor mir die Flucht ergreifen!"
Zügelt dann des Wolfes Rachen,
Fesselt mit der Kett' den Bären
Von den Fluren von Tuoni,
Aus des blauen Haines Innerm,
Spricht, als er zurückgekommen:
"Gieb mir, Alte, deine Tochter,
Hab' gebracht den Bär Tuoni's,
Zügelte den Wolf Manala's."
Selbst die Wirthin von Pohjola
Redet Worte solcher Weise:
"Gebe dir erst dann das Entlein,
Gebe dir das blaue Vöglein,
Wenn den großen Hecht gefangen,
Du den fetten Fisch mir bringest
Aus dem Flusse von Tuoni,
Aus den Tiefen von Manala,
Ohne daß ein Garn du stellest,
Ohne daß ein Netz du ziehest;
Hundert wollten ihn schon fangen,
Keiner ist zurückgekehret."
Schon verdrießlich ward der Schmieder
Und gerieth in große Drangsal,

Gehet in des Mädchens Stube,
Redet selber solche Worte:
"Ist ein Werk mir auferleget,
Immer besser als das frühre:
Soll den großen Hecht nun fangen,
Ihn, den fetten Fisch, erhaschen
Aus dem schwarzen Fluß Tuoni's,
Aus den Tiefen von Manala
Ohne Garn und ohne Netze,
Ohne Werkzeug andrer Weise.
Von der Braut ward ihm da Hülfe,
Solchen Rath gab ihm die Jungfrau:
"O du Schmieder Ilmarinen,
Sei doch nimmer solcher Stimmung!
Schmiede einen Aar aus Feuer,
Einen großen Flammenvogel!
Dieser wird den Hecht dir fangen,
Dir den fetten Fisch erhaschen
Aus dem schwarzen Fluß Tuoni's
Aus den Tiefen von Manala."
Selbst der Schmieder Ilmarinen
Er, der ew'ge Schmiedekünstler,
Schmiedet einen Aar aus Feuer,
Einen großen Flammenvogel,
Bildet Klauen ihm aus Eisen,
Macht aus hartem Stahl die Krallen,
An die Flügel Bootesränder,
Hebt sich selber auf die Flügel,
Setzt sich auf des Vogels Rücken,
Auf des Adlers Flügelknochen.
Solchen Rath giebt er dem Adler,
Warnet so den Flammenvogel:
"Adler, Vogel, den ich liebe,
Fliege nun, wie ich dich heiße,
Nach dem schwarzen Fluß Tuoni's,
Nach den Tiefen von Manala,
Pack' den großen Hecht Tuoni's,
Fange mir der Fische fettsten!"
Rasch entfliegt der schöne Adler,
Er, der stattlichste der Vögel,
Um den großen Hecht zu fangen,
Diesen Fisch mit grausen Zähnen
Aus dem Flusse von Tuoni,
Aus den Tiefen von Manala,
Streift die Fluth der eine Flügel,
Reicht der andre bis zum Himmel,
In das Meer schlägt er die Krallen,
Wetzt den Schnabel an den Klippen.
Darauf gehet Ilmarinen,
Geht der Schmieder zu durchsuchen
Tuoni's Fluß mit schwarzen Wogen,
Geht der Aar um dort zu spähen.
Aus dem Wasser stieg ein Unhold,
Packte fest den Ilmarinen,
In den Nacken greift der Adler,
Wendet um den Kopf des Unholds,
Stößt denselben in die Tiefe,
Drängt ihn in den Schmutz des Schlammes.
Schon erscheint der Hecht Tuoni's,
Kommt der Wasserhund geschlichen,
War nicht von den kleinsten Hechten,
Nicht gehört er zu den größten;
Zwei der Beile lang die Zunge,
Wie der Harkenstiel die Zähne,
Wie drei Ströme breit der Rachen,
Sieben Böte breit der Rücken,
Wollte nach dem Schmieder schnappen,
Ilmarinen gleich verzehren.
Kam der Adler nun geschwinde,
Senkte sich der Lüfte Vogel,
Nicht gehört er zu den kleinsten,
Keineswegs auch zu den größten:
Hundert Klafter maß sein Schnabel,
Wie sechs Ströme war die Oeffnung,
Sechs der Speere lang die Zunge,
Fünf der Sensen lang die Krallen,
Spähet nach dem großen Hechte,
Nach dem flinken, fetten Fische,
Schießt herab nach diesem Fische,
Eilet zu dem großen Hechte.
Darauf drückt der Hechte größter,
Er, der flinke, fette Schwimmer,
Stark der Adlers große Krallen

In des klaren Wassers Tiefe,
In die Höhe hebt der Adler,
Hebt sich in die freien Lüfte,
Rühret auf des Schlammes Schwärze
Auf des Wassers blauen Rücken.
Fliegt ein Weilchen, hält dann inne,
Will es noch einmal versuchen,
Schlägt die eine seiner Klauen
In des Hechtes grause Schulter,
In des Wasserhundes Seite,
Schlägt die andre seiner Klauen
In den Berg von hartem Stahle,
In den Fels von festem Eisen,
Von dem Steine prallt die Klaue,
Prallte ab vom Eisenfelsen,
In die Tiefe taucht der Hecht schon
Zieht sich in des Wassers Gründe
Aus den Klau'n des großen Adlers,
Aus den Krallen dieses Vogels,
Hatte Spuren an den Seiten,
Starke Spalten an den Schultern.
Darauf stürzt mit Eisenklauen
Noch einmal der Aar von oben,
Feurig strahlten seine Flügel,
Feurig funkelten die Augen,
Packt den Hecht mit seinen Klauen,
Packt den Wasserhund gar kräftig,
Holt den Schuppenhecht zum Vorschein,
Rafft das Ungethüm des Wassers
Aus der Fluthen großer Tiefe
Auf des Meeres klaren Rücken.
So erhascht der starke Adler
Bei dem dritten Male endlich
Tuoni's Hecht, der Fische ärgsten,
Ihn, den flinken, fetten Schwimmer,
Aus dem Fluß des Todtenreiches,
Aus den Tiefen von Manala,
Nicht erkannte man das Wasser
Vor des großen Hechtes Schuppen,
Schwer konnt' man die Luft erkennen
Vor des großen Adlers Federn.
Trug der Aar mit Eisenklauen
Nun den Fisch mit starken Schuppen
In der Eiche hohe Zweige,
Auf die starkbelaubte Tanne,
Machte sich daran zu schmecken,
Schlitzte auf den Bauch des Hechtes,
Rupfte durch die Brust des Fisches,
Reißet ab den Kopf vom Rumpfe.
Sprach der Schmieder Ilmarinen:
"Adler, du, o schlimmer Bursche,
Was bist du denn für ein Vogel,
Was bist du denn für ein Flattrer,
Daß du jetzo schon geschmecket,
Aufgeschlitzt den Bauch des Hechtes,
Ganz zerrauft die Brust des Fisches,
Durchgebissen ihn am Kopfe!"
Doch der Aar mit Eisenklauen
Eilte hitzig nur noch weiter,
Hob sich höher in die Lüfte,
An den Rand der langen Wolke,
Wolken bebten, Himmel brausten
Schief gerieth des Himmels Decke,
Mitten brach des Ukko Bogen,
Selbst des Mondes Hörner brachen.
Selber trug nun Ilmarinen,
Trug der Schmied den Kopf des Fisches
Als Geschenk zur Schwiegermutter,
Redet Worte solcher Weise:
"Dieser wird für immer dienen
Als ein Stuhl in Nordlands Stube."
Sprach dann Worte solcher Weise,
Ließ auf diese Art sich hören:
"Hab' das Schlangenfeld gepflüget,
Hab' das Natterland durchfurchet,
Zügelte den Wolf Manala's,
Fesselte Tuoni's Bären,
Fing den Hecht mit starken Schuppen,
Ihn, den flinken, fetten Schwimmer,
Aus dem Fluß des Todtenreiches,
Aus den Tiefen von Manala;
Wirst die Tochter du mir geben,
Mir die Jungfrau du verleihen?"
Sprach die Wirthin von Pohjola:

"Schlecht hast du die Sach' gemachet,
Daß den Kopf du abgetrennet,
Aufgeschlitzt den Bauch des Hechtes,
Durchgerupft die Brust des Fisches,
Daß du von dem Fleisch geschmecket."
Selbst der Schmieder Ilmarinen
Giebt zur Antwort solche Worte:
"Nie erlangt man ohne Schaden
Beute von dem besten Orte,
Habe sie aus Tuoni's Flusse,
Aus Manala sie geholet;
Ist die Jungfrau jetzo fertig,
Derentwegen ich gewachet?"
Sprach die Wirthin von Pohjola,
Redet' selber diese Worte:
"Fertig ist anjetzt die Jungfrau,
Derentwegen du gewachet,
Gebe dir mein liebes Entlein,
Rüste aus das nette Vöglein
Für den Schmieder Ilmarinen
Als Gefährtin für das Leben,
Als Genossin deiner Tage,
Als ein heißgeliebtes Hühnchen."
Auf dem Boden saß ein Knabe,
Von dem Boden sang ein Kindlein:
"Schon erschien in diesen Stuben,
Kam in unser Schloß ein Vogel,
Flog von Osten her ein Adler,
Durch die Lüfte her ein Habicht,
Einen Flügel an den Wolken,
An den Wogen mit dem andern,
Kehrt die Fluthen mit dem Schweife,
Mit dem Kopf reicht er zum Himmel;
Blicket um sich in die Runde,
Fliegt ein Weilchen, hält dann inne,
Flieget auf das Schloß der Männer,
Lärmet mit dem großen Schnabel;
Eisern ist das Dach der Männer,
Kann nicht in das Innre dringen."
"Blicket um sich in die Runde,
Fliegt ein Weilchen, hält dann inne,
Flieget auf das Schloß der Weiber,
Lärmet mit dem großen Schnabel;
Kupfern ist das Dach der Weiber,
Kann nicht in das Innre dringen."
"Blicket um sich in die Runde,
Fliegt ein Weilchen, hält dann inne,
Flieget auf das Schloß der Mädchen,
Lärmet mit dem großen Schnabel;
Leinen ist das Dach der Mädchen,
Kann bald in das Innre dringen."
"Flieget auf des Schlosses Rauchfang,
Läßt herab sich zu der Decke,
Stößet fort das Brett am Fenster,
Setzt sich auf des Schlosses Fenster,
Auf die Wände grünbefiedert,
Reich an Federn auf die Balken."
"Schauet auf die Schöngelockte,
Blicket auf die Schönbehaarte,
Auf die Beste von den Mädchen,
Auf der Schöngelockten Schönste,
Auf der Perlgeschmückten Nettste,
Auf der Blumenreichen Werthste."
"Mit den Klauen packt der Adler,
Greifet rasch der Habichtsvogel,
Schießet auf des Schwarmes Beste,
Auf die netteste der Enten,
Auf die weichste, auf die zartste,
Auf die flinkste, auf die weißste,
Diese packt der Lüfte Vogel,
Diese ritzt die lange Klaue,
Die ihr Köpfchen hoch emporträgt,
Die am schönsten an dem Körper,
Mit den schönsten Bürzelfedern,
Mit dem zärtsten, weichsten Flaume.
Sprach die Wirthin von Pohjola,
Redet' Worte solcher Weise:
"Woher wußtest du, Geliebter,
Hörtest du, o goldner Apfel,
Daß die Jungfrau hier gewachsen,
Daß der Flachs des Hauptes flattert,
Glänzte wohl des Mädchens Silber,
Ward gerühmt das Gold des Mädchens,
Schien von uns zu euch die Sonne,

Leuchtete der Mond von hieraus?"
  Sprach der Knabe von dem Boden,
Lärmte so der junge Sprößling:
"Daher wußte es dein Liebling,
Fand den Weg des Glückes Maulwurf
Nach dem Haus der Ruhmerfüllten,
Nach dem Hof der schönen Jungfrau:
Guten Ruf genoß der Vater,
Der das große Schiff entsandte,
Bessern Ruf noch hatt' die Mutter,
Die das dicke Brot gebacken,
Weizenbrot zurechtgeknetet,
Um die Gäste gut zu speisen."
  "Also wußte es dein Liebling,
So erfuhr's der weite Fremde,
Daß die Jungfrau aufgewachsen,
Daß das Mädchen sich erhoben,
Kam einst auf den Hof gegangen,
Zu der Kammer hingeschritten,
In des Morgens erster Frühe,
Zu der Zeit der ersten Dämmrung,
Wirbelnd stieg der Ruß in Streifen,
Dick erhob sich Rauchgewölke
Aus dem Haus der schönen Jungfrau,
Aus dem Hof der schlankgewachsnen,
Selber mahlte da die Jungfrau,
Schwang die Hölzer an dem Mühlstein,
Diese lärmen gleich dem Kuckuck,
Entengleich die Seitenlöcher,
Heimchengleich ertönt der Mehlsieb,
Perlengleich die Steine selber."
  "Ging dann noch zum zweiten Male,
Schreitet an dem Rand des Feldes,
Auf der Wiese war die Jungfrau,
Schaukelt' auf dem Blumenanger,
Färbte roth in Eisengrapen,
Kocht' in Kesseln gelbe Farbe."
  "Ging nun noch zum dritten Male
Zu der schönen Jungfrau Fenster,
Hörte dort die Jungfrau weben,
Hört den Weberkamm sich rühren,
Hört das Schifflein munter schlüpfen
Gleich dem Hermelin durch Steine,
Hört des Kammes Zähne lärmen
Gleich dem Spechte in dem Baume,
Hört den Weberbaum sich wenden
Gleich dem Eichhorn in den Zweigen."
  Sprach die Wirthin von Pohjola,
Redet selber diese Worte:
"Siehe da, geliebtes Mädchen!
Habe ich's nicht stets gesaget:
Singe du nicht in den Fichten,
Lärme nicht in Thalesgründen,
Wölbe nicht so sehr den Nacken,
Zeige nicht so sehr die Arme,
Nicht des jungen Busens Anmuth,
Nicht die Stattlichkeit des Wuchses!"
  "Sprach im Lauf des ganzen Herbstes,
Trieb dich an in diesem Sommer,
Spornt' dich an in diesem Frühjahr,
Schon zur Zeit des zweiten Säens:
Laß du ein Versteck uns bauen,
Kleine Fenster daran zimmern,
Wo die Jungfrau weben könne,
Und die Schäfte dort bewegen,
Ungehört vom Suomivolke,
Von den Freiern aus Suomi."
  Sprach der Knabe von dem Boden,
Er, der zwei der Wochen zählte:
"Ist gar leicht ein Pferd zu bergen
In dem Haus das schöngeschweifte,
Schwer ist's eine Jungfrau bergen,
Im Versteck die langgelockte;
Thue du ein Schloß von Steinen
In die Mitte selbst des Meeres,
Halte dort dein liebes Mädchen
Und erziehe dort dein Hühnchen,
Nicht verborgen bleibt das Mädchen,
Wächst auch so nicht in die Höhe,
Daß sie ohne Freier bliebe,
Ohne Freier und Bewerber,
Männer, die mit Hüten gehen,
Stahlbeschlagen ihre Rosse."
  Selbst der alte Wäinämöinen

Kopfgesenket, schlechtgelaunet
Wanderte den Weg nach Hause,
Redet Worte solcher Weise:
"Aermster ich, der Zeit verloren,
Der ich dieses nicht gemerket,
Daß in junger Zeit man freien,
Eine Frau sich suchen müsse!
Alles muß fürwahr den reuen,
Welchen frühe Heirath reuet,
Daß als Jüngling er schon Kinder,
Jung schon eine Wirthschaft hatte."
So verbot es Wäinämöinen,
Nicht erlaubt's der Freund der Wogen,
Daß ein Alter sich bewerbe,
Eine schöne Jungfrau freie,
Er verbot voll Trotz zu schwimmen,
Um die Wette hinzurudern,
Um ein Mädchen so zu freien
Mit dem jungen Mann zusammen.

Zwanzigste Rune.

Welche Weisen sollen wir nun,
Welche Lieder wir jetzt singen?
Laßt uns diese Weisen singen,
Diese Lieder jetzt beginnen:
Von dem Schmause in Pohjola,
Von dem fernen Trinkgelage.
Lange rüstet man zur Hochzeit,
Lang' bereitet man die Sachen
In Pohjola's großen Stuben,
In den Häusern Sariola's.
Was wohl wurde hingeschaffet,
Was wohl dorten hingetragen
Zu des Nordens langem Schmause,
Zu der Schaaren Trinkgelage,
Zu der Sättigung der Leute,
Zu des großen Schwarms Bewirthung?
Wuchs ein Ochse in Karelen,
War ein fetter Stier in Suomi,
War nicht groß, nicht von den kleinen,
War ein Kalb gehör'ger Größe:
Bei den Jämen mit dem Schweife,
Mit dem Kopfe bei dem Kemi,
Hundert Klafter lang die Hörner,
Hundert fünfzig breit am Maule,
Eine Woche sprang ein Wiesel
Längs dem Weidenband am Halse,
Einen Tag lang flog die Schwalbe
In dem Zwischenraum der Hörner,
Eilt' mit Mühe zu dem Ziele,
Ohne in der Mitt' zu ruhen,
Einen Monat lief das Eichhorn
Von der Schulter bis zum Schweife,
Konnte zu der Spitz' nicht kommen,
Eh' der Monat noch verflossen.
Dieses Kalb gewalt'ger Größe,
Dieser starke Stier Suomi's
Ward geleitet aus Karelen
Zu des Nordlands Flurengränzen,
Hundert Männer an den Hörnern,
Tausend hielten an dem Maule,
Als den Stier sie weiter führten,
Nach dem Nordland hin ihn schafften.
Vorwärts schritt der Stier des Weges
An dem Sunde Sariola's,
Frißt das Gras an Sumpfesquellen,
An die Wolken streift der Rücken,
War ein Schlächter nicht zu finden,
Keiner, der den Ochsen fällte,
Aus der Zahl der Nordlandssöhne,
In der Schaar des großen Volkes,
In dem steigenden Geschlechte,
In der Schaar der Altgewordnen.
Kam ein Alter aus der Fremde,
Wirokannas aus Karelen,
Redet Worte solcher Weise:
"Warte, warte, armer Ochse,
Wenn ich mit der Keule komme,
Wenn ich mit dem Kolben haue
Auf den Schädel dir, o Armer,
Wirst du nicht im nächsten Sommer,
Nicht dein Maul mehr wenden können,
Mit der Schnauze nicht mehr stoßen
An den Rand von diesem Felde,
An der Mündung dieses Sundes!"
Ging der Alte um zu hauen,
Wirokannas an die Arbeit,
Palwoinen nun an das Schlachten;
Seinen Kopf bewegt der Ochse
Und verdreht die schwarzen Augen,
Auf die Fichte springt der Alte,
In's Gebüsch rasch Wirokannas,
Auf die Weiden los Palwoinen.
Emsig sucht man einen Metzger,
Der den Stier wohl schlachten könnte
Aus dem Lande der Karelen,
Aus Suomi's großen Räumen,
Aus dem stillen Land der Russen,
Aus dem kühnen Land der Schweden,
Von der Lappen breiten Gränzen,
Aus dem Zauberland von Turja,

Sucht ihn aus dem Todtenreiche,
Aus Manala's niederm Lande,
Suchte wohl und konnt' nichts finden,
Forschte lange, doch vergebens.
Emsig suchte man den Metzger,
Forscht man nach dem Schlächter weiter
Auf des Meeres klarem Rücken,
Auf den ausgedehnten Fluthen.
Stieg ein Mann nun aus dem Meere,
Stieg ein Held dort aus den Fluthen,
Aus dem klaren Meeresrücken,
Aus den weitgedehnten Ebnen,
Nicht gehört er zu den größten,
Keineswegs auch zu den kleinsten:
Schlafen konnt' er in der Schale,
Stehen unter einem Siebe.
War ein Alter, eisenfäustig,
Eisenfarbig anzuschauen,
Auf dem Kopf ein Felsenhütlein,
Felsenschuhe an den Füßen,
In der Hand ein goldnes Messer,
Kupfern war der Schaft des Messers.
Also fand nun seinen Schlächter,
Fand nun endlich seinen Tödter,
Seinen Mörder Suomi's Ochse,
Dieses Wunderthier den Metzger.
Kaum erblickt er seine Beute,
Stürzt er auf des Stieres Nacken,
Drückt den Stier er auf die Kniee,
Drückt er ihn zur Erde nieder.
War es viel, was man erlangte?
Nicht gar viel ward dort erlanget;
Hundert Zuber nur mit Fleische,
Hundert Klafter bracht' man Würste,
Sieben Bootvoll von dem Blute,
Von dem Fette sechs der Tonnen
Zu dem Schmause von Pohjola,
Zum Gelage Sariola's.
Eine Stube war im Nordland,
Eine breite, große Stube,
Hatte neun der Klafter Länge,
In die Breite sieben Klafter,
Kräht ein Hahn auf ihrem Dache,
Hört man unten nicht die Stimme,
Bellt ein Hündlein in dem Grunde,
Hört man's schwerlich bis zur Thüre.
Drauf bewegt Pohjola's Wirthin
Dort sich auf des Bodens Fugen,
Gar geschäftig in der Mitte,
Dachte nach und überlegte:
"Woher soll ich Bier bekommen,
Wie den Trank geschickt bereiten
Bei der Rüstung zu der Hochzeit,
Bei des Schmauses Zubereitung?
Nicht versteh' ich es zu brauen,
Kenne nicht des Biers Entstehung."
War ein Alter auf dem Ofen,
Sprach der Alte von dem Ofen:
"Bier entstehet aus der Gerste,
Aus dem Hopfen gut Getränke,
Doch entsteht's nicht ohne Wasser,
Ohne Kraft des wilden Feuers."
"Hopfen war ein Sohn des Rauschers,
Klein schon ward er in die Erde,
In den Boden er gepflanzet,
Ward als böse Schlang' geworfen
Zu dem Rand des Kalewbrunnens,
Zu dem Saum des Osmofeldes;
Dorten wuchs der junge Schößling,
Dort erhob das grüne Reislein
Sich zu einem kleinen Baume,
Eilte grade zu dem Wipfel."
"Gerste sä't des Glückes Alter
An die Spitz' des Osmofeldes,
Schön gedieh daselbst die Gerste,
Wuchs gar herrlich in die Höhe
An des Osmofeldes Spitze,
Auf des Kalewsohnes Acker."
"Wenig Zeit war hingegangen,
Von dem Baume summt der Hopfen,
Von dem Felde spricht die Gerste,
Aus dem Kalewbrunn das Wasser:
""Wann wohl kommen wir zusammen,
Kommt das eine zu dem andern?

Traurig ist's allein zu leben,
Schöner zwei und drei zusammen.""
"Osmotar, die Bier bereitet,
Die das schöne Dünnbier brauet,
Nimmt nun Körner von der Gerste,
Fasset sechs der Gerstenkörner,
Greifet sieben Hopfenspitzen,
Schöpfet Wasser acht der Löffel,
Setzt den Grapen auf das Feuer,
Läßt die Masse dorten sieden,
Braute Bier so aus der Gerste
In des Sommers heißen Tagen
An der nebelreichen Landzung',
Auf dem waldbedeckten Eiland
Auf dem Boden neuer Fäßer,
In dem Raum von Birkenzubern." -
"Hatte nun das Bier gebrauet,
Bracht' jedoch es nicht in Gährung,
Dachte nach und überlegte,
Redet Worte solcher Weise:
"Was soll ich hieher nun bringen,
Was zu dieser Masse schaffen,
Daß das Bier in Gährung komme,
Daß das Dünnbier gut gerathe?"
"Kalewatar, eine Jungfrau,
Wunderschön mit ihren Fingern,
Die gar rasch sich stets beweget,
Die beständig leichtbeschuhte,
Rührt sich auf des Bodens Fugen,
Schwingt sich auf des Bodens Mitte,
Schafft das eine, schafft das andre
In der beiden Kessel Mitte,
Siehet einen Splitter liegen,
Hebt den Splitter von dem Boden."
"Dreht' und wendete den Splitter:
""Was wohl könnte daraus werden
In der schönen Jungfrau Händen,
In des guten Mädchens Fingern,
Wenn ich ihn in Kapo's Hände,
Zu der Jungfrau Fingern bringe?""
"Trug ihn in die Hände Kapo's,
Zu der schönen Jungfrau Fingern,
Kapo reibet ihre Hände,
Reibet ihre beiden Hände
An den beiden Oberschenkeln,
Es entstand ein weißes Eichhorn."
"Also rathet sie dem Sohne,
Giebt dem Eichhorn diese Weisung:
""Eichhorn, du, das Gold der Höhen,
Hügelblume, Landesfreude,
Laufe hin, wohin ich schicke,
Ich dich schicke und dich sende:
Nach dem lieblichen Metsola,
Nach dem klugen Tapiola,
Steige auf die kleine Bäume,
Klüglich auf die Hürdengipfel,
Daß dich nicht der Adler packe,
Nicht des Himmels Vogel greife,
Bringe Zapfen von der Fichte,
Von der Tanne schmale Fasern,
Bringe sie in Kapo's Hände,
Zu dem Bier der Osmotochter!""
"Rasch enteilt das muntre Eichhorn,
Wirbelt fort der flinke Breitschweif,
Läuft gar schnell durch lange Wege,
Schreitet rasch durch weite Räume,
Durch der Wälder Läng' und Breite,
Springet drittens in die Quere
Nach dem lieblichen Metsola,
Nach dem klugen Tapiola." -
"Schauet drei der Waldesfichten,
Vier der kleinen Tannenbäume,
Hebt sich zu der Ficht' im Thale,
Zu der Tanne auf der Fläche,
Ward vom Adler nicht gepacket,
Nicht vom stolzen Himmelsvogel."
"Brach nun Zapfen von der Fichte,
Spitzen von den Tannenästen,
Birgt die Zapfen in den Klauen,
Wickelt sie in seine Pfoten,
Trug sie in die Hände Kapo's,
Zu der schönen Jungfrau Fingern."
"Kapo legte sie zum Dünnbier,
Osmotar legt sie zum Biere,

Nicht geräth das Bier in Gährung,
Nicht will sich der Trank erheben."
"Osmotar, die Bier bereitet,
Kapo, die das Dünnbier brauet,
Dacht' beständig nach und dachte:
""Was soll ich dazu noch bringen,
Daß das Bier in Gährung komme,
Daß das Dünnbier gut gerathe?""
"Kalewatar, diese Jungfrau,
Wunderschön mit ihren Fingern,
Die gar rasch sich stets beweget,
Die beständig leichtbeschuhte,
Rührt sich auf des Bodens Fugen,
Schwingt sich auf des Bodens Mitte,
Schafft das eine, schafft das andre
In der beiden Kessel Mitte,
Sieht ein Spänchen auf dem Boden,
Hebt das Spänchen auf vom Boden."
"Dreht' und wendete das Spänchen:
""Was wohl könnte daraus werden
In der schönen Kapo Händen,
In der guten Jungfrau Fingern,
Wenn ich's in die Hände Kapo's,
Zu der Jungfrau Fingern bringe?""
"Trug es in die Hände Kapo's,
Zu der guten Jungfrau Fingern,
Kapo reibet ihre Hände,
Reibet ihre beiden Hände
An den beiden Oberschenkeln,
Es entsteht ein Goldbrustmarder."
"Also rathet sie dem Marder,
Giebt dem Sohne solche Weisung:
""Du, mein Marder, du, mein Vöglein,
Du, mein Schöner mit dem Geldfell,
Gehe hin, wohin ich schicke,
Ich dich schicke und entsende:
Zu des Bären Felsengrotten,
Zu des Brummers Waldeshöhlen,
Wo die Bären sich bekämpfen,
Dort ein hartes Leben führen,
Sammle Hefen mit den Füßen,
Schöpfe Schaum mit deinen Pfoten,
Bring' ihn in die Hände Kapo's,
Zu der Osmotochter Schultern!""
"Schon verstand den Lauf der Marder,
Eilte fort mit goldnem Bauche,
Lief geschwind die langen Wege,
Schreitet rasch durch weite Strecken,
Durch der Flüsse Läng' und Breite,
Springet durch der Flüsse Quere
Zu des Bären Felsenhöhlen,
Zu des Brummers Steinesgrotten,
Wo die Bären sich bekämpfen,
Sie ein hartes Leben führen
In den Felsen voller Eisen,
In den stahlgefüllten Bergen."
"Schaum entrann dem Maul des Bären,
Hefen aus dem grausen Rachen,
Faßt den Schaum mit seinem Pfoten,
Sammelt mit den Klauen Hefen,
Bringt ihn in die Hände Kapo's,
Zu der schönen Jungfrau Fingern."
"Osmotar legt ihn zum Biere,
Kapo legt ihn zu dem Dünnbier,
Nicht geräth das Bier in Gährung,
Sprudelt nicht der Trank der Männer."
"Osmotar, die Bier bereitet,
Kapo, die das Dünnbier brauet,
Dacht' beständig nach und dachte:
""Was soll ich dazu noch holen,
Daß das Bier in Gährung komme,
Daß das Dünnbier gut gerathe?""
"Kalewatar, diese Jungfrau,
Wunderschön mit ihren Fingern,
Die gar rasch sich stets beweget,
Die beständig leichtbeschuhte,
Rührt sich auf des Bodens Fugen,
Schwingt sich auf des Bodens Mitte,
Schafft das eine, schafft das andre
In der beiden Kessel Mitte,
Sieht ein Schötlein auf dem Boden,
Hebt das Schötlein auf vom Boden."
"Dreht' und wendete das Schötlein:
""Was wohl könnte daraus werden

In der schönen Kapo Händen,
In der guten Jungfrau Fingern,
Wenn ich's in die Hände Kapo's,
Zu der guten Jungfrau bringe?""
"Trug es in die Hände Kapo's,
Zu der guten Jungfrau Fingern,
Kapo reibet ihre Hände,
Drückt zusammen beide Hände
An den beiden Oberschenkeln,
Es entsteht daraus ein Bienchen."
"Also rathet sie dem Vöglein,
Giebt dem Bienchen diese Weisung:
""Bienchen, du, o flinkes Vöglein,
König du der Wiesenblumen,
Fliege hin, wohin ich schicke,
Ich dich schicke und entsende:
Zu den Inseln auf dem Meere,
Zu den Klippen in den Fluthen,
Wo ein Mädchen eingeschlafen,
Ihr entrollt der Kupfergürtel,
An den Seiten Gras voll Honig,
Süßes Kraut an ihrem Saume,
Bring' den Seim mit deinen Flügeln,
Bring' in deiner Hülle Honig,
Aus den schönen Kräuterkronen,
Aus den goldnen Blumenkelchen,
Bring' ihn in die Hände Kapo's,
Zu der Osmotochter Schultern!""
"Bienchen nun das flinke Vöglein
Flieget schon und eilt geschwinde,
Flieget rasch die langen Wege,
Kürzet bald die weiten Strecken
Durch der Meere Läng' und Breite,
Flieget drittens in die Quere
Nach den Inseln auf dem Meere,
Nach den Klippen in den Fluthen,
Sieht daselbst die Jungfrau schlummern,
Sieht die zinngeschmückte liegen
Auf der namenlosen Wiese,
An dem Rand des Honigfeldes,
An den Hüften goldne Kräuter,
An dem Gürtel Silbergräser."
Taucht die Flügel in den Honig,
Taucht die Federn in die Süße
Von den schönen Kräuterkronen,
Von den goldnen Blumenspitzen,
Trug ihn in die Hände Kapo's,
Zu der schönen Jungfrau Fingern."
"Osmotar that ihn zum Biere,
Kapo legte ihn zum Dünnbier,
Endlich kam das Bier in Gährung,
Stieg der junge Trank nach oben
Auf des neuen Fasses Boden,
In dem Raum des Birkenzubers,
Schäumte auf bis an die Griffe,
Floß da über alle Ränder,
Wollte auf die Erde rieseln,
Wollt' sich auf den Boden senken."
"Wenig Zeit war hingegangen,
Kaum ein Augenblick verflossen,
Stürzten zu dem Trank die Helden,
Vor den andern Lemminkäinen,
Trunken wurde Ahti Kauko,
Trunken ward der muntre Bursche
Von dem Bier der Osmotochter,
Von der Kalewtochter Dünnbier."
"Osmotar, die Bier bereitet,
Kapo, die das Dünnbier brauet,
Redet Worte solcher Weise:
""Weh mir Armen ob des Lebens,
Daß das Bier ich schlecht gestellet,
Es nicht ordentlich gelagert,
Daß es aus dem Zuber fließen,
Auf den Boden fluthen mußte.""
"Von dem Baume sang der Rothschwanz,
Von dem Dache her die Drossel:
""Ist durchaus kein schlecht Getränke,
Ist fürwahr ein gut Getränke
In die Tonnen einzufüllen,
In die Keller fortzuschaffen
In den festen Eichentonnen,
Die mit Kupfer gut bereifet.""
"Also war des Biers Entstehung,
War des Kalewdünnbiers Ursprung,

Daher hat es guten Namen,
Daher ist's von gutem Rufe,
Da es wahrlich gut geartet,
Braven Männern gut zu trinken,
Weiber bald zum Lachen bringet,
Männern gute Laune spendet,
Brave Männer sehr erfreuet,
Thoren nur zu Streichen treibet."

Als die Wirthin von Pohjola
So des Bieres Ursprung hörte,
Sammelt' Wasser sie im Zuber,
Bis zur Hälfte des Gefäßes,
Legte Gerste zur Genüge
Und hinein viel Hopfenköpfe;
Fing das Bier dann an zu brauen,
Und das Wasser umzurühren
Auf des neuen Fasses Boden,
In dem Raum des Birkenzubers.

Mondelang heizt man die Steine,
Kochet Sommerlang das Wasser,
Brauchte Holz von ganzen Hainen,
Ganze Brunnen voll von Wasser;
Lichter werden so die Haine
Und der Quellen Wasser schwindet,
Da zum Biere es verwendet,
Zu dem Dünnbier ward getragen
Zu des Nordens großem Schmause,
Zum Gelag des guten Haufens.

Rauch erhebt sich auf dem Eiland,
Feuer auf der Landzung' Ende,
Dick erhob des Rauches Masse,
Dick der Dampf sich in die Lüfte
Von dem Sitz des wilden Feuers,
Aus den weitgedehnten Flammen,
Füllt des Nordlands halbe Strecke,
Ganz die Heimath der Karelen.

Alles Volk blickt auf zum Himmel,
Blickt gar ängstlich in die Höhe:
"Woher mag der Rauch wohl kommen,
Mag der Dampf zum Himmel steigen?
Ist zu klein für Kriegesfeuer,
Ist zu groß für Hirtenfeuer."

Lemminkäinen's alte Mutter
Ging am Morgen in der Frühe
Wasser aus dem Quell' zu holen,
Sah des Rauches dicke Masse
In der Gegend von dem Nordland,
Redet Worte solcher Weise:
"Ist wohl Rauch vom Kriegesfeuer,
Von den Flammen großer Feindschaft."

Selbst der Insellãnder Ahti,
Er, der schöne Kaukomieli,
Blicket um sich in die Runde,
Dachte nach und überlegte:
"Möchte wohl es näher sehen,
In der Nähe es betrachten,
Wo der Rauch den Ursprung habe
Und der Dampf die Luft erfülle,
Ob es Rauch vom Kriegesfeuer,
Von den Flammen großer Feindschaft."

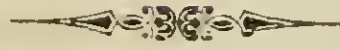
Kauko blicket scharfen Auges
Auf den Ort der Rauchesmasse,
War nicht Feuer eines Krieges,
Flammen nicht von großer Feindschaft,
War das Feuer von dem Biere,
Flammen von dem Dünnbierbrauen
An dem Sunde Sariola's,
An der Klippenbucht der Landzung'.

Fleißig blickte Kauko dorthin,
Drehte schief das eine Auge,
Schielte mit dem andern Auge
Und verzog den Mund allmählig;
Redet bei dem letzten Blicke,
Spricht vom Sunde her die Worte:
"O geliebte Schwiegermutter,
Nordlands wohlgesinnte Wirthin!
Braue Bier von rechter Güte,
Mache Dünnbier, das was tauget,
Als Getränk dem großen Haufen
Und zumal den Lemminkäinen
Bei dem eignen Hochzeitsfeste
Mit der vielgeliebten Tochter!"

Fertig war das Bier geworden,
War der Männer Trank bereitet,

Ward das rothe Bier gelagert,
Ward das Dünnbier fortgeführet
In der Erde nun zu schlafen,
In dem festen Felsenkeller,
In den festen Eichenfässern,
Hinter kupferreichen Zapfen.
Fertig ließ Pohjola's Wirthin
Darauf alle Speisen kochen,
Ließ die Kessel alle brausen,
Ließ die Pfannen alle zischen,
Backte darauf große Bröte,
Klopfte große Massen Breies
Zu des guten Volkes Nahrung,
Zu des großen Haufens Speisung
Bei des Nordens langem Schmause,
Beim Gelage Sariola's.
Fertig backte sie die Bröte,
Klopfte fertig bald die Breie,
Wenig Zeit war hingegangen,
Kaum ein Augenblick verflossen,
Als das Bier im Fasse klopfte,
Dünnbier in dem Keller rauschte:
"Mag man kommen mich zu trinken,
Komme man mich auszuschlürfen,
Daß mit Ehren man mich rühme,
Mich nach rechter Art besinge."
Ward gesucht nach einem Sänger,
Einem wohlerfahrnen Sänger,
Der gehörig preisen könnte
Und gar schöne Lieder singen;
Einen Lachs bringt man als Sänger,
Einen Hecht um gut zu singen,
Singen ist nicht Lachses Sache,
Hechte können nimmer singen,
Lachse haben schiefe Kiefer,
Hechte weitgespreizte Zähne.
Ward gesucht nach einem Sänger,
Einem wohlerfahrnen Sänger,
Der gehörig singen könnte,
Schöne Lieder tönen ließe;
Einen Knaben bracht' zum Singen,
Brachte man als Sänger jetzo,
Singen ist nicht Knabensache,
Nicht des speichelreichen Kindes,
Kinder haben krumme Zungen,
Zungen mit gebogner Wurzel.
Hitzig ward das Bier im Fasse,
Heftig fluchte das Getränke
In den festen Eichenfässern,
Hinter kupferreichen Zapfen:
"Schaffet ihr nicht einen Sänger,
Einen wohlerfahrnen Sänger,
Der gehörig singen könnte,
Schöne Lieder tönen ließe,
Schlage ich durch alle Reifen,
Werde ich den Boden sprengen."
Darauf ließ Pohjola's Wirthin
Ueberall zur Hochzeit laden,
Sandte Boten um zu bitten,
Redet selber diese Worte:
"O mein liebes, kleines Mädchen,
Dienerin, die mir gehöret!
Ruf' die Leute nun zusammen,
Zum Gelag' die Männerschaaren,
Bitte Arme, bitte Dürft'ge,
Bitte Blinde, Mühbeladne,
Bitte Lahme, bitte Krüppel,
Bring' die Blinden du in Böten,
Bring' zu Rosse her die Lahmen,
Schlepp' die Krüppel her im Schlitten!"
"Lade ein das ganze Nordvolk,
Lade ein das Volk Kalewa's,
Bitt' den alten Wäinämöinen,
Daß er hieselbst kunstvoll singe,
Bitte nur nicht Kaukomieli,
Nicht den Inselländer Ahti!"
Antwort giebt das kleine Mädchen,
Redet Worte solcher Weise:
"Warum soll ich Kaukomieli,
Soll den Ahti ich nicht bitten?"
Darauf giebt des Nordlands-Wirthin
Diese Worte ihr zur Antwort:
"Deshalb sollst den Kaukomieli,
Sollst den Ahti du nicht bitten,

Weil er stets zum Streit geneiget
Und ein Prügler voller Hitze,
Uebet Frevel auf der Hochzeit,
Schaden stiftet er beim Schmause,
Lachet über keusche Mädchen
In den schönen Festgewändern."
Antwort giebt das kleine Mädchen,
Redet Worte solcher Weise:
"Wie erkenn' ich Kaukomieli,
Daß ich ihn nicht hieher bitte,
Kenn' ja nicht des Ahti Wohnung,
Nicht die Heimath Kaukomieli's."
Sprach die Wirthin von Pohjola,
Redet selber diese Worte:
"Leicht erkennst du Kaukomieli,
Leicht den Inselländern Ahti,
Ahti wohnet auf der Insel,
An dem Wasser er, der muntre,
An des breiten Busens Seite,
An der Kaukospitze Biegung."
Darauf trug das kleine Mädchen,
Trug die gutgelohnte Dirne
Diese Ladung hin zu sechsen,
Brachte sie zu acht der Leute,
Lud das ganze Volk des Nordlands,
Bat das ganze Volk Kalewa's,
Ladet selbst die Heimatharmen,
Tagelöhner schmalgekleidet,
Nur den einz'gen Lemminkäinen,
Ahti ließ sie ungeladen.

Einundzwanzigste Rune.

Selbst die Wirthin von Pohjola,
Sie, die Alte Sariola's,
War gerade nicht zu Hause,
War mit Arbeiten beschäftigt,
Hört vom Sumpf die Peitsche knallen,
Von dem Strand den Schlitten rauschen,
Warf die Augen hin nach Nordwest,
Kehrte ihren Kopf zur Sonne,
Dachte nach und überlegte:
"Was für Volk erscheinet dorten
An dem Strande, o ich Arme,
Sind es große Kriegesschaaren?"
Blickte näher nach dem Orte,
Sucht ihn näher zu betrachten,
Waren keine Kriegesschaaren,
War das große Volk der Freier,
In dem Haufen war der Eidam,
In der Schaar der guten Leute.
Selbst die Wirthin von Pohjola,
Sie, die Alte Sariola's,
Als den Eidam sie erblicket,
Redet Worte solcher Weise:
"Glaubte, daß der Wind dort stürme,
Daß ein Haufen Holz dort stürze,
Daß des Meeres Strand erbrause,
Daß der Kiessand lärmend tose,
Blickte näher nach der Stelle,
Sucht' sie näher zu betrachten,
War kein Wind, der dorten stürmte,
War kein Holz, das dort gestürzet,
Nicht erbraust der Strand des Meeres,
Nicht getobet hat der Kiessand,
Waren meines Eidams Leute,
Waren zweimal hundert Männer."
"Wie erkenne ich den Eidam,
In der Männer Schaar den Eidam?
Kenntlich ist er in dem Haufen
Wie der Elsbeerbaum im Walde,
Wie die Eiche in dem Haine,
Wie der Mond im Sternenhaufen."
"Fährt dort mit dem schwarzen Rosse,
Das dem gieren Wolfe gleichet,
Einem beutefrohen Raben,
Einer Lerche, die da flattert,
Sechs der goldnen Vöglein zwitschern
An der Wölbung von dem Krummholz,
Sieben blaue Vöglein trällern
An den Riemen von dem Joche."
Lärmen hört man von der Straße,
Deichsel auf dem Wege knarren,
Auf den Hof gelangt der Eidam,
Und des Eidams Schaar zum Hause,
In dem Haufen stand der Eidam,
In der guten Männer Mitte,
Stand dort nicht zu sehr nach vorne,
Stand auch nicht zu sehr nach hinten.
"Knaben kommt und Helden eilet,
Auf den Hof, o längste Männer,
Um das Brustband abzunehmen,
Um die Riemen rasch zu lösen,
Um die Deichsel schnell zu senken,
Um den Eidam einzuholen!"
Eilends lief das Roß des Eidams,
Schleuderte den bunten Schlitten
Längs des Hofs des Schwiegervaters;
Sprach die Wirthin von Pohjola:
"O du Knecht, den ich gemiethet,
Schönster Diener in dem Dorfe!
Nimm nun rasch das Roß des Eidams,
Binde rasch das weißbestirnte
Aus dem kupfernen Geschirre,
Aus dem zinnbeschlagnen Bande,
Aus den Riemen, die gar theuer,
Aus dem Krummholz, das von Weiden,
Führe du das Roß des Eidams,
Leite du es gar bedächtig
Mit den seideweichen Zügeln,
An den silberreichen Riemen
Zu dem weichen Platz zum Wälzen,
Auf die flachgebahnten Fluren,

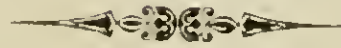
Auf die stillen Schneegefilde,
Auf das Land mit Milchesfarbe!"
"Tränke du das Roß des Eidams
Aus der Quelle in der Nähe,
Deren Naß stets munter fließet,
Gleich den Molken lebhaft sprudelt
An der goldnen Fichte Wurzel,
An der Tanne voller Schatten."
"Füttre du das Roß des Eidams
Aus dem goldnen Futterkasten,
Aus der kupferreichen Schachtel
Mit gelesnem Korn und Gerste,
Mit gekochtem Sommerweizen,
Mit gestampftem Sommerroggen!"
"Führe dann das Roß des Eidams
Zu der allerbesten Krippe,
Zu der allerhöchsten Stelle,
Zu der hintersten der Hürden,
Binde dort das Roß des Eidams
Fest an gute, goldne Ringe,
An die eisenreichen Haken,
An die Stütz' vom Masernholze;
Gieb dem Rosse meines Eidams
Eine Mulde voll von Hafer,
Eine zweite heugefüllet
Und voll Spreu gieb ihm die dritte!"
"Striegle du das Roß des Eidams
Mit der Bürst' aus Fisches Gräten,
Daß die Haare nicht verderben,
Nicht der Schweif beschädigt werde;
Decke du das Roß des Eidams
Mit der silberreichen Decke,
Mit dem golddurchwirkten Tuche,
Mit der kupferreichen Hülle!"
"Küchlein ihr, des Dorfes Knaben,
Führt den Eidam in die Stube,
Mit den unbedeckten Haaren,
Mit den Händen ohne Handschuh!"
"Möchte sehen, ob der Eidam
In die Stube wohl gelanget,
Ohn' die Thüre auszuheben,
Ohn' die Pfosten wegzuschaffen,
Ohn' das Querholz zu erhöhen,
Ohn' die Schwelle zu vertiefen,
Ohn' die Eckwand einzureißen
Und die Balken zu verrücken!"
"Nicht gelangt zur Stub' der Eidam,
In die Wohnung nicht dieß Goldstück,
Ohn' die Thüre auszuheben
Und die Pfosten wegzuschaffen,
Ohn' das Querholz zu erhöhen
Und die Schwelle zu vertiefen,
Ohn' die Eckwand einzureißen
Und die Balken zu verrücken,
Einen Kopfhoch ist der Eidam,
Eine Ohrenlänge höher."
"Hebet nun der Thüre Querholz,
Ohne daß die Mütz' er lüfte,
Laßt die Schwelle tiefer werden,
Ohn' den Absatz zu berühren,
Schaffet fort die Seitenpfosten,
Oeffnet weit die Eingangsthüre,
Wenn herein der Eidam schreitet,
Wenn der Brave näher kommet!"
"Gott der gute sei gepriesen,
Eingetreten ist der Eidam!
Möchte in die Stube blicken,
Meine Augen dahin richten,
Ob die Tische dort gewaschen,
Ob die lange Bank begossen,
Ob die Planken wohl gescheuert
Und die Bretter wohl gekehret!"
"Blicke in der Stube Innres,
Kann es durchaus nicht erkennen,
Nicht, aus welchem Holz die Stube
Und das Schutzdach wohl gezimmert,
Wo die Wände hergenommen
Und die Planken so gefüget."
"Igelknöchern sind die Seiten,
Rennthierknochen sind im Grunde,
Vielfraßknöchern ist die Thürwand,
Lämmerknöchern ist das Querholz."
"Apfelhölzern sind die Sparren,
Masernholz die schönen Pfosten,

Blumen sind des Ofens Stützen,
Brachsenschuppen sind die Decke."
"Ganz von Eisen ist die Sitzbank,
Deutsche Planken sind am Boden,
Goldgeschmückt sind auch die Tische,
Seide deckt den ganzen Boden."
"Kupfern ist des Ofens Masse,
Gute Steine sind am Herde,
Meeresstein am Dach des Ofens,
Kalew's Baum dient zum Verschlage."
In die Stube drang der Freier,
Eilt' behende in die Wohnung,
Redet Worte solcher Weise:
"Laß, o Gott, Gesundheit kommen
Zu den weitberühmten Sparren,
Zu dem schöngebauten Hause!"
Sprach die Wirthin von Pohjola:
"Voll Gesundheit sei dein Kommen
In den kleinen Raum der Stube,
In das Haus, das niedrig stehet,
In die tannenreiche Wohnung,
In die fichtenreiche Stätte!"
"Heda! Mädchen, das mir dienet,
Du gedungne Magd des Dorfes!
Bringe Feuer mit der Rinde,
Bring' es auf des Kienspans Spitze,
Daß den Eidam ich betrachte,
Ich des Freiers Auge schaue,
Ob sie bläulich oder bräunlich
Oder weißlich wie die Linnen."
Brachte nun das kleine Mädchen,
Die gedungne Magd des Dorfes
Feuer mit der Birkenrinde,
Bracht' es auf des Kienspans Spitze.
"Auf der Rinde lärmt das Feuer,
Schwarz erhebet sich der Theerrauch,
Eidams Auge würd' geräuchert,
Und geschwärzt des Antlitz's Farbe;
Bringe Feuer mit der Kerze,
Mit dem Licht von weißem Wachse!"
Brachte nun das kleine Mädchen,
Die gedungne Magd der Dorfes
Feuer mit der langen Kerze,
Mit dem Licht von weißem Wachse.
Glänzend ist der Rauch des Wachses,
Hell das Feuer von der Kerze,
Macht des Eidams Augen sichtbar,
Läßt des Eidams Wangen glänzen.
"Sah bereits des Eidams Augen,
Sind nicht bläulich, sind nicht röthlich,
Sind nicht weißlich wie die Linnen,
Glänzend wie der Schaum des Meeres,
Bräunlich wie des Meeres Binsen,
Schön zu schauen wie das Schilfrohr!"
"Küchlein ihr, des Dorfes Knaben,
Führet jetzo meinen Eidam
Hin zu hochgelegnen Sitzen,
Zu dem allerhöchsten Platze,
An der blauen Wand der Rücken,
Mit dem Kopf zum rothen Tische,
Allen Gästen zugewendet,
Mit der Brust zum Lärm des Haufens!"
Darauf speist des Nordlands Wirthin,
Speist und tränkt sie ihre Gäste,
Sättigt sie mit weicher Butter,
Nähret sie mit schönen Klößen,
Ihre eingeladnen Gäste,
Vor den andern ihren Eidam.
Aufgeschichtet waren Lachse,
An den Seiten Schweinebraten,
Vollgefüllet die Geschirre,
Daß die Ränder kaum noch halten
Zu der Eingeladnen Speisung
Und des Eidams vor den andern.
Sprach die Wirthin von Pohjola:
"Du mein liebes, kleines Mädchen,
Bringe Bier nun in den Krügen,
Bring es in den doppelöhr'gen
Zu den eingeladnen Gästen,
Zu dem Eidam vor den andern!"
Brachte nun das kleine Mädchen,
Sie die Magd, für Geld gemiethet,
Her den Krug, daß er nun wirke,
Daß der reifenreiche wandre,

Daß die Bärte von dem Hopfen,
Weiß sie von dem Schaume fließen
Bei den eingeladnen Gästen
Und vor allen bei dem Eidam.
Was geschah nun wohl dem Biere,
Was wohl sprach das reifenreiche,
Als es in des Sängers Nähe,
Zum Verherrlicher gekommen,
Zu dem alten Wäinämöinen,
Zu des Sanges kräft'ger Stütze,
Ihm, der kunstreich war in Liedern
Und der Zaubersprecher bester?
Nahm das Bier vor allen andern,
Redet Worte solcher Weise:
"Liebes Bier, du schön Getränke,
Laß die Leut' nicht schweigend trinken;
Treib die Männer zum Gesange,
Zu dem Lied mit goldnem Munde!
Wundern müssen sich die Wirthe,
Also sprechen muß die Wirthin:
Schon gewelket sind die Lieder,
Frohe Zungen schon verstummet,
Habe schlechtes Bier gebrauet,
Schlechten Trank hier eingegossen,
Da die Sänger gar nicht singen,
Liedersprecher sich nicht rühren,
Nicht die goldnen Gäste lärmen
Und der Jubelkuckuck schweiget."
"Wer soll hier ein Lied erheben,
Wessen Zunge hier ertönen
Bei des Nordlands großem Schmause,
Beim Gelage Sariola's,
Nimmer singet hier die Sitzbank
Ohne Leute, die sie decken,
Nicht ertönet hier der Boden
Ohne Leute auf demselben,
Munter werden nicht die Fenster
Ohn' die Wirthe an dem Fenster,
Lärmen nicht des Tisches Kanten
Ohn' die Männer an den Kanten,
Nimmer wird das Rauchloch toben
Ohne die, die unten sitzen."
Auf dem Boden saß ein Knabe,
Auf der Ofenbank ein Milchbart,
Sprach der Knabe von dem Boden,
Von der Ofenbank das Kindlein:
"Bin noch klein und jung an Jahren,
Bin gar schwach und dünn am Leibe,
Aber sei dem, wie ihm wolle,
Da die Fetteren nicht singen,
Nicht die kräft'gen Männer sprechen
Und die muntern sich nicht rühren,
Will ich, magrer Knabe, singen,
Ich, das dürre Kindlein, trällern,
Aus dem magern Leibe singen,
Bei den fettberaubten Hüften
Zu des Abends größrer Freude,
Zu des schönen Tages Ehre."
Auf dem Ofen lag ein Alter,
Redet Worte solcher Weise:
"Singen sollen hier nicht Kinder,
Nicht die schwachen Wesen wimmern,
Lügenreich sind Kinderlieder,
Unwahr sind der Mädchen Weisen:
Gieb das Lied dem Weisheitsvollen,
Dem, der Platz hat auf der Sitzbank!"
Selber sprach drauf Wäinämöinen,
Er, der Alte, diese Worte:
"Giebt es hier in dieser Jugend,
In dem hochgeehrten Stamme,
Der die Hand zur Hand wohl legte,
Der sie an einander fügte,
Der an's Singen sich dann machte,
Frohe Lieder dann erhöbe
Zu der Freude dieses Tages,
Zur Verherrlichung des Abends?"
Sprach der Alte von dem Ofen:
"Nie hat man hieselbst gehöret,
Nie gehöret, nie gesehen,
Nie, so lang' die Zeiten währen,
Einen Sänger, der da besser,
Einen weisern Zaubersprecher,
Als ich war, da ich geträllert,
Da als Kind ich oft gesungen,

Auf des Wassers weitem Busen,
Auf den Fluren laut gelärmet,
In dem Föhrenwald gerufen,
In dem dichten Hain gesprochen."
"Stark und schön war meine Stimme,
Meine Weisen waren herrlich,
Flossen gleich dem schönsten Flusse,
Rauschten wie des Wassers Strömung,
Glitten wie auf Schnee der Schneeschuh,
Auf der Fluth die Segelschiffe;
Schwer ist jetzo es zu sagen,
Schwerer ist es zu erkennen,
Was die starke Stimm' gebrochen,
Was die liebe Stimm' gesenket,
Nicht mehr ist sie gleich dem Flusse,
Strömt nicht mehr mit Fluthenfülle,
Gleicht der Hark' auf Stubbenfeldern,
Einer Fichte auf der Schneetrift
Einem Schlitten in dem Sande,
Einem Boot auf trocknen Steinen."
Selbst der alte Wäinämöinen
Redet Worte solcher Weise:
"Wenn kein anderer erscheinet,
Um mit mir zugleich zu singen,
Mach' ich mich allein an's Singen,
Lass' allein die Lieder schallen,
Da zum Sänger ich geschaffen,
Da zum Sprecher ich geboren,
Frage nicht den Weg von andern,
Nicht der Lieder Ziel von Fremden."
Selbst der alte Wäinämöinen,
Er, des Sanges ew'ge Stütze,
Macht sich an das Werk der Freude,
An die That des Liedersingens,
Läßt die Freudenlieder tönen,
Kräft'ge Worte laut erschallen.
Sang der alte Wäinämöinen
Sang und ließ nun Weisheit hören,
Fehlt ihm nicht an guten Worten,
Nicht an Stoff zu schönen Liedern,
Eher fehlet Stein dem Felsen,
Einem Binnenwasser Blümlein.
Sang der alte Wäinämöinen
Zu der Freud' des langen Abends,
Daß die Weiber alle lachten,
Froh der Männer Laune wurde,
Daß sie lauschten, daß sie staunten,
Ob der Weisen Wäinämöinen's,
Welche Staunen allen Hörern,
Staunen auch den Müß'gen brachten.
Sprach der alte Wäinämöinen,
Redet, als den Sang er endet:
"Bin als Sänger nicht bedeutend,
Bin es nicht als Zaubersprecher,
Kann nicht viel als solcher leisten,
Habe nur ein schwach Vermögen;
Wenn der Schöpfer singen wollte,
Mit dem Munde Worte sprechen,
Würd' er kräftig Lieder singen,
Würd' er zauberkräftig sprechen."
"Säng' des Meeres Fluth zu Honig,
Seinen Sand zu schönen Erbsen,
Meeres Kies zu gutem Malze,
Säng' zu Salz des Meeres Steine,
Säng' zu Kornland breite Haine,
Laubwald rasch zu Weizenfluren,
Berge bald zu süßen Kuchen,
Steine schnell zu Hühnereiern."
"Würde singen, würde zaubern,
Würde reden, würde sprechen,
Würd' zu diesem Hofe zaubern
Voll von Kühen eine Hürde,
Ställe voll von buntgestirnten,
Fluren voll von milchbegabten,
Hundert Hörnerträgerinnen,
Tausend euterreichen Kühen."
"Würde singen, würde zaubern,
Würde reden, würde schaffen
Einen Luchspelz unserm Wirthen,
Einen Tuchrock unsrer Wirthin,
Feste Schuhe ihren Töchtern,
Rothe Hemde ihren Söhnen."
"Gott, gewähre du beständig,
Gieb, o Schöpfer voller Wahrheit,

Daß auf diese Art man lebe,
Daß man also sich befinde
Auf dem Schmause von Pohjolà,
Beim Gelage Sariola's,
Daß das Bier in Strömen fließe,
Sich der Honigtrank ergieße
In den Stuben von Pohjola,
In Sariola's Wohngebäuden,
Daß die Tage man hier singe,
An dem Abend freudig lärme
In der Lebenszeit des Wirthen
Und so lang' die Wirthin lebet!"
"Gott, gewähre du Belohnung,
Gieb, o Schöpfer, du Vergeltung
Unserm Wirthen an dem Tische,
Unsrer Wirthin in dem Speicher,
Ihren Söhnen bei den Netzen,
Ihren Töchtern an dem Webstuhl,
Daß ja keiner Reu' empfinde,
Niemand in dem nächsten Jahre
Ueber dieses lange Schmausen,
Ueber dieses Trinkgelage!"

Zweiundzwanzigste Rune.

Als die Hochzeit man gefeiert,
Zur Genüge dort geschmauset
Auf der Hochzeit in dem Nordland,
Auf dem Fest des Düsterlandes,
Sprach die Wirthin von Pohjola
Zu dem Eidam Ilmarinen:
"Warum sitzst du, Hochgeborner,
Wachest du, o Zier des Landes,
Sitzst du zu des Vaters Besten,
Oder zu der Mutter Liebe,
Zu dem Glanze unsrer Stube,
Zu der Zier der Hochzeitsgäste?"
"Sitz' nicht zu des Vaters Besten,
Nicht aus Liebe zu der Mutter,
Nicht zum Glanze unsrer Stube,
Zu der Zier der Hochzeitsgäste,
Sitze zu der Jungfrau Besten,
Sitz' aus Liebe zu dem Mädchen,
Zu dem Glanz der Heißgeliebten,
Zu der Zier der Schöngelockten."
"Bräutigam, mein lieber Bruder,
Warte noch nach langem Warten,
Nicht ist die Geliebte fertig,
Nicht gerüstet die Genossin,
Halb nur ist das Haar geflochten,
Ungeflochten ist die Hälfte."
"Bräutigam, mein lieber Bruder,
Warte noch nach langem Warten,
Nicht ist die Geliebte fertig,
Nicht gerüstet die Genossin,
Angezogen ist ein Aermel,
Ungefüllet ist der andre."
"Bräutigam, mein lieber Bruder,
Warte noch nach langem Warten,
Nicht ist die Geliebte fertig,
Nicht gerüstet die Genossin,
Schon beschuht an einem Fuße,
An dem andern nicht beschuhet."
"Bräutigam, mein lieber Bruder,
Warte noch nach langem Warten,
Nicht ist die Geliebte fertig,
Nicht gerüstet die Genossin,
Eine Hand steckt schon im Handschuh,
Unbedecket ist die andre."
"Bräutigam, mein lieber Bruder,
Hast gewartet unermüdlich,
Fertig ist nun die Geliebte,
Ganz gerüstet nun dein Entlein."
"Gehe nun, verkaufte Jungfrau,
Folge du, erkauftes Hühnchen!
Nah' bei dir ist die Verbindung,
In der Nähe schon die Trennung,
Bei dir steht der dich entführet
In der Thür der dich geleitet,
Schon zerbeißt das Roß die Zügel
Und der Schlitten harret deiner."
"Warst zum Geld du bald geneiget,
Warst du rasch die Hand zu geben,
Hitzig das Geschenk zu nehmen,
Dir den Ring rasch anzustecken,
O, so sei nun hold dem Schlitten,
Hitzig dahin einzusteigen,
Rasch nun nach dem Dorf zu gehen,
Voller Eile fortzureisen!"
"Hast nicht viel, o junges Mädchen,
Hingeblickt nach beiden Seiten,
Ueber deinen Kopf geschauet,
Schloss'st du einen Kauf voll Reue,
Voller Thränen für dein Leben,
Mit Gewimmer für die Jahre,
Daß das Vaterhaus verlassen,
Von der Heimath du gezogen,
Von der lieben Mutter Seite,
Aus dem Aufenthalt der Theuern."
"Wie so schön war dir das Leben
In des Vaters Wohngebäuden,
Wuchsest wie ein zartes Blümlein,
Wie die Erdbeer' auf dem Felde,
Stiegst in Butter aus dem Bette,
In die Milch du von dem Schlafe,

Von dem Lager du in Weizen,
Von der Streu zu frischer Butter,
Konntest du nicht Butter essen,
Schnittst vom Schweinefleisch du Scheiben."
"Warest niemals, Kind, in Sorgen,
Hattest niemals viel zu denken,
Ließ'st den Tannen alle Sorgen,
Die Gedanken den Staketen,
Allen Kummer Sumpfesfichten
Und der Birke auf dem Sande,
Flattertst selber gleich dem Blättlein,
Gleich dem muntern Schmetterlinge,
Eine Beer' auf Heimathboden,
Eine Himbeer' auf den Fluren."
"Gehest nun aus diesem Hause,
Wanderst hin zu anderm Hause,
Hin zu einer andern Mutter,
Hin zu fremdem Hausgesinde,
Anders ist es hier und dorten,
Anders in dem andern Hause,
Andre Hörner blasen dorten,
Andre Thüren knarren dorten,
Andre Pforten drehn sich dorten,
Andre Angeln zischen dorten."
"Nicht kannst du zur Thüre finden,
Nicht die Pforte richtig drehen
Nach der Art der Töchter dorten,
Kannst das Feuer auch nicht schüren,
Nicht den Ofen dorten heizen
Nach dem Sinn der Männer dorten."
"Glaubtest du, o junges Mädchen,
Wußtest du es, als du meintest,
Nur auf eine Nacht zu gehen
Und am Tag zurück zu kehren?
Wanderst nicht auf eine Nacht nur,
Nicht auf eine, nicht auf zwei nur,
Bist auf längre Zeit gewandert,
Gingst auf Jahre und auf Monde,
Lebenslang vom Vaterhause,
Während deine Mutter lebet;
Länger ist ein Stück der Hofraum
Und die Schwelle etwas höher,
Wenn du einmal wiederkehrest,
Wieder in die Heimath kommest."
Ach, es seufzt das arme Mädchen,
Seufzet sehr und holet Athem,
In dem Herzen hat sie Kummer,
Wasser tritt ihr in die Augen,
Redet selber diese Worte:
"Also wußt' ich's, also dacht' ich's,
Meint' es so, so lang' ich lebe,
Sprach in meinen Blüthejahren:
Bist als Jungfrau keine Jungfrau
In dem Schutz der eignen Alten,
Auf der Flur des eignen Vaters,
In dem Haus der alten Mutter;
Dann erst bist du eine Jungfrau,
Wenn du zu dem Manne ziehest,
Auf der Schwell' der Füße einer
Und der andre in dem Schlitten,
Bist dann größer an dem Kopfe,
Bist dann höher mit den Ohren."
"Hoffte dieß, so lang' ich lebe,
Schaute drauf zur Zeit des Wachsens,
Wünscht' es gleich dem guten Jahre,
Gleich des schönen Sommers Ankunft;
Schon erfüllet ist mein Hoffen,
Nahgekommen meine Abfahrt,
Auf der Schwell' mit einem Fuße,
Mit dem andern in dem Schlitten,
Kann jedoch nicht recht erkennen,
Was den Sinn mir umgeändert,
Gehe nicht mit Freud' im Herzen,
Scheide nicht mit großem Jubel
Aus dem lieben, goldnen Hause,
Wo als Mädchen ich geweilet,
Aus dem Hof, wo ich gewachsen,
Aus des Vaters Aufenthalte,
Gehe, Schlanke, voller Sorgen,
Trenne mich mit trüber Stimmung,
Gleichwie in den Arm der Herbstnacht,
Auf das dünne Eis des Frühjahrs,
Keine Spur bleibt auf dem Eise,
Auf der Glätte bleibt kein Fußtritt."

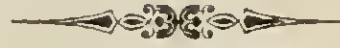
"Wie wohl ist der Sinn der andern,
Wie die Stimmung andrer Bräute,
Andre kennen nicht die Sorge,
Tragen nicht ein traurig Herze,
Wie ich Arme es nun trage
Und mir schwere Sorgen mache,
Hab' das Herz nun schwarz wie Kohlen,
Sorgen von der schwärzsten Farbe."
"Also ist der Sinn der Sel'gen,
Der Beglückten Stimmung diese,
Wie des Frühlingstages Anbruch,
Wie des Frühlingsmorgens Sonne;
Welche Stimmung hab' ich Arme,
Welchen Sinn ich Trauerreiche?
Gleich dem flachen Strand der Seeen,
Wie der dunkle Rand der Wolke,
Wie die finstre Nacht des Herbstes,
Trüb wohl ist der Tag im Winter,
Trüber noch ist meine Stimmung,
Düstrer als die Nacht des Herbstes."
Eine arbeitsreiche Alte,
Welche stets im Hause weilte,
Redet' Worte solcher Weise:
"Siehst du nun, o junges Mädchen!
Weißt du noch, wie ich gesprochen,
Hundertmal es dir gesaget:
Blicke du nicht froh zum Freier,
Nimmer auf den Mund des Freiers,
Auf die Farbe seiner Augen,
Schaue auf die starken Füße!
Hält den Mund er voller Anmuth,
Wirft die Augen voller Schönheit,
Auf dem Kinn jedoch sitzt Lempo
Und der Tod im hübschen Munde."
"Also rieth ich stets der Jungfrau,
Rieth ich dem Geschwisterkinde:
Kommen große Freiersleute,
Große Freier und Bewerber,
Gieb den Freiern diese Antwort,
Rede du von deiner Seite,
Rede Worte solcher Weise,
Laß auf diese Art dich hören:
""Niemals wird es mir geziemen,
Nie geziemen und gefallen
Fortzuziehn als Schwiegertochter,
In die Knechtschaft fortzuwandern,
Nimmer wird ein solches Mädchen
Füglich in der Knechtschaft leben,
Hinzugehn versteh' ich nirgends,
Nie zu leben unterwürfig;
Sagt' ein Wörtlein mir der andre,
Geb' ich zwei gewiß zur Antwort,
Käm' er mir an meine Haare,
Und gerieth' er an die Locken,
Würd' ich von dem Haar ihn treiben,
Würde ihn gar schlimm zerzausen.""
"Dieses hast du nicht beachtet,
Nicht gehöret meine Worte,
Gingst mit Willen in das Feuer,
Wissentlich in Theeres Brühe,
Eiltest in des Fuchses Schlitten,
Zu des Bären breiten Tatzen,
Daß der Schlitten dich entführte,
Dich der Bär in's Weite trüge
Zu der Knechtschaft bei dem Wirthen,
Unterthan der Schwiegermutter."
"Gingst von Hause nach der Schule,
Zu der Pein vom Hof des Vaters,
Hart ist's dir zur Schul' zu gehen,
Qualvoll, Arme, dort zu weilen,
Zügel sind dort schon gekaufet,
In Bereitschaft Sclavenfesseln,
Nicht für irgend einen andern,
Nein, für dich, du Unglücksvolle."
"Wirst gar bald die Härte fühlen,
Fühlen wirst du, Hartgeprüfte,
Deines Schwähers Kinn von Knochen,
Seines Weibes starre Zunge,
Deines Schwagers kalte Worte,
Deiner Schwägrin stolzen Nacken."
"Höre, Jungfrau, was ich rede,
Was ich rede, was ich spreche!
Warst ein Blümlein in dem Hause,
Eine Freud' im Hof des Vaters,

Seinen Mond nannt' dich der Vater,
Sonnenschein nannt' dich die Mutter,
Wasserschimmer dich der Bruder,
Blaues Tuch nannt' dich die Schwester;
Gehest nun zu anderm Hause,
Hin zu einer fremden Mutter,
Nimmer gleichet sie der eignen,
Nie der Mutter eine Fremde,
Selten giebt sie rechte Weisung,
Selten rathet sie zum Besten,
Strauch schilt dich der Schwiegervater,
Lappenschlitten dich die Schwäh'rin,
Schwellentreppe dich dein Schwager,
Frauenschreckbild dich die Schwägrin."
"Wärest dann erst gut gewesen,
Wärest heilvoll dann gewesen,
Wärst als Dampf du aufgestiegen,
Wärst als Rauch du ausgezogen,
Als ein Blättlein fortgeflogen,
Als ein Funken fortgeeilet."
"Bist als Vogel nicht geflogen,
Bist als Blättlein nicht geflattert,
Bist als Funken nicht geeilet,
Nicht als Rauch hinausgezogen."
"O du Jungfrau, liebe Schwester!
Hast anjetzo schon getauschet,
Schon vertauscht den lieben Vater
Gegen einen bösen Schwäher,
Schon vertauscht die liebe Mutter
Gegen eine Schwiegermutter,
Hast vertauscht den lieben Bruder
Gegen einen argen Schwager,
Hast vertauscht die sanfte Schwester
Gegen eine spött'sche Schwägrin,
Hast vertauscht das Leinenlager
Gegen rußbedeckte Steine,
Hast vertauscht das klare Wasser
Gegen schmutzgefärbten Moder,
Hast vertauscht die sand'gen Ufer
Gegen schwarzes Schuttgerölle,
Hast vertauscht die lieben Haine
Gegen öde Heidestrecken,
Hast vertauscht die Beerenhügel
Gegen starre Stoppelfelder."
"Hast, o Jungfrau, du gewähnet,
So gedacht, o junges Hühnlein:
Keine Sorgen, wen'ger Arbeit
Wird dir sein von diesem Abend,
Wenn zum Schlaf du fortgeführet,
Und zur Ruhe du geleitet?"
"Nicht zum Schlaf wirst du geführet,
Nicht um Ruhe zu genießen,
Wachen hast du zu erwarten,
Harte Schläge durch die Sorgen,
Mußt dir manchen Kummer machen,
Wirst in böse Stimmung kommen."
"So lang' du kein Kopftuch hattest,
Hattest du auch keinen Kummer,
So lang' dir das Leintuch fehlte,
Fehlte es an großen Sorgen;
Erst das Kopftuch bringet Kummer,
Erst die Leinwand böse Stimmung,
Erst das Flachstuch große Sorgen
Und das Lein erst endlos Trauern."
"Wie ist wohl im Haus die Jungfrau!
So ist sie im Haus des Vaters
Wie der König in dem Schlosse,
Fehlt ihr höchstens nur am Schwerte!
Anders geht's der Schwiegertochter,
Also lebt sie bei dem Manne
Wie in Rußland der Gefangne,
Nur daß ihr die Wächter fehlen."
"That die Arbeit als es Zeit war,
Wandte voller Müh' die Schultern,
War durchweichet von dem Schweiße
Und die Stirne glänzt' vom Schaume;
Kommet eine andre Stunde,
Muß daß Feuer an sie schüren,
Muß dem Ofen Heizung geben,
Dorthin ihre Hände richten."
"Fassen mußte da die Arme,
Fassen dort das arme Mädchen
Lachses Sinn und Kaulbarschzunge,
Laune von dem Barsch im Teiche,

Mund und Bauch der Rothgeäugten,
Klugheit von der schwarzen Ente."
Kann auch nicht allein begreifen,
Nicht erfahren von der Mutter
Neun gar heißgeliebten Töchtern,
Ihren auserwählten Schätzen,
Wo der Esser wohl geboren,
Wo der Nager wohl sich finde,
Fleischesesser, Knochennager,
Der das Haar dem Winde lässet,
In der Luft sie flattern lässet,
Sie dem Frühlingswinde preisgiebt."
"Weine, weine, junges Mädchen,
Weinst du, nun so weine kräftig,
Wein' die Hände voll von Thränen,
Deine Faust voll Sehnsuchtszähren,
Tropfen auf den Hof des Vaters,
Teiche auf des Hauses Boden,
Weine, daß die Stube fließet,
Daß die Bretter überfluthen!
Weinst du jetzt nicht zur Genüge,
Weinst du, wenn du wiederkehrest,
In das Haus des Vaters kommest,
Deinen alten Vater findest
In dem Rauch der Badestube,
Eine trockne Quast' im Arme."
"Weine, weine, junges Mädchen,
Weinst du, nun so weine kräftig!
Weinst du jetzt nicht zur Genüge,
Weinst du, wenn du wiederkehrest,
In das Haus der Mutter kommest,
Deine alte Mutter findest
An der Hürde ohne Athem,
Einen Strohbund in den Armen."
"Weine, weine, junges Mädchen,
Weinst du, nun so weine kräftig!
Weinst du jetzt nicht zur Genüge,
Weinst du, wenn du wiederkehrest,
Du zu diesem Hause kommest,
Deinen muntern Bruder findest
Auf der Gasse umgeworfen,
Auf dem Hause umgesunken."
"Weine, weine, junges Mädchen,
Weinst du, nun so weine kräftig!
Weinst du jetzt nicht zur Genüge,
Weinst du, wenn du wiederkehrest,
Du zu diesem Hause kommest,
Deine sanfte Schwester findest
Auf dem Wege hingestürzet,
In dem Arm ein alter Schlägel."
Reichlich seufzt' die arme Jungfrau,
Seufzte reichlich und zog Athem,
Selber fing sie an zu weinen
Und vergießet reichlich Thränen.
Weinte ihre Hand voll Thränen,
Voller Zähren ihre Fäuste,
Weinte naß den Hof des Vaters,
Teiche auf des Hauses Boden,
Redet Worte solcher Weise,
Läßt sich selber also hören:
"O ihr Schwestern, meine Lieben,
Ihr Gefährten meines Lebens,
Ihr Gespielinnen der Jugend,
Höret, was ich euch nun sage!
Kann es gar nicht recht begreifen,
Wie mich jetzt zu drücken scheinet
Diese große lange Weile,
Wie mich dieser Kummer peinigt,
Wie ich dieses Leiden tragen,
Mich der Sorge fügen solle."
"Anders dacht' ich's, anders glaubt' ich's,
Hofft' es anders stets im Leben,
Wollte wie der Kuckuck gehen,
Wollte auf den Hügeln rufen,
Wenn gelangt zu diesen Tagen,
Ich zu diesem Ziel gekommen;
Gehe nun nicht wie der Kuckuck
Auf den Hügeln munter rufen,
Bin der Wasserente ähnlich,
Wenn sie auf den weiten Wogen
In dem kalten Wasser schwimmet,
Sich im Eiseswasser schüttelt."
"O mein Vater, meine Mutter,
Und auch du, o greise Alte!

Wohin wollet ihr mich führen,
Wohin tragt ihr mich, die Arme,
Daß ich diese Thränen weine,
Daß ich solche Leiden trage,
Daß ich solche Sorgen habe,
Solchen Kummer nun empfinde!"
"Hättst du lieber, arme Mutter,
Hättest du, die mich getragen,
Hättest du, die Milch gespendet,
Theure, die du mich gesäuget,
Einen Holzklotz eingewickelt,
Einen kleinen Stein gewaschen,
Statt zu waschen deine Tochter,
Statt zu wickeln deine Theure
Zu der Sorgen großer Fülle,
Zu der bittern Herzensstimmung!"
"Mancher spricht zwar zu mir solches,
Mancher zwar hat diese Meinung:
Nimmer hast du, Thörin, Sorgen,
Kummer du auf keine Weise!
Redet nicht, o guten Leute,
Sprecht nicht also, meine Lieben!
Habe leider mehr der Sorgen
Als im Wasserfalle Steine,
Als auf schlechtem Boden Weiden,
Heidekraut auf dürren Fluren;
Nicht vermöcht' ein Roß zu ziehen,
Gut beschlagen nicht zu schleppen,
Ohne daß das Krummholz bebet,
Ohne daß das Kummet zittert,
Diese meine Sorgen alle,
Meinen ganzen trüben Kummer."
Sang ein Knabe von dem Boden,
Von dem Ofen her ein Kindlein:
"Weshalb, Jungfrau, willst du weinen,
Willst du große Sorgen hegen;
Laß die Sorgen du den Pferden,
Kummer du dem schwarzen Wallach,
Laß die Eisenmaul'gen Klagen,
Jammern die mit großen Köpfen;
Bess're Köpfe haben Pferde,
Bess're Köpfe, härtre Knochen,
Mehr trägt ihres Nackens Krümmung,
Stärker ist des Körpers Masse."
"Brauchest keineswegs zu weinen
Und dich also abzuhärmen;
Nimmer führt man dich in Sümpfe,
Nicht zum Rande kleiner Bäche,
Fortgeführt aus Fruchtgefilden,
Kommest du zu reichern Feldern,
Fortgeführt aus Biergebäuden,
Kommest du zu Bier in Fülle."
"Schauest du auf deine Seite,
Hin zu deiner rechten Hüfte,
Sieh, da steht der Mann zum Schutze,
Er, der Frische, dir zur Seite,
Gut der Mann, das Roß vortrefflich,
Stallgeräth von allen Arten,
Haselhühner flattern munter,
Fliegen an des Krummholz Wölbung,
Drosseln haben ihre Freude,
Singen lustig in den Riemen,
Sechs der goldnen Kuckucksvögel
Flattern an des Rosses Kummet,
Sieben schöne blaue Vöglein
Singen vorne auf dem Schlitten."
"Sei, o Liebe, nicht in Sorgen,
Nicht in Kummer, Mutterkindlein,
Kommest ja nicht in schlechtre Lage,
Kammest jetzt in bess're Lage,
An des Ackermannes Seite,
Neben diesem Ackerfurcher,
An dem Kinn des Brotverschaffers,
In dem Arm des Fischefängers,
Bei dem Schweiß des Elennjägers,
In dem Bad des Bärenjägers!"
"Hast der Männer allerbesten,
Einen Helden stark bekommen,
Nimmer müßig ist sein Bogen,
An dem Nagel nicht sein Köcher,
Läßt die Hunde nicht im Hause,
Nicht auf weichem Lager ruhen."
"Dreimal ist in diesem Frühjahr
Schon in frühster Morgenstunde

Er am Feuer aufgestanden,
In dem Reisig er erwachet,
Dreimal schon in diesem Frühjahr
Ist der Thau in's Aug' gefallen,
Haben Zweige ihn gebürstet,
Haben Aeste ihn gekämmet."
"Macht, daß alle Haufen eilen,
Daß die Heerde sich vermehret,
Wohl besitzet unser Freier
Welche durch die Wälder wandern
Ueber Bergesrücken laufen;
In des Thales Niedrung gehen,
Hunderte von Hörnerträgern,
Tausend, welche Euter haben,
Auf den Fluren viel Getreide,
In den Thälern großen Vorrath,
Erlenwaldung voller Kornland,
Bachesufer voll von Gerste,
Klippenränder voll von Hafer,
Wasserufer voll von Weizen,
Geld in lauter großen Haufen,
Pfenn'ge gleich den kleinen Steinchen."

Dreiundzwanzigste Rune.

Jetzo wird belehrt die Jungfrau,
Wird das Bräutlein unterwiesen;
Wer belehret wohl die Jungfrau,
Unterweiset wohl das Mädchen?
Osmotar, die schöne Jungfrau,
Diese schöne Kalewtochter,
Gab Belehrung nun dem Mädchen,
Unterweisung der Verwaisten,
Wie mit Freude sie wohl leben,
Wie mit Ruhm sie weilen könnte,
Freudvoll in dem Haus der Mannes,
Ruhmvoll bei der Schwiegermutter.
Redet Worte solcher Weise,
Läßt auf diese Art sich hören:
"Bräutlein, meine liebe Schwester,
Zartes Laub des jungen Schößlings,
Höre jetzo, was ich sprechen,
Was ich wiederholen werde!
Ziehst, o Blume, nun von hinnen,
Wanderst, Erdbeerlein, in's Weite,
Reisest fort, o buntes Tüchlein,
Schreitest, zartes Sammetläppchen,
Aus dem ruhmerfüllten Hause,
Aus dem schönen Wohngebäude,
Kommest nun zu anderm Hause,
Ziehest ein in fremde Wirthschaft,
Anders ist's in anderm Hause,
Und in fremder Wirthschaft anders,
Voll Gedanken dort das Gehen
Und die Arbeit voll Bedenken,
Nicht so wie auf Heimathfluren
Auf der eignen Mutter Feldern:
Singen war dort in den Thälern,
Lustig Krähen in den Gängen."
"Gehest du aus diesem Hause,
Kannst du alles andre nehmen:
Drei der Dinge laß im Hause:
Träume, die man hat am Tage,
Deiner Mutter liebe Worte
Und das Kosten frischer Butter!"
'Alles andre nimm hinüber,
Nur den Traumsack hinterlasse
Du den Mädchen in dem Hause
An des Ofens breiter Kante;
Wirf den Sang zum End' der Bänke,
Zu den Fenstern freud'ge Lieder,
Deine Mädchenschaft zum Besen,
An den Bettuchsaum das Toben,
An die Ofenbank die Streiche,
Auf den Boden deine Trägheit,
Oder gieb sie der Gespielin,
Füll' den Schooß der Brautsgefährtin,
Daß sie in den Busch sie führe,
Auf das Heideland sie trage!"
"Neue Sitte ist zu lernen
Und die frühre zu vergessen,
Vaterliebe zu verlassen,
Schwäherliebe zu erfassen,
Tiefer mußt du dich nun bücken,
Gute Worte mußt du spenden!"
"Neue Sitte ist zu lernen
Und die frühre zu vergessen,
Mutterliebe zu verlassen
Gegen Schwiegermutterliebe,
Tiefer mußt du dich nun bücken,
Gute Worte mußt du spenden!"
"Neue Sitte ist zu lernen
Und die frühre zu vergessen,
Bruderliebe zu verlassen,
Schwagerliebe zu erfassen,
Tiefer mußt du dich nun bücken,
Gute Worte mußt du spenden!"
"Neu Sitte ist zu lernen
Und die frühre zu vergessen,
Schwesterliebe zu verlassen,
Mußt die Schwägerin nun lieben,
Tiefer mußt du dich nun bücken,
Gute Worte mußt du spenden!"
"Mögst du nie in deinem Leben,
Nie, so lang' der Mond noch glänzet,

Sittenlos dem Hause nahen,
Tugendlos der Männerwohnung!
Nach den Sitten frägt die Wohnung,
Nach den Sitten stets die gute,
Nach dem Sinne forschen Männer,
Nach dem Sinn der Männer bester;
Klugheit wird erst dann gefordert,
Wenn das Haus von schlechten Sitten,
Ehrlichkeit erst dann vermisset,
Wenn der Mann von schlechten Sitten."
"Ist der Greis ein Wolf im Winkel,
Im Verschlag die Alte Bärin,
Auf der Schwell' die Schlang' der Schwager,
Auf dem Hof ein Keil die Schwägrin,
Gleiche Ehre mußt du geben,
Tiefer mußt du dich dort bücken,
Als zur Seite deiner Mutter,
Als in deines Vaters Stube
Vor dem Vater du dich bücktest
Und die Mutter du verehrtest."
"Wirst nun immer haben müssen,
Klugen Sinn und rasche Fassung,
Stets Gedanken reich an Kräften,
Immer Einsicht ohne Wechsel,
An dem Abend scharfe Augen,
Um das Licht gut wahrzunehmen,
An dem Morgen scharfe Ohren,
Um des Hahnes Ruf zu hören!
Hat der Hahn ein Mal gekrähet,
Noch das zweite nicht gerufen,
Muß die Junge sich erheben,
Ruhig schlafen noch die Alten."
"Wenn der Hahn nicht krähen sollte,
Nicht des Wirthen Vogel rufen,
Mußt den Mond als Hahn du halten
Und als Mahner du den Bären,
Oefters mußt hinaus du gehen,
Gehen auf den Mond zu blicken,
Von dem Bären zu erfahren,
Von den Sternen Rath zu holen!"
"Steht der große Bär gerade
Mit dem Kopf gewandt nach Süden,
Mit dem Schwanze hin nach Norden,
Dann ist's Zeit dir aufzustehen
Von des jungen Mannes Seite,
Aus des lebensfrischen Armen,
Feuer aus der Asch' zu suchen,
Einen Funken in der Schachtel,
Feuer auf das Holz zu blasen
Achtsam, ohn'es auszubreiten."
"Ist kein Feuer in der Asche,
Ist kein Funke in der Schachtel,
Rüttle dann den lieben Gatten,
Schüttle deinen Mann voll Schönheit.
Gieb mir Feuer, o Geliebter,
Einen Funken, liebes Beerlein!"
"Hast den Feuerstein, den kleinen,
Etwas Zunder du erhalten,
Schlag dann eilends an das Feuer,
Steck' den Kienspan in die Klammer,
Mach' dich auf den Weg zum Viehstall,
Um die Heerde dort zu füttern,
Brüllt die Kuh der Schwiegermutter
Und das Roß des Schwähers wiehert,
Deiner harrt die Kuh des Schwagers
Und das Kalb der Schwägrin blöket,
Daß ihm Heu gereichet werde,
Klee ihm vorgeworfen werde."
"Geh gebücket durch die Hürde,
Mit gesenktem Kopf im Viehhof,
Füttre voller Lust die Kühe,
Mit Bedacht die Lämmerheerde,
Reiche gutes Stroh den Kühen,
Trank den Kälbern der Geplagten,
Zarte Halme gieb den Füllen,
Weiches Heu den jungen Lämmern,
Springe ja nicht auf die Schweine,
Stoß nicht mit dem Fuß die Ferkel,
Trag den Freßtrog zu den Schweinen,
Zu den Ferkeln hin die Mulde!"
"Nimmer magst du ruhn im Viehhof,
Nimmer schlafen in der Hürde;
Hast den Viehhof du besuchet,

Du die Heerde überschauet,
Dann enteile rasch von dannen,
Stürme gleich dem Schnee zum Hause!
Drinnen weinet schon ein Kindlein,
Wimmert dorten in dem Bette,
Sprechen kann ja nicht das Arme,
Sagen nicht das Sprachberaubte,
Ob es frieret oder hungert,
Ob ihm etwas zugestoßen,
Ehe die Bekannte kommet,
Eh' der Mutter Stimme hörbar."
"Kommst du darauf in die Stube,
Komm selbvierte du in's Zimmer:
In der Hand ein Wasserfäßlein,
In dem Arm ein Blätterbesen,
In dem Mund ein Feuerhölzchen,
Selber bist du dann die vierte!"
"Kehre dann des Bodens Bretter;
Kehre du der Tische Flächen,
Schütte Wasser auf die Bretter,
Schütt' es nicht zum Kopf des Kindes;
Siehst ein Kind du auf dem Boden,
Wenn es auch ein Kind der Schwägrin,
Hebe du es auf ein Bänklein,
Wasch die Augen, glätt' die Haare,
Gieb ein Brötlein in die Hände,
Streiche Butter auf das Brötlein,
Ist kein Brötlein in dem Hause,
Gieb ihm in die Hand ein Spänchen!"
"Willst du dann die Tische waschen,
Spätestens am Schluß der Woche,
Wasch die Fläche, wasch die Seiten,
Darfst die Füße nicht vergessen,
Uebergieß die Bänk' mit Wasser,
Kehre ordentlich die Wände,
Nach der Reihe alle Bänke,
Nach der Länge alle Wände!"
"Was an Staub sich auf den Tischen,
An den Fenstern angesetzet,
Kehre emsig mit dem Flügel,
Wisch ihn mit dem Wasserlappen,
Daß der Staub sich nicht verbreite,
Nicht zur Decke sich erhebe!"
"Kehr' den Ruß dann von der Decke,
Schabe fleißig ab die Schwärze,
Denke an die Schornsteinstützen,
Darfst die Sparren nicht vergessen,
Daß die Stube man erkenne,
Sie für einen Wohnort halte!"
"Höre, Jungfrau, was ich spreche,
Was ich spreche, was ich sage,
Gehe nimmer ohne Kleidung,
Nie vom Tuche unbedecket,
Schreite niemals ohne Leintuch,
Niemals gehe ohne Schuhe,
Sehr verdrießen würd's den Gatten,
Murren würde dein Geliebter!"
"Hüte du mit großer Sorgfalt
Auf dem Hof die Ebereschen!
Schön sind diese Ebereschen,
Schön der Ebereschen Zweige,
Schönes Laub in diesen Zweigen,
Schöner noch darin die Beeren,
Mittelst aelcher man die Jungfrau,
Man die Schutzberaubte anweist,
Daß sie nach dem Sinn des Mannes,
Nach des Gatten Herzen lebe."
"Habe Ohren wie die Mäuse,
Rasche Füße wie die Hasen,
Beuge deinen jungen Nacken,
Schwing dich mit dem schönen Halse,
Wie der wachsende Wachholder,
Wie des Elsbeerbaumes Wipfel!"
"Mögest du stets fleißig wachen,
Fleißig wachen und dich hüten,
Daß du nimmer niederstürzest,
Nicht der Länge nach zum Ofen,
Nicht auf deine Kleider sinkest,
Nicht auf's Bett dich niederstreckest!"
"Von dem Pflügen kommt der Schwager,
Aus dem Vorrathshaus der Schwäher,
Von dem Arbeitsplatz dein Gatte,
Von dem Fällen dein Geliebter,
Bringe rasch das Wasserfäßlein,

Trage du herbei das Handtuch,
Bücke dich zur Erde tiefer,
Rede Worte, die recht freundlich!"
"Mit dem Mehlmaaß in den Armen
Kommt herbei die Schwiegermutter,
Lauf ihr auf den Hof entgegen,
Bücke dich recht tief zur Erde,
Nimm das Mehlmaaß aus den Armen,
Trage es geschwind in's Zimmer!"
"Solltest du nicht selber wissen,
Nicht von selber es verstehen,
Welche Arbeit wohl zu machen,
Welche Sache anzufangen,
Frage du dann von der Alten:
""O geliebte Schwiegermutter,
Welcher Weise wird die Arbeit
Hier verrichtet, hier gehalten?""
"Antwort giebt dir dann die Alte,
Solches spricht die Schwiegermutter:
""Also mußt du dieses machen,
Und die Arbeit so verrichten:
Stampfe fleißig, mahle kräftig,
Setz' den Mühlstein in Bewegung,
Trage ferner frisches Wasser,
Knete dann mit Kraft den Brotteig,
Trage Scheite in die Stube,
Daß den Ofen man erwärme,
Backe dann die Bröte fertig,
Dörre du die dicken Kuchen,
Spüle rein das Eßgeschirre,
Wasche rein die Trinkgefäße.""
"Hörst du von der Schwiegermutter,
Von der Alten, was zu schaffen,
Nimm das Korn dann von den Steinen,
Eile in die Mühlenkammer,
Bist du dorten hingekommen,
Bist du in der Mühlenkammer,
Sing' dann nicht mit muntrer Kehle,
Lärme nicht aus vollem Halse,
Laß des Steines Kurbel singen,
Lärmen du die Seitenlöcher;
Stöhne du dabei nicht heftig,
Seufze nicht so lang' du mahlest,
Damit nicht der Schwäher glaube,
Nicht die Schwiegermutter denke,
Daß du voller Unmuth stöhnest,
Du voll Aerger also seufzest!"
"Siebe dann das Mehl geschwinde,
Bring's im Deckel dann zur Stube,
Backe drauf das Brot mit Freude,
Knete du's mit großer Sorgfalt,
Daß das Mehl nicht hier beisammen,
Dort das Teiggemisch verbleibe!"
"Siehst den Eimer schräg du stehen,
Nimm den Eimer auf die Schulter,
Nimm das Schöpffaß in die Arme,
Mach' dich auf zum Wasserholen,
Trag den Eimer voller Anmuth,
Bring' ihn an des Tragholz Spitze,
Komme wie der Wind zurücke,
Schreite gleich den Frühlingslüften,
Weil' nicht lange bei dem Wasser,
Säume ja nicht bei dem Brunnen,
Daß der Schwäher nicht vermuthe,
Nicht die Schwiegermutter denke,
Daß dein Bild du angeschauet,
Daß dich selbst du angestaunet,
Deine Frische in dem Wasser,
Deine Schönheit in dem Brunnen!"
"Gehest du zum Holzeshaufen,
Um dort Scheite auszuziehen,
Wirf dann nicht zurück die Scheite,
Nimm selbst Scheite von den Espen,
Greife ruhig nach den Scheiten,
Ohne viel damit zu lärmen,
Daß der Schwäher nicht vermuthe,
Nicht die Schwiegermutter denke,
Daß voll Aerger du sie werfest,
Du voll Hitze damit lärmest!"
"Gehst du nach dem Vorrathshause,
Gehest du um Mehl zu holen,
Ruhe nicht im Vorrathshause,
Bleib' nicht lange auf dem Wege,
Daß der Schwäher nicht vermuthe,

Nicht die Schwiegermutter denke,
Daß das Mehl du dort vertheilest,
Weibern in dem Dorf es schenkest."
"Gehst du die Geschirre waschen,
Die Gefäße auszuspülen,
Wasch die Kannen an den Henkeln,
An den Streifen du die Krüge,
Wasch die Schalen, wasch die Seiten,
Wasch die Löffel, wasch die Stiele!"
"Gieb du Acht auf deine Löffel
Und behüte das Geschirre,
Daß nicht Hunde es verschleppen,
Katzen nicht von dannen führen,
Nicht die Vögel es zerstreuen,
Kinder es vom Orte tragen;
Kinder sind gar viel im Dorfe,
Viel der kleinen Köpfe dorten,
Die die Kannen fort dir tragen,
Fort die Löffel nehmen könnten!"
"Ist die Badestund' gekommen,
Führe Wasser, trage Besen,
Bähe Quasten in Bereitschaft
In der rauchberaubten Badstub',
Ohne lange dort zu weilen,
Ohne in dem Bad zu säumen,
Daß der Schwäher nicht vermuthe,
Nicht die Schwiegermutter denke,
Daß du auf der Bank dich streckest,
Auf der Schwitzbank du dich wälzest!"
"Kommst du darauf in die Stube,
Lad den Schwäher dann zum Bade:
""O geliebter Schwiegervater,
Schon in Ordnung ist die Badstub',
Wasser sammt den Besen fertig,
Alle Bretter gut gekehret,
Gehe, bad' dich zur Genüge
Und begieße dich hinlänglich,
Werde selbst die Hitze mehren,
Selbst mich unter Bretter stellen.""
"Kommet dann die Zeit zum Spinnen,
Kommt die Zeit, zu der man webet,
Gehe nicht in's Dorf nach Fingern,
Ueber's Bächlein nicht nach Kunde,
Nicht nach Rath nach andern Höfen,
Nach dem Weberkamm zu Fremden!"
"Selber spinne du die Fäden,
Mit der eignen Hand den Einschlag,
Drehe du die Wolle schlaffer,
Doch die Leinenfäden fester;
Wickle du recht fest den Garnknaul,
Wirf ihn darauf auf die Haspel,
Wickle du ihn auf die Winde,
Schräge hin zum Weberbaume,
Schlage kräftig mit dem Kamme,
Heb' den Weberschaft behende,
Webe gutes Tuch zu Röcken,
Fertige von Wolle Kleider,
Du von einer Flocke Wolle,
Von dem Haar des Winterlammes,
Von des Sommerschafes Wolle,
Von dem Flaum des Sommerbockes!"
"Höre nun, was ich dir sage,
Was ich dir nun wiederhole!
Braue Bier du von der Gerste,
Von dem Malz ein süß Getränke,
Brau's aus einem Gerstenkorne,
Mit dem Holz des halben Baumes!"
"Malzest du die Gerste süßlich,
Schmeckest du dann von dem Malze,
Rühre du es nicht mit Haken,
Wend' es nicht mit einem Stocke,
Rühr' es emsig mit den Händen,
Wend' es mit der Hände Höhlung,
Gehe öfters nach der Badstub',
Laß die Keime nicht verderben,
Nicht die Katze dorten sitzen,
Auf dem Malz den Kater schlafen,
Fürchte dich nicht vor dem Wolfe,
Vor dem wilden Thier des Waldes,
Wenn du zu der Badstub' schreitest,
Um die Mitternacht hingehest!"
"Kommt ein Fremder nun zu Gaste,
Aergre dich nicht ob des Gastes,
Immer muß ein guter Hausstand

Vorrath fur die Gäste haben,
Ueberflüss'ge Fleischesbissen,
Für sie manche schöne Kuchen!"
"Lad den Fremden ein zu sitzen,
Rede freundlich mit dem Gaste,
Sättige den Gast mit Worten,
Bis das Essen endlich fertig!"
"Zieht er wieder aus dem Hause,
Hat er Lebewohl gesaget,
Dann geleite nicht den Fremden
Weiter als bis zu der Thüre,
Daß dein Gatte sich nicht ärgre,
Dein Geliebter böse werde!"
"Hast du einmal Lust bekommen,
Selber in das Dorf zu gehen,
Gehe fragend in dem Dorfe,
Sprechend weile bei den Fremden;
Während du dich dort befindest,
Führe Reden voller Klugheit,
Darfst das eigne Haus nicht tadeln,
Nicht die Schwiegermutter schmähen!"
"Fragen in dem Dorf die Schnure
Oder andre Fraun des Dorfes:
""Gabt die Schwiegermutter Butter,
Wie zuvor zu Haus die Muttee?""
Darfst du nicht gerade sagen:
""Nein, sie giebt mir keine Butter!""
Sage, daß sie stets gegeben,
Mit dem Löffel dir gereichet,
Wenn auch einmal nur im Sommer,
Seit dem Winter du bekommen!"
"Höre ferner, was ich sage,
Was ich dir nun wiederhole!
Gehest du aus diesem Hause,
Kommst du zu dem andem Hause,
Darfst die Mutter nicht vergessen,
Du die Theure nicht verschmerzen!
Leben gab dir ja die Mutter,
Säugte dir die schönen Brüste
Aus den eignen, schönen Brüsten
Mit dem Leibe voller Schönheit,
Manche Nacht verbracht sie schlaflos,
Manches Mahl hat sie vergessen,
Als sie dich, ihr Kind, gewieget,
Dich, die Kleine, treu gewartet."
"Wer der Mutter könnt' vergessen,
Wer die Theure je verschmerzte,
Gehe nimmer nach Manala,
Guten Muths in's Reich Tuoni's,
In Manala wird bezahlet,
Wird gar fürchterlich vergolten,
Wenn der Mutter man vergessen,
Man die Theure bald verschmerzet,
Tuoni's Töchter kommen drohend,
Mana's Jungfraun schelten also:
""Konntst die Mutter du vergessen,
Sie, die Theure, du verschmerzen,
Große Mühe hatt' die Mutter
Und Beschwerde da getragen,
Als sie in der Badstub' liegend
Auf dem Strohbund ausgestrecket
Dich hervor zum Dasein brachte,
Dich, die Elende, gebährend.""
Eine Alte saß am Boden,
Auf der Decke eine Greisin,
Die des Dorfes Schwellen alle,
Die der Leute Wege kannte,
Redet Worte solcher Weise,
Läßt auf diese Art sich hören:
"Sang der Hahn bei seiner Gattin,
Rief der Henne Sohn zur Schönen,
Sang die Kräh' im Ostermonat,
Schaukelt' sich im Frühlingsmonat;
Singen sollte ich wohl lieber,
Jene ohne Sang verbleiben,
Jene sind im Haus des Goldes,
Stets im Schooße der Geliebten,
Ich bin ohne Gold und Stätte,
Alle Zeit auch ohne Lieben."
"Höre, Schwester, was ich spreche,
Gehest du in's Haus des Mannes,
Folge nicht dem Sinn des Mannes,
Wie ich Aermste bin gefolget
Seinem Sinn, der Lerche Zunge,

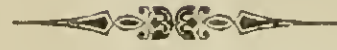
Meines stolzen Gatten Herzen."
"War ein Blümlein, das da sproßte,
Voll Gedeihn ein Heideröschen,
Stieg als junges Reis nach oben,
Schoß empor als schlanke Jungfrau,
Wie ein Honigblümlein ruhmvoll,
Wie beim Kosen die Geliebte,
Wie die Ent' im Hof des Vaters,
Wie die Ente bei der Mutter,
Wie des Bruders Wasservogel,
Wie das Finklein bei der Schwester;
Ging der Blume gleich des Weges,
Wie die Himbeer' auf dem Acker,
Lärmte auf dem Sand des Ufers,
Wiegte mich auf Blumenhügeln,
Sang beständig in den Thälern,
Trällerte auf jedem Hügel,
Spielte froh in jedem Wäldchen,
Freute mich in allen Hainen."
"Trieb das Maul den Fuchs zur Falle
Und die Zung' das Hermelinchen,
Trieb der Sinn zur Manneswohnung,
Hin zu anderm Haus das Mädchen;
So geschaffen ist die Jungfrau,
So gewieget ist die Tochter
Zu dem Mann als junges Weibchen,
Unterthan der Schwiegermutter."
"Eilt' als Beer' in andern Boden,
Eilt' als Kirsch' zu anderm Wasser,
Eine Preiselbeer' zum Leiden,
Eilt' als Erdbeer' voller Hitze,
Jeder Baum schien mich zu beißen,
Jede Erle mich zu schneiden,
Jede Birke mich zu greifen,
Jede Eiche mich zu packen."
"Kam als Frau zur Männerwohnung,
Ward geführt zur Schwiegermutter,
Dorten wären, wie man sagte,
Als ich hingeleitet wurde,
Sechs der Stuben, die von Fichten,
Doppelt wär' die Zahl der Kammern,
Speicherreich die Hainesränder,
Blumenland der Gasse Ränder,
Gerstenland des Baches Ränder,
Haferland der Heide Ränder,
Vorrath, der bereits gedroschen
Andrer, den man dreschen sollte,
Hundert Summen, die erhalten,
Hundert andre zu erhalten."
"War gar dumm dahingekommen,
Hatte dumm die Hand gegeben,
Sechs der Stützen hatt' die Stube,
Hatte sieben Zaunstaketen,
Voller Härte waren Haine,
Voller Ungunst alle Büsche,
Alle Gänge voller Sorgen,
Böser Stimmung alle Wälder,
Schlechter Vorrath in den Kasten,
Andre Kasten ohne Vorrath,
Hundert Worte, die erhalten,
Hundert andre zu erhalten."
"Kümmerte mich auch nicht darum,
Suchte dort mit Ruhm zu leben,
Hoffte mir auch dadurch Ehre,
Strebte dadurch auch nach Güte:
Brachte man mich nach der Stube,
Sucht' ich Späne aufzusammeln,
Stoß' die Stirn da an die Thüre,
Meinen Kopf an ihren Pfosten,
An der Thür sind fremde Augen,
Finstre Augen am Verschlage,
Scheele auf des Bodens Mitte,
In dem Hintergrund gar böse;
Feuer sprühte aus dem Munde,
Brände schossen von der Zunge,
Aus dem Mund des garst'gen Schwähers,
Von der Zung' des Liebelosen."
"Kümmerte mich auch nicht darum,
Irgendwie im Haus zu leben,
Stets in Gnade dort zu weilen,
Voll von Demuth mir zu rathen;
Hüpfte mit des Hasen Beinen,
Ging mit Hermelinchens Tritten,
Legte mich gar spät zur Ruhe,

Bettlergleich erhob ich früh mich,
Hatte, Aermste, keine Ehre,
Keine Milde dort gefunden,
Hätt' ich Berge auch gerollet,
Felsen ich zur Hälft' gespalten."
"Stampfte grobes Mehl gar mühsam,
Voll Geduld die großen Körner,
Daß die Schwiegermutter äße,
Mit der Feuerkehle schluckte
An der Tischesfläche Ecke
Aus der goldgeschmückten Schale;
Selbst aß ich, die Schwiegertochter,
Mehl vom Steine zur Genüge,
An dem Tisch beim Ofenherde
Mit der Kelle es genießend."
"Oftmals brachte ich, die Zarte,
Ich, des Hauses Schwiegertochter,
Frisches Moos vom sumpf'gen Boden,
Backte es zu meinem Brote,
Brachte Wasser aus dem Brunnen,
Schlürft' es aus dem Schöpfgefäße,
Aß die Fische, Unglücksvolle,
Und verzehrte so die Stinten,
Wie ich mich zum Netze beugte,
In des Bootes Mitte schwankte,
Konnte Fische nicht erhalten
Aus der Hand der Schwiegermutter,
Wär's an einem Tag geschehen,
An dem andern vorgefallen.
"Sommers sammelt' ich die Halme,
Dreht' im Winter Gerstenstiele,
So wie sonst ein Tagelöhner,
Wie ein Knecht, der sich verdungen,
Ward im Hauf' der Schwiegermutter
Immerfort daselbst gegeben
Mir der allerlängste Flegel,
Mir die allerschwerste Breche,
Mir am Strand das stärkste Klopfholz,
Mir die größte Düngergabel,
Niemals ward an mein Ermatten,
Nicht geglaubt an meine Schwäche,
Helden selber ja ermatten,
Kräft'ge Füllen sinken nieder."
"Also that ich, armes Mädchen,
Stets zu rechter Zeit die Arbeit,
Dreht' mich in dem Schweiß der Glieder;
Wartete auf andre Zeiten,
Mußte wieder Feuer bringen,
Dahin meine Hände wenden."
"Ward nach Herzenslust getadelt,
Ward bewegt die Lästerzunge
Ueber meine guten Sitten,
Ueber meinen guten Namen,
Wörter regneten hernieder,
Stürzten über mich, die Arme,
Wie die wilden Feuerfunken,
Wie ein wahrer Eisenhagel."
"Hab' darum noch nicht verzweifelt,
Hätte ferner noch gelebet,
Um der alten Frau zu helfen,
Bei der Feuerkehl' gelebet,
Aber das verdarb die Laune,
Das erweckte großen Kummer,
Als der Gatt' zum Wolf verwandelt,
Er zum Bären umgestaltet
Liegend aß und rücklings ruhte,
Rücklings seine Arbeit machte."
"Dann erst habe ich geweinet,
In der Kammer überleget,
Dachte an die frühern Tage,
An des Lebens schönre Zeiten
Auf des Vaters großem Hofe,
In der Mutter schönem Hause."
"Fing dann also an zu reden,
Selber sprach ich solche Worte:
""Wohl verstand die liebe Mutter
Mich, den Apfel, zu gebähren,
Wußt' die Pflanze zu erziehen,
Nicht jedoch sie einzusetzen;
Setzte ja die zarte Pflanze
In gar unbeliebte Sitze,
In gar schlimmbestellten Boden,
An der Birke harte Wurzeln,
Daß sie stets im Leben weine,

Ihre Monde dort durchjammre.""
""Hätte doch gewiß getauget
Auch für Stellen, die da besser,
Auf den Höfen, die da weiter,
Auf den Böden, die da breiter,
An der Seite bessern Leibes,
Neben einem kräft'gern Manne;
Bin an einen Schuh von Rinde,
Einen Lappenschuh gerathen,
Hat den Körper einer Krähe,
Von dem Raben seine Nase,
Seinen Mund vom gier'gen Wolfe,
Und das Uebrige vom Bären.""
""Hätt' erhalten einen solchen,
Wär' zum Hügel ich gegangen,
Eine harz'ge Tann' vom Wege,
Einen Erlenstamm vom Walde,
Hätte ein Gesicht von Rasen,
Einen Bart von schlechten Flechten,
Hätt' den Kopf gemacht vom Lehme,
Augen von den heißen Kohlen,
Birkenbeulen anstatt Ohren,
Weidenzweige statt der Beine.""
"Sang ein Lied in dieser Weise,
Seufzete bei meinen Sorgen,
Mein Geliebter mußt' es hören,
An der Wand sich grad befinden;
Als von dort er nun gekommen,
In die Thür der Kammer tretend,
Da erkannt' ich's schon am Gange,
Nahm ich's ab aus seinen Schritten,
Ohne Wind und ohne Luftzug
Flatterten ihm seine Haare,
Seine Zähne aufgesperret,
Hin und her die Augen rollend,
In der Hand schwingt eine Esche,
Einen Stock er in den Armen,
Hauet mit dem Stock gerade,
Schlägt damit nach meinem Kopfe."
"Als gekommen drauf der Abend,
Als zum Schlaf er sich verfügte,
Nahm zur Hand er eine Ruthe,
Eine Lederpeitsch' vom Nagel,
Nicht für irgend einen andern,
Nein, für mich, die Mühbeladne."
"Ging dann selber drauf zur Ruhe,
Ging am Abend endlich schlafen,
Legt' mich an des Gatten Seite,
Dieser ließ mich an die Seite,
Stieß genug mit seinem Arme,
Reichlich mit den bösen Händen,
Viel mit jener dicken Gerte,
Mit dem Peitschenstiel von Fischbein."
"Sprang da von der kühlen Seite,
Aus dem Bette voller Kälte,
Hinter mir stürzt nun der Gatte,
Stürmt hinaus dann zu der Thüre,
Fährt in's Haar mit wilden Händen,
Raufet mich an meiner Stirne,
Warf die Haare fort zum Winde,
Streute sie in alle Lüfte."
"Welcher Rath war nun zu finden,
Wer wohl hätte Rath gegeben?
Machte mir von Stahl die Schuhe,
Macht' die Riemen mir aus Kupfer,
Wartete nun an der Hauswand,
Lauschte auf der Gasse Boden,
Bis der Böse ausgetobet,
Bis zur Ruhe er gekommen;
Nicht wollt' er zur Ruhe kommen,
Nicht von seinem Toben lassen."
"Endlich überkommt mich Kälte,
Als verstoßen ich dort weilte,
An der Wand dort bleiben mußte,
Draußen vor des Hauses Thüre;
Dachte nach und überlegte:
Werde doch nicht ewig dulden,
Diesen Zorn nicht lange tragen,
Die Verachtung lange dulden
In dem bösen Lempohaufen,
In dem Nest des schlechten Piru."
"Schied da von den schönen Stuben,
Vom geliebten Aufenthalte,
Machte mich nun auf zu wandern

Ueber Sümpfe, über Felder,
Wandert' über weite Fluthen,
Zu des Bruders Ackergränze;
Trockne Fichten rauschten dorten,
Schönbekränzte Tannen lärmten,
Alle Krähen krächzten dorten,
Alle Elstern lärmten rufend:
""Nicht ist hier jetzt deine Heimath,
Nicht der Platz, wo du geboren.""
"Nicht beachtet' ich die Worte,
Ging zum Hofe meines Bruders,
Schon die Pforte redet' zu mir,
Alle Felder sprachen also:
""Weshalb kommst du nach der Heimath,
Was, o Elende, zu hören?
Längst gestorben ist dein Vater,
Hingesunken deine Mutter,
Ganz entfremdet ist dein Bruder
Und sein Weib gleicht einer Russin.""
"Habe das noch nicht beachtet,
Ging nun grade hin zur Stube,
Langte mit der Hand zum Handgriff,
Kalt war dieser in den Händen."
"Als ich in die Stub' gekommen,
Bleib' ich in der Thüre stehen;
Schön wohl war die Frau des Hauses,
Kam nicht um mich zu begrüßen,
Nicht um mir die Hand zu geben;
Stolz war ich auch leider selber,
Ging nicht um sie zu begrüßen,
Nicht um ihr die Hand zu geben,
Legte meine Hand zum Ofen,
Kalt erschienen seine Steine,
Kehrt' die Hände zu den Kohlen,
Ohne Hitze war die Kohle."
"Auf der Bank da lag mein Bruder,
Streckte sich dort an dem Ofen,
Kohlen klafterhoch am Halse,
Spannenhoch an allen Gliedern,
Asche ellenhoch am Kopfe,
Eine Spanne harten Rußes."
"Fragt der Bruder von der Fremden,
Forschet also von dem Gaste
""Woher kommst du über's Wasser?""
Ich dagegen gab zur Antwort:
""Kennest du nicht deine Schwester,
Nicht das ältre Kind der Mutter?
Kinder sind wir einer Mutter,
Eines Vogels liebe Jungen,
Von derselben Gans gebrütet,
Aus demselben Nest des Feldhuhns.""
Fing der Bruder an zu weinen,
Wasser ihm im Aug' zu fließen."
"Sprach der Bruder zu dem Weibe,
Flüsterte zu seiner Lieben:
""Bringe meiner Schwester Speise!""
Scheelen Blickes bracht' die Schwägrin
Kohl mir aus dem Haus zu essen,
Wo das Fett der Welp gefressen,
Abgeleckt das Salz vom Hunde,
Wo der Schwarze schon gefrühstückt."
"Sprach der Bruder zu dem Weibe;
Flüsterte zu seiner Lieben:
""Bringe Bier du unserm Gaste!""
Scheelen Blickes bracht' die Schwägrin
Wasser drauf dem Gast zu trinken,
War nicht Wasser, das zu brauchen,
War der Schwester Augenwasser,
Händewasser meiner Schwägrin."
"Ging nun wieder fort vom Bruder,
Eilte aus dem Heimathsitze,
Ging behende fortzuwandern,
Fing ich, Aermste, an zu schreiten,
An den Ufern hin zu gehen,
Mühevoll mich fortzuschleppen
Stets zu unbekannten Thüren,
Hin zu lauter fremden Pforten,
Zu dem Strand die armen Kinder,
Zu des Dorfes Sorg' die Armen."
"Giebt der Leute jetzt gar manche,
Viele giebt es, die da sprechen,
Mit gar böser Stimme reden,
Mich mit scharfen Reden stechen,
Giebt der Leute jetzt gar wenig,

Welche Güte mir erweisen,
Die mit Milde zu mir sprechen,
Die mich an den Ofen führen,
Wenn ich aus dem Regen komme,
Ich vor Kälte Zuflucht suche,
Mit dem Rock von Reif bezogen,
Mit dem Pelz von Eis bedecket."
"Hätte nie in meiner Jugend,
Hätte niemals es geglaubet,
Wenn es hunderte gesprochen,
Tausend Zungen wiederholet,
Daß solch Unglück mich befallen,
Solches Elend kommen sollte,
Wie auf mich es losgestürzet,
Wie das Unglück mich befallen."

Vierundzwanzigste Rune.

Schon belehret ist die Jungfrau,
Unterwiesen schon das Bräutlein;
Rede noch zu meinen Brüdern,
Sage dieß den Freiersleuten:
"Bräutigam, mein lieber Bruder,
Von den Brüdern du der beste,
Du der Mutterkinder liebstes,
Du der sanfteste der Söhne,
Höre, was ich jetzo sage,
Was ich sage, was ich spreche
Ueber dieses Leinwandvöglein,
Ueber dein geliebtes Hühnchen!
"Bräutigam, lob' du dein Schicksal,
Lobe du was du erhalten,
Lobest du, so lobe kräftig,
Gutes hast du ja gewonnen,
Gutes hat verliehn der Schöpfer,
Gutes gnädig er gewähret!
Danke du nun auch dem Vater,
Mehr noch danke du der Mutter,
Daß sie solch' ein stattlich Mädchen,
Diese schöne Braut gewieget!"
"Glanzvoll ist bei dir die Jungfrau,
Voller Klarheit dir zur Seite,
Strahlend ist sie dir verbunden,
Schön steht sie in deinem Schutze,
Eine frische Maid am Busen,
Voller Lebenskraft zur Seite,
Kraftvoll um mit dir zu dreschen,
Wohl geeignet Heu zu mähen,
Stattlich um mit Kraft zu waschen,
Tüchtig um das Tuch zu walken,
Kunstvoll Fäden gut zu spinnen,
Kräftig am Gewand zu weben.
"Läßt den Weberkamm so tönen,
Wie der Kuckuck auf dem Berge,
Läßt das Schifflein also gleiten,
Wie das Hermelin im Holze,
Also rasch dreht sie die Spuhle,
Wie das Eichhornmaul die Eichel,
Fest hat nie das Dorf geschlafen,
Nie der Schloßbezirk geschlummert
Von des Weberkammes Klappern,
Von des Weberschiffleins Schnarren."
"Bräutigam, du lieber Jüngling,
Schöner Sproß des Männerhaufens!
Schmiede eine scharfe Sense,
Statt' sie aus mit gutem Stiele,
Schnitz' ihn an der Pforte Mündung
Hämmre sie auf einem Baumstumpf;
Wenn dann Sonnenschein gekommen,
Führ' die Jungfrau auf die Wiese,
Schaue, wie das Heu da rauschet,
Wie das harte Gras da zischet,
Wie das Riedgras dorten kreischet,
Wie der Sauerampfer sauset,
Wie die Hügelchen verschwinden,
Wie die jungen Sprossen brechen!"
"Ist ein andrer Tag gekommen,
Reiche ihr ein Weberschifflein,
Gieb des Weberkammes Kette,
Eine schöne Weberlade,
Einen Webertritt voll Schönheit,
Gieb ihr sämmtliches Geräthe,
Führ' die Jungfrau dann zum Webstuhl,
Reiche ihr des Kammes Kette,
Dann erst wird der Kamm ertönen,
Wird der Webstuhl laut beweget,
Bis zum Dorfe tönt das Klappern,
Weiter noch des Kammes Rauschen,
Das bemerken bald die Alten,
Fragen so des Dorfes Weiber:
""Wer wohl webet am Gewebe?""
Antwort mußt du ihnen geben:
""Meine Goldne ist's, die webet,
Ist mein Herzelein, das lärmet;
Soll sie das Gewebe lockern,
Soll den Weberkamm sie dehnen?""
""Lockre ja nicht das Gewebe,
Laß den Kamm du ungedehnet:

Also webt des Mondes Tochter,
Also webt die Sonnentochter,
So des großen Bären Tochter,
So der schönen Sterne Tochter." '
"Bräutigam, mein lieber Jüngling,
Schöner Sproß des Männerstammes!
Machest du dich auf die Reise,
Fährst du dann von dieser Stelle
Mit der schönen Jungfrau weiter,
Mit dem wunderhübschen Hühnchen,
O, so führe nicht die Meise,
Dieses schöne Leinwandvöglein,
Führe du sie nicht in Gruben,
Fahr' nicht gegen Zaunes Ecken,
Laß sie nicht auf Stämme fallen,
Laß sie nicht auf Steine stürzen!
Niemals ist im Haus des Vaters,
Niemals in dem Hof der Mutter
Je in Gruben sie gefahren,
Niemals gegen Zaunes Ecken,
Umgeworfen nicht auf Stämme,
Nicht auf Steine hingestürzet."
"Bräutigam, du lieber Jüngling,
Schöner Sproß des Männerstammes!
Führe nimmer du die Jungfrau,
Lasse nie dein Schätzlein fahren,
Daß sie an den Ecken walte,
Daß sie in den Winkeln wühle!
Niemals hat im Haus des Vaters,
Niemals in der Mutter Stube
In der Ecke sie gewaltet,
In den Winkeln sie gewühlet,
Saß beständig an dem Fenster,
Wiegt' sich auf dem Mittelbrette
Abends zu des Vaters Freude,
Morgens zu der Mutter Wonne."
"Niemals magst du, armer Gatte,
Niemals dieses Hühnchen führen
Zu dem Mörser, der voll Sumpfkraut,
Um die Rinde dort zu stoßen,
Brot aus schlechtem Stroh zu backen,
Tannenrinde dort zu kneten!
Niemals ist im Haus der Vaters,
Nie im Hof der schönen Mutter
Sie geführet zu dem Mörser,
Um die Rinde drin zu stoßen,
Brot aus schlechtem Stroh zu backen,
Tannenrinde dort zu kneten!"
"Führen magst du dieses Hühnchen
Auf getreidereiche Fluren,
Aus der Roggenlad' zu schöpfen,
Aus der Gerstenlad' zu nehmen,
Starkes Brot zurecht zu kneten,
Gutes Bier daraus zu brauen,
Weizenbröte schön zu backen,
Um den Teig zurecht zu klopfen!"
"Bräutigam, mein lieber Bruder,
Mögst du nimmer dieses Hühnchen,
Niemals unser liebes Gänschen
Je zu Thränen kommen lassen!
Käme je ein schlechtes Stündchen,
Hätt' die Jungfrau lange Weile,
Spann' den Braunen an die Deichsel,
In's Geschirre du den Schimmel,
Bring' in's Vaterhaus die Jungfrau,
Nach der lieben Mutter Stube!"
"Niemals mögst du dieses Hühnchen,
Niemals unser Leinwandvöglein
Gleich der Dienerin behandeln,
Der bezahlten Magd gleichhalten,
Nie den Keller ihr verbieten,
Nie die Vorrathskammer schließen!
Niemals hat im Vaterhause,
In dem Hof der lieben Mutter
Sie als Dienerin gegolten,
Ist der Magd sie gleichgestellet,
Nie vom Keller abgehalten,
Nimmer von dem Vorrathshause;
Schnitt das Weizenbrot beständig,
Schaute nach den Hühnereiern,
Auf der Milchgefäße Reihen,
Auf der Biergefäße Inhalt,
Morgens that sie auf die Kammer,
Abends schloß sie ihre Thüre."

"Bräutigam, du lieber Jüngling,
Schöner Sproß vom Männerstamme!
Hältst du gut die liebe Jungfrau,
Dann wirst freundlich du empfangen,
Kommst du in das Haus des Schwähers,
In die Näh' der Schwiegermutter,
Wirst selber dann gespeiset,
Wirst gespeiset, wirst getränket,
Ausgespannet wird dein Rößlein,
In den Stall sodann geführet,
Dort gefüttert, dort getränket,
Ihm gebracht die Haferschachtel."
"Niemals mögst du unsre Jungfrau,
Dieses Leinwandvöglein schelten,
Daß sie nicht aus großem Stamme,
Nicht aus breitem Haus geboren!
Groß ist unsrer Jungfrau Herkunft,
Ihr Geschlecht von weitem Stamme,
Sä't man eine Metze Bohnen,
Würde jedem eine Bohne,
Sä't von Flachs man eine Metze,
Jedem eine Faser werden."
"Nimmer magst du, armer Gatte,
Diese Jungfrau schlecht behandeln,
Mit des Knechtes Peitsch' sie lehren,
Mit dem Lederriemen schlagen,
Mit der Gert' zum Jammern bringen,
An der Scheune sie zum Aechzen!
Niemals ist die Jungfrau früher,
Niemals in dem Vaterhause
Mit des Knechtes Peitsch' belehret,
Mit dem Lederriem zum Klagen,
Nicht zum Jammern je getrieben
Mit der Gerte an der Scheune."
"Vor ihr stehe gleich der Mauer,
Stell' dich gleich der Thüre Pfeiler,
Laß nicht deine Mutter schlagen,
Deinen Vater sie nicht schelten,
Keinen Gast sie je erzürnen,
Andre Häuser sie nicht schelten;
Treibt zum Schlagen das Gesinde,
Andres Volk dich an zur Zücht'gung,
Mögst du nie die Zarte zücht'gen,
Schlagen nicht des Herzens Liebste,
Der du drei Jahr hast gelauschet,
Unablässig dich beworben!"
"Rathe, Gatte, deiner Jungfrau,
Und belehre deinen Apfel,
Rathe ihr sowohl im Bette,
Als auch draußen vor der Thüre,
Handle so im Lauf der Jahres;
Ein Jahr sprich zu ihr mit Worten,
In dem zweiten mit den Augen,
Mit dem Fuße stampf im dritten!"
"Wenn sie dieses nicht beachtet,
Dieses sie nicht kümmern sollte,
Hole dann ein Rohr des Röhrichts,
Kannenkraut hol' du vom Felde,
Rathe damit deiner Jungfrau,
Rath' ihr so im vierten Jahre,
Schrecke sie mit diesem Kraute,
Mit des Grases straffen Rändern,
Streiche sie noch nicht mit Riemen,
Schlage sie noch nicht mit Ruthen!"
"Wenn sie dieses nicht beachtet,
Dieses sie nicht kümmern sollte,
Hole eine Ruth' vom Walde,
Eine Birke aus dem Thale,
Trag sie unter deinem Pelze,
Daß ein andres Haus nichts wisse,
Zeige sie dann deinem Weibe,
Ihr zur Schande, ohn' zu schlagen."
"Wenn sie dieses nicht beachtet,
Dieses sie nicht kümmern sollte,
Dann belehr' sie mit der Ruthe,
Mit dem frischen Birkenzweige,
Innerhalb des Hauses Ecken,
In den moosgefüllten Wänden,
Streiche sie nicht auf der Wiese,
Schlag sie nicht am Saum des Feldes,
Hörbar würd' der Lärm im Dorfe
Und der Streit in andern Häusern,
Bei dem Nachbar das Geweine,
In dem Wald der große Wirrwarr!"

"Mußt stets auf die Schultern schlagen,
Ihres Rückens Fleisch erweichen,
Niemals auf die Augen schlagen,
Auch die Ohren nicht berühren,
Kämen Beulen an die Schläfe,
Blaue Flecken an die Augen,
Würde bald die Schwägrin fragen,
Es der Schwiegervater merken,
Es der Dorfes Ackrer sehen
Und des Dorfes Weiber lachen:
""Ist wohl in dem Krieg gewesen,
Hat im Kampfe sich beweget,
Oder ist vom Wolf zerfleischet,
Von dem Waldbär wohl gepacket,
Oder war der Wolf ihr Gatte,
War der Bär ihr Ehgenosse"?
Auf dem Ofen lag ein Alter,
Lag ein alter Bettler oben,
Von dem Ofen sprach der Alte,
Er, der Bettler, von dort oben:
"Niemals mögst du, armer Gatte,
Nie dem Sinn des Weibes folgen,
Ihrem Sinn, der glatten Zunge,
So wie ich, der arme Knabe!
Kaufte Fleisch und kaufte Bröte,
Kaufte Butter und auch Biere,
Kaufte Fische jeder Gattung,
Speisen von verschiednen Arten,
Biere aus dem eignen Lande,
Weizen ich aus fremden Ländern."
"Dieses wollt' nicht gut gedeihen,
Wollte sich nicht gut gestalten,
Kam mein Weib in unsre Stube,
Kam und fuhr mir in die Haare,
Mit verändertem Gesichte
Und verdrehte ihre Augen;
Aechzte stets und stöhnte immer,
Redete mit bösen Worten,
Nannte mich nur einen Breitsteiß,
Schimpfte mich stets einen Hackklotz."
"Wußt' schon einen neuen Ausweg,
Einen andern Weg zu finden:
Schält' ich einen Zweig der Birke,
Nannt' umarmend sie mich Vöglein,
Schnitt ich des Wachholders Wipfel,
Grüßt' sie mich als goldnen Liebling,
Schlug ich sie mit Weidenruthen,
That sie an den Hals mir fallen."
Ach, das arme Mädchen seufzte,
Seufzte sehr und mußte stöhnen,
Fing gar heftig an zu weinen,
Redet' Worte solcher Weise:
Nahe ist das Scheiden Andrer,
Vor der Thüre ihre Trennung,
Näher ist mein eignes Scheiden,
Näher meine eigne Trennung,
Wird mir gleich so schwer das Scheiden,
Gar beengend mir die Trennung
Von dem weitberühmten Dorfe,
Von dem wunderschönen Hofe,
Wo so schön ich aufgewachsen,
Freudvoll in die Höh' geschossen,
In den Zeiten meines Wachsthums,
In dem Lauf der Kinderjahre."
"Habe früher nicht gewähnet,
Habe nie daran geglaubet,
Nie gewähnet, daß ich scheide,
Nicht geglaubt an eine Trennung
Von dem Saume dieses Schlosses,
Von dem Rücken dieses Berges;
Jetzo glaub' ich's, daß ich scheide,
Sehe ich es, daß ich gehe,
Leer schon ist der Krug des Abschieds,
Schon das Abschiedsbier getrunken,
Schon der Schlitten umgewendet
Mit dem Vordertheil nach außen,
Mit der Seite zu dem Stalle,
Zu dem Viehof mit den Leisten."
"Wie bezahle ich beim Scheiden,
Wie, ich Arme, bei der Trennung
Wohl die Milch der lieben Mutter,
Wie die Güte meines Vaters,
Wie die Liebe meines Bruders,
Wie die Freundlichkeit der Schwester

"Danke dir, o lieber Vater,
Für das ganze früh're Leben,
Für die Kost, die ich genossen,
Für die allerbesten Bissen."
"Danke dir, o liebe Mutter,
Für das Wiegen in der Kindheit,
Daß die Kleine du getragen,
Mit den Brüsten mich genähret."
"Danke dir, o lieber Bruder,
Dir, o Bruder, dir, o Schwester,
Danke auch dem Hausgesinde,
Allen Freunden meiner Jugend,
Welchen ich gepaart gelebet,
In der Jugend aufgewachsen."
"Magst du nicht, o lieber Vater,
Niemals du, geliebte Mutter,
Du auch nicht, mein Stamm voll Größe,
Du geehrte Schaar der Vettern,
Mögt ihr niemals Sorgen haben,
Nie in großen Kummer kommen,
Daß in andres Land ich ziehe,
Daß ich anderswohin gehe!
Scheint ja doch des Schöpfers Sonne,
Leuchtet doch der Mond des Schöpfers,
Schimmern auch des Himmels Sterne,
Liegt das Licht des großen Bären
Ausgebreitet in den Lüften
Anderswo auch auf der Erde,
Nicht allein im Hof des Vaters,
Auf der lieben Jugendstätte."
"Freilich muß ich jetzo scheiden
Von dem goldnen Heimathshause,
Von dem Saale meines Vaters,
Von der Mutter offnem Keller;
Lasse Sümpfe, lasse Felder,
Lasse meine Rasenplätze,
Lasse meine klaren Bäche,
Lasse meine sand'gen Ufer,
Daß die Weiber sich dort baden,
Dort die Hirtenknaben plätschern."
"Lass' den Rauschenden die Sümpfe,
Lass' den Furchenden die Felder,
Lass' den Ruhenden die Wälder,
Lass' den Schwärmenden die Heiden,
Lass' den Schreitenden die Zäune,
Lass' den Wandelnden die Gassen,
Lass' den Laufenden die Höfe,
Lass' den Stehenden die Wände,
Lass' den Säubernden die Dielen,
Lass' den Kehrenden die Bretter,
Lass' den Rennthieren die Felder,
Lass' den Luchsen frei die Haine,
Gänse auf den Fluren weilen,
Vögel in dem Busche ruhen."
"Scheide freilich nun von hinnen,
Scheide an des Andern Seite,
In die Arme einer Herbstnacht,
Auf das glatte Eis des Frühjahrs,
Daß man keine Spuren wahrnimmt,
Auf der Glätte nicht die Tritte,
Auf der Kruste nicht die Röcke,
Auf dem Schnee des Saumes Eindruck."
"Kehr' ich einstmals hieher wieder,
Komm' ich nach der lieben Heimath,
Hört die Mutter nicht die Stimme,
Nicht der Vater mehr das Weinen,
Wenn ich an den Schläfen jammre,
An des Kopfes Seite singe,
Schon ist junges Gras gewachsen,
Schon Wachholder aufgeschossen
Auf dem Leibe meiner Mutter,
Auf dem Haupt der lieben Alten."
"Wenn ich wieder nun erscheine
Auf dem weitgestreckten Hofe,
Wird mich niemand anders kennen
Außer zwei der kleinsten Dinge:
Unten an dem Zaun das Bändchen,
An des Feldes End' die Stange,
Hab' gar jung sie eingestecket,
Hab' als Mädchen sie bebunden."
"Meiner Mutter güste Hauskuh,
Die gar klein noch ich getränket,
Die als Kalb ich stets gefüttert,
Die gar unablässig brüllet

Auf des Hofes Düngerhaufen,
Auf den winterlichen Fluren,
Diese wird mich noch erkennen,
Daß ich Tochter bin des Hauses!"
"Meines Vaters Lieblingspferdchen,
Das gar klein ich stets gefüttert,
Das als Mädchen ich gesättigt,
Das gar unablässig wiehert
Auf des Hofes Kehrichthaufen,
Auf den winterlichen Fluren,
Dieses wird mich noch erkennen,
Daß ich Tochter bin des Hauses."
"Meines Bruders Lieblingshündchen,
Das als Kind ich oft gefüttert,
Das als Mädchen ich belehret,
Das gar unablässig bellet
Auf des Hofes Kehrichthaufen,
Auf den winterlichen Fluren,
Dieses wird mich noch erkennen,
Daß ich Tochter bin des Hauses."
"Andre werden mich nicht kennen,
Wenn ich nach der Heimath komme,
Sind die Furten gleich dieselben,
Meine Wohnung noch die alte,
An dem Platz des Schnäpels Buchten,
Unverrücket noch die Netze."
"Leb' nun wohl, geliebte Stube,
Stube mit dem Bretterdache,
Ist gar gut zurückzukehren,
Schön hieher zurückzuwandern!"
"Lebe wohl, geliebtes Vorhaus,
Vorhaus mit dem Bretterboden,
Ist gar gut zurückzukehren,
Schön hieher zurückzuwandern!"
"Lebe wohl, o Hof des Hauses,
Hof mit deinen Ebereschen,
Ist gar gut zurückzukehren,
Schön hieher zurückzuwandern!"
"Sende Allen Abschiedsgrüße,
Grüße Land und Wald und Beeren,
Grüß' die Raine sammt den Blumen,
Grüß' die Fluren sammt den Kräutern,
Seeen mit den hundert Inseln,
Tiefe Sunde sammt den Schnäpeln,
Schöne Hügel sammt den Fichten,
Waldesschluchten sammt den Birken!"
Schwang der Schmieder Ilmarinen
Drauf die Jungfrau in den Schlitten,
Schlug das Roß mit seiner Peitsche,
Redet Worte solcher Weise:
"Lebet wohl, des Seees Ufer,
Seees Ufer, Feldes Ränder,
Alle Tannen auf dem Berge,
Lange Bäume in dem Walde,
Elsbeerbaum an dieser Wohnung,
An dem Brunnen der Wachholder,
Alle Beeren auf dem Boden,
Beerenstiele, Grasleshalme,
Weidenbüsche, Fichtenwurzeln,
Erlenblätter, Birkenrinde!"
Also ging nun Ilmarinen
Von dem Hofe von Pohjola;
Singend blieben dort die Kinder,
Sangen Lieder solcher Weise:
"Flog hieher ein schwarzer Vogel,
Eilte durch den Wald behende,
Wußt' das Entlein zu gewinnen,
Lockte fort von hier die Beere,
Nahm uns unsern lieben Apfel,
Führte fort den Fisch des Wassers,
Täuschte sie mit kleinem Gelde,
Lockte sie mit blankem Silber;
Wer führt uns nun zu dem Wasser,
Wer wird uns am Bache tränken?
Stehen bleiben nun die Eimer,
An dem Nagel bleibt die Stange,
Ungekehret bleibt der Boden,
Ungefeget auch die Bretter,
Abgenutzt des Bechers Ränder,
Dunkel stets des Kruges Ohren!"
Selbst der Schmieder Ilmarinen
Eilte mit der jungen Gattin,
Daß der Schlitten heftig zischte
An den Ufern von Pohjola

An des Honigsundes Seite,
An des sand'gen Berges Rücken,
Steine rollten, Sand erhob sich,
Auf dem Wege rauscht der Schlitten,
An dem Joch die Eisenringe,
Laut ertönt die Maserstütze,
Kreischend auch die Weidenbänder,
Zittern mußt' das Faulbaumkrummholz,
Winseln mußt' der Deichsel Schlinge,
Kupferringe mußten klirren
Bei dem Lauf des guten Rosses,
Bei dem Trab des weißbestirnten.

Jagte einen Tag, den zweiten,
Jagte auch am dritten Tage,
Eine Hand hat er am Lenkseil,
In der Jungfrau Arm den andern,
Einen Fuß zur Seit' des Schlittens,
Von dem Filz bedeckt den andern.

Lustig läuft das Roß des Weges,
Daß die Bahn sich stets verkürzet,
Endlich an dem dritten Tage,
Als die Sonne sich schon senkte,
Kam des Schmieders Haus zum Vorschein,
Rückte Ilma's Wohnung näher,
Stieg empor der Ruß in Streifen,
Dichtes Rauchgewölk nach oben,
Aus der Stube raucht es munter,
Dampft es reichlich zu den Wolken.

Fünfundzwanzigste Rune.

Längst schon ward gewartet,
Ward gewartet und geschauet,
Ob die Brautschaar bald erschiene,
In dem Hause Ilmarinen's;
Triefen mußten da die Augen
Bei den Alten an den Fenstern
Sinken mußten junge Kniee
Bei dem Warten an der Pforte,
Kinderfüße mußten frieren
Bei dem Stehen an den Wänden,
Schuh' der Männerschaar zerreißen
Bei dem Rauschen an dem Ufer.
Endlich nun an einem Morgen
War's an einem schönen Tage,
Als man von dem Wald her Lärmen,
Dorther Schlitten rauschen hörte.
Lokka, sie, die gute Wirthin,
Sie, die schöne Kalewtochter,
Redet Worte solcher Weise:
"Dieses ist des Sohnes Schlitten;
Endlich kommt er von Pohjola
An der Seite seiner Gattin."
"Komm gerad' zu diesem Lande,
Grade her zu diesem Hofe,
Zu der Stub', des Vaters Erbschaft,
Die der Vorfahr schon erbauet!"
Grade kommet Ilmarinen
Zu dem Hause, er, der Schmieder,
Zu der Stube seines Vaters,
Die der Vorfahr schon gezimmert;
Haselhühner zwitschern schönstens
Auf dem frischgebognen Krummholz,
Munter rufen Kuckucksvögel
An dem Vordertheil des Schlittens,
Lustig springet auch das Eichhorn
An der Deichsel, die von Ahorn.
Lokka, sie, die gute Wirthin,
Sie, die schöne Kalewtochter,
Redet Worte solcher Weise,
Läßt auf diese Art sich hören:
"Auf den Neumond harrt die Dorfschaft,
Auf die Sonne junge Leute,
Kinder auf das Land mit Beeren,
Auf's betheerte Boot das Wasser;
Ich hab' nicht den Mond erwartet,
Auf die Sonne nicht geharret,
Habe meinen Sohn erwartet,
Ihn erwartet sammt der Gattin,
Schaute Morgens, schaute Abends,
Wußt' nicht, wohin er gerathen,
Ob er einen Kleinen groß zog,
Oder einen Magern speiste,
Daß er gar nicht kommen wollte,
Hatt' es kräftig doch gelobet,
Zu den Seinen bald zu kommen,
Ehe seine Spur erkaltet."
"Immer schaute ich am Morgen,
Hatt' es Tagelang im Kopfe,
Ob des Lieben Schlitten käme,
Ob er auf dem Wege rauschte
Her zu diesem kleinen Hofe,
Zu der schmalgebauten Wohnung,
Wäre da ein Roß von Halmen,
Aus zwei Stücken hier ein Schlitten,
Würde ich den Schlitten preisen,
Würd' ihn einen Schlitten nennen,
Wenn er meinen Lieben brächte,
Meinen Schönen mir nach Hause."
"Harrte so die ganze Zeitlang,
Schaut' hinaus im Lauf des Tages,
Schaute mit gebognem Haupte,
Daß die Haare sich verschoben,
Daß die Augen breiter wurden,
Harrte daß mein Lieber käme
Her zu diesem kleinen Hofe,
Zu dem schmalen Wohngebäude;
Endlich ist er doch gekommen,
Wiederum zurückgekehret,
Hat zur Seit' ein schönes Antlitz,
Neben sich gar rothe Wangen."

"Bräutigam, mein lieber Bruder,
Schirre aus das Weißbestirnte,
Führe fort das gute Rößlein
Zu dem längstgewohnten Grase,
Zu dem allerfrischsten Hafer;
Sende du uns deine Grüße,
Grüße uns und grüß' die Andern,
Grüße du das Volk des Dorfes."
"Hast die Grüße du beendigt,
So erzähl', was du erlebet,
Bist du ohne Abenteuer,
Stets gesund den Weg gewandert,
Als du gingst zur Schwiegermutter,
In das Haus des Schwiegervaters,
Hast die Jungfrau du gewonnen,
Eingestürzt des Krieges Pforte,
Hast der Jungfrau Schloß genommen,
Umgestoßen du die Wände,
Gingst zur Schwell' der Schwiegermutter,
Saßst du auf der Bank des Wirthen?"
"Doch ich seh' es ohn' zu fragen,
Merk' es ohne auszuforschen,
Frisch war er auf seinem Wege,
Auf der Reise gar zufrieden,
Bracht' ein Gänslein, es gewinnend,
Stürzte ein des Krieges Pforte,
Bracht' zum Fall die Burg von Brettern,
Stürmte rasch die Lindenwände,
Als er ging zur Schwiegermutter,
In das Haus des Schwiegervaters;
Seht in seinem Schutz das Entlein,
In den Armen seht das Hühnlein,
An der Seite diese Jungfrau,
Ihm gepaart die Glanzbegabte."
"Wer wohl bracht' hieher die Lüge,
Breitet' aus die schlechte Kunde,
Daß der Freier leer erschienen,
Daß das Roß umsonst gelaufen?
Nicht erschien der Freier ledig,
Nicht umsonst ist's Roß gelaufen,
Hat wohl etwas herzuziehen,
Muß die weiche Mähne schütteln,
Ist von Schweiß sogar bedecket,
Von dem Schaume übergossen
Durch die Herschaffung des Küchleins,
Durch die Last der Lebensfrischen."
"Steige, Schöne, aus dem Schlitten,
Gute, komm von deinem Sitze,
Komme, ohne daß man hebet,
Steige ungetragen nieder,
Wenn zu jung ist, der dich hebet
Und zu stolz ist, der dich träget!"
"Hebe du dich auf vom Sitze,
Lös' dich von des Schlittens Ende,
Komm den schönen Weg gegangen,
Auf dem leberfarbnen Boden,
Den die Säue gut geebnet,
Den die Ferkel festgetreten,
Den die Lämmer gleichgemachet,
Reingefegt der Rosse Mähnen!"
"Schreite mit des Gänsleins Schritten,
Tripple mit des Entleins Tritten
Auf den Hof, der reingewaschen,
Auf die flachgestreckten Fluren,
Auf den Hof des Schwiegervaters,
Wo die Schwiegermutter waltet,
Zu dem Zimmerplatz des Bruders,
Zu der Schwester grünen Fluren;
Setze deinen Fuß zur Thüre,
Zieh ihn auf die Vorhausdiele
Steige in die duft'ge Vorstub',
Darauf gehe in das Innre,
Unter diese schönen Balken
Unter diesem schönen Dache!"
"Schon in diesem letzten Winter,
Schon im Sommer, der vergangen,
Tönt die Entenknochendiele,
Damit jemand auf ihr stände,
Lärmte sehr die goldne Decke,
Damit jemand unten ginge,
Haben sich gefreut die Fenster,
Daß am Fenster jemand säße."
"Schon in diesem letzten Winter,
Schon im Sommer, der vergangen,

Hat der Thürgriff oft geknarret
Nach der Schließerin mit Ringen,
Hat die Schwelle sich geneiget
Vor der Zarten feinem Saume,
Hat die Thür' sich stets geöffnet,
Auf die Öffnerin gewartet."
"Schon in diesem letzten Winter,
Schon im Sommer, der vergangen,
Hat die Stube sich gewendet
Nach der Rein'gerin der Stube,
Hat die Vorstub' sich geneiget
Zu der Kehrerin der Vorstub',
Hat die Scheune sich gekehret
Zu der Fegerin der Scheune."
"Schon in diesem letzten Winter,
Schon im Sommer, der vergangen,
Hat der Hof sich schräg gekehret
Zu der Sammlerin der Späne,
Sich das Vorrathshaus gesenket
Für die Vorrathshausbesuch'rin,
Und die Sparren sich gekrümmet
Für der jungen Frau Gewänder."
"Schon in diesem letzten Winter,
Schon im Sommer, der vergangen,
Hat die Gasse schon gejammert
Nach der Wandrerin der Gasse,
Hat die Hürde sich genähert
Zu der Pflegerin der Hürde,
Und der Viehhof ist gewichen
Vor des Viehhofs schöner Ente."
"Schon an diesem heut'gen Tage,
Schon am letzverfloss'nen Tage
Hat gar früh die Kuh gebrüllet
Nach des Morgenbündels Geb'rin,
Hat das Füllen früh gewiehert
Nach der Spenderin des Heues,
Hat das Frühlingslamm geblöket
Nach der Mehrerin der Bissen."
"Schon an diesem heut'gen Tage,
Schon am letzverfloss'nen Tage
Saßen Alte an den Fenstern,
Liefen Kinder an dem Strande,
Standen Weiber an den Wänden,
Knaben an der Thür' der Vorstub',
Um der jungen Frau zu harren,
Um das Bräutlein zu erwarten."
"Heil dir, Hof, mit deinem Inhalt,
Mit den Helden, die von Hause,
Heil dir, Scheune, mit dem Inhalt,
Heil dir, Scheune, sammt den Gästen,
Heil dir, Vorhaus, mit dem Inhalt,
Birkendach sammt deinem Volke,
Heil dir, Stube, sammt dem Inhalt,
Bretterreiche sammt den Kindern,
Heil dir, Mond, Heil dir, o König,
Heil dir junges Brautgefolge!
Nicht ist früher hier gewesen,
Weder früher noch auch gestern
Solch ein stattlich Brautgefolge,
Eine Schaar von solcher Schönheit."
"Bräutigam, du lieber Bruder,
Streife ab die rothen Binden
Und entfern' die seidnen Tücher;
Zeig' dein Marderchen, das liebe,
Das du fünf der Jahr' gefreiet,
Acht der Jahre angeschauet!"
"Brachtest du dir die Gewollte,
Wolltest einen schönen Kuckuck,
Eine Weiße von dem Lande,
Eine Frische aus dem Wasser?"
"Doch ich seh' es, ohn' zu fragen,
Merk' es, ohne viel zu forschen,
Hast gebracht den schönen Kuckuck,
Hast die blaue Ent' geborgen,
Hast das grünste aller Reiser
Aus dem schönbelaubten Busche,
Hast den frischsten aller Zweige
Von dem frischen Elsbeerbaume."
Saß ein Kindlein auf dem Boden,
Sprach das Kindlein von dem Boden:
"Bruder, was du mit dir schlappest,
Ist ein Theerholzstumpf an Schönheit,
Ist so schlank wie eine Theertonn',
Hat die Höhe einer Weife."

"Siehst du, Bräutigam, du Lieber,
Hast es Lebelang gehoffet,
Meint'st ein Mädchen hundertfachen,
Tausendfachen Werths zu holen;
Hast erlangt von hundertfachem,
Tausendfachem Werth ein Mädchen,
Gleich der Krähe von dem Sumpfe,
Von dem Zaun die flücht'ge Elster,
Von dem Feld die Vogelscheuche,
Aus dem Staub den schwarzen Vogel!"
"Was hat sie bisher geleistet,
Was im Sommer, der verflossen,
Wenn sie Handschuh nicht gestricket,
Wenn sie Strümpfe nicht gewirket!
Leer kam sie in diese Stube,
Ohne Gaben, zu dem Schwäher,
Mäuse lärmten in dem Kasten,
Langgeöhrte in der Kiste?"
Lokka, sie, die gute Wirthin,
Sie, die schöne Kalewtochter,
Hört die wunderliche Rede,
Redet Worte solcher Weise:
"Böses Kind, was redest du da,
Hast gar ehrenlos gesprochen!
Mög' Verwundrung Andre treffen,
Schmähung Andere berühren,
Niemals aber diese Jungfrau,
Nie das Volk in diesem Hause!"
"Schlecht genug hast du geredet,
Schlechte Rede wiederholet
Aus dem Mund des nächt'gen Kalbes,
Aus dem Kopf des Tageswelpen;
Trefflich ist des Freiers Jungfrau,
Ist die Beste ihres Landes,
Gleicht der reifen Preiselbeere,
Gleicht der Erdbeer' auf dem Berge,
Gleicht dem Kuckuck auf dem Baume,
Gleicht dem Vöglein in der Esche,
Einem Flattrer auf der Birke,
Einer Weißbrust auf dem Ahorn."
"Nimmer hättest du aus Deutschland,
Hätt'st aus Ehstland nie erhalten
Eine Jungfrau solcher Schönheit,
Eine Ente solcher Anmuth,
Eine solche Zier ein Antlitz,
Einen solchen Stolz im Wuchse,
Solche Weiße an den Armen,
Einen Nacken solcher Wölbung."
"Nimmer leer erschien die Jungfrau,
Pelze hat sie mitgeholet,
Bringt Gewänder uns entgegen
Und Gewebe führt sie mit sich."
"Ja, gar viel hat diese Jungfrau
Mit der Spindel schon geleistet,
Mit der Spuhle schon geschaffen,
Mit den Fingern schön bereitet,
Kleider von dem schönsten Glanze
Hat im Winter sie entfaltet,
Hat im Frühjahr sie gebleichet,
Hat im Sommer sie getrocknet,
Gute Tücher für die Betten,
Gute Kissen drauf zu liegen,
Seidne Binden schön zu fühlen,
Wollne Decken schönen Glanzes."
"Gutes Weibchen, schönes Weibchen,
Weibchen mit der frischen Farbe,
Warst zu Hause sehr gerühmet,
In dem Vaterhaus als Tochter,
Sei nun immer hier gerühmet
Bei dem Mann als Schwiegertochter!"
"Wolle nimmer Sorgen haben,
Dich dem Kummer nicht ergeben;
Bist nicht in den Sumpf geführet,
Nicht zum Lauf des Bachs geleitet,
Bist geführt aus reichem Boden,
Bist geführt zu vielfach reicherm,
Bist geführt aus Bieresstuben
Zu weit größrer Bieresfülle!"
"Gute Jungfrau, schönes Weibchen,
Dieß nur will ich von dir fragen:
Sahst du als du hergekommen
Schöngespitzte Korneshaufen,
Roggenmiethen schöngewipfelt,
Sie gehören diesem Hause,

Wohl geackert hat dein Gatte
Dort geackert und gesäet."
"Theures Mädchen, liebe Jungfrau,
Will dir dieses jetzo sagen:
Wußtest du in's Haus zu kommen,
Wisse nun im Haus zu bleiben,
Ist gar gut hier für ein Weibchen,
Schön für eine Schwiegertochter,
Dir zur Hand die Milchgeschirre
Und das Butterfaß zu Diensten!"
"Ist gar gut hier für das Mädchen,
Schön dem Hühnchen zu gedeihen,
Sind hier breite Badstubbretter
Und gar weite Stubenbänke,
Hier der Wirth gleich deinem Vater,
Muttergleich hieselbst die Wirthin,
Gleich dem Bruder hier die Söhne,
Gleich der Schwester hier die Töchter."
"Sollte je die Lust dir kommen,
Du Verlangen je verspüren
Nach den Fischen deines Vaters,
Nach des Bruders Haselhühnern,
Frage sie nicht von dem Schwager,
Keineswegs auch von dem Schwäher,
Bitte sie von deinem Gatten,
Lasse du den Mann sie schaffen!
Giebt in diesem großen Walde
Keins der Thiere auf vier Füßen,
Keinen Vogel in den Lüften,
Keinen Schwinger von zwei Flügeln,
Giebt auch keine in dem Wasser
Von den besten Fischesschwärmen,
Die dein Gatte nicht zu fangen,
Die dein Mann zu schaffen wüßte."
"Ist gar gut hier für das Mädchen,
Schön dem Hühnchen zu gedeihen,
Braucht den Mühlstein nicht zu drehen,
Nicht den Mörser zu bestellen,
Wasser mahlet hier den Weizen,
Für den Roggen schäumt die Strömung,
Schon die Fluth wäscht die Gefäße
Und der Meeresschaum bespült sie."

"O du wunderschönes Dörflein,
Du, der schönste Fleck der Erde!
Rasen unten, oben Felder,
In dem Zwischenraum das Dörflein,
Unten an dem Dorf der Meerstrand,
An dem Strand das liebe Wasser,
Wo die Enten gerne schwimmen
Wasservögel gern verweilen."
Darauf ward die Schaar gespeiset,
Sie gespeiset und getränket
Mit den vollsten Fleischesbissen,
Mit den allerschönsten Bröten,
Mit dem Bier aus schöner Gerste,
Mit der schönsten Weizenwürze."
War in Masse dort zu essen,
Viel zu essen, viel zu trinken
In den rothgefärbten Schüsseln
In den wunderschönen Mulden,
Kuchen dorten zu zerbrechen,
Butterbissen zu vertheilen,
Schnäpel dorten zu zerstückeln,
Schöne Lachse zu zerschneiden
Mit den silberreichen Messern,
Mit den goldgeschmückten Schneiden.
Biere strömten unbezahlbar,
Honigtrank mit Geld nicht kaufbar,
Biere von der Sparren Ende,
Honigtrank dort aus dem Holzpflock,
Biere zu der Lippen Netzung,
Honigtrank zur Sinnerquickung.
"Wer wohl sollte dorten singen,
Wer zum Sänger dort wohl taugen?
Wäinämöinen alt und wahrhaft,
Er, der ew'ge Zaubersprecher,
Fing dort selber an zu singen,
Machte sich an's Werk der Lieder,
Redet Worte solcher Weise,
Läßt auf diese Art sich hören:
"Goldne Brüder, meine Theuren,
Ihr, Verwandte, reich an Worten,
Ihr Gefährten sprachbegabet,
Höret was ich jetzo sage!

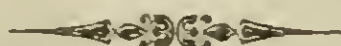
Selten stehn die Gäns' beisammen,
Selten Schwestern gegenüber,
Selten Brüder sich zur Seite,
Einer Mutter Kinder selten
In den unglücksel'gen Gränzen,
In dem armen Land des Nordens."
"Sollen wir zum Sange schreiten,
An das Werk der Lieder gehen?
Singen kann ja nur der Sänger,
Rufen nur der Frühlingskuckuck,
Färben nur der Bläue Göttin,
Weben nur die Webegöttin,
"Singen selbst der Lappen Kinder,
Fröhlich diese Grasbeschuhten,
Wenn das grobe Fleisch des Elenns,
Eines Rennthiers sie gespeiset;
Weßhalb sollte ich nicht singen,
Nicht auch unsre Kinder singen
Von der roggenreichen Speise,
Von dem mehlgefüllten Munde?"
"Singen selbst der Lappen Kinder,
Lärmen sie, die Grasbeschuhten,
Eine Schaale Wasser trinkend,
Bittre Tannenrinde kauend,
Weßhalb sollte ich nicht singen,
Nicht auch unsre Kinder singen
Von dem schönen Gerstentranke,
Von dem gutgebrauten Biere?"
"Singen selbst der Lappen Kinder,
Lärmen sie, die grasbeschuhten,
Wenn sie an dem ruß'gen Feuer,
An des Heerdes Kohlen liegen,
Weßhalb sollte ich nicht singen,
Nicht auch unsre Kinder singen
Unter diesen schönen Balken,
Unter hübschgebautem Dache?"
"Ist gar gut hier für die Männer,
Lieblich für die Frau'n zu weilen
In dem Schooß der Biergeschirre,
Bei dem Zinngefäß des Methes,
Unfern von dem Schnäpelsunde,
Bei dem Netzzug von den Lachsen,
Wo die Speise nimmer fehlet,
Niemals sich der Trank verringert."
"Ist gar gut hier für die Männer,
Lieblich für die Frau'n zu weilen,
Nicht mit Sorgen hier zu essen,
Ohne Kummer hier zu leben,
Ungekümmert hier zu essen,
Sorgenlos hieselbst zu leben
Bei dem Leben dieses Wirthen
Und so lang' die Wirthin lebet."
"Wen soll ich zuerst nun preisen,
Erst den Wirthen, dann die Wirthin?
Immer loben erst die Helden,
Früher stets den Wirth die Männer,
Der das Haus im Sumpf geschaffen,
Aus dem Walde es errichtet,
Tannen mit dem Stamme holte,
Mit dem Wipfel schlanke Fichten,
Sie an gute Stellen brachte,
Sie gar schön zusammenfügte
Zu dem großen Haus des Stammes,
Zu dem schönen Wohngebäude,
Wände aus dem Walde schaffte,
Balken von dem großen Berge,
Sparren aus des Busches Dickicht,
Bretter von den Beerenfluren,
Rinde vom dem Faulbaumberge,
Endlich Moos vom flüss'gen Moore."
"Gut gebauet ist die Stube,
An der Stelle steht das Schutzdach,
Hundert Männer hatten Arbeit,
Tausend standen auf dem Dache,
Als sie diese Stube bauten,
Als sie diese Bretter fügten."
"Wohl hat dieser gute Hauswirth,
Als er diese Stube baute,
Vieles Haar im Sturm verloren,
Ist vom Wetter viel zersauset,
Oftmals hat der gute Hauswirth
Handschuh auf dem Stein gelassen,
Seinen Hut oft auf den Aesten,
In den Sumpf gesenkt die Strümpfe."

"Oftmals hat der gute Hauswirth
Schon zur Zeit des frühsten Morgens
Eh' die andern sich erhoben,
Von dem Dorfe ungehöret
Von dem Feuer sich erhoben,
Aus der Reiserhütte tretend,
Zweige kämmten ihm die Haare,
Thau wusch ihm die hübschen Augen."
"So erlangt der gute Hauswirth
Freunde zu sich in die Stube,
Seine Bänke voll von Sängern,
Seine Fenster voll von Freud'gen,
Seinen Boden voll von Sprechern,
Die Verschläge voll von Lärmern,
Seine Wände voll von Stehern,
Seine Zäune voll von Wandrern,
Seinen langen Hof voll Geher,
Voll Durchschreitender das Grundstück."
"Früher mußt' den Wirth ich preisen,
Darauf erst die liebe Wirthin,
Die die Speisen angefertigt,
Die den langen Tisch gefüllet."
"Dicke Bröte hat gebacken,
Kräft'gen Brei sie uns geklopfet
Mit den leichtbewegten Armen,
Mit der Zehnzahl ihrer Finger,
Ließ gar schön die Bröte steigen,
Speiste ihre Gäste reichlich
Mit des Schweinefleisches Fülle,
Mit dem schönen Schmandschaumkuchen,
Krummgebogen ward die Schneide,
Abgedrückt der Schaft des Messers,
Als die Lachseskö̈pf' zerstückelt,
Bei der Hechteskö̈pfe Spalten."
"Oftmals ist die gute Wirthin,
Ist die Hausfrau voller Umsicht
Vor dem Hahne aufgestanden,
Vor der Henne Sohn geeilet,
Um zur Hochzeit anzurichten,
Um die Arbeiten zu machen,
Um den Hefen zu bereiten,
Um die Biere gut zu brauen."

"Trefflich hat die gute Wirthin
Hat die Hausfrau voller Umsicht
Dieses Bier für uns bereitet,
Ließ den süßen Trank sie fließen
Aus dem keimereichen Korne,
Aus dem süßgewürzten Malze,
Das sie nicht mit Holz gerühret,
Mit der Stange nicht durchwühlet,
Sondern mit der Hand gewendet,
Umgekehret mit den Armen
In der raucherfüllten Badstub',
Auf den gutgekehrten Brettern."
"Auch nicht ließ die gute Wirthin,
Sie, die Hausfrau voller Umsicht,
Diese Keim' zum Aufbruch kommen,
Nicht das Malz nach Erde schmecken,
Ging gar oftmals in die Badstub',
Um die Mitternacht alleine,
Hatte vor dem Wolf kein Bangen,
Fürchtet' nicht des Waldes Raubthier."
"Hab' gelobet nun die Wirthin,
Werde nun den Werber loben!
Wer wohl ward gewählt zum Werber,
Wer gewählt den Weg zu weisen?
Werber ist im Dorf der Beste,
Wie des Dorfes Glück der Führer."
"Unser Werber ist bekleidet
Mit dem Rocke aus der Fremde,
Schließet eng ihm an den Armen,
Sitzet trefflich an dem Leibe."
"Unser Werber ist bekleidet
Mit dem engen Oberrocke,
Schleppet mit dem Saum im Sande,
Mit der Schleppe auf den Fluren."
"Etwas kommt das Hemd zum Vorschein,
Blickt verstohlnen Blicks nach außen,
Ist wie von der Mondestochter
Mit dem Zinnesschmuck gewebet."
"Unser Werber ist bekleidet
Um den Leib mit wollnem Gürtel,
Den gewebt der Sonne Tochter,
Sie gewirkt mit schönen Fingern

Zu den feuerlosen Zeiten,
Als das Feuer man nicht kannte."
"Unser Werber ist bekleidet
An dem Fuß mit seidnen Strümpfen,
An den Strümpfen seidne Bänder,
Schöngestreifte Binderiemen,
Die mit Gold gar hübsch gewirket
Und mit Silber reich besetzet."
"Unser Werber ist bekleidet
Mit gar guten deutschen Schuhen,
Wie die Schwäne in den Flüssen,
Wie das Wasserhuhn am Ufer,
Wie die Gänse auf den Zweigen,
Wandervögel im Gestrüppe."
"Unser Werber ist geschmücket
Mit den goldgelockten Haaren,
Schöngeflochten ist sein Goldbart,
Auf dem Kopfe sitzt die Mütze,
Ragt empor bis an die Wolken,
Dringet durch des Waldes Wipfel,
Nicht erhält man sie für hundert,
Nicht für tausend Mark die Mütze."
"Habe nun gelobt den Werber,
Muß der Braut Gespielin loben!
Woher kam der Braut Gespielin,
Woher nahm man die Beglückte?"
"Daher kam der Braut Gespielin,
Ward geholet die Beglückte,
Jenseits von dem Schloß Tanika's
Von der Gegend hinter Neuschloß."
"Ist von dort nicht hergekommen,
Nicht im mindesten von dorten;
Daher ist der Braut Gespielin,
Ist geholet die Beglückte
Vom Gewässer ob der Dwina,
Von den weitgedehnten Buchten."
Nicht ist sie von dort gekommen,
Nicht im mindesten von dorten,;
Wuchs ein Erdbeerlein im Lande,
Auf der Flur die Preiselbeere,
Auf dem Feld das hübsche Kräutchen,
In dem Hain die goldne Blume,
Daher ist der Braut Gespielin,
Daher nahm man die Beglückte."
"Niedlich ist der Mund der Freundin,
Wie das Weberschiff in Suomi,
Ihre Augen schimmern freundlich,
Wie die Sterne an dem Himmel,
Ihre Schläfen strahlen weithin,
Wie das Mondlicht auf dem Meere."
"Zierath hat der Braut Gespielin
An dem Halse goldne Ketten,
Auf dem Kopfe goldne Schnüre,
An den Händen goldne Bänder,
An den Fingern goldne Ringe,
An den Ohren goldne Perlen,
An den Schläfen goldne Schlingen,
Voll von Perlen ihre Brauen."
"Glaubte, daß der Mond schon schiene,
Als die goldne Spange blitzte,
Glaubte, daß die Sonne leuchte,
Als des Hemdes Kragen glänzte,
Glaubte, daß ein Schiff gesegelt,
Als des Kopfes Tuch geflattert."
"Lobte so der Braut Gespielin,
Will die ganze Schaar nun preisen,
Ist die Schaar bei bester Schönheit,
Sind die Alten gar bedächtig,
Sind die Jungen gar lebendig,
Stattlich wohl der ganze Haufen!"
"Hab' die ganze Schaar betrachtet,
Wenn ich sie gleich früher kannte;
Früher ist nie hier gewesen,
Wird sobald auch nicht erscheinen
Eine Schaar von solchem Aussehn,
Nie ein Haufe solcher Schönheit,
Alte Leute so bedächtig,
Junge Leute so lebendig;
Weißgekleidet ist der Haufen,
Wie die Waldung bei dem Reife,
Unten gleich der Morgenröthe,
Oben gleich des Tages Dämmrung."
"Leicht zu schaffen war das Silber,
Reichlich Gold auch bei den Gästen,

Geldes Taschen auf den Feldern,
Geldes Beutel auf den Gassen
Bei den eingeladnen Gästen,
Zu der Gäste großem Ruhme."
Wäinämöinen alt und wahrhaft,
Er, des Sanges kräf'tge Stütze,
Schwang sich nun in seinen Schlitten,
Fuhr gerade drauf nach Hause;
Sang beständig seine Lieder,
Sang beständig, übte Zauber,
Singet ein Lied, singt ein zweites,
Bei dem dritten seiner Lieder
Klingt die Kufe an dem Steine,
Hängt die Leiste an dem Baumstumpf,
Bricht der Schlitten von dem Sange,
Wird die Kufe krumm gebogen,
Kracht die Leiste von einander,
Stürzen nieder breit die Seiten.
Sprach der alte Wäinämöinen,
Redet' selber solche Worte:
"Ist wohl hier in dieser Jugend,
In dem wachsenden Geschlechte
Oder in der Schaar der Alten,
In dem sinkenden Geschlechte
Einer, der in's Reich Tuoni's,
In das Haus von Mana ginge,
Der den Bohrer von Tuoni,
Mir von Mana ihn besorgte,
Daß ich einen neuen Schlitten,
Einen neuen Sitz mir zimmre?"
Was die jungen Leute sprachen,
War zugleich der Alten Antwort:
"Nicht ist hier in dieser Jugend,
Auch nicht in der Schaar der Alten,
In dem noch so großen Stamme
Solch ein Held mit diesem Muthe,
Daß er nach dem Reich Tuoni's,
Nach dem Hause Mana's ginge,
Um von Tuoni einen Bohrer,
Aus des Mana Haus zu holen,
Daß du einen neuen Schlitten
Mit dem neuen Sitze zimmerst."
Ging der alte Wäinämöinen,
Er, der ew'ge Zaubersprecher,
Wiederum in's Reich Tuoni's,
Wandert' zu dem Hause Mana's,
Bracht' den Bohrer von Tuoni,
Holt' ihn aus dem Hause Mana's.
Darauf singet Wäinämöinen
Einen blauen Hain zum Vorschein:
Ebne Eichen in dem Haine
Und gar schlanke Ebereschen,
Zimmert sie zu seinem Schlitten,
Krümmet sie zu seiner Kufe,
Sucht sie aus zu seinen Leisten,
Wendet sie zu seinem Krummholz,
Bringt den Schlitten so zu Stande,
Einen neuen so in Ordnung,
Spannt das Füllen in's Geschirre,
Spannt es vor den braunen Schlitten,
Setzt sich selber in den Schlitten,
Läßt sich in demselben nieder;
Ohne Gerte lief das Rößlein,
Ungeschlagen von der Peitsche,
Zu dem längstgewohnten Futter,
Zu der gutverwahrten Nahrung,
Bracht' den alten Wäinämöinen,
Ihn, den ew'gen Zaubersprecher,
Zu der eignen Thüre Oeffnung,
Hin zu seiner eignen Schwelle.

Sechsundzwanzigste Rune.

Ahti weilte auf der Insel,
An der Bucht der Kaukospitze,
Ackerte auf seinem Felde
Und durchfurchte seine Fluren,
War gar fein mit seinen Ohren,
Hatte ein Gehör voll Schärfe.
Hörte Lärmen her vom Dorfe,
Hört' Geräusch vom Seegestade,
Von dem glatten Eise Tritte,
Von der Flur den Lärm des Schlittens;
Durch den Sinn fährt ihm der Einfall,
In den Kopf ihm der Gedanke:
Hochzeit hält das Volk Pohjola's,
Hält gar heimlich ein Gelage.
Mund und Kopf gar schief gezogen,
Schief gesenkt die schwarzen Haare,
Ließ sein Blut gar bös er sinken
Von der armen Wangen Fläche;
Ließ zur Stund' das Pflügen liegen,
Mitten auf dem Feld das Furchen,
Steiget von der Erd' zu Pferde,
Gehet grade nun nach Hause
Zu der vielgeliebten Mutter,
In die Nähe dieser Alten.
Sprach, als er dorthin gekommen,
Giebt der Alten solche Weisung:
"Liebe Mutter, theure Alte,
Schaffe Speise gar geschwinde
Für den Mann, der sehr voll Hunger,
Daß der Gier'ge sie verschlinge;
Laß zugleich die Badstub' heizen,
Laß mir schnell ein Bad bereiten,
Wo der Mann den Leib sich wasche
Und mit Heldenzier sich schmücke!"
Schafft die Mutter Lemminkäinen's
Darauf Speise gar geschwinde
Für den Mann, der voller Hunger,
Das der Gier'ge sie verschlinge,
Während man das Bad bereitet,
Man in Ordnung bringt die Badstub'.
Nahm der muntre Lemminkäinen
Drauf in Eile ein die Speise,
Eilends ging er nach dem Bade,
Schritt er zu der Badestube;
Dorten wusch sich nun das Finklein,
Reinigte den Leib die Ammer,
Wusch den Kopf zu Flachses Weiße
Und den Hals zu schönerm Glanze.
Kam zur Stube aus dem Bade,
Redet' Worte solcher Weise:
"Liebe Mutter, theure Alte,
Geh zur Kammer auf dem Berge,
Bringe mir mein Hemd, das schöne,
Bringe mir den Rock, den festen,
Daß ich mich mit ihm bekleide,
Ihn an meine Glieder lege!"
Früher fragte ihn die Mutter,
Forscht' ihn aus die alte Hausfrau:
"Wohin gehest du, mein Söhnchen,
Gehst du einen Luchs zu jagen,
Gehst ein Elenn einzuholen
Oder du ein Eichhorn schießen?"
Sprach der muntre Lemminkäinen,
Er, der schöne Kaukomieli:
"Mutter, die du mich getragen,
Gehe keinen Luchs zu jagen,
Geh' kein Elenn einzuholen,
Auch kein Eichhorn mir zu schießen;
Gehe zu dem Schmaus Pohjola's,
Zum Gelag des dumpfen Haufens;
Bringe mir mein Hemd, das schöne,
Hole mir den Rock, den festen,
Daß zur Hochzeit ich ihn anzieh',
Beim Gelage ihn gebrauche!"
Ihrem Sohn verbot's die Mutter,
Ihrem Manne auch die Gattin,
Zwei der allerbesten Menschen,
Auch der Schöpfungstöchter Dreischaar,
Daß nicht Lemminkäinen ginge
Zu dem Schmause von Pohjola.

Sprach die Mutter zu dem Sohne,
So die Alte zu dem Kinde:
"Gehe nicht, mein liebes Söhnchen,
Du, mein Söhnchen, lieber Kauko,
Zu dem Schmause von Pohjola,
Zum Gelag des großen Haufens,
Nicht gebeten bist du dorthin,
Keineswegs auch hingewünschet!
Sprach der muntre Lemminkäinen
Selber Worte solcher Weise:
"Eingeladen kommen Schlechte,
Ungebeten eilt der Gute;
Darin liegt beständ'ge Ladung,
Ist fortwährend eine Mahnung:
In dem Schwert mit Feuerschneide,
In der funkenreichen Klinge."
Sucht die Mutter Lemminkäinen's
Immer noch ihn abzuhalten:
"Gehe doch nicht, liebes Söhnchen,
Zu dem Schmause von Pohjola!
Reich an Schrecken ist die Straße,
Große Wunder auf dem Wege,
Dreimal droht der Tod dem Manne,
Dreimal drohet ihm Verderben."
Sprach der muntre Lemminkäinen,
Er, der schöne Kaukomieli:
"Immer sehn den Tod die Alten,
Ueberall sie nur Verderben,
Niemals wird der Mann sich fürchten,
Nie so sehr in Acht sich nehmen;
Aber sei dem wie ihm wolle,
Sage mir, damit ich's höre,
Was ist der Verderben erstes,
Was das erste, was das letzte?"
Sprach die Mutter Lemminkäinen's,
Gab zur Antwort so die Alte:
"Nach der Wahrheit werd' ich sagen
Das Verderben, nicht nach Wunsche,
Sage der Verderben erstes,
Dieses ist derselben erstes:
Bist ein wenig du gewandert,
Einen Tag du schon gereiset,
Kommet dir ein Strom voll Feuer
Auf des Weges Mitt' entgegen,
In dem Strom ein Feuersprudel,
In der Mitt' ein Feuerfelsen,
Auf dem Fels ein Feuerhügel,
Auf dem Holm ein Feueradler:
Wetzt die Nächte seine Zähne,
Schärft bei Tage seine Klauen
Für die Fremden, die da kommen,
Für die Leute, die ihm nahen."
Sprach der muntre Lemminkäinen,
Er, der schöne Kaukomieli:
"Davon mögen Weiber sterben,
Nimmer ist's ein Tod den Helden;
Weiß dagegen schon ein Mittel,
Einen guten Rath zu finden:
Zaubre mir ein Roß aus Erlen,
Einen Helden mir aus Erlen,
Daß er mir zur Seite wandre,
Daß er vor mir kräftig schreite;
Selber tauche ich als Ente
In die Wogen rasch hinunter,
Unter jenes Adlers Klauen,
Unter dieses Vogels Krallen,
Mutter, die du mich getragen,
Sag' das mittelste Verderben!"
Sprach die Mutter Lemminkäinen's:
"Das ist der Verderben zweites:
Bist ein wenig du gewandert
In dem Lauf des zweiten Tages,
Kommet eine Feuergrube,
Lieget mitten dir im Wege,
Strecket weit sich hin nach Osten,
Ohne Ende hin nach Westen,
Vollgefüllt mit heißen Steinen,
Voll mit Blöcken, die da glühen;
Hundert sind dorthin gekommen,
Tausend dort hineingezogen,
Hunderte mit ihren Schwertern,
Tausend eisenfeste Rosse."
Sprach der muntre Lemminkäinen,
Er, der schöne Kaukomieli:

"Davon wird der Mann nicht sterben,
Nimmer auch ein Held verderben;
Kenne schon ein Ding dagegen,
Einen Rath und einen Ausweg;
Zaubre aus dem Schnee den Helden,
Schlag' den Mann mir aus der Schneeflur,
Dräng' ihn in der Feuers Masse,
Treib' ihn in die Gluth der Flammen
Zu dem gluthenreichen Bade
Mit dem kupferreichen Besen,
Selber schlüpf' ich von der Seite,
Dränge ich mich durch das Feuer,
Daß der Bart mir nicht versenget,
Nicht verbrannt die Locken werden;
Mutter, die du mich getragen,
Sage der Verderben letztes!"
Sprach die Mutter Lemminkäinen's:
"Das ist der Verderben drittes,
Bist du noch ein Stück gegangen,
Einen Tag darauf gewandert
Zu der Pforte von Pohjola,
Zu der allerengsten Stelle,
Kommt ein Wolf herangedämmert,
Kommt ein Bär herangeschimmert
An der Pforte von Pohjola,
In dem allerengsten Gange;
Hunderte sind schon gefressen,
Dort zerrissen tausend Helden,
Weßhalb sollt' man dich nicht fressen,
Fressen dich, den Schutzberaubten?"
Sprach der muntre Lemminkäinen,
Er, der schöne Kaukomieli:
"Mag das Schaaf man jung verzehren,
Es gar frisch in Stücke reißen,
Nimmer einen Mann, der schlechter,
Einen Helden, der weit schwächer!
Bin umgürtet mit dem Gurte,
Mit der Schnalle eines Mannes,
Trag' die Spangen eines Helden,
Damit ich nicht mög' enteilen
In das Maul des Wolfs Untamo's,
In des bösen Unthiers Rachen."
"Weiß, wie ich dem Wolfe komme,
Hab' ein Mittel für den Bären:
Zaubre Zügel an das Wolfsmaul,
Eisenketten an den Bären,
Oder stoße ihn zu Häcksel,
Siebe ihn in kleine Stücke;
Komme darauf in das Freie,
Bringe meinen Weg zu Ende."
Sprach die Mutter Lemminkäinen's:
"Bist dann nimmer noch zu Ende;
Dieses hast du auf dem Wege,
Auf der Reise große Wunder,
Hast noch drei gewalt'ge Grausen,
Drei Verderben für die Männer;
Hast noch, bist du hingekommen,
An dem Orte schlimmre Wunder:
Bist ein wenig du gewandert,
Kommst du zu dem Hof Pohjola's,
Eisern ist der Zaun geschmiedet
Und von Stahl die Umfangsmauer,
Von der Erde bis zum Himmel,
Von dem Himmel bis zur Erde,
Speere sind die Zaunstaketen,
Sind mit Schlangen nur durchflochten,
Nur mit Nattern statt der Gerten,
Sind mit Eidechsen bekleidet,
Lassen ihre Schwänze spielen,
Lassen ihre Köpfe zischen,
Heiser in den Lüften rauschen,
Kehren ihren Kopf nach außen."
"Auf der Erde liegen Schlangen,
Nattern ausgestreckt am Boden,
Zischen oben mit den Zungen,
Schwingen unten ihre Schwänze;
Eine, die des Grausens voller,
Lieget vor dem Thor gerade,
Länger als des Daches Balken,
Dicker als des Ganges Stützen,
Zischet mit der Zunge oben,
Hebet drohend ihren Rachen,
Hebt ihn gegen keinen andern,
Hebt ihn gegen dich, den Armen."

Sprach der muntre Lemminkäinen,
Er, der schöne Kaukomieli:
"Davon mögen Kinder sterben,
Nicht ist das ein Tod dem Helden;
Weiß das Feuer zu bezaubern
Und die Flammen zu ermüden,
Weiß die Schlangen wegzubannen,
Und die Nattern fortzutreiben;
Pflügte noch am vor'gen Tage
Einen Acker voll von Schlangen,
Ackerte ein Feld voll Nattern
Mit ganz unbedeckten Händen,
Hielt die Schlangen mit den Fingern,
In den Händen ich die Nattern,
Tödtet' Schlangen wohl ein Zehend,
Hunderte von schwarzen Nattern,
Schlangenblut ist an den Nägeln,
Natternfett noch an den Händen;
Werde nicht sobald gerathen,
Keineswegs sobald ich stürzen
In der Schlange Schlund als Bissen,
In der Nattern böse Klauen;
Selbst zerdrücke ich die Schlechten,
Press' die Garstigen zusammen,
Bann' die Schlangen auf die Seite,
Aus dem Wege fort die Nattern,
Schreite aus dem Hof Pohjola's,
Dringe in der Stube Innres."
Sprach die Mutter Lemminkäinen's:
"Gehe nimmer du, mein Söhnchen,
Nach der Stube von Pohjola,
In's Gebäude Sariola's!
Schwertumgürtet sind dort Männer,
Helden dort in Kriegesrüstung,
Von dem Hopfentrank berauschet,
Durch das Trinken gar erbittert,
Bannen dich, den armen Schlucker,
An des Schwertes Feuerspitze;
Bess're sind schon so gebannet,
Stärkre also überwunden."
Sprach der muntre Lemminkäinen,
Er, der schöne Kaukomieli:
"Habe früher schon gelebet
In den Stuben von Pohjola,
Mich bezaubert nicht ein Lappe,
Stößt nicht fort ein Turjaländer,
Selbst bezaubre ich den Lappen,
Stoße fort den Turjaländer,
Sing' entzwei ihm seine Schultern,
In das Kinn ihm eine Oeffnung,
Sing' entzwei des Hemdes Kragen,
Seine Brust in lauter Stücke."
Sprach die Mutter Lemminkäinen's:
"O mein Sohn, der Männer ärmster,
Denkst du noch an früh're Dinge,
Prahlst du mit dem frühern Gange:
Freilich hast du schon gelebet
In den Stuben von Pohjola,
Hast dort in dem See geschwommen,
Hast versucht die Hundszung-Seeen,
Bist den Strom hinabgefahren,
Mit der Strömung hingestürzet,
Hast Tuoni's Fluß gesehen
Und gemessen Mana's Fluthen;
Wärest dort noch heut'gen Tages
Ohne deine schlimme Mutter."
"Merke dir, was ich nun sage:
Kommst du nach Pohjola's Stuben,
Ist der Holm gefüllt mit Pfählen
Und der Hof mit lauter Stangen,
Diese voll von Menschenköpfen;
Ohne Kopf der Pfähle einer,
Daß auf dieses Pfahles Spitze
Dort dein Haupt gepflanzet werde."
Sprach der muntre Lemminkäinen,
Er, der schöne Kaukomieli:
"Narren mögen das beachten,
Taugenichtse das bedenken,
Fünf, ja sechs der Kriegesjahre
Gegen sieben Kampfessommer,
Helden können das nicht achten,
Nicht im mindesten das meiden;
Bringe mir mein Kriegeshemde,
Meine alte Kampfesrüstung,

Selbst hol' ich das Schwert des Vaters,
Schaue selbst des Alten Klinge,
Hat gar lange kalt gelegen,
Lange an geheimer Stelle,
Hat beständig dort geweinet,
Nach dem Träger dort verlanget!"
Nahm nun so das Kriegeshemde,
Nahm die alte Kampfesrüstung,
Seines Vaters treue Klinge,
Nahm die Streitaxt seines Alten;
Stützt die Spitze auf den Boden,
Stößt die Schneide auf die Diele,
In der Hand biegt sich die Klinge
Wie des Faulbaums frischer Wipfel
Oder wachsender Wachholder;
Sprach der muntre Lemminkäinen:
"Schwerlich ist in Nordlands Stuben,
In den Räumen Sariola's
Wer mit diesem Schwert sich messen,
Diese Klinge schauen möchte."
Von der Wand nimmt er den Bogen,
Nimmt den festen von dem Pflocke,
Redet Worte solcher Weise,
Läßt auf diese Art sich hören:
"Werde einen Mann den nennen,
Den als Helden anerkennen,
Der mir meinen Bogen krümmen,
Der die Sehne spannen könnte
In den Stuben von Pohjola,
In den Räumen Sariola's."
Lemminkäinen voller Frohsinn,
Er, der schöne Kaukomieli,
Ziehet an das Kriegeshemde,
Leget an die Kampfesrüstung,
Redet selbst zu seinem Knechte,
Läßt auf diese Art sich hören:
"O du Knecht, den ich gekaufet,
Den mit Geld ich mir gewonnen!
Rüste eilends mir mein Streitpferd,
Schirre an das edle Kampfroß,
Daß ich zu dem Schmause ziehe,
Zum Gelag des Lempohaufens!"
Gar gehorsam, wohlberathen,
Geht geschwind der Knecht zum Hofe,
Schirret an das muth'ge Streitroß,
Rüstete das feuerrothe,
Redet, als er dann gekommen:
"Hab' gethan was mir befohlen,
Hab' dein Roß schön ausgerüstet,
Hab' das Pferd schon angeschirret."
Darauf kam dem Lemminkäinen
Schon die Zeit um fortzugehen,
Treibt die Rechte, schweigt die Linke,
Seine Fingersehnen schmerzen;
Ging drauf, wie er es gewollet,
Ging gar kräftig, ohne Bangen."
Ihrem Sohne rieth die Mutter,
Ihrem Kinde so die Alte
An der Thüre bei dem Sparren,
An dem Ruheplatz des Kessels:
"O mein einz'ges, liebes Söhnchen,
Du, mein Kind mit größer Stärke!
Eilst du zu dem Trinkgelage,
Kommest du wohin du wolltest,
Trink zur Hälfte nur die Kanne,
Nur zur Mitte du die Schaale,
Gieb die andre Hälfte weiter,
Sie, die schlechtre, einem Schlechtern,
Schlangen ruhen in der Schaale,
Würmer auf der Kanne Boden!"
Ferner rathet sie dem Sohne,
Giebt dem Kinde feste Weisung
An dem letzten Feldesende,
Bei der allerletzten Pforte:
"Eilst du zu dem Trinkgelage,
Kommest du wohin du wolltest,
Sitze halb nur auf dem Sitze,
Schreite nur mit halbem Schritte,
Gieb die andre Hälfte weiter,
Sie, die schlechtre, einem Schlechtern,
So nur kannst ein Mann du werden,
Kannst ein wahrer Held du werden,
Daß du durch die Schaaren schreitest,
Durch die Reden offen gehest

In dem Haufen kräft'ger Helden,
In den Schaaren muth'ger Männer!"
Drauf beeilt sich Lemminkäinen
In den Schlitten sich zu setzen;
Schlug das Roß mit seiner Gerte,
Schlug es mit der perlenreichen,
Munter flog das Roß von dannen,
Rauscht das Pferd mit ihm in's Weite.
War ein wenig nur gefahren,
Nur ein Stündchen weit gereiset,
Sieht da eine Birkhahnheerde,
In die Höhe fliegt die Heerde,
Hastig rauschen fort die Vögel
Vor dem Lauf des muth'gen Rosses.
Liegen bleiben ein'ge Federn
Auf dem Weg von Birkhahnflügeln,
Diese sammelt Lemminkäinen,
Stecket sie in seine Tasche,
Wußte nicht, was kommen könnte,
Was geschehen auf der Strecke;
Alles kann im Haus man brauchen,
Kann in Noth zu Statten kommen.
Fuhr ein wenig nur noch weiter,
Wanderte ein Stücklein Weges,
Da begann das Roß zu wiehern,
Blieb das Breitgeöhrte stehen.
Selbst der muntre Lemminkäinen,
Er, der schöne Kaukomieli,
Hebet sich auf seinem Sitze,
Bückte sich um zuzuschauen;
Sieht, wie's seine Mutter sagte,
Wie die Alte ihm bekräftigt:
Stehet grad ein Fluß voll Feuer
Vor dem Pferde in die Quere,
In dem Fluß ein Sturz voll Feuer,
In dem Sturz ein Fels voll Feuer,
Auf dem Fels ein Feuerhügel,
Auf dem Holm ein Feueradler,
Seine Kehle schäumet Feuer,
In dem Schlunde fließen Flammen,
Feurig flammen seine Federn,
Funkeln von dem Glanz des Feuers.
Lange sah er schon den Kauko,
Schon von ferne Lemminkäinen:
"Wohin willst du, Kauko, gehen,
Wohin Lemminkäinen reisen?"
Sprach der muntre Lemminkäinen,
Er, der schöne Kaukomieli:
"Gehe zu dem Schmaus Pohjola's,
Zum Gelag des stillen Haufens;
Wende dich zur Seit' ein wenig,
Geh' ein wenig aus dem Wege,
Laß den Wandersmann nach vorne
Und zumal den Lemminkäinen,
Seitwärts laß ihn weiter reisen,
An der Kante vorwärts ziehen!"
Solche Antwort gab der Adler,
Kreischend mit der Feuerkehle:
"Lasse wohl den Wandrer vorwärts
Und zumal den Lemminkäinen,
Lass' durch meinen Schlund ihn schreiten,
Ihn durch meine Kehle wandern,
Dorthin soll dein Weg dich führen,
Dorthin sollst von hier du ziehen
Zu dem langen Gastgebote
Zu dem Sitze ohne Ende."
Wenig achtet's Lemminkäinen,
War darum nicht sehr in Sorgen,
Greifet rasch in seine Tasche,
Fährt behend in seinen Beutel,
Nimmt die Federn von dem Birkhahn,
Reibt dieselben rasch in Flocken
Zwischen seinen beiden Händen,
In dem Raume seiner Finger;
Da entstand ein Birkhuhnhaufen,
Eine Schaar von Haselhühnern,
Stößt sie in den Schlund des Adlers,
In den Rachen ihm als Nahrung,
In die Kehle voller Feuer,
In des Flammenvogels Zähne;
Selber kam er so von dannen,
Macht sich frei am ersten Tage.
Schlug das Roß mit seiner Gerte,
Lärmte mit der perlenreichen,

Grade eilt sein Roß von dannen,
Rennt mit Lärm sein Füllen weiter.

Fuhr ein wenig auf dem Wege,
Schritt ein kleines Stückchen vorwärts,
Voll Entsetzen ist sein Rößlein,
Fängt da wieder an zu wiehern.

Hebet sich von seinem Sitze,
Macht sich auf um zuzuschauen,
Sieht, wie's seine Mutter sagte,
Wie die Alte ihm bekräftigt:
Vor ihm steht ein Schlund voll Feuer,
Lieget quer ihm auf dem Wege,
Breitet weit sich aus nach Osten,
Ist nach Westen ohne Ende,
Angefüllt mit heißen Steinen,
Voll von Blöcken, die da glühen.

Wenig achtet's Lemminkäinen,
Bittend wandt' er sich an Ukko:
"Ukko, du, o Gott dort oben,
Lieber Vater in dem Himmel!
Send' aus Nordwest eine Wolke,
Eine zweite du aus Westen,
Eine dritte aus dem Osten,
Laß sie steigen aus dem Nordost,
Stoß die Ränder an einander,
Laß den Zwischenraum sich füllen,
Sende klafterhohen Schneefall,
Laß ihn von des Speerschafts Höhe
Auf den heißen Steinen sieden,
Auf den feuerreichen Blöcken!"

Ukko, er, der Gott dort oben,
Er, der Vater in dem Himmel,
Ließ aus Nordwest eine Wolke,
Eine zweite dann aus Westen,
Eine dritte aus dem Osten
Ließ sie steigen aus dem Nordost,
Stößt die Wolken an einander,
Läßt die Zwischenräume schwinden;
Sendet Schnee von Stabes Höhe,
Läßt ihn von der Höh' des Speerschafts
Auf den heißen Steinen sieden,
Auf den feuerreichen Blöcken,
Aus dem Schnee entsteht ein Weiher,
Dort ein See mit starken Wogen.

Darauf zaubert Lemminkäinen
Dorthin eine Eisesbrücke
Ueber diesen schnee'gen Weiher
Von dem einen Rand zum andern,
Kommet so aus dieser Drangsal,
Macht sich frei am zweiten Tage.

Schlug das Roß mit seiner Peitsche,
Rauschte mit der perlenreichen,
Hastig blitzt sein Roß von dannen,
Eilet weiter auf dem Wege.

Lief nun eine Meil', die zweite,
Eilet noch ein kleines Stückchen,
Bleibt dann plötzlich dorten stehen,
Rührt sich nicht von seiner Stelle.

Selbst der muntre Lemminkäinen
Sprang hervor um zuzuschauen;
Steht ein Wolf dort an der Pforte,
In dem Gang ein Bär gerade,
An der Pforte von Pohjola,
An der langen Gänge Ende.

Darauf greifet Lemminkäinen,
Selbst der schöne Kaukomieli
Gar behende in die Tasche,
Suchet rasch in seinem Beutel,
Holt des Mutterschafes Wolle,
Reibt dieselbe rasch zu Flocken
In der Mitte seiner Hände,
Zwischen seinen starken Fingern.

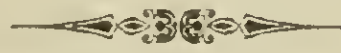
Bläst dann einmal auf die Hände,
Schafe läßt er rasch enteilen,
Eine ganze Lämmerheerde,
Eine Heerde lust'ger Böcklein;
Auf dieselben macht der Wolf sich,
Stürzt der Bär sich ihm zur Seite,
Selbst der muntre Lemminkäinen
Jaget weiter auf dem Wege.

Wandert noch ein Stücklein Weges
Kam zum Hofe von Pohjola;
Ganz aus Eisen war der Umkreis,
Und aus Stahl der Zaun bereitet,

Hundert Klafter in der Erde,
Tausend Klafter hin zum Himmel,
Speere waren die Staketen,
Ganz mit Schlangen sie durchflochten
Und mit Nattern festgebunden,
Sie mit Eidechsen durchwunden,
Ließen ihre Schwänze hängen,
Rauschend ihre Köpfe zischen,
Ihre starken Schädel schweben,
Ihre Schwänze blieben drinnen.
Selbst der muntre Lemminkäinen
Fing nun selbst an nachzudenken:
"Ist wie's meine Mutter sagte,
Wie die Alte wiederholte:
Ist hieselbst ein Zaun gar stattlich
Von der Erde bis zum Himmel,
Tief zwar kriechen unten Schlangen,
Tiefer ist der Zaun gezogen,
Hoch zwar fliegen oben Vögel,
Höher ist der Zaun gezogen."
Dennoch war nicht Lemminkäinen
Da in Noth und in Bedrängniß,
Holt sein Messer aus der Scheide,
Holt hervor das wilde Eisen,
Hauet auf den Zaun mit Hitze,
Bricht denselben bald in Stücke,
Macht ein Loch im Eisenzaune,
Stürzt die starke Natterhürde
Zwischen fünf der Zaunstaketen,
Zwischen sieben hohen Stangen;
Selber fährt er darauf weiter
Zu dem Thore von Pohjola.
Auf dem Wege lagen Schlangen
Quergelagert an dem Eingang,
Länger als die Stubenbalken,
Dicker als die Eingangsstützen,
Hundert Augen an den Schlangen,
Tausend Zungen an den Nattern,
Augen von des Siebes Größe,
Zungen dick wie Speeresschafte,
Zähne wie der Stiel der Harke,
Rücken breit wie sieben Böte.
Nicht getraut sich Lemminkäinen
Graden Weges loszugehen
Auf die hundertäug'gen Schlangen,
Auf die tausendzüng'gen Nattern.
Sprach der muntre Lemminkäinen,
Er' der schöne Kaukomieli:
"Schwarze Schlange, Erdensclavin,
Natter mit Tuoni's Farbe,
Die du in den Stoppeln schleichest,
An der Lempoblume Wurzel,
Durch den Rasen dich bewegest,
An der Bäume Wurzel kriechest!
Wer wohl sandt' dich aus den Stoppeln,
Trieb dich von des Grases Wurzeln
Auf dem Boden hier zu kriechen,
Auf dem Wege hier zu schleichen?
Wer entsandte deinen Rachen,
Wer befahl dir und verlangte,
Daß den Kopf empor du höbest,
Daß du mit dem Schwanz dich regtest,
War's dein Vater, deine Mutter,
War's der älteste der Brüder,
War's die jüngste deiner Schwestern,
War's ein andrer Stammverwandter?"
"Schließ den Schlund, den Kopf verstecke,
Und verbirg die leichte Zunge,
Wickle dich nun ganz zusammen
Rolle dich zu einer Rolle,
Gieb den Weg mir, gieb den halben,
Laß den Wandrer weiter ziehen,
Oder gehe fort vom Wege,
Gehe, Böse, in's Gestrüppe,
Weiche fort in Heidekräuter,
Geh, verbirg dich in dem Moose,
Ziehe fort, wie Flachs gewickelt,
Wie ein leichter Scheit der Espe!
Stecke deinen Kopf in Rasen,
Wirf ihn hastig auf die Hügel,
In dem Torf ist deine Wohnung,
Unter Rasen deine Stätte;
Hebest du den Kopf von dorten,
Wird ihn Ukko dir zerschlagen

Mit den stahlbeschlagnen Pfeilen,
Mit den wilden Eisenschloßen!"
Also redet Lemminkäinen,
Nicht beachtet es die Schlange,
Zischet stets mit ihrer Zunge
Lässet sie nach oben rauschen,
Stürzet mit dem bösen Rachen
Auf den Kopf von Lemminkäinen.
Da nun wußte Lemminkäinen
Worte, die von hohem Alter,
Die gehört er von der Alten,
Von der Mutter er gelernet;
Sprach der muntre Lemminkäinen,
Er, der schöne Kaukomieli:
"Wenn du dieses nicht beachtest,
Wenn du gar nicht von hier weichest,
Wirst durch eignen Schmerz du schwellen,
Aufgebläht in eigner Drangsal,
Wirst, o Böse, du zerbersten,
Schlechte, du in drei der Stücke,
Wenn ich deine Mutter suche,
Wenn ich deine Alte finde;
Kenne, Runde, deinen Ursprung,
Weiß, wie, Scheusal, du entstanden,
Syöjätär ist deine Mutter,
Dieses Scheusal deine Alte."
"Syöjätär, sie spie in's Wasser,
Ließ den Speichel in die Wogen,
Dieser ward gewiegt vom Winde,
Von dem Wasserzug geschaukelt,
Dort geschaukelt sechs der Jahre,
Ganze sieben Sommer dorten
Auf dem klaren Meeresrücken,
Auf den hochgethürmten Wogen,
Länglich zog ihn dort das Wasser,
Sonnenschein verlieh ihm Weichheit,
An das Land trug ihn die Brandung,
Zu dem Strande ihn die Fluthen."
"Kamen drei der Schöpfungstöchter
Zu dem Strand des wilden Meeres,
Zu dem Rand des lauten Meeres,
Sahen dort den Speichel liegen,
Sprachen Worte solcher Weise:
"Was wohl sollte daraus werden,
Wenn der Schöpfer es beseelte,
Augen ihm verleihen würde."
"Diese Rede hört der Schöpfer,
Redet selber diese Worte:
""Schlechtes kommet nur vom Schlechten,
Böses von der Schlechten Auswurf,
Wenn ich ihn beseelen würde,
Augen ihm dazu verliehe.""
"Diese Worte hörte Hüsi,
Der zu schlechter That bereite,
Machte selber sich zum Schöpfer,
Giebt dem Speichel eine Seele,
Diesem Geifer einer Garst'gen,
Den Syöjätär ausgeworfen;
Daraus wurde eine Schlange,
Wurde eine schwarze Natter."
"Woher ward zu Theil ihr Leben?
Aus dem Kohlenhaufen Hüsi's;
Woraus ward das Herz geschaffen?
Aus dem Herz der Syöjätär;
Woher kam das Hirn der Schlechten?
Aus dem Schaum des heft'gen Stromes;
Wie Bewußtsein diesem Scheusal?
Aus dem Gischt des Wasserfalles;
Woher kam der Kopf der Schlimmen?
Aus dem Samen einer Bohne."
"Woher kamen denn die Augen?
Aus des Lempoflachses Samen;
Woher denn des Scheusals Ohren?
Aus dem Laub der Lempobirke;
Woraus ward der Mund geschaffen?
Aus der Spange von Syöjätär;
Woraus ward der Schlechten Zunge?
Aus dem Speere Keitolainen's;
Woraus denn der Argen Zähne?
Aus der Tuonigerste Acheln;
Woraus denn der Garst'gen Zahnfleisch?
Aus der Kalewtochter Zahnfleisch.
"Woraus ist gebaut der Rücken?
Aus des Hüsi Kohlenpfosten;

Woraus ist der Schwanz gebildet?
Aus des bösen Kobolds Flechte;
Woraus sind die Eingeweide?
Aus des Todesgottes Gürtel."
"Dieses war dein Stamm, o Schlange,
Dieses deine große Zierde;
Schwarze Schlange, Erdensclavin,
Natter mit der Tuonifarbe,
Mit der Erd'- und Heidefarbe,
Mit der Farb' des Luftgewölbes!
Geh dem Wandrer aus dem Wege,
Vor dem Helden, der da reiset,
Lasse du den Lemminkäinen
Zu dem Schmause von Pohjola,
Zu dem wohlbestellten Mahle!"
Jetzo krümmte sich die Schlange,
Macht' sich fort die hundertäug'ge,
Kehrte sich die dicke Natter;
Wandte sich auf andre Wege,
Ließ den Wandrer weiter ziehen,
Lemminkäinen weiter gehen
Zu dem Schmause von Pohjola,
Zum Gelag des dumpfen Haufens.

Siebenundzwanzigste Rune.

Brachte jetzt schon meinen Kauko,
Ahti, diesen Insellãnder,
Oft vorbei dem Todesrachen
Und der Zungenwurzel Kalma's
Nach dem Hofe von Pohjola,
Zu dem Haus des dumpfen Haufens;
Jetzo muß ich es erzählen,
Muß ich's wiederholt berichten,
Wie der lust'ge Lemminkäinen,
Dieser schöne Kaukomieli
Nach Pohjola's Stuben wandert,
Nach den Räumen Sariola's,
Ungebeten zu dem Schmause,
Ungeladen zum Gelage.
Lemminkäinen voller Frohsinn,
Voller Lebenskraft ein Jüngling,
Schritt als er hereingetreten
In die Mitte von der Stube,
Daß der Lindenboden schwankte,
Daß die Fichtenstube toste.
Sprach der muntre Lemminkäinen,
Selber Worte solcher Weise:
"Seid gegrüßt, da ich erscheine,
Die ihr grüßet, seid begrüßet!
Höre, Wirth du von Pohjola,
Giebt es wohl auf diesem Hofe
Gerste für das Roß zu fressen,
Für den Mann hier Bier zu trinken?"
Selber saß der Wirth Pohjola's
An des langen Tisches Ende,
Giebt von dort ihm solche Antwort,
Läßt auf diese Art sich hören:
"Giebt gar wohl auf diesem Hofe
Für das Roß ein freies Plätzchen;
Werd's auch nimmer dir versagen,
Bist du ordentlich im Zimmer,
Bei der Thüre stehn zu bleiben,
Bei der Thüre, an dem Sparren,
In dem Zwischenraum der Kessel,
In der Nähe der drei Haken."
Warf der muntre Lemminkäinen
Hitzig seine schwarzen Haare
Von der dunkeln Kesselfarbe,
Redet Worte solcher Weise:
"Lempo mag hieher gerathen,
An der Thüre stehen bleiben,
Daß er sich am Ruß beschmiere,
An der Schwärze sich beflecke!
Niemals hat zuvor mein Vater,
Niemals hat mein lieber Alter
Auf der Stelle je gestanden,
An der Thüre, bei dem Sparren;
War beständig Platz zu finden,
Raum auch für das Roß im Stalle,
Eine Stube für die Männer,
Winkel waren für die Handschuh,
Pflöcke für die Fußbekleidung,
Wände für der Männer Schwerter;
Weßhalb sollte ich's nicht finden
Wie zuvor mein lieber Vater?"
Schritt nun höher in die Stube,
Wendet sich zum Tisches Ende,
Setzt sich an den Rand der Langbank,
An des Fichtenbänkchens Spitze,
Daß die lange Bank sich senkte,
Daß die Fichtenbank sich beugte.
Sprach der muntre Lemminkäinen:
"Komm' wohl nicht als Gast gelegen,
Daß man nicht entgegen bringet
Bier dem Gaste, der erschienen."
Ilpotar, die gute Wirthin,
Gab zur Antwort diese Worte:
"O du Jüngling Lemminkäinen,
Hast mir nicht des Gastes Aussehn!
Kommest mir den Kopf zu treten,
Meine Schläfen einzusenken;
Unser Bier steht noch als Gerste,
Hoch als Malz steht das Getreide,
Ungeknetet noch der Weizen,
Und das Fleisch noch nicht gesotten,

Hättest gestern kommen müssen
Oder an dem nächsten Tage."
Darauf ziehet Lemminkäinen
Schief den Mund sammt seinem Kopfe,
Warf gar schief die schwarzen Haare,
Redet selber diese Worte:
"Schon gegessen ist die Speise,
Schon beendet das Gelage,
Alles Bier ist schon vertheilet,
Aller Meth schon zugemessen,
Alle Kannen fortgetragen,
Fortgekramt schon alle Krüge."
"O du Wirthin von Pohjola,
Langzahn in dem Düsterlande!
Hieltst die Hochzeit schlechter Weise,
Ludest ein nach Art der Hunde,
Backtest Bröte großer Dicke,
Brautest Bier von schöner Gerste,
Liest an sechs der Stellen laden,
Sandt'st an neun die Hochzeitsbitter;
Batest Arme, batest Dürft'ge,
Batest Schund und allen Auswurf,
Batest lauter garst'ge Männer,
Tagelöhner engbekleidet,
Ludest sonst von allem Volke,
Mich nur ließ'st du ungebeten."
"Wie wohl konnt' das mir geschehen,
Da ich selber Gerste sandte?
Andre brachten sie in Kellen,
Ließen sie gar spärlich rinnen,
Während ich mit reichem Maaße
Eine Hälfte ausgeschüttet
Von der guten, eignen Gerste,
Von dem Korn, das ich gesäet."
"Nicht wird jetzo Lemminkäinen,
Gast nicht sein mit gutem Namen,
Wird kein Bier ihm zugetragen,
Aufgesetzet nicht der Grapen,
In dem Grapen keine Speise,
Nicht ein Liespfund Schweinefleisches
Mir zur Speise, mir zum Tranke,
Mir am Schlusse meiner Reise."
Ilpotar, die gute Wirthin
Redet Worte solcher Weise:
"Heda, du, o kleines Mädchen,
Dienerin, die mir gehöret,
Lege Speisen in den Grapen,
Bringe Bier herbei dem Fremden!"
Kleingestaltet war das Mädchen,
Wäsch'rin war sie der Gefäße,
Wischerin von allen Löffeln,
Schaberin der Speisekellen,
That nun Speise in den Grapen,
Knochen nur und Fischesköpfe,
Lauter alte Rübenstengel,
Rinde nur von hartem Brote,
Brachte Bier dann in dem Kruge,
Eine Kanne schlechten Dünnbiers,
Daß es Lemminkäinen trinke,
Daß er sich den Durst vertreibe,
Redet selber diese Worte:
"Wärest du der Männer rechter,
Dieses Bier hier auszutrinken,
Diese Kanne auszuleeren?"
Lemminkäinen voller Frohsinn
Schaute nun in diese Kanne,
Auf dem Boden liegen Schlangen,
In der Mitte schwimmen Nattern,
An den Rändern kriechen Würmer,
Gleiten Eidechsen beweglich.
Sprach der muntre Lemminkäinen,
Voller Aerger Kaukomieli:
"Fort nach Tuonela der Träger,
Der die Kanne mir gereichet,
Ehe noch der Mond sich hebet,
Eh' der Tag zu Ende gehet!"
Redet darauf diese Worte:
"O du Bier, du schlecht Getränke!
Bist zu Schanden nun geworden
Und in schlechte Lag' gerathen;
Doch das Bier das werd' ich trinken
Und den Schund zur Erde werfen
Mit dem Finger ohne Namen
Und mit meinem linken Daumen."

Greifet nun in seine Tasche,
Suchet nun in seinem Beutel,
Holt zum Vorschein eine Angel,
Aus der Tasch' den Widerhaken,
Läßt ihn in den Krug dann sinken,
In das Bier hinab ihn fallen,
An die Angel packen Schlangen,
An den Haken böse Nattern,
Ziehet dorten hundert Frösche,
Tausend rabenschwarze Würmer,
Wirft dieselben auf den Boden,
Wirft sie alle auf die Diele;
Ziehet dann sein scharfes Messer,
Aus der Scheid' das wilde Eisen,
Schnitt die Köpfe ab den Schlangen,
Spaltete den Hals der Nattern,
Trank das Bier dann mit Behagen,
Voller Lust den Meth, den dunkeln,
Redet Worte solcher Weise:
"Kam wohl nicht als Gast gelegen,
Da man mir kein Bier gegeben,
Das da besser wär' zu trinken,
Nicht mit voller Hand es reichte,
Nicht in größerem Gefäße,
Daß man keinen Hammel schlachtet,
Keinen großen Stier erschlagen,
In die Stub' den Ochsen schaffet,
In das Haus den Hufenträger."
Selbst der Hauswirth von Pohjola
Redet Worte solcher Weise:
"Weßhalb bist du hergekommen,
Wer denn hat dich eingeladen?"
Sprach der muntre Lemminkäinen,
Er, der schöne Kaukomieli:
"Schön wohl ist der Gast gebeten,
Schöner ist er ungebeten;
Höre, Sohn des Pohjaländers,
Selber du, o Wirth Pohjola's,
Gieb mir Bier für baare Zahlung,
Gieb für Geld mir nun zu trinken!"
Ward der Hauswirth von Pohjola
Unwirsch und gar sehr verdrießlich,
Wurde böse, wurde zornig,
Zaubert auf der Erd' ein Teichlein
Vor die Füße Lemminkäinen's,
Redet Worte solcher Weise:
"Dorten ist ein Fluß zum Trinken,
Ist ein See dir auszuschlürfen."
Wenig kümmert's Lemminkäinen,
Redet Worte solcher Weise:
"Bin kein Kalb von einem Weibe,
Bin kein Ochs mit einem Schweife,
Der des Flusses Wasser trinken,
Pfützenwasser lecken möchte."
Selber fing er an zu zaubern,
Legt sich selber nun auf's Singen,
Zaubert einen Stier am Boden,
Einen Stier mit goldnen Hörnern,
Dieser schlürfet aus die Pfütze,
Trinkt das Wasser mit Behagen.
Doch der lange Sohn des Nordens
Schaffet einen Wolf durch Zauber,
Setzt ihn auf der Stube Boden
Zu des fetten Stiers Verderben.
Lemminkäinen voller Frohsinn
Zaubert einen weißen Hasen,
Daß er auf dem Boden springe
Vor dem Rachen jenes Wolfes.
Doch der lange Sohn des Nordens
Zaubert einen Hund gefräßig,
Daß er jenen Hasen tödte,
Daß den Schielaug' er zerreiße.
Lemminkäinen voller Frohsinn
Zaubert auf das Dach ein Eichhorn,
Daß es auf den Sparren springe,
Daß der Hund dahin nun belle.
Doch der lange Sohn des Nordens
Zaubert einen Goldbrustmarder,
Dieser trieb das nette Eichhorn
Von dem Sitze auf den Sparren.
Lemminkäinen voller Frohsinn
Zaubert einen Fuchs voll Röthe,
Dieser fraß den Goldbrustmarder,
Tödtete den schöngefärbten.

Doch der lange Sohn des Nordens
Zauberte nun eine Henne,
Daß sie auf dem Boden flattre
Vor dem Mund des rothen Fuchses.
Lemminkäinen voller Frohsinn
Zauberte nun einen Habicht,
Mit der Zung' den leichtgekrallten,
Daß die Henne er zerreiße.
Sprach der Hauswirth von Pohjola,
Redet selber diese Worte:
"Besser wird der Schmaus nicht werden,
Nimmt nicht ab die Zahl der Gäste;
Hab' zu schaffen, gehe, Fremder,
Fort vom guten Trinkgelage!
Gehe fort, des Hiisi Auswurf,
Gehe fort von allen Leuten,
In dein Haus du schlechtes Wesen,
Eile, Böser, in die Heimath!"
Sprach der muntre Lemminkäinen,
Er, der schöne Kaukomieli:
"Also läßt kein Mann sich treiben,
Nicht ein Mann, wär' er auch schlechter,
Von dem Platze sich verscheuchen,
Von der Stelle sich verjagen."
Darauf riß der Wirth Pohjola's
Seine Klinge von den Wänden,
Griff nach ihr, der feuerschneid'gen,
Redet Worte solcher Weise:
"O du Ahti, Inselländer,
Du, der schöne Kaukomieli,
Laß uns unsre Schwerter messen,
Unsre Klingen nun beschauen,
Ob mein Schwert wohl besser sein mag,
Ob deins, Inselländer Ahti!"
Sprach der muntre Lemminkäinen:
"Was wohl tauget meine Klinge,
Ist an Knochen fast zerbrochen,
Ist an Schädeln ganz verschrammet!
Aber sei dem wie ihm wolle,
Wenn das Gastgebot nicht besser,
Laß uns messen, laß uns schauen,
Wessen Schwert das beßʼre sein mag!
Hat mein Vater doch vor Zeiten
Ohne Scheu das Schwert gemessen,
Sollt' im Sohn der Stamm sich ändern,
In dem Kinde schlechter werden?"
Nahm das Schwert, ergriff das Eisen,
Zog die Klinge voller Feuer
Aus der filzbedeckten Scheide,
Aus dem ganz gewundnen Gürtel;
Messen dann und schauen beide
Ihrer beiden Schwerter Länge,
Länger war ein kleines Stückchen
Wohl das Schwert des Nordlandswirthen
Wie der Schmutzrand an dem Nagel,
Wie ein Halbgelenk des Fingers.
Sprach der Insellander Ahti,
Er, der schöne Kaukomieli:
"Länger ist dein Schwert befunden,
Dir gehört der Hiebe erster."
Darauf haut der Wirth Pohjola's
Hitzig los mit heft'gen Schlägen,
Um zu treffen, kann nicht treffen,
Haut auf Lemminkäinen's Scheitel,
Streifet an des Daches Sparren,
Trifft der Balken hohle Riefen,
Schlägt die Sparren so in Stücke,
Spaltete der Balken Riefen.
Sprach der Insellander Ahti,
Er, der schöne Kaukomieli:
"Was verbrach der arme Sparren,
Welchen Frevel übt' die Riefe,
Daß du auf die Sparren hauest,
Daß die Riefen du zutrümmerst?"
"Höre du, o Sohn des Nordens,
Du der Hauswirth von Pohjola!
Schwer ist's in der Stub' zu kämpfen,
Bei den Weibern gar beschwerlich,
Nur besudelt wird die Stube,
Blutbefleckt der ganze Boden!
Gehn wir lieber hin nach außen,
Auf dem Felde dort zu kämpfen,
Auf den Fluren uns zu schlagen,
Schöner ist das Blut im Hofe,

Besser auf dem freien Platze,
Auf dem Schnee bei weitem hübscher!"
Nach dem Hofe gehn sie beide,
Finden dorten eine Kuhhaut,
Breiten auf den Hof dieselbe,
Stellen auf die Haut sich beide.
Sprach der Inselländer Ahti:
"Höre nun, o Sohn des Nordens!
Länger ist wohl deine Klinge,
Hast ein Schwert voll größern Grausens,
Möchtest es wohl nöthig haben,
Früher eh' die Trennung nahet,
Eh' dein Hals in Stücke gehet;
Schlage los, o Sohn des Nordens!"
Los schlug nun der Sohn des Nordens,
Einmal schlug er, schlug das zweite,
Schlug dann noch zum dritten Male,
Kann jedoch nicht recht ihn treffen,
Nicht einmal das Fleisch ihm ritzen,
Nicht ein Stückchen Haut ihm nehmen.
Sprach der Inselländer Ahti,
Er, der schöne Kaukomieli:
"Laß ein wenig mich versuchen,
Längst schon ist an mir die Reihe!"
Doch der Hauswirth von Pohjola
Achtet nicht auf diese Worte,
Schlägt beständig, ohn' zu ruhen,
Zielet immer, ohn' zu treffen.
Feuer sprühet aus dem Eisen,
Flammen aus der scharfen Klinge
In den Händen Lemminkäinen's,
Weiter strahlt der Glanz der Funken,
Er ergießt sich hin zum Halse
Von dem Sohn des Pohjaländers.
Sprach der schöne Kaukomieli:
"O du Hauswirth von Pohjola!
Also strahlt dein Hals, o Armer,
Wie der Morgen von der Röthe."
Darauf wandt' der Sohn des Nordens,
Selbst der Hauswirth von Pohjola
Seine Augen um zu schauen
Auf des eignen Halses Röthe;
Da gerad haut Lemminkäinen
Mit der Klinge gar geschwinde,
Schlägt den Mann mit seinem Schwerte,
Trifft ihn mit der Eisenwaffe.
Schlug einmal mit kräft'gem Hiebe,
Schlug den Kopf ihm von den Schultern,
Von dem Halse ihm den Schädel,
Wie vom Stengel eine Rübe,
Wie vom Halme eine Aehre,
Wie vom Fische eine Flosse;
Daß der Kopf zu Boden stürzet,
Auf den Hof des Mannes Schädel
Wie vom Pfeil erreichet sinket
Von dem Baum die Auerhenne.
Waren hundert Pfosten dorten,
Tausend Pfeiler auf dem Hofe,
Hundert Köpfe auf dem Pfosten,
Ohne Kopf der Pfeiler einer,
Nahm der muntre Lemminkäinen
Nun den Kopf der armen Wirthen,
Bracht' den Schädel von dem Hofe
Auf die Spitze jenes Pfeilers.
Kehrt der Inselländer Ahti,
Er, der schöne Kaukomieli,
Drauf zurück in jene Stube,
Redet Worte solcher Weise:
"Bringe Wasser, schlechtes Mädchen,
Daß ich meine Hände wasche
Von dem Blut des schlechten Wirthen,
Aus des bösen Mannes Wunde!"
Nordlands Alte ward gar böse,
Ward gar böse und verdrießlich,
Zaubert Männer sammt den Schwertern,
Helden, die gar wohl gerüstet,
Hundert Männer mit den Schwertern,
Tausend, die da Waffen tragen,
Zum Verderben Lemminkäinen's,
Auf den Hals von Kaukomieli,
Wahrlich kamen nun die Zeiten
Und erschien der Tag der Trennung;
Endlich wurd' es zu beschwerlich,
Wurd' es gar zu unbehaglich
Ihm, dem Ahti, dort zu bleiben,
Lemminkäinen dort zu weilen,
Auf dem Schmause von Pohjola,
Beim Gelag des dumpfen Haufens.

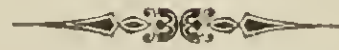
Achtundzwanzigste Rune.

Ahti, er, der Inselländer,
Selbst der muntre Lemminkäinen
Eilte nun sich fortzumachen,
Drängte nun davonzufliehen
Aus dem nimmerhellen Nordland,
Aus dem dunkeln Hause Sara's.
Stürmend ging er aus der Stube,
Eilet gleich dem Rauch zum Hofe,
Um der Unthat zu entfliehen,
Von dem Frevel fortzulaufen.
Als er auf den Hof gekommen,
Blicket er nach allen Seiten,
Suchet, wo sein Roß er fände,
Siehet nirgends stehn das Rößlein,
Einen Block nur auf dem Felde,
Auf der Flur ein Weidendickicht.
Wer wohl sollte hier nun rathen,
Wer ihm gute Weisung geben,
Daß sein Kopf ihm nicht gefährdet,
Nicht das Haar beschädigt würde,
Nicht zersauset ihm dasselbe
Auf dem Hofe von Pohjola?
Lärm schon hört man aus dem Dorfe,
Und Getös' von andern Höfen,
Schimmern sieht man's schon im Dorfe,
Augen an den Fenstern funkeln.
Darauf mußte Lemminkäinen,
Er, der Inselländer Ahti,
Sich in andern Körper bannen,
Mußte anders sich gestalten;
Flog als Adler in die Höhe,
Wollte zu dem Himmel fliegen,
Doch die Sonne dörrt die Wangen,
Und der Mond schmilzt seine Schläfen.
Bittend wendet Lemminkäinen,
Er, der Muntre, sich an Ukko:
"Ukko, du, o Gott voll Güte,
Du, der Weise in dem Himmel,
Lenker du der Donnerwolken,
Du der Lämmerwolken Leiter!
Leih mir eine Nebelhülle,
Schaff' mir eine kleine Wolke,
Damit ich in ihrem Schutze
Nach der Heimath nun enteile,
An der lieben Mutter Seite,
Hin zu ihr, der greisen Alten!"
Flieget dann beständig weiter,
Schaut sich einmal um nach hinten,
Sieht da einen grauen Habicht;
Feurig glühen seine Augen
Wie des Pohjaländers Augen,
Wie des frühern Nordlandswirthen.
Also sprach der graue Habicht:
"Heda Ahti, du, der Muntre,
Denkst du noch an unsre Kämpfe,
An den Streit mit gleichen Köpfen?"
Sprach der Inselländer Ahti,
Er, der schöne Kaukomieli:
"Habicht, du o schöner Vogel!,
Richte deinen Flug nach Hause;
Bist daselbst du angekommen,
In dem nimmerhellen Nordland:
Sprich, wie schwer der Aar zu fangen,
Wie gar schwer er zu verspeisen."
Eilte nun geraden Weges
Hin zu seiner lieben Mutter,
Im Gesichte voll von Sorgen,
Voll Betrübniß in dem Herzen.
Ihm entgegen kam die Mutter,
Als er in dem Gange wandert,
An dem Vorrathshause schreitet,
Früher fragte ihn die Mutter:
"Du der jüngste meiner Söhne,
Du das stärkste meiner Kinder!
Weßhalb bist du so verdrießlich
Bei der Rückkunft aus Pohjola,
Bist am Trinkkrug du gekränket
Bei dem Schmause von Pohjola?
Bist am Trinkkrug du gekränket,
Sollst du einen bessern haben,

Den dein Vater aus dem Kriege,
Aus dem Kampf einst mitgeholet."
Sprach der muntre Lemminkäinen:
"Mutter, die du mich getragen,
Wär' am Trinkkrug ich gekränket,
Würd' ich selbst den Wirthen kränken,
Würde hundert Helden kränken,
Würde tausend Männer lehren."
Sprach die Mutter Lemminkäinen's:
"Weßhalb bist du denn verdrießlich,
Bist du mit dem Roß beschimpfet,
Mit dem Pferde du gekränket?
Bist du mit dem Roß beschimpfet,
Sollst du dir ein bess'res kaufen
Mit dem Reichthum deines Vaters,
Mit den Mitteln deines Alten!"
Sprach der muntre Lemminkäinen:
"Mutter, die du mich getragen!
Wär' ich mit dem Roß gekränket,
Mit dem Pferde ich beschimpfet,
Würd' ich selbst den Wirth beschimpfen,
Würd' die Rosselenker kränken,
Starke Männer mit den Rossen,
Helden auch mit ihren Pferden."
Sprach die Mutter Lemminkäinen's:
"Weßhalb bist du so verdrießlich,
So betrübt in deinem Herzen,
Du, der aus Pohjola kommest,
Bist von Weibern du verspottet,
Von den Mädchen ausgelachet?
Bist von Weibern du verspottet,
Von den Mädchen ausgelachet,
Giebt es Andre zu verlachen,
Giebt es Weiber zu verspotten."
Sprach der muntre Lemminkäinen:
"Mutter, die du mich getragen!
Wär' von Weibern ich verspottet,
Von den Mädchen ich verlachet,
Würd' ich selbst den Wirth verspotten,
Alle Mädchen ich verlachen,
Würde hundert Weibern trotzen,
Tausend andern Frauenzimmern."
Sprach die Mutter Lemminkäinen's:
"Was geschah dir denn, mein Söhnchen!
Ist dir etwas zugestoßen
Auf dem Wege nach Pohjola;
Hast du etwas viel gegessen,
Viel gegessen nnd getrunken,
Hast auf deiner Ruhestätte
Schlechte Träume du gesehen?"
Sprach der muntre Lemminkäinen
Darauf Worte dieser Weise:
"Alte Weiber mögen denken,
Was man in dem Traum gesehen!
Kenn' die Träume meiner Nächte,
Besser noch des Tages Träume:
Mutter du, o liebe Alte!
Fülle meinen Sack mit Wegkost,
Lege Mehl du in die Tasche,
Lege Salz du in den Beutel,
Weiter muß dein Sohn nun wandern,
Muß nun aus dem Lande ziehen,
Aus dem lieben, goldnen Hause,
Aus dem wunderschönen Hofe;
Männer schärfen ihre Schwerter,
Wetzen ihre Lanzenspitzen."
Früher fragte ihn die Mutter,
Forschte nach dem Grund in Eile:
"Weßhalb wetzen sie die Schwerter,
Schärfen sie die Lanzenspitzen?"
Sprach der muntre Lemminkäinen,
Er, der schöne Kaukomieli:
"Deshalb wetzen sie die Schwerter,
Schärfen ihre Lanzenspitzen,
Mir, dem Armen, zum Verderben
Gegen meinen Kopf, ich Armer;
Kam ein Streit, entstand ein Kämpfen
Auf dem Hofe von Pohjola:
Tödtete den Pohjaländer,
Ihn, den Pohjawirthen selber,
Auf zum Kampf hob sich das Nordland,
Zu dem Streit der wilde Haufen,
Gegen mich, den Mühbeladnen,
Alle gegen mich, den einen."

Diese Worte sprach die Mutter,
Redet' zu dem Kind die Alte:
"Hab' es dir bereits gesaget,
Habe dich gar sehr gewarnet,
Dir in einem fort verboten,
Nach dem Nordland hinzugehen;
Konntest ja beim Rechte bleiben,
In der Mutter Stube wohnen,
In dem Schutze deiner Alten,
In dem Hofe deiner Lieben,
Wäre dann kein Krieg entstanden,
Hätte sich kein Streit erhoben."
"Wohin willst du nun, mein Söhnchen,
Wohin willst du, Aermster, eilen,
Um der Unthat zu entfliehen,
Vor dem Frevel dich zu bergen,
Daß dein Kopf dir nicht gefährdet,
Nicht dein Hals gespalten werde,
Daß dein Haar dir nicht beschädigt,
Es dir nicht zerzauset werde?"
Sprach der muntre Lemminkäinen:
"Kenne keine solche Stelle,
Wo ich Zuflucht finden könnte,
Mich verbergen nach der Unthat;
Mutter, die du mich getragen,
Wohin willst du, daß ich fliehe?"
Sprach die Mutter Lemminkäinen's,
Redet' selber diese Worte:
"Weiß nicht, wohin ich dich schicken,
Wohin schicken soll und senden;
Werd' zur Tanne auf dem Berge,
Zum Wachholder auf dem Felde,
Dort auch könnt' dich Unglück treffen,
Könnte Unheil dich befallen:
Oftmals wird des Berges Tanne
Zu dem Leuchtspan ja zerschnitten,
Oftmals wird der Feldwachholder
Zu Staketen abgeschälet."
"Steig' als Birke in die Niedrung
Oder in den Hain als Erle,
Dort auch könnt' dich Unglück treffen,
Könnte Unheil dich befallen:
Oftmals wird des Thales Birke
Zu der Stapelung zerschnitten,
Oftmals wird der Hain von Erlen
Bei dem Schwenden umgehauen."
"Werd' zur Beere auf dem Berge,
Werd' ein Beerlein auf der Heide,
Eine Erdbeer' auf dem Felde,
Eine Schwarzbeer' auf dem Boden,
Dort auch könnt' dich Unglück treffen,
Könnte Unheil dich befallen:
Würden dich die Mädchen pflücken,
Dich die Zinngeschmückten rauben."
"Werd' zum Hechte in dem Meere,
Werd' zum Schnäpel in dem Flusse,
Dort auch könnt' dich Unglück treffen,
Könnte Unheil dich befallen;
Würd' ein junger Rußbedeckter
Seine Netz' in's Wasser lassen,
Junge dich im Garn entführen,
Alte mit dem Netze fangen."
"Werd' zum Wolfe in dem Walde,
In dem Dickicht du zum Bären,
Dort auch könnt' dich Unglück treffen,
Könnte Unheil dich befallen:
Könnt' ein junger Rußbedeckter
Seine Lanze dorten spitzen
Zu dem Untergang des Wolfes,
Zum Verderben von dem Bären."
Sprach der muntre Lemminkäinen,
Redet' selber diese Worte:
"Kenne selbst die schlechten Stellen,
Selbst die allerunbequemsten,
Wo der Tod mich packen könnte,
Hartes Schicksal mich ereilen;
Mutter, die du mir das Leben,
Die du Milch dem Kind gegeben!
Wohin willst du, daß ich fliehe,
Wohin soll ich gehn und fliehen?
Vor dem Mund' steht das Verderben,
Unglück schon auf meinem Barte,
Morgen gilt's den Kopf des Mannes,
Ist das Unheil ganz vollendet."

Sprach die Mutter Lemminkäinen's
Selber Worte dieser Weise:
"Werd' dir eine gute Stelle,
Eine gar gelegne nennen,
Wo du dich verbergen könntest,
Wo dem Unglück du entfliehen:
Kenn' ein Land geringer Strecke,
Eine Stelle kleinen Umfangs,
Ungefressen, ungeschlagen,
Von dem Schwert nicht heimgesuchet;
Schwöre du nur kräft'ge Eide
Und versichre es mit Nachdruck,
Daß im Lauf von sechzig Sommern
Du in keinen Kampf wirst ziehen,
Hättest du auch Lust nach Silber,
Nach dem Golde du Verlangen."
Sprach der muntre Lemminkäinen:
"Schwöre dir mit kräft'gem Eide,
Daß ich nicht im ersten Sommer,
Schwöre, daß ich nicht im zweiten
Zu dem großen Kampfe ziehe,
Zu dem Tummelplatz der Schwerter;
Hab' noch Wunden an der Schulter,
Auf der Brust noch tiefe Löcher
Von den frühern Kampfesfreuden,
Von den letzten Schlägereien
Auf den großen Streitgefilden,
Auf dem Tummelplatz der Männer."
Sprach die Mutter Lemminkäinen's
Selber Worte solcher Weise:
"Nimm du nun das Boot des Vaters,
Gehe nun, um dich zu bergen,
Fahre über neun der Meere
Und die Hälfte noch des zehnten
Zu der Insel auf dem Meere,
Zu der Klippe in dem Wasser;
Früher hat daselbst dein Vater
Sich verborgen und verstecket
Einst zur Zeit des Kriegessommers,
In dem harten Kampfesjahre,
War gar gut daselbst zu weilen,
Schön die Zeit dort zuzubringen;
Birg dich ein Jahr und das zweite,
Komm nach Hause in dem dritten
Zu des Vaters lieben Stuben,
Zu des Alten Stapelplatze!"

Neunundzwanzigste Rune.

Lemminkäinen voller Frohsinn,
Selbst der schöne Kaukomieli
Nimmt in seinen Sack nun Wegkost,
In die Schachtel Sommerbutter,
Auf ein Jahr zum Essen Butter,
Schweinefleisch nimmt er für's zweite;
Ging nun um sich zu verbergen,
Ging und eilte gar behende,
Redet' Worte solcher Weise:
"Gehe nun und flieh' von dannen
Auf die Zeit von dreien Sommern,
In dem Lauf von fünf der Jahre,
Lass' das Land von Schlangen fressen,
Lass' im Hain die Luchse ruhen,
Auf dem Feld die Elennthiere,
Auf der Flur die Gänse schreiten."
"Lebe wohl, o gute Mutter!
Wenn das Volk des Nordens kommet,
Aus dem Düsterland der Haufen,
Wenn nach meinem Kopf sie fragen,
Sage, daß ich fortgegangen,
Daß von hier ich mich begeben,
Als ich jenes Land geschwendet,
Welches jetzo abgeerntet."
Zog das Boot dann in das Wasser,
In die Fluthen seinen Nachen
Von den stahlbeschlagnen Rollen,
Von den kupferreichen Walzen,
Ziehet auf den Mast die Segel,
An die Rahen rasch die Leinwand;
Setzt sich selber an das Ende,
Schickt sich an das Boot zu lenken,
Stützt sich auf den Vordersteven,
Setzt sich an dem Steuerruder.
Redet Wort solcher Weise,
Läßt sich selber also hören:
"Wehe, Wind, in meine Segel,
Treibe, Luft, des Bootes Körper,
Laß den Nachen du nun eilen,
Laß das Tannenfahrzeug gehen
Zu dem Eiland ohne Namen,
Zu der namenlosen Landzung'!"
Wiegt der Wind den schönen Nachen,
Treibet ihn des Meeres Brandung
Auf des Wassers klarem Rücken,
Auf den weitgedehnten Oeden;
Wiegt ihn dorten zwei der Monde,
Wiegt ihn noch im dritten Monde.
Saßen Mädchen auf der Landzung',
An dem Strand des blauen Meeres,
Wandten sich nach allen Seiten,
Kopf und Augen nach dem Meere,
Eine wartet' auf den Bruder,
Harrte, deß der Vater käme,
Doch vor allen andern harret
Die den Bräutigam erwartet.
Schon von ferne sahn sie Kauko,
Früher noch des Kauko Fahrzeug,
War gleich einer Hängewolke
Zwischen Wasser und dem Himmel.
Also denken da die Mädchen,
Reden so des Eilands Jungfraun:
"Was ist auf dem Meere Fremdes,
Was für Neues auf den Fluthen?
Bist du eins von unsern Schiffen,
Bist ein Boot du von dem Eiland,
Kehre du gerad' nach Hause,
Zu des Eilands Stapelplatze,
Daß die Rede wir vernehmen,
Kunde aus dem fremden Lande,
Ob das Strandvolk nun in Frieden,
Oder ob's im Kampfe lebet!"
Vorwärts trieb der Wind das Schifflein,
Wiegten ihm sein Boot die Wogen,
Schnell stößt darauf Lemminkäinen
Nun den Nachen an die Klippen,
Treibt zur Inselspitz' sein Schifflein,
Zu des Eilands scharfer Kante.
Sprach, als er dorthin gekommen,
Fragte, als er dort erschienen:

"Giebt es Platz wohl auf der Insel,
Land wohl auf des Eilands Fluren,
Daß das Boot an's Land ich ziehe,
Auf das Trockne es dann stürze?"
Sprachen so des Eilands Jungfraun,
Antwort gaben so die Mädchen:
"Ist wohl Platz hier auf der Insel,
Land hier auf des Eilands Fluren,
Daß das Boot an's Land du ziehest,
Daß du es auf's Trockne stürzest:
Rollen sind hier in Bereitschaft,
Angefüllt der Strand mit Walzen,
Hättest du auch hundert Böte,
Kämst du auch mit tausend Nachen."
Darauf zog nun Lemminkäinen
An das Land sein Boot der Muntre,
Auf die Rollen seinen Nachen,
Redet selber diese Worte:
"Giebt es Platz wohl auf der Insel,
Land wohl auf des Eilands Fluren,
Einen kleinen Mann zu bergen,
Einen von geringen Kräften
Vor dem großen Kampfgetöse,
Vor dem lauten Spiel der Schwerter?"
Sprachen so des Eilands Jungfraun,
Antwort gaben so die Mädchen:
"Giebt wohl Platz auf dieser Insel,
Land hier auf des Eilands Fluren,
Einen kleinen Mann zu bergen,
Einen von geringen Kräften:
Haben hier gar viele Schlösser,
Haben hier gar schöne Höfe,
Kämen auch ein Hundert Helden,
Selbst ein Tausend starker Männer."
Sprach der muntre Lemminkäinen,
Redet' Worte dieser Weise:
"Giebt es Platz wohl auf dem Eiland,
Land wohl auf der Insel Fluren,
Von dem Birkenwald ein Stückchen
Und ein Bißchen andern Boden,
Wo den Wald ich fällen könnte,
Wo ich ordentlich ihn schwenden?"
Sprachen da des Eilands Jungfraun,
Antwort gaben so die Mädchen:
"Giebt kein Plätzchen auf dem Eiland,
Land nicht auf der Insel Fluren,
Wo dein Rücken ruhen könnte,
Land nicht von des Scheffels Größe,
Wo den Wald du fällen könntest,
Schwendenland dir dort bereiten:
Alles Land ist schon vertheilet,
Jedes Feld schon zugemessen,
Schon verlooset ist die Waldung,
Alle Wiesen haben Herren."
Sprach der muntre Lemminkäinen,
Fragt' der schöne Kaukomieli:
"Giebt es Platz wohl auf der Insel,
Raum wohl auf des Eilands Fluren,
Wo ich meine Lieder singen,
Langen Sang erheben könnte?
Worte schmelzen mir im Munde,
Keimen mir aus meinem Zahnfleisch."
Sprachen so des Eilands Jungfraun,
Antwort gaben so die Mädchen:
"Giebt wohl Platz hier auf der Insel,
Land hier auf des Eilands Fluren,
Wo du deine Lieder singen,
Guten Sang erheben könntest,
Wo du in dem Haine spielen,
Auf dem Felde tanzen könntest."
Drauf begann nun Lemminkäinen,
Er, der Muntre, frisch zu singen,
Ließ im Hofe Ebereschen,
Eichen auf der Flur entstehen,
Ebne Zweige an den Eichen,
Eicheln drauf an jedem Zweige,
An den Eicheln goldne Rollen,
Einen Kuckuck an der Rolle:
Wenn der Kuckuck rufen wollte,
Schäumte Gold ihm aus dem Schnabel,
Floß das Kupfer von den Seiten,
Kam herabgerauscht das Silber
Zu den goldbedeckten Hügeln,
Zu den silberreichen Bergen.

Ferner sang noch Lemminkäinen,
Sang er noch und zaubert' ferner
Bloßen Sand zu schönen Perlen,
Steine, daß sie ganz erglänzten,
Bäume, daß sie roth sich färbten,
Blumen von des Goldes Farbe.
Ferner sang noch Lemminkäinen,
Zaubert' einen Born im Hofe,
Auf ihn einen goldnen Deckel,
Auf den Deckel einen Schöpfkrug,
Daß die Bursche Wasser tränken,
Daß die Maid die Augen wüsche.
Singet Teiche auf die Fluren,
Blaue Enten in die Teiche
Goldenwangig, silberköpfig,
Ihre Zehen ganz aus Kupfer.
Staunen da des Eilands Jungfraun,
Wundern sich der Insel Mädchen
Ob des Sangs von Lemminkäinen,
Ob der Zauberkraft des Helden.
Sprach der muntre Lemminkäinen,
Er, der schöne Kaukomieli:
"Sänge wohl ein schönes Liedlein,
Würde schönen Sang erheben,
Wär' ich unter einem Dache,
Säß' ich an des Tisches Ende;
Wenn nicht eine Stube da ist,
Wenn ich nicht auf Brettern stehe,
Werf' ich meine Sprüch' zum Haine,
Meine Lieder ich zum Walde."
Sprachen so des Eilands Jungfraun,
Meinten so der Insel Mädchen:
"Haben Stuben zum Betreten,
Schöne Höfe dort zu weilen,
Aus der Kält' das Lied zu führen
Und von draußen deine Worte."
Darauf singet Lemminkäinen,
Als zur Stube er gekommen,
Zauberte zum Vorschein Krüge
Auf des langen Tisches Kante,
Krüge, die mit Bier gefüllet,
Kannen mit dem Honigtranke,
Schüsseln, die gar schwer belastet,
Schaalen die gefüllt bis oben;
Bier genug war in den Krügen,
Honigtrank in jenen Kannen,
Butter dort in großem Vorrath,
Schweinefleisch genug vorhanden
Zu der Speisung Lemminkäinen's,
Zur Befried'gung Kaukomieli's.
Kauko ist gewaltig vornehm,
Macht sich nicht daran zu essen
Ohne Messer reich an Silber,
Ohne goldverzierte Schneide.
Fand ein Messer reich an Silber,
Sang ihm eine goldne Klinge,
Ißt darauf recht nach Belieben,
Trinkt das Bier mit voller Wonne.
Drauf bewegt sich Lemminkäinen
Durch die Dörfer nach der Reihe
Zu der Inseljungfraun Freude,
Zu der Schöngelockten Wonne;
Wo den Kopf er hingewendet,
Kam ein Mund ihm schon entgegen,
Wo die Hand er hingerichtet,
Wird die Hand ihm schon gefasset.
Ging zur Nachtzeit übernachten
In den dunkelsten Verstecken,
War wohl dort nicht eins der Dörfer,
Wo nicht zehn der Höfe waren,
War daselbst der Höfe keiner,
Der nicht zehn der Töchter zählte,
War daselbst wohl keins der Mädchen,
Keine von der Mutter Töchtern,
Neben der er nicht geruhet,
Deren Arm er nicht ermüdet.
Tausend Bräute lernt er kennen,
Hundert Wittwen er gewinnen,
Waren zwei nicht in dem Zehend,
Drei nicht in dem ganzen Hundert,
Die als Mädchen unverführet,
Ungerührt als Wittwen blieben.
Also brachte Lemminkäinen,
Er, der Muntre, zu sein Leben

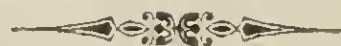
In dem Laufe dreier Sommer
In des großen Eilands Dörfern
Zu der Inseljungfraun Freude,
Zu der Wonne aller Wittwen,
Ließ nur eine unerfreuet,
Eine arme, alte Jungfrau
Auf der langen Landzung' Spitze,
In dem zehnten jener Dörfer.
Dachte schon an seine Reise,
Um zur Heimath sich zu wenden,
Kam die arme, alte Jungfrau,
Redet selber diese Worte:
"Armer Kauko, schöner Jüngling,
Willst du nicht auch mich bedenken,
Wünsch' ich, wenn du weiter reisest,
Daß dein Boot auf Felsen laufe."
Nicht erhebt er vor dem Hahn sich,
Eh' der Henne Sohn gekrähet,
Zu der Freude mit der Jungfrau,
Zu dem Scherze mit dem Mädchen.
Drauf an einem Tage endlich
Faßte er an einem Abend
Den Entschluß nun aufzustehen
Vor dem Monde, vor dem Hahne.
Er erhob sich vor der Zeit noch,
Vor der angesetzten Stunde,
Macht' sich auf um zu durchwandern
Alle Dörfer nach der Reihe
Zu der Freude mit der Jungfrau,
Zu dem Scherze mit dem Mädchen.
Als allein des Nachts er gehet,
Durch die Dörferreihe wandert,
Zu der langen Landzung' Ende,
Zu dem zehnten jener Dörfer,
Sah er keinen von den Höfen,
Wo nicht drei der Häuser standen,
Sah er von den Häusern keines,
Wo nicht drei der Helden waren,
Sah er von den Helden keinen,
Der sein Schwert dort nicht geschliffen,
Der sein Beil nicht scharf gewetzet
Zum Verderben Lemminkäinen's.
Sprach der muntre Lemminkäinen,
Redet' Worte dieser Weise:
"Ach das Tagsgestirn erhebt sich,
Ja die liebe Sonne steiget
Auf den ärmsten aller Männer,
Mir auf meinen Hals, ich Armer!
Lempo würde nun den Helden
Wohl mit seinem Hemde schützen,
Wohl mit seinem Mantel decken
Und in seiner Kappe bergen,
Wenn ihn hundert überfallen,
Tausend Männer ihn bedrängen!"
Ließ die Jungfraun unumarmet,
Ließ die Sehnsucht nach denselben,
Wendet' sich zu seinem Boote,
Er, der Arme, zu dem Nachen;
Schon verbrannt ist er zu Asche,
Ganz und gar in Staub verwandelt.
Merkte schon das Unheil nahen,
Daß ihm Unglückstage drohten,
Fing ein Schifflein an zu zimmern,
Sich ein neues Boot zu bauen,
Bauholz fehlt dem Zimmermanne,
Bretter um das Boot zu bauen;
Findet dort ein Bißchen Bauholz
Und gar wenig kleine Bretter,
Fünf der Stücke einer Spuhle,
Sechs der Trümmer einer Spindel.
Zimmert sich darauf ein Fahrzeug,
Baut sich einen neuen Nachen,
Macht mit Kunde dieses Fahrzeug,
Macht es voller Zauberweisheit,
Haut mit einem Schlag die Hälfte,
Mit dem zweiten dann die andre,
Hauet noch zum dritten Male,
Und schon fertig ist das Fahrzeug.
Stößt das Boot dann in das Wasser,
Läßt das Fahrzeug in die Fluthen,
Redet Worte solcher Weise,
Läßt sich selber also hören:
"Schwimm als Blase auf den Wogen,
Schwimm als Blümchen auf den Fluthen!

Leih, o Aar, mir drei der Federn,
Drei, o Aar, und zwei, o Rabe.
Zu der Hut des kleinen Bootes
An des schlechten Nachens Leisten!"
  Setzt sich auf des Bootes Boden,
Eilte zu dem Hintertheile,
Kopfgesenkt und schlechter Laune,
Schiefgeschoben seine Mütze,
Daß er Nachts nicht bleiben durfte,
Nicht bei Tage dorten leben
Bei der Inseljungfraun Freuden,
Bei dem Tanz der Schöngelockten.
  Sprach der muntre Lemminkäinen,
Er, der schöne Kaukomieli:
"Scheiden muß von hier der Bursche,
Reisen von den hies'gen Häusern,
Von den Freuden dieser Jungfraun,
Von dem Tanze dieser Schönen;
Doch bei diesem meinen Scheiden,
Meinen Gehen von dem Orte
Freuen sich die Jungfraun nimmer,
Tanzen nicht die Schöngelockten
In den Stuben voller Thorheit,
In den unglücksel'gen Höfen".
  Weinten schon des Eilands Jungfraun,
Jammerten der Landzung' Mädchen:
"Weßhalb gingst du, Lemminkäinen,
Schiedest du, der Helden bester,
Gingst du ob der Mädchen Keuschheit,
Oder ob des Weibermangels?"
  Sprach der muntre Lemminkäinen,
Er, der schöne Kaukomieli:
"Ging nicht ob der Mädchen Keuschheit,
Nimmer ob des Weibermangels;
Würde hundert Weiber haben,
Könnte tausend Mädchen nehmen;
Deshalb geh' ich Lemminkäinen,
Scheide ich, der Helden bester,
Da mich Sehnsucht nun ergriffen,
Sehnsucht nach dem Heimathlande,
Nach des eignen Landes Erdbeer'n,
Nach des eignen Berges Himbeer'n,
Nach der eignen Landzung' Mädchen,
Nach des eignen Hofes Hühnern."
  Darauf trieb nun Lemminkäinen
Mit dem Schifflein in die Weite;
Kam ein Wind und trieb das Fahrzeug,
Kamen Wogen, die es trugen
Auf des Meeres blauen Rücken,
Zu den weitgedehnten Oeden;
An dem Strande stehn die Armen,
Auf den Steinen dort die Zarten,
Weinen sehr des Eilands Jungfraun,
Jammern sehr die goldnen Mädchen.
  So lang' weinten dort die Jungfraun,
Jammerten des Eilands Mädchen,
Als der Mastbaum noch zu sehen,
Und die Eisenringe schimmern;
Weinten nimmer nach dem Mastbaum,
Nimmer nach den Eisenringen,
Weinen nach dem Mann am Maste,
Nach des Eisenhakens Lenker.
  Selber weinte Lemminkäinen,
Weinte er und war betrübet,
So lang' noch zu sehn die Insel
Und des Eilands Berge schimmern;
Weinte nimmer nach der Insel,
Nimmer nach des Eilands Bergen,
Weinte nach der Insel Mädchen,
Nach den Gänsen jener Berge.
  Darauf fährt nun Lemminkäinen
Auf des Meeres blauem Rücken,
Segelt einen Tag, den zweiten,
An dem dritten Tage aber
That ein großer Wind entstehen
Und der Lüfte Strand erbrausen,
Kam ein großer Sturm aus Nordwest,
Scharfe Winde aus dem Osten,
Reißen ab des Bootes Seiten,
Stürzen um des Nachens Wölbung.
  Darauf stürzte Lemminkäinen
Mit den Händen in das Wasser,
Mußte mit den Fingern rudern,
Mit den Füßen mußt' er steuern.

Schwamm die Tage, schwamm die Nächte,
Steuerte mit allen Kräften,
Siehet da ein kleines Wölkchen,
Eine Hängewolk' im Westen,
Welche sich in Land verwandelt
Und zur Landzung' sich gestaltet.
Stieg an's Land und ging zum Hause,
Fand die Wirthin dort beim Backen;
Ihre Töchter bei dem Kneten:
"O du Wirthin voller Güte,
Wenn du meinen Hunger sähest,
Meine Lage du erkenntest,
Eiltest du behend' zur Kammer,
Gar geschwind' zum Biergemache,
Brächtest Bier mir eine Kanne,
Mir ein Stücklein Schweinefleisches,
Thätest dieses hin zu braten,
Schüttetst Butter auf das Stücklein,
Um den müden Mann zu speisen,
Um den Helden hier zu tränken;
Bin geschwommen Nächt' und Tage
Auf des breiten Meeres Wogen,
Gleich als schützten mich die Winde,
Liebten mich des Meeres Fluthen."
Ging die Wirthin voller Güte
Nach dem Vorrathshaus am Berge,
Schnitt sich Butter in der Kammer,
Holt' ein Stücklein Schweinefleisches,
That das Stücklein hin zu braten,
Um den Hungrigen zu speisen,
Brachte Bier ihm in der Kanne
Um den müden Mann zu tränken;
Gab ihm einen neuen Nachen,
Gab ein Boot, das ganz im Stande,
Daß der Mann von dannen ziehe,
Zu der Heimath Gränzen reise.
Drauf gelangte Lemminkäinen
Zu der Heimath lieben Gränzen,
Sah das Land und sah die Ufer,
Sah die Inseln, sah die Sunde,
Sah die frühern Stapelplätze,
Sah die frühern Wohnungsstätten;
Sah den Berg mit seinen Tannen,
Alle Hügel mit den Fichten,
Sah nur nicht die Stube stehen,
Nicht die Wände sich erheben;
Wo die Stube einst gestanden,
Hebt ein Faulbaumhain die Wipfel,
Tannen stehen auf dem Hausberg
Und Wachholder hin zum Brunnen.
Sprach der muntre Lemminkäinen,
Er, der schöne Kaukomieli:
"Hab' in diesem Hain gespielet,
Auf den Steinen mich geschaukelt,
Auf dem Rasen mich gerollet,
Mich gewälzt am Ackersaume,
Wer entführte denn die Stube,
Wer zerbrach das schöne Dächlein?
Nieder brannte man die Stube,
Und der Wind entführt' die Asche."
Da begann er sehr zu weinen,
Weinte einen Tag, den zweiten,
Weinte nicht um seine Stube,
Jammert' nicht um seine Kammer,
Weinte um der Stube Lieben,
Um die Theuren in der Kammer.
Sieht da einen Vogel fliegen,
Einen Adler sich bewegen,
Wendet fragend sich an diesen:
"Adler, du mein lieber Vogel,
Könntest du es mir nicht sagen,
Wo die Mutter wohl geblieben,
Sie, die mich mit Schmerz getragen,
Die mit Wonne mich gesäuget?"
Gar nichts wußte dieser Adler,
Wußte nichts der dumme Vogel,
Wußte nur, daß man gestorben,
Und der Rab', daß man vernichtet,
Durch das Schwert davongetrieben,
Mit dem Beile man getödtet.
Sprach der muntre Lemminkäinen,
Er, der schöne Kaukomieli:
"Theure, die du mich getragen,
Schöne, die du mich gesäuget!

Bist nun todt, die mich getragen,
Bist dahin, du liebe Mutter,
Staub schon ist dein Leib geworden,
Fichten wachsen auf dem Haupte,
Auf den Fersen dir Wachholder,
Auf den Fingerspitzen Weiden."
"Hab' nun meinen Lohn, Bethörter,
Hab', Unsel'ger, meine Strafe,
Daß mein Schwert ich dort gemessen,
Daß die Waffen ich getragen
Zu dem Hofe von Pohjola,
Zu des Düsterlandes Gränzen:
Untergang ward meinem Stamme
Und getödtet meine Mutter."
Schaut sich um nach allen Seiten,
Siehet gar gelinde Spuren,
Die das Gras herab getreten
Und das Heidekraut zerdrücket;
Gehet um den Weg zu finden,
Um die Richtung zu erspähen;
Zu dem Walde führt der Fußweg,
Dorthin leitet ihn die Richtung.
Gehet eine Meil', die zweite,
Eilet noch ein Stücklein Landes
In des schatt'gen Haines Dickicht,
In den Schooß der düstern Waldung;
Sieht dort ein verstecktes Hüttlein,
Eine kleine Winkelstube
In der Höhlung zweier Felsen,
In der Mitte dreier Fichten,
Drinnen seine liebe Mutter,
Sieht sie dort, die greise Alte.
Darauf freut sich Lemminkäinen,
Er, der Muntre, sehr im Herzen;
Redet Worte solcher Weise,
Läßt auf diese Art sich hören:
"Theure Mutter, die ich liebe,
Der das Leben ich verdanke!
Bist, o Mutter, noch am Leben,
Theure Alte nicht entschlummert,
Glaubte dich schon längst gestorben,
Meinte, daß man dich getödtet,
Mit dem Schwerte dich vernichtet,
Mit dem Speere dich gemordet,
Weinte aus dem Kopf die Augen,
Meine Wangen mir zu Schanden."
Sprach die Mutter Lemminkäinen's:
"Freilich bin ich noch am Leben,
Mußte damals wohl entfliehen,
Im Verstecke mich verbergen,
In dem Dunkel dieses Haines,
In dem Schooß der düstern Waldung;
Kam mit Krieg das Volk des Nordens,
Zog zum Streit der ferne Haufen
Gegen dich, den Mühbeladen,
Gegen dich, den Unheilsvollen,
Brannte unser Haus zu Asche
Und zerstörte unsern Hofraum."
Sprach der muntre Lemminkäinen:
"Mutter, die du mich getragen,
Sei du nur nicht trüber Stimmung,
Laß die Traurigkeit du fahren!
Werde eine neue Stube,
Eine bessere dir zimmern,
Werde nach dem Nordland ziehen,
Werd' das Lempovolk vertilgen."
Sprach die Mutter Lemminkäinen's,
Selber Worte dieser Weise:
"Lange bist du, Sohn, geblieben,
Hast, o Kauko, du gelebet
Dort in jenen fernen Ländern,
Stets bei jenen fremden Thüren,
Auf der Landzung' ohne Namen,
Auf dem unbenannten Eiland."
Sprach der muntre Lemminkäinen
Er, der schöne Kaukomieli:
"War gar schön daselbst zu leben;
Wonniglich daselbst zu spielen,
Röthlich glänzten dort die Bäume,
Bläulich schimmerten die Fluren,
Silbern dort der Tannen Zweige,
Golden dort der Heide Blumen;
Berge gab es dort aus Honig,
Felsen ganz aus Hühnereiern,

Honig floß aus trocknen Fichten,
Milch entströmte dürren Tannen,
Butter floß aus allen Ecken,
Bier aus allen Zaunstaketen."
"War gar gut daselbst zu leben,
Köstlich war's, daselbst zu weilen,
Darin war mir schlecht das Leben,
Deshalb ungewohnt zu weilen,
Fürchten that man für die Mädchen,
Glaubte, daß die Frauenzimmer,
Diese schlechten Lumpendinger,
Dieses schlimmgerathne Völkchen
Von mir schlecht behandelt würde,
Ueber's Maaß von mir besuchet:
Hab' die Mädchen doch gemieden,
Mich gehütet vor den Töchtern
Wie der Wolf sich vor den Schweinen,
Vor den Hühnern sich der Habicht."

Dreißigste Rune.

Ahti, dieser einz'ge Bursche,
Er, der muntre Lemminkäinen,
Geht des Morgens in der Frühe,
Zu der Zeit der ersten Dämmrung-
Zu der Schiffe Lagerstätte,
Zu dem Stapelplatz der Böte.
Dorten weint das Boot aus Brettern,
Stöhnt der Eisenhakennachen:
"Muß, o Aermster, hier nun liegen,
Muß gar elend hier vertrocknen:
Ahti rudert nicht zum Kriege,
Nicht im Lauf von sechzig Jahren,
Sollte er auch Lust nach Silber
Und nach Gold Verlangen haben."
Schlug der muntre Lemminkäinen
Auf das Boot mit seinem Handschuh,
Mit dem schönverbrämten Handschuh,
Redet selber diese Worte:
"Sorge nicht du Tannenreiche
Mit den leistenreichen Seiten,
Wirst schon noch zum Kriege ziehen,
Zu dem Kampfe dich bewegen,
Bist vielleicht schon voll von Kriegern
Bei des nächsten Tages Ende."
Ging nun hin zu seiner Mutter,
Redet selber diese Worte:
"Weine, nicht, o liebe Mutter,
Sorge nicht, o theure Alte,
Wenn ich jetzt von dannen gehe,
Zu dem Kampfplatz mich bewege;
Meinen Sinn erfaßt der Einfall,
Mein Gehirn faßt der Gedanke,
Daß des Nordens Volk ich tilge,
An den Schlechten Rache nehme."
Abzuhalten sucht die Mutter,
Warnet ihren Sohn die Alte:
"Gehe nicht, mein liebes Söhnchen,
Zu dem Kampfe nach Pohjola!
Dorten könnte Tod dich treffen,
Könnt' Verderben dich ereilen."
Wenig achtet's Lemminkäinen,
Dachte nur daran zu gehen
Und gelobte aufzubrechen,
Redet Worte solcher Weise:
"Woher fänd' ich einen andern,
Einen Mann sammt seinem Schwerte
Mir zur Hülfe in dem Kampfe,
Mir, dem Kräftigen, zum Beistand?"
"Hab' von Tiera wohl gehöret,
Hab' von Kuura wohl vernommen,
Diesen nehme ich als andern,
Diesen Mann mir sammt dem Schwerte,
Mir zur Hülfe in dem Kampfe,
Mir, dem Kräftigen, zum Beistand."
Wandert' durch die Dörferreihe
Hin am Weg' zum Hof Tiera's,
Sprach, als er dorthin gekommen,
Redet, als er dort erschienen:
"Tiera, du mein Herzensfreundchen,
Mein Geliebter, du mein Theurer!
Denkst du noch an alte Zeiten,
Was wir beide einst erlebten,
Als wir zogen in Gemeinschaft
Auf die großen Kampfgefilde;
Gab da wohl nicht eins der Dörfer,
Wo nicht zehn der Höfe waren,
War dort wohl der Höfe keiner,
Wo nicht zehn der Helden waren,
Gab dort wohl der Helden keinen,
Keinen von den starken Männern,
Den wir beide nicht getödtet,
Den wir nicht gestürzet hätten."
An dem Fenster saß der Vater,
Schnitzte dort am Schaft des Speeres,
Auf der Kammer Schwell' die Mutter,
Lärmte mit dem Butterfasse,
An der Pforte war der Bruder,
Zimmerte an einem Schlitten,
An der Brücke End' die Schwestern,
Wuschen dort verschiedne Tücher.

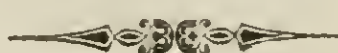
Sprach der Vater von dem Fenster,
Von der Schwelle her die Mutter,
Von der Pforte her die Brüder,
Von der Brücke so die Schwestern:
"Tiera hat nicht Zeit zum Kämpfen,
Seine Lanze nicht zum Kriegen;
Tiera schloß nun großen Handel,
Einen Kauf er auf sein Leben,
Nahm so eben sich ein Weibchen,
Eine Wirthin für sich selber,
Unberührt sind noch die Brüste,
Ungedrücket noch der Busen."
Tiera lag dort auf dem Ofen,
Kuura auf dem Rand des Ofens;
Einen Fuß beschuht er oben,
Auf der Ofenbank den andern,
Nimmt den Gürtel bei der Pforte,
Schnallt sie zu erst weiter draußen;
Tiera greift nach seinem Speere,
Nicht gehört er zu den größten,
Keineswegs auch zu den kleinsten,
Hat nur eine Mittelgröße:
An dem Rande stand ein Rößlein,
Auf der Fläche lief ein Füllen,
An der Fügung heulten Wölfe,
An dem Ringe brummten Bären.
Schüttelte nun seine Lanze,
Schüttelt sie und schwingt dieselbe,
Wirft den Schaft dann einen Klafter
In den thonumsäumten Acker,
In den festen Wiesenboden,
In die hügelleere Erde.
Tiera stieß da seine Lanze
Mitten in die Lanze Ahti's,
Ging sodann und stürmt voll Eile
Als des Ahti Streitgenosse.
Schiebt der Insellander Ahti
Seinen Nachen in die Fluthen,
Gleich der Schlange in den Stoppeln,
Gleich der Natter voller Leben
Segelt es nun hin nach Nordwest
Zu dem Meere von Pohjola.
Da entsandt' des Nordlands Wirthin,
Läßt den bösen Frost sie ziehen
Zu dem Meere von Pohjola,
Zu den weitgedehnten Oeden,
Redet selber diese Worte,
Giebt ihm Weisung dieses Inhalts:
"Frost, mein liebes, kleines Söhnchen,
Kleiner, den ich schön erzogen,
Gehe hin, wohin ich schicke,
Ich dich schicke und entsende,
Laß des Burschen Boot erfrieren,
Lemminkäinen's schnellen Nachen
Auf des Meeres klarem Rücken,
In der weitgedehnten Oede!
Mach', daß auch der Wirth erfrieret,
In dem Boote er, der Muntre,
Daß er nimmer dort entrinnet,
Nicht entkommt, solang' du lebest,
Wenn ich selber ihn nicht löse,
Und ihn selber nicht befreie!"
Frost, der Sohn aus schlechtem Stamme,
Er, der Jung' mit schlechten Sitten,
Ging das Meer nun kalt zu machen,
Ging die Fluthen fest zu bannen;
Während er zur Stelle schreitet,
Auf dem Lande hin erst wandert,
Nimmt er alles Laub den Bäumen,
Nimmt die Fasern er den Gräsern.
Als er darauf hingekommen
Zum Gestad' des Nordlandmeeres,
Zu den Ufern ohne Ränder,
Läßt er in der Nächte ersten
Buchten dort und Seen erfrieren,
Läßt des Meeres Strand erstarren,
Noch nicht selbst das Meer erfrieren,
Ungebannet noch die Fluthen;
Ist ein Finklein auf dem Rücken,
Ist ein Wippsterz auf den Wogen,
Nicht erfroren sind die Klauen,
Nicht erstarrt das kleine Köpfchen.
Drauf erst in der Nächte zweiten
Fängt er an sich breit zu machen,

Wird er übermäßig schamlos,
Wächst er an zu großer Frechheit;
Ließ es da in Fülle frieren,
Brachte Frost in vollem Maaße,
Fror das Eis zu Ellendicke,
Sandte Schnee von Klafterhöhe,
Ließ des Muntern Boot erfrieren,
Ahti's Fahrzeug in den Wogen.
Wollte Ahti selbst im Froste,
In dem Eis erfrieren lassen;
Bat bereits um seine Finger,
Forderte schon seine Zehen;
Böse ward da Lemminkäinen,
Böse ward er und verdrießlich,
Drängt den Frost da in das Feuer,
Stößt ihn in die Eisenesse.
Hielt den Frost mit seinen Händen,
Faßt den Bösen mit den Fäusten,
Redet Worte solcher Weise,
Läßt auf diese Art sich hören:
"Frost, du böser Sohn des Nordwinds,
Du gewalt'ger Sohn des Winters,
Laß die Finger mir nicht frieren,
Meine Zehen nicht erstarren,
Packe du nicht meine Ohren,
Laß den Kopf mir nicht erfrieren!"
"Hast genug um kalt zu machen,
Vieles kannst du frieren lassen,
Laß der Menschen Haut in Ruhe
Und den Leib der Mutterkinder,
Sümpfe laß und Land erstarren,
Laß die kalten Steine frieren
Und die Weiden in dem Wasser,
Laß die Espen lieber bersten,
Schäle ab der Birken Rinde,
Und zersause du die Fichten,
Aber nicht die Haut der Menschen,
Nicht das Haar der Schöngeschaffnen!"
"Wenn dir dieß genug nicht scheinet,
Laß du Andres noch erfrieren,
Laß die heißen Steine frieren
Und die gluthenreichen Blöcke,
Starke Eisenfelsen frieren,
Berge, die mit Stahl gefüllet,
Laß den Wuoksen du erstarren,
Laß den Imatra verstummen,
Stopfe du des Strudels Kehle,
Laß du seinen Gischt erstarren!"
"Soll ich deinen Ursprung sagen,
Deine Herkunft ich verkünden?
Kenne deinen Ursprung sicher,
Weiß gar wohl, wie du gewachsen:
Auf den Weiden ward die Kälte,
An der Birk' der Frost geboren,
An dem Rand vom Haus Pohjola's,
An des Düsterlandes Stube
Von dem Vater voller Frevel,
Von der Mutter voller Schande."
"Wer hat wohl den Frost gesäuget,
Hat dem Harten Kraft gegeben,
Da die Mutter Milch nicht hatte,
Ihr die Brüste gänzlich fehlten?"
"Nattern haben ihn gesäuget,
Schlangen haben ihn gesättigt
Mit den Warzen ohne Spitze,
Mit den Eutern ohne Frische;
Wiegen mußt' den Frost der Nordwind,
Rauhes Wetter bracht' zum Schlafen
Ihn in schlechten Weidenteichen,
In den nimmerstillen Quellen."
"Schlecht geartet ward der Knabe,
Ward erfüllt von bösem Sinne,
War kein Name noch gegeben
Diesem schlechtgesinnten Knaben,
Ward ein Name ihm gegeben,
Ihm der Name Frost verliehen."
"Lebte darauf an den Zäunen,
Weilte stets in den Gesträuchen,
Sommers wiegt' er sich in Quellen,
Auf des Moores weitem Rücken,
Winters lärmt' er in den Tannen,
Stürmt' er in den Fichtenhainen,
Tobt' er in den Birkenwäldern,
Wüthet' er in Erlenbüschen,

Ließ dort Baum und Kraut erfrieren,
Machte alle Fluren eben,
Biß die Blätter von den Bäumen,
Nahm den Kräutern ihre Blüthen,
Biß die Rinde von den Fichten,
Löst' die Borke von den Tannen."
"Bist du schon zu groß geworden
Und bereits zu hoch gewachsen,
Willst du selber mich erstarren,
Meine Ohren schwellen lassen,
Willst die Füße du mir nehmen,
Meine Fingerspitzen rauben?"
"Laß du mich ja nicht erstarren,
Mich gar jämmerlich erfrieren:
Werde Feuer in die Strümpfe,
In die Schuhe Brände stecken,
Kleine Kohlen in die Säume,
Pfannen leg' ich an die Schnüre,
Daß der Frost mich nicht erfasse,
Mich die Kälte nicht berühre."
"Dorthin werd' ich dich nun bannen,
Zu des Nordens weiter Gränze;
Bist dahin du angekommen,
In die Heimath du gelanget,
Laß die Kessel dort erkalten,
Auf des Ofens Herd die Kohlen,
In dem Teig der Weiber Hände,
Auf des Weibes Schooß den Knaben,
Alle Milch du bei den Schaafen,
In der Stute Leib das Füllen!"
"Solltest du auch dieß nicht achten,
Werde ich von hier dich bannen
In des Hiisi Kohlenhaufen,
Zu dem Ofenherd des Lempo;
Dringe du dort in das Feuer,
Setze du dich auf den Amboß,
Daß der Schmied dich mit dem Hammer,
Mit dem Klöpfel tüchtig walke,
Mit dem Hammer kräftig schlage,
Mit dem Klöpfel dich zermalme."
"Solltest du auch dieß nicht achten,
Und nicht im geringsten weichen,
Kenn' ich eine andre Stelle,
Weiß von einem Aufenthalte:
Führe deinen Mund zum Sommer,
Zu dem warmen Haus die Zunge,
Daß du lebenslang gefangen
Nie von dorten dich befreiest,
Wenn ich selber dich nicht löse,
Selbst nicht zu befreien komme."
Endlich merkt der Sohn des Nordwinds,
Er, der Frost, daß Unheil nahet,
Bittet selber jetzt um Gnade,
Redet Worte solcher Weise:
"Wollen wir uns so vergleichen,
Daß der eine nicht dem andern
Schade in dem Lauf der Zeiten,
Nicht solang' das Mondlicht glänzet."
'Hörst du, daß ich Kälte brachte
Oder anderswie geraset,
Stoße dann mich in das Feuer,
Dränge du mich in die Flammen,
Zwischen heiße Schmiedekohlen,
In die Esse Ilmarinen's,
Führe meinen Mund zum Sommer,
Meine Zung' zum warmen Hause,
Daß ich lebenslang gefangen,
Nie von dort befreiet werde!"
Ließ der muntre Lemminkäinen
In dem Eise seinen Nachen,
Dort in Stich das Kriegesfahrzeug,
Wandert selber fort des Weges;
Tiera folgte als Gefährte
Seines muntern Freundes Spuren.
Ging nun auf dem ebnen Eise,
Schritt behende auf der Glätte;
Schreitet einen Tag, den zweiten,
Endlich an dem dritten Tage
Kommt die Hungerspitz' zum Vorschein,
Wird das schlimme Dörflein sichtbar.
Schreitet zu der Burg der Spitze,
Redet Worte solcher Weise:
"Giebt's wohl Fleisch in diesem Schlosse,
Fische hier auf diesem Hofe

Für die Helden, die ermüdet,
Für die Männer, die ermattet?"
War kein Fleisch dort in dem Schlosse,
Fische nicht auf diesem Hofe.
Sprach der muntre Lemminkäinen,
Er, der schöne Kaukomieli:
"Feuer mag die Burg verzehren,
Wasser sie von dannen führen!"
Ging dann selber immer weiter,
Schreitet muthig durch die Waldung
Auf ganz unbebauten Wegen,
Auf gar unbekannten Stegen.
Schor der muntre Lemminkäinen,
Er, der schöne Kaukomieli,
Weiche Wolle von den Steinen,
Schnitt sich Fasern von den Felsen,
Flocht sie sich zurecht zu Strümpfen,
Macht' sich Schuhe draus behende
In des Frostes weiten Sitzen,
Bei der Kälte argem Wüthen.
Ging den Weg nun zu erkunden
Und die Richtung aufzusuchen;
Zu dem Walde ging die Richtung,
Führte ihn die Bahn des Weges.
Sprach der muntre Lemminkäinen,
Er, der schöne Kaukomieli:
"O du Tiera, mein Geliebter!
Kamen doch schon irgendwohin,
Da wir Monde, Tage wandern
Immerfort im Raum der Lüfte."
Tiera redet diese Worte,
Läßt sich selber also hören:
"Sind zur Rache, ach! wir Armen,
Zur Vergeltung, Unglücksvolle,
In den großen Krieg gezogen
Nach dem nimmerhellen Nordland,
Um die Seele dort zu lassen,
Selbst auf immer zu vergehen
Auf den allerschlimmsten Stellen,
Auf den unbekannten Wegen."
"Können es ja nimmer wissen,
Nimmer wissen es und sagen,
Welcher Weg uns führen könnte,
Welcher Fußsteig uns geleiten
An des Waldes Rand zu sterben,
Auf den Flächen umzukommen,
In dem Heimathland der Raben,
Auf der Krähe Ackerfeldern."
"Fleißig schleppen hier die Raben,
Tragen Vögel Fleisches Stücke,
Fleisch erhaschen hier die Vöglein,
Heißes Blut die gier'gen Krähen,
Ihren Schnabel tauchen Raben
In den Leichnam von uns Armen,
Tragen das Gebein auf Steine,
Tragen es zu stein'gen Klippen."
"Ach! nicht weiß die arme Mutter,
Sie, die mühvoll mich getragen,
Wo ihr Fleisch sich jetzt befindet,
Wo ihr Blut sich jetzt beweget,
Ob in großen Sumpfesflächen,
Ob im Kampf mit gleichen Köpfen,
Oder auf des Meeres Rücken,
Auf den schönbekränzten Fluthen,
Oder bei dem Hopfenberge,
Auf dem Wege zu dem Busche."
"Gar nichts kann die Mutter wissen
Von dem ärmsten ihrer Söhne,
Denket nur, daß er gestorben,
Meinet, daß er umgekommen;
Also weinet da die Mutter,
Klaget so die greise Alte:
""Dort nun ist mein armes Söhnchen,
Dort mein Liebling, o ich Arme,
Säet aus die Saat Tuoni's,
Egget bei den Häusern Kalma's,
Wohl erhält von meinem Sohne,
Wohl von meinem Kind, ich Arme,
Volle Ruhe nun der Bogen,
Daß die schöne Waffe trockne,
Schön kann sich der Vogel mästen,
In dem Laub das Feldhuhn flattern,
Bären nun gemächlich leben,
Auf dem Feld das Rennthier spielen.""

Sprach der muntre Lemminkäinen,
Er, der schöne Kaukomieli:
"Also ist es nun, o Mutter,
Aermste, die du mich getragen!
Hast der Hühner Schaar erzogen,
Ganze Schwärme du von Schwänen,
Kam der Wind, zerstreut dieselben,
Lempo, um sie zu zersprengen,
Eins hierher, dorthin das andre,
Und das dritte irgendwohin."
"Denke wohl an frühre Zeiten,
Denke sehr an bess're Tage,
Wanderte da gleich der Blume,
Gleich der Beere in der Heimath,
Mancher sah auf unsern Körper,
Schaute, wie wir schön gewachsen,
Anders als in dieser Stunde,
Als in dieser Zeit voll Unheil:
Da den Wind allein wir kennen,
Und die Sonne früher schauten,
Die die Wolken jetzt verhüllen
Und der Regen uns verdecket."
"Haben uns nicht sehr gekümmert,
Nicht gekümmert voller Sorgen,
Ob die Mädchen freudig lebten,
Ob die Schöngelockten lärmten,
Ob die Weiber voller Lachen,
Süßgestimmt die Bräute wären,
Ohne Thränen bei der Sehnsucht,
Ohne Schwächung bei den Sorgen."
"Noch sind wir hier nicht verzaubert,
Nicht verzaubert und verhexet,
Auf den Wegen hier zu sterben,
Auf der Reise hinzusinken,
In der Jugend hinzustürzen
Und so frisch noch umzukommen."
"Wen die Zauberer bezaubern,
Wen die Hexer kräftig bannen,
Mögen sie nach Hause schaffen,
In der Heimath niederlegen,
Mögen selber sich bezaubern,
Ihre Kinder sie behexen,
Ihr Geschlecht zum Tode bringen,
Zu Verderben die Verwandtschaft!"
"Niemals hat mein Vater früher,
Niemals er, der greise Alte,
Einem Zaubrer je willfahret,
Einem Lappensohn gefröhnet.
Also redete mein Vater,
Also rede ich auch selber:
"Schirme du, o starker Schöpfer,
Hüte du, o Gott voll Schönheit,
Schütz' mit deinen Gnadenarmen,
Du mit deinen großen Kräften,
Du der Männer Sinnes Richtung,
Die Gedanken du der Weiber,
Das Gespräch der Bartgeschmückten,
Das Gespräch der Bartberaubten!
Sei du uns zu ew'ger Hülfe,
Uns ein zuverläss'ger Hüter,
Daß ein Kind nicht fortgerathe,
Sich der Mutter Kind verliere
Von dem Wege seines Schöpfers,
Von der Bahn, die Gott gewiesen!"
Schuf der muntre Lemminkäinen,
Selbst der schöne Kaukomieli,
Dann aus Sorgen rasche Rosse,
Schwarze Pferde aus dem Kummer,
Zügel aus den bösen Tagen,
Sattel aus geheimem Schaden;
Hob sich auf des Rosses Rücken,
Auf das Kreuz des Weißbestirnten,
Macht' sich schweren Schritts von dannen,
An der Seite seines Tiera,
Jagt' am Strande gar beschwerlich
In dem Sande voller Mühe
Hin zu seiner lieben Mutter,
Hin zu ihr, der greisen Alten.
Lasse nun den Kauko länger
Fort aus meinem Liede bleiben,
Weise Tiera auf die Wege,
Daß er nach der Heimath komme,
Selber will den Sang ich wenden,
Ihn auf andre Pfade führen.

Einunddreißigste Rune.

Ihre Hühnchen zog die Mutter,
Zog des großen Haufens Schwäne,
Setzt die Hühnchen hin zum Zaune,
In den Fluß sie ihre Schwäne;
Kam ein Adler, scheucht sie aufwärts,
Kam ein Habicht und zerstreut sie,
Kam ein Falke und zersprengt sie,
Einen trägt er nach Karjala,
Führt in's Russenland den zweiten,
Läßt den dritten in der Heimath.
Der nach Rußland Fortgeführte
Wuchs heran zum Handelsmanne,
Der nach Karjala Getragne
Wuchs heran und hieß Kalerwo,
Der zu Haus Zurückgelass'ne
Namens Untamoinen mußte
Zu des Vaters Unglück wachsen,
Zu dem Herzeleid der Mutter.
Untamoinen setzt die Netze
In den Fischbezirk Kalerwo's;
Kalerwoinen sieht die Netze,
Nimmt in seinen Sack die Fische;
Untamo, der Arggesinnte,
Wurde böse und verdrießlich,
Wandt' zum Kampfe seine Finger,
Zu dem Streite seine Arme,
Ob des Abfalls von den Fischen,
Ob der bloßen Brut der Barsche.
Streiten beide da und kämpfen,
Keiner wird des andern Meister;
Schlägt er heftig auf den andern,
Wird er selber auch geschlagen.
Darauf nun zum andern Male
An dem zweiten, dritten Tage
Sä'te Kalerwoinen Hafer
Hinter Untamoinen's Wohnung.
Untamoinen's Schaaf voll Keckheit
Fraß den Hafer Kalerwoinens;
Kalerwoinens Hund voll Bosheit
Riß Untamo's Schaf in Stücke.
Untamo droht nun gewaltig
Kalerwoinen, seinem Bruder,
Kalerwo's Geschlecht zu tödten,
Groß und klein dort zu erschlagen,
Zu vernichten das Gesinde,
Zu verbrennen seine Stube.
Schafft sich Männer schwertumgürtet,
Helden, deren Hand bewaffnet,
Knaben mit dem Speer am Gürtel,
Auf der Schulter Aexte tragend;
Zog dann zu dem großen Streite
Gegen seinen eignen Bruder.
Kalerwoinen's schönes Weibchen
Saß grad in des Fensters Nähe,
Blickt nach außen aus dem Fenster,
Redet Worte solcher Weise:
"Sollte dort sich Rauch erheben
Oder eine dunkle Wolke
An dem Saume jenes Feldes,
An dem Rand des neuen Ganges?"
Keineswegs war es ein Nebel,
Dichter Rauch auf keine Weise,
Waren Untamoinen's Helden,
Zogen dorten zu dem Streite.
Kamen Untamoinens Helden,
Sie, die Männer schwertumgürtet,
Bringen um Kalerwo's Schaaren,
Tödten sein Geschlecht, das große,
Brennen seinen Hof zu Asche,
Machen gleich ihn ebnen Fluren.
Blieb allein Kalerwo's Jungfrau
Mit der Frucht in ihrem Leibe,
Diese führt die Schaar Untamo's
Mit sich fort nach ihrer Heimath,
Daß die Stube sie dort kehre,
Rein den Boden dorten fege.
Wenig Zeit war hingegangen,
Ward ein kleiner Knab' geboren
Von der Mutter voller Unglück;
Wie wohl sollte man ihn nennen?

Kullerwo nannt' ihn die Mutter.
Untamo ihn Kampfes Perle.
Ward der kleine Knab' geleget,
Ward das Kind, das vaterlose,
In die Wiege nun gebettet,
Daß es dort geschaukelt werde.
Schaukelt sich dort in der Wiege,
Schaukelt, daß das Haar sich hebet
Einen Tag und auch den zweiten,
Aber schon am dritten Tage
Schlug der Knabe mit den Füßen,
Schlug nach vorne, schlug nach hinten,
Sprengt mit Macht die Wickelbänder,
Kriecht heraus auf seine Decke,
Schlägt die Lindenwieg' in Stücke
Und zerreißet alle Windeln.
Schien als wollt' er gut gedeihen
Und versprach ein Mann zu werden;
Untamola schon erwartet,
Daß, wenn er erst groß gewachsen,
Er Verstand und Kraft bekommen,
Er ein rechter Mann geworden,
Er ein Knecht von hundertfachem,
Tausendfachem Werthe werde.
Wuchs nun zwei und drei der Monde,
Aber schon im dritten Monde
Als ein Knab von Knieeshöhe
Fing er also an zu meinen:
"Wenn ich größer bin geworden,
Wenn mein Körper Kraft bekommen,
Möcht' ich meines Vaters Schmerzen,
Meiner Mutter Lied ich rächen."
Untamoinen hört die Worte,
Redet selbst auf diese Weise:
"Meinem Haus bringt er Verderben,
In ihm wächst Kalerwo wieder."
Ueberlegen thun die Männer
Und die Weiber alle rathen,
Wo den Knaben hin man stecken,
Wie zum Tode schaffen könnte.
Ward gesetzet in ein Fäßlein,
In ein Tönnlein eingesperret,
Zu dem Wasser so geführet,
In die Fluthen so gesenket.
Darauf ging man zu zuschauen
Nach Verlauf von zweien Nächten,
Ob im Wasser er versunken,
Ob im Faß er umgekommen.
War im Wasser nicht ertrunken,
Nicht im Fasse umgekommen,
Aus dem Faß war er gekrochen,
Saß nun auf der Wogen Rücken,
In der Hand ein Kupferstöcklein,
An der Spitz' ein Seidenschnürchen,
Angelte des Meeres Fische,
Und durchmißt des Meeres Wasser:
Wasser ist im Meer' ein Bißchen,
Daß es zwei der Löffel füllet,
Würde richtig es gemessen,
Käm' ein wenig auf den dritten.
Untamoinen überlegte:
"Wohin soll man mit dem Knaben,
Wie in Unglück ihn versetzen,
Daß der Tod ihn dort ereile?"
Er befahl dem Knecht zu sammeln
Hartes Holz von trocknen Birken,
Tannen mit viel hundert Zweigen,
Bäume, die mit Harz gefüllet,
Um den Knaben zu verbrennen,
Kullerwo zu Grund' zu richten.
Aufgestappelt und gesammelt
Wurde trocknes Holz der Birke,
Tannen mit viel hundert Zweigen,
Bäume, die mit Harz gefüllet,
Tausend Schlitten voll mit Rinde,
Hundert Klafter dürrer Eschen;
Feuer auf das Holz geworfen,
Auf den Haufen ausgebreitet,
Dorthin dann der Knab' geschleudert,
Mitten in die Gluth des Feuers.
Brannte einen Tag, den zweiten,
Brannte noch am dritten Tage,
Hin ging man um zuzuschauen:
Bis zum Knie saß er in Asche,

In der Asche bis zum Arme,
In der Hand den Kohlenhaken,
Um des Feuers Kraft zu mehren,
Um die Kohlen dicht zu schüren,
Nicht ein Härchen war versenget,
Nicht verletzet eine Locke.
Untamo ward gar verdrießlich:
"Wohin soll ich mit dem Knaben,
Wie in Unglück ihn versetzen,
Daß den Tod er endlich finde?
Läßt an einen Baum ihn hängen,
Ihn an eine Eiche knüpfen."
Drei der Nächte schon vergingen,
Eben soviel auch der Tage,
Untamoinen überlegte:
"Zeit ist's nun um nachzusehen,
Ob Kullerwo schon verkommen,
Ob am Baume schon gestorben."
Sandte seinen Knecht zu schauen,
Dieses bracht' der Knecht als Antwort:
"Nicht verkommen ist Kullerwo,
Nicht am Baume er gestorben,
Ritzet Bilder in die Bäume,
Hat ein Stäbchen in den Händen,
Voll von Bildern sind die Bäume,
Voller Schnitzwerk ist die Eiche,
Männer sind dort und auch Schwerter,
Haben an der Seite Speere."
Wer wohl sollt' Untamo helfen
Mit dem unglücksel'gen Knaben;
Welchen Tod er auch bereitet,
Welch Verderben er auch aussinnt,
Nicht geräth er in's Verderben,
Nicht verkommt der böse Knabe.
Mußte endlich doch ermüden
In der Luft ihn zu verderben,
Mußte Kullerwo erziehen,
Ihn, den Knecht, gleich seinem Kinde.
Untamoinen sprach die Worte,
Redet selbst auf diese Weise:
"Wirst du schicklich dich betragen,
Stets wie sich's gebühret leben,
Sollst in diesem Haus du bleiben,
Sollst du Knechtes Dienste leisten,
Sollst du Lohn dafür erhalten,
Nach Verdienst du ihn bekommen,
Für den Leib du einen Gürtel,
Oder Streiche an die Ohren."
Als Kullerwo nun gewachsen,
Eine Spanne hoch geworden,
Schickte er ihn an die Arbeit,
Daß Beschäftigung er hätte,
Läßt ein kleines Kind ihn warten,
Ihn ein Fingerlanges wiegen:
"Schaue fleißig nach dem Kinde,
Gieb ihm Essen, iß auch selber,
Spül' die Linnen in dem Flusse,
Wasch des Kindes kleine Kleider!"
Wartet einen Tag, den zweiten,
Bricht die Hände, sticht die Augen,
Läßt das Kind am dritten Tage
Durch die Krankheit vollends sterben,
Wirft die Linnen in das Wasser
Und verbrennt des Kindes Wiege.
Untamo'nen überlegte:
"Nimmer wird er dazu taugen,
Kleine Kinder gut zu warten,
Fingerlange gut zu wiegen;
Weiß nicht, wo ich ihn gebrauchen,
Wozu ihn verwenden sollte,
Soll er mir die Waldung fällen?"
Hieß ihn nun die Waldung fällen.
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Redet Worte solcher Weise:
"Dann erst will ein Mann ich scheinen,
Wenn das Beil mir in den Händen,
Bin weit schöner anzuschauen,
Bin weit lieblicher als früher,
Dünke mich gleich fünf des Männer,
Sechs der Helden gleich an Werthe."
Ging zum Schmiede in die Esse,
Redet Worte solcher Weise:
"Höre Schmied, geliebter Bruder,
Schmiede mir ein gutes Beilchen,

Eine Axt, dem Mann gewachsen,
Für die Arbeit mir ein Eisen!
Gehe nun die Waldung fällen,
Will nun Birkenstämme hauen."
Das Verlangte thut der Schmieder,
Schmiedet ihm die Axt gar eilig;
Nach dem Mann geräth das Eisen,
Nach dem Arbeiter das Beilchen.
Darauf schleifet Kullerwoinen,
Schleift Kalerw'os Sohn das Eisen,
Schleift das Beil wohl einen Taglang,
Macht am Abend einen Beilschaft.
Auf macht er sich nach der Waldung
Auf dem hochgelegnen Berge,
Zu dem besten Zimmerholze,
Zu den stärksten Balkenstämmen.
Fällt das Holz mit seinem Beile,
Haut es mit der ebnen Schneide;
Haut mit einem Hieb die Stämme,
Schlechtere mit einem halben.
Hastig fällt er fünf der Bäume,
Acht der Stämme mit der Wurzel,
Redet darauf diese Worte,
Läßt sich selber also hören:
"Lempo mag hier Arbeit üben,
Hiisi mag hier Balken fällen!"
Schlägt das Beil in einen Baumstumpf,
Fängt dann an gar laut zu lärmen,
Läßt sein Pfeifen laut erschallen,
Redet Worte solcher Weise:
"So weit mag der Wald nun stürzen,
Mögen schlanke Birken fallen,
Als man meine Stimme höret
Und ich meine Lieder pfeife!"
"Mög' kein Zweiglein liegen bleiben,
Auch kein Hälmchen stehen bleiben,
Nicht so lang' die Zeiten währen,
Als das liebe Mondlicht glänzet,
Wo Kalerwo's Sohn geschwendet,
Auf des jungen Mannes Neuland!"
"Sollt' die Erde Saat erhalten,
Und die junge Saat sich heben,
Sollte es zu Halmen kommen,
Und sich Stengel dorten bilden,
Mag es nie zu Aehren kommen,
Nicht der Halme Spitzen wachsen."
Untamoinen voller Stärke
Ging darauf um zuzuschauen,
Wie Kalerwo's Sohn geschwendet,
Wie der neue Knecht gehauen:
Sah nicht aus nach einer Schwende,
Nicht nach Arbeit eines Jünglings.
Untamoinen überlegte:
"Nicht zu dieser Arbeit taugt er:
Ganz verdirbt er gute Balken,
Fällt vom Zimmerholz das beste;
Weiß nicht wohin ihn zu schaffen,
Und zu welcher Arbeit brauchen;
Soll den Zaun ich ziehen lassen?"
Ließ den Zaun ihn darauf ziehen.
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Fing nun an den Zaun zu ziehen,
Nahm den ganzen Stamm der Tannen,
Machte sie zu Zaunstaketen
Und verwandt' des Waldes Fichten
Zu den Stangen an dem Zaune,
Macht der Stangen feste Bänder
Aus den längsten Ebereschen,
Macht den Zaun ganz ohne Oeffnung,
Läßt in ihm auch keine Pforte,
Redet Worte solcher Weise,
Läßt sich selber also hören:
"Wer als Vogel sich nicht hebet,
Nicht mit zwei der Flügel flattert,
Möge nicht herüber kommen
Ueber diesen Zaun Kullerwo's."
Untamoinen geht von Hause,
Gehet hin um zuzuschauen
Des Kalerwo Sohns Umzäunung,
Seines Knechtes aus dem Kriege.
Sieht den Zaun ganz ohne Oeffnung,
Ohne Spalte, ohne Löcher,
Von der Erde aufgeführet
Bis zu dem Gewölk erhoben.

Redet Worte solcher Weise:
"Nicht zu dieser Arbeit taugt er:
Hat den Zaun ganz ohne Oeffnung,
Ohne Pforte ihn gezogen,
Hat zum Himmel ihn erhoben,
Ihn geführt bis zu den Wolken,
Kann ja nicht hinüber kommen,
Kann durch keine Oeffnung dringen;
Weiß nicht, wozu ihn gebrauchen
Und zu welchem Werk verwenden,
Soll ich Roggen dreschen lassen?"
Ließ ihn Roggen für sich dreschen.
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Fing nun an das Korn zu dreschen:
Drosch das Korn zu feinem Staube,
Und zerdrosch zu Spreu die Halme.
Kam der Wirth nun angeschritten,
Kam um selber zuzuschauen,
Wie Kalerwo's Sohn gedroschen,
Wie geklopfet Kullerwoinen:
Lag als feiner Staub der Roggen
Und als Spreu die Halme dorten.
Untamo ward gar verdrießlich:
"Ist als Arbeiter nicht tauglich,
Welche Arbeit er verrichtet,
Diese Arbeit wird verdorben,
Werde ihn nach Rußland führen,
Ihn nach Karjala verkaufen,
An den Schmieder Ilmarinen,
Daß er dort den Hammer schwinge?"
Er verkauft den Sohn Kalerwo's
Und verhandelt nach Karjala
Ihn dem Schmieder Ilmarinen,
Dem gescheuten Schmiedemeister.
Wieviel gab der Schmied als Zahlung?
Gab gar viel der Schmied als Zahlung;
Gab für ihn zwei alte Kessel,
Gab drei halbe Eisenhaken,
Fünf schon abgenutzte Sensen,
Sechs ganz unbrauchbarer Karste
Für den unbrauchbaren Burschen,
Für den Knecht, der ohne Nutzen.

Zweiunddreißigste Rune.

Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Er, der Sohn mit blauen Strümpfen
Mit dem schönen goldnen Haare,
Mit gar guten Lederschuhen,
Fragte gleich im Haus des Schmiedes
An dem Abend schon vom Wirthen
Arbeit für denselben Abend,
Von der Wirthin für den Morgen:
"Nennen soll man mir die Arbeit
Namen meiner Arbeit geben,
Welche Arbeit soll ich leisten,
Welchem Werk mich unterziehen?"
Schmieder Ilmarinen's Hausfrau
Ueberlegte hierauf bei sich,
Welche Arbeit leisten sollte
Der für Geld gekaufte Diener;
Ließ den Knecht als Hirten dienen,
Macht' ihn zu der Heerde Hüter.
Doch die übermüth'ge Wirthin,
Diese zähnearme Alte,
Backt ein Brot für ihren Hirten,
Giebt dem Brote große Dicke,
Hafer unten, Weizen oben,
In der Mitt' mit einem Steine.
Schmiert das Brot mit flüß'ger Butter,
Schmiert mit Fett des Brotes Rinde,
Giebt es darauf ihrem Knechte,
Giebt's als Nahrung ihrem Hirten;
Selbst belehrt sie so den Diener,
Redet Worte solcher Weise:
"Sollst dieß Brot nicht früher essen,
Als die Heerd' zum Wald getrieben!"
Ilmarinen's Hausfrau schicket
Drauf die Heerde auf die Weide,
Redet Worte solcher Weise,
Läßt auf diese Art sich hören:
"Schick' die Kühe in den Laubwald,
Sie, die Milchesspenderinnen,
Zu den Espen die Gehörnten,
Zu den Birken hin die Rinder;
Daß sie Fett von dort sich holen,
Daß sie reichen Talg erlangen
Von dem offnen Waldungslande,
Von dem weiten Land im Haine,
Aus den hohen Birkenhainen,
Aus den niedern Espenbüschen,
Aus den goldnen Fichtenwäldern,
Aus dem silberreichen Dickicht."
"Hüte du, o Gott, du Theurer,
Schütze du, o starker Schöpfer,
Schirme vor des Schadens Pfaden,
Hüte du vor jedem Uebel,
Daß sie nicht in Drangsal kommen,
Sich in Schande nicht verwickeln!"
"Wie im Haus du sie gehütet,
In der Hürde sie geschützet,
Also hüt' sie in dem Freien,
Schütz' sie außerhalb der Hürde,
Daß die Heerde gut gedeihe,
Gut der Wirthin Vieh gerathe
Nach des Gutgesinnten Willen,
Gegen Wunsch des Bösgesinnten!"
"Scheinen schlecht dir meine Hirten,
Gar zu schlimm die Hirtenmädchen,
Mach' die Weide dann zum Hirten,
Erlen zu der Kühe Hütern,
Ebereschen ihr zu Schützern,
Bring' der Faulbaum sie nach Hause,
Ehe sie die Wirthin suchet
Und das andre Volk sich kümmert!"
"Will die Weide sie nicht hüten,
Nicht die Eberesche warten,
Nicht die Erl' die Kühe treiben,
Nicht nach Haus' der Faulbaum bringen,
O, dann sende bess're Leute,
Laß der Schöpfung schöne Töchter
Du mein Vieh dann übernehmen,
Sie die ganze Heerde schützen!
Hast der Mädchen ja gar viele,
Hunderte, die dir gehorchen,

In der Lüfte Räumen leben,
Wunderschöne Schöpfungstöchter."
"Sommertochter, Weib voll Wonne,
Südentochter, Schöpfungsmutter,
Tannentochter, gute Wirthin,
Schöne Tochter des Wachholders,
Kleine Ebereschentochter,
Faulbaummädchen, Tapio's Tochter,
Mielikki, du Schnur des Waldes,
Tellerwo, Tapio's Tochter!
Hütet ihr doch meine Heerden,
Uebernehmt für sie zu sorgen,
In dem Sommer auf das Schönste,
In der Laubzeit voller Güte,
Während Laub am Baume rauschet,
Gräser auf der Erd' sich wiegen!"
"Sommertochter, Weib voll Wonne,
Südentochter, Schöpfungsmutter,
Breite aus die weichen Säume,
Lege hin die weiße Schürze,
Meine Heerde zu bedecken,
Um die Kleinen zu beschirmen,
Daß kein böser Wind sie störe,
Sie nicht von dem Regen leiden."
"Hüt' vor Unglück meine Heerde,
Schirm' sie vor des Schadens Pfaden,
Vor den schwankungsvollen Sümpfen,
Vor den sprudelreichen Quellen,
Vor dem Wasser voll Bewegung,
Vor den Wirbeln voller Tiefe,
Daß sie nicht in Unglück komme,
Nicht in Schaden sie gerathe,
In den Sumpf die Hufe sinken,
In die Quellen sie sich stürzen,
Gegen Gottes bestes Wollen
Und des Machtbegabten Rathschluß!"
"Hol' ein Hirtenhorn von weitem,
Von des hohen Himmels Nabel,
Du ein Honighorn vom Himmel,
Von der Erd' mit süßen Tönen!
Blase mächtig mit dem Horne,
Lärme auf dem tönereichen,
Blase Blumen auf die Hügel,
Blase schön der Fluren Ränder,
Reizend du der Haine Ränder,
Anmuthsvoll der Wälder Ränder,
Honigreich des Sumpfes Ränder,
Würzereich die Quellenränder!"
"Gieb du Nahrung meiner Heerde,
Sätt'ge meine lieben Rinder,
Nähr' sie mit der Honigspeise,
Tränk' sie mit dem Honigtranke!
Nähre sie mit goldnen Stoppeln,
Mit des Silbergrases Spitzen,
Mit den Quellen voller Leben,
Mit den starkbewegten Strudeln,
Aus dem Wasserfall voll Brausen,
Aus den Flüssen schnellen Laufes,
Von den goldbedeckten Hügeln,
Von den silberreichen Hainen!"
"Grabe du auch goldne Brunnen
An der Weide beiden Seiten,
Wo die Heerde Wasser trinke,
Daß der Honig rieseln möge
In die aufgeblähten Euter,
In die strotzend vollen Brüste,
Daß die Adern kräftig schwellen,
Daß die Milch in Flüssen fließe,
Bäche sich von Milch ergießen,
Milch in Strömen muthig schäume,
Milch in Röhren mächtig brause,
Milch in Hörnern fleißig sprudle,
Jeder Zeit die Gab' zu spenden,
Jeden Augenblick zu senden
Ueber schlechte Haufen Heues
Und vorbei den schlimmen Schwaden,
Daß die Milch nicht nach Manala,
Nicht zu Grund die Gabe gehe!"
"Viele giebt es und gar Böse,
Die die Milch zu Mana führen,
Die der Heerde Gab' vernichten,
Die der Kühe Spend' verschenken;
Wenig sind es, aber Gute,
Die die Milch von Mana holen,

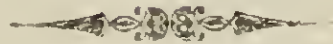
Saure Milch sich aus dem Dorfe,
Süße anderswoher schaffen."
"Nie zuvor hat meine Mutter
In dem Dorf um Rath gefraget,
Weisheit nicht in andern Höfen;
Ihre Milch nahm sie von Mana,
Saure Milch von den Verwahrern,
Frische Milch sie her von Andern;
Ließ die Milch von Ferne kommen,
Schöne Milch aus weiter Ferne,
Kommen aus dem Reich Tuoni's,
Aus Manala, aus der Erde,
Einsam in der Nacht sie kommen,
Im Verstecke in dem Dunkeln,
Daß es nicht die Schlechten hörten,
Nicht die Nutzentblößten merkten,
Nicht das schlechte Heu sie drückte,
Nicht Verderben sie ereilte."
"Also sprach stets meine Mutter,
Selber sprech' auch ich die Worte:
Wohin geht der Kühe Gabe,
Wohin ist die Milch geschwunden;
Ist zu Fremden sie getragen,
An des Dorfes Höf' gebannet,
In den Schooß der Dorfes Buhlen,
In den Arm der Unglücksvollen,
Oder an die Bäum' gerathen,
Zu dem Walde hin geschwunden,
Auf dem Haine ausgebreitet,
Auf die Fluren ausgegossen?"
"Nicht nach Mana soll sie eilen,
In die Fremd' der Kühe Gabe,
In den Schooß der Dorfes Buhlen,
In den Arm der Unglücksvollen,
Auch an Bäume nicht gerathen,
Nicht soll sie zum Walde schwinden,
Ausgebreitet sein im Haine,
Auf die Fluren ausgegossen;
Ist zu Hause selbst von Nöthen,
Jeder Zeit wird sie gebrauchet,
In dem Hause harrt die Wirthin
Mit dem Milchgefäß in Händen."
"Sommertochter, Weiber Zierde,
Südentochter, Schöpfungsmutter!
Geh' und füttre nun Syötikki,
Gieb zu trinken der Juotikki,
Milch in Fülle der Hermikki,
Frischen Vorrath der Tuorikki,
Milch verleihe der Mairikki,
Frische Milch den lieben Kühen
Aus des schönsten Grases Spitzen,
Aus den schönbethauten Kräutern,
Aus der frischen Muttererde,
Aus den honigreichen Wiesen,
Von dem süßbetropften Rasen,
Von dem beerenreichen Boden,
Durch der Heide Blumenjungfraun,
Durch die zarten Grasesjungfraun,
Durch der Wolke Milchverleih'rin,
Durch des Himmels Nabeljungfrau,
Daß sie milchgefüllte Euter
Stets gar angeschwollen tragen,
Für das kurze Weib zu melken,
Für die kleine Magd zu drücken!"
"Steige, Jungfrau, aus dem Thale,
Aus dem Quell mit weichem Saume,
Aus dem Quell, a mildes Mädchen,
Schöngestaltet in die Höhe!
Nimm du Wasser aus der Quelle,
Meine Heerde zu befeuchten,
Daß die Heerde schön gerathe,
Daß der Wirthin Vieh gedeihe,
Ehe noch die Wirthin kommet,
Ehe daß die Hirtin schauet,
Sie, die unglückreiche Wirthin,
Und das arme Hirtenmädchen."
"Mielikki, des Waldes Wirthin,
Gabenreiche Heerdenmutter!
Schick' die längste deiner Mägde,
Deiner Dienerinnen beste,
Daß die Heerde sie beachten,
Nach dem Vieh voll Sorgfalt schauen,
In dem Lauf des großen Sommers,
In des Schöpfers warmem Sommer,

Den der Höchste uns verliehen,
Gnadenvoll er uns gegeben!"
"Tellerwo, Tapio's Jungfrau,
Waldes=Tochter schöngestaltet,
Weichbekleidet, zarten Saumes,
Schön mit goldgelockten Haaren,
Die die Heerde du beschützest,
Sorge für das Vieh der Wirthin
In dem lieblichen Metsola,
In dem klugen Tapiola,
Hüte meine Heerde trefflich,
Sorge kräftig für die Rinder!"
"Schütze sie mit schönen Händen,
Streichle sie mit zarten Fingern,
Bürst' sie zu dem Glanz des Luchses,
Kämm' sie glatt wie Fischesflossen,
Leih des Meerthiers Farbe ihnen,
Gleich des wilden Schafes Wolle!
Kommt der Abend, wird es dunkel,
Wenn die Dämmerung erscheinet,
Führ' die Heerde mir nach Hause,
Vor der guten Wirthin Augen,
Schwankes Wasser auf dem Rücken,
Auf dem Kreuze milch'ge Seeen!"
"Ist die Sonn' nach Hauf' gegangen,
Wenn der Abendvogel singet,
Rede selbst zu meinem Viehe,
Sprich du zu den Hörnerträgern:
""Nun nach Hause, Hörnerträger,
Milchbegabte, eilt nach Hause!
Gut ist's euch zu Hauf' zu weilen,
Weich der Boden dort zum Schlafen,
Grausig ist's im Wald zu wandern,
An dem Strande hinzutoben;
Damit ihr nach Hause kommet,
Werden Weiber Feuer machen
Auf dem honigreichen Rasen,
Auf dem beerenreichen Lande.""
"Nyyrikki, du Sohn Tapio's,
Waldes=Sohn im blauen Rocke!
Stelle lange Fichtenstämme,
Mit der Krone schöne Tannen
Du als Brücken in dem Schmutze,
Auf des Bodens schlechten Stellen,
In des Sumpfes flüss'gen Strecken,
In die Pfützen voller Schwankung!
Laß die Krummgehörnten gehen,
Laß die Doppelhuf'gen stürzen,
Eilen zu des Rauches Wolken,
Ohne Fehl und ohne Schaden,
Ohne in den Sumpf zu sinken,
Ohne in den Schmutz zu fallen!"
"Wenn die Heerde dieß nicht achtet,
Nicht des Nachts nach Hause wandert,
Schneide, Ebereschenjungfrau,
Schneide du, Wachholderjungfrau,
Eine Birke aus dem Haine,
Eine Ruthe aus dem Busche,
Eine Ebereschengerte,
Eine Peitsche von Wachholder
Hinter Tapio's grünem Schlosse,
Jenseits von dem Faulbaumberge,
Treib die Heerde nach dem Hofe,
Zu der Heizungszeit der Badstub',
Treib des Hauses Heerd' nach Hause,
Waldes=Vieh du nach Metsola!"
"Otso, du, des Waldes Apfel,
Der die Honigtatze wölbet,
Wollen wir uns so vergleichen,
Laß uns einen Frieden schließen
Auf die ganze Zeit des Lebens,
Auf die Tage, die wir leben,
Daß du nicht behufte Rinder,
Nicht die Milchverleiher stürzest
In dem Laufe dieses Sommers,
In des Schöpfers warmer Jahrzeit."
"Hörest du der Glocke Töne,
Hörst die Klänge du des Hornes,
Lege dich dann auf die Wiese,
Bette du dich auf dem Rasen,
Steck' die Ohren in die Stoppeln,
Deinen Kopf drück' in die Bühle,
Oder fliehe in das Dickicht,
Gehe nach der Moosbehausung,

Fort nach andern Landesstrecken,
Laufe du zu andern Hügeln,
Daß du nicht die Glocke hörest,
Nicht der Hirten Unterredung!"
"Höre, Otso, du, mein Theurer,
Schöner mit den Honigtatzen!
Nicht verbiet' ich dir zu schweifen
Und der Heerde dich zu nahen,
Nur der Zunge zu berühren,
Mit dem garst'gen Mund zu greifen,
Mit den Zähnen zu zerreißen,
Mit den Tatzen sie zu packen."
"Gehe krumm du um die Weide,
Schräg du um die milch'gen Fluren,
Schief du um der Glocke Töne,
Seitwärts von des Hirten Stimme!
Ist die Heerde auf den Fluren,
Mußt zum Sumpf du dich verfügen,
Rauschet durch den Sumpf die Heerde,
Mußt du nach dem Dickicht fliehen,
Geht die Heerde auf dem Berge,
Schreit' du zu dem Fuß des Berges,
Geht die Heerd' am Berge unten,
Magst du auf dem Berge gehen,
Zieht die Heerde nach dem Felde,
Mache du dich nach dem Busche,
Geht die Heerde in dem Busche,
Mögest du zum Felde ziehen!
Wandre gleich dem goldnen Kuckuck,
Gleich dem silberreichen Täubchen,
Gleich dem Schnäpel von der Seite,
Wie des Wassers Fisch du seitwärts,
Eile wie ein Bündel Wolle,
Gleich dem Büschel leichten Flachses;
Birg die Klauen in den Haaren,
In dem Zahnfleisch du die Zähne,
Daß die Heerde nicht erschrecke,
Daß dem kleinen Vieh nicht bange!"
"Laß die Rinder du in Ruhe,
Die Behuften du in Frieden,
Laß die Heerde friedlich wandern,
Voller Ordnung vorwärts schreiten
Durch die Sümpfe, durch die Felder,
Durch des Waldes Flurenstrecken,
Ohne sie nur zu berühren,
Ohne sie nur anzupacken!"
"Denke an die alten Schwüre
An dem Strome von Tuoni,
An dem jähen Wasserfalle,
Vor den Knie'n des höchsten Schöpfers:
Wurde dir daselbst gestattet
Dreimal in dem Lauf des Sommers
Dem Getön' der Glock' zu nahen,
Zu dem Land, wo Glöckchen tönen,
Aber nicht ward dir gestattet,
Nicht gegeben die Erlaubniß,
Böse Handlung zu beginnen,
Dich der Schandthat hinzugeben."
"Sollt' dich Bosheit überkommen,
Deine Zähne Lust verspüren,
Wirf die Bosheit in den Laubwald,
Dein Gelüste an die Tannen!
Haue du in faule Bäume,
In der Birken morsche Stämme,
Wende dich an Wasserreiser,
Stoße dich auf Beerenhügel!"
"Hast Verlangen du nach Nahrung,
Und verlangt dein Sinn nach Speise,
Friß du Schwämme in dem Walde,
Mach' dich an der Ameis' Haufen,
Raffe rother Stengel Wurzeln,
Honigbissen von Metsola,
Nicht das Gras zu meinem Futter,
Nicht das Heu für meine Theuren!"
"Fängt Metsola's Honigkufe
Schon mit Zischen an zu gähren
Auf den goldbedeckten Hügeln,
Auf den silberreichen Bergen;
Dort ist Speise für den Gier'gen,
Dort auch Trinken für den Durst'gen,
Ohne daß die Nahrung ausgeht
Oder daß der Trank verschwindet."
"Wollen wir uns so vergleichen,
Ew'gen Frieden also schließen,

Daß wir gar vergnüglich leben,
Wunderschön im ganzen Sommer,
Beider ist das Land gemeinsam,
Doch die Wegkost ist verschieden."
"Hast du aber Lust zu kämpfen,
Willst nach Krieges Art du leben,
Wollen wir im Winter kämpfen,
Zu der Schneezeit wir uns schlagen!
Kommt der Sommer, thau'n die Sümpfe,
Werden wärmer schon die Quellen,
Sollst du nicht mehr hieher nahen,
Wo die goldne Heerde hörbar!"
"Kommest du zu diesem Lande,
Nahest du dich diesen Hainen,
Werden wir hieselbst stets schießen;
Sind die Schützen nicht zu Hause,
Haben wir gar kund'ge Weiber,
Stets im Hause auch die Wirthin,
Daß sie dir den Weg verderbe,
Deinen Pfad in Unglück bringe,
Daß du keinen Schaden übest,
Keineswegs Verderben bringest,
Gegen Gottes höchsten Willen
Und des Machtbegabten Rathschluß."
"Ukko, du, o Gott im Himmel!
Hörst du, daß es wirklich Ernst wird,
Dann verwandle meine Kühe
Und bezaubre meine Heerde,
Meine Lieben mach' zu Steinen,
Meine Theuren du zu Stämmen,
Wandert durch das Land der Unhold,
Wandert dort einher der Klumpen."
"Wäre ich ein Bär geworden,
Lebte ich als Honigtatze,
Würd' ich nimmer also schreiten
Vor den Füßen alter Weiber;
Anderswo auch giebt es Strecken,
Weiter auch noch giebt es Hürden
Für den Müß'gen zu durchwandern,
Für den Faulen zu durcheilen,
Gehe wund du deine Tatzen,
Daß der Waden Fleisch verschwinde,
In des blauen Haines Innres,
In den Schooß der schönen Waldung."
"Kannst durch Zapfenfluren wandern,
Kannst durch Sand gar lustig rauschen,
Ist ein Weg für dich gebahnet
An dem Meeresstrand zu gehen
Zu des Nordlands weiten Gränzen,
Nach des Lappenlandes Strecken;
Dort ist's wonnig dir zu leben,
Angenehm dir dort zu weilen,
Sommers ohne Schuh' zu wandern,
Ohne Socken in dem Herbste,
Auf dem weiten Sumpfes-Rücken,
Auf den breiten Morastgründen."
"Solltest du nicht dorthin gehen,
Nicht so recht den Weg du finden,
Eile schleunigst eine Strecke,
Schreite hastig auf dem Pfade
Zu dem Haine von Tuonela
Oder zu den Fluren Kalma's!
Sümpfe giebt es dort zu treten,
Heiden dorten zum Lustwandeln,
Dorten Kirjos, dorten Karjos,
Dorten viele andre Rinder
Mit den eisenfesten Fesseln,
Mit wohl zehn der besten Bänder,
Fett erhalten dort die Magern,
Fleischig werden dort die Knochen."
"Seid geneigt, o Hain und Waldung,
Voller Huld, du dunkler Dickicht,
Gebe Ruhe du den Rindern,
Frieden der behuften Heerde
In dem Lauf des großen Sommers,
In des Schöpfers heißer Jahrzeit!"
"Kuippana, des Waldes König,
Du, des Waldes holder Graubart,
Sorge du für deine Hunde,
Schütze du die muth'gen Kläffer!
Steck' ein Schwämmchen in ein Nasloch,
Eine Eichel in das andre,
Daß ihr Athem nimmer stinke,
Sie nicht nach der Heerde schnuppern!

Bind die Augen du mit Seide,
Bind die Ohren du mit Binden,
Daß sie nicht die Wandrer hören,
Nicht dieselben sehen mögen!"
"Sollte das genug nicht scheinen,
Sollt' er das nicht sehr beachten,
Scheuche fort dann deine Kinder,
Treib von dannen deine Söhne;
Laß sie ziehn aus diesen Hainen,
Fort von diesen Strändern eilen,
Von den schmalen Weidestrecken,
Von den weitgedehnten Rändern!
Birg die Hunde du in Höhlen,
Binde fest die muntern Kläffer
In die goldgeschmückten Fesseln,
In die silberreichen Riemen,
Daß sie keinen Frevel üben,
Sich an keine Schandthat machen!"
"Sollte das genug nicht scheinen,
Sollt' er das genug nicht achten,
Ukko, du, o goldner König,
Du, o Lenker, schön wie Silber,
Höre meine goldnen Worte,
Du die Rede voller Liebe!
Leg' ein Ebereschenbändlein
Um die abgestumpfte Schnauze,
Sollte dieses Band nicht halten,
Gieße dann ein Band aus Kupfer,
Sollte Kupfer stark nicht scheinen,
Schmiede dann ein Band aus Eisen!
Sollt' das Eisenband zerreißen,
Sollte dieses selbst verderben,
Stoße eine goldne Stange
Durch die knochenreiche Schnauze,
Fest mußt du die Enden schlagen,
Mußt sie auf das Beste klopfen,
Daß die Backen sich nicht rühren,
Nicht die Zähne sich bewegen,
Wenn das Eisen sich nicht löset,
Mit dem Stahl nicht wird zertheilet,
Mit dem Messer nicht verletzet,
Mit dem Beile nicht gesprenget!"
Ilmarinen's Wirthin sandte,
Sie, die kluge Frau des Schmiedes,
Aus dem Stalle dann die Kühe,
Ließ die Heerde auf die Weide,
Stellt den Hirten an das Ende,
Daß der Knecht die Kühe treibe.

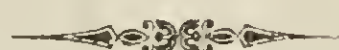
Dreiunddreißigste Rune.

Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Nahm die Wegkost in den Ranzen,
Trieb die Kühe längs des Sumpfes,
Selber sprang er auf der Heide,
Redet also bei dem Gehen,
Wiederholet solche Worte:
"O ich Aermster aller Knaben,
O ich Knabe voller Unglück!
Wohin bin ich nun gerathen,
Bin in Müßiggang gerathen,
Soll der Ochsen Schwänze hüten,
Soll die Kälber nun bewachen,
Soll durch lauter Sümpfe wandern
Soll auf schlechtem Boden gehen."
Setzt sich nieder auf den Rasen,
Setzet sich auf sonn'gem Platze,
Singend spricht er diese Worte,
Läßt im Lied sich also hören:
"Scheine, du, o Gottes Sonne,
Leuchte, du, des Schöpfers Spindel,
Auf des Schmiedes Heerdenhüter,
Auf den armen Hirtenknaben,
Nicht auf Ilmarinen's Stube,
Nicht vor seiner Hausfrau Augen!
Gar vortrefflich lebt die Wirthin,
Schneidet sich nur Weizenbröte,
Schöne Kuchen sich in Stücke
Und bestreichet sie mit Butter;
Trocknes Brot nur hat der Hirte,
Trockne Rinde zum Zermalmen,
Müht sich ab am Haferbrote,
Schneidet das mit Spreu gefüllte,
Nährt sich von dem harten Strohbrot,
Schluckt voll Mühsal Fichtenrinde,
Wasser schlürft aus Birkenkörbchen,
Trinkt er von des Grases Spitzen."
"Gehe, Sonne, wandre, Weizen,
Schwinde, liebe Zeit des Höchsten!
Gehe, Sonne, in die Fichten,
Weizen, wandre in's Gebüsche,
Eile zum Wachholderhaine,
Fliege zu der Erlen Fläche,
Führ' den Hirten du nach Hause
Zu dem butterreichen Brote,
Um das frische zu zermalmen,
Um die Kuchen auszuhöhlen!"
Ilmarinen's Hausfrau hatte
Bei des Hirtenknabens Singen,
Bei dem Rufen Kullerwoinen's
Längst ihr Butterbrot gegessen,
Selbst das frische sich zerschnitten,
Schon den Kuchen ausgehöhlet;
Heiße Brühe sich bereitet,
Kalten Kohl nur dem Kullerwo,
Dessen Fett der Hund gefressen,
Er, der Schwarze, schon verspeiset,
Wo der Bunte sich gesättigt,
Schon die Lust gestillt der Dunkle.
Von dem Walde sang ein Vöglein,
Von dem Strauch ein kleiner Sänger:
"Wär' wohl Zeit dem Knecht zu essen,
Zeit zum Mahl dem Vaterlosen."
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Blickte auf den Sonnenschatten,
Redet selber diese Worte:
"Wohl ist's Zeit nun um zu speisen,
Zeit die Mahlzeit anzufangen,
Aufzusuchen meine Wegkost."
"Trieb die Kühe nun zur Ruhe,
Trieb die Heerde auf die Heide,
Setzt sich selber auf den Rasen,
Auf das Gras mit frischem Grüne,
Nahm den Ranzen von dem Rücken,
Nahm das Brot dann aus dem Ranzen,
Wendet es nach allen Seiten,
Redet Worte solcher Weise:
"Manches Brot ist schön von außen,
Und gar glatt ist seine Rinde,
Aber innen ist nur Borke,
Spreu nur innerhalb der Rinde."

Nahm sein Messer aus der Scheide,
Um das Brot sich zu zerschneiden,
Gegen Stein fährt da sein Messer,
Gegen harten Fels die Schneide;
Abgebrochen ward die Spitze,
Ganz in Stücke ging die Klinge.
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Sah sein Messer so zerbrochen,
Fing dann selber an zu weinen,
Redet Worte solcher Weise:
"Nur dieß Messer war mir theuer,
War das Einz'ge, was ich liebte,
Hab' vom Vater es erhalten,
Aus dem Eigenthum des Alten,
Hab's am Steine nun zerbrochen,
An dem Felsen es zertrümmert,
An dem Brot der schlechten Wirthin,
Am Gebäck des bösen Weibes."
"Wie wohl soll den Spott ich lohnen,
Diesen Weiberspott bezahlen,
Wie der Garst'gen Wegkost rächen,
Dieß Gebäck der bösen Buhle?"
Von dem Busche krächzt die Krähe,
Krächzt die Krähe, ruft der Rabe:
"O du ärmstes Silberschnällchen,
Einz'ger Sohn du von Kalerwo!
Weßhalb bist du schlechter Laune,
Weßhalb bist du trüber Stimmung?
Nimm du einen Zweig vom Busche,
Eine trockne Birk' vom Thale,
Treib die Schmutzfüß' hin zum Sumpfe,
In den Morast du die Kühe,
Eine Hälfte zu den Wölfen,
Zu den Bären du die andre!"
"Sammle du des Waldes Wölfe,
Alle Bären du in Haufen,
Nenn' die Wölfe deine Kleinen
Und die Bären Streifenträger,
Treib sie wie die Heerd' nach Hause,
Wie das bunte Vieh zum Hofe!
Lohnest so den Spott der Wirthin,
So den Hohn des schlechten Weibes."
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Redet selber diese Worte:
"Warte, warte, Hüsi's Buhle!
Wein' ich um des Vaters Messer,
Wirst du selber mehr noch weinen,
Weinen du um deine Kühe!"
Nahm vom Busche eine Gerte,
Eine Peitsche aus Wachholder,
Trieb die Kühe hin zum Sumpfe,
Jagt' die Ochsen ins Gestrüppe,
Eine Hälfte zu den Wölfen
Und die andre zu den Bären;
Nennt die Wölfe seine Kühe,
Macht die Bären dann zu Rindern;
Nennet ein'ge seine Kleinen,
Andre nennt er Streifenträger.
Schon im Süden steht die Sonne,
Wendet sich schon nach dem Abend,
Wandert zu den Fichtenfluren,
Eilet zu der Melkestunde;
Sieh, da treibt der böse Hirte,
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Seine Bären nach dem Hause,
Seine Wölfe nach dem Hofe,
Unterweist so seine Heerde,
Redet also zu den Wölfen:
"Reißt entzwei der Wirthin Schenkel,
Beißet durch das Fleisch der Wade,
Wenn sie kommt um zuzuschauen,
Wenn sie sich zum Melken bücket!"
Macht ein Blasrohr aus dem Kuhbein,
Aus dem Ochsenhorn die Pfeife,
Aus Tuomikki's Bein ein Kuhhorn,
Eine Flöt' aus Kirjo's Schienbein;
Spielt' sodann auf seinem Rohre,
Tutete auf seinem Horne,
Dreimal an dem Heimathberge,
Sechsmal an des Ganges Mündung.
Ilmarinen's Hausfrau aber
Sie, das alte Weib des Schmiedes,
Harrte auf die Milch schon lange,
Sehnte sich nach Sommerbutter;

Hört vom Sumpfe her die Tritte,
Von der Heide her das Lärmen,
Redet Worte solcher Weise,
Läßt auf diese Art sich hören:
"Sei gepriesen, Gott, o Höchster,
Tönt ein Horn, es kommt die Heerde,
Woher nahm der Knecht das Kuhhorn,
Daß er sich ein Blashorn machte?
Weßhalb kommt er denn so lärmend,
Bläst und tutet er nach Kräften,
Bläst entzwei die Ohrenhäute,
Lärmet, daß der Kopf mir berstet?"
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Redet Worte solcher Weise:
"Fand der Knecht das Horn im Sumpfe,
Holt' ein Blasrohr aus dem Morast;
Deine Heerde steht im Gange,
An dem Hürdenfeld die Kühe,
Mögest du für Rauch nun sorgen
Und die Kühe melken gehen!"
Ilmarinen's Hausfrau heißet
Drauf des Hofes Alte melken:
"Gehe, Alte, um zu melken,
Geh' du für die Rinder sorgen,
Glaube nicht zurecht zu kommen
Selber von des Teiges Kneten!"
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Redet Worte solcher Weise:
"Immer wird die gute Wirthin,
Wird die kluge Frau des Hauses
Selber erst die Kühe melken,
Selber für die Rinder sorgen."
Ilmarinen's Wirthin ging nun
Selber um für Rauch zu sorgen,
Ging darauf die Kühe melken,
Blickte einmal auf die Heerde
Und beschaute ihre Rinder,
Redet Worte solcher Weise:
"Schön von Ansehn ist die Heerde,
Gut von Farbe sind die Rinder,
Wie gebürstet mit dem Luchsfell,
Mit des wilden Schafes Wolle,
Mit den strotzenddicken Eutern
Mit den harten Euterspitzen."
Bückt sich um die Küh' zu melken,
Setzt sich um die Milch zu locken,
Ziehet ein Mal, zieht das zweite,
Und versucht es noch das dritte,
Auf sie wirft der Wolf sich heftig,
Kommt der Bär herangeeilet;
An dem Mund zerreißt der Wolf sie,
Auf die Ferse wirft der Bär sich,
Beißet durch das Fleisch der Wade
Und zerbricht des Schenkels Knochen.
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Lohnte so des Weibs Gespötte,
So des Weibes Hohn und Schmähung,
Zahlte so dem bösen Weibe.
Ilmarinen's stolze Hausfrau
Fing nun selber an zu weinen,
Redet' Worte solcher Weise:
"Uebel thatst du, böser Hirte,
Triebst hier Bären nach dem Hause,
Wölfe zu dem großen Hofe."
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Gab ihr Antwort solcher Weise:
"Habe schlecht gethan als Hirte,
Aber du nicht gut als Wirthin:
Hast den Stein in's Brot gebacken,
Mir ein Felsstück in die Wegkost;
Traf den Stein mit meinem Messer,
Hab' am Felsstück es zerbrochen,
Meines theuren Vaters Messer,
Unsers Stammes gutes Eisen."
Sprach die Hausfrau Ilmarinen's:
"Hirte, du, o lieber Hirte,
Aendre du doch deine Meinung,
Nimm zurück die Zaubersprüche,
Laß mich aus des Wolfes Rachen,
Rett' mich aus des Bären Tatzen!
Will dir bess're Hemde geben,
Will dir schöne Hosen schenken,
Butter dir und Weizen geben,
Dich mit frischer Milch stets tränken,

Dich ein Jahrlang ohne Arbeit,
Dich ein zweites selbst ernähren."
"Wenn du mich nicht bald befreiest,
Mich nicht bald erlösen kommest,
Werde in den Tod ich sinken,
Werd' zu Erde ich gestaltet."
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Redet Worte solcher Weise:
"Stirbst du, nun so magst du sterben,
Mag dich Untergang ereilen!
Platz ist in der Erde unten,
Für Gestorbene bei Kalma,
Dort dem Mächtigsten zu schlummern,
Dort dem Kräftigsten zu ruhen."
Sprach die Hausfrau Ilmarinen's:
"Ukko, du, o Gott im Himmel!
Spanne deinen großen Bogen,
Prüf' auf's Beste deine Waffe,
Lege einen Pfeil von Kupfer
Auf den Bogen voller Feuer,
Schieße einen Pfeil voll Feuer,
Ein Geschoß von starkem Kupfer,
Schieße durch die Achselhöhlen,
Durch das dicke Fleisch der Schultern,
Stürze du den Sohn Kalerwo's,
Schieß den Schlechten du zu Boden
Mit dem stahlbespitzten Pfeile,
Mit der kupferreichen Waffe!"
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Redet selber diese Worte:
"Ukko, du, o Gott dort oben!
Wolle du mich nicht erschießen,
Schieße Ilmarinen's Hausfrau,
Tödte du der Weiber schlechtstes,
Eh' sie von der Stelle gehet,
Ehe sie von dorten wandert!"
Ilmarinen's Wirthin stürzte,
Sie, des klugen Schmiedes Hausfrau,
Nieder auf derselben Stelle,
Fiel herab wie Ruß des Kessels
Auf dem Raum vor ihrer Wohnung,
Dort auf ihrem engen Hofe.
Dieses war der Tod des Weibes,
Dieß der Untergang der Schönen,
Die gar lange ward erspähet,
Sechs der Jahre ward gesuchet
Zu der Freude Ilmarinen's
Zu dem Ruhm des braven Schmiedes.

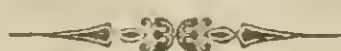

Vierunddreißigste Rune.

Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Er, der Knab' mit blauen Strümpfen,
Mit den schönen, goldnen Locken,
Mit gar hübschen Lederschuhen,
Macht sich selber auf zu wandern
Von dem Schmieder Ilmarinen,
Eh' die Nachricht von dem Tode
Seines Weibes er erhielte,
Er in schlechte Laune käme,
Er zur Schlägerei sich wendet'.
Spielend eilt er von dem Schmiede,
Freudig von den Ländern Ilma's,
Blies gar munter auf der Heide,
Lärmte auf den weiten Fluren,
Sümpfe dröhnten, Länder bebten,
Antwort gab der Heideboden
Auf das Spielen Kullerwoinen's,
Auf sein gräßliches Gejubel.
Hörbar ward es in der Schmiede;
Stehen blieb daselbst der Schmieder,
Ging zum Gang um zuzuhören,
Zu dem Hof um zuzuschauen,
Was da spielet in dem Walde,
Was da bläset auf der Heide.
Sieht daselbst die ganze Wahrheit,
Ohne Trug was dort geschehen,
Sieht sein Weib am Boden liegen,
Sieht die Schöne hingesunken,
Hingesunken auf dem Hofe,
Umgestürzet auf dem Rasen.
Da gerieth der alte Schmieder
In gar trübe Herzensstimmung,
Saß die ganze Nachtlang weinend,
Ließ die Thränen lange fließen,
Schwarz wie Theer war seine Laune,
Seine Stimmung schwarz wie Kohlen.
Kullerwoinen schreitet vorwärts,
Irret hier und dorthin weiter,
Einen Tag durch dichte Wälder
Durch des Hiisi Balkenstrecken;
An dem Abend, als es dunkelt,
Legt er sich am Boden nieder.
Dorten saß der Vaterlose,
Dachte also der Verlass'ne:
"Wer mag mich geschaffen haben,
Mich, den Elenden, gebildet,
Daß ich Tage, Monde irre,
Immer in dem Raum der Lüfte!"
"Andre gehen nach der Heimath,
Andre wandern nach dem Wohnsitz,
Meine Heimath ist die Waldung,
Auf der Heide ist mein Wohnsitz,
In dem Wind die Feuerstelle,
In dem Regen meine Badstub'.
"Nimmer magst du Gott, o Guter,
Niemals in dem Lauf der Zeiten
Unrecht du ein Kind erschaffen,
Nie ein Kind, das so verwaiset,
Vaterlos ist in den Lüften,
Ohne Mutter hieselbst weilet,
Wie du mich, o Gott, geschaffen,
Mich, den Armen, hast gebildet,
Gleich der Möve auf dem Meere,
Gleich der Ente auf der Klippe!
Wohl der Schwalbe scheint die Sonne,
Leuchtet hell dem Sperling selber,
Freudevoll der Lüfte Vögeln,
Mir nur scheint sie keineswegs,
Nimmer mir die Sonn' im Leben,
Freude nicht im Lauf der Zeiten."
"Kenn' den nicht, der mich gezeuget,
Die nicht, die mich hat getragen,
Vielleicht hat zum Weg die Ente,
In den Sumpf mich hingesetzet,
An den Strand sie mich geworfen
In der harten Steine Höhlung."
"Klein verlor ich meinen Vater,
Jung noch meine liebe Mutter,
Todt sind Vater nun und Mutter,
Todt ist unser Stamm, der große;

Schuhe ließ man mir die eisig,
Strümpfe, die von Schnee umgeben;
Ließ mich auf dem glatten Reife,
Auf den schwindelreichen Stegen,
Daß ich in die Sümpfe stürze,
In den weichen Moder falle."
"Nicht werd' ich in diesem Leben,
Werde nimmer dazu eilen
In dem Sumpf ein schwankes Steglein,
Eine Brück' im Moor zu werden;
Werde in den Sumpf nicht stürzen,
Wenn ich zwei der Hände habe,
Fünf der Finger munter schwinge,
Zehn der Nägel hoch erhebe."
Schon kam seinem Sinn der Einfall
Haftet' der Gedank' im Hirne,
Nach Untamo's Dorf zu gehen,
Um die Schmerzen seines Vaters,
Seiner Mutter Qual zu rächen,
Seine eignen schlechten Tage.
Redet Worte solcher Weise:
"Warte, warte, Untamoinen,
Du Verderben meines Stammes!
Komme ich zu dir zum Kampfe,
Werde ich die Stub' zerstören,
Werd' ich deinen Hof verbrennen."
Kam ein Mütterchen des Weges,
Blaubekleidet eine Alte;
Redet Worte dieser Weise,
Läßt sich selber also hören:
"Wohin gehst du, Kullerwoinen,
Willst du, Sohn Kalerwo's, eilen?"
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Redet Worte solcher Weise:
"Ist mir in den Sinn gekommen,
Meinem Hirne eingefallen,
In die Fremde fortzuziehen,
Nach Untamo's Dorf zu gehen,
Um des Vaters Tod zu rächen,
Seinen Tod, das Blut der Mutter,
Um die Stube zu zerstören,
Sie zu Asche zu verbrennen."
Sprach die Alte diese Worte,
Ließ sich selber also hören:
"Nicht ist dein Geschlecht getödtet,
Nicht gestorben schon Kalerwo,
Noch am Leben ist dein Vater,
Wohlbehalten deine Mutter."
"O geliebte, theure Alte!
Sage mir, geliebte Alte,
Wo denn ist mein lieber Vater,
Wo wohl weilt die theure Mutter?"
"Dorten ist dein lieber Vater,
Dort ist die, die dich getragen,
An der Lappen weiten Gränzen,
An dem langen Strand des Fischsee's."
"O geliebte, theure Alte!
Sage mir, o liebe Alte,
Wie wohl kann ich hin gelangen,
Wie den Weg ich dorthin finden?"
"Gut wirst du dahin gelangen,
Wirst auch unbekannt du kommen,
Wirst du durch die Waldung gehen,
An dem Strand des Flusses eilen;
Schreitest einen Tag, den zweiten,
Schreitest auch am dritten Tage,
Wanderst grade dann nach Nordwest,
Kommt ein Berg dort auf dem Wege,
Schreite an dem Fuß des Berges,
Gehe links du von dem Berge;
Kommst darauf zu einem Flusse,
Dir zur rechten Hand gelegen,
Gehe an des Flusses Kante
Hin an dreien Wasserfällen,
Kommst zur Spitze eines Landzung',
Einer langen Landspitz' Ende,
Auf der Spitze steht ein Hüttlein,
Steht ein Fischerhaus am Ende,
Dorten lebet noch dein Vater,
Lebet die, die dich getragen,
Leben deine beiden Schwestern,
Zwei der allerschönsten Töchter."
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Macht sich auf um fortzugehen;

Schreitet einen Tag, den zweiten,
Schreitet noch am dritten Tage,
Wandert dann gerad' nach Nordwest,
Kommt ein Berg dort auf dem Wege,
Selbst geht er am Fuß des Berges,
Wendet links sich von dem Berge,
Eilet darauf hin zum Flusse,
Schreitet an des Flusses Kante,
An des Flusses linkem Ufer,
An den dreien Wasserfällen;
Kommt zur Spitze einer Landzung',
Geht zum Ende dieser Spitze,
Auf der Spitze war ein Hüttlein,
An dem End' ein Fischerhäuschen.
Gehet ein dann in die Stube,
Nicht gekannt ist er im Raume:
Woher ist vom Meer der Fremde,
Woher ist er wohl von Hause?"
"Kennet ihr den Sohn nicht wieder,
Kennt ihr nicht das Kind, das eigne,
Welches Untamoinen's Helden
Mit sich fort nach Hause führten
Als sein Wuchs des Vaters Spanne,
Seiner Mutter Spindel gleich kam.
Früher redete die Mutter,
Sprach die alte Frau die Worte:
"O mein armer Sohn, Geliebter,
O du armes Silberschnällchen,
Bist du mit lebend'gen Augen
Diese Länder hier durchwandert,
Habe dich als todt beweinet,
Als schon lange umgekommen."
"Hatte vormals zwei der Söhne,
Zwei der allerschönsten Töchter,
Sind von diesen mir ganz spurlos
Zwei der älteren verschwunden,
In dem großen Krieg mein Söhnlein,
Ohne Kunde meine Tochter;
Ist mein Sohn auch nun zurücke,
Will die Tochter nicht erscheinen."
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Fragte selbst zuerst die Mutter:
"Wohin ist sie denn gerathen,
Wo die Schwester hingekommen?"
Sprach die Mutter solche Worte,
Ließ sich selber also hören:
"Dahin ist sie hingerathen,
Dort die Schwester fortgekommen:
Ging nach Beeren in die Waldung,
An des Berges Fuß nach Himbeer'n,
Dorten ging das Huhn verloren,
Starb das Vöglein jähen Todes,
Eines Todes ohne Kunde,
Eines unbenannten Todes."
"Wer wohl sehnt sich nach der Tochter?
Niemand anders als die Mutter,
Vor den Andern sucht die Mutter,
Sucht und forscht nach ihr die Mutter;
Also ging auch ich, die Arme,
Meine Tochter aufzusuchen,
Lief dem Bären gleich durch Wälder,
Schritt der Otter gleich durch Haine;
Suchte einen Tag, den zweiten,
Suchte an dem dritten Tage,
An des dritten Tages Abend
Stieg ich endlich ganz zuletzt noch
Auf des hohen Berges Gipfel,
Auf die allerhöchsten Hügel,
Rief von dort nach meiner Tochter,
Forschte nach der Fortgekommnen:
""Wo denn bist du, liebe Tochter,
Komme, Tochter, doch nach Hause!""
"Also rief ich nach der Tochter,
Klagte ich nach der Verschwundnen;
Antwort gaben mir die Berge,
Also tönt' die Heide wieder:
"Rufe nicht nach deiner Tochter,
Rufe nicht und lärme nicht mehr!
Niemals wird sie hier im Leben,
Nicht sie in dem Lauf der Zeiten
Zu der Mutter Wohnung kehren,
Zu des Vaters Stapelplätzen."

Fünfunddreißigste Rune.

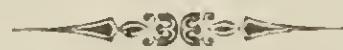
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Er, der Knab mit blauen Strümpfen,
Blieb von nun an dort zu leben
In der Obhut seiner Eltern;
Konnte nicht verständig werden,
Mannes Einsicht nicht erlangen,
Da er unrecht war erzogen
Und gewiegt auf dumme Weise
Bei dem Pfleger voll Verkehrtheit,
Bei dem Wieger voller Dummheit.
Zu der Arbeit stellt der Knabe,
Machte sich an manche Dinge,
Ging um Fische einzufangen,
Um das Fischnetz auszustellen,
Redet' selber diese Worte,
Sprach, das Ruder in den Händen:
"Soll mit ganzer Kraft ich ziehen,
Rudern mit der Jugendstärke
Oder soll ich mäßig ziehen,
Rudern nur soviel als nöthig?"
Von dem Steven sprach der Hauswirth,
Redet' Worte solcher Weise:
"Zieheſt du mit allen Kräften,
Ruderst du mit Jugendstärke,
Wirst du doch das Boot nicht brechen,
Seine Ränder nicht zerschlagen."
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Ruderte mit allen Kräften,
Mit der ganzen Jugendstärke,
Ruderte entzwei die Ränder,
Brach die Rippen von Wachholder,
Sprengt das Espenboot in Stücke.
Ging Kalerwo zuzuschauen,
Redet' Worte solcher Weise:
"Nicht verstehest du zu rudern,
Hast die Ränder ganz zerrudert,
Hast die Rippen von Wachholder
Und das Espenboot zerbrochen;
Gehe in das Netz zu scheuchen,
Bist vielleicht zum Scheuchen besser."
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Ging nun in das Netz zu scheuchen,
Selber sprach er bei dem Scheuchen,
Redet' Worte solcher Weise:
"Soll ich mit der Kraft der Schultern,
Mit der Manneskraft hier scheuchen,
Oder soll ich mäßig scheuchen,
Scheuchen nur soviel als nöthig?"
Sprach des Netzes Führer also:
"Wäre auch ein rechtes Scheuchen,
Würd' es ohne Kraft der Schultern,
Ohne Manneskraft geübet?"
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Scheuchte mit der Kraft der Schultern,
Mit der ganzen Kraft des Mannes,
Rührt zu dickem Brei das Wasser,
Schlägt zu lauter Werg das Scheuchnetz,
Und zerschlägt zu Schleim die Fische.
Kam Kalerwo zuzuschauen,
Redet' Worte solcher Weise:
"Taugest gar nicht zu dem Scheuchen,
Schlägst zu Werg das schöne Scheuchnetz,
Schlägst die Propfen mir in Stücke,
Schlägst die Keile ganz in Splitter;
Geh' die Steuer zu entrichten,
Geh' die Abgab' fortzubringen!
Bist vielleicht zum Reisen besser,
Auf dem Weg' vielleicht verständ'ger."
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Er, der Knab' mit blauen Strümpfen,
Mit den schönen, goldnen Haaren,
Mit den hübschen Lederschuhen,
Ging die Steuer zu entrichten,
Ging des Bodens Frucht zu zahlen.
Als die Steuer er entrichtet,
Er gezahlt die Frucht des Bodens,
Schwingt er sich in seinen Schlitten,
Nimmt dort Platz auf seinem Sitze,
Fing nun an nach Haus' zu fahren,
Nach der Heimath fortzureisen.

Rasselnd fuhr einher der Schlitten
Und durchmißt auf seiner Reise
Wäinämöinens weite Fluren,
Längstbebaute Ackerfelder.
Kam ein Mädchen ihm entgegen,
Eilet goldgelockt auf Schneeschuh'n
Auf den Hügeln Wäinämöinen's,
Auf den längstbebauten Aeckern.
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Hielt nun an mit seinem Schlitten,
Fing zum Mädchen an zu sprechen,
Spricht zu ihr und lockt sie kosend:
"Steige, Mädchen, in den Schlitten,
Ruhe hier auf meinen Fellen!"
Bei dem Laufen sprach das Mädchen,
Bei dem Gleiten diese Worte:
"Steig' der Tod in deinen Schlitten,
Krankheit hin auf deine Felle!"
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Er, der Knab' mit blauen Strümpfen,
Schlug das Roß mit seiner Gerte,
Mit der perlenreichen Peitsche,
Rasch enteilt das Roß des Weges,
Auf dem Wege rauscht der Schlitten,
Fuhr dahin mit lautem Lärmen,
Eilt dahin auf seiner Reise
Auf dem klaren Meeresrücken,
Auf den weiten Eisgefilden.
Kommt ein Mädchen ihm entgegen,
Schönbeschuht, den Schnee durchwatend,
Auf dem klaren Meeresrücken,
Auf den weiten Eisgefilden.
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Ließ sein muntres Roß da halten,
Legt den Mund in schöne Ordnung,
Setzt gar zierlich seine Worte:
"Steige, Schönste, in den Schlitten,
Zier des Landes, in mein Fuhrwerk!"
Antwort gab ihm da das Mädchen,
Scheltend so die Schönbeschuhte:
"Tuoni steig' in deinen Schlitten,
Manalainen fahre mit dir!"
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Er, der Knab' mit blauen Strümpfen,
Schlug das Roß mit seiner Gerte,
Mit der perlenreichen Peitsche,
Rasch enteilt das Roß des Weges,
Auf dem Wege rauscht der Schlitten,
Tobend fährt er seines Weges
Und durchmißt auf seiner Reise
Nordlands weitgedehnte Heiden,
Lapplands weitgestreckte Gränzen.
Kommt ein Mädchen ihm entgegen,
Eine Zinnesspang' am Busen,
Auf den Heiden von Pohjola,
Auf der Lappen weiten Gränzen.
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Hielt die Zügel seines Rosses,
Legt den Mund in schöne Ordnung,
Setzt gar zierlich seine Worte:
"Komm, o Maid, in meinen Schlitten,
Unter meine Filzdeck', Schönste,
Meine Aepfel sollst du essen,
Meine Nüsse du zerbeißen!"
Antwort giebt ihm so das Mädchen,
Mit der Zinnesspang' am Busen:
"Speie dir auf deinen Schlitten,
Auf dein Fuhrwerk, Unglücksel'ger;
Kalt ist's unter deiner Decke,
Schauerlich in deinem Schlitten."
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Er, der Knab' mit blauen Strümpfen,
Reißt das Mädchen in den Schlitten,
Rafft sie hin zu seinem Sitze,
Setzt sie auf das Fell des Schlittens,
Zieht sie unter seine Decke.
Sprach das Mädchen diese Worte,
Zornig so die Zinngeschmückte:
"Laß mich los von diesem Sitze,
Laß das Kind aus deinen Händen,
Daß ich nicht die schlechten Worte,
Nicht des Bösen Bitten höre,
Oder ich durchstoß' den Schlitten,
Spreng' des Schlittens lange Leisten,

Schlag' in Stücke dir den Schlitten,
Schlag' in Trümmer seine Ränder."
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Er, der Knab' mit blauen Strümpfen,
Oeffnet nun die Geldeskiste,
Machet auf den bunten Deckel,
Zeigt ihr dort das schöne Silber,
Breitet aus die schmucken Tücher,
Strümpfe mit den goldnen Kanten,
Gürtel voller Silberzierath.
Schnell entführt das Tuch die Sinne,
Aendert Gold des Mädchens Meinung,
Silber bringt sie ins Verderben,
Gold berücket ihre Einsicht.
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Er, der Knab' mit blauen Strümpfen,
Schmeichelte darauf dem Mädchen,
Flüsterte und kitzelt' sattsam,
Eine Hand hält fest die Zügel,
An des Mädchens Brust die andre.
Darauf kos't er mit dem Mädchen,
Machte matt die Zinngeschmückte,
Unter kupferreicher Decke,
Auf dem fleckenreichen Felle.
Schon ließ Gott den Morgen kommen,
Brachte schon der Tage zweiten,
Also spricht darauf das Mädchen,
Redet fragend diese Worte:
"Welchem Stamme bist du, Kühner,
Welchem Hause du entsprossen?
Scheinst mir aus gar großem Stamme,
Aus gar großem Vatersitze."
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Redet Worte solcher Weise:
"Nicht bin ich aus großem Stamme,
Nicht aus großem, nicht aus kleinem,
Bin gerade aus der Mitte,
Bin Kalerwo's Kind voll Unglück,
Bin sein Sohn voll lauter Thorheit,
Bin sein Kind voll von Verkehrtheit;
Aber sag' mir deine Herkunft,
Nenn' mir dein Geschlecht, o Kecke,
Ob du bist aus großem Stamme,
Ob von hohem Vatersitze."
Antwort gab ihm so das Mädchen,
Redet' Worte dieser Weise:
"Nicht bin ich aus großem Stamme,
Nicht aus großem, nicht aus kleinem,
Bin gerade aus der Mitte,
Bin Kalerwo's Unglückstochter,
Seine Tochter voller Thorheit,
Bin sein Kind voll von Verkehrtheit."
"Als ich noch als Kindlein weilte
In dem Haus' der lieben Mutter,
Ging ich in den Wald nach Beeren,
Zu des Berges Fuß nach Himbeer'n,
Sammelt' Erdbeer'n auf dem Boden,
An des Berges Fuße Himbeer'n,
Sammle einen Tag und schlafe,
Sammle einen Tag, den zweiten,
An dem dritten Tage aber
Fand ich nicht den Weg nach Hause;
Waldwärts führten mich die Wege,
Zu dem Dickicht alle Stege."
"Dorten saß ich, dorten weint' ich,
Weinte einen Tag, den zweiten,
Endlich an dem dritten Tage
Stieg ich auf der Berge höchsten,
Auf die allerhöchsten Hügel,
Dorten rief ich, dorten klagt' ich,
Antwort gaben mir die Wälder,
Brausten mir die Hügel wieder:
"Rufe nicht, du dummes Mädchen,
Lärme nicht so ohne Sinnen,
Nicht kann man dein Rufen hören,
Nicht nach Hause hin vernehmen!"
"An dem dritten, vierten Tage,
An dem fünften, sechsten endlich
Müht' ich mich um umzukommen
Warf ich mich um zu verderben,
Bin auf keine Art gestorben,
Unheilsvoll nicht umgekommen."
"Wär' ich Arme doch gestorben,
Wär' ich Schwache umgekommen,

Hätte dann im zweiten Jahre,
Oder doch im dritten Sommer
Als ein zartes Gras gegrünet,
Wär' als Blume aufgeblühet,
Wär' als Beer' emporgeschossen,
Als ein rothes Preiselbeerchen,
Ohne diese Gräu'l zu hören,
Ohne diese Schmach zu fühlen."
Kaum hat also sie gesprochen,
Diese Worte kaum gesaget,
Sieh, da springt sie aus dem Schlitten,
Stürzet in des Flusses Strömung,
In den Schaum des Wasserfalles,
In den Wirbel voller Feuer;
Dort verfiel sie ihrem Tode,
Stürzte dort zum Untergange,
Fand im Reich Tuoni's Ruhe,
Frieden in dem Naß der Fluthen.
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Fährt empor aus seinem Schlitten,
Fing dann an gar laut zu weinen,
Laut aus voller Brust zu klagen:
"O ich Aermster ob der Tage,
Ob des schrecklichsten Geschickes,
Daß ich meine Schwester also,
Meiner Mutter Kind geschändet!
Wehe, Vater, Wehe, Mutter,
Wehe dir, der greisen Alten,
Wozu habt ihr mich gezeuget,
Mich in diese Welt gesetzet!
Besser wäre ich gewesen,
Nicht geboren, nicht gewachsen,
Nicht in dieser Welt gediehen,
Nicht auf diese Erd' gestellet;
Nicht war's recht vom Tod gehandelt,
Von der Krankheit nicht geziemend,
Daß sie mich nicht schon getödtet,
Als ich zwei der Nächte zählte."
Löst das Kummet mit dem Messer,
Schneidet ab die Lederriemen,
Springet auf des Pferdes Rücken,
Auf das Kreuz des Weißbestirnten,
Jagt ein kleines Strecklein Weges,
Eilet eine kleine Weile,
Hält auf seines Vaters Hofe,
Auf des Vaters eignen Fluren."
In dem Hofe stand die Mutter:
"Mutter, die du mich getragen!
Hätt'st du mich, o theure Mutter,
Gleich, sobald du mich geboren,
In der Badstub' Rauch gestellet,
Du die Thüren zugeriegelt,
In dem Rauche mich erstickt,
In der zweiten Nacht getödtet,
In dem Betttuch mich ertränket,
Mit der Decke mich versenket,
Hätt'st die Wiege in das Feuer,
In den Ofen du geworfen!"
"Hätte dich das Dorf gefraget:
""Wo denn blieb der Stube Wiege,
Weßhalb ist das Bad verriegelt?""
Hättest Antwort du gegeben:
""Hab' verbrannt die Wieg' im Feuer,
In den Ofen sie geworfen,
Lasse Korn im Bade keimen,
Mache Malz dort aus Getreide.""
Früher fragte ihn die Mutter,
Forscht' ihn aus die greise Alte:
"Was ist, Sohn, dir widerfahren,
Welches Wunder ist zu hören?
Bist, als kämst du von Tuoni,
Aus den Gegenden Manala's."
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Redet Worte solcher Weise:
"Wohl sind Wunder nun zu hören,
Wohl ein Frevel vorgefallen,
Da ich meine eigne Schwester,
Meiner Mutter Kind geschändet."
"Als die Abgab' ich bezahlet
Und die Steuer ich entrichtet,
Kam ein Mädchen mir entgegen,
Welches ich nach Lust liebkoste;
Diese war die eigne Schwester,
War das Kind von meiner Mutter."

"Diese stürzte schon zum Tode,
Ist dem Untergang verfallen
In dem wilden Wasserfalle,
In dem wallungsreichen Wirbel;
Selber kann ich nun nicht einsehn,
Nicht begreifen und errathen,
Wo ich mir den Tod nun finden,
Wo ich, Armer, sterben könnte:
In dem Maul des Wolfs voll Heulen,
In des brumm'gen Bären Rachen
Oder in dem Bauch des Wallfischs,
Durch den Zahn der Meereshechte?"
Antwort giebt ihm so die Mutter:
"Gehe nicht, o liebes Söhnchen,
In das Maul des Wolfs voll Heulen,
In des brumm'gen Bären Rachen,
Geh' nicht in den Bauch des Wallfischs,
Zu der Hechte grimmen Zähnen!
Groß genug ist Suomi's Landzung',
Sawo's Gränzen weitgestrecket,
Um des Mannes Schmach zu bergen,
Seine Unthat zu verdecken,
Sie zu bergen sechs der Jahre,
Ja, gar neun in einem Striche,
Bis die Zeit ihm Frieden gönnet
Jahre seinen Kummer lindern."
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Redet Worte solcher Weise:
"Gehe nicht mich zu verbergen,
Nicht der Unthat zu entfliehen,
Gehe zu des Todes Rachen,
Zu der Thür vom Hofe Kalma's,
Zu den großen Kampfgefilden,
Zu dem Streitplatz muth'ger Männer:
Noch ist Unto auf den Beinen,
Ungefährdet noch der Schlechte,
Ungerächt des Vaters Schmerzen,
Unbezahlt der Mutter Marter,
Andre Drangsal abgerechnet,
Wie ich selber bin behandelt."

Sechsunddreißigste Rune.

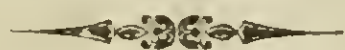
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Er, der Knab' mit blauen Strümpfen,
Machte Anstalt nun zum Kriege,
Rüstet' sich zur Fahrt zum Kampfe;
Schleifet eine Weil' die Klinge,
Schärft die Spitze seines Speeres.
Also spricht zu ihm die Mutter:
"Ziehe nicht, o liebes Söhnchen,
Ziehe nicht zum großen Kriege,
Gehe nicht zum Schwertgemenge!
Wer umsonst zum Kriege ziehet,
Voller Lust den Kampf beginnet,
Kommt im Kriege um sein Leben,
Wird im Kampfe bald getödtet,
Findet seinen Tod vom Schwerte,
Durch das Eisen bald sein Ende."
"Ziehst du aus auf einer Ziege,
Zu dem Kampf auf einem Bocke,
Wird die Ziege bald besieget,
Bald der Bock herabgestürzet,
Kommst auf einem Hund nach Hause,
Einem Frosche nach dem Hofe."
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Redet Worte solcher Weise:
"Werde nicht in Sümpfe stürzen,
Auf die Heide niedersinken,
Auf den Heimathsitz der Raben,
Auf das Ackerfeld der Krähen,
Wenn ich auf den Kampfplatz stürze,
Auf dem Streitfeld männlich falle;
Schön doch ist's im Kampf zu sterben,
Schön gewiß beim Klang der Schwerter,
Herrlich ist des Krieges Krankheit,
Eilend zieht der Knab' von hinnen,
Ziehet fort, braucht nicht zu kränkeln,
Eilet, ohne abzumagern."
Sprach die Mutter diese Worte:
"Wirst du in dem Kampfe sterben,
Wer wird dann bei deinem Vater,
Wer zum Schutz des Alten bleiben?"
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Redet Worte solcher Weise:
"Mag er in dem Gange sterben,
Auf dem Hof sein Leben lassen!"
"Wer wird dann bei deiner Mutter,
Wer zum Schutz der Alten bleiben?"
"Mag sie auf dem Strohbund sterben,
In dem Stalle sie ersticken!"
"Wer bleibt dann bei deinem Bruder,
Wer im Unglück ihm zur Seite?"
"Mag im Walde er verschmachten,
Auf dem Feld er niedersinken!"
"Wer bleibt dann bei deiner Schwester,
Wer im Unglück ihr zur Seite?"
"Mag sie auf dem Weg zum Brunnen,
Auf dem Weg zum Waschplatz stürzen!"
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Ging nun eilends fort von Hause,
Redet' also zu dem Vater:
"Lebe wohl, o guter Vater!
Wirst du nach dem Sohne weinen,
Wenn du hörst, daß ich gestorben,
Aus dem Stamme hingesunken,
Aus dem Hause hingestürzet?"
Sprach der Vater diese Worte:
"Werde nimmer um dich weinen,
Wenn ich hör', daß du gestorben;
Werd' mir einen Sohn erzeugen,
Einen Sohn, der vielfach besser,
Der bei weitem einsichtsvoller."
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Redet Worte solcher Weise:
"Werde auch um dich nicht weinen,
Höre ich, daß du gestorben;
Werd' mir einen Vater machen,
Mund und Kopf aus Lehm und Steinen,
Augen aus des Sumpfes Beeren,
Seinen Bart aus dürren Stoppeln,
Füße ihm aus Weidenzweigen,
Fleisch ihm aus verfaulten Bäumen."

Sprach darauf zu seinem Bruder:
"Lebe wohl, geliebter Bruder!
Wirst du wohl um mich einst weinen,
Hörest du, ich sei gestorben,
Aus dem Stamme hingesunken,
Aus dem Hause fortgestürzet?"
Sprach der Bruder solche Worte:
"Nimmer werd' ich um dich weinen,
Höre ich, daß du gestorben;
Werd' mir einen Bruder schaffen,
Einen vielfach bessern Bruder,
Einen noch einmal so schönen."
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Redet Worte solcher Weise:
"Werde auch um dich nicht weinen,
Höre ich, daß du gestorben;
Werd' mir einen Bruder machen,
Mund und Kopf aus Lehm und Steinen,
Augen aus des Sumpfes Beeren,
Haare ihm aus trocknen Stoppeln,
Füße ihm aus Weidenzweigen,
Fleisch ihm aus verfaulten Bäumen."
Sprach darauf zu seiner Schwester:
"Lebe wohl, geliebte Schwester!
Wirst du wohl um mich einst weinen,
Hörest du, daß ich gestorben,
Aus dem Stamme hingesunken,
Aus dem Hause fortgestürzet?"
Also redete die Schwester:
"Nimmer werd' ich um dich weinen,
Höre ich, daß du gestorben;
Werde einen Bruder suchen,
Einen vielfach bessern Bruder,
Der bei weitem einsichtsvoller."
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Redet Worte solcher Weise:
"Werde auch um dich nicht weinen,
Höre ich, daß du gestorben;
Werd' mir eine Schwester machen,
Mund und Kopf aus Lehm und Steinen,
Augen aus des Sumpfes Beeren,
Haare ihr aus dürren Stoppeln,
Ohren aus des Teiches Blumen
Und den Leib aus Ahornzweigen."
Sprach darauf zu seiner Mutter:
"Liebe Mutter, meine Theure,
Schöne, die du mich getragen,
Goldne, die du mich gegängelt!
Wirst du, Mutter, um mich weinen,
Hörest du, ich sei gestorben,
Aus dem Stamme hingestürzet,
Aus dem Hause hingesunken?"
Sprach die Mutter diese Worte,
Ließ sich selber also hören:
"Nicht kennst du den Sinn der Alten,
Nicht das Herz der armen Mutter;
Werde bitter um dich weinen,
Höre ich, daß du gestorben,
Aus dem Volke du verschwunden,
Aus dem Stamme hingesunken;
Weine, daß die Stube fließet,
Daß der Boden reichlich fluthet,
Werd' auf jeder Gasse weinen,
Niederkauernd in dem Stalle,
Weine, daß der Schnee zergehe,
Daß der Boden sich erweiche,
Daß die Erde dann ergrüne,
Durch den Rasen Bäche rieseln."
"Sollte ich nicht weinen können
Und des Klagens müde werden
Vor den Augen aller Leute,
Wein' ich in der Badstub' Stille,
Daß die Sitze, daß die Bretter
Auf den Thränenfluthen schwimmen."
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Er, der Knab' mit blauen Strümpfen,
Ging nun blasend fort zum Streite,
Zog voll Jubel zu dem Kampfe,
Blasend durch das Feld und Sümpfe,
Tobet auf den Heidestrecken,
Rauschet durch die Kräuterfelder,
Raschelt in den dürren Stoppeln.
Folgt' ein Bote seinen Spuren,
Zu den Ohren kam die Nachricht:

"Schon gestorben ist dein Vater,
Hingesunken schon der Alte;
Komm' nach Hause zuzusehen,
Wie den Todten man bestattet!"
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Gab zur Antwort diese Worte:
"Ist er todt, so mag er todt sein;
Ist ein Wallach ja zu Hause,
Daß man ihn zu Grabe führe,
Ihn in Kalma's Schooß versenke!"
Lärmte durch die Sümpfe schreitend,
War voll Toben auf den Feldern;
Folgt' ein Bote seinen Spuren,
Zu den Ohren kam die Nachricht:
"Schon gestorben ist dein Bruder,
Deiner Eltern Kind gestürzet;
Komm' nach Hause zuzusehen,
Wie den Todten man bestattet!"
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Gab zur Antwort diese Worte:
"Ist er todt, so mag er todt sein;
Ist ein Hengst ja in dem Hause,
Daß man ihn zu Grabe führe,
Ihn in Kalma's Schooß versenke!"
Lärmte durch die Sümpfe schreitend,
Blies auf seinem Rohr im Walde;
Folgt' ein Bote seinen Spuren,
Zu den Ohren kam die Nachricht:
"Schon gestorben ist die Schwester,
Deiner Eltern Kind gestürzet;
Gehe nun um zuzusehen,
Wie die Todte man bestattet!"
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Giebt zur Antwort diese Worte:
"Ist sie todt, so mag sie todt sein;
Ist zu Hause eine Stute,
Daß man sie zu Grabe führe,
Sie in Kalma's Schooß versenke!"
Jubelnd schritt er durch die Stoppeln,
Lärmte fröhlich durch die Wiesen;
Folgt' ein Bote seinen Spuren,
Zu den Ohren kam die Nachricht:
"Todt ist deine liebe Mutter,
Todt ist deine gute Alte;
Gehe nun um zuzusehen,
Wie die Todte man bestattet!"
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Redet Worte solcher Weise:
"Wehe mir, dem armen Sohne,
Da die Mutter mir gestorben,
Die das Bett mir eingerichtet,
Die die Decke hat geschmücket,
Die die lange Spuhle führte,
Die die kräft'ge Spindel drehte;
Nicht war ich beim Tod' zugegen,
Nicht, als ihre Seel' entschwunden,
Ist vielleicht vor Frost gestorben,
Oder weil das Brot ihr fehlte!"
"Waschet in dem Haus' die Todte,
Mit dem Wasser feiner Seife,
Bindet sie in seidne Tücher,
Leget sie in Leingewänder,
Führt sie so zu ihrem Grabe,
Senkt sie in den Schooß von Kalma,
Führt sie hin mit Klageliedern,
Senkt sie ein mit Sang voll Trauer;
Kann noch nicht nach Hause gehen,
Ungestraft ist noch Untamo,
Nicht getödtet ist der Böse,
Noch der Garst'ge nicht gestürzet."
Lärmend zog er nun zum Kampfe,
Jubelnd hin zum Land Untamo's,
Redet Worte solcher Weise:
'Ukko, du, o Gott dort oben!
Solltest mir ein Schwert jetzt leihen,
Eine Klinge voller Schönheit,
Welche einer Schaar gewachsen,
Hunderten selbst trotzen könnte.'
Fand ein Schwert, das ihm nach Sinnen,
Eine Klinge von den besten,
Hauet nieder dort die Schaaren
Und vertilgt das Volk Untamo's;
Brennt die Stube ganz zu Asche,
Daß sie ganz in Staub zergehet,

Läßt nur nach des Ofens Steine,
Auf dem Hof die Eberesche.
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Wendet sich darauf zur Heimath,
Zu des todten Vaters Stube,
Zu den Fluren seines Alten,
Leer muß er die Stube finden,
Oede, als er aufgeschlossen,
Keiner kommt ihn zu umarmen,
Niemand um die Hand zu geben.
Reicht die Hand dem Kohlenhaufen,
Kalt sind selbst des Ofens Kohlen,
Da erkennt er bei dem Kommen,
Daß die Mutter nicht am Leben.
Legt die Hand dann an den Ofen,
Kalt sind selbst des Ofens Steine;
Da erkennt er bei dem Kommen,
Daß der Vater nicht am Leben.
Wirft die Augen auf den Boden,
Ungeordnet ist der Boden,
Da erkennt er bei dem Kommen,
Daß die Schwester nicht am Leben.
Gehet zu dem Stapelplatze,
Nicht sind Böte auf den Rollen;
Da erkennt er bei dem Kommen,
Daß sein Bruder nicht am Leben.
Fing da bitter an zu weinen,
Weinte einen Tag, den zweiten,
Selber spricht er diese Worte:
"O du Mutter voller Güte,
Was hast du zurückgelassen,
Als auf diesem Land du lebtest?"
"Doch du hörst mich nicht, o Mutter,
Sprech' ich gleich mit meinen Augen,
Mit den Augenbrauen jammernd,
Mit dem Scheitel sogar klagend!"
Aus dem Grab erwacht die Mutter,
Aus der Erde giebt sie Antwort:
"Ist der schwarze Hund geblieben,
Daß zum Wald du gehen mögest;
Nimm den Hund an deine Seite,
Gehe fort du zu dem Waldland,
Jenseits von des Waldes Dickicht,
In die Näh' der Waldestöchter,
Zu dem Hof der blauen Mädchen,
Zu dem Saume von der Waldburg
Deine Nahrung dir zu suchen,
Eine Gabe zu erbitten!"
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Nahm den Hund an seine Seite,
Wanderte den Weg nun vorwärts,
Dringet durch des Waldes Dickicht;
War ein wenig nur gegangen,
Eine kleine Streck' geschritten,
Kommet da zu jenem Hügel,
Stößt auf jene schlimme Stelle,
Wo das Mädchen er geschändet,
Seiner Mutter Kind geschwächet.
Dorten weint der schöne Rasen,
Klagt voll Mitleid selbst der Laubhain,
Voller Schmerz die jungen Gräser,
Selbst der Heide Blumen jammern,
Daß das Mädchen dort geschändet,
Dort der Mutter Kind geschwächet,
War kein neues Gras gewachsen,
Auch nicht Blumen auf der Heide,
Nicht auf jenem Platz erwachsen,
Auf der Stelle voller Frevel,
Wo das Mädchen er geschändet,
Er der Mutter Kind geschwächet.
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Griff nach seinem scharfen Schwerte,
Wendet es nach allen Seiten,
Frägt und forschet von dem Schwerte,
Forschet nach dem Sinn des Schwertes,
Ob das Schwert wohl Lust empfindet,
Von dem schuld'gen Fleisch zu zehren,
Von dem bösen Blut zu trinken.
Wohl eräth das Schwert die Absicht,
Ahnet wohl den Sinn des Mannes,
Antwortet auf diese Weise:
"Weßhalb sollt nach Lust des Herzens
Ich das schuld'ge Fleisch nicht zehren,
Von dem bösen Blut nicht trinken,

Zehr' ich doch das Fleisch der Frommen,
Trinke Blut der Schuldentblößten."
Kullerwo, der Sohn Kalerwo's,
Er, der Knab' mit blauen Strümpfen,
Drückt den Griff fest in den Boden,
Drückt den Knopf tief in die Heide,
Auf die Brust wandt' er die Spitze,
Stürzt sich selber auf die Spitze,
Eilt dem Tode so entgegen,
Weiß sein Ende so zu finden.
Dieses war der Tod des Jünglings,
War das Ende Kullerwoinen's,
War der Untergang des Helden,
War der Tod des Unglücksel'gen.
Als der alte Wäinämöinen
Von dem Tode Botschaft hörte,
Daß Kullerwo so gestorben,
Sprach er Worte solcher Weise:
"Wolle nicht, o Volk der Zukunft,
Kinder auf verkehrte Weise
Dummen zur Erziehung geben,
Fremden Leuten sie zum Wiegen!
Wird ein Kind nicht recht gewartet
Und gewiegt auf falsche Weise,
Kann es nicht verständig werden,
Mannes Einsicht nicht erlangen,
Wenn es auch an Jahren alt wird,
Stark an Leib sich auch gestaltet."

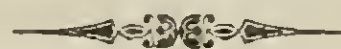

Siebenunddreißigste Rune.

Weint' der Schmieder Ilmarinen
Alle Abend nach dem Weibe,
Weinte schlaflos alle Nächte,
Alle Tage ohn' zu essen,
Klagte früh schon an dem Morgen,
Seufzet in des Tages Frühe,
Weil gestorben ihm die Eh'frau,
Weil die Schöne hingesunken;
Nicht ward in der Hand geschwungen
Seines Hammers Schaft von Kupfer,
Nicht zu hören war das Hämmern
In dem Laufe eines Monats.
Sprach der Schmieder Ilmarinen:
"Wehe mir, dem armen Knaben,
Weiß nicht, wie zu sein und leben;
Sitz' die Nächte oder schlafe,
Schwer ist's Nachts, die Einsicht schwanket,
Mühvoll und gar schwach die Kräfte."
"Lange Weil' hab' ich am Abend,
Sauer wird es mir am Morgen,
Doch die Nächte sind noch schlimmer,
Bittrer ist's, wenn ich erwache,
Hab' nicht Sehnsucht nach dem Abend,
Hab' nicht Wehmuth ob des Morgens,
Keine Sorg' ob andrer Zeiten;
Sehnsucht hab' ich nach der Schönen,
Wehmuth hab' ich nach der Lieben,
Kummer um die Schwarzgelockte."
"Oftmals hat zu diesen Zeiten,
Wenn ich auf den Daunen ruhte,
Mitternachts bei meinen Träumen
Schon umsonst die Faust gegriffen,
Ist die Hand umsonst geglitten
Tappend hin nach beiden Seiten."
Weiblos lebte nun der Schmieder,
Alterte so ohne Gattin;
Weinte zwei, ja drei der Monde,
Eben so auch in dem vierten,
Sammelt Gold dann aus dem Meere,
Silber aus des Meeres Fluthen;
Stapelt Holz in großen Haufen
Dreißig ganze Schlittenfuder,
Brennt das Holz dann ganz zu Kohlen,
Thut die Kohlen in die Esse.
Nimmt darauf von seinem Golde,
Nimmt ein Stück von seinem Silber,
Gleich an Größe einem Herbstlamm
Oder einem Winterhasen,
Stößt das Gold, damit es schmelze,
Steckt das Silber in die Esse,
Stellet Knechte hin zum Blasen,
Tagelöhner zu dem Blasbalg.
Kräftig blasen da die Knechte,
Drücken rasch die Tagelöhner
Mit den Händen ohne Handschuh,
Mit den Schultern ohne Hüte;
Selbst der Schmieder Ilmarinen
Rühret fleißig um das Feuer,
Will aus Gold sich ein Gebilde,
Eine Braut aus Silber schaffen.
Gut nicht blasen seine Knechte,
Kraftlos drücken sie den Blasbalg,
Selbst der Schmieder Ilmarinen
Fängt nun an recht frisch zu blasen;
Bläset ein Mal, bläst das zweite,
Darauf bei dem dritten Male
Schaut er auf der Esse Boden,
Auf den Rand von seinem Ofen,
Was wohl aus der Esse käme,
Was sich aus dem Feuer drängte.
Kommt ein Schaf da aus dem Ofen,
Dringt hervor aus seiner Esse,
Haare hat's von Gold, von Kupfer,
Hat auch Haare, die von Silber,
Daß sich andre drüber freuen,
Ilmarinen sich nicht freute.
Sprach der Schmieder Ilmarinen:
"Mag der Wolf dergleichen hoffen!
Wünsch' aus Gold mir eine Gattin,
Eine Ehefrau aus Silber."

Stieß der Schmieder Ilmarinen
Drauf das Schaf zurück in's Feuer,
Fügte noch hinzu vom Golde,
Macht des Silbers Masse größer,
Stellt die Knechte hin zum Blasbalg,
Läßt die Tagelöhner blasen.
Eifrig blasen da die Knechte,
Drücken rasch die Tagelöhner
Mit den Händen ohne Handschuh,
Mit den Schultern ohne Hüte;
Selbst der Schmieder Ilmarinen
Schüret emsig um die Esse,
Will aus Gold sich ein Gebilde,
Eine Braut aus Silber schaffen.
Gut nicht blasen seine Knechte,
Kraftlos drücken sie den Blasbalg,
Selbst der Schmieder Ilmarinen
Fängt nun an recht frisch zu blasen;
Bläset ein Mal, bläst das zweite,
Darauf bei dem dritten Male
Schaut er auf der Esse Boden,
Auf den Rand von seinem Ofen,
Was wohl aus der Esse käme,
Was sich aus dem Feuer drängte.
Aus dem Feuer springt ein Füllen,
Dringt hervor dicht vor dem Blasbalg,
Goldenmähnig, silberköpfig,
Seine Hufen ganz aus Kupfer,
Daß sich andre drüber freuen,
Nicht sich Ilmarinen freuet.
Sprach der Schmieder Ilmarinen:
"Mag der Wolf dergleichen hoffen!
Wünsch' aus Gold mir eine Gattin,
Eine Ehefrau aus Silber."
Stößt der Schmieder Ilmarinen
In das Feuer rasch das Füllen,
Füget noch hinzu vom Golde,
Mehret noch des Silbers Masse,
Stellet Knechte an den Blasbalg,
Läßt die Tagelöhner blasen.
Eifrig blasen da die Knechte,
Drücken rasch die Tagelöhner
Mit den Händen ohne Handschuh,
Mit den Schultern ohne Hüte;
Selbst der Schmieder Ilmarinen
Schüret emsig in der Esse,
Will aus Gold sich ein Gebilde,
Eine Braut aus Silber schaffen.
Gut nicht blasen seine Knechte,
Kraftlos drücken sie den Blasbalg,
Selbst der Schmieder Ilmarinen
Fing nun an recht frisch zu blasen;
Bläset ein Mal, bläst das zweite,
Darauf bei dem dritten Male
Schaut er auf der Esse Boden,
Hin zum Rande seines Ofens,
Was wohl aus der Esse käme,
Was sich aus dem Feuer drängte.
Kommt ein Mädchen aus der Esse,
Von dem Balg mit goldner Flechte,
Silberhäuptig, goldenlockig,
Wunderschön am ganzen Leibe;
Daß die andern Furcht empfinden,
Ilmarinen sich nicht fürchtet.
Darauf schmiedet Ilmarinen,
Er, der Schmieder, das Gebilde,
Schmiedet Nächte ohn' zu ruhen,
Tagelang ohn' anzuhalten;
Füße gab er wohl der Jungfrau,
Füße ihr und bildet' Hände,
Doch nicht taugt der Fuß zum Gehen,
Nicht die Arme zum Umarmen.
Schmiedet Ohren wohl der Jungfrau,
Doch nichts hören konnten diese;
Meisterhaft schuf er den Mund ihr,
Schön den Mund, die Augen lebhaft,
Leider war der Mund ihr wortleer,
Ohne Anmuth auch das Auge.
Sprach der Schmieder Ilmarinen:
"Wäre eine schöne Jungfrau,
Wenn sie Worte nur besäße,
Mit Besinnung eine Zunge."
Zog darauf die schöne Jungfrau
Auf sein weiches Federlager,

Auf das sanfte Ruhekissen,
Auf das Bett von zarter Seide.
Darauf heizt' Schmied Ilmarinen
Seine Badstub' reich an Dämpfen,
Schaffet Seife hin zum Bade,
Bindet zweigereiche Besen,
Schaffet Wasser drei der Eimer,
Daß das Finklein sich nun wasche,
Daß das Ammerchen sich bade
Von des Goldes schmutz'gen Schlacken.
Zur Genüge hat der Schmieder,
Sich nach Herzenslust gebadet,
Streckt sich an der Jungfrau Seite
Auf dem weichen Federbette,
Auf dem stahlbeschlagnen Lager,
Auf dem eisernen Gestelle.
Darauf frägt Schmied Ilmarinen
Gleich schon in der Nächte ersten
Nach gehör'ger Zahl von Decken,
Sorgt für eine Menge Tücher,
Zwei, ja drei der Bärenfelle,
Fünf, ja sechs der wollnen Decken,
Um bei seiner Ehehälfte,
Bei dem goldnen Bild zu schlafen.
Warm genug war eine Seite,
Die die Decke gut verhüllte,
Die der Jungfrau zugewandte,
Die am Goldgebilde ruhte,
Diese Seite war voll Kälte,
War vor lauter Frost erstarret,
Drohte gar zu Eis zu werden
Und zu Stein sich zu verhärten.
Sprach der Schmieder Ilmarinen:
"Tauget nicht für mich die Jungfrau;
Will sie nach Wäinölä führen,
Wäinämöinen sie verleihen,
Als Gefährtin für sein Leben,
Als ein Hühnchen ihm im Schooße.
Führt die Jungfrau nach Wäinölä;
Redet, als er hingekommen,
Worte solcher Weise sprechend:
"O du alter Wäinämöinen,
Nimm da hin ein hübsches Mädchen,
Eine Jungfrau schön von Aussehn,
Nicht gar breit ist sie am Munde,
Nicht zu weit sind ihre Wangen."
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Blickte hin auf das Gebilde,
Warf die Augen hin zum Golde,
Redet Worte solcher Weise:
"Weßhalb brachtest du mir dieses,
Dieses goldne Ungeheuer?"
Sprach der Schmieder Ilmarinen:
"Weßhalb anders, als zum Besten:
Dir als Gattin für dein Leben,
Als ein Hühnchen dir im Schooße."
Sprach der alte Wäinämöinen:
"O du Schmied, mein lieber Bruder!
Wirf die Jungfrau in das Feuer,
Schmied' draus allerlei Geräthe,
Oder führe sie nach Rußland,
Dein Gebilde zu den Deutschen,
Daß im Kampfe sie die Reichen,
Mächt'ge sie durch Krieg gewinnen;
Nimmer ziemt es meinem Stamme,
Niemals ziemte es mir selber
Eine goldne Braut zu wählen,
Eine silberne zu suchen."
Drauf verbot es Wäinämöinen
Und versagt's der Freund der Wogen
Ernstlich dem Geschlecht, das wächset,
Dem Geschlecht, das sich erhebet,
Vor dem Golde sich zu neigen,
Vor dem Silber schwach zu werden;
Redet Worte solcher Weise,
Läßt auf diese Art sich hören:
"Wollet nicht, ihr armen Söhne,
Nicht ihr Helden, die ihr wachset,
Solltet ihr Vermögen haben
Oder dessen auch entrathen,
Wollet nie, so lang' ihr lebet,
Nie, so lang' das Mondlicht glänzet,
Nach den goldnen Mädchen freien,
Eine Silberbraut euch wählen!
Kalt nur ist der Glanz des Goldes,
Frost nur hauchet aus das Silber.

Achtunddreißigste Rune.

Darauf ließ Schmied Ilmarinen,
Dieser ew'ge Schmiedekünstler,
Bald in Stich das Goldgebilde,
Seine Braut aus blankem Silber;
Spannt das Roß in die Geschirre,
Spannt es vor den braunen Schlitten,
Setzt sich selber in den Schlitten,
Hebt sich auf dem Sitz des Schlittens,
Und gelobt nun fortzuziehen,
Hat die Absicht bei dem Gehen
Nun in Pohjola zu freien
Um des Nordlands zweite Tochter.
Fuhr nun eine Tagereise,
Wandert vorwärts auch die zweite,
An dem dritten Tage endlich
Kommt er zu dem Hof Pohjola's.
Louhi, sie, des Nordlands Wirthin,
Stand grad' selber in dem Hofe,
Fing da also an zu sprechen,
Wandte sich um nachzufragen,
Wie ihr Kind sich wohl befände,
Wie die liebe Tochter weilte
Bei dem Mann als Schwiegertochter,
Bei der Schwäherin als Hausfrau.
Selbst der Schmieder Ilmarinen
Schiefen Hauptes, schlechter Stimmung,
Schiefgeschoben seine Mütze,
Redet Worte solcher Weise:
"Wolle nicht, o Schwiegermutter,
Wolle jetzt nicht darnach fragen,
Wie die Tochter sich befindet,
Wie die Theure jetzo lebet!
Schon hat sie der Tod erfasset,
Jähes Ende sie ereilet;
In der Erde liegt die Beere,
In der Heide meine Schöne,
Unter Stroh die Schwarzgelockte,
Unter Gras die Silberschöne;
Kam nun nach der zweiten Tochter,
Nach der jüngeren der Jungfraun;
Gieb sie mir, o Schwiegermutter,
Gieb mir deine zweite Tochter
In des frühern Weibes Wohnung,
Nach dem Sitze ihrer Schwester!"
Louhi, sie, des Nordlands Wirthin,
Redet Worte solcher Weise:
"Schlecht hab', Arme, ich gehandelt,
Schlimm gewiß ich Unglücksel'ge,
Daß mein Kind ich dir versprochen,
Daß die andre ich gegeben,
In der Jugend so zu sterben,
Voller Frische hinzusinken,
Gleich als in des Wolfes Rachen,
In den Schlund des brumm'gen Bären."
"Werd' dir nicht die zweite geben,
Meine Tochter dir nicht geben,
Daß den Ruß sie ab dir wasche,
Daß sie dich von Schlacken rein'ge;
Eher gäb' ich meine Tochter,
Ließe ich mein Kind, das gute,
In den Wasserfall voll Brausen,
In den wallungsreichen Strudel,
In den Schlund von Mana's Quappe,
In des Tuonihechtes Zähne."
Schief zog nun Schmied Ilmarinen
Seinen Mund sammt seinem Haupte,
Schief schob er die schwarzen Haare,
Dreht den Kopf mit krausen Locken,
Dringet selber in die Stube,
Selber unter's Dach geschwinde,
Redet Worte solcher Weise:
"Komm zu mir, o liebes Mädchen,
Zu dem Sitze deiner Schwester,
In des frühern Weibes Wohnung,
Daß du Honigbrot mir backest,
Daß du schönes Bier mir brauest!"
Sang ein Kindlein von dem Boden,
Sang und ließ sich also hören:
"Ueberflüss'ger, weich vom Schlosse,
Fremder Mann von unsern Thüren!

Hast der Burg zuvor geschadet,
Hast die Burg schon sonst gekränket,
Als das erste Mal du kamest,
An der Thüre hier erschienest."
"Mädchen, du, o liebe Schwester,
Freu' dich nicht ob dieses Freiers,
Nicht ob seines Munds Gestaltung,
Nicht ob seiner edlen Füße!
Hat das Zahnfleisch eines Wolfes,
Hat verborgen Fuchses Klauen,
Bärenkrallen an den Armen,
Blutbegierig ist das Messer,
Womit er die Köpfe ritzet,
Rücken aufzuschlitzen pfleget."
Selber sprach das Mädchen also
Zu dem Schmiede Ilmarinen:
"Werde dir gewiß nicht folgen,
Nicht beacht' ich solche Wichte;
Hast dein frühres Weib erschlagen,
Meine Schwester du getödtet,
Möchtest ferner mich noch tödten,
Selber mich um's Leben bringen;
Wohl verdienet dieses Mädchen
Einen Mann von besserm Werthe,
Einen Leib von schönerm Wuchse,
Daß sie fahr' in hübscherm Schlitten
Hin zu einem bessern Sitze,
Hin zu einer größern Wohnung,
Nicht zur Kohlenstätt' des Schmiedes,
Zu des dummen Mannes Feuer."
Schief zog nun Schmied Ilmarinen,
Dieser ew'ge Schmiedekünstler,
Seinen Mund sammt seinem Kopfe,
Wirft gar schief die schwarzen Haare,
Schreitet rasch, erreicht das Mädchen,
Fasset sie mit seinen Fäusten,
Gehet stürmend aus der Stube,
Stürzet eilends zu dem Schlitten,
Setzt die Jungfrau in den Schlitten,
Schleudert sie dahin zum Sitze,
Macht sich auf davon zu fahren,
Schickt sich an davon zu reisen,
Eine Hand hat er am Leitseil,
An der Mädchens Brust die andre.
Weinen mußt' das arme Mädchen,
Redet Worte solcher Weise:
"Kam nun zu des Sumpfes Beeren,
Zu des Wasserrandes Kräutern,
Werde, Hühnchen, dort verkommen,
Werde, Vöglein, rasch dort sterben.'
"Höre, Schmieder Ilmarinen!
Wirst du mich nicht gehen lassen,
So zerschlag' ich deinen Schlitten
Und zertrümmre ihn in Stücke,
Schlag ihn durch mit meinen Knieen,
Und durchstoß' ihn mit den Beinen."
Selbst der Schmieder Ilmarinen
Redet Worte solcher Weise:
"Sind an dieses Schmiedes Schlitten
Alle Seiten ja von Eisen,
Daß das Stoßen er vertrage
Und der schönen Jungfrau Toben."
Jammern mußt' das arme Mädchen,
Klagen die mit Erz Geschmückte,
Ringt die Finger sich zu Schanden
Und zerarbeitet die Hände,
Redet Worte solcher Weise:
"Wirst du mich nicht gehen lassen,
Werd' ich mich zum Fisch verwandeln,
Als ein Schnäpel in der Tiefe."
Selbst der Schmieder Ilmarinen
Redet Worte solcher Weise:
"Wirst auch so mir nicht entkommen,
Werd' als Hecht dir dorten folgen."
Jammern mußt' das arme Mädchen,
Klagen die mit Erz Geschmückte,
Ringt die Finger sich zu Schanden
Und zerarbeitet die Hände,
Redet Worte solcher Weise:
"Wirst du mich nicht gehen lassen,
Werd' ich zu dem Walde ziehen
Als ein Hermelin in Felsen."
Selbst der Schmieder Ilmarinen
Redet Worte solcher Weise:

"Wirst auch so mir nicht entkommen,
Werd' als Otter dich verfolgen."
Jammern mußt' das arme Mädchen,
Klagen die mit Erz Geschmückte,
Ringt die Finger sich zu Schanden
Und zerarbeitet die Hände,
Redet Worte solcher Weise:
"Wirst du mich nicht gehen lassen,
Werd' als Lerch' ich zwitschernd fliegen,
Mich in dem Gewölk verbergen.'
Selbst der Schmieder Ilmarinen
Redet' Worte solcher Weise:
"Wirst auch so mir nicht entkommen,
Werde dir als Adler folgen."
War ein wenig nur gereiset,
Eine Strecke Wegs gewandert,
Da beginnt das Pferd zu schnaufen,
Fängt das Schlappohr an zu stutzen.
Ihren Kopf erhebt die Jungfrau,
Sieht im Schnee dort frische Spuren,
Fragend spricht sie diese Worte:
"Wer ist hier vorbeigelaufen?"
Sprach der Schmieder Ilmarinen:
"Ist ein Hase hier gelaufen."
Seufzen that das arme Mädchen,
Seufzete und schluchzte reichlich,
Redet' Worte solcher Weise:
"Wehe mir, dem ärmsten Mädchen!
Besser wäre es gewesen,
Würde besser mich befinden,
Könnte ich dem Hasen folgen,
Laufen in des Krummbein's Spuren,
Als im Schlitten dieses Freiers,
Auf des Runzelreichen Decke;
Schöner sind des Hasen Haare,
Hübscher seines Mundes Oeffnung."
Selbst der Schmieder Ilmarinen
Biß die Lippen, schiefen Hauptes,
Fuhr gar rauschend fort des Weges;
War ein wenig nur gefahren,
Laut beginnt das Roß zu schnaufen,
Fängt das Schlappohr an zu stutzen.
Ihren Kopf erhebt die Jungfrau,
Sieht im Schnee noch frische Spuren,
Fragend spricht sie diese Worte:
"Wer ist hier vorbeigelaufen?"
Sprach der Schmieder Ilmarinen:
"Ist ein Füchslein hier gelaufen."
Seufzen that das arme Mädchen,
Seufzete und schluchzte reichlich,
Redet' Worte solcher Weise:
"Wehe mir, dem ärmsten Mädchen!
Besser wäre wohl mein Leben,
Besser würd' ich mich befinden
In des lauten Füchsleins Schlitten,
In dem Fuhrwerk dieses Flücht'gen,
Als im Schlitten dieses Freiers,
Auf des Runzelreichen Decke;
Schöner sind des Fuchses Haare,
Hübscher seines Mundes Oeffnung."
Selbst der Schmieder Ilmarinen
Biß die Lippen, schiefen Hauptes,
Fuhr gar rauschend fort des Weges;
War ein wenig nur gefahren,
Laut beginnt das Roß zu schnaufen,
Fängt das Schlappohr an zu stutzen.
Ihren Kopf erhebt die Jungfrau,
Sieht im Schnee noch frische Spuren,
Fragend spricht sie diese Worte:
"Wer ist hier vorbeigelaufen?"
Sprach der Schmieder Ilmarinen:
"Ist ein Wolf, der hier gelaufen."
Seufzen that das arme Mädchen,
Seufzete und schluchzte reichlich,
Redet' Worte solcher Weise:
"Wehe mir, dem armen Mädchen!
Besser wäre wohl mein Leben,
Besser würd' ich mich befinden,
Folgte ich des Wolfes Spuren,
Ihm, der seinen Kopf stets senket,
Als im Schlitten dieses Freiers,
Auf des Runzelreichen Decke;
Schöner sind des Wolfes Haare,
Seines Mundes Oeffnung schöner."

Selbst der Schmieder Ilmarinen
Biß die Lippen, schiefen Hauptes,
Fuhr gar rauschend fort die Straße
Ueber Nacht zum neuen Dorfe.
Von dem Wege gar ermüdet
Schlummerte der Schmied gar kräftig,
Lachen macht das Weib ein andrer
Ob des Mannes, der verschlafen.
Als der Schmieder Ilmarinen
An dem Morgen drauf erwachte,
Schief den Mund und Kopf gewendet,
Schief das schwarze Haar geschoben;
Spricht der Schmieder Ilmarinen
Selber Worte solcher Weise:
"Soll ich mich an's Singen machen,
Soll ich meine Braut nun bannen
Als ein Waldthier hin zum Walde,
Als ein Wasserthier zum Wasser?"
"Werd' sie nicht zum Waldthier singen,
Würde sich der Wald entsetzen;
Werd' sie nicht in's Wasser bannen,
Würden alle Fische fliehen;
Lieber will mit meiner Klinge,
Mit dem Schwerte ich sie tödten."
Seine Absicht ahnt die Klinge,
Deutlich wird sein Sinn dem Schwerte,
Dieses redet solche Worte:
"Bin wohl nicht dazu geschaffen,
Daß ich Weiber tödten sollte,
Schwache um ihr Leben bringen."
Nun beginnt Schmied Ilmarinen
Endlich voller Kraft zu singen,
Fängt voll Zorn er an zu sprechen;
Wandelte sein Weib zur Möve,
Daß sie auf den Klippen schrille,
Auf den Wasserfelsen kreische,
Auf des Ufers Spitzen kreise,
In dem Gegenwinde schwebe.
Darauf setzt Schmied Ilmarinen
Wiederum sich in den Schlitten,
Eilet rauschend fort des Weges,
Kopfgesenkt und schlechter Laune
Reist er wieder nach der Heimath,
Kommt er nach bekanntem Lande.
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Kommt ihm auf dem Weg entgegen,
Redet Worte solcher Weise:
"Bruder, du Schmied Ilmarinen,
Weßhalb bist du trüber Stimmung,
Hast die Mütze schief geschoben
Bei der Rückkehr aus Pohjola?
Wie denn lebet jetzt Pohjola?"
Sprach der Schmieder Ilmarinen:
"Wie sollt' Pohjola nicht leben?
Dorten mahlt der Sampo fleißig,
Lärmet stets der bunte Deckel,
Mahlet einen Tag zum Essen,
Mahlt den zweiten zum Verkaufen,
Mahlt den dritten guten Vorrath."
"Also sage ich mit Wahrheit,
Wiederhole ich die Worte:
Wie das Leben in Pohjola,
Wenn der Sampo in Pohjola!
Dort ist Pflügen, dort ist Säen,
Dort ist Wachsthum jeder Weise,
Dorten wechsellose Wohlfahrt."
Sprach der alte Wäinämöinen:
"Bruder, du Schmied Ilmarinen!
Wo hast du dein Weib gelassen,
Wo die weitberühmte Jungfrau,
Daß du also leer erschienen,
Ohne Weib kommst angefahren?"
Selbst der Schmieder Ilmarinen
Redet Worte dieser Weise:
"Hab' das garst'ge Weib verwandelt
Auf dem Meer zu einer Möve;
Jetzo wimmert sie als Möve,
Kreischt sie dorten voller Stöhnen,
Lärmt sie auf des Wassers Klippen,
Schreit sie auf des Meeres Felsen."

Neununddreißigste Rune.

Wäinämöinen alt und wahrhaft
Redet selber diese Worte:
"O du Schmieder Ilmarinen,
Laß uns nach Pohjola gehen,
Daß den Sampo wir gewinnen,
Wir den bunten Deckel schauen!"
Selbst der Schmieder Ilmarinen
Redet Worte solcher Weise:
"Nicht zu fassen ist der Sampo,
Schwer der Deckel herzuholen
Aus dem nimmerhellen Nordland,
Aus dem düstern Sariola;
Fortgeführet ist der Sampo,
Dort der Deckel fortgetragen
In den Steinberg von Pohjola,
Innerhalb des Kupferberges,
Hinter einer Neunzahl Schlösser;
Wurzel sind ihm dort geschossen,
Neun der Klafter in die Tiefe,
Eine Wurzel in die Erde,
In dem Wasserfall die zweite,
In des Hauses Berg die dritte."
Sprach der alte Wäinämöinen:
"Bruder Schmied, mein Vielgeliebter,
Laß uns gehen nach Pohjola,
Daß den Sampo wir gewinnen!
Bauen wir ein Schiff voll Größe,
Um den Sampo aufzunehmen,
Um den Deckel fortzutragen
Aus dem Steinberg von Pohjola,
Aus des Kupferberges Innerm,
Hinter jener Neunzahl Schlösser."
Sprach der Schmieder Ilmarinen:
"Sichrer ist der Weg zu Lande,
Lempo ziehe auf dem Meere,
Selbst der Tod auf dessen Rücken!
Dorten könnt' der Wind uns treiben,
Könnt' der Sturm uns niederwerfen,
Rudern müßten da die Finger,
Steuern da die Ellenbogen.
Sprach der alte Wäinämöinen:
"Sichrer ist der Weg zu Lande,
Sichrer ist er, aber schwierig,
Ferner ist er voller Krümmung;
Wonnig ist's zu Boot im Wasser,
Mit dem Nachen hinzuschwimmen,
Durch die Wasserfläch' zu ziehen,
Seiner klaren Fluth zu folgen:
Wonnig wiegt der Wind den Nachen,
Treibt die Wog' das Schifflein vorwärts,
Setzt der Westwind es in Schwanken,
Führt der Südwind es nach vorne;
Aber sei dem wie ihm wolle,
Hast du keine Lust zu Wasser,
Wollen wir zu Lande reisen,
An dem Strande vorwärts schreiten!"
"Schmiede mir nun eine Klinge,
Mach' ein neues Schwert voll Feuer,
Womit ich die Wölfe haue,
Ich des Nordens Volk verscheuche,
Da ich geh' den Sampo holen
Nach dem Dorfe voller Kälte,
Nach dem nimmerhellen Nordland,
Nach dem düstern Sariola."
Selbst der Schmieder Ilmarinen,
Dieser ew'ge Schmiedekünstler,
Stößt nun Eisen in das Feuer,
Stahl er in den Kohlenhaufen,
Gold soviel die Faust erfasset,
Silber mit der Hände Höhlung;
Stellt die Knechte hin zum Blasen,
Tagelöhner an den Blasbalg.
Eifrig blasen da die Knechte,
Drücken stark die Tagelöhner,
Gleich dem Brei zerschmolz das Eisen,
Weich gleich Teig die Stahlesmasse,
Gleich dem Wasser glänzt das Silber,
Flüssig ward das Gold wie Wogen.
Darauf schaut Schmied Ilmarinen,
Dieser ew'ge Schmiedekünstler

Auf den Boden seiner Esse
Zu dem Rande seines Ofens,
Sieht die Klinge schon entstehen,
Sieht den goldnen Griff sich bilden.
Nimmt die Masse aus dem Feuer,
Nimmt das herrliche Geschmiede
Aus der Esse auf den Amboß
Zu des Hammers munterm Klopfen,
Schmiedet nun ein Schwert nach Wunsch sich,
Eine Klinge, die die beste,
Ziert' sie aus mit gutem Golde,
Schmückte sie mit schönem Silber.
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Kam nun selbst um zuzusehen;
Nahm die Klinge voller Feuer
In die rechte seiner Hände,
Wendet sie nach allen Seiten,
Redet Worte solcher Weise:
"Paßt das Schwert auch zu dem Manne,
Paßt die Klinge zu dem Träger?"
Paßte wohl das Schwert zum Manne,
Zu dem Träger wohl die Klinge,
An der Spitze strahlt das Mondlicht,
Auf der Fläche scheint die Sonne,
Sterne schimmerten am Griffe,
An der Schneid' ein Rößlein wiehert,
Auf dem Knopfe sitzt ein Kätzlein,
Auf der Scheide bellt ein Hündlein.
Ziehet hin und her die Klinge
In des Eisenberges Spalten,
Selber spricht er diese Worte:
"Möchte schon mit dieser Schneide
Feste Berge bald durchhauen,
Felsen bald zur Hälfte spalten."
Selbst der Schmieder Ilmarinen
Redet Worte solcher Weise:
"Womit soll ich mich, o Aermster,
Womit wir uns, Kühner, schützen,
Womit schirmen, womit gürten
Gegen Land- und Seegefahren?
Kleid' ich mich in einen Harnisch,
Soll ein Eisenhemd ich anziehn,
Soll ich einen Stahlgurt umthun?
Stärker ist der Mann im Harnisch,
Besser in dem Eisenhemde,
Kräftiger der Held im Stahlgurt."
Kam die Zeit um fortzuziehen,
Eilt' die Stunde aufzubrechen;
Wäinämöinen war der eine,
Mit ihm war Schmied Ilmarinen,
Gingen um das Roß zu suchen,
Nach dem stoppelmähn'gen Füllen,
Mit den Zügeln in dem Gurte,
Mit Geschirren auf den Schultern,
Suchten beide nach dem Pferde,
Schauten nach dem Kopf im Walde,
Spüren scharfen Blicks dasselbe
In des dunkeln Waldes Umkreis;
Bis im Hain das Roß sie finden,
In dem Wald das Stoppelmähn'ge.
Wäinämöinen alt und wahrhaft,
Mit ihm Schmieder Ilmarinen
Drückten an den Kopf die Riemen,
An des Rosses Maul die Zügel;
Rasselnd fuhren sie des Weges,
Beide an dem Meeresufer,
Jammern hören sie vom Strande,
Klagen von dem Stapelplatze.
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Redet Worte solcher Weise:
"Muß ein Mädchen dorten weinen,
Muß ein Mädchen dort wohl jammern,
Sollen wir uns nicht verfügen
In die Näh' um zuzuschauen?"
Selber schritt er darauf näher,
Ging heran um zuzuschauen,
War kein Mädchen, das da weinte,
Auch kein Mädchen, das da jammert':
War ein Boot, das dorten weinte,
Voller Klagen war's ein Nachen.
Sprach der alte Wäinämöinen,
An des Bootes Seite stehend:
"Weßhalb weinst du, Plankennachen,

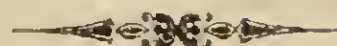
Klagst du, Boot mit Ruderhaken,
Weinst du, daß du plump gezimmert,
Daß mit Haken du befestigt?"
Antwort gab der Plankennachen,
Also sprach das Boot mit Haken:
"In das Wasser will der Nachen
Auch von theerbedeckten Rollen,
Wie nach eines Mannes Wohnung
Auch aus hohem Haus das Mädchen;
Deshalb wein' ich, armer Nachen,
Klag' ich Boot, erfüllt von Schmerzen,
Wein' ich, damit ich in's Wasser,
In das Meer gestoßen werde."
"Hieß wohl, als man mich gezimmert,
Bei dem Baue ward gesungen,
Daß ich werden sollt' ein Kriegsboot,
Werden sollt' ein Kampfesfahrzeug,
Daß ich reiche Güter trüge,
Auf dem Boden große Schätze;
Bin nicht in den Krieg gekommen,
Niemals auf die Fahrt nach Beute."
"Andre Böte, selbst die schlechten,
Ziehen immer fort zum Kampfe,
Schreiten hin zu muntern Schlachten,
Dreimal in dem Lauf des Sommers
Kommen sie mit Geld beladen,
Schätze auf dem Boden tragend;
Ich ein Boot, das gut gezimmert,
Das ich hundert Bretter habe,
Faule hier auf meinen Spänen,
Liege auf dem Zimmerplatze;
Auch der Erde schlechtste Würmer
Ruhen unter meiner Wölbung,
Und die scheußlichsten der Vögel
Bauen an dem Maste Nester,
Alle Frösche aus dem Walde
Springen an dem Vordersteven;
Wäre wohl um zweimal schöner,
Zwei ja dreimal wär' es besser,
Wär' ich Tanne auf dem Berge,
Eine Fichte auf der Heide,
Mit dem Eichhorn in den Zweigen,
Mit dem Hündchen an dem Stamme."
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Redet Worte solcher Weise:
"Weine nicht, du Plankennachen,
Nicht, o Boot mit Ruderhaken,
Bald sollst du zum Kriege ziehen,
Zu dem muntern Kampfe schreiten!"
"Bist, o Boot, du von dem Schöpfer,
Bist vom Schöpfer du geschaffen,
Kannst du mit dem Rand in's Wasser,
Seitwärts in die Fluthen schreiten,
Von den Fäusten nicht berühret,
Von den Händen nicht erfasset,
Von den Schultern nicht geschoben,
Von den Armen nicht gezogen?"
Antwort gab das Boot aus Planken,
Redet so das hakenreiche:
"Geht doch nicht mein Stamm, der große,
Nicht die lieben Brüder Böte
Ungestoßen in das Wasser,
Ungetrieben in die Fluthen,
Wenn sie nicht die Hand berühret,
Nicht der Arm sie vorwärts schiebet."
Sprach der alte Wäinämöinen
"Stoß' ich dich nun in das Wasser,
Wirst du ungerudert laufen,
Ohne alle Hülf' der Ruder,
Ohne allen Dienst des Steuers,
Ohne Wind in deinen Segeln?
Antwort gab das Boot aus Planken,
Redet' so das hakenreiche:
"Geht doch nicht mein Stamm, der große,
Auch kein andrer aus dem Haufen
Ungerudert von den Fingern,
Ohne alle Hülf' der Ruder,
Ohne allen Dienst des Steuers,
Ohne Wind in seinen Segeln."
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Redet Worte solcher Weise:
"Wirst gerudert du denn laufen,
Mit den Rudern fort'beweget,
Von dem Steuer fortgetrieben,

Mit dem Winde in den Segeln?"
Antwort gab das Boot aus Planken,
So der hakenreiche Nachen:
"Laufet ja mein Stamm, der ganze,
Alle meine Brüder Böte
Durch das Rudern mit den Fingern,
Durch die Hülfe von den Rudern,
Von dem Steuer fortgelenket,
Mit dem Winde in den Segeln."
Ließ der alte Wäinämöinen
Nun sein Roß dort auf dem Sande,
Hing an einen Baum die Halfter,
Band die Zügel dort an Zweige,
Stieß den Nachen in das Wasser,
Sang das Boot hin auf die Fluthen,
Fragte von dem Boot aus Planken,
Redet' Worte solcher Weise:
"O du Boot mit schöner Wölbung,
Hölzern Boot mit Ruderhaken!
Bist du schön auch um zu tragen,
Wie du schön bist anzuschauen?'
Antwort gab das Boot aus Planken,
Redet' so das hakenreiche:
"Bin gar schön auch um zu tragen,
Fasse wohl auf meinem Boden
Hundert Männer, wenn sie rudern,
Stille sitzend wohl ein Tausend."
Fing der alte Wäinämöinen
Darauf leise an zu singen,
Sang auf eine Seit' des Bootes
Jünglinge mit schönen Haaren,
Schönen Haaren, starken Fäusten,
Krafterfüllte Stiefelträger;
Sang zur andern Seit' des Bootes
Mädchen zinngeschmückt am Haupte,
Zinngeschmückt mit Kupfergürtel,
Schöngeziert mit goldnen Ringen.
Wäinämöinen singet ferner
Voll die Bretter da mit Männern,
Voll mit lauter alten Leuten,
Die ihr Leben lang gesessen,
Singt sie hin wo wenig Platz war,
Da die Jungen früher kamen.
Selber setzt er sich an's Ende,
An den Hinterstamm von Birken,
Steuerte sein Schifflein rastlos,
Redet Worte solcher Weise:
"Lauf' auf baumentblößten Strecken,
Durch das Wasser nun, o Nachen,
Lauf' gleich einem Wasserbläschen,
Wie ein Blümlein auf den Wogen!"
Ließ die Jünglinge dann rudern,
Ließ die Mädchen stille sitzen;
Emsig rudern zwar die Jungen,
Doch der Weg will nicht entschwinden.
Ließ die Mädchen darauf rudern,
Ließ die jungen Männer sitzen;
Kräftig rudern zwar die Mädchen,
Doch der Weg will nicht entschwinden.
Ließ die Alten darauf rudern,
Ließ die jungen Männer schauen;
Kräftig rudern zwar die Alten,
Doch der Weg will nicht entschwinden.
Darauf setzt Schmied Ilmarinen
Selbst sich hin um nun zu rudern,
Da erst lief das Boot von Planken,
Lief das Boot, der Weg entschwindet,
Weithin tönt der Schlag der Ruder,
Weit der Ruderhaken Kreischen.
Ruderte mit starkem Brausen,
Bänk' und Seitenbretter schwankten,
Ebereschenruder stöhnten,
Ihre Stiele gleich dem Feldhuhn,
Ihre Blätter gleich dem Birkhuhn,
Vorne lärmt das Boot gleich Schwänen,
Hinten krächzet es gleich Raben
Und die Ruderhaken schnattern.
Selbst der alte Wäinämöinen
Lenkte plätschernd nun den Nachen
An des rothen Bootes Ende,
Sitzend an dem Steuerruder;
Eine Landspitz' kam zum Vorschein,
Sichtbar ward ein Dorf gar elend.
Auf der Landzung' weilte Ahti,

Kauko an der Landzung' Busen;
Kauko weinte hier nach Fischen,
Nach dem Brote Lemminkäinen,
Ahti ob der Kammer Kleinheit,
Wegen seines schlechten Looses.
  Zimmert an des Bootes Seiten,
An des neuen Nachens Boden
An der Hungerspitze Ende,
An des Unglücksdorfes Seite.
  Trefflich waren seine Ohren,
Besser dennoch seine Augen,
Warf die Augen hin nach Nordwest,
Wendet' seinen Kopf zur Sonne,
Sieht von fern den Regenbogen,
Ferner eine Hängewolke.
  War jedoch kein Regenbogen,
War auch keine Hängewolke,
War ein Boot, das weiter fähret,
War ein Nachen, der da ziehet
Auf des Meeres klarem Rücken,
Auf der weitgestreckten Oede,
An dem Hinterstamm ein Braver,
Voller Kraft ein Mann am Ruder.
  Sprach der muntre Lemminkäinen:
"Kenne gar nicht diesen Nachen,
Nicht das Boot von schöner Bauart,
Das aus Suomi jetzo kommet,
Mit dem Ruderschlag von Osten,
Mit dem Steuer hin nach Nordwest."
  Fing nun kräftig an zu rufen,
Rief, daß alles wiederhallte,
Rief von seiner Landzung' Spitze,
Ueber's Wasser hin der Lust'ge:
"Wessen Boot ist auf dem Wasser,
Wessen Schifflein in den Wogen?"
  Sprachen aus dem Boot die Männer,
Antwort gaben so die Weiber:
"Wer bist du, o Mann im Walde,
Welch ein Held du in dem Dickicht,
Daß du dieses Boot nicht kennest,
Nicht das Fahrzeug von Wäinölä,
Nicht den Mann am Steuer kennest,
Nicht den Helden an dem Ruder!"
  Sprach der muntre Lemminkäinen
"Kenne wohl den Steuerhalter
Und erkenne auch die Rudrer;
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Sitzet selbst am Steuerruder,
Ilmarinen aber rudert;
Wohin ziehet ihr, o Männer,
Wandert ihr, o guten Helden?"
  Sprach der alte Wäinämöinen:
"Wandern grade nun nach Norden
Gegen starke Wellenschichten,
Durch die schaumbedeckten Fluthen,
Um den Sampo zu gewinnen,
Um zu schau'n den bunten Deckel
Aus dem Steinberg von Pohjola,
Aus des Kupferberges Innerm."
  Sprach der muntre Lemminkäinen:
"O du alter Wäinämöinen!
Sollst auch mich als Mann nun nehmen,
Mich als dritten Helden rechnen,
Da du ziehst den Sampo heben,
Seinen Deckel fortzutragen!
Werde wohl als Mann noch gelten,
Wenn das Schlagen nöthig würde,
Geb' Befehle meinen Händen,
Meinen Schultern gute Lehren."
  Wäinämöinen alt und wahrhaft
Nahm den Mann mit zu der Reise
In das Boot den muntern Burschen;
Selbst der muntre Lemminkäinen
Kommt nun hastig angestiegen,
Eilt herbei mit leichten Schritten,
Bringet mit sich Seitenleisten
Zu dem Boote Wäinämöinen's.
  Sprach der alte Wäinämöinen:
"Ist schon Holz an meinem Boote,
Seitenleisten an dem Fahrzeug,
Ohnehin ist gut geladen,
Weßhalb bringst du Seitenleisten,
Holz du noch hinzu zum Boote?
  Sprach der muntre Lemminkäinen:

"Nicht durch Vorsicht sinkt der Nachen,
Durch die Stütze nicht der Schober;
Oft schon forderten im Nordmeer
Stürme von dem Boote Leisten,
Gegenwinde Seitenbretter."
Sprach der alte Wäinämöinen:

"Deshalb ist des Kriegesfahrzeugs
Wölbung auch gemacht aus Eisen
Und mit Stahl es vorn beschlagen,
Daß der Wind es nicht entführe,
Nicht der Sturm das Boot zerschlage."

Vierzigste Rune.

Wäinämöinen alt und wahrhaft
Steuert mit dem Boote vorwärts
Von der langen Landzung' Ende,
Aus des armen Dorfes Nähe;
Steuert singend durch die Wogen,
Voller Freude durch die Fluthen.
Auf der Landspitz' schauen Mädchen,
Schauen sie und lauschen also:
"Was für Jubel ist im Meere,
Was für Sang dort auf den Fluthen,
Bess'rer Jubel als je früher,
Sang weit schöner als der sonst'ge?"
Steuerte nun Wäinämöinen
Einen Tag durch Landgewässer,
Darauf durch des Sumpfs Gewässer,
An dem dritten Tag durch Ströme.
Da gedachte Lemminkäinen
Seiner einst gehörten Worte
In der Näh' des Feuerstromes,
Bei des heil'gen Flusses Wirbeln;
Redet Worte solcher Weise,
Läßt auf diese Art sich hören:
"Laß, o Wasserfall, dein Schäumen,
Wasser, du dein heft'ges Schwanken!
Stromesjungfrau, Schaumesmädchen,
Setz' dich auf den Sprudelfelsen,
Auf den Steinblock voll Gezische,
Nimm die Wogen in die Arme,
Drück' die Brandung mit den Händen,
Press' den Schaum mit deinen Fäusten,
Daß er auf die Brust nicht sprütze,
Nicht auf unsre Köpfe zische!"
"Alte, du im Meere unten,
Die du bei dem Schaume weilest!
Steige schwimmend auf zum Schaume,
Heb' die Brust du auf die Wogen,
Um den Schaum fest anzusammeln,
Um die Wellen zu bewachen,
Daß sie nicht den Schuldentblößten,
Nicht den Fehlerfreien stoßen!"
"Steine in des Flusses Mitte,
Felsen in des Schaumes Wölbung
Mögen ihre Stirne senken,
Ihren Kopf nach unten drücken
Auf der Bahn des rothen Bootes,
Auf dem Weg des theer'gen Nachens!"
"Sollte dieß genug nicht scheinen,
Kimmo, du, o Sohn von Kammo!
Bohr' ein Loch mit deinem Bohrer,
Haue du hier eine Oeffnung
Mitten durch des Stromes Felsen,
An der bösen Klippe Seite,
Daß das Boot ohn' festzusitzen
Unbeschädigt weiter laufe!"
"Sollte dieß genug nicht scheinen,
Wirth des Wassers in den Fluthen!
Mach' zu Moos die starren Steine,
Mach' das Boot zur Hechtesblase,
Wenn es durch die Wogen ziehet,
Durch der Wellen Berge eilet!"
"Jungfrau an dem Wasserfalle,
Die du in dem Flusse weilest!
Drehe einen weichen Faden
Aus der weichen Flachsesknocke,
Zieh den Faden durch das Wasser,
Durch die Fluth den blaugefärbten,
Daß an ihm mein Nachen laufe,
Mit betheerter Wölbung ziehe,
Daß den Weg auch schlichte Männer,
Unerfahr'ne selbst ihn finden."
"Steuergöttin, Weib voll Einsicht!
Nimm dein Steuer voller Güte,
Womit du den Nachen lenkest,
Durch die Zauberfluthen eilest,
Vor der Mißgunst Haus vorüber,
An der Zauberkünstler Fenster!"
"Sollte das genug nicht scheinen,
Ukko, du, o Gott im Himmel!
Lenk' das Boot du mit dem Schwerte,
Lenk' es mit der blanken Klinge,

Daß das Boot von Planken laufe,
Daß der Tannennachen eile!"
Selbst der alte Wäinämöinen
Steuert fort nun durch die Wogen,
Steuerte durch Felsenspalten,
Durch den Schaum voll wilden Brausens,
Hängen blieb dort nicht der Nachen,
Stecken nicht das Boot des Kund'gen.
Erst als es darauf gekommen
In die weitgedehnten Wasser,
Blieb das Boot im Laufe stecken,
Blieb der Nachen stehn im Eilen;
Haftet fest auf einer Stelle,
Kann vom Fleck sich nicht bewegen.
Selbst der Schmieder Ilmarinen,
Munter mit ihm Lemminkäinen
Stoßen in das Meer das Steuer,
In die Fluth die Fichtenplanke,
Schieben emsig, um zu treiben
Von der Stelle ihren Nachen;
Doch nicht laufen will der Nachen,
Frei kommt nicht das Boot von Planken.
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Redet Worte solcher Weise:
"O du muntrer Lemminkäinen,
Bücke dich um zuzuschauen,
Worauf denn das Boot wohl haftet,
Worauf unser Nachen stecket
In den weitgedehnten Fluthen,
In den überstillen Tiefen,
Ob auf Klippen oder Zweigen,
Ob auf einer andern Hemmniß."
Selbst der muntre Lemminkäinen
Wendet sich um zuzuschauen,
Schauet unterhalb des Bootes,
Redet Worte solcher Weise:
"Sitzet nicht auf einer Klippe,
Einer Klippe, einem Strauche,
Auf der Schulter eines Hechtes,
Auf des Wasserhundes Hüftbein."
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Redet Worte solcher Weise:
"Alles findet man im Wasser,
Zweige oder auch wohl Hechte;
Sind wir auf des Hechtes Rücken,
Auf des Wasserhundes Hüftbein,
Fahre mit dem Schwert in's Wasser,
Schlage du den Fisch in Stücke!"
Selbst der muntre Lemminkäinen,
Dieser lebensfrische Bursche,
Zog die Klinge aus dem Gurte,
Von der Hüft' den Knochenbeißer,
Fuhr in's Wasser mit der Klinge,
Hieb hinab am Rand des Bootes,
Stürzet selber in das Wasser,
Fährt in's Meer mit seinen Fäusten.
Darauf faßt Schmied Ilmarinen
Bei den Haaren diesen Helden,
Hebt den Mann aus Meeresfluthen,
Redet selber diese Worte:
"Alle sind gemacht zu Männern,
Sind gemacht zu Bartesträgern,
Daß erfüllt ein Hundert werde,
Voll ein Tausend sich gestalte."
Zog das Schwert aus seinem Gurte,
Aus der Scheid' das wilde Eisen,
Daß den Fisch er jetzt zerhaue,
Schlägt hinab zur Seit' des Bootes;
Doch in Stücke sprang die Klinge,
Ohne daß der Hecht was merkte.
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Redet Worte solcher Weise:
"Nicht seid ihr des Mannes Hälfte,
Nicht das Drittel eines Helden;
Kommt Bedürfniß nach dem Manne,
Hat des Mannes Sinn man nöthig,
Ist der ganze Sinn bei Schlichten,
Alle Einsicht bei den Andern."
Selber zieht er seine Klinge,
Greift er nach dem scharfen Eisen,
Stößt die Klinge in die Fluthen,
An des Bootes Seit' zur Tiefe,
In des Hechtes breiten Rücken,
In des Wasserhundes Rippen.

Doch sein Schwert blieb dorten stecken,
Haftet in des Fisches Rachen;
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Zog den Fisch nun in die Höhe,
Zog den Hecht hoch aus dem Wasser:
Dieser bricht darauf in Stücke,
Auf den Boden stürzt der Fischschweif,
In das Boot der Kopf des Hechtes.
Wieder konnt' der Nachen laufen,
Kam das Boot von seiner Stelle;
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Lenkt das Boot zu einer Klippe,
Treibt den Nachen hin zum Strande,
Schaut und blickt nach allen Seiten,
Nach des Hechtkopfs Trümmerstücken,
Selber spricht er diese Worte:
"Wer der älteste der Jungen,
Soll den Hecht hier mir zerspalten,
Soll den Fisch in Scheiben schneiden,
Soll den Kopf in Stücke schlagen!"
Sprachen aus dem Boot die Männer,
Von den Kanten so die Weiber:
"Schöner sind des Fängers Hände,
Heiliger sind seine Finger."
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Holt das Messer aus der Scheide,
Von der Hüft' das kalte Eisen,
Daß den Hecht er damit spalte,
Diesen Fisch in Stücke schneide,
Selber spricht er diese Worte:
"Wer die jüngste von den Jungfraun,
Soll den Hecht hier für mich kochen,
Mir zu einem Frühstücksbissen,
Mir zu einem schönen Schmause!"
Kochen gingen nun die Jungfraun,
Um die Wette zehn der Jungfraun;
So nun ward der Hecht gekochet
Zu den Bissen eines Mahles,
Auf der Klippe blieben Knochen,
Fischesgräten auf dem Felsen.
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Blickte hin auf diese Gräten,
Schaut' sie an von allen Seiten,
Redet' Worte solcher Weise:
"Was wohl könnte hieraus werden,
Aus den Zähnen dieses Hechtes,
Aus den weitgestreckten Kiefern,
Wär'n sie in des Schmiedes Esse,
Bei dem kund'gen Schmiedekünstler,
In der Hand des klugen Mannes?"
Sprach der Schmieder Ilmarinen:
"Nichts kann aus dem Nutzenlosen,
Aus des Fisches Gräten werden,
Niemals in des Schmiedes Esse,
Bei dem kund'gen Schmiedekünstler,
In der Hand des klugen Mannes."
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Redet selber diese Worte:
"Dennoch kann aus ihnen werden,
Aus den Gräten eine Harfe,
Wenn ein Künstler sich nur fände,
Sie zu einem Spielzeug schüfe."
Da kein andrer Künstler nahte,
Keiner, der die Gräten fügte,
Sie zu einem Spielzeug bindet,
Macht der alte Wäinämöinen
Selber sich an das Verbinden,
Machet selber sich zum Künstler;
Macht ein Spielzeug aus den Gräten,
Macht ein Werkzeug ew'ger Freude.
Woher ist der Harfe Wölbung?
Aus des großen Hechtes Kiefer!
Woraus sind der Harfe Stifte?
Aus des grossen Hechtes Zähnen;
Woraus sind der Harfe Schrauben?
Aus dem Haar des Hiisi-Wallachs.
Schon bereitet war das Spielzeug,
Fertig war bereits die Harfe,
Aus des Hechtes Bein das Spielzeug,
Aus der Gräte schon die Harfe.
Kamen nun die jungen Männer,
Kamen die beweibten Helden,
Kamen halberwachsne Knaben,
Kamen kleine Mädchen ferner,

Junge Mädchen, alte Weiber,
Frauen von dem mittlern Alter,
Um die Harfe anzuschauen,
Um das Spielzeug zu betrachten.
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Ließ die Jungen, ließ die Alten,
Ließ die Leute mittler Jahre
Mit den Fingern munter spielen
Auf dem Spielzeug aus der Gräte,
Auf der Harfe aus dem Fischbein.
Spielten Junge, spielten Alte,
Spielten Leute mittler Jahre;
Spielten Junge, Finger brachen,
Drehten Alte, Köpfe bebten,
Freude wollte nicht entstehen,
Frohes Spiel sich nicht erheben.
Sprach der muntre Lemminkäinen:
"O ihr Kinder halber Einsicht,
Und ihr Mädchen stumpf von Sinnen,
Auch du andres Volk voll Jammer!
Nicht verstehet ihr zu spielen,
Ordentlich nicht vorzutragen;
Gebet mir das schöne Spielzeug,
Traget her die hübsche Harfe,
Stellt sie her auf meine Kniee,
An die Spitzen meiner Finger!"
Hat der muntre Lemminkäinen
In den Händen nun die Harfe,
Hat das Spielzeug vor sich stehen,
Hat es unter seinen Fingern;
Setzt zurecht darauf das Spielzeug,
Wendet hin und her die Harfe,
Doch nicht tönen will das Spielzeug,
Will nicht Freude von sich geben.
Sprach der alte Wäinämöinen:
"Nicht ist bei den jungen Leuten,
Nicht im Volk, das jetzo wächset,
Auch nicht bei den alten Leuten,
Wer auf diesem Spielzeug spielen,
Hierauf Freude wecken könnte;
Sollte Pohjola wohl besser
Auf dem Spielzeug spielen können,
Auf demselben Freude wecken,
Wenn ich's nach Pohjola brächte?"
Bracht' das Spielzeug nach Pohjola,
Bracht' es hin nach Sariola;
Spielten Knaben in Pohjola,
Spielten Knaben, spielten Mädchen,
Spielten auch beweibte Männer,
Spielten Frauen, die verehlicht,
Spielte selbst die alte Wirthin,
Dreht' und wendete die Harfe,
Faßt' sie fest mit ihren Fingern,
Hielt sie mit den Fingerspitzen.
Spielten Knaben in Pohjola,
Spielten Leute jeder Gattung,
Nicht zu merken war dort Freude,
Keine Melodie im Spiele;
Ganz verdrehet sind die Saiten,
Elend wimmerten die Haare,
Hart nur waren ihre Töne,
Gräulich war der Klang der Harfe.
Schlief ein Blinder in dem Winkel,
Auf dem Ofen dieser Alte,
Wachte auf dort auf dem Ofen,
Fuhr empor von seiner Schlafstatt,
Knurrte so auf seinem Sitze,
Murmelte in seinem Winkel:
"Höret auf und laßt das Spielen,
Macht dem Lärmen ihr ein Ende!
Bläst mir Löcher in die Ohren,
Sprenget mir den Kopf in Stücke,
Gehet mir durch alle Haare
Und entführt den Schlaf auf lange!"
"Bringt des Suomi Volkes Harfe
Nicht zum Vorschein wahre Freude,
Führt sie nicht zu süßem Schlummer,
Nicht zu angenehmem Schlafe,
O, so werft sie in das Wasser,
Senkt sie in des Meeres Fluthen;
Oder traget sie zurücke,
Bringt das Spielzeug wieder dorthin,
In die Hände, die sie schufen,
Zu den Fingern, die sie fügten!"

Haſtig antwortet das Spielzeug,
Tönt die Harfe ſolche Worte:
"Will nicht in das Waſſer ſinken,
In die Fluthen mich nicht ſenken,
Eher töne ich beim Meiſter
In der eignen Hand des Künſtlers."
Ward die Harfe nun bedächtig,
Ward gar vorſichtig getragen
In die Hand, die ſie geſchaffen,
Auf die Knie, die ſie ſich wünſchte.

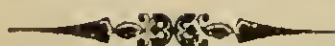
Einundvierzigste Rune.

Wäinämöinen alt und wahrhaft,
Dieser ew'ge Zaubersprecher,
Legt die Finger nun in Ordnung,
Wäschet rein die beiden Daumen;
Setzt sich auf den Freudefelsen,
Stellt sich auf den Stein des Sanges,
Auf die silberreiche Höhe,
Auf den goldbedeckten Hügel.
Nimmt die Harfe in die Finger,
Stützt die Wölbung an die Kniee;
Nimmt die Harfe in die Hände,
Redet Worte solcher Weise:
"Komme her um zuzuhören,
Wer es früher nicht gehöret,
Wie die ew'gen Lieder tönen,
Wie die Harfe munter klinget!"
Fing der alte Wäinämöinen
Darauf schön an vorzutragen
Auf dem Spielzeug aus der Gräte,
Auf der Harfe aus dem Fischbein,
Schnell erhoben sich die Finger,
In die Höhe stieg der Daumen.
Nun war Freude bei der Freude,
Jubel kam nun aus dem Jubel,
Jetzt ertönte wahres Spielen,
Zum Gesange ward das Singen;
Töne gab der Zahn des Hechtes,
Laute gab des Fisches Gräte,
Laut ertönten dort die Haare,
Klangen da des Rosses Haare.
Spielt der alte Wäinämöinen,
Nicht gab's zu der Zeit im Walde
Thiere laufend auf vier Füßen,
Die mit langen Stelzen gingen,
Die nicht kamen zuzuhören,
Um bewundernd sich zu freuen.
Lustig sprang das muntre Eichhorn,
Kletterte von Ast zu Aste;
Näher kamen Hermeline,
Setzten sich dort an die Zäune,
Auf den Fluren hüpft das Elenn,
Luchse theilen selbst die Freude.
Es erwacht der Wolf im Sumpfe,
Von der Heide selbst erhebet
Sich der Bär vom Tannenlager,
Aus dem fichtenreichen Dickicht;
Läuft der Wolf durch weite Strecken,
Kommt der Bär durch lange Heiden,
Setzt sich endlich an dem Zaune,
Läßt sich nieder an der Pforte,
Daß der Zaun zum Stein sich senket,
Auf den Hain die Pforte stürzet;
Steiget dann auf eine Fichte,
Wälzt sich hin zu einer Tanne,
Um dem Spiele zuzuhören,
Um bewundernd sich zu freuen.
Tapiola's kluger Alter,
Selbst der Hausherr von Metsola
Und das ganze Volk Tapio's,
Wie die Mädchen, so die Knaben,
Stiegen auf des Berges Spitzen,
Um das Spielen anzuhören;
Selbst die Wirthin von dem Walde,
Tapiola's kluge Alte
Zog nun an die blauen Strümpfe,
Band sie fest mit rothen Bändern,
Setzt sich auf der Birke Beule,
Auf die Krümmung einer Erle,
Um das Harfenspiel zu hören,
Um die Töne zu vernehmen.
Alle Vögel in den Lüften,
Alle Schwinger zweier Flügel
Kamen munter da geflattert,
Kamen eiligst angeflogen,
Um die Töne anzuhören,
Um bewundernd sich zu freuen.
Als der Aar zu Hause hörte
Dieses schöne Spiel Suomi's,
Ließ die Jungen er im Neste,
Macht sich selber auf zu fliegen

Zu des hehren Helden Harfe,
Zu dem Spiele Wäinämöinen's.
Von der Höhe flog der Adler,
Durch die Wolken kam der Habicht,
Enten aus der Fluthen Tiefe,
Schwäne aus den schwanken Sümpfen,
Selbst die allerkleinsten Finken,
Vöglein, die gar munter zwitschern,
Zeisige in hundert Schaaren,
Wohl ein Tausend lust'ger Lerchen
Freuen sich im Raum der Lüfte,
Lärmen auf des Mannes Schultern,
Als der liebe Vater spielte,
Bei den Tönen Wäinämöinen's.
Selbst der Lüfte Schöpfungstöchter,
Voller Lust der Lüfte Jungfraun,
Hatten voller Staunen Freude,
Lauschten auf den Klang der Harfe,
Eine auf der Lüfte Wölbung,
Sitzend auf dem Himmelsbogen,
Auf dem Wölklein saß die andre,
Strahlte auf dem rothen Saume.
Hielt des Mondes schöne Jungfrau
Und der Sonne schöne Tochter
In der Hand die Weberkämme,
Heben auf die Weberschafte,
Weben an dem Goldgewebe,
Rauschen mit den Silberfäden
An dem Rand der rothen Wolke,
An des langen Bogens Kante.
Als sie aber nun vernahmen
Dieser schönen Harfe Klänge,
Fiel der Kamm rasch aus den Händen,
Rauscht das Schifflein aus den Fingern,
Ging entzwei der goldne Faden,
Riß die Schnur von schönem Silber.
Damals gab es keine Wesen,
Keine Thiere in dem Wasser,
Die mit sechs der Flossen wandern,
Keine Schaaren von den Fischen,
Die zum Hören nicht gekommen,
Sich nicht freuten voller Staunen.
Angeschwommen kamen Hechte,
Ungelenk die Wasserhunde,
Von den Klippen kamen Lachse,
Schnäpel aus des Meeres Tiefe;
Mit dem Rothaug' kamen Barsche,
Stinten kamen, andre Fische
Mit der Brust gestützt aufs Schilfrohr,
Kamen an den Strand gestiegen,
Wäinämöinen's Lied zu hören,
Seinem Spiele beizuwohnen.
Ahto, König in den Fluthen,
Mit dem Grasbart dieser Alte,
Schleppt sich zu der Wasserfläche,
Schwimmt auf einer Wasserblume,
Lauschte auf die schönen Töne,
Redet' selber diese Worte:
"Hab' dergleichen nie gehöret,
Nie so lang' die Zeiten währen,
Dieses Spiel von Wäinämöinen,
Töne dieses Zaubersängers."
Glätten an dem Meeresufer,
An dem Strand die Schilfesschwestern,
Ihre Haar' die Sotkotöchter,
Kämmen diese Zier der Stirne
Mit der silberreichen Bürste,
Mit den goldgeschmückten Borsten;
Hören da die neuen Töne,
Dieses wunderschöne Spielen,
In das Wasser glitt die Bürste,
Stürzte hastig in die Wogen,
Ungekämmt die Haare blieben
Und zur Hälfte nur geordnet.
Selbst die Wirthin von den Fluthen,
Sie die schilfbedeckte Alte
Hob sich aus des Meeres Tiefe,
Taucht' bedächtig aus den Fluthen,
Schlich heran zum Schilfesrande,
Wendet' sich auf eine Klippe,
Um die Töne anzuhören,
Wäinämöinen's schönes Spielen,
Da die Töne wunderseltsam,
Wunderschön das Spiel erschallte;

Fing gar rasch an einzuschlummern,
Sank zum Schlafen dorten nieder,
Auf des bunten Felsens Rücken,
Auf der dicken Klippe Kante.
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Spielte einen Tag, den zweiten,
Gab dort keinen von den Helden,
Keinen von den kräft'gen Männern,
Keinen Mann und keins der Weiber,
Keine Flechtenträgerinnen,
Die er nicht zu Thränen rührte,
Deren Herz er nicht bewegte;
Weinten Junge, weinten Alte,
Weinten unbeweibte Männer,
Helden, die schon längst beweibet,
Weinten halberwachsne Knaben,
Wie die Knaben, so die Mädchen,
Ja die allerkleinsten Mädchen,
Da die Töne wunderseltsam
Und des Alten Spiel voll Anmuth.
Selbst des alten Wäinämöinens
Thränendrüsen schwollen kräftig,
Aus den Augen fielen Tropfen,
Wasserperlen rannen nieder,
Größer als des Sumpfes Beeren,
Gröber als die Erbsenkörner,
Runder als des Feldhuhns Eier,
Größer als die Schwalbenköpfe.
Aus den Augen tropfte Wasser,
Quoll hervor in reichen Tropfen,
Strömte auf die Backenknochen,
Gleitet auf der Wangen Fläche,
Von der schönen Wangen Fläche
Auf des Kinnes breite Strecke,
Von des Kinnes breiter Strecke
Auf des Busens hohe Wölbung,
Von des Busens hoher Wölbung
Auf die Knie von großer Stärke,
Von den Knieen großer Stärke
Auf des Fußes hohe Fläche,
Von des Fußes hoher Fläche
Auf den Boden an den Füßen,
Rinnet durch fünf wollne Röcke,
Sechs der goldgestickten Gürtel,
Ja, durch sieben blaue Hemde
Und durch acht der Oberröcke.
Rannen so die Wassertropfen
Von dem alten Wäinämöinen
Zu dem Strand des blauen Meeres,
Von dem Strand des blauen Meeres
In des klaren Wassers Tiefe,
Auf des schwarzen Schlammes Masse.
Sprach der alte Wäinämöinen
Selber Worte solcher Weise:
"Ist in diesen Jünglingshaufen,
In den schönen Jugendschaaren,
In dem ausgedehnten Stamme,
Von des Vaters Söhnen einer,
Der nun meine Thränen sammelt
Aus der klaren Fluthen Tiefe?"
Also sprachen da die Jungen,
Antwort gaben so die Alten:
"Nicht ist in dem Jünglingshaufen,
In den schönen Jugendschaaren,
In dem ausgedehnten Stamme
Von des Vaters Söhnen einer,
Der jetzt deine Thränen sammelt
Aus des klaren Wassers Tiefe."
Sprach der alte Wäinämöinen
Selber Worte dieser Weise:
"Wer mir meine Thränen brächte,
Wer die Wassertropfen sammelt
Aus der klaren Fluthen Tiefe,
Wird ein Federkleid erhalten."
Kam der Rabe angekrächzet;
Sprach der alte Wäinämöinen:
"Hol', o Rabe, meine Thränen
Aus der klaren Fluthen Tiefe!
Werd' ein Federkleid dir geben."
Nicht erhascht der Rab' die Thränen.
Hörte das die blaue Ente,
Kam herbei die blaue Ente;
Sprach der alte Wäinämöinen:
"Oftmals tauchst du, blaue Ente,

Mit dem Schnabel in die Tiefe,
Kühlst dich ab im frischen Wasser;
Gehe, sammle meine Thränen
Aus der klaren Fluthen Tiefe!
Guten Lohn wirst du erhalten,
Werd' ein Federkleid dir geben."
Ging die Ente aufzusammeln
Wäinämöinen's schöne Thränen
Aus der klaren Fluthen Tiefe,
Von dem Grund des schwarzen Schlammes;
Sammelt aus dem Meer die Thränen,
Trägt sie hin in Wäinö's Hände,
Waren anders schon gestaltet,
Waren wunderschön geworden:
Schimmern nun als schöne Perlen,
Schillern bläulich voller Klarheit,
Zu dem Schmucke manches Königs,
Zu der Mächt'gen ew'gen Freude.

Zweiundvierzigste Rune.

Wäinämöinen alt und wahrhaft,
Mit ihm Schmieder Ilmarinen,
Drittens auch der Sohn von Lempi,
Dieser schöne Kaukomieli,
Zogen auf des Meeres Fläche,
Auf den weitgedehnten Fluthen
Nach dem Dorfe voller Kälte,
Nach dem nimmerhellen Nordland,
Nach dem Ort, der Männer tilget,
Der in's Meer die Helden senket.
Wer wohl führte dort das Ruder?
Einer war Schmied Ilmarinen,
Dieser ruderte im Boote
Mit dem vorderen der Ruder,
Lemminkäinen war der zweite
Mit dem hinteren der Ruder.
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Setzet sich zum Steuerruder,
Lenkt den Nachen durch die Fluthen,
Lenkt ihn durch des Meeres Wogen,
Durch den heft'gen Schaum der Wellen,
Durch die schaumbedeckten Fluthen
Zu dem Stapelplatz Pohjola's,
Zu den schon bekannten Walzen.
Als sie nun dahin gekommen,
Als die Reise sie beendet,
Ziehen sie an's Land den Nachen,
Heben den mit Theer bestrichnen
Auf die stahlbeschlagnen Walzen,
Auf die kupferreichen Rollen.
Traten darauf in die Stube,
Drangen eilends in das Innre;
Also fragt des Nordlands Wirthin,
Forschte so von den Gekommnen:
"Welche Rede bringt ihr, Männer,
Welche neue Kunde, Helden?"
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Gab ihr darauf diese Antwort:
"Männer reden von dem Sampo,
Sprechen von dem bunten Deckel;
Kamen zur Vertheilung Sampo's,
Zu der Schau des bunten Deckels."
Selbst die Wirthin von Pohjola
Redet Worte solcher Weise:
"Nicht vertheilet man ein Feldhuhn,
Unter drei niemals ein Eichhorn;
Gut zu brausen ist's dem Sampo,
Seinem Deckel gut zu rauschen
In dem Steinberg von Pohjola,
In des Kupferberges Innerm,
Selbst erfreu' ich mich des Wohlseins
Als Beherrscherin des Sampo."
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Redet Worte solcher Weise:
"Wenn du nicht die Theilung zugiebst,
Daß wir eine Hälfte nehmen,
Werden wir den ganzen Sampo
Mit Gewalt zum Boote tragen."
Louhi, sie, des Nordlands Wirthin,
Wurde drauf gewaltig böse,
Rief herbei das Volk Pohjola's,
Junge Männer sammt den Schwertern,
Helden mit den scharfen Waffen
Zum Verderben Wäinämöinen's.
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Schreitet hin zu seiner Harfe,
Setzet selbst sich hin zum Spielen,
Fing nun an gar schön zu spielen,
Daß die Leute alle lauschten,
Daß sie ob der Töne staunten,
Frohen Sinnes alle Männer,
Lachend mit dem Mund die Weiber,
Nassen Auges alle Helden,
Knieend auf der Erd' die Knaben.
Bringt die Leute zur Ermattung,
Daß sie müde niedersinken,
Daß die Lauscher alle schlummern,
Alle Stauner niederfallen,
Schlafen Alte, schlafen Junge
Bei dem Spiele Wäinämöinen's.

Griff der weise Wäinämöinen,
Dieser ew'ge Zauberſprecher,
Haſtig drauf in ſeine Taſche,
Suchte in dem Lederbeutel,
Holt hervor des Schlafes Pfeile,
Streichet Schlummer auf die Augen,
Schließet feſt die Augenwimpern,
Sperret durch ein Schloß die Blicke
Von dem mattgewordnen Volke,
Von den eingeſchlafnen Helden;
Senket ſie in tiefen Schlummer,
Daß ſie lange ſchlafen mußten,
Alle Leute von Pohjola
Und das Volk des ganzen Dorfes.
Ging den Sampo dann zu holen
Und zu ſchau'n den bunten Deckel
Aus dem Steinberg von Pohjola,
Aus des Kupferberges Innerm,
Hinter neun der ſtärkſten Schlöſſer,
Hinter zehn, zählt man den Riegel.
Fing der alte Wäinämöinen
An mit leiſer Stimm' zu ſingen
An des Kupferberges Eingang,
An dem Saum des Felſenſchloſſes;
Schon erbebt des Schloſſes Pforte
Und erkracht die Eiſenangel.
Selbſt der Schmieder Ilmarinen
Schmierte darauf ſammt dem Andern
Mit dem Fett des Thores Schlöſſer,
Mit dem Speck des Thores Angeln,
Daß die Thür nicht heulen möchte,
Nicht die Angeln kreiſchen möchten;
Dreht das Schloß mit ſeinen Fingern,
Hebet mit der Hand die Riegel,
Oeffnet ohne Müh' die Schlöſſer
Und gar leicht die feſten Thore.
Sprach der alte Wäinämöinen
Selbſt drauf Worte ſolcher Weiſe:
"O du muntrer Lemminkäinen,
Du, der höchſte meiner Freunde,
Geh den Sampo nun zu faſſen,
Raffe fort den bunten Deckel!"
Ging der muntre Lemminkäinen,
Dieſer ſchöne Kaukomieli,
Stets bereit auch ungebeten,
Voller Raſchheit ungeprieſen,
Um den Sampo zu erfaſſen,
Fort den Deckel auch zu raffen,
Redet', als er dahin ſchreitet,
Rühmte ſich auf ſeinem Gange:
Wie ein Mann in mir nun ſtecket,
Wie ein Held im Sohne Ukko's,
Werd' der Sampo fortgeſchoben,
Werd' der Deckel umgewendet
Mit des rechten Fußes Hülfe,
Durch Berührung mit der Ferſe!"
Schieben that nun Lemminkäinen,
Schieben er und fleißig wenden,
Faßt den Sampo mit den Armen,
Stemmt die Kniee auf den Boden,
Nicht bewegte ſich der Sampo,
Senkte ſich der bunte Deckel;
Wurzeln hatte er getrieben
In die Tiefe von neun Klaftern.
War ein guter Stier im Nordland,
War von einem kräft'gen Wuchſe,
War gar zähe an den Seiten,
Wunderſchön an ſeinen Sehnen;
Hatte klafterlange Hörner,
An dem Maule zweithalb Klafter.
Nahm den Stier vom Grasgefilde,
Einen Pflug vom Saum des Feldes,
Ackert aus des Sampo Wurzeln
Und des bunten Deckels Faſern;
In Bewegung kam der Sampo,
Und der bunte Deckel ſenkt ſich.
Bracht' der alte Wäinämöinen,
Mit ihm Schmieder Ilmarinen,
Drittens endlich Lemminkäinen
Nun den großen Sampo alſo
Aus dem Steinberg von Pohjola,
Aus des Kupferberges Innerm;
Führen ihn nach ihrem Boote,
Bergen ihn in ihrem Schiffe.

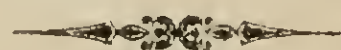
Hatten in dem Boot den Sampo,
In der Wölbung nun den Deckel,
Stoßen in das Meer den Nachen,
In die Fluth den bretterreichen;
In das Wasser rauscht der Nachen,
In die Fluth mit seinen Seiten.
Fragt der Schmieder Ilmarinen,
Redet Worte solcher Weise:
"Wohin nun den Sampo bringen,
Wohin sollen wir ihn schaffen
Fort von dieser schlechten Stelle,
Aus dem unheilsvollen Nordland?"
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Redet selber diese Worte:
"Dahin wollen wir ihn bringen,
Ihn sammt seinem Deckel schleppen:
Zu der nebelreichen Spitze,
Zu dem waldungsreichen Eiland,
Wo er voller Ruhe weilen,
Wo er immer bleiben könnte;
Ist daselbst doch noch ein Plätzchen,
Dort ein Stückchen Land noch übrig,
Ungefährdet, unberühret,
Nicht besucht vom Schwert der Männer."
Zog der alte Wäinämöinen
Fort nun von des Nordlands Gränzen,
Ziehet fort mit froher Laune,
Freudig nach dem Heimathlande;
Selber spricht er diese Worte:
"Wende, Boot, dich von Pohjola,
Wend' dich grade nach der Heimath,
Kehr' der Fremde du den Rücken!"
Wiege, Wind, nun meinen Nachen,
Und das Boot beweg, o Wasser,
Leih den Rudern deinen Beistand,
Leichtigkeit den Ruderblättern
Auf den weitgedehnten Fluthen,
Auf der flachgebahnten Ebne!"
"Wären klein die Ruderstangen,
Schwach von Kräften mir die Rudrer,
Klein die Leiter an dem Steuer,
Kinder, die das Fahrzeug lenken,
Gieb dann, Ahto, deine Ruder,
Wasserwirth, du deinen Nachen,
Neue Ruder, welche besser,
Gieb ein Steuer, welches tauget!
Setze selber dich an's Ruder,
Schick' dich an, das Boot zu treiben,
Laß den Nachen schneller laufen,
Laß die Eisenhaken knarren
Durch der Wogen scharfe Brandung,
Durch die schaumbedeckten Fluthen!"
Lenkt der alte Wäinämöinen
Darauf fort den schönen Nachen,
Selbst der Schmieder Ilmarinen
Und der muntre Lemminkäinen
Ruderten in diesem Nachen,
Ruderten und eilten vorwärts
Auf des Meeres klarem Spiegel,
Auf den flachgedehnten Fluthen.
Sprach der muntre Lemminkäinen:
"War, so lange ich schon rudre,
Wasser für die Ruderleute,
Sang auch bei den Sangeskund'gen,
Aber nicht ist heut' zu Tage
Hier nur irgendwas zu hören
Von den Liedern in dem Boote,
Vom Gesange auf den Fluthen."
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Redet Worte solcher Weise:
"Nicht soll man im Wasser singen,
Auf den Fluthen Sang erheben;
Aufenthalt nur bringt das Singen,
Lieder ziehen hin das Rudern,
Schwinden würd' das goldne Taglicht,
Finsterniß würd' uns ereilen
Auf den weitgedehnten Wogen,
Auf den flachgebahnten Fluthen."
Spricht der muntre Lemminkäinen
Selber Worte solcher Weise:
"Ohnehin vergeht die Zeit auch,
Eilet fort das schöne Taglicht,
Kommt die Nacht herangerauschet
Und geeilt die Abenddämmrung,

Solltest du auch nimmer singen,
Selbst dein Lebenlang nicht lärmen.
Fährt der alte Wäinämöinen
Auf des Meeres blauem Rücken,
Steuert einen Tag, den zweiten,
Endlich an dem dritten Tage
Fing der muntre Lemminkäinen
Nochmals an mit diesen Worten:
"Warum willst du, Wäinämöinen,
Willst, o Bester, du nicht singen,
Da den Sampo du gewonnen,
Du den rechten Weg gefunden?"
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Giebt ihm Antwort voller Klugheit:
"Ist zu früh noch um zu singen,
Noch zu zeitig um zu jubeln;
Dann erst ziemet es zu singen,
Dann erst ist es Zeit zu jubeln,
Wenn die eigne Thür man siehet,
Wenn die eignen Thüren knarren."
Sprach der muntre Lemminkäinen:
"Würde ich am Steuer sitzen,
Würde ich nach Kräften singen,
Dort aus vollem Halse lärmen,
Wenn ich's sonst auch nicht vermöchte,
Nicht genügend thuen könnte:
Willst du nicht den Sang beginnen,
Mache ich mich selbst an's Singen."
Setzt der muntre Lemminkäinen
Er, der schöne Kaukomieli,
Seinen Mund darauf in Ordnung,
Fängt die Töne an zu ordnen;
Machet selber sich an's Singen,
Fängt nun selber an zu lärmen
Mit der Stimme, die gar heiser,
Mit der Kehle voller Rauhheit.
Sang der muntre Lemminkäinen,
Lärmt' der schöne Kaukomieli,
Daß der Mund und Bart ihm bebte,
Daß des Kinnes Pfeiler schwankten;
Weithin hörte man das Singen,
Hört' den Sang entlang dem Wasser,
Hört' ihn in dem sechsten Dorfe,
Weiter noch als sieben Meere.
Saß auf einem Stamm ein Kranich,
Auf dem nassen Wiesenhügel,
Zählt die Knochen seiner Zehen,
Hebt nach oben seine Füße;
Ward gar fürchterlich erschrecket
Durch das Singen Lemminkäinen's.
Hob der Kranich an zu schreien,
Schrie erschreckt mit grauser Stimme,
Fing gleich an davon zu fliegen,
Flieget eilends durch Pohjola;
Als er dorthin angekommen,
Nach des Nordens Sumpf gekommen,
Lärmt' er noch mit schlechter Stimme,
Schrie er fort mit allen Kräften,
Weckte so das Volk Pohjola's,
Machte wach die schlechten Leute.
Es erwacht des Nordlands Wirthin
Aus dem tiefen, langen Schlummer,
Ging zur Hürde ihrer Heerden,
Lief zum Dörrhaus des Getreides,
Schaut' sich um nach ihrer Heerde,
Zählte emsig das Getreide,
Nicht verloren war die Heerde,
Nicht geplündert das Getreide.
Ging dann zu dem Felsenberge,
Zu des Kupferberges Eingang,
Sprach, als sie dort angekommen:
"Weh mir Armen ob des Lebens!
Ist ein Fremder hier gegangen,
Alle Schlösser sind gesprenget,
Aufgemacht der Feste Thore,
Alle Angeln sind zerschlagen;
Sollt' der Sampo wohl geraubet,
Fortgeführt sein durch Gewaltthat?"
Wohl entführet war der Sampo,
Fortgeschleppt der bunte Deckel
Aus dem Steinberg von Pohjola,
Aus des Kupferberges Innerm,
Hinter neun der besten Schlösser,
Hinter zehn, zählt man den Riegel.

Louhi, sie, des Nordlands Wirthin,
Wurde nun gewaltig böse,
Merkte, daß die Macht ihr schwindet,
Daß ihr Ansehn niedersinket,
Bittet so die Nebeljungfrau:
"Nebeltochter, Nebeljungfrau!
Streue mit dem Siebe Nebel,
Sende dichte Dünste nieder,
Schicke dicke Luft vom Himmel,
Aus der Luft recht dicke Dämpfe
Auf des klaren Meeres Rücken,
Auf die weitgedehnten Oeden,
Daß davon nicht Wäinämöinen,
Nicht der Freund der Wogen komme!"
"Sollte dieß genug nicht scheinen,
Iku-Turso, Sohn des Alten,
Heb' dein Haupt du aus dem Meere,
Deinen Scheitel aus den Fluthen,
Stürz' die Männer von Kalewa
Und versenk' die Wogenfreunde,
Lasse du die bösen Helden
In der Wogen Tiefe sinken,
Bring den Sampo nach Pohjola,
Ohn' ihn aus dem Boot zu wälzen!"
"Sollte das genug nicht scheinen,
Ukko, du, o Gott dort oben,
Goldner König in den Lüften,
Silberreicher Machtinhaber!
Mache Wetter voller Stürme
Und erheb die Kraft der Lüfte,
Sende Wind' und sende Fluthen
Jenem Boote du entgegen,
Daß davon nicht Wäinämöinen,
Nicht der Freund der Wogen komme."
Hauchte nun die Nebeljungfrau
Einen Nebel auf die Fluthen,
Sandte Dünste in die Lüfte,
Hielt den alten Wäinämöinen
Drei der Nächte nach einander
In des blauen Meeres Innerm,
Daß er nirgendhin entkommen,
Nirgendhin entrinnen konnte.
Als er drei der Nächt' im Meere,
In den Fluthen so geruhet,
Sprach der alte Wäinämöinen,
Redet selber diese Worte:
"Selbst ein schlechterer der Männer,
Selbst ein schwächerer der Helden
Wird im Nebel nicht versinken,
Nicht in Dünsten untergehen."
Fuhr durchs Wasser mit der Klinge,
Schlug das Meer mit seinem Schwerte,
Honig fließet von der Klinge,
Süßer Seim von seinem Schwerte,
Stieg der Dunst empor zum Himmel,
Hob der Nebel sich nach oben,
Rein vom Dampfe ward das Wasser,
Von dem Dunste bald die Fluthen,
Weiter dehnt sich aus das Wasser,
Größer muß die Welt nun scheinen.
Wenig Zeit war hingegangen,
Kaum ein Augenblick verflossen,
Ist ein gar gewaltig Brausen
An des Bootes Rand zu hören,
Dort hebt Schaum sich in die Höhe
Zu dem Boote Wäinämöinen's.
Ward der Schmieder Ilmarinen
Damals sehr in Furcht gesetzet,
Floß das Blut ihm aus den Wangen,
Sank herab von seinen Backen;
Zog sich über's Haupt die Decke,
Ueber seine beiden Ohren,
Decket damit seine Wangen,
Besser noch deckt er die Augen.
Selbst der alte Wäinämöinen
Schaute auf das Meer am Boote,
Warf die Augen hin zur Seite,
Siehet dort ein kleines Wunder:
Iku-Turso, Sohn des Alten,
Hebt zur Seit' des rothen Bootes
Seinen Kopf jetzt aus dem Meere,
Seinen Scheitel aus den Fluthen.
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Packt die Ohren mit den Fäusten,

Hebt ihn auf an seinen Ohren,
Fragte ihn und redet' kräftig,
Redet' Worte solcher Weise:
"Iku=Turso, Sohn des Alten!
Weshalb stiegst du aus dem Meere,
Weshalb kamst du aus der Tiefe
Vor das Aug' der Menschenkinder
Und zumal der Kalewsöhne?"
Iku=Turso, Sohn des Alten,
War drob nicht gar sehr voll Freude,
War auch nicht zu sehr erschrocken,
Gab durchaus ihm keine Antwort.
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Forscht' genau zum zweiten Male,
Fragte scharf zum dritten Male:
"Iku=Turso, Sohn des Alten!
Weshalb stiegst du aus dem Meere,
Weshalb kamst du aus den Fluthen?"
Iku=Turso, Sohn des Alten,
Gab nun bei dem dritten Male
Diese Worte ihm zur Antwort:
"Deshalb stieg ich aus dem Meere,
Deshalb kam ich aus den Fluthen,
Hatt' in meinem Sinn die Absicht,
Kalew's Stamm hier zu vertilgen,
Sampo nach dem Nord zu bringen;
Läß'st du mich nun in die Fluthen,
Läß'st du mir mein schmählich Leben,
Komm' ich nicht zum zweiten Male
Vor das Aug' der Menschenkinder."
Ließ der alte Wäinämöinen
Frei ihn wieder in die Fluthen,
Redet selber diese Worte:
"Iku=Turso, Sohn des Alten,
Steige nicht mehr aus dem Meere,
Komme nicht mehr aus den Fluthen
Vor der Menschenkinder Augen,
Von dem heut'gen Tag gerechnet!"
Niemals ist seit diesem Tage
Turso aus dem Meer gestiegen
Vor der Menschenkinder Augen,
So lang' Mond und so lang' Sonne,
So lang' als das Licht des Tages,
Als die Lüfte Freude leihen.
Lenkt der alte Wäinämöinen
Vorwärts nun mit seinem Boote;
Wenig Zeit war hingegangen,
Kaum ein Augenblick verflossen,
Schon läßt Ukko in dem Himmel,
Selber er, der Herr der Lüfte,
Kräft'ge Winde heftig blasen,
Starke Stürme wüthend toben.
Winde fingen an zu blasen,
Heft'ge Stürme an zu toben;
Gräßlich blies der Wind aus Westen,
Heftig schnitt der Wind aus Südwest,
Kräft'ger kam der Wind aus Osten,
Scheußlich heulte er aus Südost,
Gräulich schrie der Wind aus Nordost,
Heftig brüllt' der Wind von Norden.
Blies die Blätter von den Bäumen,
Blies vom Nadelholz die Nadeln,
Blies die Blumen von der Heide,
Blies die Fäserchen vom Grase;
Trieb den schwarzen Sand des Grundes
Auf des klaren Wassers Fläche.
Heftig bliesen da die Winde,
Peitschten da das Boot die Wogen,
Führten fort die Hechtesharfe,
Die von Fischbein war geschaffen,
Zu der Lust des Volks Wellamo's,
Zu des Ahtovolkes Freude;
Ahto sah sie auf den Wogen,
Auf den Fluthen seine Kinder,
Nahmen fort die schöne Harfe,
Tragen sie in ihre Heimath.
Trat dem alten Wäinämöinen
Darauf Wasser in die Augen;
Selber spricht er diese Worte:
"Fort entschwand was ich gewonnen,
Fort ist meines Sinnes Labsal,
Meine Freude hingesunken;
Werde nie in Zukunft wieder,
Nie so lange ich noch lebe,

Freude aus dem Zahn des Hechtes,
Aus des Fisches Gräte wecken."
Selbst der Schmieder Ilmarinen
War voll großer Angst des Herzens,
Redet' Worte solcher Weise:
"Weh mir Armen ob des Schicksals,
Daß ich auf das Meer gegangen,
Auf die weitgestreckte Oede,
Daß ich trat auf Holz, das rollet,
Auf die Aeste, die so zittern!
Früher sah mein Haar schon Winde,
Lernt' es starke Stürme kennen,
Und mein Bart sah böse Tage
Hier auf diesen Wasserstrecken,
Selten hat er doch gesehen,
Früher einen Sturm gleich diesem,
Solche wallungsreiche Fluthen,
Solche schaumbedeckte Wogen;
Schon dient mir der Wind als Zuflucht,
Gnade leihen mir die Wogen."
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Sagte darauf seine Meinung:
"Weinen soll man nicht im Boote,
In dem Nachen niemals jammern,
Nimmer hilft aus Unglück Weinen,
Jammern nie aus bösen Tagen."
Redet darauf diese Worte,
Läßt sich selber also hören:
"Fluth, gebiete deinen Söhnen,
Woge, du auch deinen Kindern,
Ahto, laß die Wellen sinken,
Wellamo, das Volk des Wassers,
Daß es nicht den Rand besprütze,
Nicht die Rippen meines Nachens!"
"Steige, Wind, empor zum Himmel,
Hebe fort dich zum Gewölke,
Zum Geschlecht, wo du geboren,
Zu der Sippschaft der Verwandten!
Stürze nicht das Boot von Planken,
Kehr' nicht um den Tannennachen,
Fälle Bäume in dem Walde,
Beuge Fichten auf den Höhen!"
Selbst der muntre Lemminkäinen,
Dieser schöne Kaukomieli,
Redet Worte solcher Weise:
"Komm, o Aar, du Turjaländer,
Komm und bringe drei der Federn,
Drei, o Aar, und zwei, o Rabe,
Zu dem Schutz des kleinen Bootes,
An den Rand des schlechten Nachens.
Füget selbst zum Rand die Leisten,
Macht zurecht die Seitenbretter,
Fügt hinzu noch andre Ränder
Von der Höhe eines Klafters,
Ohne daß die Wogen drüber
An die Kanten sprützen konnten.
Wohl gerüstet war der Nachen,
Wohl versehen jetzt mit Rändern,
Daß der wilde Sturm ihn wiegen,
Ihn die Wogen werfen könnten,
Wenn er durch den Schaum der Wogen,
Durch die hohen Wellen wandert.

Dreiundvierzigste Rune.

Rief Pohjola's Wirthin Louhi
Nun des Nordlands Volk zusammen,
Gab den Schaaren ihre Bogen,
Lieh den Männern ihre Schwerter,
Rüstet' aus des Nordlands Nachen,
Macht' zurecht das Krieges-Fahrzeug.
Setzt die Männer in den Nachen,
Rüstet aus die Kampfeshelden,
Wie die Ente ihre Jungen,
Ihre Kinder fleißig ordnet,
Hundert Männer mit den Schwertern,
Tausend Helden mit dem Bogen.
Richtet auf den Mast im Boote,
Sorget für die Segelstangen,
Ziehet auf den Mast die Segel,
Leinwand an die Segelstangen,
Lang gleich einer Hängewolke,
Gleich dem Wolkenknäul am Himmel;
Macht sich auf davon zu fahren,
Fährt darauf mit großer Eile
Um den Sampo fortzubringen
Aus dem Boote Wäinämöinen's.
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Steuerte im blauen Meere,
Redet' selber diese Worte,
Sprach am Steuer seines Bootes:
"O du muntrer Sohn von Lempi,
Du, der höchste meiner Freunde,
Steige an des Mastbaums Spitze,
Klettre auf die Segelstange,
Blicke vor dir in die Lüfte,
Spähe hinterwärts am Himmel,
Ob der Lüfte Ränder klar sind,
Ob sie klar sind oder trübe!"
Stieg der muntre Lemminkäinen,
Dieser lebensfrische Bursche,
Stets bereit auch ungebeten,
Voller Raschheit ungepriesen,
Zu des Mastbaums hoher Spitze,
Kletterte zur Segelstange;
Schaut nach Osten, schaut nach Westen,
Schaut nach Nordwest, schaut nach Süden,
Schaut zum Ufer von dem Nordland,
Redet Worte solcher Weise:
"Klar erscheinen vorn die Lüfte,
Trüb ist hinter mir der Himmel,
Eine kleine Wolk' im Norden,
Eine Hängewolk' in Nordwest."
Sprach der alte Wäinämöinen:
"Redest wahrlich nicht die Wahrheit;
Ist wohl schwerlich ein Gewölke,
Schwerlich eine Hängewolke,
Ist ein Boot mit seinen Segeln;
Schaue nochmals scharfen Blickes!"
Schaute nochmals, schaute schärfer,
Redet' Worte solcher Weise:
"Scheint von Ferne her ein Eiland,
Aus dem Süden eine Insel,
Espen angefüllt mit Falken,
Birken voll von Auerhähnen.'
Sprach der alte Wäinämöinen:
"Redest wahrlich nicht die Wahrheit,
Sind daselbst ja keine Falken,
Auch nicht Auerhähne dorten,
Sind die Knaben von Pohjola,
Schaue scharf zum dritten Male!"
Selbst der muntre Lemminkäinen
Schaute nun zum dritten Male,
Redet' Worte solcher Weise,
Ließ auf diese Art sich hören:
"Kommt ein Boot daher von Norden,
Schlägt das Meer mit hundert Rudern,
Hundert Männer sind am Ruder,
Tausend sitzen in dem Boote."
Wußt' der alte Wäinämöinen
Endlich nun die ganze Wahrheit,
Redet' Worte solcher Weise:
"Rudre, Schmieder Ilmarinen,
Rudre, muntrer Lemminkäinen,
Rudert alle ihr, o Leute,

Daß das Boot nun weiter komme,
Daß der Nachen vorwärts laufe!"
Ruderte Schmied Ilmarinen,
Munter rudert Lemminkäinen,
Mit ihm rudern alle Leute;
Knarren that das Fichtensteuer,
Zischen auch die Ruderhaken,
Beben mußt der Tannennachen;
Wie ein Seehund lärmt die Spitze,
Wie ein Wasserfall das Ende,
Voller Wallung ist das Wasser
Und der Schaum enteilt in Ballen.
Rudern um die Wett' die Helden,
Voller Eifersucht die Männer;
Doch der Weg will nicht entschwinden,
Nicht entfliehn das Boot von Planken
Vor dem Boote mit den Segeln,
Vor dem Fahrzeug von Pohjola.
Sah der alte Wäinämöinen
Jetzo schon das Unglück kommen,
Unheil seinem Haupte drohen;
Dachte nach und überlegte,
Wie zu sein und wie zu leben,
Redet selber diese Worte:
"Kenne nun noch einen Ausweg,
Kenne noch ein kleines Wunder."
Griff darauf nach seinem Zunder,
Eilig in den Zunderbeutel,
Nahm ein Stückchen von dem Steine,
Von dem Zunder auch ein wenig,
Warf die Stückchen in die Fluthen
Ueber seine linke Schulter,
Redet Worte solcher Weise,
Läßt auf diese Art sich hören:
"Daraus werde eine Klippe,
Soll entstehn ein Fels im Wasser,
Daß darauf das Boot Pohjola's
Mit den hundert Haken breche
In des wilden Meeres Brandung,
In dem heft'gen Schwall der Wogen!"
Wuchs darauf ein Fels im Meere,
In dem Wasser eine Klippe,
Mit der Länge hin nach Osten,
Mit der Breite hin nach Norden.
Eilt herbei des Nordens Fahrzeug,
Kommt gerudert durch die Fluthen,
Fährt gerade auf die Klippe,
Haftete am Fels im Meere,
Mitten brach das Boot von Planken,
Ging entzwei mit hundert Rippen,
In das Wasser stürzt der Mastbaum,
Nieder sinken alle Segel,
Daß der Wind sie so entführte,
Fort die scharfe Luft sie raffte.
Eilt des Nordlands Wirthin Louhi
Nun in's Wasser mit den Füßen,
Will das Boot nach oben stoßen,
Will den Nachen wieder heben;
Kann das Boot nicht wieder heben,
Kann den Nachen nicht bewegen,
Alle Rippen sind zerbrochen,
Alle Haken sind zersplittert.
Dachte nach und überlegte,
Redet selber diese Worte:
"Wer wohl könnte Rath mir geben,
Wer wohl könnte weiter helfen?"
Rasch verändert sie den Körper
Und gestaltete sich anders:
Nahm nun fünf der schärfsten Sensen,
Sechs längst abgenutzte Karste,
Fügt sie sich zurecht als Krallen,
Sammelt sie als ihre Klauen;
Macht des Bootes eine Hälfte
Zu des Körpers Unterlage,
Fügt die Seiten an als Flügel,
Macht das Steuer sich zum Schweife,
Hundert Mann hat in den Flügeln,
Tausend sie am End' des Schweifes,
Hundert Männer mit den Schwertern,
Tausend Helden mit dem Bogen.
Breitet sich nun aus zum Fluge
Und erhebet sich als Adler,
Flieget flatternd in die Höhe,
Wäinämöinen zu erfassen,

Streift die Wolken mit dem Flügel,
Schlägt das Wasser mit dem andern.
Sprach die schöne Wassermutter
Selber Worte solcher Weise:
"O du alter Wäinämöinen!
Wende deinen Kopf zur Sonne,
Wirf die Augen hin nach Nordwest,
Schaue hinterwärts ein wenig!"
Wandt' der alte Wäinämöinen
Seinen Kopf nun hin zur Sonne,
Warf die Augen hin nach Nordwest,
Schaute hinter sich ein wenig;
Schon erscheint des Nordlands Alte,
Kommt der sonderbare Vogel,
An der Schulter wie ein Habicht,
Wie ein Adler an dem Körper.
Schon erreicht er Wäinämöinen,
Flieget zu des Mastbaums Spitze,
Klettert auf die Segelstange,
Setzt sich auf des Mastes Ende;
Nah dem Stürzen war der Nachen,
Auf die Seite neigt das Schiff sich.
Nimmt der Schmieder Ilmarinen
Nun zum Höchsten seine Zuflucht,
Wendet bittend sich zum Schöpfer,
Redet Worte solcher Weise:
"Schütze du, o starker Schöpfer,
Hüte du, o Gott voll Schönheit,
Daß der Sohn nicht fortgerathe,
Nicht der Mutter Kind verkomme
Aus der Zahl, die du geschaffen,
Aus der Schaar des höchsten Gottes!"
"Ukko, Gott du voller Klarheit,
Selbst du, Vater in dem Himmel!
Bring mir einen Pelz voll Feuer,
Bring ein Hemd mir voller Hitze,
Daß ich so geschützet kämpfe,
So geschirmet mich dann schlage,
Daß mein Kopf nicht übel fahre,
Nicht das Haar verwirret werde
In dem Spiel des blanken Eisens,
Bei des wilden Stahles Stoßen!"
Selbst der alte Wäinämöinen
Redet Worte solcher Weise:
"O du Wirthin von Pohjola!
Willst du nun den Sampo theilen
An der nebelreichen Spitze,
Auf dem waldungsreichen Eiland?"
Sprach die Wirthin von Pohjola:
"Werde nicht den Sampo theilen,
Nicht mit dir, du Unglücksel'ger,
Nicht mit dir, o Wäinämöinen."
Selber greift sie nach dem Sampo
Aus dem Boote Wäinämöinen's.
Zog der muntre Lemminkäinen
Nun das Schwert aus seinem Gurte,
Rafft das scharfgeschliffne Eisen
Von der linken Seit' behende,
Hauet auf des Adlers Krallen,
Schlägt scharf los auf seine Klauen.
Haut der muntre Lemminkäinen,
Haut und spricht dabei die Worte:
"Nieder Männer, nieder Schwerter,
Nieder mit den schwachen Helden,
Hundert Männer in den Flügeln,
Zehn auf jeder Kralle Spitze.
Sprach die Alte von Pohjola,
Redet' von des Mastbaums Spitze:
"O du muntrer Lemminkäinen,
Kauko, du, o armer Knabe!
Hast die Mutter selbst betrogen,
Hast die Alte sehr belogen;
Wolltest nicht zum Kriege ziehen,
In dem Lauf von sechszig Sommern,
Wenn dich auch die Lust zum Golde,
Dich die Lust nach Silber triebe."
Wäinämöinen alt und wahrhaft,
Dieser ew'ge Zaubersprecher,
Glaubte, daß die Zeit gekommen,
Daß die Stunde sei erschienen;
Rafft das Steuer aus dem Meere,
Zieht den Eichspan aus den Fluthen,
Schlägt damit nun los auf's Unthier,
Hauet ab des Adlers Krallen;

Alle Krallen sonst zerbrachen,
Blieb nur nach die kleinste Kralle.
  Von den Flügeln fielen Knaben,
Männer stürzten in die Fluthen,
Hundert Männer von den Flügeln,
Tausend Helden von dem Schweife;
Selber rauscht der Adler hastig,
Fällt er auf des Bootes Rippen,
Wie vom Baum die Auerhenne,
Von dem Fichtenzweig das Eichhorn,
Greifet darauf nach dem Sampo
Mit dem Finger ohne Namen,
Zieht den Sampo in das Wasser,
Läßt den bunten Deckel sinken
Von des rothen Bootes Kanten
In des blauen Meeres Tiefe;
Dort zerbricht entzwei der Sampo,
Geht in Stücke ganz der Deckel.
  Sinken darauf diese Stücke,
Große Splitter von dem Sampo
In der stillen Fluthen Tiefe
Auf den schwarzen Schlamm am Boden,
Bilden dort des Wassers Reichthum,
Dort des Ahtovolkes Schätze;
Nimmer wird's im Lauf der Zeiten,
Nicht, so lang das Mondlicht glänzet,
In dem Wasser je an Reichthum,
Ahto nicht an Schätzen fehlen.
  Blieben andre Stücke liegen,
Splitter, die bedeutend kleiner,
Auf des blauen Meeres Rücken,
Auf des weiten Meeres Fluthen,
Daß der Wind sie fleißig wieget,
Daß die Fluth sie emsig schaukelt.
  Wiegte nun der Wind dieselben,
Schaukelt' sie des Meeres Schwanken
Auf des Wassers blauem Rücken,
Auf des Wassers weiten Fluthen,
Treibt der Wind sie hin zum Ufer,
Zu dem Lande hin die Fluthen.
  Wäinämöinen alt und wahrhaft
Siehet dort der Brandung Stoßen,
Sieht das Treiben zu dem Ufer,
Sieht wie zu dem Strand die Fluthen
Diese Sampotrümmer führen
Und des bunten Deckels Splitter.
  Hatte darob große Freude,
Redet Worte solcher Weise:
"Daher kommt des Samens Sprießen,
Wechselloser Wohlfahrt Anfang,
Daraus Pflügen, daraus Säen,
Daraus Wachsthum jeder Weise,
Daraus kommt der Glanz des Mondes,
Kommt der Sonne Licht voll Wonne
Auf den weiten Fluren Finnlands,
In Suomi's Heimathsstrecken."
  Sprach des Nordlands Wirthin Louhi
Selber Worte solcher Weise:
"Kenne wohl noch einen Ausweg,
Einen Ausweg, kenn' ein Mittel
Gegen Pflügen, gegen Säen,
Gegen Heerden, gegen Wachsthum,
Gegen deinen lieben Mondschein,
Gegen deinen Glanz der Sonne.
Bring' den Mond in einen Felsen,
Berg' die Sonn' in einem Berge,
Lasse durch den Frost erfrieren,
Durch die Kälte ganz erstarren
Was du pflügest, was du säest,
Deinen Vorrath, deine Saaten,
Sende einen Eisenhagel,
Schicke starke Stahlesschlossen
Dir auf deine schönsten Aecker,
Hin zu deinen besten Feldern."
  "Treib' den Bären von der Heide,
Aus dem Dickicht diesen Dickzahn,
Daß die Hengste er zerfleische,
Deine Stuten er zerreiße,
Deine Heerde niederstrecke,
Deine Kühe mög' verderben;
Werde dir das Volk durch Seuchen,
Dein Geschlecht durchaus vertilgen,
Daß man nicht, so lang der Mond scheint,
Auf der Welt von ihm vernehme."

Sprach der alte Wäinämöinen
Selber darauf diese Worte:
"Mich wird nicht ein Lappe bannen,
Nicht ein Turjaländer drängen;
Gott nur ist der Herr des Wetters,
Bei ihm sind des Schicksals Schlüssel,
Nimmer in dem Arm des Unholds,
Auf des Feindes Fingerspitzen."
"Wenn ich meinem Schöpfer traue,
Wenn ich auf den Höchsten baue,
Treibt den Feind er von den Saaten,
Hält den Bösen vom Getreide,
Daß er nicht den Saaten schade,
Nicht den Wachsthum stören möge,
Meine Saaten nicht entführe,
Dem Getreide nimmer schade."
"Stecke du, Pohjola's Wirthin,
Frevler in des Felsens Innre,
Dränge Böse in die Berge,
Schließe Schuld'ge ein in Steine,
Nie jedoch das schöne Mondlicht,
Nimmer du die liebe Sonne!"
"Laß durch deinen Frost erstarren,
Durch die Kälte ganz erstarren
Saaten, die du selbst gesäet,
Korn, das selbst du ausgestreuet;
Sende einen Eisenhagel,
Schicke deines Stahles Schlossen,
Wo dein eigner Pflug gepflüget,
Zu des Nordlands Feldesgränzen!"
"Send' den Bären von der Heide,
Aus dem Busch die böse Katze,
Aus dem Wald mit krummen Tatzen,
Aus dem Hain mit wenig Zähnen
Auf des Nordlands Gassenende,
Auf den Weg der Nordlands Heerden!"
Sprach die Wirthin von Pohjola
Selber Worte solcher Weise:
"Von mir ist die Macht gewichen,
Meine Kraft dahingesunken,
Mein Vermögen in die Tiefe,
In die Fluth hinab der Sampo."
Weinend ging sie nun nach Hause,
Voll von Jammer nach dem Nordland,
Brachte nichts der Rede Werthes
Von dem Sampo nach der Heimath;
Brachte dennoch fort ein wenig
Mit dem Finger ohne Namen,
Bracht' den Deckel nach Pohjola,
Nur den Handgriff nach Sarjola;
Deshalb ist im Nordland Armuth,
Fehlet es an Brot in Lappland.
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Stieg nun selber an das Ufer,
Findet dort des Sampo Stücke,
Dort des bunten Deckels Splitter,
An dem Strand des großen Meeres,
In des weichen Sandes Strecken.
Setzte dann des Sampo Trümmer,
Setzt des bunten Deckels Splitter
Auf die nebelreiche Spitze
Auf dem waldungsreichen Eiland,
Daß sie wüchsen, sie sich mehrten,
Daß sie sich gestalten möchten
Dort zu Gerste für die Biere,
Dort zu Roggen für die Bröte.
Sprach der alte Wäinämöinen
Selbst drauf Worte solcher Weise:
"Gieb, o Gott, gewähr', o Schöpfer,
Daß des Glückes wir genießen,
Glücklich durch das Leben gehen,
Ehrenvoll es auch beschließen
In dem lieben Finnenlande,
In der Heimath der Karelen!"
"Schütze du, o treuer Schöpfer,
Schirme du, o Gott voll Güte,
Vor der Männer bösen Plänen,
Vor den Anschlägen der Weiber,
Laß des Landes Plagen stürzen
Und bezwing' des Wassers Mächte!"
"Sei zur Seite deinen Söhnen,
Stets ein Helfer deinen Kindern,
Eine Stütze in den Nächten,
Ein Beschützer stets am Tage,

Daß nicht schlimm die Sonne scheine,
Schlimm der Mond nicht leuchten möge,
Nie ein schlimmer Wind entstehe,
Nie ein schlimmer Regen falle,
Daß die Kälte nimmer schade,
Nicht das rauhe Wetter nahe!"
"Ziehe einen Zaun von Eisen,
Baue eine Burg von Steinen
Um das Gut, das ich besitze,
Um des Volkes beide Hälften
Von der Erde bis zum Himmel,
Von dem Himmel bis zur Erde,
Mir zum Wohnsitz, mir zur Stätte,
Mir zum Schirme, mir zum Schutze,
Daß der Böse nichts verzehre,
Nicht der Feind zu reichlich raube,
Nie, so lang die Zeiten währen,
Nie, so lang der Goldmond glänzet!"

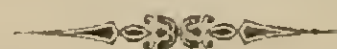
Vierundvierzigste Rune.

Wäinämöinen alt und wahrhaft
Dachte nun in seinem Sinne:
"Passend wär' es jetzt zu spielen,
Schicklich Freude nun zu wecken
In dem neuen Aufenthalte,
In dem wunderschönen Hofe;
Doch verborgen ist die Harfe,
Ewig fort mir meine Freude,
Sank zur Wohnung von den Fischen,
In des Lachses Steinesschluchten
Zu der Meereshechte Freude,
Hin zum Volke von Wellamo;
Kann sie mir von dort nicht holen,
Nicht giebt Ahto sie mir wieder."
"O du Schmieder Ilmarinen!
Hast geschmiedet sonst und gestern,
Schmiede auch am heut'gen Tage,
Schmiede eine Eisenharke,
Dichte Zähne an der Harke,
Dichte Zähn' mit langem Schafte,
Daß ich in den Fluthen harke,
Daß die Wellen ich in Haufen
Und das Schilf zusammenziehe,
Daß den Strand ich ganz durchharke,
Ich ein Spielzeug mir verschaffe,
Meine Harfe wiederfinde
Aus der Fische Wohnungsstätte,
Aus der Lachse Steinesschluchten!"
Selbst der Schmieder Ilmarinen,
Dieser ew'ge Schmiedekünstler,
Schmiedet eine Eisenharke,
Macht ihr einen Schaft von Kupfer,
Hundertklafterlange Zähne,
Fünffach war des Schaftes Länge.
Nahm der alte Wäinämöinen
Drauf die Harke starken Eisens,
War ein wenig nur gegangen,
Nur ein wenig hingewandert,
Zu den reichbetheerten Walzen,
Zu den kupferreichen Rollen.
War ein Boot dort, zwei der Nachen,
Zwei der Böte in Bereitschaft
Auf den reichbetheerten Walzen,
Auf den kupferreichen Rollen,
Neu war einer von den Nachen,
Alt das zweite von den Böten.
Sprach der alte Wäinämöinen,
Redet' zu dem jungen Boote:
"Gehe, Boot, nun in das Wasser,
Treib' dich Nachen in die Fluthen,
Von den Händen nicht gewendet,
Von dem Daumen nicht gehalten!"
Ging sogleich das Boot in's Wasser
Stieg hinab zur Fluth des Meeres;
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Setzet selbst sich an das Ende,
Ging das Meer nun zu durchfegen,
Ging die Fluthen zu durchkehren;
Kehrt die Wasserblümlein alle,
Auch des Strandes Schutt zusammen,
Selbst des Schilfes kleinste Stückchen,
Schilfes-Stückchen, Rohres-Brocken,
Harkt zusammen jedes Aestchen,
Streifte mit der Hark' die Klippen,
Nirgends kann er jedoch finden
Seine Harf' aus Hechtes-Gräten,
Fort war seine Freud' auf immer,
Seine Harfe blieb verloren.
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Schreitet grade nun nach Hause,
Kopfgesenkt und schlechter Laune,
Schiefgeschoben seine Mütze,
Redet nochmals diese Worte:
"Werde niemals wieder wecken
Freude aus des Hechtes Zähnen,
Auf des Fisches Gräte Töne."
Als die Waldung er durchwandert,
An dem Rand des Haines schreitet,
Hört er eine Birke weinen,
Hört den Maserbaum er klagen,

Schreitet rasch in seine Nähe,
Gehet näher hin zum Baume,
Fragte so zur Birke sprechend:
"Weshalb weinst du, schöne Birke,
Klagst du also, grünbelaubte,
Jammerst du mit weißem Gürtel?
Wirst ja nicht zum Krieg geführet,
Nicht zum Kampfe du gezwungen."
Klüglich antwortet die Birke,
Redet selbst die grünbelaubte:
"Also mögen viele sprechen,
Mögen manche von mir reden,
Daß ich nur in Freude lebe,
Daß ich voller Jubel rausche;
Arme, die ich bei den Sorgen,
Bei der Wehmuth mich nur freue,
Die ich in den Unheilsstunden,
Bei dem Kummer mich beklage."
"Weine jetzt ob meiner Kleinheit,
Und beklage meine Armuth,
Da ich Arme ohne Antheil
Elend ohne alle Stütze
Hier auf dieser schlechten Stelle,
Auf dem Weideplatze stehe."
"Voller Glück und reich an Wonne
Hoffen andre immerwährend,
Daß der schöne Sommer komme,
Daß die warme Zeit erscheine,
Anders muß ich dummes Bäumchen,
Muß ich arme Birke geben
Meine Rinde zum Zerschneiden,
Meine Zweige fortzuführen."
"Oftmals sind zu mir, der Zarten,
Oft zu mir, der armen Birke,
Kinder in dem raschen Frühjahr
Her zu meinem Stamm gekommen,
Schlitzen mit dem scharfen Messer
Aus dem Bauch mir meine Säfte,
Böse Hirten ziehen Sommers
Ab mir meinen weißen Gürtel,
Machen Schalen, machen Scheiden,
Machen daraus Beerenkörbchen."
"Oftmals sind bei mir, der Zarten,
Oft bei mir, der zarten Birke,
Mädchen, die am Stamme sitzen,
Die an meiner Seite weilen,
Schneiden Laub mir von der Krone,
Binden Zweige fest zu Besen."
"Oftmals hat man mich, die Zarte,
Oftmals mich, die zarte Birke,
Schon beim Schwenden umgehauen,
Mich zu Brennholz kleingespalten;
Dreimal sind in diesem Sommer,
In dem Lauf der warmen Jahrszeit
Männer an dem Stamm gewesen,
Haben ihre Axt gewetzet
Gegen meine arme Krone,
Daß ich um mein Leben käme."
"Dieses war die Freud' im Sommer,
Dieß die Lust von dieser Jahrszeit;
Doch nicht besser war der Winter,
Nicht die Schneezeit angenehmer."
"Stets hat schon in frühen Zeiten
Kummer mein Gesicht verändert,
Mir mein Haupt schlimm zugerichtet,
Meine Wangen sind erblichen,
Wenn ich an die schwarzen Tage,
An die schlechten Zeiten dachte."
"Schmerzen bringen dann die Winde
Und der Reif gar bittre Sorgen,
Winde führen fort den Laubpelz,
Fort der Reif die hübsche Kleidung,
Daß ich arme, schwache Birke,
Ich, das unglücksvolle Bäumchen,
Unbekleidet hier verbleibe,
Aller Kleidung ganz beraubet,
In der strengen Kälte zittre,
In dem Froste heftig klage."
Sprach der alte Wäinämöinen:
"Weine nicht, o grünes Bäumchen,
Klage nicht, du reichbelaubte,
Jammre nicht mit weißem Gürtel!
Sollst ein wonnig Loos erhalten,
Voller Lust ein neues Leben;

Wirst sogleich vor Freude weinen,
Wirst voll lauter Lust ertönen."
Schuf der alte Wäinämöinen
Aus der Birke nun ein Spielzeug,
Schnitzte einen Tag des Sommers,
Bildete sich eine Harfe
Auf der nebelreichen Spitze,
Auf dem waldungsreichen Eiland;
Schnitzt die Wölbung von der Harfe,
Neue Freude auf dem Stammholz,
Schnitzt aus festem Holz die Wölbung,
Schnitzt aus Maserholz das Stammholz.
Sprach der alte Wäinämöinen,
Redet' selber diese Worte:
"Fertig ist der Harfe Wölbung,
Für die Freude auch das Stammholz;
Woher nehm' ich jetzt die Schrauben,
Woher hol' ich gute Pflöcke?"
Wuchs ein Eichbaum an dem Wege,
In die Höhe auf dem Hofe,
Hatte Zweige gleicher Größe,
Eicheln dort auf jedem Zweige,
Goldne Kugeln an den Eicheln,
Auf der Kugel einen Kuckuck.
Wenn der Kuckucksruf ertönte,
Fünf der Töne dort erschallten,
Floß ihm Gold aus seinem Schnabel,
Goß herab sich reiches Silber
Auf die goldbedeckten Hügel,
Auf die silberreichen Höhen;
Daher nahm er Harfennägel,
Daher Pflöcke zu dem Spielzeug.
Sprach der alte Wäinämöinen,
Redet' selber diese Worte:
"Habe Nägel nun zur Harfe,
Pflöcke für mein neues Spielzeug;
Etwas fehlet noch der Harfe,
Fehlen ihr noch fünf der Saiten,
Woher nehme ich die Saiten,
Schaffe ich die tönereichen?"
Ging sich Saiten nun zu suchen,
Schritt einher entlang der Waldung;
Saß ein Mädchen in dem Haine,
Eine Jungfrau in dem Thale,
Dieses Mädchen weinte zwar nicht,
War auch nicht recht voll von Freude:
Sang ein Liedchen vor sich selber,
Daß der Abend schwinden möchte,
In der Hoffnung, daß der Liebste,
Daß er ja recht bald erschiene.
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Eilte dorthin ohne Schuhe,
Springet zu ihr ohne Strümpfe;
Als er bei ihr angelanget,
Fing er an um Haar zu bitten,
Redet' selber solche Worte:
"Gieb, o Jungfrau, deine Haare,
Locken deiner zarten Haare,
Daß sie Saiten auf der Harfe
Zu beständ'ger Freude werden!"
Ihre Haare gab die Jungfrau,
Gab von ihren weichen Haaren,
Gab derselben fünf, ja sechse,
Gab ihm sieben ganze Haare,
Daraus sind der Harfe Saiten,
Sind die ew'gen Freudenwecker.
Fertig war nun seine Harfe;
Setzt der alte Wäinämöinen
Sich auf einen Sitz von Steinen,
Auf den Block an einer Thüre.
Nahm die Harfe in die Hände,
Nahm sein Labsal näher zu sich,
Dreht die Wölbung zu dem Himmel,
Stützt den Knopf auf seine Kniee.
Setzt die Saiten dann in Ordnung,
Stimmt dieselben zu einander.
Hatte nun gestimmt die Saiten,
Seine Harfe gut geordnet;
Nimmt sie darauf in die Hände,
Stützt sie auf die Knie querüber,
Ließ das Zehend seiner Nägel,
Fünf von seinen Fingern laufen,
Auf den Saiten munter lärmen,
In denselben lustig springen.

Als der alte Wäinämöinen
Da auf seiner Harfe spielte,
Zart von Hand und weichen Fingers,
Seinen Daumen auswärts krümmte,
Da ertönt das Holz der Birke,
Klinget laut die reichbelaubte,
Rief voll Lust das Gold des Kuckucks,
Jubelte das Haar der Jungfrau.
Wäinämöinen's Finger spielen,
Seiner Harfe Saiten tönen,
Berge springen, Blöcke krachen,
Ganze Felsen selber dröhnen,
Steine bersten auf den Fluthen,
Kies selbst schwimmet in dem Wasser,
Fichten waren voller Freude,
Stämme hüpften auf der Heide.
Alle Frauen Kalewala's
Eilen fort von ihrem Nähen
Dorthin gleichwie mit dem Strome,
Stürzen hin gleich einem Flusse,
Junge Weiber munter lachend,
Froher Laune jede Wirthin,
Um das Spiel mit anzuhören,
Um die Freude anzustaunen.
Wieviel Männer nahe waren,
Standen, in der Hand die Mütze,
Wieviel Weiber nahe waren,
Hielten ihre Hand zur Wange,
Thränend sind der Mädchen Augen,
Auf der Erde knie'n die Knaben,
Lauschen auf der Harfe Töne,
Staunen ob des freud'gen Klanges,
Reden wie mit einem Munde,
Sprechen wie mit einer Zunge:
"Niemals ist zuvor gehöret
Solch ein Spielen voller Anmuth,
Nie, so lang' die Zeiten dauern,
Nie, so lang' das Mondlicht strahlet."
Tönte weit das schöne Spielen,
Tönte über sechs der Dörfer,
Gab daselbst kein einz'ges Wesen,
Das zu hören nicht gekommen
Dieses Spielen voller Anmuth,
Dieses Tönen auf der Harfe.
Alle Thiere in dem Walde
Hocken nieder auf die Krallen,
Um die Harfe anzuhören,
Um die Freude anzustanen;
Alle Vögel in den Lüften
Lassen sich auf Zweige nieder,
Wasserfische jeder Gattung
Nähern sich dem Meeresstrande,
Würmer kommen aus der Tiefe
Auf der Erde Staub gekrochen,
Wenden sich und hören fleißig
Auf das Spielen voller Anmuth,
Auf die Freude von der Harfe,
Auf das Drehen Wäinämöinen's.
Spielt' der alte Wäinämöinen
Wohl auf wunderbare Weise,
Ließ gar schöne Töne klingen;
Spielte einen Tag, den zweiten,
Spielte ohne anzuhalten
Von dem Frühstück an dem Morgen,
Von demselben Gurt umschlossen,
Mit demselben Hemd bekleidet.
Spielte er in seinem Hause,
In der Wohnung, die von Tannen,
Dann ertönte die Bedachung,
Dann erdröhnte oft der Boden,
Sang die Decke, heult' die Thüre,
Alle Fenster jubeln lustig,
Selbst des Ofens Steine schwankten
Und die Pfeiler selbst ertönten.
Wandert er im Fichtenwalde,
Gehet er durch Tannenhaine,
Bücken tief sich alle Fichten,
Neigen sich zur Erd' die Tannen,
Nieder fallen ihre Zapfen,
Zu den Wurzeln ihre Zweige.
Wandelte er durch die Haine,
Oder schreitet er durch Büsche,
Spielten munter gleich die Haine,
Freuten immer sich die Büsche,
Wurden liebevoll die Blumen,
Beugten sich die jungen Reiser.

Fünfundvierzigste Rune.

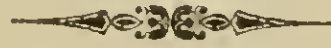
Louhi, sie, des Nordlands Wirthin,
Hört die Kunde mit den Ohren,
Daß Wäinölä wohl gedeihet,
Kalewala sich erhebet
Durch die Trümmer von dem Sampo,
Durch des bunten Deckels Brocken.
Wurde drob gewaltig neidisch,
Dachte selbst bei sich beständig,
Welchen Tod sie wohl bereiten,
Welch' Verderben senden sollte
Zu dem Volke von Wäinölä,
Zu den Männern Kalewala's.
Wandte bittend sich an Ukko,
Bittet so den Gott des Donners:
"Ukko, Gott du in dem Himmel!
O, verdirb das Volk Kalewa's
Mit dem scharfen Eisenhagel,
Mit den stahlbespitzten Pfeilen,
Oder bring sie um durch Krankheit,
Laß das schlechte Volk verkommen,
Auf dem langen Hof die Männer,
In der Hürde ihre Weiber!"
Eine blinde Tochter Tuoni's
War das alte Weib Lowjatar,
Sie, die schlechteste der Töchter,
Häßlich unter Mana's Töchtern,
Allen Uebeln eine Quelle,
Anfang war sie tausend Freveln;
Hatte ein Gesicht voll Schwärze,
Eine Haut von schlechter Farbe.
Diese schwarze Tochter Tuoni's,
Sie, die Blinde Ulappala's,
Machte sich ihr Bett am Wege,
Sich auf schlechtem Land ihr Lager,
Mit dem Rücken hin zum Winde,
Schräggewandt zum bösen Wetter,
Zu dem Zugwind voller Kälte,
Zu des Tages Morgenwinden.
Fing ein Windstoß an zu wehen,
Aus dem Ost ein großes Brausen,
Blies das dumme Mädchen schwanger,
Schwellte ihren Leib voll Fülle,
Auf den zweigentblößten Fluren,
Auf den rasenlosen Wiesen.
Und es trug des Leibes Schwere,
Seine Fülle sie mit Schmerzen,
Trug sie zwei, ja drei der Monde,
Trug den vierten sie und fünften,
Trug den siebenten und achten,
Trug sie auch den neunten Monat,
Nach der Rechnung alter Weiber,
Noch die Hälfte von dem zehnten.
Nach des neunten Monats Ablauf,
In des zehnten Monats Anfang
Ward der Leib gar hart gestaltet,
Drückt' er sie mit großen Schmerzen,
Ohne daß die Frucht sich zeigte,
Daß die Frucht zum Vorschein eilte.
Gehet da von ihrem Sitze,
Leget sich an andre Stellen;
Zu gebären ging die Buhle,
Sie die Hure von dem Winde
In der Mitte zweier Felsen,
In der Enge von fünf Bergen,
Ohne daß das Kind sich zeigte,
Daß die Frucht zum Vorschein eilte.
Einen Platz sucht zum Gebären,
Sucht sie um den Leib zu leeren
Auf den Quellen voller Leben,
Bei den ewig muntern Sprudeln;
Konnte keinen Platz dort finden,
Wo des Leibes Last sie ließe.
Will die Kinder nun gebären,
Will des Leibes Last entsenden
In den Schaum des Stroms voll Feuer,
In des heft'gen Wassers Strudel,
An dem Wirbel dreier Fälle,
An der steilsten Ufer Neunzahl,
Doch nicht kommt das Kind zum Vorschein,
Will des Leibes Last nicht sinken.

An zu weinen fing die Garst'ge,
Sie, die Scheußliche, zu jammern,
Wußte nicht wohin sie gehen,
Nicht, wohin sie wandern sollte,
Um des Leibes Last zu leeren,
Ihre Kinder zu gebären.
Sprach der Höchste aus den Wolken,
Sprach der Schöpfer aus dem Himmel:
"In dem Sumpfe giebt's ein Dreieck,
An dem Strande bei dem Meere
In dem nimmerhellen Nordland,
In dem düstern Sariola;
Gehe dorthin zu gebären,
Deines Leibes Last zu lassen;
Dort hat man nach dir Verlangen,
Sehnsucht dort nach deinen Kindern!"
Kam die schwarze Tochter Tuoni's,
Sie die, garst'ge Jungfrau Mana's,
Hin zur Stube von Pohjola,
Zu der Badstub' Sariola's,
Ihre Kinder zu gebähren,
Ihre Frucht dort zu erlangen.
Louhi, sie, des Nordlands Wirthin,
Nordlands Alte arm an Zähnen,
Führt sie heimlich nach der Badstub',
Zu dem Bade in die Hütte,
Ohne daß das Dorf es hörte,
Es ein Wort vernehmen konnte.
Heizte heimlich ihre Badstub',
Sorgt für alles voller Eile,
Schmiert mit Bier der Badstub' Thüren,
Netzt mit Dünnbier ihre Riegel,
Daß die Thür nicht heulen möchte,
Nicht die Riegel laut ertönen.
Redet Worte solcher Weise,
Läßt sich selber also hören:
"Schöne Alte, Schöpfungsjungfrau,
Schöne, du mit goldnem Glanze,
Du, die älteste der Frauen,
Du, die früheste der Mütter!
Lauf vom Knie du hin zum Meere,
Von dem Hüftblatt in die Fluthen,
Nimm vom Kaulbarsch du den Geifer,
Nimm die Glätte von der Quappe,
Schmier' damit Knochenhöhlung,
Streiche du damit die Seiten,
Mach' die Jungfrau frei vom Drucke,
Von dem Leibesschmerz das Mädchen,
Von den gar zu harten Qualen,
Von den Wehen ihres Leibes!"
"Sollte das genug nicht scheinen,
Ukko, du, o Gott im Himmel!
Komme her, du bist vonnöthen,
Eile her, wo man dich rufet;
Ist ein Mädchen hier in Wehen,
Ist ein Weib mit Leibesschmerzen
In dem Rauche einer Badstub',
In dem Badehaus des Dorfes!
"Nimm die goldbedeckte Keule
In die rechte deiner Hände,
Scheuche alle Hindernisse,
Schlage du der Pforte Pfeiler,
Setz' des Schöpfers Schloß in Schwanken,
Mache, daß durch alle Riegel
Große gehen, Kleine gehen,
Daß der Allerkleinste wandre!"
Da entsendet diese Schlechte,
Tuoni's Tochter ohne Augen,
Endlich ihres Leibes Fülle,
Legt sie ihre bösen Kinder
Unter eine bunte Decke,
In die Wiege voller Weichheit.
Bracht zum Vorschein neun der Söhne,
Während einer Nacht des Sommers,
Während einer Badeheizung,
In dem Laufe eines Bades
Mit der Kraft desselben Leibes
Aus der Fülle ihres Bauches.
Giebt drauf Namen ihren Söhnen,
Pflegt mit Sorgfalt ihre Kinder,
Wie der Künstler seine Werke,
Was er sichtbar selbst geschaffen:
Einen bildet sie zu Stichen,
Treibt zur Windkolik den einen,

Einen, daß er Gicht errege,
Einem leihet sie die Dürrsucht,
Einen drängt sie zu Geschwülsten,
Einen steckt sie an mit Krätze,
Einen stößt sie zu der Zehrung,
Einen treibt sie zu der Pest selbst.
Ohne Namen blieb nur einer,
Blieb der unterste im Strohbett,
Diesen trieb sie drauf von dannen,
Stieß als Zaubrer ihn auf's Wasser,
Auf der Niedrung Rand zu zaubern,
Ueberall den Neid zu üben.
Louhi, sie, des Nordlands Wirthin,
Hieß die andern alle gehen
Nach der nebelreichen Spitze,
Zu dem waldungsreichen Eiland;
Reizte diese bösen Wesen,
Diese Uebel sonder Gleichen
Auf die Männer von Wäinölä,
Zum Verderb des Kalewstammes.
Es erkrankt das Volk Wäinölä's,
Liegen sieht man Kalew's Söhne
An den Uebeln sonder Gleichen,
Mit den unbekannten Namen;
Daß der Boden unten faulet
Und die Decke oben eitert.
Ging der alte Wäinämöinen,
Dieser ew'ge Zaubersprecher,
Um die Köpfe zu befreien,
Um die Seelen zu erlösen,
Ging zum Kampfe zu Tuoni,
Mit den Krankheiten zu streiten.
Läßt die Badestub' erwärmen,
Läßt die Steine dort erhitzen
Mit dem allerreinsten Holze,
Mit vom Fluß gebrachten Scheiten;
Führet Wasser wohl verdecket,
Bringet Besen gut verwahret,
Bähet warm die Badebesen
Und erweicht die hundertäst'gen.
Weckte eine Honighitze,
Weckte eine süße Hitze
Durch die glühendheißen Steine,
Durch die brennendheißen Blöcke,
Redet Worte solcher Weise,
Läßt auf diese Art sich hören:
"Komme, Gott, zur Badehitze,
Lüftevater, in die Wärme,
Uns Gesundheit zu verleihen,
Um uns Ruhe zu bereiten!
Wische fort die heil'gen Funken,
Lösche aus die heil'gen Schlacken,
Schlag' der Hitze Unmaaß nieder,
Send' hinaus die schlechte Hitze,
Daß sie nicht dein Kind verbrenne,
Dein Geschöpf sie nicht verletze!"
"Welches Wasser ich nun sprütze
Auf die Steine voller Hitze,
Dieses werde gleich zu Honig,
Soll als süßer Seim gleich rieseln;
Mag der Honigstrom dann fließen,
Sich der Honigsee ergießen
Durch die Steine dieses Ofens,
Durch die moosbedeckte Badstub'!"
"Werden schuldlos nicht verzehret,
Nicht getödtet ohne Krankheit,
Ohn' Erlaubniß von dem Schöpfern,
Ohne Tod, den Gott gesendet;
Wer uns ohne Schuld verzehret,
Komm' das eigne Wort zum Munde,
Zu dem Kopfe schlechte Lage,
Zu ihm selber böses Sinnen!"
"Sollt' in mir ein Mann nicht stecken
Nicht ein Held im Sohne Ukko's,
Um vom Uebel zu erlösen;
Von dem Unglück zu befreien,
Ist ein Mann noch Ukko selber,
Der die Wolken selber lenket,
Der auf Dürrewolken weilet,
Der die Lämmerwolken leitet."
"Ukko, du, o Gott dort oben,
Höchster auf den Wolken oben,
Komm herbei, du bist vonnöthen,
Eile her, da man dich bittet,

Diese Qualen wahrzunehmen,
Dieses Unheil abzuwehren,
Diese Uebel zu verscheuchen,
Dieses Siechthum zu vertreiben!"
"Bringe mir ein Schwert voll Feuer,
Bring' mir eine Feuerklinge,
Daß die Bösen ich bezwingen,
Ich die Garst'gen bannen könne,
Auf des Windes Bahn die Schmerzen,
Auf das weite Feld die Qualen.
"Dahin treibe ich die Schmerzen,
Dahin banne ich die Qualen,
Zu den Kellern in den Felsen,
Zu den eisenreichen Haufen,
Um den Steinen Schmerz zu bringen,
Um die Felsen zu beläst'gen;
Nimmer weint der Stein vor Schmerzen,
Klagt der Felsen über Qualen,
Sollt' man auch gar viel ihn quälen,
Ohne Maaß denselben stoßen."
"Schmerzensjungfrau, Tuoni's Tochter,
Die im Schmerzensberge sitzet,
An dem Laufe dreier Flüsse,
Bei der Theilung dreier Ströme,
Die die Schmerzenssteine drehet,
Die den Berg der Schmerzen wendet!
Geh die Schmerzen abzuwenden
In des blauen Steines Rachen,
Oder führ' sie in das Wasser,
Senk' sie in des Meeres Tiefe,
Welche nie vom Wind berühret,
Nie vom Sonnenlicht beschienen!"
"Sollte dieß genug nicht scheinen,
Schmerzensjungfrau, gute Wirthin,
Qualenjungfrau, Weiberzierde,
Komm zugleich, erscheine gleichfalls,
Um Gesundheit zu verschaffen,
Um uns Ruhe zu bereiten!
Nimm den Schmerzen ihre Wirkung,
Laß die Qualen bald verschwinden,
Daß der Kranke schlafen könne,
Kummerfrei der Schwache ruhe,
Daß Besinnung er behalte,
Sich der Sieche wenden könne."
"Nimm die Schmerzen in das Fäßchen,
In die Kupfertruh' die Qualen,
Daß die Schmerzen du entführest,
Du die Qualen schleppen mögest
In des Schmerzenberges Mitte,
Zu des Schmerzenfelsens Spitze;
Dort sollst du die Schmerzen kochen
In dem allerkleinsten Kessel,
Von der Größe eines Fingers,
Von der Weite eines Daumens!"
Mitten ist ein Stein im Berge,
Ist ein Loch in seiner Mitte,
Ist gebohret mit dem Bohrer,
Durchgeschlagen mit dem Eisen,
Dahin wirf du alle Schmerzen,
Dahin schütt' die bösen Qualen,
Dränge du die wilden Wesen,
Drücke du die Unheilstage,
Daß sie Nachts sich nicht erheben,
Nicht bei Tag' in Freiheit kommen."
Schmiert der alte Wäinämöinen,
Dieser ew'ge Zaubersprecher,
Darauf alle kranken Stellen,
Ueberstreicht des Schmerzes Sitze
Dann mit neun der besten Salben
Und mit acht der Zaubermittel,
Redet Worte solcher Weise,
Läßt auf diese Art sich hören:
"Ukko, du, o Gott dort oben,
Alter Mann du in dem Himmel!
Send' aus Osten eine Wolke,
Eine Hängewolk' aus Nordwest,
Schicke eine aus dem Westen,
Sende Honig, sende Wasser,
Um die Schmerzen zu beschwicht'gen,
Um die Qualen zu besänft'gen!"
"Werde selber nichts vermögen,
Wenn's mein Schöpfer nicht erlaubet;
Hülfe mußt du, Schöpfer, geben,
Hülfe Gott du, Höchster, bringen,

Da mit eignem Aug' ich schaute,
Mit der eignen Hand berührte,
Mit dem Munde ich gesprochen,
Mit dem Athem ich gehauchet!"
"Wohin meine Hand nicht gehet,
Mögen Gottes Hände gehen,
Wohin niemals meine Finger,
Mögen Gottes Finger reichen;
Schöner sind des Schöpfers Finger,
Seine Hände sind weit rascher!"
"Komme, Schöpfer, nun zu zaubern,
Komme, Gott, du um zu sprechen,
Machterfüllter, zuzuschauen!
Laß sie in der Nacht gesunden,
Lindrung sie bei Tage finden,
Daß der Schmerz nicht oben fühlbar,
Qual nicht in der Mitte drücke,
Nicht die Angst zum Herzen dringe,
Daß sie keinen Schmerz empfinden,
Selbst Beschwerde nicht ein wenig
In dem Laufe dieser Zeiten,
Nicht, so lang der Goldmond glänzet!"
Wäinämöinen alt und wahrhaft,
Dieser ew'ge Zaubersprecher,
Treibet also fort das Uebel,
Scheuchet also fort das Siechthum;
Wendet ab der Menschen Leiden,
Heilet so die schlimme Lage
Und erlöst vom Tod die Leute,
Vom Verderb den Stamm Kalewa's.

Sechsundvierzigste Rune.

Nach Pohjola kommt die Kunde,
Nach dem kalten Dorf die Botschaft,
Daß Wäinölä sich erholet,
Kalewala sich befreiet
Von den Uebeln, die erhoben,
Von dem Siechthum sonder Gleichen.
Louhi, sie, des Nordlands Wirthin,
Nordlands Alte, arm an Zähnen,
Wurde darob überböse,
Redet' Worte solcher Weise:
"Kenne wohl noch andre Mittel,
Finde noch ganz andre Wege,
Treib' den Bären von der Heide,
Aus dem Wald den Tatzenträger
Auf den Reichthum von Wäinölä,
Auf die Heerden Kalewala's."
Trieb den Bären von der Heide,
Von dem starren Land den Krummbein
Auf die Fluren von Wäinölä,
Auf die Heerden Kalewala's.
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Redet selber diese Worte:
"Bruder, du Schmied Ilmarinen,
Schmied' mir eine neue Lanze,
Einen Speer mit dreien Spitzen,
Mit dem kupferreichen Schafte!
Gern möcht' ich den Bären fangen,
Ihn, das Thier mit theurem Felle,
Daß er meine Hengste nimmer,
Niemals meine Stuten fresse,
Daß er nicht den Heerden schade,
Nicht die Kühe niederstrecke."
Schmiedet einen Speer der Schmieder,
Keinen langen, keinen kurzen,
Schmiedet einen mittler Gattung:
Saß ein Wolf auf seiner Kante,
Saß ein Bär dicht an der Schneide,
Auf dem Speerschuh lief ein Elenn,
Auf dem Schafte rannt' ein Füllen,
An dem Knopfe stieß ein Rennthier.
Hatte frisch darauf geschneiet,
War gar zarter Schnee gefallen,
Gleich dem Herbstschaf weiß an Farbe,
Gleich dem Hasen in dem Winter;
Sprach der alte Wäinämöinen,
Redet selber diese Worte:
"Meine Lust hat mich geführet,
Mich nach Metsola geleitet,
In der Waldesjungfraun Nähe,
Zu dem Hof der blauen Mädchen."
"Von den Männern geh' zum Walde,
Von den Helden ich zur Arbeit;
Nimm mich, Wald, zu deinem Manne,
Tapio mich zu deinem Helden,
Hilf das Glück du mir gewinnen,
Mir des Waldes Zierde fällen!"
"Mielikki, des Waldes Wirthin,
Tellerwo, du Weib Tapio's!
Binde fest du deine Hunde,
Setz' in Ordnung deine Welpen
In dem fichtenreichen Gange,
An der eichenreichen Hütte!"
"Otso, du des Waldes Apfel,
Runder mit den Honigtatzen!
Hörest du, daß ich erscheine,
Daß zu dir der Brave schreitet,
Birg die Krallen in den Haaren,
Deine Zähne in dem Zahnfleisch,
Daß sie mich durchaus nicht treffen,
Ganz und gar sich nicht bewegen!"
"Otso, du mein Vielgeliebter,
Schönster mit den Honigtatzen!
Leg' dich schlafen auf den Rasen,
Auf die wunderschönen Felsen,
Daß die Tannen oben schwanken,
Ueber dir die Fichten rauschen,
Wälze also dich, o Otso,
Wende du dich, Honigtatze,
Wie das Haselhuhn im Neste,
Wie die Gänse, wenn sie brüten!"

Hört der alte Wäinämöinen
Seinen Hund da munter bellen,
Hört denselben heftig zanken,
Auf dem Hof des Kleingeäugten,
Auf der Flur des Ebenmaules,
Redet Worte solcher Weise:
"Glaubte, daß ein Kuckuck riefe,
Daß ein liebes Vöglein sänge;
Hat kein Kuckuck jetzt gerufen,
Nicht ein Vöglein zart gesungen,
Ist mein Hund, der jetzt gelärmet,
War die Stimme meines Vögleins,
An der Thür' von Otso's Stube,
Auf dem Hof des schönen Mannes."
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Findet da den Bären liegen,
Stürzet um das schöne Bette,
Stößt ihm um das goldne Lager,
Redet Worte solcher Weise,
Läßt auf diese Art sich hören:
"Sei gepriesen du, o Höchster,
Einzig sei gelobt, o Schöpfer,
Daß den Bären du mir gabest,
Mir des Waldes Gold verliehest!"
Fleißig schaute er das Gold an,
Redet Worte solcher Weise:
"Otso, du mein Vielgeliebter,
Schönster mit der Honigtatze!
Sei umsonst nicht voller Aerger,
Hab' dich, Lieber, nicht gefället,
Selber glittst du von der Wölbung,
Glittst du von des Astes Kante,
Hast das Holzkleid du zerrissen,
Deine Kleidung aus den Zweigen,
Schlüpfrig ist des Herbstes Wetter,
Seine Tage reich an Nebel!"
"Goldner Kuckuck du des Waldes,
Der das schöne Fell du schüttelst!
Laß die Wohnung jetzt der Kälte,
Deinen Wohnsitz du nun öde,
Laß dein Haus aus Birkenzweigen,
Deine Hütt' aus Weidenreisern,
Geh, Berühmter, um zu wandern,
Waldes Zier, fang' an zu schreiten,
Gehe du mit leichten Schuhen,
Blaugestrümpfter, eile vorwärts,
Fort aus diesen kleinen Räumen,
Von den gar zu engen Pfaden
Zu den heldenmüthgen Männern,
Zu der Männer großen Schaaren!
Nicht wird man dich schlecht behandeln,
Nicht wirst elend du dort leben,
Honig giebt man dort zu essen,
Honigseim daselbst zu trinken
Fremden, wenn sie dort erscheinen,
Leuten, welche sich dort zeigen."
"Geh' hervor von dieser Stelle,
Aus dem kleinen, schlechten Neste
Unter schöne Dachesbalken,
In die Wohnung voller Schönheit;
Rühr' dich auf des Schneees Fläche
Wie ein Blümchen auf den Wegen,
Husche über diese Zweige
Wie ein Eichhorn in den Aesten!"
Wäinämöinen alt und wahrhaft,
Dieser ew'ge Zaubersprecher,
Schreitet spielend durch die Fluren,
Singend durch die Heidestrecken,
An der Seite seines Gastes
Mit dem weichbehaarten Felle;
Hörbar ward das Spiel zu Hause,
Ward der Sang bis zu der Wohnung.
Rief das Volk rasch in der Stube,
Sprach die schöne Schaar im Hause:
"Höret diesen Lärmen draußen,
Hört die Töne aus dem Walde,
Hört den Sang des Tatzenvögleins,
Hört das Horn der Waldungsjungfrau!"
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Kommt zuerst selbst nach dem Hofe,
Aus der Stube stürzt die Menge,
Reden so die schönen Leute:
"Ist das schöne Gold gekommen,
Ist das Silber hergewandert,

Ist das liebe Geld erschienen,
Schreitet auf dem Weg das Goldstück,
Gab der Wald den Honiglecker,
Seinen Luchs der Wirth des Haines,
Da ihr singend hier erscheinet,
Jubelnd auf den Schneeschuhn laufet?"
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Redet Worte solcher Weise:
"Fing die Otter ich zum Sange,
Gottes Thier es zu besingen,
Deshalb komm' ich hieher singend,
Jubelnd deshalb auf den Schneeschuhn."
"Ist jedoch nicht eine Otter,
Keine Otter, auch ein Luchs nicht,
Selbst der Ruhmerfüllte kommet,
Ist des Waldes Zier, die schreitet,
Er, der Alte, der erscheinet,
Er, der Träge, der hier kommet;
Ist der Fremde euch erwünschet,
Mögt das Thor ihr offen machen;
Scheinet euch der Fremde unlieb,
Möget ihr dasselbe schließen!"
Antwort giebt das Volk ihm also,
Reden so die schönen Leute:
"Sei gegrüßt, o Bär, beim Kommen,
Honigtatz', da du erschienen
Auf dem reingefegten Hofe,
Auf dem schöngeschmückten Raume!"
"Hoffte dieses ja mein Leblang,
Wartete in meiner Jugend,
Daß Tapio's Horn erklänge,
Daß des Waldes Pfeife tönte,
Daß des Waldes Gold erschiene,
Daß sein Silber hieher käme
Auf den kleinen Raum des Hofes,
Auf die engen Ackergassen."
"Hoffte wie ein Jahr voll Wachsthum,
Wartete wie auf den Sommer,
Wie auf frischen Schnee der Schneeschuh,
Wie auf glatte Bahn der Schlitten,
Wie ein Mädchen auf den Freier,
Auf die Ehehälft' der Rothwang'."
"Saß des Abends an den Fenstern,
Morgens saß ich stets am Thore,
Wochenlang ich an der Pforte,
Mondenlang ich bei der Ausfahrt,
An der Scheun' im Lauf des Winters;
Stand im Schnee, bis hart er wurde,
Sich der harte Schnee erweichte,
Sich das Land in Klumpen ballte,
Diese sich mit Staub bedeckten
Und der Staub zu grünen anfing:
Dachte also alle Morgen,
Hatte dieß in meinem Kopfe:
"Wo wohl weilt der Bär so lange,
Zaudert so des Waldes Liebling,
Ist nach Ehstland er geeilet,
Ist aus Suomi er gewichen?"
Sprach der alte Wäinämöinen
Selber darauf solche Worte:
"Wohin soll den Gast ich führen,
Wo den goldnen hingeleiten,
Soll ich ihn zur Scheune führen,
In die Strohbehausung legen?"
Gab das Volk ihm diese Antwort,
Reden so die schönen Leute:
"Führe dahin unsern Fremden,
Leit' du unsern Gast, den goldnen,
Unter ruhmerfüllte Sparren,
In die schöngeschmückte Wohnung;
Dort ist Speise schon bereitet,
Vorrath ist dort für den Trinker,
Alle Bretter sind gefeget,
Alle Planken reingekehret,
Alle Weiber angekleidet
In den allerreinsten Kleidern,
Mit den wunderhübschen Binden,
Mit den blendenden Gewändern."
Sprach der alte Wäinämöinen
Selber darauf diese Worte:
"Otso, du mein liebes Vöglein,
Schönster mit den Honigtatzen!
Giebt noch Land für dich zu gehen,
Giebt noch Fluren zu durchmessen."

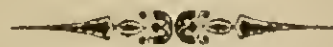
"Gehe, Goldner, um zu wandern,
Lieber, auf dem Land zu schreiten,
Schwarzstrumpf, wandre du nun vorwärts,
Gehe mit den tuchnen Hosen,
Auf dem Pfade von der Meise,
Auf dem Weg des muntern Sperlings,
Unter fünf der glattsten Sparren,
Unter sechs der stärksten Balken!"
"Schaut euch vor, ihr armen Weiber,
Daß die Heerde nicht erschrecke,
Daß dem kleinen Vieh nicht bange,
Nicht der Wirthin Thiere leiden,
Wenn der Bär zur Stube kommet,
Er, der Haarbedeckte, eindringt!"
"Fort, o Knaben, aus dem Vorhaus,
Mädchen von des Eingangs Pforten,
Da der Held zur Stube kommet,
Da der Männer Zier erscheinet!"
"Otso, du des Waldes Apfel,
Runde Zierde in dem Walde,
Fürchte dich nicht vor den Mädchen,
Scheu dich nicht vor Schöngelockten,
Hab' nicht Furcht vor diesen Weibern,
Vor den Strumpfesträgerinnen!
Soviel Weiber in der Stube,
Eilen alle zum Verschlage,
Wenn zur Stube Männer kommen,
Wenn der stolze Knabe schreitet!"
Sprach der alte Wäinämöinen:
"Gieb, o Gott, auch hieher Wohlsein
Unter diesen schönen Balken,
In der schöngeschmückten Wohnung!
Wohin soll ich meinen Liebling,
Wohin den behaarten führen?"
Antwort gaben so die Leute:
"Sei gegrüßt bei deiner Ankunft!
Dahin lasse du dein Vöglein,
Laß den Goldenen du gehen,
Zu der Tannenleiste Spitze,
Zu des Ofenrückens Kante,
Daß den Pelz er schauen lasse,
Seine Haare uns betrachten!"
"Mach dir, Otso, keine Sorge,
Werde deshalb nimmer böse,
Daß die Pelzbeschauung kommet,
Daß die Zeit, dein Haar zu sehen;
Nicht wird man den Pelz verletzen,
Nicht die Haare dir betrachten
Zu der Kleidung schlechter Männer,
Zu dem Rock der Unglücksel'gen."
Zog der alte Wäinämöinen
Drauf den Pelz herab vom Bären,
That ihn auf des Bodens Ende,
Legt das Fleisch dann in den Kessel,
Ins Gefäß von starkem Kupfer,
Auf des Grapens Kupferboden.
Auf dem Feuer stand der Grapen,
Auf den Flammen schon der Kessel,
Vollgepropft und angefüllet
Von des Fleisches reichen Stücken,
Mit dem Salze in der Masse,
Das von Fern herbeigeschaffet,
Aus der Sachsen Land geholet
Vom Gewässer ob der Dwina,
Durch den Salzsund durchgerudert,
Von dem Schiffe ausgeladen.
Als das Fleisch darauf gekochet,
Von dem Feuer kam der Kessel,
Ward die Beute aufgetragen,
Ward das Vöglein hingeschaffet
Zu des langen Tisches Ende
Zu den goldgeschmückten Schüsseln,
Um den Honig einzuschlürfen,
Um das Bier dort zu empfangen.
Tannenhölzern war die Tafel,
Kupfer war der Schüssel Masse,
Ganz von Silber alle Löffel,
Messer dort aus Gold gebildet;
Alle Schalen bis zum Gipfel,
Alle Ränder von den Schüsseln
Trugen dort des Waldes Zierde,
Von dem Gold des Waldes Stücke.
Sprach der alte Wäinämöinen
Selber Worte solcher Weise:

"Alter mit dem goldnen Busen,
Du, der Wirth vom Hof Tapio's,
Süßes Weib du von Metsola,
Liebe Wirthin von dem Walde,
Kräft'ger Mann, du Sohn Tapio's,
Kräft'ger Mann mit rother Mütze,
Tellerwo, Tapio's Jungfrau,
Und zugleich das Volk Tapio's,
Kommet zu dem Gastgelage,
Zu des Langhaars Hochzeitsschmause!
Vorrath giebt es hier zu essen,
Hier zu essen und zu trinken,
Bleibt genug hier zu behalten,
Bleibt genug dem Dorf zu schenken."
  Spricht das Volk darauf die Worte,
Reden so die schönen Leute:
"Wie ist wohl der Bär geboren,
Wie mit theurem Fell gewachsen,
Ist auf Stroh der Bär geboren,
In der Badstub' aufgewachsen?"
  Sprach der alte Wäinämöinen
Selber darauf diese Worte:
"Ist nicht auf dem Stroh geboren,
Nicht auf Spreu in einer Scheune,
Dorten ist der Bär geboren,
Kam die Honigtatz' zum Vorschein:
Bei dem Monde, bei der Sonne,
Auf des grossen Bären Schultern,
In der Lüftetöchter Nähe,
An der Schöpfungstöchter Seite."
  "Ging am Rand der Luft ein Mädchen,
An des Himmel Mitt' die Jungfrau,
Auf der Bahn von einer Wolke,
An dem Saume von dem Himmel
In den blaugefärbten Strümpfen,
In den buntgeschmückten Schuhen,
In der Hand ein Wollenkasten,
In dem Arm ein Korb mit Haaren;
Wirft die Wolle auf das Wasser,
Wirft die Haare auf die Fluthen,
Diese wiegen dort die Winde,
Setzt die Luft dort in Bewegung,
Schwinget dort der Zug des Wassers,
Treiben zu dem Strand die Wellen,
Zu dem Strand des Honigwaldes,
Zu der süßen Landzung' Ende."
  "Mielikki, des Waldes Wirthin,
Sie, die Kluge Tapiola's,
Nimmt die Flocken aus dem Wasser,
Aus der Fluth die weiche Wolle."
  "Fügt die Wolle schnell zusammen,
Wickelt sie gar schön zusammen,
In den Korb von Ahornrinde,
In die wunderschöne Hülle,
Hebt die schönen Windelschnüre,
Leget schöne goldne Ketten
Auf die reichverzweigten Aeste,
Auf die breiten Blätterkronen."
  "Wiegte da das liebe Wesen,
Schaukelte das zarte Kindlein
An der blüthenreichen Fichte,
An der nadelreichen Tanne;
Ließ gedeihen so den Bären,
So den Schönhaar sie dort wachsen
An dem Saum des Honigbusches,
In des Honigwaldes Innerm."
  "Wuchs der Bär nun auf das Schönste,
Schoß voll Anmuth in die Höhe;
Kurz von Füßen, krummen Kniees,
Mit dem gleichgeformten Maule,
Breitem Kopfe, stumpfer Nase,
Mit den schöngestreckten Haaren;
Hatte aber noch nicht Zähne,
Noch nicht angefügt die Krallen."
  "Mielikki, des Waldes Wirthin,
Redet selber diese Worte:
"Möchte Krallen ihm jetzt geben,
Möcht' ihm Zähne gern verleihen,
Wenn er nicht zum Schaden diese,
Nicht zu bösen Werken brauchte."
  "Schwur der Bär dort kräft'ge Eide,
Auf den Knie'n der Waldes Wirthin,
Vor dem offenbaren Gotte,
Vor dem Schöpfer voller Allmacht,

Daß er Böses nicht verüben,
Schlechte That vollbringen wolle."
"Mielikki, des Waldes Wirthin,
Sie, die Kluge Tapiola's,
Ging nun Zähne ihm zu suchen,
Ging um Krallen abzufordern
Von der festen Eberesche,
Vom Wachholderbaum voll Härte,
Von den allerstärksten Wurzeln,
Von dem harz'gen, harten Baumstamm,
Konnte Krallen dort nicht finden,
Keine Zähne dorther holen."
"Wuchs auf einer Flur die Tanne,
Auf der Höhe eine Fichte,
Silberzweige hat die Tanne,
Goldne Zweige hat die Fichte;
Diese nahm darauf die Jungfrau,
Macht aus ihnen ihm die Krallen,
Setzte daraus in das Kinnbein,
In das Zahnfleisch ihm die Zähne."
"Ließ den Liebling darauf gehen,
Sendet aus den zarten Burschen,
Läßt die Sümpfe ihn durcheilen,
Ihn durch schöne Haine laufen,
An der Waldung Rändern schreiten,
Auf den weiten Fluren springen;
Hieß ihn ordentlich nun gehen,
Voller Anstand sich bewegen,
Voller Freude stets zu leben,
Hinzugehn die schönen Tage
Auf den Sümpfen, auf den Feldern,
An dem Saum belebter Fluren,
Unbeschuhet in dem Sommer,
Ohne Strümpfe in dem Herbste,
In der schlechten Zeit zu ruhen,
In dem Winter sich zu bergen,
In der Faulbaumstube Innerm,
An dem Rand' der Nadelholzburg,
An dem Fuß der schönen Fichte,
In dem Schooße des Wachholders
Unter fünf der Wollendecken,
Unter acht der besten Mäntel;
Dorther holt' ich meine Beute,
Hab' ich meinen Fang gefunden."
Sprachen so die jungen Leute,
Also redeten die Alten:
"Weshalb ward der Wald so gütig,
Wald und Hain so voller Gnade,
Ward des Haines Wirth so freudig,
Ward geneigt der theure Tapio,
Daß er seinen Liebling hergab,
Seinen Honigschmecker sandte;
Ist er mit dem Speer erspüret,
Mit dem Pfeile aufgescheuchet?"
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Redet selber diese Worte:
"Voll von Güte war der Wald mir,
Wald und Hain so voller Gnade,
Freude hatt' der Wirth des Waldes,
Günstig war der theure Tapio."
"Mielikki, des Waldes Wirthin,
Tellerwo, die Tochter Tapio's,
Diese schöne Waldesjungfrau,
Sie, des Waldes kleines Mädchen,
Ging den Weg mir anzuzeigen,
Ging die Pfade zu bereiten,
Setzte Zeichen längs des Randes,
Um die Richtung zu bezeichnen;
Schnitzte Kerben in die Bäume,
Machte Zeichen an den Bergen,
Zu des edlen Bären Thüren
An dem Rand des Geldeseilands."
"Als ich dorthin war gekommen,
Zu der Gränze hingelanget,
Hab' ich nicht den Speer entsendet,
Nicht den Bogen abgeschossen;
Selber glitt er von der Wölbung,
Stürzt er von des Zweiges Rücken;
Reiser rissen ihm die Brust auf,
Zweige spalteten den Bauch ihm."
Redet darauf diese Worte,
Selber spricht er solcher Weise:
"Otso, du mein Vielgeliebter,
Du mein Vöglein, du mein Zarter!

Lege ab des Kopfs Bekleidung,
Laß dein Beißen jetzo fahren,
Lege ab die wen'gen Zähne,
Schließe deine Backenknochen!
Werde du nur nimmer böse,
Wenn wir also handeln müssen,
Daß dir Bein und Kopf erkrachen,
Deine Zähne heftig knirschen."
"Jetzo nehm' ich Otso's Nüstern
Zu der frühern Nüstern Hülfe;
Nehm' nicht Alles sammt und sonders,
Nehme auch nicht dieß alleine."
"Jetzo nehm' ich Otso's Ohren
Zu der frühern Ohren Hülfe;
Nehm' nicht Alles sammt und sonders,
Nehme auch nicht dieß alleine."
"Jetzo nehm' ich Otso's Augen
Zu der frühern Augen Hülfe;
Nehm' nicht Alles sammt und sonders,
Nehme auch nicht dieß alleine."
"Nehme jetzt des Otso Stirne
Zu der frühern Stirne Hülfe;
Nehm' nicht Alles sammt und sonders,
Nehme auch nicht dieß alleine."
"Nehme jetzo Otso's Rachen
Zu des frühern Rachens Hülfe;
Nehm' nicht Alles sammt und sonders,
Nehme auch nicht dieß alleine."
"Nehme jetzo Otso's Zunge
Zu der frühern Zunge Hülfe;
Nehm' nicht Alles sammt und sonders,
Nehme auch nicht dieß alleine."
"Würde einen Mann den nennen,
Würd' als Helden den betrachten,
Der die Zähne zählen könnte,
Der der Zähne Reihen löset
Aus der stahlesharten Kiefer
Mit den eisenfesten Fäusten."
Da kein anderer sich zeigte,
Keine Helden dorten waren,
Zählt er selber drauf die Zähne,
Löst er ab der Zähne Reihen,
Mit dem Knie gestützt am Bären,
Mit den eisenfesten Fäusten.
Nahm die Zähne fort dem Bären,
Redet' Worte solcher Weise:
"Otso, du des Waldes Apfel,
Runder Ball du in dem Walde,
Mußt noch eine Strecke gehen,
Mußt ein Stück noch vorwärts lärmen,
Hier aus diesem kleinen Neste,
Aus der niedrigen Behausung
Zu dem hochgebauten Hause,
Zu der breiten Wohnungsstätte."
"Gehe, Gold, nun um zu wandern,
Theurer Schatz, beginn' zu schreiten
An der Säue Weg vorüber,
An dem Pfad der kleinen Ferkel
Zu dem waldungsreichen Hügel,
Auf dem hochgelegnen Berge,
Zu den nadelreichen Föhren,
Zu den hundertäst'gen Tannen!
Ist gar gut für dich zu weilen,
Schön die Zeit dort zuzubringen,
Wo der Heerde Glocken tönen,
Wo die kleinen Glöcklein klingen."
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Kam von dort nun nach dem Hause;
Reden so die jungen Leute,
Also spricht die Schaar voll Schönheit:
"Wohin brachtest du die Beute,
Hast den Fang du hingetragen;
Hast ihn auf dem Eis gelassen,
In den Schnee du eingesenket,
In des Sumpfes Schlamm gestürzet,
Auf der Heide eingegraben?"
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Redet Worte dieser Weise:
"Hab' auf Eis ihn nicht gelassen,
Hab' ihn nicht in Schnee gesenket,
Hunde würden ihn dort rauben,
Dort die Vögel ihn beschmutzen;
Auch nicht in den Sumpf gestecket,
Auf der Heide eingegraben,

Würmer würden ihm dort schaden,
Ameisen ihn dort benagen."
"Brachte dahin meine Beute,
Dahin meinen kleinen Antheil:
Zu des goldnen Hügels Spitze,
Zu des Kupferrückens Schulter;
That ihn in gar heil'ge Bäume,
In die hundertästgen Tannen,
Auf die allergrößten Zweige,
Auf der Krone breitste Stelle,
Allen Menschen eine Freude,
Für die Wanderer ein Labsal."
"Setzt das Zahnfleisch hin nach Osten,
Seine Augen hin nach Nordwest,
Nicht zu sehr gewandt nach oben;
Wären sie zu nah der Spitze,
Würd' der Wind sie dort beschäd'gen,
Würd' die Luft sie schlimm behandeln,
That sie nicht zu nah dem Boden;
Thät ich sie zu nah dem Boden,
Würden Schweine sie entführen,
Sie die Rüsselträger wenden."
Fing der alte Wäinämöinen
Nun mit Macht an schön zu singen
Zu des schönen Abends Zierde,
Zu des Tagesschlusses Freude.
Sprach der alte Wäinämöinen,
Redet selber diese Worte
Leuchte mir nun, Kienspanzange,
Daß ich bei dem Singen sehe;
An mir ist die Reih' zu singen,
Munter will mein Mund jetzt tönen."
Darauf sang er, spielte fleißig,
Heiter in dem Lauf des Abends,
Sprach beim Ende seines Sanges,
Selbst zuletzt noch diese Worte:
"Gieb, o Gott, auch für die Zukunft,
Gieb ein ander Mal, o Schöpfer,
Daß man so beim Feste juble,
Später auch sich wohl bedenke
Auf des kräft'gen Burschen Hochzeit,
Auf des Langhaars Festgelage!"
"Gieb beständig du, o Höchster,
Gieb, o Schöpfer, voller Wahrheit,
Daß man Zeichen an dem Wege,
Kerben an den Bäumen habe
Für die heldenmüthgen Leute,
Für die männerreichen Schaaren!"
"Gieb beständig du, o Höchster,
Gieb, o Schöpfer voller Wahrheit,
Daß Tapio's Horn ertöne,
Daß des Waldes Pfeife schalle
Auf dem kleinen Raum des Hofes,
Bei den engen Wohnungsstätten!"
"Tagelang soll man so spielen,
Freude so am Abend wecken
Auf den Fluren dieses Landes,
Auf Suomi's weiten Strecken
In der Jugend, die nun wächset,
In dem steigenden Geschlechte."

Siebenundvierzigste Rune.

Wäinämöinen alt und wahrhaft
Spielte lange auf der Harfe,
Spielte lange, sang gar lange,
War auch sonst noch voller Freude.
Zu des Mondes Stube drangen,
Zu der Sonne Fenster Töne,
Kam der Mond aus seiner Stube,
Schritt zum Stamme einer Birke,
Aus der Burg kommt auch die Sonne,
Setzt sich in der Tanne Wipfel,
Um das Harfenspiel zu hören,
Um die Freude anzustaunen.
Louhi, sie, des Nordlands Wirthin,
Nordlands Alte, arm an Zähnen,
Nimmt daselbst die Sonn' gefangen,
Greift den Mond mit ihren Händen,
Nimmt den Mond vom Stamm der Birke,
Aus der Tanne Kron' die Sonne,
Führet sie sogleich nach Hause,
Nach dem nimmerhellen Nordland.
Birgt den Mond, daß er nicht scheine,
In den Fels mit bunter Rinde,
Bannt die Sonn', daß sie nicht leuchte,
Zu dem stahlgefüllten Berge,
Redet selber diese Worte:
"Nimmer soll von hier in Freiheit,
Daß er scheint, der Mond gelangen,
Nicht die Sonne, daß sie leuchte,
Wenn ich selbst nicht lösen komme,
Ich sie selber nicht befreie,
Neun der Hengste mich begleiten,
Die getragen eine Stute!"
Als der Mond nun fortgeschaffet,
Als die Sonne war geborgen
In dem Steinberg von Pohjola,
In dem eisenfesten Felsen,
Raubet sie darauf die Flamme,
Aus Wäinölä's Stub' das Feuer,
Daß die Stube ohne Feuer,
Ohne Licht die Häuser waren.
Nacht war nun ohn' Unterbrechung,
Dichte Finsterniß ohn' Ende,
Dunkle Nacht in Kalewala,
In den Stuben von Wäinölä,
Aber auch im Himmel oben,
In dem Sitz von Ukko selber.
Schwer war's ohne Licht zu leben,
Gar beschwerlich ohne Feuer,
Langeweile hatten Menschen,
Langeweile Ukko selber.
Ukko nun, der Gott im Himmel,
Selbst der Lüfte großer Schöpfer,
Fing nun an sich zu verwundern,
Dachte nach und überlegte,
Welches Wunder vor dem Monde,
Auf der Sonne Bahn wohl wäre,
Daß der Mond nicht scheinen wollte,
Nicht das Sonnenlicht erstrahlen.
Schritt dann auf dem Saum der Wolke,
An dem Rande von dem Himmel,
In den blaugefärbten Strümpfen,
In den buntgeschmückten Schuhen,
Um das Mondlicht aufzusuchen,
Um die Sonne anzutreffen,
Konnte doch den Mond nicht finden,
Nicht die Sonne irgend treffen.
Feuer schlug nun an der Alte,
Ließ die Flammen munter sprühen
Aus des Schwertes Feuerschneide,
Aus der flammenreichen Klinge;
Schlug das Feuer in die Nägel,
Ließ es in die Glieder rauschen
In des Himmels oberm Raume,
Auf der Sternenhürde Ebne.
Hat das Feuer angeschlagen,
Birgt darauf den Feuerfunken
In dem goldgeschmückten Beutel,
In der silberreichen Lade,
Giebt zum Wiegen es der Jungfrau,
Giebt's der Jungfrau in den Lüften,

Daß ein neuer Mond entstehe,
Eine neue Sonne wachse.
Wiegte auf der langen Wolke,
Auf dem Saum der Luft die Jungfrau
Fleißig darauf wohl das Feuer,
Schaukelt hin und her die Flamme
In der goldgeschmückten Wiege,
An den silberreichen Riemen.
Bogen sich die Silberstangen,
Lärmend rauscht' die goldne Wiege,
Wolken und der Himmel krachten,
Schräg neigt sich des Himmels Deckel
Bei dem Wiegen von dem Feuer,
Bei dem Schaukeln von der Flamme.
Wiegt das Feuer so die Jungfrau,
Schaukelt hin und her die Flamme,
Streicht das Feuer mit den Fingern,
Wartet es mit ihren Händen,
Es entfällt darauf der Dummen,
Dieser Jungfrau ohne Vorsicht,
Aus den Händen, die es wenden,
Aus den Fingern, die es streicheln.
Spaltend berstet da der Himmel,
Oeffnet sich der ganze Luftraum;
Nieder fällt der Feuerfunken,
Rauscht herab der rothe Tropfen,
Gleitet durch des Himmels Decke,
Zischet durch der Wolken Hülle,
Eilet durch der Himmel Neunzahl,
Durch der Sternenzelte Sechszahl.
Sprach der alte Wäinämöinen:
"Bruder, du Schmied Ilmarinen!
Laß uns gehen zuzuschauen,
Laß uns gehen zu erfahren,
Was für Feuer nun gekommen,
Welche Flammen nun geleuchtet
Aus dem obern Raum des Himmels
Auf den untern Raum der Erde;
Sollt' es sein des Mondes Scheibe
Oder auch der Sonne Kugel?"
Gingen darauf beide Helden,
Schritten vorwärts, überlegten,
Wie sie wohl gelangen könnten,
Wie sie wohl zurecht sich fänden
Zu dem Ort, woselbst das Feuer,
Wo die Flamme hingestürzet.
Rauscht ein Fluß vor ihnen beiden,
Wie ein stattlich Meer gestaltet;
Fing der alte Wäinämöinen
Nun ein Boot an sich zu zimmern,
Bei dem Walde sich zu hämmern;
Mit ihm macht Schmied Ilmarinen
Aus der Fichte sich ein Steuer,
Aus der Tanne Ruderstangen.
Fertig war das Boot gezimmert,
Mit den Haken, mit den Rudern,
Führte nun das Boot ins Wasser,
Ruderte und eilte vorwärts
Ringsum auf dem Newastrome,
An des Newaflusses-Spitzen.
Ilmatar, der Lüfte Tochter,
Sie, der Schöpfungstochter erste,
Kommet ihnen dort entgegen,
Redet also, spricht die Worte:
"Wer wohl seid ihr von den Männern,
Wie wohl nennen euch die Leute?"
Sprach der alte Wäinämöinen:
"Beide sind wir Meeresmänner,
Ich der alte Wäinämöinen,
Ilmarinen ist der andre;
Aber sag' uns deine Herkunft,
Wie man dich zu nennen pfleget?"
Sprach das Weib nun solche Worte:
"Bin die älteste der Frauen,
Bin der Lüftetöchter erste,
Bin die früheste der Mütter,
Fünfmal war ich schon vermählet,
Sechsmal schon als Braut verlobet;
Wohin gehet ihr, o Männer,
Ziehet ihr, o braven Helden?"
Sprach der alte Wäinämöinen,
Redet selber diese Worte:
"Ausgegangen ist das Feuer,
Uns die Flamme fortgekommen;

Haben lange ohne Feuer
In der Finsterniß gestecket;
Jetzo haben wir die Absicht,
Daß das Feuer wir erspähen,
Welches von dem Himmel stürzte,
Von dem Wolkensaum gefallen."
Diese Antwort gab die Jungfrau,
Redet' selber diese Worte:
"Mühvoll ist es aufzufinden,
Schwer die Flamme zu erspähen,
Hat schon Thaten ausgeführet,
Frevel schon die Flamm' geübet;
Hastig eilt des Feuers Funken,
Fiel herab der rothe Tropfen
Aus des Schöpfers großen Fluren,
Wo es Ukko angeschlagen,
Durch den flachgebahnten Himmel,
Durch der Lüfte schöne Räume,
Durch das rußbedeckte Rauchloch,
Längs den trocknen Dachessparren
In die neue Stube Tuuri's,
In Palwonen's unbedeckte."
"Als er daselbst angekommen,
In der neuen Stube Tuuri's,
Macht er sich an schlechte Thaten
Und beginnet bösen Frevel,
Wüthet gegen Mädchenbusen,
Zehret an der Jungfrau Brüsten,
Tobet an dem Knie der Knaben,
Senget ab den Bart des Wirthen."
"Säugt daselbst ihr Kind die Mutter
In der Wiege voller Elend,
Dahin eilet selbst das Feuer,
Uebet bösen Frevel dorten,
Brennt das Kind dort in der Wiege,
Sengt die Brüste von der Mutter,
Daß das Kind nun nach Manala,
In Tuoni's Reich gelangte,
Da zum Sterben es geschaffen,
Zu dem Untergang bestimmet,
In der Qual durch rothes Feuer,
In den Schmerzen durch die Flamme."
"Größ'res Wissen hatt' die Mutter,
Eilte nicht mit nach Manala,
Wußte, wie man Feuer bannen,
Wie die Flamme treiben könnte
Durch der Nadel kleines Auge,
Durch die Oeffnung an dem Beile,
Durch das heiße Loch der Haue,
An dem Saume von dem Felde."
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Fragte darauf recht geschwinde:
"Wohin ging von hier das Feuer,
Wohin eilte rasch der Funke
Von dem Saum des Tuurifeldes,
Zu dem Walde oder Meere?"
Gab das Weib ihm diese Antwort,
Redet selber diese Worte:
"Als von hier das Feuer eilte,
Als die Flamme weiter schlüpfte,
Brannte sie zuerst viel Felder,
Viele Felder, viele Sümpfe,
Stürzte endlich in das Wasser,
In die Fluth des Sees Alue;
Dieser wallet auf vom Feuer,
Feurig glänzet sein Gewässer."
"Dreimal in der Nacht des Sommers,
Neunmal in der Nacht des Herbstes
Schäumt er zu der Fichten Ebne,
Hebt er sich zum jähen Ufer
Durch die Kraft des wilden Feuers,
Durch Gewalt der heißen Flamme."
"Schäumt aufs Trockne seine Fische,
Seine Barsche auf die Klippen,
Dorten schau'n sich um die Fische,
Ueberlegen dort die Barsche,
Wie zu sein und wie zu leben;
Barsche weinen nach dem Wohnsitz,
Fische nach dem lieben Hofe,
Nach der Felsenburg der Kaulbarsch."
"Ging der Barsch mit krummem Nacken,
Haschte nach des Feuers Funken,
Nicht konnt' ihn der Barsch erhaschen,
Ging darauf der blaue Schnäpel,

Dieser schluckt den Feuerfunken
Und verschlingt die böse Flamme."
"Voll wird nun der See Alue,
Sinkt herab von allen Rändern
Zu den längstgewohnten Sitzen
Während einer Nacht des Sommers."
"Wenig Zeit war hingegangen,
Angst befiel den Feuerschlinger,
Heft'ger Schmerz den Flammenschlucker,
Große Qual den Funkenfresser."
"Schwimmt und lärmt nach allen Seiten,
Schwimmet einen Tag, den zweiten
An des Schnäpeleilands Seite,
An der Lachsesklippen Höhlen,
Zu der Spitz' von tausend Zungen,
Zu der Bucht von hundert Inseln;
Jede Spitze muß ihm rathen,
Jedes Eiland also sprechen:
"Nimmer ist im stillen Wasser,
In dem engen See Alue
Wer den Unglücksfisch verschlingen,
Wer den Armen tödten könnte
In der Drangsal durch das Feuer,
Bei den Qualen durch die Flammen."
"Dieses hört die Lachsforelle,
Schlinget da den blauen Schnäpel;
Wenig Zeit war hingegangen,
Angst befällt den Fischverschlinger,
Heft'ger Schmerz den Schnäpelschlucker,
Große Qual den gier'gen Fresser."
"Schwimmt und lärmt nach allen Seiten,
Schwimmet einen Tag, den zweiten,
An der Lachsesklippen Höhlung,
An dem Raum der Fischesgrotten,
Zu der Spitz' von tausend Zungen,
Zu der Bucht von hundert Inseln;
Jede Spitze muß ihm rathen,
Jedes Eiland also sprechen:
"Nicht ist in dem stillen Wasser,
In dem engen See Alue
Wer den Unglücksfisch verschlingen,
Wer den Armen tödten könnte
In der Drangsal durch das Feuer,
Bei den Qualen durch die Flamme."
"Kam der graue Hecht gegangen,
Schlinget da die Lachsforelle;
War nur wenig Zeit vergangen,
Angst befällt den Lachsesschlucker,
Heftger Schmerz den Fischesschlinger,
Große Qual den gier'gen Fresser."
"Schwimmt und lärmt nach allen Seiten,
Schwimmet einen Tag, den zweiten,
An der Seekrähklippen Höhlung,
An der Möven Steinesklippen,
Zu der Spitz' von tausend Zungen,
Zu der Bucht von hundert Inseln,
Jede Spitze muß ihm rathen,
Jedes Eiland also sprechen:
"Nicht ist in dem stillen Wasser,
In dem engen See Alue
Wer den Unglücksfisch verschlingen,
Wer den Armen tödten könnte
In der Drangsal durch das Feuer,
Bei den Qualen durch die Flamme."
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Sammt dem Schmieder Ilmarinen
Stricket nun ein Netz von Baststchnur,
Macht es lärmend von Wachholder,
Färbte es mit Weidenwasser,
Macht's zurecht mit Weidenrinde.
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Trieb die Weiber zu dem Netze;
Weiber kamen zu dem Netze,
Um das Netz zu zieh'n die Schwestern,
Rudern vorwärts mit dem Netze
An den Spitzen, an den Inseln,
An der Lachsesklippen Grotten,
Zu der Schnäpelinseln Seite,
Zu dem braungefärbten Röhricht,
Zu dem schlankgewachs'nen Schilfe.
Eilen vorwärts, wollen fangen,
Zieh'n das Netz und senken's fleißig,
Kehren schräg des Netzes Masse,
Zieh'n das Garn in schiefer Richtung,

Können so den Fisch nicht fangen,
Auch mit Eifer ihn nicht haschen.
Gingen zu der Fluth die Brüder,
Männer gingen zu dem Netze,
Stoßen es und drängen's vorwärts,
Ziehen es und schleppen's weiter
An den Busen, an den Klippen,
An Kalewa's Steinesfelsen,
Können jenen Fisch nicht fangen,
Den so sehr sie nöthig haben,
Nicht erschien der Hecht, der graue,
Aus des Busens stillem Wasser,
Auch nicht aus dem großen Meere:
Kleine Fische, weite Netze.
Darauf klagten schon die Fische,
Sprach der Hecht schon zu dem Hechte,
Fragt' der Schnäpel von dem Kühling,
Fragt' der Lachs so von dem Lachse:
"Sind schon todt die braven Männer,
Kalew's Söhne schon gestorben,
Die von Lein die Netze stricken,
Sie aus Flachsesfäden fügen,
Sie, die Scheucher mit dem Stabe,
Die den langen Stock bewegen?"
Hört's der alte Wäinämöinen,
Redet selber diese Worte:
"Nicht gestorben sind die Helden,
Nicht ist todt das Volk Kalewa's;
Einer starb, zwei sind geboren,
Die da beßre Stangen haben,
Die mit längerm Stabe scheuchen,
Mit dem Netze doppelt schrecklich."

Achtundvierzigste Rune.

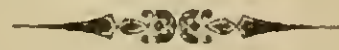
Wäinämöinen alt und wahrhaft,
Dieser ew'ge Zaubersprecher,
Kam darauf es zu bedenken,
Fing so an zu überlegen,
Wie das Leinennetz zu stricken,
Wie das hundertfache Fanggarn.
Redet darauf diese Worte,
Läßt sich selber also hören:
"Giebt es wer den Lein wohl säen,
Wer ihn säen, pflügen könnte,
Daß das Netz ich fertig mache,
Daß das Garn mit hundert Augen,
Um den bösen Fisch zu tödten,
Um den schlechten zu verderben."
Ward ein wenig Land gefunden,
Eine Stelle, die nie brannte,
Auf des Sumpfes großem Rücken
In der Mitte zweier Stämme.
Ausgegraben ward die Wurzel,
Flachsessamen dort gefunden
Bei dem Wurme von Tuoni,
Im Verwahr des Erdenwurmes.
War ein Häufchen dort von Asche,
Eine Masse trockner Asche
Von dem Boote, das einst brannte,
Von dem ganz verzehrten Fahrzeug;
Dorthin ward der Flachs gesäet,
In die Asche eingesenket,
An dem Strand des Sees Alue
In das Feld mit Lehmesrändern.
Dorten schoß empor die Pflanze,
Reichlich dort der Flachs ohn' Ende,
Dort der Lein ohn' alle Glieder
In der Nacht von einem Sommer.
Ward gesäet zu der Nachtzeit,
Bei dem Mondschein eingestecket,
Da gereinigt und gesichtet,
Dann gerupfet und gerissen,
Gar behende er geraffet
Und mit aller Kraft gehechelt.
Ward geführet hin zur Röste,
Daß er schnell geröstet werde;
Eilends dann erhoben würde,
Um geschwinde drauf zu trocknen.
Ward gebracht darauf zum Hause,
Daß er dort geglättet würde,
Daß er munter dort gebrochen
Und geschwind geschwungen würde.
Ward gar fleißig dann gebürstet,
Ward gekämmt am frühen Morgen,
Ward in Knocken schnell geleget,
Schnell auf Spindeln aufgewickelt,
Während einer Nacht des Sommers
Mitten zwischen zweien Tagen.
Darauf winden ihn die Schwestern,
Auf die Nadel ihn die Schwäg'rin,
Machen dann ein Netz die Brüder,
Netzesstrick' die Schwiegerväter.
Fleißig wendet sich die Nadel,
Sich der Maschenstock gar fleißig,
Bis das Netz zu End' bereitet,
Bis das Leinengarn verbunden
Während einer Nacht des Sommers
Und noch während ihrer Hälfte.
Fertig war das Netz am Ende,
War das Leinengarn verbunden,
Hundert Klafter war die Länge,
An den Rändern siebenhundert,
Steine wurden dann befestigt,
Gute Bretter angefüget.
Gingen zu dem Netz die Jungen,
Dachten in dem Haus die Alten:
Ob man jetzt wohl fangen würde,
Ob nach Wunsch den Fisch erlangen.
Ziehen dann und kehren vorwärts,
Haschen fleißig, senken fleißig,
Ziehen durch des Wassers Länge,
Stoßen durch des Wassers Breite,
Fangen lauter kleine Fische,
Kaulbarsche, die Unglücksfische,

Barsche reich an scharfen Gräten,
Voller Keckheit manchen Rothaug',
Können nur den Fisch nicht fangen,
Welchem sie das Netz bereitet.
Sprach der alte Wäinämöinen:
"O du Schmieder Ilmarinen,
Laß uns selber dahin gehen,
Zu dem Wasser an den Netzen!"
Darauf gingen beide Helden,
Zieh'n das Netz rasch durch das Wasser,
Wenden einen von den Rändern
Zu dem Eiland auf dem Meere,
Kehren dann die andre Seite
Zu des Wiesenrandes Spitze,
Doch des Netzes runde Bauschung
Kehrt man zu den Walzen Wäinö's.
Zieh'n das Netz nach vorn und stoßen's,
Ziehen es und schleppen's fleißig,
Fangen Fische zur Genüge,
Fangen Barsche reichen Maaßes,
Fangen schöne Lachsforellen,
Brachsen, manche Lachsesarten,
Alle Fische aus dem Wasser,
Können nur den Fisch nicht fangen,
Welchem sie das Netz bereitet,
Gegen den das Garn sie senkten.
Fügt der alte Wäinämöinen
Ferner Netze noch zu diesen,
Leget Ränder an die Seiten
Wohl fünfhundert Klafter Breite,
Stricke siebenhundert Klafter,
Redet selber diese Worte:
"Führen wir zur Fluth die Netze,
Wollen weiter sie noch tragen,
Weiter durch das Wasser ziehen,
Noch zum zweiten Mal das Zugnetz."
Führten zu der Fluth die Netze,
Trugen hin sie auf die Wogen,
Zogen ferner durch das Wasser
Noch zum zweiten Mal das Zugnetz.
Selbst der alte Wäinämöinen
Redet Worte solcher Weise:
"Wellamo, des Wassers Wirthin,
Wasser-Alte mit der Schilfbrust;
Komm das Hemd jetzt einzutauschen,
Deinen Rock jetzt zu verändern!
Hast ein Hemd aus Schilf bereitet,
Hast des Meeres Schaum als Decke,
Die gemacht die Windestochter,
Die dir gab die Fluthentochter,
Werde dir ein Hemd von Leinwand,
Von dem reinsten Flachse geben,
Das gewebt die Mondestochter
Und gewirkt der Sonne Tochter."
"Ahto, Wirth du in den Fluthen,
Herrscher du von hundert Gruben!
Nimm den Pfahl von fünf der Klafter,
Nimm die Siebenklafterstange,
Um das Meer ganz zu durchsuchen,
Um den Boden zu durchwühlen,
Rühre auf des Schilfes Fasern,
Treibe du der Fische Heerde,
Wo wir dieses Netz erheben,
Seine hundert Flossen senken,
Von den fischereichen Buchten,
Von den vielen Lachsesschluchten,
Aus des Meeres großen Wirbeln,
Aus den bodenlosen Tiefen,
Wo die Sonne nimmer scheinet,
Nie der Sand je Druck erleidet."
Stieg ein Männlein aus den Wogen,
Kam ein Held dort aus den Fluthen,
Bleibet auf des Meeres Rücken,
Redet Worte solcher Weise:
"Brauchet ihr wohl einen Scheucher,
Der die lange Stange hielte?"
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Redet selber diese Worte:
"Brauchen wirklich einen Scheucher,
Der die lange Stange halte."
Haut das Männlein, dieses Heldlein,
Eine Tanne von dem Strande,
Einen langen Baum vom Busche,
Macht zur Spitze eine Klippe,

Fragend spricht er diese Worte:
"Soll ich scheuchen voll von Kräften,
Mit der ganzen Kraft der Schultern,
Oder scheuchen wie es Noth thut?"
Sprach der weise Wäinämöinen
Selber Worte solcher Weise:
"Scheuchest du sowie es Noth thut,
Wirst du viel zu scheuchen haben."
Fing darauf das kleine Männlein,
Fing das Heldlein an zu scheuchen,
Scheuchte, wie die Sache fordert,
Trieb der Fische große Schaaren,
Wo die Netze man erhoben,
Man gesenkt die hundert Flossen.
An dem Ruder saß der Schmieder,
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Hebet selbst empor die Netze,
Ziehet kräftig selbst das Fanggarn,
Sprach der alte Wäinämöinen:
"Schon gelangt der Fische Heerde,
Wo das Netz ich hingehoben,
Wo die Flossen ich gesenket."
Ward das Netz darauf gehoben,
Ward gehoben und geschüttelt
Zu dem Boote Wäinämöinen's;
Eingefangen ward der Fischschwarm,
Gegen den das Netz verfertigt,
Und geknüpfet war das Fanggarn.
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Fährt mit seinem Boot zum Lande
Hin zu jener blauen Brücke,
An des rothen Steges Spitze;
Zog empor die Schaar der Fische,
Löste auf den grät'gen Haufen,
Holt heraus den Hecht, den grauen,
Den er längst schon fangen wollte.
Sprach der alte Wäinämöinen
Selber darauf diese Worte:
"Darf' ich mit der Hand ihn fassen,
Ohne Handschuh, die von Eisen,
Ohne Handschuh, die von Steinen,
Ohne Handschuh, die von Kupfer?"
Dieses hört der Sohn der Sonne,
Redet Worte solcher Weise:
"Gern möcht' ich den Hecht zerspalten,
Möcht' ich in die Hand ihn nehmen,
Hätt' ich nur ein großes Messer,
Hätte ich ein starkes Eisen."
Fiel ein Messer von dem Himmel,
Aus den Wolken fiel ein Eisen,
Goldenköpfig, silberschneidig,
Fiel zum Gurt des Sonnensohnes.
Griff der starke Sohn der Sonne
Mit der Hand gleich nach dem Messer,
Schneidet' auf den Leib des Hechtes,
Spaltete den Leib des Breitmauls;
In dem Bauch des grauen Hechtes
Fand sich eine Lachsforelle,
In dem Bauch der Lachsforelle
Fand sich ein gar glatter Schnäpel.
Spaltet dann den glatten Schnäpel,
Nimmt heraus den blauen Knäuel
Aus des Schnäpels feinem Darme,
Aus des Darmes dritter Krümmung.
Wickelt ab den blauen Knäuel,
Aus des blauen Knäuels Innerm
Fällt herab ein rother Knäuel,
Oeffnet dann den rothen Knäuel,
In des rothen Knäuels Mitte
Findet er den Feuerfunken,
Der vom Himmel war gekommen,
Durch die Wolken war gesunken,
Von der Höhe von acht Himmeln,
Aus dem neunten Raum der Lüfte.
Wäinämöinen überlegte,
Womit man ihn führen sollte
Nach den feuerlosen Stuben,
Nach den finstern Wohnungsstätten,
Rasch entschlüpfte da das Feuer
Aus der Hand des Sonnensohnes,
Sengt den Bart des alten Wäinö,
Schlimmer brennt es noch dem Schmieder
Beide Wangen sehr zu Schanden
Und versengt ihm auch die Hände.

Eilet darauf weiter schreitend
Zu der Fluth des See's Alue,
Springet auf zu dem Wachholder,
Senget so die ganze Heide,
Hebt sich sogar zu den Fichten,
Sengt die allerschönsten Föhren,
Schreitet immer weiter vorwärts,
Sengt das Land des halben Nordens,
Sengt des Sawolandes Gränzen,
Beide Hälften von Karjala.
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Macht sich selber auf zu gehen,
Hebet fort sich durch die Waldung,
Folgt des wilden Feuers Spuren;
Findet auch das Feuer endlich
An der Wurzel zweier Stämme,
In der Erlenhöhlung Innerm,
An des faulen Stammes Biegung.
Sprach der alte Wäinämöinen
Selber darauf diese Worte:
"Feuer, du, das Gott geschaffen,
Flamme du des höchsten Schöpfers!
Gingst umsonst nur in die Tiefe,
Ohne Grund in weite Ferne,
Thuest besser, wenn du heimkehrst
Zu den Oefen, die von Steinen,
Dich in deinen Funken bergest,
In den Kohlen dich versteckest,
Daß am Tage man dich brauche,
In dem Birkenholz benutze
In der Nacht man dich verberge
In des goldnen Kreises Höhlung."
Nahm darauf den Feuerfunken
In den flammenreichen Zunder,
In den trocknen Schwamm der Birke,
In den Kessel, der von Kupfer,
Trug das Feuer in dem Kessel,
Bracht' es in der Birkenrinde
Zu der nebelreichen Spitze,
Zu dem waldungsreichen Eiland;
Feuer hatten bald die Stuben,
Licht geschwind die Wohnungsstätte.
Selbst der Schmieder Ilmarinen
Stürzte zu dem Rand des Meeres,
Schleppt sich zu des Wassers Klippen,
Setzt sich auf des Strandes Felsen,
Bei dem Schmerze durch das Feuer,
Bei den Qualen durch die Flamme.
Dorten löschte er das Feuer,
Hemmte er der Flamme Wirkung,
Redet Worte solcher Weise,
Läßt auf diese Art sich hören:
"Feuer, du, von Gott geschaffen,
Panu, du, o Sohn der Sonne!
Wer hat dich so sehr erzürnet,
Daß du meine Wangen sengtest,
Meine Hüften mir verbranntest,
Meine Seiten so verletztest?'
"Wie soll ich das Feuer löschen,
Soll die Flamme ich bezähmen,
Mach' ich wirkungslos das Feuer,
Ohne Schaden ich die Flamme,
Daß sie mir nicht lange Qualen,
Nicht zu langen Schmerz bereite?"
"Komme, Tochter, du aus Turja,
Jungfrau, eile von den Lappen,
Reif am Strumpfe, eisbeschuhet,
Weißbereifet an dem Saume,
In der Hand den Reifeskessel
Und darin den Eiseslöffel;
Sprütze mit dem kalten Wasser,
Laß des Eises Masse fallen,
Auf die Stellen, die versenget,
Auf des Feuers bösen Schaden!"
"Sollte dieß genug nicht scheinen,
Komm, o Sohn du aus Pohjola,
Kind, du aus dem vollen Lappland,
Langer Mann vom Düsterlande,
Von der Höhe einer Fichte,
Von der Größe einer Tanne,
An den Händen Reifeshandschuh,
An den Füßen Reifesschuhe,
Auf dem Kopf die Reifesmütze,
An dem Leib den Reifesgürtel!"

"Bringe Reif du aus Pohjola,
Eis du aus dem kalten Dorfe!
Reif genug giebt's ja im Nordland,
Eis genug im kalten Dorfe,
Reifesflüsse, Eisesseeen,
Glatt gefroren sind die Lüfte,
Reif'ge Hasen hüpfen dorten,
Eis'ge Bären klettern dorten
Mitten auf den Schneegebirgen,
Am dem Rand der Schneegebirge,
Reif'ge Schwäne schwimmen dorten,
Eisesenten rudern zahlreich
Mitten in dem schnee'gen Flusse,
An dem eis'gen Wasserfalle."
"Führe, Reif uns auf dem Schlitten,
Schaffe Eis herbei in Fudern
Von der wilden Gipfel Seite,
Von dem Saum des festen Berges!
Mache reisig mit dem Reife,
Mache eisig mit dem Eise
Allen Schaden von dem Feuer,
Wo die Gluth mich hat versenget!"
"Sollte das genug nicht scheinen,
Ukko, du, o Gott im Himmel,
Ukko, der die Wolken leitet,
Der die Lämmerwolken lenket!
Send' aus Osten eine Wolke,
Ein Gewölk du aus dem Westen,
Stoß die Enden du zusammen,
Daß der leere Raum sich fülle,
Schicke Reif und sende Eis her,
Sende mir recht gute Salben
Auf die Stellen, die versenget,
Auf die Schäden von dem Feuer!"
Also stillt Schmied Ilmarinen
Jenen Schaden durch das Feuer,
Hemmt der Flammen böse Schmerzen;
Es gesundet drauf der Schmieder
Zu der sonstgewohnten Stärke
Von des Feuers heft'gem Schaden.

Neunundvierzigste Rune.

Noch nicht wollt' die Sonne scheinen,
Nicht das Gold des Mondes leuchten
In den Stuben von Wäinölä,
Auf den Fluren Kalewala's;
Frost gerieth an alle Saaten,
An die Heerden schlecht Befinden,
Vögel fühlten selbst Befremden,
Lange Weile alle Menschen,
Da das Sonnenlicht nicht strahlte,
Nicht des Mondes Schein erglänzte.
Kannte auch der Hecht die Schluchten,
Kannt' der Aar der Vögel Bahnen,
Und der Wind der Schiffe Zeiten;
Unbewußt blieb es den Menschen,
Wann der Morgen wieder graute,
Wann die Nacht sich niedersenkte
Auf die nebelreiche Spitze,
Auf das waldungsreiche Eiland.
Rathen thaten da die Jungen,
Dachten nach die Hochbejahrten,
Wie man ohne Mond wohl leben,
Ohne Sonne bleiben sollte
In den unglücksel'gen Strecken,
In dem armen Land des Nordens.
Rathen thaten auch die Mädchen,
Waisen suchten Rath zu finden,
Gingen zu des Schmiedes Esse,
Sprachen Worte solcher Weise:
"Hebe, Schmied, dich von der Wand nun,
Von dem Steine du, o Künstler,
Einen neuen Mond zu schmieden,
Schaffe eine neue Sonne!
Schlecht ist's ohne Schein des Mondes,
Unbehaglich ohne Sonne."
Hob der Schmied sich von der Wand nun,
Von dem Steine sich der Künstler,
Einen neuen Mond zu schmieden,
Eine neue Sonn' zu schaffen;
Bildet einen Mond von Gold dann,
Eine Sonne neu aus Silber.
Kam der alte Wäinämöinen,
Setzte sich bei seiner Thüre,
Redet Worte solcher Weise:
"Schmieder, du, geliebter Bruder,
Was denn klopfst du in der Schmiede,
Hämmerst du nun immerwährend?"
Sprach der Schmieder Ilmarinen
Selber Worte dieser Weise:
"Bilde einen Mond aus Gold nun,
Aus dem Silber eine Sonne,
Daß ich sie dann an den Himmel,
Zu sechs Sternendecken trage."
Sprach der alte Wäinämöinen
Selber darauf diese Worte:
"O du Schmieder Ilmarinen,
Machest dir vergebne Mühe!
Nicht erglänzt das Gold als Mondlicht,
Strahlet eine Silbersonne."
Bildet einen Mond der Schmieder,
Schmiedet auch die Sonne fertig,
Hebet sorgsam sie nach oben,
Trägt gar schön sie in die Höhe,
Trägt den Mond zur Fichtenspitze,
In die lange Tann' die Sonne;
Schweiß entströmte seinem Kopfe,
Feuchtigkeit von seinen Schultern
Bei der Mühe durch die Arbeit,
Von der Anstrengung des Tages.
Bracht' den Mond bereits nach oben,
An die Stelle auch die Sonne,
Bracht' den Mond zum Fichtenwipfel,
Zu der Tannenspitz' die Sonne;
Scheinen wollt' jedoch der Mond nicht,
Auch die Sonne dort nicht leuchten.
Sprach der alte Wäinämöinen
Selber Worte solcher Weise:
"Zeit ist's nun das Loos zu fragen
Und die Zeichen zu durchforschen,
Wo die Sonne hingerathen,
Wohin uns der Mond entkommen."

Selbst der alte Wäinämöinen,
Dieser ew'ge Zaubersprecher,
Schneidet Späne von der Erle,
Stellt die Späne dann in Ordnung,
Ging die Loose dann zu wenden,
Mit den Fingern sie zu kehren,
Redet Worte solcher Weise,
Läßt auf diese Art sich hören:
"Von dem Schöpfer frag' ich Auskunft,
Fordre ernstlich von ihm Antwort,
Sage wahrhaft, Loos des Schöpfers,
Rede du, des Gottes Zeichen,
Wohin ist die Sonn' gerathen,
Wohin ist der Mond gefallen,
Da man nicht im Lauf der Zeiten
Beide an dem Himmel schauet?"
"Sprich, o Loos, du nach der Wahrheit,
Sprich nicht nach dem Sinn des Mannes,
Bringe hieher wahre Worte
Und erricht' ein festes Bündniß!
Sollte mich das Loos belügen,
Werde ich's nach unten werfen,
Werd' ich's in das Feuer schütten,
Daß das Zeichen dort verbrenne."
Bracht' das Loos nun wahre Worte,
Gab der Männer Zeichen Antwort,
Sagte, daß die Sonn' gerathen,
Daß der Mond hinabgesunken
In den Steinberg von Pohjola,
In des Kupferberges Innre.
Wäinämöinen alt und wahrhaft,
Redet Worte solcher Weise:
"Jetzo geh' ich nach Pohjola,
Zu dem Pfad der Nordlandsöhne;
Bringe her den Mond zum Leuchten,
Bring' der Sonne Gold zum Strahlen."
Gehet fort und eilt von dannen
Nach dem nimmerhellen Nordland,
Schreitet einen Tag, den zweiten,
Endlich an dem dritten Tage
Kommt des Nordens Thor zum Vorschein,
Sind die Steineshügel sichtbar.
Schreit zuvor mit allen Kräften
An dem Flusse von Pohjola:
"Schaffet hieher einen Nachen,
Daß ich durch den Fluß mag setzen!"
Da sein Rufen man nicht höret,
Nicht das Boot zu ihm geschafft wird,
Sammelt Holz er einen Haufen,
Blätter einer dürren Fichte,
Macht ein Feuer an dem Ufer,
Daß ein starker Rauch sich hebet;
Zu dem Himmel stieg das Feuer,
Und der Rauch dringt in die Lüfte.
Louhi, sie, des Nordlands Wirthin,
Kommet selbst nun zu dem Fenster,
Schauet auf des Sundes Mündung,
Redet Worte solcher Weise:
"Was für Feuer brennet dorten,
An der Mündung jenes Sundes?
Ist zu klein für Krieges Feuer,
Ist zu groß als Netzes Flamme."
Selbst der Sohn des Pohjaländers
Stürzet eilends zu dem Hofe,
Um zu schauen, um zu hören,
Um genauer Auskunft willen:
"An des Flusses anderm Ufer
Ist ein wackrer Held, der schreitet."
Rief der alte Wäinämöinen
Darauf noch zum andern Male:
"Bring das Boot, o Sohn des Nordens,
Bring ein Boot dem Wäinämöinen!"
Also sprach der Sohn des Nordens,
Redet selber diese Worte:
"Nicht sind müßig hier die Böte,
Brauch' die Finger du zum Rudern,
Deine Hand als Steuerruder
Durch den Fluß im Land des Nordens!"
Dacht' der alte Wäinämöinen,
Dachte nach und überlegte:
"Nicht wird als ein Mann der gelten,
Der sich von dem Wege wendet."
Ging als Hecht dann in die Fluthen,
Als ein Schnäpel in das Wasser,

Schwimmet durch den Sund geschwinde,
Schreitet durch die Strecke eilends,
Machet einen Schritt, den zweiten,
Schreitet auf des Nordlands Ufer.
Sprachen so des Nordens Söhne,
Redet so der schlimme Haufen:
"Gehe auf den Hof Pohjola's!"
Nach dem Hof Pohjola's ging er.
Sprachen so des Nordens Söhne;
Redete der schlimme Haufen:
"Komme nach Pohjola's Stube!"
Nach Pohjola's Stube ging er;
Setzt den Fuß nun in das Vorhaus,
An den Thürgriff seine Hände,
Dringet darauf in die Stube,
Schreitet unter die Bedachung.
Trinken Honigtrank dort Männer,
Schlürfen von dem süßen Seime,
Haben Schwerter in dem Gürtel,
Haben Waffen dort die Helden
Zu dem Untergange Wäinö's,
Zu dem Tod Suwantolainen's.
Fragen also den Gekommnen,
Sprachen Worte solcher Weise:
"Was wirst, schlechter Mann, du sagen,
Was, o Schwimmheld, du verkünden?
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Redet Worte solcher Weise:
"Werde von dem Monde sprechen,
Wunderbarlich von der Sonne;
Wohin uns die Sonn' geeilet,
Wo der Mond wohl hingesunken?"
Sprachen so des Nordens Söhne,
Redet so der schlimme Haufen:
"Dorthin ist die Sonn' entwichen,
Sonne und auch Mond gestürzet
In den Stein mit buntem Busen,
In den eisenfesten Felsen;
Kommen dorther nicht in Freiheit,
Können nicht erlöset werden."
Sprach der alte Wäinämöinen,
Selber Worte solcher Weise:
"Kommt der Mond nicht aus dem Steine,
Aus dem Felsen nicht die Sonne,
Wollen an den Kampf wir gehen,
Mit dem Schwerte wir beginnen!"
Zog das Schwert, enthüllt das Eisen,
Ziehet aus der Scheid' das wilde,
An der Schneide schien das Mondlicht,
An dem Griffe glänzt' die Sonne,
Auf dem Rücken stand ein Rößlein,
An dem Knopf miaut ein Kätzchen.
Messen darauf ihre Schwerter,
Prüfen eilends ihre Klingen;
Nur ein kleines Stückchen länger
War das Schwert des alten Wäinö,
Um des Gerstenkornes Dicke,
Um die Breite eines Strohhalms.
Gingen auf den Hof nach außen,
Auf die flachgebahnten Fluren;
Hieb der alte Wäinämöinen
Darauf einmal, daß es blitzte,
Hauet einmal, haut das zweite,
Schälet da gleich Rübenwurzeln,
Schlägt da ab gleich Flachses Köpfen
Dort der Nordlandssöhne Köpfe.
Ging der alte Wä nämöinen
Darauf um den Mond zu sehen,
Um die Sonne sich zu holen
Aus dem Stein mit buntem Busen,
Aus dem stahlgefüllten Berge,
Aus dem eisenfesten Felsen.
War ein wenig nur gegangen,
Eine kleine Streck' geschritten,
Sieht da eine grüne Insel,
Darauf eine schöne Birke,
Einen Steinblock an der Birke,
An dem Steinblock einen Felsen,
Neun der Thüren an dem Felsen,
Hundert Riegel an den Thüren.
Sieht da einen Spalt im Steine,
Einen schwachen Streif am Felsen;
Zieht das Schwert aus seiner Scheide,
Kratzet auf dem Stein gar Buntes

Mit des Schwertes Feuerklinge,
Mit dem flammenreichen Eisen,
Daß der Stein in zwei der Stücke,
Daß in drei er rasch zerberstet.
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Schaute in des Steines Spalten,
Trinken Bier dort viele Schlangen,
Würze schlürfen ein die Nattern
In des bunten Steines Innerm,
In dem Schooß des leberfarb'gen.
Sprach der alte Wäinämöinen
Selber Worte solcher Weise:
"Deshalb hat die arme Wirthin
Bier hier weniger erhalten,
Da die Schlangen Bier hier trinken,
Nattern von dem Malztrank schlürfen!"
Schneidet ab der Schlangen Köpfe,
Bricht der bösen Nattern Nacken,
Redet Worte solcher Weise,
Läßt auf diese Art sich hören:
"Mögen nie im Lauf der Zeiten,
Von dem heut'gen Tag' gerechnet,
Schlangen Bier in Zukunft trinken,
Nattern von dem Malztrank schlürfen!"
Sucht der alte Wäinämöinen,
Dieser ew'ge Zaubersprecher,
Mit der Faust die Thür zu rütteln,
Mit der Worte Kraft die Riegel!
Hände öffnen nicht die Thüre,
Worte achten nicht die Riegel.
Sprach der alte Wäinämöinen
Selber Worte solcher Weise:
"Weib nur ist der Waffenlose,
Schwächling ist der Beilberaubte."
Ging sofort nun in die Heimath,
Schiefen Kopfes, schlechter Laune,
Daß den Mond er nicht erhalten,
Nicht die Sonne schon ergriffen.
Sprach der muntre Lemminkäinen:
"O du alter Wäinämöinen!
Weßhalb hast du nicht genommen
Mich zu deinem Kampfgenossen,
Hätt' die Schlösser schon gesprenget,
Hätt' die Riegel schon zerbrochen,
Hätt' geführt den Mond zum Scheinen,
Hätt' erweckt die Sonn' zum Leuchten."
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Redet selber diese Worte:
"Worte brechen nicht die Riegel,
Zauber sprenget nicht die Schlösser,
Fäuste können sie nicht rühren,
Nicht der Ellenbogen wenden."
Ging nun nach des Schmiedes Esse,
Redet Worte solcher Weise:
"O du Schmieder Ilmarinen!
Schmied' mir einen starken Dreizack,
Schmiede mir ein Dutzend Hacken,
Einen starken Bund von Schlüsseln,
Daß den Mond ich aus dem Steine,
Aus dem Fels die Sonne hole."
Selbst der Schmieder Ilmarinen,
Dieser ew'ge Schmiedekünstler,
Schmiedet was der Mann verlangte,
Schmiedet ihm ein Dutzend Hacken,
Schmiedet ihm ein Bündel Schlüssel,
Schaffet ihm ein Bündel Speere,
Nicht zu große, nicht zu kleine,
Schmiedet sie von Mittelgröße.
Louhi, sie, des Nordlands Wirthin,
Nordlands Alte arm an Zähnen,
Leget Flügel an die Hüften,
Flieget flatternd durch die Lüfte;
Flieget in des Hauses Nähe,
Flieget darauf in die Weite,
Durch das weite Meer Pohjola's,
Zu der Esse Ilmarinen's.
Oeffnet da der Schmied sein Fenster,
Schauet ob der Wind wohl wehte;
War kein Wind, der dort gekommen,
War ein Habicht grau an Farbe.
Spricht der Schmieder Ilmarinen
Worte nun auf solche Weise:
"Was wohl suchest du, o Vöglein,
Weßhalb sitzst du an dem Fenster?"

Fing der Vogel an zu sprechen,
Also redete der Habicht:
"O du Schmieder Ilmarinen,
Du, der ew'ge Schmiedekünstler,
Bist fürwahr ein rechter Meister,
Bist ein echter Schmiedekünstler!"
Sprach der Schmieder Ilmarinen,
Redet selber diese Worte:
"Ist fürwahr kein großes Wunder,
Wenn ich bin ein guter Schmieder,
Da den Himmel ich geschmiedet,
Ich der Lüfte Dach gehämmert."
Fing der Vogel an zu sprechen,
Also redete der Habicht:
"Was denn schmiedest du, o Schmieder,
Und bereitest du, o Hämmrer?"
Gab der Schmieder Ilmarinen
Diese Worte ihm zur Antwort:
"Schmiede einen starken Halsring
Für die Alte von Pohjola,
Daß sie angeheftet werde
An dem Saum des festen Berges."
Louhi, sie, des Nordlands Wirthin,
Nordlands Alte arm an Zähnen,
Merkte nun das Unheil nahen,
Sah das Unglück sie bedrohen,
Fliehet eilends durch die Lüfte
Und entkommet nach Pohjola.
Ließ den Mond nun aus dem Steine,
Ließ die Sonne aus dem Felsen,
Selbst verwandelt sie das Aussehn,
Schafft sich um in eine Taube;
Flatternd kommt sie angeflogen
Zu der Esse Ilmarinen's,
Fliegt als Vogel zu der Thüre,
Fliegt als Taube zu der Schwelle.
Spricht der Schmieder Ilmarinen
Selber Worte dieser Weise:
"Weßhalb kommst du hergeflogen,
Kommst du, Taube, zu der Schwelle?'
Antwort gab ihm von der Thüre,
Von der Schwelle ihm die Taube:
"Deshalb bin ich an der Schwelle,
Um die Kunde dir zu bringen,
Schon entstieg der Mond dem Steine,
Kam die Sonne aus dem Felsen."
Selbst der Schmieder Ilmarinen
Ging hinaus um zuzuschauen,
Schreitet zu der Thür der Esse,
Schaute scharf empor zum Himmel,
Sieht daselbst das Mondlicht glänzen,
Sieht der Sonne Licht erstrahlen.
Ging in Wäinämöinen's Nähe,
Redet Worte solcher Weise:
"O du alter Wäinämöinen,
Du der ew'ge Zaubersprecher!
Komm' den Mond nun anzuschauen,
Komm' die Sonne zu betrachten,
Sind in Wahrheit schon am Himmel;
An den sonstgewohnten Plätzen."
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Schreitet auf den Hof nun selber,
Hebt sein Haupt rasch in die Höhe,
Blicket hastig auf zum Himmel,
Oben stand der Mond wie früher,
Frei geworden war die Sonne.
Fing der alte Wäinämöinen
Selber darauf an zu sprechen,
Redet Worte solcher Weise,
Läßt auf diese Art sich hören:
"Glück auf, Mond, zu frischem Glanze,
Glück auf dir zu schönem Scheine,
Golden glänzt der Tag nun wieder,
Hebt die Sonne sich nach oben!"
"Frei bist, Goldmond, du des Felsens,
Frei, o Sonne, du geworden,
Gleich dem goldnen Kuckucksvogel,
Gleich der sanften Silbertaube
Stiegt ihr zu den frühern Sitzen,
Fandet ihr die frühern Bahnen."
"Steig, o Sonne, jeden Morgen,
Von dem heut'gen Tag gerechnet;
Bring uns täglich Glückesgrüße,
Daß sich unsre Habe häufe,
Beute unsern Fingern nahe,
Glück der Spitze unsrer Angeln!"
"Gehe deinen Weg mit Wohlsein,
Deine Bahn voll lauter Wonne,
Ende deinen Lauf voll Schönheit,
Ruhe Abends aus voll Freude!"

Fünfzigste Rune.

Marjatta, das Kind voll Schönheit,
Wuchs schon lange in dem Hause,
In dem Haus des großen Vaters,
In der lieben Mutter Stube;
Sie vertrug wohl fünf der Gürtel,
Sie verbrauchte sechs der Ringe
An den Schlüsseln ihres Vaters,
Die an ihrem Busen glänzten.
So verschliß der Schwelle Hälfte
Sie mit ihrem schönen Saume,
Nutzte ab des Sparrens Hälfte
Mit der schönen seidnen Binde,
So die Hälfte eines Pfeilers
Mit des weichen Aermels Mündung,
Selbst die Bretter auf dem Boden
Mit dem Absatz ihrer Schuhe.
Marjatta, das Kind voll Schönheit,
Dieses Mädchen klein von Größe,
Pflegte lange ihre Keuschheit,
Alle Zeit war sie voll Demuth;
Nährte sich von schönen Fischen,
Aß die weiche Tannenrinde,
Niemals aß sie Hühnereier,
Eier von den muntern Gackrern,
Aß auch niemals Fleisch des Schaafes,
War das Schaaf gepaart dem Widder.
Schickt die Mutter sie zum Melken,
Geht sie dennoch nicht zu melken,
Redet selber diese Worte:
"Nicht wird eine solche Jungfrau
Je der Kühe Euter fassen,
Die mit Stieren munter spielten,
Wenn nichts von der Stärke fließet,
Wenn nichts von dem Kalbe tropfet."
Schickt der Vater sie zum Schlitten,
Will nicht in des Hengstes Schlitten,
Bringt der Bruder eine Stute,
Spricht die Jungfrau diese Worte:
"Setze mich nicht in den Schlitten,
Bei dem Hengste war die Stute,
Wenn mich nicht die Füllen ziehen,
Welche sechs der Monde zählen."
Marjatta, das Kind voll Schönheit,
Welche stets als Jungfrau lebte,
Stets als Mädchen freundlich grüßte,
Schöngelockt sie voller Demuth
Führt' die Heerde auf die Weide,
Ging zur Seite ihrer Lämmer.
Gingen auf dem Berg die Lämmer,
Auf des Hügels Spitz' die Schaafe,
Schreitet auf der Flur die Jungfrau,
Hüpfet in dem Erlenbusche
Bei dem Ruf des goldnen Kuckucks,
Bei dem Sang des Silbervogels.
Marjatta, das Kind voll Schönheit,
Schauet hin und lauschet fleißig,
Setzt sich auf die Beerenwiese,
An den Abhang eines Berges,
Redet Worte solcher Weise,
Selber spricht sie diese Worte:
"Rufe du, o goldner Kuckuck,
Singe du, o Silbervogel,
Rufe mit dem Zinnesbusen,
Sprich, o Erdbeere der Deutschen,
Geh' ich lang' noch unbehaubet,
Lange ich als Lämmerhirtin
Auf den weitgedehnten Fluren,
Auf des Haines breitem Boden:
Einen Sommer oder zwei noch,
Fünf der Sommer oder sechs noch,
Oder wohl gar zehn der Sommer,
Oder sollt' es schon genug sein?"
Marjatta, das Kind voll Schönheit,
Lebte lange so als Hirtin;
Elend ist das Hirtenleben,
Und zumal für eine Jungfrau:
Schlangen kriechen in dem Grase,
Auf dem Boden schleicht die Eidechs'.
Doch nicht schlichen damals Schlangen,
Nicht die Eidechs' auf dem Boden,

Von dem Berge rief die Beere,
Von der Flur die Preiselbeere:
"Komm, o Jungfrau, mich zu pflücken,
Komm, o Frische, mich zu lesen,
Mich, o Zinnbrust, auszureißen,
Mit dem Kupfergurt zu wählen,
Ehe mich die Schnecke zehret,
Mich der schwarze Wurm liebkoset!
Hundert haben mich gesehen,
Tausend also da gesessen,
Hundert Mädchen, tausend Weiber,
Kinder auch in großen Schaaren,
Keiner hat mich je berühret,
Hat mich Arme je gepflücket."
Marjatta, das Kind voll Schönheit,
Ging ein wenig auf dem Wege,
Ging die Beere anzuschauen,
Ging die rothe abzupflücken
Mit den schönen Fingerspitzen,
Mit den wunderhübschen Händen.
Sieht die Beere an dem Berge,
Auf der Flur die Preiselbeere;
Ist der Form nach eine Beere,
Eine Preiselbeere deutlich,
Doch nicht konnt' man sie vom Boden,
Nicht vom Baume aus sie fassen.
Nahm ein Stäbchen von der Heide,
Um die Beer' herabzudrücken;
Von dem Boden stieg die Beere
Hin auf ihre schönen Schuhe,
Von den schönen Lederschuhen
Auf das Knie der keuschen Jungfrau,
Von dem Knie der keuschen Jungfrau
Auf den Saum, der munter rauschte.
Stieg dann zu des Gürtels Streifen,
Von dem Gürtel zu den Brüsten,
Von den Brüsten zu dem Kinne,
Von dem Kinne zu den Lippen,
Schlüpfte dann zu ihrem Munde,
Schaukelt' sich auf ihrer Zunge,
Von der Zunge zu der Kehle,
Eilet darauf in den Magen.
Marjatta, das Kind voll Schönheit,
Ward hiedurch nun voll und schwanger,
Sie erlangte große Fülle
Und ihr Leib ward voller Schwere.
Fing an ohne Schnür' zu gehen,
Ohne Gürtel sich zu kleiden,
In die Badestub' zu gehen,
In der Finsterniß zu weilen.
Immer dachte schon die Mutter,
Ueberlegte so die Alte:
"Was geschah wohl mit Marjatta,
Was mit unserm lieben Hühnchen,
Daß sie ohne Schnüre schreitet,
Ohne Gürtel stets sich kleidet,
In die Badstub' heimlich gehet,
In dem finstern Raume weilet?"
Also redete ein Kindlein,
Sprach ein Kindlein diese Worte:
"Das geschah mit der Marjatta,
Dieses Unheil mit der Armen,
Da sie lange auf der Weide,
Lange bei der Heerde weilte."
Und es trug des Leibes Schwere,
Seine Fülle sie mit Schmerzen,
Sieben Monat, ja den achten,
Neun der Monde nach einander,
Nach der Rechnung alter Weiber
Noch des zehnten Monats Hälfte.
In dem zehnten dieser Monde
Kam die Jungfrau recht in Schmerzen,
Hart gestaltet sich der Leib ihr,
Drückte sie mit großen Qualen.
Bittet um ein Bad die Mutter:
"Theure Mutter, die ich liebe!
Gieb mir eine warme Stelle,
Eine Stätte, die erwärmet,
Daß das Mädchen sich dort rein'ge,
Dort das Weib die Wehen trage!"
Sprach die Mutter diese Worte,
Giebt die Alte ihr zur Antwort:
"Wehe dir, du Hiisi-Buhle!
Neben wem hast du geruhet,

Bei dem unbeweibten Manne
Oder beim beweibten Helden?"
Marjatta, das Kind voll Schönheit,
Giebt zur Antwort diese Worte:
"Weder bei dem unbeweibten,
Noch beim Manne, der beweibet;
Ging zum beerenreichen Berge,
Ging die Preiselbeere pflücken,
Faßt' die Beere mit dem Sinne,
Nahm sie darauf mit der Zunge,
Rasch glitt sie in meine Kehle,
Schlüpfte sie in meinen Magen;
Darauf wurd' ich voll und schwanger,
Habe daher meine Fülle."
Bittet um ein Bad den Vater:
"Theurer Vater, den ich liebe!
Gieb mir eine warme Stelle,
Eine Stätte, die erwärmet,
Wo die Arme Ruhe findet,
Daß sie ihre Qual ertrage.
Sprach der Vater diese Worte,
Giebt der Alte ihr zur Antwort:
"Gehe, Buhle, du von dannen,
Weich' von hinnen, Feuerbuhle,
Zu dem Felsenhaus des Bären,
Zu des Brummers Steingemächern,
Kannst, o Buhle, dort gebähren,
Dort, du Schlechte, niederkommen!"
Marjatta, das Kind voll Schönheit,
Redet weise diese Worte:
"Keineswegs bin eine Buhle,
Bin ich eine Feuerbuhle,
Werde einen großen Helden,
Werd' gebähren einen Edlen,
Der den Mächt'gen wird gebieten
Und zumal dem Wäinämöinen."
In Bedrängniß war die Jungfrau,
Wohin ziehen, wohin gehen,
Wo ein Bad sie bitten sollte;
Redet Worte solcher Weise:
"Piltti, du mein kleinstes Mädchen,
Du die beste von den Mägden!
Bitte um ein Bad im Dorfe,
Bitt' es von dem Sarabache,
Wo die Arme Ruhe findet,
Daß sie ihre Qual ertrage;
Gehe schnell und eil' behende,
Da es schleunigst ist vonnöthen!"
Piltti, dieses kleine Mädchen,
Redet Worte solcher Weise:
"Wen soll um das Bad ich bitten,
Wen um Hülfe ich ersuchen?"
Sprach die gute Mariatta,
Redet selber diese Worte:
"Frag' ein Bad du von Ruotus,
An der Mündung von dem Schilfbach!"
Piltti, dieses kleine Mädchen,
War gehorsam ihrem Worte,
Fertig stets auch ungebeten,
Rasch selbst ohne alle Mahnung,
Eilt hinaus dem Dampfe ähnlich,
Auf den Hof dem Rauch vergleichbar;
Hebt den Saum mit ihren Armen,
Mit den Händen ihre Röcke,
Eilt und läuft mit raschem Schritte,
Grade zu dem Haus des Ruotus;
Berge bebten, als sie schreitet,
Hügel wankten, als sie eilet,
Zapfen sprangen auf der Heide,
Steine hüpften auf dem Sumpfe;
Kam zum Hause des Ruotus,
Tritt hinein in seine Wohnung.
Ißt im schönen Hemd Ruotus,
Ißt und trinkt nach Art der Großen
An des Tisches Rand im Hemde,
In dem Hemd vom besten Flachse.
Sprach Ruotus bei dem Mahle,
Auf den Tisch gestützt mit Barschheit:
"Was wirst du, o Schlechte, sagen,
Woher kommst du hergelaufen?"
Piltti, dieses kleine Mädchen,
Redet Worte solcher Weise:
"Komme um ein Bad zu bitten,
An dem Sarabach zu bitten,

Daß die Arme Ruhe finde,
Hülfe der Bedrängten werde."
Kommt das garst'ge Weib des Ruotus,
Stemmt die Hände an die Seiten,
Schwingt sich auf des Bodens Fugen,
Schleppt sich auf der Bretter Mitte,
Forschet erstlich selber also,
Redet Worte solcher Weise:
"Für wen willst das Bad du haben,
Für wen bittest du um Hülfe?"
Sprach das kleine Mädchen Piltti:
"Bitte es für die Marjatta."
Selber sprach das Weib des Ruotus,
Sie, die Garstige, die Worte:
"Unbesetzt sind nicht die Bäder,
Nicht die Stube bei dem Schilfbach;
Bäder giebt's im Flammenberge,
Einen Stall im Tannenwalde,
Daß die Feuerbuhl' gebäre,
Dort die Schlechte niederkomme;
Wenn das Pferd dort Athem holet,
Könnet ihr euch dorten baden!"
Piltti, dieses kleine Mädchen,
Eilt zurück mit schnellen Schritten,
Eilt und rennt mit allen Kräften,
Redet, als sie angelanget:
"Ist kein Bad im Dorf zu finden,
Nicht am Sarabach zu finden;
Sprach das garst'ge Weib des Ruotus,
Redet Worte solcher Weise:
"Unbesetzt sind nicht die Bäder,
Nicht die Stube an dem Schilfbach,
Bäder giebt's im Flammenberge,
Einen Stall im Tannenwalde,
Daß die Feuerbuhl' gebäre,
Dort die Schlechte niederkomme;
Wenn das Pferd dort Athem holet,
Könnet ihr daselbst euch baden!"
Solche Worte sprach die Böse,
Solches gab sie mir zur Antwort."
Marjatta, die arme Jungfrau,
Fing darauf nun an zu weinen,
Redet selber diese Worte:
"Werde jetzt wohl gehen müssen,
Wie ein armer Tagelöhner,
Wie ein Knecht, den man gedungen,
Gehen zu dem Flammenberge,
Zu dem Feld am Tannenwalde."
Rafft die Kleider mit den Händen,
Greift die Ränder mit den Fäusten;
Nimmt in ihren Arm die Quaste,
Einen weichen Blätterbesen,
Schreitet schnellen Schrittes vorwärts,
Mit des Leibes argen Qualen,
Zu dem Haus im Tannenwalde,
Zu dem Stall am Tapioberge.
Redet Worte solcher Weise,
Läßt auf diese Art sich hören:
"Komm, o Schöpfer, mir zu Hülfe,
Eil', Erbarmer her zum Schutze,
Bei dem müherfüllten Werke,
In der gar zu schweren Stunde!
Lös' die Jungfrau von den Schmerzen,
Von des Leibes Weh'n das Mädchen,
Daß sie nicht in Schmerz verkomme,
Bei der Qual sie nicht ersterbe!"
Als zum Ziele sie gekommen,
Spricht sie selber diese Worte:
"Athme nun, o theures Rößlein,
Mögst du, starkes Pferd, nun schnaufen,
Badehitze du verbreiten,
Du des Bades Wärme senden,
Daß die Arme Ruhe finde,
Hülfe der Bedrängten werde!"
Athmete das gute Rößlein,
Schnaufte da das starke Füllen
Hin zum schmerzgedrückten Leibe;
Wenn das Rößlein Athem holte,
War es wie der Badstub' Wärme,
Als wenn Wasser ausgesprenget.
Marjatta, die arme Jungfrau,
Sie, das Mädchen voller Keuschheit,
Badete sich zur Genüge,
Ihren Leib in dieser Wärme;

Bracht' zum Vorschein dann ein Söhnlein,
Ließ daß Kindlein voller Schönheit
Auf das Heu zur Seit' des Pferdes,
Auf des Schönbemähnten Krippe.
Darauf wusch das kleine Söhnlein,
Wickelt sie es ein in Windeln;
Nimmt den Knaben auf die Kniee,
Auf den Saum von ihrem Kleide.
Barg darauf ihre liebes Söhnlein
Und erzog den Vielgeliebten,
Ihren lieben goldnen Apfel,
Ihr geliebtes Silberstäbchen,
Nährte es in ihren Armen,
Wendet' es auf ihren Händen.
Ließ den Sohn auf ihre Kniee,
Ließ das Kind auf ihre Hüften,
Fing den Kopf an ihm zu bürsten,
Seine Haare durchzukämmen;
Von den Knie'n verschwand der Knabe,
Von den Hüften ihr das Kindlein.
Marjatta, die arme Jungfrau,
Kam dadurch in große Schmerzen;
Macht sich auf das Kind zu suchen,
Sucht ihr liebes kleines Söhnlein,
Suchet ihren goldnen Apfel,
Sucht ihr liebes Silberstäbchen,
Sucht es unter einem Mühlstein,
Unter einer Schlittenkufe,
Unter einem großen Siebe,
Sucht es unter einem Tragkorb,
Rührt die Bäume, theilt die Kräuter
Und durchsucht die weichen Gräser.
Suchte lang' ihr liebes Söhnlein,
Sucht ihr Söhnlein, ihren Kleinen,
Suchet ihn auf Tannenbergen,
Suchet ihn auf Heidefluren,
Schaut auf jedes Heideblümchen,
Blicket hin auf jedes Sträuchlein,
Gräbet aus Wachholderwurzeln,
Hebet auf der Bäume Zweige.
Denkt nun weiter fortzugehen,
Machet eilig sich an's Wandern;
Kommt ein Sternlein ihr entgegen,
Nieder sinkt sie vor dem Sterne:
"O du Stern, den Gott geschaffen!
Weißt du nichts von meinem Sohne,
Wo mein kleiner Sohn geblieben,
Wo mein goldner Apfel weilet?"
Antwort wußt' der Stern zu geben:
"Wüßt' ich's auch, würd' ich's nicht sagen;
Er ist's, der mich hat geschaffen,
Daß ich bei solch schlechten Tagen
In der Kälte schimmern sollte,
In den Finsternissen funkeln."
Dachte weiter fortzugehen,
Machte eilig sich an's Wandern,
Kommt der Mond ihr drauf entgegen,
Nieder sinkt sie vor dem Monde:
"O du Mond, den Gott geschaffen!
Weißt du nichts von meinem Sohne,
Wo mein kleiner Sohn geblieben,
Wo mein goldner Apfel weilet?"
Gab der Mond ihr diese Antwort:
"Wüßt ich's auch, würd' ich's nicht sagen;
Er ist's, der mich hat geschaffen,
Daß ich bei solch schlechten Tagen
Einsam bei der Nacht muß wachen,
In dem Lauf des Tages schlafen."
Dachte weiter nun zu gehen,
Machet eilig sich an's Wandern,
Kommt die Sonne ihr entgegen,
Nieder sinkt sie vor der Sonne:
"Sonne, du, von Gott geschaffne!
Weißt du nichts von meinem Sohne,
Wo mein kleiner Sohn geblieben,
Wo mein goldner Apfel weilet?"
Klüglich antwortet die Sonne:
"Kenne wohl dein liebes Söhnlein;
Er ists, der mich hat geschaffen,
Daß ich in den schönen Tagen
In dem Golde rauschen möge,
In dem Silber schön erstrahle."
"Kenne schon dein liebes Söhnlein,
Kenne, Arme, deinen Kleinen,

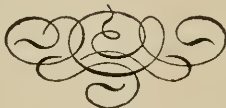
Dorten ist dein kleines Söhnlein,
Ist dein lieber, goldner Apfel,
Steckt im Sumpfe bis zum Gurte,
In der Heide bis zum Arme.'
Marjatta, die arme Jungfrau,
Sucht den Sohn nun in dem Sumpfe;
Findet ihren Sohn im Sumpfe,
Bringt von dort ihn fort nach Hause.
Darauf wuchs der Sohn Marjatta's,
Wuchs der Knabe voller Schönheit;
Nicht wußt' man ihn zu benennen,
Keinen Namen ihm zu geben,
Blümlein nannte ihn die Mutter,
Fremde einen Müßiggänger.
Ward gesuchet, wer ihn taufen,
Wer besprengen könnt' mit Wasser,
Kam ein Alter ihn zu taufen,
Wirokannas ihn zu segnen.
Sprach der Alte diese Worte,
Redet selbst auf diese Weise:
"Werde einen Zaubervollen,
Werd' den Armen hier nicht taufen,
Wird er nicht zuvor beprüfet,
Nicht beprüfet und besichtigt.
Wer wohl sollte ihn beprüfen,
Wer beprüfen, wer beschauen?
Wäinämöinen alt und wahrhaft,
Dieser ew'ge Zaubersprecher,
Kam den Knaben zu beprüfen,
Zu beprüfen, zu beschauen.
Wäinämöinen alt und wahrhaft
Fället darauf dieses Urtheil:
"Da der Sohn vom Sumpf empfangen,
Von der Beere ist entstanden,
Soll man ihn zu Boden legen,
Auf die beerenreiche Wiese,
Oder zu dem Sumpfe führen,
Mit dem Baum den Kopf zerschlagen!"
Sprach das Preiselbeerensöhnchen,
Rief das zwei der Wochen alte:
"O du Alter ohne Einsicht,
Ohne Einsicht, voller Thorheit,
Wie du dumm das Urtheil fällest,
Schlecht gedeutet die Gesetze!
Wurdest doch ob größrer Sünde,
Nicht ob Thaten größrer Dummheit
Selber du zum Sumpf geführet,
Nicht am Baum dein Kopf zerschlagen,
Als du als ein Mann voll Jugend
Deiner Mutter Kind verschenket
Als ein Lösgeld für dein Leben,
Um dich selber zu befreien."
"Wurdest damals nicht geführet
Und auch später nicht zum Sumpfe,
Als du als ein Mann voll Jugend
Junge Mädchen sinken ließest
In der Meeresfluthen Tiefe,
Auf den schwarzen Schlamm des Bodens."
Tauft der Alte rasch den Knaben,
Segnet schnell das liebe Kindlein,
Daß es König von Karjala
Hüter aller Mächte werde.
Ward der alte Wäinämöinen
Darauf böse und verdrießlich,
Macht sich selber auf zu gehen
Zu dem Ufer von dem Meere,
Fing daselbst an laut zu singen;
Sang dort noch zum letzten Male,
Sang ein Boot sich reich an Kupfer,
Einen erzbeschlagnen Nachen.
Setzet selbst sich an das Ende,
Ziehet auf des Meeres Rücken,
Singet noch bei seinem Scheiden,
Redet so bei seiner Trennung:
"Laß die liebe Zeit nur hingehn,
Tage gehn und Tage kommen,
Man wird meiner schon bedürfen,
Nach mir schauen, nach mir blicken,
Daß ich neu den Sampo schaffe,
Daß ich neu das Spiel beginne,
Neu den Mond zum Himmel führe,
Frei die neue Sonne mache,
Da man ohne Mond und Sonne
Wohl sich nie der Welt erfreuet."

Fuhr der alte Wäinämöinen
Mit der Segel lautem Rauschen
Auf dem kupferreichen Boote,
Auf dem erzbeschlagnen Nachen,
Zu den höhern Länderstrecken,
Zu den niedern Himmelsräumen.
Blieb mit seinem Boot dort haften,
Mit dem Nachen dorten stehen,
Doch zurück ließ er die Harfe,
Ließ das schöne Spiel in Suomi
Zu des Volkes ew'ger Freude,
Schönen Sang den Suomikindern.

* * *

Werd' den Mund nun schließen müssen,
Meine Zunge fest nun binden,
Werde von dem Liede lassen,
Von dem muntern Sange abstehn;
Ruhen müssen selbst die Rosse,
Wenn sie lange sind gelaufen,
Auch das Eisen selbst ermattet,
Wenn es Sommergras gehauen,
Auch das Wasser sinket nieder,
Wenn es in dem Flusse laufet,
Selbst das Feuer muß verlöschen,
Wenn es in der Nacht gelodert;
Warum sollt' der Sang nicht endlich,
Nicht das Lied zuletzt ermatten
Nach des Abends langer Freude,
Nach dem Untergang der Sonne?
Also hört' ich oftmals sagen,
Hört' ich oftmals wiederholen:
"Selbst des Wasserfalles Strömung
Läßt nicht alles Wasser fließen,
Also wird der gute Sänger
Auch nicht alle Lieder singen;
Besser ist es aufzuhören,
Als zur Mitte abzubrechen."
So beginnend, also endend,
So beschließend, so verlassend,
Wickle ich zum Knäul die Lieder,
Roll' ich sie zu einem Bündel,
Thu' sie zu der Kammer Vorrath,
In des Knochenschlosses Innre,
Daß sie niemals dort entrinnen,
Nicht im Lauf der Zeit entkommen,
Ohne daß das Schloß man öffnet,
Daß die Knochen auf man thuet,
Daß die Zähne auf man sperret
Und die Zunge man beweget.
Was auch wär' es, wenn ich sänge,
Viele schlechte Lieder sänge,
Wenn in jeden Tahl ich sän'ge
Ich im Föhrenhaine lärmte?
Nicht am Leben ist die Mutter,
Nicht die Alte wach hier oben,
Nicht mehr kann die Goldne hören,
Kann die Liebe es vernehmen;
Fichten sind es, die mich hören,
Tannenzweige, die's vernehmen,
Birkenkronen voller Güte,
Ebereschen, die mir hold sind.
Klein verließ mich meine Mutter,
Unerwachsen mich die Theure,
Auf dem Fels blieb ich als Lerche,
Als ein Drosselchen auf Steinen,
Gleich der Lerche dort zu zwitschern,
Gleich der Drossel dort zu lärmen,
In der Obhut einer Fremden,
In stiefmütterlicher Pflege;
Diese trieb den armen Knaben,
Trieb das Kind ohn' alle Liebe
Zu der Windseite der Stube,
Nach der Nordseite des Hauses,
Daß der Wind den Schutzentblößten,
Unbarmherzig mich entführte.
Fing als Lerche an zu ziehen,
Fing als Vöglein an zu wandern,
Still am Boden hinzuschreiten,
Mühvoll meinen Weg zu wandeln,
Lernte jeden Wind da kennen,
Jedes Brausen ich begreifen,
In dem Froste lernt' ich zittern,
In der Kälte lernt' ich klagen.
Giebt auch jetzt gar viele Menschen,

Oftmals Leute, welche jetzo
Mit gar böser Stimme sprechen,
Mit der heft'gen Stimme stechen;
Welche meiner Zunge fluchen,
Ueber meine Stimme schreien,
Die mein Schnarren tadeln wollen,
Meinen Sang zu reichlich finden,
Daß ich oft gar übel singe,
Oft das Lied nicht richtig wende.
Mögt ihr nicht, o guten Leute,
Darob ein Befremden fühlen,
Daß als Kind ich viel gesungen,
Daß ich Kleiner schlecht gezwitschert!
Bin in keiner Lehr' gewesen,
War nicht bei den mächt'gen Männern,
Hab' nicht fremde Wort' empfangen,
Keine Rede aus der Ferne.
Andre waren in der Lehre,
Ich nur konnte nicht von Hause,
Von der Seite meiner Mutter,
Aus der Nähe dieser einz'gen;
Hatt' zu Hause meine Lehre,
An dem Sparren unsrer Kammer,
An der Spindel meiner Mutter,
An dem Schnitzspan meines Bruders,
Schon in meiner frühsten Jugend,
In dem ganz zerlumpten Hemde.
Doch wie dieses nun auch sein mag,
Hab' den Weg gezeigt den Sängern,
Zeigt' den Weg und bog den Wipfel,
Brach die Zweige, bahnt' die Pfade;
Hier nun führt der Weg in Zukunft,
Hier eröffnet sich der Fußpfad
Für die Sänger, die begabter,
Für die reichlicheren Lieder
In der Jugend, die sich hebet,
In dem wachsenden Geschlechte.

Namenverzeichniß.

Ahti, s. Lemminkäinen; Lempi's Sohn 11: 291; neben Kauko 20: 395; 27: 1; 39: 331.
Ahto, Wassergottheit; 41: 133 König in den Fluthen; 42: 207 Wasserwirth; 48: 135 Wirth in den Fluthen; seine Schätze 43: 276.
Ainikki, Ahti's Schwester 12: 17—24.
Aino, Joukahainen's Schwester 3: 459; Rune 4 u. 5.
Alue-See, 47: 228 u. 48: 250; in ihn stürzt das Feuer; an seinem Strande Flachs zum Netz gesäet 48: 29.
Annikki, Ilmarinen's Schwester 18: 41 folgg.
Antero, s. Wipunen.
Düsterland (Pimentola) = Pohjola.
Ebereschenjungfrau (Pihlajatar) 32: 87.
Faulbaumtochter (Tuometar) 32: 88.
Fichtentochter (Hongatar) 32: 85.
Fluthentochter (Aallotar) 48: 130.
Frost (Pakkanen, Pakko) 30: 124 folgg.
Hälläpyörä, 3: 179 See in Tawastland (bei den Jämen).
Hiisi, das böse Princip, hat auch die Namen Juutas, Lempo und Piru. Als Scheltwort 17: 169, 277.
Hiisi-Auswurf 27: 263; — Balkenstrecken 34: 40; — Buhle 33: 125; 50: 163; — Elenn 13: 29, 51; — Elenns-Sehne 6: 37; — Feld 13: 30, 52; 14: 268, 284; — Gluthgefilde 14: 84; — Grapen 9: 386; — Hund 17: 245; — Hürde 17: 117, 207; — Kohlenhaufen 26: 730, 752; 30: 281; — Land 14: 19; — Oede 13: 151; — Roß 14: 276; 17: 451; — Schloß 14: 242; — Schneeschuh 17: 462; — Wald 17: 386; — Wallach 40: 240; — Weisen 12: 402.
Hiisi lenkt den Beilschaft Wäinämöinen's 8: 152, 162; bei ihm Lemminkäinen's Schwert geschliffen 11: 283; 12: 229; soll dem Hund die Schnauze stopfen 12: 373; schafft ein Elenn 13: 107; hat ein Schlangenfeld gepflügt 19: 27; schafft aus Speichel eine Schlange 26: 721.
Honigsund (Simasalo) 18: 550 folgg.
Horna 3: 172, 174, ein Felsen.
Hungerspitze (Nälkäniemi) 30: 327.
Iku-Turso, ein Meerriese 42: 348 folgg.
Ilmarinen, auch **Ilmari** und **Ilma**, Wäinämöinen's Bruder, hochgefeiert als Schmied.
Ilmatar, der Lüfte Tochter, 1: 110 folgg.; 47: 141.
Ilpotar 27: 71 des Nordlands Wirthin, welche sonst den Namen Louhi führt. Vielleicht ist der Name von hilpa, Schneeflocke, herzuleiten.
Imatra, 3: 182; 30: 210 berühmter Wasserfall bei Wiborg.
Ingerland, Ingermannland, das jetzige St. Petersburger Gouvernement 11: 55.
Jämen (Häme) 3: 179; 20: 21 Tawastland in Finnland.
Jordan (Juortani) 17: 572 Fluß. Kommt bei der Geburt des Feuers vor, Schröter, Finnische Runen, S. 15 Vers 89: der biblische Fluß.
Joukahainen, der Lappenjüngling, 3: 21 folgg.; 6: 23 folgg.
Joukola, Joukahainen's Wohnsitz 5: 156; 7: 68.
Jumala, ursprüngl. der Himmel, dann der Gott des Himmels und endlich Gott im Allgemeinen; s. Castrén's Abhandlung über Jumala und Ukko im Bulletin histor. phil. T. X. N:o 1—4.
Juutas 13: 106 folgg. kommt neben Hiisi vor; ein böses Wesen; scheint aus dem littauischen júdas, "schwarz", entlehnt.
Kaatrakoski 3: 180 Wasserfall in Karjala.
Kalerwo, Kalerwoinen 31: 14 folgg. Vater Kullerwo's.
Kalewa, Kalewainen, Vater der Helden; Kalew's Stamm 42: 441; 45: 184, 362; Kalewa's Volk 20: 572, 610; 47: 360; Kalewsöhne 42: 424; 45: 186; 47: 352; Kalewbrunnen 2: 249; 20: 147, 162; Waldung von Kalewa 7: 97; Kalew's Dünnbier 20: 416. — Wäinämöinen, Held von Kalewa 6: 214; Lemminkäinen, Sohn Kalewa's 14: 438; 15: 274. Neben Kalewa findet sich oft Osmo als gleichbedeutend, z. B. 2: 249; 7: 97; 20: 158.
Kalewala, Sitz Kalewa's 1: 36 und sonst.
Kalewatar 20: 189 folgg. = Kalew's Tochter 23: 6; 25: 18.
Kalma eig. Leichengeruch, der Todesgott 13: 156; 27: 4; 33: 260; 36: 174 folgg. — Fluren Kalma's 13: 152; 17: 377, 380; 32:

478; — Hof 13: 154; 35: 364; — Grabgewölbe 17: 118; Kalmatochter 26: 750.

Kammo 40: 48; nach Renwall Geist des Grausens, Vater des Kimmo; Ganander hält beide für gleichbedeutend, für den Patron der Steine; insofern wäre das russische камень zu beachten.

Kapo 20: 203 = Osmotar.

Karjala Karelien; daselbst der Kaatrakoski 3: 180; der große Stier 20: 17; daher Wirokannas 20: 54.

Kauko und **Kaukomieli** sind Namen Lemminkäinen's; der Ferhindenkende; sein Wohnsitz ist auf Kaukoniemi (auf Kauko's Landzunge) 20: 604; 26: 2.

Kauppi heißt auch Lyylikki, verfertigt dem Lemminkäinen Schneeschuh 13: 45; ist ein Lappe 13: 48.

Keitolainen 26: 746; aus seinem Speer die Zunge der Schlange geschaffen; nach Ganander eine Waldgottheit, nach Renwall dagegen einer von der Schaar Keito's, des Metallgottes.

Kemi, Fluß im nördl. Finnland 20: 22.

Kimmo, s. Kammo; 1: 64 ist es der Name einer Kuh.

Kuippana, Waldgott, heißt König des Waldes 32: 493; nach Renwall = Kuitkana Langhals; eig. ein Epithet von Tapio.

Kullerwo, Kullerwoinen, der mißrathene Sohn Kalerwo's, Rune 31—36; scheint seinen Namen von dem Blasen auf dem Kuhhorn (kulleroitsen) erhalten zu haben; heißt sonst auch in andern Runen Soini, was dieselbe Bedeutung hat.

Kuura 30: 50, 94 ist ein Name Tiera's; bedeutet eigentlich Reif, sowie Tiera Eisball unter dem Pferdefuße.

Kyllikki, auch **Kylli,** die Saarijungfrau, welche Lemminkäinen entführte, Rune 11 u. 12.

Lappen als Zauberer 12: 146; 15: 588; 26: 293; 30: 464.

Lemminkäinen, Lempi's Sohn (Lemmin poika), mit dem Epithet lieto, der Muntere; heißt auch Kauko und Kaukomieli; s. meinen Artikel "zur Sampo-Mythe im finnischen Epos" im Bulletin histor. philol. T. VIII N:o 5.

Lempi-Busen 18: 548, 560, 594, 617.

Lempo gleichbedeutend mit Hiisi und neben ihm genannt 6: 38; 8: 153, 161; 12: 374; 17: 463.

Lokka, Ilmarinens Mutter 25: 17 folgg.

Louhi, des Nordlands Wirthin; der Name bedeutet nach Renwall "steiniges Feld"; 27: 71 hat sie den Namen Ilpotar.

Lowiatar, Tuoni's blinde Tochter, Gebährerin der Plagen 45: 23 folgg.

Luotola 7: 67 "Klippenheim", neben Joukola genannt.

Lyylikki 13: 46, Schneeschuhmacher, scheint von lyyli "heftiger Trieb" herzukommen; lyly heißt nach Renwall der linke Schneeschuh.

Mana und **Manalainen,** Bezeichnungen von Tuoni, dem Todesgotte, der in Manala, der Unterwelt, seinen Wohnsitz hat; letzteres ist nach Renwall aus Maan-ala (unter der Erde) entstanden; erst aus dieser Localbezeichnung scheint sich die persönliche entwickelt zu haben.

Marjatta, aus dem christlichen Namen entstanden, mit Anklang an das finnische marja, Beere.

Metsola "Waldheim" von metsä, Wald, steht meist neben Tapiola, dem Wohnsitz des Waldgottes Tapio.

Mielikki, des Waldes Wirthin; kommt 46: 57 u. 477 neben Tellerwo vor; der Name hat die Bedeutung "die Angenehme, Günstige."

Mimerkki, des Waldes Wirthin, 14: 217; der Name scheint scandinavischen Ursprungs; bei Saxo Grammaticus p. 40 nach Grimm's Lesart ein silvarum satyrus Mimingus (früher die Lesart Mimring); ein dänisches Lied hat noch nach Grimm, Mythologie p. 352 Mimering; vergl. Grimm p. 353.

Mondestochter (Kuutar); sie webet 24: 81; 25: 579; 41: 103; 48: 133; ihr Gold 4: 149, 153.

Muurikki 1: 63 Name einer Kuh.

Nebeljungfrau (U'utar, Ututyttö) 42: 337, 367—74.

Newastrom 47: 139, 140.

Nordwind (Puhuri) 30: 185 Vater des Frostes (Pakkanen).

Nyyrikki, Sohn Tapio's 14: 37; 32: 287.

Osmo und **Osmoinen** (letzteres 4: 93); es wird von seinem Felde und seiner Gerste gesprochen (2: 252), seine Tochter **Osmotar** steht dem Bierbrauen vor; Grimm in Höfer's Zeitschrift I, 46 denkt an Osma, eine Benennung des Bären. Der Name kommt meist neben Kalewa vor.

Otso, der Bär 32: 315 u. folgg.
Palwoinen 15: 428 u. 47: 186 ein Epithet Tuuri's; 20: 72 ein Epithet von Wirokannas.
Pellerwoinen 2: 13; 16: 13; von pelto, Feld, abzuleiten.
Piltti, Dienerin der Marjatta 50: 205 folgg., nach Renwall ist piltti eig. Knabe (pilt im Schwedischen).
Piru 23: 748 neben Lempo; scheint aus dem altslawischen Perun, dem Donnergotte, entstanden zu sein.
Pisa, Berg 3: 171.
Pohjola, das Nordland, ungefähr wie Metsola gebildet, von pohja Grund, Boden, dann der Norden.
Qualenjungfrau (Wammatar) 45: 283.
Rauscher (Remunen), Vater des Hopfens 20: 143.
Ruotus 50: 219 folg. aus Herodes gebildet.
Rutja, das nördl. Norwegen; ein Wasserfall daselbst berühmt 12: 463; 17: 423, 570.
Saari, Kyllikki's Wohnsitz 11: 21 folgg.
Sachsensund 18: 137 (Saksan salmi); Saksa, der Deutsche, auch der Handelsmann.
Sampo, das Kleinod, das Ilmarinen schmiedet, Gegenstand des Streites zwischen dem Nordland und Kalewala. Ursprünglich scheint der Begriff einer Mühle in dem Worte zu liegen, der nachher verdunkelt worden ist. s. meine Abhandl. im Bulletin histor. philol. T. VIII N:o 5.
Sampsa = Pellerwoinen; es liegt wohl das Wort Samen (althochdeutsch sâmo) zu Grunde.
Sara = Sariola 28: 6.
Sarabach 50: 208 folgg.
Sariola = Pohjola; s. Grimm in Höfers Zeitschrift I: 24.
Sawo, Sawolax, ein Theil des östlichen Finnlands 35: 352; 48: 257.
Schmerzenberg (Kipumäki) 45: 297.
Schmerzenjungfrau (Kiputyttö) 45: 269, 282.
Schöpfungstochter (Luonnotar) 1: 112; 2: 104; 9: 44; 26: 78, 707; 32: 82; 41: 95.
Sinetär 25: 427 Göttin der Bläue.
Sommertochter (Suwetar) 32: 83, 97, 207.
Sonnentochter (Päiwätär) 4: 136 folgg. 24: 82; 25: 583; 41: 104; 48: 134.
Sotkotöchter 41: 143 von sotka (anas clangula) einer Entenart, augenscheinlich Wassergöttinnen.
Sternentochter (Tähetär) 24: 84.
Steuergöttin (Melatar) 40: 71.
Südentochter (Etelätär) 32: 84, 98, 208.
Suomi, Finnland.
Suonetar, Adergöttin 15: 316.
Suowakko 18: 579.
Suwantolainen, Epithet Wäinämöinen's 49: 186; suwanto heißt eine ruhige Stelle bei Wasserfällen; daher als Ortsbezeichnung Suwantola = Kalewala 6: 233.
Syöjätär (dreisilbig) von syön, essen, nach Ganander Menschenfresserin; aus ihrem Speichel die Schlange geschaffen 15: 595; 26: 693.
Tanika's Schloß 25: 613; wird neben Nyslott (Uusilinna) genannt.
Tapio, Waldgottheit, König des Waldes 14: 216 und häufig, hat wahrscheinlich seine Bezeichnung von tapan, tödten, da er das Wild zur Tödtung hergiebt; seine Wohnung Tapiola 14: 25 und sonst.
Tellerwo, Tapio's Tochter, 14: 123; Grimm leitet es von telta, tegmen, ab.
Terhenetär, Nebeltochter 19: 137.
Tiera s. Kuura.
Tuonela, Wohnsitz Tuoni's, das Todtenreich.
Tuonetar, die Wirthin des Todtenreiches 16: 287; doch heißt die Tochter auch so 16: 163 folgg., 23: 469; 45: 25 folgg. heißt so die Lowiatar.
Tuoni, der Todesgott.
Turja 12: 199 neben den Lappen; 20: 80; 48: 313. Turjaländer 12: 138; 26: 294—96; 42: 546; 43: 336.
Tuulikki 14: 174 Tapio's Tochter; doch scheint sie ursprünglich gleich Tuuletar, der Windgöttin, gewesen zu sein.
Tuuri 15: 427; 47: 185 folgg. s. Palwoinen.
Tyrjä 9: 378 ist wohl gleich Turja; der Wasserfall von Tyrjä, s. Rutja.
Ukko, der Alte, der Donnergott, Gott der Luftregion; s. Jumala.
Ulappala 45: 32 neben Tuoni; Grimm stellt es mit Lappala zusammen.
Untamo, auch **Untamoinen** und kurzweg **Unto**, Bruder Kalerwo's und sein Feind 31: 16; wird Träumer genannt 5: 17; Grimm leitet den Namen daher mit Recht p. 51 von uni, Schlaf, Traum ab; sein Wohnsitz Untamola scheint identisch mit dem düstern Nordland 15: 576.

Wachholderjungfrau (Katajatar) 32: 86.
Wasser-Hiisi 12: 262.
Wassermutter (Ween emo) 1: 143.
Webegöttin (Kankahatar) 25: 428.
Wellamo, Wasserwirthin 48: 123; der Name germanischen Ursprungs.
Wipunen Rune 17; ein alter Riese, in dessen Bauch Wäinämöinen hinabsteigt; in einem im Olonetzischen aufgezeichneten Märchen (Suometar 1847 N:o 40, deutsch im Inland, 1852 N:o 15) steigt Ilmarinen in den Bauch Untamo's und schmiedet dort.
Wirokannas, Schlächter des großen Stiers und Täufer des Kindes der Marjatta 20: 54; 50: 433.
Wuojaländer 13: 47 = Lappe.
Wuoksen 3: 181; 17: 571; 30: 209 Strom im östlichen Finnland.
Wäinämöinen, auch kurzweg **Wäinö,** von Grimm von dem lappischen vaino, desiderium, abgeleitet; sein Wohnort Wäinölä = Kalewala.

Berichtigungen.

Lies Seite	Spalte	Vers	
6	1	32	Eichenbäume.
7	2	158	Klafterbreit
17	1	531	Hoffnung,
20	1	186	auf dem
"	2	219	herangewachsen,
28	2	73	draußen,
30	1	194	ausgedehnten
38	2	217	gestoßen,
48	2	157	des Mondes
50	2	308	Schmiedekünstler,
56	1	178	zerstoßen."
57	1	256	Dieses kummervolle Seufzen,
65	1	18	Einfahrtsthoren;
80	1	443	im Schilfe
92	1	335	Krümm' die Finger
96	2	56	Unten
101	1	435	zerreißt
102	2	576	Wasser
131	2	485	Kommst ja nicht
"	"	486	Kommest jetzt
133	2	73	Neue Sitte
138	1	439	Giebt
"	"	440	Mutter
"	"	450	anderm
152	2	157	Tönt'
153	2	245	schleppest,
154	2	293	im Antlitz,
160	1	38	Daß
164	1	351	sich
170	2	78	Noch als
171	1	99	Ließ'st
174	2	388	Von dem
"	"	394	des armen
179	2	54	daß der
194	1	112	Leid
195	2	243	fünf der
200	2	230	o mildes
226	2	124	An des
231	2	246	fortbeweget,
250	1	515	gesehen
260	2	296	anzustaunen;
262	2	125	die Knochenhöhlung,
263	2	231	Schöpfer,
270	1	360	großen
"	"	364	Himmels
283	1	347	Führe Reif
293	1	341	ihr liebes
294	1	458	Thorheit,
295	2	551	jedem Thal ich sänge,

